فرهنگ واژگان تبری

ل
ی

با همانندهای
مازندرانی، استارابادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر:
جهانگیر نصری اشرفی

جلد چهارم

جلد چهارم

فرهنگ واژگان تبری

فرهنگها

۷

۳

۲۵

احی

فرهنگ
واژگان تبری

نصری اشرفی، جهانگیر، ۱۳۳۶ -
فرهنگ واژگان تبری با همانندهای مازندرانی،
استاربادی، کیلی، قصرانی/ زیرنظر جهانگیر نصری
اشرفی.— تهران: احیاء کتاب، ۱۳۸۱.
۵ ج.
ISBN 964-5844-90-8 (دوره).- ISBN
964-5844-85-1 (ج. ۱).- ISBN 964-5844-86-x (ج. ۲
.(ج. ۳).- ISBN 964-5844-87-8 (ج. ۳).- ISBN
964-5844-88-6 (ج. ٤).- ISBN 964-5844-89-4 (ج. ۵
.(ج)
فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
۱.مازندرانی -- واژه‌نامه‌ها. الف.عنوان.

PIR۳۲۶۹/م۲۳ن۶ ۳/خ۹فا ٤

کتابخانه‌ملی‌ایران ۸۱-۲۹۷۷۶م

فرهنگ
واژگان تبری

با همانندهای

مازندرانی، استارابادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر:

جهانگیر نصری اشرفی

جلد چهارم

ل

ی

شرکت انتشارات احیاء کتاب

خیابان سیدجمال‌الدین اسدآبادی، خیابان بیستون، خیابان بیستم، پلاک ۱۱، تلفن: ۸۰۲۲۱۰۵، نمابر: ۸۰۲۲۱۰۲

فرهنگ واژگان تبری

با همانندهای: مازندرانی، استاربادی، گیلی، قصرانی

کار گروه مؤلفان

زیر نظر: جهانگیر نصری اشرفی

جلد چهارم

ل - ی

ویراستاران:

جهانگیر نصری اشرفی - علی اصغر یوسفی‌نیا - جمشید قائمی

حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: زیر نظر امیر تهمتن آرشی

حروف نگاران: مصطفی باقری - روح الله اعلمی - علی اعلمی - نصیر احمد اعلمی

طراحی و اجرای لوح فشرده: امیر تهمتن آرشی - نسترن شعفی

امور هنری و گرافیک: فتان دهقانی

عکاسان: احمد طاهر پور - رامین طبری

چاپ نخست: زمستان ۱۳۸۱

شمارگان: ۲۸۰۰ دوره

تهیهٔ فیلم، زینگ، چاپ و صحافی: مجتمع چاپ و نشر رویداد

نظارت تولید: محسن صالحی

بهاء دورهٔ ۵ جلدی به همراه لوح فشرده: ۵۰۰/۰۰۰ ریال

شابک دوره: ۸-۹۰-۵۸۴۴-۹۶۴ ISBN: 964-5844-90-8

شابک جلد چهارم: ۶-۸۸-۵۸۴۴-۹۶۴ ISBN: 964-5844-88-6

این اثر با مشارکت و حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسید.

تقدیم به فرهنگ ایران زمین

و با یاد

استاد علامه علی اکبر دهخدا و دکتر محمد معین

فرهنگ ل واژگان تبری

لا/lā/ : ۱. لباس - رختخواب . ۲. درز شکاف . ۳. تا خوردن - تا .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ | ک) ←** ؛

لا اینگن/lā ingən/ (ا.مر) : راهرویـــی در میانـه‌ی زراعـت کاشته شده .
اغر) ←** ؛

لا اینگن بزئن/lāingən-bāzoən/ (مص مر) : ایجـــاد راه در چند نقطه‌ی زراعت، جهت عبور و مرور راحت‌تر بـــرای سم پاشی و غیره .
اغر) ←** ؛ اشر) لنگن بزئن /lengan-bazoən/ ؛

لائز/lāəz/ (ا) : ۱. سیل . ۲. بوران.
س) ←** ؛ ق) ۱. لهز /lahez/ ، ۲. لخز /laxez/ ؛ با) لـهز /ləhəz/ ؛ ن) لیاز /leyāz/ ؛ع) لـه وار /lahvār/ ؛ | ک) سیل /sail/ ؛

لاب/lāb/ (ا) : ۱. نوعی قارچ . ۲. نصف - نیمه - شـکاف . **نک** : آج .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) لاپ /lap/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

لا ب بزوئن/lāb- bazoən/ (مص.مر) : ۱. شکافتن -بریـدن - پاره کردن . ۲. دو نیم ساختن .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لاب بزوئـن /lāb- bazuən/ ؛ ق) لاب بزوئن /lāb bazuən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لاب بزوئـن /lāb - bazuan/ ؛ع) لاپ هـا کـردن /lāp hākordan/ ؛ قـص) ←** ؛ ت) لاب هکـــردن /lāb hakerden/

لا بزئن/lā - bazoən/ (مص.مر) : ۱. گروهی را برای انجـام کاری هم‌آهنگ کردن . ۲. ورق زدن - لا زدن .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لا بزوئن /lābazuan/ ؛ع) لا بزان /lā bezān/ ؛ قص) ←**؛

لا بشتن/la- beštən/ (مص.مر) : پهن‌کردن بستر .
اغـر) لا دنگئـــن /lā- dengoən/ ؛ س) لا بیشـــتن /lā- biyəštən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لا بشـــتن /lā- beštan/ ؛ع) لا بشـتن /lābeštan/ ؛ ت) لابنگتـــن /lābengeten/ ؛ | ک) لا درگیندن /lā- dargiyandan/ ؛

لابلا/lāblā/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخـش یانه‌سر واقـع در هزارجریب بهشهر .

لاب لاب/lāb lāb/ : پاره پاره - نیمه نیمه - قطعه قطعه .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لابند/lā-band/ (ا.مر) : ۱. چادر شب . ۲. پـارچـه‌ای بـرای بستن رختخواب .
اغر) ۱.←** ، ۲. لاوند /lā-vand/ ؛ ب) ۱. لا وند /lā-vand/ ، ۲. لو وند /lo-vand/ ؛ ق) لاون /lā van/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ت) ←** ؛ | ک) رخت خودود /raxte-xo-davad/ ؛

لاب و لیب/lāb-o-lib/ (ص.مر) : قطعه قطعه - تکّه تکّـه شده .
اغر) لاپّ ولوپ /lāpp-o-lup/ ؛ ب) لاپّ و لیپ /lāpp o

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

lip/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) لاپ و لیپ /lāp o-lip/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لاب لاب /lāb lāb/ ؛

لا به لا/lā-bə-lā/ (ص) : ۱. روی هم فشرده شده . ۲. لایه لایه . نک : ته به ته .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ | گ) ←* ؛

لابی/lābi/ (ص.نس/ا) : لعابی – ظرف لعابی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لعابی /ləābi/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) لعابی /leābi/ ؛

لاپ/lāp/ : ۱. دو نیمه‌ی یک چیز . ۲. پاره – شکاف و حفره . ۳. از توابع فندرسک استرآباد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

لاپار/lāpār/ (ا) : ۱. نوعی علف هرز مزارع . ۲. ساقه‌ی توخالی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لاپاشمه/lāpāšmə/ (ص) : گشاد وشل .

ب) ←* ؛ ق) لپّاش /lappāš/ ؛

لاپ بدائن/lāp-bədāən/ (مص.مر) : ۱. چند نیمه ساختن – بریدن . ۲. کاری را به سرعت تمام کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لاپ هاکردن /lāphākərdan/ ؛ ع) لاپ هاکردن /lāp hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

لاپ بزئن/lāp-bazoən/ (مص.مر) : شکافتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لاب بزوئن /lāb bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) لاپ بزوئن /lāp-bazuan/ ؛ ع) لاپ هاکردن /lāp hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

لاپرازهدائن/lāpərāz-hədāən/ (مص.مر) : دراز کشیدن .

س) ←* ؛

لاپرازهکاردن/lāpərāz-həkārdən/ (مص.مر) : تکیه دادن. لمیدن .

ب) ←* ؛

لاپرسه هدائن/lāporsə-hədāən/ (مص.مر) : لقمه‌ی بزرگ برداشتن .

ب) ←* ؛

لاپ ملیج/lāp-malij/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه هزار جریب بهشهر .

لاپّ و لیب هکاردن/lāpp-o-lip-həkārden/ (مص.مر) : بریدن – تکّه پاره کردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. لاپّ و لوپ هاکردن /lāpp-o-lup-həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) لاپ و لیپ هاکردن /lāpo-lip-hākerdən/ ؛ ق) لاپ و لیپ – هاکردن /lāpo liphākərdən/ ؛ با) لاپّ و لیپ – هکردن /lāppo-lip-hakərdən/ ؛ آ) لاپ و لیپ هاکردن /lāppo lip hākərdan/ ؛ ع) لاپ و لیپ هاکردن /lāpo lip hākordan/ ؛ قص) ←*؛

لاپ ولیپ/lāp o-lip/ (ص.مر): ۱. پاره پوره . ۲. نیمه‌های فراوان – قطعه قطعه .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

لاپه/lāpə/ (ا) : ۱. موج آب . ۲. سوراخ تنه‌ی درخت پوسیده یا بین حفره‌ی میان دو صخره . ۳. کنایه از: زن هرزه و هر جایی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. لاپّه /lāppe/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) لاپ /lāp/ ؛ | گ) پل /pal/ ؛

لاپّه پیت/lāppə-pit/ : درخت یا چوب پوشیده و شکاف‌دار و توخالی .

اغر) ←* ؛ ق) لاپینگ /lāping/ ؛ ع) لاپّی /lāppi/ ؛

لاپّه دار/lāppə-dār/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در روستای چینوی کتول . ۲. تنه‌ی درخت پوسیده و شکاف دار .

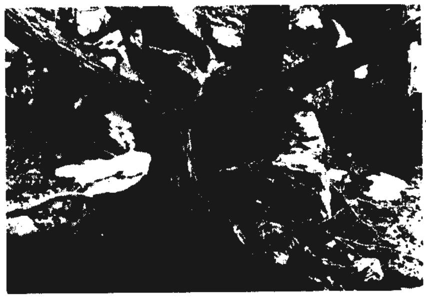
اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لاپ هکاردن/lāp-həkārdən/ (مص.مر) : بریدن – دو نیم کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لاپ هاکردن /lāp-hākerdən/ ؛ ق) لاب بکردن /lāb bakərdən/ ؛ با) لاپ هکردن /lāp-hakerdən/ ؛ آ) لاپ هاکردن /lāp hākərdan/ ؛ قص) ←*

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

؛ ت) لاپ هکردن /lāp hakerden/ ؛ | گ) لاپ گودن /lāp-gudan/ ؛



لاپّه دار

لاپّی/lāppi/ (ا) : ۱. توخالی – میان تـهی . ۲. جای پوسیدگی درخت . ۳. شکم .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) لپو /ləpu/ ؛ | گ) لاپیه /lāpiyə/ ؛

لاپیار/lāpeyār/ (ص) : شکم پرست – شکمو .

ن) ←** ؛

لاپی دار/lāpi-dār/ (ا.مر) : ۱. تیر چوبی و ضخیم سقف در خانه‌های روستایی . ۲. چراگاه دام . ۳. درخت میان تهی .

با) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) لپودار /ləpudār/ ؛ اشر) لاپّه – دار /lāppe-dār/ ؛ | گ) لاپیه دار /lāpiyə-dār/ ؛

لاپّینگ/lāpping/ (ص.نس) : درخت میان تهی .

اغر) ۱. لاپّه /lāppə/ ، ۲. دار–لاپّه /dār-lāppə/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) لاپّه پیت /lāppə-pit/ ؛ ع) لاپّی‌دار /lāppi dār/ ؛ اشر) لاپّه /lāppə/ ؛

لات/lāt/ (ا/ص) : ۱. تخته سنگ – خرسنگ . ۲. بی چیز . ۳. ساحل سنگلاخی و فاقد پوشش گیاهی رودخانه . **نک** : چکل چندن .

اغر) ←** ؛ س) لت /lat/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(س) ؛ | گ) ←** ؛

لاتر/lāter/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

لاتکا/lātkā/ (ا) : قایق .

اغر) ۱. ←** ، ۲. لتکا /lotkā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) لتکا /letkā/ ؛ با) لتکا /lətkā/ ؛ ع) لوتکا /lutkā/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

لات لنگا/lāt-langā/ (ا.مک) : از توابع لنگای عبّاس‌آباد .

لات مله/lāt -mələ/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

لاتی/lāti/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

لاجاخمو/lā jāxmo/ (ا.مر) : رختخواب .

اغر) لا جامخو /lājāmxo/ ؛ اشر) ←** ؛

لاج بزوئن/lāj -bazuan/ (مص.مر) : ۱. بازکردن تا سر حد امکان . ۲. باز گذاشتن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لاب بزوئن /lāb bazuan/ ؛ ع) لاچ بزان /lāc bezān/ ؛ قص) ←** ؛ | گ) لاجوزان /lāju-zān/ ؛

لاج دهون/lāj-dəhun/ (ص.مر) : ۱. دهن گشاد . ۲. هر چیز سرباز و کنایه از: آدم دست و پا چلفتی . **نک** : الادهون .

اغر) لاچه تک /lāččə-tək/ ؛ س) ←** ؛ ق) لاچی /lācci/ ؛ با) لاجه دهون /lājə-dəhun/ ؛ قص) ←** ؛

لاجم خو/lā-jəm-xo/ (ا.مر) : رختخواب .

اغر) ←** ؛ ق) لا /lā/ ؛ با) لا خو /lā xu/ ؛ اشر) لا–جاخ–مو /lā-jāx mo/ ؛

لاجو/lāju/ (ا.مر) : جوی آب . **نک** : اوال .

ع) ←** ؛ | گ) ←** ؛

لاجیم/lājim/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم شهر .

لاجیم/lājim/ (ا.مک) :

برج لاجیم در قریه‌ی لاجیم سوادکوه قرار دارد. این بـرج در شمار بناهای دوره‌ی تسلّط آل زیار بر تبرستان است و به نام مقبره‌ی امامزاده عبدالله شهرت دارد. برج لاجیـم در داخـل، از یک سقف مدوّر و در خارج از یک گنبد مخروطی سـاده و ظریف تشکیل شده است. مدخل این بنای آجری در سـمت شرق قرار دارد و پایه‌ی گنبد آن به وسیله‌ی یک ردیف تـاق نما مزیّـن گردیـده و در زیـر آن دو کتیبـه بـه خـطّ کوفـی وپهلوی در روی هم قرار گرفته و به دور برج پیچیده اسـت. این دو کتیبه با آجرهـای تراشـیده در زمینـه‌ای از گچ سـفید نصب شده و کتیبه‌ی کوفی به نام کیا اسماعیل ابوالفوارس

شهریار بـن عباس، صاحب بنـا است و تـاریخ آن را ۴۱۳ هجری ذکر می‌کند.



لاجیم

لاچ/lāč/ (ص/ا) : ۱. کاملاً باز – گشوده . ۲. قاچ .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) لاب /lāb/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

لاچار/lāčār/ (ا) : ۱. متلک . ۲. سخن یاوه .

اغر) ←* ؛ س) لیچار /ličār/ ؛ ق) لچار /lečār/ ؛ با) لچار /ləčār/ ؛ قص) لچار /lačār/ ؛ ت) ←* ؛

لاچ بزوئن/lāč-bazoən/ (مص.مر) : شکافتن – پاره کردن برخی اشیا و اجسام . **نک** : اشکاتن .

اغر) ←* ؛ ب) لاچ بزوئـن /lāč-bazuən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لاب بزوئن /lāb bazuan/ ؛ ع) لاچ بـزان /lāč bezān/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لاچ هکـردن /lāč hakerden/ ؛

لاچ بزه/lāč-bazə/ (ص.مف) : گشوده شده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) لاب بـزه /lāb bazə/ ؛ ع) لاچ بـزه /lāč bezə/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛

لاچ بزه چشم/lāč-bazə-češm/ (ص.مف) : کنایـه از: بـی حیا – چشم دریده . **نک** : چش پاره .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاچ پی هاکردن/lāč pəy hākərdan/ (مص.مر): بـازکردن هر دو نیمه‌ی در .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

لاچرکش/lāčəre kaš/ (ا.مک) : مرتعـی است در اطـراف تنکابن .

لاچ کل/lāč-kal/ (ص.مر) : گاوی که شاخ‌های باز داشـته باشد . **نک** : الاکل – الاشاخ .

اغر) ←* ؛ س) لاچّی /lačči/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛

لاچ وا/lāč-vā/ (ص.مر) : باز – گشوده .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) لاچه وا /lāččə/ ؛ قص) ←* ؛

لاچه/lāččə/ (ص) : باز–گشاد .

اغر) ۱.←* ، ۲. لاچ– وا /lāč-vā/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاچ هادان/lāč-hādān/ (مـص.مـر) : ۱. پـاره کـردن. ۲. شکستن و لاشه کردن چوب . **نک** : جر بدائن .

اغر) لارت هدائـن /lārt - hədāən/ ؛ ق) لاج بزوئـن /lāj bazuən/ ؛ با) لاب هدائن /lāb-hədāan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاچ ها کردن/lāč-hākerdən/ (مص.مر) : طرّاحی نقـش و نگار و پیاده کردن نخ‌های رنگی روی نمد .

ت) ←* ؛

لاچ هایتن/lāč-hāytan/ (مص.مر) : پـاره شـدن پـارچـه و غیره . **نک** : جر بردن .

اغر) لارت بردن /lārt-bordən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاچه تک/lāččə-tək/ (ص.مر) : ۱. دهان گشاد– دهان باز . ۲. به آدم دست و پا چلفتی می‌گویند. **نک** : الا دهون .

اغر) ←* ؛ س) لاج دهون /lāj – dəhun/ ؛ ق) لاچی

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

دهون /lacci dəhun/ ؛ با) لاچه – تک /lācca-tək/ ؛ قص) ← * ؛ اشر) لچّه گشاد /locca-gəšād/ ؛

لاچه کلی/lācca-keli/ (ا.مر) : قفلی که بدون کلید به وسیله‌ی اشیای دیگر شکسته و باز شود .
با) ← * ؛

لاچه لاچه/ lācca-lācce/ دانه‌های درشت و پهن برف.
ع) ← * ؛

لاچی/lacci/ (ا) : شاخ گاوی که زیاد باز باشد و در دو جهت مخالف رشد کند . **نک** : آلوش .
س) ← * ؛ ق) ← * ؛ قص) ← * ؛

لاخ/lāx/ (ا) : حفره . **نک** : بولاخ .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

لاخ دکتن/lāx-dakətən/ (مص.مر) : ۱. چاله شدن . ۲. فرو رفتن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

لاخ دینگئن/lāx-dingoən/ (مص.مر) : ۱. چال انداختن. ۲. ایجاد ژرفا نمودن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

لاخ لاخ/lāx-lāx/ (ا.صو) : صدای کشیدن پا از گِل .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) لخ لخ /lex-lex/ ؛

لاخمه/lāxmə/ : گوشت لخت .
اغر) ۱.← * ، ۲. لخم /loxm/ ؛ س) لخمه /loxmə/ ؛ ق) ۱. لخمه /laxmə/ ، ۲. زهمه /zahmə/ ؛ با) ۱.← * ، ۲.←(س) ؛ قص) لخم /loxm/ ؛

لاخوک/lāxuk/ (ا) : سوراخ .
اغر) ۱. لاخو /lāxu/ ، ۲. لاخی /lāxi/ ؛ ب) ← * ؛ ق) لاخ دار /lāx dār/ ؛ ک) خوله /xulə/ ؛

لاخه/lāxə/ (ا) : ۱. یک تار مو . ۲. تار – رشته .
اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

لاخی/lāxi/ (ا) : سوراخ .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ ک) خوله /xulə/ ؛

لاد/lād/ : ۱. مسیل . ۲. تخته سنگ .
ق) ← * ؛ ن) ← * ؛

لا–دنگوئن/lā-dengoən/ (مص.مر) : رختخواب انداختن .
اغر) ← * ؛ ق) لابشتن /lā bəštən/ ؛ با) لابشتن /lā- bəštən/ ؛ آ) لابشتن /lā beštan/ ؛ قص) ← * ؛

لار/lār/ (ص) : آزاد – بی بند .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ قص) ← * ؛

لار – او/lār-u/ (ا.مک/ا) : ۱. از آب معدنی‌های دشت سر آمل . ۲. چشمه‌ای که دارای خوّاص آب معدنی باشد .
قص) ← * ؛

لاراوسر/lār-o-sar/ (ا.مک) : ۱. نام دهکده‌ای در کلارستاق نور و کجور . ۲. نام روستایی در عباس آباد تنکابن .

لاراوسرک/lār-ow-sarek/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در کلارستاق چالوس .

لار بخاردن/lār-bəxārdən/ (مص.مر) : غذای خوب خوردن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ قص) ← * ؛

لارتان/lārtān/ (ص): خل – سر به هوا .
اغر) ← * ؛

لارت بردن/lārt-bordən/ (مص.مر) : دریده شدن – گسستن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) لارت بوردن /lārt-burdən/ ؛

لارت و پارت بویین/lārt-o-pārt-baviyən/ (مص.مر) : پاره شدن – دریده شدن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

لارت هدائن/lārt-hədāən/ (مص.مر) : پاره کردن – چاک دادن . **نک** : بلارد نیین .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛

لارتّی پارتّی/lāretti-pārətti/ (ص.نس) : گشاد گشاد .
ب) ← * ؛ س) ← * ؛

لارد–بده/lārd-bade/ (ف.امر) : پاره کن . **نک** : بلاردن .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛

لار دکتن/lār-dakətən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: آزاد بودن – آزاد و آسوده زندگی‌کردن . ۲. کنایه از: در نعمت و

فراخی زیستن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

لارده/lārdə/ (ا) : تخته‌های بی‌شکل و قواره .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

لارقصران/lārə-qasrān/ (ا.مک) :

درّه‌ی لار از سمت شمال غربی به ناحیه‌ی کوهستانی نور و از طرف جنوب به افجه و لواسان و بومهن و از مغرب به کوه‌های امامه و گرمابدر و از طرف شمال به کوه‌های دلارستاق لاریجان محدود می‌شود. پهن‌ترین نقطه این دره در میان رود است و در این جاست که رودخانه‌ی لار از میان کوه الرم و کوه پهنگ می‌گذرد. لار و قصران از نظر تقسیمات کشوری در حوزه‌ی استان تهران قرار دارند. اکثریت قریب به اتفاق مردم لار و قصران به زبان تبری و رازی سخن می گویند.

لارک/lārk/ (ا.مک) : از مزارع ییلاقی آمل .

لارم/lārem/ (ا.مک) : روستایی در حومه‌ی قائم شهر .

لارما/lārmā/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .

لارمی/lārmi/ (ا.مک) : ارتفاع و درّه‌ای در بخش یانه‌سر، واقع در هزار جریب بهشهر .

لارو-بسر/lāru-bəsar/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لاروبه بویین/lārubə-baviyən/ (مص.مر) : گود و عمیق شخم شدن .

ب) ←* ؛

لاروبه هکاردن/lārubə-həkārdən/ (مص.مر) : شخم زدن عمیق .

ب) ←* ؛

لاروچال/lāročāl/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در کجور .

لارو-سر/lāro-sar/ (ا.مک) : ۱. از توابع لنگای عبّاس آباد . ۲. روستایی در نور .

لاروسر/lāru- sar/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

لاره/lārə/ (ص/ا) : ۱. جای سبز و خرّم . ۲. نامی برای زنان .

با) ←* ؛ *ع)* لار /lār/ ؛

لاری/lāri/ (ا) : ۱. نوعی گیاه با گل‌های زرد که برای درمان به گاو می‌خورانند . ۲. نوعی ماکیان که نر آن جهت مسابقه و جنگ خروس‌ها استفاده شود .

ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

لاری تلا/lāritalā/ (ا.مر) : خروس لاری .

ق) ←* ؛ *ن)* ←* ؛

لاریجان/lārijān/ (ا.مک) :

لاریجان که اهالی فارس زبان آن را لاریجانات نیز گویند، از بلوک‌های مهم آمل است. کلمه‌ی لاریجان در بیشتر کتب تاریخی مازندران به صورت لارجان آمده و از دو جزء لار+جان ترکیب شده است. جان پسوند مکان و معرب‌گان فارسی به معنای زیستگاه و جایگاه زندگی می باشد. لار نیز مشابه اسمی دیگر در ناحیه‌ی فارس است. منطقه‌ای بسیار سبز با مراتع شاداب و آب فراوان که تا اواخر حکومت قاجار بر ایران، چراگاه و قرق اسبان ایلخی سلطنتی شاهان این سلسله بود. به سبب حاصلخیزی خاک و طراوت اقلیم آن، در زبان تبری به سرسبزی و فراخی نعمت شهره است، و هرگونه مکان پر آسایش را به آن مثل زنند. لارگان لارجان و سرانجام لاریجان کنونی مفهوم جایگاه زندگی در لار دارد و دور نیست به خاطر شباهت شرایط طبیعی آن با لار فارس به آن تشبیه شده باشد. پس از ویرانی روستاهای قدیمی لار و قصران، ساکنان آن به نواحی گرمتر حاشیه رود هراز، مهاجرت و اقامت نمودند.

لاریم/lārim/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران قائم شهر .

لاریم دهنه/lārime-dahanə/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران قائم شهر .

لارین/lārin/ (ا.مک) : از توابع بالالاریجان آمل .

لازه/lāzə/ (ش.ج) : لعنت – نفرین .

با) ←* ؛

لازه/lāzə/ (ا) : ۱. لوزه . ۲. لجن آبکی بخش پایینی مرز خزانه‌ی برنج .

اغر) ۱.←* ، ۲. لزه /lozə/ ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* لوزه /lozə/ ؛ *ت)* ←*(قص)* ؛ *اشر)* لوزه /luzə/ ؛

لاس/lās/ (ا) : ۱. روباه ماده . ۲. ابریشم نامرغوب .

س) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* لو آس /luās/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* لوآس /loās/ ؛ *اک)* ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لاسبن/lās-bon/ (ا.مک) : نام مرتعی در دهکده ایوا از دهکده‌های میان رود بالای نور .

لاس پاره/lās-pārə/ (ا.مـر) : شلوار تنگ بـرای کشـتی گیران محلّی . **نک** : چک سری شلوار .

ت) ←** ؛ اِک) ←** ؛

لاسکوه/lāskuh/ (ا.مـک) : مرتـع و چشـمه‌ای در اطـراف روستای کوهپر نوشهر .

لاسم/lāsəm/ (ا.مک) : از توابع بالالاریجان آمل .

لاسه/lāsə/ (ا) : کف دست .

ق) ←** ؛

لاس هدائن/lās-hədāən/ (مص.مر) : ۱. کش دادن – کش دار بودن . ۲. دست مالی زنان و گفتگوی مطایبه آمـیز با آنان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ع) لاس بزان /lās bezān/ ؛

لاش/lāš/ : ۱. مردار . ۲. شکاف . ۳. کـش دادن مایعـات و مواد چسبناک مانند عسل .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اِک) ←** ؛

لاش بردن/lāš-bordən/ (مص.مر) : شکاف برداشتن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لاش بـوردن /lāš-burdən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. لاش بـوردن /lāš burdan/ ، ۲. لاش بیتن /lāš baytan/ ؛ ع) لاش ببیـن /lāš babeyan/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) لاش بئردن /lāš-boərdən/ ؛

لاش بویین/lāš-baviyən/ (مص.مر) : رها کردن مزرعه یـا جالیز و پنبه زار بعد از آخرین چین .

اغر) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) لاش هابیین /lāš-hābiyən/ ؛

لاش پوس/lāšə pus/ : گوسـفند پوسـت کنـده بـه قصـد استفاده ازگوشت آن .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

لاشترون/lāštərun/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لاش چاق/lāš-čāq/ (ص.مر) : جانوری که نیمه چاق باشد.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ قص) ←** ؛

لاشخار/lāš-xār/ (ا) : کرکس .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) لاشـخر /lašxer/ ؛ ت) لشـخور /lašxor/ ؛ اشر) ←** ؛



لاشخار

لاشدار/lāš-dār/ (ص.مر) : درشت اندام .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛

لاشک/lāšak/ (ا.مص/ا.مک) : ۱. قطعه قطعه کـردن چـوب هـای کلفـت . ۲. روسـتایی از کـوه پـرات نـور . ۳. از آبادی‌های کجور نوشهر .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لاشکت/lāškat/ (ا) : هـیزمی کـه از طریـق خـرد کـردن طولی چوب آماده شود .

ت) ←** ؛

لاش – لاش/lāš-lāš/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. بریدگـی زخـم . ۲. قطعه قطعه کردن چوب‌های کلفت . ۳. دارای شـکاف زیاد .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لاش /lāš/ ؛ ع) ←** ؛ قص) لاشه لاشه /lāše-lāše/ ؛ اشر) ←** ؛

لاشنه/lāšnə/ : تکّه‌یاورقه‌ای ازچوب یا اشیاء نسبتاً سخت .

اغر) ←** ؛ س) لاشـه /lāšə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ اشر) ←** ؛ اِک) ←** ؛

لاشه/lāšə/ (ا) : ۱. شکاف . ۲. هر چیز زبون . ۳. تراشه‌ی

هیزم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لاش هادائن/lāš-hādāan/ (مص.مر) : شکاف دادن – چاک دادن .

اغر) لاش هدائن /lāš-hədāən/ ؛ ق) لاش هدائن /lāš-hədāan/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) لاش هاکردن /lāš hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لاشه دئن /lāše daen/ ؛ اشر) لاش – هدائن /lāš-hedāən/ ؛

لاشینه/lāšinə/ : نک : کب بیتن .

قص) ←* ؛

لاغر – جو/lāqər-jo/ (ا.مص) : درست نجویدن غذا – با اکراه غذا را جویدن و خوردن . نک : ال جو .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاغر-جو-کاردن/lāqər-jo-kārdən/ (مص.مر) : کند و به آرامی جویدن .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاغر کتّو/lāqare-kattu/ (ص.مر) : کنایه از: بسیار لاغر .

اغر) ۱.←* ، ۲. لاغر متّو /lāqer-mattu/ ؛ با) ←* ؛ آ) لاغر کتّو /lāqər kattu/ ؛ ع) لربز /lara bəz/ ؛

لاغر میش/lāqare-miš/ (ص.مر) : کنایه از: بسیار لاغر .

اغر) ۱.←* ، ۲. لاغر میشک /lāqəre-mišək/ ؛ ع) لربز /lara bəz/ ؛ قص) ←* ؛ | گ) ←* ؛

لاغلی/lāqəli/ (ا) : ماهی‌تابه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) لغه– لو /laqə-lo/ ؛ | گ) کولی بیج /kuli-bij/ ؛

لاغلی دم/lāqəli-dəm/ (ا.مر) : ۱. کنایه از : نوازد قورباغه . ۲. بخشی از مرتع که به صورت دماغه‌ای شکل یافته باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

لاغلی سری/lāqəli sari/ (ا.مر) : ۱. تاس کباب . ۲. انعامی که به آشپز بابت پختن غذا در عروسی پردازند .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لاغمی/lāqmi/ (ا) : بریدگی کناره‌های دو لب .

اغر) ←* ؛

لاف/lāf/ (ا) : مخفّف لحاف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لحاف–دواج /ləhāf-duāj/ ؛ ت) لحف /lahaf/ ؛

لاف دوج/lāf-duj/ (ص.فا) : لحاف دوز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لحاف دوج /lehāf duj/ ؛ ت) لحف دوج /lahaf duj/ ؛

لاف زئن/lāf -zaan/ (مص.مر) : لاف زدن .

اغر) لاف بزئن /lāf-bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) لاف بزوئن /lāf bazuən/ ؛ با) لاف –بزوئن /lāf-bazuan/ ؛ آ) لاف بزوئن /lāf bazuan/ ؛ ع) لاف بزان /lāf bezān/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لاف زئن /lāf zaen/ ؛ اشر) لاف – زن /lāf-zan/ ؛

لافن/lāfen/ (ا) : ریسمانی که با آن شاخ گاو و گوساله را می‌بندند . نک : چمنه .

ع) ←* ؛ ت) ۱.←* ، ۲. لافند /lāfənd/ ؛ | گ) لافند /lāfand/ ؛

لافند سری/lāfənd sari/ : انعامی که در موقع تحویل گرفتن گاو یا گوسفند از نگهدارنده‌ی آن به او پرداخت شود . نک : رسن سری .

ب) رسن سری /rasən -sari/ ؛ ت) ←* ؛

لافو/lāfu/ (ص.نس) : دروغگو .

اغر) ۱.←* ، ۲. لافوک /lāfuk/ ؛ ق) ←* ؛ ع) لافی /lāfi/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لاف زئن /lāf-zaan/ ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. لاف زن /lāf-zan/ ؛

لاقمه/lāqmə/ (ا) : لقمه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لقمه /loqmə/ ؛ قص) ←* ؛ | گ) موشته /muštə/ ؛

لاک/lāk/ : ظرف چوبی گالشی.لاوک

ب) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.



لاک

لاک/lāk/ (ا) : ۱. تشت و کاسه‌ی بـزرگ چوبی کـه بـه عنوان سازی کوبه‌ای در رقص محلّی مـازندران مـورد استفاده قرار می‌گرفته است. در برهان قاطع و فرهنـگ آنندراج به معنی تغار،کاسه، کاسه‌ی چوبین آمده است . ۲. تغاری چوبی که جهت بوجارکردن غلّات، حبوبـات و برنج مورد استفاده قرار می‌گیرد . **نک** : خردخار .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | *گ)* ←* ؛



لاک

لاکاردن/lā kārdan/ (مص.مـر) : ۱. تـا کـردن . ۲. آمـاده ساختن بستر – پهن کردن رختخواب .

اغـر) ۱.←* ، ۲. لا-هکـــــاردن /lā-həkārdən/ ؛ *ق)* لاهاکردن /lā hākərdan/ ؛ *آ)* لاهاکردن /lā hakərdan/ ؛ *ع)* لابشتن /lā beštan/ ؛ *قص)* ←* ؛

لاک بنی/lāk-bəni/ (ص.نس) : ۱. آن چه که در ته لاوک به جا مانده باشد . ۲. کنایه از: فرجامین فرزند .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

لاک پشت/lāk-pəšt/ (ا.مر) : لاک پشت . **نک** : آولاکو .

اغر) ←* ؛ *ب)* لاک پشتی /lāk-pəšti/ ؛ *ع)* لاکـو /lāku/ ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* لاپ پشت /lāp-pəšt/ ؛

لاک تاش/lāk-tāš/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در پرتـاس ولـوپـی قائم شهر . ۲. از توابع گیل‌خوران قائم‌شهر .

لاک تاش/lāk-tāš/ (ص.فا) : کسـی کـه از چـوب، لاوک درست می‌کند .

اغر) ۱.←* ، ۲. لاک تـراش /lāk-tərāš/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ۱.←* ، ۲. لاک تراش /lāk-terāš/ ؛ | *گ)* ←* ؛

لاک تراش/lāk -tərāš/ (ص.فا) : خرّاط لاک و چوب .

اغر) ←* ؛ *ب)* لاک تاش /lāk-tāš/ ؛ *ق)* لاک تاش /tāk tāš/ ؛ *با)* ←(ب) ؛ *آ)* ←(ب) ؛ *ع)* لاک تـاش /lāk tāšš/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* لاک – تراش /lāk-terāš/ ؛ | *گ)* ←* ؛

لاک تراشون/lāk-tərāšon/ (ا.مک) : ۱. از توابع قره‌طغـان بهشهر . ۲. از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریبی بهشهر .

لاکتراشون/laktərāšun/ (ا.مک) : از توابع گلیجان ییلاقـی ساری .

لاک تردین/lāk-tardin/ (ص.مر) : خرّاط .

لاک تک/lāke-tək/ (ص.مر) : دهن گشاد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

لاک تله/lāk talə/ (ا.مر) : تله و دامی که با لاوک یا لگن درست کنند .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

لاک ته ای/lāk tai/ (ص.نس) : کنایه از : بچه‌ی آخری .

اغر) ←* ؛ *ب)* لاک بنی /lāk-bəni/ ؛ *ق)* ته تغاری /tah təqāri/ ؛ *آ)* ←* ؛

لاک چوله/lāk-čulə/ (ا.مر) : ظرفـی چوبـی بـه انـدازه‌ی کاسه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لاکچه/lākčə/ (ا) : ظرف کوچک – کاسه‌ی کوچک چوبی . لاوک کوچک .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کچول /kačul/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) فندلاک /fande-lāk/ ؛

لاکِ دشت/lāke-dašt/ (ا.مک) : ۱. از توابع اندورود ساری . ۲. از توابع گیل‌خواران قائم‌شهر .

لاک رکنا/lāk-rəkenā/ (ا.مر) : قاشق چوبی جهت کنـدن ته دیگ .

اغـر) راکرنـد /rākerand/ ؛ ق) ۱. رکـی /rəki/ ، ۲. رکنـا /rəkənā/ ؛ با) رکنا /rakənā/ ؛ ع) لورک /lavə rək/ ؛ ت) ←* ؛

لاک رن/lāk-ran/ (ا.مر) : کفگیر ویژه‌ی کندن ته دیـگ . **نک** : کچه – دغ رند .

اغر) ۱.←* ، ۲. راکرند /rāke-rand/ ؛ ب) ←* ؛ ق) رکی /rəki/ ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لورک /lavə rək/ ؛

لاک سر/lāk-sar/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

لاک – سر–سما/lāk-sar-semā/ : لاک +سر+سما. در لغت به معنی رقصی که به وسیله‌ی لاوک انجـام شـود .در اصل نام رایج ترین و عمومی‌تریـن رقـص مـازندرانی است . **نک** : سما .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. لاک سری ســما /lāk-sari-səma/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاک سری سما/lāk-sari-səmā/ (ا.مر) : **نک** : لاک سرسما.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

لاک سنگ/lāk-sang/ (ا.مک) : نـام مرتعـی در اندارکلـی شیرگاه قائم‌شهر .

لاکش/lākaš/ (ا) : تور بزرگ ماهی‌گیری .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لاک کتل/lāk katəl/ (ا.مر) : صندلی چوبی کـه در شـالی کاری جهت کندن جوانه برنج از خزانه مـورد اسـتفاده قرار گیرد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لاکم/lākom/ (ا.مک) : نام محل و مرتعی نزدیک آلاشت.

لاکمه/lākmə/ (ا) : قایق کوچک . نوعی قایق ابتدایی کـه از تهی ساختن تنه‌ی درختان ساخته می‌شد.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لاکمه/lākmə/ : **نک** : ناو .

لاکندن/lākenden/ (مص) : ور رفتـن – چـیزی را تکـان تکان دادن . **نک** : چکل هدائن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) هلک هادان /holak hādān/ ؛ ت) ←* ؛

لاک و لنگری/lāk-o-langəri/ (ص.مر) : ۱. بیش از حـد – بسیار زیاد . ۲. زیاده روی در غذا خوردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لاک و- لـوه/lāk-o-lave/ (ا.مـر) : لاوک و دیـگ – بـه مجاز، همه‌ی ابزار آشپزخانه را گویند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لاک لوه /lākə-lave/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاکه – ئن/lāke-an/ (ا.مـص) : ۱. بسـته شـدن راه خـروج دامی که وارد شکاف میان کوه شده باشـد . ۲. گمـراه شدن رمه در صخره‌ها و گذرگاه‌های صعب .

آ) ←* ؛

لاکّه تک/lākkə-tək/ (ص.مر) : دهن باز–دهن گشاد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لاچی دهون /lacči dəhun/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لاگ بنه واش/lāg bəne vāš/ (ا.مر) : نوعی علف هرز کـه شبیه پیچک است و در سطح زمین گسترده شود .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لال/lāl/ (ص) : لال – گنگ . **نک** : پل خون .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لا لا/lā-lā/ (ا/ا.مک) : ۱. نوعی سبزی . ۲. از توابع نـرم آب دوسر ساری . ۳. نام مرتعی در کتول .

ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لالاباد/lālābād/ (ا.مک) : از دهات بابل .

لالان/lālān/ (ا.مک) : ۱. کوهی در ۲۹ کیلومتری جنوبی گرگان و به ارتفاع ۲۴۵۰ متر . ۲. از مراتع واقع در مایان کتول .

لالاو/lālāv/ (ص) : مردنی – در حال مرگ .

با) ← ** ؛

لالاهکاردن/lālā-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. لالایی خواندن . ۲. خوابیدن .

اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ ق) لالاهاکردن /lālā hākərdən/ ؛ با) لالاهکردن /lālā-hakərdən/ ؛ آ) لالاهاکردن /lālā hākərdan/ ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ اشر) لا-لایی-هاکئردن /lālāi-hākoərdən/ ؛

لال بازی/lāl-bāzi/ (ا.مر) : نوعی بازی که در جشن تیرما سیزده انجام شود . **نک** : تیرماسیزده .

س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اک) ← ** ؛

لال برار/lāle-berār/ (ا.مر) : به کنایه : به پول گفته می شود .

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ ع) ← ** ؛

لال بمرد/lāl-bamərd/ (ش.ج) : نوعی نفرین به معنی: لال بمیری .

اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اشر) لال-بمرد /lāl-bamerd/ ؛ اک) لال بمورد /lāl-bamurd/ ؛

لال پت پت/lālə pet pet/ (ش.ج) : نوعی تحقیر در مورد آدم‌های الکن .

ع) ← ** ؛

لال پتک/lāl-pətək/ (ص.مر) : کسی که لکنت دارد- الکن.

اغر) ۱.← ** ، ۲. لال پت پتی /lāl-pət pəti/ ؛ س) ← ** ؛ ق) لالک /lālək/ ؛ ع) لال پت پت /lālə pət pət/ ؛ قص) ← ** ؛

لال پتی/lāl-pəti/ (ص.مر) : الکن – لال .

اغر) ← ** ؛ ق) لال /lāl/ ؛ با) ← ** ؛ ع) ←(ق) ؛ ت)

← ** ؛

لال پلا/lāle-pəlā/ (ا.مر) : برنجی که در سنّتی خاص و باستانی به نام تیرماه سیزه پخته شود . **نک** : تیزماسیزه.

ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ با) ← ** ؛

لالتا/lāltā/ (ا.مک) : نام مرتعی در نزدیکی آلاشت .

لا-لتکا/lā-lətkā/ (ا.مر) : جامه و پوشش .

اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ع) لک ولا /lakə lā/ ؛

لال زن شو/lāl-zane-šo/ (ا.مر) : سیزدهم تیر ماه مازندرانی برابر با سیزده آبان که یکی از آیین‌های دیرپای ایرانیان است و جشن تیراندازی آرش کمانگیر نیز در همان شب برگزار می‌گردد . **نک** : اب وشو .

ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) لال زن شو /lāl-zanə-su/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) لال لال شو /lāl-lāle-šo/ ؛ ت) لال شوش /lāle-šušo/ ؛

لال شوش/lāle-šuše/ (ا.مر) : سیزدهم تیرماه مازندرانی . **نک** : لال زن شو .

ق) لال شو /lāl-šu/ ؛ با) ← ** ؛ آ) لال زن شو /lāl zanə su/ ؛ ت) ← ** ؛

لال شیش/lālešiš/ : ۱. یکی از مراسم شب یلدا آن بود که به درخت بی‌بار، در مقام تنبیه و تحکّم ترکه‌ای می‌زدند تا پر محصول شود . ۲. درشب یلدا به زن نازا نیز جهت بچه‌دار شدن ترکه می‌زدند .

س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) لال شیش /lālə šiš/ ؛

لال- غول/lāl-qul/ (ص.مر) : کرولال .

اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ۱.← ** ، ۲. لال غول /lālə qul/ ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ اشر) لالو-غول /lālo-qul/ ؛

لال مارکا/lal-mār-kā/ : **نک** : جیم – جیم – کا .

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛

لال واش/lāle vāš/ (ا.مر) : **نک** : لال شیش زن شو.

ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛

لالوت/lā-lut/ (ا.مر) : جامه و پوشش .

اغر) لا-رخت /lā-raxt/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لاله/lālə/ (ا) : ۱. شمعدان . ۲. شیشه‌ی چراغ لمپا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

لاله پرسرو/lāle-pər-səro/ (ص.مر) : الکن پرحرف .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

لاله زار کتی/lālə-zār-kəti/ (ا.مک) : از توابع کیاکلای قائم‌شهر .

لالیم/lālim/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

لامبزه/lāmbəzə/ (ا) : لب و لوچه .

اغر) ۱.←* ، ۲. لمبوزه /lambuzə/ ؛ ق) لامیزه /lāmizə/ ؛ با) ←* ؛ ع) لامپیز /lampiz/ ؛ ت) لمبوز /lambuz/ ؛ | گ) جول /jul/ ؛

لام پیز/lāmpiz/ (ا) : لُپ .

ع) ←* ؛

لا-متکا/lā-mətkā/ (ا.مر) : مجموعه‌ی روانداز و متکا و زیرانداز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لک لا /lakəlā/ ؛

لاملنگ/lāmlang/ (ا.مک) : روستایی در گرگان .

لامیزه/lāmizə/ (ا) : لب و لوچه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لامپیز /lāmpiz/ ؛

لانئن/lānaan/ (ا.مص): رختخواب انداختن .

اغر) لادنگوئن /lādengoən/ ؛ ق) لادنگوئن /lādenguən/ ؛ ت) ←* ؛

لاور/lāvər/ (ا) : ۱. لنگر کشتی . ۲. تیغه‌ی خیش . ۳. زنجیر تله .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) لاور /lāvar/ ؛

لاون/lā-van/ (ا) : چادر شب . نک : اوزار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

لا-وند/lā-vand/ (ا.مر) : چادر شب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لاون /lāvan/ ؛ ت) ←* ؛

لاویج/lāvij/ (ا.مک) : نام یکی از مناطق نور .

لاه/lāh/ (ص) : باران شدید .

ن) ←* ؛

لا هادائن/lā hādaan/ (مص.مر) : پوشاندن - پنهان کردن - کتمان کردن .

ب) لاهدائن /lā-hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

لا-هاکردن/lā-hākerdən/ (مص.مر) : ۱. پهن کردن . ۲. پوشاندن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لاهاکردن /lā hākərdan/ ؛ ع) لاهاکردن /lā hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) لا-هاکئردن /lā-hākoərdən/ ؛ | گ) لادان /lā-dan/؛

لاهک/lāhak/ (ا) : گلوله‌ی پنبه -مجازاً به معنی دانه های درشت برف .

قص) ←* ؛

لاهو/lāhu/ (ا.مک) : روستایی از کلاردشت چالوس .

لاهو/lāhu/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در کلاردشت .

لاهوار/lāhvār/ : سیل .

ق) لهوار /lahvār/ ؛ ن) ←* ؛

لای دنگوئن/lāy-dengoən/ (مص.مر) : صاف شدن و ته نشین شدن مایعات .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

لایه/lāyə/ : نوبت .

ن) ←* ؛

لایی پاسند/layi-pāsənd/ (ا.مک) : از توابع یخ‌کش شهرستان بهشهر .

لایی رودبار/lāyi-rudbār/ (ا.مک) : از توابع یخ‌کش بهشهر .

لئشت/ləešt/ (ا.مر) : دری در آغل گوسفندان برای خروج یک به یک گوسفندان .

ع) لف گلی /lef gali/ ؛ ت) ←* ؛

لئو/lau/ : پارس سگ .

اغر) لو /lo/ ؛ ب) ← ؛ س) ۱.← ، ۲.←(اغر) ؛ ق)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

لوئه /loə/؛ با) ← * ؛

لئو هاکردن/lau- hākərdən/ (مص.مر) : پارس کردن سگ .

اغر) لو – هکاردن /lo - həkārdən/؛ س) لو ها کردن /lo-hākerdən/؛ ق) لوئه هاگردن /loə hākərdən/؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. لئو هاکردن /lau- hākərdan/؛ قص) ← * ؛ ت) لو هکردن /low hakerden/؛ اشر) لئه ها کئردن /loə-hākoərdən/؛ | ک) لو گودن /lau- gudan/؛

لئه/leə/ (ا) : پرچین و حصار جایگاه موقت گوسفندان .

ع) لف /ləf/؛ ت) ← * ؛

لئه/loə/ (ا/ص) : لبه . نک : شیرک .

ب) ← * ؛ ق) لـو /lo/؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) لبـه /labə/؛

لئه دار/loə- dār/ (ص.مر) : ۱. آونـد و ظرفـی کـه لبـه دار باشد . ۲. دندانه دار – کنگره دار .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) لو دار /lu dār/؛ ع) ← * ؛

لئیم/laeim/ (ا) : لحیم .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛

لب/lab/ (ا/ص) : ۱. پنهان – مخفی . ۲. پـر– سرریز . ۳. مچاله .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ | ک) ← * ؛

لباب/labāb/ (ا) : مستراح . نک : چرچل – کیله او .

آ) لبیراب /labirāb/؛ ع) کیله لو /kilə lo/؛ ت) ← * ؛ | ک) ← * ؛

لب – بدائن/ləb bədāen/ (مص.مر) : پـر کـردن – لـبریز کردن .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) لـب – بدائـن /lab-bədāən/؛ آ) لب بدائن /lab bədāan/؛ قص) ← * ؛ | ک) لـب بـه لـب /lab - bə-lab/؛

لب بداه/lab bədā/ (ص.مف) : لبریز کرده .

اغر) لب بدائه /ləb-bədāə/؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) لب بـه لـب ببـه /lab bə lab baba/؛

لب بسر/lab besar/ : لبریز . نک : دزّه .

ن) ← * ؛

لب بند/lab –band/ (ا.مر) : چوبی که در زیـر شـیروانی و ادامه‌ی تیرهای افقی ساختمان چوبی به کار می‌رود .

اغر) ← * ؛ ق) لت بن /lat ban/؛ با) لب–بن /lab-ban/؛ آ) ←(با) ؛

لب به لب/lab–be-lab/ لبریز و پر.

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

لب – پاش/lab-pāš/ (ص.مر) : گل و گشاد .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛

لب پرکا/lab-par-kā/ (ا.مر) : نک : جهنّم کا .

ن) ← * ؛

لبرده/laberdə/ (ص) : چاقی بی‌اندازه .

ق) نبور /nabur/؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛

لبک/labək/ (ا) : نوعی ماهی است .

با) ← * ؛

لب لب مرمر/lab-lab-mar-mar/ (ص.مر) : ۱. ساده لـوح . ۲. نوعی بازی دسته جمعی دو طرفه .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

لب – لبو/lab-labu/ (ا/ص) : ۱. تمشک . ۲. نرم – ملایم . ۳. خیلی چاق و شلخته .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛

لب لبوروش/lab-laburuš/ (ص.فا) : تمشک فروش .

اغر) ← * ؛

لب لبوزار/ləb-ləbo-zār/ (ص.مر) : جای خیس .

لب لغر/lab-laqər/ (ص.مر) : ۱. مچاله شده . ۲. له شده .

ب) ← * ؛ ق) لب چخ /labčəx/؛ با) دبلغز /dabəlqəz/؛

لبند/laband/ (ا) : نوعی پارچه که توسط گالش‌ها بافته شود .

ق) لاون /lāvan/؛ با) لابند /lāband/؛ ع) لابـن /lāban/؛ ت) ←(با) ؛

لبو-سرا/labu-sarā/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران شهرستان قائم شهر .

لب و لوچ/lab -o-luč/ (ص.مر) : ۱. شلخته- نادان . ۲. کج و کوله .

اغر) لپ و لوچ /lap-o-luč/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اِگ)* ←* ؛

لبه/labə/ (ا) : ساحل .

ن) ←* ؛

لب - هاکردن/lab-hākərdən/ (مص.مر) : ۱. پنهان کردن . ۲. خم کردن .

ب) لب هکاردن /lab-həkārdən/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. لب هکردن /lab-hakərdən/ ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

لبه دم/labə dam/ (ا.مر) : کنار ساحل .

ن) ←* ؛

لبی/ləbi/ (ا) : دیگ .

اغر) لوه /lave/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←(اغر) ؛ *با)* ←(اغر) ؛ *آ)* ←(اغر) ؛ *ع)* لو /lavə/ ؛ *قص)* ←(اغر) ؛ *ت)* ←* ؛

لبی راب/labirāb/ (ا) : مستراح - آبریزگاه .

آ) ←* ؛ *ع)* کیله لو /kilə lo/ ؛

لپ/lap/ (ص) : ۱. پهن . ۲. صدای افتادن چیزی در آب . ۳. پهلو - خم شده .

اغر) ۱.←* ، ۲. لپ /ləp/ ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. لب /lab/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

لپّا/leppā/ (ا) : چوب دو شاخه که در خرمن‌کوبی به کار رود .

اغر) لیفا /lifā/ ؛ *ق)* لیفا /lefā/ ؛ *با)* ←(اغر) ؛ *ع)* ←(ق) ؛ *ت)* ←(اغر) ؛

لپا/lapā/ (ا) : باتلاق - زمین آب خیز .

ق) لپر /laper/ ؛ *با)* لپر /lapər/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ع)* لپو /lapo/ ؛ *ت)* ←* ؛

لپاچ شانی/lapāč- sāni/ : گاوی که شاخ‌هایش از هم باز باشد .

لپاسر/lapā-sar/ (ا.مک) : محلّی در جواهرده رامسر که آثار و گورستانی قدیمی در آن مشاهده می‌شود .

لپاسرک/lapā-sarak/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

لپّاسه/lappāsə/ (ا) : ۱. سیلی . ۲. طپانچه .

ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

لپّاش/lappāš/ (ص) : گل و گشاد .

ق) ←* ؛

لپاشنه/ləpāšnə/ (ا) : پوست چوب .

اشر) ←* ؛

لپالپی/lapālapi/ (ا.مص) : از پهنای جسمی ضربه وارد آوردن .

ع) ←* ؛

لپاندن/ləpāndən/ (مص) : با عجله لقمه‌ی بزرگ برداشتن .

اغر) ←* ؛ *ق)* لف بزوئن /laf bazuən/ ؛

لپ بویین/lap-baviyən/ (مص.مر) : ۱. له شدن- در هم کوبیده شدن . ۲. دولاشدن - خم شدن . ۳. پهن شدن.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* لب بین /lab bayən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* لب بیّن /lab bayyan/ ؛ *ع)* لپ ببین /lap babəyan/ ؛ *قص)* ←* ؛

لپ پر/lap-pər/ (ا) : ۱. نوعی نشستن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* لپر /lapər/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *اِگ)* ←* ؛

لپّر/leppar/ (ص) : بزی که گوش‌های پهن و بلند دارد .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

لپر/lapər/ (ص/ا.مک) : ۱. زمین آب‌خیز و هموار . ۲. از توابع بابل‌کنار . ۳. توابع بندپی بابل . **نک** : اودار زمین.

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ت)* لپا /lapā/ ؛

لپّر/lappar/ (ا) : سنگ پهن. **نک** : بتن .

اغر) لپّر /lappər/ ؛ *س)* ←(اغر) ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* لپری /lapərəy/ ؛

لپّر/lappər/ (ا) : ۱. تلاطم موج آب . ۲. سنگ تختی به

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اندازه‌ی کف دست در بازی لی‌لی و لپّرکایی . ۳. پیروخمیده . ۴. شل و تنبل .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛

لپّربازی/lappərbāzi/ (ا) :

از انواع بازی های بومی است. در این بازی در روی زمین مسطّح، مستطیلی را به شش خانه‌ی مساوی تقسیم می‌کنند و یک نیم دایره در خارج خانه‌ی ششم رسم می‌نمایند. نام نیم دایره (جهنّم) یا آسّه āssə است. هر بازیکنی، قطعه سنگی را به نام «لپّر» که به اندازه‌ی کف دست است در اختیار دارد و با توافق طرفین، نفر اول بازی را شروع می‌کند. این بازیکن از بیرون خانه‌ی اوّل، لپرخود را در خانه‌ی نخست می اندازد به گونه ای که روی خطّ قرار نگرفته و یا در خانه‌های بعدی و یا خارج از جدول نرود. در غیر این صورت بازی به نفر دوم می‌رسد. بازیکن با حالت لی لی به خانه ی اوّل جست می زند به طوری که پایش روی خطّ قرار نگیرد. در حال لی لی با همان پا که روی زمین است لپر را با پنجه‌ی پا به خانه‌ی دوّم می‌فرستد و خود لی‌لی کنان در خانه‌ی دوّم قرار می‌گیرد. به همین ترتیب، لپر در خانه‌ی سوّم و سپس چهارم جای می‌گیرد. بازیکن در خانه‌ی چهارم استراحت می‌کند. یعنی از حالت لی لی خارج می شود. در تمام این مراحل و حرکت دادن سنگ، لپّر نباید روی خط یا خارج از خانه‌های مربوطه قرار گیرد. پس از مکثی کوتاه، بازیکن به حالت لی لی در آمده، لپر را با پنجه‌ی پا به خانه‌ی پنجم و ششم هدایت می نماید و سرانجام با یک ضربه آن را از جهنّم یا آسّه خارج کرده و خود با یک جست از جهنّم می پرد و آزاد می‌شود. بازیکنی که این مرحله را با موفّقیت به پایان ببرد، مالک خانه ی اول می‌شود. یا می‌تواند هر خانه ی دیگری را که مایل است از آن خود کرده و به هنگام بازی در آن خانه استراحت نموده، به حالت لی لی نباشد. اما بازیکنان دیگر باید از این خانه به صورت لی‌لی بپرند که این کار با حالت لی لی و خارج کردن لپر از یک خانه مشکل است. زیرا لپر ممکن است روی خط قرار گیرد و یا به خانه‌ی بعدی هدایت شود. در ادامه‌ی بازی، بازیکن موفقّ اگر مالکیّت خانه‌ی اوّل را انتخاب کرده باشد به آن جا رفته، لپر را از خانه‌ی اوّل به خانه دوّم می‌اندازد و مثل دور قبل بازی را ادامه می دهد. برای حرکت لپر از یک خانه به خانه‌ی دیگر بازیگر می‌تواند با ضربه هایی که با پنجه یا بغل پا می‌زند لپر راکم‌کم حرکت دهد، به‌گونه‌ای که سنگ روی خط قرار نگیرد. امّا خروج سنگ از جهنّم باید با یک ضربه باشد. بازیکن پس از عبور موفقیت‌آمیز به مرحله‌ی دوّم، می‌تواند مالک خانه‌ای دیگر شود. مثلاً می تواند از خانه‌ی دوم هم بدون لی لی عبورکند. به این ترتیب ادامه‌ی کار برای بازیکنان دیگر سخت می‌شود زیرا باید سنگ را به خانه‌ی سوم بیاندازند و از بیرون با لی لی به خانه ی سوم بپرند. هر بازیکنی که در مراحل بازی دچار اشتباه شود، مثلاً اگر سنگ پرتاب شده اش روی خط قرار بگیرد و یا اگر نتواند از خانه‌ای که متعلق به دیگران است عبور کند بازی اش در همان مرحله متوقف می‌شود. (این بازیکن در دور بعد، بازی اش را از مرحله ای که در آن متوقفّ شده شروع می‌کند). سپس بازی به نفر بعدی می رسد. از این رو هر بازیکن سعی می‌کند کارش را بهتر انجام داده، زودتر صاحب خانه یا خانه‌هایی گردد، تا کار را برای دیگران سخت کند. اگر بازی گروهی باشد بازیکنان یک گروه به نوبت بازی می‌کنند و هرکدام که در یکی از شش مرحله متوقفّ شود، نفر بعدی بازی را ادامه می دهد. ممکن است دو گروه توافق کنند که یک نفر از یک گروه و یک نفر از گروه دیگر به ترتیب بازی کنند. **نک** : پارسنگ کا .

لپّر بزوئن/lappər-bazoən/ **(مص.مر)** : ۱. چهار زانو نشستن . ۲. بهم خوردن موجهای آب – متلاطم شدن آب .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱.←** ، ۲. لپّر بزوئن /lappər bazuan/ ؛ *ع)* لب بزان /lap bəzān/ ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* لپّرزئن /lapper zaen/ ؛

لپّربزه/lappər bazə/ **(ص.مف)** : سرریز شده .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛

لپر زمین/lapər zamin/ **(ص.مر)** : زمینی که تخت و صاف باشد .

ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛

لپسنه/lapsonə/ (ا) : پولی که خانواده‌ی داماد در هنگام بله گفتن به عروس دهند .

اغر) لفسانه /lofsānə/ ؛ *ب)* ←** ؛ ق) لفزی /lafzi/ ؛ *با)* ۱. لپزی /lapzi/ ، ۲. لبزی /labzi/ ؛ *اشر)* لب – زانه /lab-zānə/ ؛

لپّک/lappək/ (ا) : کنایه از: مادینگی .

ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛

آوانوشت . (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

لپک/lapak/ (ا) : لپّه .
قص) ← ** ؛

لپک بزوئن/lapək- bazuən/ : نوعی از نشستن– با کپل روی زمین پهن شدن .
ب) ← ** ؛

لپ لپ/lap-lap/ (ا.صو) : خوردن تند تند که با صدا همراه باشد .
اغر) ۱.← ** ، ۲. لپ لپ /lop-lop/ ؛ ق) ← ** ؛ با) لف-لف /laf-laf/ ؛ آ) ← ** ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ← ** ؛

لپلم/lapləm/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

لپ لوچ/lape-luč/ (ص.مر) : آدم وارفته و بی قواره .
اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) لب-لوچ /lab-luč/ ؛ آ) لب لوچ /labə luč/ ؛ قص) ← ** ؛

لپن/lapen/ (مص) : هر چیز پهن و پر طول وعرض . **نک** : پتن .
اغر) لپوک /lapuk/ ؛ ق) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛

لپو/lapo/ : ۱. آبگیرهایِ کنار رودخانه که در آن آب‌تنی کنند . ۲. چمنزار مرطوب و نیمه باتلاقی .
ن) ← ** ؛

لپو/ləpu/ (ص.نس) : توخالی – پوک . **نک** : بی دله .
اغر) لاپّه /lāppə/ ؛ با) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اشر) لاپّو /lāppu/ ؛

لپّه بزوئن/lappə- bazuən/ (مص.مر) : حالتی از نشستن .
اغر) لپّک بزوئن /lappək- bazuən/ ؛ ب) ← ** ؛

لپه تک/lapə-tək/ (ص.مر) : دهان پهن– بزرگ دهان .
اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ قص) ← ** ؛

لپ هکاردن/lap-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. له و مچاله کردن . ۲. کنایه از: نشستن . ۳. مخفی شدن.
اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ ق) لپ هاکردن /lap hākerdən/ ؛ با) لب هکردن /lab-hakərdən/ ؛ آ) لب هاکردن /lab hākərdan/ ؛

لپّه لپّه/ləppə-ləppə/ (ا.صو) : آوایی که از کوبیدن تخته بر گِل پدید آید .
اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ قص) ← ** ؛

لت/lət/ (ص) : ۱. خرد و خمیر – له – مضمحل . ۲. همزدن .**نک** : جرید پرید – انجه قلستین .
اغر) لتی /lati/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ ن) ← ** ؛

لت/lat/ (ا) : ۱. لنگه‌ی در چوبی – دریچه‌ی در کوچک – واحد شمارش در یا پنجره . ۲. تخته‌ی مرده شوی خانه . ۳. در پوش .
اغر) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ اشر) ← ** ؛ اُگ) ← ** ؛

لت/lat/ (ا) : ۱. تخته یا چوبی که از آن برای صاف کردن زمین استفاده کنند . ۲. تخته پاره برای پوشش سقف خانه های روستایی . ۳. دامنه‌ی کم شیب کوه و درّه .
اغر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) ← ** ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ قص) ← ** ؛ ت) ← ** ؛ اشر) ← ** ؛ اُگ) ← ** ؛

لت/let/ (ا) : ۱. مسیر–خط سیر . ۲. آنچه که در مایعات ته نشین شود– رسوب .
اغر) لرد /lərd/ ؛ ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ آ) ← ** ؛ ن) ← ** ؛ قص) ← ** ؛

لت به سر/lat bəsar/ : ساختمانی که بام پوش آن تخته‌ای باشد .
ق) ← ** ؛ ع) ← ** ؛ اُگ) ← ** ؛

لت سر/lat-sar/ (ص.مر) : پوشش تخته‌ای بام و شیروانی خانه‌های روستایی .
ق) ← ** ؛ با) ← ** ؛ ع) لت به سر خنه /lat bə sar xonə/ ؛ قص) ← ** ؛ اُگ) ← ** ؛

لتار/latār/ (ا) : درختی که برای تخته کردن مناسب باشد. کنده‌ای که از آن تخته کشند.
ق) ← ** ؛

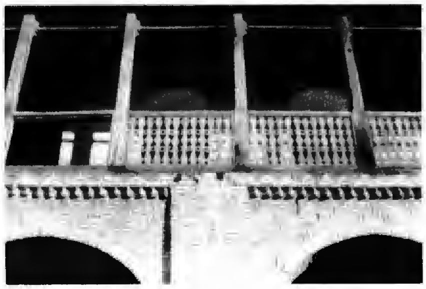
لتارسر/latār sar/ (ا.مر) : جایگاهی که برای تخته کوبی در نظر گرفته شود .
ق) ← ** ؛

لتاز/latāz/ (ا) : مدورکردن و تراش دادن تنه‌ی درخت .
با) ← ** ؛

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

لتازه/latāze/ (ا) : تخته‌های چوبی پیشگاه ایوان یا پرتگاه خانه .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) هیرّه /hirrə/ ؛



لتازه

لتاسه/lətāsə/ : خویش .

ت) لتازه /latāzə/ ؛

لتاک/latāk/ (ا.مک) : از محل‌های قدیمی تنکابن که راه دو هزار از آن می‌گذشت .

لتّاک/lattāk/ (ا): از ادوات نخ ریسی سنّتی .

ت) ←* ؛

لتالی کله/lətāli- kelə/ (ا.مک) : روستایی در هزار جریب .

لت - ببا/lat-babā/ (ا.مر) : میوه ای که در اثر رسیدن زیاد له شده باشد - کنایه از: هر چیز له شده . نک : آشتلک .

ق) لرد بیی /lerd bai/ ؛ با) لش بیّی /ləs-bayyi/ ؛ قص) لت ببی /let-babi/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. له - ببا /le-bebā/ ؛

لت - بخاردن/lat-bəxārdən/ (مص.مر) : سر ریز کردن - تکان خوردن مایعات در ظرف .

اغر) ←* ؛ با) لش بخردن /ləš-baxərdən/ ؛

لت بزوئن/lat bazuan/ : ۱. مسطح کردن کشتزار برنج . ۲. هم زدن برخی مواد غذایی .

اغر) لت بزئن /lat-bazoən/ ؛ ب) لت بزوئن /lat-bazuən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

لت به سر/lat bəsar/ ساختمانی که بام پوش آن تخته ای باشد.

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ | گ) ←* ؛



لت به سر

لت - بکشیین/lat-bakəšiyan/ (مص.مر) : چیزی را روی زمین کشاندن . **نک** : خرت کش .

س) لت بکشیین /lat-bakšiyən/ ؛ ق) لت بکشیین - /lat-bakəšiyən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لدبکشیین /lad bakəšiyan/ ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

لت به سرخنه/lat-bə-sar-xonə/ (ا.مر) : ۱. خانه‌ی تخته پوش . ۲. خانه‌های روستایی قدیمی در مازندران - شیروانی‌های تخته پوش .

آ) لت به سری /lat-bə-sari/ ؛ ع) ←* ؛

لت به لت/lat-bə-lat/ (ا.مص) : ۱. کشمکش . ۲. کنار هم قرار گرفتن دو لنگه‌ی در یا دو پاره‌ی چیزی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

لت پوش/lat- puš/ : خانه‌های سنّتی مازندران که بام فوقانی آن‌ها توسّط تخته پوشش یابد .

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ | گ) ←* ؛

لت دکردن/lat dakərdən/ (مص.مر) : جهت پیشگیری از نفوذ باران ترمیم و اضافه کردن تخته به ساختمان‌هایی که سقف چوبی دارند .

ق) ←* ؛

لت دیم/lat-dim/ (ص.مر) : ۱. دامنه . ۲. سرازیری .

آوانوشت : (a - آ) (ə - فتحه کوتاه) (e - ا) (ā - آ) (u - او) (i - ای) (b - ب) (p - پ) (t - ت،ط) (s - ث،س،ص) (j - ج) (č - چ) (h - ح،ه) (x - خ) (d - د) (r - ر) (z - ز،ض،ظ،ذ) (ž - ژ) (š - ش) (f - ف) (q - ق،غ) (k - ک) (g - گ) (l - ل) (m - م) (n - ن) (v - و) (y - ی) (aw - آو) (ow - او)

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. لودیم /lu-dim/ ؛ ع) ←* ؛



لت پوش

لتر/latər/ (ق.مق) : وزنی به اندازه چهار کیلو . یکان شمارش برای پشم، پنبه، نخ و غیره.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

لترپج/latər-paj/ (ا.ا) : دیگ بزرگ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لتر-گاز/latər-gāz/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

لترمنه/latermənə/ (ص.نس) : ۱. چاق و شل و تنبل . ۲. ناهنجار . ۳. نتراشیده .

اغر) ۱.←* ، ۲. لترمه /latərmə/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

لترمه/latərmə/ (ص.نس) : ۱. تنبل . ۲. شل . ۳. خپل . ۴. ناهنجار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لشمه /lasəmmə/ ؛ با) ←* ؛

لت زن/lat-zan/ (ص.فا) : کسی که شالیزار را پیش از نشای برنج صاف و هموار کند . **نک** : لت .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

لت سر بشورد/latə sar bašurd/ (ش.ج) : نفرین- آرزوی مرگ کردن برای کسی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) لت سر بشس /lalə sar bašes/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لت سربوردن/late-sar-bavərdan/ (ش.ج) : کنایه از: به قبرستان بردن – در مقام نفرین .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

لتکا/letkā/ (ا) : قایق پارویی – قایق چوبی کوچک .

اغر) لتکا /lotkā/ ؛ ب) لاکمه /lākmə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ع) لوتکا /lutkā/ ؛ ت) ←(اغر) ؛ | گ) ←(اغر) ؛

لتکا/lətkā/ (ا) : باغچه پیرامون خانه . **نک** : دس باغ .

اغر) لته لتکا /latə latkā/ ؛ ب) لته لتکا /latə -lətkā/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) لتکا /latkā/ ؛

لتکالته/latkā - latə/ (ا.مر) : باغچه‌های کوچک اطراف آبادی .

ب) لته لتکا /latə-lətkā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) لتکالته /lətkā latə/ ؛

لت - کش/lat-kaš/ (ا.مص/ص.فا) : کشیدن چیزی روی زمین – کسی که چیزی را روی زمین کشد . **نک** : خرت کش .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لت بکشیین /lat bakəšiyan/ ؛ قص) ←* ؛

لت کولو/latə-ku-lu/ : هموار کردن سطح کرت‌های برنج به کمک تخته‌های مخصوص .

ت) ←* ؛

لتکی ورگ/latki-vərg/ (ا.مر) : ۱. گله‌ی گرگ . ۲. حمله‌ی دستی جمعی گرگ‌ها .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) هف تایی ورگ /haf tāi verg/ ؛

لت گور/late gur/ : ۱. کنایه از: استفاده بد از اموال و اشیاء و مستعمل کردن زودتر از موعد آن‌ها . ۲. به این طرف و آن طرف کشیدن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

لت - گوش/lat-guš/ (ص.مر) : گوش بزرگ – پهن گوش- بل بله گوش . **نک** : پلت گوش – پل پل گوش .

س) گته گوش /gatə-guš/ ؛ ق) لپه گوش /lapə guš/ ؛ با) ←* ؛ع) پلت گوش /palat guš/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←*؛

لتمبه گو/latombə-gu/ (ص.فا) : ۱. کسی که هر چه از

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

دهانش در آید، گوید . ۲. کلفت حرف زدن – درشت گو .

اغر) ۱.←* ، ۲. لتره گو /lotrə-gu/ ؛ ق) لچر گو /lačer go/ ؛ ع) لتره گو /latarə gu/ ؛ قص) ←* ؛

لتو/latu/ (ا) : شیار کردن زمین به وسیله‌ی خیش .

آ) ←* ؛ ع) کل /kəl/ ؛

لت وپردی/lato pardi/ : قرینه – قرینه‌ی هم .

ق) ←* ؛

لتوسر/latu- sar/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس‌آباد تنکابن .

لت و لوت/let-o-lut/ (ص.مر) : آب گل‌آلود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) تیل او /til ou/ ؛

لته/latə/ (ا) : ۱. کرت کشاورزی – تقسیم بندی بین دو تیره یا مرز زمین شالیزاری، که مربّع و یا مستطیل شکل است . ۲. گل ساده در پارچه . ۳. باغچه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ | گ) کله /kalə/ ؛

لته/latə/ (ا) : باغچه – باغ کوچک و محصور که بیشتر برای سبزی‌کاری و صیفی‌کاری مورد بهره برداری قرار گیرد . **نک** : جرکه – پاره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

لته/letə/ (ا) : ۱. آبرفت ۲. ته نشین – دُرد . ۳. عدة ای – گروهی .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

لته/latə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لته/latə/ (ا) : باغ کوچک – باغ سبزی کاری . **نک** : دس باغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لتکا /lətkā/ ؛ ع) لتکا /latə kā/ ؛ اشر) ←* ؛

لت هاکردن/lat hākərdən/ (مص.مر) : تخته کردن چوب.

ق) ←* ؛



لته

لته بدائن/latə – bədāən/ (مص.مر) : گسستن رشته‌ی سخن و به بیراهه رفتن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

لته – بند/latə- band/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لته بندی/late bandi/ : قسمت بندی کردن زمین کشاورزی . **نک** : لته .

آ) ←* ؛

لته – پشت/latə- pəšt/ (ا.مک) : نام مرتعی در شهرستان آمل .

لته روزه/latə - ruzə/ (ا.مر) : باغ و بوستان .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

لته سر/latə - sar/ (ا.مر) : باغچه – باغ سار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لتکا سر /ləkā sar/ ؛ | گ) دس باغ /das - bāq/ ؛

لته سنگ/latə- sang/ (ا.مک) : مرتعی نزدیک روستای نارنجبن نوشهر .

لته سی/latə si/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در کجور .

لته کومه/latə - kumə/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه شهریاری بهشهر .

لته – گز/latə- gaz/ (ا.مک) : مرتعی در روستای «شیرنوا»ی کتول .

لته لتکا/latele tkā/ (ا.مر/ص.مف) : ۱. باغ و باغچه . ۲. زمین مرزبندی شده .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لته لته/latə – latə/ (ص.مر/ا.مک) : ۱. کرت کرت . ۲. از توابع لفور قائم‌شهر .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لته - مرز/latə - marz/ (ا.مر) : مرزهای بزرگی که قطعات زمین را از هم جدا کند و محلّ آمد و رفت باشد .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لتی/lati/ (ا/ص.مف) : ۱. نوعی تله‌ی پرندگان . ۲. له شده.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

لتی/ləti/ (ا) : شانه‌ی حصیربافی .
با) ←* ؛

لتی پتی/lati- pati/ (ص.مر) : له شده – آش و لاش .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

لتی جون/ləti- jun/ (ا.مک) : نام آبادی از فیروزجاه بابل . نک :

لتیر/latir/ (ا/ا.مک) : ۱. دولنگه‌ی در . ۲. نوعی تله‌ی پرنده گیری . ۳. نام راهی مالرو از خیرودکنار به ویسر در کجور .
آ) ←* ؛ قص) لت /lat/ ؛

لتی - ستی/lati -sati/ (ص.مف) : له شده . نک : دلیت پلیت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ت) لت پت /lete pet/ ؛

لتینگان/latingān/ (ا.مک) : از توابع خیررودکنار نوشهر .

لتینه/latina/ (ا) : تخته‌ی چوبین که در پیش ایوان یا پرتگاه خانه نصب کنند .
قص) ←* ؛

لتی هکاردن/lati- həkārdən/ (مص.مر) : له کردن – درهم کوبیدن و مچاله کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لتی ها کردن - /lati hākerdən/ ؛

لج/laj/ : اصرار در مخالفت .
ع) ←* ؛

لجم سولاخ/ləjəm- sulāx/ (ا.مر) : سوراخی که در زمین نمناک پدید آید .
ب) ←* ؛

لجند/lajənd/ (ص/ا) : ۱. لجن – لجنزار . ۲. کنایه از: خیلی خسیس . ۳. کنایه از: بد اخلاقی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لجن /lajən/ ؛ قص) لجن /lajen/ ؛ اشر) ←* ؛

لجنی/lajəni/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی کلارستاق چالوس .

لجوک/lajuk/ (ص.نس) : لج باز .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. لجوکن /lajukən/ ؛ س) لجوج /lajuj/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

لجه/ləjə/ (ص.مف) : خون لخته شده .
ب) ←* ؛

لج هاکردن/laj - hākordan/ (مص.مر) : ۱. لج کردن . ۲. بیماری مسری . **نک** : بلک .
اغر) لج هکاردن /laj- həkārdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) لج – هکردن /laj- hakərdən/ ؛ آ) لج ها کردن /laj- hākərdan/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) لج – ها کئردن /laj- hākoərdən/ ؛

لجی/leji/ (ص.نس) : زمینی که همیشه نمناک و گلی است .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

لجی درّه/laji - darrə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

لجی علف/laji - aləf/ (ا.مر) : نوعی علف صحرایی .
س) ←* ؛

لچار/lačār/ : یاوه – حرف مفت .
اغر) لچار /ləčār/ ؛ س) لیچار /ličār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لچار/ləčār/ (ص) : هوای همیشه بارانی و زمین گل‌آلود .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ب) ←* ؛ ق) لچر /lačər/ ؛

لچار بارهاکردن/lačār - bār - hākordan/ : متلک بار کسی کردن – مورد شماتت قرار دادن – به تمسخر گرفتن .

اغر) لچار بئوتن /ləčār bautən/ ؛ ق) لچربیّن /lačər bayyən/ ؛ ع) ←* ؛

لچارت/ləčārət/ (ا.مک) : ۱. آلودگی . ۲. نام روستایی در بندپی بابل .

س) ←* ؛ ق) لچری /lačeri/ ؛ با) لچری /lačəri/ ؛ آ) لچری /lačəri/ ؛ ن) ←(با) ؛

لچارتی/ləčārəti/ (ص.نس) : هوای همیشه بارانی که زمین را گل‌آلود کند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) چرتی چرتی /čərti-čərti/ ؛

لچاندن/ləčāndən/ (مص) : بوسیدن .

اغر) ←* ؛ |ک) خوش دان /xušdān/ ؛

لچ بزوئن/loč- bazuan/ (مص.مر) : هموار کردن زمین شالی زار .

اغر) لش بزئن /loš- bazoən/ ؛ ق) لت بزوئن /lat - bazuən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) لت بزوئن /lat - bazuan/ ؛ ع) لت بزان /lat - bezān/ ؛

لچر/lačər/ (ص) : کثیف .

اغر) ۱.←* ، ۲. لچّر /laččər/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) لچّر /laččar/ ؛ |ک) ←(اشر) ؛

لچر – آب/lačər-āb/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لچرم – هاکردن/lačərəm-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. احساس بیماری کردن . ۲. کز کردن .

ن) ←* ؛ ع) نچّرم بیردن /nečcerem beyardan/ ؛

لچک/lačək/ (ا) : روسری سه گوش .

اغر) ←* ؛ ب) لچک /ləčək/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) لچک /lačak/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(ن) ؛ |ک) ←* ؛

لچک به سر/lačək-bə-sar/ (ص.مر) : ۱. روسری دار . ۲. روسری به سر که کنایه از ناتوانی و ضعف جسمی زنان است. واژه‌ای است که برای تحقیر و توهین به برخی مردان به کار رود و آنان را به بی صفتی، ناتوانی و تلّون موصوف نماید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) لچک به سر /lačak- bə- sar/ ؛ |ک) ←* ؛

لچکی/ləčəki/ (ص.نس/ا) : ۱. سه گوش . ۲. روسری سه گوش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لچک /lačək/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لچ لچ/leč- leč/ (ا.صو) : صدای غذا خوردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. لچ لچ /ləč- ləč/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) مچ مچ /mač- mač/ ؛ قص) ←* ؛

لچّه/loččə/ (ا) : لب پایین .

اغر) لوچّه /luččə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) لوشه /luše/ ؛ با) لوچه /lučə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) لوشه /lošə/ ؛ قص) لوشه /luše/ ؛ ت) لوچه /loučə/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←(با) ؛

لچه/ləčə/ (ص/ا) : ۱. لیز – لزج شده . ۲. گل شل و روان . ۳. چروک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) لغزن /ləqzən/ ؛

لچّه پرتّنک/loččə-pərttonək/ (ا.مص) : گرداندن لب به نشانه‌ی نپذیرفتن چیزی یا خوش نیامدن از کار یا سخنی .

اغر) لوچّه بزئن /luččə- bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) لوشه پیچ /lušəpij/ ؛ با) لوچه – بزوئن /lučə- bazuən/ ؛ ع) ناچ بزان /nāč- bezān/ ؛

لچّه ره ماتور هکاردن/loččə- rə-mātur-həkārdən/ (مص.مر) : اخم و تخم کردن .

ب) ←* ؛

لچّه لچّه/ləččə- ləččə/ (ا.صو) : صدای غذا خوردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) مچ – مچ /mač- mač/ ؛ اشر) لچّه لچّه /laččə – laččə/ ؛

لچّه لچّه بخاردن/ləččə – ləččə-bəxārdən/ (مص.مر) : ۱.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

نرم نرم غذا خوردن . ۲. غذا خوردن با سر و صدا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) مچ مچ هدائن /mač-mač hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

لخ/lax/ (ص) : ۱. ناتوان – سست – ضعیف . ۲. ناسزایی به زنان . **نک** : برجی سک .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لخ/lox/ (ا): ۱. سوراخ در دیواره‌های بستر رودخانه . ۲. تخم مرغ فاسد . **نک** : پورا .

اغر) ←* ؛ با) لق /laq/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

لخت و پتی/loxt - o- pati/ (ص.مر) : برهنه – عریان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) لخته – پتی /lextə- pati/ ؛ آ) لخت پتی /ləxtə- pati/ ؛ ع) لخت و برنه /loxt o bərenə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

لخته – موس/ləxtə - mus/ (ص.مر) : کون برهنه . **نک** : بی شلوار موس .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لخت – موس /loxt - mus/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اک) لوخته کین /loxtə- kin/ ؛

لخ لخ/ləx - ləx/ به آهستگی کاری را انجام دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) لخ – لخ /lex- lex/ ؛

لخ لخ/lox - lox/ (ا.صو) : ۱. صدایی که از تکان دادن چیزی درقوطی و ظرف پدید می‌آید . ۲. صدای تخم مرغ فاسد در هنگام تکان دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لخ لخه/ləx- ləxə/ (ا.صو) : برخاستن صدای لخ لخ از چیزی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لخن/laxən/ (ص.نس) : کنایه از: لاغر و مردنی . **نک** : برجی سک.

ب) لخن /ləxən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لخن/ləxən/ (ص.نس) : ۱. شلخته . ۲. از هم گسیخته – وارفته .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) لخه /laxə/؛

لخنه/laxne/ : ۱. زدگی .

لخه/laxə/ (ص) : بی بند و بار .

اغر) ←* ؛ ب) لخه /ləxə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لخه/ləxə/ (ص) : ۱. مندرس – کهنه . ۲. زن هرزه .

اغر) لخه /laxə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

لخه – سگ/laxə - sag/ (ص.مر) : کنایه از: لاغر و مردنی . **نک** : برجی سک .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لربز /larə - bəz/ ؛

لخه لجّاره/ləxə- lajjārə/ (ص.مر) : بی‌بند و بار – زن سبک – زن فاسد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) لخه – لجّاره /laxə- lajjārə/ ؛

لد/lad/ (ا) : هم زنِ پره‌دار .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لدار/ledār/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لد بزئن/lad - bazoən/ (مص.مر) : هم زدن – گرداندن .

اغر) ۱.←* ، ۲. لت بزئن /lat - bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) لد بزوئن /lad - bazuən/ ؛ ق) لت بزوئن /lat bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) لت بزوئن /lat - bazuan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←*؛

لد بکشین/lad bakešiyən/ (مص.مر) : کشاندن – کشان کشان.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) لت بکشیین /lat - bakəšian/ ؛ قص) ←* ؛

لدکا/lədkā/ (ا) : قایق – قایق کوچک .

ب) لتکا /lətkā/ ؛ ق) لتکا /latkā/ ؛ با) ←* ؛ ع) لوتکا /lutkā/ ؛ اک) لوتکا /lotkā/ ؛

لد هدائن/lad - hədāan/ (مص.مر) : ساییدن سبزی توسّط سنگ و سپس خشک کردن آن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لدی – سره/ladi - sare/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی .

لر/lor/ (ص) : خل– آدم صاف و ساده .

اغر) ←* ؛ ب) لر /lər/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) لُرمه /lormə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

لر/lar/ (ص) : ۱. لاغر – کوچک – باریک اندام . ۲. آدم بی‌ثبات . **نک** : چک چکلی – چخس .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اک) ←* ؛

لر/ler/ (ا) : ۱. نعره – صدای بلند . ۲. صدای پلنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) لیر /lir/ ؛

لر/lər/ (ص) : ۱. بی حس – کرخت. ۲. زیاد – فراوان . **نک** : فت .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. بلر /bəler/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

لر بزوئن/lər - bazuən/ (مص.مر) : ۱. فراوان بوذن . ۲. گریه‌کردن بچّه . ۳. صدای نعره‌ی پلنگ .

اغر) ←* ؛ س) لر بکشیین /lər- bakšiyən/ ؛ ق) لب هدائن /leb hədāən/ ؛ با) ←* ؛ ع) لر بکشین /ler bakəšeyan/ ؛

لرت/lərt/ (ا) : رسوب – مواد ته نشین – دُرد .

اغر) ۱.←* ، ۲. لرد /lərd/ ؛ ق) لد /led/ ؛ با) لد /ləd/ ؛ آ) ←(ق) ؛

لرتان/lortān/ (ص) : ۱. کسی که از روی سادگی و بدون مصلحت اندیشی حرف زند . ۲. پر سر و صدا . ۳. زبان نفهم .

اغر) ←* ؛ ق) لر /ler/ ؛ آ) لرد /lərd/ ؛

لرته/lortə/ (ا.مص) : حرف زدن بی‌جا – یاوه‌گویی .

اغر) ←* ؛ ق) لته /latə/ ؛ با) لرد هدائن /lərd -hakərdən/ ؛ آ) ۱. لرد هادائن /lərd hādāan/ ، ۲. لرد هدائن /lərd hədāan/ ؛

لرته لرته هکاردن/lərttə- lərttə – həkārdən/ (مص.مر) : بیهوده‌گفتن – یاوه‌گفتن .

س) ←* ؛ با) لته هدائن /latə - hedāən/ ؛ آ) لرته لرته هکردن /lartə-lartə-hakərdən/ ؛ ن) لرته لرته ها کردن /lərtə lərtə hākərdan/ ؛

لرجارگردن/lərjār -gərdən/ (ا.مک) : نام آبادی سجارود بابل .

لرخمن/lər-xəmən/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

لرد/lərd/ (ا.مک) : از توابع خانقاه‌پی قائم شهر .

لرد/lərd/ (ا) : دُرد مایع – لایه‌ی ته نشین – رسوب ته‌نشین شده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لد /led/ ؛ اشر) درد /derd/ ؛

لرده/lardə/ : ریزش – گل و لای و سنگ ناشی از رانش زمین .

ق) لد /ləd/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

لرزانک/larzānək/ (ا) : نوعی رقص که در آن رقصنده به طور مداوم در اندامش ایجاد لرزش کند.

س) لرزه هدائن /larze hedāən/ ؛

لرز – تو/larzə- tu/ (ا.مر) : تب و لرز .

اغر) لرزه تو /larzə - to/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ اشر) تو – لرز /tolarz/ ؛

لرزسّن/larzəššən/ (مص) : لرزیدن .

ق) ←* ؛ اک) ←* ؛ پ) لرزیتن /larzi tan/ ؛

لرز لوار/larz- ləvār/ (ق.مق) : بیش از اندازه .

ب) ←* ؛

لرزنه/larzənə/ (ا.مک) : از توابع ولوپی قائم شهر .

لرزنّه کاچول/larzənnə kāčul/ : کسی که دست و پایش بلرزد .

ق) لرزنیک /larzənik/ ؛ ن) ←* ؛

لرزنیک/larzənik/ (ص.نس) : کنایه از: آدم ترسو .

اغر) لرزندوک /larzənduk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لرزنّه /larzennə/ ؛

لرزنیگ/larzənig/ (ا) : سبزی وحشی که مصرف خوراکی دارد .

ق) لرزنیک /larzənik/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛

لرک/lark/ (ا.مک) : نام دهکده ای در ناحیه‌ی دشت کلارستاق .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

لرکاتون/larkātun/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لرکانون/lər-kānun/ : نام روستایی در سجارود بابل .

لرک کوتندنه/lark- kutendenə/ (ص.مر) : کنایه از: آدم مشهور – پر آوازه .

ب) لرک دینگئه /larg-dingoə/ ؛ س) لرگ کوتنده /larg - kutendenə/ ؛ ق) ←* ؛

لرگ/larg/ (ا) : درخت لرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

لرگ/larg/ (ص/ا) : ۱. مزاحم . ۲. مترسک . **نک** : چس چو .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) گرک /garek/ ؛ اشر) ←* ؛

لرگان/largān/ (ا.مک) : ۱. از توابع زانوس رستاق کجور . ۲. از توابع بیرون بشم کلاردشت چالوس .

لرگ – او/larg - o/ (ا.مر) : کنایه از: چای کم رنگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) لرگ – او /larg - u/ ؛ آ) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛

لرگ بکشین/larg bakəšian/ : چیزی را با شتاب و عجله به دنبال خود کشیدن .

ع) ←* ؛

لرگ تفنگ/larg – təfəng/ (ا.مر) : نوعی تفنگ که از پوست درخت ساخته شده و به عنوان اسباب بازی کودکان مورد استفاده بوده است . **نک** : تاخ تاخی .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) قرمزی تفنگ /qermezi- tofang/؛

لرگ – چال/largə - čāl/ (ا.مک) : مرتعی در پرتاس ولفور قائم شهر .

لرگ – چالک/largə - čālək/ (ا.مک) : مرتعی بین راه لفور به آلاشت .

لرگ – سری/larg - sərəy/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور .

لرگ گلام/large-gəlām/ : برگ درخت لرگ که از خانواده‌ی درخت عرعر است . **نک** : لرگ.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لر – گوشت/lar - gušt/ (ا.مر) : گوشت نامرغوب . **نک** : چغره گوشت .

ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

لرگی/largi/ (ص.نس) : جایی که درخت لرگ فراوان باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کهل چال /kohol - čal/ ؛

لرگی/largi/ (ا.مک) : مکانی نزدیک جنوب عبّاس آباد التپه‌ی بهشهر .

لرماداله/lərmā- dələ/ : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

لروپرت/lər-o-pərt/ (ص.مر) : پاره پوره .

اغر) ۱.←* ، ۲. لارت و پارت /lārt-o-pārt/ ؛ ب) ←* ؛ ق) لرد پرت /lerdo pert/ ؛

لروسر/laro sar/ : روستایی از پنجک رستاق نور .

لره/lerə/ (ا) : صدا – نعره . **نک** : اشتلم – پلوره .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ناره /nārə/ ؛ ن) ۱. لر /lər/ ، ۲. لره /lere/ ؛ ع) لر /ler/ ؛ ت) لیر /lir/ ؛

لره – بکشیین/lerə - bakəšiyan/ (مص.مر) : **نک** : پلوره بکشیین .

اغر) لره بکشیین /lerə- bakešiyən/ ؛ ب) لره بکشیین /lerə - bakəšiyən/ ؛ ق) لربکشین /lər bakəšiyən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لربکشین /ler- bakəšeyan/ ؛ ت) لره کشین /lerə kašiyan/ ؛

لره سری/lerə sərəy/ : مرتعی جنگلی در کجور .

لر – هکاردن/ler-həkārdən/ (مص.مر) : بانگ بر آوردن گاو و گوسفند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لر ها کردن /ler hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) لره ها کردن /lerə hākərdan/ ؛

لره کوه/larə - ku/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاهکوه و ساور در منطقه استرآباد .

لز/ləz/ : شن‌های روان ارتفاعات شنی .

ع) ←* ؛

لزابیدر/lezābidar/ (ا.مک) : درّه ای در کلاردشت چالوس.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لز بخاردن/ləz - baxārdan/ : سُر خوردن . **نک** : خز بخاردن .

اغر) لیز بخاردن /liz - bəxārdən/ ؛ *س)* لز بخاردن /ləz baxārdən/ ؛ *ق)* لز بخردن /lez - baxardən/ ؛ *با)* لیز – بخردن /liz - baxərdən/ ؛ *ن)* ←** ؛

لزر بن/lazar bon/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن .

لزک – چال/lazek čāl/ (ا.مک) : از توابع لفور قائم شهر .

لزم/lezm/ (ا) : مه – مه گرفتگی . **نک** : آکاسی .

ب) نزم /nezm/ ؛ *س)* ←*(ب)* ؛ *با)* نزم /nazem/ ؛ *ع)* ۱.←** ، ۲. لزم /ləzəm/ ؛ *اشر)* ۱.←** ، ۲. لزمی /ləzmi/ ؛

لزمی/lezmi/ (ص.نس) : ۱. ترس . ۲. ابر– رطوبت . ۳. سرزمین– ملک .

س) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* نزمی /nəzemi/ ؛ *ع)* لزم /ləzəm/ ؛ *اشر)* ←** ؛

لزّنه/lezənnə/ : سُرسُری . **نک** : خر خر انی .

ق) لز /lez/ ؛ *با)* لرزنک /larzənək/ ؛ *ن)* ←** ؛

لزیر/lazir/ (ا.مک) : از توابع میان بند نور .

لزیر/lazir/ (ص) : ۱. چاه کن . ۲. پرخور .

ب) ←** ؛ *با)* لزور /lazur/ ؛

لزیر خمن/lazir - xaman/ (ا.مک) : مرتعی نزدیک روستای کشکک نوشهر .

لزیرک/lazirak/ (ا.مک) : ۱. از توابع بالا لاریجان آمل . ۲. نام روستایی در کجور .

لس/las/ (ص) : ۱. سست – لق. ۲. آهسته. **نک** : امل آهسته .

اغر) ←** ؛ *ب)* ۱.←** ، ۲. لسته /lastə/ ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ *اک)* ←** ؛

لس/les/ (ص.فا) : این واژه پسوند و به معنی لیسنده است.

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛

لس پتو/las patu/ (ص.مر) : شل‌وول – وارفته .

ق) ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* لس ولوس /laso lus/ ؛ *قص)* ←** ؛

لست/last/ (ا) : نوارهای باریک از پوست ترکه‌های درخت توت و غیره . **نک** : چرتا .

ب) ←** ؛ *ع)* دله مه /dələ- mə/ ؛

لستر/lastar/ : آهسته تر – یواش تر .

اغر) لستر /lastər/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ *ق)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛

لستک/lastək/ (ص/ق) : آهسته – آهسته تر . **نک** : آسا .

اغر) ۱.←** ، ۲. لسته /lastə/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *ق)* لسک /lasək/ ؛ *با)* ←*(ق)* ؛ *آ)* لستک /lassək/ ؛

لس چکن/lasčakən/ (ص.مر) : وراّج – پر حرف .

ت) ←** ؛

لس- چنه/las - čanə/ (ص.مر) : پرچانه – پرحرف . **نک** : چک مس .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* لس چونه /las čunə/ ؛ *با)* ←*(ق)* ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* لسّ چنه /lassə - čonə/ ؛

لس دوش/las - duš/ (ص.مف) : گاو یا گوسفندی که به راحتی قابل دوشیدن باشد .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ع)* نرم کش /narmə kaš/ ؛ *اشر)* ←** ؛

لس – سر – گو/lase - sar - gu/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. گاوی که به ریسمان هر کس گردن نهد . ۲. کنایه از: کسی که زود تابع کسی می شود .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛

لسفیجان/lesfijān/ : روستایی از ناتل رستاق نور .

لسفیجان – خاجه/ləsfijān-xājə/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور که نام جدید آن نو آباد است .

لس فیک/las fəyk/ : بید مجنون .

ن) ←** ؛

لسک/lesak/(ا): ۱. حلزون . ۲. برق ناگهانی . **نک** : البیس .

اغر) ۱.←** ، ۲.سکل /səkel/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ۱.←** ، ۲. لیسک /lisək/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱. لسّک /ləssək/ ، ۲. لسک /ləsək/ ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* لسک /lesak/ ؛

لسک/ləsk/ (ا) : راسو- موش خرما . **نک** : اشکل .
ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

لسک/lesk/ (ا) : غضروف . **نک** : چرچروک .
ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

لس - کار/las - kār/ (ص.مر) : تنبل - زیر کار در رو . **نک** : چاپشت .
اغر) ۱.←* ، ۲. لس جم /lasjəm/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

لس کاری/las - kāri/ (ا.مص) : تنبلی . **نک** : چاپشتی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

لس کتار/las - kətār/ (ص.مر) : پرحرف - حرّاف .
اغر) لس چنه /las-čanə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. لسّ چکن /lassə - čakan/ ؛ ت) لس چکن /las čaken/ ؛

لسک کلی/ləsək-kəli/ (ا.مر) : لانه ی حلزون .
ب) لسک کلی /ləsək koli/ ؛ ق) ←* ؛

لسک لسک/lasək- lasək/ (ق.حا) : آهسته آهسته .
اغر) لس لس /las - las/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←* ؛

لسک نون/leseke- nun/ (ا.مر) : نان شیرمال .

لس کوک/las - kuk/ (ا.مر) : کوک پایین در سازهای زهی - زخمه ای .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لسکین/laskin/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لس لس/las - las/ (ق.حا) : آهسته آهسته - آرام آرام . **نک** : پیک پیک - آسوک آسوک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) لس - لسک /las - lasək/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

لس موس/lase - mus/ (ص.مر) : آدم شل و ول - تنبل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لسه موس /lasə mus/ ؛ ع) ←* ؛ |گ) ←* ؛

لس نمک/les nəmak/ : نمکِ مخصوص لیسیدن گوسفند و گاو.
ن) ←* ؛

لس - ورم/las – verəm/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری . **نک** : رسبرم .

لسه/lasə/ (ا/ص) : ۱. میانه‌ی شکم و ران . ۲. جای شل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لسه/lesə/ : ۱. مکان ریختن نمک بر روی تخته سنگها جهت لیسیدن دام . ۲. مکانی در راستوپی سوادکوه .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) لیسه /lisə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لسه - بال/lasə - bāl/ (ص.مر) : پرنده‌ی کند پرواز از راسته‌ی پاشلک ها .
اغر)←*؛ب)←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

لسه جم/lasə- jəm/ (ص.فا) : کم جنب و جوش - تنبل .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

لس هکاردن/las - həkārdən/ (مص.مر) : شل کردن- از شتاب چیزی کم کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لس ها کردن /las hākərdən/ ؛ با) لس هکردن /las - hakərdən/ ؛ آ) لس ها کردن /las - hākərdan/ ؛ ع) لس ها کردن /las - hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) لس – ها کئردن /las – hākoerdən/ ؛

لسه - کتار/lasə- kətār/ (ص.مر) : ۱. آدم پرحرف . ۲. افشا کننده‌ی اسرار .
ب) ←* ؛ س) لس کتار /las - ketār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. لس چکن /lasə čakan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) لس چکن /las čaken/ ؛

لسه کون/lasə - kun/ (ص.مر) : کم جنب و جوش - آدم سست و تنبل .
اغر) ←* ؛ س) لسه موس /lasə - mus/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. لسه کینگ /lasə - king/ ؛ ع) لس کین /lasə - kin/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←* ؛

لسه مج/lasə - məj/ (ص.فا) : کند رو .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) ←＊؛ ع) ←＊؛ قص) لسه /lase/ ؛

لسیکو/lasiku/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لسی یشت/lesi- yašt/ (ا.مک) : نام محلّی در نابیج نور .

لش/laš/ (ا/ص) : ۱. سرداب . ۲. زمین گل آلود و پر آب .

ب) ۱.←＊ ، ۲. لش /ləš/ ؛ س) لش /ləš/ ؛ ق) ←＊؛ با) ←＊؛ آ) ←＊؛ ن) ←＊؛ ع) ←＊؛ قص) لشاب /lašāb/ ؛

لـش/laš/ (ص) : ۱. کنایـه از: چـاقی بـی رویّه – چـاق و درشت اندام . ۲. بی تحرّک .

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) ←＊؛ ع) ←＊؛ قص) ←＊؛ ت) ←＊؛ اُک) ←＊؛

لش/ləš/ (ا) : چرک بدن .

ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ با) ←＊؛ آ) لـش /leš/ ؛ قص) ←＊؛

لش/loš/ (ا) : ۱. درِ آغل و مزرعه که از شـاخه ی درخـت ساخته شود . ۲. نوعی پارچه ی پشمی . **نک** : چپری .

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) لوش /luš/ ؛

لش/laš/ (ا) : ۱. لاشه . ۲. افسـار . ۳. روبـاه . ۴. دروازه‌ی چوبی .

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) لاش /lāš/ ؛ ع) ←＊؛ ت) ←＊؛ اُک) ←＊؛

لش/laš/ (ا.مک) : نام قسـمتی از زمیـن هـای کشـاورزی دشت سر آمل .

لش – بزوئن/laš- bazuən/ (مـص.مـر) : ۱. همـوار کـردن زمین شالی‌زار به آب بسته شده، توسّط گاو یـا اسـبی که چوب صافی به دنبال خود می کشد . ۲. آلـوده بـه لجن و گل و لای شدن .

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) لوش بزوئن /luš - bazuan/ ؛

لش به/lašəbe/ : بوی تعفّن مرداب – بویی که از مـانداب برخیزد .

ق) ←＊؛ ن) ←＊؛

لش بیتن/leš- baytən/ (مص.مر) : **نک** : چرک بیتن .

س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) لـش بیتـن /leš - bayitan/ ؛

لش – پس – هدائـن/leš - pas - hədāan/ (مـص.مـر) : چرک پس دادن . **نک** : چک هادائن .

ب) لش پس هدائن /leš - pas -hədāən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←＊؛ با) ←＊؛ آ) ۱.←＊ ، ۲. لش پس هادائن /leš pas hādāan/ ؛

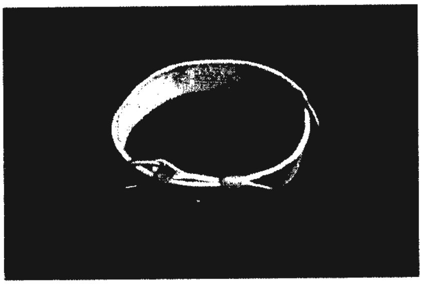
لش پشت/laš pəšt/ (ا.مک) : مرتعـی در جنـوب روسـتای کوهپر نوشهر .

لشت/leəšt/ : دربی که از شاخه های نازک درخت سـاخته شده باشد. **نک** : لش.

ب) لشت /lašt/ ؛ ق) لوش /luš/ ؛ ت) ←＊؛

لشت/lašt/ (ا) : ۱. طنابی از ساقه‌ی مو برای کشیدن چوب یـا حیـوان مـرده . ۲. قلّـاده‌ی گردن سـگ کـه از سرشاخه‌ی درخت ساخته شود. ۳. خیس عرق .

اغـر) ←＊؛ ب) ←＊؛ س) ←＊؛ ق) ←＊؛ بـا) ←＊؛ آ) ←＊؛



لشت

لشت – بزئن/ləšt – bazoən/ (مص.مر) : ۱. چوب را از درازا به گونه‌ی ورقه ای بریدن . ۲. قطع کردن شاخه با یک ضربت تبر یا دهره .

اغر) ←＊؛ ب) ←＊؛ ق) ←＊؛ با) ←＊؛ آ) لاش بزوئـن /lāš - bazuan/ ؛

لشترکاک/laštarkāk/ (ا.مک) : درّه ای در کلاردشت .

لشتو/laštu/ (ا.مک) : ۱

استرآباد . ۲. یکی از آبادی های تنکابن .

لشته - پوشال/lāštə- posāl/ : از ادوات مربوط به دستگاه پارچه بافی سنّتی .

اشر) ←** ؛

لشتی/lāšti/ (ا.مک) : مرتعی روبروی آبشار نهرودبار کجور نوشهر .

لشخه/ləšxə/ (ص) : گوسفند لاغر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) لسک /lesk/ ؛ ع) ←(ق) ؛

لش دکت/laš dakək/ (ص.مر) : کنایه از: آدم گرفتار .

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

لشرد- هادائن/ləšərd- hādāan/ (مص.مر) : چلاندن .

ن) ←** ؛

لش زمی/laš zami/ (ص.مر) : زمین باتلاقی .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لش - سر/laš - sar/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

لشک/lešk/ (ا) : مالهای که تار و پود آن از ترکه و شاخهی درخت می باشد و آن را به گاو می بندند و با کشیدن آن به داخل کرتها و زمین شالیزار، آن را صاف و هموار کنند .

اغر) لش بزئن /loš - bazoən/ ؛ ق) لوش /luš/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛

لشک/lašk/ (ص) : ۱. تر - خیس - نمدار . ۲. نوعی سبزی خودرو که در پلو هم ریزند .

اغر) لشت /lašt/ ؛ ن) ←** ؛ اشر) ←** ؛

لشکر - دنی/laškər - dəni/ (ا.مک) : نام مکانی در سوادکوه .

لشکنار/ləškənār/ (ا.مک) : ۱. از توابع میان بند نور . ۲. از توابع پنجک رستاق کجور .

لش - گردن/laš - gərdən/ (ا.مک) : محلّی در سوادکوه .

لش گردنی/laš gərdəni/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزهی لفور قائم شهر .

لشگرک/laš garak/ (ا.مک) : روستایی در تنکابن .

لش گیرون/laš girun/ (ا.مک) : مرتعی نزدیک روستای شهرستانک مرزن آباد چالوس .

لش - لجن/laš - lajan/ (ا.مر) : ۱. آب گند . ۲. باتلاق خشک نشدنی .

س) لش لجن /laš - lajən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لش لجن /laš - lajən/ ؛ ع) لش ماره /laš - māre/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

لشمبه/ləšəmbə/ (ص.نس) : کم تحرّک .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

لش - مرد/ləš- merd/ (ص.مف) : چرک چسبیده و کهنهی روی لباس . نک : چلک دمرد - چلکه مسیته.

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لشمرد /lešmərd/ ؛

لش- مرد- هاکردن/ləš-merd - hākerdən/ (مص.مر) : ۱. لباس یا ظرفی که خوب شسته نشده است . ۲. با بیدقّتی و سرسری شستن لباس و ظروف . نک : چلک شور هاکردن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. لشمردها کردن /lešmərd hākərdan/ ، ۲. لشمرد هکردن /lešmərd hakərdan/ ؛

لشمّن/lašemmən/ : ۱. پلوی شل شده . ۲. زمین شل و باتلاقی .

ق) ←** ؛

لشن/lešən/ (ص.نس) : ۱. کثیف- چرکی . ۲. کسی که ریزش آب دهانش زیاد است .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. لشکر /laškar/ ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛

لشنگ/lašong/ (ص) : شلخته - وارفته .

اغر) ←** ؛ ق) شنگ /šəng/ ؛ آ) لشنگ /lašəng/ ؛

لشه - واش/lašə-vāš/ (ا.مر) : علف هرزی در مناطق ییلاقی لاریجان آمل .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛

لغا/ləqā/ (ا) : دوشاخهی چوبی به اندازهی پارو برای جابهجایی و زیر و رو کردن دستههای گندم و جو در خرمن .

اغر) لیفا /lifā/ ؛ ق) ←** ؛ با) لِفا /lefā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) ←(با) ؛

لغاز/laqāz/ : لیچار - لغز .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباسآباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) لَغز /loqqoz/ ؛ با) لغار /leqāz/ ؛ ن) ←** ؛ قص) لغز /leqqez/ ؛

لغد-بزئن/laqed-bazoən/ (مص.مر) : لگد زدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) لوبزوئن /lu bazuən/ ؛ با) لغد بزوئن /laqəd-bazzuən/ ؛ آ) لغد بزوئن /laqəd bazuan/ ؛ ع) لغد بزان /laqad bezān/ ؛ قص) لغد بزوئن /leqad - bazoən/ ؛ ت) لغد زئن /laqed zaen/ ؛ اشر) لغد بزوئن /leqad-bazoən/ ؛

لغزه/laqzə/ : نک : جرامه .

ن) ←** ؛

لغزی/laqzi/ (ص.نس) : کنایه از: آدم لاغر و مردنی . نک : برجی سک .

ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. لغزی /laqəzi/ ؛ آ) لغز /laqəz/ ؛ قص) ←** ؛

لغلو/laqəlu/ (ا) : ماهی تابه .

اغر) لاغلی /lāqəli/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ اشر) ←** ؛

لغلی/loqli/ : نک : لاغلی .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

لف/lef/ (ا.مص) : ۱. بلعیدن . ۲. علف کوتاه تازه رسته . ۳. محوّطه‌ای کوچک و سرباز کـه گوسـاله را در آن نـگه دارند . ۴. گزافه گو . نک : ارقج-تازه هاوشت .

اغر) ۱.←** ، ۲. لیف /lif/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) لف /laf/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

لفا/lefā/ : چوبی دو شاخه با انتـهایی کمـانی کـه در کـار خرمن مورد استفاده قرار می گیرد . نک : لیفا .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛

لف-بکشیین/lef-bakəšiyən/ (مص.مر) : لیسیدن .

اغر) لیف بکشیین /lif - bakešiyən/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لف بکشیّن /lef bakəšiyan/ ؛

لفتکا/laftəkā/ (ا) : دیگچه .

ق) لوه تیکا /lave tikā/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. لفتیکا /laftikā/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لفتکاک /laftəkāk/ ؛

لفته کا/laftekā/ (ا.مر) : قابلمه‌ی کوچک . نک : لفتیکا .

ق) لوه تیکا /lave tikā/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. لفتیکا /laftikā/ ؛

لفته-لو/ləftə-lo/ (ا.مص) : آب و تـاب دادن در بیـان موضوعی . نک : بره بره .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لفـت لآب /leftə ləāb/ ؛ اشر) ←** ؛

لفتیکا/laftikā/ (ا) : ۱. دیگ کوچک . ۲. کاسه . نـک : دق چه - تاس پله .

ق) لوتیکا /lavətikā/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لفتیکـاک /laftikāk/ ؛ ن) ←** ؛

لفتی - کاک/laftikāk/ (ا) : ۱. از انواع ظـروف . ۲. دیـگ کوچک .

س) لوکته /lav-ketə/ ؛ ق) لوه تیکاک /lavə tikāk/ ؛ با) لفتیکا /laftikā/ ؛ آ) ←** ؛

لفرام/lafrām/ (ص) : ۱. لش- بی قواره . ۲. صفت خرس.

ق) ←** ؛

لفس/lafes/ (ا) : پهلو - دو طرف شکم .

ع) لفس /lafas/ ؛ ت) ←** ؛

لفظ هدائن/lafz-hədāən/ (مص.مر) : بله گفتن عروس به داماد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

لف - لف/laf-laf/ (ا.صو) : صدایی که در موقع سریع غذا خوردن ایجاد شود .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

لفند/lafend/ (ا) : ریسمان .

ع) لافن /lāfen/ ؛ ت) ←** ؛ ک) لافند /lāfand/ ؛

لفور/lafur/ (ا.مک) : ۱. معرّب لپور . ۲. دهستانی اسـت در جنوب غربی شیرگاه و قسمت بالای دهستان بابل . ۳. لفور یکی از دهستان‌های منطقه‌ی سوادکوه است .

لفورک/lafurək/ (ا.مک) : از توابع لفور قائم شهر .

لق/laq/ (ص) : نااستوار - سست - لق . نک : امال .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ ک)

← * * ؛

لق/loq/ (ا) : ۱. گودی . ۲. سست و متزلزل .

ت) ← * * ؛

لقامه/ləqāmə/ (ا) : زخم شدن کناره‌های لب – ترک گوشه‌ی لب .

اغر) لاقمی /lāqmi/ ؛ اشر) ← * * ؛

لق-چنه/laq-čanə/ (ص.مر) : بیجاگو – لوده‌گو .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) لق چونه /laq-čunə/ ؛ با) لق-چونه /laq-čune/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لقّ دهن /laqqə dahan/ ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) لقّه-چنه /laqqə-čanə/ ؛

لقد/laqəd/ (ا) : ۱. لگد . ۲. فرو ریختن دیوار .

اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) لقد /laqad/ ؛ قص) ← * * ؛ اشر) لقد /leqad/ ؛ | گ) ← * * ؛

لقد-چمان/laqəd-čemān/ (ا.مص) : لگد کوب .

اغر) لفتی /lafəti/ ؛ ق) لوزن /luzan/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لقد دمج /laqad daməj/ ؛ قص) ← * * ؛

لقد-روش-هکاردن/laqəd-roš-həkārdən/ (مص.مر) : کسی یا چیزی را لگدکوب کردن .

ب) ← * * ؛ ق) لقد روش هاکردن /laqəd ruš-hākerden/ ؛ با) ۱. ← * * ، ۲. لغد-روش-هکردن /laqəd-ruš-hakərdən/ ؛ آ) ۱. لغد روش هاکردن /laqəd ruš hākərdan/ ، ۲. لفد روش هکردن /laqədruš hakərdan/ ؛ ع) لغد دمج-گامیش دمج /laqad-damej-gāmišdamej/ ؛

لقد – کاردن/laqəd-kārdən/ (مص.مر) : لگد زدن .

اغر) ← * * ؛ ق) لوبزوئن /lubazuən/ ؛ با) لقد هکردن /laqəd-hakərdən/ ؛ آ) ۱. لقدهاکردن /laqəd hākərdan/ ، ۲. لقد هکردن /laqəd hakərdan/ ؛ ع) لقدهاکردن /laqad hākordan/ ؛ ت) لقد هکردن /laqed hakerden/ ؛ | گ) لقد گودن /laqad-gudan/ ؛

لقد-هاکئن/ləqad-hākoən/ (ف.امر) : لگد کن – زیر پاله کن . **نک** : بولین .

اغر) لقد – هکان /laqəd-həkān/ ؛ ق) لوبزن /lu bazən/ ؛ با) لقد-هکن /laqəd-hakən/ ؛ آ) ۱. لقد هاکن /laqəd hākən/ ، ۲. لقدهکن /laqəd hakən/ ؛ ع) لقدهاکن /laqad hākon/ ؛ ت) لقدهکن /laqed haken/ ؛ اشر) ← * * ؛

لقّ دهن/laqqe - dahan/ : ۱. خبرکش . ۲. فضول .

اغر) دهان لق /dəhān laq/ ؛ ق) لق دهون /laq-dəhun/ ؛ با) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛ | گ) ← * * ؛

لقلقو/laq-laqu/ (ص.نس) : ۱. لق . ۲. لرزان .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛ اشر) ← * * ؛ | گ) ← * * ؛

لقمه/laqmə/ (ا) : فحش و ناسزا .

اغر) لقوه /laqvə/ ؛ ق) لقوه /laqve/ ؛ اشر) ← * * ؛ | گ) ← * * ؛

لق و پق/laq-o-paq/ (ص.مر) : وسیله‌ی مستعمل، بیخود و بدرد نخور .

اغر) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ۱. ← * * ، ۲. لقّ و پق /laqq-o-paq/ ؛ ع) لق و تق /laqo taq/ ؛ اشر) ← * * ؛ | گ) ← * * ؛

لقه/loqə/ : نوعی گودال .

ت) ← * * ؛

لک/lak/ (ا) : ۱. کنار . ۲. از طوایف خواجوند ساکن در کلاردشت .

اغر) لو /lo/ ؛ ق) لو /lu/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لو /lo/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ← * * ؛ | گ) لک /lak/ ؛

لک/lek/ (ا) : نوعی راه رفتن اسب .

اغر) لک لک /lok-lok/ ؛ ب) لوک /luk/ ؛ س) لک لک /lek-lek/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) لک لک /lək lək/ ؛ ن) ← * * ؛ ع) لک /lok/ ؛ قص) لکّه لکّه /lokke-lokke/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

لکّا/lekkā/ (ا) : باغ – باغچه – کرت‌های باغچه .

اغر) لتکا /latkā/ ؛ س) لتکا /lətkā/ ؛ ق) ← * * ؛ با) ۱. ← * * ، ۲. ←(س) ؛ آ) ۱. لکّا /ləkkā/ ، ۲. ←(س) ؛ ع) لتکا /latkā/ ؛

لُکاردن/lo-kārdən/ (مص) : پارس کردن سگ .

اغر) ← * * ؛ ق) لوئه هاکردن /luə hākərdən/ ؛ با) لئو-هکردن /lau-hakərdən/ ؛ آ) ۱. لوئه هاکردن /lowəhākərdan/ ، ۲. لئوهاکردن /lauhākərdan/ ؛ ع) لوهاکردن /lo hākordan/ ؛ قص) لوء هاکردن /lue-

---

← * *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**) گیلی ، **پ**) پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

/hākərdan ؛ ت) لوهکردن /low hakerden/ ؛ | ک) لوگودن /lo-gudan/ ؛

لکارده/ləkārdə/ (ص) : هر چیز بزرگ‌تر از اندازه .

ب) ←* ؛ ت) ←* ؛

لکّاس/lokkās/ (ا) : اصطلاحی در بازی با تیله .

اشر) ←* ؛

لک بزوئن/lak bazuan/ (مص.مر) : ۱. عمل جماع . ۲. از روی لباس خود را به دیگری مالیدن .

اغر) لک بییتن /lak baitən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) بلکسّن /balekəssan/ ؛ قص) ←* ؛

لک-پیسه/lakə-pisə/ (ا.مر) : ۱. بیماری برص . ۲. لک های سفید روی پوست . **نک** : اله .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لکتورخمن/lakturxaman/ : دشتی هموار در اطراف روستای گرگان کجور که جنگ خون‌ریز میان فرزندان سید قوام الدین مرعشی و ملک قبادرستمداری در آن اتّفاق افتاد .

لکس/leks/ (ص) : ۱. نوزاد نارس – نوزادی که پیش از وقت مقرّر به دنیا آمده . ۲. پافشاری . ۳. لاغر و مردنی.

ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

لک-لا/lak-lā/ (ا.مر) : مجموعه‌ی وسایل پارچه‌ای، پشمی و نخی منزل، از قبیل جامه و لباس، رختخواب و گستردنی ها . **نک** : لا .

اغر) لک لا /ləke-lā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. لک و لا /lak-o-lā/ ؛ ق) ←* ؛ با) لکه – لا /ləkə-lā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) لک لا /lakəlā/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) ←* ؛

لک – لک/lək-lək/ (ص/ق) : ۱. اندک اندک – کم کم – کنایه: انجام کار به آرامی . ۲. نوعی راه رفتن اسب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لک /lok/ ؛ قص) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لک-لک/lok-lok/ (ا.مر) : یکی از انواع راه رفتن و طی طریقِ اسب که یورتمه و چهار فصل شیوه‌های دیگر آن است.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لوک /luk/ ؛ ق) ←* ؛ با) لک – لک /lək-lək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) لک /lok/ ؛ قص) لکه لکّه /loke-lokke/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لک لک زبون/lek - lek - zabon/ : لکنت زبان . **نک** : پت پت .

قص) ←* ؛

لک – لوکی/lok-loki/ : **نک** : تجاک .

لکم-لکم-بزئن/ləkom-ləkom-bazoən/ (مص.مر) : ۱. برخورد موج به صخره و دیواره‌ی ساحل . ۲. مواجّ شدن .

ب) ←* ؛

لکنده/lakəndə/ (ص.فا) : ۱. فرسوده – کهنه . ۲. جانور تیر خورده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) لکنته /lakantə/ ؛ قص) لکّنه /lakkenə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) لکنده /lekandə/ ؛ |ک) ←(اشر) ؛

لکنّه/lakənnə/ : ۱. کسی که تلوتلو خوران راه می‌رود . ۲. مندرس و از کار افتاده .

ن) ←* ؛

لک و پک/ləkopək/ (ا.مص) : آهسته کار کردن .

اغر) ←* ؛ ق) لک لک /lek lek/ ؛ با) ۱. لکه-پک-هکردن /ləkəpək hākerden/ ، ۲. لک پک هکردن /ləkə pək hakərdan/ ؛ ع) لکّه لوک /lokkə luk/ ؛ قص) ←* ؛

لکومی/ləkumi/ (ا.مک) : نهری، که از رود هزار منشعب می‌شود .

لکّه/lakkə/ : ۱. واحد سطح . ۲. بخشی از زمین کشاورزی.

ق) لیتکا /letkā/ ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لک-هاکردن/lək-hākərdan/ (مص.مر) : حرکتی میان دویدن و راه رفتن . **نک** : ددک بزوئن .

ق) لک هاکردن /lak hākərdən/ ؛ با) لک – هکردن /lək-hakərdən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) لک بشین /lok bašeyan/ ؛ قص) لوکه بوردن /lukkə-burdan/ ؛

لکّه-پیس/lakkə-pis/ (ا.مر) : ۱. لکّه لکّه . ۲. لک و پیسه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ گ) ←** ؛

لک - هکردن/lak-hakərdən/ (مص.مر) : ۱. پرچین کردن . ۲. قسمتی از زمین زراعی که به دلیل ارتفاع سطح، آب به آن نمی رسد .

قص) لک هاکردن /lak-hākərdan/ ؛ ت) ←** ؛

لکّه-لکّه-هکاردن/ləkkə-ləkkə-həkārdən/ (مص.مر) : بیهوده گفتن - یاوه سرایی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) لکّه-لک-هکردن /ləkkə-lək-hakərdən/ ؛ آ) ۱. لکّه لکّه هاکردن /ləkkə ləkkəhākərdan/ ، ۲. لکه لکه هکردن /ləkkə ləkkə hakərdan/ ؛

لگ-لگّه-سرا/lag-lagge-sarā/ (ا.مر) : دشت هموار .

اغر) لک لکِ سرا /lak lake sarā/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛

لگن/lagən/ (ا) : تشت چوبی- سفالی - مسی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لگن /lagan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←** ؛ گ) ←(ع) ؛

لگن-تله/lagən talə/ (ا.مر) : از انواع تله‌ی پرنده گیری شامل چند متر نخ و لگن .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) لاک تله /lākə talə/ ؛

لگنچه/lagənčə/ (ا.مر) : ۱. دلو کوچک . ۲. لگن مسی مخصوص حمام . نک : دولچه-حموم تاس - دولچه .

اغر) ۱.←** ، ۲. لگنچه /lagenčə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) لگنچه /lagančе/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) لگنچه /legančə/ ؛ گ) ←(اشر) ؛

لگند/lagənd/ (ا) : لگن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) لگن /lagən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لگن /lagan/ ؛ ت) لگن /lagen/ ؛ اشر) لگن /legan/ ؛ گ) ←(اشر) ؛

لگن دشت/lagəndašt/ (ا.مک) : از توابع ساری .

لل/lal/ (ا) : ۱. پشه‌ی معمولی . ۲. نوعی پشه‌ی خون آشام . نک : دلل .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ گ) لل /lal/ ؛

لّلا/lallā/ : خودمانی - ساده - بی شیله پیله .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) ←** ؛

للدوین/laldəvin/ (ا.مک) : روستایی در غرب گرگان .

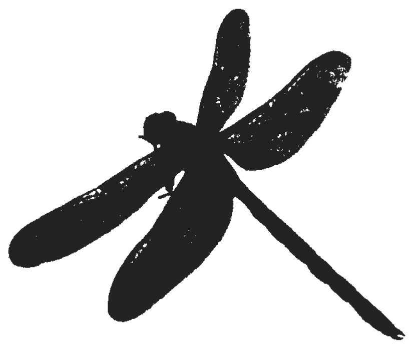
للرد/lalərd/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه هزار جریب ساری .

لل کرفون/lalə karfun/ : نی سبز .

با) ←** ؛

للم - باز/lalәm bāz/ (ا.مر) : سنجاقک . نک : باز .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) لل بازی /lale-bāzi/ ؛ ع) لل باز /lalə-bāz/ ؛



للم - باز

للوا/lalәvā/ (ا.مر) : نی، نی لبک چوپانی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

للوک/laluk/ (ا.مک) : ۱. از توابع لاله آباد بابل . ۲. نام مرتعی در آمل .

لـله/lalə/ (ا) : لوله‌ی کوتاهی از جنس نی برای هدایت ادرار نوزاد از گهواره به کوزه‌ی مخصوص پیشاب و مدفوع . نک : چیک لله .

اغر) چیک لله /čik-lalə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←**

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

؛ با) ۱.←** ، ۲. لله–ادب /lalə-adab/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

لـله/lalə/: ۱. استخوان ساق پا و دست . ۲. نی – ساقه‌ی نی.

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشـر) ←** ؛ |ک) ←** ؛

لـله/lalə/: پایه‌ی چوبی برای بافتن پرچیـن دور مـزارع . **نک** : پیکا .

لـله/lolə/ (ا) : سبد یا طبقی که از چوب و یا نـی بـافند . **نک** : چپین .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

لـله بازی/ləllәbāzi/: نوعی بازی .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

لـله باقه/lalə bāqə/: نوعی تقسیم و جداسازی دسته‌های نی ایستاده که بر حصار یا تکیه گاهی عمود باشند .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

لـله–بن/lale-ban/ (ا.مک) : از توابع ولوپی قائم شهر .

لـله–بند/lalə-band/ (ا.مر) : سایه‌بان پـرده‌ای کـه از نـی بافند– حصاری که از نی درست کنند . **نک** : چغ .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ت) ←** ؛

لـله–بنگه/lalə-bangə/ (ا.مـک) : از توابـع میان‌کالــه‌ی بهشهر .

لـله پر/laləpar/: برگ گیاه نی .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

لـله جار/lalə jār/: ۱. نی‌زار . ۲. از مراتع پنجک رستاق .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لـله–چق/lalə-čeq/ (ا.مر) : ۱. تکّه هایی از نی تیز و برنده . ۲. پرده ای از نی .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لله جنق /lalə jəneq/ ؛ ع) ←** ؛

لـله – چی/lalə-či/ (ص.فا) : نوازنده‌ی نی چوپانی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لله زن /lalə zan/ ؛ ن) ←** ؛ |ک) ←** ؛



لـله جار

لـله دویـن/lalə - dəvin/ (ا.مـک) : از روسـتاهای سـدن رستاق واقع در استر آباد .

لـله دین تپّه/lalədin-tappə/ (ا.مــک) : تپّـه‌ای قدیمـی و دست ساز در نزدیکی قره تپّه‌ی بهشهر .

لـله – زن/lalə-zan/ (ص) : نوازنده‌ی نی محلی .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ |ک) ←** ؛

لـله فن/lalə fan/ (ا.مک) : مرتعی در منطقه سدن رستاق استرآباد .

لـله – کا/lelə kā/ (ا.مر) : لی لی بازی .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) لی له /lei-lə/ ؛ |ک) خط خط بازی /xat-xat-bāzi/ ؛

لـله–گره/lalə-garə/ (ا.مر) : لوله‌ی کوتاهی از جنس نـی، جهت انتقال ادرار نوزاد در گهواره به کوزه‌ی مخصوص پیشاب و مدفوع .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) لله–گهــــره–ادب /lale-gahre-adeb/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لله /lalə/ ؛ قص) ←** ؛

لـله–گلی/lalə-geli/ (ا.مر) : نیشکر محلّی .

اغـر) شـــکرلله /šakər-lalə/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛

لـله مرز چول/lalə-marze - čul/ (ا.مک) : نـام منطقـه و مرتعی در زاغمرز بهشهر .

لـله – نر/lalə-nar/ (ا.مر) : نی مرداب – نی اسفنجی . **نک**

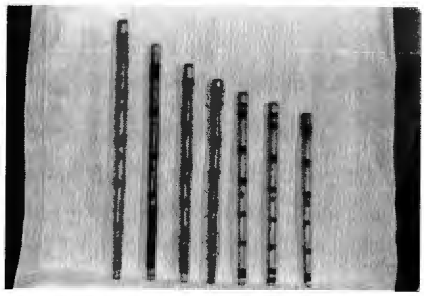
آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

: آکس .

اغر) ←* ؛ با) لله – انون /lalə-annun/ ؛

لـله – وا/lale-vā/ : لله + وا (لله) در لغت به معنی لولـه و (وا) به معنی باد است. این واژه به نی چوپانی مازندران اطلاق می شود. نمونه های قدیمـی و ابتدایی‌تـر ایـن ساز دارای چهار سوراخ در جلو و یک سوراخ در قسمت فوقانی پشت می‌باشد.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. دم کشـک /dam-kašak/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ۱. لله /lole/ ، ۲. م کشک /dam-kašak/ ؛ اشر) نی /ni/ ؛



لـله – وا

لـله ونگا/lalə-vangā/ (ا.مک) : **نک** : للـه ونگه .

لـله ونگه/lalə-vangə/ (ا.مـک) : از مراتـع شـبه جزیـره‌ی میان کاله‌ی بهشهر .

لـله هندی/laləhəndi/ : نوعی نیشکر که بر خلاف نیشکر معمولی که از طریق پـاجوش و ریشـه دوانـدن تکثـیر می‌شود، توسعه ی آن با روش بذر پاشی میسّر است .

ق) هنّی لله /henni lalə/ ؛ با) ←* ؛

للی/le-ləy/ (ا.صو) : از اصوات: جهت فراخواندن گاو .

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

لليم/lalim/ (ص) : ولرم .

اغر) لولک /lulək/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ آک) لالیم /lālim/ ؛

لم/lam/ (ا) : ۱. حصار طبیعی پوشیده از شاخه هـای سـبز تمشک . ۲. تکیه دادن . ۳. گیاه خاردار تمشک وحشی **نک** : اجر – خرنمتش .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. لم–و–لوار /lam-o-levār/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لم لـوار /lam-levār/ ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ۱.←* ، ۲. لام /lām/ ؛ اشر) ←* ؛

لم/ləm/ (ا) : ۱. شوخ . ۲. چرک .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لیـــم /lim/ ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

لم/lam/ (ا) : برکه‌ی عمیق – ژرف – گود . **نک** : بن دنی بن .

اغر) ←* ؛ با) لم /lem/ ؛ ت) ←* ؛

لما/lamā/ : نام مرتعی در نور .

لمارون/lamārun/ : روستایی در منطقه‌ی درازکلای بابل .

لمال/lemāl/ (ا.مک) : از توابع نوکنده‌کای قائم شهر .

لمالم/lamālam/ (ص) : لبالب .

ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

لمباره/ləmbārə/ (ص) : زیاد– فراوان – انباشـته . **نـک** : المباره .

س) ۱.←* ، ۲. تلمبار /teləmbār/ ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. لمبـار /lambār/ ؛

لمبان/ləmbān/ (ص.فا) : این واژه کاربرد پسـوندی دارد و به معنای فرو ریخته است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

لم بر/lamber/ : پلیکان– مـرغ سـقّا. ایـن نـام بـه خـاطر زائده‌ی پوستی زیر منقار حیوان بر آن نهاده شـد. لمـبر در زبان تبری به معنی چین دامــن و پـیراهن اسـت و شباهت این زائده به لمبر پیراهن موجب این نام‌گذاری شده است .

با) ←* ؛

لمبر/ləmbər/ (ا) : ۱. پایین – پـایین هـر چـیزی . ۲. ران، نشیمن گاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. لمّر /ləmmər/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(با) ؛ع) ۱.←* ، ۲.

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لمّر /lammar/ ؛ ت) لمبر /lamber/ ؛ اشر) لمـبر /ləmbar/ ؛ |ک) لمپر /lampar/ ؛

لمبر/lombor/ (ا) : قبا یا پیراهن .

آ) لمبر /ləmbər/ ؛ قص) ←** ؛

لمبر-بند/ləmbəre-bənd/ (ا) : ته و پایان هرچیز .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) لمّربن /ləmmərbən/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛

لمبر-په/ləmbər-pe/ (ا.مر) : ۱. بخش‌های پایانی هر چیز، کناره‌ی هر چیز . ۲. دامنه‌ی هرچیز .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ۱.←** ، ۲. لمّر-په /ləmmər-pə/ ؛ آ) لمرّپه /ləmmərə-pe/ ؛ قص) ←(آ) ؛

لمبری/lambarəy/ : نوعی بازی محلّی .

ت) ←** ؛

لمبک/lambək/ (ا.مـک) : نـام مزرعـه ای در غـرب بـالا جادّه‌ی کردکوی .

لمبور-هدائن/lambur-hədāən/ (مص.مر) : ۱. شل شدن . ۲. لم دادن . ۳. مخفی شدن در جایی .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) لمبرهـادان /lambar hādān/ ؛ قص) لمبورهادائن /lambur-hādāən/ ؛

لمبوزه/lambuzə/ (ا) : لب و لوچه .

اغر) ←** ؛ ق) لامیزه /lāmize/ ؛ با) لامیزه /lāmizə/ ؛ ع) لامپیز /lāmpiz/ ؛ ت) لمپوز /lampuz/ ؛

لمبوک/lambuk/ (ص.نس) : ۱. دنـدان پوسـیده - چـوب پوسیده . ۲. کنایه از: آدم شل و وارفته . ۳. لبالب - پر، سرشار.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لمبـیک /lambik/ ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. لمیـک /lamik/ ؛ آ) لمیـک /lamik/ ؛ ع) لمک /ləmak/ ؛ قص) لمّوک /lammuk/ ؛

لمبوک-بزوئه/lambuk-bazoə/ (ص.مـف) : چـوب کـرم خورده و پوک .

اغر) ۱.←** ، ۲. لمبوک بـزه /lambuk bazə/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) لمیـک-بـزه /lamik-bazə/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ع) لمک بزه /lemak bezə/ ؛

لمبه/ləmbə/ (ص) : ۱. آدم چـاق و کـم تحـرّک . ۲. بـی عرضه و بی مسئولیّت . ۳. کسی که توان انجام کـاری را ندارد . نک : پیفن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) لم - لته /lam-latə/ ؛ آ) ←(با) ؛

لمبیک/lambik/ (ا) : کرم چوب - بید چوب .

ب) ۱.←** ، ۲. لمبوک /lambuk/ ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. لمیـک /lamik/ ؛ با) ←** ؛ آ) لمیـک /lamik/ ؛ ع) لمک /ləmak/ ؛

لمپا/lampā/ (ا) : چراغ - وسیله‌ای برای روشـنایی - گرد سوز - لامپا .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشـر) ←** ؛ |ک) ←** ؛



لمپا

لمپاسوسوک/lampā-su-suk/ : کرم شب تاب .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغر) سوسو گرک /susu garək/ ؛ ق) لینگ لوج /ling loj/ ؛ با) ←* ؛ ع) کین سوگرک /kin su garak/ ؛

لمپا–شیشه/lampā-šišə/ (ا.مر) : شیشه‌ی چراغ لامپا . **نک** : چراغ لوله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. لاله /lālə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) شیشه – لمپا /šiše-lampā/ ؛

لمترتپل/lamtər-tapəl/ : تپل و کوتاه قد .

لم – تک/lam-tak/ (ا.مر) : ۱. نمد پاره . ۲. تکّه‌ای از نمد .

اغر) لم تیکه /lam tikə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لمه تک /lamə tak/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) لمد–تیکّه /lemad-tikkə/ ؛

لمتکا/lamtəkā/ : نمد کوچک که معمولاً مدّور و تزیین شده است.

ب) ←* ؛

لم – تلی/lam-tali/ (ا.مر) : تمشک‌زار – بوته‌ی تمشک – خار و تیغ بوته‌ی تمشک . **نک** : الام .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لام تلی /lāmə tali/ ؛

لمت–مال/lamat-māl/ (ص.فا) : ۱. نمد مال . ۲. نمد زن .

اغر) لمه مال /lamə- māl/ ؛ س) لمت مال /lamet-māl/ ؛ ق) لمه سو /lamə su/ ؛ با) ۱.←(اغر) ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) نمدمال /namad māl/ ؛ قص) لمد – مال /lamad-māl/ ؛ اشر) لمد–مال /lemad-māl/ ؛

لم –تمشک/lam-tamešk/ (ا.مر) : **نک** : لم.

اغر) لم تلی /lam tali/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لم تمشک /lam taməšk/ ؛ ع) لم /lam/ ؛

لم – تیکّه/lam-tikke/ (ا.مر) : تکّه‌ی نمد – نمد کوچک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لم – تک /lam-tak/ ؛ آ) لمه تک /lamə-tak/ ؛ قص) لمدتیکّه /lamat-tikkə/ ؛

لمچ/lamč/ (ا) : ۱. گونه – لب و لوچه . ۲. دهان .

ق) ۱. لوچه /lučə/ ، ۲. لوشه /lušə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

لم – چغا/lam-čoqā/ (ا.مر) : کت پشمین– تن پوش و پالتوی پشمین – بالا پوش نمدی چوپانان . **نک** : باشلق– دوش نمد – باشلق .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. لم – چوخا /lam-čuxā/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) لم – چوغا /lam-čuqā/ ؛ ع) چغا /čoqā/ ؛ اشر) لمد–چغا /lemad-čoqā/ ؛

لمچه/lamčə/ (ا.مر) : نمد کوچک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لم تک /lam tak/ ؛ با) لمه – چه /lamə - čə/ ؛ آ) ←* ؛ اشر) لمچّه /lemaččə/ ؛

لمچه/ləmčə/ (ص) : غذای غیر مأکول در اثر ماندن یا کپک زدن .

ب) لمچه /lamčə/ ؛

لمّر/ləmmər/ (ا) : ۱. لبه‌ی دامن . ۲. بخش پایین پیراهن.

ب) لمبر /ləmbər/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) لمبر /lamber/ ؛ با) لمّر /ləmmər/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لمبر /lambar/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←(اغر) ؛

لمرد/lamərd/ (ا.مک) : ۱. روستایی از دهستان عشرستاق هزار جریب بهشهر . ۲. از توابع چهاردانگه‌ی هزار جریب ساری .

لمرز/lamrəz/ (ا.مک) : از توابع خانقاه پی قائم شهر .

لمزه/laməzə/ (ا) : حشره‌ی ریزی که جامه و فرش پشمین را تباه کند – بید فرش .

ب) ←* ؛

لمس/lams/ (ص) : ۱. کرخت . ۲. بی حسّ و حرکت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |ک) ←* ؛

لمس–بویین/lams-baviyən/ (مص.مر) : ۱. نم گرفتگی و ملایم شدن غلاف غلّات و دیگر چیزها . ۲. بی حس شدن و کرخت شدن بدن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لمس بیّن /lams-bayyən/ ؛ ق) لمس بین /lams bayən/ ؛ با) لمس – بیّن /lams-bayyan/ ؛ آ) لمس بیّن /lams-bayyan/ ؛ ع) لمس ببین /lams babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

لمسرکلا/lamsar-kəlā/ : روستایی در فیروزجاه بابل .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لمسک/lәmәsk/ (ا.مک) : روستایی از منطقه‌ی روش آباد گرگان .

لمسک/lәmәsk/ (ا.مک) : از تپه‌های تاریخی ناحیه‌ی سدن رستاق واقع در استرآباد .

لمسو/lamasu/ (ا.مک) : از طوایف بومی ساکن در کلاردشت .

لم - سوته/lam-sutә/ (ا.مر) : نمد سوخته که آن را روی بریدگی زخم گذارند تاخون بند آید .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) لم سوته /lama sutә/ ؛ *با)* لمه سوت /lamә-sut/ ؛ *آ)* ←(*با*) ؛ *قص)* لمد سوته /lamad sute/ ؛ *اشر)* لمد-سوخته /lamad - suxte/ ؛

لمسو کلای غربی/lamәsu-kәlāyә-qarbi/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لمک/lamak/ : حشره‌ای که آفت چوب است و آن‌را سوراخ سوراخ کند .

ب) لمبیک /lambik/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.←(ب) ، ۲. لمیک /lamik/ ؛ *با)* لمیک /lamik/ ؛ *آ)* ←(*با*) ؛ ن) ←* ؛ ع) لمک /lәmak/ ؛

لم کلا/lam-kәlā/ (ا.مر) : کلاه نمدی .

اغر) لم کلا /lam-kolā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *قص)* لمد کلا /lamad-kelā/ ؛ *اشر)* لمد-کلا /lemad-kellā/ ؛

لم کیسه/lem-kisә/ (ا.مر) : کیسه‌ی حمّام .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) تن مال کیسه /tan māl kisә/ ؛

لم لتر/lam - latәr/ (ص.مر) : لش، شلخته، وارفته .

ب) ۱.←* ، ۲. لم - لتر /lam-lator/ ؛ ق) لم لته /lam latә/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

لم-لس/lamә-los/ (ص.مر) : ۱. بی دست و پا . ۲. دست و پای کرخت و فاقد حس و حرکت .

اغر) لم - لس /lame-las/ ؛ ق) لم دماس /lam dәmās/ ؛ *با)* لمه - لس /lamә-las/ ؛ *آ)* ←* ؛ ع) لمسّو /lamassu/ ؛ *قص)* ←* ؛ اک) ←* ؛

لملک/lamlok/ (ص) : پر- لبریز .

اغر) ←* ؛ ق) لموک /lammuk/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *آ)* ←(ق) ؛

قص) ←(*آ*) ؛

لم لم/lәm lәm/ : ۱. سهل انگاری . ۲. کش دادن .

ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

لم لم-سم-سم/lem-lem-sem-sem/ : این دست و آن دست کردن - تنبلی و زیر در رویی در کار .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

لم-لم-شور/lam-lame-šur/ (ا.مر) : دم جنبانک .

ق) دم لاکن /dem lākәn/ ؛ *با)* لم-لم-شو /lam-lamә-su/ ؛ ع) دم لاسکن /dom lāskәn/ ؛

لم لم - مرمر/lam-lam-mar-mar/ : نوعی بازی گروهی .

با) ←* ؛

لم-لوار/lam-lәvār/ (ا.مر) : ۱. مجموعه‌ی بوته و تیغ تمشک . ۲. خار زار - تمشک زار .

اغر) ←* ؛ ب) لم-لوار /lam-lәvār/ ؛ س) ←* ؛ ق) لم لهوار /lamo lahvār/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ع) لم لوار /lamә lәvār/ ؛

لمن/lemәn/ (ص.نس) : چرکین .

ن) ←* ؛

لمه/lamә/ : نمد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* لمد /lamad/ ؛ پ) نمت /namat/ ؛

لمه سویی/lamәsoei/ : نمد مالی - حرفه‌ی نمد مالی .

لم - هاکردن/lem-hākәrdan/ (مص.مر) : چرک از تن بر گرفتن .

ن) ←* ؛ ع) لم هاکردن /lem hākordan/ ؛

لم هدائن/lam-hәdāәn/ (مص.مر) : یک پهلو دراز کشیدن- نوعی استراحت کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱. لم هادائن /lam hādāan/ ، ۲. لم هدائن /lam hәdāan/ ؛ ع) لم هادان /lam hādān/ ؛ *قص)* لم هادائن /lam-hādāan/ ؛ *اشر)* ←* ؛

لمه -زن/lamә- zan/ (ص.فا) : نمد باف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. لمه-سو /lamә su/ ؛ ع) نمدمال /namad-māl/ ؛ *قص)* لمد زن /lamad-zan/ ؛

لمه-زنی/lamə-zani/ (ا.مص) : نمد مالی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لمه سویی /lamə sui/ ؛ ع) نمدمالی /namad māli/ ؛ قص) لمد زنی /lamad - zani/ ؛

لمه زه/lamə ze/ : بید فرش - بیدی که نمد را تباه کند .

با) ←* ؛

لَمه-سو/lamə-su/ (ص.فا) : نمدمال .

ب) لمه زن /lamə-zan/ ؛ س) لمـه سـو /lamə-so/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نمدمـال /namad- māl/ ؛ قص) لمدسو /lamad-su/ ؛



لَمه-سو

لمیرا/lamirā/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

لنبر/lonbor/ (ا) : نک : لمبر .

آ) لمبر /ləmbər/ ؛ قص) ←* ؛

لنبر/lanbər/ (ا) : پلیکان- پلیکان سفید .

با) ←* ؛ ع) لنبر /lanbar/ ؛



لنبر

لنتر/ləntər/ (ا) : وش ناقص- ضایعات وش .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لنج/lənj/ : گل آب دار و چسبناک کـه بـرای کـوزه‌گری سودمند است .

ن) ←* ؛

لنجه-دربیاردن/lənjə-darbeyārdən/ (مص.مر) : در داد و ستد چانه زدن و دبّه در آوردن .

اغر) ←* ؛ اشر) لنجه-در-بیاردن /lenjə-dar-biyārdən/ ؛

لند/lənd/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه شهریاری بهشهر .

لند/land/ (ا) : ۱. به احتمال تغییـر شـکل یافتـه ی لحـن است . ۲. در برهان قاطع زیـر لـب سـخن گفتـن و در زمخشری که به معنی شکن در سرود و کشیدن آواز در سروده، در منتهی الارب به معنی آواز موزون و نوا آمده است. در نواحی شرقی مازندران بـه لحـن هـا و تغییر مقام گفته می شود .

اغر) ۱.←* ، ۲. لن /lan/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) لـن /lan/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛

لنده/ləndə/ : ۱. جوجه‌ی پردر نیاورده . ۲. یک مشـت گل یا خمیر . ۳. خیس شدن در هوای باران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لنده کـوه/landə ku/ (ا.مـک) : از منـاطق کوهسـتانی و ییلاقی شاهکوه و ساور در استرآباد .

لنگ/ləng/ (ا) : ۱. پا . ۲. لنگ حمّام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لینـگ /ling/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ ع) لنـگ /long/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) لنگ /leng/ ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. لنگی /lengi/ ؛ گ) لونگ /lony/ ؛

لنگا/langā/ (ا.مـک) : از منـاطق شـرق تنکـابن در زمـان باستان که عبّاس آباد اکنون مرکز آن می باشد .

لنـگ-بکشـیین/ləng-bakəšiyən/ (مـص.مـر) : ۱. پایمـال کردن . ۲. کنایه از: کناره گیـری کـردن از کـاری . ۳. جمع کردن پا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لینگ بکشین /lingə bakəšiyen/ ؛ با) لیـنگ - بـشتن /ling-bəštən/ ؛ آ) لینگ بشتن /ling

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

beštan/ ؛ *قص)* لینگ–بکشیین /ling-bakešiyan/ ؛

لنگ–بن/lange-bən/ (ا.مر) : پیش پا .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ ق) ۱.←* ، ۲. لینگ بن /lingebən/ ؛ *با)* لینگ بن /lingə bən/ ؛ *آ)* لینگ بن /lingə bən/ ؛ *ع)* پاتک /pā-tek/ ؛ *قص)* ←(*آ*) ؛

لنگ به تش/ləng-bə-taš/ : دراز کردن پا به سوی آتش به هنگام خوابیدن .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ *س)* لینگ به تـش /ling-bə-taš/ ؛ ق) لینگ به تش /ling bə taš/ ؛ *با)* لینگه–به–تش /linge-bə-taš/ ؛ *ع)* پابه تش /pā bə taš/ ؛

لنگ –به–کله/ləng-bə-kələ/ (ا.مص) : خوابیـدن در کنـار اجاق هیزمی به طوری که پا به طرف اجاق باشد .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ ق) ←*؛ *با)* لینـگ – بـه – کلـه /ling-bə-kalə/ ؛ *آ)* لینگ به کله /ling - bə-kələ/ ؛ *ع)* پا به تش /pā bə taš/ ؛

لنگ–به–لنگ/ləng-bə-ləng/ (ص.مر) : ۱. پـا بـه پـا . ۲. خوابیدن دو نفر به صورتی که پاهای آن ها بـه سـوی هم باشد .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ *س)* لینگ به لینـگ /ling-bə-ling/ ؛ ق) ←(*س*) ؛ *با)* ←(*س*) ؛ *آ)* لینـگ بـه لینـگ /ling bə ling/ ؛ *ع)* پا به پا /pā bə pā/ ؛ *قص)* ←(*آ*) ؛ *ت)* ←* ؛ | گ) لنگ به لنگ /lang-bə-lang/ ؛

لنگ–بییتن/ləng-bayitən/ (مص.مر) : ۱. سرپاگرفتن بچـه برای تخلیه . ۲. کنایه از: پایمال کردن .

ب) ۱.←* ، ۲. لنگ–داشتن /ləng-dāštən/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. لینگ بیتن /ling baytən/ ؛ *با)* لینـگ – بیتـن /ling - baytən/ ؛ *آ)* لینگ بیتن /ling baytan/ ؛ *ع)* سرپابیتن /sarə pā baytan/ ؛ *قص)* لینگ بیتن /ling - baytan/ ؛

لنگ – پاشـی/ləng - pāši/ (ا.مص) : ۱. پـا تکـان دادن متوالی . ۲. کنایه از : مخالفت کردن .

اغر) ←* ؛

لنگ–پشت/ləng-pəšt/ (ا.مر) : پشت پا .

ب) ←*؛ ق) لینگ پشت /lingə pešt/ ؛ *با)* لینـگه پشـت /linge pəšt/ ؛ *آ)* لینگ پشت /lingə pəšt/ ؛ *ع)* پاپشت /pā pəšt/ ؛

لنگ–پوشـا/ləng-pušā/ (ا.مـر) : پدالـی کـه راه نخ‌هـا را هنگام نخ ریسی و بافندگی عوض می کند .

ب) ←*؛ ق) لینگ لتـی /linge lati/ ؛ *با)* لینـگ لتـی /lingə lati/ ؛ *اشر)* لنگه–پوشار /lengə – pušār/ ؛

لنگ په/ləngе-pe/ (ا.مر) : کنایه از: دست و پا . **نک** : پس شرک .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ *س)* لینـگه پــه /linge-pə/ ؛ ق) لینگ /ling/ ؛ *با)* ←*؛ *آ)* لینـگ پـه /lingə pe/ ؛ *قص)* ←(*آ*) ؛

لنگ پیچ/ləngе-pič/ (ا.مر) : ۱. فنّی در کشتی محلـی . ۲. از اجزای گهواره . **نک** : پاپیچ .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ ق) لینگ تـو /lingətu/ ؛ *با)* ←*؛ *آ)* لینگ پچ /lingə pej/ ؛ *قص)* لینگ پیچک /ling - pičak/ ؛ *اشر)* ←* ؛ | گ) فی پیچ /fipič/ ؛

لنگ تکّه/leng-təkkə/ (ا.مر) : نوک پا– بـا پنجـه ی پـا . **نک** : پاپیشی .

اغر) ←*؛ ق) لینگ تـک /linge tək/ ؛ *با)* لینـگ تـک /lingə tək/ ؛ *آ)* ←(*با*) ؛ *ع)* پاتکی /pāteki/ ؛ *قص)* ←(*با*) ؛

لنگ ته/ləngе - ta/ (ا.مر) : زیر پا . **نک** : پائنون .

اغر) ←*؛ ق) لینـگ بـن /linge bən/ ؛ *با)* لینـگه–بـن /lingə-bən/ ؛ *آ)* ←(*با*) ؛ *قص)* ←(*با*) ؛

لنگ – ته–بردن/ləngе-ta-bordən/ (مص.مـر) : کنایـه از: مردن –از بین رفتن .

اغر) ←* ؛

لنگ چک/ləngе-čak/ (ا.مر) : ۱. فنّی در کشـتی محلّـی . ۲. پشت پازدن .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ ق) لینگ چکـک /lingə čakək/ ؛ *ت)* ←* ؛ | گ) هلنگ /halang/ ؛

لنگ–چک–دینگئن/ləngе-čak-dingoən/ (مص.مر) : با پا زیر پای کسی را زدن و او را به زمین انداختن .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ *س)* لینگ چک هدائـن /ling-čak-hedāən/ ؛ ق) ←(*س*) ؛ *با)* ←(*س*) ؛

لنگ–چی/ləngə-či/ (ا.مص) : بالا زدن پاچه ی شلوار .

اغر) ←*؛ *ب)* ←*؛ *با)* لینگ–همالین /ling-həmāliyən/

؛ آ) لینگ همالّنیّن /ling-həmālənniyan/ ؛ ع) پاره همـالین /pārə homāləyan/ ؛ اشر) لنگه‌–چی /lengə-či/ ؛

لنگر/langər/ (ا.مک) : از توابـع چـهار دانـگه‌ی سـورتچی ساری .

لنگر/langər/ (ا) : ۱. در محاوره به عنوان حرکـت و تکـان ناگهانی است و در موسیقی تقریباً مرادف با تلنگ و بـه معنی تغییـر کـوک و حـالت نواختـن اسـت . ۲. لـنگر کشتی.

اغر) لـنگر /ləngər/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ آک) لنگر /langar/ ؛

لنگر/langər/ (ا) : ۱. لنگر کشتی . ۲. حرکت ناگهانی بار در اثر بی‌تعادلی . ۳. چوب تعادل . **نک** : رسن لنگر .

اغر) لـنگر /ləngər/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لنگر /langar/ ؛ قص) لنگو /langu/ ؛ آگ) ←(ع) ؛

لنگ–را–ره–بوریـیـن/leng-rā-rə-bavriyən/ (مـص.مـر) : قطع رابطه کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لینگ را ره بوریین /ling-rā-rə-bavriyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) کینـگ ره بوریَـن /lingə rə buriyən/ ؛ آ) لینـگ را ره بوریـن /lingə-ra-rə-bavriyan/ ؛ ع) پاره ببین /pārə-babəyan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

لنگ رج/ləngə-raj/ (ا.مر) : ردّ پا . **نک** : پاچال .

اغر) ۱.←** ، ۲. لنـگ رج /ləŋge-raj/ ؛ ب) ←** ؛ س) لینگه رج /lingə-raj/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) لینگ رج /lingə-raj/ ؛ ع) پاکل /pā kəl/ ؛ قص) ←(س) ؛ آک) ←** ؛

لنگری/langəri/ (ا) : ۱. سینی مسی . ۲. بشقاب بزرگ .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) لنگری /langari/ ؛

لنگ سر/ləŋge-sar/ (ص) : ۱. سرپا . ۲. کنایه از: مدّت کم . **نک** : چک سر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لینگه سـر /lingə-sar/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) چک سر /čakə sar/؛

لنگ سری/ləŋge-sari/ (ص.مر) : **نک** : چک سری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لینگه سـری /linge-sari/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) لـینگه سری /lingəsari/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) چک سری /čakə sari/ ؛

لنگ–سلاپ/ləng-səlāp/ (ص.مر) : پابرهنه .

اغر) ۱.←** ، ۲. لنـگ سـلاب /ləng-səlāb/ ؛ ع) پابرنـه /pābərənə/ ؛

لنگ–سو/ləng-so/ (ا.مص) : به زمین کشیدن پا هنگام راه رفتن .

اغر) ←** ؛ س) لینـگه سـو /linge-so/ ؛ ق) لینـگ سـو /lingesu/ ؛ با) لینگه سو /lingə-su/ ؛ آ) ←(با) ؛

لنگش/langəš/ : لنگ زدن .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛

لنگک/langək/ (ا.مص) : لنگ زدن .

اغر) ←** ؛ ق) لنگش /langeš/ ؛ آ) ←** ؛ ع) کل کلی هـا کردن /kol koli hākordan/ ؛

لنگ – کل/lang- kəl/ (ص مر) : شـل شـدن گوسـفند از بیماری .

ب) لنگ کال /lang- kāl/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) کـل وشل /kolo šəl/ ؛ اشر) لنگه – کئول /langə -koəl/ ؛

لنـگ لنـگ پشـت دینگونـــن/ləng-ləŋge-pəšt-dingoən/ (مص.مر) : پا روی پا انداختن . **نک** : چک چک پی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لینـگ لینـگ پشـت دینگوئـن /ling-linge-pəšt-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) لینگ لینـگه پشـت بشسـتن /lingə-linge-pəšt-beštan/ ؛ ع) پاره پشت پـابنگتن /pārə-peštə-pā-bengetan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

لنگ–لواش/lange-ləvāš/ (ص.مر) : ۱. شل و وارفتـه . ۲. کسی که به درستی کاری را انجام ندهد .

اغر) ←** ؛

لنگ لوبییتـن/ləŋge-lu-bayitən/ (مـص.مـر) : ۱. پایمـال کردن . ۲. تحقیر کردن . ۳. زیر دست و پـا انداختـن . **نک** : دم گرهایتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لینگ لوبیتن /linge-lu-baiytən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) لینگه لو–هکردن /lingə-lu-hakərdən/ ؛ آ) ۱. لینگه لوهاکردن /lingəlu hākərdan/ ، ۲. لـینگه لوهکردن /lingəlu hakərdan/ ؛ ع) لنگ ولوهایتن

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/lige-lu-babiyan/ ؛ *قص)* لینگه لوبیین /lengo luhāytan/ ؛

لنگ-لو-هکردن /ləngə-həkordən/ (مص.مر) : زیر دست و پا گرفتن - تحقیر کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* لینگه-لو-بییتن /lingə-lu-baitən/ ؛ آ) لینکه لوبییتن / lingə-lu-baitan/ ؛ ع) لنگ و لوهایتن /lengo lu haytan/ ؛

لنگ-مال-هکاردن/lənge-māl-həkārdən/ (مص.مر) : پایمال کردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) لینگ لوهاکردن /lingə-lu-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* لینگه مال هکردن /lingə māl hakərdən/ ؛ آ) ۱. لینگه مال هاکردن /lingə māl hākərdan/ ، ۲. لینگه مال هکردن /lingə māl hakərdan/ ؛ ع) لینگ ولوهایتن /lengo luhāytan/ ؛ *قص)* لینگه مال هاکردن /lingə māl hākerdan/ ؛

لنگ مرز/ləng - marz/ (ا.مر) : مرز پهن زمین مزروعی .

نک : پامرز .

با) لینگه-مرز /lingə-marz/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) پامرز /pā marz/ ؛

لنگ میان/lenge-meyān/ (ا.مر) : ۱. کمر به پایین . ۲. نشیمن . ۳. میان دو پا و آن چه میان دو پا قرار دارد .

نک : پ نمه - چک میون .

اغر) ← * ؛ س) لینگ میّن /lingə-miyyon/ ؛ ق) ۱. لینگ میون /linge miyon/ ، ۲. چک من /čakəmən/ ؛ *با)* لینگه-میّون /lingə miyun/ ؛ ن) لنگ میون /lengə meyon/ ؛ ع) ←(ن) ؛ *قص)* لنگ مین /leng miyan/ ؛ آک) ←(ت) ؛

لنگ مین/leng miyan/ : میان دو پا .

ق) لینگ میون /linge miyun/ ؛ *با)* لینگ میون /linge-miyun/ ؛ ع) لنگ میون /lengə meyon/ ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

لنگ وجین/ləng-vəjin/ (ا.مص) : **نک** : پاوجین .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) لینگ وجین /ling -vəjin/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* لینگه وجین /lingə - vəjin/ ؛ آ) ←(با) ؛

لنگور/langur/ (ا.مک) : از توابع بیشه بابل .

لنگ-و-لنگ/ləng-o-ləng/ (ا.مص) : این پا و آن پا کردن - این پا آن پا .

ق) این چک اُن چک هاکردن /inčakončakhākərdən/ ؛ *با)* این لینگ اون لینگ /in ling un ling/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) این پا اون پاهاکردن /inpā un pāhākordan/ ؛ *قص)* این لینگ این لینگ /in-ling-in-ling/ ؛ *اشر)* لنگ-به-لنگ /leng-bə-leng/ ؛ آک) ای لنگ-او-لنگ /ei-lang-o-lang/ ؛

لنگ ولو/ləngo-lu/ (ا.مص) : لگدمال - تحقیر .

اغر) ← * ؛ ب) لنگ ولو /ləng-o-lu/ ؛ س) لینگ ولو /lingə-lo/ ؛ ق) ← * ؛ *با)* لینگه-لو /lingə-lu/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) لنگ ولو /lengo lu/ ؛ *قص)* ← * ؛ ت) لگدمال /laged māl/ ؛

لنگ-و-لواش/lang-o-ləvāš/ : ناتوان- درمانده .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛

لنگ-و-لو-بهتین/ləng-o-lu-bahitən/ (مص.مر) : زیر دست و پا انداختن. کسی را با زبان، توهین و تحقیر کردن . لگد کوب کردن.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) لینگ ولوهاکردن /ling-o-lo-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* لینگ و - لو-بیتن /lingu-lu-baytən/ ؛ آ) لینگ ولو بیتن /ling-o-lu-baiytan/ ؛ ع) لنگ و لو هایتن /lengo lu hāytan/ ؛ *قص)* لینگه لوبیّن /linge-lu-bayyan/ ؛

لنگ-و-لوچ/lang-o-luč/ (ص.مر) : آدم شل و وارفته .

ق) لوچ /luj/ ؛ *با)* لنگه-لوچ /lengə-luč/ ؛ آ) لنگه لوچ /langə luč/ ؛

لنگه/ləngə/ (ا) : قسمتی از چرخ نخ ریسی سنّتی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ آ) ← * ؛

لنگه/ləngə/ (ا) : مقیاسی برای توزین شلتوک یا گندم که مساوی شصت کیلوگرم است .

س) لینگه /lingə/ ؛ ق) ← * ؛ *با)* ۱.← * ، ۲.←(س) ؛ ع) ← * ؛ *قص)* ←(س) ؛ *اشر)* ← * ؛

لنگه/ləngə/ (ا) : ۱. غلاف شلتوک . ۲. واحد شمارش در بعضی اشیا چون یک لنگه‌ی در یا یک لنگه‌ی کفش و برخی چیزهای دیگر .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ آ) ← * ؛

لنگه/langə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لنگه پیچ/ləŋge pič/ (ا) :

از فنون کشتی محلّی. کشتی گیر به نیّت لنگ پیچ ləngepič طرف مقابل را به سمت خود می کشد و با پشت پای چپ از طرف مچ، به پشت پای چپ حریف زده، و پایش را می پیچاند. یعنی با پنجه‌ی پا سعی دارد پاها را به هم متصّل کند. این عمل با سرعت زیاد انجام می شود. پاها حدود ده سانتی متر از زمین بلندتر می ایستد و فن زننده با دست چپ خود، به طرف راست رقیب فشار می آورد (طرف راست مجری فن همان طرف چپ حریف است) تا پایش لنگ پیچ ləngepič شده و تعادلش کم شود و از سمت چپ با شانه به زمین افتد. این فن بدل ندارد.

لنگه-دوری/langə-duri/ (ا.مر) : مجمعه‌ی غذا خوری .

ب) ←** ؛ ق) لینگ و لنگری /lingolangəri/ ؛ با) ←** ؛ | گ) موجوما /mojomā/ ؛

لنگی/ləngi/ (ا) : ۱. لنگ حمّام . ۲. در مقابل تقسیم منافع، نگهداری گاو را به دیگری سپردن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) لنگ /ləng/ ؛ با) ←**؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لنگ /long/ ؛ اشر) لنگی /lengi/ ؛

لنگی-لنگی/langi-langi/ (ص.مر) : لنگ لنگان .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لنگ لنگون /lang langon/ ؛

لن ون گاک/lanvəngāk/ : نام مرتعی در لفور سواد کوه .

لنّه/lannə/ (ص) : ۱. خسته . ۲. خیس .

ق) ←** ؛

لنّه بیّن/lannə bayyən/ (مص.مر) : خیس شدن .

ق) ←** ؛

لو/lu/ (ا) : ۱. سربالایی . ۲. لگد . ۳. ساقه ی خزنده‌ی خربزه و هندوانه . ۴. نام درختی جنگلی . **نک** : اندال - اوجادار - تغ .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) ←** ؛

لو/lu/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لو/lo/ (ا.مص/ا) : ۱. عوعوی سگ . ۲. لبه، کنار . ۳. ته - انتها . ۴. شیب کوه یا تپّه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. لوئه /luə/ ، ۲. لئو /lau/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) لوء /luə/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) لئه /loə/ ؛ | گ) ←** ؛

لوآس/luās/ (ا) : ۱. نوعی گربه‌ی وحشی در کوهستان که در باور عامیانه صدای این حیوان نشانه‌ی مرگ است .

آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

لو آس/luās/ (ا) : روباه .

ع) ←** ؛

لوات-که/levāt-ke/ (ا.مر) : بخشی از خیش .

لوار/ləvār/ (ا.) : ۱. زمین یا زمین‌های پوشیده از خار بوته و علف هرز . ۲. تیغ های انبوه که در محلّی روییده باشد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لم وار /lamə vār/ ؛ ع) لام ولوار /lāmo lavār/ ؛ اشر) ←** ؛

لواردک/ləvārdək/ (ص) : ۱. لقمه ی بزرگ نان . ۲. قرص نان .

ب) ←** ؛

لواس/ləvās/ (ا) : رخت - لباس .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ۱.←** ، ۲. لباس /ləbās/ ؛ قص) لباس /labās/ ؛ | گ) لیباس /libās/ ؛

لواش-نون/ləvās-nun/ (ا.مر) : نان لواش . **نک** : بریک نان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) لواشه-نون /levāšə-nun/ ؛ | گ) ←** ؛

لواشه/lavāša/ (ا) : پوزه بند .

قص) ←** ؛

لوئه/loaə/ : پارس کردن سگ .

ب) لوئه /loə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لوئیر/lo-ir/ (ا.) : مرز و سامان زمین صاف منتهی به شیب تند .

ق) ←** ؛

لوب-بیّن/lub-bayyən/ (مص.مر) : سوختن با آب جوش .

←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←* ؛ س) لوک بیّن /luk-bayyən/ ؛ ق) ←* ؛

لوب-دنگئن/lub-dengoən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: کاری که رو به اتمام است . ۲. خالی کردن .

اغر) ←* ؛

لوبزان/lubezān/ : لگد زدن . **نک** : پابزان .

اغر) لقد بزئن /laqəd-bazoən/ ؛ ق) لو بزوئن /lubazuən/ ؛ با) لو-بزوئن /lu-bazu-ən/ ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) لگدزئن /lagedzaen/ ؛

لو بزوئن/lubazuen/ : به اصطلاح: لگد زدن تفنگ هنگام تیراندازی .

اغر) لقد بزئن /laqəd-bazoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) *← ؛ع) لقد بزان /laqad bezān/ ؛ قص) ←* ؛

لوبزه کا/lu-bazə-kā/ : نوعی بازی محلّی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لوبکشین/lobakəšian/ : بالا کشیدن .

ب) لوبکشـــیین /lo-bakəšiyən/ ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←(ع) ؛

لو-بموئن/lo-bemoən/ (مص.مر) : ۱. بالا آمدن . ۲. به لبه آمدن . ۳. پارس کردن .

اغر) ←* ؛ س) لوبموئن /lo-bemuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لوبموئن /lu-bəmuan/ ؛ع) لوبمان /lo bomān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) لوأمن /low oman/ ؛

لوبن/lavəbən/ (ا.مر) : ته دیگ .

س) رندی /randi/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. بشتی / bəšti/ ؛ با) ۱. ←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←* ؛ع) لوبنی - بیشتی /-lavə-bəni bišti/ ؛ پ) تهدگ /tahdeg/ ؛

لوبن/lu ben/ : زیر تپّه .

ق) ←* ؛

لوبور/lobur/ (ا.مر) : بالا برو .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

لو-بوردن/lu-burdən/ (مص.مر) : بالا رفتن .

ب) لوبـوردن /lo-burdən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) *← ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لو بوردن /lu-burdan/ ؛ ن) لوبوردن /lo-burdan/ ؛ع) لوبوردن /lo baverdan/ ؛ قص) لوبـوردن /lu-burdan/ ؛ ت) لوشن /lowšan/ ؛

لوبیا-شیش/lubiā-šiš/ (ا.مر) : چوب قیّم لوبیا و باقلا . **نک** : باقلا خال .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لوبیاشـیش /lubiyāšiš/ ؛ ع) *← ؛ ت) لوبیاهال /lubiā hāl/ ؛

لوبیاهال/lubeyā-hāl/ (ا.مر) : چوب قیّم لوبیا و باقلا . **نک** : باقلا خال .

ق) لوبیا شـیش /lubiyāšiš/ ؛ع) لوبیاشـیش /lubeyāšiš/ ؛ ت) ←* ؛

لوبیاردن/lobiyārdən/ (مص.مر) : **نک** : بالا بیاردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لوبیـاردن /lu-biyārdan/ ؛ع) لوبیردن /lo beyardan/ ؛

لو-بیتن/lu-bayitən/ (مص.مر) : ۱. زیر گرفتن . ۲. سواره از روی چیزی گذشتن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. لوبیتـن /-lu bayitan/ ؛ قص) لوچیین /lučiyan/ ؛

لوپ/lup/ (ا.صو) : ۱. صدای افتادن چیزی . ۲. پوست پا .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) تلپ /talap/ ؛

لوپ/lup/ (ا) : ران .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

لوپکا/lo-pəkā/ (ا.مر) : پایه‌های اطراف آغل گوسفندان .

با) ←* ؛

لوپوچی ببیـن/-lupuči-babiyan/ : لـگد مـال شـدن - پایمال شدن - زیر پا له شدن . **نک** : لقد کاردن .

ب) لینگ مال بـهیین /linge-māl-ba hiyən/ ؛ ق) لینـگ لوبین /lingo lu bayən/ ؛ قص) ←* ؛

لوپی/lav pay/ : امتداد خطّ الرأس کوه .

قص) ←* ؛

لوپیچ/lu-pič/ : پارچه‌ی به هم تـابیده کـه، دور در دیـگ می گذارند که از خروج بخار جلوگیری کند. در تـهران چمبله گویند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

لوت/lut/ : از توابع لاریجان آمل .

لوت/lut/ (ا) : ۱. خوراک گاو و سگ و....که از مخلوط

سبوس و آب گرم درست شود . ۲. له شده . **نک** : پته آش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لوت-خار/lut-xār/ (ا.مر/ص.فا) : ۱. پوزه . ۲. کسی که بدترین غذا را می خورد . ۳. پرخور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) لوت خور /lut xor/ ؛

لوترا/lutrā/ (ا) :

لوترا زبان دوّم مردم منطقه ی استراباد یا گرگان امروزی بوده است. در کتاب «حدود العالم من المشرق الی المغرب» که در سال ۳۷۲ هجری قمری نوشته شده می خوانیم که: «مردم استراباد به دو زبان سخن می گویند، یکی لوترای استرابادی و دیگر فارسی گرگانی». در این زبان هر یک از کلماتی که دارای هجای معیّن و صداهای هم خوان باشند در یک دسته قرار گرفته و در عین بی قانونی دارای قانونمندی خاصّی بوده و با دسته‌ی دیگر کلمات فرق دارد. برای نمونه در واژگان این زبان سه حرف دوهجایی که هجای اوّل آن «آ-ā» باشد در تبدیل به لوترا باید دو هجای اصلی کلمه جابه‌جا شود. به طور مثال. آبا ābā که می‌شود: با-آ (bā.ā)، آرا ārā که‌می‌شود: را - آ (rā ā). لوترای استرابادی در گذشته از شهرت خاصّی برخوردار بوده است. لوترا در حقیقت نوعی تبدیل زبان است و می توان هر زبان و گویشی را با قانونمندی آن مطابق نمود. این زبان دارای قواعد بسیاری است که با زرگری، مرغی، شالی و سمدی تفاوت دارد.

لو-تک/lutək/ (ا.مر) : نوک پا .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) پاتک /pātek/ ؛

لوتکا/lutkā/ (ا) : ۱. ظرفی چوبی شبیه ناودان که غذای سگ را در آن ریزند . ۲. قایق .

س) لوت چال / lut cāl/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

لوتک بزوئن/lutək bazuan/ (مص.مر) : ۱. بانوک پا به چیزی یا کسی ضربه زدن . ۲. بی توجّهی کردن .

س) لوتک بزوئن /lutək-bazuən/ ؛ ق) لوتک بزوئن /lutək bazuen/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. لوتکی /lu-təki/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لوتک بزان /lutek bezān/ ؛ قص) لینگتک بزوئن /lingetək-bazuan/ ؛

لوتکی/loteki/ (ص) : کنایه از: بی ارزش و از چشم همگان افتاده. ضربه با نوک پا .

س) لوتکی /luteki/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لوتّی/lutti/ (ا) : به مطربان و رقّاصان و نوازندگان گویند. در فرهنگ دهخدا مردی که بز، میمون و خرس رقصاند یا تنبک نوازد و شعر زشت گوید . **نک** : ا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) لوتی /luti/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

لوتیا/lutiā/ (ا.مک) : از مکان های واقع در روستای زیارت گرگان .

لوتّی-شم-شم/lutti-šam-šam/ (ص.مر) : کنایه از: فرد بی اندازه لوس و مزاحم .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

لوجم/lujəm/ (ا) : نورگیر .

ب) روجن /rujən/ ؛ س) روجین /rujin/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) سوشو /sušo/ ؛ آک) لوجین /lujin/ ؛

لوجنده//lujəndə/ (ا.مک) : ۱. از توابع چهار دانگه هزار جریبی ساری . ۲. روستایی از دهستان عشرستاق هزار جریب بهشهر .

لوجین/lujin/ : **نک** : بررا .

ق) ←* ؛

لوچ/luč/ : ۱. سر بی مو - موی کم پشت . ۲. بی خرد .

ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لوچال/ločāl/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر .

لوچ-دکتن/luč-dakətən/ (مص.مر) : گره افتادن نخ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لوچ دکتن /luč dakətan/ ؛

لوچک/luček/ : **نک** : لوپیچ .

ب) ←* ؛

لوچو/lo-ču/ (ا.مر) : دو چوبی که در دو طرف مستراح قرار گیرد .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

لوچو/luču/ :

کشتی محلّی مازندرانی. کشتی لوچو از جمله ورزش های باستانی و بومی مردم مازندران است. این کشتی دارای فنون، ویژگی ها و آداب خاصّی است که از اصلی ترین آن ها فیگور کشتی گیران در ابتدای کشتی و اجرای قطعات ویژه ی موسیقی در مراحل مختلف این کشتی است. سرنانواز و نقاره نواز به هنگام اجرای این کشتی در مرحله‌ی آغاز مبارزه قطعه ی پیش نوازی را می نوازند . پس از آغاز مبارزه قطعه‌ی کشتی‌گیری نواخته می شود. در پایان مسابقه قطعه‌ی مشقی یا ریزه کاری و جهت تشویق برنده و قهرمان کشتی قطعه ی شروشور نواخته می شود.



لوچو

لوچو/luču/ (ا.مص) : ۱. سر به سر گذاشتن . ۲. کسی را به باد کتک گرفتن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

لوچو-بیشتن/luču-beyəštən/ (مص.مر) : ۱. سر به سر گذاشتن . ۲. مسابقه گذاشتن . ۳. معامله‌ی بی نتیجه .

اغر) ←* ؛ س) لوچوبیشتن /luču-biyeštən/ ؛ ق) ←* ؛ با) لوچو-بشتن /lu-ču-bəštan/ ؛ آ) لوچوبشتن /lu-ču-beštan/ ؛ قص) لوچوبیشتن /lu-ču-biyəštan/ ؛

لوچووج/lučuvəj/ : پهلوان کشتی محلّی .

با) ←* ؛

لوچه/lučə/ : چوب کاشته به هنگام کشتی لوچو که هدایای مسابقه را به آن آویزند . **نک** : لوچو .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

لوچّه/luččə/ (ا) : لب پایینی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لوچه /lučə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. لوشه /lušə/ ؛ع) لوشه /luse/ ؛ قص) لوشه /luše/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) لوچّه /loččə/ ؛ آک) ←* ؛

لوچّه-بزوئن/lučče-bazoən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: ایراد گرفتن . ۲. لب انداختن .

اغر) ←* ؛ ق) لوشه پیج دینگوئن /lušəpij dinguən/ ؛ با) لوشه بزوئن /lušə-bazuen/ ؛ آ) ۱. لوشه بزوئن /lušə-bazuan/ ، ۲. لوشه گاز بیتن /lušə gāz baytan/ ؛ع) لوشه بزان /loše bezān/ ؛ قص) لوشه بزوئن /lušə-bazuan/ ؛

لوچه پیچ//ločə-pič/ : اشاراتی که بین دو نفر برای تکذیب حرف شخص ثالث بالب و حرکات صورت انجام شود. .

ق) لوشه پیج /lušəpij/ ؛

لوچّه-تتو/loččə-toto/ (ص.مر) : ۱. لب و لوچه‌ی آویزان . ۲. نومید- سرخورده . **نک** : پرتو دکته .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. لوچّه-دکته /loččə-dakətə/ ؛ س) لوچه توتو /ločə-toto/ ؛ ق) لوشه هراییت /lušehərāit/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. لوچه تو /lučə-tu/ ، ۲. لوشه پلج /lušə pəlej/ ؛ع) لوشه جیرکت /lošə jirkat/ ؛

لوچّه-ترکاردن/luččə-tarkārdən/ (مص.مر) : از چیزی کمی نوشیدن .

اغر) ←* ؛

لوچّه-دکته/loččə-dakətə/ (ص.مف) : کنایه از: نومید و ناراحت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) لوچه دکته /lučə-daketə/ ؛ ق) لوشه دکت /lušə dakət/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ع) لوشه جیرکت /losə jirkat/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) لوچّه-دکّته /locce-dakketə/ ؛

لوچه-دینگوئن/lučə-dinguən/ (مص.مر) : لب جنباندن از روی ناراحتی و اعتراض یا بی اعتنایی .

اغر) لوچّه دنگئن /luččə-dengoən/ ؛ س) ←* ؛ قص)

لوشه دمبدائن /luša-dembadāan/ ؛

لوچین/lučiyan/ : **نک** : لوبییتن .

قص) ←* ؛

لو-داردنی/lo-dārdəni/ (ص.مف) : لب برگشته .

ق) لودار /ludār/ ؛ ن) ←* ؛

لودار مجمع/lo-dār-majmə/ : **نک** : مجمه قیار دار .

س) ←* ؛ ق) خیاردار /xiyārdār/ ؛

لودکتن/lo-dakətən/ (مص.مر) : ۱. اخم کردن – ناراحت شدن . ۲. قهر کردن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) لوچ پلی دکتن /lučpalidakətən/ ؛

لور/ləvar/ : نوعی درختچه است.

ن) ←* ؛

لور/lur/ (ا) : ۱. پنیری که از شیر ترش شده به دست آید . ۲. آب ماست کیسه کشیده را جوشانده و از آن مادّه‌ای پنیر مانند به دست آورند، که به آن لور گویند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) لورک /lurak/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) لور /lur/ ؛

لور/lur/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

لورتان/lortān/ (ص) : بی قید و بند در سخن گفتن – کسی که نابجا حرف زند .

اغر) ←* ؛ ع) لرمه /lormə/ ؛ قص) لوروار /lorvār/ ؛

لورچال/lur-čāl/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم کلاردشت.

لوردانی/levardānay/ : توت فرنگی وحشی .

ت) ←* ؛

لوردم/levardəm/ (ا.مک) : مرتعی در جنوب روستای کوهپر نوشهر .

لورم درّه/lurəm-darrə/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه هزار جریب بهشهر .

لوری-کلا/luri-kəlā/ (ا.مک) : از توابع لفور قائم شهر .

لوس/lus/ (ا) : سفره مار . **نک** : اشکک-اشتلک – اشکک.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. پیت لوس /pitə-lus/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) پیتلوس /pitə-lus/ ؛ با) ۱. پیلوس /pəpəlus/ ، ۲.←(ب) ؛ آ) پتلوس /petəlus/ ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

لوس/lus/ : روستایی خالی از سکنه در هلو پشته‌ی نور .

لوسر/lu-sar/ (ا.مر) : لبه‌ی آفتاب‌گیر دامنه– لبه‌ی شیب .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لوسر/lusar/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

لوسر/lo-sar/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

لوسرزن/lavesarzan/ : درپوش دیگ– درپوش قابلمه .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

لوسرکتی/lu-sar-koti/ (ا.مک) : نام قلعه ای قدیمی در کوهستان کجور .

لوسری/lavəsari/ : انعامی که در جشن‌ها به عنوان هدیه به آشپز پرداخت شود .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

لوسری/losə rəy/ (ا.مک) : چشمه و مرتعی در کدیر نوشهر .

لوسک/lusak/ : وسیله‌ای برای خرمن کوبی .

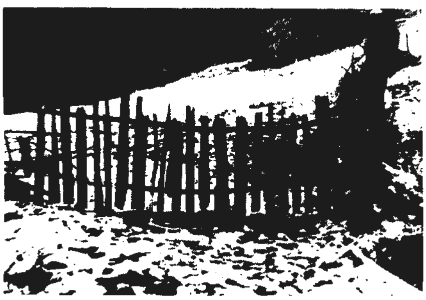
ن) ←* ؛

لوسمان/lusmān/ : کسی که پارگی‌های تور ماهیگیری را تعمیر می کند .

آک) ←* ؛

لوش/loš/ : در کوچک نرده‌ای، که برای ورود به بام یا باغچه‌ی سبزی کاری درست کنند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. لوش /luš/ ؛ با) لوش /luš/ ؛ آ) ←(با) ؛



لوش

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لوش/luš/ : فراوان .
اغر) لش /loš/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ قص) ←** ؛

لوش-بنی/luš-bəni/ (ص.نسـ) : گوسفند یا گاوی که هنگام ورود عروس به خانه ی داماد به او هدیه کنند .
س) لش بنی /loš-bəni/ ؛ با) ←** ؛

لوش پیچک/luš-pičak/ : ادای کسی را درآوردن – کسی را مورد تمسخر قرار دادن .
ق) لوشه پیچ /lušə pij/ ؛ با) لوشه-پیچک /lušə-pičək/ ؛ ع) چکن ولو /čakan volo/ ؛ قص) ←** ؛

لوش-تخت/luš-taxt/ (ا.مص) : صاف کردن زمین شالی‌زار به وسیله‌ی تخته یا وسیله‌ای مشابه آن .
اغر) لش تخت /loš-taxt/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) لئشت-تخته /loešt-taxtə/ ؛

لوشک/lušək/ : نک : لوپیچ .
ب) ←** ؛

لوش-لوشه-هاکردن/luš-lušə-hākerden/ (مص.مر) : ۱. ناز کردن-خود را برای دیگران لوس کردن . ۲. آماده ی گریه شدن .
ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. لوش-لوشه-هکردن /luš-lušə-həkərdən/ ؛ آ) ۱. لوشون هاکردن /lušun hākərdan/ ، ۲. لوشون هکردن /lušun hakərdan/ ؛ قص) لوش لوشه هاکردن /luš - luše-hakordan/ ؛

لوشون/lušun/ (ص.نس) : ۱. لب و لوچه‌ی آویزان . ۲. نومید و سرخورده . نک : پردکته .
ق) لوشه هراییت /lušəhərāit/ ؛ با) لوشه-آویزون /lušə-āvizun/ ؛ آ) ←** ؛ قص) ←(با) ؛

لوشه/luše/ (ا) : لب و لوچه – لب پایینی.
اغر) لوچّه /luččə/ ؛ س) لوچه /luče/ ؛ ق) لوشه /lušə/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لوچه /lučə/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) لوچّه /loččə/ ؛ آک) لوچه /ločə/ ؛

لوشه-پشت/lušə-pəšt/ (ا.مر) : کنایه از: سبیل . نک : پیش لب .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛

لوک/luk/ : ۱. نوعی حرکت اسب . ۲. گوسفند سیاه و سفید . ۳. کبک . ۴. سوراخ .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

لوک/lok/ : شتر کم مو .
قص) ←** ؛

لوکا/lukā/ (ا) : حفره . نک : بولاخ .
ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

لوک بوردن/luk-bavərdən/ : از کسی به سختی کار کشیدن .
س) ←** ؛ ع) لک بوردن /lok baverdan/ ؛

لوک لوک/luk-luk/ (ا.صو) : صدای راه رفتن اسب .
اغر) لک لک /lok-lok/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) لک لک /lək lək/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) لک لک /lokə lok/ ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←** ؛

لوک لوکی/luk luki/ : نوعی جهیدن پرندگان . نک : ددک .
اشر) ←** ؛

لوکّه/lukkə/ (ا) : وش سالم و بی تخم .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ اشر) ←** ؛

لوکّه-هکاردن/lukkə-həkārdən/ (مص.مر) : در آوردن تخم از پنبه و افشان کردن آن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

لو-گاب/lu-gāb/ (ا.مر) : گاو بی شاخ .
ت) ←** ؛ آک) اولوگاو /aulu-gāv/ ؛

لو گردین/lo gerdeyan/ (مص.مر) : به حالت غلطان از بلندی به پایین افتادن .
قص) ←** ؛

لولاک/lulāk/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم شهر .

لولاک-لبیور/lulāk-labivar/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم شهر .

لولیین/lulaein/ : ۱. لولهنگ . ۲. آفتابه .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

لولت/lolət/ (ا.مک) : از توابع کلیجان رستاق ساری .

لولک/lulək/ (ص) : ۱. نیمه گرم– ولرم . ۲. نوعی نان

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = غ،ق) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

محلّی .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ت) للیم /lalim/ ؛ اشر) لو-لک /lu-lak/ ؛

لولک/lulak/ : غلت زدن در سرازیری .

ب) گردیک /gərdik/ ؛ ق) گردیک /gerdik/ ؛ با) گریـک /gərik/ ؛ قص) ←* ؛

لولو/lulu/ (ا) : ۱. آلت تناسلی پسربچّه ی کوچک . ۲. لـو لو، موجودی خیالی و ترسناک جهت ترساندن بچّه ها . **نک** : ال قلی .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛

لولوک/luluk/ (ص.نس) : ۱. لاغر و قد بلند . ۲. آویزان .

س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) للـوک /laluk/ ؛ آ) ۱. للـــوک /laluk/ ، ۲. لله /lalə/ ؛ قص) لوک /luk/ ؛

لولون/lulun/ (ا.مک) : از روسـتاهای کوهسـار فندرسـک استارآباد .

لوله-ده/lulə-deh/ (ا.مک) : از توابع نشتای عبّاس آباد .

لولی/luləy/ (ا) : ادرار .

ت) ←*؛ اَک) ←*؛

لولیم/lulaim/ : ۱. آفتابه . ۲. شیردان بزرگ .

با) ←*؛

لولین/luləyn/ (ا) : ۱. آفتابه . ۲. ابریق . ۳. قدیمی . نـک : جری .

اغر) لولیین /lulain/ ؛ ق) ←*؛ ت) ←*؛ اَک) لولیـون /luliyon/ ؛

لوم/lum/ : چرک . **نک** : لیم .

ب) لیم /lim/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

لومن دون/lo - mən-dun/ :

نام تاریخی قصری که درکوسان بهشهر بـوده است.(لومـن دون نام توده ی قصرمشیر و مقر منیعی است کـه تـوس در کوسان (کوهستان) ساخته است. کوسان در «پنجـاه هـزار» است.)

لونا/lonā/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد تنکابن .

لونج/lonəj/ : ۱. اهل روستای لو . ۲. طایفه ای در مازندران غربی .

ن) ←*؛

لوندر/lunder/ (ا.مک) :

نام قلعه ای قدیمی کـه در کتـب تـاریخی از آن یـاد شـده است. در منابع تاریخی منطقه در مورد این قلعه آمـده اسـت: «سید فخرالدین پس از تسخیر قلعه‌ی کارو متوجـه تسـخیر لارجان و قلعه‌ی کارو لوندر گشت. کیا حسن کیای ضماندار، به قلعه متحصّن شـده و بنیـاد عنـاد و تمّـرد نمـود و مطلقـاً نصیحت قبول نکرد. اما مردم لارجان را با عطایا و موهبـات فریفته گردانید و اکثر تابع و فرمانبردار گشتند و برابر قلعه ی لوندر در موضع رینه، قلعه ای دیگر بنیاد کردنـد و بـه زمـان اندک به اتمام رسانیدند و چند نفر ازموافقان دولت خود را بـا سردار نیک باز گذاشتند و به قلع و قمع جمـع لارجـانی کـه موافق کیا حسن کیا بودند اقدام نمودند و خود متوجّه کجـور گشتند، و چون امان طلبید و قلعه را تسلیم نمود، او را از قلعه بیرون آوردند و به آمل جای دادنـد و قلعـه را بـه کوتـوالان لایق سپردند و قلعه‌ی رینه که جهت تسـخیر لونـدر سـاخته بودند خراب کردند.»

لونگا/lungā/ : درختی جنگلی . **نک** : اوجادار .

با) ←*؛

لوو/lowvə/ : پارس – صدای سگ .

ب) لوئه /loə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) لوئه /luə/ ؛ ت) ←* ؛

لووسن/lowvesen/ : ۱. پارس کـردن سـگ . ۲. کنایـه از: حرف بی منطق و بی محتوا .

ب) للوســـتن /lalostən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) بلوســـتن /balustən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) لوسّن /lussən/ ؛ ت) ←* ؛

لووند/lo - vand/ (ا.مر) : ۱. پارچه ای کـه بـا آن لحـاف و زیر انداز را پیچند. . ۲. چادر شب .

اغر) لا - وند /lā - vand/ ؛ ب) ←*؛ س) ←(اغر) ؛ ق) لاون /lāvan/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ت) ←(اغر) ؛

لوه/lavə/ (ا) : دیگ . **نک** : دیق .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) ←*؛

لو - هییت/lu - haeit/ (ص.مف) : لگد کوب شده .

ب) لوبییته /lu - bayitə/ ؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) لقد بزه /bezə - laqad/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

لوه – بن/lavə - bən/ (ا.مر) : **نک** : برکی .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

لـوه – بنـی/bəni – lave/ (ا.مـر) : ۱. وسـیله‌ای چوبـی و حلقوی که از گیاهی به نام «ممینه mamine» یا شاخه های نازک تاک ساخته شـود و قابلمـه و ماهی‌تابـه‌ی گرم را روی آن گذارند . ۲. نوعی زیـر دیـگی . نـک : دیز بنی .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) لـوه – بـن /lave- ben/ ؛

لوه – ته/lave - ta/ (ا.مر) : ته دیگ .

لوه – تیکا/lave - tikā/ (ا.مر) : دیگ بسیار کوچک .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

لوه – رک/lavə- rək/ (ا .مر) : وسیله‌ای فلزی چون قاشـق پهن جهت تمیز کردن دیک پس از پخت و پز . نـک : برگی .

س) لوه رگ /lavə - reg/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لوه رگ /lavə- rek/ ؛ ع) لوه رک /lave - rak/ ؛

لوه – کا/lave - kā/ (ا.مر) : دیگ کوچک . **نک** : دق چه .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

لوه – گرگ/lavə - garak/ (ا.مر) : زیر دیگی .

ن) ←** ؛ ع) گرک /garak/ ؛ ت) ←(ع) ؛

لوه – لاغلی/lave - lāqəli/ (ا.مر) : دیگ و تابه – کنایـه از : همه ی ظرف های آش‌پزی .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) لاک ولوه /lavə – lāko/ ؛

لوه – لتکا/lave - lətkā/ (ا.مر) : دیگ– کنایــه از: همـه‌ی ظروف آشپزخانه .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) جـک جـا /jakə - jā/ ؛

لوه نون/lave - nun/ : نوعی نان کـه درون دیـگ پختـه شود.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

لویز/laviz/ (ص) : سرکش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

لویزی/lavizi/ (ا.مص) : ۱. سرکشـی کـردن . ۲. مخـالف عقیده و یا عمل دیـگری کـار کـردن . ۳. بـد مسـتی کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

لوی سری/luysari/ (ا.مک) : کـوه هـای اطـراف دهکـده کندلوس نور .

لوی – گرک/laveye- garak/ (ا.مر) : زیردیـگی . نـک : پلادُرپیچ .

آ) لوه کرک /lave - karək/ ؛ ن) ←** ؛ ع) گرک /garak/ ؛

له/lə/ : ۱. گل نرمی که پس از سیلاب بر زمین نشیند . ۲. واژگون .

اغر) لـه /lə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

له/lə/ (ا) : ۱. ته نشین شدن . ۲. سیل .

اغر) ←** ؛ ب) لـه /le/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱. لـه /led/ ، ۲. لد /led/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

لها/lehā/ (ا) : پنج شاخه یا سه شاخه‌ی چوبی است که در خرمن کوبی کاربرد دارد . **نک** : اشدلم .

س) لفا /lefā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) لیفـا /lifā/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←(س) ؛

لهاش/lahās/ (ا.مک) : از توابع منطقه‌ی چلاوآمل .

له – بخاردن/le- baxārdan/ (مص.مر) : ۱. ویران شدن . ۲. فرو ریختن .

اغر) له بردن /le - bordən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) لـه بـوردن /leh burdən/ ؛ بـا) لـه – بـوردن /le - burdən/ ؛ آ) لـه – بـوردن /le - burdan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) لـــه بخـــوردن /lə- boxordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

له – بدائـن/le - bədāən/ (مـص.مـر) : ۱. خوابـانیدن . ۲. خواب کردن . ۳. خراب کردن بنای ساختمان و دیـوار . ۴. بریدن و افکندن درخت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) لبدائن /lebədāən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. له بدائن /le - bədāan/ ؛ ع) لـه بدان /lə - bədān/ ؛ قص) ←(آ) ؛

له – بردن/bordən – le/ (مص.مر) : ۱. فرو ریختن– فرو

افتادن . ۲. در خواب فرو رفتن–دراز کشیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) لبه بوردن /lə burdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) له بوردن /le - burdan/ ؛

له برده/la- bordə/ (ا.مک) : نام دهکده ای در بالا لاریجان آمل .

له بوردن/le - bordən/ : ۱. دراز کشیدن– استراحت کردن . ۲. افتادن ساختمان یا دیوار یا درخت و غیره .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. له بوردن /le - burdan/ ؛ ع) له هایتن /lə hāytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

له – پور/la - pur/ (ص.مر) : ۱. گِل شُل . ۲. شالی‌زار باتلاقی .
با) لپر /lapər/ ؛ آ) ←* ؛

له – تالار/le - tālār/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل. .

له – چار/lə - čār/ (ص) : ۱. چسبناک . ۲. کثیف .
ق) لچر /lačer/ ؛ با) لچار /ləčār/ ؛ آ) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛

لهر/leher/ (ا.مک) : از دهکده‌های دلارستاق آمل .

لهرک/lahrak/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لهرم/lahrəm/ (ا.مک) : از توابع علی آباد قائم شهر .

لهرم – تلوک/lahrəme - taluk/ (ا.مک) : از توابع بیشه سر قائم شهر .

لهز/lahez/ : طغیان آب رودخانه .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛

له – کش/lah-kaš/ (ا.ا) : جرم کش . وسیله‌ای که با آن رسوب قنوات، جویبار و چاه را تخلیه کنند.
اغر) له کش /ləkaš/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) له کش /ləh kaš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) له – کش /le - kaš/ ؛

له لوک/la luk/ (ا.مک) : از توابع خانقاه‌پی قائم شهر .

له له – جاری/lalə - jāri/ (ا.مر) : نی‌زار – نیستان .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) لله جار /lalə- jār/ ؛ ع) ←(آ) ؛ آک) لله زار /lalə - zār/ ؛

له له – شیرین/lale - širin/ (ا.مر) : نیشکر .
اغر) شکر لله /šaker- lalə/ ؛ س) شکر لله /šakər – lalə/ ؛ ق) شکر له له /šakər lalə/ ؛ با) ←* ؛ آ) شیر لله /širlalə/ ؛ ع) شکر لله /šakar lalə/ ؛ قص) ←* ؛

لهور/lahur/ : ۱. انسان یا حیوان خیالی که شبیه غول و موجودات خیالی تصوّر شود . ۲. آدم بسیار چاق و بد قواره .
با) ←* ؛ ع) ←* ؛

لهه/lahe/ : از روستاهای فیروز جاه بابل .

له – هدائن/la- hədāən/ (مص.مر) : ۱. خوابانیدن . ۲. فرو انداختن– . ۳. خراب کردن بنا .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) له هاکردن /le hākərdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. له هادائن /lehādāan/ ؛ ع) له ها دان /ləhādān/ ؛

لی/li/ (ا) : از غارهای اطراف رودخانه‌ی مهربان نکا و بهشهر.
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ آک) لیک /lik/ ؛

لی/li/ : ۱. سوراخ – غار – حفره . ۲. لانه‌ی خارپشت و دیگر جانوران که در عمق زمین زمین حفر شود . ۳. گیاهی مردابی که برای پوشش بام به کار رود . ۴. خرده کاه و پوشال ته خرمن .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ آک) ←* ؛

لیاردن/liyārdən/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لیپّا/lippā/ (ا) : ابزاری که سر آن دو شاخه است و برای جدا کردن کاه از دانه به کار می رود . **نک** : ارو .لیفا– لفا.
اغر) لیفا /lifā/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) لفا /lefā/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) لفا /ləfā/ ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) لپّا /leppā/ ؛

لی پشت/li - pəšt/ (ا.مک) : نام کوهی در راستوپی سوادکوه .

لیپّه/lippə/ (ا) : ۱. قطعه سنگ . ۲. قطعه سنگی که در لی لی بازی کاربرد دارد .
اغر) ۱. لپّک /lappək/ ، ۲. لپّر /lappər/ ؛ س) لاپّه /lāppə/ ؛ ق) لپّر /lappər/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) لاپّه /lappə/ ؛ ع) لپّر

/lappar/ ؛

لیپی/lipi/ (ص) : بناهایی که در کنار هم ولی خیلی نامنظّم ساخته شده باشند .

ب) ←** ؛

لیت/lit/ (ص) : هر چیز له شده . **نک** : آشتلک .

اغر) ۱. ←** ، ۲. لتی /lati/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ۱. ←** ، ۲. لوت /lut/ ؛ *ق)* لوت /lut/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ *ع)* ←(با) ؛ *قص)* له /leh/ ؛ *ت)* لت /let/ ؛ *اشر)* ←** ؛

لیت و پیت/lit - o - pit/ (ص.مر) : له شده . **نک** : دلیت پلیت .

اغر) ←** ؛ *ق)* له بورد /leh burd/ ؛ *با)* لت و پت /latu - pat/ ؛ *ت)* لت پت /lete pet/ ؛ *اشر)* ←** ؛

لیت و لچار هکاردن/lit-o-ləčār - hekārdən/ (مص.مر) : ۱. له کردن . ۲. مچاله کردن .

اغر) لیت و پلیت هکاردن /lit-o-palit -həkārdən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* لت و پت ها کردن /lato pat hākərdən/ ؛ *با)* لت و پت هکردن /latu- pathakardan/ ؛

لیج/lij/ (ا.مک) : از توابع اشکور تنکابن .

لیج کو/lijku/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

لیچار/ličār/ (ص) : ۱. یاوه . ۲. لغز .

اغر) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ع)* لچار /lačār/ ؛ *قص)* لچار /lečār/ ؛ *آک)* ←** ؛

لیچ و لچ/ličo - leč/ (ا) : دامنه .

قص) ←** ؛ *ت)* ←** ؛

لیدر/lidar/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

لیر/lir/ : صدای پلنگ . **نک** : لر .

اغر) ۱. لر /ler/ ، ۲. لره /lerə/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* لر /lər/ ؛ *ق)* ←(اغر) ؛ *با)* ۱. ←** ، ۲. لره /larə/ ؛ *آ)* ۱. ←(اغر) ، ۲. لره /lerə/ ؛ *ع)* ←(اغر) ؛ *ت)* ←** ؛ *آک)* لیر /lir/ ؛

لیرا/lirā/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

لیرو/liro/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد .

لیره - سر/lirə- sar/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

لیز/liz/ (ص) : ۱. لیز . ۲. صاف . ۳. لزج – چسبیده .

س) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* لغز /ləqz/ ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

لیزاغ/lizāq/ (ص.نس) : سطح آبکی و لغزنده – لغزنده .

اغر) لیز /liz/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* لغزن /ləqzən/ ؛ *ت)* لغزنده /leqzandə/ ؛

لیزاغی/lizāqi/ (ا.مص) : لیز بودن سطح اشیایی مثل چوب و سنگ که زیاد در آب رودخانه مانده باشد .

ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* لیچ داشتن /lič- dāštan/ ؛ *ت)* لیز بئن /lez baen/ ؛

لیز - بخردن/liz - baxərdan/ (مص.مر) : ۱. سر خوردن . ۲. غلت زدن . **نک** : خز بخاردن .

اغر) لیز بخاردن /liz - bəxārdən/ ؛ *س)* لیز بخاردن /liz - baxārdən/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* لغز بخوردن /ləqz - boxordan/ ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* لز خوردن /lezxorden/ ؛ *اشر)* لیز بخوردن /liz - boxordan/ ؛

لیز و ملیز/liz - o - maliz/ (ص.مر) : خیلی صاف .

اغر) ←** ؛ *س)* لیز و ملیز /liz - o- maliz/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* لیز و میز /lizo- miz/ ؛ *آ)* ۱. ←** ، ۲. لیز ملیز /liz - məliz/ ؛ *قص)* ←** ؛ *آک)* ←** ؛

لیس/lis/ : صاف کردن محلّ پرورش بذر – صاف کردن زمین کشاورزی .

ق) ←** ؛ *ن)* ←** ؛

لیس برلیس/leys- bar- leys/ : از انواع بازی های گروهی کودکان و نوجوانان که در اصل نشانه روی به سکّه‌ها یا تشتک‌های روهم چیده شده است .

لیس - بویین/lis - baviyən/ (مص.مر) : سُرسُری شدن .

اغر) لیز – بویین /liz - baviyən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* لیز بیین /liz - bayen/ ؛ *با)* لیز – بیّن /liz - bayyən/ ؛ *اشر)* لیز /liz/؛

لیس - تیمور/lis - təymur/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لیس چال/lis - čāl/ : از روستاهای سجارود بابل .

لیسک/lisək/ (ا) : ۱. حلزون . ۲. آذرخش .

اغر) ←** ؛ *ب)* ۱. لسک /lesək/ ، ۲. سکل /səkel/ ؛ *س)*

۱.←** ، ۲. لسک /ləsək/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. لـِسک /lesək/
؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لسک /lesak/ ؛ ع) لسک /ləsak/
؛ اشر) ۱.←** ، ۲. ابلیس /ablis/ ؛

لیس - کتی/lis - kəti/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لیسک - کلی/lesək - kəli/ (ا.مر) : لانه‌ی صدفی شکل حلزون . **نک** : ض .
س) ۱.←** ، ۲. لسک کلی /lesək - koli/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ابلیس - کو - لو /abelis - kulu/ ؛

لیسک مرغنه/lisək- mərqənə/ : پوست آهکی حلزون .
ب) لیسک مارغانه /lisək- mārqānə/ ؛ س) ←(س) ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) سندل کاچول / səndəl kāčul/ ؛

لیسه/lisə/ (ا.مک) : از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد .
اشر) ←** ؛

لیسه/lisse/ : سنگ نمک برای لیسیدن احشام .
اغر) ←** ؛ ق) لسه /lesə/ ؛ ن) ←** ؛

لیس - هدائن/lis - hədāən/ : پوسته دادن بدن یا هر چیزی بر اثر ساییدگی .
اغر) ←** ؛ ق) پرسه هدائن /pərəs hədāen/ ؛

لیسی/lisi/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

لیشام/lišām/ (ا.مک) : نام پلی بر روی رودخانه شیم رود در ناتل از دهکده های ناتل رستاق نور .

لیف/lif/ : مکیدن آب - مکیدن مایعات .
ق) ←** ؛

لیفا/lifā/ (ا) : چوب تک شاخه یا چند شاخه ای که در خرمن کوبی جهت جدا کردن کاه از دانه کاربرد دارد . **نک** : ده کل لیفا .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لفا /lefā/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. لفا /lefā/ ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) ۱.←** ، ۲. لفا /lefā/ ؛ ع) ←(س) ؛ ت) ←** ؛

لیف بزئن/lif - bazoən/ (مص.مر) : ۱. لیسیدن . ۲. لفت و لیس کردن -بلعیدن گوسفند . ۳. صابون زدن در حمام.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) لیف بزوئن /lif - bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱. لیف بزوئن /lif - bazuan/ ، ۲. لیس بزوئن /lis - bazuan/ ؛ ع) لیف بزان /lif - bəzān/ ؛ قص) ←** ؛



لیفا

لیف - خرما/xormā - lif/ (ا.مر) : طنابی از کنف که برای بستن بار روی حیوان مورد استفاده قرار گیرد.
اغر) ←** ؛ با) لیف - خرما /lif - xərmā/ ؛ ع) ←** ؛

لیفلوش/lifəlowš/ (ص) : ۱. شلخته . ۲. بی سر و پا .
اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) لف دکتن /laf - dakətən/ ؛ ن) ۱. لف دکتن /lafdakətan/ ، ۲. لش دکتن /laš - dakkətan/ ؛

لیک/lik/ (ا) : ۱. اردک -مرغابی خانگی . ۲. پرنده‌ی دریایی و مهاجر به اندازه‌ی غاز . **نک** : آلاغاز .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ع) بلی /bəli/ ؛ اشر) ←** ؛

لیکره/likarə/ : روستایی از بیرون بشم چالوس .

لیکری/likərəy/ : روستایی از پنجک رستاق کجور .

لیک - لیک/lik - lik/ : صوتی برای جاکردن اردک ها .

←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نک : بلی بلی - ها ک هاک .

اغر) ←**؛ ق) ←**؛ ع) کلی کلی /koli - koli/ ؛ اشر) ←**؛

لیکوه/ləykuh/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم چالوس .

لیگ/lig/ : ۱. دری در آغل گوسفندان بـرای خـارج شـدن آن‌ها . ۲. اردک . نک : براسر .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ اشر) لیـک /lik/؛

لیگاه/ligā/ (ا.مک) : از توابع گلیجان ییلاقی ساری .

لیگ - لیگ/lig - lig/ (ش.ج) : صوتـی بـرای فراخوانـدن اردک . نک : هاک هاک .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛ ع) بلی بلی /bəli bəli/ ؛

لیگوش/ləyguš/ (ا.مک) : روستایی از توابع کجور .

لیلاسر/leylā- sar/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاهکوه و ساور در استرآباد .

لی لخ/lilex/ : سوراخ .

ق) لی /li/ ؛ ن) ←**؛

لیلرد/ləylord/ (ا.مک) : نام محلّی درنایبج نور .

لیلک/ləylak/ (ا) : قندیل .

ب) ۱. لیلـک /lilək/ ، ۲. للـک /lolək/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←**؛ با) لیلک /lilək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←**؛

لیلم/liləm/ (ص) : ۱. زمین بایر . ۲. زمین تازه آباد که بـه حال خود رها شده باشد .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) لـورم /lurəm/ ؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) یلم /lilam/ ؛ اشر) لیلم /lilem/ ؛

لی - لم - پر/li - lem - par/ (ا.مـر) : رشـد بوتـه هـای تمشک و انبوه شدن آن .

آ) ←**؛

لیلم - دشت/liləm - dašt/ (ا.مک) : از توابــع گنـج افـروز بابل .

لیله/lilə/ (ا) : ۱. ساقه‌ی گندم و جو و هر گیاه نورسته . ۲. لوله . ۳. قلمه . نک : بازوره .

ب) ۱.←** ، ۲. لیله /ləylə/ ؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ ت) للـه /lalə/ ؛

لیله/lilə/ (ا) : ۱. لوله‌ی آفتابه – لولـه . ۲. نـوزاد بعضـی از حیوانات و پرندگان هم‌چون کبک .

اغر) لوله /lulə/ ؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ع) لوله /lulə/ ؛ قص) لوله /lule/ ؛ ت) ←**؛ آک) کـور /kur/ ؛

لیله - خط - کا/layle - xat- kā/ (ا.مـر) : نوعـی بـازی محلّی .

اغر) ۱. لپَک بازی /lappək- bāzi/ ، ۲. لپّر بـازی /lappər-bāzi/ ؛ ق) لپر کـار /laper kar/ ؛ با) ←**؛ ع) لپّـر کـایی /lappar kai/ ؛ قص) لیله /leile/ ؛

لیلی جان/layli - jān/ (ا.مر) : آوازی است . نک : کتولی .

اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛

لی - لی - چال/čal - li- li/ (ا.مک) : نام مرتعی در ولوپی سوادکوه قائمشهر .

لیلی - خـون/laylixun/ (ص.فـا) : خواننـده‌ی آواز لیلـی جان.

اغر) ۱.←** ، ۲. لیلی خان /ləyli - xān/ ؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛

لیم/lim/ (ا) : ۱. چرک . ۲. کثافت و جرم دهان کـه موقـع خواب بر روی زبان و دندان و لثه نشیند . ۳. گل دریـا که به تور ماهی گیری چسبد . ۴. آب خشـک شـده‌ی داخل بینی . نک : پسکوت .

اغـر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ع) لـم /ləm/ ؛ ت) ←**؛ آک) لیـــم /lim/ ؛ پ) ریم /rim/ ؛

لیماک/limāk/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر .

لیماکش/limā- kaš/ (ا.مک) : از توابع شهرستان رامسر .

لیما- کـلام/limā- kolām/ (ا.مـک) : از توابـع شهرسـتان رامسر .

لیما - کوه/limā - kuh/ (ا.مـک) : از توابـع جنّـت رودبـار تنکابن .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

لیم ولش/lim-o- ləš/ (ا.مر) : چرک .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لیم ولش /lim - o - leš/ ؛

لیمو – مولک/limu – mulək/ (ا.مر) : لیمویی که در فصلی غیر معمول بر درخت ظاهر شود .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

لیمون/limon/ (ا.مک) : از توابع ساری .

لیمونده/limunde/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه شهریاری بهشهر .

لین/lin/ (ا.مک) : ۱. از توابع ولوپی قائم شهر . ۲. از روستاهای آلاشت سوادکوه .

لینگ/ling/ : در عرف منطقه یک چهارم مجموع گوشت گاو را گویند .

لینگ/ling/ (ا) : از پاشنه‌ی پا تا لگن خاصره .

اغر) لنگ /leng/ ؛ ب) ۱.←**، ۲. لنگ /ləng/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ آک) لنگ /lang/ ؛

لینگ اندون/lingəndun/ (ص.مر) : کسی که پهلوی پای دیگری و عکس او بخوابد . **نک** : پادمال .

اغر) لنگ به لنگ /ləng -bə - ləng/ ؛ س) لینگندن /lingəndon/ ؛ ق) ←** ؛ با) لینگه به لینگی /lingə - bə- lingi/ ؛ آ) لینگه لون /lingə lun/ ؛

لینگ – بشکس/ling – bəškəs/ (ص.مف) : پاشکسته که نوعی نفرین است .

س) لینگ بشکست /ling - bəškəst/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) لنگ – بشکست /leng - beškest/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

لینگ – بن/lingə- bən/ (ا.مر) : ۱. زیر پا . ۲. پهلوی پا . **نک** : پائنون .

اغر) لنگِ ته /ləngə - ta/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) پایِ بن /pāyə – ben/ ؛ قص) ←** ؛

لینگ – بوری/ling - bavri/ (ص.مف) : پا بریده – کنایه از: کسی که پایش از جایی قطع شده است .

اغر) لنگ بوریه /ləng - bavriyə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) لنگ – برینگ /leng - barbrind/ ؛

لینگ په/lingə- pe/ (ا.مر) : **نک** : پادمال – پا .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

لینگ پیچک/ling - pičak/ : **نک** : په دله کاب .

ق) دله کاب /dələ kāb/ ؛ با) ←** ؛ ع) دل دری کو /del-dari - ko/ ؛ قص) ←** ؛

لینگ – تک/linge - tək/ (ا.مر) : نوک انگشتان پا . **نک** : پاتک .

اغر) لنگ – تکّه /ləngе - təkkə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) پاتک /pātək/ ؛ قص) ←** ؛

لینگ تک بوردن/ling-tək burdan/ : پاورچین پاورچین.

ق) لینگ تکی بوردن /lingə təki burdən/ ؛ ن) ←** ؛

لینگ – تک – بیتن/baytən – lingə- tek/ (مص.مر) : ۱. با نوک پا گرفتن یا مانع شدن. ۲. سر پا کردن کودک . **نک** : پاتوک هگیتن .

اغر) لنگ تک بییتن /ləngе - tək-bayitən/ ؛ ب) لینگ تک – بیتن /linge tek-bayten/ ؛ س) لینگ بییتن /ling - baiytən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لینگ – تک – هایتن /lingə - tək - hāytan/ ؛ اشر) نوکه – لنگ /mokə - leng/ ؛

لینگ – تکی/linge - təki/ (ق.ها) : پنجه‌ی پا . **نک** : پاپیشی .

ب) ۱.←** ، ۲. لنگ تکی /ləng - təki/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) لینگه تکی /lingə - təki/ ؛ ع) پاتکی /pātəki/ ؛ قص) ←** ؛

لینگ تلاجی/lingtalāji/ : ماهیچه‌ی پا .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

لینگ – ته/linge -ta/ (ا.مر) : زیر پا .

اغر) لنگ ته /ləngе - ta/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. لینگ – بن /ləngе - bən/ ؛ س) لینگه بن /lingə - bən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) لینگه بن /lingə - bən/ ؛ ع) پای بن /pāyə- ben/ ؛ قص) ←** ؛

لینگ جماله/ling -jemālə/ : **نک** : ختّه – کل .

قص) ←** ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

چین /lingə - čin/ ؛ *آ)* ۱. لینــگه چـی /lingəči/ ، ۲. لینـگ هچیین / /linghəčiyan ؛ *اشر)* لنگه – چی /lenge- či/ ؛

لینگه – گردن/gərdən – linge/ : حدّ فاصل بین ساق پا تا مچ .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

لینگه – مچ/lingə - məj/ (ص.فا) : بچه‌ای که شروع به راه رفتن می‌کند .

ق) تجه بج /tajə məj/ ؛ *با)* *← ؛

لینگی/lingi/ (ص.نس) : با پا – به وسیله پا .

اغر) لنگ ج /lənj - je/ ؛ ق) لینگ جا /linge- jā/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

لیوان – شرقی/livāne-šarqi/ (ا.مک) : روستایی در جنوب غربی بندرگز .

اغر) ←* ؛

لیوان غربی/qarbi – livāne/ (ا.مک) : روستایی در دوازده کیلومتری جنوب غربی بندر گز .

لیی رودبار/layi- rudbār/ (ا.مک) : روستایی در هزار جریب بهشهر .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

فرهنگ م واژگان تبری

م/me/: ضمیر ملکی (مال من).

ق) ←* ؛ پ) منیک /manik/ ؛

ما/mā/ (ص./ا): ۱. مادّه . ۲. ماه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ماه /māh/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) مایه /māyə/ ؛ پ) ماتک /mātak/ ؛ باس) مادگ /mādag/ ؛

مائه/māə/ (ا): مایه‌ی پنیر که از شکم برّه گیرند .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) مائه /māe/ ؛ ع) ←(قض) ؛ قص) مایه /māie/ ؛

مائی/māei/ (ا): ماهی .

اغر) ۱.←* ، ۲. ماهی /māhi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ماهی /māhi/ ؛ آ) مایی /māi/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) مهی /mahi/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

مائی خار/māei – xār/ (ا.مر): ۱. خورنده‌ی ماهی. ۲. نوعی پرنده‌ی دریای.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) مایی خور /māi xor/ ؛ قص) ماهی خوار /māhi - xar/ ؛ ت) ←* ؛

مائی دودی/māei - dudi/ (ا.مر): ماهیانی که در اتاق های مخصوصی تحت حرارت و دود قرار گیرد .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛ |ک) دسبیج /dasbij/ ؛

مائی شور/māei - šur/ (ا.مر): ماهیانی که تحت شرایط ویژه‌ای با آب نمک آمیخته شوند .

اغر) شورمایی /šur- māi/ ؛ ق) شورماهی /šur māhi/ ؛ آ) مایی شور /mai - šur/ ؛ع) شور مایی /šurə mai/ ؛ قص) ماهی شور /māhi - šur/ ؛

مائی کوکو/māei - kuku/ (ا.مر): کوکویی که از تخم ماهی درست شود .

اغر) اشپل کوکو /əšpel - kuku/ ؛ ق) ←* ؛ آ) مایی ککو /māyi kəku/ ؛ع) ←* ؛ |ک) اشپول کوکو /ušpul - koko/ ؛

مائی گوش/māei– guš/ (ا.مر): ۱. صدف . ۲. گوش ماهی که از جنس صدف دریایی است.

اغر) ۱.←* ، ۲. گوش مایی /guš - māi/ ؛ ب) مایی گوش /māyi - guš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ماهی گوش /māhi - gušak/ ؛ |ک) دریا گوشی /daryā- gušay/ ؛

مائی – گیر/māei- gir/ (ص.فا): ماهی گیر . **نک** : بندچی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

مابییتن/mā- bayitən/ (مص.مر): ماه گرفتگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. مابییتن /mā - bayitan/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ماه گیتن /māh - gitan/ ؛

مات/māt/ (ا) : ۱. کسی که در اثر حادثه یا خبری غیر معمول حالت گنگی و گیجی بر او عارض شود. ۲. چاله‌ای که درپای دیوار کنند و در گردو بازی استفاده کنند.

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. ماد /mād/ ؛

ماتابی/mātābi/ (ا./ص.نس) : ۱. ایوان . ۲. شب روشن و ماهتابی .

اغر) متابی /matābi/ ؛ س) مادیی /mā- dayi/ ؛ ق) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛

مات بیین/mātbabeyan/ : شگفت زده شدن .

اغر) مات بویین /māt baviyən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ماترینگ/mātəring/ (ا) : ۱. به افراد بد قیافه‌ای گویند که بیش از حد مقیّد به بزک کردن خود باشند . ۲. آدم ریز نقش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

ماتشکه/mā- təškə/ (ا.مر) : ۱. ماه چهره . ۲. نوعی ناسزا به دخترانی که مقیّد به رعایت عفت و عادات اخلاقی نباشند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) ماتیکه /mātikkə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(۲) ؛ | گ) ←* ؛

ماتکا/mātkā/ : مادّه، در مقابل نر .

ق) ←* ؛ پ) ماتک /mātak/ ؛ باس) متکه /matka/ ؛

ماتکل/mātkəl/ (ا) : ۱. نوعی ابزار برای تراشیدن قاشق چوبی . ۲. وسیله‌ای برای بیرون آوردن تخم کدو . نک : دله رک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) مات - کئل /mātə - koəl/ ؛

ماتمی/mātəmi/ (ش.ج) : نوعی نفرین به حیوان به این معنی: که تو را در ماتم و عزای صاحبت بکشند .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ماتو/māto/ (ا./ص) : مهتاب - مهتابی . نک : اشکه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ماتاب شو /mātābə šo/ ؛ قص) ماهتاب /māhtāb/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. مهتو /mahtow/ ؛ اشر) ماتّو /mātto/ ؛ | گ) مهتو /mahtow/ ؛



ماتکل

ماتّه/mattə/ (ا) : ۱. ماندگاه . ۲. پاتوق . نک : پاکیزون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) میتّه /mittə/ ؛

ماتّه سر/māttə- sar/ (ا.مر) : ۱. قرارگاه اوّل بازی . ۲. قرارگاه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

ماتی تی/mā- ti ti/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. ماه خانم . ۲. بدر ماه . ۳. بسیار زیبا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ | گ) ←* ؛

ماتّیر/māttir/ (ص) : ۱. خیره شده . ۲. حالت ویژه‌ی تولّه‌ی شکاری به هنگام نزدیک شدن به پرنده .

ع) مارخ /mārəx/ ؛

ماتیکّه/mā tikkə/ (ص.مر) : ۱. تکّه‌ی ماه . ۲. کنایه از: زیبایی . ۳. به زیبایی ماه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) تیکه ماه /tikke - māh/ ؛ ت) ←* ؛ | گ) ←* ؛

ماتیی/mā- toei/ (ص.نس) : مهتابی- شب مهتاب .

اغر) ماتویی /mā- toyi/ ؛ ب) ماتویی /mā - toyi/ ؛ ق) ماه تو /mātu/ ؛ ع) ماتاب شو /mātābə-šo/ ؛ ت) مهتوبی /mahtobi/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ماتویی /mātoei/ ؛

ماجان/mājān/ (ا) : ۱. جدّه، مادر بزرگ مادری . ۲. مخفّف

ماه جهان، نام زن . ۳. نوعی خطاب فرزندان به نامادری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ماجن /mājon/ ؛ |گ) انّه /annə/ ؛

ماججی/mājəji/ (ا) : نوعی گل پامچال . نک : بچا بچا .

ب) ۱. ←* ، ۲. ماجوجوک /mājujuk/ ؛ س) منگو – جوجو /mangu - juju/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. ما جی جی /mā - ji - ji/ ، ۲. ماجی جنیگ /mā- ji - jing/ ؛

ماجن/mājon/ : نامادری – مادر ناتنی . نک : اندر مادر .

ع) ←* ؛

ماجوستا/mājustā/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

ماجون/mājjun/ : مادیان – اسب مادّه .

ق) ←* ؛ پ) ماتکان /mātakān/ ؛ او) ماتیان /mātyān/ ؛

ماچ/māč/ (ا) : بوسه . نک : خش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(اغر) ؛ |گ) خوش /xoš/ ؛

ماچ – کاردن/māč- kārdən/ (مص.مر) : بوسیدن . نک : بوسیین .

اغر) ←* ؛ ب) ماچ هکاردن /māč- həkārdən/ ؛ س) ماچ ها کردن /māč - hākerdən/ ؛ ق) ۱. ←(س) ، ۲. ماچ هدائن /māč- hedāən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ماچ ها کردن - /māč hədāan/ ؛ قص) ماچ هکاردن /māč- həkārdan/ ؛ ت) ماچ هکردن /māč hakerden/ ؛ |گ) خوشا دان /xošudān/ ؛

ماچکال/māčkāl/ (ا) : ابزاری که با آن درون چیزی را تراشند . نک : ماتکال .

ب) ←* ؛ ق) ماتکل /mat kel/ ؛

ماچک – پشت/māčək - pəšt/ (ا.مک) : از توابع اسفیورد شوراب ساری .

ماچکل/māčkəl/ (ا) : از خانواده‌ی مارمولک – سوسمار . نک : چلپاسه .

اغر) مچکل /moč kel/ ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. ماچکل /māčkəl/ ؛ س) ۱. ←* ، ۲. ماچکل /māč- kel/ ؛ ق) ۱. ←(س) ، ۲. ماچکل /māčəkel/ ؛ آ) ماچکول /māčkul/ ؛ ن) ماچکل /māčekel/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ماچگر /māč gar/ ؛ اشر) ماچکوئل /māčəkoəl/ ؛

ماچکل – اشکم/māčkol - eškəm/ (ص.مر) : مرحله‌ای از رشد شالی در خزانه که دانه‌ی آن سبز شود . نک : ارمنجی پشت – اوسه بتیم .

ب) ←* ؛ س) ماچکل – اشکم /māčkel - eškəm/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) ماچکئل – شکم /māčekoəl – šekam/ ؛

ماچکی/māčki/ (ا) : ۱. حیوان مادّه . ۲. جنس مادّه .

اغر) ماچه /māččə/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ماچکّی /māččaki/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ماچکی /māčki/ ؛

ماچکی – خر/māčki - xar/ (ا.مر) : خرمادّه .

اغر) ماچه خر /māččə- xar/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ماچه خر /māče - xar/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ماچه – خر /māčče - xar/ ؛ |گ) ←* ؛

ماچگر/māčgar/ (ا) : نک : ماچکل .

اغر) مچکل /močkel/ ؛ ق) ماچکل /māčkel/ ؛ آ) ماچکول /māčkul/ ؛ ت) ←* ؛

ماچ مالی/māč- māli/ (ا.مص) : بوسیدن پیوسته .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ |گ) ←* ؛

ماچوک/māčuk/ : ۱. غدّه . ۲. میوه‌ای که شکوفه بر آن باقی مانده باشد.

ب) ←* ؛

ماچ و موچ/māč-o- muč/ (ا.مر) : ۱. بوسه . ۲. بوسه‌ی با صدا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ملچ ملوچ /maluč- moluč/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |گ) ←* ؛

ماچه/māčče/ (ص) : ۱. حیوان مادّه. کنایه: از کسی که هیچ کار مفیدی از او برنیاید و به دنبال کارهای بی ارزش برود . ۲. در مقام توهین به مردان ناکار آمد به کار رود.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ماچه /māčə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

ماچ هاده/māč- hādə/ (ف.امر) : ببوس – بوسه بده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. ماچ هاده /māč hāde/ ، ۲. ماچ هده /māč hade/ ؛ ت) ماچ هکن /māč haken/ ؛

ماچ هدائن/māč- hədāən/ (مص.مر) : بوسیدن – بوسه زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ماچ هادائن /māč- dhādāan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ماچ دئن /māč daen/ ؛

ماخ اولا/māx – oulā/ : ۱. نام درّه‌ای بین نیکنام ده و میناک از روستاهای نور . ۲. نام رودی است در منطقه ی نور .

ماد/mād/ (ا) : چاله‌ی کوچکی که در تیله بازی و گردو بازی کاربرد دارد .

ب) ←* ؛

مادام نشتا/mādām –moštā/ : ۱. کنایه از: زنی که از وضع مادّی خوبی برخوردار نیست ولی ظاهر خود را مثل ثروتمندان می‌آراید . ۲. زنی که با مردانِ غریبه مراوده دارد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مادرامه/mādrāmə/ (ا) : شگون نوروزی . **نک** : مارمه .

ب) ←* ؛ س) مادرمه /mādarmə/ ؛ ق) مارمه /mārmə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) مادر مه /mādər mə/ ؛

مادر امه/mādrāmə/ : روزِ اوّل ماه .

ب) ۱.←* ، ۲. مادرمه /mādarmə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) مادرمه /mādermə/ ؛

ما دکتی/mā - dakəti/ (ا.مص) : ماه گرفتگی .

س) ماه – بییتن /māh - baiytən/ ؛ ق) ←* ؛ ن) مابتیگی /mābaytegi/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

مادکتی شو/mādakətišu/ (ا.مر) : شب مهتابی .

اغر) ماتو شو /māto- šo/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مادو/mādo/ (ا.مک) : چشمه ای در روستای یخکش بهشهر .

ماده تلا/mādə- təlā/ (ا.مر) : طلایی که عیارش بالا باشد.

ب) ←* ؛

ماده – گو/mādə – go/ (ا.مر) : گاو مادّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ماگو /māgu/ ؛ آ) ماگو /mā - gu/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) مای - گو /may - go/ ؛ گ) مایه گو /mayə- gow/ ؛

مادین/mādyon/ (ا) : ۱. اسب ماده . ۲. مادیان .

اغر) مادیان /mādeyān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ماجون /majjun/ ؛ آ) مادیون /mādyun/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) مادیان /mādyān/ ؛ گ) مادین /madiyan/ ؛

مادینه/mādinə/ (ص) : ماده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ما /mā/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) مایه /mayə/ ؛

مار/mār/ : مادر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ پ) ما /ma/ ؛

ماران - کلا/mārān- kəlā/ (ا.مک) : روستایی در نوزده کیلومتری شمال باختری شهرستان کتول .

مار – انگتن/mār-angətan/ (مص.مر) : قبل از دوشیدن شیر، گوساله را با مادرش همراه کردن . **نک** : پمار هاکردن. مارهدائن .

اغر) مار بیتن /mār - baitən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) مار هدائن /mār - bedāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. مارهادائن /mārhādāan/ ، ۲. مار هدائن /mārhədāan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. مارها دان /mārhādān/ ؛

مارانی پلا/mārāni pəlā/ : غذایی که برای صبحانه‌ی شب زفاف از خانه‌ی مادر عروس به خانه‌ی داماد می‌فرستند.

مار – بردن/mār - bordən/ (مص.مر) : ۱. غروب کردن آفتاب . ۲. شیرخوردن گوساله پس از دوشیدن گاو . ۳. جا افتادن کلون در .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) مار بوردن /mār- burdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) مار بوردن /mār burdan/ ؛ ع) مارها کتن /mār hākətan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

مار بمرد/mār - bamərd/ (ش.ج/ص.مف) : مادر مرده – یتیم – نوعی نفرین است .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) مار بورد /mār -bamurd/ ؛

مار – په/mār - pə/ (ا.مر) : خوبی و خصلت مادر را به ارث بردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) مار – پی /mār - pəy/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) مار – پی /mār - pay/ ؛

مارجان/mārjān/ : ۱. مادرجان . ۲. از نام های مازندرانی برای زنان .

اغر) ←** ؛

مارچو/mārčo/ : گوساله‌ی شیر خوار .

ن) ←** ؛

مارخ/mārox/ (ا.مص) : ۱. نیم نگاه . ۲. سرک کشیدن – دزدانه نگاه کردن . ۳. حرکت ویژه و نگاه خیره‌ی توله شکاری به زمان نزدیک شدن به پرنده . **نک** : اتّا ، اشاک .

ب) ←** ؛ ع) مارخ /mārex/ ؛ ت) ←** ؛

مارخ بوردن/mārox - burdən/ (مص.مر) : ۱. حرکت زیگزاگی . ۲. حالت مخصوص توله‌ی شکاری در زمان نزدیک شدن به شکار .

س) ←** ؛ ع) مارخ بشین /mārəx - bašəyan/ ؛

ماردم/māredəm/ : مادرزادی .

ق) مارودی /mārudi/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←** ؛

ماردنی بک/mārdani - bək/ : ۱. رهایی یافتن از مراقبت بزرگ ترها . ۲. آزادی عمل فرزندان در غیاب والدین .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛

ماردنی بون/mār-dani – bun/ : فضای دلپسند خانه از دید بچه‌ها در غیاب مادر یا پدر . **نک** : ماردنی بک.

ب) ماردنی بک /mār- dani- bek/ ؛ س) ماردنی بی /mār- dani - bi/ ؛ ع) ←** ؛

مارشن/māršan/ (ص.مر) : گاو ماده‌ی جوان . **نک** : چر .

ن) ←** ؛

مارشند/mār – šend/ (ص) : گوساله‌ای که دوره‌ی شیر خوردنش تمام شده باشد امّا طبق غریزه همراه مادر حرکت کند .

اغر) ۱.←** ، ۲. مارشو /mār - šu/ ؛ س) مارشو /mār - šu/ ؛ ق) ←** ؛

مارشنو/mār šəno/ (ا.مک) : قلّه ای به ارتفاع ۴۰۰۰ متر در کلاردشت چالوس .

مار – شی/mārə- ši/ (ا.مر) : ناپدری – شوهر مادر .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

مارغانه/mārqānə/ (ا) : تخم مرغ .

اغر) مرغانه /mərqānə/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. مرغانه /mərqānə/ ؛ س) مرغنه /mərqənə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) مرغنه /morqonə/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) مرغانه /merqānə/ ؛ | گ) مورغونه /morqonə/ ؛

مارغانه – پته/mārqānə - patə/ (ا.مر) : تخم مرغ آب پز . **نک** : پته مرغنه .

اغر) مرغانه پته /mərqānə- patə/ ؛ ب) ←** ؛ س) بپته مرغنه /bapətə- mərqənə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) مرغنه پته /mərgənə patə/ ؛ ن) پته – مرغنه /patə - mərqənə/ ؛ ع) بپته مرغنه /bapətə - morqonə/ ؛ قص) مرغنه – پته /merqene- pate/ ؛

مارکاسه/mār- kāssə/ : مراسم پا تختی عروس که یک روز بعد از عروسی در منزل داماد انجام گیرد .

ق) ←(س) ؛ ن) ←** ؛

مارکاسه شو/mār - kāsešu/ : سور دادن خانواده های داماد به خانواده های عروس یک شب پس از عروسی .

ق) ←** ؛

مار – کتی/mār - kəti/ (ا.مک) : از توابع لیتکوه آمل .

مارکرک/mār - kerk/ (ا.مر) : مرغ تخمی– مرغ مادر .

اغر) ما مرغ /mā- mərq/ ؛ ب) مـار کـرک /mār kərk/ ؛ س) مار کگ /mār kərg/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) بنـه مار کرک /benə mār kərk/ ؛ قص) ←* ؛



مارکرک

مارک مـارک/mārək- mārək/ (ش.ج) : ۱. واژه ای کـه برای فرا خواندن و صدا زدن گاو یا گوساله به کار رود . ۲. کنایه از: کسی را به آرامی و با زبان خوش به تبعیت در آوردن .

اغر) مـار مـار /mār - mār/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(ب) ؛

مار کوه/mār- ku/ (ا.مک) : کوه و قلعه ای با همین نام در مشرق شهرک کتالم رامسر .

مارگیری هکاردن/mārgiri - həkārdən/ (مـص.مـر) : ۱. میزان کردن– تراز کردن . ۲. جدا کردن میش از برّه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مارگیری ها کـردن /mārgiri - hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛

مار – مار/mār – mār/ (ش.ج) : لفظـی بـرای فراخوانـدن گاو ماده به هنگام دوشیدن شیر . **نک** : جار جار جار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

مارمبو/mārəmbu/ (ا) : گیاه بو مادران که بـرای رفـع دل درد آن را نرم کرده و می خورند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مارمشو/mārməšo/ (ا.مک) : شب اوّل هر ماه .

س) ماربشو /mār - bašo/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) مارمشو /mārmə - su/ ؛ ن) ←(ب) ؛

مارو/māru/ : گاو ماده‌ی پیشانی سفید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) شـیرو /širu/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛



مارو

مارو – بز/māru - bəz/ (ص.مر) : بز پیشانی سفید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مارو جونکا/māru-junkā/ : از رنگ های گاو .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مارودِه/mār - vadə/ (ا.مر) : شب اوّل عروسی که وسـایل مورد نیاز میهمانی آن از سوی وابستگان داماد به منزل عروس برده شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

ماروردی/mār- vardi/ : مادرزادی .

اغر) مـاروری /mār - vari/ ؛ با) مـارودی /mārudi/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. مارودی /mārudi/ ؛ ع) ←(با) ؛ گ) مـادر زاد /madar - zād/ ؛

مـاروری/mār - vari/ : ۱. از طـرف مـادر . ۲. نسـبت خویشاوندی از طرف مادر داشتن . ۳. رضاعی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

ماروش/māruš/ : **نک** : ناروک .

مـارو هکـاردن/māru- həkārdən/ (مـص.مـر) : اصـلاح نامرتّب موی سر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ماره/mārə/ (ا) : ۱. بزرگ، سرور . ۲. هر یک از چند گردوی شمرده شده که کنار گذارند و نشانگر و نماینده‌ی چند ده یا چند صد گردو است . ۳. کپک وسیع روی آب غوره یا سرکه . ۴. دام . **نک** : ارقم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ پ) ماره /mārə/ ؛

ماری/māri/ : مادری – مادری کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ |ک) ←* ؛ پ) ماتریه /mātarəh/ ؛

ماریم/mārim/ (ا) : ۱. بوته هندوانه، خربزه، کدو و غیره . ۲. جوانه‌ی در حال رشد . ۳. ترمیم زخم .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱. ماره /mārə/ ، ۲. مارین /mārin/ ؛ *قص)* مارینه /mārine/ ؛

مارین/mārin/ (ا) : ساقه‌ی اصلی گیاهانی که مثل پیچک به دور هر چیزی پیچند . **نک** : ماریم.

س) ۱.←* ، ۲. ماریم /mārim/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. ماره /mārə/ ؛

ماز/māz/ (ا) : ۱. زنبور عسل . ۲. مگس . ۳. کوه . **نک** : اسل مغز .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. موآز /muāz/ ؛ ع) مهز – عسل مهز /mahaz - assel-mahaz/ ؛ *قص)* مگس /magas/ ؛

ماز/māz/ :

۱-چین و شکن را گویند (برهان) چین و شکنج (آنندراج) چین و شکنج ولاو تا (ناظم الاطباء) چین، پیچ و خم ۲- نام کوهی است در تبرستان و سبب تسمیه‌ی آن به مازندران همین بوده یعنی اشخاص در درون آن ولایت که مازندران است ساکن باشند و آن را موز نیز گویند و آن کوه از حدّ گیلان تا به لار و ... است. ۳- برخی ساکنان نواحی مرکزی مازندران نیز این واژه را برای زنبور و مگس به کار برند. ۴- در زبان تبری به هر نوع برجستگی نیز ماز گفته می‌شود، چنانکه به برجستگی باسن نیز موز و موس گفته شود.

ماز بالو/māz - bālu/ (ا.) : میوه‌ی درخت بلوط .

اغر) ۱.←* ، ۲. بزمالو /bəz - mālu/ ؛ ب) مازبلور /māz - bəlur/ ؛ س) موزی گلی /muzi - gəli/ ؛ ق) موزی – تلور /muzi - təlur/ ؛ *با)* موزجی بلور /muzji - bəlur/ ؛ *آ)* ۱.←(ق) ، ۲. موزی گره /muzi - gəre/ ؛ ن) موزی تیم /muzi - tim/ ؛ ع) مازی تیم /māzi - tim/ ؛ ت) مازی تخم /māzi - toxm/ ؛

ماز خاری/māz - xāri/ : **نک** : انجیل خرک .

س) ←* ؛

مازرار/māzrār/ : ۱. فرشته‌ی نگهبان . ۲. مزرعه .

ن) ←* ؛

مازر – کلان/māzar - kəlān/ (ا.مک) : مرتعی در روستای خلین کتول .

مازرون/mazrun/ : مازندران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ پ) مازندران /māzandrān/ ؛ *او)* مرین دلنه /mazidlene/ ؛

مازرونی/māzeruni/ : مازندرانی – اهل مازندران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

مازکل/māzkel/ : مارمولک . **نک** : ماچکل .

ن) ←* ؛

مازکندل/māz - kandəl/ (ا.مر) : کندوی زنبور عسل .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* مازکنّل /māzkannel/ ؛ ع) مهز کندل /mahaz- kandel/ ؛

مازندرون/māzəndərun/ (ا.مک) : مازندران .

اغر) ۱. مازندران /māzəndərān/ ، ۲. مازرون /mazərun/ ؛ س) مازدرون /māz dəron/ ؛ ق) مازرون /māzron/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* مازرون /māzərun/ ؛ ع) مازندرون /māzandəron/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *اشر)* مازندران /māzənderān/ ؛ |ک) ←*؛

مازنی/māzəni/ (ص.نس) : مازندرانی .

اغر) ←* ؛ س) مازدرونی /māzdəruni/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *قص)* مازرونی /māzeruni/ ؛ *اشر)* مازندرانی /māzənderāni/ ؛ |ک) ←* ؛

مازو/māzu/ (ا) : ۱. مازو و بلند مازو نام انواع درخت بلوط به زبانِ تبری است. **نک** : بلند موزی .

اغر) ۱.←* ، ۲. موزی /mazi/ ؛ س) موزی /muzi/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←(س) ؛ ع) مازی /māzi/ ؛ *اشر)* ←(ع) ؛ |ک)

←(اشر) ؛

مازو - باغ - سر/māzu - bāq - sar/ (ا.مک) : روستایی از توابع رامسر .

مازو - بن/māzu- bon/ (ا.مک) : از توابع زوار تنکابن .

مازو - پشته/māzu - pəštə/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

مازوپه/māzu- pe/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار بابل .

مازو - تخته/māzu- taxtə/ (ا.مک) : مرتعی در روستای خاک پیرزن کتول .

ماز - وچه/māz - vačə/ (ا.مر) : بچه‌ی زنبور عسل .

اغر) مغزوچه /māqəz - vačə/ ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ماز - وچه /māz - vačə/ ؛ *آ)* مازو چه /māz - vačə/ ؛ *ع)* مهزوچه /mahaz - vačə/ ؛ *قص)* مگس وچه /maqas - vače/ ؛

مازورین/māz - vərin/ (ا.ا) : کاردک مخصوص برای بریدن شانه‌ی عسل . **نک** : ض .

س) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

مازو - کش/māzu - kaš/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان گرگان .

مازو کلاته/māzur - kəlātə/ (ا.مک) : از مراتع واقع در مایان کتول .

مازولنگه/māzu - lengə/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

مازو - محلّه/māzu - mohalə/ (ا.مک) : از توابع زوار تنکابن .

مازی/māzi/ (ا) : بلوط .

ب) موزی /muzi/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ←(آ) ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *گ)* مازی /māzi/ ؛

مازی/māzi/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

مازیار/māziyār/ (ا) :

پسر قارن آخرین اسپهبد قارنوندیان و از سلسله ی خاندان سوخرا است. قارنوندیان به گرشاه (جرشاه) ملقّب بودند. مازیار از نام آورترین شاهان این سلسله و سیاستمداری چیره دست بود. همه‌ی تبرستان را یک کاسه نمود و با احداث دژ ها و قلعه های فراوان و کاستن از نفوذ اعراب خشم خلیفه معتصم را برانگیخت. مرکز فرمان روایی مازیار در مرصی درّه مازندران میانه‌ی آمل و ساری بوده است. سرانجام با نیرنگ و خیانت برادرش کوهیار اسیر گردیده و به دستور معتصم کشته شد.

مازی بن/māzi - bən/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

مازی - تخم/māzi - toxm/ (ا.مر) : میوه‌ی درخت بلوط .

نک : مازبالو .

با) مازی - بلو /mazi -balu/ ؛ *آ)* موزی گره /muzi - gəre/ ؛ *ع)* مازی تیم /māzi – tim/ ؛ *ت)* ←* ؛

مازی - تیم/māzi - tim/ (ا.مر) : میوه‌ی درخت بلوط .

نک : مازبالو .

ع) ←* ؛

مازی چال/māzi -čāl/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

مازی دار/māzi- dār/ (ا.مک) : ۱. درخت بلوط . ۲. از مراتع لنگای عبّاس آباد تنکابن .

مازی کوتی/māzi - kuti/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی در بلده‌ی کجور .

مازی گاسر/māzi-gāsar/ (ا.مک) : ۱. نام محدوده ای زراعی در دهکده‌ی چارز کلارآباد . ۲. مرتعی شاداب و سبز در کوهستان عبّاس آباد تنکابن .

مازی گردن/māzi- gərdən/ (ا.مک) : ازمراتع نشتای عبّاس آباد تنکابن .

ماس/mās/ : ماست .

اغر) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *پ)* ماست /māst/ ؛

ماس/mās/ : زنبور .

ق) ←* ؛ *پ)* و اوز /vauz/ ؛

ماس/mās/ : پسوندی است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

ماسال/māsāl/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم نوشهر .

ماسان/māsān/ : این واژه کاربرد پسوندی دارد و به معنای مثل و مانند است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ماسا /māsā/ ؛ *با)* ماس /mās/

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

; ت) ← * ;

ماسّ بشنّیین/mässe-bašənniyən/ (مص.مر) : کنایه از: دسته گل به آب دادن .

اغر) ماسه بشـنیین /mästa-bašəniyən/ ; *ب)* ماسـته دشنیین /masta-dəšəniyən/ ; *س)* ماسته دشندیین /mästa-dašəndiyən/ ; *با)* ← * ; *آ)* ماسّـه بشـنّیین /mässə bašənniyan/ ;

ماس بن/mās-ban/ (ص.فا) : کسی که شیر را مایع زند .

اغر) ← * ; *س)* ← * ; *ق)* ← * ; *با)* ← * ; *ع)* ماس بن /mās ban/ ; *قص)* ← * ;

ماس پلا/mās-pəlā/ (ا.مر) : غذایی از: ماست و پلو .

اغر) ← * ; *ب)* ← * ; *س)* ماست پـلا /māst-pəlā/ ; *با)* ۱.← * ، ۲. ماسـه - پـلا /mässə-pəlā/ ; *آ)* ۱.← * ، ۲. ماسه پلا /mässə.pəlā/ ; *ع)* ← * ; *قص)* ← * ; *ت)* ← * ; *اک)* ← * ;

ماس پیلک/mās pilak/ : کوزه‌ی ماست .

ع) ← * ;

ماسـت ره کیسـه دکـاردن/māst-rə-kisə-dakārdən/ (مص.مر) : کنایه از: ترسیدن .

اغر) ← * ; *ب)* ← * ; *س)* ماسه کیسـه هـاکردن /mäste-kisə-hākerdən/ ; *با)* ماسّه - کیسـه - هـادکردن /mässə-kisə-dakərdən/ ; *آ)* ۱. ماسّه کیسـه هـاکردن /mässə kisə hākərdan/ ، ۲. ماسه کیسه هکردن /mässə kisəhakərdan/ ;

ماست نو/māst-no/ (ا.مر) : ظرفی چوبین و بزرگ که شیر را در آن مایه زنند .

س) ← * ;

ماس جوش/mās juš/ (ا.مر) : نان خورشتی از ماست، پیاز، سیر، روغن، نمک، زردچوبه، فلفل، نعناع، گوجه .

اغر) ← * ;

ماس چکیده/mās-čakidə/ (ا.مر) : ماست کیسه ای .

اغر) ۱.← * ، ۲. چکیـده /čakidə/ ; *ب)* چکیـده مـاس /čakidə-mās/ ; *ع)* ←(ب) ;

ماس خاری/mās- xāri/ (ا.مر) : **نک** : کریک .

ب) ← * ;

ماس خری/mās-xəri/ (ا.ا) : کاسه‌ی کـوچـک. ماست خوری . **نک** : جامبلوک - جامک .

اغر) ماس خاری /mās-xāri/ ; *ب)* ←(اغـر) ; *س)* ماست خری /māst-xori/ ; *با)* ماس-خاری /mas-xāri/ ; *آ)* ← * ; *ن)* ← * ; *ع)* ماس خوری /mās xori/ ; *قص)* ← * ; *ت)* ماس - خری /mās-xori/ ; *اک)* ←(ع) ;

ماسر/māsar/ : آخر ماه .

اغر) ← * ; *ب)* ← * ; *س)* ← * ; *ق)* ← * ; *اک)* ← * ;

ماسراش/māsərāš/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

ما سربیّن/mā-sar-bayyən/ (مص.مر) : پایـان یـافتن مـاه قمری یا خورشیدی .

اغر) ما-سر-بویین /māsar baviyən/ ; *س)* ← * ; *ق)* ← * ; *با)* ← * ; *آ)* ما-سربیّن /mā sar bayyan/ ; *ع)* ماسـرببین /mā sar babəyan/ ;

ماسرن/mäseron/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی آلاشت .

ماسـره/mā-sarə/ : ۱. مـهتاب . ۲. هنـگام بـیرون آمـدن مهتاب.

اغر) ماتو /māto/ ; *س)* ← * ; *ع)* ماتاب /mātāb/ ;

ماس - زئن/mās-zeən/ (مص.مر) : ماست بندی کـردن . **نک** : آسه هاکردن .

اغر) ماس بزئن /mās-bazoən/ ; *ب)* ←(اغر) ; *با)* ماس - مایه - بزوئن /mās-māyə bazuən/ ; *آ)* مـاس مائـه بزوئـن /mās māe bazuan/ ; *ع)* ماس بـزان /mās bəzān/ ; *اشر)* ← * ;

ماس سر/mās sar/ (ا.مر) : لایه‌ی چربی روی ماست .

ب) ← * ; *س)* ← * ; *با)* ← * ; *آ)* ماسّه سر /mässəsar/ ; *ع)* ماسّ سر /mässəsar/ ; *قص)* سرماسـت /sar-māst/ ; *ت)* ←(آ) ; *اک)* ← * ;

ماس سرکرب/mās-sar-karb/ : وسـیله ای چوبـی کـه از ابزار چوپانی و گالشی جهت استحصال ماست است .

ب) ← * ; *س)* ← * ; *ق)* ← * ; *با)* ← * ;

ماس کلا/mās kalā/ : خُم ماست .

ع) ← * ;

ماس کلام/mās-kolām/ (ا.مر) : قسمتی از گاو سرا که در

آن ماست و کره گیرند .

با) ماس - کلم /mas-kəlum/ ؛ قص) ماس خنه - /mās xene/ ؛ ت) ←* ؛

ماس کیسه/mās kisə/ : کیسه‌ی محتوی ماست که اغلب سفید و در ابعادی معیّن تهیه می شود .

ع) ←* ؛

ماس مازسرده/māse-māz-serde/ (ص.مر) : کنایه از : بسیار اندوهناک .

ق) ماس ماس مرده /māse məs mərdə/ ؛

ماس مال/mās-māl/ (ص.فا) : ظاهر ساز .

اغر) ۱.←* ، ۲. ماس مالی /mās-māli/ ؛ ب) ←* ؛ س) ماست مال /māst-māl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

ماس مالی/mās māli/ : کارها را سرسری و با بی‌دقّتی انجام دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ماس - مالی - هاکردن/mās-māli-hākerdən/ (مص.مر) : انجام کاری از روی بی دقّتی .

اغر) ماس مالی هکردن /mās-māli - həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ماس- مالی - هکردن -mās-māli hakərdən/ ؛ آ) ۱. ماس مالی هاکردن /mās māli kākərdan/ ، ۲. ماس مالی هکردن /mās māli hakərdan/ ؛ ع) ماس مالی هاکردن /mās māli hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

ماس مالی هکاردن/mās māli-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از : ظاهر سازی کردن - سر هم بندی کردن . ۲. لاپوشی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ماس-مالی هکردن -mās-mali hakərdən/ ؛ آ) ماس مالی هاکردن /mās māli hākərdan/ ؛ ع) ماس مالی /mās māli/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ماست - مالی - هاکئردن /māst-māli-hākoərdən/ ؛

ماس مرغانه/mās mərqānə/ : نوعی غذا با ماست کته و تخم مرغ نیمرو .

اغر) ←* ؛ ع) ماس و مرغنه /masso morqonə/ ؛

ما سو/mā su/ (ا.مر) : روشنایی ماه .

اغر) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. ماسره /māh-sarə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) مائه سو /māesu/ ؛

ماس و دو/māso du/ : ماست و دوغ .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛

ماسورک/mā surek/ (ا) : نک : او روشن کر .

س) ←* ؛ با) ←* ؛

ماسوره/māsurə/ (ا) : ۱. قرقره- چوب قرقره . ۲. از اجزای بافندگی سنّتی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ماسره /māsrə/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

ماسوره دله دینگوئن/māsurə-dələ-dinguən/ (مص.مر) : کنایه از: در تنگنا قرار دادن .

اغر) ←* ؛ ق) ماسره بیتن /māsrə baytən/ ؛

ماسوره هاکردن/māsurə-hākerdən/ : کنایه از: در تنگنا قرار دادن .

اغر) ماسوره هکاردن /māsurəhə hkarden/ ؛ س) ←* ؛ ع) ماسره هاکردن /māsərə hākordan/ ؛

ماسوله/māsulə/ (ا) : قرقره. محرّف ماسوره . نک : چلکی .

اغر) ←* ؛

ماسّه -کلا/mässə-kalā/ (ا.مر) : ظرفی سفالین که در آن شیر ریخته و ماست بندند .

س) ماست کلا /māst-kəlā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) ماس کلا /mas kelā/ ؛ ت) ←* ؛

ماسی/māsi/ (ا) : ۱. هر آن‌چه که به چیز دیگر چسبیده شود. ۲. گونه‌ای گیاه که اندام‌های چسبناک دارد . ۳. بزپیشانی سفید .

ب) ←* ؛ س) تلی مستک /tali-mastək/ ؛ با) ۱. مسّک /massək/ ، ۲. تلی مسّک /tali-massək/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) مستک /massak/ ؛ قص) مسک /masak/ ؛

ماسیلک/māsilək/ (ا) : برّه ی شیرخوار گوسفند .

س) ماسلک /mā-selək/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛

ماسّینه/mässinə/ : خامه‌ی روی ماست که در روغن سرخ شده باشد .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

آ) ← * ؛

ماش آش/māš āš/ (ا) :

ماش آش از انواع آش های بومی است کـه مـواد اصلـی آن ماش، روغن، پیاز، برنج و ادویه‌جات است. طرز تهیّـه‌ی آش ماش به این ترتیب است که ابتدا ماش بوجار شـده و شسـته شده را به همراه چند لیوان آب در دیگ ریزنـد و آن را روی اجاق گذارند. پس از جوش آمدن آب پیوسته آن را هم زننـد. پوسته های برآمده‌ی ماش را با کفگیر جـدا سـازند. پـس از پخته شدن ماش مقداری برنج شسـته شـده را درون دیـگ ریخته و فلفل و نمک بر آن بیفزایند. پس از اینکـه آش بـه لعاب نشست، پیاز تفـت داده شـده را بـر آن اضافـه کننـد و جهت خوش طعم شدن آش مقداری نعنای تفت داده شده را نیز بر آن بیفزایند. پس از چنـد جـوش آش را از روی اجـاق برداشته و میل کنند. این آش بیشـتر در زمسـتان‌ها و بـرای بیماران سرما خورده طبخ شود.

ماش پتی/māš-pati/ (ا) :

ماش پتی غذایی آبکی و خورش مـانند اسـت . ایـن غـذا را بیشتر در زمستان و بهار می پزند و همراه با پلو (کته‌ی ساده) می خورند. این غذا بدون گوشت بـوده و از نظـر پروتییـن گیاهی بسیار غنی است. مواد مصرفی در این غذا عبـارتند از: ۱-ماش ۲-اسفناج ۳- چغندر ۴-کدو حلوایی (=کـدو تنبـل) ۵- سیرکوبیده ۶-روغن ۷- آب نارنج (ترشی انار یـا ترشـی آلو) ۸- نمک، فلفل و زرد چوبه به مقدار کـافی. طـرز تهیـه این غذا به شرح زیر است: ماش را پـاک کـرده و شسـته بـا مقداری آب در دیگ ریخته و روی شعله گذارند. پس از چند جوش کمی آب سرد اضاف کنند و پوسته های مـاش را کـه روی آب قرار گرفته است با کفگیر بر می‌دارند. (فقط یکبار) پس از اینکه ماش، نیم پز شد اسفناج را کـه از قبـل شسـته وخرد کرده‌اند در قابلمه ریخته و چغنـدر پختـه را خـرد خـرد نموده و در آن ریزند. گاهی کـدو را همـراه بـا چغنـدر خـرد نموده و به مواد فوق اضافه کنند. پس از چند جوش حـرارت را کم نمایند تا مواد داخل دیگ به اصطلاح جا بیفتـد. آنـگاه فلفل، زرد چوبه ، نمک و آب نارنج را بر آن بیفزایند . گاهـی کمی شکر نیز بر آن اضافه کنند. پس از چند جـوش ملایـم، غذا را از روی اجاق برداشته و سیر کوبیده شـده را کـه قبـلاً وبه صورت جداگانه در روغن سرخ شده اسـت بـر سـطح آن ریزند و میل کنند. لازم به یادآوری است که مواد اصلی ایـن خورشت ماش و روغن است .

ماش-پلو/māš-pəlo/ (ا.مر) : غذایی با برنج، ماش، روغـن نمک و ادویّه .

اغر) ← * ؛ *با)* ماش- پلا /māš-pəla/ ؛ *آ)* ماش پـلا /māš pəlā/ ؛ *قص)* ← * ؛ *اشر)* ← * ؛

ماشکوه/māškuh/ (ا.مک) : کوهی در کلاردشت چالوس .

ماشله آش/māselə-āš/ : آش ماش .

ماش – مله/māš-malə/ (ا.مک) : از توابع رودپی ساری .

ماشّن/māššan/ (ا) : گوساله ای که بزرگ شـده و از شـیر گرفته شود . **نک** : مارشن .

ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛

ماشو/māšu/ (ا) : ۱. نان خورشتی ازماش – آب – نمک – پیاز – سیر – روغن – نعناع– فلفل – زردچوبه و کمـی ترشی آلو، یا ترشی انار . ۲. شب مهتابی .

ق) ← * ؛

ماشـه/māšə/ (ا) : ۱. انـبر – آتـش گیـر . ۲. درخـت پـر محصول . ۳. گیاهی وحشی و خوش بو و خوراکی .

اغـر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قـص)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛ *اشـر)* ← * ؛ *اک)* ← * ؛

ماشه داغ/māšə-dāq/ (ا.مص) : نوعـی درمـان سـنتی بـه وسیله‌ی انبر داغ. در این نوع از درمان سنّتی، شیر مادر را در ظرفی بدوشند و انبر داغ در آن فرو برند و سـپس به نوزاد خورانند .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *اشـر)* ← * ؛

ماغوت/māqut/ (ا) : نوعی پارچه پشمی که در قدیم از آن قبا می دوختند .

ب) ← * ؛ *با)* مـاهوت /māhut/ ؛ *ع)* مـاهوت /māhut/ ؛ *قص)* مائوت /māut/ ؛ *ت)* مهوت /mahut/ ؛ *اشر)* ← * ؛

مافروجک/māfrujək/ (ا.مک) : از توابع اسـفیورد شـوراب ساری .

مافور/māfur/ (ا) : پوزه . **نک** : چوقرد – بوک .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ ق) مـافر /māfor/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛

مافور پاس/māfur - pās/ (ا.مر) : از وسایل مربوط بـه گاو آهن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

مافور دوستن/māfur-davəstən/ : ۱. ساکت کردن . ۲. به کنایه : پوزه ی کسی را بستن .

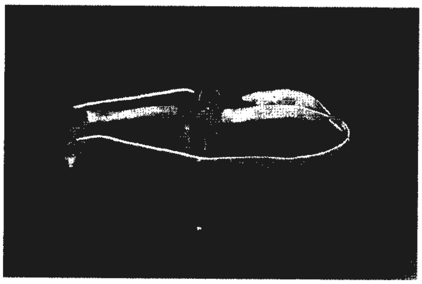
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مافور - وند/māfur-vand/ (ا.ا) : پوزه بند . **نک** : چکن بن .

اغر) ←* ؛ ب) مافوری /māfuri/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) مافرون /māfor-van/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) مافور - ون /māfur-van/ ؛

مافوری/māfuri/ (ا) : پوزه بند – پوزه بند آهنی . **نک** : بخو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛



مافوری

مافوری هاکردن/māfuri hākərdan/ (مص.مر) : پوزه بند زدن بر چهارپا .

اغر) مافوری دوستن /māfuri davəstən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مافه/māfə/ : تابوت .

ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

ماقر/māqər/ (ا) : اعتراف .

اغر) ۱.←* ، ۲. مقار /məqār/ ؛ ب) مقر /moqər/ ؛ س) مقر /məqer/ ؛ ق) مقر /məqər/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) مقر /moqor/ ؛ قص) ←(س) ؛ اک) موقور /mogor/ ؛

ماقر - بمئن/māqər-bəmoən/ (مص.مر) : ۱. اقرار کردن . ۲. به زور اقرار کردن . **نک** : بروز بموئن .

اغر) ۱.←* ، ۲. مقاربمئن /məqār bəmoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) مقربموئن /məqer-bəmuen/ ؛ ق) مقربموئن /məqər bəmuən/ ؛ با) مقر بیموئن /məqər-biyamvən/ ؛ آ) مقر بموئن /məqər bəmuan/ ؛ ع) مقربمان /moqor bomān/ ؛ قص) ←(آ) ؛

ماقر-بیاردن/māqər-beyārdən/ (مص.مر) : وادار بـه اقرارکردن . **نک** : بروز بیاردن .

اغر) ۱.←* ، ۲. مقار بیاردن /məqār-beyārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) مقر بیاردن /məqer-biyārdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) مقر بیاردن /məqər biyārdan/ ؛ ع) مقر بیردن /moqor beyardan/ ؛ قص) ←(آ) ؛

ماقوتی/māqavvati/ : نوعی قرعه کشی جهت ترتیب تقدّم و تاخّر بازی‌کنان است که با روش خاصّی اجرا می شده است .

ماک/māk/ (ا) : شیری غلیظ و مقوّی که پس از زاییدن از گاو دوشیده شود .

اغر) مِک /mek/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱.←(ب) ، ۲. مکه /mekə/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ۱.←* ، ۲. میکه /mikkə/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ماکّه /mākkə/ ؛ قص) ←* ؛

ماکرون/mākərun/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

ماک سبد/māk-sabad/ : کندوی زنبور عسل . **نک** : بازکندل .

قص) ←* ؛

ماکل/mākel/ (ا.مر) : سایه‌ی اشیا در نور ماه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

ماکلمه/mākolmə/ : ۱. نوعی نان. ۲. نوعی خورشت.

ماکلی تپه/mākəli tappe/ (ا.مک) : مرتعی در منطقه‌ی روستای کوهپر نوشهر .

ماکو/māku/ (ا) : از وسایل بافندگی. وسیله‌ای که ماسوره در آن قرار گرفته و از میان دو لایه عبور داده می شود.

نک : مکو.

اغر) ۱.←** ، ۲. مکّو /makku/ ؛ ب) مکو /maku/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) مکو /maku/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←** ؛

ماکّه/mākkə/ (ا) : شیری غلیظ و مقوّی که پس از زاییدن گاو دوشیده شود .

اغر) مِک /mek/ ؛ ب) مکه /mekə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ماک /māk/ ؛

ماگو/māgu/ : گاو مادّه .

اغر) ماده گو /mādə go/ ؛ ق) ←** ؛ پ) گاو ماتک /gāvmātak/ ؛

مال/māl/ (ا) : ۱. نشانه رفتن چیزی . ۲. دام اهلی . ۳. مالنده – اثر . ۴. سرمایه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) مال /māl/ ؛

مالا/mālā/ (ص) : ماهیگیر . نک : بندچی .

با) ←** ؛ ع) ←** ؛ |ک) مالا /mālā/ ؛

مالاک/mālāk/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای آسن کرو نوشهر .

مال بادی/māle-bādi/ (ا.مک) : حیوان اهلی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ قص) ←** ؛

مالبند/māl-band/ (ا.مر) : محلّ اتّصال گاو آهن به گاو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. مال–ون /māl-van/ ؛ آ) مال ون /māl van/ ؛ ع) مال بن /māl ban/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) بالبند /bālband/ ؛

مال بیئن/māl-biyən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: بدردبخور . ۲. مفید و قابل استفاده .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) مال بیئن /māl bayən/ ؛ با) مال– بیّن /māl- bayyən/ ؛ آ) مال بیّن /māl bayyan/ ؛ ع) مال بین /māl beyan/ ؛

مال خار/māl -xār/ (ص.فا) : ۱. دزد . ۲. کنایه از: وارث . ۳. شیّاد و کلاهبردار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) مال خر /māl -xer/ ؛ قص) مال خور /māl xor/ ؛ ت) مال خور /mal -xor/ ؛ |ک) مال هین /māl hin/ ؛

مال -خاست/māl-xāst/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی سورتچی ساری .

مالدار/māl-dār/ (ص.فا) : ۱. کسی که صاحب گلّه‌ی گاو یا گوسفند باشد . ۲. سرمایه دار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←** ؛

مال دیمدن/māl dimadan/ : هدایت گوسفندان برای چرا به سمت مورد نظر .

ق) دیم هاکردن /dimhākərdən/ ؛ ت) ←** ؛

مالسّن/mālessən/ (مص) : مالیدن . نک : بمالسّن .

اغر) بمالیین /bəmāliyən/ ؛ ق) بمالسن /bemāləssən/ ؛ با) ←** ؛ آ) مالسّن /māləssan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ←** ؛ |ک) مالستن /mālastan/ ؛

مالسه/mālesə/ (ا) : ترشحات داخل رحم همراه نوزاد که پیش از زاییدن از مهبل خارج شود . نک : بمالسّن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) آلس /āles/ ؛ قص) ←** ؛

مالش/māləš/ : مالیدن بدن .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

مال- شا/māl-šā/ (ص.مر) : گوسفندی که به عاریه نزد چوپان گذارند . نک : چکه مال .

ب) ←** ؛ ن) ←** ؛

مالش هادان/māleš hādān/ : در لغت به معنی نوازش دادن و در اصطلاح کنایه از: تنبیه شدید کردن .

اغر) مالش هدائن /māleš hədāen/ ؛ ق) بمالسن /bemāləssən/ ؛ ع) ←** ؛

مالک/mālek/ (ا) : ۱. انگل . ۲. صاحب ملک – ملّاک .

اغر) مالیک /mālik/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛

مالکانه/mālekānə/ (ص.نس) : حقّ مالک از کشتزار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) مالکنه /māləkonə/ ؛

مال لته هکنی/mãl latə hakəni/ : جدا سازی گوسفندان در محلّ دامداری .

ت) ←* ؛

مالمال/mālə-māl/ (ص.مر) : ۱. دراز به دراز . ۲. دراز کشیدن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

مالنگا/mālengā/ (ا) : ایستگاه موقّتی گوسفندان درمراتع .

ق) استنگا /estangā/ ؛ با) مالینگا /mālingā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) ←* ؛

مال وگاردن/mālvegārden/ (ا.ا) : نوعی در یا مانع جهت جلوگیری از ورود و خروج دام از محصوره یا مرزی مشخّص .

ت) ←* ؛

مال و هال/māl-o-hāl/ (ا.مر) : دارایی- اموال- مال و منال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) مال /māl/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

ماله/mālə/ (ا) : ۱. نشانه – ردّپا . ۲. مکان . ۳. ابزار بنّایی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. مال /mal/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. مال /māl/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ گ) ماله /mālə/ ؛

ماله - بکشین/mālə-bakešiyən/ (ص.مر) : ۱. تسطیح زمین به وسیله‌ی ماله یا تخته . ۲. کنایه از: پوشاندن عیب کسی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ماله بکشیین /mālə-bakəšyian/ ؛ اشر) ←* ؛

ماله چال/māləčāl/ (ا.مک) : درّه‌ای در چالوس .

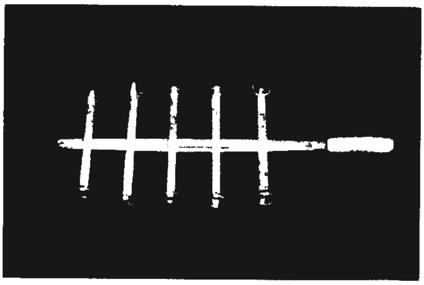
ماله مال/mālə-māl/ (ص) : لبالب، پُر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

ماله ماهی/mālə-māhi/ : وسیله‌ای جهت کباب کردن ماهی که به آن مهی مالا نیز گویند.

مالیک/mālik/ : ۱. انگل . ۲. نوعی بیماری گوسفند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛



ماله ماهی

مالینگا چال/mālingā-čāl/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد تنکابن .

مامایی/māmāyi/ (ا.مک) : روستایی از شهرستان گرگان .

ماماسرچو/mā-mā-sār-ču/ (ا.م) : از انواع چماق که نوک آن برجستگی داشته باشد .

با) ←* ؛

مامتیر/māmatir/ (ا.مک) : ۱. نام باستانی بابل . ۲. پرستش گاه میترا . نک : مامتیران .

مامرغ/mā mərq/ (ا.مر) : مرغ تخم گذار .

اغر) ←* ؛ س) مارکرک /mār kərk/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) مارکرک /mārə-kərk/ ؛ آ) مارکوک /mār kərk/ ؛ ع) بنه مارکرک /bənə mār kerk/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) مای -مرغ /māy-mərq/ ؛

مامزیر/mā-məzir/ : کارگری که قرار داد یک ماهه بندد .

ب) مامزیر /māməzir/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) مزیر /məzzir/ ؛ ن) ←* ؛

ماندول/māndul/ (ص) : آب راکد و زیاد .

س) بندل /bendol/ ؛ ق) مندل /mendel/ ؛ ع) مندول /mandul/ ؛ ت) ←* ؛ گ) مندول /mandol/ ؛

ماندی- محله/māndi-mahlə/ (ا.مک) : از توابع گیل خواران قائم شهر .

مانگله/mān-gələ/ (ا) : ۱. دانه‌ی گندم نیم رس که پس از تفت دادن بر روی آتش به عنوان تنقّلات مورد استفاده

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرابادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** امل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌اباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

قرار گیرد . ۲. دسته ای از گندم یا جوی نارسیده .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) مرنگله /mongəle/ ؛

مانگله بویین/māngələ-baviyen/ (مص.مر) : رسیدن دانه های گندم و جو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) مونگه بین /mungələ bayən/ ؛

مانه‌نه/mā-nanə/ (ا.مر) : ۱. از ترانه‌های فولکلور در موسیقی مازندران . ۲. مادر بزرگ مادری . **نک** : کیجاجان .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

مانه بسوت/mānə basut/ (ا.مک) : قلّه ای در ارتفاع ۳۶۱۵ متری کلاردشت چالوس .

مانه هکاردن/mānə-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. نــازیدن بـه چیزی . ۲. زیاد به خود بالیدن .

ب) ←** ؛ س) منائت هـاکردن /mənāət hākerdən/ ؛ با) مونه- هکردن /munə-hakərdən/ ؛

ماهاز/māhāz/ (ا) : مگس .

اغر) مغز /maqəz/ ؛ س) مغز /maqez/ ؛ ق) مغز /maqez/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ماز /māz/ ؛ ع) مـهز /mahaz/ ؛ ت) مئز /maaz/ ؛

ماه بمنسّن/māhə bamonəssan/ : به مانند مــاه- بـه مـاه شبیه بودن .

اغر) ما-ر-بمانسـتن /mārə bəmānəstən/ ؛ ق) مـاه مونـا /mahmunā/ ؛

ماه بیتن/māhə baytan/ : خسوف - ماه گرفتگی .

اغر) ما-بییتن /mā bayıtən/ ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ماه پاره/mah pārə/ : ۱. چون مـاه آسمان . ۲. از اسـامی زنان .

اغر) ماپاره /māpārə/ ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ماهنه سر دز/māhenə-sar-dez/ (ا.مـک) : دژی تـاریخی که در ناحیه‌ی دابوی آمل قرار داشت .

ماهوت - کـلا/māhut -kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع دابـوی جنوبی آمل .

ماهور/māhur/ : مهار - بند . **نک** : سربه دست .

ق) ←** ؛

ماهور هاکردن/māhur hākerdən/ (مص.مر) : مهار کردن بند کردن .

ق) ←** ؛

ماهونه/māhonə/ : مقرّری ماهانه .

اغر) ماهانه /māhānə/ ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ماهیان/māheyān/ (ا.مک) : روسـتایی در بیسـت و هفـت کیلومتری جنوب باختری شهرستان کتول .

ماهی - پتول/māhi-potul/ (ا.مر) : بادکنک داخـل شـکم ماهی . **نک** : آپخ .

ق) هپلوک /happəluk/ ؛ ن) پتــول /patul/ ؛ ع) ۱.←** ، ۲. پتول /potul/ ؛

ماهی - تیم/māhi-tim/ (ا.مر) : ۱. تخم خاویــار -خاویـار . ۲. عضله‌ی ساق پا .

اغر) اشپل /əšpel/ ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. مایی تیم /māyi-tim/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ماهی - توم /māhi-tum/ ؛

ماهی -چال/māhi-čāl/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومـه ی نوشهر .

ماهیچه/māhičə/ (ا) : نوعی گردن بند طلا .

اغر) ←** ؛

ماهی - خارک/māhi-xārək/ (ا.مر) : ماهیخوار کوچک - نوعی پرنده .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛

ماهی گنم/māhi-genem/ (ا.مر) : ذرّت - بلال .

ق) کوکندم /kukandəm/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ماهی گنم /māhi gannəm/ ؛

ماهی گوش/māhi-guš/ (ا.مر) : صدف .

اغر) ۱.←** ، ۲. گوش مـاهی /guš-māhi/ ؛ ب) مـایی گوش /māyi-guš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ آ) مـــایی گوش /māiguš/ ؛ قص) مـاهی گوشـک /māhi-gušak/ ؛ ت) ←** ؛ اک) دریاکوشه /daryā-yušay/ ؛

ماهی گیر/māhi gir/ : صیّاد .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ماهی گیرک/māhi girak/ : ۱. ماهگیر کوچک . ۲. نوعـی پرنده .

ق) ←**؛

ماهی مسمّا/māhi-mosammā/ (ا.مر) : نوعی از پختن ماهی شکم پر بر آتش هیزم یا اجاق .

اغر) ←**؛ ق) ←**؛

مایاک/māyāk/ (ا.مک) : از قبایل ساکن در کردکوی .

مایان/māyān/ (ا.مک) : از روستاهای علی آباد کتول . نک : ماهیان .

مایتابه/māytābə/ (ا.مر) : ماهی تابه .

اغر) ←**؛ ب) مـای تبـه /māy-tobə/؛ س) ماتابه /mātabə/؛ ق) ماهی تابه /mahi tābə/؛ با) ←(ق)؛ آ) مای تابه /māytābə/؛ قص) ←(با)؛ ت) مهی تاوه /māhi tāvə/؛ اشر) ←**؛ گ) ←**؛

مایتابه‌ای نون/māytābəi-nun/ (ا.مر) : نان تابه‌ای – نان روغنی که طبخ آن وسیله‌ی ماهی تاوه انجام می‌گیرد.

اغر) ←**؛ ع) تهن دله نون /təhen dələ nun/؛ قص) ←**؛

مای دله/māydələ/ (ا) : نوعی علف هرز .

اشر) ←**؛

مایده/māydə/ (ا) : روز دوّم ماه در تقویم تبری .

س) ←**؛

مایه/māyə/ : ۱. اصل هر چیز . ۲. کنایه از: دستمای‌های که با آن کسب کنند. ۳. هر نوع مخمّر مانند خمیر ترش – آن چه برای تهّیه‌ی پنیر به آن اضافه کنند .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ ن) ←**؛

مایه بزان/māyə bezān/ : مایه زدن شیر جهت به دست آوردن پنیر .

اغر) مایه بزئن /mayə bazoən/؛ ق) مائه بزوئن /māe bazuən/؛ ع) ←**؛

مایه بمان/māyə bomān/ : کنایه از : لو دادن کسی – کسی را در مظان اتّهام قرار دادن .

اغر) مایه بموئن /mōyə-bəmoən/؛ ق) ←(اغر)؛ ع) ←**؛

مایه تله/māyə-təle/ (ا.مر) : سرمایه .

اغر) ←**؛ ق) مایه /mayə/؛ ع) سرمایه /sarmāyə/؛ اشر) ←**؛

مایه خایه بویئن/māyə-xāyə-baviən/ (مص.مر) : کنایه از: تباه شدن سرمایه – از بین رفتن سرمایه .

اغر) ←**؛ ع) مایه خایه ببین /māyə xāyə babəyan/؛

مایی/māyi/ (ا) : ماهی .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) مایی /mā-i/؛ با) مایی /māhi/؛ آ) ۱.←**، ۲. مایی /māi/؛ ع) ←**؛ قص) ←(با)؛ گ) ←**؛

مایی پشت/māyi-pəšt/ (ص.مر) : ۱. گرده ماهی . ۲. راهی که میانه اش بلندتر از کناره هایش باشد و به دو طرف شیب داشته باشد . ۳. راه لغزنده .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) مایی پشت /mā-i-pəšt/؛ با) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ماهی پشت /māgi-pəšt/؛ گ) ←**؛

مایی گو/māyi-go/ (ا.مر) : مادّه گاو .

اغر) ماده گو /mādə go/؛ ق) ماگو /māgu/؛ با) ←(ق)؛ آ) ←(ق)؛ ع) ماده گو /mādə go/؛ قص) ماده گو /māde-qu/؛ ت) ماده گو /mādə yow/؛ اشر) مای – گو /māy-go/؛ گ) مایه گو /māyə-go/؛

مئا/məā/ (ا.ا) : ۱. مته . ۲. ابزاری که برای سوراخ کردن چوب و دیگر اشیا به کار رود .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ع) مته /matə/؛ گ) میل /mil/؛

مئا هکاردن/məā- həkārdən/ (مص.مر) : ۱. سوراخ کردن . ۲. متّه .

اغر) ۱.←**، ۲. مته هکاردن /matə- həkārdən/؛ ب) ←**؛ ع) مته هاکردن /matə - hākordan/؛ گ) سیلا قا گودن /silāqā- gudan/؛

مئر/moar/ (ا) : مار .

اغر) ۱. مهر /mahar/، ۲. مر /mar/؛ ب) ۱.←**، ۲. مهر /mahar/؛ س) مر /mar/؛ ق) مهر /mahr/؛ ع) ←(ق)؛ قص) مار /mār/؛ گ) مئر /māar/؛

مئر/maər/ (ا) : مادر .

اغر) مار /mār/؛ س) ←(اغر)؛ ق) ←(اغر)؛ آ) ←(اغر)؛ ع) ←(آ)؛ ت) ←**؛ گ) مار /mar/؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

مئن بار/meən- bār/ : بار اضافی که بر بالای بار اسب یـا قاطر گذارند .

ت) ← * ؛

مئیج/maej/ (ا) : کشمش . **نک** : ممیج .

اغر) ممیـج /mamij/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشـر) ممـیز /mamiz/ ؛ |گ) دکش وکش /dakaš - vakaš/ ؛

مئیج - پلا/maeij - pəlā/ (ا.مر) : کشمش پلو .

اغر) ممیج پلا /mamij - pəlā/ ؛ ب) ممیج پـلا /mamij - pəlā/ ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

مئی – کلا/maei – kəlā/ (ا.مک) : از توابع بالا تجن قائم شهر .

مبارکا/mobārakā/ : ۱. مبارکی . ۲. فرخندگی .

اغر) مبارکـا /məbārəkā/ ؛ ق) موارکـی /mevārəki/ ؛ ع) ← * ؛

مبارک بـا/məbārək-bā/ (ا.مـص) : مراسـمی کـه در آن خانواده‌ی دامادپس از بله گرفتن به اتفاق زنان فامیل و آشنایان به منزل عروس روند، و تبریک گویند. همیـن عمل چند روز بعد از سوی خانواده‌ی عـروس صـورت می گیرد .

اغر) موارک با /məvā rək-bā/ ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ۱. ← * ، ۲. مـوارک وا /məvārək va/ ؛ آ) مـوارک وا /məvārək vā/ ؛ ع) مبارک با /mebārak bā/ ؛ اشر) مبـارک – با /mebārak - bā/ ؛

مباشر/mebāšer/ : پیشکار– مباشر .

اغر) مباشر /məbāšer/ ؛ ق) مواشر /mevāšər/ ؛ ع) ← * ؛

مبال/mabāl/ : جایی که در آن بـول کننـد – مستراح – آبریزگاه .

اغر) موال /məvāl/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ ع) ← * ؛

متاجی/mətāji/ : ۱. سکّو – ایوان . ۲. بهار خواب .

متالون/mətālun/ (ا.مک) : نهری که از رودخانـه‌ی تـالار جدا شود .

با) ← * ؛

متامتی/matāmati/ : گیاهی که کنار جوی آب روید و از آن برای درمان زخم یا آماس استفاده کنند .

ن) ← * ؛

متان/matān/ : نام روستایی از فیروز جاه بابل .

متخال/mətxāl/ (ا) : ۱. متخال . ۲. نوعی پارچـه ی آهـار زده .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) متخـال /mətxāl/ ؛ ق) ← * ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛ |گ) ← * ؛

مترامترا/mətrā-mətrā/ (ص/ق) : آهسـته آهسته – نـرم نرم.

اغر) مـدرا- مـدرا /mədrā-mədrā/ ؛ ب) ← * ؛ ق) مـارم مارم /mārem-mārəm/ ؛

مترز/matarz/ (ا.مک) : نام محلّی در قسمت شمال غربـی کلاردشت در مسیر تنگ راه .

مترکلا/matər-kəlā/ (ا.مک) : روسـتایی در منطقـه غـرب گرگان .

اغر) ← * ؛

متکـا/matkā/ (ا) : ۱. بـالش – بالشـت –زیـر سـری . ۲. گیـاهی شـبیه قـارچ . ۳. از طوایـف بومـی و قدیمـی کلاردشت .

اغر) ۱. ← * ، ۲. متکا /matkā/ ؛ ب) متکا /mətkā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ← * ؛ بـــا) ۱. ← * ، ۲. ←(س) ؛ آ) ۱. ← * ، ۲. ←(ب) ؛ ع) متکـا /matekā/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) متکـا /metekā/ ؛ |گ) بالش /bālaš/ ؛

متکا-پر/mətkā par/ (ا.مر) : بالشی که محتوی پر ماکیـان باشد . **نک** : پر-متکا .

اغر) ← * ؛ ب) پرمکّا /par-məkkā/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ اشر) متکا – پر–دار /metekā-par-dār/ ؛

متکاچه/matkāčə/ (ا.مر) : بالشتک – بالشت کوچک . **نک** : بالشمه .

ق) ← * ؛ با) ۱. ← * ، ۲. متکاچه /mətkāčə/ ؛ آ) مکّـاچـه /məkāččə/ ؛

متکازین/mətkāzin/ (ا.مـک) : ۱. از توابـع چـهار دانـگه‌ی هزارجریبی ساری . ۲. روستایی از عشر ستاق هزار

جریب بهشهر .

متکا-سر-کش/mətkā-sar-kaš/ (ا.مر) : روکش بالشت .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) متکارویه /matk puyə/ ؛

متکو/matku/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

متکه/matkə/ : نام آبادیی از کاری چی بابل .

متله/matlə/ (ا) : ۱. افسانه . ۲. داستان . نک : اُسانه، آسنی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ت) متل /matal/ ؛ اشر) متله /matelə/ ؛

متن/metan/ (ا.مص) : ۱. جستجو کردن – گام نهادن . ۲. پی در پی به دنبال کار یا چیزی گشتن . نک : بتجسَن.بتتن.

ع) ←* ؛ ت) متن /mətən/ ؛ گ) موتن /mutan/ ؛

متن- جم/matən-jəm/ (ا.مر) : خورشت فسنجان . نک : جز خارش – آغوز خرش .

اغر) ←* ؛ با) مو–تنجم /mu-tanjəm/ ؛

متن گو/matən-go/ (ا.مر) : گاو شیرده .

ق) ←* ؛

متّو/mattu/ (ص) : ۱. کنایه از: خیلی لاغر . ۲. عقب گرد کردن – واپس رفتن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

متوره/maturə/ : پوزه .

ق) توره /turə/ ؛ ت) ←* ؛

متون- کلا/matun -kəlā/ (ا.مک) : از توابع علی آباد قائم شهر .

مته -کلا/mate-kəlā/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم شهر .

متی/mati/ (ا) : وسیله‌ی فلزّی شانه مانندکه در بافندگی محلّی به کار رود .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

متی سر/mati-sar/ (ا.مر) : وسیله‌ی تراز و میزان در بافندگی .

ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

متی کلا/mati-kəlā/ : از دهات بابل .

متیل/metil/ : آسترِ بالش .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ گ) ←* ؛

مثقال کش/məsqāl-kaš/ : ترازوی کوچک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛



متی

مثل متین/masalə-matin/ : چیستان .

ع) ←* ؛

مثنوی/masnəvi/ :

قطعه‌ای سازی مربوط به کمانچه، که برگرفته از موسیقی سنّتی ایران است. در ادبیات فارسی یکی از قالب های معروف شعر است. در موسیقی مازندرانی این قطعه از دستگاه بیات ترک الهام یافته و با برخی از ویژه‌گی‌ها و حالات موسیقی بومی مازندران در آمیخته است. به قطعه ای سازی گفته می شود که از موسیقی سنّتی ایران اخذ شده و توسّط کمانچه نواخته می‌شود.

مج/moj/ (ا) : موج .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) موج /muj/ ؛ با) ←* ؛ قص) موج /mowj/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) کول /kul/ ؛

مـج/məj/ (ص.فا) : لگد کننده–این واژه به گونه‌ی پسوندی کاربرد دارد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ گ) موج /muj/ ؛

مجار/mejār/ : تفنگ سرپر معروف که نوع ساچمه زنی آن برد زیاد و شهرت فراوانی داشت–منتسب به کشور مجارستان .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مجاز/məjāz/ (ا) : مزاج - سرشت - مقلوب واژه‌ی مزاج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

مجازنییتن/məjāz-nayitən/ (مص.مر) : سازگار نبـودن بـا مزاج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ ع) ←(قص) ؛

مجال/məjāl/ (ا) : زمان- فرصت . **نک** : جال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مجال /mejāl/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

مجامرز/məjāmarz/ : مـرز و معبر تنـگی در مـزارع کـه مخصوص رفت و آمد است .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) پامرز /pāmarz/ ؛

مجاور مله/məjāver-malə/ (ا.مک) : از محلّه‌های قدیمـی علی آباد قائم شهر .

مجر/mejer/ (ا.مـک) : نـام دهکـده ای در ناحیـه دشـت کلارستاق چالوس .

مجر/majer/ (ا) : درختی شبیه ممـرز کـه از چوب آن در امور مختلف اسـتفاده کننـد. ریشـه‌ی آن شـبیه سـیب زمینی است و از خواصّ دارویی برخوردار است. معمولاً در بیماری رماتیسم و درد مفصل از آن استفاده کنند .

ن) ←* ؛

مجر/majər/ (ا) : ۱. قسمت فلزّی چراغ لامپا که فتیله را از آن عبور دهند . ۲. نرده‌ی دور مزار یا مرقد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) مجر /majar/ ؛ اشر) ←* ؛

مجـری/məjri/ (ا) : صندوقچـه‌ی فـولادی کـه محـلّ نگه‌داری اسناد یا وسایل دوخت و دوز بوده است .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

مجش/meješ/ : گام نهادن - قدم برداشتن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

مجش گاه/mejəš-gāh/ (ا.مـر) : جـای قـدم زدن - قـدم گاه-تفرجگاه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

مجک/majek/ (ص) : گاو شیردهی که گوساله اش مـرده باشد .

ق) ←* ؛ قص) میجک /mijak/ ؛

مجل/məjəl/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

مج لار/məj-lār/ (.مک) : از توابع پنجک رستاق کجور .

مجلغ/məjəloq/ (ص) : ریز - خرد .

ب) ←* ؛ س) مندلغ /məndəloq/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مجم/majem/ (ا) : سینی بزرگ مسی - مجمعه .

اغر) مجمه مجیمه /majmə mājimə/ ؛ س) ۱. مجیمـه /majime/ ، ۲. مجمه /majmə/ ؛ ق) مجمه /majmə/ ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) مجمه /majeme/ ؛ قص) محجـه /majo/ ؛ اشر) ←* ؛ اک) موجوما /mujumā/ ؛

مجما/majmā/ : سـینی بـزرگ مسـی - مجمعـه . **نـک** : مجم.

اغر) مجیمه /majimə/ ؛ ق) مجمه /majmə/ ؛ ت) ←* ؛

مج مجی/məj-məji/ : ۱. بیماری که در اثر درد، به سختی و چهار دست و پا راه رود . ۲. کسی کـه چشـم هـای کوچک و ریزی داشته باشد . ۳. کسی که هنگام نـگاه کردن چشم خود را جمع کند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. بیج بیجی /bij biji/ ؛ ق) ← ؛ با) ۱.← ، ۲.←(س) ؛ آ) بج بجی /bəj- bəji/ ؛

مجمع سـندلی/majma-sandali/ : از انـواع بـازی هـا و نمایش هایی که بندبازان بر روی طنـاب بندبـازی بـه اجرا در می آورند. در ایـن بخـش از نمـایش بنـد بـاز سـندلی را درون مجمعـه ای قـرار داده و بـر روی آن می‌نشیند. سپس در همین حالت و به صـورت نشسـته روی طناب حرکت کرده و با لغزانـدن مجمعـه، طـول طناب بندبازی را طی می‌نماید .

با) ←* ؛

مجمه/majma/ (ا) : ۱. مجمعـه - سـینی بـزرگ از جنـس روی، مس یا چوب . ۲. طبق مدّور مسی لبه دار . **نک**: مجم .

اغر) ۱.←* ، ۲. مجیمه /majime/ ؛ ب) مجیمه /majimə/ ؛ ق) ←* ؛ با) مجمه /majmə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) مجمه

/majəmə/ ؛ اشر) مجمه /majeme/ ؛ |گ) موجوما /mujumā/ ؛

مجمه قیار دار/majmə-qeyār-dār/ (ا.مر) : طبق مسین کنگره دار .
اغر) مجمه خیارک دار /mājmə-xeyārəkdār/ ؛ س) مجمه خیارک دار /majmə-xiyārək-dār/ ؛ ق) خیار دار مجمه /xiyārdār-majmə/ ؛ با) ←* ؛ قص) مجومه خیار دار /majumə-xiyārdār/ ؛

مجمه-گیرون/majmə-girun/ : یکی از آداب عروسی که براساس آن اهالی و افراد فامیل عروس و داماد انواع میوه‌ها و شیرینی‌های محلّی را تهیه کرده و در مجمعه‌ی نهند و در روز عروسی زنان و دختران مجمعه ها را بر سر گرفته و در صفی منظم به سوی خانه‌ای که عروسی در آن برپا می‌شود، حرکت می‌کنند.
س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مجوار/məjəvār/ (ص) : چوب نیم خشک .
اغر) منجور /mənjəvər/ ؛ ب) منجوره /mənjəverə/ ؛ س) منجور /mənjəver/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) منجور-زمنج /menjevar-zemənj/ ؛ اشر) ←* ؛

مجه/mejə/ (ا) : ۱. مژه . ۲. میخ چوبی بزرگ . نک : اسگلی .
اغر) مجیک /məjik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ن) ۱.←* ، ۲. مجیک /məjik/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(ن) ؛ |گ) میتال /mitāl/ ؛

مجی/maji/ (ا.مک) : از توابع فریم ساری .

مجیک/məjik/ (ا) : ۱. مژه . ۲. چشمک - چشمک زدن . ۳. دانه های انگور خشک شده بر خوشه . نک : پرک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |گ) ←* ؛ پ) موقن /moqan/ ؛ او) میائو /mayāo/ ؛

مجیک - بزوئن/məjik-bazoən/ (مص.مر) : ۱. پلک زدن . ۲. زمانی به اندازه‌ی یک چشم به هم زدن . نک : پرک بزوئن .
اغر) ←* ؛ ب) مجیک بزئن /məjik - bazoən/ ؛ با) ←* ؛ آ) مجیک بزوئن /məjik -bazuan/ ؛ ع) مجیک بزان /mejik bezān/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←(ب) ؛

مجی - کتی/maji-kəti/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

مجیک - زن/mejik-zan/ (ص.فا) : آن که پیوسته پلک می زند . نک : پرک پرک زن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

مجیک - هاکردن/mejik-hākerdan/ : چیدن .
ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

مجیله/məjilə/ (ا) : مورچه . نک : پتور .
اغر) ملیجه /məlijə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ۱.←* ، ۲. ملیجه /məlijə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ملیجه /malijə/ ؛ قص) مرجینه /merjine/ ؛ ت) ملوچه /molučə/ ؛ اشر) ملیجه /məlijə/ ؛ |گ) پیتار /pitār/ ؛

مجیمه/majimə/ (ا) : سینی بزرگ مسی - مجمعه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) مجمه /majmə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) مجمه /majemə/ ؛ قص) مجومه /majume/ ؛ |گ) موجوما /mujumā/ ؛

مچ/mač/ (ص) : ۱. مزه ای غیر از چهار مزه ی اصلی . ۲. آب فاقد طعم طبیعی . ۳. بد طعم - آب یا غذای بد مزه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مچ/moč/ (ا) : موی پیشانی و میان سر که بلندتر از قسمت های دیگر باشد .
ب) ←* ؛

مچ او/mač-o/ (ا.مر) : آب بی مزّه - آب بدبو و غیر طبیعی .
ب) ←* ؛

مچپّله/močappelə/ (ص) : ۱. زن بزرگ کپل . ۲. نوعی ناسزا به زنان .
اغر) ←* ؛ س) ماچپّله /mačappələ/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مچّد/maččəd/ (ا) : مسجد .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ اک) ←** ؛

مجدزنگو/maččed zangu/ (ا.مـک) : از محلّات تـاریخی ساری .

مچر/mečer/ (ا) : **نک** : مچل .

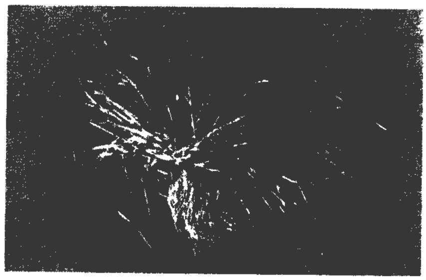
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) ←** ؛

مچر/məčer/ (ا.مک) : از توابع کوهستان غرب کلاردشـت چالوس .

مچزّ/maččez/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد تنکابن.

مج علف/mač-aləf/ (ا.مر) : علف بد مزه ای که بـه ندرت مورد تغذیه‌ی دام قرار گیرد .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛



مج علف

مچّغین/moččaqin/ (ا) : صمغ و شیره‌ی درختان . نـک : دار شیره .

ب) ←** ؛ ق) مچکین /mačkin/ ؛ با) مسّـکی /massəki/ ؛ ع) مسکی /maski/ ؛

مچک/mačək/ (ص) : نوعی برنج نامرغوب .

ب) ←** ؛

مچک/məček/ (ا) : انگشت . **نک** : انگوس .

ع) ←** ؛ ت) ۱.←** ، ۲. میچک /mečək/ ؛

مچک/mečək/ (ص) : زشت .

مچکـال مچکـال/məčkāl-məčkāl/ (ص.مـر) : آهسـته آهسته– آرام ، آرام غذا خوردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

مچکئل/mačkoəl/ (ا) : ۱. سوسمار . ۲. مارمولک .

اغر) مچکـل /močkel/ ؛ ق) مـاچکـل /mačkəl/ ؛ بـا) موچکل /mučkəl/ ؛ آ) ماچکول /mačkul/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ماچگور /mačgor/ ؛ اشر) ←** ؛

مچ- کتی/mač-keti/ (ا.مک) : نام مرتعـی در انـدار کلـی شیرگاه .

ق) ←** ؛

مچک سما/məčəksomā/ : صدای بشکن زدن .

ت) ←** ؛

مُچکل/močkəl/ (ا) : چلپاسه – مارمولک .

اغـر) ۱.←** ، ۲. مُچکـــل /močkel/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ماچکل /mačkel/ ؛ با) ←** ؛ آ) مـاچکـول /mačkul/ ؛ ع) ←(آ) ؛

مچکول هدائن/məčkul hədāən/ (مص.مر) : آهسته غـذا خوردن .

اغر) چکال هدائن /məčkāl-hədāən/ ؛ ب) ←** ؛

مچکی/mački/ : محوری که پل آبدنگ حول آن بلند شود . **نک** : اورنگ .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

مچکین/mačkin/ (ص.نس) : صمغ درخت .

ب) ۱.←** ، ۲. مچّغیـــن /moččaqin/ ؛ ق) ←** ؛ ع) مسکی /maski/ ؛

مچل/məčəl/ (ا) : تخمی که بـه عنـوان نشانه‌ی محـل تخم گذاری در زیر مرغ قرار دهند . **نک** : موچر .

آ) ←** ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) مچیل /mačil/ ؛ ت) مچیـن /mačin/ ؛

مچلیک/məčelik/ (ا.مص) : ۱. ور رفتن . ۲. سـیخونک – نیشگون . **نک** : چکلی هادائن .

اغر) چپلیک /čəpəlik/ ؛ ق) ←** ؛ ت) ←** ؛

مچ مچ/mač-mač/ (ا.صو) : آوای نامطبوع لب و دهان بـه هنگام غذا خوردن .

اغر) ۱.←** ، ۲. مچ مچ /məč-məč/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

مچول/mačul/ (ص) : کودن – احمق – دیوانه .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) مجول /majul/ ؛ اُک) ←* ؛

مچه/mače/ : نوعی درختچه .
ق) ←* ؛

مچّه/maččə/ : پوزه .
ت) ←* ؛

مچه –بن/mačə-bən/ (ا.مک) : نام مرتعی در شیرگاه.
ق) ←* ؛

مچّه خونی/maččə-xuni/ (ا.مر) : نوعی خربزه‌ی زرد رنگ و دراز را گویند .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مچه- سرا/mačə-sərā/ (ا.مک) : مرتعی در راستوپی سـواد کوه .

مچه علف/mačə-aləf/ (ا.مر) : نوعی علف صحرایـی کـه دام از خوردن آن اکراه نماید.
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مچّه مچّه/maččə-maččə/ (ا.صو) : صـدای ناشـی از غـذا خوردن حیوانات .
اغر) مچّه مچّه /məččə-məččə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←(ت) ؛ ت) مچ مچ /muč mač/ ؛

محل نِنیان/mahal nanyān/ : مورد اعتنا قرار ندادن .
ق) محل نهشستن /mehal nehəš tən/ ؛ ع) ←* ؛

محـل هدائـن/mahal -hədāən/ (مـص.مـر) : ۱. احـترام گذاشتن به کسی – توجّه کردن . ۲. بـهادادن بیـش از اندازه به چیزی یا کسی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ع) محل بنیان /mahal banyān/ ؛ اشر) ←* ؛

محمّد بن جریر طبری/mohammad-ebne jarir-tabari/ :
طبری از بزرگترین مورّخین اسلامی است. او در ۲۲۴ هــق در آمل زاده شد. در پانزده سالگی برای تکمیل علم به بغـداد رفت و پس از اتمام تحصیلات عالیه به شام، مصـر، عـرا ق، بصره، کوفه رفت و قسمتی از شهرهای هند و ایران را دید و دوباره به بغداد بازگشـت و بقیـه‌ی عمـر را بـه تـالیف کتـب گذراند. تالیفات متنوع او نشان از تبحرّ و احاطه‌ی علمی او دارد. او به سال ۳۱۰، ۳۱۱ و به روایتـی سـال ۳۱۶هــق در بغداد در گذشت. تبری در فقه، تاریخ حدیـث و تفسیر مقـام ارجمندی داشت. کتب تفسیر کبیر قرآن، تهذیب الاخـلاق و تاریخ از تالیفات مهم اوسـت. بـه خصـوص تـاریخ الرسـل و الملوک او از آثار منحصر به فرد وقایع نگاری و تاریخ صـدر اسلام است . این کتاب از ۱۸۷۹ تـا ۱۹۰۱گ۲۰'در ۱۵ جلـد در لندن به چاپ رسید. این نثر در سال ۳۵۲ و توسط محمـد بن بلعمی وزیر منصور سامانی- خلاصه و به فارسی ترجمـه شد.

مخ/mex/ (ا) : میخ .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ اُک) ←* ؛ پ) میـیـخ /maixha/ ؛ باس) میخـه /mixa/ ؛

مخ/max/ (ص) : کسی که تو دماغی حرف زند .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) مخ /mex/ ؛

مخالف خون/moxālef-xun/ (ص.فا) :
آن کـه نـاموافق خوانـد و در تعزیـه‌ها در نقـش یکـی از مخالفین اهل بیت چون شمر، یزید، خولی، سنان ،بوالحنـوق و ابن زیاد ظاهر شود (یادداشت به خطّ مرحوم دهخـدا لغـت نامه ی دهخدا /ج بخش نخسـت م/ص ۶۳۰) مخـالفین در شبیه خوانی به تعزیه خوانانی گفتـه مـی شـود کـه در گروه دشمنان امام حسین و اهل بیت او قرار دارند و نقش‌هـایی را اجرا می نمایند که نشان دهنـده ی کینـه تـوزی و عـداوات آنان نسبت به این خاندان است.

مخ بویین/mex-baviyən/ (مص.مر) : در جایی بی حرکـت ایستادن و مزاحم شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مخ بیّـن /mex-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) مـخ بیّــن /mex bayyan/ ؛ ع) مخ ببین /mey babəyan/ ؛

مختاباد/moxtābād/ (ا) : سرپرست چوپان ها و گالش هـا – سر چوپان .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مختاه بـاد /moxtəbād/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) مختبـــاد /məxtəbād/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

مختباد/moxtəbād/ (ا) : سرپرست چوپان ها . نک : مختاباد .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مخ توله/mex-tavelə/ : ۱. میخ طویله . ۲. کنایه از: میخ بلند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مخ تویله /mex-tavilə/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) مخ توله /mex tavələ/ ؛ع) مخ تویله /mex tavilə/ ؛ قص) مخ تویله /mex -tavile/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) مخ – تویله /məx-tavilə/ ؛

مختومقلی/maxtum-qoli/ :

مختوم قلی فراغی شاعر و عارف بزرگ ترکمن در سال ۱۷۳۳ میلادی در خیوه که در آن زمان بخشی از خاک ایران بود متولّد شد. او نزد پدرش دولت محمّد آزادی که خود از شعرای بنام ترکمن بوده به تحصیل پرداخت . نخستین معلّم رسمی او نیاز صالح نام داشت. وی پس از چندی به دلیل اختلاف و دودستگی میان علمای بخارا، همراه دوستی به نام نوری کاظم بن باهر مجبور به ترک مدرسه شد. این امر باب تازه ای در زندگی او گشود و وی را راهی افغانستان، هندوستان، ازبکستان و ترکمنستان کرد. اشعار او سرشار از مضامین اجتماعی، سیاسی و بیانگر موقعیّت اجتماعی قوم ترکمن است. وی شاعران فارسی زبانی چون فردوسی، حافظ، مولوی و سعدی را الگوی خود قرار داده و در قالب های شعری غزل، قصیده و مسمّط شعر سروده است، ولی تنها ترکمن‌ها از آثار این شاعر بلند پایه بهره برده اند و در ایران به اندازه‌ی دانش، حکمت و هنرش آوازه نیافته است. وفات وی به سال ۱۷۹۰میلادی رخ داده است. آرامگاه مختو مقلی در ایران و در روستای آق توقای از توابع شهرستان گنبد کاووس، میعادگاه عارفان، شاعران و فرهیختگان ترکمن و ایرانی است. مختو مقلی نزد قوم ترکمن منزلتی پیامبر گونه دارد و اشعار او الهام بخش آواز بخشی ها و مردم ترکمن است.

مخته/məxtə/ : ۱. به آرامی – به کندی . ۲. قراردادی که براساس آن حقوق کارگر (گالش و چوپان) براساس پول رسمی تعیین شود.

اغر) ←* ؛ ب) مخته /moxtə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ قص) مقاته /maqātə/ ؛ گ) ←* ؛

مخچه/mexčə/ : ۱. میخ کوچک . ۲. زخمی میخ مانند که در دست و پا به وجود آید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛



مختومقلی

مخ دیم/mexe-dim/ (ا.مر) : جالباسی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

مخراد/maxrād/ (ا) : ۱. زیندار . ۲. درختچه ای با برگ ها و گل های زیبا .

ن) ←* ؛

مخراس/maxrās/ (ا) : قیچی . نک : مقراض .

اغر) مقراز /məqrāz/ ؛ س) مرقاز /mərqāz/ ؛ ق) ۱. مقراز /məqrāz/ ، ۲. مرقاز /merqāz/ ؛ با) مقراز /məqrāz/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ع) مقراز /maqraz/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) مقراض /maqrāz/ ؛

مخش/maxš/ (ا) : ۱. مشق . ۲. تکلیف شب شاگرد مدرسه . نک : مقش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) بخش /maxš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) مشق /mašq/ ؛

مخش هکاردن/maxš-həkārdən/ (ص.مر) : ۱. کار شگفت انگیز کردن در ورزش . ۲. تمرین کردن . ۳. قدم رو

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کردن سرباز .
ب) ←*؛ س) مخش هاکردن /maxš-hākerdən/ ؛ ق) مخش هاکردن /maxš hākərdən/ ؛ با) مخش- هکردن /maxš hākordan/ ؛ آ) ۱. مخش هاکردن /maxš-hakərdən/ ، ۲. مخش هکردن /maxš həkārdan/ ؛ ع) مخش هاکردن /maxš hākordan/ ؛ قص) ۱.←* ، ۲.←(آ) ؛ ت) مشق هکردن /maš ghakerden/ ؛

مخک/mexak/ : ۱. گل میخک - قرنفل . ۲. نوعی زگیل و زایده در کف پا .
اغر) مخک /mexək/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

مخ - کش/mex-kaš/ (ا.ا) : گاز - گاز انبر .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) مخ کش /mex kaš/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

مخل/məxəl/ (ص) : مخّل- مزاحم .
اغر) مخل /moxel/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ گ) ←* ؛

مخمل/maxmal/ : نوعی پارچه‌ی قیمتی .
اغر) مخمل /maxməl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ ع) ←*؛

مخمل/maxməl/ (ا) : ۱. نامی برای سگ . ۲. نام اسبی به رنگ قرمز سیر . ۳. رنگ زردی که لکّه‌های کوچک سفید داشته باشد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) مخمل /maxmal/ ؛ قص) ←(اشر) ؛ اشر) مخمل /maxmal/ ؛

مخملی/moxməli/ (ا.مص) : ۱. بی قراری . دلشوره داشتن . ۲. رنگ قرمز سیر . ۳. وسوسه . **نک** : غلیلی .
اغر) ←* ؛ ب) مخملی /məxməli/ ؛ ق) ←* ؛ با) مخملی /maxməli/ ؛ ع) مخملی /maxmali/ ؛ اشر) مخملی /moxmali/ ؛

مخمنین تل/maxmən ine - tol/ (ا.مک) : تپّه ای در غرب آلاشت .

مخ - نال/mex-nāl/ (ا.مر) : میخ نعل چهار پا .
اغر) ←* ؛ ب) ناله مخ /nāle-mex/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نل مخ /nalə mex/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

مخو/maxu/ (ص.نس) : کسی که تودماغی سخن گوید .
ب) ←* ؛ ق) مخ /mex/ ؛ با) ←* ؛ قص) مخ مخی /mex-mexi/ ؛

مخوش/mexuš/ (ص) : ۱. می خوش . ۲. طعم ترش و شیرین .
اغر) میرخش /mir xoš/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ملس /malas/ ؛

مخوش بویین/mexuš-baviyən/ (مص.مر) : ۱. برگشتن مزه‌ی ترش انار به شیرین که از بسیار ماندن میوه بر درخت پدید آید . ۲. ترش و شیرین شدن .
اغر) میرخش بویین /mir xoš baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مدار/mədār/ (ا) : مقاومت- دوام .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مدار هکاردن/mədār-həkārdən/ (ص.مر) : دوام آوردن- پایداری کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مدارهاکردن /mədār-hākerdən/ ؛ ق) مدار هاکردن /mədār hākərdən/ ؛ با) مدار-هکردن /mədār- hakərdən/ ؛ اشر) مدار- هاکئردن /mədār-hākoərdən/ ؛

مدان/medān/ (ا) : میدان .
اغر) ←* ؛ ب) میدن /midon/ ؛ ق) میدون /midun/ ؛ با) میدون /maydun/ ؛ ع) میدون /maydon/ ؛ قص) ←(با) ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←(ع) ؛

مدانچه/medānčə/ (ا.مر) : میدان کوچک .
اغر) ←* ؛ ب) مدن چه /medončə/ ؛ ق) میدونچه /midunče/ ؛ با) میدونچه /maydunčə/ ؛ قص) ←(با) ؛

مدبخ/məd bəx/ (ا) : مطبخ- آشپزخانه .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) مدبخ /medbax/ ؛

مدرا- مدرا/mədrā-mədrā/ (ص) : ۱. نرم نرم- کم کم -

آهسته آهسته . ۲. نوعی بازی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

مد-رجه/mad-rajə/ (ا.مک) : ۱. نام روستایی در بهشـــهر .
۲. ردیف شده – قطار شده .

س) ←* ؛

مدرو/madro/ (ا) : سکّو– ایوان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

مدرو-سر/madro-sar/ (ا.مر) : روی ایوان – روی ســکّو .
نک : خرند سر .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

مدکا/madkā/ : بالش .

اغر) ۱.←* ، ۲. متکا /matkā/ ؛ *س)* متکـا /mətkā/ ؛ ق) متکا /metkā/ ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ←(س) ؛ع) متکا /matəkā/ ؛ |ک) بالش /bālaš/ ؛

مدوله/madulə/ (ا) : نوعی علف صحرایی سمّی .

س) ←* ؛

مدیان - لیلم/madiāne-liləm/ (ا.مک) : منطقه‌ای بین راه بالاجادّه و دراز نو بعـد از چکـل سـر و محـلّ اسـتقرار طایفه‌ی مهدیان در قدیم .

مر/mere/ : برای من .

اغر) مره /mərə/ ؛ ق) ←* ؛ *ت)* ←* ؛

مر/mer/ : نتیجه‌ی اقدام ناشیانه و عمل نادرست .

ع) ←* ؛

مر/mər/ (ا/ص) : ۱. مهر – خدای خورشید – ذکر نام خدا .
۲. کنایه از: کسی که کار را به کندی انجـام دهـد . ۳. برنج تارم .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←* ؛

مر/mər/ (ص) : ۱. کم حال . ۲. جریان آرام آب . ۳. شـیب ملایم . ۴. مهریه .

اغــر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بــا)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

مراب/mer-āb/ (ص.فا) : ۱. مقسّم آب – هدایت کننــده ی آب مزرعه . ۲. محراب عبادتگاه . **نک** : اران – درک وان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* میراب /mirāb/ ؛ ق) ←(س) ؛ *بـا)* ←(س) ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←(س) ؛ع) ←(س) ؛ *قـص)* ←(س) ؛ *ت)* ←(س) ؛ *اشر)* ←(س) ؛ | ک) مـیراب /mirāb/ ؛

مرابی/merābi/ (ا.مص) : ۱. میرآبی کردن –آبداری کـردن . ۲. سود . ۳. حق الزحمه میراب درعمـل تقسـیم آب .
نک : بری سری .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* میرابی /mirābi/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←(س) ؛ *ت)* ←* ؛

مراد/mərād/ (ا) : مُراد– آرزو .

اغر) ←* ؛ *س)* مراد /merād/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←(س) ؛ع) ←* ؛ *قص)* مراد /morād/ ؛

مراد بل/morādbel/ : نوعی گیاه زینتی در بیشه زار با نـام علمی androsdemum–hyepricum .

ن) متامتّی /matāmatti/ ؛

مراد-چـال/merād-čāl/ (ا.مـک) : از نقـاط بـیرون بشـم کلاردشت .

مراشتو/mərāštu/ (ا.مـک) : مرتعـی جنگلـی در حومـه‌ی چالوس .

مراغ -بیتن/mərāq- baytan/ : نفرت یـافتن از چیزی یـا انجام کاری .

ن) ←* ؛

مرافه/mərāfə/ (ا) : مرافعه – نزاع – دعوای لفظی .

اغـر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | ک) مرافــه /morāfə/ ؛

مرافه - شری / mərāfə-šari/ (مص مر) : جنـگ لفظـی – کشمکش .

اغر) مرافه هکاردن /mərāfə- həkārdən/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* مرافه ها کردن /mərāfə-hākerdən/ ؛ *با)* مرافه – هکـردن /mərāfə-hakərdən/ ؛ *آ)* ۱. مرافــــه – هـــــاکردن /mərāfəhākərdan/ ، ۲. مرافه هکردن /mərāfəhakərdan/ ؛ ع) مرافه هاکردن /merāfəhākordan/ ؛

مران/morān/ (ا.مک) : روستایی در سه هزار تنکابن .

مرانده/marānde/ (ا) : از توابع پایین خیابان لیتکوه آمل .

مرباز/mar- bāz/ (ص.فا) : مارگیر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) مارگیر /mār gir/ ؛

مرتع - بلکرون/marta- bələkrun/ (ا.مک) : از توابع بند پی بابل .

مرتـم/martem/ (ا.مـک) : از مراتـع لـنـگای عبّـاس آبـاد تنکابن.

مرتوه/martevə/ (ا) : مرتبه .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرته /martə/ ؛ ق) مر تـوه /mar təve/ ؛ با) مر تـوه /mar- tavə/ ؛ ع) مرتبـه /mar tebə/ ؛ اشر) ←(ع) ؛

مرته/martə/ (ا) : مرتبه . **نک** : مرتوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) مرتبه /martebə/ ؛ قص) ←(ع) ؛

مرج/marj/ : واحد اندازه‌گیـری بـاروت مـانند : رزه مـرج rezəmarj میـون مـرج miunmarj درشـته مـرج dərəšte marj .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

مرجان - لات/marjān- lāt/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبـار تنکابن .

مرجو/marju/ : عدس . **نک** : مرجی .

س) مرجی /marji/ ؛ ق) ←(س) ؛

مرجوم/mar jum/ (ا) : عدس . **نک** : **مرجو** .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرجی /marji/ ؛ ب) مرجی /marji/ ؛ ق) ←(ب) ؛ ع) ←(ب) ؛ ت) مارجو /mārju/ ؛ اک) مرجـو /mar ju/؛

مرجوم- پلا/marjum-pəlā/ (ا.مر) : عدس پلو .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرجی پلا /marji- pəlā/ ؛ ق) مرجـی پـلا /marjipəlā/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ت) مـارچــو پــلا /mārju pelā/ ؛

مرجومه/marjumə/ (ا) : تحریف مجمعـه- سـینی بـزرگ مسی .

اغر) مجمه /marmə/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) مجمه /majəmə/ ؛ قص) مجومـه /majume/ ؛

مرجون - سر/mar jun- sar/ (ا.مک) : از توابع ولوپی قـائم شهر .

مرجی/marji/ : عدس . **نک** : مرجوم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ پ) هیچوک /məčuk/ ؛

مرجی - خرو/mar ji- xaru/ (ا.مر) : عدس خودرو .

اغر) خـرو /xaru/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) مرجـی خرو /marji-xəru/ ؛ با) ←* ؛

مرجیکش/mar jikaš/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۴۵۸۰ متر در جوار جنوبی علم کوه کلاردشت .

مرجینه/mer jinə/ : مورچه . **نک** : پتور .

اغر) ملیجه /məlijə/ ؛ ق) ملیجـه /melijə/ ؛ ع) ملیجـه /malijə/ ؛ قص) ←* ؛ اک) پیتاز /pitār/ ؛

مرچ/marč/ (ا.مک) : ۱. نام دهکده‌ای در کوهسـتان نـور . ۲. مرتعی در آمل .

مرخ/merex/ (ص) : کوچک - کم - اندک .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مرخا/merxā/ (ص) : ۱. زن ذلیل- به کنایه: همـانند زن- خاله - مرد زن نما - خاله زنک . ۲. شیفته - عاشق .

ق) ←* ؛ ن) مرخا /marxā/ ؛ ع) ←* ؛

مرخا/marxā/ : هفت برگ .درختچه ای است که در سـایه درختـان دیـگر جنگلـی رویـد. بانـام علمـــی daphne mezereum .

ن) ←* ؛

مرخله/mərəxale/ : به خیال من . به گمان من.

ق) مه خیال /me xiyāl/ ؛ ت) ←* ؛

مردار/mərdār/ (ص) : مردار . **نک** : بمرده لش .

اغـر) ←* ؛ ب) مـردال /mərdāl/ ؛ آ) مـلاّر /mellār/ ؛ قص) مردال /mordāl/ ؛

مردال/mərdāl/ : ۱. لاشه، مرده . ۲. مردنی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ملّار /məllār/ ؛ ع) مردال /merdāl/ ؛ قص) ←* ؛ ت)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

← * ؛ پ) مرتا /martār/ ؛

مردال ما/merdāl mā/ (ا) : از ماه های تبری مطابق با آذر ماه .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) مرداله ما /merdāle- mā/ ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛

مردالی/mərdāli/ (ص) : ۱. مردار . ۲. مردنی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛

مرد- او/mordo/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور .

مرداویج بن زیار/mardāvij-əbneziyār/ (ا) : **نک** : آل زیار .

مرد -بزئن/məred- bazoən/ (مص مر) : بفرما گفتن .

ب) ← * ؛

مردسی/mərdəsi/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

مردله/mərdəle/ (ص) : صاحب مرده – نوعی نفرین .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

مردم/mardəm/ (ا) : مردم .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ماردوم /mārdam/ ؛ اشر) مردم /mardem/ ؛ | ک) ← * ؛ پ) مرتیه تهما /martya-tauhmā/ ؛ باس) مرتیم /martyam/ ؛

مردم بال/mardem- bāl/ (ا.مر) : نوعی گیاه غیر خوراکی که در کنار شالی زار روید .

س) ← * ؛

مرد مزّیر/mardeməzzir/ : مرد جوان .

ق) مزّیر /məzzir/ ؛ با) ← * ؛

مردن/mərdən/ (مص) : مردن . **نک** : بمردن .

اغر) ← * ؛ ب) بمردن /bamərdən/ ؛ با) ← * ؛ ع) مردن /mərdan/ ؛ | ک) موردن /murdan/ ؛

مرد - نوم/marde- nom/ (ا) : اسم مردانه .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛

مردنی/mərdəni/ (ص.نس) : مردنی، جهت تحقیر استفاده می شود . **نک** : بمردنی – بمیراک .

اغر) ۱. ← * ، ۲. مرد نین /mərdənin/ ؛ ب) میرا /mirā/ ؛ س) ۱. ← * ، ۲. میرا /mirā/ ؛ ق) ← * ؛ با) مردنی /mərdanı/ ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * قص) ← * ؛ ت) مردنین /mardənin/ ؛ اشر) ← * ؛

مردنین/mərdənin/ (ص.نس) : مردنی بی حال .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) مردنی /mər dəni/ ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) مردنین /merdanin/ ؛ قص) ← * ؛

مردو/mardu/ (ا.مک) : نام دهکده ای در دشت نور .

مردوا/mardəvā/ : نوعی گیاه وحشی .

با) ← * ؛

مرده/mərdə/ (ص) : مرده – بی جان – نوعی بازی که در مراسم عروسی انجام گیرد. در این بازی یک نفر خود را به صورت مرده در آورده و روی زمین دراز کشد. سپس شخص دیگری به شکلی خاص او را بلند نموده و از پشت سر خود رها نماید .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ قص) ← * ؛ | ک) مرده /mordə/ ؛ پ) مرتک /murtak/ ؛

مردها/mardhā/ : نام یکی از اقوام ساکن در تبرستان پیش از ورود آریایی ها .

ق) ← * ؛

مرده - **بار**/mərdə-bār/ (ا.مر) : بار سنگین و کم حجم .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مرده - **بیتن**/mərdə-baitən/ : نوعی بازی محلّی .

اغر) ← * ؛

مرده - **جان**/mərdə- jān/ : نیمه جان .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) نیم مرد /mim mərd/ ؛ اشر) ← * ؛

مرده - **دل**/mərdə-dəl/ (ص.مر) : دل مرده – افسرده .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مرده – **شور**/mərdə-šor/ (ص.فا) : مرده شوی – شوینده‌ی اموات .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) مرده شور /merdə šur/ ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مرده **شور بورد**/merdə-šur baverd/ : نوعی نفرین .

اغر) مرده شور بورد /mərdə šur bavərd/ ؛ ق) ← * ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت.ط) (s = ث.س.ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح.ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز.ض.ظ.ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق.غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

مرده - شور- خانه/mərdə-šur-xānə/ (ا.مر) : غسّال خانه.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) مـرده - شـور خنـه
/mərdəšur-xənə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) مرده شـور خنـه /merdə
šur xonə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) مرده شوخانه /mordə šu/ ؛
اشر) ←* ؛

مرده -لیک/mərdə- lik/ (ص.نس) : ۱. لاغر و مردنی . ۲. مرده ریگ - ماترک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مردالی /mərdāli/ ؛ با) مـرده- تا /mərdə -tā/ ؛ قص) ←* ؛

مردی/mardi/ (ا) : ۱. مردک - به هنگام خطاب بـه کـار رود . ۲. مردانگی . ۳. مرد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مردی -هکاردن/mardi- həkārdən/ : ۱. دامن همّـت بـه کمر زدن . ۲. شوهر خوبی برای همسر بودن .
اغر) ←* ؛ س) مردی ها کردن /mardi- hākerdən/ ؛ با) مردی- هکرد ن /mardi-hakərdən/ ؛ ع) مـردی هـاکردن /mardi hākordan/ ؛ اشـر) مـردی- هـاکثردن /mardi-kākoərdən/ ؛

مرز/marəz/ : ۱. نام درختی است - ممرز . ۲. بیماری .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ممرز /mamrəz/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ۱. ممرز /mamraz/ ، ۲. میمرز /mim raz/ ؛ ع) مرز /marz/ ؛ اشر) ←* ؛

مرز/marz/ (ا) : سـامان- تـوده‌ی خـاک کـه بـرای نـگه داشتن آب در یک امتداد انباشته شـود - مـرز آبـی - کرت شالی‌کاری .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ گ) ←* ؛

مرز/marəz/ : ۱. جفت‌گیری سگ سانان . ۲. محلّ آمدن.
ق) ←* ؛ پ) مرز یشن /marzišn/ ؛

مرزانکلا/marzānkəlā/ : از توابع لیتکوه آمل .

مرز - بال/marz- bāl/ : مرزهای کوچک و بـزرگ کشـت گاه .
اغر) ←* ؛ س) مرز وال /marz- vāl/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛



مرز

مرز بال/marz - bāl/ : نام آبادی از کاری پی بابل .

مرز- بندی/marz-bandi/ (ا.مص) : کرت بند ی در شـالی زار .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

مرز - بییت/marəz- bayit/ (ص.مـف) : نوعـی نفریـن - مرض گرفته .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) مـرز بییت /marəz bait/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) مرز بییت /məraz bayte/ ؛ ع) مرزبییـت /maraz baite/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) مـرز- هابیت /maraz- hābit/ ؛

مـرز - پسـن/marze pasen/ : بلـندی بوتـه‌ی شـالی در شالی‌زار به اندازه‌ای که مرز را بپوشاند .

مرز کتل/marze- katəl/ : از وسایل آبدنگ .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

مرز - کمر/marze- kəmar/ : ستون فقرات .
قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

مرز - گل/marəz- gal/ (ا.مر) : ۱. جایی که درخت ممرز بسیار روید . ۲. ممرز زار .
اغر) ۱.←** ، ۲. مرزگلی /marəz- gali/ ؛ ب) ←** ؛ س) مرز جاری /marəz- jāri/ ؛ با) ممرز - کل /mamrəz- kal/ ؛

مرز گل/marəz- gal/ (ا.مک) : نام بخشی در جنوب غربی التپه‌ی بهشهر .

مرز گیر/marz- gir/ (ص.فا) : کارگری که مرز بندی شالی‌زار را پیش از نشای برنج انجام دهد.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

مرزن - آباد/marzan- ābād/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم کلاردشت .

مرز ناک/marznāk/ : از روستاهای بابل .

مرزناک - دشت/marznāk-dašt/ (ا.مک) : از توابع بند پی بابل .

مرزن - چال/mar zon- čāl/ (ا.مک) : نام محلّی در حومه ی آلاشت .

مرزنده/marzənde/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور .

مرزن - کلاته/marzən- kəlātə/ (ا.مک) : روستایی در شرق گرگان .

مرزنگو/marzangu/ : از توابع دابوی جنوبی آمل .

مرزنگوش/marzan- guš/ (ا.مر) : گیاهی است شبیه نعناع که مصرف دارویی دارد - نوعی آویشن کوهی .
اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

مرزنگوم/marzangum/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی چالوس .

مرز - نو/marz-no/ (ا.مص) : پیراستن مرز شالی‌زار از علف های هرز .

مرزون/marz- van/ (ص.فا) : کارگر مرز بند زمین شالی‌زار .
اغر) ۱.←** ، ۲. مرز وند /marz- vand/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) مرز - بن /marz- ban/ ؛

مرز - ونّی/marz- vanni/ (ا.مص) : ۱. مرز بندی . ۲. بستن مرز زمین های شالی‌زاری .
اغر) مرز گیری /marz giri/ ؛ س) مرز بندی /marz- bandi/ ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(س) ؛

مرزه/marzə/ : ۱. آویشن -از تیره‌ی نعناع که خودرو است. ۲. از قطعات آبدنگ - اهرم متّصل به دنگ . ۳. جای ضربه‌ی ترکه یا شلّاق بر روی بدن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

مرزه/marzə/ (ا) : مازه - ستون فقرات .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ او) مازو /māzu/ ؛

مرزه - واش/marzə- vāš/ (ا.مر) : نوعی علف که در مزارع روید .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) مرسه- واش /mersə- vāš/ ؛

مرزید/marzid/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

مرزی- دار/marzi - dār/ (ا.مر) : درخت بلوط .
اغر) موزی دار /muzi - dār/ ؛ ق) موزی دار /mozidār/ ؛ با) ←** ؛ ع) مازی دار /māzi dār/ ؛ ت) ←(ع) ؛

مرزیکلا/marzi-kəlā/ (امک) : از توابع بابل کنار بابل .

مرزی - یره/marzi - yarə/ (ا.مک) : از توابع لفور قائم شهر .

مرس/mərs/ (ا) : ۱. درخت راش با نام علمی fagasonentlis . ۲. فلز مس . ۳. از توابع کوهستان غرب چالوس .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) مرس /mers/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) مرس /mərəs/ ؛ ع) ←** ؛ اک) ←** ؛

مرس/marəs/ : سگی که یک سال از عمرش گذشته و بالغ شده باشد .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

مرس - افتوبه/mərs- aftobə/ (ا.مر) : آفتابه‌ی مسی .
اغر) ۱.←** ، ۲. مرس افتوه /mərš- aftovə/ ؛ ب) ←** ؛

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) مرس آفتابه /mersə āftābə/ ؛ قص) مـرس افتوبـه /mersi-aftube/ ؛ اشـر) آفتوبـه – مرسـی /aftubə-mersi/ ؛ گ) ←* ؛



مرس

مرس بن/mərse- bən/ (ا.مک) : نام قدیمـی روسـتایی در منطقه‌ی ساری .

مرس - تلا/mərs təlā/ (ا.مک) : نام مرتعی درسوادکوه .

مرس چشمه/mərs- češmə/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشـهر . ۲. چشـمه ای در غرب دراز نوی بالا جادهٔ کردکوی.

مرس - دوری/mərs- duri/ (ا.مر) : بشقاب مسی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) مرس دوری /mersə duri/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) بشقاب مرسـی /bošqāb- merši/ ؛

مرس ده/mersə- də/ (ا.مک) : نـام روستایی در قشـلاق کلارستاق .

مر سر اندون/mar - sarendun/ (ا.مر) : نوعـی هـزار پـای سیا ه رنگ .

ب) ←* ؛ س) مرسزی /marsəzi/ ؛

مرس - قلی - چـی/mərs- qali- či/ (ص.فـا) : آن کـه ظرف های مسی را با قلع جلا دهد – مسگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) قلی چی /qali- či/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) مرس قلی کر /mers qali/ ؛ اشر) مـرس – قلی – کئن /mers- qali- koən/ ؛

مرسک/mərsək/ (ا.) : پارچ مسـی – پـارچ مسی بـزرگ جهت دوشیدن شیر گوسفندان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مرس - کلا/mərs- kəlā/ (ا) : ظرف مسـی بـزرگ بـرای حمل آب – شیردان مسی .

اغر) ۱.←* ، ۲. مس کـلا /məs- kəlā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) مرس جوله /mersə jolə/ ؛ ت) ←* ؛

مرس - کو چک/marəse- kučək/ (ا.مک) : از توابع چهار دانگه‌ی هزار جریبی ساری .

مـرس - کوفـا/mares- kufā/ (ا.مـک) : از توابـع بنـدرج ساری.

مرسم/mərsəm/ (ا.مک) : نام روستایی در سـاری . نـک : مرس بن .

مرسن/mərsən/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی حوزه‌ی لفور قـائم شهر .

مرسنگ/mar -sang/ (ا.مک) : از اماکن واقـع در روسـتای زیارت گرگان .

مرسه/marəse/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزار جریبی ساری .

مرسـه - سـرک/mərsə- sərek/ (ا.مـک) : مرتعـی در راستوپی سوادکوه .

مرسه - کـش/mərsə- kaš/ (ا.مـک) : مرتعـی در آلاشـت سوادکوه .

مرسه - واش/merse- vāš/ (ا.مر) : علفـی شـبیه قصیـل و خوراک دام .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

س) مرسه واش /mərse- vāš/ ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مرسی/mərsi/ (ص.نس) : ۱. مسی – از جنس مس . ۲. زمینی که در آن درخت راش فراوان روییده باشد – راش زار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) مرسی /mersi/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

مرسی جوله/mərsi-julə/ : جوله‌ی مسی . **نک** : جوله .

ب) ←* ؛



مرسی جوله

مرسی سی/mar-sisi/ (ا.مر) : هزار پا . **نک** : گوش خزک.

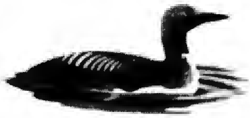
س) ←* ؛

مرشک/mərəšk/ (ا) : ۱. کرم – انگل . ۲. لارو مگس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مرشک /marešk/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) مرش /mereš/ ؛ اشر) ←(ت) ؛

مرغ/mərq/ (ا) : مرغ – ماکیان –اسمی عام برای مرغابی وحشی.

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) مورغ /morq/ ؛



مرغ

مرغ/marq/ : از توابع بالا لاریجان آمل .

مرغ ازار/mərq- ozār/ : بیماری ای که مرگ و میر مرغان خانگی را در پی دارد .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مرغ – اله/mərq- olə/ (ا) : آبله مرغان .

اغر) ←* ؛ ق) مرغ آفله /merq āflə/ ؛ با) مرغ – آفله /mərq- āflə/ ؛ ع) کرک اوله /kerk olə/ ؛ قص) مرغ آفله /merq-āfele/ ؛ اشر) مرغ – اله /merq - olə/ ؛ اک) مرغ اوله /morqə- owlə/ ؛

مرغانه/mərqānə/ (ا) : تخم مرغ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) مرغنه /mərqənə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) مرغنه /morqonə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) مرغانه /morqānə/ ؛ اشر) ←* ؛

مرغانه –بیمئن/mərqānə-beyamoən/ (مص.مر) : فرا رسیدن زمان تخم گذاری مرغ .

اغر) مرغانه بمئن /mərqānə- bəmoən/ ؛ ب) ←* ؛ س) مرغنه بموئن /mərqənə- bemuənen/ ؛ ق) (س) ؛ با) ۱. ←* ، ۲. (س) ؛ ع) مر غنه بمان /morqonə bomān/ ؛

مرغانه – ترچین/mərqāne-tarčinə/ (ا.مر) : ته چینی مرکّب از تخم مرغ ،برنج ، کشمش و سیب زمینی .

اغر) ←* ؛ اشر) ۱. ←* ، ۲. مرغانه ته چین /mərqānə- tačin/ ؛

مرغانه – جنگی/mərqānə- jangi/ (ا.مص) : بازی با تخم مرغ که طی روزهای اولیه‌ی عید نوروز زمان مبادرت

به آن باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مرغنه جنگی /mərqənə- jangi/ ؛ ق) (س) ؛ با) (س) ؛ ع) مرغنه جنگ /morqonə jang/ ؛ اشر) ←* ؛

مرغانه - چار - پخت/merq ānə- čār- poxt/ : تخم مرغ آب پز .

اشر) ←* ؛

مرغانه — سه — تیکّه/mərqānə-sə- tikkə/ : خوراکی که بعد از حمام رفتن زائو به او دهند. این غذا ترکیبی است از نیمرو با روغن حیوانی و جوش شیرین (زیر جوش) .

اغر) ←* ؛

مرغا نه — کوکو/merqānə- kuku/ (ا.مر) : کوکوی تخم مرغ .

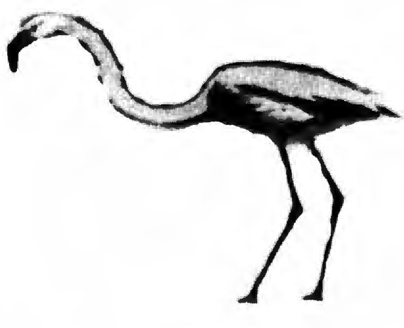
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مرغانه ککو /mərqānə-kəku/ ؛ با) مرغنه - ککو /marqənə- kəku/ ؛ آ) مرغنه - ککو /mərqənə kəku/ ؛ ع) مرغنه کوکو /morqonə kuku/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) مرغانه — کو کو /mərqānə- kuku/ ؛

مرغانه — ماست/mərqānə- māst/ (ا.مر) : نوعی خورشت ساده که با نان میل شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) مرغنه - ماس /mərqənə- mās/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ←* ؛

مرغ - حسینی/mərqe- hosəyni/ (ا.مر) : فلامینگو .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛



مرغ - حسینی

مرغ – زن –شیش/mərq- zan- šiš/ (ا) : ترکه ای که مرغ و ماکیان را با آن از درگاه اتاق و ایوان خانه دور می‌ساختند .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کرک زن شیش /kerkəzan šiš/ ؛ اشر) شموش -مرغ-زنی /šemuše- mərq-zani/ ؛

مرغک/mərqək/ (ا) : نام علفی است .

آ) ←* ؛

مرغ - کله/mərq- kələ/ (ا.مر) : کومه و چادری که برای شکار مرغ و پرنده سازند .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مرغک - مار/mərqəkə- mār/ : نوعی سبزی خودرو که در ییلاق روید .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) مرغنه ما /merqene-mā/ ؛

مرغ گیری تله/mərq giri talə/ (ا.ا) : نوعی تله‌ی پرنده گیری .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

مرغ -موس/mərqe- mus/ (ا.مر) : دنبالچه‌ی مرغ . **نک** : کون مرغ - پیون .

اغر) ←* ؛ ق) کرک موس /kerkəmus/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛

مرغنه/mərqənə/ : تخم مرغ .

اغر) مرغانه /mər qānə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) مرغنه /marqonə/ ؛ ع) مرغنه /morqonə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ | گ) مورغونه /mor qonə/ ؛

مرغنه زردی/marqənəzardi/ : زرده‌ی تخم مرغ .

ق) ←* ؛ پ) زردک /zardag/ ؛

مرغی/morqi/ :

مرغی از دیگر زبان‌های قراردادی مردم منطقه بوده که از خانواده‌ی زبان زرگری و نوعی زبان وارونه است . در زبان مرغی حروف «ر» و «غ» - «r- q» نقش مهمی دارند. این حروف پشت سر هم آمده و حرف «ر» ساکن می‌گردد و همیشه بعد از یک حرف و یک صدا، حروف «ر» و «غ» آورده می‌شود. اولی ساکن است و دومی حرکت حرف اول کلمه های اصلی را دارد. اگر هجا تمام نشود، حرف بعدی را

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

به صورت ساکن ادا کنند. گاهی دو حرف ساکن هم برای تکمیل هجا آورده می‌شود. نگاه شود به: مقاله‌ی پیوست در جلد پایانی اثر تحت عنوان «گرگان و زبان های خاموش» .

مرغی/mərqi/ (ا) : نوعی قارچ خوراکی .

ب) ←* ؛

مرغی – شه/mərqi- še/ (ا.مر) : اوّلین باران بهاره که موجب رویش علفزارها شود .

ب) ←* ؛

مر – کلا/mar- kəlā/ (ا.مر) : ۱. بیضه‌ی حیوان . ۲. نوعی قارچ سنّتی . ۳. در باور عوام از آن به عنوان کلاه دیو یاد می شود .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرکلا /mar - kolā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) مهر کلا /mahrə- kelā/ ؛

مرکمیت/markəmit/ (ا.مر) : ۱. عزراییل–جان گیر . ۲. نوعی نفرین . تحریف واژه‌ی ملک الموت.

اغر) ۱.←* ، ۲. مرکمید /mar kəmid/ ؛ ب) ملکمیت /malkəmit/ ؛ س) ←* با) ←* ؛ قص) ملکمیت /malkemit/ ؛

مرکمید/markəmid/ (ا) : عزراییل – جان ستان . نک : جنگیر .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرکمیت /markəmit/ ؛ ب) ملکمیت /malkəmit/ ؛ س) ←* ؛ قص) ملکمیت /malkemit/ ؛

مرکوتک/markuək/ (ا) : گونه‌ای کرم خاکی بزرگ و مار مانند به رنگ خاک .

اغر) ۱.←* ، ۲. مکّوئک /makkuək/ ؛ ب) ←* ؛

مرگ – جا/margə- jā/ (ا.مر) : کنایه از: شقیقه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اِک) خورگ /xow- rag/ ؛

مرگ – خـو/margə- xo/ (ا.مر) : ۱. خواب مرگ آور– نوعی نفرین است . ۲. کنایه از: خواب طولانی و عمیق.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اِک) ←* ؛

مرگ -دشت/marg-dašt/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

مر – گل/mar- gol/ (ا.مر) : خر زهره .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مرگ ماتمی/marge- mātəmi/ (ش. ج) : نوعی نفرین به حیوان است به معنی: درسوگ کسی تر ا بکشند .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مرگ – میرش/marg- mirəš/ (ا.ص) : مرگ و مردن – مرگ و میر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) مرگ میر /margə mir/ ؛ قص) ←* ؛

مرگنه/margəne/ (ا.مک) : نام روستایی از فیروز جاه بابل .

مرگ – ور/margə- vəre/ (ا.مر) : نوعی نفرین به افرادی که عمل آن ها حسادت نفرین کننده را بر انگیزد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ع) خبر مرگ /xabarə marg/ ؛

مرگه – تو/margə- to/ (ش . ج) : نوعی نفرین است به معنی : به تبی دچار شوی که مرگ در پی داشته باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اِک) ←* ؛

مرگه سرو/margə- səro/ : نوعی نفرین به افراد پر حرف .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مرگه نی/mərgə- ni/ (ا.مک) : تپّه ای در سوادکوه .

مرم/mərəm/ (ا.صو) : آوای کوتاه و ملاطفت آمیز گاو مادّه جهت فراخواندن گوساله به نزد خود .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

مرما/mermā/ (ا.مر) : ماه یازدهم تبری .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) مهرماه /mehr- māh/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مرمایی/mar - māyi/ (ا.مر) : مار ماهی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) مهر ما سلیک /mahrə māselik/ ؛ قص) مار ماهی /mār māhi/ ؛ ت) مئر مهی /maer mahi/ ؛

مرم درّه/mərəm darrə/ (ا.مک) : درّه ای در منطقه هزار جریب بهشهر .

مر مره/mar - merə/ (ا.مر) : مهره‌ی مار .

ب) ←* ؛ س) مرمـره /mar- morə/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←(س) ؛ ع) مهر مـوره /mahrə murə/ ؛ ت) مـئر مـوره /maer murə/ ؛

مرمره/mer merə/ : شیب تند با زاویه‌ی باز .

ع) ←* ؛

مرمری/marmari/ (ا) : اردک مرمری .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

مر - ملا/mar - melā/ (ا.مر) : مار و دیگر خزندگان .

اغر) ۱.←* ، ۲. مرملی /mar - məli/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) مهر وملا /mahr-o-məlā/ ؛ با) مر - ملی /mar- məli/ ؛

مرم نخی/marem- nexi/ (ا.مر) : گیاهی دارویی که جهت بارآوری زنان و همچنین درد شکم مورد استفاده قرار گیرند .

مرواری/mərvāri/ (ا) : مروارید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ پ) مرواریـــت /morvārit/ ؛

مرواریک/mərvārik/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

مروانک/marvānak/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای قدیمی در جنوب شرقی دهکده‌ی پلور در بالا لاریجان آمل .

مروکّانی/morukkāni/ (ا) : غضروف . نک : چغراد .

اغر) ←* ؛ ب) مورکّنی /murukkoni/ ؛

مـروک - مـروک/moruk- moruk/ (ا.صـو) : صـــدای خوردن نان خشک –صدای جویدن دانه‌های سخت در زیر دندان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) تـوروک – تـــوروک /turuk- turuk/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مره/mərə/ : مر ا- به من .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بــــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) منه /mənə/ ؛ قص) ←* ؛ او) مه /ma/ ؛

مـره/morə/ (ا) : نوعـی سـبزی صحرایـی کـه خـاصیّت دارویی دارد .

س) ←* ؛

مره - بیا/mərə-biā/ : ۱. بیـان احسـاس هـم دردی بـرای کسـی – کنایـه ا ز : مـن بمـیرم . ۲. گفتـاری از روی تمسخر به حرف یا عمل یا هیبت کاذب کسی .

اغر) ←* ؛

مری/mari/ : هوش – حواس .

س) ←* ؛

مری/meri/ (ا.مک) : از توابع کیاکلای قائم شهر .

مری - بز/mari- bəz/ (ا.مر) : بزی با صـورت سـفید و یـا رنگهای دیگر و رنگ بدن متفاوت.

ب) ←* ؛

مریجان/marijān/ : از توابع لاریجان آمل .

مریکا/mərikā/ : خرمهره .

اغر) کئومره /kau morə/ ؛ ب) ←* ؛ س) میرکا /mirkā/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛

مریک - گل/mərik-gəl/ (ا.مر) : خاک سیاه رنگ .

ب) ←* ؛ س) میرکا گل /mirkā-gəl/ ؛

مریم - گله/maryam- gələ/ (ا.مک) : مرتعـی در نزدیـک روستای ساس کجور .

مز/məz/ (ا) : مزد – اجرت .

اغر) ۱.←* ، ۲. مـزد /məzd/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) مـزد /məzd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ۱.←* ، ۲. مـز /mez/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ پ) مزدا /mozd/ ؛ او) میزد /mizda/ ؛

مزّار/mezzār/ (ا) : قبرستان – گورســتان – قـبر . نـک : خاک سر .

اغر) مـزار /məzār/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. مـزّاری /mezzāri/ ؛ قص) مزار /mazār/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

مزار - وان/məzār- vān/ (ص.فا) : نگهبان قبرستان .

اغر) ←* ؛ ق) مزاربـون /mezār bun/ ؛ با) مـزار بــون /məzār- bun/ ؛

مزاری/məzāri/ : ۱. محلّ رویش درخـت آزاد . ۲. نـرده‌ی چوبی . ۳. مرتعی جنگلی در اطـراف چـالوس . نـک : ازدار کوته بنه .

اغر) از داری /əzdāri/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. مزاری

/mezāri/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. مزآری /məzzāri/ ؛ ن) ←* ؛

مزامر/məzāmmer/ (ا.مر) : گذرگاه .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مزا- ممرده بیتن/məzā- mamərdə-bayitən/ (مص.مر) : قلق کاری را بدست آوردن .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مزایش/mozāyeš/ (ا.مک) : مزرعه ای در شمال روستای بالا جادّه که تپّه ی تاریخی مزایش در آن واقع است .

اغر) موزایش /muzāyeš/ ؛

مز - بر - مار - او/məzə-bare- māre -u/ (ا.مک) : از آب معدنی های دشت سر آمل .

مزدور/məzdur/ (ص.نس) : ۱. مزدور . ۲. کنایه از: افراد لاغر . ۳. کارگر فصلی یا قرادادی برای مزرعه . نک : اجیر .

اغر) ←* ؛ ب) مزدیر /mezdir/ ؛ ق) مزّیر /mezzir/ ؛ ن) مزّور /məzzur/ ؛ ع) مزّور /mozzur/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مزدوری/məz duri/ (ا.مص) : عملگی - کارگری - کارگری کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) مزّیری /mezziri/ ؛ با) ←* ؛ ع) مزوری /mezuri/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مزده/mazde/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

مزدیر/məzdir/ (ص.نس) : ۱. تنومند - پر زور . ۲. کارگر روزمزد. ۳. کارگری که در ازای خرج شکم در اختیار صاحب کار قرار گیرد .

اغر) مزدور /məz dur/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) مزد یر /mez dir/ ؛ با) مزّیر /məzzir/ ؛

مزدی - گر/məzdi - gar/ (ص.فا) : کارگر روز مزد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مزدی گر /məzdi - gər/ ؛ ق) مزی گری /mezigeri/ ؛ ع) مزگیر /mez gir/ ؛

مزر/mazar/ (ا.مک) : نام رودخانه ای در تنکابن .

مزرا/məzrā/ (ا) : مزرعه .

اغر) ←* ؛

مزرّتی/mozarrəti/ (ص.نس) : ۱. غشی - به تصوّر عوام جن زده . ۲. فرد آزار دهنده . نک : آزاری .

اغر) مزرتی /mazrəti/ ؛ قص) ←* ؛

مزردشت/mazərdašt/ : روستایی از توابع تنکابن .

مزرس/mazrəs/ : از توابع دشت سر آمل .

مزرک/mazərek/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

مزرلات/mazar-lāt/ (ا.مک) : روستایی در تنکابن .

مزروعی لنگه/mazrui-ləngə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

مزره/mazrə/ (ا) : مزرعه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

مز قانچی/məz- qānči/ : نوازنده ، مطرب.

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) مز قنچی /mozgonəi/ ؛ | گ) ←* ؛

مزقل/mazqəl/ (ا) : فولادی که با آن کارد را تیز کنند . تحریف کلمه‌ی مصقل.

اغر) ۱.←* ، ۲. مسقل /masqəl/ ؛

مزقون/mozqon/ : ساز- ادوات موسیقی .

اغر) ←* ؛ ع) ←* ؛

مزگو/mazə- go/ (امر) : ۱. گوزن نر- مرال . ۲. گاو کوهی.

مزنگ/mazəng/ (ا.مک) : ۱. از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر . ۲. روستایی در شمال شرقی بندرگز .

مزو/mazu/ (ا) : از خاندان های ساکن در روستای پنجوی نور .

مزّور/mozzur/ : مزدگیرنده .

اغر) مزدور /məz dur/ ؛ ق) مزیر /məzzir/ ؛ ع) ←* ؛

مزوره/məzvare/ (ا) : نوعی علف و گیاه سبز .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

مزه-دار/məzə-dār/ (ص.فا) : بامزه - لذیذ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ | گ) مزه دار /mazə-dār/ ؛

مزه-قلّاش/məzə qallāš/ : ماهی نر کوچکی که سفید

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

رنگ است .

مزه-هدائن/mezə-hədāan/ (مص.مر) : ۱. لذّت بخشیدن – خوش مزه بودن . ۲. طعمی خوش که چشنده به احساس دوباره آن حریص شود .

اغر) ←* ؛ ق) مزه هدائن /məzə hədāən/ ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. مزه هادائن /meze hādāan/ ؛ *ع)* مزه هادان /meza hādān/ ؛ *قص)* مزه بکردن /mazə-bakerdan/ ؛ ت) مزه دئن /mazədaen/ ؛ *اشر)* ←* ؛

مزه-هکاردن/məzə-həkārdən/ (مص.مر) : مزه دادن – خوش مزه بودن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* مزه هاکردن /məzə-hākerdən/ ؛ ق) ←*(س)* ؛ *با)* مزه-هکردن /məzə-hakərdən/ ؛ *آ)* ۱. مزه هاکردن /məzə hākərdan/ ، ۲. مزه هکردن /məzə hakərdan/ ؛ *ع)* مزه هاکردن /meze hākordan/ ؛ *قص)* ←*(آ)* ؛ ت) مزه هکردن /mazə hakerden/ ؛ *اشر)* مزد-هدائن /məzd-hədāən/ ؛

مزید/mazid/ (ا.مک) : از توابع میان رود بالای نور .

مزیدی/mazidi/ (ا) : تیره ای از طایفه‌ی علی شاهی ساکن در کتول .

مزّیر/məzzir/ (ا) : ۱. مزدور . ۲. کارگر فصلی . ۳. نوکر .

اغر) مزدور /məzdur/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* مزّیر /mazzir/ ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* مزّور /mozzur/ ؛ ت) مزبر /mezbar/ ؛ *پ)* مزدوبر /mozdubar/ ؛ *او)* میژد /mizda/ ؛

مس/mas/ (ص) : ۱. فربه . ۲. مست – احساس سرمستی ناشی از سلامت کامل مزاج و روزگار خوش .

اغر) ۱.←* ، ۲. مست /mast/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* مست /mast/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *گ)* ←*(س)* ؛ *پ)* مس /mas/ ؛

مس/messə/ : مال من .

ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

مس/məs/ : غم و غصّه– اندوه .

ن) ←* ؛

مسار/masār/ (ا) : درخت بلندی که کندوی سنّتی زنبور عسل را روی آن قرار داده و بخش پایینی درخت را به طول یک تا دو متر با صفحات فلزی پوشش می‌دادند، تا مانع بالا رفتن خرس به بالای درخت شوند .

اغر) ←* ؛ *س)* مازدار /māz-dār/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* مهزدار /mahaz dār/ ؛

مسان/mosān/ : مانند – شبیه .

ت) ←* ؛

مسباحی/mesbāhi/ : نوعی برنج به شکل دم سیاه ولی کوتاهتر و باریک تر با طعم بسیار عالی .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛

مس بویین/mas-baviyən/ (مص.مر) : ۱. برخاستن نرینگی – حالت نعوظ . ۲. سرمست شدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. مست بویین /mast baviyən/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* مست بیّن /mast-bayyən/ ؛ ق) مس بین /mas bayən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* مس بیّن /mas-bayyan/ ؛ *ع)* شق ببین /šaq babeyan/ ؛

مسپاک/məspāk/ : نوعی برنج کم ارزش و پرمحصول .

ق) مسواک /mesvāk/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛

مستک/mastək/ (ا) : چسبک که نوعی گیاه بادانه‌های چسبناک است.

اغر) مسک /masək/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) مسّک /massək/ ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *ع)* مسّک /massak/ ؛ *اشر)* مسک /masak/ ؛

مستکی/mastəki/ (ا) : ۱. جایی که گیاهان چسبنده، فراوان روید . ۲. نوعی گیاهِ چسبناک.۳. شیره‌ی درخت، صمغ.

اغر) مسکی /masəki/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *ع)* مسّکی /massəki/ ؛

مست موس/maste mus/ : الکی خوش .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛

مسته مرد/mastə mard/ :

این شاعر مازندرانی در دوره‌ی عضدالدوله‌ی دیلمی می‌زیست و مدیحه گوی این پادشاه شعر دوست بود. گویند روزی عضدالدوله در باغی به عیش و عشرت نشسته بود. مسته مرد مخفیانه به آن جا وارد و پنهان شد. نگهبانان او را یافته نزد عضدالدوله بردند. پس از شناختی که شاه از این

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

شاعر پیدا کرد از او خواست که در وصف آن مجلس شعری بسراید. شاعر شعر زیر را به زبان تبری سرود و مـورد توجه قرار گرفت: کوره سـدره فیلـه پیتـه و اِنهذونـه گتـه و مـردم اشنهذ- گویی خورشی یو این یو موندنه این- این دریا نیمی او نیمی مه این-خه ری پنهون کرد و نـرگس نمـایون-اخـه ری خوی ادا استی دوون-بـرگردان فارسی: دختـرک چـادر نماز آسمانی به خودش پیچیده مرا نـگاه می‌کنـد. صورتـش چهری باز و زیبایی است. دلفریب است و تمـام مـردم بـه او نظاره می‌کنند . ای عضدالدوله اگر تـو مـی گویـی کـه ایـن دخترک مثل خورشید است من هم قبول دارم و می گویم او دریایی را می ماند که ماه در آن منعکس شده و جلـوه گری می‌کند. هر چند خود را پنهان کرد. ولی دیدگانش دل هـا را با خود می‌برد.برای اینکه نبینمش، با آستین و دسـت جلـوی چشم اندازم را گرفته است.

مسجد جامع ساری/masjed-jāmə sari/ :

حسن به اسفندیار درباره‌ی این مسجد نوشته اسـت: مسـجد جامع ساری را در خلافت هارون الرشید، یحیـی بـن یحیـی بنیاد نهاد و مازیار بن کارن به اتمام رسانید و آثـار و عمـارت مازیار بیشتر ظاهر است. رضاقلی خان هدایت دربـاره‌ی ایـن مسجد نوشته است: نسـبت بنـای ایـن جـامع را بـه خلفـای عبّاسی خاصّه هارون الرشید می‌دهند. سه گنبـدان در قدیـم آتشکده بوده و عقیده ی بعضی این است که سرسلم و تور و ایرج، پسران فریدون در آنجـا مدفـون اسـت. ملگنـوف مـی نویسد: مسجد جامع ساری معبد موبدان گبری بود. بنـای آن گویند عمر بن علا یا یحیی بن یحیی کرده است. (نقـل بـه تلخیص از کتاب: از آستارا تا اسـتارباد. ج پنجـم بخـش اوّل ص ۵۵۶-۵۵۵).

مس-دره/məs-darə/ : نام روستایی از دراز کلای بابل .

مس-درّه/mes-darrə/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار بابل .

مسف/mesəf/ (ا.مک) : روستایی در هزار جریب بهشهر .

مسک/masək/ (ا) : ۱. چسبک - گیاهی یک ساله از تـیره ی گندمیان . ۲. بسیار سوختن . **نک** : حجریک .

اغـر) ←* ؛ *ب)* مســتک /mastək/ ؛ *س)* ۱.←* ، ۲.←*(ب)* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* مسّـک /massək/ ؛ *ع)* مسّـک /massak/ ؛ *قص)* ←*(ع)* ؛ *اشر)* ←*(ع)* ؛

مسکر/məskər/ (ص.فا) : مسگر .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. مسگر /məsgər/ ؛ *س)* مرسگر /mərsəgər/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ۱. مسـکر /meskar/ ، ۲. مسکر /qaligar/ ؛ *قص)* مسگر /mesgar/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* مسـکر /meskar/ ؛ *آک)* مـرس قلعـی کـن /mərs-qalaəi-kon/ ؛

مسکلا/məs-kəlā/ (ا.مر) : ظرف مسی بزرگ با لبه ی پهن که در آن شیر یا آب ریزند .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛



مسجد جامع ساری

مسکون/maskun/ : از توابع لیتکوه آمل .

مسکی/massəki/ (ص.نس) : ۱. پرچانه . ۲. سقزّ - آدامس . ۳. الکی خوش . **نک** : چک مس .

ب) ←* ؛ *س)* مسـتکی /masteki/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* مسکی /maski/ ؛

مسگر/mesgar/ : نام اسبی که به رنگ مس باشد .

با) ←* ؛

مسّک-مگیل/massəg-magil/ (ا.مـک) : از توابـع شـبه جزیره‌ی میان کاله .

مس-مس/məs-məs/ (ا) : ۱. درنگ - این پاوآن پاکردن . ۲. کاری را مهمل گذاشتن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) مس-مس /-mes mes/ ؛ آ) ←(ق)؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ اشر) ←*؛ اَک) موس موس /mos - mos/ ؛

مس-مستی/mas-masti/ (ق) : از روی مستی - حرکات مستانه .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) مست مستی /mast-masti/ ؛ ق) ←*؛ ع) مس مسّی /mas massi/ ؛ قص) مسی مسی /masi-masi/ ؛ ت) ←*؛ اشر) مستله - مسدان /-mastelə /masdān/ ؛

مس-مسو/məs-məsu/ (ص.نس) : وا رفته و تنبل- کم تحرّک .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) مس مسی /məs-məsi/ ؛ ق) ←*؛ قص) ←*؛ اشر) ←*؛

مسمسوک/məs məsuk/ (ص.نس) : کندکار- کم تحرّک .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛

مس-مس هکاردن/məs-məs-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. دست دست کردن . ۲. اهمال نمودن در کار . ۳. تردید و دودلی درعمل .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) مس مس هاکردن /-məs-məs /hākerdən/ ؛ ق) ←(س)؛ آ) ۱. مس مس هاکردن /mes mes hākərdan/ ، ۲. مس مس هکردن /mes mes hakərdan/ ؛ ع) مس مسی هاکردن /mas masi hākordan/ ؛ قص) مس مس هاکردن /məs-məs-hākerdan/ ؛ ت) مس مس هکردن /mes mes hakerden/ ؛ اشر) مس-مس-هاکئردن /məs-məs-hākoərdən/ ؛ اَک) موس موس گودن /mos mos gudan/ ؛

مسملک/masmalək/ : دستگیره - دست آویز . کنایه از آلت مردی.

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ع) مسملک /mas malak/ ؛

مسن/mosən/ : مانند- شبیه .

ق) موسّن /mossən/ ؛ ع) مسن /moson/ ؛ ت) ←*؛ گ) موسون /muson/ ؛

مسن/məsən/ (ا) : گاه - زمان .

ب) ←*؛

مسنی/masani/ : محلّ تقسیم آب .

ن) ←*؛

مسنی/masni/ : آبی که از بلندی به آسیاب ریزد .

اغر) ←*؛

مسوا/mesvā/ (ا) : نوعی برنج .

ق) مسواک /mesvāk/ ؛ آ) ←*؛

مسّه-خو/xo-massə/ (ص.مر) : خواب عمیق .

اغر) ۱.←* ، ۲. مست خو /maste-xo/ ؛ س) مسته خو /mastə - xo/ ؛ ق) ←*؛ آ) مسّه خو /massə xu/ ؛ ع) ←*؛ قص) ←(آ)؛ اشر) ←*؛ اَک) مسته خو /maste-xow/ ؛

مش/meš/ (ا) : ۱. گوسفند مادّه . ۲. گوسفند چندساله .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ آ) ←*؛ قص) میش /miš/ ؛ ت) ←*؛ اشر) ←*؛ اَک) ←(قص) ؛ او) میش /maeš/ ؛

مشایی مله/məšāi-malə/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی آمل .

مشال/məšāl/ (ا) : مشعل .

اغر) مشل /mašal/ ؛ ب) ←*؛ س) ←(اغر)؛ ق) جرق سو /jarəqə su/ ؛ ع) ←*؛ قص) ←(س)؛ اشر) مشل /mašal/ ؛

مشال پلیته/məšāl-pəlitə/ :

پارچه‌ی مشعل. براساس سنّتی قدیمی پیش از اجرای مجالس تعزیه کودکان روستا به یکایک خانه‌های ده مراجعه نموده و به جمع آوری پارچه‌های کهنه می پرداختند تا هنگام اجرای تعزیه مشعل ها را جهت روشن نگه داشتن محلّ اجرای تعزیه بر افروزند.

مشاورک/mošāverak/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

مشبه/mašbe/ (ا) : مشربه - ظرفی برای حمل شیر و آب و دیگر مایعات - تنگ بزرگ .

اغر) مشتفه /maštofə/ ؛ با) ←*؛ ع) مشرفه /mašrəfə/ ؛ اَک) موشورفه /mušurfə/ ؛

مشت/mašt/ (ص) : انبوه - لبالب - پر . نک : المباره .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛



مشال پلیته

مشتال/maštāl/ (ص.نس) : ۱. آبکی . ۲. سنگین . ۳. کُندرو.

مشت-بار/maštə-bār/ : ۱. حواله به دیگری دادن . ۲. بار کامل و در حدّ نهایت ظرفیت . **نک** : چک هدائه .

ع) ←* ؛ ت) مشت /mašt/ ؛

مشتری/məštəri/ : ۱. کنایه از: خواستگار . ۲. مشتری .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) مشتری /moštari/ ؛

مشتفه/maštofə/ (ا) : مشربه – ظرفی مسی برای حمل شیر، آب و مایعات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) مشفه /mešfə/ ؛ع) مشرفه /mašrəfə/ ؛ آک) موشورفه /mušurfə/ ؛

مشتک/maštek/ (ا) : نوعی ساز بادی .

ق) ←* ؛

مشتک/moštak/ : کود یا خاکی که با دست، پای صیفی‌جات مانند کدو، خیار و سیب زمینی ریزند .

قص) ←* ؛

مشتلق/məštəloq/ : مژدگانی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مشتلق /məštələq/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ع) مشتلق /moštoloq/ ؛ قص) مشتلاق /meštelāq/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←(ع) ؛

مشتله قونه/məštələ qunə/ : مژدگانی .

اغر) مشتلغانه /məštəloqānə/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

مشت مشت/maštə mašt/ : ۱. پر . ۲. ظرف انباشته از مایع در حدّ سرریز . **نک** : پرپر .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

مشته/moštə/ (ق.مق) : ۱. شالی درو شده‌ای که در یک مشت جای گیرد . ۲. دسته‌ی گاو آهن . ۳. بافه . **نک** : ازال سردسته .

س) مشتی /mošti/ ؛ ن) ←* ؛ قص) یه مشت /yə-mešt/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. یه مشته /ye-moštə/ ؛ آک) ←* ؛

مشتی گیری/mašti-giri/ (ص.مر) : ۱. شیک پوشی – قشنگ . ۲. گفتار و افعال قلندران داشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

مش-حال/meš-hāl/ : مش + حال – در لغت به معنی حالت میش است و در موسیقی مازندران نام تکّه ای سازی مربوط به لله وا یا نی چوپانی است .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

مشدی/mašadi/ (ا) : کفش دوزک . **نک** : آرونک .

ب) ←* ؛

مشدی/mašdi/ : از منظومه های موسیقیایی و حماسی مازندران .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

مشرفه/mašrefə/ (ا) : پارچ مسی دسته دار .

اغر) ←* ؛ ق) مشفه /mašfə/ ؛ع) ←* ؛ آک) مشرفه /mosorfə/ ؛

مشرک/mešrek/ (ص) : زشت – بد قیافه – بدریخت .

ق) ←* ؛

مشعشی/mošašai/ (ا) : از طوایف خواجه وند ساکن در کلاردشت .

مشغل-زمبه/mašqol-zambə/ (ص) : مدیون – در زمّه‌ی کسی بودن .

اغر) ←* ؛ ب) مشغول زمبه /mašqul-zəmbə/ ؛ س) مشغول زمبه /mašqol zembə/ ؛ ق) ←* ؛ع) مشغل زمّه /mošqolə zammə/ ؛ قص) مشغول زمّه /mašqul zemmə/ ؛ اشر) مشغول-مزمّه /mašqul-mezemme/ ؛

مشقی/mašqi/ : نام تکّه‌ای سازی در موسیقی مازندرانی است که در مراسم سرور آمیز توسّط سرنا نواخته می شود .
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛

مشک/mešk/ : مشک – مادّه معطّر مشهور .
اغر) ←**؛ ق) ←**؛ پ) مشک /mušk/ ؛

مشک-بند/məške-bənd/ (ا.مر) : گونه‌ای گیاه در شالی‌زار.
ب) ←**؛

مشک – فیک/mešk-fik/ (ا.مر) : از انواع بید تبری . نک : بیدتبری .
اغر) بزمشک /bəz-məšk/ ؛ ق) فک /fek/ ؛ع) بیدمشک /bidəmešk/ ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. ماش فیک /māš-fik/ ؛

مشک-ون/məškə-van/ (ا.مر) : نوعی علف قرمز رنگ .
آ) ←**؛

مشکی حلوا/məškihalvā/ : حلوایی که با آرد و عسل درست کنند .
ن) ←**؛

مشکین-چال/məškin-čāl/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

مش گی در بموئن/miš-gi-dar-bəmoən/ (مص.مر) : کنایه از : اختلاف افتادن – نفاق میان دو کس .
اغر) ←**؛

مشمشه/mešmešə/ : نوعی بیماری انسان و دام .
ع) ←**؛

مشمل//mašməl (ص) : ۱. فرد بسیار زیبا و خوش اندام – زن خوش اندام . ۲. آدم لوس و اطواری .
ب) ←**؛ س) ←**؛ع) مشمل /mašmal/ ؛

مشمل-هدائن/mašməl-hədāən/ (مص.مر) : ۱. چاپلوسی کردن . ۲. ادا و اطوار در آوردن.
اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) ←**؛

مش-می گهون/məšmigəhun/ (ا.مر) : نوعی گون کم خار که دانه‌ی آن را به عنوان بنشن آش مورد استفاده قرار دهند .
آ) ←**؛

مشهدی – سرا/mašhadi-sarā/ (ا.مک) : از توابع عبّاس آباد تنکابن .

مصرع/mesra/ :
نوعی سؤال و جواب در تعزیه که در اینگونه گفتگو هر یک از طرفین یک مصرع شعر را در جواب طرف مقابل دکلمه کند. نمونه‌ای از مصرع در تعزیه: شمر: ای سرجمله سرکشان زاده ی سر به تو سلام. ابن سعد: میر سپه علیکما بر تو ایا خجسته فام. شمر: تخت جلال شوکتت باد همیشه برقرار. ابن سعد: هان همه خیل حاضرین زر بکنیدشان نثار. شمر: گر تو اجازتم دهی داخل بارگه شوم. ابن سعد: شمر تو خود مخیری من به تو عبد و چاکرم. شمر: امر نما که حاضرین دور شوند از برت. ابن سعد: دور شوید حاضرین! زانکه بود مشاورت.

مضراب/mezrāb/ : فشار وارد آوردن .
ب) ←**؛ ق) ←**؛

معجر/majar/ (ا) : آتشدانی که بوسیله‌ی میله‌ای بر زمین استوار شود. در دهه‌ی محرّم آن را روشن کرده و مردان در کنار آن کمر همدیگر را چسبیده و به دورش چرخیده و سینه می زدند. این عمل جوش زدن نامیده می‌شد.
اغر) ←**؛ ب) ←**؛

معلّم-کوه/moalləm-kuh/ (ا.مک) : از توابع نشتای عبّاس آباد .

معین درّه/moein darrə/ (ا.مک) : روستایی کنار جادّه چالوس تهران نزدیک دزدبن .

مغ/maq/ (ا) : سوراخ – حفره .
ع) مغر /maqar/ ؛

مغاب/meqāb/ (ا.ا) : وسیله ی درودگری .
ق) ←**؛

مغّار/maqqār/ (ا) : غار وسیع و بزرگ .
ب) ←**؛ س) مغاره /maqārə/ ؛ ت) ←**؛

مغّاش/maqqāš/ (ا) : ۱. پنس – موچین . ۲. ابزاری مربوط به نجّاران که به وسیله‌ی آن چوب را سوراخ کنند .
ب) ←**؛ س) مغّاش /meqqāš/ ؛ ق) ←**؛ع) ←**؛ قص) ←**؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

برخی گونه‌های حیات جانوری



شال



اشکاری گو



گومش



یلخی اسب



پلنگ



بامشی شال



اوسیکا



شوکوروم

برخی گونه‌های حیات جانوری



انجیرخواره



اُکلاج



گیلان‌شاه



سیوکلاج



غشنیک کلاج



اوسیکا

برخی گونه‌های حیات جانوری



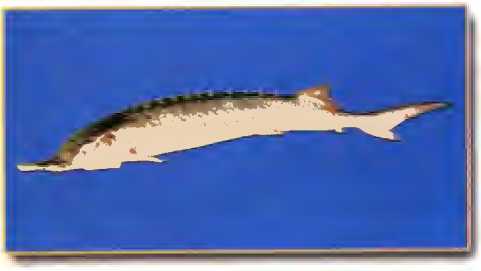
اورنج



اسپیلی



تلاجی



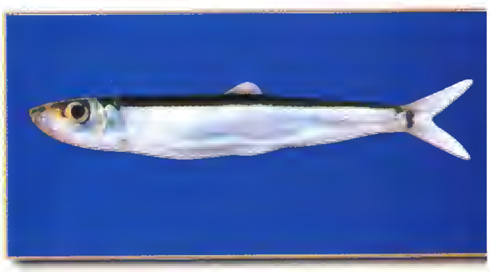
سگ ماهی



کپور ماهی



غازش



اسلک



سفیدک- سوف

برخی گونه‌های حیات جانوری



ابیاکل-گورنیاچ



ملاّزیاک - سیتک



آوست



واشه



اسبه ماهی



اسبلی



اشکاری گو

مغاشر/məqāšər/ (ا.مص) : ۱. دو پوسته کردن باقلا .
اغر) ← * ؛

مغاشر/məqāšer/ (ا.مص) : نشخوار کردن چارپایان.
اغر) ← * ؛

مغان-ده//məqān-deh/ (ا.مک) : از توابع ناتل رستاق نور .

مغز/maqəz/ (ص) : ۱. بزی که گوش های پهن و بلندی دارد . ۲. بز با گوش خال خالی .
اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مغز/maqəz/ (ا) : مگس .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. موآز /muāz/ ؛ع) مهز /mahaz/ ؛ قص) مگس / /magas/ ؛ ت) مئز /maəz/ ؛ اشر) مغز /maqaz/ ؛ آک) مگز /maqaz/ ؛ پ) مگس /mgs/ ؛ او) مخشی /maxši/ ؛

مغز-بچرانیین/maqəz-bačərāniyən/ : کنایه از: رونق نداشتن کار .
اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) غاز بچرانین /qāz bačerāneyan/ ؛

مغزبز/maqəze-bəz/ (ا.مر) : بزخال خالی رنگ .
ب) ← * ؛اشر) مغز-بز /maqaz-bəz/ ؛

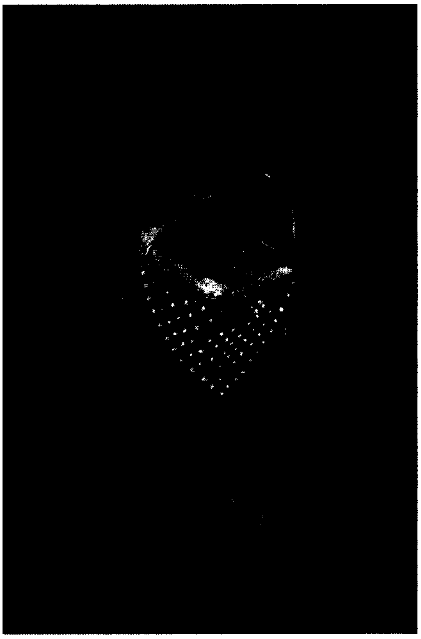
مغز پران/maqəz-parān/ : ابزاری رشته رشته و چرمی که بر پیشانی اسب بندند تا حیوان از آزار مگس در امان باشد .
ب) ← * ؛ س) ← * ؛

مغز خار/maqaz-xār/ (ا.مر) : ۱. پری شاهرخ . ۲. پرنده انجیر خوار با نام علمی: otiolus lus orio . نک : آهیل.
اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مغزری-هاکردن/maqzərəy-hākerdan/ (مص.مر) : ۱. بریدن کامل سر گوسفند به هنگام ذبح . ۲. واضح و آشکار ساختن ابهام مطلبی .
ق) مغز رگ هاکردن /maqzə rag hākərdən/ ؛ ن) ← * ؛ع) مغز ره هاکردن /maqz rə hākordan/ ؛

مغز-عسلی/məqaz-asali/ : زنبور عسل .
ع) عسّل مهز /assel mahaz/ ؛ اشر) ← * ؛

مغز-کندل/maqəz-kandel/ (ا.مر) : کندوی عسل .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ع) مهز کندل /mahaz kandəl/ ؛ ت) مئزکندل /maez kandel/ ؛ اشر) مغز-کندل /maqaz-kandel/ ؛



مغز پران

مغزو/maqəzu/ : ۱. مغز گردو - میان گردو . ۲. داخل - وسط .

مغزه/maqzə/ (ا) : کنجاله‌ی پنبه .
س) ← * ؛ ق) ← * ؛

مغف/məqof/ (ا) : بلد - دانا .
ب) ← * ؛

مغفه-داشتن/məqofə-dāštən/ (مص.مر) : چم و خم کاری را دانستن- آگاه به انجام کاری بودن .
ب) ← * ؛

مغلمه/maqlemə/ (ا.مص) : ۱. هنگام جنگ و جدال . ۲. شلوغ - شلوغی .
اغر) مغلته /maqlatə/ ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) مغلوبه /maqlubə/ ؛

مغلو/maqalo/ : نوعی حشره - انواع کرم .

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ق) مغو /mequ/ ؛ ن) ←*؛ ع) ←*؛

مغلوش/maqluš/ : **نک** : ناروک .

مغم/məqom/ (ا) : ادا– از کسی تقلید کردن .

اغر) ←*؛ ب) مغوم /məqum/ ؛ س) ←*؛ ق) مغوم /mequm/ ؛ ع) مغون /moqun/ ؛ *قص)* ←(ع)؛ *اشر)* مغام /meqām/ ؛

مغم–دربیاردن/məqom-dar-biyārdən/ (مص.مر) : ادای کسی را در آوردن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) مغوم در بیاردن /məqum-darbiyārdən/ ؛ *قص)* مغون در بیاردن /moqun-dar-biyārdan/ ؛ *اشر)* مغام–دربیاردن /meqām-darbiyārdən/ ؛

مغمغو/maq-maqu/ : نوعی سبزی صحرایی که مورد استفاده‌ی غذایی دارد.

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*؛

مغن/maqen/ : سنگ دل –بی رحم .

مغن/moqon/ (ق.تش) : مانند . **نک** : بمونس .

ب) مغم /məqom/ ؛ ق) ←(ب)؛ ع) ←*؛

مف/maf/ (ص.مر) : ۱. درهم و برهم– نامرتّب . ۲. کلافه – سردرگم – آشفته – گیج . **نک** : ابودرج .

اغر) ←*؛

مفتلا/meftelā/ : تحریف واژه‌ی مبتلا – گرفتار .

اغر) مبتلا /məbtəlā/ ؛ ق) مفتلا /meftəlā/ ؛ آ) ←(ق)؛ ع) ←(ق)؛ *قص)* مبتلا /mobtalā/ ؛

مفتلا–بویین/moftəlā-baviyən/ (مص.مر) : مبتلا شدن– گرفتار شدن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) مفتلابین /məftəlā bayən/ ؛ آ) مفتلا بیّن /meftəlā bayyan/ ؛ ع) مفتلابیین /moftelā babeyan/ ؛ *قص)* مبتلا ببیین /mobtalā babiyan/ ؛ آک) مفتلا بون /moftalā-bon/ ؛

مفتلا–هکاردن/moftəlā-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. مبتلا کردن . ۲. گرفتار کردن .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ ق) مفتلا هاکردن /məftəlā hākərdən/ ؛ آ) ۱. مفتلا هاکردن /məftəlā hākərdan/ ، ۲. مفتلاهکردن /məftəlā hakərdan/ ؛

مفتی–کلا/mofti-kelā/ (ا.مک) : از توابع ساری .

مفرش/mafraš/ : رختخواب و مشابه آن که بر روی اسب بار کنند و اطراف آن را بپوشانند .

ق) ←*؛ ت) ←*؛

مجدزنگو/macced zangu/ (ا.مک) : از محلّات تاریخی ساری .

مقّاش/maqqāš/ : موچین .

ق) ←*؛ ع) ←*؛

مقام/məqām/ (ا) : ۱. زمزمه‌ی همراه آهنگ . ۲. از توابع رودپی ساری .

اغر) ←*؛ ق) مقوم /məqum/ ؛

مقراض/məqrāz/ : قیچی .

ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) ←*



مقراض

مقر–بموئن/məqər-bəmuən/ : اقرار کردن – به زور اقرار کردن . **نک** : بروز بموئن .

اغر) ۱.←*، ۲. مقار بموئن /məqār bəmoən/ ؛ ب) مقر–بموئن /moqər-bemoən/ ؛ س) مقر–بیموئن /meqər-biyamuən/ ؛ ق) مقر–بموئن /moqər-bəmuən/ ؛ *با)* ←(ق)؛ آ) مقر–بموئن /məqər-bəmuan/ ؛ ن) مقر–بیموئن /məqər-bimuən/ ؛ ع) مقر–بمان /maqor-bomān/ ؛ *قص)* مقربیاردن /moqər-biyārdan/ ؛ ت) مقر–امن /moqər-oman/ ؛ *اشر)* مقثر–بیلموئن /moqoər-beyāmuən/ ؛

مقربیاردن/moqər biyārdən/ (مص.مر) : با فشار کسی را وادار به اقرار کردن . **نک** : بروز بیاردن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) مقار بیاردن /məqār beyārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) مقر بیاردن /meqər - biyārdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) مقر–بیردن /moqər-beyardan/ ؛ ت) ۱.←(ع) ، ۲. مقر–آردن /moqər-ārdən/ ؛ اشر) ۱.←(ع) ، ۲. مقر–بیاردن /-moqər-beyārdan/ ؛ آک) موقواردن /moqor-ardan/ ؛

مقرهایتن/moqor hāytan/ : اقرار گرفتن .

اغر) مقار بیاردن /məqār beyārdən/ ؛ ق) مقر بییاردن /məqərbiyārdən/ ؛ ع) ←* ؛

مقری بازی//maqri-bāzi : از انواع بازی‌های بومی .

ب) ←* ؛

مقری کلا/moqrikəlā/ (ا.مک) : از توابع بابلسر .

مقلّد/moqalled/ (ا) : دلقکی که همراه بند بازان و رسن بازان به صورت مضحکه به تقلید از کار آن‌ها پرداخته و تماشاگران را می خنداند. لباس اینگونه دلقک ها مانند لباس بازیگران سیرک است . **نک** : ریسمون باز .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

مقن/moqon/ (ق.تش) : مانند ، شبیه . **نک** : بسون – بمونس .

ع) ←* ؛

مقولو/maqulu/ : ۱. کرم . ۲. لفظی جهت نامیدن کرم به زبان کودکان .

ع) ←* ؛

مقوم/mequm/ :

در موسیقی مازندران مقوم همان مقام مصطلح در موسیقی مناطق است. در محاوره به معنی ادا در آوردن است. در ناظم الاطبّا مقام به معنی مقامات موسیقی و پرده هـای موسیقی آمده است. در زبان فارسی به معنی مقام - جایگاه ارزش و اعتبار است. اگر به تعاریفی که محققان غربی، ترک، عرب و فارس از مفهوم مقام ارائه داده اند نظر افکنیم، مشاهده می کنیم که مقام هم از نظر تاریخی و هم در بررسی های محققان قرن اخیر معانی متفاوت و گاه متضادی را در بر می‌گیرد. استنباطی که امروزه از مفهوم مقامی در مقابل ردیفی یا دستگاهی انجام می‌شود ، احتمالاً بر این دیدگاه استوار است که مفهوم مقام دارای ریشه‌ی تاریخی قابل توجهی در ایران است. با تأکید بر این نکته که کلمه‌ی مقام عربی است، ظاهراً این عنوان در ایران اولین بار در قرن هشتم (هـ) در رابطه با موسیقی دوره‌ی اسلامی عنوان می‌شود. در آثار «فارابی» و «ابن سینا» ظاهراً ترکیبات متفاوت گروه‌های اصوات، جناس نامیده می شده و «صفی الدین ارموی» نیز به جای مقام از دور استفاده می‌کند. «صفی‌الدین» و برخی دیگر مفهوم مقام را نه فقط توالی اصوات، بلکه آن را با ملودی (لحن) در ارتباط می دانند. ظاهراً «عبدالرحمن جامی» با تأثیر پذیری از «عبدالقادر مراغی» از ۹۱ دور صحبت می‌کند و این ادوار را شامل دوازده مقام رایج و معروف، شش آواز، بیست و چهار شعبه و .... می داند. مصطلح کنندگان مفهوم موسیقی مقامی ظاهراً آن را در مقابل موسیقی ردیفی (دستگاهی) به کار می برند. احتمالاً در ذهن ایشان موسیقی مقامی عبارت از نوعی از موسیقی رایج در ایران قدیم بوده که مشمول تغییر سیستم مقامی به دستگاهی نشده است. از این نظر می توان این استنباط را کرد که، موسیقی های نواحی ایران یک موسیقی غیر رسمی بوده است که شامل تحول و تغییر سیستم نشده، کماکان به شکل مقامی باقی مانده است. به شرط صحت این طرز تلقی، نتایج زیر قابل تصور است: ۱- موسیقی ردیف فعلی، ریشه در موسیقی نواحی مختلف ایران داشته است. ۲- أشکال و انواع فرهیخته تر و کلاسه شده تر نواها و مقام های نواحی ایران در دست موسیقی دانانِ با دید و دانش بیش تر، در شهرهای بزرگ (مراکز اصلی قدرت سیاسی)، با تأثیرپذیری از معیارهای زیباشناسی و منطق هنری این مراکز، به شکل مقام های رسمی پذیرفته شدند. ۳- این مقام های رسمی در مرحله‌ی بعد با عبور از صافی هنری (هنر خواص و برگزیدگان فرهنگی غالب جامعه)، تصفیه و تلخیص شده، کلاسه بندی دقیق تری گرفت و در قالب ردیف تداوم یافت. ۴- و این در حالی است که سرچشمه‌ی همین الحان (نغمات ردیف)، در مکان های دور از مراکز رسمی تقریباً در قالب و شکل اولیه شان (مقامات جدا از یکدیگر، مقامات طبقه بندی نشده، به هم پیوست داده نشده و ردیف نشده) باقی ماندند. ۵- باقی ماندن شکل مقامی در موسیقی نواحی مختلف ایران و جایگزین شدن آن‌ها در قالب مقام های رسمی و معمول و سپس موسیقی ردیف در مراکز رسمی، می تواند از تمدن نسبی شهری (با معیارهای هنری مربوطه‌اش) تبعیت کرده باشد. (البته دو دیدگاه کلی اما نسبتاً رایج در زمینه‌ی معماری و شهر سازی، دال بر الف) تکامل روستا به شهر وب) وجود شهر در کنار روستا از ابتدا، قابل تعمق است). در هر صورت این واژه

یعنی مقام در صورتها و اشکال مختلف در موسیقی مناطق تبری زبان معمول است. در این رابطه باورهایی نیز وجود دارد که به طور مثال می توان از چهل مقام بودن نی چوپانی یاد کرد.

مقه/maqə/ : زیاد معطّل شدن – در انتظار کسی ایستادن .
ق) ←* ؛

مق-هدائن/meq-hedāan/ (مص.مر) : کسی را زیر فشار قرار دادن– سخت گرفتن بر کسی .
ق) ←* ؛ ع) جق هادان /jeq hādān/ ؛

مک/mak/ : ۱. پوسته ی سرکچل ها . ۲. کبره‌ی زخم .
ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

مک/mok/ (ص) : تمام – کامل – درست و به اندازه . **نک**: موک.
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

مک/mek/ : ۱. شیری غلیظ و مقوّی که پس از زاییدن گاو دوشیده شود . ۲. مایه‌ای که از شکمبه ی برّه گیرند و به عنوان مایه‌ی پنیر استفاده کنند . ۳. شوره سر . ۴. پوسته زخم بیماری کچلی . **نک** : شیرماک – آرشه .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مکه /mekə/ ؛ س) مکه /məkə/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. میکه /mikə/ ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. ماکّه /mākkə/ ؛ آ) ماک /māk/ ؛ ع) مک /mak/ ؛ قص) ←(آ) ؛

مکا/makā/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

مکابج پله/məkābəjpelə/ : ذرّت با لفاف و کاکل و کرک .
ت) ←* ؛

مکابره/məkāberə/ (مص.مر) : ۱. بگو مگوی خصمانه . ۲. مشاجره ی لفظی . **نک** : بئوت نئوت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

مکابیج/mekābij/ (ا) : ذرّت .
اغر) مکّه /makkə/ ؛ ع) میکاگنّم /mikā gannem/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

مکّاچه/məkkāčə/ : بالشتک زیر سر نوزاد در گهواره .
ب) متکاچه /mətkāčə/ ؛ ق) متاک /mətāk/ ؛ آ) ←* ؛

مکار/makār/ (ا.مک) : از توابع کوهستان غرب چالوس .

مکار و/məkā-ru/ (ا.مک) : ۱. از مراتع لنگای عبّاس آباد . ۲. از روستاهای کلاردشت چالوس .

مکارود/makā rud/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

مکرن/məkrən/ (ص.نس) : حیله‌گر– دارای مکر .
ن) ←* ؛

مکز/məkez/ (ا/ا.مص) : ۱. پرهیز – دوری – خودداری . ۲. خجالت . ۳. خجالت کشیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

مکز-هکاردن/makəz-həkārdən/ (مص.مر) : پرهیز کردن – دوری کردن – خودداری کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

مکسن/makesen/ (ا) : ۱. نوعی گیره‌ی در، پنجره یا صندوق . ۲. ورم بدن . ۳. پاروی قایق . **نک** : چفت .
ت) ←* ؛

مکّم/makkəm/ (ص) : محکم .
اغر) ۱.←* ، ۲. مکم /makəm/ ؛ ب) ←* ؛ س) مکم /makem/ ؛ ق) مکم /mokam/ ؛ آ) مکّم /mekkam/ ؛ ع) ←(ق) ؛ قص) ←(ق) ؛ اشر) مکئم /makoəm/ ؛ آک) ←(ق) ؛

مک-مزه/mək-məzə/ (ا.مر) : مزه – غذای خوشمزه آمیخته با چاشنی های گوناگون .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) مک و مزه /məko məzə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) مکه مزه /makə-mazə/ ؛

مکّ-مک-بیین/mokke-mok-biyən/ (مص.مر) : لبریز بودن. درست اندازه‌ی دلخواه بودن – به اندازه بودن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مک-مکی/mak-maki/ (ص.نس) : غرغرو .
س) ←* ؛ ق) میک میکی /mik miki/ ؛ قص) ←(ق) ؛

مکن/makən/ (ص) : کچل – کسی که سری پر از شوره و پوسته یا قارچ و بیماری کچلی دارد .
ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

مکنا/məkənā/ (ا) : روسری – چارقد .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مکنا/məkənā/ (ا) : نام نوعی سبزی کوهی با برگ های

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

پهن و بوی خوش .

س) متکا /mətkā/ ؛ ق) ←* ؛

مکنا-دمبال/məkənā-dəmbāl/ (ا.مر) : گوشه‌ی روسری .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مکّو/makku/ (ا) : ماکو - دست افزاری که ماسوره را در آن کنند و به وسیله‌ی آن جامه بافند - جای ماسوره در چرخ خیّاطی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مکو /maku/ ؛ س) مکو /maku/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

مکّوتک/makkuək/ (ا) : کرم خاکی بزرگ و کلفت شبیه مار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مکّه/makkə/ (ا) : ذرّت - بلال .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) میکاگنم /mikā gannem/ ؛

مکه/makə/ (ا) : اوّلین شیری که، پس زاییدن گاو دوشیده شود.

اغر) مک /mek/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ۱. ماکّه /mākkə/ ، ۲. ماک /māk/ ؛ قص) ماگ /māg/ ؛

مکّه-بابو/makkə-bābu/ (ا.مر) : ۱. ذرّت بو داده . ۲. چس فیل . **نک** : بانو - چس فیل .

اغر) ←* ؛

مکّه-ریش/makkə-riš/ (ا.مر) : کاکل ذرّت .

اغر) ←* ؛

مکه مکه/məkə-məkə/ (ا.صو) : ۱. از اصوات . ۲. کنایه از: اصرار بسیار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

مگ/mog/ : پهن یک ساله ی گاو و گوسفند که به صورت کود در آمده باشد .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مگر-مج/məger-maj/ (ص.فا) : دودل - نگران .

ق) ←* ؛

مگه/magə/ (ق) : مگر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) مقه /maqə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) مگر /magar/ ؛ ت) مگر /mager/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←* ؛ پ) مگر /mager/ ؛

مل/mal/ (ا) : ۱. درخت انگور - تاک . ۲. زنبور کارگر که بزرگ‌تر از زنبورهای دیگر است . ۳. راضی بودن و تمایل چهار پا برای جفت گیری - تمایل . ۴. هنگام - وقت - پسوند زمان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) فل /fel/ ؛ اشر) ←* ؛

ملّ/mal/ (ا) : ۱. خمار. ۲. عشوه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

ملّا/məllā/ (ا) : ۱. با سواد . ۲. آخوند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آگ) ←* ؛

ملّا-باجی/məllā-bāji/ : زن با سواد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آگ) ←* ؛

ملّابیین/mellā babəyan/ : ۱. کنایه از: تنبیه شدن . ۲. با سوادشدن .

اغر) ملّا بویین /məllā baviyən/ ؛ ق) ملابیّن /mellā bayən/ ؛ ع) ←* ؛

ملات/məlāt/ : جایی که بیش از حدگل ولای جمع شده و غیر قابل عبور و مرور باشد .

ت) ←* ؛

ملّاچالک/məllā čālak/ (ا.مک) : درّه و دامنه ای نزدیک رودبارک کلاردشت .

ملّاخانه/məllā-xānə/ : مکتب خانه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ملاخنه /məllā xonə/ ؛ قص) ملاخنه /mellā-xenə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آگ) ←* ؛

ملّاخل/mollā-xel/ (ا.مک) : ۱. از توابع چهاردانگه‌ی هزار جریب بهشهر . ۲. از توابع دهستان یخکش بهشهر .

ملار/məlār/ : از توابع بالا لاریجان آمل .

ملّار/məllār/ (ص) : مردار . **نک** : بمرده اش .

ق) مردال /merdāl/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛

ملّار-بیّن/məllār-bayyan/ (مص.مر) : تلف شدن - ذبح غیر شرعی-حرام شدن . **نک** : حروم بیّن - حرم بیّن .

س) مردال بیّن /merdāl-bayyən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ←** ؛

ملّارما/məllār mā/ یکی از ماه‌های تقویم گالشی تبری برابر با آذرماه ایرانی.

ملارکو/məlārəku/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

ملازه/məlāzə/ (ا) : ۱. زبان کوچک در دهان . ۲. ملاحظه.

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛

اشر) ←** ؛ *آک)* ملرزه /malarzə/ ؛

ملّازیاک/məllā-ziyāk/ : از انواع حواصیل . **نک** : سیّتک - ملّازیپا .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛



ملّازیاک

ملّا زیپا/mollā-zipā/ (ا.مر) : خروس کولی . **نک** : ملّازیاک.

اغر) ۱.←** ، ۲. ملّا-زیپّا /mollā-zippā/ ؛

ملافه/məlāfə/ (ا) : ملحفه .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛

ملّا-کون-جنبان/məllā-kun-jənbān/ (ا.مر) : دم جنبانک . **نک** : دم لالنگ - دم کوتنک .

اغر) ←** ؛ *ق)* دملاکن /dəmlākən/ ؛ *ع)* دم لاسکن /dom lāskən/ ؛

ملّاکیله/mollā kilə/ (ا.مک) : یکی از نهرهایی که به خلیج استرآباد می ریزد .

ملال/məlāl/ (ص) : ۱. هوای گرم، شرجی و ابری که باد نوزد -هوای گرفته . ۲. نیم گرم . **نک** : مختول .

اغر) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛

ملامل/malāməl/ (ا.مک) : از توابع ناتل کنار نور .

ملا-ملا/məlā-məlā/ (ص) : آهسته- آهسته .

اغر) ۱.←** ، ۲. مدرا مدرا /mədrā-mədrā/ ؛

ملّا-ملّا/məllā-məllā/ (ا.مر) : نوعی بازی .

آ) ←** ؛ *اشر)* ملّا-وازی /məllā-vāzi/ ؛

مل-انگور/mal-angur/ (ا.مر) : درخت انگور . **نک** : انگوردار .

اغر) مل /mal/ ؛ *ب)* انگور مل /angur - mal/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *ق)* ←** ؛ *ع)* انگور رز /angur raz/ ؛ *اشر)* ←** ؛

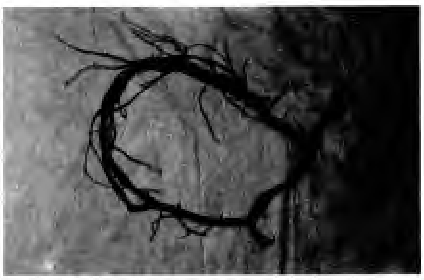
مل او/mal-o/ (ا.مر) : آب نخاع .

س) ←** ؛

ملاهمند/məlā-həmənd/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

مل - بندی/mal-bandi/ (ا.مر) : نوعی زیردیگی که از شاخه های نازک درخت مو درست کنند . **نک** : دیزبنی. بنی.

اغر) ←** ؛



مل - بندی

ملتانه/molətānə/ : برای کاری وقت معینّی در نظر گرفتن.

اغر) ←** ؛

ملج/maləj/ : نارون کوهی که گونه ی دیگر آن اُجا است.

اغر) ۱. ملچ /maləč/ ، ۲. ملیچ /malič/ ؛ ب) ملیج /malij/ ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ملیچ /malič/ ؛

ملچ-ملچ/maləč-maləč/ (ا.صو) : صدایی که به هنگام جویدن برخیزد .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) مچ مچ / məč-məč/ ؛ ق) ← * ؛ آ) مچ مچ /mač mač/ ؛ ع) ملچ ملچ /malač-malač/ ؛ ت) ← * ؛

ملچ - ملوچ/moləč-moluč/ (ا.مص/ا.صو) : ۱. ماچ کردن . ۲. صدایی که از غذا خوردن یا بوسیدن برخیزد .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) ملچ ملوچ /malač moluč/ ؛ ت) ← * ؛

مل در/mal dar/ : درب جلوی آغل که با سرشاخه‌ی درختان درست شود . **نک** : چیری .

اغر) ← * ؛ اشر) ← * ؛

مل-دینگئن/mal-dingoən/ (مص.مر) : خمار شدن چشم .

ب) ← * ؛ س) مل دینگوئن /mal-dinguən/ ؛ع) مل ببین /mal babeyan/ ؛

ملرد/molərd/ (ا.مک) : نام محلّی در سوادکوه .

ملس/maləs/ (ا) : ۱. انار میخوش . ۲. مزه ی ترش و شیرین . **نک** : برز .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ملس /malas/ ؛ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) ← * ؛ اشر) ملس /məlas/ ؛ آک) ←(ن) ؛

ملّغ/malləq/ (ا) : **نک** : پشتکی - باج کاک .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) ملّغ /mallaq/ ؛ قص) ملّغ /mellaq/ ؛ اشر) ۱.←(قض) ، ۲. ملخ /melax/ ؛ آک) ملّاغ /mallāq/ ؛

ملغان/molqān/ (ا) : وسیله‌ای برای وجین با اسب در پنبه کاری و ردیف کاری .

اغر) ← * ؛

ملّق-بخاردن/malləq-bəxārdən/ (مص.مر) : **نک** : پلغ .

اغر) ← * ؛ ق) ملّغ بخردن /malləq baxərdən/ ؛ ن) ← * ؛ ع) ملّق بخوردن /mallaq boxordan/ ؛ اشر) ملّق-بخئردن /mellaq-boxoərdən/ ؛

ملّق-بزئن/malləq-bazoən/ (مص.مر) : پشتک زدن- معلّق زدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ملّغ بزوئن /malləq-bazuən/ ؛ ق) ملّغ بزوئن /malləq bazuən/ ؛ آ) ملّغ بزوئن /malləq-bazuan/ ؛ع) ملّغ بزان /mallaq-bezān/ ؛ قص) ملغ بزوئن /melaq-bazuan/ ؛ اشر) ملّغ-بزئن /mellaq-bazoən/ ؛ آک) ملّاغ زان /mallāq-zān/ ؛

ملک/melk/ : زمین اعم از مزرعه و مرتع و باغ .

اغر) ملک /məlk/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ← * ؛ ع) ← * ؛

ملکار/məlkār/ (ا.مک) : از توابع چلندر چالوس .

ملک-چشمه/malək-česme/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای زانوس چالوس .

ملک-خل/maləkə-xel/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم شهر .

ملک دره/malək darə/ (ا.مک) : درّه ای در کردکوی .

ملک وملا/məlk-o-məlā/ زمین و ملک . کنایه از: مال و اموال .

ب) ← * ؛

ملک قلا/malək-qalā/ (ا.مک) : ۱. نام قلعه‌ای در شوندشت . ۲. بنای تاریخی و عظیم ملک‌قلا یا ملک قلعه که احتمالاً برگرفته از نام ملک بهمن، آخرین پادشاه سلسله‌ی پادوسبانان (استنداریان) لاریجان است .

ملکمیت/malkəmit/ (ا) : عزراییل . **نک** : جنگیر .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ملکمید /malkemid/ ؛ اشر) ملک-موت /melke-mut/ ؛ آک) ← * ؛

ملک-و-ملا/məlk-o-məlā/ (ا.مر) : دارایی- ملک و ثروت. برابر مال و منال فارسی .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛

ملک ونون/melk-vanəven/ (ا) : دشتبان مرتع . **نک** : چرامج .

ع) ← * ؛

ملکی/maləki/ (ا) : گیاهی شبیه اسفناج است که در پلو

آوانوشت : (a = ا) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ریزند - نوعی گیاه صحرایی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مل - ما/male-mā/ (ص) : ۱. ماست تازه مایه زده . ۲. لاغر .

اشر) مل-ماست /male-māst/ ؛

ملمبه-بیشتن/mələmbə-beyəštən/ (مص.مر) : انجام کاری را به آینده موکول کردن .

ب) ←* ؛

ململ/malmal/ (ا): ۱. پارچه‌ی پنبه‌ای نازک . ۲. چشم خواب آلود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

مل ملا/məl-məlā/ (ص.مر/ق) : آرام آرام - آهسته آهسته.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) ملّه-ملّه /mellə-mellə/ ؛

ملموس/malmus/ (ص) : ریاکار .

ق) ۱. ملس /maləs/ ، ۲. مول /mul/ ؛ اشر) ←* ؛

ملنگ/maləng/ (ص) : ۱. سرحال و بانشاط . ۲. نامی برای سگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ملنگ /məlang/ ؛ ع) ملنگ /malang/ ؛ ت) ←* ؛

ملو/molu/ (ا) : نوعی علف .

ت) ←* ؛

ملوش/maloš/ (ص) : کوچک -ریز .

ق) ←* ؛

مله/malə/ (ا) : ۱. ده - روستا . ۲. کوی و برزن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) محله /mahlə/ ؛ ع) محلّه /mahallə/ ؛ قص) ←(ن) ؛ اَک) ←* ؛

مله/malə/ (ص) : سگ مادّه .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ملی /məli/ ؛ اَک) ملی /mali/ ؛

مله تج/malə-taj/ عشقه، انواع پیچک‌های بدون گل.

ب) ←* ؛

مله گرد/malə gərd/ (ص.فا) : ولگرد -کنایه از: کسی که بیشتر اوقات در بیرون از خانه باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ملهم/malham/ : مرهم .

اغر) ←* ؛ س) ملهم /məlhem/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

مله-ما/maləmā/ : ۱. ناز نازی . ۲. فردی که در مقابل بیماری‌ها آسیب پذیر باشد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

ملی/məli/ (ص) : سگ مادّه .

ع) مله /malə/ ؛ ت) ←* ؛ اَک) ملی /meli/ ؛

ملیار/məlyār/ (ا) : دشت در برابر کوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

ملیار تو/məliyār-to/ (ا.مک) : از مراتع واقع در تاویر علی آباد کتول .

ملیته/məlitə/ (ا) : شپشک . **نک** : اسبیجک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ملیج دانه/malij-dānə/ : مورچه .

اغر) ملیجه /məlijə/ ؛ ق) ملیجه /melije/ ؛ ت) ←* ؛

ملیجه/malijə/ (ا) : گنجشک. در بهشهر به مورچه گویند . **نک** : جیکًا .

ع) میچکا /mičkā/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. میشکا /miškā/ ؛ اَک) ←* ؛

ملیجه/məlijə/ (ا) : مورچه . **نک** : پتور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ملیجه /melijə/ ؛ آ) مجیله /məjilə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) مرجینه /merjinə/ ؛ ت) ملوچه /molučə/ ؛ اشر) ←* ؛ پ) مورچک /morčak/ ؛ او) مور /maoiri/ ؛

ملیجه-روزی/məlijə-ruzi/ (ص.نس) : **نک** : جیکا روزی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) میچکاروزی /mičkā ruzi/ ؛ ت) ←* ؛

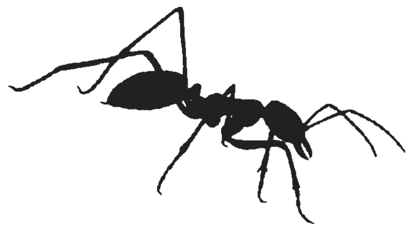
ملیجه کتی/kəti-məlijə/ (ا.مک) : تپّه‌ای واقع در دهکده‌ی نودهک در میاندورود ساری .

ملیجه-مرغانه/məlijə-mərqānə/ (ا.مر) : تخم مورچه .

ب) ←* ؛ س) ملیجه مرغنه /məlijə-mərqənə/ ؛ ق) ←*

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

؛ ع) ملیجه مرغنه /malijə morqonə/ ؛ قص) مرجینه مرغنه /merjinə mərqenə/ ؛ اشر) مرغانه-ملیجه /mərqānə-məlijə/ ؛



ملیجه

ملیچ/maliĉ/ (ا) : نارون کوهی-گونه‌ی دیگر آن «اُجا» است که ملچ هم گفته می شود .

اغـر) ۱.←* ، ۲. ملـچ /maləĉ/ ؛ ب) ←* ؛ س) ملـج /malej/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ *اشر)* ←* ؛

ملیک/məlik/ (ا/ص) : ۱. قی چشم . ۲. در سواد کوه به صمغ درختان گویند . ۳. کوچک . **نک** : بلیک .

س) سلیک /səlik/ ؛ ق) ←(س) ؛ *اشر)* ←* ؛

ملیک/maliyək/ (ا.مک) : از توابع اسفیورد شوراب ساری .

ملیک سره/məlik- sere/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس آباد .

ملیل/malil/ (ص) : بیمار گونه- ناخوش .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مماسرچو/mamāsar ĉu/ (ا.مر) : ۱. مشعل . ۲. چوبی که به گونه‌ای نمادین به عنوان عصا زیر بغل مرده گذارند .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ممان/memān/ (ا) : مهمان .

اغر) ←* ؛ س) ممـن /məmon/ ؛ ق) مـهمون /mehmun/ ؛ ع) مـهمن /mehmon/ ؛ *قـص)* ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ *اشـر)* ←* ؛ آک) میمون /maymon/ ؛

ممان —یره/memān-yərə/ (ا.مر) : ۱. مـهمانی. ۲. محلّ مهمانی .

اغـر) ←* ؛ ق) مـهمونی /mehmoni/ ؛ *اشـر)* ممـانی /memāni/ ؛

ممجک-چین/mamjək-ĉin/ (ص.فا) : کنایه از: کسی که در غذا خوردن بد طبع است.

اغر) ۱.←* ، ۲. مموجک چین /mamujək ĉin/ ؛

ممجو/mameju/ (ص.نس) : ۱. میوه‌ای که در اثر رسیدن زیاد له یا خشک شود . ۲. کنایه از: هر چیز له شده . **نک** : آشتلک - آشتلوک .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ممجـو /mamjo/ ؛ ق) ممیجک /mamijək/ ؛

ممجوک/mamejuk/ (ا/ص) : ۱. نوک پستان . ۲. کوچک.

ب) ممه ججوک /mame jəjuk/ ؛

مم-خر-تو/mam-xar-to/ (ص.مر) : آن که بور و شرمنده شده باشد- آدم انگشت نما در بدی و زبانکاری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

ممدپهلوون/maməd-pahləvun/ : از منظومه‌های موسیقیایی و حماسی مازندران . **نک** : سوت .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

ممدجاری/maməd-jāri/ (ا.مک) : مرتعی در پرتاس سواد کوه .

ممد چاله/maməd- ĉālə/ :

نوعی سرگرمی جهت تهیّه تنقلات برای کودکان بوده است. در این سرگرمی سرشاخه‌های ترد و تازه رسته‌ی بوته‌ی تمشک چیده شده و سپس آن را در پوششی گیاهی در چاله‌ای قرار می‌داده‌اند و آنگاه چاله را با خاک نرم انباشته و با ترکه‌هایی نرم، در حالی که اشعار خاصّی را در همین رابطه می‌خواندند، برروی خاک می‌کوفتند. تداوم این حرکت موجب نرم شدن شاخه‌های ترد تمشک می‌گردیده است. پس از این عمل، شاخه‌ها را از چاله بیرون آورده و میل می‌نمودند.

ممّد طاهر/mamməd- tāhər/ (ا.مک) : بقعه‌ی محمّد طاهر در جادّه‌ی کیاکلای قائم‌شهر .

ممر/mamar/ (ا) : جوی هدایت کننده‌ی آب برای آبدنگ .

اغر) مسنی /masni/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

ممرز/mamrəz/(ا):۱.از تیره‌ی فندق از گونه مختلف اولس

که نام علمی آن sbetulus carpina می‌باشد. ۲. جوانه تازه و نورسته بوته‌ی تمشک که از خاک سر برآورد .

اغر) مرز /marəz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ممرز /mamraz/ ؛



ممد طاهر

ممرزبن/mamrəz-bən/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

ممرزجاری/mamrəz-jāri/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

ممرز چشمه/memraz češmə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در روستای ویسر چالوس .

ممرزسره/mamrəz-sәre/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ممرزکن/mamrəzakan/ (ا.مک): نام آبادیی در درازکلای بابل .

ممرزگرچال/mamrəz-garčāl/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ممز-گله/maməz-gələ/ (ا.مر): برگ بوته‌ی تمشک با طعم ترش . **نک** : ترشوک .

ق) ←* ؛ آ) ←(ق)

ممزمون/mamzemun/ : از منظومه‌های موسیقیایی و حماسی مازندران . **نک** : سوت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مم-سر-سو/mam-sar-su/ (ا.مر) : مشعل .

اغر) ←* ؛

ممس-کله/maməs-kələ/ (ا.مر) : ساقه نورسته تمشک که خوردنی است .

اغر) تمشکلو /tameškulu/ ؛ س) ممرزکله /mamrez-kələ/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

ممسنی-کتی/mamәsәni-kәti/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه‌ی شیرگاه سوادکوه .

ممل/mamel/ (ص) : ۱. خریدار عمده ۲. مشتری دایمی – معامله‌گر دایمی .

اغر) ۱.←* ، ۲. مامل /māmel/ ؛ س) ممل /memel/ ؛ ق) ممل /meməl/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ممل /məmal/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

مملر/mamlor/ (ص) : احمق-خنگ .

ب) ←* ؛

مملوک/mamlok/ (ص.نس) : انباشته - پر . **نک** : پروپیمن .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مملغ /mamloq/ ؛ ق) ←* ؛ ع) مشت /mašt/ ؛

مم مم شو/mam-mamә-šo/ (ا.مر) : **نک** : ابوه شو.

ب) ←* ؛ با) مم مم شو /mam-mamәšu/ ؛

مم-ممه-شو/mam-mamә-šu/ : آیینی قدیمی برای بند آمدن باران و آفتابی شدن هوا .

با) ←* ؛

ممونک چین/mamunәk-čin/ (ص.فا) : بدغذا - بد طبع در غذا و غیره .

اغر) ←* ؛

ممه/mamə/ (ا) : ۱. مادر . ۲. پستان .

اغر) مار /mār/ ؛ ق) ← * ؛ آ) ←*(اغر)* ؛ ن) ← * ؛ع) ← *؛

ممه/mama/ : ۱. واژه‌ای است به معنی خوراک و غذا به زبان کودکان . ۲. کنایه از: پستان .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ *اشر)* مم /mame/ ؛

ممیج/mamij/ (ا) : مویز – کشمش .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ←(آ) ؛ع) مهیج /mahij/ ؛ ت) مییج /maij/ ؛ *اشر)* ممیز /mamiz/ ؛

ممیج-بویین//mamij-baviyən (مص.مر) : ۱. خوب رسیده شدن محصول کشاورزی . ۲. کنایه از: به رشد تمام و کمال رسیدن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) مهیجک ببین /mahijak babəyan/ ؛ ت) مییج بئن /maij-baen/ ؛

ممیج پلو/mamij-pəlo/ (ا.مر) : **نک** : پلاممیج .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ۱. ممیج پلا /mamij pəlā/ ، ۲. مییج پلا /maij pəlā/ ؛ع) مهیج پلا /mahij pelā/ ؛

ممیجک/mamijek/ : میوه‌ی خشک شده‌ی درخت جنگلی کلهو .

س) ممیج /mamij/ ؛ ق) ← * ؛ *با)* ← * ؛ع) مهیجک /mahijak/ ؛

ممیجو/mamiju/ (ص.نس) : میوه‌ی رسیده و بسیار پخته‌ی انجیر و انگور را گویند .

اغر) ← * ؛ س) ممجو /manjo/ ؛ ق) ممیجک /mamijek/؛

ممیز/mamiz/ (ا) : انگور خشک شده – مویز .

اغر) ممیج /mamij/ ؛ ق) ←*(اغر)* ؛ آ) ۱. ←*(اغر)* ، ۲. مییج /maij/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *اشر)* ← * ؛

ممینه/maminə/ (ا) : بند طناب مانندی که از شاخه‌های منعطف درختانی مانند انجیلی و جهت بستن پشته‌های هیزم یا دسته‌بندی سرشاخه‌های سبز تهیه نمایند.

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛

ممینه/maminə/ (ا) : ۱. ساقه ی انگور وحشی . ۲. چوب بلند خیش که به گردن حیوان وصل شود . **نک** : ازال تیر .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛

ممینه-بیّن//maminə-bayyən : کنایه از: خمیده شدن در اثر پیری .

س) ← * ؛ ق) ← * ؛

ممینه کش/maminə kaš/ (ا.مک) : مرتعی در سواد کوه .

من/mən/ : من – واحد وزن که سه نوع می باشد: من لتر later معادل چهار کیلو و نیم، من تبریز معادل سه کیلو– من گالشی دوازده کیلو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) من /man/ ؛ *قص)* ←(ع) ؛ *اشر)* ← * ؛

منّا/mannā/ (ا) : نوعی سبزی که خشک شده‌ی آن برای کوکو سبزی مورد استفاد ه قرار گیرد .

ن) ← * ؛

منات/mənāt/ (ا) : ۱. نوعی گردن بند . ۲. نوعی سنگ قیمتی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) ← * ؛ *اشر)* ← * ؛

منات-هسوین/manāt-hasvəyan/ (مص.مر): مستدل بودن سخن .

ن) ← * ؛

مناچیر کلا/mənāčir-kəlā/ (ا.مک) : روستایی از دهکده‌های کچرستاق کجور که تپّه‌ای تاریخی نیز در آن قرار دارد .

مناسه کلا/mənāsəkəlā/ (ا.مک) : از توابع لاله آباد بابل .

منّال//mənnāl (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

منال/mənāl/ (ا) : بهره‌ی مالکانه در دوران ارباب و رعیتی، نوعی بهره‌ی مالکانه .

اغر) ← * ؛

من بار/men-bār/ (ا.مر): **نک** : میون بار .

اغر) میان بار /meyān - bār/ ؛ ق) ← * ؛ع) میون بار /meyon-bār/ ؛ ت) ← * ؛ آک) مین بار /miyan-bār/ ؛

منبرتلی/manbər-tali/ (ا.مر) : هزار کشان - گیاهی شبیه به تاک و خاردار و پیچنده که میوه آن سرخ رنگ و به اندازه‌ی نخود است. آن را سیاه دارو نیز خوانند . **نک** : الاملک .

س) ←* ؛

منبرواش/manbarvāš/ : گیاهی خودرو و علفی .

ت) ←* ؛

منپل/menpəl/ (ا.مک) : مکانی در بین راه لفور و آلاشت .

منت/manta/ : مفت - رایگان .

ت) ←* ؛

من تامبور/men tāmbur/ (ا.مر): مهره‌ی وسط کمر .

ت) ←* ؛

منّت بویین/mennət-baviyən/ (مص.مر) : نصیحت شدن- سرزنش شنیدن .

اغر) ←* ؛

منتر/mantar/ (ا): در باور عامّه، وردی که بر چاقوی بسته شده خوانند تا حیوانات اهلی مورد حمله درندگان واقع نشوند .

ت) ←* ؛

منّت هکاردن/mənnət-həkārdən/ (مص.مر) : سرزنش کردن- نصیحت کردن .

اغر) ←* ؛ *س)* منّت هاکردن /mənnət hākerdən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *قص)* منّت بیشتن /mennat-biyeštan/ ؛

منج/mənj/ (ص): ۱. چوب یا درخت نیمه‌خشک . ۲. هرچیز نیمه سفت و نیمه شل .

اغر) منجور /mənjəvər/ ؛ *ق)* منجور /menjəvər/ ؛ *ع)* ←* ؛

منجلق - بویین/mənjəloq-baviyən/ (مص.مر) : نیم خشک شدن .

ب) ←* ؛ *ق)* منجول بین /manjul bayən/ ؛

منجله/menjole/ (ا) :

برآمدگی‌ها و دمل‌های بزرگ چرکین که در فصل بهار در بدن گاو ظاهر شده و تبدیل به کرم شود. این دمل‌ها در واقع محل تخم‌ریزی نوعی مگس است که اواخر تابستان در بدن گاو گذاشته می‌شود و پس از گذشت شش ماه لاروهای آن سر از تخم در آورند. تخم‌ریزی این مگس با درد شدید همراه است، تا جایی که گاه حیوان از شدت درد آن خود را بی‌محابا به پرتگاه‌ها می‌اندازد.

منجور/mənjəvər/ (ا) : چوبی که نه تر و نه خشک باشد- چوب نیمه خشک .

اغر) ۱.←* ، ۲. منجورد /menjevərd/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* منجور /mənjəver/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ۱.←* ، ۲. زمنج /zəmənj/ ؛ *اشر)* منجور /menjevar/ ؛

منجول/manjul/ (ا) : کرم کلفت درون کاسه‌ی سر گوسفند نر یا درون کنده‌ی پوسیده‌ی درخت .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* منجول /mənjul/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ن)* منجول /manjol/ ؛

منجیر/mənjir/ (ا.مک) : از توابع پنجک رستاق کجور .

مندر/mander/ : ۱. مطابق قرار داد . ۲. پیمان -پیمانه .

ق) ←* ؛ *ع)* مندر /mandar/ ؛

مندل/mandol/ (ا/ص) : ۱. آبگیر - حوضچه‌ی طبیعی . ۲. نقطه‌ای از بلندی نی که آب از شکاف آن بیرون زند . ۳. تخته‌ی نازک . ۴. بسیار ژرف -گرداب .

ب) مند /mando/ ؛ *ن)* منّول /mannul/ ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ۱. ماندول /māndul/ ، ۲. مندول /mandul/ ؛

مندلق/məndəloq/ (ا) : فندق وحشی .

س) ←* ؛ *با)* ←* ؛

من دله/mendələ/ : از سمت داخل-درون .

اغر) میان دله /meyān dələ/ ؛ *ق)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

مندو/məndo/ (ا) : نوعی روغن است .

اغر) ←* ؛

مندو/mando/ : آب جمع شده و راکد . **نک** : مندول .

قص) ←* ؛ *ت)* ←* ؛

مندول/mandul/ : آب جمع شده راکد و عمیق .

ع) ←* ؛

مندول/mandul/ (ا.مک) : از توابع علوی‌کلای چالوس .

ت) ←* ؛

منده - بویین/mondə-baviyən/ (مص.مر) : ۱. مانده شدن . ۲. خسته شدن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ۱.→* ، ۲. مانده بویین /māndə - baviyən/ ؛ ب) →* ؛

مندیفه/mandifə/ (ا) : دستار .

ب) →* ؛ ق) مندل /mandəl/ ؛ با) →* ؛ ت) مندیل /mandil/ ؛ اشر) →* ؛

مندیل/mandil/ (ا) : دستاری که زنان زیر روسری می‌بستند . **نک** : پی شونی بند - پیش کوتی .

ق) →* ؛ با) مندل /mandəl/ ؛ ت) →* ؛ اشر) →* ؛

منّر/mannar/ (ا) : پیمانه .

ن) →* ؛ع) مندر /mandar/ ؛ اشر) →(ع) ؛

منزل/mənzəl/ (ا) : خانه - اتراق گاه . **نک** : بن سر .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) منزل /manzel/ ؛ ق) →* ؛ با) →* ؛ آ) ۱.→* ، ۲. مزّل /məzzəl/ ؛ع) →* ؛ قص) →(س) ؛ اشر) →* ؛ آک) منزل گاه /manzal - gāh/ ؛

منزل بون/menzəlbun/ : نگهبان خانه .

ق) →* ؛ پ) من بان /manbān/ ؛

منزل دره/mənzəl-darə/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه سورتچی ساری .

منزل - هدائن/mənzəl-hədāen/ (مص.مر) : به مقصد رساندن .

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ س) منزل هدائن /manzel-hedāən/ ؛ ق) →(س) ؛ با) →* ؛ آ) ۱. منزل هدائن /mənzəl hādān/ ، ۲. منزل هادائن /menzəl hādāan/ ؛ع) منزل هادان /manzəl hādan/ ؛ قص) منزل هدائن /menzel-hedāan/ ؛ اشر) منزل-هدائن /mənzəl-hədāən/ ؛



منزل

منزل-هکاردن/mənzel-həkārdən/ (مص.مر) : اتراق کردن .

اغر) →* ؛ س) منزل هاکردن /manzel hākerdən/ ؛ ق) منزل هاکردن /mənzəl hākərdən/ ؛ با) ۱.→* ، ۲. منزل هکردن /manzel hakərdən/ ؛ آ) ۱. مزّل هاکردن /məzzəl hākərdan/ ، ۲. مزّل هکردن /məzzəl hakərdan/ ؛ع) منزل هاکردن /manzel hākordan/ ؛ قص) منزل هاکردن /menzel hākerdan/ ؛ اشر) منزل-هاکئردن /mənzəl-hākoərdən/ ؛

منزول/manzul/ :

نام بومی کوله خاس است. منزول از درختان بومی است. درعین حال کوله خاس و هوکس نامی است که در گرگان به درختچه ی «آلاش» دهند و در آستارا آن را «هس» و در تنکابن کنگه نامند. از تیره‌ی سوسنی‌ها و دسته‌ی مارچوبه‌ها است.

اغر) →* ؛ ب) →* ؛ اشر) منزول /menzul/ ؛

منزولک/manzulak/ (ا.مک) : از کوه‌های سدن‌رستاق واقع در استرآباد .

منسرا/mensərā/ : نام یکی از روستاهای تنکابن .

ت) →* ؛

منس کلا/manəs-kəlā/ : از روستاهای بابل .

منشار/menšār/ (ا.مک) : نام مرتعی در شیرگاه سوادکوه .

من شاهی/menə-šāhi/ : واحد وزنی معادل ۹۴۰/۵ گرم .

اغر) →* ؛ س) →* ؛

منغ/manq/ (ص) : گوسفند دو ، سه و چهار ساله‌ی نر .

اغر) →* ؛ اشر) منگ /mang/ ؛

منقئر/manqoər/ (ا/ص) : ۱. پیاله چوبی که برای برداشتن ماست از تغار به کار برند . ۲. قوی پنجه . **نک** : اش چنگ .

اشر) →* ؛

منقل/manqal/ : آتشدان .

اغر) منقل /manqəl/ ؛ ق) مقل /maqəl/ ؛ع) →* ؛

من کتی/men-kəti/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

آ) میان کتی /miyān - kəti/ ؛

منکو-جوجو/menku-juju/ (ا.مر) : گلی سفیدرنگ که

خوردنی است .

ب) ←* ؛ س) منگو جوجو /mango-juju/ ؛ ق) ←* ؛ با) کوججی /ku-jəji/ ؛

منگ/mang/ (ا/ق): حجمی به اندازه‌ی یک مشت .

اغر) ←* ؛

منگاله/mangālə/ (ا/ق) : ۱. حجمی به اندازه‌ی یک مشت - مقدار خوشه‌ی شالی یا جو یا گندمی که در یک مشت جا گیرد . ۲. منگوله‌ی کلاه .

اغر) منگوله /mangulə/ ؛ ب) ←* ؛ س) مینگاله /mingālə/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ ع) گُلُم /golom/ ؛ اشر) پینجاله /pinjālə/ ؛

منگ-در-منگ/mang-dar-mang/ : گوسفند پنج ساله .

اشر) ←* ؛

منگل/mangəl/ (ا.مک) : ۱. از توابع شیرگاه سوادکوه. ۲. از توابع لاریجانات آمل.

منگل/məngəl/ : ۱. گاوبند . ۲. گاوسرا . **نک** : آرام .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ پ) من /mān/ ؛

منگل/mangal/ (ا.مص) : دسته دسته گشتن گوسفندان در اثر باد، تندر و آذرخش . **نک** : بلیک .

ع) ←* ؛

منگلاب/mangelāb/ (ا.مک) : از توابع بانصر بابل .

منگلی/mangoli/ (ص.نس) : به گاوی گویند که شاخ‌های آن دو قوس به طرف هم داشته باشد .

ن) ←* ؛

منگلی/mongeli/ (ا): گندم نرسیده‌ای که بریان شود.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

منگلیا/mangalyā/ (ا.مص) : آرام گرفتن و نشخوار کردن حیوان .

ن) ←* ؛

منگو/mango/ (ا) : گاو ماده‌ی شیرده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) منگو /mangu/ ؛ قص) ماده گو /māde-go/ ؛ اشر) مای- گو /māy-go/ ؛

منگو-ولگ/mango-valg/ (ا.مر) : گیاه صحرایی شبیه بارهنگ .

س) ←* ؛ ق) منگو-ولگ /mangu-valg/ ؛

منم-دار/mənem-dār/ (ص.فا) : خودخواه- فخر فروش .

اغر) ←* ؛ س) منم زن /mənəm-zan/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) منم زن /manam-zan/ ؛ قص) ←(ع) ؛

من مدی/mənə-madi/ : همان «مدی من» دوره‌ی هخامنشی برابر با ۵۶۱ گرم و هر گرم نزدیک به ۵/۱ مثقال است .

من ملک/menməlk/ (ا.مک) : از توابع گیل‌خوران قائم شهر .

منم منم بزوئن/mənəm-mənəm-bazuən/ (مص.مر) : ادّعا کردن- فخر فروختن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) منم منم بزوئن /mənem menembazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) منم منم بزوئن /mənəm-mənəm-bazuan/ ؛ ع) منم منم بزان /manam-manam-bezān/ ؛ قص) منم منم بزوئن /manam-manam-bazuan/ ؛ اشر) منم-منم-بزئن /menam-menam-bazoən/ ؛

منّار/menannār/ (ا) : کنایه از: گورستان- مزار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

منوار/men- vār/ : وسط - میان . **نک** : میون - میین .

منوچهر کلا/manu čehrkalā/ (ا.مک) : از توابع علوی کلای چالوس .

منّول/mannul/ (ا) : ۱. آبی که بوسیله‌ی مانعی از رفتن بازماند . ۲. لبریز - پر .

ن) ←* ؛

منول بوین/mannul bavəyan/ (مص.مر) : ۱. از حرکت بازماندن . ۲. متراکم شدن . **نک** : پندازهایین .

ن) ←* ؛

منه لتر/menə-later/ (ا.مر/ق) : وزنی معادل چهار و نیم کیلوگرم .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

منّیک/mennik/ (ق) : مقدار کم در بیان کمیّت . **نک** : اندیک - ات .

س) مندیک /məndik/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

منّیک /mennəyak/ ؛

مواجب/mavājəb/ (ا): دستمزد .

اغر) مواجب /məvājeb/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

موارک/məvārək/ : مبارک .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) مبارک /mabārak/ ؛ *اشر)* موارک /məvārak/ ؛

موارک با/məvārək-bā/ (مص.مر) : رفتن به خانه‌ی کسی جهت عرض تبریک .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* موارک بـا /məvārək-bā/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* مـوارک وا /məvārək-vā/ ؛ آ) ←*(با)* ؛ *اشر)* مبارک-با /mebārek-bā/ ؛

مواشر/mevāšer/ (ا/ص) : مباشر- نماینده‌ی ارباب .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ ک) مواشیر /movāšir/ ؛

موافق خون/movāfeq-xun/ (ص.فا) : کسی که در تعزیه شبیه هر یک از انبیاء، اولیاء، امامان و خاندان و دوستداران او ظاهر گردد، از او به عنوان شبیه خوان موافق یا موافق خوان نام برده می شود .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

موال/məvāl/ (ا) : آبریزگاه - مستراح- خلاء . **نک** : اور- چرچال .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) مـوال /mavāl/ ؛ *با)* ←* ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) ←(ن) ؛ *قص)* مـهوال /mahvāl/ ؛ *اشر)* ←* ؛ آک) موال /movāl/ ؛

موئک/muək/ (ا): از ادوات تله‌ی پرندگان که از مـوی دم اسب است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) مییک /miyak/ ؛ *با)* ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

موئک/moak/ (ا): ترک خوردگی استخوان .

اغر) ←* ؛ ق) مـو /mu/ ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←(ق) ؛ *اشر)* ←* ؛

موئک چـو/muək-ču/ (ا.مـر) : از ادوات تلـه‌ی پرنـدگان است .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* مییک-چـو /miyak-ču/ ؛ ع) ←*(با)* ؛

موتال/mutāl/ (ص.نس) : پشمالو .

اشر) ←* ؛

موتره/moterə/ (ا) : لب بالا و پایین .

ت) ←* ؛

موج/moj/ (ص) : انبوه- فشرده و منقبض .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

موج-مجیک/moje-mejik/ (ا.مر) : مژه- کسـی کـه مـژه بلند و برگشته دارد .

ق) ←* ؛ ع) مجیک /mejik/ ؛

موجیک/mujik/ (ا) : مژه .

اغر) ۱.←* ، ۲. مجیک /məjik/ ؛ *ب)* مجیـک /məjik/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ *بـا)* ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) مجیک /mejik/ ؛ *قص)* ←(ب) ؛ ت) ←(ب) ؛ *اشر)* ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

موچ/muč/ (ا.صو) : صوتی که به علامـت توقـف موقّت بازی بکار می‌رفته است.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

موچ-تک/muče-tək/ (ص.مر) : آنکـه غـذا را بـا تعّلـل و اندک اندک خورد .

ب) ←* ؛ ق) مچـه تـک /mačətək/ ؛ *با)* مچّـه-تـک /maččə-tək/ ؛

موچر/mučər/ (ا) : تخمی که به عنوان نشـانه، زیـر مـرغ گذارند تا مرغ هر روز، در همان محل تخم گذارد .

اغر) ←* ؛ *س)* مچـر /məčer/ ؛ ق) مچر /mačər/ ؛ *بـا)* ←(ق) ؛ آ) مچـر /məčər/ ؛ ع) مچّیـل / maččil/ ؛ *قـص)* مچیـل /mačil/ ؛ ت) مچیــن /mačin/ ؛ آک) چوشمـه /čušmə/ ؛

موچک/mučək/ (ا) : دم میوه که به ساقه وصـل اسـت- دم گل .

اغر) ←* ؛

مـوچکـال/mučkāl/ (ا) : سوسـمار-مـارمولک . نـک : ماچکل.

اغر) موچکل /mučkel/ ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. ماچکل /mäčkel/ ؛ س) موچکل /mučkəl/ ؛ ق) ماچکل /mäčkol/ ؛ با) موچکل /mučkəl/ ؛ آ) ماچکول /mäčkul/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ماچگر /mäčgor/ ؛ اشر) ماچکئل /mačəkoəl/ ؛

موچه/muččə/ (ا.صو) : صوتی برای حرکت دادن اسب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) موج هدائن /muj hədāən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

موچ-هدائن/muč-hədāən/ (مص.مر) : نهیب زدن به اسب برای پریدن و یا حرکت سریع .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) موچ هادان /muč hādān/ ؛

مودّی/mavaddi/ (ص) : ۱. مدّعی- ادّعا کننده . ۲. رقیب.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) مودّی /movaddi/ ؛

مور/mur/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی بر فراز کوه قلاسر در کجور .

موربزوئن/mur-bazuən/ : مو بر بدن سیخ شدن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

مور-بزوئن/mur-bazuan/ (مص.مر) : نق زدن- اعتراض کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مورچین/murčin/ (ا) : سنگ‌های گرد کوچکی که در بازی مورچین مورد استفاده قرار می گیرد . **نک** : مورچین بازی.

س) ←* ؛

مورچین - بازی/murčin-bāzi/ (ا) :

نوعی بازی بچه‌گانه و زنانه. این بازی دارای چند مرحله است. کسی که برنده شود، برای بازنده مجازاتی را تعیین می‌کند و به اجرا می گذارد. این بازی به وسیله‌ی سنگ‌هایی گرد و کوچک به نام مورچین انجام می گیرد.

مورزیین/murziyən/ (ا.مک) : مرتعی در لفور سوادکوه .

مور-قاب/mur-qāb/ (ا.مر) : کیسه‌ای کوچک از ترمه و انواع پارچه که توسط زنان ایل دوخته شده و تزیین گشته و یک عدد مهر نماز در آن جای دهند .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مورکا/murkā/ (ا) : از بازی‌هایی که در عروسی‌ها انجام می گیرد .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

مورمور/mur-mur/ (ا.مر): درد موضعی تن و بدن .

مورمورهکردن/mur-mur-həkordən/ (مص.مر): ۱. نق زدن - گریه ی مداوم، و بی صدای کودکان . ۲. احساس درد در موضعی از بدن .

ب) ←* ؛

مورندین/murən-din/ (ا.مک) : از تپه‌های تاریخی نزدیک دهکده‌ی ولاشد بهشهر .

موروکّانی/murukkāni/ (ا) : غضروف . **نک** : چرچروک .

اغر) ←* ؛ ب) موروک کونی /murukkuni/ ؛ ق) موروک /muruk/ ؛

موروک - موروک/muruk-muruk/ (ا.صو) : صدای جویدن چیزی مانند ته دیگ .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) مروک-مروک /meruk-meruk/ ؛

موروک -موروک-هدائن/muruk-muruk-hədāən/ (مص.مر) : پدید آمدن صدای حاصل از جویدن قند و برخی موّاد دیگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) توروک توروک هدائن /turuk-turuk-hədāən/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) مروک-مروک-هدائن /meruk-meruk-hədāən/ ؛

موروکّنی/murukkoni/ (ا) : غضروف .

ب) ←* ؛

مورونه/mowronə/ (ا): موریانه .

ع) ←* ؛

موره/murə/ (ا): ۱. مهره - مهرهایی که به گردن حیوان آویزند . ۲. خر مهره . **نک** : میری .

ب) میرکا /mirkā/ ؛ ق) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛

موره/murə/ (ا) : گندواش - از تیره‌ی کاسنی که در مزارع گندم سبز شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) موره /morə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

موره/murə/ (ا.مص) : ۱. ناراحتی . ۲. مویه کردن .

اغـر) مـوری /muri/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ۱.←** ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ←** ؛ ع) موری /muri/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←** ؛ آک) میوره /miure/ ؛



موره

موره-آش/murə-āš/ (ا.مر) : موره را شسته ریز کـرده بـا برنج بار گذارند تا حلیم شـود و آن را بـه عنـوان مـواد دارویی به جوجه‌ی اردک و غاز خورانند .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

موره او/morə-o/ (ا.مر) : آب گندواش که جهت رفـع درد گوش و شکم درد به بچّه خورانند .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

مـوره-داغ/murə-dāq/ (ا.مـر) : نوعـی داروی گیـاهی - گندواش را پخته و جهت مداوا در محلّ درد گذارند .

اغر) ←** ؛ س) مره داغ /morə-dāq/ ؛ ق) ←** ؛

موری/muri/ : در لغت به معنی: مویه، در موسیقی آوایـی است که از سوی بسـتگان متوفّـی در سـوگ عزیـز از دست رفته خوانند. اشعار موری فی‌البداهه سـروده مـی شود .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشـر) ←** ؛ آک) میره /miarə/ ؛

موری/muri/ (ا.مص) : مویه کردن با صدای بلند . نـک : برمه واره - اشماره .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

موری/muri/ (ا) : ساس . **نک** : انگم .

اغر) ←** ؛

مـوری هـاکردن/muri-hākərdən/ (مـص.مـر) : ۱. مویـه کردن- ناله کردن . ۲. دم زدن . **نک** : دمور بکشیین .

اغر) موری هکاردن /muri-həkārdən/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) مـوری هکـردن /muri-hakərdan/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. موری هـاکردن /muri-hākərdan/ ؛ ع) مـوری هاکردن /muri-hākordan/ ؛

موزائیش تپّه/muzāeis-tappə/ (ا.مک) : از تپّه‌های تاریخی ناحیّه‌ی سدن‌رستاق واقع در استرآباد .

اغر) ←** ؛

موزایـش/muzāyeš/ (ا.مـک) : مزرعـه‌ای در شـمال بـالا جادّه‌ی کردکوی که دارای تپّه‌ی تاریخی است .

موزئن/muzaen/ (مص) : حساسّیت و رستن مـوی بـدن . **نک** : مور .

ت) ←** ؛

موزجی-بلور/muzji-bəlur/ (ا.مر) : تخم درخـت بلـوط - میوه ی درخت بلوط .

اغر) مازبلو /māzbəlu/ ؛ ب) موزی بلـو /muzi-belu/ ؛ ق) موزی تلور /muzitəlur/ ؛ با) ←** ؛ ت) مازی تخـم /māzi toxm/ ؛

موزک چال/muzək-čal/ (ا.مک) : نام منطقه و مرتعی در زاغمرز بهشهر .

موزگیلی/muz-gili/ (ا.مر): درخت بلوط . نـک : مـوزی - موزی دار .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

موزلق/muzlaq/ : اصطلاحی که برای خطـاب بـه اشیاء کوچک بکار می رود .

ن) ←** ؛

موزنی/muzni/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

موزون/muzun/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

موزی/muzi/ (ا): بلوط - از تیره‌ی بلوطیان که دو نوع آن معروف است. نوع برگ پهن را دمیل نوری و نوع برگ

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

ریزش را زل گویند . نک : مازو .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ ع) مـــازی /mazi/ ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

موزی/muzi/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه کارمزد ولوپی سواد کوه .

موزی باغ/muzi-bāq/ (ا.مک) : از توابع میاندرود ساری .

موزی بلور/muzi-bəlur/ (ا.مر) : تخم و میوه‌ی درخت بلوط . **نک** : مازبالو .

اغر) مازبالو /māz bālu/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ۱.←* ، ۲. موزی تلور /muzi təlur/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. موزی - کلو /muzi-kəlu/ ؛ ع) مازی تیم /māzi tim/ ؛ ت) مازی تخم /māzi toxm/ ؛ اشر) مازی-بلور /māzi-bəlur/ ؛

موزی بن/muzi-bən/ (ا.مک) : از توابع دهستان رود پی ساری .

موزی تلور/muzi-təlur/ (ا.مر) : **نک** : مازبالو .

ق) ←* ؛

موزیرج/murzi raj/ : نام آبادی از فیروزه جاه بابل - در منابع موزآرج نیز آمده است .

موزیک/muzeyak/ (ا.مک) : از توابع دهستان پنجکرستاق کجور .

موزی کتی/muzi-kəti/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان دابوی جنوبی آمل . ۲. از توابع دهستان بند پی بابل . ۳. از توابع دهستان بیشه سر قائم شهر .

موزی - کلو/muzi-kəlu/ : **نک** : مازبلو .

س) ←* ؛

موزی کله/muzi kələ/ (ا.مک) : ازتوابع دهستان بیشه بابل .

موزی - گره/muzi-gərə/ : **نک** : مازبالو .

آ) ←* ؛

موزی گل/muzi-gəl/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

موزی-گلی/muzi-gali/ : **نک** : بزمالو .

س) ←* ؛

موزی-لو/muzi-lu/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل.

موژیک/mužeyak/ : روستایی از دهستان پنجکرستاق کجور .

موس/mus/ (ا): ۱. باسن - سرین . ۲. تحریف موز و مازتبری به معنای کوه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

موسی-کوتقی/musā-ku-taqi/ (ا.مر) : پرنده‌ای است از تیره‌ی قمری‌ها .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

موس بچو/musbəču/ (ص.مر) : ۱. آدم بی آبرو- بی حیثیت . ۲. فردی که از همه جا رانده شده باشد .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

موس پیزی/mus-pizi/ (ا.مص) : کنایه از: توانایی - هر یک از دو جزء این واژه مرکب به تنهایی مفهوم سرین و کپل دارد و توانایی معنای مجازی آن می باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

موس - چکّه-زن/mus-čakkə-zan/ (ا.مر) : ۱. نوعی خرچنگ . ۲. چاپلوس و متملّق.

موس کایی/mus kāi/ (ا.مر): لواط .

ب) موس موسی /mus-musi/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

موس-موس-هاکردن/mus-mus-hākərdan/ (مص.مر) : با اشتیاقی وافرو حالتی هوسناک به دنبال افراد و به ویژه زنان رفتن . **نک** : چس بوبکشین .

اغر) مس مس هکاردن /məs məs həkārdən/ ؛ س) موس موس هاکردن /mus-mus-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. موس موس هکردن /mus-mus-hakərdan/ ؛ ع) موس موس هاکردن /mus mus hākordan/ ؛ ت) مس مس هکردن /mes mes hakerden/ ؛ آک) موس موس گودن /mus-mus-gudan/ ؛

موس موسی/mus -musi/ : لواط- همجنس بازی مردان . **نک** : موس کایی .

ب) ←* ؛

موس موسی کا/mus-musi-kā/ (ا.مر): لواط . **نک** : موس.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

موس و مله/mus-o-malə/ (ا.مص) : معطّلی – اهمال نمودن در کار .

اغر) ←** ؛

موس–هدائن/mus-hədāən/ (مص.مر) : مفعول شدن – مورد لواط قرار گرفتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱. موس هدائن /mus hədāən/ ، ۲. موس هادائن /mus hādāan/ ؛ ع) موس هادان /mus hādān/ ؛ ت) موس دئن /mus daen/ ؛

موسه مله هدائن/mus-mələ-hədāən/ (مص.مر) : کنایه از: کار را با بی‌میلی انجام دادن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) مس مس هاکردن /məs məs hākərdən/ ؛

موسی/musi/ (ص.نس) : مفعول – مرد همجنس بازی که خود فروشی می‌کند.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) موسّی /mussi/ ؛ ت) ←** ؛

موسیار/museyār/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در کنار جاده مالروکدیر نوشهر .

موسی–بز/musi-bəz/ (ص) : کنایه از: کون برهنگی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛

موشامله/mušā-malə/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای از دهستان بالالاریجان آمل .

موش – به – تغ/muš-bə-teq/ (ص) : موّرب – کجکی .

اغر) ←** ؛ ب) ۱. ←** ، ۲. موش تغی /muš-teqi/ ؛

موش به تغ هستائن/muš bə teq-hestāən/ (مص.مر) : اریب ایستادن .

اغر) ←** ؛

موشت/mušt/ (ا) : مشت . نک : میس.

اغر) ۱. میست /mist/ ، ۲. میشت /mišt/ ؛ ب) ←** میس /mist/ ؛ س) ۱. مشت /məšt/ ، ۲. میشت /mišt/ ؛ ق) میس /mis/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) میشت /mišt/ ؛ قص) مشت /məšt/ ؛ اشر) موشک /mušk/ ؛ اک) ←** ؛

موشت–بزئن/mušt-bazoən/ (مص.مر) : مشت زدن .

اغر) ۱. میست بزئن /mist-bazoən/ ، ۲. میشت بزئن /mišt-bazoən/ ؛ ب) ←** میست بزوئن /mist-bazuən/ ؛ س) میست بزوئن /mist-bazuən/ ؛ ق) میس بزوئن /mis bazuən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) میس بزوئن /mis bazuan/ ؛ ع) میشت بزان /mišt bezān/ ؛ قص) مشت بزوئن /məšt-bazuan/ ؛ ت) مشت زئن /mešt zaen/ ؛ اشر) موشک – بزوئن /mušk-bazoən/ ؛

موشت به تغ/mušt-be-təq/ (ص.مر) : مورّب – مایل – کجکی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

موش–تغی/muš-teqi/ (ص.مر) : هرمی شکل– زمین یا هر جسم هرمی شکل .

ب) ←** ؛

موش–خئرما/muš-xoər-mā/ (ا.مر) : موش خرما – راسو . نک : آروسک .

اغر) میش – خرما /miš-xormā/ ؛ اشر) ←** ؛

موش دونه/muš - dunə/ (ا.مر): چوب سیگار .

ق) مشتک /muštək/ ؛ با) ←** ؛ ع) مشتک /moštak/ ؛

موشک/mušək/ (ا) : مشت .

اغر) مست /mist/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) میس /mis/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) میشت /mišt/ ؛ ت) مشت /mošt/ ؛ اشر) ←** ؛

موشک تش هدائن/mušək-taš-hədāən/ (مص.مر) : کنایه از: حیله گری و دو به هم زنی .

اغر) ←** ؛ ب) تش پیش هدائن /taš piš hədāən/ ؛ س) تش پیشی /taš-piši/ ؛

موشل/mušəl/ (ا): نامی برای اسب .

با) ←** ؛

موشی/muši/ (ص): نام اسبی که مطلقاً سیاه باشد .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

موشی/muši/ (ا) : چراغ نفتی فتیله‌دار و بدون شیشه‌ی قدیمی که دسته‌دار نیز بوده است.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ۱. ←** ، ۲. چراغ موشی /čerāq-muši/ ؛ قص)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

چراغ موشی /čerāq-muši/ ؛ اشر) چراغ-موشی /-čərāq muši/ ؛

موقربیمئن/muqər-beyamoən/ (مص.مر) : اعتراف کردن.
اغر) ماقربمئن /māqər-bəmoən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) مقربموئن /məqər bəmuən/ ؛ با) مقر بیموئن /-məqər biyamoən/ ؛ ع) مقربمان /moqor-bomān/ ؛

موک/muk/ (ا) : ۱. مدفوع خشک شده پرندگان و حیوانات . ۲. کود حیوانی یا درختی . ۳. اشیا و یا موادّی که با گنجایش ظرف خود برابر باشد-کامل - تمام-به اندازه. ۴. سر راست.
ق) ←* ؛

مول/mul/ (ص) : ۱. آدم مرموز -کنایه از آب زیرکاه . ۲. ریشه‌کن شدن افراد یک دودمان . ۳. تخم حرام - فرزند نامشروع . **نک** : خرمول - بن دار .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

مولاکیمه/mulā kima/ : کومه‌ی ماهی‌گیران که در کنار دریا ساخته شود .
ب) ۱. کومه /kumə/ ، ۲. کیمه /kimə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) کیمه /kimə/ ؛ ن) ←* ؛

مولایی/mulāi/ (ا) : نوعی برنج خزری .
با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

مول - بویین/mul-baviyən/ (مص.مر) : دم در نیاوردن و پنهان شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) مول بیّن /mul - bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ اشر) مول-هابیین /mul-hābiyən/ ؛

مول - پلنگ/mul-paləng/ (ا.مر) : از انواع گوشتخواران گربه‌سان در اندازه‌ی سگ که در بعضی نقاط مازندران به آن سیاه‌گوش نیز گویند . **نک** : پلنگ مول .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) پلنگ مول /palangə mul/ ؛ قص) مور پلنگ /mur-palang/ ؛ ت) ←* ؛

مول - خر/mulə-xar/ (ص.مر) : آدم موذی - آب زیرکاه . **نک** : خرمول .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

مول خی/mulə-xi/ (ص.مر) : کنایه از: آدم حقه باز .
اغر) مولِ خو /mule-xu/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

مولک/mulək/ : میوه‌ی درختی که در یک سال، دو بار ثمر دهد .
با) ←* ؛

مولک/mulək/ : گاوی که هر سال بزاید. گوساله‌ی دو ساله‌ی آبستن شده . **نک** : هر ساله زه .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) مولکی /mulaki/ ؛

مول-کاته/mul - kātə/ (ص.مر) : زنازاده .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. مول کته /mul kotə/ ؛ س) مول کته /mul kətə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) موله - کته /-mulə kətə/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) مول کته /mulə kotə/ ؛ اشر) مول-کوته /mul-kotə/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

مول - کئته/mul-koətə/ (ص.مر) : کنایه از آدم مرموز- حرامزاده . **نک** : مول کاته .
اشر) ←* ؛

مولک - بزائن/mulək-bəzāən/ (مص.مر) : زاییدن دام زودتر از زمان معمول .
اغر) مول بزائن /mul-bəzāən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) مولکی بزائن /muləki bəzāən/ ؛ با) مولک بزوئن /mulek-bazuən/ ؛ ع) مولکی بداشتن /mulaki bədāštan/ ؛ اشر) مولکی-بزائن /muləki-bəzāən/ ؛

مول-کته/mul-kətə/ (ص.مر) : نوزاد نامشروع . **نک** : مول کاته .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ آک) مول کوته /mul - kutə/ ؛

مولکی/muləki/ (ا) : ۱. پیشانی پالان - کوهان پالان اسب . ۲. بچه‌ی نامشروع .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

مولکی زا/mulәkizā/ : به حیوانی می‌گویند که هنوز به سن مناسب رشد نرسیده آبستن شده و زایمان نماید .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ق) ← * ؛ ت) ← * ؛

مول کینگ شور/mul-king-šur/ (ا.مر) : از انواع پرنـدگان بومی .

ب) ← * ؛

مول-گنّه/mul-gonnə/ (ص.مر) : آدم مرموز و آب زیرکاه . **نک** : بن دار .

با) مول گنّه /mul-gənnə/ ؛ ع) ← * ؛

مول-مولی/mul-muli/ (ا.مص) : زیرکی به خـرج دادن – با تظاهر به سادگی بهتر و آسانتر از دیگران به مقصـود رسیدن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛

مـول-هـا کردن/mul-hākərdan/ (مـص.مـر) : ۱. فرزنـد نامشروع به دنیا آوردن . ۲. دم بر نیاوردن .

اغر) مـول هکـاردن /mul-həkārdən/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) مول - بکـردن /mul-bakerdən/ ؛ ق) مـول-بکـردن /mul-bakərdən/ ؛ با) مـول - هکـردن /mul-hakərdən/ ؛ آ) ۱. مـول هکـردن /mul hakərdan/ ، ۲. مـول هـاکردن /mul hākərdan/ ؛ ن) ← * ؛ ع) مول هاکردن /mul hākordan/ ؛ قص) مول هاکردن /mul-hākerdan/ ؛ اشر) مول-هاکئردن /mul-hākoerdən/ ؛ اَک) مول گودن /mul-gudan/ ؛

موله - خی/mulə - xi/ (ص.مر) : کنایه از آدم حقّـه بـاز و شارلاتان . **نک** : بزمول .

اغر) مول خو /mulexu/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛

مول هکردن/mul hakərdən/ : بچّه‌ی نامشـروع بـه دنیـا آوردن .

اغر) مول هکاردن /mul həkārdən/ ؛ ق) مول بکردن /mul bakərdən/ ؛ ت) ← * ؛

مولی/mevali/ (ا) : درخت گل ابریشم .

اغر) ول ولی /val-vali/ ؛ ب) ۱.← * ، ۲. بیولی /bevəli/ ؛ ق) وولی /vevli/ ؛ با) ولولی /velvəli/ ؛

مولـی/muli/ (ا.مـک) : چشـمه‌ای در روسـتای یخکـش بهشهر .

موم/mum/ (ا) : مادّه‌ی نرم و جامد و غالباً زرد رنگی کـه از منابع گیاهی و حیوانی به دست آید .

اغر) میم /mim/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ← * ؛ ع) ←(اغر) ؛

مو-مرغ/mo-mərq/ (ا.مر) : مرغ تخم گذار – مرغ تخمـی . **نک** : کرچ کرک .

اغـر) ۱.← * ، ۲. مـامرغ /māmərq/ ؛ ق) مرغنـه کـــر /mərqənəkar/ ؛

مون/mun/ (ا.مک) : از توابع بالا لاریجان آمل .

مونا/munā/ (ق.تش) : شبیه – مانند .

س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. مونه /munə/ ؛ ن) ← * ؛ قص) مونـه /munə/ ؛ ت) مانـا /mānā/ ؛ پ) مانـاک /mānāk/ ؛

مونا گیتن/monā gitan/ (مص.مر) : میان گرفتن .

قص) ← * ؛

مونج/munj/ (ا.مک) : از توابع زانوس‌رستاق کجور .

مونگ/mung/ (ا) : ماه – ماه آسمان .

اغر) ۱. ما /mā/ ، ۲. ماتی تی /mātiti/ ؛ ب) ← * ؛ س) ۱. ما /mā/ ، ۲. ماه /māh/ ؛ ق) ۱.← * ، ۲. مونـگ /mong/ ؛ با) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ۱. ماه /māh/ ، ۲. مـون /mun/ ؛ پ) ماه /māh/ ؛ او) مونگه /mawngh/ ؛

مونّنا/munnenā/ : شبیه– مانند .

ق) ← * ؛ پ) مانگ /māng/ ؛

مونه/munə/ (ا) : ۱. بهانه – ناز . ۲. مویه .

اغر) مـوری / muri/ ؛ ق) ←(اغـر) ؛ بـا) ← * ؛ آ) ←(اغـر) ؛ ن) ← * ؛

مونه - بیاردن/mune-biārdan/ (مص.مر) : بهانه گرفتن .

با) ← * ؛ ن) ← * ؛

موه/mevə/ (ا/ص) : ۱. نوعی گلابی . ۲. برای من .

اغـر) ۱.← * ، ۲. میـوه /mivə/ ؛ س) میـوه /mivə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ←(س) ؛

مه/mə/ : مال من – مربوط به من .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) مه /me/ ؛ اَک) می /mi/ ؛

مه/meh/ (ا): مه – ابر .

ق) ←* ؛ پ) منزنا /maznāh/ ؛

مهازگالش/məhāz-gāləš/ : نگهبان و محافظ کندوی زنبور عسل .

ن) ←* ؛

مه ترا/mətarā/ : مانند من - شبیه من .

ق) مه تری /metəri/ ؛ ن) ←* ؛

مهدیان/mahdyān/ (ا) : ۱. طایفه‌ای در بالاجاده‌ی کردکوی . ۲. از شاعران مازندرانی سرا و فارسی سرای معاصر بهشهر (علی مهدیان) .

مهترکاش تپّه/mehtər-kāš-tappə/ (ا.مک) : تپّه ای قدیمی و دست ساز نزدیک قره تپّه ی بهشهر .

مه تهت/me taht/ : از طرف من - از جانب من .

ق) مه جم /mejam/ ؛ ت) ←* ؛

مهر/mahar/ (ا) : مار . **نک** : مر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. مر /mar/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. مر /mar/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) مئر /maər/ ؛ اشر) مهر /mahar/ ؛ پ) مار /mār/ ؛

مهربون/mehrəbon/ (ا.مک) :

پل دوچشمه‌ی بزرگ نکا، بر رودخانه ای است که آب آن از تنگه‌ی شمشیر بر می‌آید و در چمن گوهرباران نزدیک نوذر آباد به دریا می ریزد. این پل ظاهراً در مسیر راه شاه عبّاسی بوده است. معصوم علی شاه در شعبان ۱۳۱۵ هـ‍ـق از روی این پل عبور و از آن یاد کرده است.

مهر - خاره/mahar - xārə/ (ا.مر) : لک لک . **نک** : اسبه اِنِا .

اشر) ←* ؛

مهر-سیر/mahr - sir/ (ا.مر) : گیاهی سمّی شبیه سیر .

ق) ←* ؛

مهر-کل/mahar-kol/ (ا.مر): پوست مار . **نک** : پوست کل.

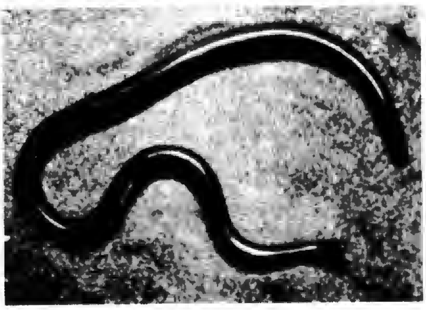
اغر) ←* ؛ س) مهرکول /mahar-kul/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. مرکول /mar-kul/ ، ۲. مهرکول /mahr-kul/ ؛ آ) ۱. مرکول /mar kul/ ، ۲. مهرکول /mahr kul/ ؛ ع) مهرپوس /mahr/ pus/ ؛ قص) مهرکول /māhr-kul/ ؛

مهر-کلا/mohar-kolā/ (ا.مر) : نوعی قارچ سمی و هرمی شکل . **نک** : مرکلا-اقکی .

اغر) ←* ؛ ب) مهر-کلا /mahar-kəlā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱. مر-کلا /mar-kəlā/ ، ۲. مهرکلا /mahr-kəlā/ ؛ آ) ۱. مهرکلا /mahr-kəlā/ ، ۲. مرکلا /mar kəlā/ ؛ ع) مهر-کلا /mahr-kelā/ ؛ اشر) کلا-مهر /kelā-mahar/ ؛

مهر-کوئک/mahar-kuək/ (ا.مر) : گونه‌ای کرم بزرگ مارگونه به رنگ خاکستری .

اغر) مکّوئک /makkuək/ ؛ ب) ←* ؛



مهر-کوئک

مهرلیله/mahrelile/ : بچّه مار .

اغر) مهروچه /mohar - vačə/ ؛ ق) مرکته /markətə/ ؛ ت) ←* ؛ ع) ←* ؛

مهر-ما-سلیک/mahrmā səlik/ (ا.مر): مار ماهی .

با) ←* ؛



مهر-ما-سلیک

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

مهر-ملی/mahar - məli/ (ا.مر) : مار و دیگر خزندگان .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* مرماله /mar-mālə/ ؛ ق) مهر و میله /mahrumile/ ؛ *با)* ←** ؛

مه روبخردن/me-ro-baxərdan/ (مص.مر): نک : پش بخاردن .

قص) ←** ؛

مهرومار/mahr-o-mār/ (ا.مر) : کنایه از : مار و خزندگان دیگر –انواع خزندگان .

اغر) مهرملی /mahar məli/ ؛ *س)* مرمله /mar-melə/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. مهر و ملخ /mahru-maləx/ ؛ *با)* ۱.←** ، ۲. مروملی /maru məli/ ؛ *آ)* مرماچکول /mar māčkul/ ؛ *قص)* ماهر و مور /māhr-o-mur/ ؛

مهره/mahrə/ (ا.): گیاهی است با نام لاتین artnmisiaonnual .

ب) موره /murə/ ؛ ق) مهره /mohrə/ ؛ *با)* ←** ؛

مهز/mahaz/ : مگس .

اغر) مغز /maqəz/ ؛ ق) ←*(اغر)* ؛ع) ←** ؛

مهزپران/mahaz parān/ (ا.مر): ۱. مگس پران . ۲. رشته‌های چربی که با آن روی صورت اسب و قاطر را می پوشانند تا مانع مزاحمت مگس شود .

ق) مگس پران /magəs parān/ ؛ ت) ←** ؛

مهزپرن/mahaz paron/ (ا.مر): روبند ریشه‌داری که برای دفع مگس و حشرات به صورت قاطر و اسب آویزند .

اغر) مغزپران /maqəz-parān/ ؛ ق) مگس پران /magəs parān/ ؛ع) ←** ؛

مهز-کندل/mahaz-kandel/ (ا.مر) : کندوی زنبور عسل . **نک** : جعوه کنّل .

اغر) مغزکندل /maqəz-kandel/ ؛ *س)* مازکندل /māz-kandel/ ؛ ق) ماس کنّل /mās kannel/ ؛ع) ←** ؛ت) مئزکندل /maez kandel/ ؛

مهزکوش/mahaz-kuš/ (ا.مر): مگس کش .

اغر) مغزکاش /maqəz-kāš/ ؛ ق) مغزکش /maqəz kəš/ ؛ ع) ←** ؛

مهسا/məhsā/ (ا) : ۱. مهلت . ۲. حوصله .

ق) محل /mehal/ ؛ ن) ←** ؛ع) مهل /mohl/ ؛

مه قلی مه قو/maqali - ma- qo/ (ا.مر):

از انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های کودکان و نوجوانان بوده است. در این بازی گروهی پرشماری از بازیگران دستهایشان را باز کرده و از سطح زمین به صورت عمودی روی هم قرار میدادند به طوری که تشخیص تعلق هریک از پنجه‌های باز شده به اشخاص غیر ممکن می شد. پس از اینکه پنجه‌ی دستها روی هم قرار می‌گرفت. داور بازی یا (ماره) با اشاره‌ی یک ترکه به یک یک پنجه‌ها ضربه زده و معنی این عمل جداشدن و کشیدن پنجه‌ی دست های مورد اشاره از مجموعه بوده است. در نهایت یک پنجه بر روی زمین باقی می ماند که بازنده‌ی بازی محسوب می‌شده است. پس از این مرحله بازیکنان، چشم بازیکن بازنده را بسته و با انگشت بر پیشانی، حلقوم و یا بینی او تلنگر می‌زدند. راه خلاصی فرد بازنده اعلام درست نام تلنگر زننده بوده است.

مهمون/mehmun/ (ا): مهمان .

اغر) ممان /memān/ ؛ ق) ←** ؛ع) مهمن /mehmon/ ؛ | ک) ←** ؛ پ) ارمان /ərmān/ ؛ *او)* من /man/ ؛

مهمون - تاجن/mehmun-tājen/ (ص.فا) : پذیرایی کننده – کسی که میهمانان را پذیرای کند .

ن) ←** ؛

مهمون-خنه/mehmun-xənə/ (ا.مر) : اتاق بزرگ و آراسته شده‌ی خانه جهت پذیرایی از میهان – میهمانسرا . **نک** : ازتول .

اغر) ممانی اتاق /memāni ətāq/ ؛ *س)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ ن) ←** ؛ع) مهمن خنه /mehmon xonə/ ؛ ت) مئمون خنه /məmonxonə/ ؛

مه - میترا/mah-mitrā/ : نام باستانی شهرستان بابل و مرکز پرستش الهه‌ی میترا که در متون تاریخی ما میطر ثبت شده است . **نک** : مامتیر .

مهمیدمله/mah-mid-malə/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای از بالا لاریجان آمل .

مهیج/mahij/ (ا): کشمکش . **نک** : ممیج.

ق) ممیج /mamij/ ؛ع) ←** ؛

می/mi/ (ا) : ۱. مو . ۲. چاله – فرورفتگی .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) مو /mo/ ؛ آک) ←* ؛ پ) موده /mōdh/ ؛

می/məy/ (ا) : مغز یا مادّه‌ی وسط هر چیز .

ن) ←* ؛ ت) ←* ؛

میا/miā/ (ا) : مه - ابر غلیظ همراه با باران- ابر -ابری .

نک : آکاسی - ابر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. میها /mihā/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) مهی /məhi/ ؛ اشر) ←* ؛

میا-تو/miyā-to/ (ص) : هوای ابری .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

میار/mayār/ (ا.مک) : از طوایف بومی ساکن در کلاردشت چالوس.

میار-کلا/miyār-kəlā/ (ا.مک) : از توابع ولوپی قائم شهر .

میالشک/miyāləšk/ : درخت زرشک .

ق) زرشک دار /zərəškədār/ ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛

میانا/meyānā/ (ا.مک) : از توابع بنافت ساری .

میان-باری/meyān-bāri/ (ص.نس) : برنجی که از نیم دانه بزرگتر و از برنج معمولی ریزتر است. برنجی که سه چهارم دانه‌اش سالم باشد .

اغر) ←* ؛ ت) مین باری /miyanbāri/ ؛

میان-پشته/miyān-pəštə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

میان پنجه آرد هکاردن/meyān-panjə-ārd-həkārdən/ : کنایه از : خود را جلو انداختن- کار خود را پیش بردن .

اغر) ←* ؛ س) میان پنجه آرد هاکردن /miyon-panjə-ārd-hākerdən/ ؛

میان تو/meyān - to/ (ا.مر) : از اجزای چرخ نخ ریسی .

اغر) ←* ؛

میان جر/meyān-jar/ (ا.مک) : مزرعه‌ای در کردکوی .

میان درّه/meyān-darrə/ (ا.مک) : رودخانه‌ای که از ارتفاع هشتصد متری دامنه‌های شمال غرب کوه چکل سر و امام وردی سرچشمه گرفته و بعد از عبور از روستای میان درّه با طیّ سی کیلومتر مسافت به رودخانه‌ی قره‌سو می‌ریزد .

اغر) ←* ؛

میان دله/meyāndələ/ (ا.مر) : نوعی بازی محلّی .

اغر) ←* ؛

میاندو/meyāndo/ : در این میان - در وسط کار .

اغر) ←* ؛ ق) من /men/ ؛ ت) مین /miyan/ ؛

میان دو رو/meyān-doru/ (ا.مک) : از مناطق کوهستانی و ییلاقی شاهکوه و ساور استرآباد .

میانده/meyāndeh/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس .

میان رود/miānrud/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان سه هزار تنکابن . ۲. نام مرتعی در آمل . ۳. از توابع اسفید رود شوراب ساری .

میان-رودبار/meyān-rud-bār/ (ا.مک) : از توابع میان بند نور .

میان-سدمه/meyān-sədmə/ (ا.مر) : فنّی در کشتی لوچو .

نک : بزکاپ .

اشر) ←* ؛

میان - سرا/meyān-sarā/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد تنکابن .

میان-سرا-بندیا-نور/miyān-sarā-bandiyā-nur/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

میان-شا/meyān-šā/ (ا.مک) : از توابع شهرخواست شهرستان ساری .

میان شل/miān-šəl/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در دشت کجور .

میان-قله/meyān-qalə/ (ا.مک) : از توابع شبه جزیره‌ی میان کاله .

میانک/meyānak/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. مرتعی در آمل . ۳. از توابع علوی‌کلای نوشهر . ۴. از توابع بیرون بشم کلاردشت .

میانکاله/meyān - kālə/ (ا.مک) :

خلیج و شبه جزیره‌ی میانکاله بر مدار ۳۶ درجه و ۴۹ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۵۴ درجه و یک دقیقه طول شرقی نصف النهار

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

گرینویچ در شمال شرقی بهشهر و بندر گز قرار دارد. کاله در زبان تبری به معنای خشکی است و از آنجایی که در حد فاصل این خلیج و دریا باریکه‌ای سرسبز از خشکی وجود دارد، بومیان نام آن را میانکاله (میون کاله) گذارده‌اند. نام این خلیج و شبه جزیره به کرآت در تاریخ سیاسی منطقه آمده است. قزاق‌ها و روس‌ها بارها از طریق میانکاله و جزیره‌ی آشورا ده (که به احتمال همان آبسکون است) جلگه‌های مازندران را مورد تاخت و تاز قرار داده اند. تا جایی که می دانیم قدیمی‌ترین تعرض روس‌ها به آبسکون و میانکاله در دوران حکومت حسن بن زید بن محمد علوی (۲۵۰ تا ۲۷۷ قمری) بوده و حسن بن زید با لشگریان خویش به دفع آن‌ها پرداخت. چند سال پس از این تعرض نیز حمله‌ی دیگری صورت پذیرفت که شرح آن در برخی از کتب تاریخی منطقه آمده است. در حال حاضر میانکاله میانه‌ی دو استان گلستان و مازندران قرار دارد. گاهی نام شبه جزیره‌ی میانکاله با عنوان انجیله نیز آمده است.

میان کو/meyān-ku/ (ا.مک) : از توابع دو هزار تنکابن .

میان - کول/meyān - kul/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

میان کو- محلّه/meyān-ku-məhallə/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد تنکابن .

میانکی/meyān-key/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس در پای کوه مدوبند .

میان گالە/meyān gālə/ (ا.مک) : از توابع قره‌طغان شهرستان بهشهر .

میان لا/meyān-lā/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

میان لات/miyān-lāt/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

میان مج/meyān-məj/ (ص.فا) : ۱. کسی که در میانه‌ی میدان کشتی قدم می‌زند . ۲. داور . ۳. میان‌دار .

اغر) ←* ؛ ق) من مج /men məj/ ؛ *ت)* ←* ؛

میان وال/meyān-vāl/ (ا.مر) : جوی اصلی شالیزار که محل انشعاب آبراهه‌های متعدد زمین است. نام دیگر آن شاوال می‌باشد .

اغر) ←* ؛ *ب)* میین وال /miyon - vāl/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ ع) میون کیله /meyon kilə/ ؛ *اشر)* ←* ؛

میانه - برو/miyānə - boro/ : **نک** : تب به موس .

میان هکاردن/meyān-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. عبور از مسیری غیر از جادّه اصلی در مزارع و باغ و غیره . ۲. بی‌محابا خود را درون معرکه انداختن .

اغر) ←* ؛ *س)* میین هاکردن /miyon-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) زمین دله را /zamin delə rā/ ؛

میاوند/meyā-vand/ (ا.ا) : شالی که بجای کلاه و سرپوش استفاده می‌شود - دستار .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

میاوند-دوستن/meyāvand-davəstən/ :

بستن میاوند که نوعی شال است. طریقه‌ی بستن میاوند به این شکل است که شال را از وسط دو پا عبور داده و دو سر آن را به طرف چپ برده و به صورت ضربدر بیرون آورند سپس دو سر شال را در قسمت پشت بدن به هم گره کنند به طوری که شال در پای چپ قلّاب شود و دو سر آن به دور کمر پیچیده شود. پس از بستن شال، میاندار، شال دو کشتی گیر را کنترل کرده تا از صحت استحکام آن مطمئن شود

میائی/miāei/ : ابری .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *آ)* میا /miyā/ ؛ *قص)* مهی /məhi/ ؛ *آک)* مهین /mahin/ ؛

می تک/miək/ (ا) : موی دم اسب که برای دام پرندگان استفاده شود . **نک** : میک .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* می اک /mi - ak/ ؛ ع) مییک /miyak/ ؛

می بزان/mi-bezān/ (مص.مر) : ریش در آوردن-کنایه از: بالغ شدن . **نک** : جویا .

س) می بزوئن /mibazoən/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ *ت)* موزئن /mu-zaen/ ؛

می بکندیئن/mi-bakəndiyən/ (مص.مر) : چنگ زدن موی سر و صورت در سوگ کسی .

اغر) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. می بکنّین /mi bakənniyən/ ؛ ع) می بکّنسن /mi bakkenəsan/ ؛

می تاشی/mi - tāši/ : عمل تراشیدن موی گوسفند .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ع) ←* ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)



می تاشی

می تق/mi taq/ (ا.مر) : تارمو .

اغر) ←* ؛ ق) می خال /mi xāl/ ؛ع) می هال /mi hāl/ ؛

میج/mayej/ : کشمش .

اغر) ممیج /mamij/ ؛ ت) ←* ؛

میج/mij/ (ا.مک) : از توابع اشکور تنکابن .

میج پلا/meyej-polā/ (ا.مر) : **نک** : پلا ممیج .

ق) ممیج پلا /mamij pelā/ ؛ آ) ۱. ممیج پلا /mamij pəlā/ ، ۲. مییج پلا /maij pəlā/ ؛ع) مهیج پلا /mahij pelā/ ؛ ت) ←* ؛

میجک/mijek/ (ص) : گاوی که گوساله‌اش بمیرد امّا همچنان شیر دهد .

ق) ←* ؛

می جم کان/jam-kān-mi/ : گیره‌ی مو . **نک** : ض .

اغر) ←* ؛

میجه/mijə/ (ا): میخ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

میجیک/mijik/ (ا) : مژه .

اغر) مجیک /məjik/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) مجیک /mejik/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ ک) ←* ؛

میچکا/mičkā/ (ا) : گنجشک . **نک** : چیی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. میشکا /miškā/ ؛ ن) ←(آ) ؛ع) ←* ؛ قص) میشکا /miškā/ ؛ ت) ←* ؛

میچکا انگور/mičkā-angur/ (ا.مر) : ۱. گیاهی دارویی که نام علمی آن (salucusingra) می باشد . ۲. نوعی انگور وحشی که دانه‌های ریزی دارد . **نک** : انگور کولی .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) میچکا انگوری /mičkā-anguray/ ؛

میچکاباکله/mičkā-bākkələ/ (ا.مر) : گیاهی وحشی شبیه پیچک که شباهتی نیز به بوته‌ی باقلا دارد.

س) ←* ؛ آ) ←* ؛

میچکا ترب/mičkā-tarəb/ (ا.مر) : گیاهی است دارای برگ‌های کوچک و دراز که در اوایل بهار می‌روید و گلهای سفید رنگی دارد. این گیاه همانند ترب کمی تلخ است و نو رسیده آن بسیار خوش‌مزه است. به صورت بوته وحشی در مراتع می‌روید .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

میچکاچک/mičkāčak/ (ا.مر): نام نوعی گیاه .

با) ←* ؛

میچکاخنی/mičkā-xəni/ (ا.مک) : از آبادی‌های لاویج شهرستان نور .

میچکاخونی/mičkā-xuni/ (ا.مک) : نام مرتعی در شهرستان آمل .

میچکاخوی امیری/mičkā-xuye-amiri/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

میچکار/mičkār/ (ا.مک) : قلّه‌ای به ارتفاع ۳۵۴۰ متر در کلاردشت چالوس .

میچکار/mičkār/ (ا.مک) : از توابع بیرون بشم کلاردشت چالوس .

میچکاروزی/mičkā-ruzi/ (ص.نس) : **نک** : جیکاروزی .

آ) ←* ؛ ن) میشکا روزی /miškā-ruzi/ ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

میچکازن/mičkā-zan/ (ا.مر) : پرنده‌ای از خانواده‌ی قرقی به اندازه‌ی کبوتر .

میچکاسو/mičkā-su/ (ا.مص) : شکار گنجشک در شب که با چراغ انجام گیرد.

اغر) جیکّاسو /jikkā-su/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ۱. ←* ، ۲. میچکاکوشی /mičkā kuši/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

میچکا کاهو/mičkā-kāhu/ (ا.مر) : نوعی سبزی وحشی شبیه کاهو که خوراکی است .

س) ←* ؛

میچکاکشی/mičkā-kəši/ (ا.مص) : شکار گنجشک .

ن) ←* ؛ع) میچکا کوشی /mičkā-kuši/ ؛ ت) ملیجه کوشی /malijekuši/ ؛

میچکاموش داشتن/mičkā-muš-dāštən/ (مص.مر) : ادّعای بزرگ داشتن .

س) ←* ؛

می – چنگه/mi-čangə/ (ا.مر) : گیره‌ی مو .

ب) ←* ؛

میچیلیک/mičilik/ (ا) : نیشگون . نک : پنگلی – چمبلیک .

ق) ۱. مچلیک /məčəlik/ ، ۲. پچلیک /pəčəlik/ ؛ع) چیملیک /čimlik/ ؛ ت) ←* ؛ آک) پولیسکن /puliskan/؛

می خاره/mi-xārə/ (ص.فا) : خوره‌ی مو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) می خوره /mixorə/ ؛ قص) می خره /mi-xerə/ ؛

می – خال/mi-xāl/ (ا.مر) : تارمو .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. می خاله /mi-xālə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) می هال /mi hāl/ ؛ آک) ←* ؛

میخ–تک/mix-tək/ (ا.مر) : از پرندگان آبزی که نوکی میخ مانند دارد .

میخش/məyxəš/ (ص) : ترش و شیرین – ملس .

ق) ملس /maləs/ ؛ ن) ←* ؛

میخک–تلی/mixək-tali/ (ا.مر) : درختچه‌ای با بُرگ‌های پهن و میوه‌ی قرمز .

میدانک/məydānək/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .

میدن–بیتن/midon-bayitən/ (مص.مر) : میدان یافتن جهت تاخت و تاز – فرصت هنرنمایی یافتن – در اصطلاح دور برداشتن .

اغر) مدان بیتن /medān bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ س) میدن بیتن /məydon-bayitən/ ؛ ق) میدون بیتن /midun baitən/ ؛ع) میدن هاکردن /maydon hākordan/ ؛ اشر) مدان – بییتن /baiytən-medān/ ؛

میدن – مج/midon-məj/ : ۱. ناظم میدان – میاندار . ۲. داور صحنه .

اغر) مدان مج /medān məj/ ؛ ق) من مج /menməj/ ؛

میدون/midun/ : میدان .

اغر) مدان /medān/ ؛ ق) ←* ؛ پ) میدان /mədān/ ؛

میدون سر/midunə-sar/ (ا.مک) : از توابع بالا تجن قائم شهر .

میر/meyar/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در شمال نارنجبن چالوس .

میرابی مز/mirābi - məz/ (ا.حا.مص) : مزد آب‌داری – حقوق میرآب . نک : بری سری .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) میرابی /mirābi/ ؛ اشر) ←* ؛

میرارکلا/mirār-kəlā/ (ا.مک) : از توابع لفور سوادکوه .

میراسکندر/mir-eskəndər/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

میراشکار/mir-əškār/ (ص.مر) : میرشکار – آن که کشته های کشاورزان را نگاهبانی کند – دشت بان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) میرشکار /miršekār/ ؛

میربازار/mir-bāzār/ (ا.مک) : از توابع بابلسر .

میربزرگ/mir-bozorg/ بقعه‌ی میربزرگ در شهرستان آمل .



میربزرگ

میر حیدر/mir- heydər/ (ا.مک) : بقعه‌ی میر حیدر در شهرستان آمل .



میر حیدر

میرخمن/mir-xaman/ (ا.مک) : یکی از آبادی‌ها و مراتع لاویج نور .

میرزا/mirzā/ : مخفف امیرزاده - اگر پیش از اسم بیاید معنی کاتب و نویسنده و اگر بعد از اسم بیاید مفهوم شاهزاده را دارد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

میرزا نهار/mirzā-nəhār/ ۱. غذایی که بین صبحانه و ناهار میل شود . ۲. کنایه از: فردی که صبحانه را دیر هنگام خورد . **نک** : افتاب تنکا .

س) میرزا ناهار /mirzā-nāhār/ ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛



میرزا نهار

میرزایی/mirzāei/ (ا.مص) : نویسندگی - کاتبی - منشی‌گری .

اغر) ←* ؛ *ب)* میرزا گری /mirzā-giri/ ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

میرس/mires/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در ناحیه کوهستان غربی کلاردشت .

میرستان/mirəstān/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

می رس دیک/miresdik/ (ا.مر) : دوک نخی‌ریسی .

ق) ←* ؛ *ن)* ←* ؛

میرسر روضه/mir-sar-ruzə/ (ا.مک) : ۱. از محلّه‌های قدیمی شهرستان ساری . ۲. از بناهای مربوط به مرعشیان مازندران در ساری و ظاهراً مدفن میرکمال الدّین بن میر قوام الدین مرعشی‌می باشد.

میرش/mirez/ : مرگ دسته‌جمعی .

قص) ←* ؛

میرشکار/miršəkār/ : ۱. کسی که از طرف مردم روستا برای حفاظت از مزارع و شکار خوک انتخاب و اجیر شود . ۲. سرکرده و رییس شکارچیان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ *آک)* ←* ؛

میر ظهیرالدّین مرعشی/mir-zahireddin-marašī/ :

فرزند میر نصیرالدین فرزند میر کمال الدین فرزند میر قوام الدین مرعشی است. میر ظهیر الدّین از مورّخین معتبر تبرستان ورویان ومازندران است.تاریخ او تاوقایع۸۸۱هـ است

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

که در همان سال خاتمه یافته و کتاب تاریخ گیلان و دیلمستان او تاریخ ۸۹۴ هـ را در بر دارد. سال وفات این مورخ معلوم نیست. تاریخ مازندران و رویان و تبرستان او در ۱۲۶۶ توسط بر نهارددارن با مقدّمه‌ی آلمانی در پترزبورک به چاپ رسید.

میرک/mirck/ (ص) : ریز و کوچک .

میرکا/mirkā/ (ا) : خر مهره –مهره‌ی گردنبند و دانه‌ی تسبیح .

اغر) کهومره /kahu-morə/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

میرکا – تیم/mirkā-tim/ (ا.مر) : خر مهره که به گردن اسب و گاو اندازند– هر گونه مهره اعم از دانه‌های تسبیح و گردن بند .

س) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛



میرکا - تیم

میرکتی/mirkəti/ (ا.مک) : تپه‌ای مرتفع به ارتفاع بیست متر وسطحی برابر هشت هکتار واقع در بندپی بابل .

میرکلم/mir kələm/ (ا.مک) : نام مرتعی در کجور .

میرکی/mirəki/ (ا) : **نک** : تلزی تله .

ب) ←* ؛

میر- ما/mir-ə-mā/ (ا.مر): ماه یازدهم تبری .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

میرما/mirmā/ : برکت زا .

میرمشدمله/mir-mašad-malə/ (ا.مک) : از محلّه‌های قدیمی شهرستان ساری .

میرملک/mir-məlk/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

میرنا/mirnā/ (ا.مک) : از توابع نابیج نور .

می‌رود/mirud/ (ا.مک) : از توابع بابل‌سر بابل .

می‌رودپشت/mirud-pəšt/ (ا.مک) : از توابع گنج‌افروز شهرستان بابل .

میرون/mirə von/ (ص/ا.مک) : ۱. مهربان . ۲. نام چشمه و قنات ورودی در نکا و رستم‌کلای بهشهر .

اغر) ۱. مربان /merə bān/ ، ۲. مروان /merəvān/ ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* مهربون /məhrəbun/ ؛ *آ)* مروون /meravun/ ؛ *ع)* مهربون /mehrabon/ ؛ *ت)* مئربان /meərbān/ ؛

میره/mirə/ : گلو .

با) ←* ؛

میزان – بخاردن/mizān - bəxārdən/ (مص.مر) : خوب رسیده شدن میوه – به بار نشستن کامل محصول زراعی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* میزان بخاردن /mizān -baxārdən/ ؛ *اشر)* میزان -بخئردن /mizān-boxoərdən/ ؛

میزان – بیین/mizān biyən/ (مص.مر) : کنایه از: شاداب بودن– سلامت کامل داشتن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* میزان بین /mizān bayən/ ؛ *ع)* میزون بین /mizon beyan/ ؛ *اشر)* میزان – هابیین /mizān-hābiyən/ ؛

میزان–هکاردن/mizān - həkārdən/ (مص.مر) : ۱. بر قرار کردن تعادل . ۲. وزن کردن .

اغر) ←* ؛ *س)* میزان هاکردن /mizān-hākerdən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ۱. میزان هاکردن /mizān hākərdan/ ، ۲. میزان هکردن /mizān hakərdan/ ؛ *ع)* میزون هاکردن /mizon hākordan/ ؛ *قص)* میزون هاکردن /mizun-hākerdan/ ؛ *اشر)* میزان- هاکئردن /mizān-hākoərdən/ ؛

میز–میز/miz-miz/ (ا.صو) : ناله ملتمسانه‌ی سگ و گربه .

س) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* میس میس /mis mis/ ؛

میز میزه/miz - mizə/ : حرکت غیر ارادی ناشی از بند آمدن ادرار .

س) ←* ؛ *ق)* ←* ؛

میزی/mizi/ : مشت .

با) ←* ؛

میس/mis/ (ا) : مشت .

اغر) ۱.←* ، ۲. میست /mist/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) میســـــت /mist/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) میشت / mišt/ ؛ قص) مشت /most/ ؛ پ) مشت /mušt/ ؛ او) مشت منگه /mušti mangh/ ؛

میس – بزه – پیاز/mis-bazə-piyāz/ : کنایه از : آدم شـل و ول .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

میستان/miyastān/ (ا.مک) : ازتوابع گیل‌خوران قائم‌شهر .

میست – بازی/mist-bāzi/ (ا.مص) : مشت بـازی– مشـت زنی .

اغر) ۱.←* ، ۲. میشت بـازی /mišt-bāzi/ ؛ ب) ←* ؛ ق) میس میسه کا /mis misəkā/ ؛ آ) میـس کـا /mis kā/ ؛ ع) میشت کایی /mišt kai/ ؛ قص) مشت بـازی /most-bāzi/ ؛ ت) مشت زنی /məšt zani/ ؛

میسته/mistə/ (ص.نس) : مچاله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

میسته – بویین/mistə-baviyən/ (مص.مر) : ۱. مچاله شـدن . ۲. از درد به خود پیچیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) میسّه بین /missə bayən/ ؛

میسته ممایی/mistə-məmāyi/ (ص) : حرکت با دست و پا . نک : چک مایی .

ب) ←* ؛

میستی – هکاردن/misti-həkārdən/ (مـــص.مـر) : مشـت کوب کردن– مشت و مال دادن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) میس دکردن /mis dakərdən/ ؛ ت) مشت مال دئن /məšte māldaen/ ؛

میس–زنون/mis-zanun/ (ا.مص) : ۱. ضربه زدن معمول با دست . ۲. گام بلند برداشتن . نک : اشتلم .

میس قلّه/mis-qəllə/ (ا.مک) : نام تپّه‌ای در لفور سوادکوه .

س) میست قله /mist-qələ/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

میسگلی/misgeley/ : چیزی اندک – ذرّه‌ای بی‌مقدار .

اغر) مینگلی /mingəli/ ؛ ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

میسّه/missə/ (ا) : ۱. ابزاری که حلّاجـان و علّافـان هنـگام پنبه زنی از آن استفاده کنند . ۲. دسته‌ی هاون .

س) میسته /mistə/ ؛ ق) ←* ؛ ع) دسّه هونـگ /dassə havang/ ؛



میسّه

میسّه قلـه هـاکردن/missə-qelə-hākerdən/ (مـص.مـر) : کسی را با دست هل دادن . نک : دم غلو .

س) میست قله هاکردن / mist-qələ-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛

میش/miš/ (ا) : ۱. گوسفند مادّه . ۲. موش .

اغر) ←* ؛ س) مـش /məš/ ؛ ق) ←(س) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

میشاک/mišāk/ (ا): آویشن کوهی .

با) ←* ؛

میش – بویین/miš-baviən/ (مص.مر) : کنایه از : ترسیدن.

اغر) ←* ؛ ب) موش بویین /muš-baviyən/ ؛ ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ع) موش ببین /muš babeyan/ ؛

میش - به- تغ/miš-bə-teq/ (ص) : مورّب - اریب .

اغر) ←* ؛

میشت/mišt/ (ا) : مشت .

اغر) ←* ؛ ق) میس /mis/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

میش – تک/miš-tək/ (ص.مر) : آن که با اکراه غذا خورد -بد غذا.

اغر) ←* ؛ ب) موچه تک /muče-tək/ ؛ ق) ←* ؛ اشر) موشه - تک /mušə-tek/ ؛

میش تله/miš-talə/ (ا.مر) : تله موش .

اغر) ←* ؛ ع) موش تله /muš talə/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛

میش چشم/miše češm/ : کسی که رنگ چشمش به رنگ چشم میش باشد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) ←* ؛

میش خرما/miš-xormā/ (ا.مر) : ۱. قاقم . ۲. راسو . نک : آروسک - اروسک .

اغر) ←* ؛

میش -غار/miš-qār/ (ا.مر) : سوراخ موش .

اغر) ←* ؛

میش - فیک/miš-fik/ (ا.مر) : بید جنگلی .

اشر) ←* ؛

میشکا باکّله/miškā-bākkələ/ (ا.مر) : نوعی علف هرز . **نک** : باقلاو اشک .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

میشکاگیرک/mišgā-girak/ : از انواع پرندگان شکاری شبیه به قرقی- باشه .

قص) ←* ؛

می - فرفری/mi-fərfəri/ (ص.نس) : پیچیده موی - دارای موی مجعّد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) گجلینگ /gəjling/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

میکال/mikāl/ (ا) : مرحله‌ای از رشد شالی در خزانه که دانه‌ی آن سبز شود . **نک** : ارمنجی پشت .

اشر) ←* ؛

میک - بزوئن/mik-bazuən/ (مص.مر) : مکیدن .

اغر) مک بزئن /mek bazoən/ ؛ س) میگ بزوئن /mig-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) مک زئن /mak zaen/ ؛

میک تله/meyak talə/ : نوعی تله پرندگان که در آن از تارهای تنیده شده‌ی برای رهاشدن ضامن تله استفاده می‌شود .

ع) ←* ؛

میک میک/mik-mik/ (ا.صو) : از اصوات - صدای جوجه ی پرندگان . **نک** : بیک بیک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) میس میس /mis mis/ ؛

میکه/mikə/ (ا) : اوّلین شیری که پس از زاییدن گاو دوشیده شود .

اغر) مک /mek/ ؛ ب) مکه /mekə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ماکه /mākə/ ، ۲. ماک /māk/ ؛

میل/mil/ : ۱. وسیله‌ی سرمه‌کشی . ۲. پاره سیمی که با آن بافتنی بافند . ۳. میل - برج .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

میل/mil/ (ا) : لوله- لوله‌ی تفنگ .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) تفنگ میل /tofangə mil/ ؛ قص) ←* ؛

میلا/milā/ (ا) : ۱. لک لک . ۲. کنایه از: فرد لاغر و باریک . **نک** : چک بلند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

میلادشت/milā-dašt/ (ا.مک) : از توابع نرم آب دو سر ساری .

میلاسر/milā-sar/ (ا.مک) : مرتعی در روستای مایان کتول.

میل بکشین/mil bakəšeyan/ : میل کشیدن بر چشم به قصد آغشتن آن به سرمه .

اغر) میل بکشیین /mil bakešiyən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

میل رادکان/mile-rādkān/ (ا.مک) :

میل رادکان با سی و هفت و نیم متر ارتفاع در کوهپایه‌های

استر آباد واقع است. ایـن میـل بـه هنـگام تشـکیل دوّمیـن سلسله‌ی باوندیان ساخته شده و اسپهبد ابوجعفر محمّـد بـن ونداد، از آخرین شاهزادگان سلسله‌ی بـاوندی در آن مدفـون است. این گنبد از معدود گنبدهـایِ البرز شـمالی اسـت کـه دارای کتیبه به زبان پهلوی و کوفی اسـت. براسـاس تـاریخ مندرج در کتیبه‌ی این برج، میل رادکان به سال ۴۱۱ هـ ق ساخته شده است.



میل رادکان

میلس/meyləs/ (ا) : مجلس – مهمانی .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* مجلس /majləs/ ؛ *ع)* مجلس /mejləs/ ؛

میلسک/meyalesk/ (ا) : زرشک .

ت) ←* ؛

میلنه/məylonə/ (ا) : موریانه .

ب) ←* ؛ *ن)* موریونه /murəyonə/ ؛ *قص)* ملوچه /moluče/ ؛

میلنه بوردن/məylonə-bavərdən/ (مص.مر) : خرده شدن آهن – زنگ زدن آهن .

ب) ←* ؛

میله/milə/ (ا.مک) : از توابع دشت‌سر آمل .

میلی/məyli/ (ص.نس) : داوطلبانه – از سر رغبت . **نک** : دتلبی .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* مل په /mələ pə/ ؛ *قص)* ←* ؛

میم/mim/ (ا) : مومی که از آب کردن عسل به دست آید . **نک** : برمیم .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* موم /mum/ ؛ *اشر)* ←(ت) ؛

میمایی راغون/mimāyi-rāqun/ (ا.مر) : مرهمی از روغن وخمیر .

ق) میم راغون /mimrāqun/ ؛

میم – بویین/mim-baviən/ (مص.مر) : تحت تاثیر قرار گرفتن – نرم شدن .

اغر) ←* ؛ *س)* میم بیّن /mim-bayyən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *ع)* میم ببین /mim babeyan/ ؛

میم – رغن – هکاردن/mim-rəqon- həkārdən/ (مص.مر): جایی از استخوان دردناک بدن را با موم و روغن مالیدن – مالیدن پماد.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* بیم رغن هاکردن /mim-rəqon hākerdən/ ؛ *ق)* میم راغون هاکردن /mimrāqun hākerden/ ؛ *ع)* میم رغن هاکردن /mimə roqon hākordan/؛

میم – مر/mim-mor/ (ص.مف) : بسته – مهر و موم شده.

اغر) مرومیم /mor-o-mim/ ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* میم و مهر /mimomohr/ ؛ *ع)* میم مهر /mimə mohr/ ؛

میم میم هکاردن/mim-mim-həkārdən/ (مص.مر) : من و من کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ق)* مم مم هاکردن /mem mem hākərdən/ ؛ *ع)* مم مم هاکردن /mem mem hākordan/ ؛

میّمن/mayyəmən/ (ا.مک) : مرتعی درحوزه آلاشت .

میّن/mayyən/ (ص) : معیّن – تعیین شده – مقرّر .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) معیّن /moayyən/ ؛

مین/miyən/ : میان – وسط .

ب) میون /miyon/ ؛ قص) ←* ؛

مینا/minā/ (ا) : وسط – میان .

اغر) ۱. مین /meyən/ ، ۲. میان /meyān/ ؛ س) مین /miyon/ ؛ ق) منا / /mənā ؛ با) ←* ؛ آ) میّون /miyun/ ؛ ع) میون /meyon/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

میناک/mināk/ (ا.مک) : از توابع اوزرود پایین نور .

مین – بند/meyan-band/ (ا) : ۱. کوهپایه . ۲. میانه‌ی کوه.

س) مین بند /miyon-band/ ؛ ق) من بن /men ban/ ؛ ع) میون بند / /meyon band ؛ ت) ←* ؛

مین تنبور/məyon tanbur/ : ستون فقرات . **نک** : پشت مرزه .

ع) ←* ؛

مینجاق/minjāq/ (ا) : سوزن ته گرد .

س) منجق /mənjoq/ ؛ ق) ←(س) ؛ قص) مینجق /minjoq/ ؛ ت) منجوق /menjuq/ ؛

مین – دله/meyan-dele/ : راه میان‌بر .

ق) ←* ؛ آ) میّون دله /miyun dələ/ ؛ ع) میون بر /meyon bor/ ؛ ت) ←* ؛

مین – دله/miyon dələ/ (ا) : میان – داخل – میانه – در کانون جمعیتی قرار داشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. من دله /men dələ/ ؛ آ) میّون /miyun/ ؛ ع) میون دله /meyon dələ/ ؛ ت) ←* ؛

مین رود/miyon-rud/ (ا.مک) : از توابع بیشه‌سر شهرستان قائم‌شهر .

مینس/minəs/ (ا) : مونس – همدم – مهربان .

اغر) مونس /munəs/ ؛ ب) ←* ؛ ق) مونس /munes/ ؛ ع) ←(اغر) ؛

مینس/mines/ (ا) : کنیز – خدمتکار زن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مین سه چال/meyən sə čāl/ (ا.مک) : درّه‌ی یخچالی در ارتفاع ۴۳۴۸ متری منطقه‌ی علم‌کوه کلاردشت .

مین شل/miyən-šal/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در مسیر مالروی سی‌سنگان به کجور .

ن) ←* ؛

مینک پش/meyənakpəš/ (ا.مک) : مرتع و محلّی در لاشک چالوس .

مین کل/miyon-kəl/ : اصطلاحی در شخم زدن .

اغر) میان کل /meyān kel/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

مینگال/mingāl/ (ق.مق) : مقداری ازدسته شالی گندم یا جوکه در مشت جا گیرد .

اغر) چینگاله /čingālə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

مین مرزه/meyən marzə/ (ا.مر) : استخوان ستون فقرات.

اغر) میان مرزه / /meyān -marzə ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

مین ورد/miyan - vard/ : اسبی که هنگام خرمن‌کوبی، در مدار میانی چرخد .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

مین هسکا/meyən-hassekā/ : استخوان و مهره‌های ستون فقرات .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

مینی/minay/ (ق.مق) : مقدار کم از هر چیز – اندک .

اغر) منّیک /mennik/ ؛ س) مندیک /mendik/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) منّیک /mənnik/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) پنّیک /pennik/ ؛ ت) ←* ؛

می –ور – داشتن/mi-var-dāštən/ (مص.مر) : ترک خوردن استخوان .

اغر) ←* ؛ ب) می بیتن /mi-bayitən/ ؛ ق) موبیاردن /mubiyārdən/ ؛ ع) می بیتن /mibaytan/ ؛

میون/miyun/ (ا) : میان– وسط .

اغر) میان /miān/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) میون /meyon/ ؛ قص) ←* ؛ ت) میّون /miyun/ ؛ آک) ←* ؛ پ) میان /miyān/ ؛ او) مییز /maizyā/ ؛

میون بار/mion-bār/ : **نک** : بارسری .

س) مین بار /miyon-bār/ ؛ ق) من بار /men bār/ ؛ ن) میین بار /miyən –bār/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ۱. مین بار /-meyan

bār/ ، ۲. من بار /men-bār/ ؛ اشر) مییان - وار /- miyān
vār/ ؛ آک) ←* ؛

میون بر/miyun-bər/ (ص.مر) : انحراف از مسیر اصلی .
نک : اچر .
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) میون بر / meyon bor/ ؛ ت) میین
دله را /miyan deləra/ ؛ آک) میون بور /miyon -bur/ ؛

میون پشته/miyon- pəštə/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

میون - تلک/meyun-talək/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل.

میون خال/meyun-xāl/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار بابل .

میوندر کا/meyundər-kā/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

میون درّه/miyon-darrə/ (ا.مک) : درّه ای در روستای نیالا یا منطقه هزار جریب بهشهر .

میون ده/miyun-də/ (ا.مک) : از توابع گیل خواران قائم‌شهر .

میون- کتولی/miun-katuli/ (ا.مر) : کتولی میانی - شبیه به کتولی-مقامی آوازی شبیه به مقام اصلی کتولی . **نک** : کتولی .
اشر) ←* ؛

میّون کل/miyun-kel/ (ا.مر) : ۱. مهره‌ی کمر . ۲. ستون فقرات . **نک** : پشت زل .
آ) ←* ؛ع) میون تنبور /meyon tanbur/ ؛

میون کمر/miyon - kamər/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

میون کو/miyon- ku/ (ا.مک) : از مراتع نشتای منطقه‌ی عبّاس‌آباد .

میون - مج/miun- məj/ (ص.فا) : کسی که در میانه‌ی میدان قدم می‌زند - در اینجا مراد میان‌دار و داور کشتی لوچوی پهلوانی است که از هرج و مرج احتمالی جلوگیری می‌نماید .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. میین مج /miyon-məj/ ؛ ق)
←* ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

میون مرج/marj – miyun/ (ا.مر) : ۱. کوک میانی در سازهای زهی زخمه‌ای . ۲. دانه‌های متوسط باروت را گویند که بسیار نرم و یا بیش از حد درشت نباشد .
ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ع) ←* ؛

میون ملیج/miyon-molij/ (ا) : از خاندآن‌های اهل روستای دیلار دلارستاق آمل .

میون - ور/miyon-ver/ (ا) : نرده‌ای در وسط طویله برای جدا کردن حیوآن‌ها از هم دیگر .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) میون - ور /miyun -var/ ؛

میون هایتن/meyon hāytan/ : ۱. در میان حلقه تمسخر کنندگان قرار دادن . ۲. در اصطلاح: خرس وسط کردن .
ق) ←* ؛ع) ←* ؛

میوه/mivə/ (ا/ص) : ۱. آمرود -گلابی وحشی . ۲. دیرفهم . **نک** : بِ - خج .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)
۱.←* ، ۲. موه /mevə/ ؛ اشر) ←* ؛

میهن/mihən/ : میان- وسط .
ق) من /men/ ؛ ن) ←* ؛

میین - بردن/miyon - bordən/ (مص.مر) : فاصله افتادن - میان بر کردن راه .
ب) ←* ؛ ق) من بردن /men burdən/ ؛ با) مییون - بوردن /miyun - burdən/ ؛ آ) میّون بوردن /miyun burdan/
؛ع) میون بر /meyonbor/ ؛

میین خرج/miyon -xarj/ (ا.مر) : خرج و هزینه‌ی دانگی .
ب) ←* ؛ ق) من خرج /menxarj/ ؛ع) میونه خرج /meyonə xarj/ ؛

میین - دکتن/miyon-dakətən/ (مص.مر) : ۱. در میان چیزی افتادن . ۲. بیهوده در کاری دخالت کردن . ۳. میانجیگری کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) من دکتن /mendakətən/ ؛ با) ←* ؛ آ) میون دکتن /miyun dakətan/
؛ع) میون دکتن /meyon dakətan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت)
میین دکتن /miyan daketen/ ؛ آک) ←* ؛

میین - دله/miyon-dələ/ (ا.مر) : میان چیزی- فی ما

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

بین.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲. من دله /məndələ/ ؛ با) میبون – دله / /miyun-delə/ ؛ آ) میّون دله /miyun dələ/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) مییـن دلـه /miyandelə/ ؛ | گ) ←** ؛

مبین سری/miyən -šərəy/ (ا.مـک) : مرتعـی در نزدیکـی لرگان کجور .

مبین – کاله/miyon-kālə/ (ا.مک) : ۱. خشکی بین دریـای خزر و خلیج گرگان – شـبه جزیـره‌ی میـان کالـه . ۲. خشکی بین دو آب .

اغر) ۱.←** ، ۲. میان کاله /meyān - kālə/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

مبین – گاله/miyon-gālə/ (ا.مر) : دسته‌ی کوچک گنـدم، جو و شالی که در یک مشت جای گیرد .

ب) ←** ؛

مبین وار/miyon vār/ : میانه – میان دو چیز .

ب) ←** ؛ ق) من وار /men vār/ ؛

مییـن – هکـاردن/miyon-həkārdən/ (مـص.مـــر) : گذر کردن– عبور از گذرگاه غیر اصلی .

اغر) ۱.←** ، ۲. میـان هکـاردن /meyān-həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ س) مبین هاکردن /miyon - hākerdən/ ؛ ق) مـن هـاکردن /menhākərdən/ ؛ با) میـون – هکـردن /-miyun hakərdən/ ؛ آ) ۱. میّـون هـاکردن /miyun hākərdan/ ، ۲. میّـون هکـردن /niyun hakərdan/ ؛ ع) میـون هـاکردن /meyon hākordan/ ؛ قص) میـون هـــاکردن /- miyun hākerdan/ ؛

مییون/miyun/ (ا) : میان . **نک** : منوار–مین.

اغر) ۱.←** ، ۲. میـان /meyān/ ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ | گ) ←** ؛

مییه/miyə/ : پستان زن شیردهی که در اثـر بـد خوابیـدن سفت شده باشد .

فرهنگ ن واژگان تبری

نا/nā/ : ۱. نه ، علامت منفی . ۲. توان – طاقت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ |ک) نه /nah/ ؛ پ) آن /ān/ ؛

ناوس/nā-us/ (ص.مر) : نازا–گاوی که آبستن نباشد . **نک** : انستر .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) قسر /qasər/ ؛ ت) نازا /nāzā/ ؛ |ک) قیسر /qaysar/ ؛

نابلد/nābalad/ : کسی که با راه یا کاری آشنا نباشد .
ق) ←* ؛ع) ←* ؛

نابین/nābin/ : نامریی .
ن) ←* ؛

ناپرزی/nā-parezi/ (ا.مص) : ناپرهیزی – از غذاهای زیان آور استفاده کردن.
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ناپریزی /nā-parizi/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←(س) ؛ قـص) ۱.←(س) ، ۲. ناپرهیزی /nāprhizi/ ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←(س) ؛ |ک) ←(س) ؛

ناپز/nā-paz/ (ص.مر) : دیرپز– غذای دیرپز .
اغر) ←* ؛ ب) نپج /napəj/ ؛ س) نپجا /napəjā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ع) نپچا /napačā/ ؛ قـص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛ |ک) نپز /nepaz/ ؛

ناپلار/nāpəlār/ (ا.مک) : از توابع دهستان نابیج نور .

ناپیدا/nā-pidā/ (ص.مر) : ناپیدا– گم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ناپدا /nāpedā/ ؛ قص) ناپدید /nā- padid/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) گوم /gum/ ؛ پ) آپیداگ /apaydāg/ ؛

ناپیری/nā-peyəri/ (ا.مر): ناپدری .
اغر) ←* ؛ ب) کل پی یر /kal -piyər/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ع) کل پیر /kale peyar/ ؛ قص) ناپری /nā - peri/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناپیلار/nā-pilār/ (ا.مک) : نام محلّی در نابیج نور .

ناتر/nātər/ (ا.مک) : ۱. از توابع کوهستان غرب کلاردشت . ۲. روستایی در کجور .

ناترج/nātərej/ (ص.نس) : اهل روستای نـاتل کوهسـتان کلاردشت .
ن) ←* ؛

ناترس/nā-tars/ (ص.مر) : نترس – پر دل و شجاع .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نترس /natars/ ؛ ق) ←(س) ؛ ت) نترس /naters/ ؛ اشر) ←* ؛

ناتریک/nātərik/ (ا) : تلنگر . **نک** : ناتریگ.
اغر) ناتّرینگ /nāttəring/ ؛ ب) ناترینگ /nātəring/ ؛ س) ناترینگ /nātring/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) نتیریک /netirik/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ |ک) تنگوله /tangulə/ ؛

ناتریگ/nāterig/ (ا.مص) : تلنگر . **نک** : ناتریک.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

آ) ناترینگ /nātring/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛



ناتریگ

نات - کئل/nāte-koəl/ (ا.مر): منقار پرنده .

اغر) ناتکل /nātkol/ ؛ اشر) ←** ؛

نات گردن/nāt gerdan/ (ا.مک) : گردنه ای در کلاردشت چالوس .

ناتل/nātəl/ (ا.مک) : از توابع دهستان ناتل‌کنار نور .

ناتلان/nātlān/ (ا) : ناودانی .

اغر) ←** ؛

ناتنی/nātani/ (ص.مر) : ناتنی- برادر یا خواهر رضاعی - برادر یا خواهر ناتنی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←** ؛

ناتنی کیجا/nātani - kijā/ دختر ناتنی .

ب) ←** ؛

ناتنی مار/nātani - mār/ (ا.مر) : مادر ناتنی- نامادری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ماجان /majān/ ؛ ت) ←** ؛ | گ) ←** ؛

ناجردشت/nājardašt/ : روستایی در ییلاق کجور .

ناجور/nā-jur/ (ص.مر) : ناهنجار- بد قواره - نامتناسب - ناساز .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←** ؛

ناچ/nāc/ (ا) : ۱. چانه . ۲. ناف . ۳. لفظی که در مقام نفی به کار رود .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ناک /nāk/ ؛ ع) ناک /nāk/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←(ع) ؛

ناچاری/nācāri/ : لاعلاج- لابد .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ناچاق/nācāq/ : مریض . **نک** : دردمن .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛

ناچّ بن/nācce-ben/ (ا.مر) : ۱. جلو چانه- زیر چانه . ۲. جلو پا . ۳. رو به رو - پیش رو .

اغر) ←** ؛ ب) ناچ بند /nāce-bənd/ ؛ س) ناچه بن /nāce-bən/ ؛ ق) ناک بن /nāke ben/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ناک بن /nāke bən/ ؛ ع) ناک بن /nākə bən/ ؛ قص) ناچّون /nāccun/ ؛ ت) ناک بن /nāk bon/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

ناچ پلی/nāce-pali/ (ا.مر) : ۱. جلوی دست . ۲. جلوی دهان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ناک بن /nake bən/ ؛ آ) ناک بن /nākə.bəm/ ؛

ناچم/nā-cam/ (ص.مر) : ۱. نا مناسب - بد قلق . ۲. غیر عادی . **نک** : بی چم .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. بی چم /bicam/ ؛ س) ←** ؛ ق) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) بی چم /bicam/ ؛ قص) ←** ؛ | گ) ←** ؛

ناچ ناچ/nāc-nāc/ (ا.صو) : از اصوات جهت راندن اسب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

ناچ ناچ هکاردن/nāc-nāc-həkārdan/ (مص.مر) : ۱. افسوس خوردن . ۲. لفظ معمول برای راندن اسب .

اغر) ←** ؛ ب) ناچ ناچ هکردن /nāc-nāchəkordən/ ؛ س) ناچ ناچ هاکردن /nāc-nāc-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. ناچ ناچ هکردن /nāc nāc hakərdən/ ، ۲. ناچ ناچ هاکردن /nāc - nāc hāc.hākərdən/ ؛ آ) ۱. ناچ ناچ هاکردن /nāc nāc hākərdan/ ، ۲. ناچ ناچ هکردن /nāc nāc hakərdan/ ؛ ع)

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ناچ نـاچ هـاکردن /nāc̄ nāc̄ hākordan/ ؛ *قص)* نـاچ نـاچ هاکردن /nāc̄-nāc̄-hākerdan/ ؛ ت) نچ نـچ هکـردن /noc̄ hakerden/ ؛ *اشر)* نـاچ -نـاچ خوئـردن /nāc̄-nāc̄-xoərdən/ ؛

ناچوال/nāc̄vāl/ : رند - محیل -بد جنس - آدم ناتو .

ع) ←* ؛

ناچون/nācun/ (ا) : چانه .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ع) ناک /nāk/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ | ک) چکن /c̄akan/ ؛

ناحیه/nāheyə/ (ا.مک) : از توابع دهستان اوزرود نور .

ناخار/nāxār/ ناخوش، بیمار.

ب) ←* ؛

نا-خاخری/nā-xāxəri/ (ا.مر) : خواهر خوانده .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. ناتنی خـاخر /nātani xāxər/ ؛ *آ)* نـاتنی خـاخر /nātani xāxər/ ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* نا-خـئری /nā-xoəri/ ؛ | ک) ناخاخوری /nā-xāxori/ ؛

ناخبرکی/nāxabərəkay/ (ص.نـس) : بی‌خـبر - نـاآگاه - ناگهانی . **نک** : بی خور .

اغر) ناغافلی /nā qāfeli/ ؛ ب) ناخوری /nā-xavəri/ ؛ س) ناغفلی /nā-qofli/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* نـاخبری /nāxabri/ ؛ ع) نقافلی /neqāfeli/ ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* نا-خبر /nā-xabar/ ؛ | ک) ناخبری /na-xabari/ ؛

ناختی/nāxəti/ (ا.مص) : بیداری کشیدن- خواب‌زدگی .

اغر) ۱. نخاتی /naxāti/ ، ۲. نختی /naxoti/ ؛ ب) ←*(اغر)* ؛ س) نختـی /naxeti/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) نخوتی /naxoti/ ؛ *قص)* ناخـاتی /nāxāti/ ؛ ت) نختی /naxotəy/ ؛ پ) آخوفتگی /axuftagi/ ؛

ناخر/nāxar/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی اطراف کدیر و سنگ نو نور .

ناخش/nāxəs̄/ (ص.مر) : ناخوش - مریض -بیمار -علیل.

اغر) نوچاق /nuc̄āq/ ؛ ب) ناخش /nā xos̄/ ؛ س) نـاخش /nāxes̄/ ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ناخش /nāxos̄/ ؛ *قص)* ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* نا- خوئش /nā-xoəs̄/ ؛ | ک) ناخوش /na-xos̄/ ؛ پ) آخوش /āxus̄/ ؛

ناخش بویین/nāxəs̄-baviyən/ (مص.مر) : بیمار شدن .

اغـر) نـوچـاق بوییـن /nuc̄āq-baviyən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ناخش بیّن /nāxes̄ - bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* نـاخش بیّـن /nāxəs̄ bayyan/ ؛ ع) نـاخش ببیـن /nāxos̄ babeyan/ ؛ *قص)* نـاخش ببییـن /nāxos̄-babiyan/ ؛ ت) ناخوش بئن /nāxos̄ baen/ ؛ *اشر)* نا-خـوش - هـابیین /nā-xoəs̄-hābiyən/ ؛ | ک) ناخوشابون /nā-xos̄ā-bon/ ؛

ناخشی/nāxəs̄i/ (ا.مـص) : ۱. بیمـاری - مریضـی . ۲. در مقـام نفریـن بـه کـار رود . ۳. لفظـی عـام جـهت بیماری‌های غیر قابل درمان .

اغر) نوچاقی /nuc̄āqi/ ؛ ب) ←* ؛ س) ناخشـی /nāxes̄i/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ع) ناخشی /nāxos̄i/ ؛ *قص)* ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* نا-خوئشـی /nā-xoəs̄i/ ؛ | ک) ناخوش /na-xos̄/ ؛

ناخن - تکه/nāxon-toke/ : **نک** : بینگوئه نخون .

ق) ناخون تک /nāxuntək/ ؛ *آ)* تاخون تـک /nāxunə tək/ ؛ ن) ناخن گله /nāxon-gələ/ ؛ ت) ←* ؛

ناخن تکی/nāxon-teki/ : فردی که با اکراه غذا بخـورد . **نک** : میش تک .

س) ←* ؛

ناخن-گیتن/nāxen-giten/ (مص.مر) : ۱. ناخن کشـیدن- چنگ انداختن . **نک** : چنگلی بکشیین .

اغر) نخون دینگئن /naxun-dingoən/ ؛ س) ناخن بکشیین /nāxon-baks̄iyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ *بـا)* ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ *آ)* نـاخون دینگوئـن /nāxun dinguan/ ؛ ع) نـاخون بیتـن /nāxun baytan/ ؛ *قص)* ناخون بکشیین /nāxun-baks̄iyan/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) چیک گیتن /c̄ik -gitan/ ؛

ناخوری/nāxavəri/ : یکباره- ناگهانی - بی خبر . **نـک** : انوایی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* نـو-خلوتـی /nu-xalvəti/ ؛ ع) ناخورکی /nāxəvareki/ ؛ ت) نا-خبرکی /nā-xaberəki/ ؛ *اشـر)* نـا- خـبری /nā-xabari/ ؛ | ک) ←*(اشر)* ؛

ناخون/nāxun/ (ا) : ناخن .

اغر) نخون /naxun/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ناخون /nā xun/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←** ؛ پ) ناخون /nāxun/ ؛

ناخونک /nāxunək/ (ا.مر) : لکّه‌ی سفیدی که در چشم پدید آید و با پیشرفت بیماری بزرگتر شود .

ب) ناخونک /nāxunək/ ؛ س) نخونک /nəxonək/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ع) ناخونک /nāxunak/ ؛ اشر) ←** ؛

نا-دتری/nā-dətəri/ (ا.مر) : دختر خوانده . **نک** : دتر خانده .

اغر) ←** ؛ ب) ناتنی دتر /nātani dətər/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ | گ) نادتری /nā-datari/ ؛

نادرس/nā-dərəs/ (ص.مر) : نادرست – آدم ناصادق .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) نادرس /nādoros/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) نادرس /nā-daros/ ؛

نادون/nādun/ (ص.مر) : جاهل – نادان .

اغر) ۱.←** ، ۲. نادان /nādān/ ؛ ب) نا-دن /nā-don/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←(ب) ؛ | گ) ←(ب) ؛ پ) آدان /ādān/ ؛

نادونی/nāduni/ : نادانی .

ق) ←** ؛ پ) نادانی /nādānəi/ ؛

نادیار/nādiyār/ (ص.مر) : ناپدید – ناپیدا .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. ناپیدا /nāpidā/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. نادیاری /nādiāri/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. نادییاری /nādiyāri/ ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

نا-دیاری/nā-diāri/ (ص.نس) : ۱. خلوتگاه . ۲. جای دنج . **نک** : پنری .

اغر) ←** ؛ س) نادییار /nā-diyār/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) نادییاری /nādiyāri/ ؛ ن) ←** ؛ ع) نادیاری جا /nādeyāri jā/ ؛ ت) ←** ؛

نار/nār/ (ا) : ۱. ترشحاّت لزج روی زبان که به هنگام خواب بوجود آید . ۲. برفک زبان .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) بار /bār/ ؛

نار/nār/ : ترکه‌ای که توسّط آن عمق آب را سنجند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

ناربو/nār-bu/ : بوی ترشی که از کره استشمام شود .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

نارد‌ک چال/nārdak čāl/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در روستای کدیر نور .

نارس/nārəs/ : میوه نرسیده– کال .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نارسه/nārase/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

نارم/nārəm/ (ا.مک) : کوهی در غرب دهکده‌ی چرات واقع در سوادکوه .

نارم لی/nārəm-li/ (ا.مک) : غاری در مسیر رودخانه‌ی نکای بهشهر .

نارنج/nārənj/ (ا) : نارنج .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) نارنج /nārenj/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) ←** ؛

نارنج او/nārənj -u/ (ا.مر) : آب نارنج .

اغر) نارنج او /nārənj-o/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←** ؛ | گ) نارنج آو /nārəng-ow/ ؛

نارنج باغ/nārənj -bāq/ (ا.مک) : از دهکده‌های متروکه‌ی زیارت خاسه‌رود واقع دراسترآباد رستاق گرگان .

نارنج – بن/nārənj-bən/ (ا.مک) : از توابع دهستان کلرودپی نوشهر .

نارنج بندبن/nārenj-bandə-ben/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در دهستان کلارآباد تنکابن .

نارنج – پتکا/nārənj-patkā/ (ا.مر) : ربّ آب نارنج .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) نارنج رب /nārenj reb/ ؛ ت) نارنج رب /nārenjrob/ ؛

نارنج قلّه/nārənj-qallə/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

نارنجک/nārənjak/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

نارنجک – بن/nārənjak-bən/ (ا.مک) : نام روستایی در دهستان کلرودپی نور که به آن نارنج بن هم گویند .

نارنج – کول/nārənj-kul/ (ا.مر) : پوست نارنج .

اغر) نارنج پوست /nārənj-pust/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) نارنج پوس /nārenj pus/ ؛

نارنج – لو/nārənj-lu/ (ا.مک) : ازتوابع دهستان بندپی بابل .

نارنجی/nārənji/ (ا) : نوعی سبزی صحرایی که در خوراک ماش پتی ریزند . **نک** : ماش پتی .

اغر) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

نارنگ/nāreng/ : اوّلین آبیاری زمین زراعی .

قص) ←** ؛

نارنگی چینی/nārengi čini/ : چیدن محصول نارنگی .

نارنه/nārnə/ (ا.مک) : از توابع دهستان اشکور تنکابن .

نارو/nāru/ (ا) : پاروی چوبی .

اشر) ←** ؛

ناروزن/nāro-zan/ (ص.فا) : ۱. حقّه باز . ۲. پیمان شکن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ناروزن /nāru zan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اَک) ←** ؛

ناروک/nāruk/ (ا) : برّه‌ی کوچک که وروک هم گویند .

ق) وروک /varuk/ ؛ ع) ورکا /varəkā/ ؛ قـص) ←(ق) ؛ اشر) نرّوک /narruk/ ؛

نارو–هاکئردن/nāru-hākoərdən/ (مص.مر) : پارو کردن خرمن یا برف .

اشر) ←** ؛

ناروِیران/nār virān/ : ۱. از توابع دهستان سجارود بابل . ۲. از توابع دهستان بارفروش بابل .

ناره/nārə/ (ا) : ناله– صدای ناله‌ی بیمار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ناله /nālə/ ؛ اَک) ←(قص) ؛

ناز/nāz/ : حالت استغنای معشوق از عاشق –عشوه و طنازی .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نازبالشک/nāz-bālešak/ : متکّای کوچک داخل گهواره .

س) نازبالش /nāz-bāleš/ ؛ ق) ←** ؛ ع) ←(س) ؛ قـص) ←** ؛

ناز بند/nāz- band/ : **نک** : غمزه بند .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

ناز دار/nāzədār/ (ا.مر): ۱. از اجزای آسیاب آبی . ۲. نامی برای زنان . ۳. شکلی دیگر از واژه نازنین .

ق) ←** ؛ ت) ←** ؛

نازدونه/nāzdonə/ : ناز پرورده .

ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نازشس/nāzə šass/ : ۱. باج سبیل . ۲. انعام جهت کاری سترگ .

اغر) ←** ؛ ع) ←** ؛

نازک/nāzək/ : ۱. لطیف . ۲. ظریف . ۳. متضّاد واژه ضخیم .

ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نازک پمبه تا/nāzək-pambə-tā/ : ۱. کنایه از: ضعیف و ناتوان . ۲. کنایه از: نازک بدن و سیم تن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

نازک کلوا/nāzək-kəlvā/ : نانی که چوپانان با افزودن شیر بر خمیر پزند–نان چوپانی آمیخته با شیر و سرشیر که در زیر خاکستر پخته شود.

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

نازک میل/nāzəkə-mil/ : ۱. تفنگ سر پر لوله باریک و بلند – تفنگ سرپر . ۲. لوله‌ی باریک و دراز .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛

ناز بروتن/nāz barutan/ : نازفروختن– عشوه آبدن .

اغر) ناز بروتن /nāz barutən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ناز – وند/nāz-vand/ (ا.مر) : پیشانی بند زنانه . **نک** : غفره بند.

ب) ←** ؛

نازی/nāzi/ : نام اسبی که زرد مایل به قرمز باشد .

با) ←** ؛

نازیر/nāzir/ (ا) : سازیر نرم . **نک** : سازیر .

ب) ←* ؛ ق) سازیر /sāzir/ ؛

نازیل/nāzil/ (ا) : بوته‌ای که دارای برگ‌های سوزنی و نرم است و در کنار دریا روید . **نک** : نازیر .

ب) ←* ؛

نازیین/nāziyən/ (مص) : ۱. نازیدن . ۲. غرّه شدن .

اغر) ۱.←* ، ۲. بنازیین /bənāziyən/ ؛ ب) بنازیین /bənāziyən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) نازسّن /nāzessan/ ؛ ع) بنازسّن /benāzessan/ ؛ قص) نازسّن /nāzessan/ ؛ ت) نازین /nāziyan/ ؛ |ک) نازیین /naziyən/ ؛

ناس/nās/ (ا) : مخدّری که از ترکیب تنباکو آهک و برخی مواد دیگر به دست آید .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ناسر/nā-ser/ (ص.مر) : سیری ناپذیر- کنایه از: کسی که چشم و دلش سیر نشود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ناسرمونی /nāsermoni/ ؛ آ) ناسرمونی /nāsermuni/ ؛ ع) سرابونی /serāboni/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ناسیر /nāsir/ ؛

ناس-ناس/nās-nās/ (ا.مر) : ۱. محرّف واژه‌ی شناس که به میمون گفته می‌شود . ۲. نوعی تحقیر و تخفیف همراه با عتاب و خطاب در سخن .

ب) ←* ؛ قص) نسناس /nas-nās/ ؛

ناسنگ/nāsang/ (ا.مک) : نام مرتعی در لاشک کجور .

ناسور/nā sur/ (ص.مر) : عضوی که صدمه ببیند و پس از بهبود حسّاس باشد. زخمی که التیام یابد ولی آثارش باقی ماند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

ناسوز/nāsuz/ (ا) : تلمبه- ابزار دمنده .

ب) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناشتا/nāštā/ : ۱. گرسنه . ۲. کنایه از: شکم خالی در صبح .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ناشتایی/nāštāi/ (ا/ص.نس) : ۱. صبحانه . ۲. غذای مختصر برای رفع گرسنگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناشکر/našokr/ : ناسپاس .

ب) ناشکر /nāšokər/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ناشنا/nāšnā/ (ص): ناآشنا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ناشناس/nāšenās/ (ص) : ناآشنا - ناشناخته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ناشور/nāšur/ : کثیف و آلوده-نَشسته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) نشس /našəš/ ؛ با) نشس /našəs/ ؛ آ) ۱. نشورد /našurd/ ، ۲.←(با) ؛ ع) نشورد /našurd/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناشور-نامال/nāšur-nāmāl/ (ص.مر) : نشسته و ناپاک - کنایه از: کار نابسامان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) نشت /našt/ ؛ ت) نشور نمال /našur nomāl/ ؛ اشر) ←* ؛

ناصر الحق/nāsərolhaq/ (ا.مک) : ناصر کبیر از داعیان تبرستان که مدفنش در آمل است.

نا-غافل/nā-qāfel/ (ص/ق) : ناگهان - ناگهانی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ناغافل /nāqāfəl/ ؛ ع) ۱.←* ، ۲. ناخورکی /nāxavaraki/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ناخبرکی /nāxaberki/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناغافلی/nā-qāfeli/ (ص.نس/ق) : ۱. بی‌خبر . ۲. ناآگاه - ناگهانی . **نک** : بی خور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ناغفلی /nāqofli/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ناغافلی /nāqāfəli/ ؛ ع) نغافلی /nəqāfeli/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ناخبرگه /nāxabergə/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

ناف بنه بنین/nāf benə banyən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: عاجز شدن . ۲. تسلیم گشتن .

ع) ←* ؛

ناف چال/nāfčāl/ (ا.مک) : مرتعی در کجور .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.



ناصر الحق

ناک/nāk/ (ا) : سقف دهان .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ساک /sāk/ ؛ ت) ←** ؛ |ک) ←** ؛

ناک - بزوئن/nāk-bazuan/ (مص.مر) : ۱. مکیدن . ۲. نوک زدن ماهی به قلّاب . ۳. هق هق گریه .

ب) ناک بزوئن /nāk-bazoən/ ؛ س) ناک بزوئن /nāk-bazuən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ناک بزان /nāk bezān/ ؛ قص) تک بزوئن /tək-bazuan/ ؛ ت) ناکک /nākek/ ؛

ناکس/nākas/ (ص) : پست و دنی- فرومایه .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

ناکش/nākaš/ (ص.مف) : نکشیده- وزن نکرده .

اغر) ←** ؛ ب) نکشییه /nakšiyə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) نکشی /nakəši/ ؛ با) ۱.←(ب) ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ قص) نکشییه /nakešiyə/ ؛ ت) نکشیه /nakešiya/ ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←(قص) ؛

ناکک/nākak/ (ا) : ۱. سکسکه . ۲. هق هق گریه . ۳. آخرین نفس .

اغر) هخک /həxək/ ؛ ب) هکک /həkək/ ؛ س) هک هک /hək-hək/ ؛ ق) هکّه /hekkə/ ؛ آ) ناکک /nākək/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ |ک) اسکیجه /əskijə/ ؛

ناکک - بزوئن/nākak-bazuan/ (مص.مر) : هق هق کردن- سکسکه ی پس از گریه- ناز گریه .

اغر) هخک بزئن /hāxək bazoən/ ؛ ب) هکک بزوئن /hākək-bazuən/ ؛ س) هک هک بزوئن /həkhək bazuən/ ؛ ق) هکه بزوئن /hākkə bazuən/ ؛ آ) ناکک بزوئن /nākək bazuan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ناکک بزان /nākak bezān/ ؛ قص) ناکک بزوئن /nākek-bazuan/ ؛ ت) ناکک زئن /nākekzaen/ ؛

ناکوم/nākum/ (ص.مر) : ناکام .

اغر) ناکام /nākām/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ناکم /nākom/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←** ؛ |ک) ←** ؛

ناکه/nākə/ (ق) : لفظی درتاکید و نفی- نه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) نا /nā/ ؛ ع) ←(آ) ؛ |ک) نه /nah/ ؛

نا-کی وانی/nā-kivāni/ : زن بی‌عرضه- زنی که بر امور خانه مسلّط نباشد .

اغر) ←** ؛

ناگران/nāgərān/ (ص.مر) : نگران . نک : دربد .

اغر) ←** ؛ ب) ناگرون /nāgərun/ ؛ س) نگرون /nəgarun/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ ع) ناگرون /nāgoron/ ؛ قص) ←(ب) ؛ |ک) ناگرون /nāgeron/ ؛

ناگمون/nāgəmun/ (ص.مر) : یکباره- ناگهانی . نک : بی خور .

اغر) ۱.← ، ۲. بی گمان /bigəmān/ ؛ ب) ناگمنی /nāgəmoni/ ؛ س) ناگمن /nāgəmon/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ناگمون /nāgomon/ ؛ قص) ناگهان /nāgahān/ ؛ ت) ناگمان /nāgəmān/ ؛ اشر) نا-

گمان /nā-gemān/ ؛ |ک) ناگمون /nagə mon/ ؛

نال/nāl/ (ا) : ۱. نعل . ۲. سکّو . ۳. چوب هایی بـا قطـر و ارتفاع متفاوت که روی جـرز در یـا دور تـا دور اطـاق گذارند و دیگر تیرک‌ها را به آن میخ کنند - اصطلاحی در خانه سازی چوبی .

اغر) ۱.←* ، ۲. نال سر /nāle-sar/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) نل /nal/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

نالاجی/nālāji/ : ۱. ناعلاجی . ۲. ناچاری .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) نـاالاجی /nāelāji/ ؛ *قـص)* ←* ؛ *اشـر)* ←* ؛ |ک) ناعیلاجی /nāilāji/ ؛

نال -بزوئن/nāl-bazuan/ **(مص.مر)** : نعل کردن اسب .

اغر) نال هکاردن /nāl həkārdən/ ؛ ب) ←*(اغر)* ؛ س) نال هـاکردن /nāl-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ۱. نـال هـاکردن /nāl-hākərdən/ ، ۲. نـال هکـردن /nāl-hakərdən/ ؛ *آ)* ۱. نـال هـاکردن /nāl hākərdan/ ، ۲. نـال هکـردن /nāl hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ع) نل هـاکردن /nal hākordan/ ؛ *قص)* نـال هـاکردن /nāl-hākerdan/ ؛ ت) نالـه زئـن /nāləzaen/ ؛ *اشر)* نل - هاکئردن /nal - hākoərdən/ ؛ |ک) نل کونی /nal-kuni/ ؛

نال بکی/nāl – bəki/ (ا) : **نک** : نلبکی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* نل بکی /nal bəki/ ؛ع) نل بکی /nal beki/ ؛ *قص)* ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

نال بن/nāle-bən/ (ا.مر) : ۱. زیر ایـوان- زیـر تـراس . ۲. پای سکو و حیاط منزل .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. نال بند /nāl-bənd/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ناله بون /nālə -bun/ ؛

نال بها/nāl bəhā/ : ۱. غرامت جنگی . ۲. خسـارتی کـه در هرنوع منازعه پرداخت شود .

نال پشت/nāl-pəšt/ (ا.مر) : روی سکو .

اغر) ←* ؛ ب) نال سر /nālsar/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ۱.←* ، ۲. نال سر /nāle sar/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ |ک) ناله پشت /nālə-pušt/ ؛

نالت/nālət/ (ا) : ۱. نفرین . ۲. ناسـزا . ۳. مقلـوب لعنـت . **نک** : اراشت .

اغر) ←* ؛ع) نلت /nalat/ ؛ *اشر)* ←* ؛

نالر/nālar/ **(ا.مک)** : مرتعی در آمل .

نال -سر/nāl-sar/ (ا.مر) : سر ایوان . **نک** : خرندسر .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ←* ؛ *قـص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشـر)* سـر-نـال /sar-nāl/ ؛ |ک) ←* ؛

نالسّن/nālessən/ **(مص)** : نالیدن . **نک** : بنالستن .

اغر) بنـالیین /bənāliyən/ ؛ ب) بنالسـتن /bənāləstən/ ؛ س) بنالسـتن /benāləstən/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. بنالسّـن /bənāləssən/ ؛ *با)* ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ *آ)* ۱.←*(اغـر)* ، ۲. نالسّن /naləssan/ ؛ع) نالسّن /nālessan/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) نالستن /nālastan/ ؛

نالش/nāləš/ (ا.مص) : ۱. آه و ناله . ۲. ناله‌ی ناشـی از درد بیماری .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *بـا)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ع) ۱.←* ، ۲. نالِش /nāleš/ ؛ *قص)* ←* ؛ *اشر)* نا- لش /nā-leš/ ؛ |ک) ←* ؛

نالش هکاردن/nāleš-həkārdan/ **(مص.مر)** : ۱. ناله کردن . ۲. شکوه و شکایت کردن .

اغـر) ←* ؛ ب) نـالش هکـاردن /nāləš-həkārdən/ ؛ س) نالش هاکردن /nāləš-hākərdən/ ؛ ق) نالش هاکردن /nāləš-hākərdən/ ؛ *با)* ۱. نالش هکـردن /nāləš hākərdən/ ، ۲. نالش هاکردن /nāləš-hākərdən/ ؛ *آ)* ۱. ناله هـاکردن /nālə hākərdan/ ، ۲. ناله هکردن /nālə hakərdan/ ؛ع) نـالش هاکردن /nāleš hākordan/ ؛ *قص)* نـالش هـاکردن /nāleš-hākerdan/ ؛ *اشر)* نالش - هاکئردن /nāleš-hākoərdən/ ؛

نالک/nālək/ (ا) : نهال پنبه .

ب) ←* ؛

نال کر/nāl-kar/ **(ص.فا)** : نعل گر - نعل کننده .

اغر) نال گر /nāl gar/ ؛ ب) نل بند /nal-band/ ؛ س)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نال بند /nāl-band/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نـل بن /nal ban/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(اغـر) ؛ اشر) نـل - کئن /nal -koən/ ؛ اک) ←(س) ؛

نالک - زنی/nāløk-zani/ (ا.مص) : تنک کردن نهال پنبه در مزرعه که با در آوردن نهال‌های اضافه میّسر شود .

ب) ←* ؛

نال مخ/nāl-mex/ (ا.مر) : میخ مخصوص نعل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نال مخ /nāl-məx/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نل نـخ /nal -mex/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(ع) ؛ اک) ←(ع) ؛

نال -وَنّی/nāl -vanni/ (ا.مص) : نعل بندی .

اغر) نل وندی /nāl vandi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) نل بنـدی /nal-bandi/ ؛ ق) نال بنّـی /nāl banni/ ؛ با) ←(اغـر) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) نل بنّـی /nal banni/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نال بندی /nāl bandi/ ؛ اشر) نل-بند /nal-band/ ؛

نال - هکاردن/nāl -həkārdən/ (مص.مـر) : نعـل کـردن ستور .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نل هاکردن /nal hākerdən/ ؛ ق) نال هاکردن /nal hākərdən/ ؛ با) ۱. نال هـاکردن /nāl hākərdən/ ، ۲. نـال هکـردن /nāl hakərdən/ ؛ آ) ۱. نـال هاکردن /nāl hākərdan/ ، ۲. نال هکردن /nāl hakərdan/ ؛ ع) نل هاکردن /nal hākordan/ ؛ ت) نـال هکـردن /nāl hakerden/ ؛ اشر) نل - هاکئردن /nal-hākoərdən/ ؛

ناماشان/nāmāšān/ (ا) : عصر .

اغـر) ←* ؛ ب) نماشـون /nəmāšon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) نماشون /nəmāšun/ ؛ ع) نماشـته /nemāštə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نماشـته /nomāšta/ ؛ اشر) نماشان /nemā-šān/ ؛

نـا-مجمـل/nā-majməl/ (ص.مـر) : ۱. دل چرکیـن - دلواپسی . ۲. کم اعتبار-نااستوار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) نـامجمل /nāmajmal/ ؛ قص) ←* ؛

نام دار/nām-dār/ (ص.فا) : فرزندی که نام مرده‌ای را بـر او نهند .

اغـر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. نـم دار /nom-dār/ ؛ س) نومـدار /numdār/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) نوم دار /nomdār/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←* ؛

نام دکت/nām-daket/ (ش.ج) : نوعـی ناسـزا بـه معنـی: نامت برافتد .

اغر) ←* ؛ ب) نوم گم بهی /nom-gom-bahi/ ؛ ق) نـوم گم بیی /nom gom bai/ ؛ ع) نوم بکت /nom bakət/ ؛ ت) نام بکت /nām baket/ ؛ اک) نام فکت /nām-fakat/ ؛

نامرد/nāmard/ (ص) : فاقد صفت مردانگی- ناجوانمرد .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نامردی/nāmardi/ : ۱. ناجوانمردی . ۲. سست همتی .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نامزه/nāmzə/ (ا) : نامزد .

اغر) ۱.←* ، ۲. نمره /nomzə/ ؛ ب) ۱. نومزه /numzə/ ، ۲. نمزه /nomzə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) نومزد /nomzad/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) نـامزد /nāmzed/ ؛ اشر) ←* ؛ اک) ←(ع) ؛

نامل/nāməl/ (ا.مک) : نومل- ازمحلّه‌های ساری .

نـامن/nāmen/ (ا.مـک) : از توابـع دهسـتان سدن‌رسـتاق کردکوی .

نامن/nāmen/ : نا امن .

ق) نا امن /nāamn/ ؛ ت) ←* ؛

ناموس/nāmus/ : ۱. شرف و عصمـت و آبـرو . ۲. زنـهای محرم یک خانواده نسبت به مرد آن خـانواده . ۳. منـع تصرّف غیر در حریم انسان .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

نا-نداشتن/nā-nədāštən/ (ص.مر) : توان نداشـتن - نـیرو نداشتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ناداشـتن /nā-nədāstan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قـص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛

نانوا-کلا/nānəvā-kalā/ (ا.مک) : از توابع دهستان

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ناتل‌رستاق نور .

ناو/nāv/ (ا) : از انواع قایق کوچک.
اغر) نو /no/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. نو /nu/ ؛ ق) نو /nu/ ؛ با) ۱.←(اغر) ، ۲.←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ | گ) ←** ؛

نا-وخت/nā-vaxt/ (ص.مر) : بی‌موقع- بی‌هنگام .
اغر) ←** ؛ ب) بی وخت /bivaxt/ ؛ س) بی وقت /bi-vaqt/ ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(س) ؛ | گ) ←(س) ؛

نا-وختی/nā-vaxti/ (ا.مص) : کنایه از : جن زدگی .
اغر) ←** ؛ ب) بی وختی /bivaxti/ ؛ س) به وختی /bə-vaxti/ ؛ ق) ←** ؛ با) بی وقتی /bivaqti/ ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(با) ؛ | گ) ←(با) ؛

ناودون/navdun/ (ا.مر) : ناودان . نک : ترتران .
اغر) نو /no/ ؛ ب) ۱.←(اغر) ، ۲. ناودن /nāv-don/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) نابدون /nābdun/ ؛ قص) نابدن /nāb-don/ ؛ | گ) نودون /nodon/ ؛

ناور/nāver/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزار جریب بهشهر .

ناون/nāvan/ (ا.مک) : کشتزاری بین روستاهای ویسر و نیمور کجور .

ناهار/nāhār/ (ا) : ۱. ناهار-خوراک نیمروزی . ۲. صبحانه .
اغر) ۱.←** ، ۲. نهار /nəhār/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) نهار /nehār/ ؛ قص) ←** ؛ ت) نهر /nahar/ ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←** ؛

ناهار-خوران/nāhār-xorān/ (ا.مک) : گردشگاهی جنگلی در جنوب گرگان .

نا-هموار/nā-həmvār/ (ص.مر) : ناهموار . نک : چالاییت.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ناهموار /nā hamvār/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←** ؛ | گ) کوت کوت چال چال /kut kut -čāl -čāl/ ؛

نا-هولکی/nā-holaki/ (ص.مر) : به یکباره- ناگهانی . نک : انوایی .
ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ناخورکی /nā xavaraki/ ؛ ت) ناخبرکی /nāxaberki/ ؛ اشر) ←** ؛ | گ) یه هو /yə-how/ ؛

نئب بدائن/nəeb-bədāən/ (مص.مر) : ۱. با شتاب و عجله به سوی چیزی یا کاری روی آوردن . ۲. ایجاد فشار و ترس .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نهب بدائن /nəhəb-bədāən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) نهب هاکردن /nəheb-hākərdan/ ؛ ع) نهب هاکردن /neheb-hākordan/ ؛ قص) نهب بدائن /neheb-bedāan/ ؛ ت) نئب دئن /naeb-daen/ ؛ | گ) نهیب دن /nahib-dan/ ؛

نئب بیشتن/nəeb-beyəštən/ (مص.مر) : با شتاب و عجله به سوی کاری روی آوردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) نهب هاکردن /neheb hākerden/ ؛ | گ) نهیب زان /nahib-zān/ ؛

نئب - تری/nəeb-təri/ (ا.مر) : نک : نب تری .
ب) ←** ؛

نئب- تریک/nəeb-tərik/ (ا.مر) : نک : نب تری .
ب) ←** ؛

نئب تری هدائن/nəeb-təri-hədāən/ (مص.مر) : توپ و تشر زدن .
اغر) نهب هدائن /nəheb-hədāən/ ؛ ب) ←** ؛ ق) هن تروب هاکردن /henno terub hākərdən/ ؛ آ) نهب هاکردن /nəheb hākərdan/ ؛ ع) نهب دکردن /neheb dakordan/ ؛

نئب هکاردن/nəeb-həkārdən/ (مص.مر) : نک : نئب بدائن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ع) نهب هاکردن /neheb hākordan/ ؛ ت) نئب هکردن /naeb hakerden/ ؛

نئس/neəs/ (ف.امر) : نایست - نمان .
اغر) نمان /nəmān/ ؛ ب) نست /nest/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) نه أس /ne-es/ ؛ آ) ۱. نس /nəs/ ، ۲. نرس /nərəs/ ؛ ع) نس /nes/ ؛ ت) ←** ؛

نئل/nəel/ (ص) : کژ -کج .
ب) ←** ؛ ق) ول /val/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←(ق) ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

نئل بویین/nəel-baviyən/ (مص.مر) : کژ شدن به سویی- گرداننده شدن- مایل شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ول بیّن /val bayyan/ ؛ ع) ول ببین /val babeyan/ ؛

نئل هکاردن/nəel-həkārdən/ (مص.مر) : کژ کردن- خم کردن به سویی – مایل کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ۱. ول هاکردن /val hākərdan/ ، ۲. ول هکـردن /val hakər dan/ ؛ ع) ول هـاکردن /val hākordan/ ؛

نئـن/nean/ (مـص) : گذرادن- قـرار دادن -گذاشـتن – سپوختن . **نک** : بهشتن .

ع) ۱. بشتن /beštan/ ، ۲. بنیان /banyān/ ؛ ت) ←** ؛ | ک) ←** ؛

نئور/naur/ (ف.امر) : نگو- سخن مگو – حرف نزن .

اغر) ۱.←** ، ۲. نئر /naor/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. نئـو /nao/ ؛ س) نائور /nāor/ ؛ ق) نئو /na-ou/ ؛ آ) نئـو /naow/ ؛ ع) نو /no/ ؛ قص) نا /nā/ ؛ | ک) نگو /negu/ ؛

نئه/noə/ (ا) : ناو .

اغر) ۱.←** ، ۲. نـو /no/ ؛ ب) ←** ؛ س) نوئـه /noə/ ؛ ق) نو /nu/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) نو /no/ ؛ قص) ←(ع) ؛ | ک) نو /now/ ؛

نئی/nei/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

نئی - بئی/naei-baei/ (ص.مر) : ۱. ندید بدید- نو کیسـه و نو دولت . ۲. آدم بی ظرفیت و خام .

اغر) ندید بدید /nadid - badid/ ؛ ب) ندبدی /nadbadi/ ؛ س) ندی بدی /nadi - badi/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(س) ؛ قـــص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ | ک) ندیه بدیه /nadiya-badiya/ ؛

نئیمه/naeimə/ (ص) : ندیده – فرزند نسل چهارم .

ق) ندیــده /nadidə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ ع) نوینــه /navinə/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ندیده /nadidə/ ؛

نبات/nebāt/ (ا) : ۱. نبات . ۲. شکر بلورین .

ب) ۱.←** ، ۲. نـوات /nəvāt/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛

نبادا/nabādā/ (ق) : مبادا .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) مبـــادا /mabādā/ ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | ک) ناکتا /nākatā/ ؛

نبت/nobət/ : نوبت .

اغر) ←** ؛ ب) نـوه /novə/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) نوبت /nubət/ ؛ ع) نوبت /nobat/ ؛ قص) ←(ع) ؛ | ک) نوبه /nobə/ ؛

نب – تری/nəb-təri/ (ا.مر) : توپ و تشر .

اغر) نهب /neheb/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) تـری /təri/ ؛ آ) نهب /neheb/ ؛ ع) نهب /nehəb/ ؛

نبر/nobar/ (ا) : وردنه- چوبی که با آن خمیر را پهن کنند. **نک** : وردنه.

اغر) ←** ؛

نبر/nabur/ (ص): ۱. کلفت . ۲. زشت- بد قیافه .

ق) ۱.←** ، ۲. نبور /nabur/ ؛

نبیره/nabirə/ : فرزند نتیجه – نوه‌ی نوه .

ب) نویره /navirə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نپار/nəpār/ (ا) : ۱. تالار چوبی . ۲. ساختمان کلبـه‌ای کـه در ارتفاع و روی پایه‌های چوبی سازند تا از گرما و پشه در امان باشند .

اغـر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. نفـار /nəfār/ ؛ س) نفـار /nəfār/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛

نپال کیو/nəpāl-kiu/ (ا.مک) : از مراتـع روسـتای گرجـی محلّه‌ی بهشهر .

نپت/napat/ (ص.مر) : ۱. نپخته . ۲. به گوشت و یا غـذای ناپخته گویند . **نک** : بپت نپت .

اغر) نپته /napetə/ ؛ ب) نپت /napət/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) نپت /napet/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ | ک) ←** ؛

نپته/napətə/ (ص.مف) : ۱. غذایی که خوب نپخته باشـد . ۲. نارس – کال .

اغر) نپته /napetə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با)

←* ؛ آ) نپت /napət/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اُک) نپته /napatah/ ؛

نپجا/napəjā/ (ص.مر) : ناپز– مواد خوراکی دیرپز .

اغر) نپجا /napejā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) نپچا /napečā/ ؛ اُک) نپج /napaj/ ؛

نپر/neper/ (ا.مک) : از توابع دهستان پنجکرستاق کجور .

نپسی/nəpsi/ (ا) : چُرت .

ب) ←* ؛ اُک) چورت /čurt/ ؛

نپسی بزئن/nəpsi-bazoən/ (مص.مر) : چرت زدن .

ب) ←* ؛

نتاج/nətāj/ (ا) : ۱. طایفه– نژاد . ۲. بازمانده‌ی نسل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اُک) ←* ؛

نتاشه پارس/natāšə-pārs/ (ص.مر) : بدجنس .

ع) نتاشی پارس /netāši pārs/ ؛ ت) ←* ؛

نتاشی/nətāši/ (ص.نس) : ۱. وحشتناک . ۲. نکره‌ی حیوانات . ۳. نتراشیده . نک : ازنابور .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) نتاشی – پارس /netāši-pārs/ ؛ قص) نتراشی /netərāši/ ؛ ت) نتاشه – پارس /netāšə-pārs/ ؛ اُک) ←(قص) ؛

نتاشیه/nətāšiyə/ (ص.مر) : ۱. نتراشیده . ۲. کنایه از: آدم بدجنس و بدهیبت.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نتاشی /nətāši/ ؛ ع) نتاشی پارس /netās pārs/ ؛ قص) نتراشیه /netərāšiyə/ ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

نتّاق/nattāq/ (ص) : ۱. زیرک –چالاک . ۲. حرّاف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نتانم بین/natānəm-bin/ (ص.فا) : حسود .

اغر) ←* ؛

نتّج/nattəj/ (ا.مر) : نهی تلاش کردن – تلاش مکن .

اغر) ←* ؛ ب) نتج /natej/ ؛ س) نتج /natəj/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

نترس/natərs/ (ص.مر) : آدم بی باک –شجاع .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. ناترس /nātars/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نترس /natars/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اُک) ←* ؛

نترس/natərs/ : نهی ترسیدن، هراس به دل راه مده!

ب) ۱. نترس /natərs/ ، ۲. ناترس /na-tars/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نترسا/natərsā/ (ص.مر) : شجاع .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نترس /natars/ ؛ قص) ←* ؛

نتس نوریه/nətos-navriyə/ (ص.مر): درشت هیکل و کم خرد .

ب) ←* ؛ ق) نتوس /natus/ ؛

نتک/nətok/ (ا.مص) : ضربه‌ی بسیار خفیف .

اغر) ←* ؛ اُک) نجق /najaq/ ؛

نتکه/notke/ (ا) : قرقره – نخ قرقره . نک : چلکی .

ب) نتکه /notkə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛

نتوس/natus/ (ا/ص) : ۱. پرچین، حجیم و سنگین . ۲. بد هیبت . نک : بنگار .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نته/nəte/ (ا.مک) : نام روستایی در نور .

نتی/nətəy/ (ا.مک) : از توابع دهستان اوزرود پایین نور .

نتیجه/natijə/ (ا) : نسل سوّم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اُک) ←* ؛

نتیجه/natijə/ : بهره‌ی کار .

ع) ←* ؛

نج/noj/ (ا) : جوانه . نک : نوچ.

اغر) ۱.←* ، ۲. نچ /noč/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. نوچ /nuč/ ، ۲. نوج /nuj/ ؛

نج/naj/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای از میانرود نور .

نجار–ده/najār-deh/ (ا.مک) : از توابع خیررودکنار کجور .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نجس/najos/ (ص.مف) : ۱. درست نجویدن غـذا . ۲. نیـم جویده . نک : ال جو .

اغر) نجفته /najoftə/ ؛ ب) ۱.←* * ، ۲. نجسته /najostə/ ؛ س) نجسته /najostə/ ؛ ق) نجوس /najus/ ؛ با) ←* * ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* * ؛ع) ←* * ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) ۱. نجوستن /nejavestən/ ، ۲. نجووسته /nejovestə/ ؛

نجست/najəst/ (ص) : نجس .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ ق) نجس /najes/ ؛ با) نجس /najəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) نجس /nəjes/ ؛ قص) ←(با) ؛ اک) ←* * ؛

نجستی/najəsti/ (ص.ش) : ۱. نجس، آدم غیر قابل تحمّل . ۲. کنایه از: مشروبات الکلی .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ ق) نخسّی /najəssi/ ؛ با) نجسّی /najəssi/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) بجسّی /nejessi/ ؛ قص) ←* * ؛ اک) ←* * ؛

نجما/najmā/ (ا) :

از منظومه‌های موسیقیای و معروف در منطقه اسـت . اصـّل این منظومه از نواحی فارس زبان است کـه پـس از ورود بـه مازندران در تطبیق با فرهنگ موسیقی منطقه قـرار گرفتـه و بومـی شـده اسـت. نجمـا همـانند بسـیاری ازنغمـات آوازی موسیقی غنایی و افسانه‌ای منطقه عیناً بـه موسـیقی سـازی انتقال یافته وتوسّط سازهایی همچون نی چوپانی و کمانچـه به اجرا در می‌آید. این افسانه در دیـگر نقـاط کشـور هـم بـا تفاوت هایی در شعر و موسیقی به چشـم مـی خـورد. نجمـا شخصیتی شوریده حال و عاشقی صادق بود و دو بیتی‌هایی را در دوری معشوق خویش ساخت که حکایت سـوز درون و رنج فراق اوست. به نظر می رسد این منظومه‌ی موسـیقیایی از طریق شعر خوانان و نقالان کومشـی بـه مـازندران آورده شده است.

نجن/nəjən/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

نجوس/najus/ (ص.مف) : نجویده . نک : نجس .

ق) ←* * ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ت) نجوسّه /najevessə/ ؛ اک) نجورسته /najurastə/ ؛

نچ/nač/ (ا.صو) : ۱. صوتی درمقام نفی . ۲. نه خیر .

اغر) ←* * ؛ ب) ناچ /nāč/ ؛ س) نچ /noč/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* * ؛ آ) ←(ب) ؛ع) نچ /nač/ ؛ قص) ←(ب) ؛ اک) ←* * ؛

نچ/noč/ (ا) : ۱. شـاخه‌ی نـو رسته‌ی درخـت . ۲. نـهال نورسته . نک : نوچ .

اغر) ۱.←* * ، ۲. نوچ /nuč/ ؛ ب) ۱. نـج /noj/ ، ۲. نـوچ /nuč/ ؛ س) نوج /nuj/ ؛ ق) ←* * ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ع) نوچ /nuč/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اک) نوبولّه /no-bullə/ ؛

نچاق/nočāq/ (ص) : بیمار –مریض . نک : ناچاق .

اغر) ←* * ؛ اشر) نا–چاق /nā-čāq/ ؛

نچاقی دله/nočāqi-dələ/ : به هنگام بیماری .

اغر) ←* * ؛

نچرم/način ərəm/ (ص) : ۱. هوای ناصاف و شرجی . ۲. غذا را با بی میلی و بی اشتهایی خوردن . ۳. افسرده .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ۱. نچرمی /načremi/ ، ۲.←* * ؛ ق) ←* * ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ن) ←* * ؛ع) نچـرم بـیرد /načerem beyard/ ؛ قص) ←* * ؛ ت) ←* * ؛

نچک/načək/ (ص) : ۱. بداخلاق – بدخو . ۲. ناسـازگار در معامله . ۳. غیر قابل تحمّل . ۴. نچسب .

اغر) ←* * ؛ ب) ۱.←* * ، ۲. نچـک /nəčək/ ؛ س) ←* * ؛ ق) ←* * ؛ با) نچک /načuk/ ؛ ت) ←* * ؛

نچ وا/neč- vā/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس‌آباد .

نچوک/načuk/ (ص) : ۱. سمج، خود رأی . ۲. آدم شرور و پرخاشگر . نک : چوکل .

ق) ←* * ؛ع) ناچوال /nāčuāl/ ؛

نچه/nočče/ : نرینه .

ق) ←* * ؛

نچه/nočə/ (ا) : ناودان چوبی کوچک . نک : چناتک .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ ق) نـوچـه /nučə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ع) نچه /nečə/ ؛ ت) ناوچه /nāvčə/ ؛

نچه/nečə/ : نی کوچک با شکافی مخصوص کـه دلّاکـان در قدیم اطفال را با آن ختنه می کردند .

ع) ←* * ؛

نخا/nəxā/ (ف.امر/ص.فـا) : ۱. نخـواه – تقاضـا مکـن . ۲. کسی که به فردی خاص یا چیزی تمایل نداشته باشد .

اغر) نخا /naxā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) نخود /naxud/ ؛ | ک) نوخود /noxud/ ؛

نخاجیر/naxājir/ (ص.مر) : زشت .

ب) ناخاجیر /nāxājir/ ؛ ق) ناخجیر /nāxəjir/ ؛ ن) ←* ؛

نخار/nəxār/ (ص/ش.ج) : ۱. ناخوش – بیمار . ۲. نوعی نفرین . **نک** : آزارناک .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نخر /naxer/ ؛

نخاره تن/nəxāra-tan/ ناخوش، ناسالم، جسم بیمار.

ب) ←* ؛

نخ انداز/naxəndāz/ (ص.فا) : ۱. زن آرایشگر . ۲. مشّاطه.

اغر) ←* ؛ ع) تازن /tāzan/ ؛ | ک) رشته زن /rašte-zan/ ؛

نختی/naxoti/ (ا.مص) : بی خوابی .

اغر) نخاتی /naxāti/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) نختی /naxəti/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ناختی /nāxəti/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ناختی /nāxeti/ ؛ ت) ←* ؛

نخ جیم/naxə-jim/ (ا.مر) : قرقره .

اغر) ←* ؛ با) نخجین /naxjin/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) چرخه /čarxə/ ؛

نخد/nəxəd/ (ا) : نخود .

اغر) نخود /naxud/ ؛ ب) ۱. ناخود /nāxud/ ، ۲.←(اغر) ؛ س) نخد /naxod/ ؛ ق) نخد /nexəd/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) نخت /noxot/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛ پ) نخوت /naxut/ ؛

نخ–رجه/nax-rajə/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. مستقیم به طرف چیز یا کسی رفتن – بی محابا گذشتن . ۲. طناب رخت آویز از الیاف گیاهی . ۳. حدود . **نک** : اتر–اترتا .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نخش/naxš/ (ا) : نقش . نقاشی‌هایی که بر دیوار یا پارچه، رسم شده است.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نخش/naxoš/ (ص.مر) : ۱. ناخوش – بدحال . ۲. جنس بد– بد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) نخش /naxəš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ناخش /nāxoš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) نا–خوئش /nā-xooš/ ؛



نخش

نخشه/naxəša/ (ا/ش.ج) : ۱. سیاه زخم . ۲. نوعی نفرین . ۳. خوره . **نک** : بزی .

اغر) نخشه /naxoša/ ؛ ق) نخشی /naxəši/ ؛

نخشی/naxəši/ (ا) : ۱. بیماری جذام . ۲. زشتی – بدی .

اغر) نخشی /naxoši/ ؛ ب) ۱.←(اغر) ، ۲. ناخشی /nāxəši/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ناخشی /nāxoši/ ؛

نخشین/naxšin/ (ص.نس) : نقش‌دار– منقوش . نمدنقش‌دار.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) نخشین – دار /naxšin-dār/ ؛

نخ –فرنگ/nax-fərəng/ (ا.مر) : کنایه از : تار پارچه .

اغر) ←* ؛

نخک/naxak/ (ا) : از اجزاء سقف ساختمان .

اشر) ←* ؛

نخ – کلا/nax-kəlā/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بیشه‌ی بابل . ۲. از توابع دهستان نوکنده‌کای قائم‌شهر .

نخل داشتن/nəxəl-dāštən/ (مص.مر) : شیطنت کردن– موذی‌گری داشتن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

ب) ← * ؛

نخل هدائن/nəxəl-hədāən/ (مص.مر) : انگلک کردن .

اغر) ۱. نخلک هدائن /məxələk-hədāən/ ، ۲. نخلی هدائــن /məxəli hədāən/ ؛ ب) ۱. ← * ، ۲. نخلک هدائن /-nəxələk hədāən/ ؛ ق) مخلی هاکردن /məxəli hākərden/ ؛



نخشین

نخلی/nəxəli/ (ا) : انگولک . **نک** : چخلی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) مخلی /məxəli/ ؛ اشر) ← * ؛

نخلی - هکاردن/nəxəli-həkārdən/ (مص.مر) : ور رفتن – سیخونک دادن .

اغر) ← * ؛ ب) نخلی هکــاردن /məxəli-həkārdən/ ؛ ق) مخلی هاکردن /məxəli hākərden/ ؛

نخنک/naxonək/ : ناخنک .

اغــر) ← * ؛ ب) نـــاخونک /māxunək/ ؛ ق) ←(ب) ؛ ع) نـــاخونک /māxunak/ ؛ قــص) ←(ع) ؛ آک) واچیشـــتن /vačištan/ ؛

نخوت/nāxut/ (ا) : نخود . **نک** : نخد .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) نخـــد /mexəd/ ؛ بـا) ← * ؛ ع) نخت /noxot/ ؛ اشر) نخود /maxud/ ؛

نخود/maxud/ (ا) : نخود . **نک** : نخد .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛

نخود-پلا/naxud -pəlā/ (ا.مر) : پلویی از نخود، کشـمش ، گوشت، برنج، ترشی انار ، روغن، پیاز، نمک و ادویه .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) نخـد پـلا /məxed pəlā/ ؛ اشر) نخود-پلو /maxud - pelo/ ؛

نخوس/maxus/ (ص) : از انواع درختان بومی کــه پیوسته سمغ ترشح کنند .

با) ← * ؛

نخون/naxun/ (ا) : ناخن .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) نـاخون /māxun/ ؛ بـا) نــاخون /maxun/ ؛ آ) ← * ؛ ع) ←(ق) ؛ ت) ← * ؛

نخون پشتی/naxun-pəšti/ (ا.مر) : گونه‌ای گل بومی .

ب) ← * ؛

نخه - تو - بزئن/naxə-to-bazoən/ (مص.مـر) : ۱. تابـاندن نخ . ۲. کنایه از: توانایی در انجام کار .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) نخ تو بزوئـن /maxə-to-bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← * ؛ آ) نخ توبزوئــن /maxtu bazuan/ ؛ قص) نخه تو بزوئن /maxə -to-bazuan/ ؛

نخیزه – بزوئن/naxəyzə-bazuan/ (مص.مــر) : سـیخونک زدن –سقلمه زدن .

ن) ← * ؛

ندار/nədār/ (ص.مر) : کم سرمایه–فقیر .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بــا) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ندار /madār/ ؛ ت) ← * ؛ اشر) ندار /medār/ ؛ آک) ← * ؛

ندارمه/nədārmə/ (ص.مر/ف) : تهیدست – ندار .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بــا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ندارمه /medāremə/ ؛ اشر) نداره /medārə/ ؛ آک) ← * ؛

نداری/nədāri/ (ا.مص) : ۱. فقر–ناداری–تهیدستی . ۲.

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = ئو) (ow = او)

کمبود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) نداری /madāri/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) نداری /medāri/ ؛ گ) ←* ؛

نداشتی/nədāšti/ (ا.مص) : فقر - بی‌چیزی - تهیدستی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نداشتی /madāšti/ ؛ گ) ←* ؛

ندّاف - خل/nəddāf - xel/ (ا.مک) : از توابع دهستان قره طغان بهشهر .

نداک/nedāk/ (ا.مک) : از توابع دهستان اسکوژ تنکابن .

ندان/nodān/ (ا.مر) : ناودان .

اغر) ۱. نودان /nodān/ ، ۲. نو /no/ ؛ ق) ناودون /māvdun/ ؛ با) نادون /mādun/ ؛ آ) نابدون /mābdun/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) نادون /mādon/ ؛

ندی - بدی/nadi - badi/ (ص.مر) : ۱. آزمند . ۲. ندید بدید - تازه به دوران رسیده . **نک** : نیی بیی .

اغر) ۱.←* ، ۲. ندبدی کور /nad- badi kur/ ؛ ب) ندبدی /nad - badi/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ندی بدی /nadi - badi/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

ندید بیتن/nadid- baytan/ : نادیده گرفتن .

اغر) ندید بییتن /nadid - bayitən/ ؛ ب) ندید بهیتن /nadid- bahitən/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ندی نزما/nadi - nazmā/ (ص.مر) : نا آشنا .

ندر/nazr/ : پیمان با خدا که در برابر برآورده شدن آرزویی، شرطی برخود واجب کنند .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نر/ner/ (ص) : ۱. گوسفند یا بزی که نازا باشد . ۲. گوسفندی که برّه‌اش مرده باشد . ۳. کنایه از فرد شجاع و بی باک .

اغر) ←* ؛ ق) نروک /naruk/ ؛ ن) نر /nar/ ؛ ع) نروک /naruk/ ؛ اشر) نر /nər/ ؛

نر/nar/ (ا) : میل جنسی گوسفند مادّه نسبت به جنس نر .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) نهر /mahr/؛

نر/nor/ (ا) : آب بندان . **نک** : آبندون .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ۱.←* ، ۲. نهر /nahr/ ؛ اشر) ←* ؛

نراسم/nerāsm/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

نرباخارده/nar - bāxārdə/ (ص.مف) : گوسفند ماده‌ای که جفت‌گیری کرده است .

اغر) نر بخارده /bəxārdə-nar/ ؛ ب) ←* ؛ ق) نربخرد /nar baxərd/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) نر بخورد /nar boxord/ ؛ قص) نر بخرده /mar - baxerdə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) نر بخوردای /mar - buxorday/ ؛

نر بخاردن/nar - bəxārdən/ (مص.مر) : کنایه از: جفت گیری حیوانات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نر بخاردن /mar -baxārdən/ ؛ ق) نر بخردن /mar baxərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) نر بخردن /nar-baxerdan/ ؛ ع) نر بخردن /mar - baxerdan/ ؛ قص) ←* ؛

نر بخردن/boxordan – nar/ (مص.مر) : حیوان مادّه‌ای که آماده فحل دادن باشد .

اغر) نربخاردن / nar bəxārdən/ ؛ ق) نر بخوردن /nar baxərdən/ ؛ ع) ←* ؛

نر تران/nortərān/ : ناودان چوبی که در مکان‌های ویژه‌ای از عبور نهر تعبیه شود و ایجاد آبشار کند .

نر - تلا/nər- təlā/ (ا.مر) : قرقاول نر . **نک** : بزی تلا - تیرنگ.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نرتلا /mar təlā/ ؛ ع) ترنگ تلا /tereng telā/ ؛

نر تیلا/nər- tilā/ (ا.مر) : قلاّبی چوبی و بلند که جهت انداختن به پای برخی گوسفندان و جدا سازی آن‌ها از گلّه مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) تیلاّغ /tillāq/ ؛ ب) تیلا /tilā/ ؛ س) ←* ؛ ق) تلا /telā/ ؛

نرجانکا/nārə- jankā/ (ص.مر) : ۱. گاو نر و جوان . ۲. کنایه از: آدم سرکش، ستیزه جو و قلدر .

ب) نرجوندکا /mare - ndekā/ ؛ ق) نرجونّکا /marjunnākā/

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ع) نرجونکا /mare jonəka/ ؛ اشر) ←* ؛

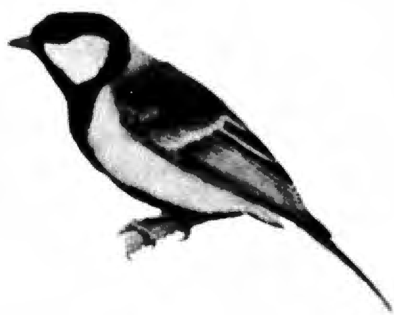
نرجلمه/nar- jalmə/ : گوسفند نر کرم‌رنگ که پا و سرش سفید باشد .

نرجونّکا/narjunnəkā/ : گاو نر .

ب) نرجوندکا /marjundekā/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نرجیکا/nar jikā/ گنجشک نر. **نک** : جیکا .

ب) ←* ؛



نرجیکا

نرخر/xar – narə/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: فرد نادان و بی‌شعور . ۲. کنایه از: آدم بدهیبت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نر - خر /mare - xar/ ؛ آک) ←* ؛

نرد/nord/ (ا) : چوبی که در دستگاه بافندگی است و پارچه‌ی بافته شده به گرد آن پیچیده شود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) نوآرد /muərd/ ؛ با) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نورد /mevard/ ؛

نردگردان/nord gərdān/ (ا.ا) : چوب نازکی است که از سوراخ نُرد عبور کرده و توسّط نردگردان می‌چرخد . **نک** : نُرد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) نورد - گردان /mevard - gerdān/ ؛

نردله/nordlə/ (ا.مک) : مزرعه‌ای در غرب آبادی بالا جادّه کردکوی .

نردوان//nardəvān/ (ا) : ۱. نردبان . ۲. اهرم چوبی . ۳. چوبی که جلوی خیش قرار دارد و طناب به آن بسته شود . **نک** : بالک - کاتی .

اغر) ←* ؛ ب) نردوون /mardəvun/ ؛ س) نردبن /mardəbon/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) نردبون /mardəbun/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) نردبون /mardəbon/ ؛

نردوک/morduk/ : بخش درونی پیاز که دانه بر آن روید .

ب) نوچه /muččə/ ؛ ق) نوچّه /mučče/ ؛ ع) ←* ؛

نرس/nars/ (ا.مک) : از توابع دهستان دو هزار تنکابن .

نِرسا/mersā/ (ا.مک) : از دهکده‌های فخرعماد الدین واقع در استرآباد رستاق گرگان .

نر- سلک//nar-sələk/ (ا.مر) : گوسفند نر یک ساله .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نر- شیشک /marə - šišak/ ؛

نَر سلو/nara - selu/ (ا.مک): نام مرتعی در شرق روستای دیوا در بندپی غربی، که قلعه‌ای هم به همین نام دارد .

با) ←* ؛

نِرسو/nərso/ (ا.مک) : از روستاهای علی‌آبادِ کتول .

نرسّی/marəssi/ (ص.مر) : کال - نرسیده - نارس .

اغر) نرسییه /marəsiyə/ ؛ ب) نرسییه /maresiyə/ ؛ س) نرسی /marəsi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نرسی /marsi/ ؛ ت) ←(ب) ؛ اشر) ←(ب) ؛ آک) ←(اشر) ؛

نرشوکا/maršukā/ آهوی نر . **نک** : شوکا. شی‌کا .

ب) ←* ؛

نرشه/məršə/ (ا) : نعره‌ی دردناک و جانکاه .

ب) ←* ؛ ق) ناره /mārə/ ؛

نرشه - بزئن/mərše- bazoən/ (مص.مر) : نفس نفس زدن.

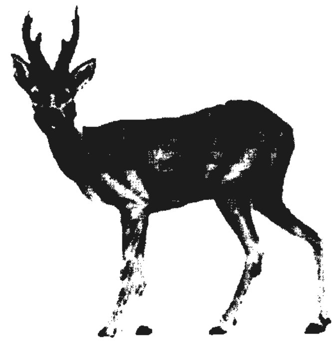
ب) ←* ؛ ق) نفس نفس بزوئن /mafəs nafəs bazuən/ ؛

ع) نفس نفس بزان / nafas nafas bezān/ ؛

نرشیشک/nar- šišək/ (ا.مر) : مرحله‌ای از رشد گوسفند- گوسفند نر شش ماهه .

اغر) ۱.←* ، ۲. ششک /šešək/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نرشیشک /mar - šišak/ ؛ اشر)

اغر)… ← * * ؛ آک) ← * * ؛



نرشوکا

نرقلاش/nar - qellāš/ (ا.مر) : از انواع ماهی سفید .

نرک/nərək/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در روستای وسی‌سر علی‌آباد کتول .

نرک/narək/ (ا) : رشد بی‌رویه‌ی سرشاخه‌های کم محصول- شاخه‌ای بی حاصل که مستقیم به طرف بالا رشد کند . **نک** : افلا .

اغر) ← * * ؛ *ب)* نروک /naruk/ ؛ *ق)* ←(ب) ؛ *ع)* نردوک /norduk/ ؛ *ت)* ← * * ؛ *اشر)* نرّوک /narruk/ ؛

نرکل/nar- kal/ (ص.مر) : ۱. بز نر . ۲. گوزن نر .

آ) ← * * ؛ *ن)* ← * * ؛

نرکو/narəku/ (ا.مک) : ارتفاعی در سوادکوه .

نرکّی/narəkki/ نشانه‌ی نر بودن -آلت نرینگی .

اغر) نرینگی /narinəgi/ ؛ *س)* نرگی /narəgi/ ؛ *ق)* نری /nari/ ؛ *آ)* ←(س) ؛ *ن)* ← * * ؛ *ع)* نرکّی /narrakki/ ؛ *قص)* نرکی /nareki/ ؛ *ت)* ← * * ؛ *آک)* ← * * ؛

نرگس - چال/narges - čāl/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی کفاک لفور سوادکوه .

نرگس - کتی/narges- kəti/ (ا.مک) : ۱. از توابع دهستان بندپی بابل . ۲. از توابع دهستان میانرود نور .

نرگس کوتی/kuti - narges/ (ا.مک) : تپّه‌ای دست ساز و قدیمی که در ابتدای راه محمودآباد به بابلسر قرار دارد.

نرگس لو/nargəs - lu/ : نام مرتعی در دیوای بندپی بابل .

نرگس - مرز/nargesə - marz/ (ا.مک) : از توابع دهستان دابوی جنوبی بخش مرکزی آمل .

نرگسی/nargesi/ : ۱. شیری که در اثر مرض پستان، خون آلود گردد . ۲. چشم عسلی رنگ.

ق) ← * * ؛

نرگو/nar- go/ (ا.مر) : ۱. گوزن . ۲. گاو نر .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* نرگو /marəgu/ ؛ *با)* ← * * ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *قص)* ← * * ؛ *ت)* نرگو /margow/ ؛ *اشر)* نر-گو /mare - go/ ؛ *آک)* ← * * ؛ *پ)* گاو نر /gāv - nar/ ؛

نرگوکل/narə - go - kal/ (ا.مر) : شاخ گوزن .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛

نرگه/nargə/ (ا.مص/ا) : ۱. کمین نشستن برای شکار . ۲. تنگه .

ب) ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛

نرگه سر/nar - ge - sar/ (ا.مر) : تنگه‌یی که به طور طبیعی ایجاد شده است و محلّ عبور حیوانات کوهی است. معمولاً شکارچیان در دسته‌های چند نفری حیوانات را بدان سمت رانده و شکارچیان دیگر در کمین نشسته، آن‌ها را در چنین مواضعی شکار کنند .

ب) ← * * ؛ *ع)* غلت سر /qaltə sar/ ؛

نرگیس/nargis/ (ا) : نرگس .

اغر) ← * * ؛ *ب)* ← * * ؛ *س)* ← * * ؛ *ق)* ← * * ؛ *با)* ← * * ؛ *آ)* نرگس /nargəs/ ؛ *ع)* ← * * ؛ *قص)* نرگس /marges/ ؛ *آک)* ← * * ؛



نرگیس

* *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

نـرگیـس تپّـه/nargis - tappe/ (ا.مـک) : ۱. از تپّـــه‌های مزرعه‌ی جزملیار کردکوی . ۲. تپّه‌ای در جنوب شرقی بهشهر .

نرگیس - چال/nargis - čāl/ (ا.مک) : مرتعی در حـــوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

نـرگیـس - زمیـن//nargis - zamin (ا.مـک) : از توابـــع دهستان چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

نرگیسی/nargisi/ (ا/ص.نس) : ۱. نرگس . ۲. جایی که گل نرگس فراوان روید . ۳. شیر حیوانی کـــه در اثـر زخـم درونی پستان، خون آلود باشد .

اغـر) ← * ؛ ب) نـــرگســـی /margəsi/ ؛ س) ۱.← * ، ۲. نرگس جاری / /nargās jāri/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ← * ؛ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

نرم/narm/ (ص) : قسمتی از مرتع کـــه نســبتاً مرطوبـتر و دارای آبشخور باشد .

اغر) ← * ؛

نرماده/mādə – nar/ : دو قطعه چــوب مخصــوص کـه بـا استفاده از آن‌ها گاو را اخته سازند .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ت) ← * ؛

نرم باد/narmə - bād/ (ا.مر) : از انواع بادهای محلّی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آک) ← * ؛

نرمته/narmtə/ (ص) : ۱. نرم‌تر . ۲. آهسته تــر . ۳. سـبک تر.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ قص) نرمتر /marmtar/ ؛ ت) ← * ؛

نرم خل/narmə- xol/ (ا.مر) : خاکستر نرم .

اغر) ← * ؛ س) نرمه خـــل /narınə- xəl/ ؛ ق) نرمـه فـل /narməfəl/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ع) نرم بیر /- narmə /bir ؛ ت) ← * ؛

نرم فل/narme fel/ : خاکستر نرم .

ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

نرمک/narmak/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نرم کلش/narme - koleš/ : سرفه‌ی پی‌درپی .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ۱.← * ، ۲. نرم کلش /narıne /kəles ؛

نرمک نرمک/narmək-narmək/ (ق.حا) : آهسته آهسته .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) نـرم نرمـک /marn - narmak/ ؛ قص) نرمـک نرمک /marınak -narmak/ ؛

نرم نرم/narm -narm/ : ۱. آهسته آهسته . ۲. اندک اندک .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) نرم نرمک /marın - narınak/ ؛ قص) ← * ؛ آک) ← * ؛

نرم نرم سر/narm- narmə- sar/ : ۱. آرام آرام . ۲. بـارش آرام برف یا باران .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) نــرم نرمـک /marm - narmak/ ؛ آک) ← * ؛

نرمو/narınu/ (ا.مـک) : از روسـتاهای کوهسـار فندرسـک استارآباد .

نرم وا/narmə - vā/ (ا.مر) : ۱. باد خنک . ۲. باد آرام .

ب) ← * ؛ س) نم تمه وا /mam- namə - vā/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

نرموج/narmuj/ (ا.مر) : از اجزاء پوسته‌ی شالی که خوراک دام است .

نرمه/narmə/ (ا) : خرده چوب . **نک** : بنگاله .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛

نرمه جارو/narmə - jāru/ (ا.مر) : جارویی نــرم کـه بیشـتر جهت جارو کردن سطح گل‌اندود اتاق‌ها مورد اسـتفاده قرار گیرد .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) نرمـــه ساجه /narmə- sājə/ ؛ اشر) ← * ؛

نرمه – قند/narmə - qand/ : خرده قند– خاکه قند .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ اشر) ← * ؛

نرم هکاردن/narın həkardən/ (مص.مر) : ۱. خرد کــردن . ۲. کسی را تحت تاثیر قرار دادن . ۳. مضروب کردن – تنبیه بدنی .

اغر) ← * ؛ ب)نرم هکردن /narm- həkordən/؛ س) نرم

هــاکردن /narm-hākərdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) نرم ها کردن /narm - hākərdan/ ؛ ع) نرم ها کردن /-narm hākordan/ ؛ قص) نرم هاکردن / /narm - hākerdan ؛ ت) نرم هکــردن /narm hakerden/ ؛ اشر) نــرم - هـا کـئردن /narm - hākoərdən/ ؛

نرمـه گـنـدم آسـو خــراب کـــان/-narmə-gandem-āšo xərābkān/ : ۱. کنایه از: حیله گر . ۲. دو بهم زن .

اغر) ←* ؛ س) نرمـه گـنـدم اسیو خـراب کـــن /-narmə gandəmə-assiyo-xerāb kon/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ارسیو خـراب کر /arsiyu - xərābkar/ ؛ ع) آسیو خراب کن /āseyo - xerāb kon/ ؛ اشــر) نرمــــه-گنـــدم- آســیو-خرابکئـــن /marme.gandem.āsiyu.xerab.koən/ ؛

نرمه وارش/vārəš – narmə/ (ا.مر) : از باران‌های ریز دانـه یک نواخت و ممتد . نک : زلف شه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نم نم وارش /main-nam-vārəš/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نـرم نــرم وارش /-narm-narm vārəš/ ؛ اشر) نرمه - واران /marmə - vārān/ ؛ آک) ←* ؛

نرو/naru/ (ص) : فرد بدجنس و نخاله .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نرو/naro/ (ص) : فاسق .

ق) ←* ؛

نرورس/narə-vars/ (ا.مر) : نوعی سرو کوهی که از چوب محکمی برخوردار است و در خانه‌سازی مـورد اسـتفاده قرار گیرد . نک : اورس .

ق) ورس /vers/ ؛ آ) ←* ؛

نروک/narok/ (ص) : ۱. زنی که نازا باشد . ۲. درختی کـه حاصل ندهد . ۳. گربه‌ی نر .

ب) نــروک /maruk/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) مرده سور /-mordə sur/ ؛

نروما/nar-o-mā/ (ا.مر) : ۱. نر ومــاده . ۲. نوعـی دکمـه‌ی فلزی که به صورت جفت نر و ماده ساخته شود .

ب) ←* ؛ ق) نرما /marə mā/ ؛ آ) نرمــادّه /marəmāddə/ ؛ ع) نر و ماده /maro māde/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

نرومیش/naromiš/ (ا) : قوچ - گوسفند وحشی .

ع) ←* ؛



نرومیش

نره/narə/ (ا) : نعره .

اغــر) ←* ؛ ب) نـــاره /nārə/ ؛ ق) ←* ؛ بــا) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ۱. نعـره /maarə/ ، ۲. ←(ب) ؛

نرّه غول/narrə - qul/ : کنایه از : آدم بـزرگ انـدام و بـی خرد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نره کو/narə ku/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در سنگرج سـوادکوه . ۲. تپه‌ای در لفور سوادکوه .

نره گو/narə - go/ (ا.مر) : گاو نر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) نره گو /marə gu/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ورزا /varzā/ ؛

نرهنیشتن/nar həništən/ : نک : نرگه .

س) ←* ؛ ق) نرگه /margə/ ؛

نری/nari/ : مردی- نرینگی .

اغر) ←* ؛ س) نریگی /marigi/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲.←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ پ) نییریکی /mairiki/ ؛

نرینه/narinə/ (ص.نس) : ۱. پسر . ۲. مذکر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

← * ؛ قص) ← * ؛ ت) ← * ؛

نزا/nəzā/ (ا) : سرکشیدن یک نواخت برنج پیش از دانه بندی .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

نزام/nəzām/ : شلوار .

ب) ← * ؛ ت) ← * ؛

نزامی/nəzāmi/ (ا) : شلوار بلند زنانه . **نک** : دراز تمبان .

اغر) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) شلوار نزام /šelvār nezām/ ؛ قص) ← * ؛

نزب/nəzb/ (ا) : مه رقیق . **نک** : نزم .

اغر) ← * ؛ ع) لزم /ləzm/ ؛

نزبی - شو/nəzbi - šo/ (ا.مر) : ۱. شب پرمه و تاریک . ۲. شب ابری . **نک** : چم بیته شو .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

نزّله//nazəlla/ : ۱. زکام ریزش آب بینی . ۲. سر درد .

ب) نزله /məzlə/ ؛ ق) ← * ؛ ع) ← * ؛

نزلـه دعـا/nazəllə duā/ : درمان زکام از طریق دعا و باورهای عوامانه .

ق) ← * ؛ ع) ← * ؛

نزم/nezm/ (ا) : ۱. مه صبحگاهی – مه غلیظ . ۲. نام گیاهی دارویی است . **نک** : چم .

اغر) ۱. نزم /məzm/ ، ۲. نزب /məzb/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) نزم /məzm/ ؛ ع) لزم /lezm/ ؛ ت) ← * ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) چلخوم /čalxum/ ؛ پ) نزم /mazm/ ؛

نزمه - کوره/nəzmə - kurə/ (ا.مر) : ۱. مه . ۲. بخار هوا .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

نزن دکار//nazəndəkār/ از انواع بازی‌های بومی متداول در غرب مازندران .

ت) ← * ؛

نزولی/nezuli/ (ا.مک) : درّه‌ای در بخش یانه‌سر منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

نزه/nezə/ : ۱. نیزه – زوبین . ۲. مرحله‌ای از پاره بازی . **نک** : پاره بازی .

اغر) ۱.← * ، ۲. نزه /mazə/ ؛ ب) ← * ؛ س) نیزه /mizə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) نیزه /mayzə/ ؛ قص) نیزه /meyzə/ ؛ اشر) نیزه /mize/ ؛ آک) پیشدار /pišdār/ ؛

نسام/nəsām/ (ص) : مکانی که آفتاب‌گیر نباشد . **نک** : نسوم .

اغر) ← * ؛ ب) ۱. نسم /məsom/ ، ۲. نسوم /mesum/ ؛ س) نسوم /mesum/ ؛ ق) نسّوم /məssum/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) نسم /mosom/ ؛ قص) نسیم /mesim/ ؛ ت) نسام /mesām/ ؛ اشر) ← * ؛

نسام کین/nəsām - kin/ (ا.مر) : سایه سار .

اغر) ← * ؛ ق) نسّوم /massum/ ؛ ع) ۱. نسم کش /nosom kaš/ ، ۲. نسم دیم /mosom dim/ ؛ ت) ۱.← * ، ۲. نسام پر /mesām par/ ؛ اشر) نسام /məsām/ ؛

نسبه شو/nəsbe - šo/ (ق) : ۱. نیمه شب . ۲. دل شب .

اغر) نسبه دله شو /məsbə - dələšo/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) نسفه شو /məsfə- šu/ ؛ با) ← * ؛ آ) نسبه شو /nəsbə - šu/ ؛ ع) نسبه شو /mesbə - šo/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نیم شو /mim šow/ ؛ اشر) ← * ؛

نسبی/nəsbi/ (مص) : شراکت پنجاه پنجاه .

ب) ۱.← * ، ۲. نسفی /məsfi/ ؛ س) ← * ؛ ق) نسفی /məsfi/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ اشر) نسبی بیتن /nəsbi - baytan/ ؛

نسبی - کار/nəsbi- kār/ (ص.فا) : کسی که زمین به صورت شریکی از دیگران گرفته، بکارد و محصولش را نصف کند .

اغر) ← * ؛ ب) نسفه کار /məfekār/ ؛ با) نسفه -کار /məstə-kār/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. نسبه کار /məsbə kār/ ؛ قص) نسبه کار /mesbə-kār/ ؛ اشر) نسفه کار /mesfe- kār/ ؛

نسبی کاری/nəsbikāri/ : نوعی شراکت در کشاورزی که محصول به صورت پنجاه پنجاه تقسیم شود .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛

نسخه/nosxə/ :

نوشته‌ای که از روی کتاب یا نوشته ای دیگر تحریر کرده باشند. رونوشت... معین/ ج ۴ / ص ۴۷۲۱- ۴۷۲۰ . در

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اصطلاح تعزیه نوشته‌ای که اجرا کنندگان هر نقش از روی آن می‌خوانند. نسخه‌ی تعزیه به صورت طومار نوشته می‌شود تا خواندنش هنگام اجرای تعزیه آسان باشد. شبیه‌خوان‌هایی که به صورت روزمرّه به اجرای تعزیه می‌پردازند، نسخه‌ی خود را بر شال خود گذاشته و در حین اجرای تعزیه و به هنگام لزوم آن را باز کرده و از روی آن خوانند. پس از پیدایش تئاتر غربی در ایران کلمه‌ی نمایشنامه در این مورد به کار می‌رود. دایره المعارف مصاحب/ ج ۲ /بخش ۲ /ص ۳۰۲۶ . به نمایشنامه‌ی منظوم هر مجلس تعزیه که به نسبت موضوع و شخصیتهای همان مجلس مشتمل بر تعدادی فرد است نسخه گفته می‌شود. هر نسخه حاوی داستان اصلی تعزیه و تعدادی نوحه و مرثیه است.

نسرکان/nasərkān/ **(ا.مک)** : روستایی در بیست کیلومتری شمال باختری کتول .

نسرو/nasru/ **(ف.امر)** : سر و صدا نکن .

ب) نسرو /nasro/ ؛ *س)* ←*(ب)* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

نسرون/nasrun/ **(ا.مک)** : شکارگاهی در ییلاقات بندپی بابل .

نسریک/nəsərik/ : سوز و سرمای شدید .

ن) ←* ؛

نسق/nasəq/ **(ا)** : ۱. کشتزار شالی . ۲. زمین را شخم زدن و استراحت دادن تا دوباره نیروی خود را بازیابد . ۳. زمین نوبتی . **نک** : بینج جار .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* نسخ /masəx/ ؛ *اشر)* نسق /mesaq/ ؛

نسق/nasaq/ : ۱. قباله . ۲. تنبیه .

ق) ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛

نسق - بیشتن/nasəq - beyəštən/ **(مص.مر)** : زمین را زیر کشت شالی قرار دادن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *اشر)* نسق وایشتن /məsaq - vāyištan/ ؛

نسق هاکردن/nasaq - hākordan/ : تنبیه کردن .

ق) ←* ؛ *ع)* ←* ؛

نسل/nasəl/ : ۱. نژاد . ۲. تخم .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

نسّل/nessəl/ **(ا.مک)** : ۱. نام مرتعی در حوزه‌ی پرتاسی لفور سوادکوه . ۲. نام مرتعی در بندپی بابل .

نسل/nasel/ **(ا.مک)** : از دهکده‌های نمارستاق محال ثلاث.

نسل - بزه/nasəl - bazə/ **(مص.مر)** : ۱. از میان رفتن نژاد کسی–نفرینی است . ۲. کنایه از: به پایان رسیدن چیزی.

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* نسل بزه بیّن /nasəl - bazə - bayyən/ ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* نسل بزه /nasəl- bazə/ ؛ *ع)* نسل کور /nasel- kur/ ؛ *قص)* نسل بزه /nasl - bazə/ ؛

نسم/nəsom/ **(ص)** : جایی که خورشید به آن کمتر بتابد . **نک** : نسام – پسر – پلت .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* نسوم /məsum/ ؛ *با)* نسّم /məssom/ ؛ *آ)* ۱. نسوم /məsum/ ، ۲. نسّون /məssun/ ؛ *ن)* نسم /mesem/ ؛ *ع)* نسم /nosom/ ؛ *قص)* نسم /məsəm/ ؛ *ت)* نسام /məsām/ ؛ *اشر)* نسام /mesām/ ؛

نسم/nesm/ : مقلوب نصف– نیمه‌ی چیزها .

ع) ←* ؛

نسم کش/nosom- kaš/ : ۱. کنار سایه . ۲. پشت به آفتاب .

ق) ←* ؛ *ع)* ←* ؛

نسمه کاره/nasmə- kāre/ : نیم کاره .

ق) ←* ؛ *ع)* ←* ؛

نسن/nesən/ **(ا.مک)** : روستایی از توابع نمارستاق نور .

نس - نیم - کاله/nəs - nim - kālə/ **(ص.مر)** : نیمه کاره– کار ناقص .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *ع)* نسبه کاری /mesbə - kāri/ ؛ *قص)* نسبه کاره /mesbə - kāra/ ؛ *اشر)* نصفه نیمه کاله /məsfə - nimə- kālə/ ؛

نسو/məsv/ : نصف .

اغر) ←* ؛ *ق)* نسب /mesb/ ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. نسب /məšb/ ؛ *ع)* ←(ق) ؛ *قص)* ←(ق) ؛ *ت)* نیمه /mimə/ ؛ *آک)* ←*؛

نسوس/nasus/ **(ص.مف)**: ساییده نشده .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) نسوسته / nasostə/ ؛ س) نسوست /masost/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) نسّوس /massos/ ؛ قص) ←* ؛ اِک) نسووسته /masovastə/ ؛

نسوم/məsum/ : زمینی که آفتاب برآن نتابد . **نک** : نسُم .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

نســوم/nəsum/ (ا.مـک) : درّه‌ای در منطقـه‌ی هزارجریـب بهشهر .

نسّوم/nəssum/ (ا.مک/ ص) : نام مرتعی در حومه شیرگاه .

نسّوم - کاشــون/meššum - kāšun/ (ا.مـک) : مرتعـی در شرق آلاشت .

نسّوم - گلن/nəssum- gəlan/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل.

نسّوم - لبی/nəssum- labi/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

آ) نسّوم - روی /məssum - ravi/ ؛

نسون/neson/ : جایی که آفتــاب بـه آن نمی‌تـابد . **نـک** : نسم .

ق) نسّوم /messum/ ؛ آ) ←* ؛

نسیه/nəsyə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

نش/naš/ (ا):

از انواع بازی‌های شبه ورزشی متداول درمنطقه بــوده اســت. در این بازی حاضرین در مجالس عروسی، فرد مناسـبی را از میان حاضرین انتخاب نموده و از او می خواهند تا به صورت درازکش در وسط اتاق بخوابد. این فـرد یـک پـایش را روی پای دیگر قرار داده و دو دستش را زیر سرش می‌گذارد تا بـه صورت نعش درآید. آنگاه فرد دیگری می‌بـاید دسـتهایش را دور کمر نعش حلقه کـرده و او را از جـایش بلنـد کنـد و بـر روی سینه‌اش قرار داده و سپس به روی شانه و بعد بــه روی سر ببرد. موفقیّت فرد اوّل در صورتـی اسـت کـه در همـه‌ی مراحل بازی به صورت اوّلیه باقی بماند و پیروزی طرف دوّم در بلند کردن و در نهایت بر روی دسـت قـرار دادن طـرف اوّل است. این بازی شباهت به ورزش وزنه برداری دارد.

نشا/nəšā/ (ا.مص) : فرو کردن بوته‌ی شالی یــا هـر نــهال دیگر در زمین . نوعی کشت که ابتدا دانـه را در خزانـه کارند و پس از سبز شدن در آورده در زمین دیگر و بــا فاصله بکارند .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع)

←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ اِک) ←* ؛

نشا - بموئن/nešā - bəmuən/ (مــص.مـر) : رشـد بـذر در خزانه و آماده شدن برای نشا .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) نشا بموئن /nəšā bəmuan/ ؛ع) نشـابمان /nešā bomān/ ؛ قص) نشا بموئن /nešā bemoan/ ؛ اشر) نشاء بیاموئن /nəšā- biyāmuan/ ؛

نشا - چو/nəšā - ču/ (ا.مر) : چوب نشا- چوبی که توسّــط آن زمین را سوراخ کرده و نشا را در آن فرو کنند . **نک** : شاقله .

اغــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛

نشادر/našā dər/ (ا) : نشادر .

اغـــــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) نشـــا در /məšādər/ ؛ اِک) نشادور /mašādur/ ؛

نشاس/nešās/ (ا.مص): نشاکردن برنج .

ت) ←* ؛

نشا – سری/nešā- sari/ (ا.مر) : مــهمانی‌ای کـه در پایـان نشای برنج از سوی صاحب زمین ترتیب یابد. نـــهاری که از سوی صاحب مزرعه به نشاکاران داده شود .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

نشاسته/nəšāssə/ (ا) : نشاسته .

اغر) نشاسته /məšāstə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اِک) ←* ؛

نشا کوتی/nəšā- kuti/ (ا.مـک) : تپّـه‌ای در طـرفِ شـرقی نوکنده‌کای قائم‌شهر .

نشاگر/nešāgar/ (ص.فا): نشا کننده - کارگران نشا کننــده شالیزار .

ب) ← ؛ س) ۱. ← ، ۲. نشاگر /məšā - gər/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قــص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشــر) ←* ؛ اِک) ←* ؛



نشاگر

نشان/nəšān/ (ص) : ۱. هدف-علامت گذاری- نشانه. ۲. سنگ قبر .

اغر) ←* ؛ ب) نشون /nəšon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ۱. نشن /nešon/ ، ۲. نشونه /nešonə/ ؛ قص) نشون /nešun/ ؛

نشان - قشقه/nəšān - qəšqə/ (ص.مر) : گوسفند سفیدی که پیشانی‌اش سیاه باشد .

اغر) ←* ؛

نشا هاکردن/nəšā hākərdən/ : نشا کردن .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نشا - هکاردن/nəšā- həkārdən/ (مص.مر) : نشا کردن- کاشتن برنج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نشا ها کردن /nešā -hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. نشا هکردن /nəšā -hakərdən/ ، ۲. نشا ها کردن /nəšā hākərdən/ ؛ آ) ۱. نشاها کردن /nəšā hākərdan/ ، ۲. نشاهکردن /nəšā hakərdan/ ؛ ع) نشاها کردن /nešā hākordan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نشا هکردن /nešā hakerden/ ؛ اشر) نشا ها کردن /nəšā hākordan/ ؛ آک) نشا گودن /našā- gudan/ ؛

نشت/našt/ (ص) : ۱. کثیف- کسی که نظافت را راعایت نکند . ۲. نیش .

اغر) ←* ؛ ب) نشت /nəšt/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

نشت آب/našt - āb/ (ا.مر) : **نک** : چرچرو .

ع) ←* ؛

نشتا/nəštā/ (ص) : ناشتا .

اغر) ناشتا /nāštā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نا اشتا /nāeštā/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) نشتا /naštā/ ؛

نشتا/naštā/ (ا.مک) : از توابع عبّاس‌آباد تنکابن .

نشتارود/naštā - rud/ (ا.مک) : نام رودخانه‌ای در منطقه‌ی تنکابن و نام بخشی از توابع عبّاس‌آباد .

نشتاک/nəštāk/ (ص) : پس آب . **نک** : پپی او - پجر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) نیشتاک او /ništāk-o/ ؛

نشت - بزئن/nəšt - bazoən/ (مص.مر) : نیش زدن .

ب) ←* ؛ س) نیشت بزوئن /ništ - bazuən/ ؛ ق) نیش بزوئن /niš bazuən/ ؛ ع) نیش بزان /niš - bezān/ ؛ قص) نیشت بزوئن /ništ bazuan/ ؛ ت) نیش زئن /nišzaen/ ؛ اشر) نیش بزوئن /niš bazuan/ ؛

نشت و پشت/našt - o - pašt/ : دعوا و نزاع .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

نشخار/nəšxār/ (ا) : نشخوار .

اغر) ←* ؛ ب) وشر /vəšer/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نوشخرد /nušxərd/ ؛

نشخارهکردن/nəšxār-həkordən/ (مص.مر) : نشخوار کردن .

ب) ۱.←* ، ۲. وشرهکردن /vəšer-həkordən/ ؛ س) وشرهاکردن /vəšer- hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) وشر هکردن /vəšər. hakərdən/ ؛ آ) نشخارها کردن /nəšxār hākərdan/ ؛ قص) نشخارها کردن /neš xār hākərdan/ ؛ ت) نشخارها کردن /neš xār hakerden/ ؛ اشر) نوشخرد ها کردن /nušxərd -hākordan/ ؛

نشر/našor/ (ف.امر) : نشوی- شستشو مکن .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نشسته/nəšostə/ (ا) : نشاسته . نک : نشاستَه .

ب) ←* ؛ ق) نشاستَه /nəšassə/ ؛ با) ←(ب) ؛ ت) نشسه /mešasə/ ؛

نشسته - حلوا/nəšostə - həlvā/ (ا.مر) : لرزانک .

اغر) نشاسته حلـوا /nəšāstə-həlvā/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) نشاسته حلوا /mešāssə- halvā/ ؛

نش - کش/naš - kaš/ (ا.ا) : تابوت حمل مرده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) تـابوت /tā but/ ؛

نشکیجن/nəški-jən/ (ا.مک) : از مراتـع لنگای عبّاس‌آباد تنکابن .

نشمارس/nəšmārəs/ : نشمرده .

اغر) نشمارییه /nəšmāriyə/ ؛ س) نشمارسته /məšmārestə/ ؛ ق) ←* ؛ پ) ان آمار شینگ /anāmāršing/ ؛

نشنوس/nəš- nus/ (ا.مص) : نشنیده گرفتـن - تظـاهر بـه نشنیدن .

اغر) نشـنفته بییتــن /nəšnoftə-bayitən/ ؛ ب) ←* ؛ س) نشنوسته بییتن /nasnostə - baiytən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. نشــــنوس هدائـــن /məšnushədāan/ ؛ ع) نشــــنوس /məšnos/ ؛ قـص) ←* ؛ ت) نشنابســــن /mešnābesen/ ؛ آک) نیشتووسته /mištovastə/ ؛

نشو/nəšo/ (ا.مک) : از توابع کالج کجور .

نشو/našu/ (ف .امر) : نرو .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

نشوردی/našurdi/ (ا.مص) : نشستن- از روی عدم نظافت - نتیجه‌ی عدم نظافت .

اغـر) نشوشــتی /mašušti/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ ق) نشسّـی /mašəssi/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. نشسّـی /mašəssi/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ناشوری /māšuri/ ؛

نشور - نمال/našur- nəmāl/ (ص.مر) : کثیف .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) نشـــس /mašəs/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ناشورنامال /māšur nāmāl/ ؛

نشوم/nəšom/ (ا) : نوعی نشانه‌ی گالشی بر روی چوب جهت محاسبه‌ی تقسیم شیر .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نشوم/nešum/ (ا) : خال-خال سیاه . نک : خال چمنده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نشون /nəšun/ ؛

نشون/nešun/ (ا) : نشان-علامت .

ب) ←* ؛ س) نشوم /nəšom/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) نشـون /məšun/ ؛ ع) نشـون /noson/ ؛ قـص) ←* ؛ اشـر) نشان /məšān/ ؛ آک) نشون /mašon/ ؛

نشون/nəšun/ : اولّین پیله‌ای که در میان کرم ابریشم ظاهر شود .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) نشون /mešon/ ؛

نشونه/nəšunə/ (ا) : هدف -نشانی-علامت .

ب) ←* ؛ س) نشنه /məšonə/ ؛ ق) نشــون /məšun/ ؛ با) ←* ؛ آ) نشـونه /məšunə/ ؛ ع) نشــونه /mešonə/ ؛ قـص) نشونه /mešunə/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

نشون - هاده/nešun-hāde/ : نک : بنما .

اغر) نشـان هـاده /məšān-hāde/ ؛ ب) ←* ؛ س) نشـون هاده /mašun-hādə/ ؛ ق) ←* ؛ با) نشان - هــده /nəšun - hadə/ ؛ آ) ۱. نشـون هـاده /nəšunhāde/ ، ۲. نشـون هــده /nəšun- hade/ ؛ ع) نشن - هــادن /mošon-hāden/ ؛ قص) ←* ؛ ت) نشـان - هــد /məšān- had/ ؛ اشر) نیشـان - هادی /nišān-hādi/ ؛

نشون هاکردن/nošon hākordan/ : ۱. چیزی را مورد نظر قرار دادن . ۲. برگزیدن همسر .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نشون - هدائن/nəšun-hədāan/ (مص.مر) : نشان دادن .

اغر) نشـان هدائـن /məšān-hədāən/ ؛ ب) نشـن هدائـن /məson - hədāən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. نشون ها دائن /məšun-hādāan/ ؛ ن) ۱. نشـون هدائن /məšun hədāan/ ، ۲. نشون هادائن /məšun hādāan/ ؛ ع) نشون - هادان /mošun-hādān/ ؛ قص) نشــون هــادائن /məšun - hādāan/ ؛ ت) نشــان - دئـن /məšān - dean/ ؛ اشر) نیشان - هدائن /mišān - hədāan/ ؛ آک) نشــون دان /nošon - dān/ ؛

نشون هکردن/nešun- həkordən/ (مـص.مـر) : ۱. نشانه گرفتن . ۲. انتخاب نمودن . ۳. علامت گذاری کردن .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) نشون ها کردن /nəšun -/ hākərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ۱. نشون ها کردن /məšunhākərdan/ ، ۲. نشون هکردن /məšun-hakərdan/ ؛ ع) نشون ها کردن /mešon hākordan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نشان هکردن /mešān hakerden/ ؛ آک) نشان گیتن /nasān/ -/ gitan/ ؛

نشونی/nešuni/ : نشانی–آدرس .
اغر) نشانی /məšāni/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) نشونی /mešoni/ ؛ ع) نشونی /mošoni/ ؛ قص) ←* ؛ ت) نشونی /məšoni/ ؛ آک) ←(ع) ؛

نشونی - بیشتن/nəšuni-bəyštan/ (مـص.مـر) : حلقه و هدایایی را که موقع بله برون به خانه‌ی عروس برند .
اغر) نشان هکاردن /məšān həkārdən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نشونی - بشتن /mešuni - bəštən/ ؛ آ) نشونی بشتن /məšuni - beštan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) نشون بنیان /mošon - banyan/ ؛ اشر) نشونی هدائن /məšuni - hədāən/ ؛

نشه/nešə/ (ف.امر) : نگاه نکن .
اغر) ←* ؛ ب) نش /meš/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←(ب) ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نیک /meyak/ ؛ | گ) بین /bayn/ ؛

نشین/nəšin/ (ا): مقعد .
اغر) ۱.←* ، ۲. نشینگ /məšing/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

نصفه - سر/nesfə - sar/ (ا.مر) : مرحله‌ای از رشد برنج .
با) ←* ؛

نصیری/nasiri/ (ا) : نوعی از تنقّلات که با برنج بـو داده و شهد تهیه شود .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

نظام/nəzām/ (ا) : نظام شکارچیان آخرین خنیاگر برجسته‌ی موسیقی شرق مازندران که به سال ۱۳۶۰ دیده از جهان فرو بست.

نظر/nazər/ (ا) : ۱. شور چشمی . ۲. نگاهی مخصوص در باور عوام که سبب بیماری گردد– چشم زخم . نـک : چش نظر .
ب) چش نظر /ces - nazər/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نظر /mazar/ ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) نذر /mazr/ ؛

نظر - بزوئن/nazər- bazuən/ چشم زخم – نظر زدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نظر - بزوئن /mazar bazuən/ ؛ آ) نظر هکرد /mazār - hakərd/ ؛ ع) نظر بزان /mazar - bezān/ ؛ قص) ←(با) ؛ اشر) نظر - بزئن /mazar - bazoən/ ؛

نظربنّه دوآ/nazar - banne duā/ (ا.مر) : دعای رفع چشم زخم .
ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نظرگیر/nazər- gir/ : وسیله‌ای مصنوع که جهت پیشگیری از چشم زخم سازند و بر دیوار خانه آویزند .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛



نظرگیر

نغافلی/neqāfeli/ : ناگهان .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ناغافلی /nāqāfeli/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ ع) ←*؛

نغان/moqān/ (ا) : پرورش کرم ابریشم . **نک** : کرماری .

اغر) ←* ؛ ب) نغـون /məqon/ ؛ ق) ←* ؛ با) نوغـون /moqun/ ؛ آ) نغـون /məqun/ ؛ ع) نوغـن /moqon/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) نوغان /moqān/ ؛

نغنده – نخ/naqəndə- nax/ (ا.مر) : نخ و رشته‌ای که با آن لحاف و زیرانداز می‌دوزند .

ب) ←* ؛ آ) نغنّه نخ /mə qənnə-nax/ ؛

نغنده – هکاردن/maqəndə- həkārdən/ (مص.مر) : دوختن لحاف و زیرانداز .

ب) ←* ؛ آ) نغنّـه هکـردن /məqənnə hakərdan/ ؛ اشـر) نغنده – ها کئردن /maqəndə- hākoərdən/ ؛

نف/nof/ (ا) : ناف .

اغر) ۱.←* ، ۲. ناف /māf/ ؛ پ) ناف /māf/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ بـــا) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←(ب) ؛ ع) ←(ب) ؛ قـص) ←(ب) ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←(ب) ؛ آک) ←(ب) ؛

نفار/nəfār/ (ا) : اتاقک درختی–کومه‌ای با پایه‌های بلند – پناهگاه چوبی که در مزرعه سازند . **نک** : باغ نفار .

اغر) ←* ؛ پ) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نفار /me fār/ ؛

نفت – پشمرون/naftə- pašmərun/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین‌های کشاورزی دهستان دشت‌سر آمل .

نفـت چـاک/naft- čāk/ (ا.مـک) : مکـانی در ییلاقـات کوهستانی عبّاس‌آباد .

نفت – چال/naftə - čāl/ (ا.مک) : از توابع دهسـتان لفـور سوادکوه .

نفت – چلک/maft - čalək/ (ص.مر/ا.مر) : گالـن و ظـرف. چلیک نفت، که در زمـان قاجـار نفت مـورد نیـاز بـه وسیله‌ی کشتی‌های روسی توسط آن‌ها به شمال کشور حمل می‌شد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) نفت خک /maft xek/ ؛

نفتک/naftək/ (ا) : ۱. آفت پنبه و پرتقال که سیاه رنگ است – شته . ۲. نوعی آفت نباتی که در هـوای ابـری تکثیر شود .

اغر) نفتـک / naftak/ ؛ پ) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛



نفار

نفت موسک/mafte- musak/ : کشیم کوچک – نام پرنـده ای آبزی است .

ب) نفته موس /nafte- mus/ ؛ ن) ←* ؛

نفت – موسی/maftemusəy/ (ا.مر) : پرنده دریایی کوچکتر از مرغابی – کشیم کوچک .

ب) نفتِ موس /mafte - mus/ ؛ با) نفته – موس /naftə -mus/ ؛ ن) نفت موسک /maft musak/ ؛ ع) نفـت موسـک /maftə - musak/ ؛ ت) ←* ؛

نفته/naftə/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در راستوپی سوادکوه .

نفرینگ/nəfring/ (ا) : ۱. نفرین– لعنت . ۲. ناسزا .

اغر) ←* ؛ پ) ←* ؛ س) ۱. ←*، ۲. نفرینـگ /mafring/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. نفریـــن /mafrin/ ؛ ع) نفرین /mafrin/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اشر) نفرین

/mәfrin/ ؛ آک) ←** ؛



نفت موسک

نفرینگ - آدود/mәfring - ādud/ (ا.مـر) : نفریـن و آه و ناله.

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) نفرین /mafrin/ ؛

نفس/mafs/ : ۱. درون . ۲. آلت مرد .

ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نفس بست/mafәs- bost/ (ص.مف) : نفس بریده – از نفس افتاده .

اغر) نفس بوریه /mafәs - bavriyә/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) نفس بوس /mafәs bus/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) نفس بسّـس /mafas - bosses/ ؛ قص) نفس بوس /mafas - bus/ ؛ آک) نفس دکته /mafas - dakatә/ ؛

نفس – بستن/mafәs - bosestәn/ (مص.مـر) : بنـد آمـدن نفس– بریدن نفس .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نفس بوستن /mafәs - bostәn/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) نفس دکتن /mafas - dakәtәn/ ؛ آ) نفس بوسّن /bussan nafәs/ ؛ ع) نفس بسّتن /mafas - bossetan/ ؛ قص) نفس بوسّـن /mafas bussan/ ؛ اشر) نفـس بنـد بیـا موئن /mәfas - band - biyāmuan/ ؛

نفس – بسوتن/mafәs – basutәn/ (مص.مر) : از نفس افتادن بر اثر جنب و جوش بسیار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) نفس – بورِیَن /nafәs - buriyәn/ ؛

نفس – تنگی/mәfәs - tangi/ (ا.مص) : تنگی نفس .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نفس تنـگی /mafәs - tangi/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قـص) نفــس تنــگی /mafas - tangi/ ؛ ت) ←** ؛ اشـر) ←** ؛ آک) ←(قص) ؛

نفس – راست هکاردن/nafәs - rāst-hәkārdәn/ (مص.مـر) : ۱. نفس تازه کردن . ۲. استراحت کوتاه مدّت .

اغر) ←** ؛ ب) نفــس هکــردن /mafәs-hәkordәn/ ؛ ق) نفس هاکردن /mafәs bākәrden/ ؛ با) نفس هکـردن /nafәs-hakәrdәn/ ؛ آ) ۱. نفس – هـاکردن /mafәs - hākәrdan/ ، ۲. نفس هکردن /mafәs hakәrdan/ ؛ ع) نفس تازه ها کردن /mafas tāzә hākordan/ ؛ قص) نفس تازه ها کردن /nafas - tāzә hākerdan/ ؛

نفسک – نفسک/mafәsәk – nafәsәk/ : ۱. نفـس نفـس . ۲. هنّ هن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) نفس نفس /mafәs nafәs/ ؛ ع) نفس نفـس بـزان /nafas - bezān/ ؛ قص) نفس نفسک /mafas - nafasak/ ؛

نفس نفس بزان/nafas nafas bezān/ : به نفس افتـادن در اثر تلاش و تقلّا .

ق) نفس بزوئن /mafes bazuәn/ ؛ ع) ←** ؛

نفس – وَرا – بیین/nafәs - varā- biyәn/ (مص.مر) : نفس گرم داشتن .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛

نفله هاکردن/maflә - hākordan/ : تلـف کـردن امـوال و نفوس .

ع) ←** ؛

نفنو/mafnu/ (ا.مک) : از دهکده‌های متروک و قدیمی فخر عمادالدّین واقع در استرآباد رستاق .

نفوس/mәfus/ (ا) : ۱. فال بد . ۲. تعداد جمعیت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) نفوس / nefus/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←** ؛ آک)

نفوس /nafus/ ؛

نفوس - بزئن/bazoən – nəfus/ (مص.مر) : ۱. فال بد زدن . ۲. منفی بافی کردن –برای ماجرایی پیش بینی بد کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) نفوس بزوئن /mafus bazuən/ ؛ با) ←** ؛ آ) نفوس بد بزوئن / nəfuse bad - bazuan/ ؛ ع) نفوس بدبزان /mofusə bad bezān/ ؛ قص) نفوس بزوئن /məfus - bazuan/ ؛ ت) نفوس زئن /mefus zaen/ ؛ اشر) نفوس بزوئن /məfus - bazuan/ ؛

نفیر/nafir/ (ا) : ۱. حالت قهر و ناز . ۲. نفرت انگیز – زشت.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

نفیر - بویین/nafir - baviyən/ (مص.مر) : حضور غیر فعال و بی ثمر در صحنه یا ماجرایی .

ب) ←** ؛

نقار/nəqār/ (ا) : ۱. اختلاف . ۲. کدورت میان دو یا چند نفر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) نقار /neqār/ ؛ آ) ←** ؛

نقارچی مله/nəqārči- malə/ (ا.مک) : از محلّه هایِ شهرستان ساری .

نقاره چی/nəqārə- či/ (ص.فا) : نوازنده‌ی نقاره .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛



نقاره چی

نقاره خانه/xānə – neqārə/ (ا.مک) : نام تپّه ایست در سمت چپ رودخانه هراز واقع در لار قصران .

نقال/maqqāl/ (ص.فا) : ۱. قصه گو . ۲. داستان‌سرا . نک : شرخون .

ع) ←** ؛

نقالّو/noqāllu/ (ا) : ۱. سفره مار . ۲. نوعی مار زرد و قهوه ای که آزار نمی رساند . ۳. مارچوبه . نک : اشتلک – پتلوس .

ت) ←** ؛

نقب/naqb/ : ۱. دالان زیرزمینی . ۲. سوراخی که در دیوار خانه ایجاد شود .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نقره بن/nəqrə- bən/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نقره - پل/nəqrə -pəl/ (ا.مک) : رسمی در مراسم عروسی که بر اساس آن به هنگام عبور عروس از هر پل باید به او وجهی بپردازند .

س) ←** ؛ ق) پل سری /pel- sari/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. پل سری /pələ-sari/ ؛ ت) نقره پول / neqrə- pul/ ؛ اشر) نقره پُل /moqrə - pol/ ؛

نقره داغ/noqrə- dāq/ : ۱. جریمه‌ی پولی . ۲. تنبیه سخت.

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

نقره - سوال - هکاردن/noqrə-savāl - həkārdən/ (مص.مر) : سنّتی که بر اساس آن ابتدا داماد را در آغوش گرفته و سپس پول را بر پیشانی او زده و در جیبش قرار دهند .

ب) ←** ؛ با) نقره – سوال – هکردن /-neqrə- suāl hakərdən/ ؛ ع) سوال سری /suāl - sari/ ؛

نقره سر/nəqrə- sar/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نقره کلاپیش/noqrə - kəlā - piš/ (ا.مر) : غمزه بند–پیشانی بند مزّین به پولک هایِ نقره ای، مسی و حلبی.

ب) ←** ؛ س) نقره کلا /mogrə - kəlā/ ؛ ق) غمزه ؛ با) ←(س) ؛ ع) نقره پیش کوتی /kuti – piš – noqrə/ ؛

نقل/naql/ (ا) : ۱. افسانه – داستان . ۲. روایت . ۳. داستان

پـردازای و منظومـه خوانـی از سـوی شـعر خوانــان و خنیاگران بومی. نک : آسنی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نقل - بئتن/naqəl - baotən/ (مص.مر) : ۱. داستان گفتـن- روایت کردن . ۲. نقّالی کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) نقل بئوتـن /māql - bautən/ ؛ آ) نقل بئوتن /maqəl - bautan/ ؛ ع) نقل بوتن /maql - botan/ ؛ اشر) نقل کوندن /maql - kundən/ ؛ آک) نقل گوتن /nuql - gutan/ ؛

نقلک/moqlak/ : حبّه شـیرین و ریـز کـه از بـادام و شـکر سازند .

ع) ←* ؛

نقنده/naqəndə/ (ا) : نخ لحاف دوزی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) نقنّه /məqənnə/ ؛

نق - نق/nəq - nəq/ (ا.صو) : غرولنـد . نـک : غرولنـد - اربر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

نق نقی/nəq - nəqi/ (ص.نس) : کسی که بسیار نق زند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نق نقی /meq - neqi/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) نق نقو /maq naqu/ ؛ آک) ←* ؛

نقنّه/nəqənnə/ : عمق مطلب .

ن) ←* ؛

نقه/neqə/ (ا) : شاخک - شـاخه‌هایی کـه از درون زمیـن مرطوب و گل‌آلود رویند .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

نقیـب - ده/maqib - də/ (ا.مـک) : از توابــع دهســتان چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

نکارا/nəkārā/ : زمینی که زیر کشت نرفته باشد-بایر .

ت) ←* ؛

نکارم - آباد/nə- kārəm-ābād/ (ا.مر) : ۱. کنایه از: عزیمت بی بازگشت . ۲. به گورستان رفتن .

اغر) ←* ؛

نکرا/nəkərā/ (ص) : جانوران تنبل و سست .

ب) ←* ؛

نکرس/nakeras/ (ص) : به بزغاله و برّه‌ی نـارس و علیـل اطلاق شود .

ق) نرسـی /marəsi/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛ ع) نکـرس /makərəs/ ؛

نکره/nakarə/ (ص) : ۱. خشن . ۲. زشت- ناموزون .

ب) نکره /makərə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نکشیه/nakešiyə/ (ص.مف) : توزین نشده- وزن نشده .

ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) نکشـی /makəši/ ؛ ع) نکشـی /makeši/ ؛ قص) نکشی /makši/ ؛ ت) نکشیه /makešiya/ ؛

نکف/makəf/ (ف.امر) : نیفت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

نکنک/nəkənək/ (ا.مص) : ۱. منفی بافی کـردن - شـگون بد زدن . ۲. نق نق کردن .

اغر) ←* ؛ ب) نکّه نکّه /nəkkə- nəkkə/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نک نـال /makə nāl/ ؛ قص) نک نک /mək nək/ ؛

نک نکی/nək- nəki/ (ص.نس) : غرغری .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نق نقی /meq neqi/ ؛ قص) نـک نکـو /nək - məku/ ؛

نکول - هکاردن/nəkul - həkārdən/ (مص.مـر) : دبّـه در آوردن در معامله . **نک** : داغله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) نوک بیاردن /muk - biyārdan/ ؛ ع) نکول بیرون /mekul - beyardan/ ؛ قص) نکـول بیـاردن /məkul biyardan/ ؛ اشر) نکـول هــاکردن /nəkul - hā/kordan/ ؛

نکّولی - کا/kā - nakkuli/ (ا.مر) : بازی الک دولک .

نک و نال/mako nāl/ (ا.مص) : ۱. گله و زاری . ۲. نق نق . **نک** : نک نکه .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نکّه/nakke/ (ا) : ۱. ظرفی چوبین و طویل که در آن برای

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

دام آب یا جو ریزند . ۲. صاف و صیقلی .

ب) ←* ؛

نکّه/nakkə/ (ا) : گردویی که از آن به عنوان تیله استفاده کنند .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نکه – نکه/nəkkə - nəkkə/ (ا.صو) : نق نق زدن . نک : نک نک .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نکه بزوئن /nekə - bazuan/ ؛

نکه – نویره/nəkə- navirə/ (ا.مر) : ۱. فرزندان . ۲. نوادگان . ۳. تبار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) نوه نتیجه /navə natije/ ؛ قص) ←(ع) ؛

نگبتی/nəgbəti/ (ص.نس) : نکبت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) نکبتی /nekbati/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) نگبتی /nəgbati/ ؛ آک) ←(ع) ؛

نگرمو/nəgərmu/ (ا.مک) : مرتعی در روستای بالاچلی علی‌آباد کتول .

نگیم/nagim/ (ا) : نگین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نگیم /nəgim/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. نگین /nəgin/ ؛ ع) ←* ؛ قص) نگین /negin/ ؛ ت) ←* ؛ آک) نقین /naqin/ ؛

نگیم – هکاردن/həkārdən - nagim/ (مص.مر) : کج کردن–مایل کردن .

ب) ←* ؛

نگین دار/nagindār/ (ا.ا) : از انواع گوشواره .

اغر) ۱.←* ، ۲. نگیم دار /magim-dār/ ؛ ب) ←* ؛ ق) نگیم دار /magimdār/ ؛ آ) ۱. نگین دار /məgindār/ ، ۲. نگیم دار /məgim dār/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نگین دار /məgindār/ ؛

نگین – هاکردن/nagin – hākərdən/ (مص.مر) : یکی از حالات شیر دادن مادر به فرزند. در این حالت مادران بدن خود را طوری متمایل و میزان می‌کنند که نوک پستان به راحتی در دهان نوزاد قرار گیرد. این حالت را نگین هاکردن گویند .

نل/nal/ (ا) : نعل . نک : نال .

اغر) نال /māl/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نل/nəl/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نل/nol/ (ا.مک) : از روستاهای بخش کلارستاق آمل .

نل/mel/ (ف .امر) : ۱. نگذار– مانع شو . ۲. فعل نهی .

اغر) ۱.←* ، ۲. نیل /meyəl/ ؛ ب) نی یل /miyəl/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

نلبکی/nalbəki/ (ا) : نعلبکی .

اغر) ←* ؛ ب) نالبکی /mālbəki/ ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نلبند/nalband/ (ص.فا) : نعل‌بند .

اغر) ←* ؛ ب) نال بند /māl - band/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. نل بن /mal - ban/ ، ۲. نال بن /māl - ban/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) نال کن /māl kən/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نلبندان/bandān – nal/ (ا.مک) : نام یکی از محلّه‌های قدیمی در شهرهای ساری و گرگان .

نل بندی/nal - bandi/ (ا.مص) : ۱. نعل بندی . ۲. نعل نمودن چهارپایان بارکش .

ق) نالبنّی /māl - banni/ ؛ ع) ←* ؛

نل – به – نل/nal - bə - nal/ : ۱. عین به عین– مو به مو . ۲. گفته به گفته .

اغر) ←* ؛ ق) نال به نال /māl - bə- nāl/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نل – میخ/nal - mix/ (ا.مر) : میخ مخصوص نعل حیوان بارکش .

اغر) نال مخ /māl - mex/ ؛ ق) نال مخ /mal – mex/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(اغر) ، ۲. مخ نال /mex nāl/ ؛ ع) نل مخ /malə mex/ ؛ قص) نالو میخ /mālo mix/ ؛ ت) ←* ؛ اشر)

←* ؛ آک) ←* ؛

نم/nom/ (ا) : نام .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نوم /mum/ ؛ ع) ←* ؛ قص) نام /nām/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) ←* ؛

نم/nam/ (ا) : پیشوندی است در مقام: ندانستن و نداشتن .

ب) ←* ؛

نم/nam/ (ا) : رطوبت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نماجینگ – جینگ/nemājing-jing/ (ا.مر) : گندم تفت داده با عسل .

ق) ←* ؛

نمار/namār/ (ا.مک) : از توابع دهستان نمارستاق نوشهر .

نمازبرین دار/nəmāz-berindār/ (ص.فا) : فرد مبتلا به کرم کدو .

ع) ←* ؛

نماز لاله/nəmāz - lālə/ (ا.مر) : ماهی کفال چشم درشت .

نماز- هکاردن/nəmāz - həkārdən/ (مص.مر) : نماز خواندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نماز ها کردن /nəmāz - hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) نمازهکردن /nəmāz - hakərdən/ ؛ آ) نماز بخونستن /nəmāz - baxunəssan/ ؛ ع) نمازهاکردن /nemāz hākordan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نمازهکردن /nomāz hakerden/ ؛ اشر) نمازها کردن /nəmāz hākordan/ ؛

نمازین/nemāzin/ : ۱. عصرانه . ۲. غذای میان چاشت و شام . **نک** : په چاشت .

ع) ←* ؛

نماسر/nəmāsar/ (ق.ز) : هنگام غروب – هنگام عصر – مخفف نماشون سر . **نک** : نماشون .

اغر) ۱. نمشان سر /nəmšān- sar/ ، ۲. نماشان سر /nəmāšān sar/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نماشسر /nəmāššar/ ؛ ع) نماسیر /nemaysar/ ؛ ت) نماسیر /nomasar/ ؛

نما شتریا/nəmāštariā/ (ق.ز) : هنگام غروب .

اغر) نماشان سر /nəmšān sar/ ؛ ب) نماشون سرا /nəmāšun -sarā/ ؛ س) نماشتر /nəmāšter/ ؛ ق) نماشونی سر /nəmāšuni sār/ ؛ با) ←* ؛ آ) نماشتون سرا /nəmāštun sarā/ ؛ ع) نماشته /nəmāštə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) نماشتر /nomāštar/ ؛ آک) سرشو /sar - šow/ ؛

نماشتون/nəmāštun/ (ق.ز) : غروب .

ق) ←* ؛ با) نماشون /nəmāšun/ ؛ آ) ←* ؛ ن) نماشتییر /nəmāštair/ ؛ ع) نماشته /nemāštə/ ؛ اشر) نماشان /nəmāšān/ ؛

نماشته/nomāštə/ (ق.ز) : غروب آفتاب – عصر . **نک** : پنماز .

اغر) نماشانی /nəmšāni/ ؛ ب) نماشته /nəmāštə/ ؛ ق) نماش سر /nəmāš sar/ ؛ با) نماشته /nəmāštə/ ؛ آ) نماشتون /nəmāštun/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) مغریب /maqrib/ ؛

نماش سر/nəmāš sar/ (ق.ز) : هنگام غروب . **نک** : ام نماشون .

اغر) ←* ؛ س) نماشن سر /nəmāšon sar/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. ←* ، ۲. ←(س) ؛ آ) ←* ؛ ن) نماشتیر /nəmāštəyr/ ؛ ت) نمشتر /namoštar/ ؛ اشر) نماشان /nəmāšān/ ؛

نماشن – پره/nəmāšon- parə/ (ق.ز) : دم غروب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

نماشن – پنجه/nəmāšon - panjə/ (ق.ز) : دم غروب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

نماشون/nemāšun/ (ا./ق.ز) : غروب . **نک** : نماشتر .

اغر) ۱.←* ، ۲. نماشان /nəmāšān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. نماشون /nəmāšun/ ، ۲. نماشتون /nəmāštun/ ؛ ن) نماشون /nəmāšuon/ ؛ ع) نماشته /nemāštə/ ؛

نماشون سر/nəmāšun- sar/ (ق.ز) : هنگام غروب . **نک** : ناماشان .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

نماور/nomāvar/ (ا) : فخرالدوّله نامور از شاهان پادوسبانی رستمدار طبرستان که مدت سی و پنج سال فرمان راند ۴۴۰ – ۴۷۵ هـ . ق .

نمایون تپّه/nəmāyun - tappə/ (ا.مک) : نام دیگری برای همایون تپّه . **نک** : همایون تپّه .

نم – بزوئن/nam- bazuən/ (مص.مر) : ۱. باران کوتاه مدت . ۲. نم زدن . **نک** : پوش بزئن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) نم بزوئن /nam bazuan/ ؛ ن) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) نم زئن /nam zaen/ ؛

نم بکشین/nam- bakešeyan/ (مص.مر) : نفوذ رطوبت به جایی .

ق) ←** ؛ع) ←** ؛

نمت/namat/ (ا) : نمد .

ع) ←** ؛

نمت مال/namat - māl/ (ص.فا) : نمدمال – آن که نمد درست کند .

ع) ←** ؛

نم – تینگ/nam- ting/ (ا.مر) : ۱. کمترین رطوبت . ۲. آخرین رمق و توانایی .

ق) ←** ؛

نم دار/nam- dār/ (ا.مر) : از گونه‌های در ختان جنگلی – درخت نم دار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

نمدار – کبن/namdār- kəbən/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی شیرگاه سوادکوه .

نمدارن/namdārən/ (ا.مک) : نام مرتعی در پرتاس سوادکوه . **نک** : پرتاس.

نمد جوق/namad- juq/ (ا.مک) : ۱. نام نهری قدیمی که سرچشمه‌ی آن رودخانه دلی چای است و در لار قصران واقع است . ۲. نام نهری قدیمی در بالا لاریجان آمل .

نم – دینگوئن/nam- dingoən/ (مص مر) : ۱. نفوذ کردن رطوبت. ۲. خیساندن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ع) اونبگتن /ou bengətan/ ؛ قص) نم دینگوئن /nam- dinguan/ ؛

نمره – بزوئن /nomrə-bazuən/ (مص .مر) : درجه بندی پنبه در کارخانه هنگام تحویل وش .

اغر) ←** ؛

نمزت/nomzat/ : نامزد . **نک** : نومزی .

ق) ←** ؛ع) ←** ؛

نمزت بازی/nomzat bāzi/ : ۱. نامزد بازی. ۲ . عمل معاشقه‌ی دختران و پسران پیش از عقد رسمی . **نک** : نامزد بازی .

ب) نمزه بازی /nomzə- bāzi/ ؛ ق) ←** ؛ع) ←** ؛

نمزه/nomzə/ (ا) : نامزد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نومزه /numzə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ع) نمزد /nomzad/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) نامزد /nāmzed/ ؛ اشر) نئمزه /noəmzə/ ؛ آک) نومزد /nomzad/ ؛ پ) نامینیتن /nāminitan/ ؛

نمزه – بازی/nomzə- bāzi/ (ا.مص) : نامزد بازی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نومزه بازی /numzə-bāzi/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ع) نمزد بازی /nomzad bāzi/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) نامزد بازی /nāmzed bāzi/ ؛ آک) نومزد بازی /nomzad- bāzi/ ؛

نمزه – دار/nomzə- dār/ (ص .فا) : دارای نامزد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نومزه دار /numzə - dār/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(س) ؛ع) نمزددار /nomzad dārə/ ؛ قص) نومزه دار /numzədār/ ؛ ت) نامزدار /nām zed dār/؛

نمزه – غره/nomzə- qərə/ (ا.مر) : ۱. سرمستی دوران نامزدی . ۲. وقت نامزدی .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

نمزه –مست/nomzə- mast/ (ص.مر) : سر مستی دوران نامزدی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ع) نمزد دار مست /nemzad-dārə-mast/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

نمستن/nəməstən/ (مص) : نمودن – نشان دادن – به نظر رسیدن .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) نمّس /nəməssən/ ؛ آ) بنمسّن /bənəməssan/ ؛ ع) نشــون هــادان /nošon hādān/ ؛ قص) نشــون هـــادائن /nešun hādān/ ؛ ت) نشـــان دئـــن /mešāndaen/؛

نمسندی/nəməsəndi/ (ص.مف) : تربیت نشده – نا پرورده – کامل نشده – کار ناتمام .
س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. نمسنّی /nəməsənni/ ؛

نم – سوبیتن/nəm- subaytən/ (مص.مــر) : خـواب آلـوده شدن .
ب) ←* ؛

نمسی/nəmsi/ (ا) : چرت .
ب) ←* ؛

نم سی – بزئن/nəm- si- bazoən/ (مص.مر) : چـرت زدن– خواب آلود شدن .
ب) ←* ؛

نمشان/nəmšān/ (ق.ز) : نک : نماشون .
اغر) ←* ؛ ق) نماشون /nəmāsun/ ؛ آ) ←(ق) ؛

نمشان –سر/nəmšān- sar/ (ق.ز) : غروب – عصر .
اغر) ←* ؛ ق). ←* ؛ با) نماشتون سرا /nəmās tune.šarā/ ؛ آ) نماشتون سر /nəmā štun sar/ ؛ ع) نماشــته /momāštə/ ؛ ت) ا← (ع) ؛

نمشان – مل/nəmšān- mal/ (ق.ز) : نزدیک غروب .
اغر) ←* ؛ ق) نماشون سر /memāšunsar/ ؛ قص) نماشــته شو /memāštə šu/ ؛

نمک آب رود/namak- ābrud/ (ا.مــک) : از رودخانــه‌های نزدیک سامان غربی چالوس که نمک آوه رود و نمـک رود نیز خوانده شده است .

نمکاری/nəmkāri/ (ا.مر) : نمکدان گلی و نسبتا بزرگ کـه در آن آب ریختــه و از آب و نمـک موجـــود در آن در پخت و پز استفاده شود .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

نمک اش/namak eš/ : آزمودن طعم غذا جهت تشخیص میزان چاشنی آن .
ق) ←* ؛ ن) نمک ایش /nəmakəyš/ ؛ ع) ←* ؛

نمک – او/nəmək- o/ (ا.مر) : آب نمک .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نمک او /nəmək- o/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نمک او /nəmək u/ ؛ ع) نمک او /namakou/ ؛ قص) نمک او /memak ou/ ؛ ت) نمـک او /memekow/ ؛ آک) نمک او /namak- ow/ ؛

نمک بپاتن/namak bəpātan/ (مص.مر) : ۱. پاشیدن نمک . ۲. داغ کسی را تازه کردن .
ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نمک بحروم/namak bə harom/ (ص.فا) : حق نشـناس – نمک نشناس .
ب) نمـک بـه حـــروم /nəmək-be-harom/ ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نمک – ترشی/nəmək- təršī/ (ا.مص) : چشیدن غـذا بـه هنگام پخت جهت تشخیص میزان چاشنی آن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ترشی نمـک /təršī- nemək/ ؛ ق) نمک اش /nəmə khārsiən/ ؛ با) نمک ها یشن /nəme kəš/ ؛ آ) نمـک هارشـین /nəmək hāršiyan/ ؛ ع) نمــک ترشی /namak taršī/ ؛ اشر) نمک ترشی /memak- teršī/ ؛

نمک جا/nəmək-jā/ (ا.مر) : ۱. نمکدان . ۲. کوزهای گلـی که از آن به عنوان ظرف نمک استفاده شود .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نمک شور /nəmək šur/ ؛ آ) ←* ؛ ع) نمـک جـا /namak jā/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) نمک گوله /namak-gulə/ ؛

نمک درّه/nəmakdarre/ (ا.مک) : از توابع دهستان جنّـت رودبار تنکابن .

نمک سالبس/namak- sālbəs/ (ا.ا) : سنگی که توسّـط آن سنگ نمک را ساییده و پودر کنند .
ت) ←* ؛

نمک سولات/namak- sulāt/ (ا.مک) : محلّی در منطقـه‌ی تنکابن که راه سه هزار از آن بگـذرد .

نمک شور/nəmək- šur/ : ظرف مخصوص آب نمک .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ) گیلی ، پ) پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

نمک - کلا/namek-kelā/ (ا.مر) : خم محتوی نمک .

ع) ←* ؛ ت) نمد کلا /memed kola/ ؛ اشر) نمد کلا /memad- kolā/ ؛

نمک کلز/nəmak klez/ (ا.مک) : قله ای در کلاردشت چالوس .

نمک - کوزه/nəmək- kuzə/ (ا.مر) : کوزه‌ی نمک . **نک:** نمکوری .

ق) ←* ؛ قص) نمک کوزه /memak kuzə/ ؛

نمک لایه/nəmək lāyə/ : نمکی که در هر نوبت به حیوان دهند .

ت) ←* ؛

نمک - لس/nəməkə- les/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی ولوپی سوادکوه .

نمک -لیسه/nəmak- lisə/ (ا.مر) : سنگهای بزرگی در محوطه‌ی گاوسرا و گوسفند سرا که روی آن نمک ریزند تا گاوان و گوسفندان از آن استفاده کنند .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) نمک لسه /mamak lesə/ ؛ قص) نمک لیسه /memek lisə/ ؛ ت) ←* ؛

نمکوری/nəmkuri/ : ظرفی کوزه‌ای شبیه آفتابه که برای ذخیره و استفاده‌ی آب نمک به کار می رفته است .

اغر) نم کوزه /nəmkuzə/ ؛ ب) ←* ؛

نم - کوزه/nam - kuzə/ : کوزه‌ی نمک . **نک** : نم کوری.

اغر) ←* ؛ ق) نمک کوزه /məmək- kuzə/ ؛ع) نمک پیلک /mamak pilak/ ؛ ت) نمک کوزه /memek kuzə/ ؛ اشر) نمک کوزه /memak- kuzə/ ؛

نم - نم/nam- nam/ : ۱. آرام آرام . ۲. بارش خفیف باران .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

نم نمن/nem - nəmən/ (ا.مک) : از روستاهای دهستان لفور واقع در سوادکوه .

نمنه/naməne/ (ص .نس) : جای پر نم و رطوبت .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نمدار /mam dār/ ؛

نم - نییر/nom - naeir/ (ص مر) : نامش را بر زبان نیاور. کنایه از: بیماری سرطان .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

نمور/namur/ (ص) : نمناک .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛

نم و ننگ -هکاردن//nom -o-nang-həkārdən (مص.مر) : کاری همراه با نام و آوازه – کار بزرگ کردن .

ب) ←* ؛

نمه/məmə/ (ا) : چشم انداز .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ پ) نمود /mimad/ ؛

نم - هکاردن/- nom həkārdən/ (مص.مر) : نام‌گذاری کردن .

اغر) نم بیشتن /nom beyəštən/ ؛ ب) ←* ؛ ق) نوم بیشتن /numbəštən/ ؛ آ) نوم بشتن /mum beštan/ ؛ع) نم بنیان /mom banyan/ ؛ اشر) نامگذاری هاکئوردن /-nom-gozāri hākordən/ ؛

نمه نا/name- nā/ : باران کم و طولانی .

ق) ←* ؛

نمی/nami/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نمینک/neminak/ (ا.مک) : نام مرتعی در نور .

نن - آغا/man- āqā/ (ا.مر) : مادربزرگ – جدّه . **نک** : بیبی.

س) ننه غا /nanə- qā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ننه /manə/ ؛ قص) ←(س) ؛

ننا/nenā/ (ا) : جدّه – مادربزرگ مادری . **نک** : بی بی .

اغر) ۱.←* ، ۲. گت ننا /gat- nənā/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ننه /manə/ ؛ع) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ آک) ننه /manə/ ؛

ننا/nanā/ (ا) : نعناع .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ننا -خاشک//nanā- xāšk (ا.مر) : نعناع خشک .

اغر) ←* ؛ ب) خاشکه ننا /xāškə-nanā/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) خشک ننا /xəškə nanā/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) ننا خشک /manā xošk/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ننا خشک /manāxošk/ ؛ اشر) ننا خئاشک /manā-xoəšk/ ؛

ننا- دار/nanā- dār/ (ا.مر) : بوته‌ی نعناع .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) ننا بوته /nanā bate/ ؛

ننا – من – ازیم/nənā- mən- azim/ (ص.مر) : کنایه از: آدم ننر و لوس .

ننجاق/nen jāq/ (ا.مص) : سقلمه – سقلمه زدن – سیخونک زدن . . **نک** : بلسمی بزوئن .
آ) ←** ؛ع) ←** ؛

ننجان/manjān/ (ا) : مادر بزرگ جدّه . **نک** : بیی .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ننه /manə/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ق) ؛ع) ننه جن /manə jon/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ننه جا ن /manə - jān/ ؛ آک) ←** ؛

ننگ/nəng/ (مص.مر) : ۱. تیغ برنج . ۲. بدرد نخور . **نک** : افلا .
ب) ←** ؛ س) ننگه /məngə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) ←** ؛

ننگ/nang/ (ا) : عار – ننگ.
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛ پ) ننگ /nang/ ؛

ننگ عار/nangəār/ : بی‌آبرویی – بی‌شرفی .
ق) ←** ؛ع) ←** ؛

ننگور/nəngur/ (ا.مک) : از مناطق اطراف امیری لاریجان آمل .

ننگور/nəngur/ (ا.مر) : نوعی گیاه ییلاقی .
آ) ←** ؛

ننگه/nəngə/ (ا) : پوسته‌ی دانه‌های گندم یا جو که در کاه‌گل دیوارها بکار رود تا گل کاری روی دیوار ترک بر ندارد و دوام بیشتری داشته باشد .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ننگه /məngə/ ؛ آ) ننگ /məng/ ؛ع) انگو /angu/ ؛

ننگه/məngə/ : ریزه‌ی کاه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ننگ /məng/ ؛ع) انگو /angu/ ؛ اشر) ←** ؛

ننگی/nangi/ (ا.مص) : چنگ کشیدن .
اغر) ۱.←** ، ۲. ننگلی /nangəli/ ؛ س) ←** ؛

ننو/nanu/ (ا) : محل استراحت و خواب کودکان متشکل از ریسمان و پارچه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) نهنو /mahnu/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

ننوز/nənuz/ (ا) : نام آبشاری در روستای زنگت واقع در هزار جریب بهشهر .
ب) ننوس /mənus/ ؛

ننه/nanə/ (ا) : مادر بزرگ مادری – مادربزرگ .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

ننه – کلان/nanə-kəlān/ (ا.مر) : جدّه – مادر بزرگ مادری . **نک** : بی بی – بیی .
اغر) گت ننا /gat- nənā/ ؛ ق) ←** ؛ آ) گدننه /gad nanə/ ؛ع) گته ننه /gatə nanə/ ؛ اشر) ←** ؛

ننی/nəni/ (ا) : چشم – مردمک چشم .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) نی نی /mini/ ؛ قص) نینیک /miniak/ ؛ آک) نینا کی/nināki/؛

نو/no/ (ا) : ناو چوبی، که مصارف گوناگونی از جمله انتقال آب از جایی به جای دیگر دارد .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) نو /mu/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(ق) ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) نو /mow/ ؛

نو/nu/ (ا.مک/ ص) : ۱. از توابع دهستان بندپی بابل . ۲. تازه . ۳. قایق . **نک** : تیمور .
ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛

نوا/nəvā/ (ا.مک) : ۱. از روستاهای کوهسار فندرسک استارآباد . ۲. از توابع دهستان بالا لاریجان آمل .

نوایی – کلا/nəvāi- kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

لاله‌آباد بابل .

نوات/nəvāt/ (ا) : نبات .

اغر) ←* ؛ س) نـوات /mevāt/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱. ←* ، ۲. نبات /mebāt/ ؛ قص) نوات /mavāt/ ؛ آک) نبات /mabāt/ ؛

نواجش/nevāješ/ (ا.مص) : ۱. در لغت به معنی نوازش است .نواجش از انواع موسیقی آوازی است که در نوازش و تعزیز کودکان و سوگ عزیزان خوانده می شود. اشعار این نغمه به صورت فی البداه سروده می شود . ۲. در فارسی میانه نیواز niwāz آمده است .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. نواجش /məvāješ/ ؛ او) نیواچه /miwāča/ ؛

نواخت/nəvāxt/ (ا) : شکل – قیافه – قالب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نواخشک/nəvāxəsk/ (ا.مک) : نام مرتعی درسوادکوه .

نوار/məvār/ (ا) : باریکه‌ای از پارچه و چیزهای دیگر .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

نوار/nəvār/ (ا) : بندی که توسّط آن بار را بر روی حیوان ببندند .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نوارد/nuerd/ : **نک** : پرتگی .

ق) ←* ؛

نواجش هاده/nəvājəš-hāde/ (ف.امر) : نوازش کن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. نوازش هاده /məvāzeshādə/ ؛ ع) نواجش هادان /nevāješ hādən/ ؛

نوا نوا/nəvā- nəvā/ (ص) : بی اشتها .

ت) ←* ؛

نوئرد/nu- ərd/ (ا.ا) : چوبی که پارچه‌ی بافته شده را در کارگاه پارچه بافی قدیمی به دور آن پیچند . **نک** : نو–ارد .

اغر) نورد /mord/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نوئه/noə/ (ا) : شیار کوچک و سنگی در دامنه‌ی کوه – هر چیز ناو شکل .

ب) ←* ؛ ع) نوئک /moak/ ؛ اشر) ←* ؛

نو باز/nubāz/ (ا.مر) : نام سگ یک‌ساله که تازه از حالت توله بودن خارج شود.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

نوبر/nubar/ (ص) : هر چیز تازه– اولین چین میوه .

اغر) ۱. نوگر /mugər/ ، ۲. نوگرانه /mugərānə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نوبر /mubər/ ؛ ع) نووری /movari/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

نو- بویین/nu- baviyən/ (مص.مر) : نو شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نوبیّن /mu- bayyən/ ؛ ق) ۱.←* ؛ با) ← (س) ؛ آ) نوبیّن /mu- bayyan/ ؛ قص) ← (آ) ؛ ت) نوبئن /mowbaen/ ؛ آک) تازه بون /tāzə- - bon/ ؛

نوبه/nowbe/ (ا) : نوبت .

اغر) نوه /movə/ ؛ س) نوبه /mobə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نوبه /mowbə/ ؛ ع) ←* ؛ قص) نوبت /mubat/ ؛ ت) ←* ؛ آک) نوبه /mowbe/ ؛

نوتراش/mo- tərāš/ (ص.فا) : یکی از مشاغل کشاورزی در گذشته که شخص منحصراً به ساختن ناوهای چوبی اشتغال داشته است .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) نوتاش /motāš/ ؛ آک) نوتاش /mow- tāš/ ؛

نوتکه/nutkə/ (ا) : قرقره‌ی نخ برای دوزندگی . **نک** : نتکه.

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نوج/nuj/ (ا) : ۱. جوانه‌ی درخت . ۲. نهال تازه رسته . ۳. مرحله‌ای در رشد شالی . **نک** : پاله .

اغر) ۱.←* ، ۲. نوچ /muč/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نوج /moj/ ؛ آ) ←* ن) نوچ /muč/ ؛ ع) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛

نو جمه/nu- jemə/ (ا.مک) : نام محلی در نابیج نور .

نو چ/nuč/ : جوانه‌ی درخت . **نک** : باله .

اغر) ۱.←* ، ۲. نوج /muj/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نوج /muj/ ؛ آ) نوج /muj/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

نوچ/nuč/ (ا.صو) : از اصوات جهت رانـدن اسـب . **نـک** : اشا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ناچ ناچ /nāč- nāč/ ؛ ق) نـوچ – نوچ /nuč- nuč/ ؛ آ) ←(س) ؛ ت) ←* ؛

نو چاق/nučāq/ (ص) : بیمار – ناسالم . **نک** : ناچاق .

اغر) ۱.←* ، ۲. نچاق /močāq/ ؛

نوچ – بزوئن/nuč- bazoən/ (مـص.مـر) : رویـش جوانـه، جوانه زدن درخت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نوچ بزوئن /muj- bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ آ) نوج بزوئـن /muj-bazuan/ ؛ع) نـوچ هـا کـردن /muč hākordan/ ؛ قـص) نـو چ بزوئـــن /nuč-bazuan/ ؛

نو چمن/nowčamən/ (ا.مک) : روستایی از دهستان روشن آباد گرگان .

نـوچّـه/nuččə/ (ص) : ۱. جوانـه . ۲. شـاگرد . ۳. پـهلوان جوان و تازه سال .

اغـر) ۱.←* ، ۲. نـــوچ /moč/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) نوچه /mučə/ ؛

نو خانه/nu-xānə/ (ص.مر) : ۱. کنایــه از: تـازه عـروس و داماد. ۲. خانه‌ی نو.

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نوخنـه / nuxenə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نوخنه /muxənə/ ؛ع) نوخانمون /mu xānəmon/ ؛ ت) ←* ؛

نو خانه مان/nu xānəmān/ (ص.مر) : تازه به دوران رسیده – تازه سر وسامان یافته .

اغـر) ←* ؛ ق) نوخنمـــون /muxənəniun/ ؛ آ) نوخنمـــون /muxənəmun/ ؛ع) نو خانمون /mu xānomon/ ؛

نو خلوتی/nuxalvəti/ (ق.ز) : ناگهانی – بی‌خبر .

اغـر) نـا خـوری /māxavəri/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. نـا خلوتـــی /māxalvəti/ ؛ ق) ۱. نـا خلوتـی /māxalvti/ ، ۲. نـا خـــوری /māxvəri/ ؛ با) نـــا خلوتــی /māxalvəti/ ؛ آ) ←* ؛ قـص) ←(با) ؛ آک) خلوتی /xalvati/ ؛

نوخنه/nuxonə/ : ۱. خانه نوساز ۲. جوان تازه ازدواج کرده – نو خانمان .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛

نو دلاک/nodəlāk/ (ا.مــک) : ۱. گردنـه‌ای در کلاردشـت چالوس . ۲. قله‌ای در کلاردشت چالوس .

نو دمال/nodomāl/ : قایق کوچک ماهی‌گیری مخصـوص صید رودخانه‌ای .

ع) ←* ؛

نودوستن/no davəsten/ (مص.مـر) : ۱. نـهادن نـاودان در آبریزگاه. ۲. پوشش بام خانه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛

نودوش/nu- duš/ : گاو نر جوان که برای اولین بار جـهت شخم مورد استفاده قرار گیرد .

ق) ←* ؛

نـوده/nudeh/ (ا.مـک) : ۱. از توابـع دهسـتان کجرسـتاق نوشهر . ۲. از توابع دهستان علی آباد قائم‌شهر .

نوده/node/ (ا.مک) : ۱. از روستاهای علی آبـاد کتـول . ۲. از توابع دهستان چهار دانـگه هـزار جریـب و کلیجـان رستاق ساری. ۳. از توابع دهستان لاله آباد بابل .

نوده ملک/nowde-malek/ (ا.مک) : روستایی از دهســتان قرق گرگان .

نودیجه/now dijə/ (ا.مــــک) : روســتایی از دهســـتان روشن‌آباد گرگان .

نود ییک/nudiyək/ (ا.مک) : از توابع دهستان میــان‌دورود ساری .

نور/novər/ (ص) : نوبر .

اغر) ۱.←* ، ۲. نوگراند /mogərānə/ ؛ ب) ۱. نـوگر /movər/ ، ۲.←* ؛ س) ←* ؛ ق) نور /muver/ ؛ با) نوور /muvər/ ؛ آ) نوبر /mu bər/ ؛ع) نوور /muvar/ ؛ آک) نوبر /now bar/؛

نور/nur/ (ا.مک) : بقعه‌ای متبرکه در گرگان .

نورازستن/nəvrāzəstən/ (مص.مر) : برازنـــده نبـودن – در خور نبودن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

نورانگ/navrāng/ : **نک** : دورانگ .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

س) ←* ؛

نورجان/nur- jān/ (ا.مر) : نامی برای زنان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نورد/nord/ : ستونی افقی در کارگاه بافندگی سنّتی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) نوئـرد /moerd/ ؛ بـا) نوئـرد /moərd/ ؛

نورد/nəvard/ (ا) : نبرد– جنگ .

اغر) نورد /mavərd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) نورد /mavard/ ؛ پ) اردیـگ /ardig/ ؛ او) نیپرت /mipavt/ ؛

نورده- بون/navardə- bun/ (ا.ا) : نردبان . **نک** : کاتی .

اغر) نرده وان /nardəvān/ ؛ ب) نـرده بـون /mardəbun/ ؛ س) نرده بـن /mardəbon/ ؛ ق) نردبـون /mardəbun/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) نرده بان /nardə bān/ ؛ آک) ←* ؛

نورد گردان/nord- gərdān/ (ا) : چوبی عصا مانند کـه از متعلّقات دستگاه بافندگی سنتی است .

اغر) ←* ؛

نـور- دلـه/nor-dələ/ (ا.مـک) : مزرعـه‌ای در غـرب بالاجاده‌ی کردکوی .

نورزه ما/nurzə mā/ (ا.مر) : از ماه‌های تبری مطابق با تیر ماه شمسی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) نورزمـا /moruzəma/ ؛ ت) ←* ؛ ک) ←* ؛

نورکرس/nur- kəres/ (ا.مک) : از توابع دهستان کوهستان غرب چالوس .

نوروز- خونی/muruz- xuni/ :

نوروز خوانی از کهن‌ترین آیین‌ها و رسوم ایرانـی است کـه هنوز در مناطقی از البرز رواج دارد. این آیین آوازی توسط دو تن به اجرا در آمده و اشعار آن با جنبه هایی از طـنز ، هجـو، روایات تاریخی و مذهبی، مدح ائمّه و ستایش خداوند همـراه است. خواننده‌ی اصلی با عنوان نـوروز خـوان محـور اصلـی نوروز خوانی‌ست و خواننده‌ی دوم که پی خوان یا پیوری کر نامیده می‌شود خواننده‌ی اصلی را در اجرای گوشواره‌ها یاری می‌کند. نوروز خوانی درمناطق مختلـق دارای الحـان و آداب مختلفی است. نمونه های موجـود نـوروز خوانـی در شـرق و غرب مازنداران، از اصلی ترین نمونه‌های آن است. پی خوان که کار کیسه داری و دریافت انعام را نیز بـه عـهده دارد، گاه وظیفه‌ی شناسایی از مشخصات خانوادگی صاحبـان خانـه را جهت اطلاع بیشتر نوروز خوان انجام می‌دهد، تا نوروز خـوان بتواند دربـاره‌ی صـاحب خانـه بداهـه سـرایی کنـد. از نظـر موسـیقیایی نـوروز خوانـــی بخشـــی از موســیقی آوازی مازندران است که نـوروز خوانـان در توصیـف نـوروز و مدح منقبت بزرگان می خوانده اند و با تکریم صاحبـان منازل از آنان انعام وصله دریافت می‌داشته‌اند.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) نـوروزی خونـی /moruzi xuni/ ؛ ت) ←* ؛ آک) نـوروز نوسـال /mowruz- nowsāl/ ؛



نوروز– خونی

نوروز گردشی/moruz- gərdəši/ (ص.فا) : نـوروز خـوان . **نک** : بهار خون .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. نـوروز خون /moruz xon/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. نوروز خـون /muruz xun/ ؛ ع) عید گردشی /aydə gerdeši/ ؛ قص) نوروزی گردشـی /moruzi gerdeəi/ ؛ ت) ←* ؛

نوره/murə/ : ترکیبی از آهک و زرنیخ برای ستردن مـوی بدن .

اغر) ←* ؛ ت) ←* ؛

نوزا/nozā/ (ص) : بد یمن– بد شگون .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،هـ) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

نو- زما/nu- zomā/ (ا.مر) : تازه داماد .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) نودوما /nodumā/ ؛ آک) تازه داماد /tāzə- dāmād/ ؛

نوزّه/nuzze/ (ص.ش) : نوزده .
اغر) نوزده /nuzda/ ؛ ب) نوزده /nuzda/ ؛ س) نوزّه /nuzza/ ؛ ق) ←* ؛ پ) نو هوژده /nahuž- dah/ ؛

نو سال/nu- sāl/ (ا.مر) : سال نو .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) ←* ؛

نوست - نوستی/navest- navesti/ (ق) : از روی بی‌میلی .
اغر) ←* ؛ ب) نوه نوه /nave- nave/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) نوسّن /navəssən/ ؛ قص) نوس نوس /naves- naves/ ؛

نوستی/navesti/ (ص.نس) : چیزی که چندان مورد نیاز و باب میل نباشد –بی‌رغبتی و بی‌میلی .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. نوستی - مال /navesti- māl/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) نوشّه بون /navessəbun/ ؛ قص) نوس نوس /naves -naves/ ؛ آک) نو استنی /navāstani/ ؛

نوسر/now- sar/ (ا.مک) : از توابع دهستان بهرستان بخش لاریجان آمل .

نوسر بند/nu-sar- band/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نوسر بیشه/nu- sar- bišə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نوسره/nu-səre/ (ا.مک) : از توابع پل سفید سوادکوه .

نوسه/navesse/ (ص.مف) : ۱. کنار گذاشته شده . ۲. فرسوده– بدرد نخور .
ق) ←* ؛

نوشا/nušā/ (ا.مک) : دهکده‌ای قدیمی که در مسیر راه دوهزار قرار دارد .

نوش تپه/nuš- tappə/ (ا.مک) : از تپه‌های تاریخی ناحیه‌ی سدن رستاق‌واقع در استرآباد .

نوشیروان - کلا/nušīrvān-kəlā/ (ا.مک) : از توابع دهستان گنج افروزبابل .

نوک/nok/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس‌آباد .

نوکا/nokā/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی آلاشت .

نوکا/nokā/ : ۱. تنه‌ی تراشیده و توخالی درخت که وسیله‌ی نگهداری کره‌ی تازه است . ۲. ناو کوچک .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

نوکار/nu- kār/ (ا.مک) : ا زتوابع دهستان بندپی بابل .

نوکجار/nukjār/ (ا.مک) : از توابع دهستان بابل‌کناربابل .

نوکر/nokar/ : خادم – خدمتگزار .
ب) نوکر /mukər/ ؛ ع) ←* ؛

نوکله/no- kələ/ (ص.مر) : نو کاسه - کسی که تازه تشکیل زندگی داده باشد .
اغر) ۱.←* ، ۲. نوکله /nu kələ/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. نوکیسه /nu- kisə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) نوکله /nu kələ/ ؛ ع) نوکیسه /nowkisə/ ؛ قص) نوکیسه /nu kisə/ ؛ ت) ←(ع) ؛

نوکنده/now- kandə/ (ا.مک) : ۱. ا ز توابع دهستان چهار دانگه سورتچی ساری . ۲. شهری در جنوب غربی بندرگز ساری .
اغر) ←* ؛

نوکیسه/no kisə/ : تازه به دوران رسیده – آدم کم ظرفیت.
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نوگر/nugər/ (ص) : نوبر – خوردن میوه‌ی فصلی برای اولین بار .
اغر) ۱.←* ، ۲. نوگرانه /mugərānə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) نوبر /mubər/ ؛ ع) نووری /muvari/ ؛ ت) نوبر /nowbar/ ؛

نوگرانه/nugərānə/ (ص.نس) : نوبرانه . **نک** : نوگر .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

نوگردان/nu- gərdān/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نوگله/nogelə/ (ا.مر) : یک دسته گندم .

نوم/nom/ : نام .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. نوم /mum/ ؛ س) ←* ؛ ق) نوم /mum/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲.←(اغر) ؛ ع) نوم /mem/ ؛ ت) نام /nām/ ؛ آک) ←* ؛ پ) نام /nām/ ؛ باس) نامن /māman/ ؛ او) نمن /maman/ ؛

نومدار/numdār/ (ص.فا) : ا. نامی مردانه. ۲. همنام و

یادگار پدر یا اجداد .

اغر) نمـــدار /nomdār/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نو مدار /nomdār/ ؛ اَک) ←* ؛ پ) نام برتار /māmburtār/ ؛

نومرو/nu- maru/ (ا.مک) : ا ز مکآن‌های واقـع در زیـارت خاسه رود ا ز دهات استرآباد رستاق گرگان .

نومزه دار/numzə- dār/ (ص.فا) : دختر یا پسری که نامزد کرده باشد .

اغر) نمز دار /nomzə- dār/ ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) نمزد دار یکا - کیجا /nomzaddārə rikākijā/ ؛ قص) ←* ؛ ت) نـامزددار /māmzeddār/ ؛ اشر) نمزه دار /nomzə-dār/ ؛

نومزه - غره/numzə-qərə/ (ص.مر) : ۱. آنکه زمـان نـامزد گرفتن او فرا رسد یـا دارای نـامزد باشـد . ۲. ملاقـات مخفیانه پسران و دختران قبل از جاری شـدن عقـد و در دوره نامزدی .

اغـــر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ قص) نومزه گره /numzə- gərə/ ؛

نومل/nowmal/ (ا.مـک) : روسـتایی از دهسـتان اسـترآباد جنوبی گرگان .

نوم نومی/num- numi/ (ا.مر) : ۱. گل قاصدک . ۲. قـاب مخصوص بازی . **نک** : پموک - بجل .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

نومه/numə/ : نامه .

اغـر) ←* ؛ س) نامـه /māmə/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) نومه /momə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اَک) ←* ؛

نون/nun/ (ا) : نان .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) نئـــون /muən/ ؛ اَک) نون /moən/ ؛ پ) نون /nun/ ؛ باس) نان /mān/ ؛ او) نو /mu/ ؛

نون اشکمی/nun - eškami/ : **نک** : بتیم مز .

قص) ←* ؛

نون بن/nun- bən/ : چانه‌ی خمیر .

ق) ←* ؛

نون - پج/nun- paj/ (ص.فا) : نان پز - خبّاز - نانوا .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) نونوا /munəvā/ ؛ قص) ←* ؛



نون - پج

نون - پنجه - کشی/nune- panjə- kaši/ (ا.مر) : اصطلاحاً نانی که خمیرش پنجه‌کش شود .

اغر) ←* ؛ ب) پنجه‌کشی نون / panjə- kaši- nun/ ؛ س) پنجه بکشی نـون /panjə-bakši-nun/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) پنجـه کـش نـون /panjə- kašə nun/ ؛ قص) پنجـــه بکشینه نون /panjə-bakšiyə-nun/ ؛

نون - جا/nun-jā/ (ا.مر) : ظرفی که در آن نان قرار دهند.

اغـــر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) نوبه جا /monə- jā/ ؛

نون خار/nun xār/ (ص.فا) : افراد تحت تکفل - نان خور.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) نونـه خـار /munə xār/ ؛ آ) ۱. ←* ، ۲. نون خر /mun - xor/ ؛ ع) نـون خور /mun xor/ ؛ قص) نون خر /mun - xer/ ؛ ت) نون خـر /nonxor/ ؛ اَک) ←(ت) ؛

نون - خارشی/nun - xārəši/ (ا.مـر) : خوراکـی کـه بـه همراه نان خورند -خورشت نان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) نون خرشی /mun- xerəši/ ؛ ق) ←* ؛ با) نون خـرش /munə- xərəš/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) نـون خورشی /munə xorəši/ ؛

نوندی/novandi/ (ا.مک) : ۱. محل قرار گرفتن ناودان . ۲. مرتعی درروستای التّپه‌ی بهشهر.

نون - رزه/nun- rezə/ (ا.مر) : خورده نان - ریزه نان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) نون خرده /mune xordə/ ؛ قص) نون نرمه /nun - marmə/ ؛ ت) ←** ؛

نون ساز/sāz – nun/ (ا) : چوب مخصوصی که با آن خمیر را پهن نمایند .

اغر) نون واکان /mun- vākān/ ؛ ب) ←** ؛ س) نـون کـر /nun- kar/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آک) نونـه چـو /nownə-čū/ ؛

نون ساز تخته/nun- sāz- taxtə/ : تختـه‌های کـه چانـه‌ی خمیر را روی آن پهن کنند .

اغر) نون و اکـان /mun - vākān/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

نون - سفره/nun - səfrə/ (ا.مر) : سفره‌ی نـان- سـفره‌ای که نان گرم را در آن پیچند تا تازه بماند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) نـون چارشـه /nunəčārše/ ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←**؛

نون - شیر مال/šir- māl – nun/ (ا.مر) : نوعی کلـوچـه‌ی خانگی که آرد آن با شیر و تخم مرغ و شـکر مخلـوط شده و در شکل‌های مختلف پخته شود .

اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. شیرمال نون /šir- māl- nun/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ع) شیرمال نون / šir mālə nun/ ؛

نون کر/nun- kar/ (ا.ا) : وردنه . **نک** : نون ساز .

اغر) ۱.←** ، ۲. نون واکـان /mun vākān/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

نون - کلوا /nun - kəlvā/ (ا.مر) : نوعی نان محلّی .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ع) کلوا /kalvā/ ؛

نون کور/nun - kur/ (ص.مر) : خسیس، پسـت، حسـود- کسی که روزی دیگری را ببرد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نون کور /mun- kur/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

نونکه/nunəkə/ (ا) : قرقره . **نک** : نتکه.

با) ←** ؛

نونّل/nunnal/ (ا.مک) : مرتعی درآمل .

آ) نل /mal/ ؛

نون لب کن/nun - lab- ken/ : **نک** : نون ساز .

قص) ←** ؛

نون نرمه/nun- narmə/ (ا.مر) : خرده نان .

اغـر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) نون خرده /munə xordə/ ؛ قص) ←** ؛

نون واکان/nun-vākān/ (ا.ا) : **نک** : نون کر .

اشر) نئون کان /nuən - vākon/ ؛

نون- ورین/nun - vərin/ (ص.فا) : کسی کـه سـد جـوع دیگران گردد - کسی که نان بری کند .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) نون ببین /munə babeyan/ ؛ قص) نون بر /nun - bor/ ؛ ت) نون بر /mon bor/ ؛

نون هاکردن/nun hākordan/ (مص.مر) : در معامله سـود کردن .

اغر) نـون هکـاردن /nun həkārdən/ ؛ ب) نـون هکـردن /nun həkordən/ ؛ ق) ←** ؛ع) ←** ؛

نونه خه/nune- xe/ (ا.مر) : ۱. سیاه دانه . ۲. دارویی گیاهی برای درد شکم .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ اشر) ←** ؛

نون - هزنک/nun- həzənək/ (ا.مص) : فرو بردن نـان در خورشت آبکی یا آش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

نوو - داشتن/novov-dāštən/ : ۱. سـود بـردن از ابـزار یـا وسیله‌ای نو . ۲. نو بودن .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

نوور/nuvər/ (ا) : **نک** : نور .

ن) ←** ؛ع) نوور /movar/ ؛ آک) نوبر /mow bar/ ؛

نوورونه/nu varunə/ (ص.نس) : نوبرانه .

اغر) نو گرانه /mugərānə/ ؛ ب) ۱. نوگری /nogəri/ ، ۲.

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نــوروری /movəri/ ؛ س) نــووری /muvəri/ ؛ ق) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. نوبــــری /mubəri/ ؛ ن) ←** ؛ع) نــــووری /movari/؛

نوه/novə/ (ا) : نوبت .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) نبــه /mobə/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. نوبه /mubə/ ؛ع) ←(س) ؛ آک) نوبه /mowbə/ ؛

نوه نــوه/nave-nave/ : از روی بی‌میلی- خــوردن غـذا از روی بی‌اشتهایی .

اغر) نوستی نوستی /navəsti navəsti/ ؛ ب) ←** ؛

نِه/nə/ (ا) : ۱. نی – ساقه گیاه . ۲. از ادوات موسیقی . نک : للـه- لـله وا .

ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛

نه/ne/ (ق.مق/ا) : واحد سطح برابر با پانصد متر مربّع – در سانسکریت ناو nāva آمده است .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ بـا) نــی /mey/ ؛ آ) ←** ؛ پ) نــام /maum/ ؛ باس) نو /mava/ ؛

نهار/nəhār/ (ا) : ناهار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. ناهـار /māhār/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قـص) ←(س) ؛ اشـر) ناهـــار /māhār/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

نهاروند/nəhār-vand/ (ا.ا) : سفره‌ی پارچه‌ای کــه نـهار را در آن بندند و به مزارع حمــل کننــد و یــا در سـفر بــه همراه برند .

اغر) ←** ؛

نهال/nehāl/ (ا) : نک : بلنگ .

با) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) نهال /məhāl/ ؛

نهب/nəheb/ (ا) : نهیب- تشر .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ۱.←** ، ۲. نهب /mehəb/ ؛ قص) ←** ؛ آک) نهیب /mahib/ ؛

نــهب دکــردن/nehəb-dakordan/ (مـص.مـر) : بـا لحـن خشمناک کسی را مخاطب قرار دادن .

ب) نهب بزوئن /meheb-bazuən/ ؛ ق) ←** ؛ع) ←** ؛

نه بنگوئن/ne-bengoən/ (مص.مر) : کنایه از: ادرار کردن .

اغر) ←** ؛

نهتک/nehtak/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

نه - تومار/ne-tumār/ : واحدی در سطح معادل ۵۰۰ مــتر مربع .

اغر) ←** ؛

نه چله/noh-čelə/ (ا.مر) : از انواع بافتنی در کارگاه سنّتی .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

نه دسته/ne-dastə/ (ا.مر) : کنایه از: رگبار تند .

اغر) ←** ؛

نهر/nahr/ (ا) : نک : جر .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

نه قلیان/ne-qalyān/ (ص.مر) : ۱. زشت . ۲. لاغر- ترکـه . ۳. مردنی . ۴. بی حال . نک : آقه .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) نـی-قیلــون /may-qaylun/ ؛ آ) قلیون نه /qalyun-ne/ ؛ اشر) نی قلیان /mi-qalyān/ ؛

نه-قیلان/ne-qaylān/ (ص.مر) : کنایه از: لاغر .

اغر) ←** ؛ با) نــی قیلیـون /məy qaylun/ ؛ آ) قلیـون نــه /qalyun ne/ ؛ ت) ←** ؛

نــهل/nəhel/ (ا.مـص) : ۱. تکـان دادن مختصــر . ۲. بـا آهستگی به چیزی دست زدن.

اغر) ←** ؛

نهم/nehəm/ : نهم – نهمین .

اغـر) نــهم /məhəm/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ پ) نــهم /mohom/ ؛

نهنگ/nəhang/ (ا) : ۱. از اسامی سگ . ۲. نهنگ .

ب) ننگ /məəng/ ؛ س) نهنگ /məheng/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) نهنگ /mahang/ ؛

نه - نی/nəni/ (ا) : مردمک چشم .

اغـر) نـی نــی /mini/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←(اغر) ؛ آک) نیناکی /mināki/ ؛

نهور/nohur/ (ا) : گرما .

اشر) ←** ؛

نهون/nəhon/ (ا) : نهان .

اغر) نهان /məhān/ ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ع) نهون /mohon/ ؛ *ت)* ←* ؛ پ) نهان /mihān/ ؛ *باس)* نیدانه /midāna/ ؛ *او)* نی داتی /midāti/ ؛

نهونی/nəhoni/ (ص.نس) : پنهانی .

اغر) نهانی /məhāni/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) نهونی /mohoni/ ؛ *ت)* ←* ؛ پ) نیهانیک /mihānik/ ؛

نهه/nəhə/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

نهیل-هدائن/nəhil-hədāən/ (مص.مر) : ۱. کج کردن- مایل کردن - اریب کردن . ۲. تکان مختصر دادن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛

نی/ni/ (ا) : نی چوپانی استرآبادی که در شکل و ساختمان این ساز و نوع نواختن، به نی ترکمنی شباهت دارد.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) نه /nə/ ؛ *آک)* نی /nay/ ؛

نی/ni/ (ا) : **نک** : گره لله .

اشر) ←* ؛

نیا/neyā/ (ا) : جد .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *ت)* ←* ؛ *گ)* ←* ؛ پ) نیاک /miyāk/ ؛

نیار/neyār/ : نهان .

ن) ←* ؛

نیار گو/niyār- go/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس آباد .

نیاز/neyāz/ (ا) : پرچین موقت از سرشاخه‌ی درختان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. نیاز /miyāz/ ؛ *س)* ←*(ب)* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛

نیاز بزوئن/neyāz-bazuən/ (مص.مر) : پرچین موقّتی به گرد مکانی کشیدن . **نک** : پربکشین .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* نیاز بزوئن / niāz-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛

نیاک/neyāk/ (ا.مک) : از توابع دهستان بالا لاریجان آمل.

نیالا/neyālā/ (ا.مک) : از توابع دهستان چهار دانگه‌ی شهریاری بهشهر .

نیب/nəyeb/ (ا.مص) : ۱. به تاخت دویدن - با سرعت دویدن . ۲. نهیب زدن .

اغر) نهب هکاردن /nəheb-həkārdən/ ؛ ق) نهب هاکردن /neheb hākərdən/ ؛ *با)* نهب /məhəb/ ؛ *آ)* نهب /məheb/ ؛ ع) ←*(با)* ؛

نیتریک/nitrik/ : تلنگر .

اغر) ناتّرینگ /māttəring/ ؛ *س)* ناترینگ /mātring/ ؛ ق) ←*(س)* ؛ *آ)* ←*(س)* ؛ع) ناتریک /māterik/ ؛ *ت)* ←* ؛

نیتل/nəytal/ (ا.مک) : از توابع دهستان کجور .

نیتن/niytən/ (مص) : نشستن . **نک** : بنیشتن .

ق) ←* ؛ع) نیشتن /ništan/ ؛ *ت)* نیشتن /mišten/ ؛

نیچکوه/ničkuh/ (ا.مک) : از توابع دهستان زانوس رستاق کجور .

نیچه/niččə/ (ا) : نی قلیان .

ع) نچه /nəčə/ ؛ *اشر)* ←* ؛

نیچه/nayčə/ (ا) : نی کوچک که دلّاکان با آن اطفال را ختنه کنند .

ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛

نیر/nayr/ : نگیر .

اغر) ۱.←* ، ۲. نیر /mayer/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* نییر /mayir/ ؛

ع) ۱.←* ، ۲. نی /may/ ؛ *ت)* ←* ؛

نیر اسب/nir-asb/ (ا.مک) : از محلّه‌های اطراف بقعه‌ی شیخ موسی واقع در بندپی بابل .

نیرد/neyord/ (ا.صو) : صدای قورباغه .

ب) ←* ؛ *س)* ←* ؛

نیرس/nəyrəs/ (ا.مک) : روستایی در کجور .

نیر کلم/nir-kələm/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای زانوس نوشهر .

نیرگان/nirgān/ (ا.مک) : از دهکده‌های متروک و قدیمی فخر عمادالدین واقع در استرآبادرستاق .

نیرم/nerem/ (ص.مف) : ۱. کنار گذاشته شده . ۲. بی اعتنا.

س) نیرم /nayrəm/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←*(س)* ؛

نیرم/nayrəm/ : گاوی که از قبول گوساله‌اش سر باز زند.

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛

نیرنگ/nəyrang/ (ا.مک) : از روستاهای حومه نوشهر .

نیرین/nirin/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نـی زه/nayzə/ (ا): حربـه‌ی بلنـد و نـوک تـیز – از ابـزار جنگ، در روزگار گذشته .

ق) ←★؛ع) ←★؛

نیـــژده/nizdə/ (ا) : چوب‌هـــای نـــازک کـــه در دیـــوار ساختمان‌های کاه گلی به کار می‌رود . **نک** : ازگامه .

اشر) ←★؛

نیسان/nəysān/ (ا) : بارانی که به مدت بیست روز و پس از بیستم فروردین بارد و آنرا نیسان و شفا دهنده دانند .

اغر) ←★؛ ق) ←★؛

نیشاهاکئن/nišā-hākoən/ (ف.امر) : نشاکن– بنشان . **نک** : بنش .

اغر) نشاکان /mešā-kān/ ؛ ق) نشاهاکن /mešā hākən/ ؛ع) نشـاهاکن /mešā hākon/ ؛ت) نشـاکن /mešā-kon/ ؛ اشر) ←★؛

نیشت/ništ/ (ا) : نوک اوّلین جوانه – جوانه‌ی نو رسته .

قص) ←★؛

نیشتاک/ništāk/ (ا) : فاضلاب – پساب زمین‌های زراعی .

ق) ←★؛ با) نشتاک /məstāk/ ؛آ) ←★؛ ن) ←★؛

نیشتاک – او/ništāk-o/ (ا.مر) : آبی کـه پـس از مشـروب ساختن مزارع برنج از انتهای زمین خارج می‌شود .

ب) ←★؛ ق) ←★؛ با) ←★؛ آ) نشـتاک او /məstāk-u/ ؛ ن) ←★؛

نیشت بزان/ništ bezān/ (مص.مـر) : بـیرون آمـدن نـوک اولین جوانه .

ق) نوج بزوئن /muj bazuən/ ؛ع) ←★؛

نیشتر/ništar/ (ا) : آلت فلزی و نوک تیز جـراح و رگ زن، جهت حجامت .

ق) نیش /miš/ ؛ع) ←★؛

نیشتن/ništan/ (مص) : ۱. نشستن . ۲. نگذاشتن، مانع شدن.

ع) ←★؛

نیشن دن/nišenden/ (مـص) : ۱. نشـاندن– نشـانیدن . ۲. کاشتن .

اغـر) نشـا هکـاردن /məšā hakārdən/ ؛ ق) بناشـــائن /bənəšāən/ ؛ع) بنشاتن /banəšātan/ ؛ قص) هنشنین /henišennian/ ؛ ت) نشاندن /nešānden/ ؛ آک) نیشـاندن /mišāndan/ ؛

نیکی نومه/nikinumə/ (ا.مر) : نام دیوان اسـپهبد مرزبـان بن رستم بن شروین پریم .

با) ←★؛

نیگار/nigār/ (ا) : دارای نقش و رنگ جذاب .

اغر) ←★؛ ب) ←★؛ با) نگار /nə-gār/ ؛

نی گزاری/nay-guzāri/ : مانع شدن– جلوگیری .

ق) نهلی /məhəli/ ؛ با) ←★؛

نیل/nil/ (ص) : ۱. رنـگ سیاه و سفید . ۲. رنـگ کبـود گیاهی . ۳. رنگ خال خالی در حیوان .

س) ←★؛ ق) ←★؛ با) ←★؛ع) ←★؛ قص) ←★؛

نی لته/ni- latə/ (ا.مک) : مرتعـی در روسـتای «السـتان» علی‌آباد کتول .

نیل – قزل/nil-qazəl/ (ص.مر) : اسب کبود رنگ .

ب) ←★؛ س) ←★؛ ق) ←★؛ با) ←★؛ع) ←★؛ قص) ←★؛

نیله/nilə/ : نام اسبی که سفید نقره‌ای باشد .

با) ←★؛ ت) ←★؛

نیله سره/nile- sare/ (ا.مک) : از مراتـع لنـگای عبّاس‌آباد تنکابن .

نیما/nimā/ (ا):

نام مستعار علی اسفندیاری که در ایران و جهان بیشتر بسا عنـوان نیمایوشیج شناخته می شود. او از شـعرای نـامدار معـاصر و خـالق سبک شعر نو ایران است. نیما در روستای یوش از توابـع نـو رزاده شد و تا دوازده سالگی در یوش بود و سپس بـه تـهران رفـت. در ۱۳۰۰ خورشیدی اولین کتاب خود را با عنوان منظومه‌ی قصـه‌ی رنگ پریده انتشار داد. یـک سـال بعـد از آن افسـانه را سـاخت و قسمت‌هایی از آن را در روزنامه‌ی قرن بیستم که از سوی میرزاده عشقی اداره و منتشر می‌شد به چاپ رسـاند. او دربـاره‌ی شـعرش چنین می‌نویسد: «مایه‌ی اصلی اشـعار مـن رنـج مـن اسـت. بـه عقیده‌ی من گوینده‌ی واقعی باید آن مایـه را داشـته باشـد. مـن برای رنج خود و دیگران شعر می‌گویم. خـودم و کلمـات و وزن و قافیه در همه وقت برای من آزارهایی بودند که مجبور بـه عـوض کردن آن‌ها بوده‌ام.» از زمان سرایش افسانه تا آخریـن دم حیـات، پندارش را از پندار سکون و سکوت و تغّزل و شعر برای خال و

خط و ابروی یار سرودن جدا کرده بود. نیما همچنان با تنی رنجور و دلی دردمند با حقانیّت راه خود وستیز با شب و شب خواهان پایدار ماند و سرود. سرانجام در سال ۱۳ دی ماه ۱۳۳۸ خورشیدی به بیماری ذات‌الریه در گذشت. نیما پس از مرگش به پدر شعر نو ایران ملقب شد.

نیما-کا/nimā-kā/ (ص) : شریک در مالکیت دام که غالباً یک طرف کشاورز و طرف دیگر دامدار خواهد بود .

ع) نمکا /nəmakā/ ؛ ت) ←* ؛

نیم - پت/nim-pat/ (ص.مف) : نیم پخته- نارس .

اغر) ۱.←* ، ۲. نیم - پز /nim-paz/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛

نیم تراش/nim-tərāš/ (ص.مف) : ۱. تراشیدن مقدماتی جهت حمل وسایل چوبی . ۲. کار نیمه تمام . ۳. وسایل چوبی پرداخت نشده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) کال تاش /kāl tāš/ ؛ قص) ←* ؛

نیم - تراش - داشتن/nim-tərāš-dāštən/ (مص.مر) : کار نیمه کاره داشتن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) نیم تراش داشتن /nim-tərāš-dāštan/ ؛

نیم تنه/nim-tanə/ (ا.مر) : ۱. جلیقه . ۲. کت .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

نیم جو/nim-ju/ (ص.مف) : درست نجویده شدن غذا- نجویده . نک : الجو .

اغر) نیم جو /mim-jo/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛

نیم چا/nim -čā/ (ا.مک) : از توابع دهستان قره‌طغان بهشهر .

نیم - چلک/nim-čəlak/ : واحد وزن بر مقیاس حجم ظروفی معین .

اغر) ←* ؛ اشر) ←* ؛

نیم چنگه/nim čange/ : سنّتی در واحد اندازه‌گیری سنّتی در تقسیم گوشت گاو که براساس آن لاشه‌ی گاو به ۳۲ قسمت تقسیم شود .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

نیم - چه/nim-čə/ (ا.مر) : جوجه‌ای که از مواظبت مادر خارج شده و مستقل گشته باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ گ) ←* ؛

نیم-خاشک/nim-xāšk/ (ص.مر) : نیمه خشک .

اغر) ←* ؛ س) نیم خشک /mim xəšk/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) نیمه خشک /nimə xəšk/ ؛ قص) نیمه خشک /mimə - xošk/ ؛ اشر) نیمه خوئشک /mimə-xoəšk/ ؛

نیم خور/nim xor/ : پس مانده‌ی غذا .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

نیم - دار/nim-dār/ (ص.مر) : چیز مستعمل- لباس کهنه و استفاده شده - دست دوم .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

نیم دانه/nim dānə/ (ا.مر) : خرده‌ی برنج- برنج نیمه شده . نک : چپا .

اغر) ←* ؛ س) نیم دونه /mim-dunə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. دنیم /dənim/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) نیم دونه /mim-donə/ ؛

نیم در/nim-dar/ (ا.مر) : پنجره . نک : دولابچه .

اغر) ۱.←* ، ۲. نیم دری /mim-dari/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛

نیم - دوش/nim-duš/ (ق.مق) : واحدی جهت میزان کارکرد، معادل کار روزانه‌ی یک برزگر در مزرعه .

اغر) ←* ؛

نیمساق/nimsāq/ (ا) : شلوار مخصوص مردان که از بالا گشاد و در قسمت مچ تنگ بوده و با جوراب همراه باشد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ قص) ←* ؛

نیم سوت/nim-sut/ (ص.مف) : هر چیز نیم سوخته . نک : خشکه سوت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ گ) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نیمشان-نون/nim-šan-nun/ (ا.مر) : نوعی نان محلّی که از آمیختن سبوس و آرد گندم به دست آید.
ب) ← * ؛

نیم شورهاکردن/nimšur-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. خوب نشستن ظرف یا پارچه . ۲. خیساندن ظروف قبل از شستن .
اغر) نیم شور هکاردن / nim-šur-həkārdən/ ؛ س) نیم شورهاکردن /nim šur-hākerdən/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) نیم شورهاکردن /nim šur hākordan/ ؛ قص) نیم شورهاکردن /nim-šur-hākerdan/ ؛ ت) نیم شور /nim-šur/؛

نیمکاگری/nimakāgari/ : قرار داد شراکت نگاهداری گاو یا گوسفند میان کشاورز و دامدار .
ت) ← * ؛

نیم - کاله/nim-kālə/ (ص.نس) : کار نیمه تمام .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) نیمه کاره /nimə kārə/ ؛ اشر) نیمه کاله /nimə kālə/ ؛

نیم کش/nim - kaš/ (ص.مف) : نوعی پنبه چینی نادرست و ناقص که مقداری از وش در غوزه جابماند .
اغر) ← * ؛ با) ← * ؛

نیم - لا/nim-lā/ (ص.مر) : نیمه باز.
اغر) ← * ؛ ب) نیم - لنگ /nim-lang/ ؛ س) ۱.← * ، ۲.←(ب) ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) نیم هنگ /nim-hang/ ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) ← * ؛ آک) ← * ؛

نیم لا/nim-lā/ (ق.حا/ص.مر) : خواب و بیداری. **نک** : الانیم لا .
اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ آک) ← * ؛

نیم لنگ/nim - lang/ (ص.مر) : نیمه باز .
س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) نیمه هاله /nimə hālə/ ؛ قص) ← * ؛

نیم - لینگ/nim-ling/ (ق.مق) : نوعی تقسیم سنتی گوشت گاو که حدوداً، یک هشتم گوشت آن را شامل می‌شود.
ق) ← * ؛ ن) ← * ؛

نیم -من-قر/nim-man-qor/ (ق.مق) : واحدی برای اندازه‌گیری شیر، برابر یک دوّم من تبریز .
ق) ← * ؛

نیم ناشت/nim-nāšt/ : مقدار غذایی که رفع گرسنگی موقت کند .
اغر) نیم چاشت /nim-čāšt/ ؛ س) ← * ؛

نیم وا/nim-vā/ (ص.مر) : ۱. غوزه‌ی پنبه که هنوز بطور کامل باز نشده باشد . ۲. نیمه باز .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) ← * ؛

نیم ور/nim-var/ (ص.مر) : ناراضی - معترض - قهر آلود شاکی .
س) یکور /yək-var/ ؛ ق) ← * ؛ آ) ←(س) ؛

نیم ور/nim-var/ (ا.مک) : از توابع دهستان کوه پرات نوشهر .

نیم ور بیّن/nim-var-bayyən/ (مص.مر) : ۱. با کسی رابطه متعارف را بهم زدن . ۲. خارج شدن از راه مستقیم مراوده .
اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) یک وربیّن /yək var bayyan/ ؛ ع) وردکتن /var dakətan/ ؛

نیمه شو/nimə šu/ : نیمه شب .
اغر) نیمه شو /nimə šo/ ؛ س) ۱.←(اغر) ، ۲. نصفه شو /məsfə-šo/ ؛ ق) ← * ؛ آ) نصفه شو /məsfə - šu/ ؛ ع) ←(آ) ؛ پ) نیم شب /nəmšab/ ؛

نیم هنگ چشم/nim-hang-čəšm/ (ص.مر) : ۱. خمار چشم- مخمور . ۲. چشم متورّم . **نک** : بلنگ جش - چشم نیم باز .
ق) نیم لنگ چش / nimlange čəš/ ؛ ع) ← * ؛

نیمه هدائن/nəme hədāən/ (مص.مر) : نمودن- نشان دادن - ظاهر شدن .
ق) ← * ؛ پ) نیمودن /nimudan/ ؛

نین/nin/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی واقع در دهکده‌ی سما واقع در پنجک‌رستاق کجور .

نیندشت/nayndašt/ (ا.مک) : از توابع دهستان رامسر تنکابن .

نی نو/ninu/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه نوشهر .

نینـی/nini/ (ا) : دانـه‌های ریـزی کـه در خوشـه‌ی انـگور روییده و به مرور تبدیل بـه انـگور می‌شـود . غـوره‌ی انگور .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* نینیـک /niniak/ ؛ *آک)* نینـاکی /ninãki/ ؛

نی نی/ni ni/ : مردمک چشم .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛

نی نی/nini/ : بچّه، به زبان کودکان .

اغر) ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛

نینیک/niniak/ : نوزاد .

اغر) نی نی /nini/ ؛ *ق)* ← * ؛ *ع)* ← *(اغر)* ؛ *قص)* ← * ؛

نییازک-گردن/niyãzәke-gәrdәn/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

نییامد/niyãmәd/ (ا) : پیشامد بد .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* نیامد /nayãmad/ ؛ *ق)* ← *(س)* ؛ *ع)* نیامدی /neyãmadi/ ؛

نی یرد - دوستن/niyord-davәstәn/ (مـص.مـر) : وسـیله مناسبی در گهواره جهت انتقال ادرار کودک به محفظه مدفوع .

ب) ← * ؛ *ق)* ← * ؛

نیین/nayyәn/ (مص) : نشدن .

اغر) نویین /naviyәn/ ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* نیّن /nayyan/ ؛ *ع)* نبین /nabeyan/ ؛ *قص)* نیّـن /nayyәn/ ؛ *آک)* نبون /nabon/ ؛ *پ)* نایو /nãyu/ ؛

نییه/niyә/ : نیست .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *پ)* نست /nәst/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

و
فرهنگ واژگان تبری

وا/vā/ (ا) : باد–ورم – آماس، از بیماری‌های گوسفند. **نک** : ارما – بشامه .

ب) ۱.←* ، ۲. باد /bād/ ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ورم /varam/ ؛ ت) ورم /varem/ ؛ |ک) وا /vā/ ؛ پ) واتی /vāti/ ؛

وا/vā/ (ا.صو) : ۱. ازاصوات تعجّب . ۲. هوس . **نک** : با .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

وا/vā/ (ص) : ۱. باز – گشاد . ۲. شکفته .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) واز /vāz/ ؛ | ک) ←(اشر) ؛

وا-انجیل/vā anjil/ (ا.مر) : انجیر وحشی .

با) ←* ؛

وا-او/vā-o/ (ا.مر) : آب معدنی .

اغر) باداو /bād-o/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛

وائپه/vāepe/ : در جریان باد – در مسیر باد .

ب) بادپه /bād-pe/ ؛ س) واپه /vā-pe/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

وائر/vāer/ (ص) : زمینی که کشت نشود– زمین رها شده و بایر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) بـائر /bāer/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ق) ؛

وائه/vāe/ (ا) : علفی هرز که به عنـوان علوفـه‌ی احشـام مورد استفاده است .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

وائیل/vāil/ (ف.امر/ا) : ۱. بگذار . ۲. دندان پیشین خوک . **نک** : بهل – بدار .

اشر) ←* ؛

وابیین/vā babeyan/ (مص.مـر) : ۱. بازشـدن – از هـم بـاز شدن – شکفته شدن . ۲. کنایه از: خستگی بی اندازه .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛

وا-بزوئن/vā-bazuən/ (مص.مر) : ۱. وا دادن . ۲. رد کردن – پس زدن . ۳. باد زدن– وزیدن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وابزوئـن /vā bazuan/ ؛ | ک) وابـدان /vā-badān/ ؛ پ) وزیدن /vazidan/ ؛

وا-بزوئه/vā-bazuə/ (ص.مف) : ۱. به تنگ آمده . ۲. کنـار گذاشته شده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وابزّه/vābazzə/ : در باور عوام غذایی کـه طلسـم شـده و خوردنش فرد را با بد اقبالی و خطر مواجه می سازد .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

وابمنس/vābamones/ : وامانده .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛

وا-بیارد/vā-beyārd/ (ص.مف) : ۱. باد آورده . ۲. چیزی

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

که راحت به دست آید .

ب) ←** ؛ س) وا-بیارد /vā-biyārd/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

وا-بیشکا/vā-biškā/ (ا.مر) : نوعی خورشت با دل و قلوه و تخم مرغ و سیب زمینی و روده . نک : جیرجیر .

با) واویشکا /vāviškā/ ؛ ن) ←** ؛ ت) ←(با) ؛ | گ) وابیجکا /vābijkā/ ؛

واپت/vāpat/ : استفاده مجدد از باقی مانده‌ی عسل موجود در موم .

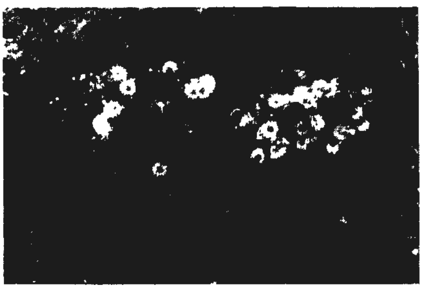
س) ←** ؛

واپر/vāper/ (ص) : زمینی که در آن کشت نشود .

اغر) ۱. وائر /vāer/ ، ۲. وایر /vāyer/ ؛ ق) بائر /bāer/ ؛ آ) ۱. وائر /vāer/ ، ۲. ←(ق) ؛ ن) ←** ؛

واپرپری/vā-par pari/ (ص.مر) : نوعی گیاه بوته‌ای و خودرو که گل آن پس از خشکیدن شبیه به قاصدک شود و در آسمان پراکنده گردد .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛



واپرپری

واپشته/vā-poštə/ (ا.مک) : از توابع خرّم‌آباد تنکابن .

واپشته/vāpešte/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عبّاس‌آباد .

واپه/vāpe/ (ا.مر) : در مسیر باد .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) واپی /vāpəy/ ؛

وا-پیلم/vā-payləm/ (ا.مر) : از بادهای محلّی .

ب) ←** ؛

واتاش/vātāš/ (ا.مک) : نام مرتعی روبروی روستای لیند ولویی سوادکوه .

واتاشان/vātāšān/ (ا.مک) : نام جنگلی در جنوب دهکده ی نصرت آباد از دهکده‌های ناتل‌رستاق نور .

واتاشی/vātāši/ (ا.مک) : از توابع لفور سوادکوه .

واتش/vātəš/ (ا) : انجیر جنگلی . نک : چس انجیل - پس انجیر .

ن) ←** ؛ ع) شال-تس /šāl-tos/ ؛ ت) پتس /patos/ ؛ | گ) دیوانجیل /div-anjil/ ؛

واتک/vātek/ (ا) : ۱. بادیان که گیاهی دارویی است . ۲. شوید وحشی .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

واتوره/vāturə/ (ا.مص): هذیان گفتن . نک : پش پشو بوتن .

ت) ←** ؛ | گ) واتیرا /vātirā/ ؛

واج/vāj/ : زمزمه .

ن) ←** ؛

واجار/vājār/ (ص/ا.مص) : ۱. آشکار - نمایان -بروز دادن . ۲. معروف شدن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛ پ) واچار /vācār/ ؛

واجار-بویین/vājār-baviyən/ (مص.مر) : ۱. آشکار شدن . ۲. معروف شدن .

ب) ←** ؛ س) واجار بیّن /vājār-bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) واجاربیّن /vājār-bayən/ ؛

واجار-هاکردن/vājār-hākərdən/ (مص.مر) : به نمایش گذاشتن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

واجبی/vājebi/ (ا) : نوره-داروی نظافت موهای زاید .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ | گ) ←** ؛

واج - کلایه/vāj-kelāyə/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

واچار/vācār/ (ا) : بازار .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

واچاشت/vā-čāšt/ (ص) : ۱. پیدا - آشکار . ۲. صبح پس از طلوع . **نک** : آفتاب تنکا .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛

واچک/vāčak/ (ا.مک) : از توابع تنکابن .

واچیک/vāčik/ (ا) : بازی- سرگرمی .

واخ/vāx/ (ا.صو/ش.ج) : ۱. صوتی است که هنگام درد گویند . ۲. افسوس .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ |ک) ←** ؛

واخان/vāxān/ (ا.مص) : مرور- دوباره خوانی .

ب) ۱.←** ، ۲. واخن /vā-xon/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱. واخون /vāxun/ ، ۲. واخونی /vāxuni/ ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛

واختن/vāxtən/ (مص) : ۱. باختن . ۲. از دست دادن .

س) بباختن /bəbāxtən/ ؛ ق) ←*(س)* ؛ *با)* ←** ؛

واخته/vāxtə/ : همراه با .

اشر) ←** ؛

واخیزه/vā-xizə/ (ا.مر) : مجرای باد- جایی که باد از آن عبور کند .

ب) ۱.←** ، ۲. واخز /vā-xez/ ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←*(ب)* ؛

وادر-بردن/vā-dar-bordən/ (مص.مر) : از پا در آمدن . **نک** : پاتیل - در بردن .

ب) ←** ؛ *س)* وادر بوردن /vā-dar-burdən/ ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* وادر بوردن /vādar burdan/ ؛

وا دکردن/vādaərden/ (مص.مر) : دمیدن .

ق) ←** ؛

وادم/vādam/ (ا.مر) : کج باران .

ب) ۱.←** ، ۲. وا-دمه /vā-damə/ ؛ *س)* وادمه /vā-damə/ ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱.←** ، ۲. وادمه /vādamə/ ؛ *ن)* ←*(ب)* ؛

وادمه/vādamə/ : ۱. کج باران. ۲. باد توأم با باران. **نک** : باد دم.

اغر) دمه /damə/ ؛ *س)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *پ)* وات دمک /vātdamak/ ؛

وار/vār/ (ا) : ۱. آب بستن دشت توسّط جوی آب . ۲. آبی که در قسمت پایین زمین جاری باشد . **نک** : اوال - بنه اوال .

ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *اشر)* وال /vāl/ ؛ *پ)* وار /var/ ؛

وار/vār/ (ق) : ۱. بار - دفعه . ۲. مانند . ۳. ردیف .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱.←** ، ۲. بار /bār/ ؛ *ع)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ |ک) ←** ؛ *پ)* بار /bār/ ؛

وار/vār/ : ردیف مشخّص و جهت مستقیم وجین در تسهیل و تقسیم کار در مزارع و باغات .

ن) ←** ؛ *قص)* ←** ؛

وارا/vārā/ (ا.مک) : چشمه‌ای در منطقه‌ی گرگان .

واران/vārān/ (ا) : باران .

اغر) وارش /vārəš/ ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ ق) ←*(اغر)* ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←*(اغر)* ؛ *اشر)* ←** ؛ |ک) ←** ؛

وارانداز/vārandāz/ (ا.مر) : بار انداز .

اغر) ۱.←** ، ۲. بارنداز /bārəndāz/ ؛ *ب)* ۱.←** ، ۲.←*(اغر)* ؛ ق) ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *اشر)* بارنداز /bārandāz/ ؛ |ک) ←*(اشر)* ؛

وارانک/vārānak/ (ا) : گیاه بارانک از انواع تیس .

اغر) ۱.←** ، ۲. بارانک /bārānək/ ؛ *اشر)* ←** ؛

واربن/vār ban/ : مالیده شده .

قص) ←** ؛

وار-چال/vār-čāl/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

واردنی/vārdeni/ (ا.مص) : هموار کردن زمین بعد از شخم زدن .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛

وارش/vārəš/ (ا) : باران .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ ق) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* وارش-وشن /vārəš-vašan/ ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ |ک) ←** ؛ *پ)* واران /vārān/ ؛

وارشاندن/vārəšāndan/ (ا.مص) : خوابیدن مرغ بر روی تخم .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

اشر) ←* ؛

وارش باد/vārəš-bād/ (ا.مـر) : از بادهـای محلّـی در منطقه‌ی هزار جریب بهشهر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

وارش-بیارستن/vārəš-bebārəssən/ (مـص.مـر) : بـاران باریدن .

اغـر) وارش بواریـیـن /vārəs-bəvāriyən/ ؛ س) وارش بیارستن /vārəš-bəbārestən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) وارش بوارستن /vārəš bəvārəssan/ ؛

وارش-بدی/vārəš-badi/ (ص.مف) : ۱. باران دیده- کنایه از: با تجربه سرد و گرم چشیده . ۲. بـاران خـورده . ۳. باران رسیده .

اغر) وارش بدییه /vārəš badiyə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) وارش بخـارده /vāreš-boxārdə/ ؛

وارش بزوئن/vārəš bazuən/ (مص.مر) : باریدن باران .

اغر) وارش بزئن /vārəš bazoən/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) وارش بزوئن /vārəš bazuan/ ؛ پ) واریدن /vāridan/ ؛

وارش-بزه/vārəš-bazə/ (ص.مف) : هوای صـاف و تمیز پس از باران .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) بارش بزوئه /bārəš-bazoə/ ؛

وارش-کر/vārəš-kar/ (ص.فا) : ابر باران‌زا .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

وارشو/vārəšu/ (ا) : مگسی که در ماه‌های گرم بـه بـدن گوسفند بچسبد .

وارشی/vārəši/ (ص.نس) : بارانی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) ←* ؛ پ) وارانیک /vārānik/ ؛

وارکن/vār ken/ : وارکندن . **نک** : وارکندن .

قص) ←* ؛

وارکند/vār kend/ (ا.مر) : امر وار کندن . **نک** : وار کندن.

قص) ←* ؛

وارکندن/vār kendan/ (مص.مر) : بیرون آوردن مغز گردوی تازه با چاقو .

قص) ←* ؛

وارگ/vārag/ (ا) : زگیل .

قص) ←* ؛

وارم-بو/vārəm-bu/ (ا.مر) : نوعـی گیـاه دارویـی کـه در مناطق استپی البرز روید .

اغـر) ←* ؛ س) دارم بـو /dārəm-bu/ ؛ ق) بـارنگ بـو /bārəngə bu/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. وارنـگ بـو /vārəng-bo/ ؛ اشر) ←* ؛

وارمی/vārəmi/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریبی ساری .

وارنگ/vārəng/ (ا) : **نک** : بارنگ .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وارنگ بو/vārenge bow/ (ا.مر) : نوعی سبزی معطـر کـه مصرف غذایی دارد .

ع) ←* ؛

وارنگ به/vārəng-be/ (ا.مر) : بارهنگ .

ق) بارنگ به /bārəngəbe/ ؛ با) ←* ؛

وارنگو/vārangu/ (ا) : نوعی سبزی خوراکی خودرو .

ن) وارنـگو /vārengu/ ؛ ت) ←* ؛ | ک) وارنـگو /vārangu/ ؛

وارنـگ وی/vārang -vəy/ (ا.مـر) : گیـاهی کوهـی کـه مصرف دارویی دارد .

ن) ←* ؛

وارواری/vār-vāri/ نام پرنده‌ای است . **نک** : ترتری .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ اشر) واروارو /vār vāru/ ؛

وارون/vāron/ (ا) : باران .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

واره/vārə/ : بار و دفعه .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

واری/vāri/ (ق.تش) : مانند-شبیه . **نک** : بمونس .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

واری سره/vāri- səre/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عبّاس‌آباد.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

واز/vāz/ (ا.مک) : از توابع نابیج نور .

واز/vāz/ (ص) : ۱. گشاد – باز – گشوده . ۲. شکاف . **نک** : بشاه پهن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ | *ک)* ←** ؛

وازا/vāzā/ (ص) : برّه‌ای که دیرتر از فصل معمول به دنیا آید .

اشر) ←** ؛

وازا–ورّه/vāzā-varrə/ (ا.مر) : برّه‌ی گوسفند کـه بـی‌گاه زاییده شود.

اشر) ←** ؛

واز–بکشین/vāz-bakəšian/ (مص.مـر) : قدم‌هـای خیلـی بلند برداشتن .

آ) وازواز بوردن /vāz vāz burdan/ ؛ *ن)* ←** ؛

واز–تنگه/vāz-tangə/ (ا.مک) : از توابع نابیج نور .

وازغ/vāzəq/ (ا) : ۱. ماسه‌ی ریز – ماسه – ماسـه‌ای . ۲. ارزن .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* وازی /vāzi/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱. وازیک /vāzik/ ، ۲.←*(ق)* ؛ *ت)* وزیک /vazik/ ؛

وازغی/vāzəqi/ (ص.نس) : زمینی که خاک آن بـا ماسـه آمیخته باشد .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* ←** ؛

وازک/vāzak/ (ا.مک) : از توابع میان‌بند نور .

وازگامه/vāz-gāmə/ (ا) : ۱. شکاف . ۲. فاصله .

اغر) ←** ؛

واز– مار/vāz-mār/ (ص.مر) : گوسفند تازه زاییده .

اغر) ←** ؛ *اشر)* وازامار /vāzā-mār/ ؛

وازمل/vāzmel/ (ا.مر) : گیاهی هرز در شالیزار .

اغـر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* بـــازمبل /bāzembəl/ ؛ *ق)* بازمل /bāzmel/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* وازمر /vāzmer/ ؛ *ن)* ←** ؛ *اشر)* بازمیل /bāzəmil/ ؛

وازمل اســتل/vāzməl astəl/ (ا.مـک) : از مراتـع جزیـره آشوراده .

وازمیان – استل/vāzmeyān-astəl/ (ا.مک) : از توابع میان کاله دریای خزر .

وا–زن/vā-zan/ (ا.ا) : بادبزن .

اغر) بـادزن /bād-zan/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←*(اغـر)* ؛ *قص)* ←*(اغر)* ؛ *ت)* بادزن /bādzən/ ؛

وازنا/vāzənā/ (ا.مک) : نام کوهی در نور .

وازنش/vāznəš/ (ا.مص) : ۱. حالت تـهوّع – اسـتفراغ . ۲. انبوهی ازدحام . ۳. کنـار نـهادن . **نـک** : پرغلـه اق – وازنش .

اغر) وازنـش /vāznəš/ ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ۱.←** ، ۲. وازنش – هکاردن /vāzəneš-hākərden/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱.←** ، ۲. وازنـش هـاکردن /vāznəš hākərdan/ ؛ *پ)* وامیتن /vāmitan/ ؛

وازنش–هاکردن/vāzənəš-hākərdən/ (مص.مـر) : ۱. قـی کـردن – بـالا آوردن . ۲. کنـار نـهادن . **نـک** : پـس هاکردن .

اغر) وازنش–هکاردن /vāzanəš-həkārdən/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* وازنـش هـاکردن /vāznəš-hākerdən/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ۱. وازنـش هـاکردن /vāznəš-hākərdan/ ، ۲. وازنش هکردن /vāznəš hakərdan/ ؛

وازنو/vāzno/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی لفور سوادکوه .

واز–واز/vāz-vāz/ (ص/ق) : ۱. گشـاد گشـاد – فـراخ . ۲. بالا و پایین پریدن – ورجه ورجه کردن . **نک** : بام بلی بنه .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *بـا)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ | *ک)* ←** ؛

واز–واز–زئن/vāz-vāz-zeən/ (مص.مر) : جهیدن . **نـک** : بن بپریین – بم بپرستن .

ت) ←** ؛

واز–ولنگ/vāz-vələng/ (ا.مص) : ۱. کنایه از: گشـادگی – بی دروپیکر . ۲. جست و خیز .

اغر) ۱.←** ، ۲. وازولینگ /vāz vəling/ ؛ *ع)* وازولنگ

/vāzə-veling؛ ت) ←* ؛ |گ)وازوولنگ /vāzo-valang/ ؛

وازه/vāzə/ (ا) : شکاف .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وازهاکردن/vāz hākordan/ (مص.مر) : ۱. باز کـردن در و پنجره و ... . ۲. باز کـردن گره . ۳. بـاز کـردن و رهـا کردن حیوانات از بند .

اغر) ←* ؛ ب) واز–هکـردن /vāz-həkordən/ ؛ س) واز هاکردن /vāz-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. واز هـاکردن /vāz hākərdan/ ، ۲. واز هکـردن /vāz hakerdən/ ؛ آ) ۱. وازهاکردن /vāz hākərdan/ ، ۲. وازهکردن /vāz hakərdan/ ؛ ع) واز–هاکردن /vāz-hākordan/ ؛ ت) واز–هکردن /vāz-hakerdən/ ؛ اشر) واز–هاکئردن /vāz-hākoərdan/ ؛ |گ) وازگودن /vāz-gudan/ ؛

واز–هکان/vāz-həkān/ (ف.امر) : بازکن . **نک** : بوش .

اغر) ←* ؛ ب) وازهکـن /vāz-həkon/ ؛ س) واز–هـاکن /vāz-hākən/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ۱.←(س) ، ۲. وازهکن /vāz hakən/ ؛ ع) واز–هـاکن /vāz-hākon/ ؛ ت) واز–هکن /vāz-hakən/ ؛ اشر) واز–هـاکئن /vāz-hākoən/ ؛ |گ) وازکون /vazakun/ ؛

واز–هکردن/vāz-hakərdən/ (مص.مر) : بازکردن . **نـک** : لیلادیتن .

اغـر) وازهکـــاردن /vāz həkārdən/ ؛ س) ←* ؛ ق) وازهـاکردن /vāz hākərden/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. وازهـاکردن /vāz hākərdan/ ، ۲. وازهکـــردن /vāz hakərdan/ ؛ ع) وازهـــاکردن /vāz hākordan/ ؛ ت) ←* ؛ اشـر) واز–هاکئردن /vāz - hākoərdən/ ؛

وازی/vāzi/ (ا) : ۱. ماسـه – شـن . ۲. بـاد سـرد کـــه از منطقه‌ی برفی بوزد . **نک** : وازق .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. وازیـک /vāzik/ ؛ آ) ←* ؛ ع) وازیک /vāzik/ ؛ ت) وزیک /vazik/ ؛

وازّی/vāzzi/ (ا) : بازی .

اغر) ۱.←* ، ۲. وازی /vāzi/ ؛ ب) ←* ؛ ق) بازی /bāzi/ ؛ با) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |گ) ←(ق) ؛

وازی چال/vāzi-čāl/ (ا.مر) : گودال‌هایی که به سبب استخراج خاک و شن در کنار رودخانه‌ها ایجاد شود .

با) ←* ؛

وازی–دئن/vāzi-deən/ (مص.مر) : گول زدن .

ق) بازی بزوئن /bāzi bazuən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بازی هدائن /bāzihədāan/ ؛ ت) وازی زئن /vāzi zaan/ ؛ |گ) بـازی دان /bāzi-dān/ ؛

وازیک/vāzik/ (ا) : نوعی ماسه‌های ریز . **نک** : وازق .

ب)وازغ /vāzəq/ ؛ ق)وازی /vāzi/ ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وازی /vāzi/؛ ن) ←* ؛ ع) ←*؛ ت) ←* ؛

وازی–گردن/vāzi-gərdən/ (ا.مک) : مرتعی در حومـــه‌ی ولوپی سوادکوه .

وازیمال/vāzimāl/ (ا.مک) : از توابع لفور قائم‌شهر .

وازیوار/vāzivār/ (ا.مک) : ۱. از توابع علوی‌کلای نوشهر . ۲. روستایی در منطقه‌ی رویان .

واساک/vāsāk/ (ا.مک) : چشمه‌ای در هزارجریب بهشهر .

واسپول/vāspul/ (ا.مک) : روســتایی از کوهسـتان غـرب چالوس .

واستان/vāstān/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .

واسکس/vāskas/ (ا.مک) : ۱. از توابع علی‌آباد قائم‌شهر . ۲. از توابع دابوی جنوبی آمل .

واسمه/vāsmə/ (ص) : ۱. کبوتری که کوتاه پرواز باشد . ۲. آدم شل و تنبل – با سمه‌ای .

ب) ←* ؛

واســـنه واســـنه/vāsnə-vāsnə/ (ص/ا) : ۱. زمینـــی کـــه کلوخ‌های بزرگ داشته باشد . ۲. کلوخ بزرگ .

ب) ←* ؛

واسو/vāso/ (ا.مک) : نام کوهی است در نزدیکی امـام‌زاده حسن سوادکوه .

واسو–کلا/vāsu-kəlā/ (ا.مک) : از توابع لفور سوادکوه .

واش/vāš/ (ا) : ۱. داروش – گیاهی همیشه ســبز وانگلـی که بر روی درخت روییده و غذای دام است . ۲. علف . **نک** : دارواش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

←** ؛ ع) داروش /dārvāš/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر)
←** ؛ آک) واش /vāš/ ؛

واشان/vāšān/ : ۱. رنـگ دادن پـارچـه . ۲. پـس گرفتـن سخن .
ت) ←** ؛

واش بازمل/vāš-bāzəməl/ (ا.مر) : نوعی علف هرز .
ق) بازمنه /bāzmənə/ ؛ با) ←** ؛

واش تاش/vāš-tāš/ (ا.ا) : علف تراش .
ق) ←** ؛ ن) ←** ؛

واش-تاشی/vāš-tāši/ (ا.مص) : دروی علفزار .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) واش چینی /vāš-čini/ ؛ ت) واش بینی /vāšbini/ ؛ آک) ←** ؛

واش-جار/vāš-jār/ : مزرعه‌ای که در آن علوفه می‌کـارند . **نک** : باشباغ .
ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) واش-کـا /vāš-kā/ ؛ قص) ←** ؛ ت) واش چاک /vāš-čak/ ؛

واش چـال/vāš-čāl/ (ا.مـک) : نـام مرتعی در حومـه‌ی آلاشت سوادکوه .

واش چینی/vāš-čini/ (ا.مص) : دروکردن علفزار . **نـک** : تاشی واش .
ق) واش تاشی /vāš tāši/ ؛

واشر/vāšər/ (ا) : توله‌ی خوک .
اغر) ←** ؛ ب) ۱. ←** ، ۲. واشر /vāšer/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

واش-سره/vāš-səre/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

واش سه کل/vāšə-sə-kal/ (ا.مر) : نوعی علف هرز .
با) ←** ؛

واشک/vāšak/ (ا) : باشه – نام پرنده‌ای اسـت شـبیه بـاز شکاری .
اغر) واشه /vāšə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغـر) ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

واشکا/vaškā/ (ا): مزرعه‌ی کاشت علوفه .
ق) واش چال /vasčal/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

واش - کبوتر/vāš-kabutər/ (ا.مر) : کبوتر صحرایی . **نک** : چمبلی کوتر .
با) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛



واش - کبوتر

واشکن/vāškan/ (ا.مک) : روستایی از توابع کجور نوشهر .

واش گلمه/vāš- gəlmə/ : **نک** : داروش .
ق) ←** ؛

واشلو/vāšelu/ (ا.ا) : داس مخصوص درو .
اغر) ۱. واش ورین /vāš-vərin/ ، ۲. واشله /vāšelə/ ؛ اشر) ←** ؛

واشو/vāšo/ (ا) : نوعـی خـوراک از آرد و پیـاز و فلفـل و دوشاب که برای رفع سرماخوردگی مفید است.
س) ←** ؛

واش-ورین/vāš-vərin/ (ا.ا/ا.مک) : ۱. داس علف تراشی . ۲. نام مرتعی در آمل . **نک** : پره – داس غول .
اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ۱. ←** ، ۲. پـره /pare/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ اشر) واشه – لو /vāšə-lu/ ؛

واشه/vāšə/ (ا) : ۱. باشه . ۲. دلیجه .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) واشـک /vāšek/ ؛ اشـر) ←** ؛

واشی/vāši/ تنگه و نقاشی کنده کاری شده بـر سـنگ در منطقه‌ی فیروزکوه، مربوط به دوران قاجار .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)



واش-ورین



واشه

واشییه/vāšiyə/ (ق.تش) : مانند- شبیه .

اشر) ←* ؛

وافت/vāft/ : باز .

ق) ←* ؛

وافت/vāfət/ (ص) : خوابیده .

ن) ←* ؛

وافته/vāftə/ : پود پارچه .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛

وافت هــادائن/vāft-hādāan/ (مـص.مـر) : بـاز کـردن - گستردن -فاصله گذاشتن .

ق) وافت هاکردن /vāfthākərdən/ ؛ ن) ←* ؛



واشی

وافت هاکردن/vāft-hākərdan/ (مص.مر) : پریدن با دوپا به صورت جفت پا پریدن .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

وافراز/vāferāz/ : به اندازه‌ی کافی، قابل ملاحظه .

ت) ←* ؛

وافریک/vāfrik/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

وافه/vāfə/ (ا) : پود پارچه .

اغـر) ۱.←* ، ۲. وفـه /vofə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛

وافی/vāfi/ : **نک** : ازگامه .

س) ←* ؛

واکار/vākār/ : ۱. شــخم دوّم . ۲. نـرم کـردن و تسـطیح کشتزار برنج .

ن) ←* ؛ اِک) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

واکانا/vākānā/ (ا) : کلید .

اغر) واکنا /vākənā/ ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

واکتن/vākətən/ **(مص.مر)** : خسته شدن . **نک** : پی اردن.

اغر) هکتن /həketən/ ؛ ب) هکتن /həkətən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ بـا) ←(ب) ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(ب) ؛ ع) هکتن /hokətan/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) واکتن /vāatan/ ؛

واکل/vākal/ : نوعی گوسفند .

ت) ←* ؛

واکی-کلا/vāki-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم‌شهر.

وا-کینگ/vā-king/ (ص.مر) : ۱. تنبل . ۲. کون گشاد .

ق) ←* ؛ با) واکنگ /vākəng/ ؛ ن) ←* ؛ |ک) شله کین /šalə-kin/ ؛

واگرد/vāgard/ (ا.مص) : بازگشت بیماری- عود کردن بیماری . **نک** : پیوردک .

اغر) ←* ؛ قص) ←* ؛

واگن چو/vāgon-ču/ چارچوب‌هایی مخصوص که جهت خشکاندن و آماده سازی توتون مورد استفاده قرار گیرد.

واگو/vāgu/ : بازگو .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛ |ک) ←* ؛

واگه/vāge/ (ا) : قرقی .

با) ←* ؛

وال/vāl/ (ا) : ۱. جوی آب - کانال - شیار . ۲. دانه‌ی پوک شالی . **نک** : نچو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) وار /vār/ ؛ اشر) ←* ؛

وال-بستی-هکاردن/vāl-bosti-həkārdən/ (مص.مر) : آستین بالا زدن .

ب) ←* ؛ س) بال بالوستی هاکردن /bāl-bolesti-hākerdən/ ؛ ق) بالوسّی هاکردن /bālussi hākərden/ ؛ع) بال هومالین /bālə homāleyan/ ؛ ت) بال بال جارکردن /bāl bālə jār kərdən/ ؛

وال-بن/vāl-bən/ (ا.مر) : قسمت پایین جوی . **نک** : بنه وال .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) واربن /vārebən/ ؛ آ) واربن /vārə bən/ ؛ع) بن هال /bənə hāl/ ؛ اشر) ←* ؛



واگن چو

والت/vālet/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت .

والش-آباد/vāleš-ābād/ (ا.مک) : روستایی از قرق منطقه‌ی گرگان .

والک/vālak/ (ا) : نوعی سبزی کوهی .

ن) ←* ؛ع) ←* ؛

وا-لگ-زن/vā-lag-zan/ (ا.مر): پرنده‌ای که از پشه و مگس و حشرات کوچک تغذیه می‌کند .

با) ←* ؛

والنگ/vāləng/ (ا) : **نک** : نک.

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ |ک) بادرنگ /bādrang/ ؛

واله/vāle/ (ا.مک) : از توابع ولوپی سوادکوه .

واله/vālə/ (ا) : ۱. ردیف گیاهان و درختان . ۲. مزرعه‌ای که در آن جوی آب جاری باشد .

آوانوشت : (a = أ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

والیتن/vālitan/ (مص) : ۱. بالیدن . ۲. نموکردن .

اغر) بابالیین /bəbāliyən/ ؛ س) ←(اغر) ؛

والیکا/vālikā/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

وامانده/vā māndə/ (ص.مف) : ۱. درمانده . ۲. خسته .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) وامنس /vāmonəs/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←** ؛

وامانسن/vā mānəsən/ (مص.مر) : متعجّب شدن - مات و مبهوت شدن .

اغر) وابمانستن /vā-bəmānəstən/ ؛ ق) وابمونسّن /vābamunəssən/ ؛ ت) ←** ؛

وام و تام/vām-o-tām/ (ا.مر) : وام .

ب) ←** ؛

وامه/vāmə/ (ا) : بهانه .

اغر) ویامه /veyāmə/ ؛ ب) ←** ؛ س) بونه /bonə/ ؛ ق) بونه /bone/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ویومه /veyomə/ ؛ اشر) ←** ؛

وان/vān/ (ش.ج) : واژه‌ای که برای تاکید در پایان جمله آید .

ب) ←** ؛

وانا/vānā/ (ا.مک) : از توابع بالا لاریجان آمل .

وانگ/vāng/ (ا) : ۱. صـدا . ۲. فریـاد . نـک : دخشـته - اشتلم .

اغر) ←** ؛ س) ونگ /vang/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ونگ /vong/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←** ؛ | گ) ←(ع) ؛

وانگ - زنی/vāng-zani/ : ۱. کنایـه از: جـنّ و پـری . ۲. صدایی که کسی را دعوت رفتن به جایی کند .

اغر) ←** ؛

وانگ-هکاردن/vāng-həkārdən/ (مص.مر) : صدا کردن . نک : داد هاکردن - بانگ گاوان .

اغر) ←** ؛ ب) ونـگ هکـاردن /vong-həkārdən/ ؛ س) ونگ هـاکردن /vang-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ونـگ هاکردن /vang hākərdan/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. ونگ هکردن /vang- hakərdan/ ؛ ع) ونگ هاکردن /vong hākordan/ ؛ قص) ←(با) ؛ اشر) وانگ-هاکئردن /vāng-hākoərdən/ ؛

وانه/vānə/ (ا.مـک) : ۱. بهانـه . ۲. از دهکده‌هـای امـیری واقع در لاریجان آمل . نک : واهومه .

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

وانه-داشتن/vānə-dāštən/ (مص.مر) : بهانه‌جویی کردن .

اغر) ویامه داشتن /veyāmə dāštən/ ؛ ب) ←** ؛ س) بنـه بییتن /bonə - bavitən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) وامـه داشتن /vāmə dāštan/ ؛ ع) ویومه داشتن /veyomə dāštan/ ؛ ت) ویهانه گیتـن /vihānə gitən/ ؛ اشر) وانـه-داشـتن /vānə-dāštan/ ؛

واوج/vāvəj/ (ف.امـر) : ۱. ببـاف . ۲. بـافتن سـبد از شاخه‌های نازک درخت .

ت) ←** ؛

واودین/vāvdin/ (ا.مک) : از توابع یخکش بهشهر .

واور/vāvar/ (ا) : ۱. باور . ۲. اعتقاد .

اغر) بور /bovər/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ت) بـاور /bāvər/ ؛ | گ) ←(ت) ؛

واوریک/vāvərik/ : ۱. دالبر . ۲. حرکـت بـه صـورت زیگزاگ .

ن) ←** ؛

واوریک هادائن/vāvərik-hādāan/ (مص.مر) : حرکت بـه صورت زیگزاگ و دالبری .

ن) ←** ؛

واوسر/vāvsar/ (ا.مک) : از توابع نرم‌آب دوسر ساری .

واوشیکا/vāvšikā/ : نک : بیج بیج .

ق) بیـج بیـج /bij-bij/ ؛ با) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) وابیجکا /vābijkā/ ؛

واوند/vā vand/ (ا.ا) : چوبـی تختـه مـانند بـه ضخـامت ۱۲×۲ سانتیمتر و به ارتفاع سه تـا چـهار متـر کـه بـه صورت ضربدر (×) از قسـمت بـیرون دیـوار اتاق‌هـای چوبی به تیرک‌ها میخ می‌شـود، تـا بـر اسـتحکام بنـا افزوده گردد .

اغر) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. واون /vāvan/ ؛ آ) واون

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/vāvan/ ؛ قص) وابند /vāband/ ؛ اشر) واوند /vāə-vand/ ؛

واویز/vāviz/ (ا) : سوراخ- رخنه - شکاف - روزنه .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

واهادان/vā hādān/ (مص.مر) : ۱. کوتاه آمدن - منصرف شدن از چیزی . ۲. خم کردن دیوار و غیر آن .
ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

واهاکردن/vā hākerdan/ (مص.مر) : باز کردن-گشودن .
اغر) واز هکاردن /vāz həkārdən/ ؛ س) ۱. واهاکردن /vāhākerdən/ ، ۲. وازهاکردن /vāz-hākerdən/ ؛ با) وا هکردن /vā hakərdən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. واهکردن /vā hakərdan/ ؛ ع) واهاکردن /vā hākordan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) وا-هاکئردن /vā-hākoərdən/ ؛ پ) ویسستن /visastan/ ؛

واهدائن/vā-hədāən/ (مص.مر) : ۱. پهن کردن - گستردن . ۲. افشاندن دانه در باد جهت جداسازی خاشاک .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. واهدائن /vā hədāan/ ، ۲. واهادائن /vā hādāan/ ؛ ع) بادهادان /bād hādān/ ؛

واهشتن/vā hoštən/ (مص.مر) : گرفتگی عضله‌ی کمر .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. واهوشتن /vāhoštan/ ؛ قص) واهشتن /vā huštan/ ؛

واهشتن/vā heštan/ (مص.مر) : ترک کردن - رهاکردن - بجا گذاردن .
قص) ←* ؛

وا-هکرد/vā - hakord/ (ص.مف) : **نک** : پمیته .

واهومه/vāhumə/ (ا) : ۱. بهانه . ۲. ترس . **نک** : بانه .
س) باهنه /bāhonə/ ؛ ق) باهومه /bāhomə/ ؛ با) ←* ؛ آ) وامه /vāmə/ ؛ ن) ویهومه /vihumə/ ؛ ع) ویمه /veyomə/ ؛ ت) ویهانه /vihānə/ ؛ اشر) وامه /vāəmə/ ؛

وایار/vā yār/ (ص.مف) : باد آورده .
س) بادبیارد /bād-biyārd/ ؛ ق) وا بیارد /vābiyārd/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وا ایار /vāiyār/ ؛ ع) بادبیرد /bād beyard/ ؛ ت) بادبیارده /bād biyārdə/ ؛

وایر/vāyər/ (ا) : همراهی در مرثیه خوانی . **نک** : پیوردی، پیوری .
ب) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ویر /veyr/ ؛ | گ) واگیر /vāgir/ ؛

وایره/vāyrə/ (ا) : بادی که با خود باران آورد .
ب) ←* ؛

وایشتن/vāyeštan/ (مص) : گذاردن - قرار دادن .
اغر) بیشتن /beyəštən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) بشتن /bəštən/ ؛ با) ←* ؛ آ) بشتن /beštan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) بهشتائن /beheštāan/ ؛ ت) اشتن /eštən/ ؛ اشر) ←* ؛

وای-کلا/vāy-kəlā/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم شهر .

واییشتن/vāyištan/ (مص) : ۱. گذاشتن . ۲. فرو کردن در چیزی . ۳. نزدیکی کردن . **نک** : بیشتن .
اغر) وابیشتن /vābeyəštən/ ؛ ق) بهشتن /bəhəštən/ ؛ آ) بشتن /beštan/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) اشتن /eštən/ ؛ اشر) ←* ؛

وایل/vāyil/ (ف.امر) : **نک** : بهل .
اغر) ←* ؛ ق) بهل /bəhel/ ؛ ع) ۱. بل /bel/ ، ۲. بنین /banin/ ؛ اشر) ←* ؛

و-بکشیه/va-bakešiyə/ (ص.مف) : گرسنگی کشیده- رنج کشیده .
اغر) ←* ؛

و بموئن/va bəmuan/ (مص.مر) : شگفت زده شدن .
اغر) ۱.←* ، ۲. و-بکشیین /va bakəšiyən/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ویربدین /vir badyan/ ؛ قص) و بدیین /va badiyan/ ؛

وپات/vapāt/ (ف.امر) : امر وپاتن . **نک** : و پاتن .
قص) ←* ؛

وپاتن/vapātan/ (مص) : بوجار کردن گندم و برنج و غیره با سینی .
قص) ←* ؛

وپاچ/vapāč/ (ف.امر) : امر وپاتن . **نک** : وپاتن .
قص) ←* ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

وت/vat/ (ص) : بد- ناپسند .

وت خل/vet xəl/ (ا.مک) : نام مرتعی در سوادکوه .

وتّر نو/vattere-nu/ (ص.مر) : لبالب–لبریز .

اشر) ←* ؛

وتشتن/vatoštan/ (مص) : به شدّت کسی را کتک زدن .

اغر) هتشتن /hətoštən/ ؛ ب) بتشتن /batoštən/ ؛ س) بروشتن /baroštən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) بروشتن /baruštan/ ؛ ع) برشتن /baroštan/ ؛ ت) دکیشن /dakišeən/ ؛ اشر) وتشتن /vatoštan/ ؛

وتوره/vaturə/ (ا.مص) : هذیان- بیهوده‌گویی .

ت) ←* ؛

وتّه/vattə/ (ا) : آویزی از ریسمان که خوراک را در آن می نهادند تا فاسد نشود .

اغر) ۱. ونده /vandə/ ، ۲. بنده /bandə/ ؛ آ) ←* ؛ ع) توتوک /totok/ ؛ |گ) گرک /garak/ ؛

وته/vatə/ (ص) : ۱. بز یا قوچ اخته شده .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

وتّه/vattə/ (ص) : بد تر .

اغر) ۱.←* ، ۲. وتّر /vattər/ ؛ آ) بتّر /battər/ ؛

وته ویر/vatə-vir/ (ا.مر) : ۱. تدبیر – سیاست . ۲. ادا و اطوار .

ن) ←* ؛

وتی - هکاردن/vati-həkārdən/ (مص.مر) : پیچیدن نخ به ماسوره یا قرقره .

ب) ←* ؛

وج/vej/ : ۱. پسوندی به معنی یابنده . ۲. کندن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

وجا-درّه/vəjā-darrə/ (ا.مک) : مرتعی در زرّین‌گل کتول.

وجار-زمین/vəjār-zamin/ (ا.مک) : نام مرتعی درحوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

وجارش/vəjārəš/ (مص) : اشتها – میل به خوردن .

وجئن/vajəen/ (مص) : جدا کردن .

اغر) ۱. ووجیئن /vujiən/ ، ۲. بوجیین /bujiyən/ ؛ ق) وجین /vəjin/ ؛ با) هوجین /hujiən/ ؛ آ) ۱. بوجین /bujiyan/ ، ۲. هوجیین /hujiyan/ ؛ ع) هابجین /hābəjeyan/ ؛ ت) ونجتن /venjetən/ ؛

وجر/vəjer/ (ا) : درختچه‌ای که از شاخه‌هایش جهت بافتن جارو استفاده کنند .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وجرد/vajard/ : شیرخشت با نام علمی cotoneaster .

ن) ←* ؛

وجک/vajak/ (ا) : خاندانی از روستای دیلار کلارستاق آمل .

وجل/vajəl/ : **نک** : خرپنو .

ن) ←* ؛

وجل/vajal/ : **نک** : وجرد .

آ) ←* ؛

وجه/vəjə/ (ا) : وجب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) وجب /vəjəb/ ؛ ت) وجه /vejə/ ؛ اشر) یگ–وجه /yag-vejə/ ؛ |گ) ویجه /vijə/ ؛ پ) ویتشت /vitašt/ ؛

وجه/vojə/ (ا.مص) : گنجایش .

ب) ←* ؛ ع) ←* ؛

وجه کا/vəjə kā/ :

از انواع سرگرمی‌ها و بازی‌های بومی. در این بازی بازیکنان از مسافت چند متری و به نوبت سکّه‌هاشان را به طرف اولین سکّه پرتاب می‌کنند. کسی که سکّه‌اش، در نزدیک‌ترین نقطه از سکّه‌ی اوّل قرار گیرد برنده‌ی سکّه‌ها خواهد بود. اندازه‌گیری فاصله‌ی هر سکّه با سکّه اصلی با مقیاس وجب صورت می‌پذیرد . **نک** : دیواری.

با) ←* ؛

وجه-هاکردن/vəjə-hākardan/ (مص.مر) : وجب زدن .

اغر) وجه هکاردن /vəjə həkārdən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) وجه هاکردن /vəjə-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. وجه هکردن /vəjə-hakərdən/ ؛ آ) ۱. وجه هاکردن /vəjə hākərdan/ ، ۲. وجه هکردن /vəjə hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) وجه ها کردن /vejə hākordan/ ؛ قص) وجب هاکردن /vəjəb-hākerdan/ ؛ ت) وجه زئن /vejə zaan/ ؛ اشر)

وجه-هاکئردن /veje-hākoərdən/ ؛

وجین/vejin/ : پاک کردن زراعت از علف‌های هرز - وجین .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛ | ک) ویجین /vijin/ ؛

وجین – سری/vejin-sari/ (ا.مر) : جشنی که پس از پایان وجین ترتیب دهند .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

وجین کرد/vəjin – kərd/ (ص.مر) : محصول کشاورزی که وجین و علف هرز آن را ناتوان کند.

ب) ←** ؛

وجین-گر/vəjin - gar/ (ص.فا) : وجین کننده .

اغر) ←** ؛ س) وجین گر /vəjin - gər/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) وجین-گر /vejin-gar/ ؛

وجین – هکاردن/vəjin-həkārdan/ (مص.مر) : علف‌های هرز مزرعه را پاک‌سازی کردن-وجین کردن .

اغر) ←** ؛ س) وجین هاکردن /vəjin-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. وجین هاکردن /vəjin hākərdan/ ، ۲. وجین هکردن /vəjin hakərdan/ ؛ ع) وجین هاکردن /vejin hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ویجین هکردن /vijin hakərdən/ ؛ اشر) وجین-هاکئردن /vejin - hākoərdən/ ؛ | ک) ویجین گودن /vijin - gudan/ ؛

وچات/vəčāt/ (ا.مک) : از توابع زیرآب سوادکوه .

وچاک وچاک/vačāk -vačāk/ : از نغمات موسیقی سازی غرب مازندران که با نی چوپانی نواخته می‌شود.

ن) ←** ؛

وچکسن/vačəkəsən/ : بالا رفتن از درخت و دیوار و غیره.

ت) ←** ؛

وچگی/vačəgi/ : دوران بچّگی - خردسالی . نک : خوردبی .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) وچّگی /vačče-gi/ ؛ | ک) ←** ؛

وچون/vačun/ (ا) : بچّه‌ها .

اغر) وچا /vačā/ ؛ س) ۱. ←** ، ۲. وچا /vačā/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. ←** ، ۲. وچه پیله /vačə-pilə/ ؛ ن) ←** ؛ ع) وچه ویله /vačə-vilə/ ؛ قص) ←** ؛ ت) وچه شن /vačəšən/ ؛ | ک) وچان /vačān/ ؛

وچه/vačə/ (ا) : بچّه . نک : جغل .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) وچّه /vaččə/ ؛ | ک) ←** ؛ پ) وچک /vačak/ ؛

وچه انگتن/vačə engətən/ (مص.مر): سقط جنین کردن .

اغر) وچه دینگئن /vačə dingoən/ ؛ ق) وچه بنگوئن /vačəbenguən/ ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

وچه-بشتن/vačə-beštan/ (مص.مر) : زادن .

ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) وچه بداشتن /vačə-bedāštan/ ؛ قص) وچه بزائن /vačə-bazāen/ ؛ ت) وچه انگتن /vačə əngetən/ ؛

وچه-بکشیین/vačə-bakšiyən/ (مص.مر) : جوجه آوردن پرندگان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) وچه هکشین /vačə hokəšeyan/ ؛ قص) وچه بکشیین /vačə-bakšiyan/ ؛ ت) وچه هکردن /vačəhakərdən/ ؛

وچه-تک/vačə-tak/ (ا.مر) : نوجوان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

وچه تک/vačə tək/ (ص.مر) : والدینی که در تصمیمات خود تحت تأثیر فرزندان باشند .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛

وچه-جل/vačə-jəl/ (ا.مر) : کهنه‌ی بچّه . نک : پوسی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ت) ←** ؛

وچه خون/vačə xun/ :

کودک خواننده. کودکی که پای منبر واعظ و روضه‌خوان خوانندگی کند. پامنبری (یادداشت مولف) لغت نامه‌ی دهخدا / ج ۶ / ص ۶۷۲ .کودکانی که در مجالس تعزیه به نقش اطفال خاندان حسین بن علی ظاهر گردند، بچه‌خوان نامیده

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

می شوند.

وچه دار/vačə dār/ : نگاه داری کودکان خردسال کشاورزان در خانه و در مزارع که اغلب به وسیله‌ی کودکان مزدگیر انجام می‌شد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

وچه-زا/vačə-zā/ (ا.مر) : نوه - فرزند زاده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛

وچه-سن/vačə-sən/ (ص.مر) : ۱. کم سن و سال . ۲. بچّه سال .

اغر) ←* ؛ ب) وچه-سول /vačə-sul/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) وچّه - سن /vaččə-sen/ ؛

وچه-کر/vačə-kar/ (ص.فا) : ۱. کنایه از: زنانی که همچنان در مرحله‌ی باروری قرار دارند . ۲. صاحب بچّه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛

وچه-گون/vačə-gun/ (ا.مر) : بچّه‌ها .

اغر) وچا /vačā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱. وچه ویله /vačə-vilə/ ، ۲. وچکن /vačkon/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وچه پیله /vačə pilə/ ؛ ن) وچه-شون /vačə-šon/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) وچه شن /vačəšen/ ؛ گ) وچه کون /vača-kon/ ؛

وچه-گیر/vačə-gir/ (ص.فا) : ۱. دزد بچّه - بچّه دزد . ۲. مامای محلّی - قابله .

اغر) ۱.←* ، ۲. وچه دزد /vačə-dəzd/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) وچه دزّ /vačə dozz/ ؛ ت) وچه دز /vačədoz/ ؛ اشر) وچّه-گیر /vaččə-gir/ ؛

وچه نسخون هاکردن/vačə-nesxun-hākerdən/ : سقط کردن بچّه .

س) وچه دمبدائن /vačə-dəm bədāən/ ؛ ق) ←* ؛

وچه-نی‌نی/vačə-nini/ (ص.مر) : کنایه از: بچه‌های لوس و ننر . **نک** : انگه نی‌نی .

اغر) ←* ؛ ق) نی نی /ni ni/ ؛ ن) ←(ق) ؛ قص) بچه نی نی /baččə-nini/ ؛ اشر) ←* ؛

وچه یار/vačə yār/ (ص.فا) : زن خوش‌زا- زنی که زایش پیاپی داشته باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

وچّیدن/vaččidan/ (مص) : ۱. جدا کردن دانه از مواد زاید . ۲. ورچین کردن . **نک** : بچیین .

ت) ونجتن /vənjetən/ ؛ اشر) ←* ؛

وچیله/vačilə/ (ا) : بچّه‌ها .

اغر) وچله ویله /cačə-vilə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) وچه پیله /vačə pilə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) وک وچه /vak vačə/ ؛

وچین/vačin/ (مص) : چیدن .

ق) بچیین /bačiyən/ ؛ ع) بچیین /bačiyan/ ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) وچن /večeən/ ؛ اشر) وچّیندن /vaččindan/؛

وچین/vačeyan/ (مص) : ۱. بافتن جوراب و مانند آن . ۲. جمع کردن خرده هیزم و مانند آن از زمین . ۳. شمردن.

قص) ←* ؛

وخت/vaxt/ (ا) : وقت - زمان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

وخت -واده/vaxte-vādə/ (ا.مر) : زمان مقرّر- موعد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) وخت موسم /vaxtə mowsem/ ؛ اشر) ←* ؛

وخت و موقه/vaxto moqe/ : وقت و موقع .

ع) ←* ؛

وختی/vaxti/ (ق.ز) : وقتی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وخته /vaxtə/ ؛ ت) وخت /vaxte/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) ←* ؛

وخز/vaxez/ (ف.امر) : برخیز- بلند شو .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اشر) ←**؛

وخستائن/vaxəstāən/ (مص) : ۱. ایستادن، بلند شـدن . ۲. بیدار شدن . **نک** : بهوشت .

ق) هراسّائن /hərāssāən/؛ ع) ۱. بسّان /bessān/، ۲. پرسان /persān/؛ اشر) ←**؛

وخم-هکاردن/vaxm-həkārdən/ (مص.مر) : وقف کردن. **نک** : وخمی.

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) وقف هاکردن /vaxf hākərdən/؛ با) وخف هکردن /vaxf-hakərdən/؛ آ) ۱. وخم هـاکردن /vaxm hākərdan/، ۲. وخم هکردن /vaxm hakərdan/؛ ع) وخم هاکردن /vaxm hākordan/؛ ت) ←**؛ اشر) وخم-هاکئردن /vaxm-hākoərdən/؛

وخمی/vaxmi/ (ص.نس) : وقفی- وقف شده .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ ق) وقفی /vaxfi/؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ ت) ←**؛ اشر) ←**؛ |ک) ←**؛

وخ وندن/vax- vandan/ : نوک تیز وسیله‌ای را آهسته به پهلوی کسی فرو بردن .

قص) ←**؛

وخه/vaxe/ (ف.امر) : ۱. بلند شو . ۲. نوبت نگهبانی شالیزار .

ق) ←**؛ با) ←**؛ ع) ←**؛ اشر) ←**؛ |ک) ویریس /viris/؛

ودتر/vadtər/ (ص) : بد تر .

اغر) ۱.←**، ۲. ودته /vadtə/؛ س) ۱. بتّر /battər/، ۲. بتّه /battə/؛ ق) بدتر /badtər/؛ با) ۱.←**، ۲. بتّر /battər/؛ آ) ←(س)؛ ع) بتّر /battar/؛

ودخل/vadxəl/ (ا.مک) : نام ارتفاعی در سوادکوه .

ودد/vaded/ (ا) : غدّه‌ی چربی .

ع) ودد /vadad/؛ ت) ←**؛ |ک) ←(ع)؛

ودراندن/vadərāndan/ (مص) : پاره کردن- گسـلاندن - جدا کردن . **نک** : بسا .

ع) وزرانیـن /vazerāneyan/؛ ت) وزرندئـن /vazərendeneən/؛ اشر) ←**؛ |ک) ولاردنین /valārdaniyan/؛

ودریدن/vadəridan/ (مص) : **نک** : بدرستن .

ع) وزرانین /vazərāneyan/؛ اشر) ←**؛

ور/var/ (ا) : کنار - پهلو - سمت - سو . **نک** : پی‌کاله .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ ت) ←**؛ |ک) ور /var/؛ پ) ور /var/؛

ور/vər/ : گیج - حالت منگی، توام با ناشنوایی .

با) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ اشر) و /ve/؛

ور/ver/ : پسوندی است به معنای علاقه یا میل .

اغر) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛

ور-آردن-هـادائن/var-ārdən-hādāən/ : مسـیر آب را منحرف کردن .

ن) ←**؛

ورآورد/var-āvərd/ (ا.مص) : برانداز کردن .

اغر) ←**؛ س) ←**؛ ق) برآورد /bar āvord/؛ آ) ←**؛ ع) ورانداز /varandāz/؛

ورآوری/varāvari/ (ص) : ۱. روبرو - مقابل . ۲. از پهلو - مورّب. ۳.کم کم . **نک** : ورمال .

ب) ۱.←**، ۲. وروری /varvari/؛ س) ←**؛ ق) وروری /varvari/؛ بـا) ←(ق)؛ آ) ۱.←**، ۲.←(ب)؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) ←**؛ |ک) ←**؛

ورآیتن/var-āytan/ (مص.مر) : ۱. بـه خـود پذیرفتـن . ۲. روبوسی کردن - دست بوسی .

ب) ورهاییتن /var-hāyitən/؛ س) ←(ب)؛ ق) ←**؛ بـا) ←(ب)؛ آ) ۱. ورهـایتن /var hāytan/، ۲. ورهیتـن /var haytan/؛ ن) ←**؛ ع) ورهـایتن /var hāytan/؛ ت) ورهیتن /var həytən/؛ |ک) ←**؛

ورا/varā/ (ا) : ۱. سوراخ پای تنور . ۲. سازگار- مطابق . ۳. برازنده . ۴. کافی . **نک** : برد .

اغر) ۱.←**، ۲. برا /barā/؛ ب) ۱.←**، ۲. بره /barə/؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ بـــا) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛

ورا/vərā/ (ص.فا) : برّان - برّنده - تیز .

س) ←* ؛ ق) بـرّا /borrā/ ؛ بـا) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛ پ) بورک /burak/ ؛

ورا/verā/ (ا.مص) : هرس کردن و تراشیدن گیاهان هـرز مثل بوته‌ی تمشک، آقطی و غیره .

ورا/vərā/ درو.

ورّاج/vərrāj/ (ص) : پرگو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وراج /vərrāj/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ورّاج /verrāj/ ؛ ع) ورورو /ververu/ ؛ اشر) ←(آ) ؛ گ) ←* ؛

وراخر/varāxər/ : فراخور .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وراخور /varāxor/ ؛

ورار/varār/ : از بیماری‌های دامی که در اثر چاقی مفـرط عارض شود .

ت) ←* ؛

وراز/vərāz/ (ا) : گراز . **نک** : براز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) وراز /varāz/ ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) ←* ؛ اشر) وراز /verāz/ ؛ پ) ورز /varaz/ ؛ باس) وراز /varāz/ ؛

ورازده/vərāz də/ (ا.مک) : ۱. از توابع میان‌دورود سـاری . ۲. از توابع میان‌رود نور .

ورازن/varāzen/ (ا.مک) : از توابع یالرود نور .

وراش/verāš/ (ا.مص) : آمادگی خوک و سگ جهت جفت گیری .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

وراشون/vərāšun/ (ا.مص) : زیروروکـردن . **نـک** : پشـو هدائن – چکل .

ع) پش پشو /poš pošo/ ؛

وراق/verāq/ : ۱. آزمند . ۲. پرخور .

ن) ←* ؛

ورامال/verāmāl/ (ا) : ۱. راه اریب برای بالا رفتن از کوه . ۲. راه مال رو . **نک** : چماخم .

آ) ورمال /varmāl/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ورکش /varkaš/ ؛ گ) ورارا /varārā/ ؛

ورامـده/vərāmədə/ (ا.مـک) : مرتعـی در روسـتای افراتخته‌ی کتول .

ورامیدن/vərāmidan/ (مـص) : ۱. صـدای خفیـف . ۲. ور آمدن خمیر . **نک** : بج .

ع) وربمان /var bomān/ ؛ ت) ور–امن /var-oman/ ؛ اشر) ←* ؛

وران/varān/ (ا) : گونـه‌ای گیـاه بـاتلاقی بـا شـاخه‌ی کرک‌دار .

ب) ←* ؛

وران/vərān/ (ص) : ۱. خراب- فاسد . ۲. ویـران . **نـک** : خراب .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ورن /vəron/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ورون /veron/ ؛ ت) ویران /veyrān/ ؛

ورانداز/varəndāz/ (ا.مـص) : ۱. تخمیـن زدن بـانگاه . ۲. نگاه . **نک** : اشش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وارانداز /varandāz/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ورن- داز /varen-dāz/ ؛ گ) ←(قص) ؛

ورانگتن/varengeten/ : قرار دادن . **نک** : دینگوئن .

ت) ←* ؛

وراو/vorāv/ (ا.مـک) : نـام گورسـتانی قدیمـی در غـرب دهکده‌ی کندلوس در منطقه کجور .

وراور/varāvar/ (ص/ا.مک) : ۱. برابر . ۲. راه صاف و هموا . ۳. مرتعی در کنار جاده‌ی مال‌روی کدیر بـه نـارنجبن نوشهر .

اغر) ۱.←* ، ۲. بـراور /bərāvər/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

ورا–ورا/varā-varā/ : ۱. کم کم . ۲. آهسته آهسته .

ن) ←* ؛

وراورد هکـاردن/varā-vərd-həkārdən/ (مـص.مـر) : سنجیدن- برآورد کردن . **نک** : بسنجیین .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) برآوردهـاکردن /barāvord hākərdən/ ؛ آ) ۱. وراورهـاکردن /varāvar hākərdan/ ، ۲. وراورهکردن /varāvar hakərdan/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

وراوره/varā-vare/ : اریب -کجکی .

ب) وراوری /varāvari/ ؛ ق) وروری /varvari/ ؛ ن) ←* ؛

ور-اون -دیم/var-un-dim/ (ق.مک/ق.ز) : ۱. آن طرف . ۲. از آن پس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) اون دیم /un dim/ ؛ ع) اون دیم /un dim/ ؛ قص) ان وردیم /on var dim/ ؛

ور-اون-ور/var-un-var/ : آن طرف به بعد .

اغر) ←* ؛ ق) اون ور /onvar/ ؛

ورا-هکاردن/verā-həkārdən/ (مص.مر) : زدودن علف های هرز در زمین - وجین کردن .

ب) ←* ؛ ق) وراهاکردن /verāhākerdən/ ؛ با) ورگیت /vargit/ ؛

ور-این -ور/var-in-var/ : به این طرف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

وربار/var bār/ (ا.مر) : ۱. تنگ اسب . ۲. تنگ گهواره . **نک** : بربند .

اغر) وربند /var band/ ؛ ق) ←* ؛ آ) وربن /varban/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) ←(اغر) ؛ آک) وروند /varvand/ ؛

ور-بالا/var-bālā/ (ق.مک) : ۱. به سمت بالا . ۲. قسمت بالایی زمین ، کوه یا هر مکان دیگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ور-بیته- دیم/var baitə dim/ (ص.مف) : کنایه از: صورت ناهنجار .

آ) ←* ؛

ور-بخاردن/var-bəxārdən/ (مص.مر) : ۱. روبرو شدن- مقابل شدن . ۲. ناراحت شدن - برخوردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وربخاردن /var-baxārdən/ ؛ ق) وربخردن /var baxərdən/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) وربخردن /var baxərdan/ ؛ ن) ۱.←* ، ۲. ور-بخاردن /var-baxārdan/ ؛ ع) برخوردن /bar boxordan/ ؛ قص) ور بخردن /var baxerdan/ ؛ ت) برخوردن /bar xordən/ ؛ اشر) ور-بخردن /var-boxerdən/ ؛

وربزوئن/var-bazuan/ : خود را کنار کشیدن .

ن) ←* ؛

ور-بکشیین/var-bakəšiyən/ (مص.مر) : ۱. برداشتن مقداری از چیزی . ۲. دلخور بودن . ۳. به طرف خود کشاندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وربکشیین /var-bakšiyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. شه وربکشیین /še-var bakšiyan/ ؛ ع) وربکشین /var bakəšeyan/ ؛ اشر) ور-بکشیین /var-bakešiyən/ ؛

ور-بمئن/var-bəmoən/ (مص.مر) : ور آمدن خمیر- آماده شدن خمیر برای پخت .

اغر) ←* ؛ ق) وربموئن /var bemuən/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. وربموئن /var bəmuan/ ؛ ع) وربمان /varbəmān/ ؛ ت) ور-امن /var-oman/ ؛ اشر) ور-بییاموئن /var-biyāmoən/ ؛

وربمو/var-bəmu/ (ص.مف) : ور آمده- خمیر آماده برای نان .

اغر) وربموئه /varbəmoə/ ؛ ب) بموئه /bə muə/ ؛ س) وربموئه /var-bəmuə/ ؛ ق) وربمو /var-bəmu/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وربمه /vārbəmə/ ؛ ن) وربما /bomā-var/ ؛ ع) وربما /var bomə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) وربمه /var bomə/ ؛ اشر) ورآمده /var -āmədə/ ؛ آک) وربومای /var-bumāy/ ؛

ور-بن/var-ban/ (ا.مر) : ۱. تنگ یا تسمه‌ی اسب . ۲. تنگ گهواره . **نک** : بربند .

اغر) ۱.←* ، ۲. وربند /var-band/ ؛ س) وروند /var-vand/ ؛ ق) ورون /var van/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) وربند /var band/ ؛ اشر) بر-بن /bar-ban/ ؛

ور بندچو/var-band-ču/ (ا.مر) : چوب خرّاطی شده‌ای که به تنگ گهواره بسته می‌شود .

اغر) ←* ؛ س) وروند چو /var-vand -ču/ ؛ ق) ورون چو /varvane ču/ ؛ آ) ورون چو /var vanə ču/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ور بندی/var-bandi/ (ا.مر) : ترکه‌ی توت یا ساقه‌ی انگور و ... که برای بستن یک پشته‌ی هیزم به کار رود .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ورونّی /varvonni/ ؛ با) ورونَدی /var vandi/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

ور-بویین/var-baviyən/ (مص.مر) : ۱. آغشته شدن . ۲. کج شدن .

ب) ←** ؛ ق) ول بیـن /valbayən/ ؛ع) وربییـن /var babeyan/ ؛

وربه ور/var-bə-var/ (ص.مر) : پهلو به پهلو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) وراور /varāvar/ ؛ اشر) ←** ؛ اَک) ←** ؛

وربیاردن/var biyārdən/ : چـپ و راسـت زدن تفنـگ در هدف‌گیری .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ورّ-بیتن/varrə-baytən/ (مص.مر) : ۱. از کسی جانب‌داری کردن . ۲. اصابت کردن . ۳. به مقصود رسیدن .

اغر) وربیتن /var-baytən/ ؛ س) ورّه بییتـن /varrə-baitən/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. ورونّ بیتـن /varunne baytən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. وربّیتـن /varrə baytən/ ؛ع) وربیتـن /var baytan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) وریتن /vareytən/ ؛

ور-بیّن/vər-bayyan/ (مص.مر) : تعجّب کـردن- هـاج و واج ماندن .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) وربیین /ver babeyan/ ؛

ورپایین/var-pāyin/ (ق.مک) : ۱. بـه سـمت پـایین . ۲. پایین تر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ قص) ←** ؛

وره‌په/varə-pe/ (ق.مک/ص.فا) : ۱. همسایگی - نزدیکـی . ۲. چوپانی که مراقبت از برّه‌ها را برعهده دارد .

اغـر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ورگالش /varagāləš/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛

ورتال - هدائن/vartāl-hādāan/ (ص.مـر) : تکیـه دادن و به پهلو نشستن .

آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

ورتلـم/var-tələm/ (ص.مـر) : گاوی کـه یـک سـال جفت‌گیری نکرده باشد .

اشر) ←** ؛

ورتّـه - ورتّـه - هکـاردن/vərttə-vərttə-həkārdən/ (مص.مر) : پرگویی کردن .

اغر) فرته فرته هکـاردن /fərtə-fərtə-həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ آ) ۱. ورته ورته هاکردن /vərtə vərtə hākərdan/ ، ۲. ورتـه ورته هکردن /vərtəvərtə hakərdan/ ؛

ورتینه/vartinə/ : پهلو .

ورجر/var-jer/ (ق.مک) : بـه سـوی پـایین - بـه سـمت سرازیری .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) جـــری /jeri/ ؛ آ) ←** ؛ ع) سراجیری /sarājiri/ ؛

ورجسّن/var jəssan/ : ۱. جنبیدن . ۲. پریدن .

ن) ←** ؛

ورجه ورجه/varjə-varjə/ (ا.مص) : جست و خیز .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ورجـه ورجـه /varjə vorjə/ ؛ آ) ←(با) ؛ اَک) ←** ؛

ورجه ورجه هاکردن/varjə varjə hākərdan/ (مص.مـر) : به بالا و پایین پریدن .

اغر) ورجـه ورجـه هکـاردن /varjə-varjə-həkārdən/ ؛ ق) ←** ؛ با) ورجه ورجه هاکردن /varjə vorje hākərdən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ورجه ورجه هکردن /varjə varjə hakərdan/ ؛

ور چاشتک/var- čāštak/ (ا.مـر) : غـذای انـدک پیـش از ناهار . **نک** : چاشت .

قص) ←** ؛

ورچال/varčāl/ (ا.مک) : مرتعی در ولوپی سوادکوه .

ورچال کو/varčāl-ko/ (ا.مک) : تپّه‌ای در ولوپی سوادکوه.

ورچو/var-ču/ (ا.مر) : چوب تنگ گهواره . **نک** : بربندچو.

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ورون چو /var vanə ču/ ؛ ع) وره چـو /varə-ču/ ؛ ت) وراور /varāvar ču/ ؛ اَک) ←** ؛

ورخاردی بویین/var-xārdi-baviyən/ (مص.مـر) : ۱. جنّ زده . ۲. چشم زخم خورده .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

ورخراز/var-xərāz/ (ا.مر) : بنایی که از یک سو به دیـوار قدیمی تکیه داشته باشد .

ق) ←** ؛

ورخس/var-xəs/ : ۱. کسی که در آغوش دیگری خوابد .

) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر) استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

۲. عزیز و دوست داشتنی . ۳. کنایه از: همسر .

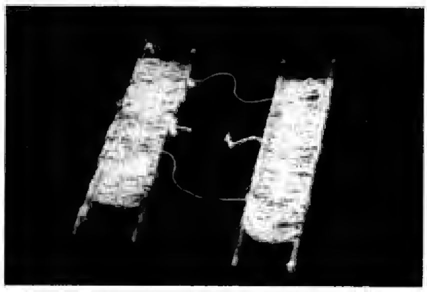
اغر) ورخاس /var-xās/ ؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) ←**؛

ورد/vared/ (ص) : ۱. کافی – مناسب . ۲. کندن پوست درخت با تبر به منظور خشکاندن آن . نک : برد .

ب) ←**؛ س) ورد /vard/ ؛

ورد/vard/ (ا) : ۱. از وسایل بافندگی سنّتی . ۲. نخ‌های اصلی کارگاه پارچه بافی سنّتی .

ب) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ت) ←**؛



ورد

ورد/vard/ (ا) : نک : تاش‌دار .

س) ←**؛

وردار/var-dār/ (ص.فا) : ۱. پهن – عریض . ۲. ینگه ی همراه عروس .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ع) ورنشین /var nešin/ ؛ ت) ←**؛ اشر) ←**؛

ورداشت/var dāšt/ (ص) : ۱. زمین شیب‌دار و تپه‌ای . ۲. همسایه‌ی زمین زراعی .

اغر) ۱. وردشت /vardašt/ ، ۲. ورسُمان /var-somān/ ؛ ب) ←**؛

ورداشت/vardāšt/ (ا.مص) : برداشت .

اغر) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ع) ←**؛ اشر) ←**؛ آک) ویگیت /vigit/ ؛

ورد–دله/vardə-dələ/ : محل عبور نخ از شانه در دستگاه بافندگی سنّتی .

اغر) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛

ور–دس/var-das/ (ا.مر) : ۱. پیش دستی . ۲. شاگرد . ۳. نزدیک .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ←**؛ با) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ ت) ←**؛ اشر) ←**؛ آک) ←**؛

وردس – خون/vardas-xun/ (ص.فا) : ۱. وردست: در تداول کمک و دستیار آن که در زیر دست کسی کمک به کار او کند چون شاگردی و مانند آن «لغت‌نامه‌ی دهخدا /ج ۱۵۹۰۲۶» . ۲. در تعزیه وردست خوان به کسانی گفته می شود که دارای نقش فرعی بوده و در کنار برخی شخصیت های اصلی به اجرای نقش های جنبی بپردازند .

با) ←**؛ قص) ←**؛

وردش/vardəš/ (ا) : معادل یک چهارم هکتار یعنی: ۲۵۰۰ متر مربع . نک : فلم .

اغر) ←**؛ س) ←**؛

وردش سر/vardəš-sar/ : قسمتهایی از زمین زراعی که به علّت دور زدن گاو، شخم نزده باقی مانده و در انتهای کار آن را شخم زنند .

اغر) ←**؛ س) ←**؛

ور–دگرستن/var-dageressan/ (مص.مر) : ۱. پیچ خوردن پا . ۲. برگشتن . نک : چلی بویین .

ع) ←**؛ قص) ←**؛

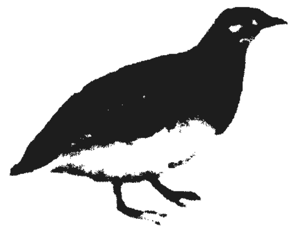
وردل/vardel/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

ورده/vardə/ (ا) : بلدرچین . نک : بدبده .

اغر) ۱.←** ، ۲. بَرده /bardə/ ؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ ق) ورده /varde/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ قص) ←**؛ پ) ورتک /vartək/ ؛

وردهاکردن/vard-hākerdan/ (مص.مر) : جا به جا کردن اسب ها در شخم و خرمن‌کوبی جهت پیشگیری از خستگی آن‌ها .

ق) ←**؛ آ) ←**؛ ن) ←**؛



ورده

ورده وله/vardə-vələ/ : حرکت کردن - تکان خوردن - جنب و جوش .
با) ← * ؛
وردید/vardid/ (ا) : ۱. نوعی علف هرز در زمین‌های کشاورزی . ۲. غدّه‌ی بدن حیوان .
س) ورگید /vargid/ ؛ ق) وردیگ /vardig/ ؛ با) ورگیت /var git/ ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛
وردیگ/vardig/ (ا): کلیه - غدّه .
ق) ۱.← * ، ۲. وردید /var did/ ؛ ع) ← * ؛
وردیم/vardim/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای کینج نوشهر .
وردیمه/vardimə/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه هزارجریب ساری .
ورز/varz/ (ا) : ۱. شخم اوّل زمین . ۲. مرزبندی شالیزار . **نک** : بن بور .
ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛
ورزا/varzā/ (ا) : گاو نر اخته شده .
اغر) ورزا /vərzā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛
ورزا-جنگ/varzā-jang/ (ا.مص) : ۱. جنگ گاوهای نر . ۲. گاو نر جنگی . **نک** : جندکاسره .
ب) ورزا جنگ /vərzā-jang/ ؛ ق) جونکاسره /junnekā sarə/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ← * ؛ ن) ورزا جنگی /varzā -jangi/ ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اک) ← * ؛
ورزا خسا/varzā-xesā/ : جای خوابیدن گاو .
ع) ورزا خسه /varzā xosə/ ؛ قص) ← * ؛
ورزا-خسان/vərzā-xesān/ (ا.مک) : تپّه‌ای در ولوپی سوادکوه .
ورزا-خسون/vərzā-xəsun/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی لفور سوادکوه .
ورزا سره/varzā- səre/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس آباد .
ورزا-سری/vərzā-sari/ (ا.مر) : طنابی که جهت اتّصال و هماهنگی دو گاو در شخم استفاده شود .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ورزا-سری /varzā-seri/ ؛
ورز دینگئن/varz-dingoən/ (مص.مر) : ۱. شخم زدن . ۲. اولین شیار زمین در هنگام شخم .
ب) ← * ؛ س) رز دینگوئن /varz-dinguən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. ورزهاکردن /hākərdan varz/ ، ۲. ورزهکردن /varz hakərdan/ ؛
ورزگر/varz-gar/ (ص.فا) : دهقان - کشاورز . **نک** : برزگر .
اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ورزیگر /varzigər/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. ورزگر /varzəgar/ ؛ ن) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛
ورزمین/varə-zamin/ (ا.مک) : از توابع سه‌هزار تنکابن .
ورزن/varzan/ (ا.مک) : از توابع مالرود نوشهر .
ورزنه/varzənə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .
ورز هلی/varz-hali/ (ا.مر) : گوجه سبزی دیر رس که مزه‌ای ترش و شیرین دارد .
ب) ← * ؛
ورزیگر/varzigar/ (ص.فا) : برزگر .
ق) ← * ؛ با) ورزیگر /varzigər/ ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛
ورزین/varzeyan/ (مص) : تا زدن پاچه‌ی شلوار و آستین پیراهن .
قص) ← * ؛
ورس/verəs/ : طنابی به طول تقریبی یک و نیم متر که از ساقه های برنج درو شده بافند .

← *) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

س) رس /res/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ویریس /viris/ ؛

ورس/vars/ (ا) : نوعی درخت جنگلی . **نک** : اورس .

اغر) اورس /ors/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ۱.←* ، ۲. اورس /ours/ ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

ورس/varәs/ (ف.امر /ا/) : ۱. بلند شو . ۲. شاخه‌های نازک درخت . **نک** : بخز –بندخال .

ق) هرس /herәs/ ؛ ع) پرس /pәrәs/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ۱. وخیز /vaxiz/ ، ۲. وخه /vaxә/ ؛

ور–ساقی/var-sāqi/ (ا.مر) : ور + ساقی. در لغت به معنی: در کنار ساقی است و در موسیقی نام تکه ایست سازی که توسّط سرنا نواخته می‌شود. ور ساقی در ردیف ریز مقامات مراسمی است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

ورسامن/var-sāmon/ (ا.مر) : آن که همسایه‌ی کسی در زمین کشاورزی باشد – همسایه‌ی زمین زراعی .

اغر) ۱.←* ، ۲. ورسمان /var-somān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ورسامون /varsāmun/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) هم سامن /ham sāmon/ ؛ ت) هم سامان /ham sāmān/ ؛ اشر) ←* ؛

ورس–پی/vares-pәy/ : راه اریب در دامنه .

ورس دار/vars-dār/ (ا.مک) : روستایی در بالا لاریجان آمل .

ورسک/vәrәsk/ (ا.مک) : محلّی در سوادکوه که پل معروف راه آهن سراسری در آن جا واقع است .

ورس کمل/versә-kamәl/ : چند رشته کاهِ تابیده شده جهت بستن پشته‌های کاه .

با) ←* ؛

ورسن/varsәn/ (ا.مک) : نام روستایی درغرب گرگان که تپه‌ای تاریخی نیز در آن قرار دارد .

ورسن/varәsan/ (مص) : ۱. ایستادن – بلند شدن . ۲. بیدار شدن . **نک** : بهوشت .

ق) پرسائن /persāen/ ؛ ع) پرسان /perәsān/ ؛ ت) ←* ؛

ورسندنن//varәsan dәneәn (مص) : ۱. بلند کردن . ۲. برپاداشتن . **نک** : بنگ هایتن .

ق) پرسائن /persāәn/ ؛ ع) پرسانین /pәrә sāneyan/ ؛ ت) ←* ؛

ورسه سنگ/varsә-sang/ (ا.مک) : محلی در هفت‌تن از توابع لاریجان آمل .

آ) ←* ؛

ورشت/varašt/ (ا.مک) : از روستاهای لفور در سوادکوه .

ورش تنین/vәrәš-tәnin/ (ص.مر) : گاو جوان .

اشر) ←* ؛

ورشو/varšu/ (ا) : خوشه‌ی دوباره سبز شده‌ی برنج بعد از درو .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

ورشه – کین/varšә-kin/ (ا.مر) : کناره‌های بام در خانه‌های روستایی –چکش گردان . **نک** : بام‌گردشی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ورشو /varšu/ ؛ ع) چاچ کین /čāč-kin/ ؛ ت) ←(ع) ؛

ورف/varf/ (ا) : برف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ورف /verf/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛ پ) وفر /vafr/ ؛

ورفام/var fām/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریب ساری .

ورف تلک/varf talәk/ : هنگام زمستان – موقع باریدن برف .

ورف – چال/varf-čāl/ (ا.مر) : مکان و درّه‌ای که برف را در آن برای فصول گرم ذخیره می‌کردند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ورف چاه /varfәčāh/ ؛ قص) ←* ؛ آک) ورفه چا /varfә-čā/ ؛

ورف خره/varf xorә/ : باران توأم با برف که پس از ریزش برف، آن را آب کند .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورف دشاب/varfә došāb/ : برفی که به آن دوشاب اضافه کرده باشند .

آوانوشت : (a = اَ) (ә = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

س) ورف دشو /varf dəšo/ ؛ ق) ورف دشو /varfə dəšu/ ؛ ت) ←* ؛

ورف – دشو/dəšo-varf/ (ا.مر) : نوعی بستنی که از برف و شیره‌ی انگور یا شیره‌ی انجیر و یا خرما تهیه کنند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ورف شکر /varf šakər/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ورف دوشو /varfə došo/ ؛ قص) ورف شیره /varf-širə/ ؛ ت) ورف دشاب /varfedošāb/ ؛ آک) ←(ع) ؛

ورف دمه/varf-damə/ : بوران .
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ورف – دیتن/varf-daytən/ (مص.مر) : برف باریدن .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. ورف – دییتن /varf-daitən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ورف بموئن /varf bəmuan/ ؛ ع) ورف دیتن /varf daytan/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ورف – دیتن /varf-daitən/ ؛ آک) ورف وارستن /varf-vārastan/ ؛ پ) ورفرن /varfrən/ ؛

ورف – رفت/varf-rəft/ (ا.مر) : ۱. راه برفی . ۲. ردّ پایی که در برف باقی ماند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ودف کل /varfekel/ ؛ آ) ۱. ورفه‌رو /varfə ru/ ، ۲. ورفه را /varfə rā/ ؛ ع) ورف کل /varfə kəl/ ؛ ت) ورف کل /varfə kel/ ؛

ورف – روز/varf-ruz/ (ا.مر) : روز برفی .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ورف روز /varfə ruz/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) ←* ؛

ور–فس/var-fəs/ (ص.فا) : ۱. کسی که کنار آدم می خوابد . ۲. کنایه از: همسر .
اغر) ور–خاس /var-xās/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ورخس /var-xəs/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ورخس /varxos/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) ←(ت) ؛

ورف – سو/varf-su/ (ا.مر) : روشنایی برف – انعکاس نور برف .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ورفه–سو /varfə-su/ ؛ آک) ←* ؛

ورف – شتل/varf-šətal/ (ا.مص) : ۱. بارش برف بسیار . ۲. باریدن برف آبدار .
ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ورف شتل /varfə šatal/ ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

ورف شلاپ/varfə šəlāp/ : برف همراه با باران تند .
ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

ورفک/varfək/ (ا) : ۱. نوعی بیماری که در اثر کمبود موادّ غذایی در سطح زبان بروز نماید . ۲. تب برفکی . **نک** : انشکی .
اغر) ۱.←* ، ۲. برفک /barfək/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ورفک /varfak/ ؛ قص) برفک /barfak/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) ←(قص) ؛

ورف گنده/varfə gondə/ : گلوله‌ای از برف .
اغر) ورف گانده /varf gāndə/ ؛ س) ورف گنده /varf gəndə/ ؛ ق) ←* ؛ ت) ←* ؛

ورف لم/lem-varf/ (ا.مر) : ۱. نوعی سبزی صحرایی . ۲. آنچه که پس از ذوب شدن برف باقی بماند .
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ورفن ما/varfənə mā/ : از ماه‌های تبری – ماه دهم تبری.
ق) وهمن ماه /vahmenemā/ ؛ ت) ←* ؛

ورفو/varfo/ : ۱. آب برف . ۲. آب ناشی از ذوب یخ .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورف – وجون/varf-vəjun/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه‌ی شیرگاه سوادکوه .

ورف و وا/varf o-vā/ : ۱. هوای برفی . ۲. برف توأم با باد.
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ورف و وارون/varf o vāron/ : برف و باران توام .
ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورفه/vərfə/ (ا) : ابرو .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغـر) ۱.←* ، ۲. برفـه /bərfə/ ؛ ب) برفـه /bərfə/ ؛ س) بفره /befrə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←(ب) ، ۲. بلفه /bəlfə/ ؛

ورفـه چـال/varfə- čal/ (ا.مـر) : چالـه‌هایی کـه جـهت ذخیره‌ی برف برای تابستان ساخته شده باشد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ آک) ←* ؛

ورکا/varəkā/ (ا) : برّه‌ی یک ساله .

اغـر) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وره /varə/ ؛ قص) ←(ع) ؛

ورکاده/varkā de/ (ا.مک) : ۱. از توابع ناتل‌رستاق نـور . ۲. از توابع لیتکوه آمل .

ورکار/var-kār/ (ص.مر) : ۱. شریک – انباز . ۲. همکار.

اغـر) ←* ؛ ب) ورم – کـار /varəm-kār/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ورم کار /varemkər/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ورکار /varkār/ ؛ آک) وردست /var-dast/ ؛

ورکاگوشی/varkāguši/ : نوعی قارچ سمّی .

ن) ←* ؛

ورکالینگه/varkālinge/ (ا.مک): مرتعی جنگلی در کجور .

ور-کانده/var-kāndə/ (ا.مر) : دو ردیف ستون کوچک که در دو سوی زیر پوشش بام باشد .

ب) ←* ؛

ورکا-وون/varekā-vun/ (ص.فا) : برّه چـران-کسـی کـه برّه‌ها را به چرا برد .

ق) وره پـه /vare pe/ ؛ آ) وره کـاوون /varə kāvun/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) وره گالش /vara gāləš/ ؛

ورکته گوش/var-katə-guš/ : نوعی سبزی صحرایی کـه خوراکی است .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ورکر/var-kar/ : دیگ بزرگ .

اغـر) ۱.←* ، ۲. برکـه /barekə/ ؛ س) ←* ؛ ق) برکـر /bare ker/ ؛

ورکش/var-kaš/ (ص.مر) : ۱. راه اریب برای بالا رفتـن از ارتفاعات . ۲. بیماری گرفتگی سینه . **نک** : ورمال .

اغر) ۱.←* ، ۲. ارب – کـش /ərəb-kaš/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ورک شیر/varek-šir/ (ا.مر) : نوعی سبزی که شیره‌ی آن را در شـیرگاو و گوسـفند ریزنـد و از آن مایـه‌ی پنـیر گیرند. شیره‌ی نوعی گیاه .

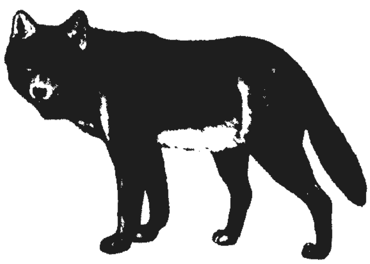
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ورگ شیر /vergə šir/ ؛

ورکلا/var-kəlā/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

ورکی/varəki/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .

ورگ/vərg/ (ا) : گرگ . **نک** : گارگ .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قــص) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ورگ /varg/ ؛ پ) ورک /vurk/ ؛



ورگ

ورگ/varg/ : برگ .

ق) ولگ /valg/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(ق) ؛

ورگان/vargān/ : سیاه بوته‌ی خاردار .

با) ←* ؛

ورگانا/vargānā/ (ا.مک): نام باستانی گرگان .

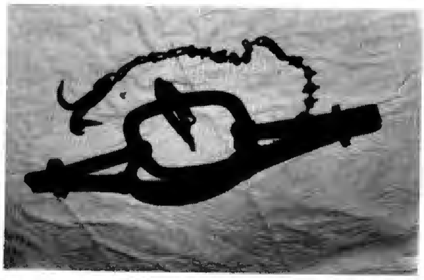
ورگ – بییت/vərg-baeit/ (ص.مف/ش.ج) : ۱. حیوانی که توسط گرگ دریده شود . ۲. نوعی نفرین .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ورگ بیته /vergbeytə/ ؛

ورگ – تله/vərge-talə/ (ا.مر) : تله‌ی گرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ)

←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ آک) ورگ تله /vargə-tale/ ؛



ورگ – تله

ورگ تلی/vərge-tali/ (ا.مر) : گیاهی شبیه کنگر که تیغ‌های زیادی در برگ‌های آن وجود دارد.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورگ – چش/vərgə-čəš/ (ص.مر) : کنایه از : چشم دریده .

اغر) ←* ؛ ب) ورگ چش /vərg čəš/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ورگ چشم /vərgə čəšm/ ؛

ورگ چنگ/verg čang/ (ا.مر) : پنجه‌ی گرگ . نک : پتکی .

ق) ←* ؛ آ) ورگ چنگ /vərgə čang/ ؛ ع) ←* ؛

ورگ خسه/vərg- xosə/ (ا.مر) : محل خفتن گرگ – خفیه‌گاه گرگ .

ورگ دزنی/varg-dazeni/ (ا.مص) : انبار کردن برگ بر روی تنه‌ی درختان به منظور ذخیره‌ی علوفه‌ی احشام .

ن) ←* ؛

ورگ ریه/vərg-reyə/ (ا.مر) : کنایه از: روده‌ی بزرگ .

ب) ←* ؛

ورگ شیر/vərge-šir/ (ا.مر) : گیاهی بوته‌ای با برگ‌های سرخ، گل زرد و ساقه‌ی نرم که داخل آن ماده‌ی شیری رنگی وجود دارد. شیره‌ی آن برای درمان زگیل مفید است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورگ کوه/vərg kuh/ (ا.مک) : دره‌ای در اطراف روستای نیمور نوشهر .

ورگ – لیکا/vərgə-likā/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

ورگ ماز/vergə-māz/ (ا.مر) : ۱. نوعی زنبور درشت . ۲. خرمگس .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

ورگ ماس/vergə-mās/ : نوعی مگس . نک : ورگ ماز .

با) ←* ؛

ورگ مغز/vərg-maqəz/ (ا.مر) : مگس بزرگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

ورگ – مهاز/vərg-məhāz/ (ا.مر) : زنبور درشت . نک : ورگ ماز .

ب) ←* ؛ س) ورگه ماز /vergə-māz/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←* ؛

ورگوشی/var-guši/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه‌سر واقع در هزارجریب بهشهر .

ورگه/vərgə/ (ا) : سوراخ داخل کوه که گرگ و وحوش دیگر در آن زندگی کنند .

ب) ←* ؛

ورگه دره/vergə darə/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای بر سر راه قدیمی زوات به کلاردشت .

ورگه کوه/verge-ku/ (ا.مک) : نام کوهی در کجور .

ورگه لم/vərgə-lam/ (ا.مر) : گیاه رونده و خاردار که به دور درختان پیچد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ورگه- نو/vərge-nu/ (ا.مک) : نام تپه‌ای در لفور سوادکوه.

ورگی/vərgi/ (ص) : رنگ دودی . نک : گرگی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ورگیت/vargit/ (ا) : نک : ورگید .

با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ورگید/vargid/ (ا) : گیاهی هرز که در شالی‌زار روید .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛
ورمال/varmāl/ (ا.مر) : مورب . **نک** : ورکش .
ب) وری-وری /vari-vari/ ؛ ق) ور وری /var vari/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ور -آ وری /var-ā vari/ ؛ ت) ورکش /varkaš/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ آک) ←* ؛
ورم باز/varəm-bāz/ (ص.مر) : دو تن که در کنار همدیگر زمین مزروعی داشته باشند .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ورهمّاز /var həmmāz/ ؛ ع) ور همّاز /var hammāz/ ؛ ت) امباز /ambāz/ ؛
ورمتون/varmətun/ (ا.مک) : از توابع لاله‌آباد بابل .
ورمز/varməz/ (ا) : گیاهی هرز که در کشتزار برنج روید .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛
ورمز آباد/varməz-ābād/ (ا.مک) : از توابع فریم ساری .
ورم - کار/varəm-kār/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. نوعی قرار داد بین گالش‌ها . ۲. همکار- انباز .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) امباز /ambāz/ ؛
ورموک/varmuk/ (ا) : خارپشت .
ت) ←* ؛
ورن/varən/ (ا) : توری بافته شده جهت حمل کاه .
ق) ونّه /vannə/ ؛ با) ←* ؛
ورنام/var nām/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتیچی ساری .
ورن بویین/veron-baviyən/ (مص.مر) : ویران شدن .
س) ویرون بیّـن /veyron- bayyən/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ویرون بیّـن /vəyrun bayyan/ ؛ ع) ویرون ببین /vayron/ /babeyan/ ؛
ورند/varənd/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .
ورنداز/varandāz/ (ا.مص) : ۱. برانداز . ۲. برانداز کردن .
اغر) ←* ؛ ب) ور انداز /varəndāz/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛
ورندیم/varendim/ (ق.مک/ق.ز) : ۱. به این طرف . ۲. از این پس .
اغر) ←* ؛ ب) وراین دیم /var-in-dim/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) ۱. این وردیم /in vardim/ ، ۲. این دیم /indim/ ؛ ت) ←* ؛ آک) اندیم /eindim/ ؛
ورندین/varendin/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .
ورنس/varnes/ (ف.امر) : بلند نشو .
ت) ←* ؛
ورنوج/var-nuj/ (ا.مر) : جوانه‌ای که از پای گیاه روییده باشد . **نک** : پاچوبن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ورنج /varnoj/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←* ؛
ورواز/var-vāz/ (ا.مک) : مزرعه‌ای در شمال بالاجاده‌ی کردکوی .
وروتو/var vatu/ (ا) : حومه‌ی بزرگ در یک منطقه .
ق) ←* ؛
ور-ور/vər-vər/ (ا.مص/ا.مر) : ۱. آب و تاب دادن در بیان موضوعی . ۲. گفتگوی نامفهوم . ۳. یاوه . **نک** : بره بره - پرحرفی .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛
ور-ورا/var-varā/ (ق) : ۱. کم کم . ۲. آهسته آهسته .
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛
ور ورک/var varək/ (ا.مص) : ۱. سرگرم کردن . ۲. دل کسی را با خوش‌رویی به دست آوردن - نوازش .
س) ورک ورک /varək-varək/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ور ورک هاکردن /var varək hākərdan/ ؛
وروره/var-vare/ (ص.نس) : کجکی - یک وری .
ق) ور وری /var vari/ ؛ آ) وروری /var vari/ ؛ ن) ←* ؛
ور-ور- هارشیین/vər-vər-hāršian/ (مص.مر) : ۱. خیره شدن . ۲. چپ چپ نگاه کردن .
ق) ←* ؛ ن) ←* ؛
ور ورهاکردن/vər vər hākərdan/ (مص.مر) : پر حرفی

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

کردن .

اغر) ور-ور هکاردن / vər vər həkārdən/ ؛ س) ور ور هـــاکردن /vər-vər-hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ور ور هکردن /vər vər hākordan/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ور ور هـکردن /ver ver hākordan/ ؛ ع) ور ور هاکردن /vər vər hakərdan/ ؛ ت) ور ور هکردن /ver ver hakərdən/ ؛ اشر) ور- ور- کئندن / ver-ver-koəndən/ ؛

ور وری/var-vari/ افقی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ور آ وری /varāvari/ ؛

ور وری/vər vəri/ (ص.نس) : ۱. پرچانه . ۲. نق نقو .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ور وری - گالـی/var vari-gāli/ (ا.مـر) : کنـده‌ی هـیزم اجاق . **نک** : چو چین کله مار .

ق) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ورآ ور گاله /varāvar gāle/ ؛

وروشت/varošt/ (ا) : نـهالی کـه در کنـار درخـت اصلـی جوانه زند .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

وروشن دئن/vərowšən daan/ (مص.مر) : زیر و رو کـردن - به هم زدن .

ت) ←* ؛

وروشه/varuše/ (ا) : پناهگاه احشام در مراتع بـــه هنـگام برف و باران .

س) ←* ؛

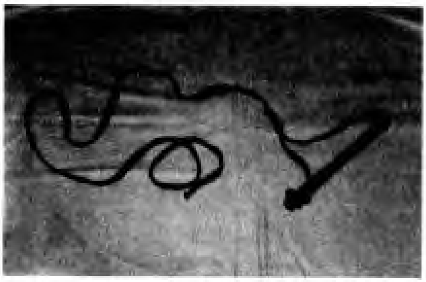
وروک/varuk/ : برّه‌ی کوچک . **نک** : ناروک .

ور-ون/var-van/ (ا.ا) : ۱. تنگ پارچه‌ای که با آن نـوزاد را به گهواره بندند . ۲. تنگ اسب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ور وند /var-vand/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ور بـن /var ban/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ور بنـــد /var band/ ؛ اشـر) ←(س) ؛ آک) ←(س) ؛

ور ون چو/var-van-ču/ (ا.مر) : چوب تنگ گهواره . **نک** : بربندچو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ور وند-چو /var-vand-ču/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ور بن چـو /var ban ču/ ؛ ت) وربند چو /var band ču/ ؛ اشر) ور-ونـده - چو /var-vande-ču/ ؛ آک) ←(اشر) ؛



ور-ون

ورون- ر-داشتن/varun-rə-dāštan/ (مص.مـر) : حمـایت کردن - جانب کسی را گرفتن .

ق) ورون ر داشتن /varun rə-dāštən/ ؛ آ) ←* ؛

ورون ور/varun -var/ (ق.مک/ق.ز) : ۱. بـه آن طـرف . ۲. بعد از آن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ع) به اون ور /bə un var/ ؛

ور-ونی/var vani/ (ا.مص) : کوله‌باری را به دو بند ترکـه بستن. شکلی از بستن کوله‌بار . **نک** : دمل هکاردن .

ب) ور ونـــدی /var-vandi/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ع) ←* ؛

وره/vəre/ (ا) : ۱. حمله . ۲. حمله کردن .

اغر) ←* ؛

وره/varə/ (ا) : برّه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ورّه /varre/ ؛ آک) ←* ؛ پ) وررک /varrak/ ؛

و ره/ve-rə/ : ۱. وی را . ۲. به او .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) و ره /rə-və/ ؛ع) ←* ؛ قـــص) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ او) اهمای /ahmai/ ؛

وره/varə/ (ا) : آب راهی در شالیزار . **نک** : بهره .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

اغر) ۱.←* ، ۲. بره /barə/ ؛ ب) بره /barə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←(ب) ؛

ور هایتن/var-hāitan/ (مص.مر) : ۱. در کنار خود جـا دادن – مورد حمایت قرار دادن . ۲. در آغوش گرفتن .

اغر) ور بییتـــن /var-bayitən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ س) ور هـــایتن /var hāytən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. ورهیتن /var-haytən/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ورهیتن /var haytan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) وریتن /vareytən/ ؛ اشـر) ور-بئتیـن /var-baitən/ ؛ او) وار /vāra/ ؛

وره-بن/vare ben/ (ا.مک) : ازتوابع خرّم‌آباد تنکابن .

وره بنی/vārə bəney/ (ا.مک) : روستایی از توابع تنکابن .

وره بییاردن/vəre-biyārdən/ (مص.مر) : حمله کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

وره په/varə-pe/ (ا.مک/ص.فا) : ۱. نام مکانی در سوادکوه . ۲. به دنبال برّه–حافظ برّه .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) وره گالش /varə gāləš/ ؛

وره چارم/varə-čārem/ (ص.مر) : چوپانی .

قص) ←* ؛

ور هدائن/var-hədāən/ (مص.مـر) : ۱. راه خـود را عـوض کردن – روبرگرداندن . ۲. کنار آمدن – با کســی انـس گرفتن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ورهادائن /var-hādāan/ ؛

ورهکاردن/var-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. آغشـــته کـردن . ۲. مالیدن .

ب) ←* ؛

وره کاکو/varə-kāko/ (ا.مر) : محلّی از مرتع که مرتفع‌تـر است و فقط برّه‌ها را برای چرا به آنجا برند .

آ) ←* ؛

وره کرس/varə keres/ (ا.مر) : جایی که برای نگهداری و حفاظت بره‌های کوچک سازند .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) وره کرس /varə-korəs/ ؛ اشر) ←* ؛

وره کرو/varə-karu/ (ا.مر) : جایگاه شبانه‌ی برّه‌ها .

اغر) ←* ؛ ق) وره کرس /varə kəres/ ؛ بـا) وره - کـرس /varə-kərəs/ ؛ ع) وره کرس /varə keres/ ؛ ت) وره کرس /varə korəs/ ؛ اشر) ←* ؛

وره گالش/varə gāləš/ (ص.مر) : چراننده‌ی بره‌ها .

ق) وره په /varə pe/ ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

وره گوش/varə guš/ (ا.مـر) : علـف صحـرایی کـه در ییلاقات روید و دام‌ها از آن استفاده کنند .

بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) میـش گوش /miš guš/ ؛ اشـر) ←* ؛

وره مار/varə-mār/ (ا.مر) : گوسفند برّه‌دار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قـص) ←* ؛

وره مار هدائن/varə-mār-hədāən/ (مـص.مـر) : نزدیـک کردن بره به گوسفند جهت شیرخوردن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱. وره مار هدائن /varə mār hədāan/ ، ۲. وره مـار هـادائن /varə mār hādāan/ ؛ ع) وره مارهادان /varə mār hādan/ ؛ قص) وره مارهادائن /varə -mār-hādāan/ ؛ ت) ورمار دئـن /varə mār daan/ ؛

ورهمّاز/var-hammāz/ (ص.مر) : ۱. همسایه‌ی مزرعـه . ۲. شریک .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ور همّـاز /var-həmmāz/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) امبـــاز /ambāz/ ؛

ورهم کار/var-hamkār/ (ص.مر) : دو یا چند نفــر کـه در کنار هم در مزرعه کار کنند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ورم - کـار /varəm-kār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

وره وون/varə-vun/ (ا.مر) : اتاق میانی .

اغر) ←* ؛

وره - هدائن/vəre-hādāən/ (مص.مر) : تفت دادن .

اغـر) بـره هدائــن /bəre-hədāən/ ؛ ق) بـره هدائــن /bere hedāən/ ؛ با) بـره هدائــن /bərə - hədāən/ ؛ آ) ۱. بـــره هادائن /bəre hādāan/ ، ۲. بره هدائن /bəre hədāan/ ؛ ع)

بره هادان /bərə hādān/ ؛ قص) بره هدائن /berə-hədāan/ ؛

وره هکاردن/vəre-həkārdən/ (مص.مر) : حمله کردن .

اغر) ←* ؛

وره هکّر/varə hakker/ (ا.مر) : چوبی که چوپان با آن برهٔ تازه زاییده را خشک کند .

ت) ←* ؛

وری/vari/ (ا.مک/ا) : ۱. از توابع چهار دانگهٔ سورتچی ساری . ۲. پهنا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

وریتن/varəyten/ (مص) : ۱. برخورد کردن - تصادم . ۲. ناراحت شدن . **نک** : چک کاردن - چکاتین .

اغر) وربییتن /var-bayitən/ ؛ س) ←* ؛ ت) ←* ؛

وریج/vərij/ (ص.فا/ف.امر) : ۱. گریزنده . ۲. بگریز . ۳. این واژه به گونهٔ پسوندی کاربرد دارد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آک) ووریج /vurij/ ؛

وریج/varij/ (ا.مک) : نام روستایی در چهاردانگهٔ هزارجریبی ساری .

وریس/varis/ (ا) : طنابی که از تابیدن ساقهٔ برنج به دست آید .

ن) ←* ؛ آک) ←* ؛

وریک/verik/ : نوعی خورشت از گوشت چرخ کرده، روغن و چاشنی‌های مختلف . **نک** : بیج بیج .

ع) ←* ؛

وریک بویئن/vərik-bavəyan/ (مص.مر) : ترش شدن شیر.

ن) ←* ؛

وریکنده/varikandə/ (ا.مک) : از روستاهای بابل .

ورین/varin/ (ا.مک) : از توابع راستوپی قائم‌شهر .

ورین/vərin/ (ص.فا) : بُرنده . **نک** : دارکانده .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ورینا /vərinnā/ ؛

ورینا/vərinā/ (ص.فا/ص.ل) : ۱. بریدنی - قابل بریدن . ۲. برنده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.

وریناّ /vərinnā/ ؛ ن) ←* ؛

ورینّا/verinnā/ (ق.ز) : ۱. زمان پشم چینی گوسفند . ۲. زمان بریدن و قطع کردن .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

ورین - بزوئن/verin-bazuan/ (مص.مر) : قطعه قطعه کردن چوب‌های کلفت . **نک** : گال-گالی .

س) ورین بزوئن /verin-bazuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) بینه بزان /binə bezān/ ؛ ت) بینه زئن /binə zaan/ ؛

ورین ور/varin -var/ (ق) : ۱. به این سو . ۲. از این پس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛

ورینه - ورینه/vərinə-vərinə/ (ص.مر) : **نک** : برینه برینه .

ن) ←* ؛

وری وری/vari-vari/ (ا/ا.مص) : ۱. راه میان‌بر و شیب‌دار . ۲. چپ چپ نگاه کردن . ۳. انحراف از مسیر اصلی . **نک** : اچر - ورمال .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ور وری /var- vari/ ؛ قص) ←ع) ؛ آک) ←* ؛

وز/vez/ (ا.صو/ا) : ۱. صدای کوتاه و ناچیز مثل صدای بال مگس . ۲. کفک غذا .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

وزاغ/vəzāq/ (ص.نس) : ۱. فراری - رموک . ۲. سرحال .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

وزان/vazān/ (ا) : ۱. آبشاری که در سرچشمهٔ رود تشکیل می‌شود . ۲. بخش عمیق و گود رود در قسمت علیا .

ع) وزون /vazon/ ؛ ت) ←* ؛

وز بزان/vez bezān/ (مص.مر) : بروز صدایی ضعیف و نامفهوم .

ع) ←* ؛

وز-بزئن/vəz-bazoan/ (مص.مر) : جوش آمدن و خراب شدن ماست . **نک** : پخ بیارده .

اغر) وز بزئن /vəz-bazoən/ ؛ قص) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

وزدائن/voz-dāən/ (مص) : پریدن – جهیدن . نک : بزدائن .

اغر) ←** ؛ ق) بوزیین /baveziyən/ ؛ با) وزهدائن /- vəz hədāən/ ؛ ت) واز کردن /vāz kərdən/ ؛

وزرسن/vezeressan/ (مص) : دریدن – پاره کردن. پاره شدن لباس .

ع) ←** ؛

وزرسه چشم/vazerəsə-čošm/ (ص.مر) : بی حیا . نک : چش دریده .

ق) وق بزه چش / vaq bazə čəš/ ؛ با) وق- بزوئه – چش /vaq-bazuə-čəš/ ؛ ع) ←** ؛ قص) وق بزه چش /-veq bazə-čəš/ ؛ ت) ←** ؛

وزرندنئن/vazərandeneən/ (مص) : پاره کردن – جدا کردن –گسلاندن . نک : پسا .

ع) وزرانین /vazərāneyan/ ؛ ت) ←** ؛

وزکلو/vaz kəlo/ (ا.مک) : روستایی در نواحی کوهستانی نور .

وزگه/vəzgə/ (ا) : جوانه .

ق) ازگه /azgə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) ازگه /ezgə/ ؛ ت) ←** ؛ آک) غونچه /qunčə/ ؛

وزلاق/vazlāq/ (ص) : ۱. پرسروصدا . ۲. شارلاتان . نک : جغ و وغ – جغّاد .

ت) ←** ؛ آک) شرابه شور /šarāba-šur/ ؛

وزلاق داد/vəzəlāq dād/ (ا.مر) : فریاد و جیغ ناگهانی و بلند .

ت) ←** ؛

وزملا/vez məlā/ (ا.مک) : از توابع بنافت ساری .

وزمه کوه/vazmə-ku/ (ا.مک) : کوهی به ارتفاع ۲۳۰۳ متر در ارتفاعات جنوبی منطقه‌ی کردکوی .

وزمین/vazmin/ (ص.نس) : آدم فربه – سنگین وزن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛

وزن/vazon/ (ا) : ۱. گرداب . ۲. نقطه‌ای از بلندی که آب از آن بیرون زند . ۳. آبگیر . نک : اگردشی .

ق) ←** ؛ با) ورزن /varzən/ ؛ ع) ←** ؛

وزنا/vaz-nā/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در بالا لاریجان شهرستان آمل .

وزنه/vaznə/ (ا) : مقیاس اندازه‌گیری باروت .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) وزنّه /vazannə/ ؛

وزوار/vezvār/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان بندرگز .

وزوار/vəz vār/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر .

وز–وز/vaz-vaz/ (ا.صو) : صدای برخی حشرات .

اغر) وزوز /vəz-vəz/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←** ؛

وز وزی – می/vəz-vəzi-mi/ (ا.مر) : موی در هم و بادکرده – موی فر و پرپیچ و شکن . نک : پیین .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. وز وزی می /vəz vəzi mi/ ؛ ع) ←** ؛ ت) وز وزی مو /vəz vəzi mu/ ؛

وزون/vazon/ : گرداب – نقطه‌ی عمیق رودخانه یا دریا .

آ) وزون /vazun/ ؛ ع) ←** ؛

وزیک/vezik/ (ا) : شن و ماسه .

ق) وازی /rāzi/ ؛ با) وازیک /vāzik/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ ت) وزیک /vazik/ ؛ آک) فیرش /firš/ ؛

وزّیین/vəzziyən/ (مص) : پریدن – جهیدن .

اغر) وزدائن /vozdāən/ ؛ ب) ←** ؛ ق) بوزیین /bavəziyən/ ؛ ع) وازبزان /vāzbezān/ ؛ آک) وازگودن /vāz-gudan/ ؛

وژه/važə/ (ا.مک) : نامِ کوهی در جواهرده رامسر .

وس/vas/ درست به اندازه – بس و کافی . نک : برد – چک و پک .

اغر) ۱.←** ، ۲. بس /bas/ ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. وست /vast/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) وسّ /vass/ ؛ قص) وسّه /vassə/ ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛ پ) وس /vas/ ؛

وسّا/vossā/ (ص.مف) : پاره شدنی .

س) وسا /vosā/ ؛ ق) وسا /vəsā/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. بوسّا /bussā/ ؛ آ) بوسّا /bussā/ ؛ ن) ←** ؛

وسار/vesār/ (ص) : ۱. آب ولرم . ۲. بینایی .

ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. وسار /vəsār/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) وسار /vəssār/ ؛ قص) ←** ؛

وسّا کلا/vəssā kəlā/ (ا.مک) : از توابع دشت‌سرآمل .

وساله/vəsālə/ (ا.مک) : نام مرتع و روستایی در لفور سواد کوه .

وس بانو/vas bānu/ (ا.مر) : نام دختران – علت انتخاب آن آرزوی کافی بودن فرزند یا حداقل فرزند دختر می‌باشد.

ع) ←** ؛

وستا کلا/vostā-kəlā/ (ا.مک) : از توابع علی‌آباد قائم‌شهر .

وست بیین/vast-biyən/ (مص.مر) : بس بودن – کافی بودن .

اغر) وس بیین /vas-biyən/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) وس بیئن /vasbiən/ ؛ با) وس-بیّن /vas-bayyen/ ؛ آ) وس بیّن /vas bayyan/ ؛ ع) وس بین /vas beyan/ ؛ قص) وس بیین /vas-biyan/ ؛ ت) وس بئن /vas baan/ ؛ آک) وس بون /vas-bon/ ؛

وستن/vastan/ (مص) : بستن .

اغر) دوستن /davəstən/ ؛ س) دوستن /davəstən/ ؛ ق) دوسّن /davəssən/ ؛ با) وستن /vastan/ ؛ آ) دوسّن /davəssan/ ؛ ع) دوسّن /davessan/ ؛ ت) دبسن /dabəsan/ ؛ آک) وستن /vastan/ ؛

وستن/vestən/ (مص) : میل داشتن– هوس داشتن .

اغر) ←** ؛ ب) بوستن /bavestən/ ؛ س) ←** ؛ ق) وسّن /vessən/ ؛ با) وسّن /vassan/ ؛ آ) وسّن /vessan/ ؛ ع) ←(با) ؛ آک) واستن /vāstan/ ؛

وسته/vestə/ : برای– متعلق به . نک : بست .

اغر) ۱.←** ، ۲. وست /veste/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. ته وسّه /te vasse/ ، ۲. تسّه /tesse/ ؛ ع) وسه /vəsə/ ؛ اشر) وسته /vəstə/ ؛

وسته/vaste/ (ف) : بس است – کافی است .

اغر) ۱.←** ، ۲. بسته /bastə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آک) وسته / /vastə ؛

وسته ما/vəste-mā/ : برای ما . نک : ام وسته .

س) اموسته /am-vəstə/ ؛ ق) امسّه /amesse/ ؛ با) ۱. امسّه /aməssə/ ، ۲. امه وسّه /ame-vəssə/ ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. امه وسّه /ame vəsse/ ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. بسته ما /bəste-mā/ ؛ آک) می واسیه /mi vāsiah/ ؛

وسته وشا/vastə-vəšā/ (ا.مک) : چشمه‌ای در کوهستان بندپی بابل .

وسر/vəsərə/ : ۱. از برای – به خاطر . ۲. باید . نک : بسست .

ع) ←** ؛ آک) واسی /vāsi/ ؛

وسری دن/vəsəridan/ (مص) : انعقاد چربی – تغییر حالت چربی از مایع به جامد .

ق) بسر سن / /besressən ؛ ع) بسّرسّن /basəressan/ ؛ ت) اسرسن /eseresen/ ؛ اشر) ←** ؛

وسس/vəses/ (ص) : زمین نرمی که در اثر بارندگی ، گل آلود شود .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

وسط دهی کا/vasət- dahi-kā/ (ا.مر) : از انواع بازی . نک : خوامّه کا .

وسکل/vaskal/ (ا.مک) : از توابع دابوی جنوبی در آمل .

وسمی/vasmi/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

وسن/vosən/ (ص.فا) : ۱. پاره کننده . ۲. پسوندی است .

اغر) وسناننده /vosənāndə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. وسن /vesən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) وسن /vəsən/ ؛ آ) ←(با) ؛ آک) ورسن / /vorsan ؛

وسندین/vəsəndiən/ (مص) : پاره کردن . نک : بوسندین.

ق) ←** ؛ آ) بوسنّین /busənniyan/ ؛

وسنی/vasni/ (ا) : هوو – مناسبت همسر یا همسران متعدد یک مرد نسبت به یکدیگر . نک : اوزنی .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد .
قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) وسنی /vəsni/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) هسنی /hosni/ ؛ قص) ←** ؛ ت) اوزنی /owzəni/ ؛ اشر) ←** ؛

وسنی - گزنا/vesni-gazenā/ (ا.مر) : گزنه‌ی بی‌خار - که نام علمی آن album–samium می‌باشد ایـن گیـاه از آنجا که شبیه گزنه است در تبری وسنی‌گزنا به معنـی: هووی گزنه نامیده می شود .

ق) ترگزنه /tar geznə/ ؛ با) ←** ؛ آ) کرگزنـا /kargaznā/ ؛ ن) ←** ؛ ت) کرگزنا /kar gazenā/ ؛

وسوی کوه/vasuye-kuh/ (ا.مـک) : کوهـی در ییلاقـات ولوپی نزدیک آلاشت سوادکوه .

پ) اسی /asay/ ؛

وسّه/vessə/ : ۱. برای - به خاطر . ۲. باید . **نک** : بست .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) وسّه /vəssə/ ؛ ع) وسـه /vesə/ ؛ ت) وســه /vasə/ ؛ اشر) ←(آ) ؛ آک) واسـیه /vāsiye/ ؛

وسه/vasə/ (ف.امر) : بایست - باید . **نک** : بس .

ق) وسّه /vassə/ ؛ ع) وسه /vesə/ ؛ ت) ←** ؛ آک) بیسا /biysā/ ؛

وسّه/vassə/ (ف.امر) : بس است - کافی است .

اغر) ۱.←** ، ۲. بســه /basə/ ؛ س) وسـته /vastə/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) ←** ؛ پ) وس /vas/ ؛

وسه چشمه/vose češmə/ (ا.مک) : چشـمه‌ای در روسـتای یخکش بهشهر .

وسّیر/vessəyer/ : ۱. باید . ۲. به خاطر - از بـرای . نـک : بست .

ق) وسّه /vesse/ ؛ ن) ←** ؛

وسّی - سر/vessiyə-sar/ (ا.مک) : ازتوابع خانقاه پـی قـائم شهر .

وسّی کش/vessiyəkaš/ (ا.مک) : از توابـع ولـوپـی قـائم شهر .

وسّیه/vassiə/ (ا) : رانش زمین .

س) وسّییه /vəssiyə/ ؛ ق) ←** ؛

وسیه/vəsyə/ : **نک** : وسس .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛

وسّیه کش/vəssiyə-kaš/ (ا.مک) : نام روستایی در ولوپـی قائم‌شهر .

وسّییه بردن/vəssiyə-bordən/ (مص.مر) : گسـل رفتـن - شکافتن و رانش زمین .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

وش/vaš/ (ص) : خیره شدن به چیزی - مبهوت شدن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

وش/vəš/ (ص) : بز نری که بـرای جفـت‌گیـری پـرورش داده شود .

ت) ←** ؛

وشا/vošā/ (ا) : چوبی بلند که آتش تنور یا اجـاق را بـا آن هم زنند .

س) ←** ؛

وشا/vəšā/ (ص) : گشاد- باز . **نک** : بشا .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ پ) وسات /visāt/ ؛

وشا/vəšā/ (ا) : بید فرش - حشره‌ای که قالی‌های دسـت بافت و پارچه‌های پشمی را ضایع کند . **نک** : شانش .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ اشر) ←** ؛

وشا/vešā/ (ص) : گشاد .

ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

وشائن/vošāən/ (مص) : بازکردن .

س) ←** ؛ ق) وشائن /vušāen/ ؛ آ) ۱. وشـائن /vəšāan/ ، ۲. بوشائن /bušāan/ ؛ ت) باشتن /bāštən/ ؛ پ) وشـیاتن /višātan/ ؛

وشابزه/vəšā-bazə/ (ص.مف) : سن زده - بید زده . **نک** : شاش بزه - بیدبزه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

وشار/vešār/ (ص) : ولرم- نیمه گرم . **نک** : وسار.

ب) وسـار /vəsār/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛ آک) لالیم /lālim/ ؛

وشار/vəšār/ (ص) : بیدار .

ق) ← ؛ با) ۱.← ، ۲. ویشار /višār/ ؛ آ) ←(با) ؛

وشا شاخ/vəšā-šāx/ (ص.مر) : گاوی با شاخ‌های بزرگ و باز . **نک** : الاشاخ .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ولاشاق /velā šāq/ ؛ آک) واله شاخ /valə šāx/ ؛

وشان/vešān/ (ض) : آن ها .

اغر) ←* ؛ ب) وشن /vešon/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ آ) وشون /vəšun/ ؛ ع) اوشون /ušon/ ؛ قص) ←(ب) ؛ ت) اوشن /ošən/ ؛ اشر) ←* ؛

وشا- وشا/vašā-vašā/ (ص.مر) : باز باز .

س) وشا وشا /vəšā-vəšā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛

وش بو/vəše bu/ (ا.مر) : بوی تند ادرار .

ت) ←* ؛

وشت/vəšt/ (ا.مص) : حرکت ناگهانی – جهش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ویشت /višt/ ؛ ق) ←* ؛ ت) واز /vāz/ ؛

وشت/vəšt/ (ا.مص) : جا افتادن آش یا خورشت .

اغر) ۱.←* ، ۲. وش /vəš/ ؛ ب) ←* ؛ س) وشت /vašt/؛

وشت بزوئن/vašt-bazuən/ (مص.مر) : ۱. رشد کردن درخت . ۲. جهیدن و پریدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ قص) وشت بزوئن /vašt-bazuan/ ؛ ت) نشت زئن /nešt zaan/ ؛ پ) ویشکیدن /viškidan/ ؛

وشت دکتن/vəšt-daketən/ (مص.مر) : جا افتادن خورشت.

اغر) ۱.←* ، ۲. وش دکتن /vəš-daketən/ ؛ س) وشت دکتن /vašt-daketən/ ؛ ق) ←* ؛ آک) جادکتن /jā-dakatan/ ؛

وشتر/veštər/ (ص) : بیشتر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ویشتر /vištər/ ؛ ق) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ویشتر /vištar/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

وشتلک واز/veštelek-vāz/ (ا.مص) : پریدن ناشی از شادی .

ت) ←* ؛

وشتل و واز/vašt-o-vāz/ گسترده، فراوان، انبوه .

ب) ←* ؛

وشته/vəštə/ (ا) : ۱. جوانه –نهال .

اغر) ←* ؛ آ) وشته /vaštə/ ؛

وشته/vaštə/ (ا) : ۱. اخگر . ۲. چوبی بلند که آتش تنور و اجاق را با آن هم زده یا جا به جا کنند . **نک** : انگشت کلو – بریزدو .

س) وشا /vošā/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) وشته /vašte/ ؛

وشته کال/veštə-kāl/ (ا.مر) : مشعل بزرگ .

ق) وشته کل /vaštə kal/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) تش کل /taš kal/ ؛ آک) چوچراغ /ču-čarāq/ ؛

وشته کل/vaštə-kal/ (ص.مر) : هیزم نیم سوخته و دارای آتش . **نک** : چچکل .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وشته /vaštə/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) تش کل /taš kal/ ؛

وشته واش/vəštə-vāš/ (ا.مر) : ۱. نوعی خورشت بومی . ۲. نوعی سبزی . **نک** : بزواش .

با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بشته واش /bəštə vāš/ ؛

وش داشتن/vəš-dāštən/ (مص.مر) : خوب ور آمدن خمیر و آماده شدن برای پخت نان.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

وشر/vəšer/ (ا.مص) : نشخوار .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وشر/vəšer/ : صدای مرغ تخم گذار پیش از گذاشتن تخم. نوعی صدا که نشانه‌ی زمان تخم گذاری مرغ است .

ب) ←* ؛

وشکو/vošku/ (ا/ا.مص) : ۱. شکوفه‌های درختان جنگلی . ۲. وفا نکردن به پیمان . ۳. گاو سفید رنگ باخال‌های

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

سیاه یا قرمز . **نک** : چلو .

ب) اشکو /eśku/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) وشکو /vəšku/ ؛ آ) وشکو /vəšku/ ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) وشکو /voškow/ ؛

وشکوته/vəškutə/ (ف/ص.مف) : ۱. شکفت۲. باز شده – شکفته .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

وشکه سرا/vaškə-sarā/ (ا.مک) : نام جنگلی نزدیک دهکده‌ی چارز در کلار آبادعبّاس آباد .

وشل/vəšel/ (ص) : ۱. خوراک بی‌مزه . ۲. لوس و ننر .

ب) ←* ؛ س) وشیل /vəšil/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ع) وشیل /vešil/ ؛ ت) ←(س) ؛

وشلاق/vəšlāq/ : **نک** : پشت لاق .

س) ←* ؛

وشل هکاردن/vəšel-həkārdən/ (مص.مر) : لوس کردن .

ب) ←* ؛ ق) وشیل هاکردن /vešil hākərdən/ ؛ آ) ۱. وشیلی هاکردن /vəšili hākərdan/ ، ۲. وشیلی هکردن /vəšili hakərdan/ ؛ ع) وشیل هاکردن /vešil hākordan/ ؛

وشم/vəšəm/ (ا) : بلدرچین . **نک** : بدبده .

ق) ←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) ووشوم /vušum/ ؛

وشمگیر/vošmgir/ (ا.مک/ص.فا) : ۱. روستایی در سه کیلومتری باختری شهرستان کتول . ۲. صیّاد بلدرچین . **نک** : پیچک ملّه .

وشمگیر/vošm-gir/ (ا) :

از فرمانروایان زیاری که از ۳۲۴ تا ۳۵۷ هـ.ق به مدّت سی و سه سال در گرگان و بخشی از تبرستان حکومت راند. وشمگیر در تاریخ گاه به دشمن‌گیر نیز شهره است.

وشنه/vašəne/ (ف) : می‌درخشد .

ق) بوشتن /buštən/ ؛ ن) ←* ؛

وشنا/vəšnā/ (ص) : گرسنه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وشنا /vašnā/ ؛ ن) وشنا /vašnā/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(ن) ؛ اَک) ←(ن) ؛

وشنابتیم/vəšnā-bətim/ (ص.مر) : شکم گرسنه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وشنابتیم /vašnā bətim/ ؛ ع) وشنااشکم /vašnā eškəm/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) وشنا شکم /vašnā šəkam/ ؛

وشنابویین/vəšnā-baviyən/ (مص.مر) : گرسنه شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وشنا بیّن /vəšnā-bayyən/ ؛ ق) ←* ؛ با) وشا بیّن /vəšnā byyən/ ؛ آ) وشنا بیّن /vəšnā byyan/ ؛ ع) وشنابوین /vašnā baveyan/ ؛ قص) وشنا بیّن /vašnā-bayyan/ ؛ ت) وشنابئن /vašnā baan/ ؛

وشناسک/vašnā-sak/ (ش.ج) : سگ گرسنه – در مقام تحقیر به آدم کم مایه یا نو کیسه گفته می‌شود .

س) وشناسگ /vəšnā - sag/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←* ؛

وشناورگ/vašnā- verg/ (ش.ج) : گرگ گرسنه – در مقام تحقیر به آدم ستیزه جو و مهاجم گفته می شود .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

وشنایی/vəšnāyi/ (ا.مص) : گرسنگی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وشنایی /vašnāi/ ؛ ع) ←* ؛ قص) وشنی /vašni/ ؛ ت) وشنی /vašney/ ؛ اَک) وشنایی /vašnāəi/ ؛

وشنسّن/vašenessan/ (مص) : نور پراکندن – درخشیدن .

ق) وشتن /vuštən/ ؛ ن) ←* ؛

وشنّن/vešennen/ (مص) : ۱. باز کردن هر چیز . ۲. باز کردن دسته‌های شالی بعد از مرحله‌ی اوّل لگدمال کردن اسب‌ها در خرمن .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

وشون/vəšun/ (ض) : آن‌ها . **نک** : آدم نمونا .

اغر) وشان /vešān/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. وشن /vešon/ ؛ س) ۱.←* ، ۲. وشن /vəšon/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) وشنو /vašno/ ؛ ع) اوشن /ušon/ ؛ قص) وشن /vešon/ ؛ ت) اوشن /osən/ ؛ اشر) ←* ؛ اَک) اوشون /ošon/ ؛ پ) وشان /všān/ ؛

وشه/vošе/ (ف.امر) : بازکن .

س) بشه /bošе/ ؛ ق) بوشا /bušā/ ؛ آ) بوش /buš/ ؛ ن) ←* ؛ ع) وازها کن /vaz hākon/ ؛

وشه/vašə/ (ا) : ۱. اضطراب . ۲. آشوب .

اغر) ۱.←* ، ۲. شته وشه /tašə- vašə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ آ) تش وشه /taš - vašə/ ؛ اشر) ←* ؛ او) وشه /vašə/ ؛

وشیل/vəšil/ (ص.ا) : ۱. آدم سبک عقل . ۲. آبدزدک . ۳. شرمنده . **نک** : ببلاس – آله .

ب) ۱.←* ، ۲. وشل /vəšel/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ویشیل /višil/ ؛

وشین/vašoyan/ : فرو رفتن تیغ یا سوزن در بدن .

قص) ←* ؛

وشی نی/vešini/ : مال او .

ق) وشونه /vəšunə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ت) ←* ؛

وغ/vaq/ (ص/ش.ج) : ۱. حالت چشمی که از حدقه در آمده باشد . ۲. در مقام توهین و به معنی: واغ زدن به کار رود .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ اشر) ←* ؛

وغ بکاردن/bakārdən – vaq/ (مص.مر) : ۱. لاغر شدن . ۲. کم‌توان شدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) وغ ها کردن /vaq hākərdan/ ؛ ع) واغ بیردن /vāq - bəyardan/ ؛

وغ ووغ/vaq - vuq/ (ا.صو) : جیغ و داد– سر وصدا .

ق) ←* ؛ آ) وغ وغ /vaq vaq/ ؛ ن) ←* ؛

وغه وغه/vaqə- vaqə/ (ا.مر) : سرو صدا – کنایه از: بلند حرف زدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) وغ وغ /vaq - vaq/ ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وغّه وغّه /vaqqə- vaqqə/ ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ اشر) وغّه وغّه /vaqqə- vaqqə/ ؛

وغه وغه هکاردن/vaqqə- vaqqə- həkārdən/ (مص.مر) : سر و صدا کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. دغّه دغّه هاکردن /vaqqə-vaqqə-hākərdan/ ، ۲. وغّه وغّه هکردن /- vaqqə vaqqə-hakərdan/ ؛ ع) وق وق ها کردن /vaq - vaq - hākerdan/ ؛ قص) ←(ع) ؛

وف/vef/ : بافنده که واژه‌ی پسوندی است.

ب) ←* ؛ س) وف /vəf/ ؛ ق) وف /vaf/ ؛ با) ←(س) ؛ قص) واف /vāf/ ؛

وفه/vofə/ (ا) : نخ‌های عرض پارچه که با «مکّو» پهن شود . **نک** : مگو.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) وافه /vāfə/ ؛

وق/vəq/ (ا) : دل و روده و امعاء و احشاء حیوان .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) وق /vaq/ ؛ ن) ←* ؛

وقاک/vəqāk/ (ا) : پرنده ای است که پاهای بلند دارد .

آ) ←* ؛

وقلیاف/vaqolyāf/ (ا) : از خاندان‌های روستای دیلار کلارستاق آمل .

وک/vak/ (ا) : قورباغه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. وگ /vag/ ؛ ن) ←* ؛ ع) پیروک /pir vak/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ول – غاز /val - qāz/ ؛



وک

وکا/vəkā/ (ا) : لک لک – پرنده‌ای سفید رنگ که از غاز بزرگتر است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

وکاج/vəkāj/ (ا.مک) : از توابع لاله‌آباد بابل .

وکاک/vəkāk/ (ا) : پرنده ای به اندازه‌ی اردک که رنگ سینه‌اش سفید می‌باشد .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

وکاهی/vəkāhi/ (ص) : برّه‌ی نر کمتر از یک سال .

س) وکا /vəkā/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.



وکا

وک دندون/vak - dandun/ (ص.مر) : کنایه از: کسی که دندان ندارد یا برخی از دندان‌هایش ریخته و خوب نتواند حرف بزند .

ب) ←* ؛ س) بی دندون وک /bi - dandun- vak/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. وک دنّون /vak - dannun/ ، ۲. وگ دنّون /vag - dannun/ ؛ قص) وک دنّون /vak - dannun/ ؛

وک سنو/vak - sano/ (ا.مر) : شنای قورباغه .

ن) ←* ؛

وک لیز/vakə lis/ (ا.مر) : جلبک .

اغر) وکِ لیس /vake - lis/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) پیروک دواج /pirvak duāj/ ؛

وک لیس/vake - lis/ (ا.مر) : جلبک . نک : آمیس - الش.

اغر) ←* ؛ ب) وگ لیس /vag - lis/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) وک لیز /vakə - liz/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. وگ لیز /vagə liz/ ؛ ن) ←(با) ؛ع) پیروک دواج /pirvak - duāj/ ؛ ت) پیروک لحب /pirvak lahab/ ؛ اشر) ول – غازه /-val

/qāzə/ ؛ آک) لیم /lim/ ؛

وک وکه/vak - vakə/ (ا.مر/ا.صو) : ۱. داد و بی داد – سر و صدا . ۲. صدای قورباغه را هم گویند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وکه وکه /vəkkə- vəkkə/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) وکه وکه /vakkə- vakkə/ ؛

وک و ویر/vek - o- vir/ : دلهره– نگرانی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ع) پت و پیر /pato pir/ ؛

وکه/vakə/ (ا) : کلیه .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ او) وریزک /varezka/ ؛

وکّه وکّه هکاردن/vakkə - vakkə-həkārdən/ (مص.مر) : گفتگوی پر سر و صدا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وکّه وکّه ها کردن /vakkə- vakkə - hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. وکّه وکّه هکردن /vakkə- vakkə- hakərdan/ ، ۲. وکّه وکّه ها کردن /vakkə- vakkə hākərdan/ ؛ع) هت هته /hat - hatə/ ؛

وکیشن/vakišeən/ (مص) : جوجه در آوردن .

ت) ←* ؛

وگ/vag/ (ا) : قورباغه .

اغر) وک /vak/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ع) پیروک /pir-vak/ ؛ پ) وزغ /vazaq/ ؛

وگ/vag/ (ا) : ۱. کلیه – قلوه . ۲. قورباغه .

قص) ←* ؛

وگاردنئن/vəgārdeneən/ (مص) : بالا آوردن – استفراغ کردن .

ق) وازنش /vāzənəš/ ؛ آ) ←(قص) ؛ ت) ←* ؛

وگرد/vagərd/ (ف.امر) : باز گرد-برگرد . **نک** : بردگرد .

س) دگرد /dagərd/ ؛ آ) ←(س) ؛ع) ←(س) ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) وگرد /vagard/ ؛

وگرسن/vageresen/ (مص) : برگشتن . **نک** : په کت .

آ) دگردسّن /dagərdəssan/ ؛ع) دگرسّن /dagərəssan/ ؛ ت) ←* ؛

وگر - نا/vagər- nā/ : وگرنه – غیر از این .

اغر) ۱.←* ، ۲. لگه نا /age nā/ ؛ ب) اگی نا /angi nā/ ؛

س) اگنا /agənā/ ؛ ق) وگرنه /vagərnə/ ؛ با) ←(ق) ؛ ن) ←** ؛ع) وگرنا /vagar - nā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←** ؛

وگ - غسل/vag - qosl/ (ا.مص / ص.مر) : ۱. زود به زود حمّام کردن و کنایه از: هم خوابی زیاد . ۲. زیر آبی . **نک** : انهی .

با) ←** ؛

وگ گی/vage - gi/ : **نک** : پیر- بک - لهب .

قص) ←** ؛

وگ لیز/vagə liz/ (ا.مر) : خزه‌ی روی آب .

س) وک لیز /vak - liz/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) پیروک دواج /pirə- vak duāj/ ؛ ت) پیروک لحب /pirvak lahab/ ؛

وگی/vagi/ (ا) : جلبک برکه .

قص) ←** ؛

ول/vel/ (ص) : بیکاره – سرگشته – آزاد – رها . **نک** : اجن – الندر و چلندر .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) دل /dal/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ویل /vəyl/ ؛ اشر) ۱. ویل – گرد /vilə-gard/ ، ۲. ویل /vil/ ؛ | گ) ←** ؛

ول/val/ (ص) : موّرب – کج– اریب . **نک** : ارب .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) وال /vāl/ ؛

ول - آئن/val - āan/ (ا.مر) : شمشیر .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛

ول - آدم/vəl - ādəm/ (ص.مر) : آدم هرزه گرد .

اغر) ول آدم /vel - ādəm/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ویله – آدم /vəylə- ādəm/ ؛ع) ول ویلن /velə- vayon/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ویله – آدم /vilə- ādəm/ ؛

ول – آغوز/āquz–val/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

ولا/vəlā/ (ص/ق) : ۱. پهن – گسترده . ۲. گاه – زمان – بار . **نک** : پم .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ولار /velār/ ؛ ت) ←** ؛

ولا - بیه/velā - babə/ (ص.مف) : پاشیده شده . **نک** : چرتک .

ق) ←** ؛ آ) ولابیی /vəlā- bai/ ؛ع) ولارهایئت /velār - hāit/ ؛ قص) ولو بیه /vəlu - baye/ ؛ ت) ولوبب /velow - baba/ ؛

ولاتی/vəlāti/ (ص.نس) : بومی– ولایتی – اهل ولایت .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ولایتی /vəlāyəti/ ؛ با) ولایتی /vəlāyti/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛

ولاج/vəlāj/ (ا) : ۱. عروس کم سن و سال . ۲. ایام عروسی .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

ولار/velār/ (ص) : ۱. گشاد و باز – وارفته . ۲. پراکنده . **نک** : الا .

ب) ولار /vəlār/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ولا /vəlā/؛

ولار/valār/ (ا.مک) : مرتعی در نزدیکی روستای ساس نوشهر .

ولار - چشمه/vəlār - česmə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در جنوب‌غربی درازنوی کردکوی .

ولاردن/volārdən/ (ف.امر) : ۱. بازکن- پاره کن . ۲. بپاشان .

ق) ولار هدائن /vəlār - hədāən/ ؛ با) ولار هدائن /vəlār hədən/ ؛ آ) ۱. ولار هاده /vəlār hāde/ ، ۲. ولار هده /vəlār hade/ ؛ ن) ←** ؛ع) ولار هادن /velār hādən/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ورزندن /vazərandən/ ؛ آک) ولاردن /valārdan/ ؛

ولاردنی/vəlārdəni/ (ص.مف) : پاره شده– باز شده .

س) ←** ؛ آ) ۱. ولارهدا /vəlār hədā/ ، ۲. ولار هادا /vəlārhādā/ ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ورزندنیه /vazərandeniya/ ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ولارده/vəlārde/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر .

ولارز/vəlārz/ (ا.مک) : نام قدیمی محمّدآباد که روستایی در هزارجریب بهشهر است.

ولار - هدائن/velār - hedāən/ (مص.مر) : پهن کردن - افشان کردن - باز کردن . نک : الارهکاردن .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. ولار هدائن /vəlār hədāan/ ، ۲. ولار هادائن /vəlār hādāan/ ؛ ع) ولارهادان /vəlār hādān/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ولوییتن /vəloweytən/ ؛

ولاش آباد/vəlāš- ābād/ (ا.مک) : از دهکده‌های متروکه‌ی زیارت واقع در استرآباد رستاق گرگان .

ولاشاخ/vəlā šāx/ (ص.مر) : گاوی که دارای شاخ‌های باز و بزرگ است .

ق) الا شاخ /əla šāx/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ولاشاق /vəlā šāq/ ؛ آک) وال شاخ /val- šax/ ؛

ولاشت - سر/vəlāšte - sar/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

ولا شد/vəlā šed/ (ا.مک) : از توابع اندودرود بهشهر .

ول اشکل/val - əškel/ (ص.مر) : چلاق - دارای پای معیوب .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. چفت اشکل /čaft əškel/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ول په /valə - pā/ ؛ آک) گاچ /gāč/ ؛

ولاشکی/valāški/ (ا.مک) : از دهکده‌های سدن‌رستاق گرگان .

ولاشید/valāšid/ (ا.مک) : از توابع میان‌رود نور .

ولاغوز/vəlāquz/ (ا.مک) : روستایی جنب شهرکردکوی .

ول - افرا/val - əfrā/ (ا.مک) : روستایی در فاصله شش کیلومتری جنوب‌شرقی بندرگز .

ولامده/vəlāmde/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی هزارجریب ساری .

ولا - ولا- شین/velā- velā- šeyan/ (مص.مر) : گشاد گشاد راه رفتن . نک : الا الا بشیین .

ق) ←* ؛ با) ولا ولا هنیشتن /vəlā-vəlā-həništən/ ؛ آ) ۱. ولا ولا بوردن /vəlā-vəlā- burdan/ ، ۲. الشت بزوئن /aləšt bazuan/ ؛ ع) الا الا بشین /elā- elā-bašeyan/ ؛ آک) والا والا /vālā - vālā/ ؛

ولاویتن/vəlā veytən/ (مص.مر) : پهن کردن - گستردن.

ق) ولو بین /vəlu bayən/ ؛ ت) ←* ؛

ول - بئن/val - baen/ (مص.مر) : ۱. اخم کردن . ۲. دولا شدن - چهار دست و پا راه رفتن . نک : پوک دکتن .

ق) ول بین /val - bayən/ ؛ با) ول بیّن /val - baeyən/ ؛ آ) ول بیّن /val - bayyan/ ؛ ع) ول ولی بشیین /val - vali - bešeyan/ ؛ ت) ول بئن /vala - baan/ ؛

ول - پت/valə - pet/ (ص.مر) : کج و کوله .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) وله و /vale- ve/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ول پشت/vəl - pəšt/ (ا.مک) : کشتزاری نزدیک روستای کوهپر کلاردشت .

ول تک/val - tek/ (ص.مر) : ۱. کج منقار . ۲. کج دهان - اعوجاج و ناراستی در لبها و دهان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ول تک /valə - tək/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ول تک /valə - tak/ ؛ اشر) وله تک /vale- tek/ ؛

ول - جت/valə - jet/ (ا.مر) : چوبی که به گردن گاو نر اندازند و دسته‌ی چوبی خیش را به آن وصل کنند - یوغ . نک : ال چو .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) جت /jət/ ؛ ت) ←(قص) ؛

ول جو//valə- ju/ (ص.مف) : نجویده .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ولجو /valju/ ؛

ولچره/val čarə/ (ا.مک) : تپّه‌ای در ولوپی سوادکوه .

ول چره/val - čarə/ (ا.مک) : ارتفاعی در سوادکوه .

ول چفت/val- čaft/ (ا.مر) : سرپناهی که در آغل گوسفندان سازند .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

ق) ←* ؛ قص) ←* ؛

ول چو/val - čow/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. کنایه از : فرد شرور و لجوج . ۲. چوب کج . **نک** : چوگل .

اغر) ول چو /val - ču/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* وله چو /valə - ču/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←(آ) ؛

ول خر/valə - xar/ (ص.مر) : خرلنگ، که در مقام توهین به افراد لنگ گفته شود .

با) ←* ؛

ول خلنگلی/valə- xəlangəli/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. چوب ناصاف و کج و کوله . ۲. کنایه از: آدم نادرست و ناصاف .

آ) ول خلنگ /xalə xəlang/ ؛

ولخ - لنگی/valexə- langi/ (ص.نس) : کج و معوج .

با) ←* ؛ ع) ول ویل /valə- vil/ ؛

ول درّه/val - darrə/ (ا.مک) : درّه‌ای در منطقه هزارجریب بهشهر .

ول دکتن/val- dakətan/ (مص.مر) : کج افتادن– کنایه از: تیره شدن رابطه و عدم اعتماد .

اغر) ۱.←* ، ۲. ول دکتن /val - daketən/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *قص)* ←* ؛

ولدم/val - dem/ (ص.مر) : ۱. هزره . ۲. دزد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *قص)* ←* ؛

ول - دمبک/val - dəmbak/ (ص.مر) : **نک** : تیج دم .

اشر) ←* ؛

ول دیم/val - dim/ (ص.مر) : وارونه– برعکس . **نک** : پشت پیکی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

ول دیم هاکردن/val - dim-hākərdan/ (مص.مر) : وارونه پوشیدن لباس – وارونه کردن هر چیز.

ب) ول دیم هکردن /val -dim-həkordən/ ؛ س) ول دیم ها کردن /val-dim-hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ ن) ←* ؛ *قص)* ←* ؛

ولرده/valərdə/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در میان‌بند بین بندپی نور و کجور .

ولره/valarə/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

ول - زن/vale- zan/ (ا.ا) : قلاّب ماهی‌گیری .

ع) ول درزن /val darzen/ ؛

ولس/vəlaš/ (ص) : شل و ول و وارفته .

با) ←* ؛

ول - سر/vale - sar/ (ص.مر) : سرکج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ول سر / valə sar/ ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

ول - سر - چاقو/val-sar - čāqu/ (ص.مر) : ۱. کنایه از: هفت خط . ۲. حسابگر و مقاوم . ۳. چاقوی سرکج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *اشر)* وله - سر - چاقو /valə - sar - čāqu/ ؛

ولسک/velesk/ (ا) : ابزاری مربوط به آسیاب آبی . **نک** : آشن .

ع) ←* ؛ *قص)* وله سل /sel – valə/ ؛

ولش آباد/valəš- ābād/ (ا.مک) : روستایی در منطقه‌ی گرگان .

ولشت/valašt/ (ا.مک) : دریاچه‌ای در بیرون بشم کلاردشت .

ق) ←* ؛

ولشت/velešt/ (ا) : محلی از مرتع که فاقد پوشش گیاهی باشد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

ولشت/vələšt/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

ولشت/velešt/ : ۱. راه سربالایی تندو ناهموار . ۲. بخشی از تپّه و خاکی که در اثر زلزله یا دیگر عوارض طبیعی جا به جا شود .

قص) ←* ؛

ولشت - بن/valəšt- ben/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ولشته - سر/vəleštə - sar/ (ا.مک) : نام مرتعی در لفور سوادکوه .

ولشتی/vəlašti/ (ا.مک) : ۱. مرتع و مزرعه‌ای در حومه‌ی لرگان نوشهر . ۲. گسل .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ولش کــلا/veleš - kəlā/ (ا.مـک) : از توابـع میـان‌دورود ساری.

ول شو/valšu/ (ص.مر) : لات – بی‌سر و پا – بی‌فرهنـگ – بی‌بند و بار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ول بشـو /vel - bašo/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ قـص) ←* ؛ آک) شـــلات /šallāt/ ؛

ولشه/vəlešə/ (ا.مص) : ریزش گل و خاک .

س) لش /ləš/ ؛ آ) ←* ؛

ول غاز/valə qāz/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. کنایه از: آدم لنگ . ۲. قورباغه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) قـاز قلنـگ /qāzə-qolang/ ؛ اشر) ←* ؛

ول – غازا/val - qāzā/ (ا.مـر) : جلبـک روی آب . نـک : الش .

اشر) ول – غازه /val -qāze/ ؛

ولغ – بزئن/vəlaq - bazoən/ (مص.مر) : فریـاد نـاگهـانی زدن .

ب) ←* ؛ س) ولغ بزوئن /velaq- bazuən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) وغ بزوئن /vaq bazuan/ ؛

ولغ – بکاردن/vəlaq - bakārdən/ (مـص.مـر) : بـه نـاگاه فریاد زدن– داد زدن ناگهانی .

ب) ←* ؛ س) ولغ بکـردن /vəlaq - bakerdən/ ؛ ق) وغ بکردن /vaq - bakərdən/ ؛ آ) ←(ق) ؛

ولغ – ولغ/valeq - vəleq/ (ا.مـر) : ۱. ازدحـام و جنـب و جوش– سر و صدا . ۲. درهم لولیدن . نک : ال جـوال جو .

ب) ←* ؛ س) ولـق ولـق /vəlaq - vəlaq/ ؛ ق) ولـق – ولیق /valaq - veliq/ ؛ با) ۱. ←* ، ۲.←(ق) ؛ آ) ولق ولیق /vəlaq - vəliq/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ولـق – ولـق /veleq - veleq/ ؛ ت) ولقسّن /valeqessan/ ؛ اشر) ولـق ولوق /vəlaq - vəluq/ ؛

ولفرا/valfərā/ (ا.مک) : یکـی از نـهرهایی کـه بـه خلیـج استرآباد می‌ریزد .

ولق – بئی/vəleq - baei/ (ص.مف) : لمیده– لمیده شـده . نک : فردار مه .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ولـق – بیـی /vəlaq - bai/ ؛

ولق – برد/vəlaq - bord/ (ص.مـف) : ۱. کتـه . ۲. شـل و آبدار . نک : پتویی .

س) ولق بورد /vəlaq - burd/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ولق بزو /veleq/ ؛

ولق بزه/vəleq- bazə/ (ص.مف) : غذای ترشیده و فاسـده شده .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) زق بزه /zəqbazə/ ؛

ولقسّن/valeqəssan/ (مص) : ۱. لولیدن کرم وار . ۲. کنایـه از: جمعیّت انبوه و متراکم .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

ولق ولیق/velaq - veliq/ (ا.مـص) : ۱. ازدهـام و جنـب و جوش فراوان . ۲. لولیدن کرم‌های خاکی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ولق ولیق /vəlaq vəliq/ ؛ ع) ←* ؛

ولک/valek/ (ا) : ۱. زالزالک وحشی . ۲. ولیک .

اغر) ←* ؛ س) ولیک /valik/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ولیک /velik/ ؛ اشر) ←* ؛

ولک/valk/ (ا) : نوعی گیاه انگلـی کـه برتنـه‌ی درختـان پیچد . نک : ولگ.

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ولکا/valkā/ (ا) : بره‌ی نوزاد تا شـش مـاهگی را «ولکـا» گویند .

س) وره کـا /varə - kā/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛

ول – کاب/valə- kāb/ (ا.مر) : فنّی در کشتی محلّی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) ولـه کـاف /valə kāf/ ؛

ول – کتار/valə- kətār/ (ص.مر) : کنایه از: آدم بد دهن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) وله کتیر /valə - katir/ ؛

ول – کش/val – kaš/ (ص.مر/ا.مر) : ۱. گوسفندی که از

گلّه خارج شود و چرای انفرادی نماید . ۲. اریب . ۳. راه میان بر در ارتفاعات . نک : ورکش .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ورکـــش /var kaš/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

ولکم/valkam/ (ق) : بلکه– شاید .

اغر) بلکم /balkam/ ؛ ق) بکلم /balkom/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. ولکـم /valkəm/ ؛ آ) ولکـه /valke/ ؛ ن) ←* ؛ ع) بلکـه /balkə/ ؛ قص) ولیکم /valikam/ ؛ آک) بلکی /balki/ ؛

ول – کمر/val - kamər/ (ا.مک) : مرتعی در سوادکوه .

ولک/valg/ (ا) : نوعی گیاه انگلی بـالا رونـده از درختـان جنگلی . نک : چلی تج – پلقه .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ولگـم /valgom/ ؛ ت) ولگـام /valgām/ ؛ آک) دار واش /dār-vāš/ ؛

ولک/valg/ (ا) : برگ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) ←* ؛ آک) ←* ؛ پ) ورگ /varg/ ؛

ولگار/valgār/ (ا) : درختی که بـر تنـه‌ی آن نوعـی گیـاه انگلی پیچد .

ق) ←* ؛ پ) ور گومند /vargōmand/ ؛

ولـک – رشـک/valg - rešk/ (ا.مـر) : نوعـی رشــک – شپشک‌های برگ درختان به وقت برگ‌ریز خزان . نک : جیتّا .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

ول گس/valə- ges/ (ص.مر) : گردن کج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ول گردن /valə - gərdən/ ؛ قص) ولـه گـردن /valə - gerdan/ ؛ ت) ول گـردن /valə - gərdan/ ؛ اشر) ←(ت) ؛

ولک – ســری/valge- sari/ (ا.مـر) : از تکّـه‌های سـازی مربوط به موسیقی غرب مازندران که بـا نـی چـوپـانی نواخته می‌شود .

ت) ←* ؛

ولگماسی/valgəmāsi/ (ا) : پرنده‌ای بسیار کوچک کـه بـا آویختـن از بـرگ درختـان از لارو و حشـرات تغذیـه می‌کند .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

ولگم چـال/valgom čāl/ (ا.مـک) : مرتعـی کـه قلعـه‌ی معروف عثمان سرای عباس‌آباد در آن واقع است .

ولگم – لم/valgom - lam/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

ولگوش/valguš/ (ص.مر) : آدمی با گوش کج .

ق) ←* ؛ پ) ورگوش /var gōš/ ؛

ولگوم چال/valgom-čāl/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس آباد تنکابن .

ولگوم سنگ پــس/valgome- sange- pas/ (ا.مـک) : از مراتع لنگای عباس آباد تنکابن .

ولک و واش/valg- o - vāš/ (ا.مر) : برگ و شاخه‌ی نازک بوته – تعمیم برگ و علف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ولگه واش /valgə vāš/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(آ) ؛ قـص) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) ←* ؛

ولگه/valgə/ (ا) : برگه .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) بلگه /balgə/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

ولگه – سری/valge - sari/ (ا.مر) : آوایی به لطافت نسیم، باد ملایمی که توان جنباندن برگ‌هـا را دارد. ایـن واژه ریشه‌ی مشترک تبری و دیلمـی داشـته و از تکـه‌های سازی مربوط به موسیقی غرب مازندران است که با نی چوپانی نواخته می‌شود. حالت این نغمه گیلی است .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

ول – لته/vəl - latə/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ولم/valəm/ (ا.مک) : از توابع یخکش بهشهر .

ولما سلینگ/valəmā- səling/ (ا.مر) : نوعی پرنـده‌ی ریـز جثه .

با) ←* ؛

ول – مرز/vale marz/ (ا.مک) : ۱. مرزهای موربی کـه در انتهای هولی مرزها زده می‌شود تا آب را در زمان دل

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائمشهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ) گیلی ، پ) پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی .

خواه منحرف کنند . ۲. از محله های قدیمی شهسوار . **نک** : هولی.

س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) ← * ؛

ولم رود/velam- rud/ (ا.مــک) : رودی از توابـع خرّم‌آبـاد تنکابن .

ولموره لــک/vəlmurə lak/ (ا.مــک) : روسـتایی از توابـع تنکابن .

ول – میسـت/val - mist/ (ص.مــر) : ۱. زانویــی . ۲. هــر زاویه‌ی نود درجه و نزدیک به آن .

ب) ← * ؛ س) ← * ؛

ولنگ/vələng/ (ا) : ۱. لنگیدن . ۲. گرفتگی عضــلات . ۳. به حرکت نبض بدن گفتــه می‌شـود . ۴. حــس درد در نقاط زخمی بدن .

ب) بلنگ /bələng/ ؛ س) ولنگ /valəng/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ت) ← * ؛

ولنگ/valeng/ (ص) : ۱. قدم بزرگ . ۲. آدم قد بلند . **نک**: النگ .

ق) ← * ؛ع) ← * ؛ اَک) هالنگ /hālang/ ؛

ولنگ/veləng/ (ص) : چشم ورغلمبیده. برآمدگی چشــم . **نک** : خلوس .

س) ۱. وولنگ /vuləng/ ، ۲. بولنگ /buləng/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ۱. بلنگه چش /bələngə čəš/ ، ۲. بلنگ /bələng/ ؛

ولنگان/valengān/ (ا.مک) : از توابع جنّت رودبار تنکابن .

ولنگ – واز/vələng - vāz/ (ص.مــر) : بــی پــرده– گل و گشاد – بی‌دقّت – لاابالی .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ع) ← * ؛ اشر) ولنگه واز /valange - vāz/ ؛

ولنگ – ولنــگ/vələng - vələng/ (ا.مــر) : درد ناشــی از زخم چرکین . **نک** : پلنگ پلنگ .

س) بلنگ بلنــگ /bələng - bələng/ ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) پلنگ پلنگ /palang - palang/ ؛

ولو/valo/ (ا) : از تیره‌ی عشقه، دور درختان توسکا و راش می‌پیچد و بالا می‌رود و همیشه سبز است . **نک** : داردوست .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ ت) ولــگام /valgām/ ؛

ولو/velu/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرستاق بهشهر.

ول وار/val - vār/ (ا.مر) : جوی آبیاری مزارع که پرپیـچ و خم باشد .

آ) وله وار /valə vār/ ؛ ن) ← * ؛

ول – وارش/valə - vārəš/ (ا.مر) : کج باران .

ب) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـــا) ← * ؛ آ) ← * ؛ع) ول وارون /vāron -valə/ ؛ قص) ← * ؛

ولوال/val - vāl/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

ولوپه/valu - pe/ (ا.مک) : بخشی از سوادکوه .

ولوجا/valu jā/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

ولوزنه/velavzana/ : میوه‌ی باقی مانده بر درخت پــس از چیدن آن .

قص) ← * ؛

ولوکش//valu – kaš (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم‌شهر .

ولو – کلا/valo - kəlā/ (ا.مک) : از توابع گنج‌افروز بابل .

ولولک/vəlulək/ (ص) : ولرم .

ب) ← * ؛ آ) ولونک /velunək/ ؛

ول – وله جو/val - valə- ju/ (ا.مـص) : غـذا را نجویـده ، خوردن .

س) ول جو /val - jo/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

ول ولی/vəl - vəli/ حرکت مورّب و کج کجکی ، جنبـش، حرکت اریب .

اغـر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ بـا) ← * ؛ آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ع) ۱.← * ، ۲. ول ولی /val vali/ ؛ قص) ← * ؛ ت) ویل ویلی /vil vili/ ؛ اشر) ولی – ولـی /vəli - vəli/ ؛

ولولی – بخاردن/vəl-vəli bəxārdən/ (مص.مر) : حرکــت و جنبش نامحسوس داشتن – وول خوردن .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ول ولی بخاردن /vəl – vəli – baxārdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ول ولی هکردن /vəl - vəli - hakərdən/ ؛ آ) ول ولی بخردن /vəl vəli – baxərdan/ ؛ ع)

ولی ولی ها کردن /vel - veli hākordan/ ؛ ت) ویلی ویلی هکردن /vil vili hakərdən/ ؛

ول ولی بشین/val vali bəšeyan/ (مص.مر) : چپ چپ نگاه کردن – نگاه خشم آلود و خصمانه . نگاه ترسناک – نگاه وحشتناک.

ع) ←* ؛

ولوم/velum/ (ص) : نیم گرم– ولرم .

با) ←* ؛

ولوند/velund/ (ا.مک) : از توابع بیشه واقع در منطقه‌ی شهرستان بابل .

ول و ول/val - o - vel/ (ص.مر) : کج و کوله – کج و معوج . نک : چفته چقل – ارب در کج .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وله ول /valə - vel/ ؛ ق) ←* ؛ با) ول ویل /valə - vil/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ول – ولی /val - vali/ ؛ ع) ←(با) ؛ ت) ول پت /valə - pet/ ؛ اشر) ←* ؛

ولووه/vəlovə/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

ول – ویاز/val - veyāz/ (ا.مر) : خمیازه . نک : دهن ولار – دون بلار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ول ویاز /val - viyāz/ ؛ ق) وله – ویاز /vale - viyāz/ ؛ با) ←* ؛ آ) ول ویاز /valə - viyāz/ ؛ ن) ول ویاز /val vəyāz/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) تل و یاز /talə- viyāz/ ؛ آک) دهن واله /daban - vālə/ ؛

ول – ویل/valə - vil/ (ص.مر) : کج و ناراست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وله ول /valə - vəl/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ول ویاز/val - viyāz/ (ا.مر) : خمیازه . نک : داهون ولار.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) وله و ویاز /val- o- viyāz/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) وله ویاز /valə viyāz/ ؛ ع) ←* ؛

وله/velə/ (ص) : بی‌مصرف – زیادی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛

وله/vəla/ (ص) : گیج – منگ .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

وله سگ/vele sag/ (ا.مر) : سگ ولگرد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

وله – کاپ/vale - kāp/ (ا.مر) : فنّی در کشتی محلّی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) وله کاب /valə kāb/ ؛

ول – هکاردن/val - həkārdən/ (مص.مر) : نک : پت ها کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ول ها کردن /val - hākerdən/ ؛ ق) ول هاکردن /val - hākərdən/ ؛ آ) ۱. ول هکردن /val/ hakərdan ، ۲. ول ها کردن /val - hākərdan/ ؛ ع) ول ها کردن /val - hākordan/ ؛ قص) ول ها کردن /val - hākərdan/ ؛ ت) ول هکردن /val - hakərdən/ ؛ اشر) ول – ها کئردن /val - hākoərdən/ ؛

وله – کمون/valə - kamun/ (ص.مر) : کنایه از: آدم گوژ پشت .

س) ول کمن /val - kamon/ ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ اشر) وله – کمان /valə - kəmān/ ؛

وله – کیله – بن /valə kilə bən/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین‌های کشاورزی دشت‌سر آمل .

وله – موزو/valc - muzu/ (ا.مک) : از توابع کلباد بهشهر .

ب) ول – موزی /val- muzi/ ؛

وله وار/valə-vār/ (ا.مک) : نام قسمتی از زمین‌های کشاورزی در کته‌پشت آمل .

وله – وارش/valə - vārəš/ (ا.مر) : کج باران – جهت افقی ریزش باران‌های خزری که در اثر وزش باد پدید آید . **نک** : باد دم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ول وارون /valə- vāron/ ؛

وله – ول/vale - vel/ (ص.مر) : کج و کوله . نک : ارب شرب – پتلو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) وله ول /valə vel/ ؛ ع) ول ویل /valə - vil/ ؛ ت) ول پت /valə - pet/ ؛ اشر) ←(ع) ؛

وله – وله/valə valə/ (ق) : مرحله به مرحله .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ول وله

/vəl - vələ/ ؛ آ) ← * ؛ ت) ← * ؛

وله - ولینگ/valə - vəling/ (ص.مر) : کژ و مژ - کج و معوج .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ول ولانگ /val - velāng/ ؛ ق) ولولی /valvali/ ؛ آ) ۱. ول ولینگ /valə vəling/ ، ۲. وله وله /valə vəle/ ؛

وله - هچچی/velə- həčči/ (ص.نس) : وسیله‌ای که کاربرد نداشته باشد - اسقاطی .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛

ولیج/valij/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای قدیمی که خرابه‌های آن در راه کجور به کدیر قرار دارد .

ولید - کان/valid - kān/ (ا.مک) : از توابع میان‌رود نور .

ولیر کن/valir - kən/ (ا.مک) : روستایی از میان‌رود نور .

ولیره/vəlirə/ (ا) : ۱. ویار- اشتیاق زیاد . ۲. تهوع .

اغر) ویار /vəyār/ ؛ ق) ← * ؛ با) ولیره /vəlirə/ ؛ آ) ← * ؛ ع) ویار /viyār/ ؛ ت) ←(ع) ؛

ولیز/vəliz/ (ا) : سوختگی شدید .

با) ← * ؛

ولیسده/valisə deh/ (ا.مک) : از توابع پایین خیابان لیتکوه آمل .

ولیک/valik/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. از توابع دهستان بابل‌کنار بابل .

ولیک/valik/ (ا) : زالزالک وحشی .

اغر) ولک /valek/ ؛ ب) ۱. ← * ، ۲. ←(اغر) ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ولیک /velik/ ؛ اشر) ← * ؛

ولیک - بن/valik - bən/ (ا.مک) : ۱. از توابع بنافت ساری . ۲. نام مرتعی در چند نقطه از کجور .

ولیک - پایین/valik - pāyin/ (ا.مک) : از توابع دهستان بندپی بابل .

ولیک - چال/valik - čāl/ (ا.مک) : از توابع بنافت ساری .

ولیکستان/valikəstān/ (ا.مک) : از توابع نشتای عباس‌آباد تنکابن .

ولیک سره/valik- sərə/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس آباد تنکابن .



ولیک

ولیک مرز/valikə marz/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

ولیکه رو/valikə - ru/ (ا.مک) : نهری که از رودخانه‌ی هراز آمل منشعب شود .

ولیلا/velilā/ (ا.مک) : از توابع کسلیان قائم‌شهر .

ولینگن/valingən/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس‌آباد تنکابن .

ون/von/ : بان، پسوند نگاهبانی .

اغر) وان /vān/ ؛ ب) ← * ؛ س) ← * ؛ ق) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) بون /bun/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛

ون/van/ (ا) : ۱. عنکبوت، تار عنکبوت . ۲. درخت زبان گنجشک . ۳. نوعی حشره مثل: موریانه، که براثر تماس با بدن زخم‌های عفونی ایجاد می‌کند . نک : بند .دارکولا.

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ س) ونـد /vand/ ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ۱.← * ، ۲. ونالی /vanāli/ ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛

ونا/vanā/ (ا) : نوعی سبزی خودرو و خوراکی .

ن) ← * ؛

وناجم/vənājəm/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

ونّالی/vannāli/ (ا) : عنکبوت . نک : بند -تارو.

ق) ون آلی /van ali/ ؛ با) ونّ کلی /vannə - kəli/ ؛ آ) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛

وناماتی/vannāmāti/ (ا) : **نک** : بندمتی .

س) وندمتی /van- damәti/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ونّـه متی /vannә - mәti/ ؛ ع) ون دمتی /dameti van/ ؛

ونّامتی/mәti – vannā/ (ا) : از بیماری‌های پوسـتی کـه در اثر ترشّح حشره‌ای همچون موریانــه ایجـاد می‌شـود . **نک** : دارکولا.

ب) بنددمتـی /band - damәti/ ؛ س) بـن دمتـی /-ban damәti/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←* ؛

ونج/venj/ (ص) : نیمه خشک و نیمه‌تر – درخت یا چـوب نیمه خشک .

ت) ←* ؛

ونجه/venjә/ (ا) : سقز – آدامس .

ت) ←* ؛ آک) ونیجه /vinjә/ ؛

ونّچال/vannәčāl/ (ا.مک) : از توابع خانقاپی قائم‌شهر .

وند/vand/ (ا) : عنکبوت . **نک** : بند .

اغر) ۱.←* ، ۲. بنـــد /band/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ون /van/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) لابــدون /lābdon/ ؛

وندا امیـد/vandā - omid/ (ا) : پسـر شـهریار از شـاهان پادوسبانی رستمدار طبرستان کـه مـدت سـی و چـهار سال فرمانروایی کرد. ۱۷۵–۲۰۷ هـ . ق .

وندار – بن/vandār- bon/ (ا.مک) : ۱. از توابع کلاردشت . ۲. از توابع دو هزار تنکابن .

وند – بزده/vand - bazәdә/ (ص.مف) : **نک** : بن دمتی .

ق) ون بزه /van baze/ ؛ با) ←* ؛ آ) ون بزه /van bazә/ ؛ ع) ون دمتی /van dameti/ ؛ اشر) ←* ؛

وندش/vandәš/ (ا) : میزان پر باری یا کم باری محصـول در مزرعه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

وند کئلو/koәlu - vandә/ (ا.مر) : تار عنکبوت .

اغر) ۱. وند کالی /vande - kāli/ ، ۲. بنـد کـالی /-bande kāli/ ؛ س) وند کالی /vand - kәli/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ونّـه کلی /vannә kәli/ ؛ اشر) ←* ؛

ون دمت/van damet/ (ا.مر) : بیماری پوستی عفونی که از تماس حشره‌ی موریانه مانند با بدن ایجاد می‌گردد .

آ) ونّه متی /vannә mәti/ ؛ ع) ←* ؛

وندنا/vandәnā/ (ا) : نوعی طنـاب گیـاهی کـه از تـابیدن پوست درخت توت یا لرک به دست آید .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

وند واش/vandә vāš/ (ا.مر) : **نک** : بندواش .

ب) ←* ؛ ق) ونّـه واش /vannә - vāš/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) بندواش /bandә vāš/ ؛ ت) ←(ع)؛

ونده/vandә/ (ا) : تور بافته شده از طنــاب پشـمی جـهت حمل کاه .

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) ونّـه /vannә/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ونده چال/vandә - čāl/ (ا.مک) : از روستاهای راسـتوپـی سوادکوه .

ونر/vәner// : برای او – مال او .

اغر) ون /vәne/ ؛ ق) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛

ونسّه/vәnessә/ : برای او – به خاطر او .

اغر) ون وسته /vәn veste/ ؛ س) ۱. ونسـتـه /venәste/ ، ۲. ونه وسته /venә -vestә/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) وسره /vesәrә/ ؛ قص) ←* ؛ آک) اونه ره /one - rә/ ؛

ونش/vәnәš/ (ص) : گوسفند سفید رنگ .

آ) ←* ؛

ونشا – ولشا/venšā- vәlәšā/ (ص.مر) : کنایــه از: پسـتی و بلندی و ناهمواری زمین زراعتی .

با) ←* ؛

ونشد/vanәšed/ (ا.مک) : از توابع چـهاردانگه‌ی شـهریاری بهشهر .

ونش – کتی/vaneš - kәti/ (ا.مک) : نـام مرتعـی در لفـور سوادکوه .

ونک/vәnәk/ (ا) : نوزاد شپش .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛

ون کلی/vanә kәli/ (ا.مر) : لانه‌ی عنکبوت . **نک** : تازو.

اغر) ۱. وند کالی /vande- kāli/ ، ۲. بند کالی /bānde - kāli/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) وند کلی /vandә – kәli/ ؛ ق) ←(س)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ونّـه کلـی /vannə kəli/ ؛ ع) کارتن کلی /kārtan - koli/ ؛ قص) کـارتنک /kārtenak/ ؛ اشر) وند - کولو /vande- kulu/ ؛

ونگ/vang/ (ا) : بانگ –آواز .

اغر) ۱.←** ، ۲. وانگ /vāng/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ونـگ /vong/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) وانـگ /vāng/ ؛ پ) ونـگ /vang/ ؛ باس) وانـک /wānk/ ؛

ونگ/vong/ (ا) : بانگ گاو نرجوان . **نک** : جو نکا ونگ .

ق) ←** ؛ ع) ←** ؛

ونگ - بزوئن/vang - bazuən/ (مـص.مـر) : صـدا زدن – بانگ بر آوردن .

اغر) ۱.←** ، ۲. وانگ بزئن /vāng - bazoən/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ونگ بزوئـن /vang - bazuan/ ؛ ن) ونگ ها کردن /vang - hākerdan/ ؛ ع) ونگ هـا کـردن /vong hākordan/ ؛ قص) ونـگ هـا کردن /vang - hākerdan/ ؛ اشر) وانـگ – بزئـن /vång - bazoən/ ؛ پ) ونگ زتن /vang - zatan/ ؛

ونّـگردن/vannə - gərdən/ (ا.مـک) : مکـانی در مرتـع هلیشت ولوپی سوادکوه .

ونگ رس/vangə rəs/ (ق.مک) : فاصله‌ای که صدا بـه آن برسد .

اغر) ۱.←** ، ۲. وانگ رس /vānge - rəs/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) شـول رس /šul - rəs/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) وانگ – رس /vāng - ras/ ؛ آک) صدا رس /sadā - ras/ ؛

ونـگ کـرک/karək – vang/ (ا.مـر) : غـول – موجـودی خیالی که به عقیده‌ی عوام انسان را به نام می‌خواند .

اغر) وانگ زنی /vānge - zani/ ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

ونگوت/vangot/ (ا) : گیاهی به نام دیوسفید با نام علمـی rotundifolia – andrachne .

ن) ←** ؛

ونگ – ونگ/vang - vang/ (ا.صو) : صدای گریه نـوزاد . **نک** : جریکه هکاردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

ونگ و وا/vang - o - vā/ (ا.مص/ا.مر) : صدا کردن– سر و صدا .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ونگ وا /vangə vā/ ؛

ونگه/vangə/ (ا) : بخشی از ریشه که خـارج از زمیـن بـه تنه‌ی درخت متصّل باشد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ اشر) ←** ؛

ونگ – هاکردن/vang - hākerdən/ (مص.مر) : بانگ زدن – فریاد کردن .

اغر) ونـگ هکـاردن /vāng - həkārdən/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ۱.←** ، ۲. ونـگ هکـردن /vang-hakərdən/ ؛ آ) ۱. ونگ هـا کـردن /vang- hākərdan/ ، ۲. ونـگ هکـردن /vang hakərdan/ ؛ قص) ونگ ها کردن /vang - hākerdan/ ؛ اشر) وانگ ها کئردن /vāng - hākoərdən/ ؛ پ) ونـگ کرتن /vang - kar - tan/ ؛

ونمه/vanəme/ (ا.مک) : نام روستایی در نور .

ونّن/vannen/ (ا.مک) : نام مرتعی در آلاشت سوادکوه .

ونّا/vanənā/ (ا) : برکه‌ی عمیق – ژرف . **نـک** : بـن دنـی بی.

ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ونّنا /vannənā/ ؛ ن) ۱.←** ، ۲. بن نار /bənnār/ ؛ ع) ←** ؛ ت) گنا /ganā/ ؛

ونّـنا/vannənā/ (ا) : ریسـه‌ی بافتـه شـده جـهت بسـتن بافه‌های برنج . **نک** : بندنا .

ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ونّنا /vanənā/ ؛

ونـوش/vanuš/ (ا.مـک) : ۱. نـام روسـتایی در دهسـتان کلرودپی نوشهر . ۲. روستایی در منطقـه‌ی کجـور . ۳. مخّفف ونوشه به مفهوم بنفشه .

ق) ←** ؛

ونوش/vənuš/ (ص) : گوسفند بنفش رنگ .

ب) ←** ؛ س) ونوش /vanuš/ ؛

ونوش – تپّه/vanuš - tappə/ : **نک** : بنفش تپّه .

اغر) ←** ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = اُو)

ونوشد/vanušed/ (ا.مک) : نام روستایی در هزار جریب بهشهر .

ونوشه/vanušə/ (ا) : بنفشه .

اغر) بنشه /banišə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ۱.←* ، ۲. بنفشه /benafšə/ ؛ قص) بنفشه /benafšə/ ؛ ت) بنفشه /bənafšə/ ؛ اشر) بنوشه /banušə/ ؛ آک) بنوشه /banoše/ ؛ پ) ونفشک /vanafšak/ ؛

ونوشه – ده/vanušə- de/ (ا.مک) : نام روستایی در بخش قشلاقی نور .

ونوشه مار /vanušə-mār/ گیاهی خود رو، شبیه بنفشه با گلها و برگ‌های درشت‌تر از آن که ریشه‌ی آن غددی است.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

ونوشه – وسنی/vanušə - vasni/ (ا.مر) : بنفشه‌ی کم رنگ که متمایل به آبی آسمانی است .

ق) ←* ؛

ونه/vəne/ : مال او .

اغر) ←* ؛ س) ونه /vənə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) وشنی /vəšəni/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) اونی /oni/ ؛

ونه/vene/ (ق.تا) : باید – بایست .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) وانه /vānə/ ؛ آک) وا /vā/ ؛

ونه/venə/ (ا) : ۱. اشتها داشتن – میل به غذا داشتن . ۲. مایل است – می خواهد .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

ونه – شیر/vəne - šir/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ونّه – کلی/vannə - kəli/ (ا.مر) : تار عنکبوت .

اغر) بندکالی /bande kāli/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) کارتن کلی /kārtan - koli/ ؛

ونه – کو/vanə- ku/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

ونّه متی/vannə - məti/ (ا.مر) : **نک** : ونّامتی – بند دمتی .

ق) بنّه ماتی /bannə - māti/ ؛ آ) ←* ؛

ونه نو/vanə no/ (ا.مک) : از توابع کلاردشت چالوس .

ونهه/vanhe/ (ا) : گرو– رهن .

ت) ←* ؛

ونی/vəni/ (ا) : بینی .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ونی /vani/ ؛ع) فنی /feni/ ؛ قص) ←* ؛ ت) وینی /vini/ ؛ آک) دوماق /dumāq/ ؛

ونّی/vanni/ (ا.مص) : جوانه .

ونی بزوئن/veni - bazoen/ (مص.مر) : جوانه زدن .

آ) ←* ؛

ونی پکر/pakar– vəni/ (ا.مر) : ترشح خشک شده‌ی بینی. آشغال بینی.

ن) ←* ؛

ونی – زک/vəni - zək/ (ا.مر) : آب بینی . **نک** : خل .

ب) فنی سک /fəni - sək/ ؛ س) فنی زک /fəni - zək/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) فنی زک /feni - zek/ ؛ قص) ←* ؛ ت) وینی زک /vini - zək/ ؛ آک) وینا زیک /vinā zik/ ؛

ونی سوج/veni - suj/ (ا.مر) : ترتیزک – شاهی .

ق) فنی سوزن /fəni - suzən/ ؛ آ) ونی سوز /vəni suz/ ؛ ن) ←* ؛

ونی – سوز/vəni - suz/ (ا.مر) : شاهی– ترتیزک .

س) فنی – سوزن /fəni - suzən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) فنی سوج /feni - suj/ ؛

ونیک/vənik/ (ا) : شپش .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ونی – کالک/vəni - kālak/ (ا.مر) : سوراخ بینی .

آ) ونی را /vəni - rā/ ؛ ن) ←* ؛ع) فنی وهر /feni - vəhər/ ؛ ت) وینی لوکا /vini lukā/ ؛ آک) دوماق لیک /dumāq -loik/ ؛

ونییک/vəniak/ (ا) : گل گاوزبان .

قص) ←* ؛

ووا/vəvā/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی شهریاری بهشهر.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ووا/vəvā/ (ا) : وبا .

اغر) ۱.←** ، ۲. وبا /vəbā/ ؛ پ) ←** ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) وبا /vəbā/ ؛ قص) ووا /vavā/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

ووش/vuš/ (ا.صو) : از اصوات که در مقام تعجب به کار رود.

ن) ←** ؛

وولی/veveli/ (ا) : درخت گل ابریشم– شب خسب .

اغر) ول ولی /val - vali/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛



وولی

وولی – تو/veveli - tu/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

وولی – کتی/vəvli - kəti/ (ا.مک) : از توابع لفور .

وولی – کله/vevli - kələ/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

وولی – گله/vavli - gələ/ (ا.مک) : مرتعی در شیرگاه سوادکوه .

وونگ/vung/ (ا) : بانگ – بانگ گاوان .

ب) ←** ؛ س) ونگ /vang/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←** ؛ ع) ونگ /vong/ ؛ قص) ←(س) ؛

وونگ رس/vung - ras/ (ق.مک) : صدا رس – بُرد امواج صوتی فریاد .

ق) ←** ؛ ن) ←** ؛ قص) ونگه رس /vangə ras/ ؛

وونگ – و – وا/vung- o - vā/ (ا.مر) : سر و صدا .

اغر) ونگ ووا /vang - o - vā/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←** ؛

وونگ – و – وونگ/vung - o - vang/ (ا.مر) : سر و صدا .

ق) ←** ؛ آ) ونگه ونگ /vangə vang/ ؛ ن) ←** ؛

وویج/vavij/ (ا) : از خورشت‌هاست .

ت) ←** ؛

وویی/vui/ (ا.صو) : وا– از اصوات تعجب .

وه/ve/ (ض) : برای .

اغر) ←** ؛ پ) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ره /re/ ؛

وه/ve/ : ۱. او – وی .

اغر) ←** ؛ پ) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) و /və/ ؛ پ) وی /wi/ ؛ او) هو /hvō/ ؛

وه/ve/ : از او .

ق) ←** ؛ ت) ←** ؛ پ) هچش /hačaš/ ؛ او) هچه /hača/ ؛

وهار/vəhār/ (ا) : بهار .

ب) بهار /bəhār/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←** ؛

وهانک/vahānak/ (ا) : بهانه .

س) بهونه /bohunə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱. وامه /vāmə/ ، ۲. بونه /bunə/ ؛ آ) وامه /vāmə/ ؛ ع) ویومه /veyumə/ ؛ قص) باهانه /bāhānə/ ؛ ت) ویهانه /vihānə/ ؛ اشر) بهانه /behānə/ ؛ آک) بهونه /bahonə/ ؛

وهر/veher/ (ا.مص/ا) : ۱. باز شدن حصار دور مراتع یا باغ . ۲. سوراخ – درز– شکاف . نک : چکابه .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) بره /barə/ ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

وهر کانه/vehr kāna/ (ا.مک) : نام تاریخی گرگان .

وهر – هاکردن/veher - hākerden/ (مص.مر) : ۱. کندن . ۲. سوراخ کردن . نک : چکلیدن .

ق) ←** ؛ ع) وهر – ها کردن /veher - hākordan/ ؛

وهل/vehel/ (ص) : رها – آزاد .

اغر) ول /vel/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ آ) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ آک) ویل /vil/ ؛ پ) هیلیشن /hilišn/ ؛

وهلا/vehlā/ : بته‌ی سوختنی .

قص) ←** ؛

آوانوشت : (a - اَ) (ə - فتحه کوتاه) (e - اِ) (ā - آ) (u - او) (i - ای) (b - ب) (p - پ) (t - ت،ط) (s - ث،س،ص) (j - ج) (č - چ) (h - ح،ه) (x - خ) (d - د) (r - ر) (z - ز،ض،ظ،ذ) (ž - ژ) (š - ش) (f - ف) (q - ق،غ) (k - ک) (g - گ) (l - ل) (m - م) (n - ن) (v - و) (y - ی) (aw - اَو) (ow - اُو)

وهمان/vahemān/ (ض.م) : بهمان -واژه‌ای که با کلمه فلان همراه است و اشاره به کس یا چیز نامعلوم دارد .

ق) ←* ؛ با) ومان /vamān/ ؛ آ) وهمان /vahımān/ ؛ع) وهمون /vahımon/ ؛ قص) وهمدون /vahımedun/ ؛ پ) وهمان /vahamān/ ؛

وهمن/vahman/ (ا) : بهمن . **نک** : پربمن .

آ) ۱.←* ، ۲. ومن /vamən/ ؛ قص) ←* ؛

وی/vey/ (ا) : بیزاری – کلمه‌ای که به هنگام اظهار نفرت از چیزی بر زبان آورده می‌شود .

ت) ←* ؛

ویا/veyā/ (ا) : یک رشته نخ .

قص) ←* ؛

ویار/veyār/ (ا) : هوس -آرزو – میل – اشتها – هوس زن باردار .

اغر) ←* ؛ س) وییار /viyār/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اک) ←(س) ؛

ویار-سره-شبان/veyār-sere-šabān/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار بابل .

ویارک/veyārak/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

ویارم/veyārəm/ (ا.مک) : مرتعی در آمل .

ویاز/veyāz/ (ص) : ۱. کشت زراعتی که بوته‌های آن فاصله‌دار باشد . ۲. هر چیز کشدار و قابل انعطاف . **نک** : تترم .

با) ←* ؛

ویاز/veyāz/ (ا) : ۱. خمیازه . ۲. کش دادن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. ول وییاز /val viyāz/ ؛ع) ول /val/ ؛ قص) ویاس /veyās/؛

ویازی/veyāzi/ (ا) : ۱. کش کشی . ۲. تیرکمان که با کش سازند . **نک** : رزین.

ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

ویامه/veyāmə/ (ا/ا.مص) : ۱. مرض ساری، بیماری ناشناخته . ۲. بهانه‌جویی . **نک** : بلک .

اغر) ←* ؛ ب) وی-یامه /viyāmə/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) بانه /bānə/ ؛ آ) وامه /vāmə/ ؛ع) ویومه /veyomə/ ؛ قص) واهانه /vāhānə/ ؛ ت) ویهانه /vihānə/ ؛ اشر) ۱.←(آ) ، ۲. وانه /vānə/ ؛

ویانو/veyāno/ (ا.مک) : مرتعی جنگلی در حومه‌ی نوشهر.

ویا-هکاردن/veyā-hekārdən/ (مص.مر) : هوس کردن – میل شدید داشتن زن باردار به بعضی خوراکی‌ها .

اغر) ←* ؛ با) ویارهاکردن /viyār hākerdən/ ؛ آ) ۱. ویار هاکردن /viyār hākərdan/ ، ۲. ویار هکردن /viyār hakərdan/ ؛ع) ویوها کردن /veyo-hākordan/ ؛

ویپول/vipul/ (ا.مک) : نام روستایی در نور .

ویتن/vaytən/ (مص) : افسار حیوان را از دست صاحبش گرفتن .

ت) ←* ؛

ویتیک ویتیک بزین/bazian–vitig- vitig/ : جنبش حشره‌ی تازه از تخم درآمده .

قص) ←* ؛

ویجن/vijan/ (ا) : بیژن .

ب) بیجن /bijan/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛

ویجورتوم/vijur-tum/ : همانند او .

اغر) ون جور /vən-jur/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ونجور /vənejur/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ع) وموقون /və moqon/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) وجور /vejur/ ؛ اک) اونه موسون /one-moson/ ؛

ویر/vayer/ : **نک** : په گری .

ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

ویر/vir/ (ا) : ۱. خوی و عادت -اطوار . ۲. کار شگفت انگیز .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛

ویر-بدیین/vir-badiyən/ (مص.مر) : از کار شگفت‌انگیر کسی حیرت کردن.

اغر) ←* ؛ س) ویربوردن /vir-burdən/ ؛ع) ویربدین /vir badəyan/ ؛ ت) ویردئن /vir deən/ ؛ اشر) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ویرکاش-هکاردن/vir kāš-həkārdən/ (مص.مر) : کسی را به سختی رنجاندن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

ویرگا/virə-gā/ (ا) : شقیقه .

ع) مرگ جا /margə jā/ ؛ ت) ←** ؛ آک) ویرگه /vir gə/ ؛

ویر گردن/vire- gərdən/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس آباد .

ویره زمی/virə- zami/ (ا.مک) : از مراتع نشتای عباس آباد .

ویرّه - ویّره/virrə-virrə/ (ق.تک) : پیاپی- پشت سر هم.

اغر) ویژّه-ویژّه /vizzə-vizzə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ویّزه /vizzə/ ؛ اشر) ورّه - ورّه /-verre /verre ؛

ویرینج/virinj/ (ا) : برنج .

س) بینج /binj/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ قص) ←(س)؛

ویز/viz/ (ا.صو) : ۱. صدای باد . ۲. صدای مگس .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) وز /vez/ ؛ ت) ←** ؛

ویزبکشین/viz-bakəšian/ (مص.مر) : حرکت تند و سریع .

آ) ←** ؛

ویژ/viž/ (ا.صو) : صدایی که از حرکت شتابان کسی یا چیزی ایجاد شود .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

ویژّه-ویژّه/vizzə-vizzə/ (ق.تک) : پیاپی و تندتند .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ویژّه /vizzə/ ؛

ویستر-تن/vistar-tan/ (ا.مر) : بستر .

ویسر/vəysar/ (ا.مک) : از توابع خیررودکنار نوشهر .

ویستن/visastan/ (مص) : گسستن - پاره کردن - جدا کردن . نک : بوسنیّن .

ق) بوسنیّن /bussenniyen/ ؛ آ) بوسنین /busənniyan/ ؛ ع) بسّانین /bossāneyan/ ؛ ت) آسندنئن / āsəndeneən/ ؛ آک) ورسستن /vorsastan/ ؛

ویسّن/vəyssan/ (مص) : تقاضای اکید داشتن - خواستار بودن .

ق) ←** ؛ آ) وسّن /vessan/ ؛ ن) ←** ؛

ویس-ویس-هکاردن/vis-vis həkārdən/ (مص.مر) : ویس ویس کردن پرنده و مرغ- به کنایه: زاری کردن.

ب) ←** ؛ ت) ویس ویس هکردن /vis hakərdən vis/ ؛

ویشار/višār/ (ص) : هوشیار- بیدار . نک : بیشار - بدار .

ق) ←** ؛ با) وشار /vešār/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

ویشار-هاکردن/višār-hākərdan/ (مص.مر) : بیدار کردن.

با) ۱. ویشار هکردن /višār-hakərdən/ ، ۲. ویشارهاکردن /visār-hākərdən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. ویشارهکردن /višār hakərdan/ ؛ ن) ←** ؛

ویشت/višt/ (ا.صو) : صوتی که در پی حرکت سریع اشیا یا جانوران به گوش رسد .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ آ) ←** ؛

ویشتر/vištar/ (ص) : بیشتر .

اغر) ←** ؛ ب) ویشتر /vištər/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←** ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) بیشتر /bištar/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

ویشترک/vištarak/ (ص) : کمی بیشتر .

اغر) ویشترک /vištərək/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←** ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) بیشترک /bištarak/ ؛ ت) ویشتری /vištarəy/ ؛ آک) ←(ت) ؛

ویشته/vištə/ (ص) : بیشتر .

اغر) ۱.←** ، ۲. وشته /vəštə/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ویشتر /vištər/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ویشتر /vištar/ ؛ آک) ←(ع) ؛

ویشکفتن/viškoftan/ (مص) : شکفتن .

س) بشکفتن /bəškoftən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) بشکفتن /bəškuftən/ ؛ آ) بشکوفسّن / bəskufəssan/ ؛ قص) بشکافسن /beškāfesan/ ؛ ت) اشکوتن /eškutən/ ؛

ویشکون/viškun/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

ت) ←** ؛

ویشه/visə/ (ا) : بیشه . **نک** : بریار .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛

ویشه/više/ (ا.مک) : از روستاهای قائم‌شهر .

ویک ویکّه زن/vik vikkə zan/ (ص.فا) : نق نقو .

اغر) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* نق نقی /meq neqi/ ؛

ویگ-ویگ-هکاردن/vig-vig-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. سروصدای جوجه‌ی پرندگان . ۲. کنایه از: نالیدن و زاری کردن - نق نق کردن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ویگ ویگ هاکردن /vig - vig- hākerdən/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ۱. ویک ویک هکردن /vik vik hakərdan/ ، ۲. ویک ویک هاکردن /vik vik hākərdan/ ؛ *ع)* وینگ وینگ هاکردن /ving ving hākordan/ ؛

ویل/vil/ (ا.مص/ص) : ۱. پافشاری . ۲. رها - هرزه - افسار گسیخته .

اغر) ←* ؛ *س)* ول /vel/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ←(س) ؛ *ن)* وئل /vəyl/ ؛ *قص)* ←(س) ؛ *اشر)* ←* ؛

ویلادی/vilādi/ (ا.مک) : از توابع جلال‌ازرک جنوبی واقع در منطقه‌ی بابل .

ویلک/vilak/ (ا) : تیشه .

ق) بیلک /bilək/ ؛ *آ)* ←(ق) ؛ *قص)* بلک /belak/ ؛

ویلگرد/vilgard/ (ص.فا) : ول‌گرد . **نک** : ول آدم .

اغر) ۱. ول گرد /velgard/ ، ۲. ول /vel/ ؛ *س)* ولگرد /vəlgərd/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←(س) ؛ *آ)* ←(اغر) ؛ *ع)* ول ویلون /velə vaylon/ ؛ *قص)* ولگرد /velgard/ ؛ *ت)* ویل /vayl/ ؛ *اشر)* ←* ؛ *اَک)* ←* ؛

ویل - واشونه/vil -vāšoə/ (ص.مف) : ۱. رها شده . ۲. زمین بی‌حصار .

اغر) ول وشو /vel vəšu/ ؛ *س)* ول بشو /vəl-bašo/ ؛ *ق)* ←(س) ؛ *آ)* ول بیی /vel bai/ ؛ *قص)* ول بشو /vəl - bašu/ ؛ *اشر)* ←* ؛

ویل ویلی/vil vili/ (ا.مر) : جنبش بدن .

آ) ول ولی /vəl vəli/ ؛ *ت)* ←* ؛

ویله – کار/vilə-kār/ (ص.فا) : آدم لاأبالی در کار و تلاش.

اشر) ←* ؛

ویم/vim/ (ا) : بیم - ترس .

ق) بیم /bim/ ؛ *آ)* ←(ق) ؛

وینا/vinā/ (ص.فا) : بینا - بیننده .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* بینا /binā/ ؛ *ت)* ←* ؛ *اَک)* ←(قص) ؛

وینایی/vinā-i/ (ا.مص) : بینایی .

پ) وینیشن /vənəšn/ ؛

ویندسّن/vindessən/ (مص) : دیدن . **نک** : بوینسّن .

ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ونیسّن /vinəssan/ ؛ *ت)* دئن /deən/ ؛ *اشر)* ویندسّن /vinandəssən/ ؛

وینگ/ving/ (ص) : ۱. کلام نارسا - تو دماغی . ۲. صدای بال مگس . **نک** : بینگ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* فینگ فینگ /fing-fing/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ۱.←* ، ۲. وینگ وینگ /ving-ving/ ؛ *آ)* وینگ وینگ /ving - ving/ ؛ *ن)* ←(آ) ؛ *ع)* ←(آ) ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* ونگ-ونگ /vang - vang/ ؛ *اشر)* ←* ؛

وینگم-قرو/vingum-qeru/ (ا.مر) : نوعی خورشت که مادّه‌ی اصلی آن بادمجان است .

ب) ←* ؛ *ق)* ←* ؛

وینگوم/vingum/ (ا) : ۱. بادنجان . ۲. گردوی بزرگ .

اغر) ←* ؛ *ب)* ۱.←* ، ۲. وینگم /vingom/ ؛ *س)* بینگم /bingom/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱.←* ، ۲. بینگوم /bingum/ ؛

وینگوم-بوریشت/vingum-bavrišt/ (ا.مر) : نوعی خورشت که مادّه‌ی اصلی آن بادمجان است .

ب) ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

وینگ وینگ/ving ving/ (ا.مر) : ۱. سخنان نامفهوم- کلام نارسا . ۲. صدای ناشی از حرکت بال مگس .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

وینگ-وینگ-هکاردن/ving-ving-həkārdən/ (مص.مر) :

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

۱. صدای گریه‌ی بچّه . ۲. سخنان نامفهوم گفتن .

اغر) ←* ؛ س) وینگ وینگ هاکردن /-ving-ving hākerdən/ ؛ ق) ۱. ←* ، ۲. ←(س) ؛ آ) ۱. وینگ وینگ هاکردن /ving ving hākərdan/ ، ۲. وینگ وینگ هکردن /ving ving hakərdan/ ؛ ع) وینگ وینگ هاکردن /ving hākordan/ ؛ قص) وینگ وینگ هاکردن /-ving-ving hākerdan/ ؛ اشر) وینگ-وینگ-هاکئردن /-ving-ving hākoərdən/ ؛

وینی زک/vini zek/ (ا.مر) : **نک** : ونی زک.

آ) ونی زک /vəni zək/ ؛ ت) ←* ؛

ویو/veyo/ : شوق بی‌اندازه .

ع) ←* ؛ ت) ویو /viyow/ ؛

ویو/vivo/ (ا.مک) : مرتعی در بندرگز .

وی - وا/vi-vā/ (ا.مک) : نام روستایی در هزارجریب بهشهر .

ویوک/vivak/ (ص) : بیوه- زن شوهر مرده .

ت) کمه /kome/ ؛

ویولی/vivli/ (ا.مر) : درخت گل ابریشم . **نک** : بیولی .

اغر) ←* ؛ ب) ۱. ←* ، ۲. مولی /mevali/ ؛ س) ۱. ویولی /vivli/ ، ۲. بیولی /bivli/ ؛ ق) وولی /vəvəli/ ؛ با) ۱. ←(ق) ، ۲. ول ولی /vəl vəli/ ؛ آ) ۱. ←(ق) ، ۲. وی وی لی /vi vi li/ ؛

ویومه/veyomə/ (ا) : بهانه .

اغر) ویامه /veyāmə/ ؛ آ) وامه /vāmə/ ؛ ع) ←* ؛

ویونک/viyunek/ : **نک** : وینک .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛

ویون - کله/kelə-viyon/ (ا.مک) : تپّه‌ای در سوادکوه .

ویونگ/viung/ (ا) : **نک** : ونگ .

ق) ←* ؛ ع) ←* ؛

ویوه/vivə/ (ص) : بیوه .

ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ اشر) بیبه /bibə/ ؛ آک) بیوه /bivə/ ؛ پ) بیوه /biva/ ؛ او) ویسوا /visavā/ ؛

ویو-هاکردن/vio-hākərdan/ (مص.مر) : تمنّا و تمایل بسیار شدید .

ق) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ویوهاکردن /veyo hākordan/ ؛ ت) ویوهمَن /viow homan/ ؛

ویه/vəyə/ (ا) : نوعی چاشنی غذا که از سبزی‌های خوشبو و ادویه درست کنند . **نک** : بی .

ن) ←* ؛ ع) بی /bi/ ؛ ت) بیه /biye/ ؛

ویهار/vihār/ (ا) : ۱. شکوفه‌ی مرکّبات . ۲. فصل بهار .

با) ←* ؛ آ) بهار /bəhār/ ؛ ت) بهاره /bəhārə/ ؛

ویهار مونا/vihār-munā/ (ق.تش) : به مانند بهار .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

وی - هو/vi-hu/ (ا) : حمله‌ی ناگهانی .

ویهومه/vihumə/ (ا) : بهانه .

اغر) ویامه /viyāmə/ ؛ س) بهونه /bohunə/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) وامه /vāmə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) ویومه /veyomə/ ؛ قص) باهانه /bāhānə/ ؛ ت) ویهانه /vihānə/ ؛ آک) بهونه /bahonə/ ؛

ویهیر/vihəyr/ (ا) : سوراخ- سوراخ گشاد . **نک** : پولاخ .

س) وهر /vəhər/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛

ویهیر-ویهیر/vihəyr-vihəyr/ (ص.مر) : سوراخ سوراخ . **نک** : چلشک .

س) وهر وهر /vəher - vəher/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) وهروهر /vəhər vəhər/ ؛

وی یازی چو/vi-yāzi-ču/ (ا.مر) : **نک** : چوکش کشی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

وی-یر/vi-yər/ (ص) : بی‌رمق- ناتوان - بی‌حال .

ب) ←* ؛

ه

فرهنگ واژگان تبری

ها/hā/ : علامت تصدیق است .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ ق) ← * ؛ *بـا)* ← * ؛ *آ)* ۱.← * ، ۲. آها /āhā/ ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* آها /āha/ ؛ *اشـر)* ← * ؛ |*ک)* ← * ؛ *او)* ها /ha/ ؛

هائل/hāel/ (ص) : تکیه گاه .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛

هائیت/hāit/ (ص.مف) : ۱. گرفته شده. ۲. خریده شده .

س) ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ۱.← * ، ۲. هییت /hait/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ت)* هیته /heytə/ ؛ |*ک)* هاگیت /hāgit/ ؛

هائیز/hāiz/ (ا) :

عملی در پخت برنج. در پختن پلوی آب‌کشی مقداری از آب جوشیده را از دیگ جدا کرده، برنج را وارد دیـــگ می‌کننـد. پس از آب‌کش کردن برنج، آب جوشیده‌ی جدا شده را با آب سرد مخلوط کرده، روی برنج می‌ریزنــد. در ایـن عمـل آب جوشیده‌ی جدا شده را هاییز گویند.

هائیز بیتن/hāiz baytən/ (مص.مر) : **نک** : هاییز .

اغر) هاگیز بیتن /hāgiz bayitən/ ؛ ق) ← * ؛

هائیز پائیز/hāiz - pāiz/ (ا.مص) : جابه‌جا شدن مایعات .

ق) ← * ؛

هائیشت/hāišt/ (ص.مف) : ۱. دانه‌ی گندم یا برنج برشـــته شده . ۲. تفت داده‌ی گوشت و پیاز چرخ کرده . **نــک** : بریانی پفک .

با) ۱. بوریشت /burišt/ ، ۲. بوریشت /bavrišt/ ؛ *آ)* بوریشت /bavrišt/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ت)* ببیشته /babištə/ ؛ |*ک)* وابیشت /vābišt/ ؛

هاب/hāb/ (ا) : بادکنک داخل شکم ماهی .

با) هاپ /hāp/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛ |*ک)* کورپیله /kur pilə/ ؛

هابجی/hābji/ (ص.مف) : ۱. پاک شـده – سـوا شـده . ۲. کنده شده . ۳. انتخاب شده . **نک** : بجی .

بـا) هوجــی /huji/ ؛ *آ)* ←*(بـا)* ؛ *ن)* ← * ؛ ع) هـــابجی /hābeji/ ؛ *قص)* بوجی /buji/ ؛ *ت)* ونجته /venjətə/ ؛ |*ک)* فیچیه /fičiyə/ ؛

هابجیئن/hābjian/ (مص) : ۱. پاک کردن علف‌های هرز از مزارع و باغ‌ها . ۲. پـاک کـردن و جـدا کـردن سـره از ناسره .

با) هوجیین /hujiyən/ ؛ *آ)* هوجیین /hujiyan/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ت)* ونجتن /venjetən/ ؛ |*ک)* دوجین /dow jiyan/ ؛

هابجی-دبجی/hābji-dabji/ (ا.مص) : با وسواس چـیزی را انتخاب کردن .

اغـر) دجـی بوجـی هکـاردن /doji-boji-həkārdən/ ؛ *س)* هوجـی بوجـی /huji-buji/ ؛ *بـا)* ←*(س)* ؛ *آ)* ←*(س)* ؛ *ن)* ← * ؛

هابربرو/hābor-boro/ (ص.مر/ا.مـر) : ۱. هـرج و مـرج . ۲. نوعی بازی .

اغر) ← * ؛

هابرزابر/hābər-zābər/ (ا.مر) : توپ و تشر .

اغر) هارت و پورت /hārt-o-purt/ ؛ *ن)* ←* ؛ | *گ)* زرتو زورت /zerto-zurt/ ؛

هابر-زابر-هاکردن/hābər-zābər-hākərdan/ (مص.مر) : توپ و تشر زدن .

اغر) هارت و پورت هکاردن /hārto-purt-həkārdən/ ؛ *ن)* ←* ؛

هابورتی/hāburti/ (ص) : خودنما-لاف‌زن .

اغر) هاپورتی /hāpurti/ ؛ *ب)* ←* ؛ *با)* ←* ؛

هابین/hābiyan/ (مص) : شدن . **نک** : بی ین .

آ) بیّن /bayyan/ ؛ *ت)* بئن /baan/ ؛ *اشر)* ←* ؛ | *گ)* بوئن /boan/ ؛

هاپئستن/hāpeessen/ (مص) : پاییدن- مراقب بودن .

اغر) بپائن /bəppāən/ ؛ *ب)* هاپئستن /hāpeəstən/ ؛ *س)* هاپستن /hāpestən/ ؛ *آ)* هاپئن /hāpean/ ؛ *ت)* پاسن /pāsən/ ؛ | *گ)* پاستن /pāstan/ ؛

هاپئن/hāpəan/ (مص) : پاییدن . **نک** : بپائن .

ب) هپائن /həpāən/ ؛ *س)* هاپیئن /hāpiən/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *قص)* بپائن /bəpāan/ ؛ *ت)* پاسن /pāsən/ ؛ | *گ)* پاستن /pāstan/ ؛

هاپتن/hāpetən/ (مص) : دویدن- تاخت کردن.

با) ←* ؛

هاپّرانیین/hāppərāniyən/ (مص) : عملی در ترشی پزان انار است که با ملاقه‌ی بزرگ یا آب‌گردان، مایه‌ی درون دیگ را خالی و سپس پر می‌کنند تا گوشت از دانه‌ی انار جدا شود .

اغر) ←* ؛

هاپرتان/hāpərtān/ (ف.امر) : پرتاب کن .

ن) ←* ؛ | *گ)* پرتاکون /partā-kun/ ؛

هاپرس/hāpərs/ (ف.امر) : بپرس- سؤال کن .

اغر) ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* بپرس /bapərs/ ؛ | *گ)* واپرس /vāpars/ ؛

هاپرس هاپرس/hāpərs-hāpərs/ (ق.حا) : پرسان پرسان .

نک : پرسان پرسان .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* بپرس بپرس /bapərs bapərs/ ؛ *ت)* پرسان پرسان /pərsān pərsān/ ؛ | *گ)* واپرس واپرس /vāpars-vāpars/ ؛

هاپرسیین/hāpərsiyən/ (مص) : پرسیدن .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* بپرسین /bapərsiyan/ ؛ | *گ)* واپرسین /vāparsiyan/ ؛

هاپّرین/hāppəryən/ (مص) : گیر کردن غذا در گلو .

اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *ع)* هاوشتن /hāveštan/ ؛ | *گ)* فشکستن /faškastan/ ؛

هاپک/hāpək/ (ا) : بادکنک داخل شکم ماهی .

با) ←* ؛ *آ)* ۱. هاپ /hāp/ ، ۲. هپونک /hapunak/ ؛ | *گ)* کورپیله /kurpilə/ ؛

هاپه/hāpe/ (ف.امر) : مواظب باش .

اغر) هاپّه /hāppe/ ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ت)* بپّا /beppā/ ؛ *اشر)* ←(ت) ؛

هاپیتن/hāpitən/ (مص) : غربال کردن آرد .

س) ←* ؛ *با)* هپاتن /həpātan/ ؛ *آ)* هپاتن /həpātan/ ؛ | *گ)* هپاتن /hāpātan/ ؛

هاتا/hātā/ (ق/ص) : تُنُک- با فاصله .

هاتت/hātet/ (ق.ز) : ۱. به این زودی . ۲. به زودی زود .

با) هتات /hətāt/ ؛ *آ)* ←(با) ؛

هاتت-هاتت/hātet-hātet/ (ق.ز) : به این زودی .

با) هتات هتات /hətāt hətāt/ ؛ *آ)* ←(با) ؛

هاتل/hātəl/ (ا.مص) : تکیه کردن .

اغر) هائل /hāel/ ؛ *س)* هائل /hāəl/ ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ←* ؛

هاتل بن/hātel ban/ (ص.مر) : ۱. دو چیزی که اتّصال کمی به هم داشته باشند- تماس نه چندان محکم . ۲. تکیه‌گاه نامطمئن .

س) هائل بند /hāəl-band/ ؛ *ق)* ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* ۱. هاتل بن /hātəl ban/ ، ۲. هاتل بند /hātəl band/ ؛ *ت)* هتک بند /hatək band/ ؛

هاجرا/hājərā/ (ص) : چیره- مسلّط .

ن) ←* ؛

هاجرا-بوین/hājərā-bavəyan/ (مص.مر) : چیره شدن .

ن) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد .
قص) قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

ها-جیر-بیمئن/hā-jir-beyamoən/ (مص.مر) : به هوش آمدن – آگاه شدن – هشیار شدن .

اغر) آجیر بوییـن /ājir-baviyən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* هاجیربموئن /hājir bəmuan/ ؛

هاچرده/hāčordə/ (ص.مف) : ۱. وارفته . ۲. شگفت زده .

ن) ←** ؛

هاچر-ستاره/hāčer-setārə/ (ا.مر) :

ستاره‌ای که نزدیک غروب طلوع کند و پس از سپری شدن چند ساعت از اوایل شب آرام آرام غروب کند. در کوهستان چوپانان تا غروب این ستاره، به چراندن گوسفندان می پردازند و سپس به سوی منزلگاه حرکت می کنند. این ستاره به «چپون ستاره» یا ستاره‌ی چوپانان نیز معروف است.

هاچقستن /hāčəqestən/ جنبیدن.

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛

هاچنگه-هکاردن/hāčəngə-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. به چنگ آوردن . ۲. چنگ به دامان کسی زدن .

ب) ←** ؛ *ت)* چنگراته هکردن /čengərāte hakərdən/ ؛

هاچی/hāči/ (ا) : تخته پاره‌هایی که به جای سنگ لحد در قبر گذارند .

ب) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* هاچین /hāčin/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛

هاخن-هاخن/hāxən-hāxən/ (ق.کی) : آهسته، آهسته .

با) ←** ؛

هاخوشتن/haxuštən/ (مص) : تحلیل رفتن– نحیف شدن.

س) بخوشتن /baxuštən/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ۱. هپوچ /hapuč/ ، ۲. بغوشتن /baquštən/ ؛ *ت)* دخوشتن /daxuštən/ ؛ | *گ)* دخوشتن /daxuštan/ ؛

هاخوندستن/hāxondestən/ (مص) : **نک** : پیاخ .

س) ←** ؛

هاخونسّن/hāxunəssən/ (مص) : به نرمی کسی را فراخواندن – فرا خواندن .

س) هاخوندستن /hāxundəstən/ ؛ *ق)* ←** ؛ *ت)* دخونسن /dəxonəsən/ ؛ | *گ)* دخوندستن /duxondastan/ ؛ *پ)* خوانتن /xuāntan/ ؛

هادائن/hādāən/ (مص) : ۱. دادن . ۲. ادا کردن . **نک** : بدائن .

اغر) هدائـن /hədāən/ ؛ *ب)* ←*(اغر)* ؛ *س)* ←*(اغر)* ؛ *با)* هدائن /hədāan/ ؛ *آ)* ۱. هادائن /hādāan/ ، ۲. هدائن /hədāan/ ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* هادان /hādān/ ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* هدن /hadan/ ؛ *اشر)* هدادن /hədādan/ ؛ | *گ)* ←*(ت)* ؛

هادار – هادار/hādār-hādār/ (ا.مص) : کنایه از: تظاهر به همکاری کردن .

اغر) ←** ؛ *س)* شادار شادار /sādār-sādār/ ؛

هادان/hādān/ (مص) : دادن .

آ) ۱. هادائن /hādāan/ ، ۲. هدائن /hədāan/ ؛ *ع)* ←** ؛

هادوسندان/hādusandān/ (ا) : از شاهان پادوسبانی، رستمدار تبرستان که دوازده سال فرمان راند (۳۰۸-۲۹۶ هـ.ق) .

هاده/hāde/ (ف.امر) : بده .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *با)* ۱.←** ، ۲. هده /hade/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛ *ن)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *ت)* هدن /hadən/ ؛ *اشر)* ←** ؛ | *گ)* هدی /hadi/ ؛

هاده بهیر/hādə bahir/ (ا.مص) : **نک** : آلش دگش .

اغر) هاده – بیر /hāde-bayer/ ؛ *ب)* هاده بییر /hāde-bayir/ ؛ *س)* ←** ؛ *با)* هدا–هییر /hədā-hair/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛ *ت)* هدهیر /hadəheyr/ ؛ | *گ)* فادا–فی گیر /fādā-figir/ ؛

هارامن/hārāman/ : به کره نشستن ماست – آبی که در مشک یا دوشان ریزند تا موجب دلمه شدن و جمع شدن کره شود.

قص) ←** ؛

هارتم-پارتم/hārtəm-pārtəm/ (ا.مص) : ۱. داد و بیداد کردن جهت ترساندن دیگران . ۲. سروصدای بیهوده کردن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *با)* هارت و پارت /hārt-o-pārt/ ؛ *آ)* هارت و پارت /hārto-pārt/ ؛ *قص)* ←*(آ)* ؛ *ت)* هارته هورت /hārtə hurt/ ؛ *اشر)* هرتم پرتم

/hərtəm-pərtəm/ ؛ |ک) هارتوپورت /hārto-purt/ ؛

هاردن/hārden/ (مص) : آوردن .

ت) ←** ؛ |ک) هاردن /hārdan/ ؛

هارسته/hārəstə/ (ا) : ۱. مترسک . ۲. بختک . **نک** : پراشته .

اغر) ←** ؛ *ب)* راسته /rāstə/ ؛ *س)* ←(ب) ؛ *با)* ۱. راسّه /rāssə/ ، ۲. راسته /rāstə/ ؛ *آ)* راسّه /rāssə/ ؛ *ت)* راسنده /rāsəndə/ ؛ |ک) دوله /dowlə/ ؛

هارسن - هارسن/hārsən-hārsən/ (ا.مر) : فریاد شادی دسته جمعی، موقع مراسم عروسی. مثل: حمام بردن، برگشتن از حمام و بردن عروس به خانه‌ی بخت. به معنی آهای! دارند می رسند!

اغر) ←** ؛

هارش/hārəš/ (ف.امر) : ببین– نگاه کن . **نک** : ببین .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* هارش /hāreš/ ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛

هارشائن/hāršāən/ (مص) : نگاه کردن – دیدن – نگریستن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛ *با)* هارشیئن /hārəšiən/ ؛ *آ)* هارشیئن /hāršian/ ؛ |ک) نیگاگودن /nigā-gudan/ ؛

هارشان/hārešān/ (ف.امر) : نشان بده . **نک** : بنما .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *ت)* نشان بد /nəšan bad/ ؛

هارشانیین/hārešāniyən/ (مص) : نشان دادن .

اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *ت)* نشان دئن /nəšān daan/ ؛ |ک) نشون دان /nušon-dān/ ؛

هارش-درش-هکاردن/hāreš-dareš-həkārdən/ (مص.مر) : ۱. پاییدن . ۲. نگریستن .

ب) ←** ؛ |ک) پاستن /pāstan/ ؛

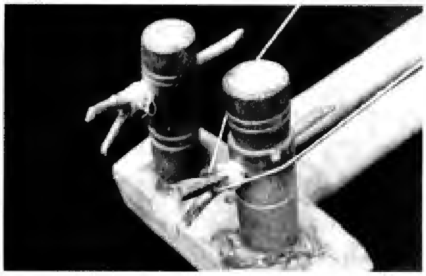
هارنگ/hārang/ (ا.مک) : مرتعی در بخش شمالی راه مالروی کدیر به نارنجبن نوشهر .

هارنیکنه/hārniknə/ : از ادوات و متعلّقات جاجیم بافی سنّتی .

ع) ←** ؛ *ت)* ←** ؛

هارو/hāru/ (ا.مص/ا) : ۱. پیله بستن کرم ابریشم – آماده شدن کرم برای بستن پیله . ۲. بالا رفتن – صعود کردن .

ب) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛



هارنیکنه

هارون/hārun/ (ا.مک) : کوهی در هفت کیلومتری جنوب شهرستان کتول و به ارتفاع ۱۷۵۰ متر .

هارون مله/hārun malə/ (ا.مک) : از محلّه های قدیمی آمل .

هاره/hārə/(ا.مک):۱. از توابع بالا لاریجان آمل . ۲. ببین.

هار-هار/hār-hār/ (ا.صو) : صدای آسیاب .

آ) ←** ؛ *قص)* هور هور /hor-hor/ ؛

هاریم/hārim/ (ص) : چموش .

ب) ←** ؛ *با)* ←** ؛ |ک) چموش /čamuš/ ؛

هارینگنه/hāringənə/ (ا) : از وسایل نخ ریسی سنّتی . **نک** : خوردلنگه .

اغر) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* ←** ؛

هازموئن/hāzəmuan/ (مص) : آزمایش کردن .

ن) ←** ؛ *ت)* آزموت هکردن /āzəmut hakərdən/ ؛ |ک) آزمیت /āzmit/ ؛

هازموت/hāzəmut/ (ا) : آزمایش– امتحان .

ن) ←** ؛ *ع)* ←(اغر) ؛ *ت)* آزموت /āzəmut/ ؛ |ک) آزمیت /azmit/ ؛

هازه/hāzə/ (ا.مص) : روی هم چیدن دسته‌های شالی به

←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

گونه‌ای که خوشه‌ها به طرف بیرون قرار گیرد و اسب‌ها بتوانند بر روی آن حرکت کنند. به این عمل هازه گویند . **نک** : انازم .

س) ←*؛ ق) هازه /hāze/ ؛ با) هـزّه /hazzə/ ؛ آ) هزه /həzə/ ؛

هاسخ هاسخ/hāsox – hāsox/ (ا.مر) : ۱. گرماگرم . ۲. بروبیا .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛

هاسنی/hāsni/ (ا) : قصّه – افسانه . **نک** : آسنی .

ق) ←*؛ اُک) افسونه /afson/ ؛

هاسیس/hāsis/ (ص.مف) : ۱. فرسودن پارچه در اثر ساییدگی – سوراخ شدن پارچه . ۲. سست .

س) بسیستن /basistən/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. هاسیسن /hāsissən/ ؛ ت) بسابسن /besābəsən/ ؛

هاش/hāš/ (ا.صو) : صوتی برای متوقّف کردن چهارپا یا بارکش . **نک** : چاش .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) هیشا /hiššā/ ؛ ت) اش ش /ešš/ ؛ اشر) ←*؛ اُک) شش /šaaš/ ؛

هاشم شو/hāšemə šo/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس‌آباد.

هاشمه/hāšəmmə/ (ا) : بند چرمی کفل اسب . **نک** : آشرمه .

با) ۱.←* ، ۲. اوشرمه /ošərmə/ ؛ آ) ←*؛

هاشن/hāšən/ (ا) : ابزاری مربوط به آسیاب آبی . **نک** : آشن .

آ) ←*؛

هاشو/hāšu/ (ص.مف) : آلوده شده .

ب) هایشی /hāyši/ ؛ س) آشی /āši/ ؛ با) هاشی /hāši/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) هشو /hašu/ ؛

هاشو/hāšu/ (ا) : ابزاری مربوط به آسیاب آبی . **نک** : آشن – هاشن .

آ) ←*؛

هاشور/hāšur/ (ا.مص/ا) : ۱. عوض کردن لباس . ۲. لباس کهنه و مستعمل . ۳. فقط یک دست لباس داشتن .

ب) ←*؛ س) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) هشور /hašur/ ؛

هاشی/hāši/ (ص.مف) : آلوده – آغشته شده .

ب) ←*؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛ ت) هشو /hašu/ ؛

هاشی ببین/hāši babeyan/ (ص.مر) : آغشته شدن .

آ) هاشی بیّن /hāši hayyan/ ؛ ع) ←*؛

هافرتی/hāferti/ (ص) : ۱. بی‌اراده . ۲. بدقول .

اغر) ←*؛ با) ←*؛

هافنگ/hāfeng/ (ا) : هاون .

اغر) هونگ /havəng/ ؛ با) ←*؛ آ) هاونگ /hāvang/ ؛ ع) هونگ /havang/ ؛ ت) هونگ /havang/ ؛ اُک) ←(ع) ؛

هاقل باقل هاکردن/hāqəl-bāqəl-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. سرگرم شدن . ۲. به آرامی درگیر شدن .

هاکتن/hākətən/ (مص) : ۱. پیدا کردن – یافتن . ۲. افتادن. ۳. بیمار شدن . ۴. به شدت خسته شدن .

با) ←*؛ آ) ۱.←* ، ۲. هاکتن /hākətan/ ؛

هاکت–واکت/hākat-vākat/ (ص.مف) : ۱. پراکنده . ۲. خسته .

ت) دکت وکت /dakət vakət/ ؛ اُک) ←*؛

هاکر/hākər/ (ا) : وسایل و لوازم گاوداری .

با) ←*؛ آ) ←*؛

هاکردن/hākərdən/ (مص) : ۱. کردن – انجام دادن . ۲. ساختن – درست کردن .

اغر) هکاردن /həkārdən/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. هکاردن /həkārdən/ ؛ س) ←*؛ ق) ←*؛ با) ←*؛ آ) ۱. هاکردن /hākərdan/ ، ۲. هکردن /hakərdan/ ؛ ع) هاکردن /hākordən/ ؛ قص) هاکردن /hākerdan/ ؛ ت) هکردن /hakərdən/ ؛ اشر) هاکئردن /hākoərdən/ ؛ اُک) کودن /kudan/ ؛ پ) کرتن /kartan/ ؛ باس) کرنوتی /krnoti/ ؛ او) کرنوییتی /karanoiti/ ؛

هاکردی/hākordi/ (ا) : اندوخته– ذخیره . **نک** : اندوته .

ب) ←* ؛ س) هــاکردی /hākərdi/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا)
۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ۱. هاکردی /hākərdi/ ، ۲. هکردی
/hakərdi/ ؛ ع) کردی /kerdi/ ؛ قص) ←(س) ؛

هاکش/hākəš/ (ف.امر) : ۱. امر کشیدن–بکش . ۲. پــهن کن - بگستر .

س) ←* ؛ آ) ۱. هکش /həkəš/ ، ۲. بکــش /bakəš/ ؛ ع)
←* ؛ قص) ←* ؛ ت) بکش /bakəš/ ؛ | گ) هکــش
/hakaš/ ؛

هاکشین/hākešeyan/ (مــص) : پــهن کــردن - گســتردن فرش .

ع) ←* ؛

هاکل/hākal/ (ص) : تنها - جدا مانده از گروه یا رمه .

ن) ←* ؛

هاکن/hākən/ (ف.امر) : بکن– انجام بده .

اغر) هکان /həkān/ ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.
هکـن /hakən/ ؛ ع) هــاکن /hākon/ ؛ قــص) ←* ؛ ت)
هکن /hakən/ ؛ اشر) هــاکئن /hākoən/ ؛ | گ) هکـن
/hakun/ ؛

هاکنن/hākənən/ (ف) : کنند– انجام دهند .

اغر) هکانند /həkānənd/ ؛ ق) ←* ؛ پ) کنند /kunand/؛

هاکنه/hākəne/ (ف) : کند– انجام دهد .

اغر) هکانه /həkānə/ ؛ ق) ←* ؛ پ) کنید /kunəd/ ؛

هاک–هاک/hāk-hāk/ (ا.صــو) : لفظــی جــهت بــه لانــه هدایت کردن اردک ها . **نک** : بلی بلی .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

هاگرد/hāgərd/ (ف.امر) : ۱. برگرد–امر برگشــتن. ۲. دور بزن – گردش کن . **نک** : بچرخ .

اغر) دگرد /dagərd/ ؛ س) هگرد /hegərd/ ؛ بـا) ۱.←* ،
۲.←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) دگرد /dagerd/ ؛ ت) بــگرد
/bagərd/ ؛ | گ) دگرد /dagard/ ؛

هاگیز/hāgiz/ (ف.امر/ا) : ۱. بکــش - امــر کشــیدن آب از چاه . ۲. پیمانه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. دگیــز /dagiz/ ؛ آ)
←* ؛ ن) دییز /dayiz/ ؛ | گ) هکش /hakaš/ ؛

هاگیز واگیز/hāgiz vāgiz/ (ا.مص) : چشیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

هاگیز واگیز هکاردن/hāgiz vāgiz həkārdən/ (مص.مـر) : چشیدن و مزّه مزّه کردن .

اغر) ←* ؛

هال/hāl/ (ا) : آل – جانوری خیالی .

اغــر) آل /āl/ ؛ ب) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ | گ)
←(اغر) ؛

هــال/hāl/ : ۱. شـــاخه‌های درخـــت . ۲. کــرت زمیــن برنج‌کاری.

آ) ←* ؛ ت) ←* ؛

هالا/hālā/ (ص) : گاوی سیاه رنگ که لکّه‌های ســفید در بدن دارد .

اشر) ←* ؛

هالا–بالا/hālā-bālā/ (ص.مر) : قد و قامت رعنا– بلند بالا .

اغر) ←* ؛ ب) آلا بالا /ālā- bālā/ ؛ س) ←* ؛ ت) آل
بالا /ālə bālā/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) بولنــد بــالا - /buland
bālā/ ؛

هالا–پیسه/hālā-pisə/ : ۱. رنگارنگ . ۲. چند تکّه .

اشر) ←* ؛

هالان–تالان/hālān-tālān/ (ا.مص) : به یغما بردن .

اغر) ←* ؛ ع) تالن /talon/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

هالبالو/hālbālu/ (ا) : آلبالو .

اغر) ۱.←* ، ۲. آلبالو /ālbālu/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←(اغــر) ؛
آ) ←(اغر) ؛ ع) آلبالو /ālbālu/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) آلـو بـالو
/ālu-bālu/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

هال بندی/hāl bandi/ (ا.مص) : ۱. مرز بندی. ۲. بستن و ردیف ساختن کرت شالیزار .

ت) ←* ؛

هال بیج/hālə bij/ (ا.مر) : برفی که در اثر سرمای شــدید بر روی شاخه‌ی درختان باقی می‌ماند .

ت) ←* ؛

هال تاشی/hāl tāši/ (ا.مص) : ۱. تراشیدن علف‌هــای هــرز شالیزار . ۲. تراش دادن بدنه‌ی کرت شالیزار با ابزار

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

کشاورزی .

ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

هالزی/hālzi/ (ا) : گیاه الزو . **نک**: الزی .

اغر) الزو /aləzu/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. الـزی /alzi/ ؛ س) ۱. الزی /aləzi/ ، ۲. هلزی /haləzi/ ؛

هالک/hālək/ : گوساله‌ای که تازه متولد شده باشد .

آ) ۱.←** ، ۲. خالک /xālək/ ؛

هالکی/hāleki/ : گوسفند تازه زاییده .

قص) ←** ؛

هالنگ-بالنگ/hāleng-bāleng/ (ق.حـا) : سـلّانه سـلّانه . نک : دلنگ و سلنگ .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ع) هـالن والـن /hālon vālon/ ؛ |گ) نم نمی /nam-namay/ ؛

هالو-بالو/hālu-bālu/ (ا) : آلبالو .

اغر) ←** ؛ع) آلبالو /ālbālu/ ؛ قص) ←(ع) ؛

هاله/hālə/ (ا) : واحد وزنی است به اندازه‌ی یک لنگه بار، معادل نصف خروار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ | گ) خاله /xālə/ ؛

هاله-بزوئن/hālə-bazuan/ (مص.مر) : مسـاوی نبـودن دو کفه‌ی ترازو .

اغر) هاله نویین /hālə naviyən/ ؛ س) هالـه بزوئـن /hālə-bazuən/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ع) هاله بزان /hālə bezān/ ؛ قص) ←** ؛

هاله-بیج/hālə-bij/ (ا.مر) : برف همراه با سوز و سرما کـه فوراً بر شاخه‌ی درختان بنشیند .

ت) ←** ؛

هالـه-واش/hāləh-vāš/ (ا.مـص) : درو و از بیـن بـردن علف‌های هرز کرت‌های شالیزار .

ن) ←** ؛ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ |گ) دیمه تاشی /bima - taši/ ؛

هاله - هاکردن/hālə-hākərdan/ (مص.مر) : کج و معـوج و نامتعادل شدن بار بر روی چهارپا .

اغر) هاله هکاردن /hālə-həkārdən/ ؛ ب) هالـه هکـاردن /hālə-hekārdən/ ؛ با) هالـه هکـردن /hālə-hakərdən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هالـه هکـردن /hālə hakərdan/ ؛ع) هالـه هاکردن /hālə hākordan/ ؛ قص) هاله بزوئن /hāle-bazuan/ ؛ ت) هاله زئن /hālə-zaan/ ؛ |گ) خالـه گودن /xālə-gudan/ ؛

هاله - هاله/hālə-hālə/ (ق.حا) : راه رفتن نامتعادل .

ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) هاله هالـه زئن /hālə hālə zaan/ ؛

هالی-بویین/hāli-baviyən/ (مص.مـر) : ادراک کـردن - آگاه شدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) هالی بییـن /hāli-bayyən/ ؛ آ) هالی بیّن /hāli bayyan/ ؛ع) هالی بیین /hāli babeyan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) هـالی بئـن /hāli baan/ ؛ اشر) هـالی-هابیین /hāli-hābiyən/ ؛ |گ) هالی بون /hāli-bon/ ؛

هالیز/hāliz/ (ا) : هوس- میل زیاد .

اغر) ←** ؛ |گ) حریص /haris/ ؛

هالی هکاردن/hāli-həkārdən/ (مص.مر) : فهماندن- آگاه کردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) هالی هاکردن /hāli-hākerdən/ ؛ آ) ۱. هالی هاکردن /hāli hākərdan/ ، ۲. هـالی هکـردن /hāli hakərdan/ ؛ع) هـالی هـاکردن /hāli hākordan/ ؛ قص) (آ)← ؛ ت) هالی هکردن /hāli hakərdən/ ؛ |گ) هالی گودن /hāli gudan/ ؛

هامار دوندن/hāmār dundan/ (مص.مـر) : چیزی را بـه کسی نشان دادن .

قص) ←** ؛

هامبرو/hāmboru/ (ا) : ۱. گلابی جنگلی . ۲. بارانک .

ع) همرو /haməru/ ؛ ت) ←** ؛

هامتن/hāmətən/ (مص) : ۱. قدم زدن- راه رفتن . ۲. لگد کردن .

س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هامتن /hāmətan/ ؛ع) بمتـن /bamətan/ ؛ ت) متـن /mətən/ ؛ |گ) موتـن /mutan/ ؛ پ) چامیتن /čamitan/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

هامند/hāmənd/ (خمن) : زمین هموار- زمین صاف و مسطح . **نک** : خمن .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) همند /həmənd/؛ با) همن /həmən/؛ ع) همند /homand/؛ قص) همند /hemand/؛

هاموار - هاموار/hāmvār-hāmvār/ (ص/ق) : آرام آرام .

ب) ←**؛

هامیز/hāmiz/ (ا) : نوعی گیاه .

هامیس/hāmis/ (ق.حا) : ۱. حالت راه رفتن شکارچی در هنگام صید- در کمین نشستن . ۲. گیاهی که پرندگان آبزی از آن تغذیه کنند .

س) هامیز /hāmiz/؛ آ) ←**؛ | گ) فوچوم-فوچوم /fučum-fučum/؛

هاننه/hānannə/ (ق.مق) : ۱. آن مقدار- آن اندازه . ۲. اشاره به دور . **نک** : اتنده .

آ) اوتّه /utanne/؛ ن) ←**؛ ع) اون انده /un andə/؛

هانه-مانه-داشتن/hānə-mānə-dāštan/ (مص.مر) : پز دادن- افاده داشتن .

ن) ←**؛ ع) آنه مانه داشتن /ānə mānə dāštan/؛ | گ) ادا اصول /adā - osul/؛

هاوجین/hāvjiyan/ (مص) : ۱. جدا کردن دانه از مواد زاید . ۲. ورچین کردن . **نک** : هوچی بوچی - بچین .

اغر) بوجین /bojiyən/؛ ب) بوجین /bujiyən/؛ س) ←(ب)؛ با) هوجین /hujiyən/؛ آ) ۱.←(با)، ۲. هوجین /hujiyan/؛ ن) ←**؛ ع) هابجین /hābəjiyan/؛ قص) بوجین /bujiyan/؛ ت) ویجین /vijin/؛ | گ) دوجین /dowjiyan/؛

هاور/hāvar/ (ا) : کمک متقابل در واگذاری گاو و اسب جهت شخم زمین یا کارهای زراعی دیگر .

ب) ←**؛ ق) ←**؛

هاور/hāvər/ (ف.امر) : ۱. بمال- بمالان . ۲. بزن و ببر .

ن) ←**؛ ع) ←**؛

هاورد/hāvārd/ (ا.مص) : ۱. زیرورو کردن بذر جهت خشکاندن آن . ۲. بردن و از آن خود کردن گردو در گردو بازی . **نک** : دستاور .

ب) دس ور /das-vər/؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛

هاور لاور/hāvər-lāvər/ (ص.مر) : جای وسیع- مکان فراخ .

ن) ←**؛

هاوریشت/hāvrišt/ (ص.مف) : ۱. تفت داده شده - برشته شده . ۲. گندم یا برنج برشته و خشک شده . **نک** : بریانی .

ب) ←**؛ س) ۱.←**، ۲. بوریشت /bavrišt/؛ با) ←**؛ آ) ←(س)؛ ع) همیشت کا /hamištə kā/؛

هاوزانی/hāvəzanni/ (ص.نس) : ۱. آب از سر گذشته . ۲. به کنایه: در دم مرگ .

ن) ←**؛

هاوست/hāvəst/ : **نک** : هاور .

ب) ←**؛ ق) ←**؛

هاوشتن/hāveštan/ (مص) : ۱. عبور کردن از آب آبگیر یا رود . ۲. گیر کردن چای، آب یا غذا در گلو .

آ) هوشتن /huštan/؛ ن) ←**؛ ع) ←**؛ ت) واوشتن /vāvəštən/؛

هاوشته/hāveštə/ (ص.مف) : ۱. رمه‌های گوسفندان گم شده . ۲. کسی که لقمه در گلویش گیر کرده باشد.

س) هشته /hoštə/؛ آ) هوشته /huštə/؛ ع) ←**؛

هاوند-یار/hāvande-yār/ (ا.مر) : نام ترانه‌ای محلی که در استرآباد مرسوم است .

اغر) ←**؛

هاوه/hāve/ (ف) : شد- انجام شد .

ن) ←**؛

های/hāy/ (ا.صو) : از اصوات تنبیه و آگاهی است .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ آ) ←**؛ ع) ای /ay/؛ ت) ←**؛ اشر) ←**؛ | گ) ←**؛

هایا/hāyā/ (ح/ش.ج) : ۱. ای - یا - ایا . ۲. نوعی فرا خواندن از راه دور .

اغر) ←**؛ ب) ←**؛ س) ←**؛ آ) های /hāy/؛ ت) آ-ایی-یو /ā-ei-yow/؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

هایت/hāyt/ (ش.ج/ف.امر) : ۱. لفظ بی‌ادبانه- بدون نام بردن نام کسی او را صدا زدن . ۲. مواظب باش .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) هوی /huy/ ؛ قص) هوی /hoy/ ؛ اشر) ←** ؛ |ک) هی /hay/ ؛

هایتن/hāytən/ (مص) : ۱. گرفتن – خریدن . ۲. سپوختن . نک : بیتن .
س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هیتن /haytan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) هایتن /hāytan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هیتن /heytən/ ؛ |ک) هگیتن /hāgitan/ ؛

هایشت/hāeišt/ (ص.مف) : گندم بو داده . نک : هاوریشت.
ن) ←** ؛

های و هوی/hāy-o-huy/ (ا.مر) : شلوغی و سروصدای زیاد .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) های و هوی /hāyo-howy/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) های و هو /hāy o hu/ ؛ |ک) ←** ؛

های-های/hāy-hāy/ (ا.مر) : شادی- هلهله .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) هلهله /halhale/ ؛ اشر) ←** ؛ |ک) ←** ؛

هاییر/hāyir/ (ف.امر) : ۱. بگیر . ۲. بخر .
آ) ۱.←** ، ۲. هییر /hayir/ ؛ ن) ←** ؛ ع) هایر /hayr/ ؛ |ک) هاگیر /hāgir/ ؛

هئن/heən/ (ص/ا.مص) : غریدن .
آ) هی /hi/ ؛ ت) ←** ؛

هئی/həei/ : ۱. باهم . ۲. هم زدن غذا .
ق) ←** ؛

هئیتن/haitən/ (مص) : گرفتن .
س) هاییتن /hāyitən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. هیتن /haytan/ ، ۲. هایتن /hāytan/ ؛ قص) هـایتن /hāitən/ ؛ ت) هیتن /heytən/ ؛ اشر) بییتن /baiten/ ؛ |ک) هاگیتن /hagitan/ ؛

هئی-دله/həi-dələ/ (ص.مر) : درهم – مخلوط .
ب) هدی دله /hədi-dələ/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هی دله /hi dələ/ ؛

هئیر/hair/ (ف.امر) : بگیر .
س) هاییر /hāyir/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هاییر /hāir/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هیر /heyr/ ؛ اشر) بییر /bair/ ؛ |ک) هاگیر /hāgir/ ؛

هب/hab/ (ا.مص/ص) : ۱. باد کردن – مغرور شدن . ۲. باد . ۳. متورّم . نک : هب بکرد .
اغر) ۱.←** ، ۲. هپّ و تپ /happ-o-tap/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هب بکرد /hab bakərd/ ؛ ع) ←** ؛

هبره/hebrə/ (ا) : هیبت – هیکل .
اغر) ←** ؛ با) هیبت /həybət/ ؛ آ) ←** ؛ ع) هیبت /haybat/ ؛ ت) هیبره /heybarə/ ؛

هبر-هبر-هکاردن/hobar-hobar-həkārdən/ (مص.مر) : بگیر و ببند کردن .
ب) ←** ؛ با) هابی هابی هکردن /hāby hāby hakərdən/ ؛

هبلاتن/həblātən/ (مص) : پژمردن- افسرده شدن .
اغر) ۱.←** ، ۲. هپلاتن /həplātən/ ؛ ب) ←** ؛ با) هولاست /həvlāst/ ؛ ت) وپیلاسن /vapilāsən/ ؛

هبلاته/həblātə/ (ص.مف) : ۱. میوه‌ی چروکیده شده و خشکیده . ۲. پژمرده .
اغر) ۱.←** ، ۲. هپلاته /həplātə/ ؛ ب) ←** ؛ آ) بپلاس /bapəlās/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) بپلاسّن /bapelāssen/ ؛ ت) وپیلاسه /vepilāsə/ ؛ |ک) فپلکسته /fapal-kastə/ ؛

هبلاسانیین/həblāsāniyən/ (مص) : پلاسانیدن- پژمرده ساختن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) بپلاسنّین /bapəlāsənniyan/ ؛ ع) بپلاسانین /bapəlāsenāyan/ ؛ ت) وپیلاسندنن /vepilāsendenean/ ؛ |ک) پلاسانین /palāsāniyan/ ؛

هبلاستن/həblāstən/ (مص) : پلاسیدن – پژمردن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) بپلاسّن /bapəlāssan/ ؛ ع) بپلاسّن /bapəlāssan/ ؛ ت) وپیلاسن /vapilāsean/ ؛

هبلی-هبو/habli-habu/ (ص.مر) : پهلوان پنبه – توخالی و پوک . نک : خل تور .
اغر) هپلی-هپو /hapəli-hapo/ ؛ س) هپلی هپو /hapli-

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

با) ←(اغر) ؛ آ) هپلی هپو /hapali hapu/ ؛ ع) /hapo
هپله هپو /hapələ hapo/ ؛ ت) هپله هپو /hapələ hapu/ ؛
اشر) ←(ت) ؛ | گ) ←(آ) ؛

هبیا/habiyā/ (ا) : ابیا – نام پرنده ای است .
ب) ←* ؛ با) ابیا /abyā/ ؛ آ) ←(با) ؛

هبی – تک/həbitək/ (ص) : مخفی –گم و ناپیدا .
اغر) ۱.←* ، ۲. هپی تک /həpi tək/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. هفی تک /həfi tək/ ؛

هپ/hap/ (ا) : ۱. بادکنک داخل شکم ماهی . ۲. قرص . **نک** : ایخ .
ب) ←* ؛ س) هپوک /hapuk/ ؛ ق) ۱.←(س) ، ۲. هپلوک /hapəluk/ ؛ با) هاپک /hāpək/ ؛ آ) ۱. هاپ /hāp/ ، ۲. هپنک /haponək/ ؛ ن) هپک /hpək/ ؛ ع) پتول /potul/ ؛ قص) ←* ؛ ت) پتول /pətul/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) کورپیله /kurpilə/ ؛

هپا/hepā/ (ص) : نگهبان– مراقب .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. هپا /həpā/ ؛ ع) بپّا /bəppā/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

هپائن/həpāən/ (مص) : ۱. پاییدن . ۲. متلاشی شدن . **نک** : بپائن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هپائن /hepāan/ ؛ ع) بپّاسن /bəppāsan/ ؛ ت) پاسن /pāsən/ ؛ | گ) ←(ع) ؛

هپات/həpāt/ (ص.مف) : ۱. تمیز شده . ۲. صاف کرده .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هپات /hopāt/ ؛ ت) هپاته /hapātə/ ؛ | گ) هپات /hapāt/ ؛

هُپاتن/hopātan/ (مص) : بوجاری کردن شلتوک برنج با پارو یا طبق چوبی . **نک** : پاش بزئن .
اغر) هپاتن /həpātən/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) هپاتن /həpātan/ ؛ ع) ←* ؛ ت) هپاتن /hapātən/ ؛ | گ) فوپاتن /fupātan/ ؛

هپتی/həpti/ (ا) : نانی که از آرد برنج تهیه شود .
ب) ←* ؛

هپراز/həprāz/ (ص.مف) : افراشته .
با) ۱.←* ، ۲. هفراز /həfrāz/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) هپراشت /heprāšt/ ؛ قص) ←(ع) ؛

هپرازن/həprāzən/ (ف.امر) : تکیه بده .
اغر) دُرُزان /dorozān/ ؛ ب) ←* ؛ آ) هفرازن /həfrāzən/ ؛ ن) ←* ؛

هپراسانین/həprāsānian/ (مص) : چیزی را به دیوار یا جایی تکیه دادن . **نک** : درزانیین .
اغر) درُزانیین /dorozāniyən/ ؛ ب) دفرازانیین /dəfrāzāniyən/ ؛ با) هفراشتن /həfrāštən/ ؛ آ) هفراشتن /həfrāštan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛

هپراشت/həprāšt/ (ص.مف) : ۱. سرپا تکیه داده شده – ایستادن به صورت عمود . ۲. افراشته .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هفراشت /həfrāšt/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ | گ) دفراشت /dafrāšt/ ؛

هپراشتن/həprāštən/ (مص) : برپا ساختن – افراشتن – برافراشتن .
ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هفراشتن /həfrāštan/ ؛ ن) هپراشتن /həprāštan/ ؛ ع) ←(ن) ؛ | گ) دفراشتن /dafrāštan/ ؛ پ) افراشتن /afrāštan/ ؛

هپرتانین/həpərtānian/ (مص) : پرتاب کردن .
ن) ←* ؛

هپرن/hepren/ : **نک** : هاییز .

هپسنین/həpəsəniyən/ (مص) : خیساندن .
با) ←* ؛ | گ) وایسانین /vāysāniyan/ ؛

هپک/hapok/ (ا) : بادکنک داخل شکم ماهی . **نک** : آپخ.
س) ←* ؛ با) ۱. هاپک /hapək/ ، ۲. هاپ /hāp/ ؛ آ) ۱. هاپ /hāp/ ، ۲. هپونک /hapunək/ ؛ ع) پتول /patul/ ؛ ت) ←(ع) ؛

هپکل/hapkal/ (ا) : ابیا– پرنده ای است . **نک** : ابکل .
ب) ←* ؛

هپل/həpəl/ (ا) : به دورانی گویند که کرم ابریشم بیدار شده، پوست می‌اندازد، سریع برگ می‌خورد و پیله می‌بندد .
با) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

هپل/həpəl/ (ص) : ۱. هوای ابری . ۲. سریع- تند . **نک** : هدائن پیلوت .

ق) ←* * ؛ با) ←* * ؛ آ) هپل /həpel/ ؛ قص) ←* * ؛

هپلاتن/həplātən/ (مص) : پلاسیدن . **نک** : بیلاسن .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ با) هپل-بین /həpəl-bayyən/ ؛ ع) بپلاسن /bapəlāssan/ ؛ ت) وپیلاسن /vapilāsən/ ؛

هپل-چپل/həpəl-čapəl/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. کاری را به اکراه انجام دادن . ۲. درهم و برهم .

اغر) ←* * ؛ س) هپل چپل /həpəl - čəpəl/ ؛ با) هپل-هپل /həpəl-həpəl/ ؛ آ) هپور-چپور /hapur-čapur/ ؛ قص) ←(آ) ؛

هپل خار/həpəl-xār/ : ۱. کرم ابریشمی که سریع برگ خورد . ۲. کنایه از: انسانی که مدام غذا می‌خورد و سیری ناپذیر است .

با) ←* * ؛ آ) هپل خار /həpel xār/ ؛

هپلقانین/həpəl qānian/ (مص) : خوردن یا خوراندن از روی اکراه و اجبار .

ن) ←* * ؛

هپلکیه/həpəlkiyə/ (ش.ج) : نوعی نفرین به بچه‌ها .

اغر) ←* * ؛ اشر) هپلکییه /hepelkiyə/ ؛

هپلوختن/həpəloxtan/ (مص) : خشک شدن برگ درختان بر اثر گرمای زیاد .

اشر) ←* * ؛

هپلوک/hapoluk/ (ص.نس/ا) : ۱. دندان ریخته . ۲. پف و آماس کردن سر و صورت بر اثر بیماری . ۳. تاول ناشی از سوختگی .

س) ←* * ؛ آ) ←* * ؛

هپلوک هاکردن/happəluk hākərdən/ (مص.مر) : چپاول کردن- تاراج کردن مال و اموال.

اغر) هپو و لپ هکاردن /hapo-lap-həkārdən/ ؛ ق) ←* * ؛

هپل – هپل-بخردن/hepel-hepel-baxərdən/ (مص.مر) : تندتند و با ولع خوردن . **نک** : چلن چلن .

س) هپل هپل بخاردن /hepəl-hepəl-baxārdən/ ؛ ق) ←* * ؛ با) ←* * ؛ آ) هپل-هپل-بخردن /həpel-həpel-baxərdan/؛

هپل-هپو/hapəl-hapo/ (ص.مر) : ۱. نامرتب در پوشیدن لباس- وارفته . ۲. پهلوان پنبه .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) هپل هپو /hepəl-hapo/ ؛ با) ←* * ؛ آ) ←* * ؛ ع) ←* * ؛ ت) هپل هپو /hapələ hapu/ ؛ اشر) هپله هپو /haplə-hapu/ ؛ ک) هاپلی هاپو /hāpali-hāpo/ ؛

هپنک/haponək/ (ا) : بادکنک داخل شکم ماهی .

با) ۱. هپونک /hapunək/ ، ۲. هاپک /hāpək/ ؛ آ) ۱. ←* * ، ۲. هاپ /hāp/ ؛

هپ-و-تپ-کاردن/hapo-tap-kārdən/ (مص.مر) : ورم کردن – متورم شدن .

اغر) ←* * ؛ با) هپ و تب هکردن /hapu-tab-hakərdən/ ؛ آ) هپ هاکردن /hap hākərdan/ ؛

هپوچه/hapučə/ (ا) : گردویی که پوستش به راحتی جدا شود . **نک** : ابوله .

س) ←* * ؛ با) هپوچ /hapuč/ ؛ آ) اوّچه /uččə/ ؛ ت) گرچله /gorčələ/ ؛

هپوک/hapok/ (ص.نس/ا) : ۱. باد کرده – متوّرم . ۲. بادکنک شکم ماهی .

س) هپوک /hapuk/ ؛ ق) ←* * ؛ با) ۱. هاپک /hāpək/ ، ۲. هاپ /hāp/ ؛ آ) ۱. هپونک /hapunək/ ، ۲. هاپ /hāp/ ؛

هپی-تک/həpi tək/ (ص) : گم – ناپیدا .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) ←* * ؛ اشر) ←* * ؛

هپیتک-بویین/həpitək-baviyən/ (مص.مر) : گم شدن- ناپدید شدن .

اغر) ←* * ؛ ب) ←* * ؛ س) هپیتک بیّن /həpitək-bayyən/ ؛ اشر) هپیتک-هابیین /həpitək-hābiyən/ ؛

هتاسن/hətāssən/ (مص) : ناتوان و سست شدن اندام .

س) هتاستن /hətāstən/ ؛ با) ←* * ؛

هتبه/hatəbə/ (ا) : گیرودار – درگیری .

ن) ←* * ؛

هتبه-انگتن/hatəbə-angətan/ (مص.مر) : ۱. درگیر کردن کسی . ۲. به گرفتاری انداختن .

ن) ←* * ؛

هتو/heteto/ (ص.مف) : آویزان – آویخته .

س) توتو /to-to/ ؛ با) هل-توتو /hal-tu-tu/ ؛ آ) هتو /hetətu/ ؛ ع) هرائت /horāit/ ؛ گ) توتوخوره /tow-tow-xorə/ ؛

هتر/hatar/ (ا.مک) : نام دهکده‌ای در کوهستان نور .

هترک/hətərk/ (ف.امر) : بنشین – از روی تحکّم، امر کردن به نشستن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

هترکیین/hətərkiyən/ (مص) : ۱. ترکیدن . ۲. نشستن از روی تحقیر و تحکّم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هتارکیین /hətārkiyən/ ؛ با) ←* ؛ آ) هترکسّن /hətərkəssan/ ؛ ع) بترکسّن /batərkəssan/ ؛ قص) هترکیین /heterkiyan/ ؛ ت) ترکسن /tərkəsən/ ؛

هترگ/hətərg/ (ف.امر) : ۱. امر به نشستن از روی تحکّم و تحقیر . ۲. امر به ترکیدن و پاره شدن که از سرخشم و غضب و در معنی کنایی گفته شود.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) بترک /baterk/ ؛ قص) ←* ؛ گ) فترک /fatark/ ؛

هتش/hətoš/ (ف.امر) : بزن – کتک بزن . نک : بزن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) هاتش /hā-tuš/ ؛ ع) دکش /dakəš/ ؛ اشر) ←* ؛

هتشتن/hətoštən/ (مص) : زدن – زدن ناگهانی . نک : بزوئن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) دکاشتن /dekāštan/ ؛ ت) دکاشتن /dəkāštən/ ؛ اشر) ←* ؛

هتک/hatak/ (ا) : چنگک و حلقه‌ی چوبی که به ریسمان بندند .

ع) ←* ؛ قص) ←* ؛

هتک-بند/hatek-band/ (ص.مر) : چیزی را به طور سرسری و نیم‌بند بستن . نک : امال .

اغر) حائل بند /hāel-band/ ؛ با) حاتل بن /hātel -ban/ ؛ آ) هیتک بن /hitək ban/ ؛ ع) هتک بن /hatak ban/ ؛ ت) ←* ؛

هتکلو/hatkəlu/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه .

هتک لولو/hatak- lav-lav/ : بازی لی‌لی – با یک پا راه رفتن و پای دیگر را بالا نگه داشتن .

قص) ←* ؛

هت کله/hat kalə/ (ص) : بدون هدف – سردرگم .

ن) ←* ؛ ع) هت کلی /hat-kali/ ؛

هتکلی/hatkali/ (ص.نس) : الکی – سرسری – کار بی هدف .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ گ) ←* ؛

هتکه-پشت/hatkə-pəšt/ (ا.مک) : از توابع بیشه‌ی بابل .

هتکیه/hətəkiyə/ (ا/.مر) : ۱. پاره . ۲. صوتی در بیان خوشحالی . ۳. وصله . نک : الیش .

اشر) ←* ؛

هتل/hatəl/ (ص) : آدم ساده و بی‌ریا .

با) ←* ؛

هتلی/hotoli/ (ص) : چاق و پرگوشت .

قص) ←* ؛

هتوش/hətoš/ (ف.امر) : ۱. کتک بزن – بزن . ۲. بکوب . نک : بتکان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ع) برش /baroš/ ؛ قص) بروش /baruš/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) هکش /hakaš/ ؛

هتوشتن /hətostən/ ضربه‌ی ناگهانی وارد ساختن .

ب) ←* ؛

هته/hate/ : این‌طور – این‌گونه .

با) اِتی /əti/ ؛ آ) ←(با) ؛ ت) اتَ /eta/ ؛ گ) هیتو /hito/ ؛

هته-پته/hətə-pətə/ (ا.مص) : حالتی شبیه لال شدن به‌طوری‌که نتوان حرف زد – سخن گفتن نارسا از روی ترس، شرم و غیره – من‌ومن کردن به هنگام سخن گفتن .

اغر) تته پته /tətə-pətə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲.←(اغر) ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛

هته-هته/hate-hate/ : ۱. به این گونه . ۲. جار و جنجال– سروصدای نامفهوم .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد . **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

با) ←*؛ع) هت هته /hat hatə/ ؛ |ک) هیتو هیتو /hito-hito/ ؛

هته هته هکـردن/hatə-hatə-hakərdən/ (مـص.مـر) : پـر حرفی و جاروجنجال کردن .

با) ←*؛ع) هت هته ها کردن /hat hatə hākordan/ ؛ ت) هت هته هکردن /hat hatə hakərdən/ ؛

هتی-هتی/hati-hati/ : به این شکل – به این گونه . نـک : این تی .

اغر) هتی /heti/ ؛ با) هتی-هتی /həti-həti/ ؛ آ) اتی /əti/ ؛ ن) ←* ؛ |ک) ایتو ایتو /eito-eito/ ؛

هج/həj/ : هیچ .

اغر) ۱.←* ، ۲. هچ /həč/ ؛ ب) ←* ؛ س) هـچ /həč/ ؛ با) هیچـی /hiči/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) هچ /heč/ ؛ |ک) هیچ /hič/ ؛

هجّا/həjjā/ : هیچ جا .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هیجّـا /hijjā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←(ع) ؛

هجاج/hojāj/ (ص.فا) : شایعه پراکن .

س) ←* ؛

هج را/həjrā/ : هیچ گاه .

ب) ←* ؛ آ) ←* ؛

هجرین/həjəriyən/ (مص) : پـس آب بعـد از شستشـوی لباس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) هجواسن /həjvāsən/ ؛

هج گادر/həj-gādər/ (ق.ز) : هیچ زمان .

اغر) هج وخـت /həj - vaxt/ ؛ ب) ←* ؛ س) هـج گدر /həj - gədər/ ؛ با) هیـچ-گدر /hič-gədər/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) هیچ وخت /hič vaxt/ ؛ ت) هچ وخت /həč vaxt/ ؛ |ک) ←(ع) ؛

هجلاسانین/həjlāsāniyən/ (مص) : پلاسانیدن .

اغر) هپلاسانین /həplāsāniyən/ ؛ ب) ←* ؛ با) بیلاسنّین /bəblā-səniyyən/ ؛ ع) بپلاسـانین /bapələsāneyan/ ؛ ت) وپیلاسـندنن /vapilāsendeneən/ ؛ |ک) پلاسـانین /palāsāniyan/ ؛

هجلاستن/həjlāstən/ (مص) : پلاسیدن– پژمردن .

اغـر) هپلاتــن /həplātən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ببلاسّــن /bablāssən/ ؛ آ) بپلاسّــن /bapəlāssan/ ؛ ع) بپلاسّن /bapəlassan/ ؛ ت) وپیلاسن /vapilāseən/ ؛

هجلاسته/həjlāstə/ (ص.مف) : کز کـرده و جمـع شـده . **نک** : ججلیس .

اغـر) هپلاتــه /həplātə/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ۱. هپلاســته /heplāstə/ ، ۲. هفلاشــته /həflāštə/ ؛ ت) وپیلاسه /vapilāsə/ ؛ |ک) واپیلاستای /vāpilāstāy/ ؛

هجواس/hejvās/ (ص) : نیمه خشک .

س) هجواست /hejvāst/ ؛ با) ←* ؛

هجواسـتن/hejvāstən/ (مـص) : ۱. نیمـه خشـک شـدن درخت و گیاه . ۲. پارچه‌ای تـر کــه در حـال خشـک شدن باشد–هر چیزی که در معرض هوا و باد خشـک شود.

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

هجوشین/həjušiyən/ (مص) : ۱. جوشیدن . ۲. جوش زدن زبان و دهان – برفک دهان . ۳. رشد یکدست و سریع و یکنواخت بذر .

اغر) ←* ؛ع) هجوشین /hojusəyan/ ؛

هجی-بجی/həji-bəji/ (ص.مـر) : ۱. چشـمی کـه حـالت طبیعی ندارد . ۲. خواب ترسناک و کابوس مانند . **نک** : دجی بجی .

ب) ←* ؛ س) اجی مجـی /aji-maji/ ؛ با) ۱. بـج بجـی /bəj-bəji/ ، ۲. اجی -بجی -خو /aji-baji-xu/ ؛ آ) ۱. هجّـی بجّی /hejji-bajji/ ، ۲.←(با) ؛ قص) اجو بجـو /aju-baju/ ؛ ت) هجو و جو /haju vaju/ ؛ اشر) کج و لوچ /kajo-luč/ ؛

هجی بجـی چـش/həji-bəji-čəš/ (ص.مـر) : کسـی کـه چشمانی کوچک دارد– چشم ریز .

ب) ←* ؛ س) بیج بیجی چش /bij-biji-čəš/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ قص) بج بجی چش /bej-beji-češ/ ؛

هچ/həč/ : هیچ .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) هچـی /həči/ ؛ آ) هیچ /hič/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هچ /heč/ ؛ اشر)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

←* ؛ |گ) هچی /hači/ ؛

هچا/hečā/ (ص) : مردد– دودل .

آ) ۱. بچا /bəčā/ ، ۲. بچابچا /bəčā-bəčā/ ؛

هچ غلی/hečeqeli/ (ص.مر) : ۱. درهم و برهم– پیچیده .

۲. قفل شده .

با) ←* ؛

هچ کس/həč-kəs/ : هیچ کس .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هچ کس /həč-kas/ ؛ با) هیچکس /hič-kas/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(با) ؛ قص) ←(با) ؛ ت) هیشکس /hiškas/ ؛ اشر) هش–گس /həš-gas/ ؛ | گ) ←(با) ؛

هچکل/hačkəl/ (ف.امر) : ۱. به هم بزن – زیرورو کن. ۲. باز کردن چیزی به هم بافته . **نک** : بچکل .

با) ←* ؛ آ) هچکل /həčkəl/ ؛ ع) هدی بزن /hodi bazən/ ؛ |گ) ویراشین بزن /virāšin-bazan/ ؛

هچکلستن/həčkələssən/ (مص) : ۱. زیرورو کردن . ۲. محاصره کردن و حمله‌ور شدن . ۳. ریشه‌یابی کردن . ۴. باز کردن گره‌های پشم و پنبه . **نک** : بچکلیین .

س) هچکلستن /həčkəlestən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. هچکلستن /həčkələssan/ ؛ ن) ←* ؛ ت) هم – زئن /hamzaan/ ؛

هچکلستن/hočkelessan/ چیزی را چسبیدن و از آن بالا رفتن .

ع) ←* ؛

هچل هف/hačal haf/ (ص.مر) : آدم بی‌مصرف و بیکاره.

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

هچه-گلس/heče-geles/ (ص.مف) : کز کرده و جمع شده . **نک** : ججلیس .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

هچّی/həčči/ : هیچ چیز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هیچّی /hičči/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛ | گ) هچی /hači/ ؛ پ) ایچ /əč/ ؛

هچی/həči/ (ا) : غذا – خوراک .

اغر) ←* ؛

هچی بچی/həči-bəči/ (ا.مص) : جابه‌جا کردن وسیله‌های منزل – مرتب نمودن وسایل خانه .

ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) دچی وچی /dači vači/ ؛ | گ) دچین واچین /dačin-vāčin/ ؛

هچّی-بچّی/hačči-bačči/ (ص.مر) : ۱. چرند– حرف بیهوده. ۲. چیزی بی‌ارزش . **نک** : ال و الال .

س) هچی بچی /həči-beči/ ؛ ق) ۱.←* ، ۲. هچّی-بچی /hečči-beči/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

هچی-رود/hači rud/ (ا.مک) : ۱. از توابع کلارستاق چالوس . ۲. از رودهای بابلسر .

هچی غرس/həči-qərəs/ (ص.مف) : به هم بافته شده .

با) ←* ؛

هچی لینگ په/həči-lingə-pə/ (ص.مر) : کسی که به بهانه‌ای قصد امتناع از کاری را داشته باشد و با دلایل واهی کار را رها کند .

با) ←* ؛

هچین/həčiyən/ (مص) : ۱. کوک زدن . ۲. پیچاندن نخ به قرقره . ۳. چیدن به ردیف و بر روی هم . ۴. باز کردن چیزهای دوخته شده .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هچیئن /həčian/ ؛ ت) سرچئن /sarečeən/ ؛ اشر) هچی /həči/ ؛ |گ) دچیین /dačiyan/ ؛

هچی هچی کار/hači-hači-kār/ (ا.مر/ص.مر) : ۱. کار بیهوده . ۲. کسی که کار بیهوده انجام دهد .

اغر) هچی هچی کار /həči-həči-kār/ ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) هچّی بچّی کار /hačči-bačči-kār/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←(اغر) ؛ |گ) ←* ؛

هخ/həx/ (ا) : حلق– گلو .

اغر) ۱.←* ، ۲. هلخ /həlx/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) حلق /halq/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←(ت) ؛

هخ بکاردن/hox-bakārdən/ (مص.مر) : صدای فرو ریختن چیزی .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←** ؛

هخس هخس/hoxos-hoxos/ : گرماگرم .

اغر) ۱. هاخس هاخس /hāxos hāxos/ ، ۲. هسخ هسخ /həsox-həsox/ ؛ ب) ←** ؛ قص) تُخس بخس /toxos-boxos/ ؛ آک) فوخوس فوخوس /fuxos-fuxos/ ؛

هخشتن/həxəštən/ (مص) : ۱. در رفتن . ۲. خزیدن . ۳. سر خوردن . نک : دخشتن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) هقیشتن /həqištən/ ؛ با) دقیشتن /daqištən/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. هخیشتن /haxištan/ ؛ ع) دقشتن /daqəštan/ ؛ ت) هقشتن /haqeštən/ ؛

هخک/həxək/ (ا) : سکسکه . نک : اسکجه – اسکنجک.

اغر) ۱.←** ، ۲. هقیک /həqik/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. هخک /hexək/ ؛ س) هخ هخ /həxhəx/ ؛ ق) هکّه /həkkə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) هاکک /hākək/ ؛ ع) اسکیجک /eskijak/ ؛ ت) اسکجیک /eskejik/ ؛ اشر) هکّو /hakku/ ؛

هخلیشت/hexlišt/ (ص.مف) : سُرخورده– لیز خورده .

اغر) هخشته /həxeštə/ ؛ س) هقیشت /həqišt/ ؛ با) ←** ؛ آ) هقلیشت /həqlišt/ ؛ ع) بقشت /baqešt/ ؛ ت) هقشته /haqeštə/ ؛

هخه بند هکاردن/həxə-band-həkerdən/ (مص.مر) : بستن سرگونی با نخ به‌طوری که لبه‌ی آن جمع شده باشد .

اغر) ۱.←** ، ۲. هلخ بندهکاردن /həlx-e-band-həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛

هخیر/haxir/ (ص) : آسیب دیده– هر چیز آسب دیده که آسیب دیدگی آن نمایان باشد .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هخیشتن/həxištən/ (مص) : ۱. خیز برداشتن . ۲. بلند شدن .

اغر) ۱.←** ، ۲. هخشتن /həxeštən/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. دقیشتن /daqištən/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. هخیشتن /həxištan/ ؛ پ) آخزیتن /axəzitan/ ؛

هدا/hədā/ (ص.مف) : ۱. داده . ۲. داد .

اغر) ۱.←** ، ۲. هدائه /hədāə/ ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هادا /hādā/ ؛ قص) ←** ؛ ت) هد /hada/ ؛ اشر) هدا /həda/ ؛ آک) ←(ع) ؛

هدائن/hədāən/ (مص) : ۱. دادن – ادا کردن . ۲. افزودن – افزون کردن . نک : بدائن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هادائن /hādāan/ ؛ ن) ۱.←** ، ۲. هادائن /hādāan/ ؛ ع) هادان /hādān/ ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) هدن /hadan/ ؛ اشر) هدائن /hədāən/ ؛ آک) هدان /hadān/ ؛ پ) داتن /dātan/ ؛ او) دتر /datra/ ؛

هدار/hədār/ (ق/ص) : ۱. پهلو – جانب– اطراف . ۲. مواظبت – مراقب . ۳. در راستا–سمت . نک : برابری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) هدار /hodār/ ؛ قص) ←** ؛

هدارپه/hədār-pə/ (ق.مک) : ۱. راستا – به موازات چیزی و در امتداد معین . ۲. حدود – حوالی .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هدارپه /hədārə-pe/ ؛ ع) هدارپه / hodār pə/ ؛ قص) ←** ؛

هدارپه بردن/hədār- pe- bordən/ (مص.مر) : ۱. نزدیک چیزی رفتن . ۲. ردّ کسی را دنبال کردن . ۳. در راستای مشخصی رفتن.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هدارپه بوردن /hədārəpə-burdan/ ؛ ع) هدارپه /hodār pə/ ؛ قص) ←(آ) ؛

هدار داشتن/hədār-dāštən/ (مص.مر) : مواظب بودن – پاییدن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) ←** ؛

هدار هاکردن/hədār-hākərdan/ (مص.مر) : ۱. میان بُر زدن . ۲. عبور کردن .

س) هدارهاکردن /hədār-hākərdən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ت) هشرزئن /hašər zaan/ ؛

هداری/hədāri/ (ق) : ۱. پیرامون – اطراف – حدود . ۲. روبرو .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) هدارپه /hedār-pe/ ؛

هداشت/hedāšt/ (ا.مص) : ۱. واداشتن . ۲. تکیّه کردن .

اغر) هداشـتن /hədāštən/ ؛ با) ←* ؛ ع) بداشـتن /bedāštan/ ؛ قص) ←* ؛

هداشتن//hadāštan/ (مص) : سرپا کردن بچّه جهت ادرار . ۲. تکیه دادن. ۳. واداشتن

اغر) هداشتن /hədāštən/ ؛ با) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) هداشتن /hadāštən/ ؛ آک) هادشتن /hādāštan/ ؛

هدا مال/hədā-māl/ : مال بخشیده شده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) هاده مال //hādə māl ؛ قص) هادامال /hādā-māl/ ؛ آک) ←(قص) ؛

هدا هایت/hədā-hāit/ (ا.مر/ا.مص) : ۱. داد و ستد- بده بستان . ۲. کسی که خواهرش را به همسری دهد و خواهر دامادش را به همسری گیرد . نک : آلش دگش- گوبه‌گو .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) هدا-هییر /-hədā hayir/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) هاده هاییت /hādə hāit/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هده-هیر /hada-hayr/ ؛ آک) هادا-هاگیت /hādā-hāgit/ ؛

هداهییر/hədā-hayir/ (ا.مر/ا.مص) : داد و ستد- مبادله - معامله کردن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هاده هایر /hādə hāit/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هدهیر /hada hayr/ ؛ آک) هداهاگیر /hādā-hāgir/ ؛

هدایتن/hedāytən/ (مص) : بده بستان کردن .

س) ←* ؛ آ) هداهیتن /hədā haytan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هدهیر هکردن /hada hayr hakərdən/ ؛ آک) هادا هاگیتن /hādā-hāgitan/ ؛

هدر/hadər/ (ا) : تلف – نابود .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هدر /hadar/ ؛ قص) هدر /hadar/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) هدر /hedar/ ؛ آک) ←(قص) ؛

هدرهادان/hadar hādān/ (مص.مر) : به هدر دادن- تلف کردن .

ع) ←* ؛

هدست به دست/hədast-bədast/ (ا.مص) : هم‌یاری - هم‌کاری .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

هده/hade/ (ف.امر) : بده .

اغر) هاده /hādə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. هاده /hāde/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) هدن /hadən/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) هدی /hadi/ ؛

هد هر/hade hər/ (ا.مص) : داد و ستد .

با) هداهییر /hədā-haəir/ ؛ آ) هداهییر /hədā hair/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. هده هیر /hadə-hair/ ؛

هدهیر/hada hair/ (ا.مص) : بده ، بستان .

ع) هاده هایر /hādə-hāir/ ؛ ت) ←* ؛

هدی/hədi/ : ۱. به سوی هم . ۲. یک‌دیگر – هم‌دیگر . ۳. روی هم آمدن . ۴. بستن – بستن چشم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

هدی بردن/hədi-bordən/ (مص.مر) : ۱. سرهم آمدن. ۲. به هم آمدن دو چیز .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هدی بوردن /hədi-burdən/ ؛

هدی-بزان/hədi-bezān/ (مص.مر) : ۱. زیرورو کردن . ۲. ریشه‌یابی کردن . ۳. باز کردن گره‌های پشم گوسفند و پنبه . **نک** : بچکلیین .

س) هدی بزوئن /hədi-bazuən/ ؛ با) هچکلسّن /hačkələssən/ ؛ آ) هچکلسّن /hačkələssan/ ؛ ع) هدی بزان /hodi bezān/ ؛ ت) چنگ زئن /čeng zaan/ ؛

هدی بیاردن/hədi-biyārdən/ (مص.مر) : ۱. بستن – جفت کردن و بستن . ۲. کنایه از: خاتمه دادن ماجرا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) هی بیاردن /hi biyārdan/ ؛ ع) هدی بیردن /hodi-beyardan/ ؛

هدی بیشتن/hədi-beyəštən/ (مص.مر) : ۱. چشم و دهان را بستن . ۲. کنایه از: چشم پوشی کردن . ۳. کنایه از: دعوت به، زبان در کام فرو کشیدن و یاوه نگفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هدی بیشتن /hədi - biyəštən/؛

هدی بیمئن/hədi-beyamoən/ (مص.مر) : ۱. به هم آمدن . ۲. به هم نزدیک شدن . ۳. فرو پوشیدن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) هدی بموئن /hədi-bəmoən/ ؛ ب) ←* ؛ آ) هی بموئن /hi bəmuan/ ؛ ع) هدی بمان / /hodi-bomān ؛ قص) هدی بموئن /hedi - bəmuan/ ؛

هدی‌جه کد دکتن//hədi-je-ked-dakətən (مص.مر) : با هم دشمن شدن .

ب) ←* ؛ آک) توش ایسان /tuš-eisān/ ؛

هدی دشنین/dəšəniyən – hədi/ (مص.مر) : پوشاندن و دفن کردن اشیاء و اجسام با خاک یا پوشال و علوفه.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

هدی دینگئن/hədi-dingoən/ (مص.مر) : به هم آوردن دو چیز و پوشاندن چیزی با چیز دیگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ آ) هی دینگوئن /hi dinguan/ ؛

هدی ره/hədi - rə/ : به همدیگر – در همدیگر .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ع) هدی دله /hodidelə/ ؛

هدیون/hadyun/ (ص) : هذیان . **نک** : پیشه .

آ) هذیون /hazyun/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هذیان /hazyān/ ؛ اشر) هدیون /hadyun/ ؛ آک) وایتورا /vātiorā/ ؛

هدیه/hadyə/ (ا) : هدیه . **نک** : چش روشنی .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ اک) ←* ؛

هدی–هرشا/hədi-həršā/ (ا.مص) : رقابت . **نک** : چشم هم چشمی .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

هدیه–گیرون/hadyə-girun/ (ا.مص) : از مراسم عروسی. براساس این رسم – میهمانان پس از خوردن شام یا ناهار مبلغی به جهت کمک به عروس و داماد در سینی می‌گذارند و کسی که جمع کننده‌ی هدیه‌هاست، هدایا را شمارش و اعلام می‌کند .

اغر) هدیه هدائن /hadyə-hədāən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. هدیه شنّون /hadiyə šannun/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ←* ؛

هدیه آرد داشتن/hədiye ārdə-dāštən/ (مص.مر) : ۱. هوای همدیگر را داشتن . ۲. آبروی همدیگر را حفظ کردن .

ب) ←* ؛

هر/her/ (ف.امر/ا.مص) : ۱. بگیر . ۲. میل – علاقه . ۳. بازخوانی گوسفندان از رمه .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هییر /hayir/ ؛ ن) ←* ؛ع) های /hay/ ؛ ت) هیر /heyr/ ؛ آک) هگیر /hagir/ ؛

هر/hor/ (ا) : ۱. گرم – گرما . ۲. حرص – آز . **نک** : استام .

اغر) ←* ؛ آ) هرم /hərm/ ؛ قص) هرم /horm/ ؛ اشر) ۱.←* ، ۲. نهور /nohur/ ؛ آک) هلو /halo/ ؛

هر/her/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی آلاشت سوادکوه .

هر/her/ (ص.مف) : آویخته – آویزان .

با) ←* ؛ آ) هرییت /hərait/ ؛ قص) هرّه /herre/ ؛ او) اوره /avara/ ؛

هر/her/ (ا) : گل و لای .

قص) ←* ؛

هر آیی/hərāei/ (ا) :

هرای و هرایی در لغت به معنی فریاد و فریاد در کوهستان است. در موسیقی مقامی، آوازی است که در منطقه‌ی استرآباد و موسیقی گداری مورد استفاده قرار می‌گیرد. این آواز در اصل برگرفته از موسیقی خراسانی و ترکمنی است که با حالاتی از موسیقی شرق مازندران تلفیق گشته و فرمی خاص یافته است. هرایی دارای گونه‌های مختلفی است که از علی آباد کتول تا میان‌دورود ساری عمومیت دارد. هرایی کتولی، کاملاً از هرایی گوداری متمایز است.**نک** : گدار–استرآباد .

هر آییت/hərāeit/ (ص) : ۱. آویزان . ۲. ریخته شده . ۳. آبکی . **نک** : دلینگان .

ق) ←* ؛ با) ←* آ) هرییت /hərait/ ؛ ن) هراپت /hərāpet/ ؛ ت) ←* ؛ع) هرائیت /horāit/ ؛

هرابکشین/harā-bakəšian/ (مص.مر) : شیون کردن – زاری کردن .

ن) ←* ؛

هرات بر/harātbar/ (ا.مک) : روستایی از تنکابن .

هراز/herāz/ (ا) : ۱. اندوه – ماتم – حسرت . ۲. نام

رودخانه‌ی هراز . ۳. رودخانه .

اغر) اراز /eräz/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ بـا) ۱. اراز /aräz/ ، ۲. هراز /haräz/ ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

هراسائن/hərəssāən/ (مص) : ایستادن .

اغر) هرستائن /hərəstāən/ ؛ ب) هرستائن /hərəstāən/ ؛ س) ←(اغر) ؛ بـا) ←* ؛ آ) هرسّائن /hərəssāan/ ؛ ع) بسّان /bessān/ ؛ قص) هرسّا /heressā/ ؛ ت) راس هسّن /rās hessan/ ؛ پ) ستاتن /sətātan/ ؛

هراسه/herāsə/ (ا) : مترسک . **نک** : آراسته .

اغر) هارسته /hārəstə/ ؛ ب) راسته /rāstə/ ؛ با) راسّه /rāssə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) راسّونه /rāssonə/ ؛ ت) راسنده /rāsənd/ ؛ اشر) ←* ؛ اَک) دوله /dowlə/ ؛

هراکش/harā-kaš/ (ا.مص) : کاشتن به موقع غلات .

قص) ←* ؛

هرامه/hərāmə/ (ا) : نانی با آرد، گندم و برنج، که در تابه طبخ شود .

ب) ←* ؛

هرانگت/hərangət/ (ص.مف) : آویزان شده . **نک** : توتو .

ن) ←* ؛ ع) هر انگت /hor-enget/ ؛

هرانگتن/hərangətan/ (مص) : ۱. آویزان کردن . ۲. شلّیک کردن . ۳. خارج ساختن آب ماست ترش با آویزان کردن کیسه‌ی محتوی آن .

ن) ←* ؛ ع) هر انگتن /hor-engetan/ ؛

هراوت/herāvat/ (ا.مک) : کوهی در شرق روستای ویسر نوشهر .

هراوشت/harāvašt/ (ص.مف) : ۱. سرریز شده . ۲. تند و شتابان .

ن) ←* ؛

هرایجن/horāyjen/ (ص.مف) : آویزان .

ع) ←* ؛

هراینگتن/hərāyngətan/ (مص.مر) : ۱. آویزان کردن . ۲. آویزان شدن .

با) هرهایتن /hər-hāytən/ ؛ آ) هرهایتن /hər hāytan/ ؛ ن) ←* ؛ ت) هرنگتن /harengetən/ ؛

هرایی/hərāei/ : از موسیقی مقامی و آوازی شرق مازندران . **نک** : هرایی.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛

هرئیت/həraeit/ (ص.مف) : ۱. آویزان . ۲. روان شدن مایعات . **نک** : دلینگان .

ب) ←* ؛ س) هرآییت /hər-āyit/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. هرییت /hərayit/ ؛ ع) هرنگت / horəngət/ ؛ ت) هرنگت /harangət/ ؛

هرّبر/herre-bər/ (ص.مر) : کج و کوله- راه غیر مستقیم . **نک** : ارب شرب .

ق) ←* ؛

هربمان/horbomān/ (ا./ا.مص) : ۱. صدای خفیف . ۲. ور آمدن خمیر . ۳. چکیده شدن ماست .

ع) ←* ؛ ت) ورامن /varoman/ ؛

هر-بموئن/hər-bəmoən/ (مص.مر) : ۱. پی در پی دچار بدشانسی شدن . ۲. کنایه از: تمایل پیدا کردن . ۳. کنایه از : برخاستن . **نک** : دنگ راس بویین .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هر بموئن /hər-bəmuən/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هربموئن /hər bəmuan/ ؛

هربیموئن/hər bimuan/ (مص.مر) : ۱. آماده شدن . ۲. سرحال شدن .

بـا) هربیموئن /hər-biamuən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ت) ورامن /varoman/ ؛

هرت/hərt/ (ص) : ۱. بی قانون . ۲. جای بی قانون . ۳. تحریف عامیانه‌ی شهر هرات .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اَک) هرات /hərt/ ؛

هرت - بخردن/hərt-baxərdan/ (مص.مر) : ولو شدن- پخش شدن چیزی .

آ) ←* ؛

هرتتوک/hertetuk/ (ا.مص) : آویزان شدن از چیزی .

با) ←* ؛ آ) هرتتوک /hərtətuk/ ؛

هر تکو/hər təko/ (ص.نس) : ۱. آبکی – به صورت مایع – خیلی رقیق . ۲. حلوایی که با آب و آرد درست کنند .

س) هرتوک /hərtuk/ ؛ با) هرتکو /hertəku/ ؛ آ) هرتکو /hərtəku/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

هرتم - پرتّم - هکاردن/hərttəm-pərttəm-həkārdən/ (مص.مر) : هارت و پورت کردن .

اغر) هرتّم پرتّم هکاردن /hortəm portəm-həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ با) هرت پرت هکردن /hərtə-purt hakərdən/ ؛ آ) هارت و پارت هاکردن /hārto pārt hākərdan/ ؛ ت) زرتم پرتم هکردن /zertəm-pertem hakerden/ ؛ اشر) هرتم پرتم هاکئردن /hertəm-pərtəm-hākoərdan/ ؛ آک) اولدوروم - بولدوروم /aoldorom - boldorom/ ؛

هرتو/hər to/ (ص.نس) : آبکی .

ب) ۱.←** ، ۲. هرتوک /hərtok/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) هرتو /hərtu/ ؛ قص) ←** ؛

هرتوک/hertok/ (ص.نس) : ۱. آبکی . ۲. رقیق .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هرتو /hərtu/ ؛ ع) هرتوک /hortuk/ ؛ قص) پرتوک /pertuk/ ؛

هرته/hərtə/ (ص) : پاره- ژنده .

ب) ←** ؛

هرته کلا/hərtə-kalā/ (ا.مک) : از توابع کلارستاق چالوس.

هرته - هرته/hərte-hərte/ (ا.مص) : مرتّب خندیدن - خنده ی پشت سر هم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛

هرچنه/har-čanə/ (ص.مر) : فضول - خبر کش .

اغر) ←** ؛

هرخت/hərəxt/ (ص) : فراوان .

اشر) ←** ؛

هرخسته/hərxəstə/ (ص) : ژولیده - ژنده پوش .

ب) ←** ؛

هرد/hard/ : صوتی برای بازگرداندن و تغییر مسیر گاو.

آ) ←** ؛

هر- درو/har-dəru/ (ا.مک) : ۱. نام مرتعی در آمل . ۲. هر دو طرف.

هردرود/hərderud/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. از روستاهای عباس آبادتنکابن .

هردره/her-dere/ (ا.مک) : مرتعی در ولوپی سوادکوه .

هر دستی/har dasti/ : ۱. تند تند . ۲. دودستی . ۳. تند تند انجام دادن کار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) هردسّی /har dassi/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←** ؛ آک) هردوستی /har-do-dasti/ ؛

هردمبلی/hār-dambəli/ (ص.مر) : درهم برهم - کار بی نظم انجام دادن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هردمّلی /har dammәli/ ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) هردمبیلی /hardam-bili/ ؛

هردمبیل/har-dambil/ (ص) : ۱. کنایه از: بی شخصیّت . ۲. بی اراده - دگرگون مزاج .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هردمّیل /har dammil/ ؛ ن) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) هردمبیل /har dambil/ ؛

هردم - خیال/har dam -xeyāl/ (ص.مر) : کنایه از: بی اراده .

اغر) ←** ؛ ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛

هردو آب رود/hardo āb rud/ (ا.مک) : از توابع لنگای عبّاس آباد .

هردو رود/hardu rud/ (ا.مک) : ۱. از مزارع دهستان چلاو آمل . ۲. از توابع ناتل‌کنار نور .

هرده -ور/hardə-var/ (ق.مک) : هر دو طرف- از دو سوی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) هر دو ور /har - du-var/ ؛

هر-دییل/har-dayil/ (ق.مق) : به اندازه‌ی دو کف دست.

ب) ←** ؛ س) دییل /dayil/ ؛ آ) دییل /dail/ ؛

هررر/hərrr/ (ا.صو) : لفظی برای راندن گوسفندان رمه.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

هرز بشین/harz bašeyan/ (مص.مر) : ۱. بر خلاف مصلحت رفتن . ۲. به بیهودگی افتادن .

آوانوشت : (a - اَ) (ə - فتحه کوتاه) (e - اِ) (ā - آ) (u - او) (i - ای) (b - ب) (p - پ) (t - ت،ط) (s - ث،س،ص) (j - ج) (č - چ) (h - ح،ه) (x - خ) (d - د) (r - ر) (z - ز،ض،ظ،ذ) (ž - ژ) (š - ش) (f - ف) (q - ق،غ) (k - ک) (g - گ) (l - ل) (m - م) (n - ن) (v - و) (y - ی) (aw - اَو) (ow - او)

ع) ←*؛

هرزه/harzə/ (ص) : ۱. مرغی کــه در جـایی جـز خانـه‌ی صاحب خود تخم بگذارد . ۲. بدکاره – فاسد .

اغـر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←*؛ قص) ←*؛

هرزه بند/harzə band/ (ا.مر) : ۱.تخته‌ای به کلفتی ۲×۱۰ سانتی متر و به بلندی تقریبی یک متر کـه بـه پشـت تیرک میخ شود . ۲. اصطلاحی در خانه سازی چوبی .

اغر) ←*؛

هرزه-چنه/harzə-čanə/ (ص.مر) : دهن لق – فضول .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ اشر) ←*؛ آک) هـرزه چنه /harzə-čanə/ ؛

هرزه – گل/harzə-gəl/ (ا.مر) : نخستین کاه گلی که بـه خانه‌های چوبی زنند .

اغر) ←*؛ قص) ←*؛

هرزه – لو/harzə-lo/ (ص.مر) : سگی که بی‌دلیـل پـارس کند .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ع) ←*؛ قص) هـرزه /harze/ ؛ اشر) ←*؛ آک) ←*؛

هرس/hərəs/ (ف.امر) : بایست– نگهدار .

اغـر) ۱.←*، ۲. هرســـت /hərəst/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) هرسـت /hərəst/ ؛ با) ←*؛ آ) ←*؛ ن) ←*؛ ع) بـس /bes/ ؛ قص) ←*؛ آک) بیست /bayst/ ؛

هرسّا/hərəssā/ (ص.مف) : ایستاده– استوار .

اغر) ۱. هریستا / hərəstā/ ، ۲. هســتائه /hestāə/ ؛ ب) ←*؛ س) هرســتا /hərəstā/ ؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ن) هرسّـا /həressā/ ؛ قص) ←*؛ اشر) بســتا /bestā/ ؛ پ) اسـتاگ /stāg/ ؛

هرسّائن/hərəssāən/ (مص) : ایسـتادن – نـگه داشـتن – صبر کردن .

اغـر) هرســـتائن /hərəstāən/ ؛ ب) ۱.←*، ۲. هرســـتائن /hərəstāən/ ؛ س) هرستائن /herestāən/ ؛ بـا) هرسّـائن /heressāen/ ؛ آ) هرسّـائن / hərəssāan/ ؛ ن) هرســائن /hərəsāan/ ؛ ع) بسّان /bessān/ ؛ آک) هیسان /hisān/ ؛

پ) استاتن /əstātan/ ؛

هرسال زه/har-sāl-zə/ (مص.مر) : دامی که هر سال بزاید . **نک** : چل کینی بزائن .

اغر) ←*؛ ق) همه ساله زه /hame sāle zə/ ؛ بـا) ←*؛ آ) ←*؛ ع) ←(اشر) ؛ قص) ←*؛ اشر) هرسال زا /har sāle-zā/ ؛ آک) هرسال زا /har-sāl-zā/ ؛

هرسّان/hərəssān/ (ف.امر) : بایستان، امر متوقف کردن .

اغر) هرستان /hərəstān/ ؛ ب) ←*؛ ن) ←*؛ ع) بسّـان /bessān/ ؛

هرسّانین/həressānniyən/ (مص) : باز ایستاندن – متوقـف کردن .

اغر) هرســانیین /hərəssāniyən/ ؛ ب) ←*؛ آ) هرسّانیّن /hərəssanniyan/ ؛ ن) هرســــانین /hərəsānnian/ ؛ آک) ایسان /əisān/ ؛ پ) استانیتن /əstānitan/ ؛

هرست/hərəst/ (ف.امر) : برخیز– بلند شو . **نــک** : پـرس بخز .

اغر) ←*؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ ق) هـرس /hərəs/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. پرس /pərəs/ ؛ آ) ۱.←(ق) ، ۲. پرس /perəs/ ؛ ن) ←(با) ؛ ع) پرس /perəs/ ؛ قص) ←*؛ آک) ویریس /viris/ ؛

هرستائن/hərəstāən/ (مص) : ۱. ایستادن – بلند شـدن . ۲. بیدار شدن . **نک** : بهوشت .

اغـر) ۱.←*، ۲. هســتائن /hestāən/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←*؛ ق) ۱.←*، ۲. هرسـائن /berəsāən/ ؛ با) ۱.←(ق) ، ۲. پرسّائن /perəssāən/ ؛ آ) ۱. اسـتائن /əssāan/ ، ۲.←(ق) ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲. پیرســائن /pəyrəsāan/ ؛ اشـر) اســـتائن /estāən/ ؛ آک) ایسان /eisān/ ؛

هرستا – کایی/hərəstā-kāyi/ (ص.نس) : به حالت ایستاده –سرپا.

اغـر) ۱.←*، ۲. هرســتایی /hərəstāyi/ ؛ ب) ←*؛ س) ←*؛ آ) هرسّاکایی /hərəssākāyi/ ؛

هرسکا/hərəssəkā/ (ص) : ایستاده .

اغر) ۱. هرســتایی /hərəstāi/ ، ۲. هســـتایی /hestāi/ ؛ ب) ۱.←*، ۲. هرستکایی /hərəstəkāi/ ؛ با) هرستکاری

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

/hərəssə kāri/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هرسکایی /hərəssəkāyi/ ؛ ن) ←** ؛

هرسکایی/herəssəkāyi/ (ص.نس) : در حالت ایستاده .

اغر) ۱. هستایی / hestāyi/ ، ۲. هرستایی /hərəstāyi/ ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هرساکایی /hərəssākāyi/ ؛ قص) ←** ؛

هرسی/harsi/ (ا.مک) : نام قلعه‌ای در ناحیه‌ی دشت کلاردشت .

هرش/hərоš/ (ف.امر) : با شدّت بزن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) بروش /baroš/ ؛ با) دروش /daruš/ ؛ آ) ۱. بروش /baruš/ ، ۲.←(با) ؛ ع) برش /baroš/ ؛ قص) ←** ؛ آک) هکش /hakaš/ ؛

هرشائن/həršāən/ (مص) : نگریستن .

اغر) ۱. هارشائن /hārešāən/ ، ۲. هشائن /hešāən/ ؛ ب) ←** ؛ آ) هارشیین /hārəšiyan/ ؛ ع) بشین /bešəyan/ ؛

هرشت/hərušt/ (ص) : بی ادب و بی‌حیا .

ب) ←** ؛

هرشت/hərešt/ (ص.مف) : ریسیده شده .

ن) ←** ؛

هرشتن/hərоštən/ (مص) : ۱. ضربه زدن . ۲. ریختن گردو از درخت با ضربه‌ی چوب مخصوص گردو چینی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) بروشتن /baroštən/ ؛ آ) ۱. دروشتن /daruštan/ ، ۲. بروشتن /baruštan/ ؛ ع) برشتن /baroštan/ ؛ قص) بروشتن /baruštan/ ؛ آک) هکلشیئن /hakašiyan/ ؛

هرشتن/hareštən/ از هم پاشیدن-پخش شدن مایعات.

هر غسته/hərqəstə/ (ص) : کهنه – ژنده .

ب) ۱.←** ، ۲. هر غسّه /hərqəssə/ ؛ س) هلغسته /helqəstə/ ؛ با) ۱. هرغنه /hərqənə/ ، ۲. درغنه /dərqənə/ ؛ قص) هرکسّه /herəkessə/ ؛

هرغلمی/har-qaləmi/ (ا) : ۱. جدل در بازی . ۲. تقلب در کار . **نک** : شوتّی .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

هر غم/harqəm/ (ص) : گردوی کوچک در گردو بازی . **نک** : ارغم.

اغر) ۱.←** ، ۲. ارغم /arqəm/ ؛ ع) ارقه /arqə/ ؛ ت) ←(ع) ؛

هر غم – چی/harqam-či/ (ا.مر) : طناب دستگاه بافندگی سنّتی .

اشر) ←** ؛

هر غم – گیری/harqəm-giri/ (ا.مص) : تقلّب کردن در بازی .

اغر) هرغمی /harqəmi/ ؛

هرغنجیلک/harqanjilək/ (ا.مر) : بازی الّاکلنگ . **نک** : الماخرک .

س) ←** ؛

هرقج/harqəj/ (ا) : حصاری که برای نگهداری گوسفندان به دور آنان کشند .

اغر) ۱.←** ، ۲. ارغج /arqəj/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ اشر) ←** ؛

هر قم/harqam/ (ا) : کمند– کمندی که جهت مهار گاوهای نیمه وحشی مورد استفاده قرار گیرد .

اشر) ←** ؛

هرک/harak/ (ا.مص) : درهم شدن موی سر – پیچیدن و گره خوردن مو .

ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

هرک/hərək/ (ا.مر/ف.امر) : ۱. کلاف سردرگم . ۲. بگیر . ۳. چنگ بزن .

اغر) ۱.←** ، ۲. هرک /hərek/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. برک / barak/ ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) برک /barek/ ؛ قص) ←(ع) ؛

هرک برک/hərək-bərək/ (ص.مر) : درست به اندازه .

اغر) ←** ؛

هرک بویین/hərək-baviyan/ (مص.مر) : ۱. سردرگم شدن . ۲. درهم و برهم .

ن) ←** ؛

هرک بیتن/harak baytan/ (مص.مر) : شانه کردن و باز کردن موی درهم شده .

ن) ←** ؛ ع) هرک هایتن /harak hāytan/ ؛ ت) هرک

گیتن /harək gitən/ ؛

هرکین/hərekiyən/ (مص) : با عجله چیزی را چیدن یا جمع کردن و برداشتن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) هرکّیین /hərəkkiyən/ ؛

هرگزی/hargəzi/ (ق) : هرگز–هیچ گاه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ع) هرگز /hargez/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) هرگز /hargəz/ ؛ آک) هر گیز /hargiz/ ؛

هرم/herm/ : نک : پت و پل .

قص) ←* ؛

هرما/harəmā/ (ا.مر) : ۱. از ماه‌های تقویم تبری مطابق با ماه مهر . ۲. گرما زا .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) خرما /xarə mā/ ؛

هرمس/hərəməs/ (ص) : ۱. پا به فرار گذاشته. ۲. رمیده .

با) ۱.←* ، ۲. هرمز /hərəmes/ ؛

هرمه/hermə/ : نک : بدج .

ق) ←* ؛

هرمه–خمیر/hermə-xamir/ (ا.مر) : خمیر ور آمده .

با) بمه خمیر /bəmə-xamir/ ؛ آ) ←* ؛ع) وربمه /varboma/ ؛ ت) وربم خمیر / var boma xamir/ ؛

هرن/hərən/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

هر نجت/hərənjət/ (ص.مف) : ۱. کوفته . ۲. مانده .

با) درنجس /darən-jəs/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←(با) ؛ ت) درنجته /darenjetə/ ؛

هر نجت – بویین/hərənjət bavəyan/ (مص.مر) : رنجه شدن از خستگی . نک : درینجه بویین .

با) درنجس – بیّن /darənjəs-bayyən/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ع) در نجس ببین /darenjəs babəyan/ ؛

هرنجتن/hərənjetən/ (مص) : ۱. خرد کردن – ریز کردن . ۲. جو پوست گرفته .

با) در نجسّن /darənjəssən/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ۱.←* ، ۲. هرنجسّن /hərənjəssan/ ؛ع) انجتن /enjətan/ ؛ ت) درنجتن /darenjetən/ ؛

هرنگ – برنگ/hərəng - bərəng/ (ا.مر) : از انواع بازی‌های بومی .

اغر) ۱.←* ، ۲. هرنگ برنگ /harəng barəng/ ؛

هرنگن/hərəngən/ (ف.امر) : آویزان کن .

ن) ←* ؛ع) هرایجن /horāyjən/ ؛

هرو/haru/ : آسیب دیدن نقطه‌ای مشخص . نک : هفیر .

قص) ←* ؛

هروت/horut/ (ص) : خسته و مانده – کوفته .

قص) ←* ؛

هروش/hərəš/ (ف.امر) : بزن – ضربه بزن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) دروش /daruš/ ؛ آ) ۱. بروش /baruš/ ، ۲.←(با) ؛ع) برش /baroš/ ؛ قص) بروش /baruš/ ؛ آک) فکش / fakaš/ ؛

هروشت/hərošt/ (ق/ص) : ۱. سراسیمه – بدون درنگ . ۲. بی حیا . ۳. پی در پی– به طور مداوم .

ب) ۱.←* ، ۲. هروشت /hərušt/ ؛ با) درشت /daruš̆t/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

هروشت – هاکردن/hərošt-hākərdan/ (مص.مر) : فرو ریختن آوار از کوه .

ن) ←* ؛

هرو– کر– هکاردن/hero-kər-həkārdən/ (مص.مر) : خندیدن در حین حرف زدن – نوعی خوش بودن با حرف و خنده .

اغر) ←* ؛ با) هرو–کر– هکردن /heru-kər-hakərdən/ ؛ ع) هرهر هاکردن /her her hākordan/ ؛ قص) هرهرهاکردن /her-her-hākerdan/ ؛ ت) هرهرهکردن /her her hakərdən/ ؛

هرونک/hərunak/ (ا.مص) : هل دادن ناگهانی– تکان ناگهانی .

اشر) ←* ؛

هرّو – هور/harro-hur/ (ا.مر) : ۱. داد و فریاد–عربده . ۲. قلدری .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ع) هراهرا /harā harā/ ؛ قص) هوار هوور /havār -həvur/ ؛

هرّو – هیس/harro-his/ (ا.مص) : ۱. توانایی . ۲. میدان

داری کردن .

با) ←** ؛

هره/harə/ (ا) : ارّه .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) هره /hare/ ؛ ع) ←(قص) ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) ارّه /arrə/ ؛ پ) ارّک /arrak/ ؛

هرّه/horrə/ (ا) : مقعد .

ب) ←** ؛

هره/hara/ : توده‌ی انبوه .

قص) ←** ؛

هرّه/hərre/ (ش.ج) : با تحقیر و تحکّم کسی را از خود دور کردن- گم شو - برو گم شو .

اغر) ←** ؛ با) هرّی /hərri/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) هرّی /herri/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ←** ؛

هرهایتن/har hāitan/ (مص.مر) : آویزان کردن .

با) ۱. ←** ، ۲. هرهیتن /her-haytən/ ؛ آ) ۱. هرهایتن /hər hāytan/ ، ۲. هر هیتن /hər-haytan/ ؛ ع) ←** ؛ آک) درگینین /dar giyaniyan/ ؛

هره بزوئن/harə-bazuan/ (مص.مر) : ۱. ذخیره کردن هیزم . ۲. چیدن منظّم . **نک** : چربزان .

س) خره بزوئن /xarə-bazuən/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) چربزان /čer bəzān/ ؛ قص) خره بزوئن /xarə-bazuan/ ؛ ت) چرزئن /čer zaan/ ؛ آک) خرک زان /xarak -zān/ ؛

هره پاک/harə pāk/ (ا.مک) : از توابع هرازپی جنوبی شهرستان آمل .

هرّه- تر/harrə-tar/ (ا.مص) : گفتگو کردن همراه با خندیدن .

اغر) ←** ؛ ع) هرّوتر /herro ter/ ؛ قص) هروتر /hero-ter/ ؛ آک) کر کرو هرهر /ker-ker-o-her-her/ ؛

هر هدائن/har hadāan/ (مص.مر) : ریختن مایعات .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هر هدائن /hər hədāan/ ؛ آک) شوندن /šondan/ ؛

هره دار/harə-dār/ (ص.فا) : دروگر . **نک** : در داشت .

ق) ←** ؛ با) دره دار /darə-dār/ ؛ آ) ←(با) ؛

هرهر/hər-hər/ (ص/ق) : خنده‌ی پیوسته .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) هار هار /hār-hār/ ؛

هر- هروک/hər-həruk/ (ص.نس) : کسی که بیهوده بخندد .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) هر-هری /hər-həri/ ؛ آ) ←** ؛ ن) هرهرو /har haru/ ؛ قص) ←(با) ؛ آک) هرزه - خند /harzə-xand/ ؛

هرهر هاکردن/her her hākordan/ (مص.مر) : خندیدن از سر بی قیدی یا از روی تحقیر .

ع) ←** ؛

هر-هری/hor - hori/ (ص.نس) : هر چیز شل و از هم واشده .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛

هره سس/hārə- ses/ (ا.مر) : خاک ارّه‌ای که از ارّه کردن درخت بر جای ماند .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

هر-هکاردن/hor-həkārdən/ (مص.مر) : فروریختن ناگهانی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ قص) هرّهاکردن /horr- hākerdan/ ؛

هره کش/harə kaš/ (ص.فا) : ارّه کش .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ارّه کش /arrə-kaš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ آک) ←(ع) ؛

هره مایی/harəmaei/ : از انواع ماهیان خزری .

ب) ←** ؛



هره مایی

هرّه هاکردن/hərre-hākərdan/ (مص.مر) : از خود رانـدن و دور کردن .

ن) ←** ؛

هرّه – هرّه/horrə-horrə/ (ص/ق.تک) : ۱. پشت سر هم – پی در پی . ۲. ریزش پی‌در پی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) گرّگر /gorrə-gor/ ؛ قـص) گرگر /gor-gor/ ؛ ت) ←(قـص) ؛ آک) ←(قص) ؛

هره هکردن/herə-hakərdan/ (مص.مر) : انباشـته کـردن هیزم . **نک** : چرزئن .

با) ←** ؛ آ) ۱. هـره هکـردن / harə hakərdan/ ، ۲. هـره هاکردن /harə hākərdan/ ؛ ن) هیمه هره هاکردن /həymə-hare-hākerdan/ ؛ ع) چربـزان /čər bəzān/ ؛ ت) همـه چرزئن /hemə čer zaan/ ؛

هری/hari/ (ا) : ۱. لثه . ۲. آرواره .

اغر) اری /ari/ ؛ ب) ←** ؛ س) ←(اغر) ؛ قص) الـواره /alvārə/ ؛ آک) سیسه /sisə/ ؛

هری/heri/ (ا) : پشم گوسفند .

هری پشت/hari-pəšt/ (ا.مر) : لب و پشت لب . **نک** : اری پشت .

ب) ←** ؛

هریته- لوشه/heraytə-lušə/ (ص.مـف) : لـب و لـوچـه‌ی آویزان .

با) ←** ؛ آ) هریته لوشه /həraytəlušə/ ؛ ع) ←** ؛

هریجـان/harijān/ (ا.مـک) : از توابـع کوهسـتان شـرق کلاردشت .

هریسـه/harisə/ (ا.مـص/ص) : ۱. سر رفتـن حوصلـه . ۲. خوراک آبکی.

ب) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛

هریکنده/hari-kandə/ (ا.مک) : از توابع بیشه‌ی بابل .

هرییت/hərayit/ (ص.مف) : آویزان .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هراییـت /horāit/ ؛ ت) هرنـگت /harangət/ ؛

هزار-اسب/həzār-asb/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

هزار – پیشه/həzār -pišə/ (ص.مر) : کلک باز- کسی کـه برای رسیدن به اهدافش دست به هر کاری زند .

اغر) ←** ؛ س) هـزار پیشـه /hezār-pišə/ ؛ بـا) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) هیزار کاره /hizār-kārə/ ؛

هزار تخم/həzār - toxm/ (ص.مـر) : ۱. فـردی کـه بـرای رسیدن اهدافش هر کاری انجام دهد . ۲. نوعی دشنام در ردیف حرام زاده .

ع) چهل تخم /čehel-toxm/ ؛ قص) ←** ؛

هزار خال/hezār-xāl/ :

از دهکده های حومه‌ی شهر کجور و نزدیک منطقه‌ی نـاجر دشت و آبادی صالحان کـه خواجه ونـد نشـین مـی باشـد. بقعه‌ی طاهر و مطّهر و مدفـن جـلال الدولـه کیومـرث بـن بیستون از پادشاهان پادوسبانی رویان در آن واقع است .



هزار خال

هـزار – لات/hezār-lāt/ (ا.مـک) : از توابـع جنّـت رودبـار تنکابن .

هزاره/həzārə/ (ا) : ۱. چینه‌ی دیوار . ۲. نرده‌ی چوبی .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛

هزان/hozān/ (ا.مص) : داخل کردن چیزی در چیز دیگر.

آ) هزوئن /həzuan/ ؛ ع) ←** ؛

هزئن/həzoən/ (مص) : ۱. قرار دادن . ۲. گذاشـتن . ۳. در پوش دیگ را بر روی آن نهادن. ۴. فرو کردن .

اغـر) ←** ؛ س) هزوئـن /hezuən/ ؛ با) ←** ؛ آ) هزوئـن /həzuan/ ؛ ع) هزان /hozān/ ؛ قص) هزوئن /hezuan/ ؛ گ) هنّان /hannān/ ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

هزک/hazek/ (ص) : ۱. آدم سبک و جلـف . ۲. آدم یـک سویه .

هزمک/hozmek/ (ا.مص) : ۱. حـالت تـهاجم گرفتـن . ۲. مورد حمله قرار دادن . **نک** : پاش پریت .

ع) ←* ؛

هزن/həzən/ (ف.امر) : ۱. قرار بده . ۲. بگذار . **نک** : دزن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هزن /hozen/ ؛ قص) ←* ؛ ت) دزن /dazən/ ؛ آک) دزن /dazan/ ؛

هزوئن/həzuən/ (مص) : ۱. انداختن . ۲. چیزی را در جای خودش قرار دادن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هزوئـن /həzuan/ ؛ ع) هزان /hozān/ ؛ آک) هنّان /hannan/ ؛

هزهز/həzhəz̄/ (ا.مک) : نام باستانی رودخانه‌ی هراز .

هزّیر/həzzər/ (ا.مص) : آبـروی کسـی را بـردن - هتـک حرمت کردن .

ق) ←* ؛

هسار/həsār/ (ا) : شبنم - شبنم زمستانی که شب هنـگام یخ بندد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) شی /s̄i/ ؛

هسبنا/həsbənā/ (ا) : اسفناج .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) اسـفناج /esfenāj/ ؛ اشر) هسـبناغ /həsbənāq/ ؛ آک) اسفناج /esfanāj/ ؛

هست/hest/ (ف.امر) : ۱. بایست . ۲. بلند شو . **نک** : بس .

اغر) ۱.←* ، ۲. هرست / hərəst/ ؛ ب) هسته /heste/ ؛ با) هـرس /hərəs/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) پـرس /pərəs/ ؛ ت) ورس /varəs/ ؛ آک) بسا /haysā/ ؛

هستا/hestā/ (ف./ص.مـف) : ۱. بلنـد شـد- برخاسـت . ۲. ایستاده . **نک** : بیستارد .

اغـر) ۱.←* ، ۲. هرسـتا /hərəstā/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ۱. پرسّـا /pərəssā/ ، ۲. هرسّا /hərəssā/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←(ق) ؛ ع) بسّـا /bessā/ ؛ قـص) ←(اغـر) ؛ ت) ورس /varəsa/ ؛ اشر) ایسـتا /istā/ ؛ آک) بیسا /baysā/ ؛

هستائن/hestāən/ (مص) : ۱. متوقّف شدن . ۲. بلنـد شـدن - برخاستن- ایستادن . ۳. بیدار شدن . **نک** : پرسائن .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) هرسـتائن /herəstāən/ ؛ بـا) هرسّائن /hərəssāan/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) بسّان /bessān/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) ورسن /varəsan/ ؛ اشر) ایسـتائن /istāən/ ؛ آک) هیسان /hisān/ ؛

هستان/hestān/ (ف.امر) : ۱. بلند کن . ۲. بیدار کن .

اغـــر) ۱.←* ، ۲. هرســـتان /hərəstān/ ؛ ب) ←* ؛ ع) پرســان /pərəsān/ ؛ ت) ورســـندن /varəsandən/ ؛ آک) ویریسان /virisān/ ؛

هستغن/həstəqon/ (ا) : استخوان . **نک** : هسّخون .

اغـر) ۱. اسـتغان / əstəqān/ ، ۲. اسـتخان /əstəxān/ ؛ ب) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. استغن / əsteqon/ ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱. هسّکا /həssəkā/ ، ۲. هسّـخون /həssəxun/ ؛ ع) هسّـخون /hossəxon/ ؛ قـص) هسـتغن /haseqon/ ؛ ت) اسـخان /osəxān/ ؛ اشـر) اسـتغان /əstəqān/ ؛ آک) اوسـتوخون /ostuxon/ ؛

هستکا/həstəkā/ (ا) : استخوان . **نک** : هستغن .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) هسّـکا /həssəkā/ ؛ ع) هسّکا /hassekā/ ؛

هستمبک/hastombak/ : **نک** : هستمک .

قص) ←* ؛

هستمک/hastomak/ : وسیله‌ای که زیر چرخ آسیاب قـرار گرفته و چرخ بر روی آن بچرخد .

قص) ←* ؛

هستم- هستم/hastəm-hastəm/ (ا.مر) : نوعی بازی .

اغر) ←* ؛ با) مس مسم/məs.məsəm/ ؛ اشر) ←* ؛

هستم- هســتم-هکــاردن/hastəm-hastəm həkārdən/ (مص.مر) : زیر در رویـی در کـار - سـهل انـگاری و سمبل کاری در امور .

اغر) ←* ؛ ع) مس مس هاکردن /mesmes-hākordan/ ؛

هستنک/hastonak/ : افسانه .

قص) ←* ؛

هسته/heste/ (ف.امر) : بلند شو - بایست . **نک** : بخز .

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (z̄ = ژ) (s̄ = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

اغـر) ۱.←** ، ۲. هرسـت /hərəst/ ؛ ب) ←(اغـر) ؛ س) ←(اغـر) ؛ ق) هرس /herəs/ ؛ بـا) ←(ق) ؛ آ) ۱. هـرس /hərəs/ ، ۲. پرس /perəs/ ؛ ع) پـرس /pərəs/ ؛ ت) ورس /varəs/ ؛ آک) ویریز /viriz/ ؛

هسته بکشین/hastə-bakšiyən/ (مص.مر) : تقسیم پوست گاو برای چرم و چارق .

ب) ←** ؛ ق) ←** ؛

هستی/hasti/ (ا) : ۱. مال- دارایی . ۲. جان . ۳. زندگی .

اغـر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) هستـی /hassi/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←(آ) ؛ آک) مـال /māl/ ؛

هسچو/həsčow/ (ا.صو) : از اصوات – جهت راندن گاو .

ت) ←** ؛

هستخون/həssəxun/ (ا) : استخوان .

اغـر) اسـتغان /əstəqān/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. هسـتخن /həstəxon/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هستخون /hossexon/ ؛ ت) اسخان /osəxān/ ؛ آک) اوسـتخان /ostaxān/ ؛ پ) استگ /asteg/ ؛

هستخون دار/hassəxun-dār/ (ص.مـر) : ۱. استخوان دار . ۲. با اصل و نسب- ریشه دار – نیرومند- کنایـه از: آدم با اصل و نسب .

اغر) اسـتغان دار /əstəqān-dār/ ؛ ب) ←** ؛ س) هستغن دار /hasteqon-dār/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) هستخون دار /həssəxun dār/ ؛ ع) ←** ؛ قـص) هسـتغن دار /hasseqon-dār/ ؛ ت) اسخان دار / /osəxān dār/ ؛

هسخ-هسخ/həsox-həsox/ (ق) : گیراگیر .

اغـر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. هخـس هخـس /hoxos-hoxos/ ؛

هسری/hasri/ (ا) : اشک .

س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) اسـری /aseri/ ؛ قـص) اسری /asri/ ؛ ت) اسوره /asurə/ ؛ آک) ارسو /arsu/ ؛

هسری بشندنین/hasri-bašəndəniyən/ (مص.مـر) : گریـه کردن – اشک ریختن .

بـا) ←** ؛ آ) هسری بشنّین /hasri bašənniyən/ ؛ ع) اسری بکـالین /aseri bekāleyan/ ؛ قـص) اسـری بپـاتن /asri-bapātan/ ؛

هسکا/həssəkā/ (ا) : استخوان . نک : استغن .

اغـر) ۱. اسـتغان /əstəqān/ ، ۲. اسـتخان /əstəxān/ ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هسّـکا /hassəkā/ ؛ پ) استک /astak/ ؛

هسکا - پل/hassəkā-pel/ (ا.مر) : خرده استخوان .

آ) ۱.←** ، ۲. هسّکا پیلّکا /hassəkā pilləkā/ ؛ ن) ←** ؛ ع) هسکا پیلکا /hasekā-pilekā/ ؛

هسکا-پیلکا/hassəkā-piləkā/ (ا.مـر) : استخوان ریـز و درشت .

با) ←** ؛ آ) هسکا پیلّکـا /hassəkā pilləkā/ ؛ ن) ←** ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) هسـقن مسـقن /haseqon-maseqon/ ؛ ت) استخوان پروسه /ostexān prusə/ ؛

هسکا کلا/həssəkā-kəlā/ : نک : هسه کلا .

هسکا - گیر/hessekā-gir/ (ص.فـا) : استخوان گیـر – طبیبان بومی که زائده‌های استخوانی و غضروفـی را از حلق کودک خارج سازند .

با) ←** ؛ آ) هسکاگیر /hassəkā gir/ ؛ ع) سنگ گیر /sang-gir/ ؛ قص) هسقن گیر /haseqon-gir/ ؛

هسل/həssəl/ (ا) : مرداب - آبگیر . نک : آستل - ابند .

با) اسّل /əssəl/ ؛ آ) ←** ؛ ن) هسـل /hassal/ ؛ ع) اسـل /asal/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) اسل /əsəl/ ؛ آک) سل /sal/ ؛

هسلک/haslak/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی نوشهر .

هسل کتی/hassal kəti/ (ا.مک) : مرتع و آب‌بندی مخروبه در شمال روستای کوهپر نوشهر .

هسلی/hassali/ (ا.مک) : گردنه‌ای در کلاردشت چالوس .

هسم/hassom/ (ا) : کفگیر فلزی کوچک و بدون سـوراخ، مخصوص کندن ته دیگ .

ع) ←** ؛

هسنو/hasenu/ (ا/ا.مص) : ۱. شنا . ۲. شنا کردن .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) سنو /sano/ ؛ ت) سینو /sinow/ ؛ گ) سینه آب /sine-āb/ ؛

هسنو-گر/hasnu-gar/ (ص.فا) : شناگر .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

س) سنوگر /sano-gər/ ؛ با) هســـنوگر /hasənugar/ ؛ آ) ← ** ؛ ع) سنوگر /sanogar/ ؛ ت) سینوگر /sinow gar/ ؛ | ک) سینه اوگر /sinə-ow-gar/ ؛

هسنی/hosni/ : هوو .

ع) ← ** ؛

هسواش/hasvāš/ (ف.امر) : باش- بایست .

ن) ← ** ؛ ع) بس /bes/ ؛

هسوس – دکتن//hasus-dakətan/ (مص.مر) : به وسوسه افتادن . **نک** : هشوش دکتن.

ق) ← ** ؛ با) هـوس هکـردن /havəs hakərdən/ ؛ ع) هشوش کلتن /hašuš-daketan/ ؛ اشر) هیسی وسی بئن /hasi vasi baan/ ؛

هسول-پیش – بیتن/həsul-piš-baytən/ (مص.مر) : ۱. عادت کردن . ۲. عادت کردن به کار نه چندان خـوب. ۳. تنبیه و توبیخ نمودن .

ب) ← ** ؛ ع) سول بیتن /soul-baytan/ ؛

هسوهکردن/hosu hakərdən/ (مص.مر) : آغشته کردن .

ع) هاشی هاکردن /hāsi-hākordan/ ؛ ت) ← ** ؛

هسوین/hasvəyan/ (مص) : بودن – اقامت داشتن .

ن) ← ** ؛

هسّه/hessə/ : ۱. ایستاده است . ۲. می باشد – وجـود دارد . **نک** : استا .

با) هرستائه /hərəssāə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) اسـتا /assā/ ؛ ت) ← ** ؛ اک) هیسه /hisə/ ؛

هسه/hasə/ (ا) : سهم- قسمت .

اغـر) هستـه /hassə/ ؛ با) هسّـه /həssə/ ؛ اک) قســمت /qasmat/ ؛

هس هس کا/həs-həs-kā/ :

از انواع بازی‌های شبه ورزشی است. در این بازی دو نفـر در مقابل هم نشسته و یکی از آن‌ها دو زانویش را بـالا آورده و کف پنجه‌های پایش را به زمین می‌چسباند. نفر دوّم هـم دو زانویش را به یکدیگر چسبانده و پاهایش را با زمیـن ممـاس می‌کند. سپس زانوهایش را میان زانوهای طرف مقـابل قـرار داده و کف دو پایش را بر زمین مـی گذارد. سـپس نفـر اوّل روی پنجه‌ی پایش می‌نشیند ونفر دوم هم روی پنجه‌ی پای نفر اوّل قرار می‌گیرد. در این حالت هر یـک از طرفیـن دستِ دیگری را می‌گیرند و بـه طـرف هـم می‌کشـند. ایـن وضعت موجب حرکت پاندولی بازیگران می‌گردد.

هسّه فا/hassə-fā/ (ا.مک) : از توابع نایبج نور .

هسینگ/hasing/ (ا) : سنگدان مرغ .

س) ســنگدن /sangdon/ ؛ ق) ← ** ؛ بــا) ← ** ؛ آ) ۱. خسینگ /xasing/ ، ۲. خسـنیگنه /xasingənə/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) سنگدون /sangdun/ ؛ ت) سـنگینک /sanginak/ ؛ اک) چیک پیله /čik-pilə/ ؛

هسینگنه/hasingənə/ (ا) : سـنگدان . نـک : خسـینگنه – چینکدون .

ن) ← ** ؛ ع) هسّوقنه /hossoqonə/ ؛

هشه/heše/ (ف.امر) : ببین- نگاه کن .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) هارش /hāreš/ ؛ آ) هـارش /hārəš/ ؛ ع) بـش /beš/ ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) بیـــش /bayš/؛

هش/heš/ (ش.ج) : لفظی برای حرکت دادن گوسفند .

اغـر) ← ** ؛ ب) ۱.← ** ، ۲. هـش /hoš/ ؛ س) ←(ب) ؛ قص) هش /həš/ ؛ ت) یهی /yahy/ ؛ اشر) هش /hoš/ ؛

هش/hoš/ : **نک** : برش .

ق) ← ** ؛ ت) ← ** ؛

هشائن/hešāən/ (مص) : نگاه کردن .

اغـر) ← ** ؛ ب) ← ** ؛ س) هارشـیین /hāršiyən/ ؛ بـا) ۱.← ** ، ۲. هارشـین /hāršiən/ ؛ آ) ۱. اشـائن /ešāan/ ، ۲. هارشـــین /hārəšiyan/ ؛ ع) بشـین /bešəyan/ ؛ قـص) هارشیین /hārsian/ ؛ ت) ایشن /eyšeən/ ؛

هشتادتن کر/haštād-tan-kər/ (ا.مـک) : نـام محلّـی غـیر مسکونی در نزدیکی قلعه‌ی تاریخی «مـور» در کجـور نوشهر .

هشتاری/həštāri/ (ا.مک) : نام روستایی از سجارود بابل .

هشتاک/hoštāk/ (ص) : درخت نازک و بلند .

هشتاک/haštāk/ (ا/ص) : ۱. بازی با سنگ . ۲. کسـی کـه خود را همیشه محقّ بداند . **نک** : بنج سنگ .

ق) ← ** ؛ قص) پنش تاک /panš tāk/ ؛

هشت چله/hašt-čəla/ (ا.مر) : بافته‌ای که پهنای آن یک وجب و هشت انگشت است – اصطلاحی در بافندگی سنّتی .
اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

هشتر/haštar/ (ا) : اژدها . نک : اژدرا .
با) ←* ؛

هشتک/haštək/ (ا) : نوعی کوزه‌ی بزرگ .
اغر) ←* ؛

هشتله -هدائن/həštəllə-hədāən/ (مص.مر) : ۱. گریختن. ۲. خود را مخفی کردن .
ق) ←* ؛

هشت مازی/hašt māzi/ (ا.مک) : مرتعی در تنکابن .

هشته/hešte/ (ا/ص) : ۱. دو گاوی که برای شخم به هم بندند . ۲. جفت – لنگه‌ی هر چیز . ۳. یک جفت.
س) هشته /həšta/ ؛ با) ←* ؛

هشته/hošta/ (ص) : برّه‌ای که در اثر ترس یا شوک وارده ازگلّه جدا و متواری شود .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛

هشته کل هاکردن/hešta-kel-hākerdən/ (مص.مر) : به کارگیری یک جفت گاو در زمین برای شخم سریع تر .
س) ←* ؛

هشته - هو/hašta-hu/ (ص/ق) : ۱. تند – شتابان . ۲. تند خوردن غذا .
ق) ←* ؛

هشته وشته/hešta- vešta/ : تکه پاره .
قص) ←* ؛

هشتیکّه/haštikkə/ (ا.مک) : از بلوکات انزان استرآباد واقع در شرق بهشهر .

هشتی - هوشتی/hašti-hušti/ (ص.نس) : ۱. چشم و گوش باز شده–کنایه از: بلوغ . ۲. کودکی که تازه چشم باز کند.
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. هوشتی /hušt-hušti/ ؛ س) ←* ؛ قص) هوشتک هوشتکی / /huštak-huštaki ؛ ت) هوشت هوشتی /hušt hušti/ ؛

هشتی – هوشتی – بویین/hašti-hušti-baviyən/ (مص.مر): کنایه از: چشم و گوش باز شدن–به بلوغ رسیدن .
اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. هوشت هوشتی بویین /-hušt hušti-baviyən/ ؛ س) هشتی هوشتی بیّن /-hašti-hušti bayyən/ ؛ قص) هوشتک هوشتکی بیّن /-huštak-huštaki bayyən/ ؛ ت) هوشت هوشت بئن /hušt hušt baan/ ؛

هش-درهکاردن/haš-dar-həkārdən/ (مص.مر) : سوراخ بزرگ در دیوار و کوه پدید آوردن . نک : درغاله هکاردن .
اغر) ←* ؛

هشش/hešəš/ (ا.مص) : ۱. نگرش – دید . ۲. سنجش با دیدن .
ب) ←* ؛ آ) اشش /ešəš/ ؛ ع) ←(آ) ؛

هش - قد/haš-qad/ (ص.مر) : نوعی خطاب موهن به بلند قامتان – آدم فوق العاده بلند قد . نک : دردنگ – اشتلنگ .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

هش - کس/həš-kəs/ : هیچ کس .
اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هچ کس /həč kas/ ؛ ع) هیچ کس /hič-kas/ ؛ ت) هیش کس /hiš kas/ ؛ اَک) ←(ت)؛

هشن/həšən/ (ف.امر) : بریز–بپاش .
ب) ←* ؛ س) هشند /həšənd/ ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بشن /bašən/ ؛ قص) بپاج /bapāj/ ؛ ت) دپاچ /depāč/ ؛ اَک) هشان /hašan/ ؛

هشندک/həšəndək/ (ص.نس) : گونی یا هر ظرف نیمه پر .
ب) ←* ؛

هشنّین/həšənnian/ (مص) : ریختن– پاشیدن .
ب) هشنین /həšəniyən/ ؛ س) هشندین /həšəndiyən/ ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ۱.←* ، ۲. بشنّین /bašənniyan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) دپاتن /dapātan/ ؛ قص) دپاتن /dapātan/ ؛ اَک) هاشانیین / /hāšāniyan ؛

هشوش/hašuš/ (ا.مص/ا) : ۱. دلواپسی – نگرانی – تشویش . ۲. تحریک– وسوسه .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

هشوش-دکتن/hašuš-dakətan/ (مص.مر) : ۱. وسوسه شدن . ۲. نگران شدن .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛

هشوش- ده/hašuš-de/ (ص.فا) : محرّک- تحریک کننده.

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هشیین/həšiyan/ (مص) : خلیدن . نک : هوشیین .

قص) ←** ؛

هقو/həqqu/ (ا) : سکسکه .

اغر) هخک /həxək/ ؛ ب) ←** ؛ با) هکّه /həkkə/ ؛ آ) ←(با) ؛

هفتات/həftāt/ (ص.ش) : هفتاد .

س) ←** ؛ ق) ←** ؛ ع) ←** ؛ پ) هفتات /haftāt/ ؛

هفت - برارون/haft-bərārun/ (ا.مر) : صورت فلکی دب اکبر .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛

هفت پرکا/haft-par kā/ : از انواع بازی‌های گروهی که شباهت نزدیکی با بازی هفت سنگ دیگر مناطق دارد.

هفت پلکون/haft-pəlləkun/ (ا.مک) : تکیّه‌ای در دهکده‌ی معلّم کلای هراز پی آمل .

هفت-تنان/haft-tanān/ (ا.مک) : از توابع بهرستاق لاریجان آمل .

هفت - چله/haft-čələ/ (ا.مر) : بافته‌ای که پهنای آن یک وجب وشش انگشت است -اصطلاحی در بافندگی سنتّی .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛

هفت خان/haft xān/ (ا.مک) : نام چهار قلّه‌ی بسیار بلند در کلاردشت .

هفت - خونی/haft-xuni/ (ا.مک) : نام مرتعی در حومه‌ی شیرگاه سوادکوه .

هفت - رنگ/haft-rang/ (ا.مر) : سهره - نوعی پرنده است .

اغر) ۱.←** ، ۲. هف رنگه /haf-rangə/ ؛ ب) ۱.←** ، ۲. هف رنگ /haf-rang/ ؛ س) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲.←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ع) ←** ؛ آک) هف رنگی /haf-rangay/ ؛

هفت سنگ/haft sang/ (ا.مر) :

این بازی در بین دختران و پسران رایج است و تعداد بازیکنان آن حداکثر شانزده نفر هستند. وسایل مورد نیاز در این بازی، هفت عدد سنگ و یک توپ پارچه ای یا پلاستیکی است. این بازی سبب پرورش روحیه‌ی از خود گذشتگی، همکاری و تعاون، همچنین دقّت در نشانه‌گیری و چابکی می‌شود. روش بازی به این صورت است که ابتدا، افراد به دو گروه مساوی تقسیم می‌شوند .هر گروه یکی از بازی کنان را به عنوان «استا estā» یا سر گروه انتخاب می‌کند. استاها هفت سنگ را در وسط میدان روی هم می‌چینند. سنگ‌های زیرین باید کمی درشت‌تر باشند. افراد دو گروه با فاصله‌ی مساوی از وسط میدان، دو طرف سنگ‌ها صف می‌کشند. استاها با قرعه‌کشی، توپ را در اختیار یک گروه قرار می‌دهند. فرد ماهرتر گروه توپ را به طرف سنگ‌ها نشانه می‌رود. اگر توپ به سنگ‌ها اصابت نکرد، نوبت به گروه مقابل می‌رسد. هنگامی که توپ به سنگ‌ها برخورد کرد و آن‌ها را فرو ریخت، اعضای گروه پرتاب کننده، به طرف محوطه‌ی وسط میدان مـی‌گریزنـد و اعضای گروه مقابل توپ را در اختیار گرفته، به هم پاس می‌دهند و سعی می‌کنند تا افراد گروه دیگر را مورد هدف قرار دهند. هر بازیکنی که توپ به او اصابت کند، از دور خارج می‌شود. گروه فراری باید سعی کنند سنگ‌های ریخته شده را روی هم بچینند و اگر بتوانند تمام سنگها را مرتّب کنند، برنده می‌شوند. از این رو هرگاه بازیکنی در حال چیدن سنگها باشد، دیگران جلوی او قرار می‌گیرند وخود را سپر بلا می‌سازند. اگر اعضای گروه، پیش از چیدن سنگها از دور خارج شوند، گروه بازنده محسوب شده، توپ در اختیار گروه دیگر قرار می‌گیرد. هر کدام از افراد گروه بازنده، یک نفر از برنده‌ها را کول kul گرفته و از این طرف صف به طرف دیگر حمل می‌کند. لازم به یادآوری است که گرفتن توپ با دست توسّط گروه فراری و معطل کردن در پرتاب توپ از شگردها و شیوه‌هایی است که برهیجان بازی می‌افزاید.

هفتم/haftəm/ (ص) : هفتم .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع)

هفتم /haftam/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) هفدم /hafdəm/ ؛

هفت - مرزی/haft-marzi/ (ا.مک) : از توابع بندپی بابل .

هفتن/haftan/ (ا.مک) : از توابع علی آباد قائم‌شهر .

هفته - سره/hafte-sare/ (ا.مک) : مرتعی در راستوپی سوادکوه .

هفته-شو/haftə-šu/ : مراسمی که در شب هفتم تولّد نوزاد بر پا می‌شود . **نک** : پنجیک .

قص) ←** ؛

هف- جوش/haf-juš/ (ص.مر) : ۱. کار آزموده-مجرّب . ۲. چای کهنه جوش .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) ←** ؛

هف-چله-شو/haf-čələ-šo/ (ا.مر) : شش شب اول زایمان در کنار زائو بودن . **نک** : چل پی .

اغر) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

هفراس/həfərās/ (ف.امر) : تکیه بده . **نک** : درزان .

ب) ۱. هفراز /həfrāz/ ، ۲. دفراز /dəfrāz/ ؛ با) هفراشت /həfrāšt/ ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) هپراس /həprās/ ؛ آک) دفراز /dafrāz/ ؛

هفراسّنین/həfrāsənniyan/ (مص) : چیزی را به دیوار یا جایی تکیه دادن . **نک** : درزانیین .

آ) هفرازنیین /həfrāzənniyan/ ؛ ن) هپراسانین /həprāsānian/ ؛ آک) دفراشتن /dafrāštan/ ؛

هفرتی/haferti/ (ص) : ولگرد- بی سروسامان .

ق) ←** ؛

هفرنگ میچکا/hafrang- mičkā/ (ا.مر) : گنجشک تاج طلایی .

ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

هف رنگی/haf rangey/ : ۱. فنج ۲. مبتلا به فتق .

ت) ←** ؛

هف کاسه پچ/haf-kāsə-pač/ (ا.مر) : از انواع دیگ بزرگ پلوپزی . **نک** : دمن پچ .

ت) ←** ؛



هفرنگ میچکا

هفی/hafi/ (ا) : افعی . **نک** : افی .

ب) ←** ؛ س) افی /afi/ ؛ آ) ←(س) ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←** ؛ آک) آخی /āfi/ ؛

هفیتک - بوین/hafitək-baviyən/ (مص.مر) : کنایه از: گم شدن .

اغر) هپیتک بویین /həpitək-baviyən/ ؛ ب) ←** ؛

هق/həq/ (ا) : بیخ گلو- نای - خرخره .

اغر) ۱.←** ، ۲. هلخ /həlx/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هخ /həx/ ؛ قص) خر /xer/ ؛ آک) حلق /halq/ ؛

هق/hoq/ (ا) : ۱. استفراغ- قی کردن . ۲. حالت تهوّع . **نک** : اق .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ اشر) ←** ؛

هقلیشتن/heqlištən/ (مص) : سرخوردن- لیز خوردن .

ق) ←** ؛ ع) بقشتن /baqəštan/ ؛

هقیشتن/həqištən/ سینه خیز رفتن .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛

هقیک/həqik/ (ا) : سکسکه .

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

اغر) ←** ؛ آ) هکّه /həkkə/ ؛

هک/hək/ (ا) : ۱. فرصت . ۲. غنیمت شمردن فرصت .

اغر) ←** ؛

هکاردن/həkārdən/ (مص) : ۱. کردن– انجام دادن . ۲. ساختن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) هاکردن /hākərdən/ ؛ با) هکردن /hakerdən/ ؛ آ) ۱. هکردن /hakərdan/ ، ۲. هاکردن /hākərdan/ ؛ ع) هاکردن /hākordan/ ؛ قص) هاکردن /hākerdan/ ؛ ت) هکردن /hakərdən/ ؛ آک) کودن /kudan/ ؛

هکان/həkān/ (ف.امر) : بکن – انجام بده .

اغر) ←** ؛ س) هاکن /hāken/ ؛ با) ۱. هکن /hakən/ ، ۲. هاکن /hākən/ ؛ آ) ←(با) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) هکن /hakən/ ؛ آک) بکون /bakun/ ؛

هکت/həkat/ (ص.مف) : ۱. وبال شده. ۲. خسته شده .

اغر) هکته /həketə/ ؛ س) هکت /hekət/ ؛ آ) هکت /həkət/ ؛ ن) ←** ؛ ع) گردن کت /gerden-kat/ ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) گردن کته /garden katə/ ؛ آک) دکت /dakat/ ؛

هکت/həkət/ (ص.مف) : مرضی که دوباره برگردد .

اغر) هکته /həketə/ ؛ ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هکت /həket/ ؛ ت) هکه /hake/ ؛

هکتن/həketən/ (مص) : ۱. از کار افتادن . ۲. از پا افتادن – خسته شدن . نک : پاتیل در بردن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هکتن /həkətən/ ؛ ع) هکتن /hokətan/ ؛ ت) واکتن /vākətən/ ؛ آک) واکتن /vākatan/ ؛

هکتن/həkətan/ (مص) : دنبال کردن – تعقیب کردن .

ن) ←** ؛

هکته/həkətə/ (ص.مف) : بی رمق – ناتوان – خسته .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) هکته /hektə/ ؛ با) ←** ؛ آ) هکت /həkət/ ؛ ع) هکت /hoket/ ؛ قص) ←** ؛ آک) واکته /vākatə/ ؛

هکته- گیر/hoketə-gir/ (ا.مص) : ۱. روبرو شدن ناگهانی . ۲. سیلی خوردن . نک : چک بخاردن .

ع) ←** ؛

هکچو/hokčo/ (ا) : گیاهی بوته‌ای که در ییلاق روید .

با) ←** ؛

هکردی/hakərdi/ (ا) : ۱. جادو . ۲. کنایه از: دارایی و اموال .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هکَرسن/hak kərəsən/ (مص.مر) : با بیل یا پارو سطح زمین یا چیزی را به صورت لایه‌ی نازک در آوردن .

ت) ←** ؛

هکره/hakərə/ : نک : برکی .

هکّس/həkkəs/ : هیچ کسی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

هکش/həkeš/ (ف.امر) : ۱. بکش . ۲. بزن .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هکش /həkəš/ ؛ قص) هاکش /hākeš/ ؛ ت) دکش /dakəš/ ؛ آک) دکش /dakaš/ ؛

هکش - بکش/hekeš-bekeš/ (ا.مص) : کشمکش– دعوا .

اغر) هکش-بکش /həkəš-bəkəš/ ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) توکش بوکش /tukaš bukaš/ ؛ ع) دکش بکش /dakeš-bakeš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) هکش وکش /hakəš vakəš/ ؛ آک) دکش واکش /dakaš -vākaš/ ؛

هکشتن/həkeštən/ (مص) : گزیدن .

اغر) هگشتن /həgeštən/ ؛

هکشی/həkši/ (ا) : نوعی خورشت کدو– کدو را آب پز کرده، پس از خشک شدن آب دیگ، آن را می خورند .

س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. کئی هکشی /kai kəkši/ ؛

هکشین/həkšiyan/ (مص) : به یکباره چیزی را به سوی خود کشیدن . نک : چلّک بزئن .

اغر) هکشین /həkəšiyan/ ؛ س) هکشین /həkšiyən/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. هکشین /hekšiyən/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) بکشین /bakšiyan/ ؛ ت) هکیشن /hakišeən/ ؛ آک) هکشین /hakašiyan/ ؛

هکشین/həkəšiyən/ : ۱. با دست یا چوب به کسی ضربه‌ی

محکم زدن . ۲. چوب یا میله ای را از جایی گذراندن .
اغر) ←** ؛

هکف/həkef/ (ف.امر) : بخواب – امر خوابیدن از روی تحکّم .
اغر) ←** ؛ آ) دکف /dakəf/ ؛ ع) بکف /bakef/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) بکه /bake/ ؛ آک) بکف /bakaf/ ؛

هکلستن/həkəlessən/ (مص) : ریختن .
اغر) هکلین /həkəliyən/ ؛ ق) ←** ؛ آ) بکلسّن /bakələssan/ ؛ ع) دکلسّن /dakellessan/ ؛ آک) کالستن /kālastan/ ؛

هکلین/həkəliyən/ (مص) : ۱. از هم پاشیدن – متلاشی شدن . ۲. ریختن .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ آ) ←** ؛ آک) فکالستن /fakālastan/ ؛

هکلیه/həkəliyə/ (ص.مف) : ریخته . نک : دکلس .
اغر) ←** ؛ ب) ۱.←** ، ۲. هکلسته /həkəlestə/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) دکلس /dakələs/ ؛ ت) بکلسه /bakələsə/ ؛ آک) بکالست /bakālast/ ؛

هکن –نکن/hakən-nakən/ (ا.مص) : امر و نهی .
اغر) هکان نکان /həkān-nakān/ ؛ ب) هکن نکن /kəkon-nakon/ ؛ س) هاکن نکن /hākən-nakən/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ ع) هکن نکن /hakon nakon/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) هکن نکن /hakən nakən/ ؛ اشر) هاکئن – نکئن /hākoən-nakoən/ ؛ آک) بکن نکن /bakon-nakon/ ؛

هکّو/hekku/ (ا) : سکسکه .
آ) هکّه /həkkə/ ؛ ع) اسکیجک /eskijak/ ؛ اشر) ۱.←** ، ۲. هکّوئک /hekkuək/ ؛

هکواک/hekuāk/ (ا) : سکسکه .
اشر) ←** ؛

هکّو – هک/hekku hak/ (ا.مر) : سکسکه .
اشر) ←** ؛

هکّه/həkkə/ (ا/ا.مص) : ۱. جست و خیز . ۲. نوعی میل و آرزو . ۳. خارش مقعد . نک : پخک .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هکّه ای/həkkəi/ (ص.نس) : ۱. متلوّن . ۲. دگرگون مزاج .
اغر) ←** ؛

هکّه – بخردن/həkkə-baxərdan/ (مص.مر) : ۱. تکان خوردن ناگهانی . ۲. شوکه شدن . نک : چِل بخاردن .
آ) ←** ؛ ع) یکّه بخوردن /yakke boxordan/ ؛ قص) یکّه بخردن /yekkə-baxerdan/ ؛ ت) یکّه خوردن /yekkə-xordən/ ؛ آک) یکه بخورد /yekkə-buxord/ ؛

هکهکه/həkhəkə/ (ا) : سکسکه . نک : اسکجه .
ب) ←** ؛ آ) ←** ؛

هکی شئن/hekišeən/ (مص.مر) : بر روی زمین کشیدن .
اغر) ←** ؛ ع) هکشین /hakəšeyan/ ؛ ت) ←** ؛

هگشتن/həgoštən/ (مص) : گزیدن .
اغر) ←** ؛ س) دگیشتن /dagištən/ ؛ آک) دگشتن /dagaštan/ ؛

هگندین/həgəndiyən/ (مص) : ۱. آبروی کسی را بردن . ۲. پشتکار داشتن .
ب) ←** ؛

هل/hol/ (ا) : ۱. عجله – شتاب . ۲. تکان .
اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هول /hul/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

هل/hal/ (ا) : ۱. تپّه‌ی کوچک . ۲. پشته‌ی خاک .
ب) ←** ؛ س) تل /tal/ ؛

هلا/həlā/ هنوز.
ب) ←** ؛

هلا/həlā/ (ق.ز/ا) : چوبی که در بام ساختمان‌های چوبی روستایی کاربرد دارد .
اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هلا /halā/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) هل /hala/ ؛ آک) هلا /halā/ ؛

هلا/həlā/ (ص) : ۱. گشاد– باز . ۲. وارفته – پراکنده . نک : الا .
س) الا /elā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(س) ؛ آک) وال /vāl/ ؛

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

هلاپون/halāpun/ (ا.مک) : از روستاهای شهرستان نور .

هلاتیتیک/halā-titiak/ (ا.مر) : نوعی گل‌سفیدرنگ که در بهار و پاییز روید .

قص) ←** ؛

هلار/hallār/ (ا) : درختی شبیه ملج که دارای صمغ است.

س) ←** ؛ ن) هلی - کک /hali-kak/ ؛ ع) ←(ن) ؛

هلاشت/həlāšt/ (ا) : پرتگاه .

ب) ←** ؛

هلاک/həlāk/ (ص) : ۱. خسته . ۲. مرگ و نابودی .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هـلاک /halāk/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←** ؛ آک) هلاک /həlāk/ ؛

هلاک ببین/halāk babeyan/ (مص.مر) : ۱. هلاک شدن - مردن . ۲. خسته شدن .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ اشر) ←** ؛

هلاکتی/həlā-kəti/ (ا.مک) : تپّه و قبرستانی از روستای دیوای در بندپی غربی بابل .

هلاکـل/həlākəl/ (ا) : نوعـی پرنـده‌ی آبـزی کـه در کناره‌های رودخانه زندگی کند و بـه رنـگ قـهوه‌ای و قرمز است .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هلاکن/helā-ken/ (ص/ا.مص) : پیمانه‌ی پر .

اغر) هلکان /hələkān/ ؛ (س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هلاکـن /hələkən/ ؛ ع) هلاکن /holākən/ ؛ اشر) هالا-کن /hālā-koən/ ؛ آک) لب بزان /lab-bazān/ ؛

هلاکن/helāken/ (ف.امر) : بتکان-تکان بده .

ب) ←** ؛ با) هلا-کن /halā-kən/ ؛ آ) هلاکن /hālā kən/ ؛ ع) هلاکـن هـادان /holā ken hādən/ ؛ ت) فولاکـن /fulākən/ ؛ آک) فلاکن /falākan/ ؛

هـلا-کنّیـن/halā-kənniyən/ (مـص.مـر) : تکـان دادن-حرکت دادن .

اغر) بلکانیین /baləkāniyən/ ؛ با) ←** ؛ آ) هلاکنّین /həlā-kənniyan/ ؛ ع) بلاکانیین /belākāneyan/ ؛ آک) فلاکنیـن /falākuniyan/ ؛

هلاکی/həlāki/ (ا.مص) : خستگی . نک : خستّگی .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هلاکی /halāki/ ؛ قـص) ←(ع) ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(ع) ؛

هلاکی - بئیتن/həlāki-baeitən/ (مص.مر) : رفع خستگی کردن . نک : چام .

اغر) ←** ؛

هلا-کینه/həlā-kinə/ : فضای حدّ فاصل آبریز شیروانی تـا دیوار .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

هلاله/halālə/ (ا) : ۱. لاله . ۲. سبزی جنگلی خودرو که در پلو ریزند .

اغر) هلالـه /həlālə/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←** ؛ ت) آلالـه /ālālə/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ آک) ←(ت) ؛

هلالی/helāli/ (ا.مص/ا) : ۱. گام برداشتن اولیه ی کودک . ۲. تاب خوردن . ۳. زبان غیر قابل درک . ۴. الّاکلنگ . نک : تاتی .

با) ←** ؛ آ) هلالی /həlāli/ ؛

هلا - هلا/helā-helā/ (ق) : ۱. باز باز -گشاد گشاد . ۲. بـه راه افتادن . نک : الاالا .

با) الا الا / əlā-əlā/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←(بـا) ؛ آک) والا وال /vālā-vāl/ ؛

هل-بئیتن/hol-baitən/ (مص.مر) : شتاب کردن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) هـول هیتـن /hol haytən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هول هایتن /hul hāytan/ ؛ قص) هول بخـردن /hul -baxerdan/ ؛ ت) هول هکتن /howl hakətən/ ؛ اشـر) ←** ؛ آک) هولا بوستن /howlā-bostan/ ؛

هل -بئیته/hol-baitə/ (ص.مر) : شتاب زده .

اغـر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) هـول هـاکت /hol/ hākət/ ؛ ت) هولکته /howlakətə/ ؛ اشر) ←** ؛

هـل - بخـاردن/hol-bəxārdən/ (مـص.مـر) : ترسـیدن-وحشت کردن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) هول بخـردن /hol baxərdən/ ؛ آ) هول بخردن /hul baxərdan/ ؛ ع) هـول بخـوردن /hol/ boxordan/ ؛ ت) هـول خـوردن /howl xordən/ ؛ اشـر) هل-بختردن /hol-boxoərdən/ ؛ آک) ترس خوردن /tars-/

؛ /xordan

هل – بزه/hol-bazə/ (ص) : دست پاچه . نک : چنه منه .

اغر) ←* ؛ با) هل بخرد /hol baxərd/ ؛ آ) هول بخرد /hul baxərd/ ؛ ع) هول بخورد /hol boxord/ ؛ ت) هول بخورده /howl bəxordə/ ؛ اشر) هل – وازو /hol-vāzo/ ؛ | گ) دسپاچه /daspāčə/ ؛

هل – تتو/hel-teto/ (ص.مر) : آویزان – آویخته .

با) ←* ؛

هلتک/haltek/ (ا) : حلقه‌ای چوبی یا فلزی که در طناب‌کشی استفاده کنند . نک : چمله .

ق) ← ؛ با) ۱. ← ، ۲. هلتغ /halteq/ ؛

هلخ/həlx/ (ا) : حلق–بیخ گلو . نک : خر.هخ .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هخ /həx/ ؛

هل–خال/halə-xāl/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

هلخ – مان/holox mān/ (ف.امر) : ساکت باش– از سر تحقیر گفته شود .

اغر) ←* ؛

هلخ – هلخ/həlx -həlx/ (ا.مر) : نوعی راه رفتن در اثر خستگی .

اغر)←*؛ ع)لک ولوک/lako luk/؛ گ)والا والا/vālā-vālā/ ؛

هلرتو/hələrtto/ (ا.مر) : ۱. خوراک آبکی . ۲. بسیار آبکی .

ب) ←* ؛ قص) هرتو /hertto/ ؛

هلساگ/halsāg/ : چند لحظه‌ی پیش .

قص) ←* ؛

هلشت/haləšt/ (ا) : ۱. ریسمانی از ساقه‌ی مو برای کشیدن چوب یا حیوان مرده . ۲. تلف–هدر . نک : ال تا–لشت .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) هلشت /halašt/ ؛ ع) هلشت /halešt/ ؛ اشر) ←* ؛

هلشته/haləštə/ (ص) : نوعی توهین به افراد بسیار بلند قامت .

اغر) ←* ؛

هلشرّستن/hələššərəssan/(مص):۱.چلاندن. ۲. فشار دادن .

ن) ←* ؛ ع) هبلاشکنین /hoblāškeneyan/ ؛

هلغسته/helqəstə/ (ص) : کهنه–ژنده . نک : اهرغسته.

س) ←* ؛

هلغلمی/halqaləmi/ (ا) : ۱. تقلّب . ۲. تقلّب در بازی .

اغر) ←* ؛

هل غنجیلک/halqanjilək/ (ا.مر) : الّا کلنگ .

س) ←* ؛ ع) الاقیز قیز /alā-qizqiz/ ؛

هلّق/hellaq/ : نک : تاتی .

هلغ انجلی/halq-enjeli/ (ا.مر) : چوب الّا کلنگ .

هلک/halak/ (ا) : کوزه‌ی استوانه‌ای در گشاد .

قص) ←* ؛

هلکان/hələkān/ (ا/ص) : یک پیمانه‌ی پر .

اغر) ←* ؛ آ) هلاکن /həlākən/ ؛

هلکانیئن/hələkānnian/ (مص) : ۱. کوبیدن . ۲. تکان دادن . نک : دتکانین .

اغر) هلکانیین /hələkāniən/ ؛ با) ←* ؛ آ) هلاکنیتن /həlākənniyan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) هلاکنین /holākeneyan/ ؛

گ) خلا کنیین /falā - kaniyan/ ؛

هلک – هلک/helək - helək/ : ۱. آهسته – یواش . ۲. تکان تکان .

ع) هلک هلک /holak holak/ ؛ قص) ←* ؛

هلکی/holəki/ (ص/ق.حا) : ۱. دست‌پاچه . ۲. شتاب زده .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هولکی /huləki/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) هولکت /howlaket/ ؛ اشر) ←* ؛

هلم/heləm/ (ا) : ۱. مرداب– آبگیر . ۲. پرتگاه . نک : آستل .

ب) هلم /həlom/ ؛ ع) هلم /halom/ ؛ قص) هلم /haləm/ ؛ ت) لم /lam/ ؛ اشر) ←* ؛ گ) سل /sal/ ؛

هلمانّه/həlemānnə/ (ا.مص) : بالا زدن شلوار تا بالای زانو برای رفتن داخل آب یا گل .

آ) همالیین /həmāliyan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) همالین /homāləyan/ ؛

هلم – بردن/bordən – həlom/ (مص.مر) : فرو ریختن

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد ، قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

بخشی از زمین‌های کنار رودخانه یا هر جایی که آب موجب فرو ریختن آن شود .

ب) ←** ؛ع) هلم بزان /halom bezan/ ؛

هلمبستن/hələm–bəstən/ ریزش کردن - تخریب شدن.

هلمبورده/hələmburdə/ (ص.مف) : انباشته– توده .

اغر) المباره /ələmbārə/ ؛ ب) ←** ؛ع) امباره /ambāre/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) هلمباره /hələm bārə/ ؛

هلمبوره - هکاردن/hələmburə-həkārdən/ (مص.مر) : انباشتن– توده کردن .

اغر) المباره هکاردن /ələm-bārə- həkārdən/ ؛ ب) ←** ؛ آ) همّار هاکردن /həmmār hākərdan/ ؛ع) امبار هاکردن /ambar hākordan/ ؛ ت) امباره هکردن /ambārə-hakərdən/ ؛ اشر) هلمباره – هاکتردن /hələm bərə-hākoərdən/ ؛

هلمست /helemest/ (ص.مف) : ۱. تخریب شده– فرو ریخته . ۲. ریزش و تخریب ناگهانی .

ب) ←** ؛

هلن/helon/ (ا.مک) : منطقه‌ای ییلاقی بین راهِ امام زاده حسن و آلاشت .

هلنقلی/halanqəli/ : **نک** : پکول سوار بین .

قص) ←** ؛

هلنگ/həlang/ (ا) : ۱. چنگک–چوبی دو شاخه برای آب کشیدن از چاه یا پایین آوردن شاخه‌ی درختان . ۲. تپّه . **نک** : تیلا - تلاّق .

ب) هلنگ /hələng/ ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) خلنگ /xəlang/ ؛

هلنگ – دستی/hələng – dasti/ (ا.مر) : لی لی -آب داخل گوش را با لی‌لی بیرون ریختن به طوری که سر به طرف همان گوش خم شود .

اغر) ←** ؛

هل – نی/hol-nay/ (ف.امر) : ۱. نترس. ۲. شتاب نکن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. هول نی /hul - nay/ ، ۲. هول نییر /hul - nair/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هول هنکه /howl - hanəkə/ ؛ اشر) ←** ؛

هلو/halu/ (ا) : جفت گوساله که از رحم حیوان آویزان باشد .

ب) الو /alo/ ؛ س) الو /alu/ ؛ ن) الو /alu/ ؛ع) ←(ن) ؛ ت) ←** ؛

هلّو/hallo/ (ص) : ۱. گشاد . ۲. زشت و بدترکیب .

س) ←** ؛ با) ←** ؛

هلو آبی/halu - ābey/ (ا.مر) : از انواع خورشت .

ت) ←** ؛

هلو آن/haluān/ (ا.مک) : روستایی از توابع سه‌هزار تنکابن .

هلو اشکنی/halu - eškəney/ (ا.مر) : سهره‌ی دم سفید .

اشر) ←** ؛

هلوبنه/halu bonə/ (ا.مک) : از توابع خرّم آباد تنکابن .

هلو - تلو/həlo - təlo/ : حرکات اضافی و پاندولی بدن در حال راه رفتن . **نک** : چله چله .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هلو – تلو /həlu - təlu/ ؛ع) تلو تلو /tolo tolo/ ؛ آک) ←(ع) ؛

هل - و - چل/hol - o - čəl/ (ا.مر) : دلهره–دلواپسی .

اغر) ←** ؛

هلو – خال/həluxāl/ (ا.مک) : از توابع بابل‌کنار بابل .

هلو کتنا/holu - kotənā/ (ا.مر) : آلوچه کوبیده شده با انواع سبزی معطر و نمک .

آ) هلی کتّنی /hali kətənni/ ؛ع) هلی کتنی /hali-koteni/ ؛ ت) ←** ؛

هلوکک/halukak/ (ا.مر) : گیلاس وحشی– آلوکک .

اغر) ۱.←** ، ۲. هلی یک /haliyək/ ؛ ت) هلوکک /holukok/ ؛ اشر) ←** ؛

هلوکله/halu - kalə/ (ا.مک) : از توابع دوهزار تنکابن .

هلوم/halum/ (ا) : گسل – گسست زمین .

ب) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) هلم /halom/ ؛

هلوم - سر/helum - sar/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

هلو - مسر/helu məsar/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

هلومه/halumə/ (ا) : بلندی کناره‌های رودخانه .

با) ←* ؛ ع) هلم /halom/ ؛ آک) کول / kul/ ؛

هلوه/halvə/ (ا) : ماستی که از شیر گوسفند با شیره‌ی انجیر تهیّه شود .

ن) ←* ؛

هلوه/həlvə/ (ا) : نام نوعی سبزی .

ب) ←* ؛ آ) فلوه /fəlvə/ ؛

هلوه- شیر/halvə - šir/ (ا.مر) : شیر تازه‌ی گوسفند .

ن) ←* ؛

هله/hala/ (ق.ز) : هنوز .

آ) هلا /həlā/ ؛ ع) ←(آ) ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ←* ؛ آک) ←* ؛

هلّه/hallə/ (ص/ق) : سریع و شتابان .

اغر) ←* ؛

هله/hale/ : یعنی چه؟

هله/helə/ (ص) : وامانده .

اغر) ←* ؛

هله بئیت /helə-baeit/ (ص.مف/ش.ج) : ۱. وامانده . ۲. نوعی نفرین است به معنای: در سوگ کسی نشستن.

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ اشر) هله - ها بیت /helə -hābit/ ؛ آک) دماسسته /damasastə/ ؛

هله - بئیتن/helə - baeitən/ (مص.مر) : ۱. کنایه از: عزادار شدن . ۲. واماندن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛

هل هدائن/hol - hədāən/ (مص.مر) : ۱. هل دادن . ۲. استفراغ کردن . نک : پیش هدائن - دم غلو .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱. هول هدائن /hul - hədāən/ ، ۲. هول هادائن /hul - hādāan/ ؛ قص) هول هدائن /hul - hedāan/ ؛ ت) هول دئن /howl -daan/ ؛ اشر) ←* ؛ آک) دسکین زان /daskin zān/ ؛

هل - هل/hal-hal/ : ۱.احساس تشنگی همراه با بیرون آمدن زبان از دهان . ۲. نهایت حسرت از فراق یا عدم دسترسی به فرد یا شی و یا آرزویی خاص.

اغر) ←* ؛ ب) هلّه هلّه /halle- hallə/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) له له /lah - lah/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

هل هله/hal - halə/ : سروصدای شادی - هلهله .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) هلی هله /hel helə/ ؛

هل هله/hol - holə/ (ق.حا) : با شتاب - شتابان . نک : درغی برغی .

اغر) ←* ؛ با) ۱.←* ، ۲. هل هلی /hol - holi/ ؛ آ) هول هولی /hul - huli/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) هولکت /howla -ket/ ؛ آک) هل هلی /hol - holi/ ؛

هله ویله/hələvilə/ : ۱. به زودی- به این زودی . ۲. بی درنگ .

ن) ←* ؛ ع) هله وله /halə-valə/ ؛

هلّه - هلّه - دکتن/həllə- hællə - daketən/ (مص.مر) : به نفس نفس افتادن .

اغر) هس هس دکتن /həs həs daketən/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ قص) هل هله دکتن /hal - halə- daketen/ ؛

هلی/hali/ (ا) : ۱. آلو ترش . ۲. آلوچه . نک : آلو .

اغر) ۱.←* ، ۲. ترش هلی /tərš - hali/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. ترش هلی /terš - hali/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ترش هلی /torše - hali/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ۱.←(ع) ، ۲. ترش هالو /torše - hālu/ ؛ آک) ←* ؛ پ) آلوچیک /ālučik/ ؛

هلی/heli/ (ا.صو) : صوتی جهت خوراندن غذا به اردک .

قص) هلو /holu/ ؛

هلی - اشکنک/hali – eškənək/ (ا.مر) : نوعی پرنده که کمی از سار کوچک‌تر است، نوک آن کلفت و برگشته به رنگ کبود مایل به سیاه است. رنگ پا قرمز و پرهای آن سفید است .

ت) هلو - اشکنی /halu - eškəney/ ؛

هلی اشکنک/eškenak – hali/ : سهره‌ی نوک بزرگ .

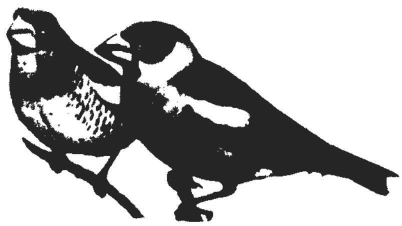
ع) ←* ؛

هلی بن /hali bən/ (ا.مک) : نام مرتعی در اندارکلی از شیرگاه سوادکوه .

هلی بن/hali - bən/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲.

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

نام قسمتی از مزارع دشت‌سر آمل .



هلی – اشکنگ

هلی بن چـال/hali - bən - čāl/ (ا.مک) : از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

هلی به تلی/hali - bə - tali/ (ا.مر) : از انواع بازی‌های بومی .

اغر) ←** ؛ ع) ←** ؛

هلی – پا /hali-pā/ (ا.مر) : ۱. محلّ ورود به باغ یا مزرعه . ۲. پلّه‌ی چوبی در دو طرف پرچین برای ورود و خروج به باغ یا مزرعه .

هلی – پتکا/hali - petkā/ (ا.مـر) : ۱. جوشانده‌ی شیره‌ی گوجه سبز . ۲. هر چیز بسیار ترش .

اغر) هلی پته /hali - patə/ ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) هلوترشی /halu - torši/ ؛ آک) هلی پته ی /hali- patay/ ؛

هلی – تتی/təti – hali/ (ا.مر) : شکوفه‌ی درخت آلوچه .

اغر) هلی تی‌تی /hali - titi/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ۱. ←** ، ۲.←(اغر) ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) هلو تی تی / halu - titi/ ؛ آک) ←(اغر) ؛

هلی ترشی/hali - tərši/ (ا.مر) : ترشی آلو ترش – رب آلو ترش .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ قـص) ←** ؛ آک) هلی تورشی /hali - turši/ ؛

هلی – تلی/tali – hali/ (ا.مر) : نوعی بازی که به صورت قرار دادن سیخ یا چوب سرتیز در زمین و پرتاب کردن گوجه به طرف آن است .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ع) ←** ؛

هلی – چال/hali - čāl/ (ا.مک) : ۱. منطقه‌ای جنگلی در جنوب بالاجادّه‌ی کردکوی . ۲. مرتعی در راستوپی و ولوپی سوادکوه . ۳. از ارتفاعات بخش یانه سر واقع در هزار جریب بهشهر .

هلـی – چـال – چشـمه/hali-čal-čəšmə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در شمال درازنو در شهرستان کردکوی .

هلی چالک/hali - čālək/ (ا.مک) : نام مرتعی در پرتاس سوادکوه .

هلی چشمه/hali - čəšmə/ (ا.مک) : چشمه‌ای در روستای یخکش بهشهر .

هلی چشمه سر/hali čəšmə sar/ (ا.مک) : مرتع و کشت‌زاری در کدیر نوشهر .

هلی – خابن/hali - xā - bən/ (ا.مک) : مرتع پرتاسی در حوزه‌ی لفور سوادکوه .

هلی – دار/hali - dār/ (ا.مر) : درخت آلوچه .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) هلو دار /halu - dār/ ؛ اشر) الو – دار /alu - dār/ ؛ آک) ←** ؛

هلی دارون/hali - dāron/ (ا.مک) : از مراتع لنگای عباس‌آباد .

هلی روش/hali - ruš/ (ص.فا) : ۱. آلوچه فروش . ۲. در مقام توهین و تحقیر به افراد بی خاصیت به کار رود.

اغر) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) هلی – فروش /hali - fruš/ ؛ ت) هلو روش /halu ruš/ ؛ آک) هلی فروش /hali - furuš/ ؛

هلی زلکا/zəlkā – hali/ (ا.مر) : ۱. آلوچه‌ی ترش و نارس . ۲. هسته‌ی نارس آلوچه .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هلی زلکا /hali - zəlkā/ ؛ ع) ←** ؛ ت) هلو زالک /halu - zālək/ ؛

هلیزم/hali -zum/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

هلیستان/halistān/ (ا.مک) : از توابع کران نوشهر .

هلی سر/hali - sar/ (ا.مک) : مرتعی در راستوپی سوادکوه.

هلیشت/haliyašt/ (ا.مک) : از توابع بالاتجن قائم‌شهر .

هلی غرو/hali - qəru/ (ا.مر) : خورشتی از گوجه سبز که آن را همراه با آب و شکر و پیاز داغ و ....تهیّه کنند .
ب) ←* ؛ س) هلی غرو /hali - qoro/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هلی آبک /hali-āhak/ ؛ قص) ←* ؛

هلی – فرار/hali - fərār/ (ا.مر) : نک : هلی گوش کشک .
ب) ←* ؛

هلیک/haliyək/ (ا.مک) : ۱. مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سواد کوه . ۲. مرتعی در لفور سوادکوه .

هلی کاک/hali - kāk/ (ا.مر) : گیلاس وحشی .
اغر) هلی یک /haliyək/ ؛ س) هلی کک /hali - kək/ ؛ ن) ←* ؛ ت) هلوکک /halukok/ ؛ اشر) الو – کک /alu - kak/ ؛

هلی کتّنی/hali-ketenni/ (ا.مر) : نوعی غذا–آلوچه‌ی کوبیده شده که با پونه و نمک مخلوط شده باشد.
اغر) هلی توکنا /hali - tukənā/ ؛ س) هلی کتنی /hali - kutəni/ ؛ با) ←* ؛ آ) هلی کتّنی /hali - kətənni/ ؛ ع) هلی کتنی /hali-koteni/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هلوکتنا /holu-kotenā/ ؛

هلی کتی/hali - kəti/ (ا.مک) : ۱. از توابع بندپی بابل . ۲. از توابع پایین خیابان لیتکوه آمل .

هلی کله/hali kalə/ (ا.مک) : از توابع عباس‌آباد تنکابن .

هلی گله/hali - gəle/ (ا.مک) : نام مرتعی در سوادکوه .

هلی گوش کشک/hali - guš - kašək/ (ا.مر) : از انواع بازی های بومی .
ب) ←* ؛

هلی لته/hali - latə/ (ا.مر) : باغ آلو .
اغر) ←* ؛ اشر) آلولته /latə - ālu/ ؛

هلی مچّکین/hali-maččəkin–/ (ا.مر) : شیره و صمغ درخت آلوچه که به رنگ سرخ مایل به طلایی است .
ب) هلی مچّقین /hali - moččaqin/ ؛ با) ←* ؛ ع) هلی مسکی /hali-maski/ ؛

هلیمند/hālimand/ (ا.مک) : از توابع چهاردانگه‌ی سورتچی ساری .

هلیمو/halim- o/ (ا.مر) : ۱. حلیم برنج پس از آبکش کردن برنج . ۲. حلیم .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت)
هلیم او /halim - ow/ ؛ آگ) پلا لو آب /luāb - palā/ ؛

هلیمون/həlymun/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

هلینگه کایی/halingə - kāi/ : لی‌لی بازی . نک : پارسنگ کا .
ع) ←* ؛

هلی نمک/hali - namək/ (ا.مک) : مرتعی درسوادکوه .

هلی همن/hali - həmən/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

هلی یشت/haliyašt/ (ا.مک) : مرتعی روبروی آلاشت سوادکوه .

هلی یشت/hali - yašt/ (ا.مک) : مرتع و محلّ سکونت فصلی از توابع بیرون بشم نوشهر.

هلی یشت سام/hali - yašt - sām/ (ا.مک) : روستا و مرتعی از توابع کوهستان غرب نوشهر .

هلین/haliyən/ (ا.مک) : نام مرتعی درلفور سوادکوه .

همادا/hamādā/ : آموخته .
ن) ←* ؛ ع) بیومت /beyomet/ ؛ آگ) بیاموته /biyāmutə/ ؛

همار/homār/ (ص) : هموار– صاف .
اغر) هموار /həmvār/ ؛ س) همبار /həmbār/ ؛ با) ←* ؛ آ) همّار /həmmār/ ؛ ن) همار /həmār/ ؛ ع) ←(س) ؛ قص) هموار /hamvār/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آگ) ←(قص) ؛ پ) همار /hamār/ ؛

همار هاکردن/həmār hākərdan/ (مص.مر) : ۱. هموار کردن – صاف کردن . ۲. آباد کردن زمین های بایر و آماده ساختن آن برای کشاورزی.
اغر) هموار کاردن /həmvār kārdən/ ؛ س) همبارها کردن /həmbār - hākerdən/ ؛ با) همارهکردن /hamār - ha/ kərdən/ ؛ آ) ۱. همّار هاکردن /həmmār hākərdan/ ، ۲. همار هکردن /həmmār hakərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) هموار هکاردن /hamvār - hekārdan/ ؛ ت) هموار هکردن /hamvār hakərdən/ ؛

همارین هاکردن/hemariyan- hākordan/ : روبه رو کردن گوینده و نقل کننده، برای پی بردن به صحّت و سقم و درستی مطالب عنوان شده .

قص) ← * ؛

همّاز/həmmāz/ (ص) : ۱. شریک . ۲. هم سامان زمین زراعتی .

اغر) همباز /həmbāz/ ؛ *س)* ←(*اغر*) ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* همّاز /hammāz/ ؛ *ع)* ←(ن) ؛ *ت)* امباز /ambāz/ ؛ *پ)* هنباغ /hanbāqh/ ؛ *باس)* همبکا /hamabagā/ ؛

همّازی/həmmāzi/ (ا.مص) : شراکت .

اغر) همبازی /həmbāzi/ ؛ *س)* ←(*اغر*) ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* همّازی /hammāzi/ ؛ *ت)* امبازی /ambāzi/ ؛ *آک)* شراکت /šrakat/ ؛

هماس/həmās/ (ف.امر) : ۱. بگیر . ۲. بچسب .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ۱.← * ، ۲. دماس /dəmās/ ؛ *ع)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛

اغر) هماس /həmās/ ؛ *س)* ← * ؛ *آ)* ۱.←(*اغر*) ، ۲. دماس /dəmās/ ؛ *ع)* هماس /homās/ ؛ *قص)* ← * ؛

هماسون/hamāsun/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

هماسین/hamāseyan/ (مص) : ۱. گرفتن . ۲. چنگ انداختن . ۳. چسبیدن . نک : بچسبین .

اغر) هماسیین /həmāsiyən/ ؛ *س)* ←(*اغر*) ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ۱.←(*اغر*) ، ۲. دماسیین /dəmāsiyən/ ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* هماسّن /hommāsan/ ؛ *قص)* ← * ؛

هماگیتن/hamāgitan/ (مص) : بستن – بهم آوردن سر کیسه، جوال و ... .

قص) ← * ؛

همالسّن/həmāləssan/ (مص) : ۱. تا کردن آستین دست یا لنگه‌ی شلوار . ۲. مالاندن .

با) همالستن /həmāləstən/ ؛ *آ)* ← * ؛ *ن)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* همالستن /həmāləstən/ ؛ *پ)* مالیدن /mālidan/ ؛ *او)* مالیتنه /malytn/ ؛

همالندین/hemālendiyən/ (مص) : تا زدن لنگه‌ی شلوار و آستین پیراهن جهت جلوگیری از آلوده شدن .

ب) ← * ؛

همال همال/hamāl- hamāl/ : ۱. به سادگی . ۲. به زودی.

اشر) امال امال /amāl - amāl/ ؛

همامن/hamāman/ (مص.مر) : به هم آمدن .

قص) ← * ؛

هم انده/ham- andə/ : ۱. همین قدر– همین اندازه . ۲. کمی . نک : این انده .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* همین انده /hamin - ande/ ؛ *با)* ۱.← * ، ۲.←(ق) ؛ *آ)* اتّنه /ətanne/ ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* همین اندی /hamin andi/ ؛ *اشر)* هم – اندی /ham - andi/ ؛ *آک)* هندی /handi/ ؛

همایون تپه/homāyun- tappə/ (ا.مک) : تپّه ای قدیمی در شمال بهشهر .

همباز/həmbāz/ (ص) : ۱. شریک– انباز– سهیم . ۲. هم سامان زمین زراعتی . ۳. کشاورز نصفی کار .

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* همّاز /həmmāz/ ؛ *ن)* همّاز کار /hammāz - kār/ ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* همباز /hambāz/ ؛

هم بزوئن/ham bazuən/ (مص.مر) : ۱. بلع ناگهانی . ۲. یک لقمه کردن غذا .

اغر) ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *ع)* هقمارسّن /hoqmāressen/ ؛

همبس/hambəs/ (ص) : ۱. فشرده – انبوه . ۲. غلیظ . ۳. متراکم و در کنار هم .

اغر) ۱.← * ، ۲. همبست /hambəst/ ؛ *س)* امبست /ambəst/ ؛ *با)* ۱.← * ، ۲. انبس /anbəs/ ؛ *آ)* امّس /amməs/ ؛ *ع)* همّس /hammas/ ؛ *قص)* امّس /ammas/ ؛ *ت)* همبس /hambas/ ؛ *اشر)* امبست /ambast/ ؛ *آک)* امبس /ambas/ ؛

هم بکشین/ham- bakešiyən/ (مص.مر) : ۱. بلعیدن . ۲. روی هم آمدن پوسته‌ی زخم . نک : دم کش هاکردن.

اغر) ← * ؛ *ب)* ← * ؛ *س)* هم بکشین /ham- bakšiyən/ ؛ *با)* ← * ؛ *ع)* هم بمان /ham-bomān/ ؛ *اشر)* ← * ؛

همبکی/həmbəki/ (ص) : ۱. شکمو . ۲. شکم‌گنده .

ب) ← * ؛ *قص)* ← * ؛

آوانوشت : (اَ) a - (فتحه کوتاه) ə - (اِ) e - (آ) ā - (او) u - (ای) i - (ب) b - (پ) p - (ت،ط) t - (ث،س،ص) s - (ج) j - (چ) č - (ح،ه) h - (خ) x - (د) d - (ر) r - (ز،ض،ظ،ذ) z - (ژ) ž - (ش) š - (ف) f - (ق،غ) q - (ک) k - (گ) g - (ل) l - (م) m - (ن) n - (و) v - (ی) y - (اَو) aw - (او) ow

همبن/hamban/ (ص) : دو نفر که گاو نر خود را برای شخم زدن جفت نمایند .

اغر) ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *پ)* همدییشن /hamdaišn/ ؛

هم بندی/ham - bandi/ (ا.مص) : دو اسب یا دو حیوان را با یک افسار بستن .

اغر) ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛

همبون/hambun/ (ا) : ۱. کیسه . ۲. دامن .

اغر) امبان /ambān/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* همون /hamun/ ؛ *ع)* همن /hamon/ ؛ *ت)* ←*(اغر)* ؛ *آک)* تومون /tumon/ ؛

هم بیاردن/ham - biyārdən/ (مص.مر) : هم آوردن– گرد آوردن .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* هم بیردن /ham -beyardan/ ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* هم آردن /hamārdən/ ؛ *اشر)* ← * ؛ *پ)* همارند /hamārand/ ؛

همپا/hampā/ (ص.مر) : همراه– هم سفر .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛ *اشر)* ← * ؛ *آک)* ← * ؛

هم تاچه/ham tāča/ (ص.مر) : ۱. هم ردیف – هم شأن . ۲. هم زور .

اغر) ۱.← * ، ۲. هم تاچّه /ham - tācča/ ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ۱.← * ، ۲. تاچه /tāča/ ؛ *اشر)* ← * ؛

هم تاش/ham - tāš/ (ص.مر) : ۱. هم سنخ – هم پایه . ۲. خرّم . ۳. مناسب . **نک** : تاش .

اغر) ← * ؛ *پ)* ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛

همتی/hamti/ : ۱. همین گونه – این طور . ۲. رایگان .

اغر) ← * ؛ *پ)* ← * ؛ *س)* همین تی /haminti/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* همین تا /hamin-tā/ ؛ *ت)* همیت /hamita/ ؛ *آک)* هیتو /hito/ ؛

هم چشمی/ham češmi/ (ا.مص) : ۱. رقابت . ۲. حسادت.

اغر) ← * ؛ *ع)* ← * ؛

هم چین//ham- čin : ۱. این طور . ۲. آن چنان– چنان .

اغر) ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛

هم خنه/ham xona/ : ۱. هم خانه . ۲. دو تن یا دو خانواده که با هم در یک خانه زندگی کنند .

ع) ← * ؛

همدگه/ham - dega/ : همدیگر .

اغر) ← * ؛ *س)* هم دیگه /ham - diga/ ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ←*(س)* ؛ *ع)* هم دیر /ham-deyar/ ؛ *قص)* ← * ؛

هم دل بویین/ham- dəl- baviyən/ (مص.مر) : هم رای شدن – یکی شدن . **نک** : دل بدل بویین .

اغر) ← * ؛ *س)* هم دل بیّن /ham - dəl - bayyən/ ؛ *با)* هم دل بیّن /ham- dəl - bayyən/ ؛ *آ)* ۱.←*(با)* ، ۲. هم دل بین /bayyan - ham dəl/ ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* یدل یجهت بئن /yedəl - yejəhat baan/ ؛ *اشر)* ← * ؛

هم دوش/ham - duš/ (ص.مر) : ۱. هم کار برزگر در کشتزار . ۲. هم ردیف .

اغر) ← * ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* ← * ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* ← * ؛ *اشر)* ← * ؛ *آک)* ← * ؛

همّر/həmmar/ همواره، پیوسته.

آ) ← * ؛

همرا/həmrā/ (ص.مر) : ۱. رفیق راه و هم سفر . ۲. موافق . ۳. جفت رحم پس از زایمان . ۴. موجود خیالی . **نک** : الو – آلش .

اغر) ۱.← * ، ۲. همرا /həmrā/ ؛ *س)* ← * ؛ *با)* ← * ؛ *آ)* همرا /həmrā/ ؛ *ن)* ۱.← * ، ۲. هیرا /hīrā/ ؛ *ع)* همرا /hamrā/ ؛ *قص)* ← * ؛ *ت)* همر /hamra/ ؛ *اشر)* ← * ؛ *گ)* همراه /hamrā/ ؛

همرا دکت/dakət – həmrā/ (ص.نس) : ۱. دختری که به خاطر عشق خود از منزل پدری فرار کند و به محبوب خود بپیوندد . ۲. ناتوانی . **نک** : بشته .

اغر) ۱.← * ، ۲. دنبال کارده /dənbāl - kārdə/ ؛ *س)* ← * ؛ *ق)* ← * ؛ *با)* ۱.← * ، ۲. همراکت /hamrākat/ ؛ *آ)* ← * ؛ *ع)* همراکت /hamrā kat/ ؛ *قص)* ←*(ع)* ؛ *ت)* گردن کته /gardən - katə/ ؛

همراکت/hamrā- kat/ : دختری که به خاطر عشق خود از خانه‌ی پدری فرار کرده باشد . **نک** : همرادکت .

ع) ← * ؛

←*) ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

همر- بردن/hamer- borden/ (ا.مر) :
از نغمات موسیقی چوپانی. نام دیگر این نغمه، گلّه را بردن است. این ریز مقام از تکّه‌های سازی چوپانی است که توسّط لله وا یا نی چوپانی نواخته می‌شود. این قطعه موسیقی از مضمونی داستانی – حماسی به شرح زیر برخوردار است: روزی یاغیان به گلّه‌ی چوپانی حمله برده و رمه را مورد دستبرد قرار می‌دهند. چوپان به روی تپه‌ی مجاور رفته و بدون این که حسّاسیتی برانگیزد، با نوای نی به دختر عمویش که در همان حوالی بوده، می‌گوید: دختر عموجان رمه را بردن، گله را بردن، همه را بردن. دختر عمو از طریق صدای نی، پیام چوپان را دریافته و اهالی روستا را خبر می‌کند و روستاییان به کمک چوپان شتافته و یاغیان را پیش از موفقیت در اهدافشان، متواری می‌سازند.

همرز/hamraz/ (ا) : جوانه‌ی تمشک که آن را پوست کنند و با افزودن نمک تناول نمایند .
ن) ← ** ؛ *ع)* ← ** ؛

همروتلک/hamru- tələk/ (ا.مر) : گلابی جنگلی .
ن) ← ** ؛

همرود – بنه – کریسمال/hamrud - bone-kerismāl/ (ا.مک) : از توابع زوار تنکابن .

هم ریش/ham - riš/ : ۱. هم زلف . ۲. هم شان – هم ردیف . ۳. هم سّن و سال .
اغر) ← ** ؛ *س)* ← ** ؛ *با)* ← ** ؛ *ت)* هم زاما /ham - zāmā/ ؛ *اشر)* ← ** ؛

هم زاما/hamzāmā/ : ۱. باجناق . ۲. هم زلف .
ت) ← ** ؛

هم زلف/ham - zəlf/ : باجناق .
اغر) ← ** ؛

هم زوان/ham - zavān/ (ص.مر) : هم زبان .
اغر) ← ** ؛ *س)* هم زون /ham - zovon/ ؛ *با)* هم زبون /ham - zəbun/ ؛ *آ)* ←*(با)* ؛ *ع)* هم زوفون /ham-zofon/ ؛ *قص)* هم زبون /ham - zabon/ ؛ *ت)* هم زوان /ham - zavān/ ؛ *اشر)* هم – زبان /ham- zebān/ ؛ *آک)* ←*(قص)* ؛

همّس/hammas/ (ص) : ۱. غلیظ – متراکم . ۲. انبوه . نک : امبست.
اغر) امبست /ambəst/ ؛ *آ)* امّس /ammas/ ؛ *ن)* ← ** ؛ *ع)* ← ** ؛ *قص)* امّس /ammas/ ؛ *ت)* همبس /hambas/ ؛ *آک)* امبست /ambast/ ؛

همساده/hamsādə/ (ص.مر) : همسایه .
اغر) ۱.← ** ، ۲. همسایه /hamsāyə/ ؛ *س)* همسائه /hemsāə/ ؛ *با)* ← ** ؛ *آ)* ۱.← ** ، ۲. همسائه /hamsāe/ ؛ *ن)* ← ** ؛ *ع)* ← ** ؛ *قص)* ← ** ؛ *ت)* ← ** ؛ *آک)* ← ** ؛

همساینون/hemsāynun/ : همسایه‌ها .
اغر) همسایا /hamsāyā/ ؛ *س)* ← ** ؛ *با)* ← ** ؛ *آ)* ← ** ؛ *ت)* همسادگان /hamsādəgān/ ؛ *آک)* همسایان /hamsāyān/ ؛

همّس ستاره/hammase-setārə/ (ا.مر) : ۱. شب پرستاره . ۲. رشد مرحله ای از برنجی .
آ) امّس ستاره /ammassə - sətārə/ ؛ *ع)* ← ** ؛

همسر/hamsar/ (مص.مر) : ۱. هم سال و برابر . ۲. کنایه از : دوست .
اغر) ← ** ؛ *ب)* ← ** ؛ *س)* ← ** ؛ *با)* ← ** ؛ *آ)* همسر /həmsar/ ؛ *ع)* ← ** ؛ *ت)* سر همسر /sar hamsar/ ؛ *اشر)* ← ** ؛

همّس هاکرد/hākərd – hammas/ (ص.مف) : لبریز و متراکم شده‌ی چیزی . **نک** : پمبس هدا .
آ) ۱. امّس هاکرد /ammas hākərd/ ، ۲. امّس هکرد /ammas hakərd/ ؛ *ن)* ← ** ؛

همش/hameš/ : ۱. همیشه– همواره . ۲. همه .
اغر) ۱.← ** ، ۲. همش /haməš/ ؛ *ب)* همش /haməš/ ؛ *س)* ← ** ؛ *با)* ← ** ؛ *آ)* ←*(ب)* ؛ *ع)* ←*(ب)* ؛ *قص)* ←*(ب)* ؛ *ت)* ۱. همش /hamaš/ ، ۲. همیشک /hamišik/ ؛ *آک)* همش /hamaš/ ؛ *پ)* همار /hamār/ ؛

همشایی/hemšāei/ (ص) : بیگانه – غریبه .

همش بور/hamaš-bur/ (ا.مک) : نام روستایی قدیمی در تنکابن .

همشه/hameše/ (ق.ز) : همیشه– دایم – پیوسته .
اغر) همشه /hamešə/ ؛ *با)* ۱.← ** ، ۲. همیشه /hamišə/ ؛ *آ)* همشه /haməšə/ ؛ *ع)* همیشک /hamišak/ ؛ *قص)* ← **

آوانوشت : (ا = a) (ـِ = فتحه کوتاه = ə) (ا = e) (آ = ā) (او = u) (ای = i) (ب = b) (پ = p) (ت،ط = t) (ث،س،ص = s) (ج = j) (چ = č) (ح،ه = h) (خ = x) (د = d) (ر = r) (ز،ض،ظ،ذ = z) (ژ = ž) (ش = š) (ف = f) (ق،غ = q) (ک = k) (گ = g) (ل = l) (م = m) (ن = n) (و = v) (ی = y) (او = aw) (او = ow)

؛ ت) همیشیک /hamišik/ ؛ آک) همش /hamaš/ ؛

هم قت/ham qat/ : هم قامت–دو قامت برابر .

ع) ←* ؛

هملانین/həmlāniyan/ (مص) : بالا زدن آستین پیراهن یا پارچه‌ی شلوار . **نک** : همالندیین .

ن) ←* ؛ع) همالین /homāleyan/ ؛

هم – مئه – بوین/ham - maə - baviyən/ (مص.مر) : ۱. هم دست شدن . ۲. یک دل شدن .

ب) ←* ؛

هم مئه هکاردن/ham - maə - həkārdən/ (مص.مر) : ۱. هم دستی کردن . ۲. به اتّحاد کاری را به پایان رساندن .

ب) ←* ؛

همن/həmən/ (ا) : ۱. هامون . ۲. زمین پهن– زمین صاف و مسطح .

اغر) ۱. هامند /hāmənd/ ، ۲. همند /həmənd/ ؛ س) همند /həmend/ ؛ با) ←* ؛ آ) خمن /xamən/ ؛ع) همن /homan/ ؛ قص) همن /haman/ ؛ پ) همون /hamun/ ؛

همند/həmənd/ (ا) : ۱. جای باز– میدان باز . ۲. هموار و صاف .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ع) همندی /homandi/ ؛ ← قص) همند /homand/ ؛

همندی/həməndi/ (ا) : زمین بایر – زمین هموار و پهن .

اغر) هامندی /hāməndi/ ؛ با) ←* ؛ آ) خمنّی /xamənni/ ؛ع) ←* ؛

همندی اتر/həməndi - atər/ (ا.مر) : زمین وسیع و بایر که در آن علف‌های خودرو روییده است .

س) ←* ؛

همنم/hamnom/ (ص.مر) : ۱. همنام . ۲. برادر . **نک** : ادش .

اغر) ←* ؛ ب) ۱.←* ، ۲. همنوم /hamnum/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) همنوم /hamnum/ ؛ع) ←* ؛ قص) همنام /ham - nām/ ؛ ت) ←(قص) ؛ آک) ←* ؛

همواز/həmvāz/ (ص) : شریک .

اغر) ۱.←* ، ۲. همباز /həmbāz/ ؛ س) همباز /həmbāz/ ؛ با) ←* ؛ آ) همّاز /həmmāz/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) امباز /ambāz/ ؛

هم وازی/ham - vāzi/ : شریکی .

اغر) ۱.←* ، ۲. همبازی /həmbāzi/ ؛ س) همبازی /həmbāzi/ ؛ با) ←* ؛ آ) همّازی /həmmāzi/ ؛ع) ←(آ) ؛ ت) امبازی /ambāzi/ ؛

همورو/hamuru/ (ص.مر/ا) : ۱. آدم دیر فهم . ۲. نوعی گلابی . **نک** : اوج .

ع) ←* ؛ ت) همبرو /hambəru/ ؛

همون/hamon/ (ا) : ۱. انبان . ۲. همیان– کیسه‌ی چرمی . ۳. همان .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) همون /hamun/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) ←* ؛ قص) امون /amun/ ؛ ت) امبان /ambān/ ؛ پ) هنبان /hanbāna/ ؛

همون جه/hamunjə/ : همان جا .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. اونجه /unjə/ ؛ع) هموجه /hamujə/ ؛ قص) ←* ؛ آک) هویه /hoyə/ ؛

همه/hemə/ (ا) : هیزم .

اغر) ۱.←* ، ۲. هیمه /himə/ ؛ ب) ←* ؛ س) هیمه /himə/ ؛ با) ←* ؛ آ) همه /hemə/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(آ) ؛ اشر) هزم /hezəm/ ؛ آک) ←(س) ؛

هم هادائن/hamhādāan/ (مص.مر) : یاد دادن – آموختن.

ن) ←* ؛

همه بار/hemə bār/ (ا.مر) : بار هیزم .

اغر) ۱.←* ، ۲. هیمه بار /himə bār/ ؛ ع) ←* ؛

همه پشته/hemə - peštə/ (ا.مر) : پشته‌ی هیزم .

اغر) ۱.←* ، ۲. هیمه پشته /himə - pəštə/ ؛ ع) ←* ؛

همه تا/hamə - tā/ : همگی– دسته جمعی .

اغر) همه تان /hamə - tān/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) همه شی /hamə̄hi/ ؛ آک) ←* ؛ پ) همیگیه /hamigih/ ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

همه تایی/hamə - tāe/ : ۱. همگانی . ۲. همگی .
اغر) همگی /haməgi/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) همه تـایی /hamə - tāyı/ ؛ آک) ←* ؛

همه جان/hamə -jān/ (ا.مک) : مرتعی از توابع شهرستان بندر گز .

همه چـان/hemə čān/ (ا.مـک) : از توابـع چـهاردانگه‌ی شهریاری هزار جریب ساری و بهشهر .

همه چی/hamə - či/ : همه چیز .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

همه - چیله/hemə- čilə/ (ا.مـر) : هـیزم - هـیزم ریـز و درشت .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) همه چولـه /hemə - čulə/ ؛ اشر) ←* ؛

همه کتن/hamə - kətən/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

همه کسی/hamə - kasi/ : همگی - با هم - همه کس .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ قـص) همـه کـس /hame - kas/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) ←* ؛ آک) ←* ؛

همه - کش/hemə- kaš/ (ص.فا) : آورنده‌ی هیزم - هیزم کش .
اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) همه بار چی /hemə bār či/ ؛ اشر) ←* ؛

همیشتکا/hamištekā/ گندم برشته و بو داده .
ع) ←* ؛

همیشک/hamišək/ (ق.ز) : همیشه - همواره .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) همیشـــک /hamišak/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قـص) ←(ن) ؛ ت) همیشـیک /hamišik/ ؛ اشـر) همشـک /hamšək/ ؛ آک) ←(ن) ؛ پ) همیشک / /hamišak ؛

همیشک/hamišak/ (ا) : همیشک، گیاهی از تیره‌ی آلاله .
نک : چلم .
با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ آک) همیشـک /hamišak/ ؛ پ) همیشـگ /hamišəg/ ؛

همیشکی/hamišaki/ (ق.ز) : همیشه-همواره .
با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. همیشک /hamišək/ ؛ ن) ←* ؛

همین تی/hamin - ti/ : همین طور .
اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) همه تی /haməti/ ؛ ع) همین جور /hamin-jur/ ؛ قص) ←* ؛ ت) همیت /hamita/ ؛

هن/han/ : ۱. کنده . ۲. خندق .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ع) ←* ؛

هنّات په/hennāte - pə/ (ا.مر) : ۱. چشم انداز . ۲. تخمیـن چیزی با نگریستن .
آ) انّاپه /ənnāpe/ ؛ ع) هدارپه /hodār-pə/ ؛ قص) لاته پـه /lātə - pə/ ؛

هنتا/hantā/ : ۱. تا این وقت - تا اکنون . ۲. تا این که - به محض این که .
اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ بـا) ۱.←* ، ۲. هنـدا /handā/ ؛ قص) هـلا /halā/ ؛ ت) هنـت /hanta/ ؛ آک) ←(قص) ؛

هنتمن/hantəmon/ (ق.ز) : ۱. زمانی طولانی . ۲. تاکنون . ۳. هنوز .
اغـر) هنـو /hanu/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ آ) انّـه تـوم /anne tum/ ؛ ن) انه تمون /anə-tomon/ ؛ قص) انه تمون /anne - temun/ ؛ ت) هنت /hante/ ؛

هنجارش/hənjārəš/ : روش درست .
اشر) ←* ؛

هنجر/hanjer/ (ا) : ۱. جای گود . ۲. ادرار. ۳. بول .

هند/hand/ (ا) : ۱. چاله‌ی بزرگ . ۲. خندق اطراف مـزارع و باغ که در قدیم حفر می‌نمودنـد. در اطـرف آن بوتـه های تمشک، درختان انار و سیاه تلو و .... مـی رویـد. این اقدام هم از ورود حیوانات زیان رسـان جلـوگیـری مـی‌کرد و هـم مرز و سـامان زمین کشاورزی یـا بـاغ بود .
ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هـن /han/ ؛ ع) ←(آ) ؛ ت) هندق /handaq/ ؛ آک) ←(قص) ؛

هنداچک/handāčak/ (ا) : ۱. اندازه- مقیاس . ۲. پیمانـه . ۳. شبیه .

آ) انّا /ənnā/ ؛

هندق/handəq/ (ا) : ۱. خندق . ۲. آبگیر . **نک** : هند .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) هندق /handoq/ ؛ آک) هنــدق /handaq/ ؛

هندقه/handəqə/ (ا) : فرو رفتگی میــان دو مــوج . نــک : هند .

هندک/handak/ (ق.مق) : اندک – کم .

ع) اندیک /andeyak/ ؛ قص) انّوکک /annukak/ ؛

هندکول//handə – kul/ (ا.مر) : ۱. برآمدگی زمینی کـه در کناره‌ی خندق باشد. ۲. مرزکناره‌ی خندق .

اغر) ۱. جرکول /jar kul/ ، ۲. هنــدق کــول /handəq kul/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هــنّ کــول /hannəkul/ ؛ ع) هــنّ کل /hann-kol/ ؛ ت) هندق کل /handoq kol/ ؛

هندلک/handələk/ (ا) : ۱. خرمالو . ۲. گلابــی وحشــی بــا میوه ی ریز .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛

هندمال/handə - māl/ (ا.مر) : ۱. خندقی کـه از خـاک پـر شده و اثرش به جای مانده . ۲. خندق پر شده .

اغر) هندق مال /handəq - māl/ ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هنّ مال /hannə - māl/ ؛ ت) هندق مال / /handoq māl/ ؛

هندو- کلا/hendu - kəlā/ (ا.مک) : از توابع دشت‌سر آمل.

هندو – مرز/hendu - marz/ (ا.مک) : از توابــع کجرســتاق نوشهر .

هندو هلوم/handu - halum/ (ا.مر) : پستی بلندی .

با) ←* ؛

هندی للــه/həndi- lalə/ (ا.مـر) : از انـواع نیشـکر ‹ شـکر سرخ › که اصل آن از هند است .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

هنشان/hənəšān/ (ف.امر) : بنشان – امر نشستن .

اغر) ۱.←* ، ۲. هنیشان /hənišān/ ؛ با) هنیشــن /hənisən/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) بنیشان /banišan/ ؛ ت) بنیش /baniš/ ؛

هنشانین/hənəšāniyən/ (مص) : نشاندن .

اغـر) ←* ؛ آ) هنیشــنّیین /həniššənniyan/ ؛ ع) بنشــانین /banišāneyan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) نیشندنن /mišendenean/

؛ آک) نیشا نین /nišā- niyan/ ؛

هنقچه/hanqače/ (ا.مص) : جست و خیز و واکنش کودک خردسال قبل از به سخن آمدن .

با) ←* ؛

هنک - هنک/hənak - hənak/ (ا.صو) : از اصواتی کـه در زمان خستگی به زبان رانند .

اغر) ←* ؛ ق) هنکّــه – هنکّــه /hənəkkə- hənəkkə/ ؛ با) ←(ق) ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) هن هن /hen-hen/ ؛ قص) هنـک هنک /henek - henek/ ؛

هنگار/hangār/ (ق.تش) : گویا– انگار .

آ) انگار /engār/ ؛ قص) ←(آ) ؛ اشر) هنگار / /həngār/ ؛

هنگ - بیموئـن/hang - bimuan/ (مـص.مـر) : ورآمـدن حبوبات پخته شده .

ع) هنگ بیتن /hang-baytan/ ؛

هنــگز/həngəz/ (ا) : ۱. خشــم . ۲. حملـــه . ۳. موجــب– سبب–انگیزه. ۴. وادار .

ب) ←* ؛

هنگن/hangən/ (ا) : نوعی حشره‌ی گزنده– ساس .

آ) ۱.←* ، ۲. انــگم /angəm/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) انگن /angen/ ؛

هنگو/hango/ (ا.مک) : از توابع نشتارود واقع در عباس‌آباد تنکابن .

هنگو/hango/ (ا) : لعاب برنج . **نک** : حلیم او .

ن) ←* ؛

هنگه/həngə/ (ا./ا.مص) : ۱. وحشـــت – دلـهره . ۲. دچـار ترس ناگهانی شدن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛

هنگیز/hengiz/ (ا) : دمل و چرک ناشی از فرورفتگی خـار در پا .

اشر) ←* ؛

هنما/hanəmā/ (ص.مف) : نشان داده شده .

س) بنما /benəmā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) بنمــا /bənəmā/ ؛ ن) ←* ؛

هنمائن/hanəmāan/ (مص) : نشان دادن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد . **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی .

س) بنمـائن /benəmāən/ ؛ بـا) بنمـائن /bənəmāan/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←** ؛ ع) بنماسّن /banəmāssan/ ؛

هنمه/hanəmə/ (ف. امر) : ۱. نشان بده . ۲. یاد بده .

با) پنمه /bənəme/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←** ؛

هنو/hanu/ (ق/ا) : ۱. هنوز . ۲. تکان – لرزش .

اغر) ←** ؛ س) ۱.←** ، ۲. هنتـا /hantā/ ؛ با) ۱.←** ، ۲. هنوهدائـــن /hədāən - hənu/ ؛ آ) هـــلا /həlā/ ؛ ع) هـــلا /halā/؛

هنواتن/henevāten/ (مص) : ۱. کســـی را مـورد توهیـن و تنبیه قرار دادن . ۲. بدگویی کردن . ۳. بد زبانّی کـردن مداوم.

با) ۱.←** ، ۲. هلواتن /hələvātən/ ؛

هنواته/henevātə/ (ا.مص) : دعوا کرد–درگیر شد.

با) ←** ؛

هنوانه/hanvānə/ (ا) : هندوانه . **نک** : خونّه .

اغـر) ۱.←** ، ۲. هندوانــه /həndevānə/ ؛ س) هندونـــه /həndonə/ ؛ بـــا) هنوانـــه /hənəvānə/ ؛ آ) ←(بـــا) ؛ ع) هندوونـه /hendəvonə/ ؛ قص) هنّونـــه /hennuneh/ ؛ ت) هیندانه /hindānə/ ؛

هـــنّ و تـــروب – هـــاکردن /henno-terob-hākerden/ (مص.مر) : رجز خواندن . **نک** : دبر دو برکاردن .

ق) ←** ؛ ت) ترپ تروپ هکردن /trap trup hakərdən/ ؛

هنّوم /hannum/ (ا) : ۱. کنده . ۲. خندق .

با) ←** ؛ آ) هـن /han/ ؛ ع) ۱. هنـد /hand/ ، ۲. هنـــدق /handaq/ ؛

هنّو – هلوم /hanno – halum/ (ا.مر) : ۱. زمینی که دارای پستی و بلندی باشد . ۲. آب کند. ۳ . دیواره و سـطحی که پس سیلاب به جا ماند.

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) هلوم /halom/ ؛

هنّه هنّه/hənnə- hənnə/ (ا.مص) : هن هن کردن – نفس نفس زدن .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) هن هن /hen hen/ ؛ قـص) ←** ؛ ت) ←** ؛ آک) هنّه هنّه /hennə – hennə/ ؛

هنّه هنّه هکاردن/hannə - hannə - həkārdən/ (مص.مر) : ۱. ناله کردن . ۲. نفس نفس زدن .

اغـر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) هـن هـن هکـــردن /han han hākərdan/ ؛ ع) هن هن ها کـردن /hen hen hākordan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) هن هن کردن /hen - hen kerdən/ ؛

هنیسک – رو/hənisak - ru/ (ا.مک) : مرتعـی در روسـتای چتن نوشهر .

هنیش/hənis̆/ (ف. امر) : بنشین .

اغـــر) ←** ؛ س) ←** ؛ بـــا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) بنیـــش /baniš/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛ آک) بی نیش /biniš/؛

هنیشانین/hənišāniyən/ (ص) : نشاندن مرغ بر سـر تخـم برای جوجه کشی – نشاندن .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) هنیشـــندین /hənišəndiyən/ ؛ بـــا) ←** ؛ آ) هنیشـــنّین /hənišənniyan/ ؛ ع) بنیشـــانیین /banišāneyan/ ؛ ت) نیشندنن /mišendeneən/ ؛

هنیشتایی/haništ̄āei/ (ق . حا) : ۱. نشســـتنی . ۲. در حـال نشستن– در وضعیت نشسته.

اغر) ←** ؛ س) هنیشـــتکاری /heništkāri/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) هنیشتکایی /hənistəkāyi/ ؛ ن) هنیشـــتکا /hənistəkā/ ؛ ع) نیشتنین /mištenin/ ؛ قص) ←** ؛ ت) ←(ع) ؛

هنیشتکا/hənistəkā/ (ق.حا) : در حالت نشسته .

اغر) هنیشـتکایی /hənistəkāyi/ ؛ س) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←** ؛ ع) نیشت بونـی کـا /mištə buni kā/ ؛ قص) بنیشت /baništ/ ؛ ت) نیشتبونکه /mištəbunke/ ؛

هنیشتن/hənīštən/ (مص) : نشستن .

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هنیشتن /hənistan/ ؛ ع) بنیشتن /banistan/ ؛ قص) ←** ؛ ت) نیشـتن /mistən/ ؛ آک) هانیشـــتن /hānistan/ ؛ پ) نیشستن /misastan/ ؛

هنیشت و پرسا/henīšt- o - pərsā/ (ا.مـص) : ۱. نشسـت و برخاست . ۲. آداب دانی . ۳. تجربه اندوزی .

اغر) هسته هنیش /heste - hənis̆/ ؛ با) ←** ؛ آ) هنیشـه پرسّا /hənistə - perəssā/ ؛ ع) کـت و پـرس /kato pərəs/ ؛ ت) بنیش ورس /baniš varəs/ ؛

هنیشت و پری /həništ-o-pari/ (ص.مر) : ۱. کنایه از:

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

دختر مودّب و دانا . ۲. کنایه از: دختر در خانه مانده و شوهر نکرده .

ع) بنیشته کیجا /banište-kijā/ ؛

هنیشته پرسا/hənīštə- pərəsā/ (ا.مص/ص.مر) : ۱. کنایه از: دختری که آداب دان است . ۲. دختر مانده و شوهر نکرده . ۳. نشست و برخاست زیاد .

با) ←* ؛ آ) هنیشته پرسّا /hənīštə perəssā/ ؛ ع) بنیشته کیجا /banīštə - kijā/ ؛

هنیشته - لینگ/henīštə - ling/ (ص.مر) : ۱. پای بند . ۲. در جایی نشسته .

با) ←* ؛ آ) هنیشته لینگ /hənīštə ling/ ؛

هنّی شکر/henni šaker/ (ا.مر) : شکر- شکر هندی .

ق) ←* ؛ ع) سرخ شکر /seryə-šakar/ ؛ پ) شکر /šakər/؛

هو/hu/ (ش.ج/ ا.مر) : ۱. لفظی که برای آگاه کردن کسی به کار می رود . ۲. فریادی که زنان و مردان برای صدا زدن یک دیگر از مسافت دور به کار برند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

هو/ho/ (ا) : ۱. آرزو . ۲. خاطر .

ب) ←* ؛

هو/how/ (ا.صو) : از اصوات، برای دستور به بازگشت دادن به گاوان شخمی به هنگام شخم .

اغر) ←* ؛ ع) هوی /howy/ ؛ ت) ←* ؛

هو آر/huār/ (ف.امر) : ۱. مستقر کن . ۲. استوار کن .

آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

هوا/həvā/ (ا) : ۱. باد و غرور- خود پسندی . ۲. هوا .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هوا /havā/ ؛ قص) هوایی /havāie/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) ←* ؛

هوایی/həvāei/ (ص.نس/ا.مص) : ۱. پوچ و بی‌معنی . ۲. از مرز متعارف خارج شدن . ۳. آدم سر به هوا .

اغر) ←* ؛ س) هوایی /hevāei/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هوایی /havāi/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) ←* ؛

هوایی – بردن/bordən – həvāei/ (مص.مر) : ۱. به حالت صرع افتادن . ۲. ابتلا به تشنّج بر اثر تب شدید .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ قص) هوابوین /bavian – hevā/ ؛

هوا - بزئن/həvā - bazoən/ (مص.مر) : ۱. پرت و پلا گفتن . ۲. سخن بیهوده و نادرست گفتن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) هوایی ببین /havāi babəyan/ ؛

هوا - بیتن/həvā - bayitən/ (مص.مر) : ۱. مغرور شدن . ۲. فاسد شدن غذا .

اغر) ←* ؛ س) هوابئتن /hevā - baitən/ ؛ با) ←* ؛ آ) هوایی بیّن /həvāi bayyan/ ؛ ع) هوایی ببین /havāi babəyan/ ؛ قص) ←* ؛ اشر) هوا – بیتن /havā - baytən/ ؛

هواتا/həvātā/ (ا) : چهار رشته نخ ضخیمی که در پارچه بافی سنّتی به عنوان نگه دارنده مورد استفاده قرار گیرد.

با) ←* ؛

هوا دپیتن/havā dapitən/ (مص.مر) : به هم خوردن هوا- حالتی که موجب توفان و باران شود .

اغر) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) هوا دپیتن /havā-dapitan/ ؛

هواردنین/havār dənian/ (مص) : ۱. بوجاری خرمن و زیرورو کردن محصول موجود در آن . ۲. پاک نمودن برنج و حبوبات و... در مجمعه .

با) هپاچنیّن /həpāčəniyən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) هپاتن /hopātan/ ؛ ت) هپاتن /hapātən/ ؛ آک) هپاچ /hapāč/ ؛

هوا -ره - داشتن/həvā - rə- dāštən/ (مص.مر) : ۱. مواظب بودن – مراقب بودن . ۲. حمایت کردن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هواره داشتن /həvārə - dāštan/ ؛ ع) هوار بداشتن /havārə - bədāštan/ ؛ ت) هواره داشتن /havārə dāštən/ ؛ اشر) ←* ؛

هوازندین/hevāzəndiyən/ (مص) : ۱. دنبال کردن . ۲. فراری دادن – گریزاندن .

س) ←* ؛ با) ←* ؛ ت) آزاندنن /āzendeneən/ ؛

هوا - زنگ - بزئن/həvā- zang - bazoən/ (مص.مر) : کنایه از: صاف بودن هوا .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) ←* ؛ با) ←* ؛

هواش/hevāš/ (ص) : اندک - کم .

ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) یواش /yəvāš/ ؛

هوا - غاز/havā- qāz/ (ا.مر) : غاز سفید دریایی . نک : اسبه غاز .

ع) اسبه غاز /esbə - qāz/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. هوایی غاز // ؛ آک) غاز هوایی /havāei - qāze/ ؛

هوا لگ زن/həvā - lag - zan/ (ا.مر) : پرنده‌ای که خوراکش پشه و مگس و حشرات کوچک است .

با) ۱.←* ، ۲. والگ زن /vā - lag- zan/ ؛

هوا لیم لامیته/havā- limə lāmaytə/ (ا.مر) : کنایه از: هوای هنگام غروب و به اصطلاح گرگ و میش.

ت) ←* ؛

هوا - هدائن/həvā - hedāen/ (مص.مر) : به باد سپردن خرمن و زیرورو کردن آن . نک : هواردنیین .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هپاتن /həpātan/ ؛ ع) هپاتن /hopātan/ ؛ ت) هپاتن /hapātən/ ؛

هوایی غاز/həvāei-qāz/ (ا.مر) : غاز وحشی .

ب) ←* ؛ ت) ←* ؛

هوایی - هکاردن/həvāei- həkārdən/ (مص.مر) : کسی را دچار غرور کاذب کردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) هوایی - هکردن /hevāi-hakerdən/ ؛ آ) هوایی ها کردن /həvāyi hākərdan/ ؛ ع) هوایی هاکردن /havāi- hākordan/ ؛

هوب/hub/ (ا.صو) : واژه ای است که هنگام ترس بر زبان آورند .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛

هوت/hut/ (ص/ش.ج) : ۱. فرو ریخته . ۲. لفظی جهت متوجه کردن طرف مقابل .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

هوتو/hoto/ (ا.مک) :

غاری است بسیار قدیمی، نزدیک تروجن قره طغان بهشهر. آثاری که در غار هوتو پیدا شده به ما اجازه می دهد که در ناحیه‌ی مازندران تحول وجود انسان را از دوران های یخبندان تا عصر حاضر مشخص نماییم. در غار هوتو آثار تمدّن دوران آهن و برنز و تمدن دوران‌های کالکولیتیک و نئولیتیک سفال موجود است. سپس یک طبقه‌ی خالی قرار دارد و بعد از این مرحله‌ی خالی پدیده‌های دوران پالئولیتیک قدیم نمایان می‌گردد و در آن طبقات، استخوان‌های انسان متعلق به همان دوران ظاهر می‌گردد. (از آستارا تا استارآباد ج.۱ .بخش اوّل) اطلاعات به دست آمده در این غار راجع به تمدّن‌های گذشته‌ی مردم، در تمام فلات ایران منحصر بفرد است.

هوتود/hutud/ (ا) : هدهد- شانه به سر .

ب) ←* ؛ با) ←* ؛ ع) هوتوتی /hototay/ ؛ قص) هوت هوتک /hut - hutak/ ؛ آک) شونه بسری /šownə-basaray/ ؛

هوته تی/hotətay/ (ا) : هدهد . نک : شونه به سر - شونه قتبین .

ع) ←* ؛ ت) ←* ؛



هوته تی

هوته - نشا/hutə - nəšā/ (ا.مص) : نشا کردن دوباره .

هوجی/huji/ (ا.مص/ص.مف) : ۱. انتخاب کردن . ۲. سوا شده . ۳. جدا کردن . نک : دجین .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) هوجین /hujiyan/ ؛ ع) هابجین /hābəjeyan/ ؛ ت) ونجتن /venjetən/ ؛ آک) فیچین /fičian/ ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ذ،ز،ض،ظ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = آو) (ow = او)

هوجی – بوجی/huji - buji/ (ا.مص) : ۱. کندن . ۲. کاشت– کاشتی . ۳. گلچین کردن .
س) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛

هوجیین/hujiyən/ (ص) : جدا کردن دانه از مواد زاید .
س) ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* هوجیین /hujiyan/ ؛ *ع)* هابجیین /hābəjeyan/ ؛ *ت)* ونجتن /venjetən/ ؛

هودبیمئن/hevəd - beyamoən/ (مص.مر) : ۱. شگفت‌زده شدن . ۲. ترسیدن .
اغر) هوت بزئن /hevət - bazoən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* هیرد - بیموتن /hirəd - bimuəten/ ؛

هودکا/hodkā/ (ا) : نوعی سبزی صحرایی که در سبزی پلو استفاده کنند. این سبزی خاصیّت دارویی نیز دارد .
ن) ←** ؛

هوده/hevdəh/ (ص.ش) : هفده .
اغر) ←** ؛ *ق)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* هیوده /hivdə/ ؛ *پ)* هفده /hafdah/ ؛

هور/hur/ (ا) : هجوم–حمله .
اغر) ←** ؛ *با)* ←** ؛

هورا– زان/həvrā - zān/ (ف.امر) : سرپا تکیه بده .
با) ۱. هفرازن /həfrāzən/ ، ۲. هپرازن /həprāzən/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ن)* ←** ؛

هورت/hurt/ (ا.مص/ا.صو) : ۱. سرکشیدن . ۲. صدای سر کشیدن مایعات .
اغر) ←** ؛ *س)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* هورت /hort/ ؛ *ت)* ←** ؛ *اشر)* ←** ؛ *آک)* ←(ع) ؛

هورت – بکشین/hurt - bakəšiyan/ (مص.مر) : ۱. نوشیدن سریع مایعات . ۲. مکیدن . ۳. لاجرعه سر کشیدن .
اغر) هورت – بکشیین /hurt - bakəšiyən/ ؛ *ب)* ←(اغر) ؛ *س)* هورت بکشیین /hurt-bakšiyən/ ؛ *ق)* ←(اغر) ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ن)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛ *اشر)* هورت – بکشیین /hurt - bakšiyən/ ؛

هورتوک/hortuk/ (ا/ص) : ۱. کته . ۲. روان – شل و آبدار . **نک** : پتویی .
ق) ←** ؛ *با)* هرتوک /hər- tuk/ ؛ *آ)* ←(با) ؛ *ع)* هورتکا /hur tokā/ ؛ *قص)* ←(با) ؛ *آک)* شلّه پلا /šalle - palā/ ؛

هورتی/hurty/ (ص.نس) : خودپسند– پر مدّعا .
با) ←** ؛ *قص)* ←** ؛

هورزا/həvrəzā/ (ص/ش.ج) : ۱. کنایه از: ابراز انزجار از چیزی . ۲. در مقام افسوس گفته شود .
اغر) ←** ؛

هور – هور/hur - hur/ (ا.مص / ا.صو) : ۱. گریه کردن – اشک ریختن فراوان همراه با فریاد و ناله . ۲. صدای پیچیدن باد در شاخه های درختان .
با) ←** ؛ *آ)* ←** ؛ *ع)* ←** ؛ *قص)* ←** ؛

هور – هور/hover - hover/ (ق.حا) : با عجله و شتابان .
اغر) هور هور /hovər - hovər/ ؛ *س)* ←** ؛ *با)* ←** ؛ *آ)* هول هول /hul - hul/ ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *ت)* هول هول /howl - howl/ ؛

هوری – بوری/huri – buri/ (ا.مص) : ۱. سبقت در به‌یغما بردن . ۲. پیش دستی کردن .
اغر) ←** ؛ *با)* ←** ؛

هوری – پوری – هکاردن/huri- puri- həkārdən/ (مص.مر) : ۱. سبقت در به یغما بردن . ۲. شلوغ کردن. ۳ . هیاهو به راه انداختن .
اغر) هوری بوری هکاردن /huri-buri-həkārdən/ ؛ *ب)* ←** ؛ *با)* ←** ؛

هوریین/həvəriyən/ (مص) : ۱. شتابان و با آزمندی به سوی چیزی رفتن . ۲. کتک زدن.
اغر) ←** ؛ *ب)* ←** ؛ *س)* ←** ؛

هوزلی/huz - li/ (ا.مص) : ۱. شنا . ۲. آب تنی . **نک** : اتنی.
س) اُلی /o - li/ ؛ *ق)* ←** ؛ *با)* هوزّی /huzzi/ ؛ *آ)* هوزی /huzi/ ؛ *ن)* ۱.←(آ) ، ۲. اوزّی /uzzi/ ؛

هوزندیئن/huzəndiən/ (مص) : به سرعت کسی را تعقیب کردن .
با) ←** ؛

هوزنّیین/huzənniyən/ (مص) : بیرون کردن– راندن .
قص) هوزنّین /hozənniyan/ ؛ *پ)* اوزیتن /uzitan/ ؛

←)** ارجاع به مدخل ، **←)** ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

هوزی/huzi/ (ا.مص) : آب تنی .

س) اولی /uli/ ؛ با) هوزّی /huzzi/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(با) ؛

هوزی – کرون/huzi – karun/ (ا.مر) : ۱. آبگیری کـه در آن شنا کنند. ۲. محلّ شنا کردن .

س) اُولی کرون /uli - karon/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛

هوزی هاکردن/hozi - hākərdan/ (مـص.مـر) : ۱. شنا کردن . ۲. غوطه خوردن .

س) اولی – هـا کـردن /uli -hākerdən/ ؛ با) هـوزی – هکردن /huzi - hakərdən/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هـوزی هکـردن /huzi - hakərdan/ ؛ ن) ←** ؛

هوژدئا/huždəā/ (ا) : اژدها .

اغر) اژدرا /əždərā/ ؛ ب) ←** ؛ س) ۱. هیژدرا /hiždərā/ ، ۲. هـوژدرا /huždərā/ ؛ با) هژدهـا /hezdāhā/ ؛ آ) هژدهـا /hazdəhā/ ؛ ع) اژدها /eždehā/ ؛ قص) ←(ع) ؛

هوس/hus/ (ا) : ۱. جدا . ۲. دور .

هوسر/howsar/ (ا) : بخشی از زمین در حـال شـخم کـه ورزا در آن جا دور زند. **نک** : سروزر–ورزا .

ت) ←** ؛

هوسّن/həvəssan/ (مص) : ضربت محکم زدن .

ن) ←** ؛

هوسه/husə/ (ا.مص) : جدا شدن – سوا شدن .

هوسه – پوس/husə - pus/ (ا.مص) : گیرودار.

ب) ←** ؛ با) ←** ؛

هوسین/havesiyan/ (مص) : گسـیختن– بیشـتر در مـورد رگ و پیوند انسان گفته شود .

قص) ←** ؛

هوش/howš/ (ا./ص) : لفظی جهت ایستادن چهار پا.

آ) ←** ؛ ع) ←** ؛

هوشا/hušā/ (ص) : جانوران درنده و وحشی .

ب) ←** ؛ س) هوشیاد /hušyād/ ؛ با) هوشی /huši/ ؛

هوشّا/huššā/ : **نک** : بیه .

ق) ←** ؛

هوش بزوئن/bazuən – huš/ ۱. از خود بی خـود شـدن. ۲. پریدن عقل از سر – گیج و منگ شدن.

ب) ←** ؛

هوش بمان/howš - bomān/ (مص.مر) : ۱. به هوش آمدن . ۲. حواس و ادراک خود را باز یافتن .

آ) هوش بموئن /huš bəmuan/ ؛ ع) ←** ؛

هوشت/hušt/ (ش.ج / ا.صـو) : ۱. اشـارهٔ بی‌ادبانـه . ۲. لفظی برای آگاهانیدن کسی به این منظور کـه مراقـب کسی یا کاری باش . ۳. هشیاری – بیداری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. هیشـت /hišt/ ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛ ت) ←** ؛

هوشتاک/huštāk/ (ص) : ۱. باریک و بلند . ۲. بچه ای که تازه رشد کرده است.

ق) هوشتک /huštək/ ؛

هوشت – بویین/hušt - haviyən/ (مص.مر) : ۱. به هـوش آمدن . ۲. هوشیار شدن .

اغر) ←** ؛ با) هـوش – بموئـن /huš - bəmuən/ ؛ آ) هوشـت بیّـن /hušt - bayyan/ ؛ ع) هـوش بمـان /huš - bomān/ ؛ قص) ←(با) ؛

هوشتک/hoštak/ (ا) : سوت .

ع) ←** ؛

هوشتن/hoštən/ (مص) : ۱. با شتاب رفتن. ۲. گیر کـردن غذا در گلو . **نک** : پرتوش بوردن .

ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ع) بشتن /boštan/ ؛

هوشته/hušte/ (ا.مص) : گیر کرد– چسبید .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) هاوشـتن /hāvəštan/ ؛ ت) واوشـته /vāvəštə/ ؛

هوشت هوشتی/hušti – hušt/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. کنایـه از: بالغ شدن و سر به هوا شدن دخـتران . ۲. تـازه بـه راه افتاده .

اغر) ۱.←** ، ۲. هشت هوشتی /hašt - hušti/ ؛ ب) ←** ؛ س) هوشتی هوشتی /hušti- hušti/ ؛ با) ←** ؛

هوشتک بکشین/huštak - bakšiyan/ (مـص.مـر) : سـوت زدن . **نک** : پوشاله زئن .

قص) ←** ؛

هوشیا/hušiyā/ (ص) : جانوران درنده و وحشی .

ب) ←* ؛ س) هوشیاد /husiyād/ ؛ با) ←* ؛

هوشین/hošeyan/ (مص) : خلیدن– نوعی احساس درد از وجود جسم خارجی همچون خار و غیره در بدن.

ع) ←* ؛

هوف/huf/ (ا.صو/ا.مص) : ۱. از اصوات تعجّب و ناباوری . ۲. مکیدن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ قص) ←* ؛

هوکا/hukā/ (ا) : از ادوات وجین مزارع –فوکا . **نک** : بهنرگ .

اغر) ۱.←* ، ۲. هوکّا /hukkā/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) فکا /fokā/ ؛ آ) فکا /fəkā/ ؛ ع) ←(با) ؛ اشر) ←(اغر) ؛



هوکا

هوکه – هوکّه/hukkə- hukkə/ (ا.صو) : صدای های های گریه .

ب) ←* ؛ ع) های های /hāy hāy/ ؛

هول/hul/ (ص/ا) : ۱. دلواپس . ۲. مردّد . ۳. عجله – شتاب . ۴. ترس.

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) هول /howl/ ؛ اشر) هل /hol/ ؛ آک) ←(اشر) ؛

هول آیتن/holāytan/ (مص.مر) : شتاب کردن .

اغر) هل بیتن /hol-baytən/ ؛ ب) هول بهیتن /hol-bahitən/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

هولا /hevelā/ (ا.مک) : از توابع میان‌دورود ساری .

هولار/hulār/ (ا) : ۱. صدا – فریاد . ۲. صدا زدن گالشان از مسافت دور . **نک** : اشتلم .

اغر) ۱.←* ، ۲. هو – یا /hu-yā/ ؛ با) ←* ؛ قص) ←* ؛

هولار/hulār/ (ا.مک) : از توابع کلیجان‌رستاق ساری .

هول – بخردن/hul- baxerdən/ (مص.مر) : ترسیدن – هراسیدن – وحشت کردن .

اغر) هل بخاردن /hol- bəxārdən/ ؛ س) هل بخاردن /hol- baxārdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) هول بخردن /hul baxərdan/ ؛ ع) هول بخردن /hol boxordan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هول خوردن /howl xordən/ ؛ اشر) هل – بخـُردن /hol-boxoərdən/ ؛

هول –بیتن/hul- baytən/ (مص.مر) : ۱. هراسیدن . ۲. عجله کردن .

اغر) هل بییتن /hol-bayitən/ ؛ س) هل بییتن /hol-baeitən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هول هاکتن /hol hākətan/ ؛ قص) ←* ؛ ت) هول هکتن /howl hakətən/ ؛ اشر) هل –بیتن /hol- baytən/ ؛

هولک هادان/holak hādān/ (مص.مر) : ۱. تکاندن . ۲. تکان دادن .

ع) ←* ؛

هول – وزه/hul- vezə/ (ا./ص) : ۱. ترس – ترسیده . ۲. عجول . **نک** : دل هول .

اغر) هل بزه /hol bazə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛

هوله/hulə/ (ا.مص) : خرمنکوبی با اسب . **نک** : بریم وارسب .

قص) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

هوله/hullə/ (ا/ق) : ۱. عجله . ۲. زود .

اغر) هل هلـه /hol holə/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هـول هولی /hul huli/ ؛ ع) هول هولی /hol huli/ ؛ قص) ←** ؛ ت) هولکت /howlakət/ ؛

هول هوله/hol-holə/ : بادستپاچگی- با عجله .

ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←**

هوله - هکن//hullə-hakən/ (ف.امر) : تند بـاش - شـتاب کن .

اغر) هله هله هکان /hol holə həkān/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هول هیر /hul hayr/ ؛ ع) هل هـا کـن /hol hākon/ ؛ قص) ←** ؛

هولی/huli/ (ا.مص) : آب تنی .

س) ۱.←** ، ۲. اولی /uli/ ؛ با) هوزی /huzi/ ؛

هولیتی/hulayti/ (ق.حا) : با شتاب - از روی عجله .

س) هلایتی /holāyti/ ؛ با) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هولایتـی /hulāyti/ ؛ ع) هـول هولـی /hol holi/ ؛ قـص) ←** ؛ ت) هولکت /howlakət/ ؛

هولی- کرون/huli- karun/ (ا.مر) : ۱. رفتن بـه اسـتخر و دریا برای آب تنی. ۲. جای شنا در رودخانه .

س) ←** ؛ با) هوزی - کرون /huzi- karun/ ؛ آ) ←(با) ؛

هولی - مرز/huli- marz/ (ا.مر) : مرزهای کـوچکـی کـه زمین‌هـای کشـاورزی را تقسـیم کننـد. ایـن مرزهـا ، کرت‌های کوچکی هستند که جـهت نگهـداری بیشـتر آب به کار می‌روند .

آ) اولی مرز /uli marz/ ؛

هو مار/humār/ (ص/ا.مص) : ۱. پرکردن چاله . ۲. هموار.

اغر) ۱. هموار /həmvār/ ، ۲. هـامند /hāmənd/ ؛ با) ←** ؛ آ) همار /həmār/ ؛ ع) همّار /hāmmār/ ؛

هوماسـّن/homāssan/ (مص) : چسـبیدن - بـه چـیزی چسبیدن و از آن آویختن .

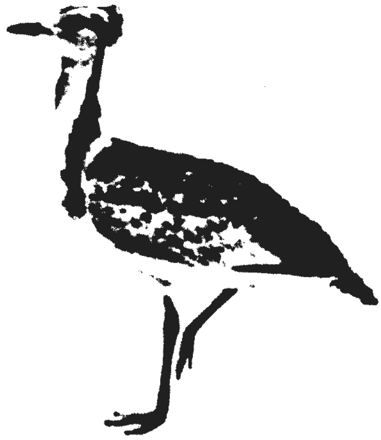
اغر) هماسین /həmāsiən/ ؛ آ) ←(اغر) ؛ ع) ←** ؛

هونگ/havəng/ (ا) : هاون . نک : آونگ .

اغـر) ←** ؛ بـا) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) هونـگ /havang/ ؛ قص) هاونگ /hāvang/ ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←(ع) ؛

هووره/huvarə/ (ا) : هوبره که نام پرنده‌ای است .

اغر) ۱.←** ، ۲. هوبـره /hubarə/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ ع) ←** ؛



هووره

هو هو گرک//hu-hu- garek/ (ا.مر) : یـاکریـم - پرنـده‌ای است .

هو - هه/how- ha/ (ا.صو) : ۱. صدایی که چـوپـان بـرای توقّف گوسفندان ادا کنـد . ۲. صوتـی بـرای تعجّب از چیزی .

اغر) ←** ؛ س) هـو یـا /how- yā/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ قص) هوو- وا /how- wā/ ؛ اشر) ←** ؛

هوی/huy/ (ا.صو) : صوتی برای دور کردن و راندن گاو و وحوش.

اغر) ←** ؛ س) ←** ؛ بـا) ←** ؛ آ) ۱.←** ، ۲. هـی /həy/ ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛

هویا/huyā/ (اصو) : صوتـی کـه گالشـان و چـوپانـان در جنگل و صحرا یکدیگر را صدا زنند .

اغر) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) اویا /uyā/ ؛

هویز/haviž/ : **نک** : زرتو .

اغر) ←** ؛

هویزه/havizə/ (ا) : پوزه بند .

آوانوشت : (a = آ) (ə = فتحه کوتاه) (e = ا) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = أو) (ow = او)

قص) ←* ؛

هویس/havis/ (ا) : نوعی غذا–آرد گندم را با روغن برشته کرده و داخل آن آب اضافه می‌کردند و روی آتش نگه می داشتند تا خوب می‌پخت و سپس آن را در روزهای برفی می‌خوردند .

با) هپیس /həpis/ ؛

هه/he/ (ا.صو) : ۱. واژه ای است برای راندن ستوران . ۲. هست .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

هه – اهه/ha- aha/ (ش- ج) : صوتی است که در مقام افسوس و تاسّف خوردن مورد استفاده قرار گیرد .

اغر) ←* ؛ آ) ←* ؛

هه اهه/hə- əhə/ (ا.صـو) : آوای نمد مالان به هنگام نمدمالی .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛

هه –بوردن/he-bavərdən/ (مص.مر) : ۱. هجوم بردن – تاختن . ۲. با شتاب پا در راه گذاشتن .

ب) ←* ؛ ع) هی ها کردن /hay hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

هه – بیاردن/he- biyārdən/ (مص.مـر) : هجـوم آوردن – یورش بردن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ن) هه ها کـردن /hə hākordan/ ؛ قص) ←* ؛

هی/həy/ (ش.ج/ا.صو) : ۱. صوتی است که برای ابراز تاسّف بر زبان آورند . ۲. صوتی برای تهدید کردن . ۳. پیوسته . ۴. راندن و از خود دور کردن .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشـر) هه /hə/ ؛

هی/həy/ (ص) : مخلوط – آمیخته .

س) هیـی /hei/ ؛ با) هـی /hi/ ؛ آ) ←(بـا) ؛ ع) هـدی /hodi/؛

هیا/hiyā/ : باهم – باهمدیگر .

با) ←* ؛ آ) ←* ؛

هیاسّن/hayāssan/ (مص) : هوس زیاد – میل شدید داشتن .

ن) ۱.←* ، ۲. هیّاسـن /hayyāsan/ ؛ ع) یاسـه هـاکردن /yāsə hākordan/ ؛ ت) هیاسن /hayāsen/ ؛

هیاو/hiyāv/ (ا.صو) : از اصوات برای دور کردن خوک از مزرعه .

ت) ←* ؛

هیأت/həyat/ (ا) :

۱. شکل، پیکر،وضع، طرز (فرهنگ معین /ج۴/ص ۵۲۲۸).
۲. این واژه، علاوه بر اینکه جهت افراد امین و تشکیل دهنده و گرداننده‌ی دسته‌های عزادار و یا گروه‌های ویژه‌ی مذهبی به کار برده می‌شود، در برخی مناطق برای گروه های تعزیه نیز مورد استفاده است. هیأت تعزیه، هیأت عزاداران، هیأت زائرین و ... از جمله موارد کاربرد این واژه در مراسم مذهبی است.

هی بخاردن/hi- baxārdan/ (مص.مـر) : درگیر شدن در دعوا – درهم رفتن .

با) ←* ؛ آ) هـی بخـردن /hi baxərdan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) هدی بخوردن /hedi boxordan/ ؛

هی بزوئن/hi- bazuan/ (مص.مر) : ۱. چرخاندن کف‌گیر در دیگ غذا. ۲. هم زدن مایعات . **نک** : پر پرو .

اغر) هم بزئن /ham bazoən/ ؛ س) هییـی بزوئـن /həi- bazuən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ع) هدی بـزان /hodi bəzān/ ؛ قص) هم بـزن /ham- bazen/ ؛ ت) هـم زئـن /ham- zaan/ ؛

هی بشکنین/hi-beškenian/ (مص.مر) : **نک** : پغوک .

ن) ←* ؛

هی به هی/hey- be- hey/ (ص.مر/ص.مف) : آشفته بازار .

هی – بیاردن/hi- biārdan/ (مص.مـر) : ۱. هـم آوردن. ۲. به هم رساندن – چسباندن .

اغر) هدی بیاردن /hədi biārdən/ ؛ س) هیی بیـاردن /həi-biyārdən/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) هدی بـیردن /hedi beyardan/ ؛ ت) هم آوردن /ham ārdən/ ؛

هی بیو/hi - biu/ (ا.صو) : صوتی است که از سر درد و نفرین به کار رود .

ق) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

هی پتن/hi- petan/ (مص.مر) : در چیزی پیچیدن .

اغر) دپیتن /dapitən/ ؛ با) دپیتین /dapitən/ ؛ آ) دپتن /dapetən/ ؛ ن) ←** ؛ ع) دپیتن /dapitan/ ؛ ت) دپیتن /dapitən/ ؛

هی پت هاکردن/hipet- hākərdan/ (مص.مر) : در چیزی پیچاندن – بسته بندی کردن .

ن) ←** ؛ ع) دپیتن /dapitan/ ؛

هیتک هدا/hitək- hədā/ (ص.مف) : سست – لق . نک : امال .

آ) ←** ؛

هیتک-هدا/hitək-hədā/ (ص.مف) : سست- بدون اتکا .

با) حائل – بند /bāəl-ban/ ؛ آ) ۱.←** ، ۲.←(با) ؛ آک) هواسری /havā-sari/ ؛

هیتن//həytən (مص) : ۱. خریدن ۲.گرفتن . نک : بخریین –بهیتن .

با) ←** ؛ آ) ۱. هیتن /haytan/ ، ۲. هایتن /hāytan/ ؛ ن) ←** ؛ ع) هایتن /hāytan/ ؛ ت) ←** ؛ اشر) بیتن /baytən/ ؛ آک) هین /hiyan/ ؛

هیتی/hiti/ (ا) : خمیر آرد برنجی که آن را با روغن سرخ کرده باشند .

هیجده دم/hijda dəm/ (ا.مر) : اردک سر سفید .

اغر) ←** ؛ با) دیگدم /dig- dəm/ ؛

هیجه/həyjə/ (ق.مک) : ۱. این جا – این مکان . ۲. از هم‌دیگر.

اغر) همین جه /hamin- jə/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ ن) ←** ؛ ع) ایجه /ijə/ ؛

هی – ددار/həy- dədār/ (ق.نک) : مدام – پیوسته – پیاپی .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛

هی دکت /hi-dakat/ (ص. مف) : ۱. مخلوط شده. ۲. در هم رفته .

با) ←** ؛ آ) هی دکت /hi dakət/ ؛ ن) ←** ؛ ع) هدی دله /hodi-delə/ ؛

هیدله/hi dələ/ (ص) : توی هم – درهم .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) هدی دله /hodi dələ/ ؛

هی دله بوردن/hidələ- burdan/ (مص.مر) : توی هم رفتن – مخلوط شدن .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) هدی دله بشین /hodi/ /dələ bašeyan/ ؛

هیر/hir/ (ف.امر) : بگیر – بردار . نک : ببیر .

س) هیر /hayr/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) هیر /hayir/ ؛ ن) ←** ؛ ع) هایر /hayr/ ؛ ت) هیر /həyr/ ؛ آک) هگیر /hagir/ ؛

هی را/hirā/ (ص) : همراه – باهم .

اغر) همرا /həmrā/ ؛ با) ←** ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←** ؛ ع) همرا /hamrā/ ؛ ت) همره /hamra/ ؛

هیرا هیرا/hirā- hirā/ (ق) : با هم‌دیگر .

با) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) همدیر /ham deyar/ ؛ ت) همرهمره /hamra hamra/ ؛

هی رت/həyrat/ (ا.مک) : نام روستایی در کجور .

هیرکانی/hir kāni/ (ا.مک) : نام قدیم و باستانی ایالت گرگان که مرکز آن هم به همین نام بود و شهر کنونی گنبد کاووس در نزدیکی خرابه‌های آن قرار دارد. در منابع رومی و یونانی hurkanium-mare .

هیره/hirə/ (ا) : شپشک بدن مرغ .

قص) ←** ؛

هیریز/hiriz/ : ۱. جوانه‌ی درخت. ۲. شاخه‌ی تازه روییده .

قص) ←** ؛

هیز/hiz/ (ص) : ۱. ترسو – بزدل. ۲. کسی که در تصمیم‌گیری مردد است.

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛ قص) ←** ؛ ت) ←** ؛ اشر) ←** ؛ آک) ←** ؛

هیز – میله/hize- milə/ (ا.مر) : ترس و وحشت .

هیزی/hizi/ (ص.نس) : ناپاکی .

ع) ←** ؛

هیژدو/hiždu/ (ا.صو) : ۱. از اصوات -تشویق گاو نر به جنگیدن . ۲. از اصوات برای ترساندن از آتش .

با) هیز – بو /hiz- bu/ ؛ ع) ←** ؛

هیژده/hizdə/ (ص.ش) : هیجده .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) هــژده /hezda/ ؛ع) ←* ؛ پ) اشده /aš- dan/ ؛

هیس/his/ (ا.صو) : ۱. از اصوات جهت حرکت گوسفندان . ۲. ساکت و آرام .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ت) اســت /est/ ؛ اشر) ←* ؛

هیس – هس/his- hes/ (ا.صو) : صوتی که امر به سکوت می‌کند .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ع) هس /hess/ ؛ اشر) ←* ؛

هیش/hiš/ (ا.صــو) : ۱. صوتــی بـرای رانـدن ماکیـان . ۲. لفظی برای متّوقف ساختن اسب . **نک** : درش .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بــا) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) هاش /hāš/ ؛ آک) هیش /hiš/ ؛

هیشا/hišā/ : **نک** : برش .

ن) ←* ؛ع) ←* ؛

هیشّا/hiššā/ (ا.صو) : صوت است جهت تاکید برای توقّف اسب .

اغر) هــاش /hāš/ ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) ←* ؛ ت) اش ش /əšš/ ؛ اشر) هاش /hāš/ ؛

هیشتنگ قلا/hištang- qəlā/ (ا.مر) : **نک** : خیرک .

ق) ←* ؛

هیشتنگلا/hištangəlā/ (ا.صو) : صوتی برای به خـود آوردن کودک.

س) ←* ؛

هیشته/hištə/ (ا.صو) : از اصوات برای راندن پرندگان .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

هیف بکشیین/hif- bakəšiyən/ (مص.مـر) : ۱. بلعیـدن . ۲. لاجرعه سر کشیدن . **نک** : دم کش هاکردن .

اغر) ←* ؛ با) هورد بکشتین /hurt bakəšiyən/ ؛ ع) هرت بکشین /hort bakešeyan/ ؛

هیف – کش/hif- kaš/ (ص.فا) : کســی کـه بـا ولـع غـذا خورد .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛

هیکا پشت/hikā- pəšt/ (ا.مک) : روستایی از توابع بابل .

هی کتک/hi katak/ (ص.مر) : ۱. طفیلی. ۲. فضول.

ن) ←* ؛

هیکو/hiku/ (ا.مک) : از توابع پشت‌کوه ساری .

هیل/hil/ (ا) : گشنیز . **نک** : ازبنا .

قص) ←* ؛ ت) ←* ؛

هیلا/haylā/ (ا) : رودخانه .

هیلاته/həylātə/ (ص.مف) : ۱. پوسیده . ۲. از میان رفته .

اغر) هپلاته /həplātə/ ؛ع) بلاته /bəlātə/ ؛

هی لنگ/hi-lang/ (ا) : چوب بلنـد و شـاخه‌دار کـه از آن برای چیدن میوه استفاده کنند .

س) تیلانـگ /tilāng/ ؛ با) ۱.←* ، ۲. خلنـگ /xəlang/ ؛ ع) گالنگ /gālang/ ؛

هیلنـگی/hilangi/ (ا) : ۱. چـوب چنـگک دار. ۲. چـــوب لباسی گالش‌ها .

با) ←* ؛

هیمه/himə/ (ا) : هیزم .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. همه /hemə/ ؛ع) همــه /həmə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) همـه /hemə/ ؛ اشـر) هـــیزم /hizəm/ ؛ آک) ←* ؛ پ) ازم /əzem/ ؛



هیمه

هیمه – چو/himə-ču/ (ا.مر) : هیزم–چوب هیزم .

اغـر) ←* ؛ س) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. همـه چـو /hemə-ču/ ؛ع) هما چو /hemā ču/ ؛ قص) ←* ؛ ت)

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)** گیلی ، **پ)** پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

← * ؛ اشر) هیزم چو /hizom- ču/ ؛ آک) هیما چوله /himā-čula/ ؛

هیمه- چیله/himə- čilə/(ا.مر) :چوب‌های نازک خرد شده .

اغر) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) چیلکا /čiləkā/ ؛ قص) چیلاک /čilāk/ ؛ ت) همه چوله /hemə čulə/ ؛

هیمه خره/himə- xarə/ (ا.مر) : توده های ذخیره‌ی هیزم . **نک** : هیمه سره .

س) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) همه چر /hemə čer/ ؛ قص) ← * ؛ آک) هیما خرک /himā- xarak/ ؛

هیمه کرون/himə- karun/ (ا.مر) : جای‌گاهی که در آن هیزم جمع کنند .

اغر) هیمه کوپّا /himə kuppā/ ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛

هیمه هرو/himə- haru/ (ا.مر) : خرده هیزم . **نک** : جرده .

قص) ← * ؛

هیمه هره/həymə- harə/ (ا.مر) : توده های ذخیره‌ی هیزم . **نک** : چر .

س) هیمه خره /himə - xarə/ ؛ با) هیمه – هره /himə-hare/ ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ← * ؛ ع) همه چر /hemə čer/ ؛ قص) ← * ؛ ت) ←(ع) ؛

هینجور/haynjur/ : این طور – همین گونه .

ن) ← * ؛ ع) اینجور /injur/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) همین جور /hamin- jur/ ؛ آک) هیجور /hijur/ ؛

هینر/hayner/ : برای این . **نک** : اینسر .

ن) ← * ؛

هی ننشیر/həy- nanešəyr/ (ق.مک) : همین اندازه از سطح زمین . **نک** : اتنره شر .

آ) ۱. اینّه شر /iyyannešar/ ، ۲. اتنّه /ətannə šar/ ؛ ع) انّه شررا /annə-šerə-rā/ ؛ قص) ← * ؛

هینه/haynə/ : ۱. این را . ۲. این یکی . **نک** : این دره .

ن) ← * ؛ ع) اینه /inə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) ←(ع) ؛ آک) هینه /hinə/ ؛

هیور/hivar/ (ص/ق.حا) : کنار هم – پهلو به پهلو .

آ) ← * ؛ ن) ← * ؛ ع) هدی ور /hodivar/ ؛ قص) ← * ؛

هیور بیشتن/hivar- bəyštan/ (مص.مر) : ۱. کنار هم گذاشتن. ۲. در کنار هم چیدن.

آ) هیور بشتن /hivar beštan/ ؛ ن) ← * ؛ ع) هدی وربنیان /hodi var baniān/ ؛ قص) ← * ؛

هی و هوی/hay- o- huy/ (ا.مر) : های و هوی .

اغر) ← * ؛ س) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) های و هوی /hāyo huy/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) های هوی /hāy-u huy/ ؛ اشر) ها هو /hāhu/ ؛

هیه/heyə/ (ا.صو) : صوتی که برای راندن ستوران به کار رود .

اغر) ← * ؛ ب) ← * ؛ با) هی یه /hiyə/ ؛ آ) ← * ؛ قص) هین /hin/ ؛

هی – های/hay- hāy/ (ا.صو) : لفظی برای صدا زدن کسی از راه دور .

اغر) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ۱.← * ، ۲. هی – هی /hey-hay/ ؛ اشر) ← * ؛

هی – هکاردن/həy- həkārdən/ (مص.مر) : ۱. دور کردن و رماندن . ۲. تأسّف خوردن .

اغر) ← * ؛ با) ← * ؛ ع) هی ها کردن /hay hākordan/ ؛

هی هم بزوئن/hi-ham-bazuan/ (مص.مر) : مخلوط کردن و به هم زدن .

با) ← * ؛ آ) هی بزوئن /hi bazuan/ ؛ ن) ← * ؛ ع) هدی بزان /hodi bezān/ ؛ ت) هم زئن /ham zaan/ ؛

هی – هه/hay - he/ (ا.صو) : لفظی که چوپانان در هنگام حمله‌ی گرگ به گله ادا کنند .

اغر) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) ← * ؛ قص) ← * ؛ اشر) ← * ؛

هی –هی/həy - həy/ (ش.ج) : لفظی که به هنگام تأسّف و افسوس بر زبان رانند – افسوس– هیهات .

با) ← * ؛ آ) ← * ؛ ع) ای ای /ay ay/ ؛ ت) ← * ؛ اشر) ← * ؛

هی یه/həyya/ : اشاره به نزدیک . **نک** : اهش .

اغر) ← * ؛ با) هی یه /hi - yə/ ؛ ع) اینه /inə/ ؛ اشر) ← * ؛

فرهنگ واژگان تبری

ی

یابو - کاره/yābu- kārə/ (ا.مر) : کرّه اسب بارکش .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) یابو کره /yābu-kerə/ ؛ ق) یابو کره /yābu - kərə/ ؛ با) ←(س) ؛ ن) ←(س) ؛ع) اسب کره /asbə korə/ ؛ ت) اسب کرّه /asb korrə/ ؛ اشر) یابو- کرّه /yābu-korrə/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

یا جه/yājə/ (ا) : دندانه ی ارّه و داس . **نک** : آیجه .

ق) ←* ؛

یاجه هاکردن/yājə- hākerdən/ (مص.مر) : ۱. تیز کردن داس . ۲. شکستن لبه‌ی تیز تبر و داس در اثر برخورد به اشیای سخت .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛

یا جینی ویالو/yājini-vayālu/ (ا.مک) : از دهکده‌های سدن‌رستاق واقع در استرآباد .

یاخچال/yāxčāl/ (ا.مک) : نا م مرتعی درنور .

یا خچانو/yāxčāno/ (ا.مک) : مرتعی در روستای کدیر نوشهر .

یاد - بکاردن/yād-bakārdən/ (مص مر) : ۱. فراموش کردن . ۲. از یاد بردن .

اغر) ←* ؛ س) یاد بکردن /yād- bakerdən/ ؛ ق) یاد بکردن /yād bakərdən/ ؛ با) یاد- بکردن /yad - bakərdən/ ؛ آ) یاد بکردن /yād bakərdan/ ؛ ن) یاد ها کردن /yādhākərdan/ ؛ع) یادها کردن /yād hākordan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) ید هکردن /yed hakərdən/ ؛ اشر) یاد ها کئردن /yād- hākoərden/ ؛ |ک) یاد اگودن /yādā- gudan/ ؛ پ) ایاستن /awyāstan/ ؛

یاد بیاردن/yād- beyārdən/ (مص.مر) : ۱. به خاطر آمدن - تداعی شدن دانسته‌ها . ۲. به یاد آوردن.

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. یاد بیاردن /yād beyārdan/ ؛ ن) ←* ؛ع) یاد بیرون /yād beyardan/ ؛ قص) ← آ) ؛ ت) یاد - آردن /yād ārdən/ ؛ اشر) یاد بیموئن /yād- biyamoən/ ؛ پ) ایاتنیتن /ayātənitan/ ؛

یاد بیتن/yād- baeitən/ (مص.مر) : آموختن . **نک** : اموتن.

اغر) ←* ؛ ب) یاد بیتن /yād-baytən/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←(ب) ؛ با) یاد بیتن /yād- baytan/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. یاد بییتن /yād bayitan/ ؛ ن) یاد بیتن /yād-bəytan/ ؛ع) یاد بیتن /yād-baytan/ ؛ قص) ←(با) ؛ ت) یاد گیتن /yād gitən/ ؛ اشر) یاد بییتن /yād- bayitən/ ؛ پ) آموختن /āmŏxtan/ ؛

یاد درشین/yad dar šeyan/ (مص.مر) : از خاطر رفتن - فراموش شدن .

اغر) یاد دربردن /yād dar bordən/ ؛ع) ←* ؛

یاد - دکتن/yād-daketan/ (مص.مر) : به یاد آمدن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) یاد بیاردن /yād biyārdan/ ؛ ن) ←* ؛ع) یاد بمان /yād bomān/ ؛ قص)

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (č = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

یاد بموئن /yād - bemuan/ ؛ ت) یـاد امـن /yād oman/ ؛ اشر) یاد دکّتن /yād- dakketən/ ؛ گ) ←** ؛ پ) ایـات افتاتن /ayātoftātan/ ؛

یاد – دینگئن/yād- dingoən/ (مص.مر) : بـه یـاد آوردن- یادآوری .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ۱.←** ، ۲. یاد بیاردن /yād- biyārdən/ ؛ آ) یاد بیاردن /yād- biyārdan/ ؛ ن) یـاد دنگتن /yad dangətan/ ؛ ع) یاد بـیردن /yad beyardan/ ؛ قص) یاد بیاردن /yād - biyārdan/ ؛ ت) یـاد آردن /yād ārdən/ ؛

یاد هادان/yād hādān/ (مص.مر) : یاد دادن – تعلیم .

آ) یاد هدائن /yād hədāan/ ؛ ع) ←** ؛

یـار/yār/ (ص) : ۱. دوسـت. ۲.معشـوقه. ۳. یـار و یـاری دهنده .

اغر) ←** ؛ آ) ←** ؛ ن) ←** ؛ ع) ←** ؛

یار بالا/yār bālā/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

یاربگتن/yār- begtan/ (ص.مر) : ۱. فاسق گرفتن . ۲. هـم بازی انتخاب کردن .

قص) ←** ؛

یار – بیتن/yār-baytən/ (مص.مر) : ۱. انتخاب هم گروه در یک بازی دسته جمعی . ۲. انتخاب معشوقه .

اغر) ←** ؛ س) یـاربیتن /yār- bayitən/ ؛ ق) ←** ؛ بـا) ۱.←** ، ۲.←(س) ؛ آ) ۱.←** ، ۲. یاربیتن /yār baytan/ ؛ ع) یار بیتن /yār baytan/ ؛ ت) یـار گیتـن /yār gitən/ ؛ اشر) یار بییتن /yār baitən/ ؛ گ) ←(ت) ؛

یاربیس/yār - bəys/ (ص) : فلانی – یارو .

ن) ←** ؛

یار پایین/yāre pāein/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

یارتو/yārtu/ (ا) : یال گردن اسب .

اغر) یال /yāl/ ؛ ب) ←(اغر) ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ←(اغر) ؛ با) ←(اغر) ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←(اغر) ؛ قص) ←(اغر) ؛ ت) ←(اغر) ؛ اشر) ←(اغر) ؛ گ) ←(اغر) ؛

یارجلم/yār - jalom/ (ا.مک) : از توابع رامسر .

یارز/yāraz/ (ا.مک) : نام مرتعی در نزدیکی روستای کدیر نوشهر .

یارسم/yārəsm/ (ا.مک) : روستایی از دهستان عشرسـتاق هزار جریب بهشهر .

یارم مسی/yārəm - masi/ (ا) : گیـاهی بـا غـده‌ای شـبیه سیب زمینی که از آن ترشـی تهیـه کننـد و از تـیره‌ی کاسنی است . **نک** : بن سه .

اغر) ← ؛ ب) ۱.← ، ۲. یارم مستی /yārəm- masti/ ؛ س) ۱.←** ، ۲. یارمستی /yārmasti/ ؛ ق) ۱.←** ، ۲. یارمسـتی /yārmassi/ ؛ با) یـاره مسّـی /yārəmassi/ ؛ آ) یـار مسّـی /yārmassi/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) یاللمسی /yālelmasi/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) یارلمسـی /yārə lmasi/ ؛ اشر) یـار مسـدی /yārmasdi/ ؛ گ) یارال ماسی /yār- almāsi/ ؛



یارم مسی

یارمه/yārmə/ (ص) : آرد نامرغوب .

ت) دوقرمه /do qorme/ ؛

یارمه – هاکئردن/yārmə- hākoərdən/ (مص.مـر) : خـرد کردن جو .

ت) دو قرمه هکردن /do qormə hakərdən/ ؛ اشـر) یارمـه هاکئردن /yārmə- hākoərdən/ ؛

یار نونی/yāre nuni/ (ا.مر) : دوست فرصت طلب .

ع) ←** ؛

یاره – دم/yāre- dam/ (ق.ز) : غروب .

ن) ←** ؛

یاری/yāri/ (ص) : ۱. نسبت همسران دو بـرادر بـه هـم – جاری . ۲. در جریان .

اغر) ←** ؛ ب) ←** ؛ س) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ آ)

←**) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) ← * * ؛ اشر)
← * * ؛ | گ) جاری /jāri/ ؛

یاری - گری/yāri- gari/ (ا.مص) : همکاری دو جانبه در کشاورزی و دامپروری .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ | گ) یاوری /yāvari/ ؛

یازن/yāzen/ (ا.مک) : از توابع اشکور تنکابن .

یازّه/yāzze/ (ص.ش) : یازده .
اغر) یازده /yāzda/ ؛ س) ←(اغر) ؛ ق) ← * * ؛ با) یازّه /yāzzə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) یازده /yāzdə/ ؛ ع) ← * * ؛ قص) ← * * ؛ ت) یازه /vozə/ ؛ اشر) ←(اغر) ؛ | گ) یازن /yāzdan/ ؛ پ) یازده /yāzdah/ ؛

یاسته/yāsta/ : اشتیاق دیدار دوست و عزیز .
قص) ← * * ؛

یاسل/yāsal/ (ا.مک) : نام روستایی در نور .

یاسملو/yāsmalu/ (ا) : نوعی پیچک با گل‌های ریز و سفید رنگ .
ن) ← * * ؛

یاسه/yāsə/ (ا/ا.مص) : ۱. آرزو . ۲. هوس بسیار کردن . ۳. دلتنگی .
ن) ← * * ؛ ع) ← * * ؛ ت) ← * * ؛

یاسه/yāsə/ (ا) : فلزّی قلّاب مانند است که به وسیله‌ی تسمه‌ی چرمی یک متری، پالان را به بدن اسب محکم می‌کنند. یاسه از یک طرف به تنگ وصل است و سر دیگر آن از حلقه‌ی طرف دیگر تنگ عبور کرده و کشیده می شود. تنگ و یاسه با هم به کار می‌روند .
اغر) ← * * ؛ ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ن) ← * * ؛ ع) ←(ت) ؛ قص) ← * * ؛ ت) قیاسه /qeyāsə/ ؛ اشر) ← * * ؛

یاسه – مال/yāsə- māl/ (ا.مر) : آبی که در جوی لبریز باشد و به هنگام حرکت، شکل کمند مانندی بر روی آب پدید آورد .
ب) ← * * ؛

یاسه – مال – بیّن/yāsə- māl- bayyən/ (مص.مر) : لبریز بودن آب در جوی .

ب) ← * * ؛ ع) سر محال /sar məhāl/ ؛ ت) سر محال هکردن /sar mehāl hakerdən/ ؛

یاسه هاکردن/yāsə hākordan/ (مص.مر) : اشتیاق زیاد برای دیدار کسی داشتن .
ع) ← * * ؛

یاش/yāš/ (ص) : رقیق .
ت) ← * * ؛

یاش چال/yašəčāl/ (ا.مک) : مرتعی در دهستان دوهزار تنکابن .

یاش هکتن/yāš haketən/ (مص.مر) : رقیق شدن .
ت) ← * * ؛

یاشیگ/yāšig/ (ا) : ۱. جعبه‌ی چوبی . ۲. تخته .
ب) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛ آ) ← * * ؛ ع) یاشک /yā šak/ ؛

یاغ دشت/yāq dašt/ (ا.مک) : از توابع دوهزار تنکابن .

یاغ کوه/yāq - ku/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه سوادکوه .

یاغی بورده/yāqi - bavərdə/ (ا.مر) : در لغت به معنی «یاغی برده» است. از تکّه‌های موسیقی چوپانی مازندران که توسّط «للـه‌وا» یانی چوپانی نواخته می‌شود .
ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ← * * ؛ با) ← * * ؛

یاغی کلا/yāqi- kəlā/ (ا.مک) : از توابع لاله آباد بابل .

یاغی لوکا/yāqi- lukā/ (ا.مک) : نام چاهی در کوه ایل ملی رامسر .

یافتی/yāfti/ (ص) : ولگرد .
ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) هفرتی /haferti/ ؛

یافتی سگ/yāfti- sag/ (ا.مر) : سگ ولگرد .
ب) ← * * ؛ س) ← * * ؛ ق) ول سگ /velə sag/ ؛ ع) دله سک /dalə sak/ ؛

یافرتی/yāferti/ (ص.مر) : دم دمی مزاج .

یا قلازار/yāqlāzār/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی رویان نور.

یاقوت تپه/yāqut - tappə/ (ا.مک) : تپه‌ای قدیمی نزدیک، گوهر تپّه و موسی تپّه‌ی بهشهر .

یاکریم/yākarim/ : نام پرنده است .

یال/yāl/ (ا) : ۱. سو –طرف . ۲. بلندی . ۳. بـالای کـوه . ۴. گردنه .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

یال- دراغ/yāl- dərāq/ (ا.مر) : ۱. بادی که از نیمه‌ی دوم امرداد شروع به وزیدن کند . ۲. نام ستاره‌ای است . ۳. شبنم – ژاله . ۴. از گرمی رو به سردی رفتن هوا .

اغر) ۱.←* ، ۲. یال دلاغ /yāl- dəlāq/ ؛ اشر) یـال–دلاغ /yāl- delāq/ ؛

یالرود/yālrud/ (ا.مک) : ۱. نام روستایی در نور . ۲. از توابع نوشهر .

یالمان/yāləmān/ (ا) : رنگین کمان .

ت) ←* ؛

یـالو/yālu/ (ا.مـک) : روسـتایی از منطقـه‌ی روشـن آبـاد کردکوی .

یالو/yālo/ (ا.مک) : از توابع یال رود نور .

یالی/yāli/ (ا.مک) : نام روستایی در نور .

یامان/yāmān/ (ا) : **نک** : یمان .

ن) ←* ؛

یاندشت/yāndašt/ (ا.مک) : از توابع سه هزار تنکابن .

یانـه سـر/yānə- sar/ (ا.مـک) : از توابــع چــهاردانگه‌ی شهریاری (هزار جریب) بهشهر .

یاواش/yāvāš/ (ص/ق) : آهسته – آهسته تر .

اغر) ←* ؛ س) ۱.←* ، ۲. یـواش /yəvāš/ ؛ ق) یـواش /yəvāš/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) ←(س) ؛ ن) یواش /yavāš/ ؛ ع) ←(ن) ؛ قص) ←(ن) ؛ ت) یواش /yevāš/ ؛ اشر) ←(ن) ؛ |ک) ←(ن) ؛

یاواش یـاواش/yāvāš- yāvāš/ (ق.حـا) : ۱. آرام آرام . ۲. کلمه‌ی خطاب است، یعنی: بیا بیا . **نک** : پیک پیک .

اغر) ←* ؛ ق) ۱.←* ، ۲. یواش یـواش /yəvāš yəvāš/ ؛ با) یـواش – یـواش /yəvāš-yəvāš/ ؛ آ) ←* ؛ ن) یـواش یواش /yavāš-yavāš/ ؛ ع) یـواش یـواش /yevāš-yevāš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ن) ؛ اشر) ←(ع) ؛ |ک) ←(ن) ؛

یپور/yapur/ (ص) : ۱. سرکش . ۲. خود بزرگ بین .

ب) ←* ؛

یتّا/yəttā/ : یکی – یک دانه .

اغر) یک تـا /yak- tā/ ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. اتّا /attā/ ؛ ن) یتّا /yattā/ ؛ ع) یه ته /yətə/ ؛ قص) یدونه /ye- dunə/ ؛ ت) یکـی /yeki/ ؛ اشر) ←(ت) ؛ |ک) یته /yete/ ؛

یتّا په/yəttā- pe/ : یک لنگه .

س) اتّا په /attā- pə/ ؛ ق) اتّا تا چه /attā tāče/ ؛ با) ←* ؛ آ) اتّاپه /attā pe/ ؛ ن) یته پی /yatə pəy/ ؛ ع) یـه تـه پـا /yətəpā/ ؛

یتّا دیگه/yəttā- digə/ : یکی دیگر .

با) ←* ؛ آ) اتّادیگه /attā digə/ ؛ ع) یته دیر /yətə deyar/ ؛ قص) یکی دیگه /yeki - digə/ ؛ ت) یکی دیگر /yeki - digar/ ؛ |ک) یدنه ده /yedanə-də/ ؛

یتاق/yətāq/ (ا) : کومه‌ی شبانان .

یتّا – یتّا/yattā- yattā/ : یکی یکی . **نک** : اتّا اتّا .

ن) ←* ؛

یتپـو/yatəppu/ (ق.مـق/ص) : ۱. خیلـی خیلـی کــم . ۲. کوچک . **نک** : اته که .

اغر) یک تپّه /yak- təppə/ ؛ ق) انچک ؛ ع) یته پی /yətə pi/ ؛ ت) یتپّی /yetoppay/ ؛ اشر) ←* ؛

یتّه/yettə/ (ص.ش) : یکی .

ق) یتّا /yattā/ ؛ با) یتّـا /yəttā/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) یته /yətə/ ؛ قص) یکـی /yeki/ ؛ ت) ←(قص) ؛ |ک) ←* ؛

یتّه بن/yettə- ban/ : یک بند آواز خوانــدن – یـک بنـددر عرف متداول به معنی: اجرای یکی از مقام‌هـای آوازی است که در پایان به یک ریز مقام یا ترانــه ختـم مـی شود . **نک** : مقوم – رز مقوم .

اغر) یک بند /yak band/ ؛ ب) ←* ؛ س) اتّا بنـد - /attā band/ ؛ ق) یتّابن /yettāban/ ؛ با) ←* ؛ آ) اتـاّ بـن /attā ban/ ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ قص) یک بن /yək-ban/ ؛

یته دیر/yəte deyar/ : یکی دیگر .

ع) ←* ؛

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

یتّه کم/yəttə- kam/ (ق.مق/ا.مک) : ۱. مقداری – اندکی . ۲. روستایی در قائم‌شهر. ۳. روستایی از نرم آب دوسر ساری .

اغر) یک کم /yak- kam/ ؛ ب) ←* ؛ س) اتّه کم /əttə- kam/ ؛ ق) ←(س) ؛ *با)* ۱.←(س) ، ۲.←(اغر) ؛ آ) ۱. ات کم /at - kam/ ، ۲. اتّا کمه /attā- kame/ ؛ ن) اتّه کمه /atte- kame/ ؛ ع) یته ذرّه /yətə zerre/ ؛ ت) ۱. یه کم /yəkam/ ، ۲. یه ذره /yəzarə/ ؛ *اشر)* یئکم /yaəkam/ ؛ | ک) ←(ت) ؛

یتیم چّه/yatim- čə/ (ا.مر) : ۱. بچه‌ی یتیم . ۲. نوعی خورشت که از بادمجان، تخم مرغ و پیاز درست شود .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛

یچمول/yačamval/ (ا.مص) : گرفتگی بخشی از عضلات بدن .

اشر) ←* ؛

یخان/yaxān/ (ا.مک) : از مراتع کتول .

یخ – او/yax - ow/ (ا.مر) : آب یخ .

اغر) یخو /yaxo/ ؛ ق) ←* ؛ *با)* یخ او /yax- u/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←(اغر) ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* او یخ /ow - yax/ ؛ | ک) ←* ؛

یخ چا/yaxə čā/ (ا.مر) : گودال بزرگی که در آن برف و یخ را کوبیده و نگهداری کنند و در فصل گرما مورد استفاده قرار دهند .

ت) ←* ؛

یخچال پشت/yaxčāl- pəšt/ (ا.مک) : از توابع فیروزجاه بابل .

یخ خام/yax - xām/ (ا.مک) : مرتعی در روستای بالاچلی کتول .

یخ خوردی/yax- xurdi/ (ص/ق.مق) : خیلی کوچک – به این کوچکی .

اغر) ←* ؛ ع) یه پریک /yə pərik/ ؛ *اشر)* یئه خورده /yaə- xurde/ ؛ | ک) ←(اشر) ؛

یخره/yaxarə/ (ا.مک) : نام مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

یخ شیشه/yax- šišə/ (ا.مر) : قندیل یخی .

اغر) ←* ؛ س) یخ لولو /yax- lulu/ ؛ ق) یخ للک /yaxlelək/ ؛ آ) ۱. لیلک /lilak/ ، ۲. یخه لیلک /yaxə lilək/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یخ لوله /yaxə lulə/ ؛ *قص)* یخ /yax/ ؛ ت) یخ شوشه /yax šušə/ ؛ *اشر)* شیشه /šišə/ ؛

یخکش/yax- kaš/ (ا.مک) : از توابع یخکش بهشهر .

یخ – لولو/yax- lulu/ (ا.مر) : قندیل یخ . **نک** : لیلک.

اغر) یخ شیشه /yax- šišə/ ؛ ب) ۱.←* ، ۲. یخ – لیلک /yax- lilək/ ؛ س) ←* ؛ ق) یخ للک /xax- lelək/ ؛ *با)* یخ لیلک /yaxə-lilək/ ؛ آ) ۱. لیلک /lilak/ ، ۲. یخه لیلک /yaxə lilək/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یخ لوله /yax lulə/ ؛ ت) حسار لوله /hasārlulə/ ؛ | ک) زنگه لیله /zang'ə- liolə/ ؛

یخله/yoxlə/ (ص) : ول – بیکار .

اغر) ←* ؛

یخمه/yoxmə/ (ص) : لاغر .

ت) ←* ؛

یخنی/yaxni/ (ص/ا) : ۱. کنایه از : فرد ندار و بی‌چیز . ۲. ترکیبی ا زبرف و شکر . ۳. نوعی گلابی وحشی نارس.

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ *قص)* یخنی /yaxeni/ ؛

یخنی/yaxeni/ (ا) : ۱. گوشت آب پز کرده و سرد شده و قرمه کرده . ۲. یخ زده .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یخنی /yaxni/ ؛ ن) ←* ؛

یخه/yaxə/ (ا) : یقه – گریبان .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←* ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ | ک) ←* ؛

یخه چاک هادان/yaxə čak hādan/ (مص.مر) : ۱. پاره کردن گریبان که در سوگ و ماتم چنین کنند . ۲. کنایه از: داد خواهی کردن .

ع) ←* ؛

یخ هکاردن/yax- kəkārdən/ (مص.مر) : ۱. کسی را مسخره کردن . ۲. سرد شدن .

اغر) ←* ؛ س) یخ هــاکردن /yax - hākerdən/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) یخ – هکــردن /yax- hakərdən/ ؛ آ) ۱. یخ بکردن /yax bakər dan/ ، ۲. یخ هکردن /yax hakərdan/ ؛ ن) یخ هاکردن /yax hākərdan/ ؛ ع) یخ هــا کــردن /yax hākordan/ ؛ قص) یخ بیتن /yax- baytan/ ؛ ت) یخ گیتن /yax gitən/ ؛ اشر) یخ – هاکئردن /yax hākoərdən/ ؛

یخ –یخی/yax- yaxi/ (ص .نــس) : سـرمایی–کسـی کـه زیاد سردش شود .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ قص) ←* ؛ | گ) سرمایی /sar māəy/ ؛

یدفه/yadafə/ (ق) : ۱. یکباره – ناگهــانی ۲. بـی خـبر . **نک** : انوایی .

اغر) ←* ؛ س) یکدفـه /yək- dafə/ ؛ ق) ←(س) ؛ بـا) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) ←(با) ؛ ن) یکدفعــه /yak dafə/ ؛ ع) ←* ؛ ت) ←* ؛ اشر) ←* ؛

یدک/yadak/ (ا) : ۱. اسبی است زین کرده و بدون سوار که روپوشی روی آن اندازنـد و فـردی سـوار یـا پیـاده افسارش را در دست دارد. در اصل بــه اسـب یدکـی و همراه گویند، ولی امــروزه ذخـیره‌ی دوّم از یـک چـیز است برای روز مبادا .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

یر/yar/ (ق) : نزدیک .

ب) ←* ؛ ن) یر /yer/ ؛

یر/yer/ (ق.مک) : ۱. این و ر – این سو – ایـن سـمت . ۲. این سوی رودخانه .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یر /yər/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛

یر/yor/ (ق.مـک) : ۱. آن سـو – آن سـمت . ۲. آن سـوی رودخانه .

س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) یور /yur/ ؛ ن) ←(آ) ؛

یراق/yarāq/ (ا) : ۱. اسـلحه . ۲. نـواری از مفتـول زرد و سفید که بر لباس دوزند .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

یراق کیسه/yəraq kisə/ (ا.مر) : کیسه‌ی ابزار و وسایل تفنگ .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ | گ) شکار کیسه /šakār- kisə/ ؛

یر بموئن/yər- bəmuan/ (مص.مر) : ۱. آمدن از آن سـوی رودخانه یا هر محلّ سخت گذر. ۲. انجام کاری دشوار.

آ) ←* ؛

یرتمه/yərtmə/ (ا) : یورتمه – نوعی حرکت اسب .

اغر) یرغه /yərqə/ ؛ س) یرغـه /yorqə/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←(اغر) ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) یورغه /yororqə/ ؛ اشر) یرقه /yerqə/ ؛

یـرد/yord/ (ا) : ۱. محـلّ توقـف – پهنـه‌ای کـه آن‌جـــا گوسفندان را بدوشند. ۲. اطاق خانه .

قص) ←* ؛

یردم/yərdəm/ (ا) : نهیب – تشر .

ن) ←* ؛ ع) دد /dəd/ ؛

یردم دکردن/yərdəm- dakərdan/ (مص.مـر) : بـا تشـر کسی را از خوردن بازداشتن .

س) یردم هاکـردن /yordəm- hākerdən/ ؛ ن) ←* ؛ ع) دد – دکردن /dəd- dakordan/ ؛

یرش/yərəš/ (ا) : ۱. نوعی حرکت آرام و با تأنی اسـب. ۲. یورش – حمله .

اغر) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) یـورش /yurəš/ ؛ ع) یورش /yoreš/ ؛ اشر) ←* ؛

یرش/yərəš/ : خوراک – غذا .

ق) ←* ؛

یرش میدان/yərəš- meydān/ (ا.مــر) : میـدان یـورش – یکی از میدانگاه‌هــای نـبرد مـردم منطقـه‌ی اسـترآباد مقابل اعراب در سده‌ی اوّل هجـری، واقـع در جنـوب روستای ایل و کردکوی .

یرغه/yərqə/ (ا) : حرکت تند و سـریع اسـب بـدون آنکـه موجب تکان سوار شود .

اغر) ←* ؛ س) یرغـه /yorqə/ ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) ←(س) ؛ قص) ←(س) ؛ ت) یورغـه /yoroqə/ ؛ اشر) ←* ؛ | گ) ←(ت) ؛

یرماز/yar- māz/ (ص) : آراسته – شیک پوش .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ق) ۱.←** ، ۲. یل مـاز /yālmāz/ ؛ ن) ۱.←** ، ۲. یرمّاز /yarmmāz/ ؛

یرو- یر-هکاردن/yer- o-yor- hәkārdәn/ (مـصـ.مـر) : ۱. این‌ور و آن‌ور کردن. ۲. این سووآن سو رفتن . ۳. این سو آن سو کردن دام برای پریدن از جوی آب .

ب) ←** ؛ س) یرر یور ها کردن /yer- o-yor- hākerdәn/ ؛ ق) ← ؛ س) ؛ با) ←** ؛ آ) ۱. یرو یور هاکردن /yәr o yur hākәrdan/ ، ۲. یرو یور هکردن /yәr o yur hakәrdan/ ؛ ن) یرویورها کردن /yer o yur- hākәrdan/ ؛

یرویور/yәru- yur/ (ا.مر) : این سو و آن سو – این طـرف و آن طرف .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛

یـره بـه کینـگک/yәrә- bә- kingek/ (ا.مـر) : از انـواع بازی‌های بومی .

یر – هکاردن/yar- hәkārdәn/ (مص.مـر) : از روی مـانعی گذشتن وعبور کردن .

ب) ←** ؛ س) یر بوردن /yor- burdәn/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) یور بوردن /yur- burdan/ ؛

یزدکی/yazdәki/ (ا.مـک) : کوهـی در جنـوب منطقـه‌ی گرگان .

یساقی/yәsāqi/ (ا.مک) : روستایی در سدن‌رسـتاق شـرقی کردکوی .

یشماق/yašmāq/ (ا.مص) : عرف آهسـته صحبـت کـردن عروس نزد اقوام شوهر که به مـدّت یـک سـال ادامـه داشت.

اغر) ←** ؛ ن) ←** ؛

یشمه/yašmә/ (ا) : **نک** : رشمه .

قص) ←** ؛

یغره/yәqrә/ (ا) : گونه‌ای راه رفتن اسب که دو دست و دو پا با هم به نوبت برداشته و به زمین نـهاده می‌شـوند . **نک** : چارپاشنه .

اغـر) ←** ؛ ق) یورغـه /yurqә/ ؛ بـا) ←** ؛ آ) ←** ؛ع) یورغه /yorgә/ ؛ ت) یورغه /yoroqә/ ؛ اُک) ←(ت) ؛

یقد/yaqad/ (ق.مق) : یک کم – یک مقدار .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) یقد /yәqad/ ؛ ع) ←** ؛ ت) یـه کم /yekam/ ؛ اُک) ←** ؛

یقده/yaqadә/ (ق) : مقداری- کمی . **نک** : اتی .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) یقده /yәqadә/ ؛ ع) ←** ؛ اُک) ←** ؛

یک/yak/ (ص.ش) : یک .

اغر) ←** ؛ س) یک /yek/ ؛ ق) ←** ؛ با) یک /yәk/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) ←** ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) ←(س) ؛ اشر) ←** ؛ اُک) ←** ؛ پ) اوک /әvak/ ؛

یک اشکم/yak- әskәm/ (ا.مر/ق.مق) : ۱. مقیاس فرضی به اندازه‌ی یک شکم . ۲. مقیاس حجم در خوردن غذا .

اغر) ←** ؛ ب) یتّـه اشـکم /yәttә-әškәm/ ؛ س) یــک اشکم /yek- eškәm/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) اتّـه اشـکم /attә- әškәm/ ؛ آ) ۱.←(با) ، ۲. اتّه کــش /attә- kaš/ ؛ ن) اتّـه اشکم /attә әškam/ ؛ ع) یه اشکم /yә- әškәn/ ؛ قص) یــه – اشکم /yә- eškam/ ؛ ت) یه شکم /yә- šәkam/ ؛ اشر) یه اشکم /ya-eškam/ ؛ اُک) ←(ت) ؛

یک اشکم خون/yak- әskәm- xun/ (ا.مـر) : یـک شـکم خون – مقیاس اندوه و حسرت .

اغر) ←** ؛

یک انّا/yәk- annā/ (ص.مر) : یک اندازه – هم اندازه .

با) ←** ؛ آ) ←** ؛

یک او/yak- o/ (ا.مر) : آبیاری اوّل زمین و مزرعه .

اغر) ←** ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) یته او /yatә-o/ ؛

یک – او-دنـگ- او/yak- o-dang-o/ (ا.مـر) : انـدازه‌ی حجمـی از آب کـه بـرای بـه حرکـت در آوردن یـک دستگاه شالی کوبی به کار رود . **نک** : اتّا اورنگ او .

اغر) ←** ؛ س) یک سنگ او /yәk- sang- o/ ؛ ق) ←** ؛ با) ←** ؛ ن) یته اودنگ او /yate udang o/ ؛ ع) یه اودنگ او /ye odang ou/ ؛ قص) یه سـنگ او /yә- sang-o/ ؛ ت) یدنگ او /yedang ow/ ؛

یک باردی/yak- bārdi/ (ق) : یک مرتبه – ناگهانی . **نک** : جرنگانی .

اغر) ←** ؛ ق) یک واری /yek vāri/ ؛ ع) یدفه /yә dafә/؛

آوانوشت : (a - اَ) (ә - فتحه کوتاه) (e - اِ) (ā - آ) (u - او) (i - ای) (b - ب) (p - پ) (t - ت،ط) (s - ث،س،ص) (j - ج) (č - چ) (h - ح،ه) (x - خ) (d - د) (r - ر) (z - ز،ض،ظ،ذ) (ž - ژ) (š - ش) (f - ف) (q - ق،غ) (k - ک) (g - گ) (l - ل) (m - م) (n - ن) (v - و) (y - ی) (aw - اَو) (ow - او)

یک بار هاله/yek- bār- hālə/ (ا.مر) : مقیاسی جهت توزین - یک لنگه بار اسب یا قاطر .
س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) اتاً بار هاله /attā bār hālə/ ؛ ن) اتّه بارهاله /atte bār hālə/ ؛ ع) یه هاله /yə hālə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) یئه بار /yaə- bār/ ؛

یک بدو هاکردن/yako bedow hākordan/ (مص.مر) : مشاجره لفظی کردن .
آ) یک وده هاکردن /yək odə hākərdan/ ؛ ع) ←* ؛

یک بن/yak- ban/ (ا.مر) : یک بند خوانی - بخش کردن آواز که به طور معمول با یک مقام بزرگ و یک مقام کوچک همراه است . **نک** : اتابن .
اغر) ←* ؛ س) یک بند /yek- band/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ ع) یه بن /yəban/ ؛ قص) ←(س) ؛ اشر) ←* ؛

یک بند/yak- band/ (ا.مر/ق.ز) : ۱. پیوسته - مداوم . ۲. به اندازه‌ی یک باریکه آب جهت مشروب کردن زمین . ۳. یک کرت از زمین برنج‌کاری . **نک** : ات اولی .
اغر) ←* ؛ س) یک بند /yek- band/ ؛ ق) یک بن /yəkban/ ؛ با) ←* ؛ آ) یک بند /yək band/ ؛ ع) یه بن /yəban/ ؛ ت) یه بند /ye band/ ؛

یک - پا - بل/yak- pā- bel/ (ا.مر) : واحد حجم به اندازه‌ی: یک بیل زدن یا برداشتن یک بیل خاک .
اغر) ←* ؛ ن) یتّه پابل /yattə pābel/ ؛ قص) پابل /pā- bel/ ؛ ت) یه بیل سر /ye bilə sar/ ؛

یک پر/yak par/ (ا.مر) : رشد مرحله ای برنج .
ق) ←* ؛

یک پرش/yak pareš/ (ا.مر) : پرورش ماکیان در یک دوره که از زمان روی تخم نشستن تا بزرگ شدن جوجه‌ها طول کشد .
اغر) ←* ؛ ق) اتّا پر /attā par/ ؛

یک - پستان/yak - pəstān/ (ا.مر) : واحد حجم به ظرفیت یک لیفه‌ی شلوار .
اغر) ←* ؛ س) یک پستن /yek- pəston/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←* ، ۲.←(س) ؛ آ) اتّا پسّون /attā pəššun/ ؛ ن) ←* ؛

یک پشت/yak- pəšt`/ (ص.مر) : ۱. متّحد - باهم . ۲. سر راست و مستقیم.
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ ع) یه پشت /yə pəšt/ ؛

یک پلی/yak- pali/ (ا.مر/ق) : ۱. نیم رخ -یک پهلو . ۲. یک طرف بدن .
اغر) ←* ؛ س) یک پلی /yek- pali/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) یک پلی /yək pali/ ؛ آ) ←(با) ؛ ن) ←* ؛ ع) یه پلی /yə - pali/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) یه پلو /ye- palu/ ؛ اشر) یئه پل /yāə- pal/ ؛ |گ) ←* ؛

یک پلی دکتن/yək- pali- dakətən/ (مص.مر) : کنایه از: چپ افتادن - ساز مخالف زدن - یک دنده شدن .
اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) ۱.←* ، ۲. یک پلی دکتن /yək pali-dakətan/ ؛ ن) ←(آ) ؛ ع) یه پلی دکتن /yə pali dakəktan/ ؛ قص) ←(آ) ؛ ت) یه پلوکتن /yepalu katən/ ؛

یک په/yak- pe/ (ا.مر) : ۱. یک لنگه از جفت هر چیز . ۲. لنگه‌ی در .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یک په /yək . pə/ ؛ آ) اتا په /atte pəy/ ؛ ن) اته پی /atte pəy/ ؛ ت) یه پا /ye- pā/ ؛ اشر) یئه پا /yaə- pā/ ؛

یک په/yak- pe/ (ق.تک) : پیوسته - پیاپی .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یک په /yək pe/ ؛ ت) یه ریز /ye- riz/ ؛ اشر) یه سره /ya - sarə/ ؛

یکتا/yaktā/ (ص) : یکی - یک دانه - تک وتنها . **نک** : اتا .
اغر) ←* ؛ س) یتّا /yettā/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ن) یتاّ /yattā/ ؛ ع) یه ته /yetə/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) یه دانه /yedānā/ ؛ پ) اوکانک /əvakānak/ ؛

یکتا - دگه/yaktā- degə/ : یکی دیگر . **نک** : یه دیگر - یته دیر .
اغر) ←* ؛ ب) یتّا /yettā/ ؛ س) اتا دیگه /attā-digə/ ؛ ق) اتّا /attā/ ؛ با) ←(س) ؛ آ) اتّی /atti/ ؛ ن) اتّا دیر /atta deyar/ ؛ ع) یته دیر /yətə deyar/ ؛ ت) یکی دیگر /yeki digar/ ؛ اشر) یئکه دیگه /yəakə- digə/ ؛ |گ) یه دونه

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائم‌شهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

ده /yedo nə- də/ ؛

یک تپ/yak- təp/ (ا.مر) : ۱. یک ذرّه . ۲. یک قطره .

اغر) ← * ؛ ق) اتّاتپ /attā tep/ ؛ با) یک تپ /yək təp/ ؛ آ) اتّاتب /attā təp/ ؛ ع) یه تپّی /ye toppay/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) یئه تپو /yaə- teppu/ ؛

یک تپه/yak təppe/ (ا.مر) : ۱. یک ذره . ۲. یک قطره .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) اتّا تپّه /attā- təppə/ ؛ آ) ←(با) ؛ ع) یه چکه /yə čəkkə/ ؛ قص) یک – چکّه /yek - čekkə/ ؛ ت) یه تپه /ye toppə/ ؛

یک تنگ هکاردن/yak- tang - həkārdən/ (مص.مر) : یک پهلو دراز کشیدن .

اغر) ← * ؛

یک – تی/yak-ti/ (ا.مر) : اصطلاحی در پارچه بافی سنتی یعنی: از هر شکاف شانه یک رشته نخ عبور دادن .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ ع) یتی /yəti/ ؛

یک جایی/yak- jāei/ (ص.ش/ق) : ۱. شریکی . ۲. تمام – همه .

اغر) ← * ؛ س) یک جا /yek-jā/ ؛ ق) یک جا /yək jā/ ؛ با) ←(ق) ؛ ع) یه جا /yəjā/ ؛ قص) ←(س) ؛ ت) یه جا /yejā/ ؛ اک) ← * ؛

یک جگا/yak jegā/ (ق) : ۱. یک جا . ۲. دور هم .

ق) اتّا جا /attā jā/ ؛ ن) یتّه جینگا /yatte jingā/ ؛ ع) یته جا /yətə jā/ ؛ قص) یکجا /yək- jā/ ؛ ت) یه جا /yejā/ ؛

یک چر/yak-čar/ (ص.مر) : گوساله‌ی نر پنج ماهه .

ق) ← * ؛

یک – چک/yak- čak/ : ۱. دفعه‌ی اول– بار اول . ۲. فوری .

اغر) ← * ؛

یک – چنگ/yak- čang/ (ا.مر) : حجمی به اندازه‌ی یک مشت از هر چیز .

اغر) ← * ؛ ق) ← * ؛ با) ← * ؛ آ) اتّا چنگ /attā čang/ ؛ ن) تیه میس /yatə mis/ ؛ ع) یه چنگ /yə-čang/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ۱. یه چنگ /yečeng/ ، ۲. یه مشت /yeməšt/ ؛ اشر) یه – چنگ /ya- čang/ ؛

یک –چوبه/yək- čubə/ (ا.مر) :

در لغت، به معنی خیمه‌ی تک ستون است. در فرهنگ دهخدا نیز به خیمه‌ای که دارای یک چوب (ستون) است معنی شده است . در موسیقی مازندران، قطعه‌ای سازی و مراسمی مربوط به کشتی و مراسم جشن و سرور بوده و توسّط سرنا نواخته می‌شده است . یک چوبه در ردیفِ ریز مقامات است.

یک - چین/yak- čin/ (ا.مر) : چین اول–برداشت اوّل محصول.

اغر) ← * ؛ س) یک چین /yek- čin/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←(س) ؛ ع) اوّل چین /avvalə-čin/ ؛ ت) یه – چین /ye- čin/ ؛ اشر) یه– چین /ya-čin/ ؛

یک – خالم/yak- xāləm/ (ا.مر) : مقیاس سطح. زمینی باریک با عرضی که گاو شخمی با خیش بتواند در آن دور زند.

اغر) ← * ؛ س) یک خالم /yek- xāləm/ ؛ ق) ← * ؛ با) یک فلم /yək- fələm/ ؛ ن) یتّه فلم /yattə feləm/ ؛

یک خله/yak xalə/ (ق.مق) : ۱. خیلی . ۲. مقدار زیاد .

اغر) ← * ؛ ق) خله /xāle/ ؛ آ) ۱. اتّا خله /attā xalə/ ، ۲. خله /xale/ ؛ ن) یتّه خیله /yattə- xəyle/ ؛ ع) خله /xalə/ ؛ قص) یه خله /yə - xalə/ ؛

یک دال/yak dāl/ (ص.مر) : بز یا گوسفندی که یک پستانش شیر دهد .

اغر) ← * ؛ س) یک دال /yək- dāl/ ؛

یک در بند/yak dar band/ (ا.مر) : یک اتاق .

اغر) ← * ؛ ق) اتّا در /attā dar/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) یه درخنه /yədar xonə/ ؛ قص) یه خنه /yə- xenə/ ؛ ت) یه در /ye- dar/ ؛

یک در یک/yak- dar- yak/ (ق/ص) : بطور ناگهانی– یک دست.

اغر) ← * ؛ س) یک در یک /yek- dar- yek/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ۱.←(س) ، ۲. یک اندریک /yek.andar.yər/ ؛ آ) یک دریک /yək andar yək/ ؛ ن) ← * ؛ ع) ← * ؛ قص) ← * ؛ ت) یه دریک /yedar yek/ ؛ اشر) یک در یک /yaək- dar- yaək/ ؛ اک) ← * ؛

یک دفه/yak- dafə/ (ق.ز) : یک دفعه- به طور ناگهانی- ناگهان- یک بار .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) ←* ؛ آ) یک دفه /yək dafə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یه دفه /yə dafə/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) یک دفه /ya- dafə/ ؛ اگ) یه وار /ye- vār/ ؛

یک دنده/yək dandə/ (ص.مر) : کنایه از : لجوج - کله شق- متکبر .

اغر) یک دنده /yak- dandə/ ؛ س) ←(اغر) ؛ آ) ←* ؛ ع) یه دنّه /yədannə/ ؛ قص) یه دنده /yə dandə/ ؛ ت) ←(قص) ؛ اشر) یه دنده /ya - dandə/ ؛

یک دو/yəkodə/ (ا.مص) : مشاجره ی لفظی - یک و دو کردن . **نک** : بئوت نئوت .

اغر) ←* ؛ س) یکدو /yekodo/ ؛ ق) یکاد /yəkādə/ ؛ آ) یک و دو کردن /yək-o-du kardan/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یک و دوها کردن /yako do hakordan/ ؛ ت) یک و دو /yekodo/؛

یک - دوش/yak - duš/ : یک طرف - یک سمت .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یک دوش /yəkduš/ ؛ ن) یته دوش /yate- duš/ ؛ ع) یه دوش /yə-duš/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) یه دوش /ye-duš/ ؛ اشر) یه - دوش /ya- duš/ ؛

یک - دیم/yek- dim/ (ا.مک) : از توابع شیرگاه سوادکوه .

یک - دیم/yak-dim/ (ص.مر/ا.مص) : ۱. یک سو- یک طرف- یک دسته. ۲. هم کاسه. ۳. به طور مستمر . **نک** : اتّا دیم - اتّه ور .

اغر) ←* ؛ ب) یک دیم /yək - dim/ ؛ س) ←(ب) ؛ ق) ←* ؛ با) ←(ب) ؛ آ) ←(ب) ؛ ن) ←* ؛ ع) یه دیم /yedim/ ؛ ت) ←(ب) ؛ اگ) ←(ت) ؛

یک دیم/yək- dim/ (ا) : ۱. حالتی از خفتن و دراز کشیدن . ۲. به پهلو خوابیدن .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛

یک - رسن/yak- rasən/ (ا.مر) : معادل چهار متر مربع از مساحت زمین که در موقع فروش علوفه ی کاشته شده به این مقیاس محاسبه می گردد.

اغر) ←* ؛

یک رنگ/yak- rang/ (ص.مر) : بی ریا - صاف و ساده -صمیمی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یک رنگ /yek rang/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یه رنگ /yə -rang/ ؛ قص) یه رو /yə - ru/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) یه - رنگ /ya-rang/ ؛

یک سر/yak- sar/ (ق.تک) : ۱. یک ریز - پیاپی . ۲. هم کاسه.

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یک سر /yək sar/ ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ ع) یه -سر /ya-sar/ ؛ ت) یه ریز /yeriz/ ؛ اشر) ←(ع) ؛ اگ) ←(اشر) ؛

یک -سرده- گوش/yak-sar- də-guš/ (ا.مر) : ۱. اجنّه- موجودی خیالی برای ترساندن بچه ها. ۲. کنایه از: آدمی زاد. **نک** : آنانی .

اغر) ←* ؛ س) یک سر دگوش /yək-sar-də gus/ ؛ ق) ←(س) ؛ با) ←* ؛ آ) ←(س) ؛ ن) ←* ؛ ع) یک -سر - دوگوش /yək-sar-doguš/ ؛ قص) ← ؛ ع) ؛ ت) یه سر دوگوش /yesardoguš/ ؛ اگ) ←(ت) ؛

یک -سره - رو/yak-sarə-ru/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه ی لفور سوادکوه .

یک سرین/yak sərin/ (ا.مر) :

یکی از فنون کشتی محلی است. پس از اعلام شروع بازی توسط میان‌دار و گلاویز شدن دو کشتی گیر، حریف چابکتر پای چپ خود را عقب می‌کشد و پای راستش را با سرعت به جلو می‌آورد .سپس با قدرت دستها، سینه‌ی طرف مقابل را به سمت خود می‌کشد. کشتی‌گیر مقابل در صورتی که به زمین بیفتد سعی می‌کند، دست و پای خود را روی زمین قرار دهد، ولی فن زننده که با دو دست به شال او چنگ زده، وی را به طرف جلو می‌راند تا تعادلش به هم خورده و در اثر سرعت زیاد نتواند به حرکت چهار دست و پا ادامه دهد و ضربه شود. جهت بدل زدن در این فن، حریف مقابل باید وقتی یک سرین yaksərin شد، تمام بدن خود را به سمت راست فن زننده آورده و با دست راستش، گردن حریف را به عقب فشار دهد تا از قدرت او بکاهد.

یک سنگ/yak- sang/ (ق.مق) : مقدار آبی که یک سنگ

←*) ارجاع به مدخل ، **←**) ارجاع به ، **اغر**) استرآبادغربی ، **ب**) بهشهر ، **س**) ساری ، **ق**) قائمشهر ، **با**) بابل ، **آ**) آمل ، **ن**) نوشهر ، **ع**) عباس‌آباد ، **قص**) قصران ، **ت**) تنکابن ، **اشر**) استرآبادشرقی ، **گ**)گیلی ، **پ**)پهلوی ، **باس**) باستانی ، **او**) اوستایی.

آسیاب را بگرداند .

اغر) ←* ؛ س) یک سنگ /yek-sang/ ؛ ق) ←* ؛ با) ←(س) ؛ آ) اتّا اودنگ او /attā udang u/ ؛ ن) ←* ؛ع) یه سنگ /yə -sang/ ؛ قص) ←(ع) ؛ اشر) یه سنگ /ya-sang/ ؛ |ک) ←(ع) ؛

یک ـسون/yak- sun/ (ق) : ۱. یک سو – یک طرف. ۲. کنایه از: صاف شدن هوا . ۳. همانند . **نک** : اتا دیم و یک دیم .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) یک سون /yək sun/ ؛ آ) ←* ؛ ن) یک سو /yak su/ ؛ع) یه سو /yə su/ ؛ ت) یه سو /yesu/ ؛ اشر) ←* ؛ |ک) ←* ؛

یکشوب/yek- šub/ (ا.مک) : از توابع بابل کنار بابل .

یک ضرب/yak- zarb/ (ق) : یکباره– یک‌دفعه .

اغر) ←* ؛ س) یک ضرب /yek-zarb/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) یک ضرب /yək zarb/ ؛ ن) ←* ؛ع) یه ضرب /yə-zarb/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) یه ضرب /yaə zarb/ ؛ |ک) ←* ؛

یک فرا/yək- fərā/ (ا) : دوره‌ای کمتر از ده روز که کرم ابریشم برگ‌های ریز توت را می خورد .

با) ۱.←* ، ۲. یک پرا /yek- pərā/ ؛

یک - قالنجک او/yak- qālənjək-o/ (ق.مق) : حجم آب به اندازه ی یک قلوپ .

اغر) ←* ؛ قص) یه قرت او /yə qortou/ ؛ اشر) یه قلاّچ /ye qollāc/ ؛

یک قیلان بکشـین/yak-qaylān-bakešiyən/ (مص.مر) : کنایه ا ز : مدت کوتاه – چند لحظه – زمانی اندک .

اغر) ←* ؛ س) یک قلین بکشین /yek-qalyon-bakšiyən/ ؛ ق) اتّا قیلون /attqaylun/ ؛ ن) اتّه قلین بکشیین /atte.qalyon bakešiyan/ ؛ قص) یه قلین بکشین /yəqalyon-bakšiyan/ ؛ اشر) یه قلیان بکشیین /yaəqalyān- bakesiyən/ ؛

یک - کپّلی/yak-kappəli/ (ق.حا/ا.مر) : سواری یک نفره . **نک** : یک پشتی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) یک کبلی /yak kabli/ ؛ع) یک کفلی /yə-kafali/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛

یک کش/yak-kāš/ (ق/ ص.مر) : ۱. یکباره – یک دفعه . ۲. یک دنده – کله شق .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) اتّاکش /attā kāš/ ؛ ن) ←* ؛ع) یه کش /yekaš/ ؛ ت) ←(ع) ؛ |ک) ←(ع)؛

یک- کفتل-را/yak- kaftel-rā/ (ق.مک) : ۱. مقدار فاصله‌ی ایجاد شده در اثر پرتاب چوب یا سنگ . ۲. کنایه از: راهی کوتاه .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) اتّا کفتل /attā kaftel/ ؛ ن) یک کاج را /yak kaj rā/ ؛ع) یه گالی را /yə gāli rā/ ؛

یک کل/yak kel/ (ا.مر) : ۱. شخم اول . ۲. کنایه از: آدم یک دنده .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ع) یه کل /yə kəl/ ؛ قص) یک - کل /yek- kel/ ؛ ت) یه کل /ye - kel/ ؛ |ک) پور کنی /pur - kani/ ؛

یک کل/yak- kal/ (ص.مر) : گاو یک شاخ .

اغر) ←* ؛ س) یک کل /yek- kal/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یک کل /yək kal/ ؛ ن) ←* ؛ع) یه کل /yə kal/ ؛ قص) یه شاخ /ye-šāx/ ؛ ت) ←(قض) ؛ |ک) ←(قض) ؛

یک کل لفا/yak kal ləfā/ (ا.مر) : چوبی تک شاخک که در خرمنگاه برای زیر و رو کردن خوشه‌ها استفاده کنند.

اغر) یک کل لیفا /yak- kal - lifā/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) لفا /lefā/ ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛

یک کلّه/yak kallə/ (ق .ز) : یک باره – ناگهان – کنایه از: یکسره تا مقصد راه پیمودن .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یک کلّه /yək kallə/ ؛ ن) ←* ؛ ع) یه کله /yə kallə/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) ←(ع) ؛ |ک) ←* ؛

یک کلّه تو/yak- kallə- to/ (ا.مر) :

از فنون کشتی محلّی است. پس از اعلام آغاز مبارزه توسط میان‌دار و درگیر شدن دو حریف با یکدیگر اگر یکی از دو کشتی‌گیر سعی کند پاها و باسن خود را عقب نگاه دارد تا طرف مقابل نتواند او را (یک کنده)کند، در این صورت

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (c̄ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

شخصی که می‌خواهد فن بزند فوری یک کلّه تو yakkallәtoمی‌کند یعنی شانه‌ی سمت چپ خود را پس زده و با نیروی گردن و دستها، حریف را به طرف چپ خود پرت می‌کند، در این صورت حریف روی زمین می‌نشیند و بازنده‌ی کشتی محسوب می‌گردد. اگر شخص یک کلّه تو شده بر زمین نیفتد، سعی می‌کند بلافاصله همین فن را در مقابل حریف بکار برد. در واقع این عملکرد، واکنشی برای آن فن محسوب می‌شود .

یک کم/yak- kam/ (ق.مق/ا.مک) : ۱. مقداری- مقدار کم . ۲. روستایی در قائم‌شهر . ۳. نام روستایی در منطقه نرم آب دوسر ساری .
اغر) ←* ؛ *ب)* ←* ؛ *س)* ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* ←* ؛ *آ)* اتا کمه /attā kame/ ؛ *ع)* یه کم /yә-kam/ ؛ *قص)* ←(ع) ؛ *ت)* ←(ع) ؛ *اشر)* یه - کم /yaә- kam/ ؛ *|گ)* ←* ؛

یک - کند/yak- kand/ (ا.مر) :
از فنون کشتی محلّی است. ابتدا میان‌دار آغاز بازی را اعلام می‌کند، سپس دو کشتی‌گیر دست در شال‌های یکدیگر می‌اندازند و آن کسی که چالاک‌تر است حریف را مقابل خود می‌کشد ، بطوری‌که پای چپ نفر مقابل روی دامن و شکم طرف یک کند yak–kand کننده قرار گیرد. ولی شخصی که یک‌کند روی او انجام شده سعی می‌کند او را دکند dәkand کرده، به زمین زند. یعنی پای چپ خود را به زمین می‌گذارد بطوری‌که بر سینه و پشت فرد مقابل مسلط شود و بتواند او را بدون زحمت یک سرین yakšerin کرده و پشت او را به خاک بمالد. در صورتی‌که نفر اول یعنی یک کند yak kand کننده بدل نخورد سعی می‌کند تعادل حریف را به هم بزند که در این حالت کمتر دمر می‌افتد و بیشتر به حالت کنده kondә در می‌آید. یعنی دو دست و دو زانوی او بر زمین قرار می‌گیرد که در این صورت فرد مسلط، او را کنده kondә می‌کشد که ممکن است کنده‌ی چپ یا کنده‌ی راست باشد.

یک کوم/yak- kum/ (ا.مر) : ساختمانی که شیروانی آن شیبی یک سویه دارد .
اغر) ←* ؛ *س)* یک دیم /yek- dim/ ؛ *قص)* یک شیب /yә- šib/ ؛

یک کینگه/yek- kingә/ (ا.مر) : حالتی از نشستن . نک : یک کیتگه .

آ) کنیگه سر هنشیتن /kingә sar hәništan/ ؛

یک کینگی/yәk- kingi/ : نشستن روی یک طرف باسن .
ب) یک کینگه /yәk- kingә/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

یک گاریه/yak-gārcyә/ (ق) : یک باره، یک مرتبه .
اغر) ←* ؛ *آ)* یباره /yәbārә/ ؛

یک - گال/yak-gāl/ (ق.ز) : گاهی - زمانی .
اغر) ←* ؛ ق) اتّا گل /attā gәl/ ؛ *آ)* ۱. گل به گل /gәl bә gәl/ ، ۲. اتّا گل /attā-gәl/ ؛ *ع)* یه وخته /yә vaxtә/ ؛ *ت)* یه گل /yegal/ ؛

یک- گلّه -- دار/yak-gallәh-dār/ (ص.فا) : ۱. کسی که یک گوسفند در رمه دارد . ۲. هر چیز جداگانه‌ای که در یک مجموعه باشد . **نک** : چکنه .
ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛

یک گلی/yak-gali/ (ا.مص) : یک نفس آواز خواندن .
اغر) ←* ؛ *س)* یک گلی /yek- gali/ ؛ ق) ←* ؛ *آ)* اتّا گلی /attā-gali/ ؛ *ن)* ←* ؛ *ع)* ←* ؛ *قص)* یه گلی /yә- gali/ ؛ *ت)* یه گلو /yә- galu/ ؛ *|گ)* یه گولی /yә- gowli/ ؛

یک - گلی - آواز/yak- gali-āvāz/ (ا.مر) : اصطلاحی که توسّط آن کسی را به خواندن آواز دعوت نمایند .
اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ *با)* اتّا گلی /attā gali/ ؛ *آ)* ←(با) ؛

یک لـله/yәk lalә/ (ا.مر) : واحد اندازه گیری برابر با: چهار ارش به علاوه‌ی چهار انگشت . **نک** : ارش .
با) ←* ؛

یک لینگه/yәk - lingә/ (ا.مص) : ۱. حالتی از نشستن . ۲. یک لنگه از بار حیوان .
ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛

یکم/yәkam/ (ق.مق) : مقدار کم . **نک** : ات کم - انک .
ق) ←* ؛ *آ)* ←* ؛ *ن)* یتّه کمه /yattә kamә/ ؛ *ع)* یه کم /yәkam/ ؛ *قص)* ←* ؛ *ت)* یه کم /yekam/ ؛ *اشر)* یه - کم /ya kam/ ؛ *|گ)* ←* ؛

یک - من/yәk- mәn/ (ا.مک) : مرتعی در حوزه‌ی کارمزد سوادکوه .

یک وجـه/yak-vajә/ (ص.مر) : کنایه از: کودک زبر و

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائمشهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی .

زرنگ .

اغر) یک وجه /yek- vejə/ ؛ س) یک وجه /yak- vəjə/ ؛ ق) اتّاوجه /attā vəjə/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) ←* ؛ع) یـه وجـه /yə-vəje/ ؛ قص) یـه وجـب /yə- vəje/ ؛ ت) یـه وجـه /yevejə/ ؛ |ک) ←* ؛

یک - وجین/yak- vəjin/ (ا.مر) : وجین اول .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یک وجین /yək vəjin/ ؛ ن) ←*؛

یک ور/yak- var/ (ص.مر) : ١. یک پهلو. ٢. یک طـرف - یک سمت . ٣. کنایه از: ناراحت بودن از کسی.

اغر) ←* ؛ س) یک ور /yek- var/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) یک ور /yək var/ ؛ ن) ←* ؛ع) یـه ور /yəvar/ ؛ ت) یـه ور /yevar/ ؛ اشر) یه ور /yaəvar/ ؛ |ک) ←* ؛

یک وری/yak- vari/ (ص.مر/ا.مـر) : ١. کـج - اریـب . ٢. کنایه از: آلونک محقّر .

اغر) ←* ؛ س) یک وری /yek- vari/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یـک وری /yək vari/ ؛ ن) ←* ؛ع) یه وری /yə-vari/ ؛ قص) ←(ع) ؛ ت) یه وری /ye- vari/ ؛ اشر) یه- وری /yāəvai/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

یک وری کومه/yak vari kumə/ (ا.مر) : کنایه از : آلونک و خانه‌ی محقّر .

اغر) ←* ؛ ق) یک کل کمیه /yək kalə kimə/ ؛ ن) یـک وری کیمه /yak vari kimə/ ؛ اشر) یه ور ی - کومــه /yaə vari- kumə/ ؛

یکول/yekol/ (ص.مر) : یک دنده- کلّه شق - لجوج .

ع) یه کتی /yə kati/ ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

یکّه بخردن/yakkə boxordan/ (مص.مر) : جا خوردن .

ع) ←* ؛

یکّه - چو/yakkə- ĉu/ (ا.مر) : **نک** : تاپل .

یکّه شناس/yakkə- šənās/ (ص.فا) : به کودکی گویند کـه تنها با مادرش یا فردی آشـنا خـو گرفتـه و در آغـوش دیگران به گریه افتد .

اغر) ←* ؛ س) یکّه شناس /yekkə- šenās/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ع) ←* ؛ قـص) ←(س) ؛ ت) یکّــه شناس /yekkə šənās/ ؛ اشر) یکّه - شناس /yakke- šenās/

؛ |ک) ←(ت) ؛

یک -هندی/yak- həndi/ (ق.مق) : مقدار کمی .

اغر) ←* ؛ع) اندیی /andəyay/ ؛ |ک) یـه مینـی /yə mini/ ؛

یکّه -یکّه/yakkə- yakkə/ (ق.ز) : ١. گاهی اوقات . ٢. تک تک .

اغر) ←* ؛ ق) تک تک /tak tak/ ؛ آ) یک یک /yək yək/ ؛ ن) ←* ؛ع) یته یته /yətə yətə/ ؛ ت) یکی یکی /yeki- yeki/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

یکی چی/yaki- ĉi/ : یک چیز- چیزی .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ با) اتا چـی /attā ĉi/ ؛ آ) ←(با) ؛ع) یه چی /ye-ĉi/ ؛ قص) یک چیزی /yek- ĉizi/ ؛ ت) ←(ع) ؛ اشر) یه - چی /ya- ĉi/ ؛ |ک) ←(اشر) ؛

یک یـک/yək- yək/ : واحـدی برابـر بـا هـم در تقسـیم تولیدات کشاورزی، در نظام تولیدی ارباب رعیتی برابـر با: یک یکم فارسی .

اغـر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ بـا) ←* ؛ آ) ←* ؛ |ک) ←* ؛

یک - دست/yag- dast/ (ص.مر) : یک دست - هماهنگ - از یک نوع .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) یک دسـت /yək- dast/ ؛ ق) یک دس /yek das/ ؛ آ) یک دس /yək das/ ؛ ن) یکد س /yak das/ ؛ع) ←(آ) ؛ قص) ←(ق) ؛ ت) یه دس /ye das/ ؛ |ک) ←(ت) ؛

یک - راست/yag- rāst/ (ق/ص.مر) : مستقیم .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یگ راس /yəg rās/ ؛ ن) یک راسـت /yak rast/ ؛ع) یـه راس /ye rās/ ؛ ت) ←(ع) ؛ |ک) ←(ع) ؛

یک - سیب/yəg- sib/ (ق.مق) : اندکی - بسیارکم .

ب) ←* ؛

یک - گال/yag- gāl/ (ق.ز) : ١. گاهی - زمانی . ٢. یـک بار .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) اتّا گل /attā gəl/ ؛ آ) ←(ق) ؛

آوانوشت : (a = اَ) (ə = فتحه کوتاه) (e = اِ) (ā = آ) (u = او) (i = ای) (b = ب) (p = پ) (t = ت،ط) (s = ث،س،ص) (j = ج) (ĉ = چ) (h = ح،ه) (x = خ) (d = د) (r = ر) (z = ز،ض،ظ،ذ) (ž = ژ) (š = ش) (f = ف) (q = ق،غ) (k = ک) (g = گ) (l = ل) (m = م) (n = ن) (v = و) (y = ی) (aw = اَو) (ow = او)

یـــگن/yagən/ (ص) : ۱. گردن کلفـت . ۲. شـمرده . ۳. حسابی - چیز خوب .

اغر) ←* ؛

یگن - یگن/yagən- yagən/ (ا.مـص/ص.مـر) : ۱. درشـت گویی . ۲. قابل توجّه .

اغر) ←* ؛

یل/yal/ (ا/ص) : ۱. نوعی نیم تنـه‌ی زنانـه . ۲. پـهلوان و نیرومند .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

یل/yəl/ (ص فا) : ۱. پسوند فاعلی به معنـی: گذارنـده. ۲. آن که چیزی را می‌نهد یا می‌گمارد .

ب) ←* ؛ س) ←* ؛

یلاق/yelāq/ (ا) : ییلاق - کوهستان .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یلاق /yəlāq/ ؛ *قص)* ←* ؛ ت) ←* ؛ *اشر)* ←* ؛ گ) ←* ؛

یلخی/yəlxi/ (ص) : ۱. وحشی - اسب سرکش و رام نشده -رمه‌ی اسبان وحشی . ۲. کنایه از: آدم افسار گسیخته و بی بندوبار . **نک** : الخی .

اغر) ←* ؛ ب) ←* ؛ س) ایلخی /ilxi/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) الخی /əlxi/ ؛ ن) ←(س) ؛ ع) الخی /elxi/ ؛ ت) ←(س) ؛ *اشر)* ۱. ←* ، ۲. یلخی - اسب /yəlxi- asb/ ؛ گ) ←*؛

یلخـی - وان/yəlxi- vān/ (ص.مـر) : نگهبـان و مراقـب اسب‌های رام نشده .

اغر) ←* ؛ ق) ایلخی بـون /ilxi - bun/ ؛ آ) الخـی بـون /əlxi bun/ ؛ ن) ایلخی وون /ilxi - vun/ ؛ *قص)* الخی چی /elxi - či/ ؛

یلس/yaləs/ (ا.مک) : روستایی از فیروزجاه بابل .

یلنگی/yaləngi/ (ص.مر) : یک پایی-با یک پا .

اغر) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) یـک لینـگی /yək- lingi/ ؛ ن) یک لینگی /yak lingi/ ؛ ت) یه لنـگی /yeləngi/ ؛ *اشر)* یه - لنگی /yəə - langi/ ؛ گ) ←(ت) ؛

یله/yalə/ (ص) : ۱. آدم هرزه‌گرد- ول‌گرد. ۲. سـرگشـته . **نک** : الندرو چلندر - اجن .

اغر) ←* ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛ *اشر)* یله /yələ/ ؛

یله - گرد/yalə - gard/ (ص.فا) : هرزه‌گرد- ول‌گرد .

اغر) ←* ؛ س) یله گرد /yalə - gerd/ ؛ ق) ←(س) ؛ ن) یله ورها /yalə - varhā/ ؛

یله هادان/yalə - hādān/ (مص.مر) : ۱. تکیـه کـردن . ۲. رها کردن .

آ) یله هادائن /yalə hādāan/ ؛ ع) ←* ؛

یمان/yəmān/ (ا/ش.ج) : بیماری زخم و ورم مفـاصل در حیوانات- به صورت کنایی: به عنوان نفرین بکار رود .

اغـر) ←* ؛ س) یمـن /yamon/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یمـان /yamān/ ؛ ن) ۱.←(آ) ، ۲. یمـام /yamām/ ؛ ع) ←(س) ؛ *قص)* ←(آ) ؛ *اشر)* ←(آ) ؛

ینده/yande/ (ق.مق) : این قدر- این مقدار - این اندازه .

ق) ←* ؛ آ) ۱. انـه /anne/ ، ۲. اینّـه /iyanne/ ؛ ع) انـده /andə/ ؛ *قص)* ینّه /yannə/ ؛ ت) این اندی /inendi/ ؛

ینگه/yəngə/ (ا) : باجناق- هم ریش - هـم زلـف -سـاق دوش .

آ) با جا /bājā/ ؛ *اشر)* ←* ؛

یوئر/yoar/ (ا) : کار دسته جمعی، بدون دریافت مزد . **نک** : کایر.

ب) کایر /kāyər/ ؛ *اشر)* ←* ؛

یوج/yowj/ (ا.مک) : از توابع سه‌هزار تنکابن .

یور/yur/ (ا/ق.مک) : ۱. بیرون . ۲. آن سوی . **نک** : بریم .

س) یور /yor/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ←* ؛ ن) ←* ؛

یور - خمن/yur - xaman/ (ا.مک) : نام مرتعی در آمل .

یورسیا کلا/yur - siyā- kəlā/ (ا.مک) : روسـتایی از توابـع کتاب بابل .

یورغه/yorqə/ (ا) : چهار نعل رفتن اسب .

اغر) یرغه /yərqə/ ؛ آ) یغره /yəqrə/ ؛ ع) ←* ؛

یورمله/yur- malə/ (ا.مک) : روستایی از کتاب بابل .

یورنه/yurnə/ (ا.مک) : از توابع ولوپی سوادکوه .

یور هاکردن/yur- hākerden/ (مـص.مـر) : رد کـردن - عبور کردن .

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، **اغر)** استرآبادغربی ، **ب)** بهشهر ، **س)** ساری ، **ق)** قائم‌شهر ، **با)** بابل ، **آ)** آمل ، **ن)** نوشهر ، **ع)** عباس‌آباد ، **قص)** قصران ، **ت)** تنکابن ، **اشر)** استرآبادشرقی ، **گ)**گیلی ، **پ)**پهلوی ، **باس)** باستانی ، **او)** اوستایی.

ب) یور بوردن /yor-burdən/ ؛ س) یرها کردن - /yor hākerdən/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یور بوردن /yur bavərdan/ ؛ ن) یور بوردن /yur - burdan/ ؛ ت) رت هکردن /rat- hakərdən/ ؛

یوری مرغ/yori –mərq/ (ا.مر) : نوعی اردک وحشی با سر قهوه‌ای رنگ .

با) ←* ؛

یوز/yuz/ : یوز پلنگ .

یوز – گنجه/yuz – ganjə/ : فالاروب گردن سرخ که نام پرنده‌ای است .

اغر) ←* ؛

یوش/yuš/ (ا.مک) : محلّ تولّد علی اسفندیاری مشهور به نیما یوشیج، پدر شعر نو ایران که مدفن او نیز در همین روستاست . مقبره‌ی نیما یوشیج.



یوش

یوشیج/yušij/ (ص.نس) : ۱. اهل یوش . ۲. نام مستعار پدر شعر نوین ایران «علی اسفندیاری» معروف به نیمایوشیج.

ن) ←* ؛

یه/ya/ : یک .

اغر) ←* ؛ ب) یتّه /yəttə/ ؛ ق) یک /yək/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ع) ←* ؛ ت) ←(ق) ؛

یه/yə/ : هنگامی بکار رود، که واژه‌ی قبل همراه با کسره‌ی اضافی ملکی باشد. مثلاً: آمی یه (مال ماست).

ب) ←* ؛

یه- آموج/ye – āmuj/ (ص.مر) : به گاو نری گویند که یک سال تجربه‌ی شخم کردن زمین را دارد .

ت) ←* ؛

یه اسّه گردان او/ye asse gardān ow/ (ا.مر) : مقدار آبی که آسیاب را به گردش وادارد. . **نک** : یک سنگ او .

ت) ←* ؛

یه افاگی/yə - afāgi/ (ق.مق) : یک کمی – اندکی .

یه اودنگ گاردن/yə -odang gārden/ (ا.مر/ص.فا) : اندازه آبی که برای به حرکت در آوردن یک دستگاه دنگ آبی کفایت کند .

ع) ←* ؛

یه اولی/ye uli/ (ا.مر) : ۱. به اندازه‌ی یک باریکه آب جهت یک بار مشروب ساختن زمین . ۲. یک کرت از زمین برنج کاری .

ق) ←* ؛ آ) اتا اولی /attā uli/ ؛ ع) ←* ؛

یه – باد/yə- bād/ (ص) : تراز – در یک ردیف – هم ردیف .

ب) ۱.←* ، ۲. یه – بد /yə- bod/ ؛ س) هم باد /ham - bād/ ؛ آ) یک باد /yək – bād/ ؛

یه باله سر/yə - bāle sar/ (ا.مر/ ق.مق) : واحد اندازه‌گیری جهت تعیین مقدار. مثل: مقدار هیزمی که میان بازوی خم شده جا ی گیرد .

آ) ←* ؛ ع) ←* ؛

یه – پریکی/yə- perikay/ (ق.مق) : اندکی – مقداری – کمی .

ق) پریک /pərik/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) یته پریک /yatə pərik/ ؛ ع) ←* ؛ قص) پنیک /penik/ ؛ ت) یه پتکی /ye pətəkey/ ؛

یه پریه لوشه/ye parye lowše/ (ص.مر) : کنایه از : آدم بد لباس .

ت) ←* ؛

یه - پلو/ye - palu/ (ص.مر) : یک پهلو .

اغر) یک پلی /yak - pali/ ؛ ق) ←* ؛ آ) ۱. اتّاپلو /attā palu/ ، ۲. اتّا پلی /attā pali/ ؛ ن) یک پهلو /yak pahlu/ ؛ ع) یه پلی /yə pali/ ؛ ت) ←* ؛ اشر) یه - پلو /yaə - palu/ ؛ |گ) ←* ؛

یه - پلوکت/ye - palu - kat/ (ص.مف) : ۱. یک دنده . ۲. کج .

آ) یک پلو دکت /yək palu dakət/ ؛ ن) یک دنده /yak dandə/ ؛ قص) ←* ؛ ت) یه پلو کته /yə palu - katə/ ؛

یه پنیک/ye - penik/ (ق.مق) : یک کمی . **نک** : یتپو .

آ) اتّا تپیک /attāpətik/ ؛ قص) ←* ؛

یه پوس/ye - pus/ (ا.مر) : یک بار کامل .

آ) اتّا پوس /attā pus/ ؛ قص) ←* ؛

یه پوس کتک/yə pus kotak/ (ا.مص) : تنبیه کامل .

آ) اتا پوس کتک /attā pus kotak/ ؛ ع) ←* ؛

یه - پوش/yə - puš/ (ق.مق) : یک بار .

یه پی/ye pay/ (ا.مر) : از انواع بازی .

ت) ←* ؛

یه - تپّو/yə - teppu/ (ق/ا.مک) : ۱. مقدار کمی - اندکی . ۲. روستایی در قائم‌شهر . ۳. روستایی از نرم آب دوسر ساری . **نک** : اتو .

ت) یه تپّی /ye toppay/ ؛ اشر) ۱. یه تپّو /ya - təppu/ ، ۲. ان - تپّو /an - təppu/ ؛

یه - تیش/yə - tiš/ (ا.مص) : مستقیم به طرف کسی رفتن.

آ) تیشت /tišt/ ؛ ن) یک تیش /yak- təyš/ ؛ ع) به تیش /bə - tiše/ ؛ ت) ←* ؛

یه دفه/yə - dafə/ (ق) : یکباره- ناگهانی .

ع) ←* ؛

یه - دنگ - او/yə -dang - ow/ (ا.مر) : اندازه آبی که برای به حرکت درآوردن یک دستگاه شالی‌کوبی به کار رود .

ق) ←* ؛ آ) اتا اودنگ او /attā- udang - u/ ؛ ن) یته اودنگ او /yatə - undang - o/ ؛ ع) ←* ؛ ت) یه دنگ او /ye dang ow/ ؛ |گ) ←* ؛

یه - دیم/yə - dim/ (ا.مر/ص.مر) : یک طرف- یک سویه - یک طرفه .

اغر) یک دیم /yak - dim/ ؛ س) یک دیم /yek - dim/ ؛ ق) ←(س) ؛ آ) اتّا دیم /attā - dim/ ؛ ن) ←(اغر) ؛ ع) ←* ؛ ت) یه دیم /ye dim/ ؛ |گ) ←* ؛

یه دیم هاکردن/yə dim hākordan/ (مص.مر) : ۱. یک طرفه کردن . ۲. فیصله دادن .

ع) ←* ؛

یه - رج/ye - rač/ (ق/ص.مر) : ۱. یک بار- یک دفعه . ۲. ردیف . **نک** : اتّا کشی .

اغر) یک رج /yak - raj/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یک رج /yək raj/ ؛ ن) یته رج /yatə - raj/ ؛ ع) ←* ؛ قص) یکّه رج /yekke - raj/ ؛ ت) ۱.←* ، ۲. یه - لایه /ye - layə/ ؛ |گ) ←* ؛

یه - رک/yə -rək/ (ا.مص) : بستن احشام . **نک** : اورک .

ب) اورک /orək/ ؛ ق) اورک /urək/ ؛ آ) ارک بزوئن /ərə kbazuan/ ؛ ع) اورک /orak/ ؛ ت) اورک /orek/ ؛ اشر) ←* ؛ |گ) هوریک /hurik/ ؛

یه - سر - دگوش/yə-sar-də-guš/ (ص.مر) : موجودی خیالی برای ترساندن بچه‌ها .

اغر) ←* ؛ ب) یک سر دگوش /yək-sar-dəguš/ ؛ س) یه سرد گوش /yə - sar - de - guš/ ؛ ق) ←* ؛ آ) یک سر دگوش /yək sar do guš/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ |گ) ←* ؛

یه - سنگ او/ye - sang - o/ (ق.مق/ا.مر) : مقدار آبی که یک سنگ آسیاب را بچرخاند .

اغر) یک سنگ او /yak - sang - o/ ؛ ق) اتّا اودنگ او /attā

←*) ارجاع به مدخل ، ←) ارجاع به ، اغر) استرآبادغربی ، ب) بهشهر ، س) ساری ، ق) قائم‌شهر ، با) بابل ، آ) آمل ، ن) نوشهر ، ع) عباس‌آباد . قص) قصران ، ت) تنکابن ، اشر) استرآبادشرقی ، گ)گیلی ، پ)پهلوی ، باس) باستانی ، او) اوستایی.

ـudang u؛ آ) ←(ق) ؛ ن) یته سنگ او /yatə sang o/
؛ ع) یه سنگ او /yə sang ou/ ؛ ت) یـه اسّـه او /ye asse ow/ ؛ |ک) ←* ؛

یه شیب/yə- šib/ : **نک** : یک کوم .
قص) ←* ؛

یه – کش/yə - kaš/ (ق) : یک بار .
اغر) یک کش /yak - kaš/ ؛ س) ←* ؛ ق) ←* ؛ آ) اتّا کش /attā - kaš/ ؛ ن) یتـه کـش /yatə kaš/ ؛ ع) ←* ؛ قص) ←* ؛ ت) ←* ؛ |ک) ←* ؛

یه – کم/yə - kam/ (ق.مق) : اندکی – مقداری .
ق) ←* ؛ آ) اتّا کمه /attā - kame/ ؛ ن) یته کمه /yatə - kame/ ؛ ع) یه کمه /yə kamə/ ؛ ت) یـه – کمـی /yə - kaməy/ ؛ اشر) یه – کم /yaə - kam/ ؛ |ک) ←* ؛

یه گلی بخنسّن/yə – gali boxonessan/ (مص.مر) : به اندازه‌ی یک بند آواز خواندن . **نک** : یک گلـی آواز . یک بند.
آ) ←* ؛ع) ←* ؛

یه لا آدم/yəlā ādem/ (ا.مر/ص.مـر) : ۱. آدم ضعیـف و ناتوان . ۲. فقیر .
اغر) ←* ؛ع) ←* ؛

یه لو/ye lu/ (ص.مر) : تک بیضه– فرد تک بیضه .
ت) ←* ؛

یه – مینی/yə- minaey/ (ق.مق) : اندکی – به تقریب . **نک** : جان کندی .
ق) منَیـک /mənnik/ ؛ آ) ←(ق) ؛ ن) یتـه منیکـک /yatə mənnikak/ ؛ ت) یه مینی /ye miney/ ؛ |ک) ←* ؛

یه – وخت/ya- vaxt/ (ق) : یک زمان– یـک وقـت . **نک** : اتّاگال .
اغر) یک وخت /yak vaxt/ ؛ ق) یک وقت /yek vaxt/ ؛ آ) اتّا وخت /attā vaxt/ ؛ ع) ←* ؛ قص) یـه وخـت /yə - vaxt/ ؛ ت) یه وخت /ye - vaxt/ ؛ اشر) یـه - وقت /yaə- vaqt/ ؛ |ک) ←* ؛

یه وخته/ye vaxtə/ (ص.مر) :گاو یا گوسفند یک‌ساله .
ت) ←* ؛

یهودی مله/yahudi – malə/ (ا.مـک) : از محلّـه‌های قدیمی شهرستان بابل .

یهی/yahy/ (ا.صو) : از اصـوات چـوپانـان بـه هنـگام چرانیدن حیوانات که جهت هدایت آن‌ها بـه سـوی رمه ادا شود .
اغـر) ←* ؛ س) بیـیـه /biyahi/ ؛ ق) ←* ؛ ن) بـه بـه /yah yah/ ؛ قص) هی /hey/ ؛ ت) ←* ؛

فارسی به تبری

الف

آئینی باستانی در رابطه با نوروز : عروس گلی .

آب : او .

آب آوردن : ۱. او – آردن . ۲. او – بییاردن .

آباد : آواد .

آباد کردن زمین جنگلی : کانده کندی .

آبادی : ۱. آوادی . ۲. محله . ۳. ملّه . ۴. اُبادی . ۵. اوادی . ۶. اوبادی .

آب ازچاه کشیدن [illegible]

دگیشتن . ۲. [illegible]

آب آلوچه که نوعی چاشنی است : هلی او .

آب آلوده : تیل – سرج .

آب اِماله : او اماله .

آب انار : انار – او .

آب باران : چچل – چر چر .

آب باریکه : چرچر .

آب بازی : ۱. او – بازی . ۲. او– بزه – کا .

آب بازی کردن : اوکا .

آب بد بو : گند – او .

آب بد بو و غیر طبیعی : مچ او .

آب برداشتن : ۱. او – بیتن . ۲. او دئیشتن .

آب برداشته شده : دئیشت .

آب برداشته شده از چشمه یا چاه : دهیشت .

آب برنج : هلیم اُو .

آب بسیار کثیف : سرچ .

آب بند : ۱. او – بند . ۲. گنو . ۳. گل .

آب بندان : ۱. انّون . ۲. اندون . ۳. اَندون . ۴. بندگا . ۵. آب لم . ۶. اسّل . ۷. استل .

آب بندان کوچک : قاتق .

آب بند کوچک : سینوزار .

آب بویناک : اُ– گندو .

آب به آب شدن : او – به – او .

آب به سمت پایین : وال بن . **آب بینی :** ۱. خل فنی . ۲. فنوسک . ۳. فنی زک . ۴. زک . ۵. فینگ .

آب پاش : او – پاچ .

آب پاشی : ۱. او هپاتن . ۲. او – پاچک . ۳. او – پاچی .

آب پاشیده : سج او .

آب پاشی کردن : گال آب پاش .

آب پخش کن : او – تنک – کر .

آب پس مانده : زیپوّ .

آب تازه جوش : سنجاق جوش .

آب تخت : او – تخت .

آب تخت کردن زمین زراعتی و آماده نمودن آن : اوتخت .

آب ترب : ترب او .

آب ترشی : ترشی – او .

آب تلخ : تل او .

آب تنی : ۱. اولی . ۲. سنو . ۳. حوضی .

آب تنی کردن : ۱. او دکتن . ۲. سنوهکاردن . ۳. اوزی هاکردن .

آب تنی کننده : اوزی کر .

آب ثابت : شک .

آب جاری : حرمه – او .

آب جاری و اندک : چره .

آب جوشیده : جوش بخارده او .

آب چرک : چرک او .

آب چرکینی که از دمل بیرون زند : خونابه .

آب چشمه : چشمو .

آبچک : او – چک .

آبچک خانه : چاچ .

آب چکیده : چک او .

آب چلو : گمر دو .

آبچین : او - چین .
آب خاکستر : کلین - او .
آب خارج شده از مزرعه : دمال او - دمبال او.
آب خوردن : ۱. خاردن او . ۲. خردن او . ۳. باخاردن - او . ۴. بخردن او . ۵. او - خئردن . ۶. بخاردن أو . ۷. خشن - او .
آب خوردنی:۱.خش او.۲.خرد- او .
آب خورده : ۱. بفتل . ۲. بفتول .
آب خورش : خرش - او .
آب خورنده : او - خار .
آب خوری : آبخری .
آبخوری چوبی و مطوّل دام : درازنو .
آب خوش و خوردنی : خاراو .
آبدار : ۱. چفتل . ۲. او - دار . ۳. او - لمّاک . ۴. او - تال .
آبداری کردن : ۱. مرابی
آب داغ : داغ - أ.
آب در جریان : چرچرو .
آب درخت لرگ : لرگ او .
آب دردهان گرداندن:قرقره کاردن.
آب در کشتزار جاری ساختن:دراجین.
آبدزدک : ۱. کپیش . ۲. وشیل . ۳. پشول . ۴. پشیل . ۵. پشور .
آب دست : ۱. دس او . ۲. دست او . ۳. آو - دست . ۴. او - دست .
آب دستمال کردن : ۱. او دسمال . ۲. شیر دسمال . ۳. اوسو .
آب دم زده:۱.دم‌بزوئه‌او.۲.دم‌بزئه‌او.
آب دم کرده و بدبو : دم دا او .
آبدنگ : ۱. او دنگ . ۲. چپلاق .
آبدنگ - اجزاء : شبلا ق .
آبدنگ چی : او دنگ چی .
آب دوغ : تنک دو .
آب دهان : ۱. گلیس فلی . ۲. تف . ۳. فلیک . ۴. خلیک . ۵. کفه گلس . ۶. گلس . ۷. خلی .
آب دهان ناشی از دل بهم خوردگی : چاپلیک .
آب راکد : ماندول .
آبراه انتهایی : کین بره .
آبراه شالی زار : ۱. بهره . ۲. بره .
آبراه کرت : وره .
آب راهه : ۱. سنور . ۲. خرند .
آبرفت : سرسو .
آب رفتن پارچه : ۱. او - برزن . ۲. او بوردن .
آبرو : آبرو .
آبرو بردن : تر بزان .
آبروریزی:۱.آبروشندی.۲.آوری‌وری.
آبرومند : میان مردی .
آب ریختن : ۱. او - بکالین . ۲. اودکلسّن . ۳. او بکلسّن . ۴. او- بشنیین . ۵. او دشنیین .
آب ریزساختمان : ۱. أ- شن . ۲. او - ریز . ۳. او - چک .
آب ریزسقف : آب چک .
آب ریزشیروانی : کوم تره .
آبریزگاه:۱. ادب-چاه . ۲.کنار آب .
آبِ زخم : زنج او .
آب زدن بذر شالی : بترجانیین .
آب زرد روی ماست : زنگو .
آب زیپو : شل پت .
آب زیر شیروانی : چاچ کین .
آب زیرکاه : ۱. خرمول . ۲. بنه مول . ۳. بن تراش . ۴. أزیرکا .
آبستن : ۱. آوسّن . ۲. او آست . ۳. باردار . ۴. آوستن . ۵. أس . ۶. اوست . ۷. اوس . ۸. امید . ۹. امید - بار .
آبستن شدن : ۱. آوسّن بیین . ۲. آبستن بیین . ۳. سنگین بویین . ۴. آبستن بیین .
آبستن کردن گاو : تقرین .
آبستنی : آوستنی .
آب سرد : ۱. خانک - او . ۲. بچا او . ۳. ولولک . ۴. سرد - او .
آب سرد شده : بچاسو .
آب سرریز شده از جوی:یاسه مال.
آب سوخت شدن گیاه : بسختن . اوسوت
آبسه دندان : بنی .
آبشار : ۱. او ترتر . ۲. او شر شر . ۳. تره . ۴. او - تره . ۵. اوشر .
آبشار کوچک : ۱. چرنات . ۲. وزان . ۳. شر - شرانی .
آبشخور : ۱. ابریز . ۲. او خاره سر . ۳. بناب . ۴. او - خاره . ۵. او - خارد . ۶. او - چفت .
آبشخوردام:۱.أ-سر.۲.آبریز.۳.سروال.
آب شدن : اوبیّن .
آب شرب زمین : یک بند .
آب شور : شور - او .
آب شیروانی : آب چک .
آب شیرین : ۱. شیریند او . ۲. شیرین او .
آب غوره : غوره - او .
آب قند : قند او .
آب کردن کره : ۱. داغ ها کردن . ۲. داغ هکردن .
آب کش : ۱. آب کش . ۲. أ - کش . ۳. اگیز .
آب کشیدن از چاه : او دئیشتن .
آب کشیدن پارچه : او - بکشیین.
آب کشیده : ۱. او - بکشییه . ۲. او - هکشی .
آب کم عمق : شپ شپ او .
آب کم و اندک . : چپ چپ او .

آبکی : ۱. مشتال . ۲. شتال . ۳. اونک . ۴. ترتو . ۵. تنک - او . ۶. هرتکو . ۷. رپو . ۸. اودار .
آب کیسه‌ی جفت رحم : مالسه .
آب گچ : گرچّو .
آب گردان : تورکا .
آب گرفتن : او - بیتن .
آب گرم : ۱. گرم - او .
آب گرم خزانه ی حمّام : کل - او .
آب گل آلود : ۱. تولن او . ۲. تیلن او . ۳. تهلن . ۴. تیلن . ۵. لت و لوت . ۶. تیلو .
آب گند : ۱. لش لجن . ۲. گندو .
آب گوارا:۱.خش او.۲. خاش - او .
آبگیر : ۱. منـدل . ۲. او - گـیر . ۳. وزن . ۴. قوزک . ۵. آسـتل . ۶. استل . ۷. اسّل . ۸. استل .
آب لمبو : چفتل .
آبله : ۱. اوپله ۲. اوله .۳. آفله . ۴. آوله
آبلـه رو : ۱. آفلـه چکـود . ۲. اولا چکـو . ۳. برجـوک . ۴. آبلـه چاکوت . ۵. اله - چکو . ۶. الـه - رو . ۷. تیرک . ۸. چکود .
آبله گون : ۱. گرجی . ۲. برج برج . ۳. برجی . ۴. خری . ۵. چکت . ۶. آفله رو . ۷. آبله - دیم .
آبله مرغان : ۱. کرک آبله . ۲. مرغ اله . ۳. کرک اله .
آب مازاد برنج زار : نشتاک .
آب معدنی : ۱. او - او . ۲. باد او . ۳. لار او .
آب معدنی گوگرد دار : گنو .
آب منی:۱.اوکمر . ۲. دول تک او .
آبِ موره : موره اُ .
آب نارنج : نارنج - او .
آب نبات چوبی : بچبی .
آب نخاع : مل او .
آب نمک : نمک اُ .
آب و تاب : ۱. ورور . ۲. اوتو . ۳. بره بره .
آب و تاب دادن : ۱. گینگ مون بزوئن . ۲. او - تو . ۳. لفته لو . ۴. شتومت . ۵. اُ- تو - هدائن . ۶. کئی تو .
آب و تاب دادن سخن : بره بره .
آب و تاب دادن صحبت : بکرون .
آبیار:۱.آبدار.۲.او په . ۳. دس میراب .
آبیاری اوّل زمین : یک اُ .
آبیاری دوّم : د- او .
آبیاری زمین و آماده کردن آن : خاک - تخت .
آبیاری کردن : ۱. او - بدائن . ۲. او هدائن . ۳. او یاری .
آبیاری کننده : اویاری - گر .
آب یخ : یخ او .
آبی خالص : کبود نیل .
آبی که از زیر زمین زراعی بجوشد : پابزه .
آبی که برای شستشو بکار رود و نیم گرم باشد : وسار .
آبی که به وسیله‌ی مانعی از رفتن باز ماند : منّول .
آتش : ۱. چچ . ۲. تش . ۳. آتیش .
آتش افروختن : ۱. سو هکردن . ۲. سو ها کردن . ۳.تش هکردن
آتش افروز:۱.تشکر. ۲. چچکل بن .
آتش انداز : تش دهده .
آتش بازی : تش کائی .
آتش پر حرارت : تنیره .
آتش خانه‌ی حمّام : ۱. گلخوم . ۲. تون . ۳. تش خانه . ۴. تش خنه.
آتشدان : ۱. تون . ۲. تندوره . ۳. چندکله .
آتشدان سماور : ۱. تش خانه . ۲. آتش خانه . ۳. تنوره .
آتش دان قلیان : ۱. سرقلیان . ۲. سرقلیون .
آتش درون : دل توش .
آتش دهنده : تش ده .
آتش زدن : تش بزوئن .
آتش زننده : تش زن .
آتش زیر خاکستر : ۱. تش کوهایتن . ۲. فل بزه .
آتش شعله ور : بلنگا .
آتش گرفتن : ۱. گاربئیتن . ۲. تش بهیتن . ۳. تش ها یتن .
آتش گرفته : تش و بل بئیت .
آتش گیر : ماشه .
آتش نیکو : تشنی .
آتش و دود : تش ودی .
آت و آشغال : ۱. جگن . ۲. تلوس.
آثار : سر- پوس .
آثار آبله : چکوت .
آثار سوختگی : داغ مال .
آجدار : ۱. بکندسّه . ۲. آجیده دار . ۳. دکندسته .
آجر پخته : خشت .
آچار : کلی - تک .
آخرفصل سیفی : گوسوبین .
آخرین آب خرمالو : توک توک .
آخرین حرکت چانه قبل از مرگ : کتارک .
آخرین رمق : نم تینگ .
آخرین فرزند : لاک بنی .
آخرین نفر:۱.دمّالین.۲.دمبال‌سری .
آخرین‌نفس:۱.کتارک.۲.جان‌کندی.
آخرین نفس زندگی : ناکک .
آخرین نوبت : سفر آخر .
آخور : ۱. او - خار . ۲. آخر .

آخور گوساله : کریسّه .
آخوندک : ۱. کودم ورین . ۲. ترزن . ۳. توبن .
آدامس : ۱. سقز . ۲. مسّکی . ۳. وبجه .
آدرس : نشونی .
آدم آراسته : سات سیم .
آدم آرام : حاجی لک لک .
آدم ابله : گگه .
آدم اسهالی : ۱. چرتی – کنگ . ۲. چرت چرتی . ۳. شوته کون . ۴. ریغی . ۵. رغوک . ۶. ریخوک .
آدم با حوصله : ارزه پوش .
آدم بخشنده : گودل .
آدم بد : نگبتی .
آدم بد بو : گنکر .
آدم بد ذات : قریشمار .
آدم بد راه : بترو .
آدم بد رفتار : نجستی .
آدم بد غذا : پرکه چین .
آدم بسیار چاق : ۱. دسّی خرس . ۲. دمبوک . ۳. دمبول . ۴. پفتول .
آدم بلند قد : کشیده .
آدم بویناک و کثیف : بوگر .
آدم بی آبرو : ۱. موس بچر . ۲. قرشمال .
آدم بی بند و بار : بوسه رونکی .
آدم بی ثبات : ۱. فرتی . ۲. ساعتی.
آدم بی حال و وارفته : شیرآش .
ادم بی حیا : ۱. دس بئیت . ۲. بشسّه – چش .
آدم بی دست و پا : جنگ .
آدم بی ذوق : مرده دل .
آدم بی عرضه : ۱. اش . ۲. گوتوکن.
آدم بی قرار : تش دل .
آدم بی گذشت : ۱. ول چو . ۲. شه ورگج .
آدم بی نظم : ۱. هپلی هپوک . ۲. هپلی هپو .
آدم پاباز : چفت اشکل .
آدم پرخواب : ۱. خاسمبه . ۲. خوتال . ۳. خاسمبوک . ۴. خسم بوک .
آدم پررفت و آمد : حبّ رو رو .
آدم پررو : ۱. موس – به – چو . ۲. سرورین .
آدم پر سر و صدا : جرجروک .
آدم پست : جرشن .
آدم پیشانی بلند : کلّه توکّی .
آدم ترسو : ۱. گوز بخارده شال . ۲. ترسو .
آدم جلف : بدوک .
آدم چاق : دسی خر .
آدم چاق و کم تحرک : تپوس .
آدم چپ دست : چپوک .
آدم چشم درشت و بدریخت : سنگ ته وک .
آدم چشم هیز : سمل چشم .
آدم حقّه باز : بزمول .
آدم خل : خل چم .
آدم خنگ : ابول .
آدم خود خواه : شه ورگج .
آدم خوش صدا : خونا .
آدم دعوایی : جغ جغی .
آدم دله و مفت خور : دلیک سگ.
آدم دندان درشت : ۱. سگ دندان . ۲. سگ دندون .
آدم دیرفهم : ۱. اوج . ۲. همرو . ۳. موه . ۴. خچ .
آدم روشن و آگاه : چش دار .
آدم ریز نقش : ماترینگ .
آدم زبر و زرنگ : بندوز .
آدم ساده : ۱. جلمّور . ۲. گت بیا . ۳. بجل جو .
آدم ساده پوش : جندرپندر .
آدم سالم : خار آدم .
آدم سبک : ۱. وشیل . ۲. هزک .
آدم سبک عقل : ۱. اخه . ۲. گگه . ۳. شفت . ۴. اقه .
آدم سرکش : ۱. گردن شق . ۲. بدکلّه . ۳. شخ کلّه .
آدم سرمایی : ۱. چاپروک . ۲. چائوک .
آدم سست : ۱. تس تس . ۲. شلپلوک .
آدم سست در امور جنسی : کمر ی .
آدم سمج : دول پا .
آدم سیه چرده : کلم سر گیزی .
آدم شرور : ۱. بد کلّه . ۲. شر .
آدم شکم گنده : ۱. خکن . ۲. تلخن .
آدم شکمو : ۱. اشکمی . ۲. گمبی . ۳. ناسر . ۴. اشکمو .
آدم شلخته : ۱. جیمبله – جیمبو . ۲. شختول .
آدم شل و ول : ۱. آب نوس . ۲. اوجم جم . ۳. او – چلّیک .
آدم شوخ : ۱. شکر . ۲. تی آتر .
آدم ضعیف : ۱. رقینه . ۲. رغوک .
آدم علیل : تک تکی زن .
آدم فربه : چسن تپالد .
آدم قاطع : تیج .
آدم قد کوتاه : ۱. کپه . ۲. فل پتی . ۳. تسک . ۴. قرنه .
آدم قوی و نترس : خوسر .
آدمک : ۱. راسّونه . ۲. راسّه .
آدم کثیف : گندال .

آدم قوز : ۱. چغوز . ۲. چفته چمن .
آدم کج و معوج : رت – پت .
آدم کچل : کل .
آدم کش : غلتمان .
آدم کنف شده : مچل .
آدم کوتوله : ۱. چنگال بنه . ۲. بتزا .
آدم گنده : گامش .
آدم گوش بزرگ : گته گوش . پل گوش .
آدم گیج : دنگ .
آدم لاغر : خشک موس .
آدم لنگ : ۱. ولقاز . ۲. کاله کون . ۳. کل پا .
آدم مرموز : ۱. زردگوش . ۲. مول کئته . ۳. مول . ۴. مول خی .
آدم مزاحم : علم قرقر .
آدم معیوب : چفته چغل .
آدم موزی : ۱. دله دار . ۲. مول خی . ۳. مول خر .
آدم مهمل : زرد ریش .
آدم مهمل کار : کار کین کن .
آدم ناقص : کل و کور .
آدم نامرتّب : میس – بزه – پیپاز .
آدم نامطمئن : دنک .
آدم نامطمئن و فضول : حرف کش.
آدم نخاله : تخلمه .
آدم نفهم : دسّی – خی .
آدم وارفته : ۱. اشم و نشم . ۲. اجم و نجم . ۳. اجک وجک . ۴. خل کس .
آدم ولگرد : ۱. ته کندا مه کندا . ۲. ول .
آدم هرزه گرد: چرخ هایته کینگ .
آدم یک جانبه و خود خواه : هزک .

آذرخش : ۱. آسمان برق . ۲. البِ سو . ۳. آتش برق . ۴. الب .
آذوقه : آزق .
آراستن : ۱. او – آینه . ۲. آرا ویرا . ۳. تاتیپ هاکردن .
آراسته : ۱. کرچ . ۲. دب چی .
آرام : ۱. آروم . ۲. لس . ۳. بوک بوک .
آرام آرام : ۱. مل ملا . ۲. لس لس . ۳. هامواد . ۴. یاواش یاواش . ۵. غم غم . ۶. نرم نرم سر . ۷. نرمه نرمه .
آرام بودن : کک بوزّیین .
آرام جویدن : لاغر جوکاردن .
آرام راه رفتن : سوک – هامتن .
آرامش : ۱. کره . ۲. قرار .
آرام شدن : ۱. دخوتن . ۲. نرم بهیین .
آرامش دهنده‌ی دل : قراری .
آرامش موقّت : دم دخات .
آرام کردن : غافل هکاردن .
آرامگاه : مسأده .
آرام گرفتن : دار هایتن .
آرایش : ۱. خجیر . ۲. آرا ویرا . ۳. آرا . ۴. او آینه . ۵. دمبله دیمبو . ۶. رچ هکردن . ۷. درس . ۸. اگو ز – بگوز .
آرایش سنتی زنان : تاتیپ هاکردن.
آرایش کردن : ۱. تتیش – هاکردن . ۲. آرا کاردن . ۳. بتر از یین . ۴. بستاتن . ۵. خار – هکاردن .
آرایشگاه : سلمونی .
آرد : آرت .
آرد برنج : دنه آرد .
آرد کردن : آرد هاکردن .
آرد کردن گندم و جو : بهرین .
آرد گندم برشته : پی یه .

آرد گندم درشت : یارمه .
آرد نیم کوب : یارمه .
آرزو : ۱. مراد . ۲. آز . ۳. آرمان . ۴. اوز . ۵. یاسه . ۶. هو . ۷. دل خاستن . ۸. ارمون .
آرزوی انجام نشده : ارمونی .
آرزوی دل : دله تا .
آرمان – آرزو – هدف : ارمون .
آرنج : ۱. با لسکون . ۲. زنگیچه . ۳. بال کینگ . ۴. ارس کین . ۵. السکین . ۶. بال اسکنی . ۷. بلس خی . ۸. بال کینه .
آرواره : ۱. آریه . ۲. اری. ۳. چکن.
آرواره‌ی بالا : اری – بالا .
آرواره‌ی بالائی : بالا چونه .
آرواره ی پایین : ۱. کتاربن . ۲. بن چنه . ۳. ته چنه . ۴. بنه چکن .
آروغ : ۱. گلی – آردن . ۲. باد گلو . ۳. گلی وا . ۴. گلی غروب – گلی اوپّه . ۵. گلی – گارش . ۶. گلی – آپک . ۷. قراپون .
آری : ۱. اری . ۲. آها ، اهه ، اره .
آریش‌گر زن: ۱. نخ انداز . ۲. تازن.
آز : تمه .
آزاد : ۱. راها . ۲. سبّه . ۳. لار دله دکتن . ۴. رها .
آزاد شدن تله : سر رشت بیّن .
آزاد کوه : آزا کوه .
آزار دادن : جیر جیر هدائن .
آزار رساندن : جریک بریک هادائن .
آزاری – غشی : ازار جندی .
آزرده شدن : خستن .
آزمایش : آزموت .
آزمایش کردن : ۱. هازموئن . ۲. آزمایش ها کردن .

آزمایش کن : هازمه .
آزمند : ندی – بدی .
آزمودن : آزمود هاکردن .
آزموده : بلد .
آژیر کشیدن : سورت – بکشیین .
آسان : دس کاره .
آسان گرفتن : سوک – بیتن .
آسیاب دستی : دس آسییو .
آستر : آسر .
آستری : آسّری .
آستین : ۱. تئل . ۲. بال تیل . ۳. استی ، اوستی .
آستین با لا زدن : ۱. وال بستی هکاردن . ۲. بال بزه جا . ۳. دس همالنیین . ۴. همالندیین . ۵. دس – جر ها کردن .۶بال اوستی .
آستین بالازده : ۱. دس – همالنی . ۲. بال اوستی .
آستین تاکرده : بالستی هکارده .
آستین کوتاه : ۱. کال اوستی جمه . ۲. کل اوستی .
آستین یدکی : بال کش .
آسمان : آسمون .
آسمان بدون ابر : صاف .
آسمان صاف : زاغ صاف .
آسمان صاف آبی رنگ :زاغ صاف .
آسمان گرفته و ابری: جول بهیت .
آسمان نیمه ابری : کرهی .
آسوده بودن : راحت بین .
آسیاب : ۱. آسو . ۲. ارسیو . ۳. اسیو – خر . ۴. اسیّو . ۵. توره . ۶ چار . ۷. دوله کا . ۸. ولسک .
آسیاب ابتدایی : دنگ .
آسیابان : ۱. آسییو وان .۲. آسو وان.
آسیاب دستی : ۱. دس – خراس . ۲. دستاس .
آسیای دستی کوچک : ایسیویک .
آسیب : ۱. صدمه . ۲. ضرب .
آسیب دیدن : ۱. کمر بشکستن . ۲. ضرب بخوردن . ۳. زرب بدین .
آسیب رساندن : تالم هاکردن .
آش : آش .
آشپز : ۱. کیوانی . ۲. آش پج . ۳. دز مار .
آشپز خانه : ۱. مدبخ . ۲. بارک .
آشپزی - ابزار : ۱. دور دیک . ۲. دور پج . ۳. کتراک . ۴. **کچه** کال سنگ .
آش ترش : ترشی آش .
آشتی : آشنی .
آشتی کردن : ۱. خار بویین ، . ۲. آشنی هکردن .
آش جا افتاده و آماده : ۱. جادکته آش . ۲. وشت .
آش دوغ : دو تپر ا و .
آش رشته : خمیر آش .
آش شیر : شیر آش .
آش شیر برنج مراسمی و آیینی بارگذاشتن : شیلان بکشیّن .
آشغال : ۱. رته . ۲. خرابی . ۳. جرش . ۴. رک و پک .
آشغال برنج : غج .
آشغال بینی : ۱. ونی سک . ۲. ونی زک .
آشغال چشم : غج .
آشغال دان : رته – دان .
آشغال درون آبندان : برات .
آشغال ریز : غلته غلته .
آشفتگی خاطر داشتن : دل به هم بخاردن .
آشفته : ۱. ابو – د رج . ۲. قلی پلی . ۳. ببشسّه .
آشفته بازار : هی – بی – هی .
آشکار : ۱. اشکارک . ۲. دیار . ۳. واجار . ۴. واچاشت . ۵. ایار .
آشکار شدن : ۱. دیار کتن . ۲. دیا دکتن .
آشکار و نهان : ایار و نیار .
آش کشک : کشک آش .
آش ماش : ماشله آش .
آشنا : ۱. اشنا . ۲. اشناس . ۳. شناس . ۴. خدمونی . ۵. خادی . ۶. خدی . ۷. آشنا .
آشنایان : کسون .
آشوب : ۱. وشه . ۲. شغل – دغل .
آشوب کردن : تش راس هکردن .
آشوب گر : دسر کتن .
آشی با جوجه خروس : خار وسکاله – آش .
آغاز : ۱. انگاره . ۲. بن روز– بنه روز . ۳. اواز .
آغاز به کار کردن : دس – همالنیین .
آغاز حرکت کودک : تاتی .
آغاز شب : سر شو .
آغشته به گل : تیل – هاشی .
آغشته شدن : ور بویین .
آغل : ۱. شفت . ۲. کرو . ۳. بنه . ۴. کلام . ۵. چفت . ۶. کلو م .
آغل برّه : وره کرس .
آغل طبیعی در شکاف کوه :بزپور .
آغل طبیعی گوسفندان : بزلی .
آغل گوسفندان : ۱. اسکول . ۲. منگل . ۳. هر قج .
آغل محصور شده : پل .
آغل محصور شده با سر شاخه : بز چفت .
آغوز که از مواد لبنی است: ۱.

ششه . ۲. آرشـه . ۳. شـئی . ۴. آیشه . ۵. تل شیر . ۶. تل مـاک . ۷. مکه . ۸. رسّه .
آغوش : کشه .
آغوش گرفتن : ورهایتن .
آفتاب : ۱. خرشید . ۲. خر . ۳. افتاب . ۴. افتا . ۵. خور . ۶. تغ بزوئن .
آفتاب تند : زاغ – آفتاب .
آفتاب سوخته : آفتاب بوریشت .
آفتاب گردان : ۱. سمیشکه . ۲. افتا گردان .
آفتاب گرفتن : ختّو .
آفتاب گیر : ۱. تاور . ۲. افتاب ریم . ۳. آفتاب کل . ۴. خرته . ۵. خریم . ۶. خروک . ۷. خوردیم . ۸. خردیم .
آفتابه : ۱. افتوبه . ۲. افتوئه . ۳. افتو . ۴. جری .
آفتابه با لگن : افتوه – لگن .
آفتابه سفالی : جیری .
آفتابه کوچک : دس افتابه .
آفتابه‌ی کو چک : ۱. افتچه . ۲. کلیج . ۳. افتوچه .
آفتابه‌ی مسی : مرس افتوبه .
آفت پنبه : سرخ – سوت .
آفت زدگی غلات : گرزی بزه .
آفت زدن : شش دکتن .
آفت غلات : گرزی .
آفت گندم : سرمه .
آفت گیاهی : آفت .
آفریدگا ر : ۱. خدا . ۲. مر. ۳. مهر .
آفریدن : ۱. دیا فریین . ۲. بیا فرنیین .
آفله : دون دونی .
آکوردئون : گارمان .

آگاه : چش دار .
آگاه باش : ۱. بدون . ۲. بدن . ۳. بدون باش.
آگاه شدن : ۱. سر ساب بیّن . ۲. آجیر بویین .
آگاهی یافتن از طریق صدایی خفیف : سوش –هاوردن .
آگراس : سیالنگ .
آلاله : ۱. الاله . ۲. هلاله .
آلبالوی وحشی : ۱. سن بور . ۲. دو آلبالو .
آلت تناسلی : کینان .
آلت تناســـلی پسر : ۱. بلیک . ۲. چیـــک . ۲. چیـــک . ۳. بیـــل . ۴. اجیکـــک . ۵. بلیـــگ . ۶. بلی .
آلت دست قرار دادن : دست دنگوئن .
آلت سوت زنی : سوت سوتک .
آلت حیوان نر : نرکّی .
آلو : الو .
آلو بخارا : ستی .
آلو ترش : ۱. آلو . ۲. ترش تولی . ۳. الـــو - گوئی . ۴. تـــرش هلی .
آلوچهٔ ترش و هر چیز خیلی ترش : زلکا .
آلوچهٔ فروش : هلی روش .
آلوچهٔ کوبیده : هلی کتنّی .
آلوچهٔ نارس : هلی ذلکا .
آلوچهٔ وحشی : ۱. ریک هلی . ۱ .۲- ترشی هلی.
آلودگی : لچارت .
آلوده : ۱. چغرمنه . ۲. لمن . ۳. هاشی . ۴. لچر.
آلوده به گل : ۱. تله خسی . ۲. تیل آیشی .

آلوده شده : سسکه بئیت .
آلوده کننده‌ی راه : را رین .
آلو زرد : زر تلا .
آلو سنگک : ستی .
آلو سیاه : سیا هلی .
آلونک : تلارک .
آلونک کوچک : ۱. کومه . ۲. جیم کادهان .
آلونک موقت : جینگا سری .
آلوی آب پز شده : هلی پته .
آلوی قطره طلا : زرتلا .
آمادگی برای تیر اندازی : غر ئول – بییتن .
آمادگی جنسی چهار پایان : کل بمان .
آمادگی گوسفند برای دوشید ه شدن : دم هدائن .
آمادگی یافتن : گرم بوئن .
آماده : ۱. تخت و تیار. ۲.گزک بپا .
آماده به حمله : تیش اسن .
آماده ساختن خورشت : خارش – هکارن .
آماده‌ی شلیک : غرئول – بیتن .
آماده عمل : کمر بسّه .
آماده کردن : گوک بولی .
آماده کردن آتش : ۱. تش هکردن . ۲. تش دچن . ۳. تش دچین . ۴. تش ها کردن .
آماده کردن اسب : زینه و لک ها کردن .
آماده کردن تله : زیک .
آماده کردن دستگاه بافندگی : نودوستن .
آماده کردن شالی : گل کلو .
آماده کردن گل و آب برای اندودن : گل و گویی .

آماده کردن گل و پهن برای گل اندود کردن: خنه مالی .
آماده‌ی حرکت: چک دکتن .
آماده‌ی دعوا: ۱. کوک پر بیئن . ۲. چودار . ۳. قور مئو قور مئو کردن .
آماده‌ی رفتن: جل و پوست جم کاردن .
آماده‌ی کار: حاضر به یراق .
آمار: اشمارتی .
آماس: ۱. چف . ۲. قارته میشته .
آماسیدن: ۱. چف دکتن . ۲. کتری دکتن . ۳. چپ دکتن .
آمپول زدن: سوزن - بزوئن .
آمدن: ۱. بموئن . ۲. امن . ۳. امئن . ۴. بیموئن .
آمد و رفت: ۱. بشیین - بمان . ۲. رکه - رو . ۳. بییم بورد .
آمد و رفت شاهانه: کیا بیا .
آمرزیدن: ۱. بیامرزنّیین . ۲. آمرزش .
آمرود: میوه .
آموختن: ۱. یاد بییتن . ۲. بیومتن . ۳. اموتن . ۴. بمسنیین .
آموخته: ۱. هما دا . ۲. بیومت . ۳. بمسنیه .
آموزش: اموج .
آموزنده: ایمسن .
آمیخته: دغالتی .
آمیزاندن: کل - بزئن .
آمیزش: تخل - کل هدائن .
آن: اون .
آن بار: ۱. اون کتره . ۲. اون کش . ۳. اون پره . ۴. اون سفر .
آن جا: اوجه .
آن جاها: اوجار .
آن چه: اون چی .
آن چه که چیزی را به حالت ارتعاش در آورد: شلپان .
آن دفعه: ۱. اون چک . ۲. اون صفر . ۳. اون گادر.
آن را: هان داره .
آن زمان: ۱. اون گدر . ۲. این - مسن . ۳. اون وقت .
آن سو: اون ور .
آن طرف: ۱. وراون دیم . ۲. اون دیم . ۳. ان دیم .
آن طرف به بعد: ور اون ور .
آن طرف‌تر: ۱. اون ورتر . ۲. اوتّر .
آن طور: اونتی - انتی .
آن طور که: اتی کو .
آن قدر زیاد: انّه .
آن که: اونی که .
آن که آب را ریزد: اُشن .
آن که از خستگی در مکان بین راه استراحت کند: چام زن .
آن که بسیار گریه کند: چاک دهن .
آن که پیوسته پلک زند: مجیک - زن .
آن که می پاید: دمالک .
آن که می‌ریند: ۱. میزن . ۲. گی زن .
آن گونه: ۱. اون جور .
آن مرتبه: اون گل .
آن مقدار: ۱. هاننن . ۲. اُتنده شر .
آن ور: ۱. اوتی . ۲. یور .
آن ها: ۱. اونا . ۲. او-آن .
آن یکی: ۱. اونتا . ۲. اونکی .
آن یکی را: ۱. اون-دره . ۲. اون سره . ۳. اون-تا-ره .
آوار: رد .
آوارگی: ۱. دربه دری . ۲. کتول . ۳. کتولی .
آواره: ۱. کنّه- من . ۲. دربه دری . ۳. اِواره . ۴. آویر .
آواز: ۱. سروش . ۲. خاندش . ۳. خونّش .
آواز به نوبت: رج - خونی .
آوازپرندگان: جریک پریک هاکردن .
آواز جمعی پرندگان: جیرّه جیرّه هکاردن .
آواز خروس: قوقولی قو .
آواز خوان: خواننده+خونشگر .
آواز خواندن: ۱. خونش . ۲. بخاندستن . ۳. بخوندیین . ۴. بخنسّن . ۵. بخونستن . ۶. خونش .
آواز خوانی کردن: بدنجا ئدن .
آواز قرقاول: تیرنگ بهاره .
آواز مرغ: قریشه .
آواز نرم: ۱. رزخونّش . ۲. رز رز خونّش .
آوازه: اوازه .
آوای سیلاب: غومبه غومبه .
آوای فراخوان گاو: جار - جار- جار .
آوایی برای کودک: دس-دسّی .
آوردن: ۱. بیاردن . ۲. ایاردن . ۳. بییاردن . ۴. هاردن .
آورنده آب: دس میراب .
آورنده‌ی آب: او-یار .
آورنده‌ی شاخه: خال کش .
آویختن: درنگتن .
آویختن به درخت: دار کشین .
آویخته: ۱. هرتنکوت . ۲. هر . ۳. دالنگ .
آویز: چلپاسه .
آویزان: ۱. هل تتو . ۲. تتو . ۳. هرئیت . ۴. دم لکوک . ۵. دروجان .

۶. تلــــه یل . ۷. دلینگــان . ۸. انگـــــان . ۹. ازاُن.۱۰. هــرائیت .

آویزان شدن : ۱. توتوپلی . ۲. تره–بخردن .

آویزان شده : تل هایته .

آویزان کردن : ۱. آویزهاکردن . ۲. دارها کردن .

آویزان کـن : ۱. درنــگ . ۲. دار کن.

آویـز چوبی روی اجاق : تــش سرچو .

آویز خوراک : ۱. فته . ۲. تتوک . ۳. گرک .

آویزه : توتوئک .

آویشن : ۱. ارشمک . ۲. آویشم .

آویشن کوهی : مرزنگوش .

آهار دادن پارچه : اهار .

آهای : هو .

آهسته : ۱. زمزمه . ۲. لــــس .

آهسـته آهسـته : ۱. لـخ لـخ . ۲. آســوک آســوک . ۳. نرمـک نرمـک . ۴. لک لک . ۵. لس لس .

آهسته به چیزی کوبیـدن : تقّـه–بزوئن .

آهسته راه رفتن : ۱. شا–شالک . ۲. خس خـس هـاکردن . ۳. کـور مال کورمال .

آهسته صحبت کردن : در گوشی . گوش گوشی

آهسته صحبـت کـردن عـروس : یشماق .

آهسته ضربـه زدن : تریکـــاس بزئن .

آهسته غـذا خـوردن : مچکـال – مچکال .

آهسـته کـار کردن : دمـــزه– دمــزه .

آه سرد : ۱. دم کشه . ۲. آست . ۳. آسد . ۴. آنه .

آه ســرد کشـیدن : آســـت بکشیین .

آهک : ۱. آهاک . ۲. اهک .

آه کشیدن : ۱. نفرینگ آدود . ۲. آ–بکشیین .

آهن : ۱. آئـــن . ۲. آییـــن . ۳. آهیــن . ۴. آهـــن . ۵. چلن .

آهنـگ:۱.رنـــگ.۲.مقـوم . ۳. ریزمقوم.

آهنگر : ۱. سقـــل . ۲. چلـــن گـر . ۳. آئـــن گــر . ۴. آهین گر .

آه و ناله : ۱. نالش . ۲. زلته زلته . ۳. زریک .

آهوی جنگلی : شوکا .

آهوی نر : کل شکّا .

آیا : ایا .

آینـده : ۱. فرداینـه . ۲. آینـه . ۳. آرینه . ۴. آرنه .

آینه : اینه .

آینـه‌ی کوچـک:۱.خوردآرنـه.۲. آینه‌کا.

آیین : رسم .

ابر : ۱. اور . ۲. مها. ۳. ترم . ۴. لاتز . ۵. لزم . ۶. تولمی . ۷. تارمی .

ابراز قدرت نمودن: چشم و ابر و بمان .

ابرباران زا : ۱. سیوابر . ۲. سیواور . ۳. سیانزب .

ابررقیق : ۱. بیم . ۲. ترس .

ابرسیاه : توریه .

ابر غلیظ باران زا : آکاسی .

ابرغلیظ : لزم .

ابرو : ورفه .

ابر هـــای پراکنـــــده : کرمیبا .

ابرهای زیاد : میا–تو .

ابرهمراه باران : تولومی .

ابری : ۱. میــــاهی . ۲. میا . ۳. میایی.

آبریزش مدام بینی : ۱. فرن . ۲. فرتی . ۳. فرت .

ابریشم : ۱. اوریشم . ۲. اوشم . ۳. ارشم . ۴. ابرشم .

ابریشم ناخالص : کج لس .

ابریــق : ۱. لولیــن . ۲. افتــو . ۳. افتوبه.

ابزار : ۱. ولسک . ۲. دوله کا . ۳. چار . ۴. توره .

ابزار آهنین : جره زین .

ابزار اندازه گیری : ۱. کیلّه چو . ۲. وزنه .

ابزار خرمن : فیه .

ابــزار داغ کــردن حیـوان : داغی .

ابــزار کشـاورزی و وجیــن : ۱. بـــالو . ۲. بالـــودمه . ۳. هـــوکا ۴. بـــل . ۵. چنـــگه . ۶. واش واریـن . ۷. دهـــــره . ۸. داز داس . ۹. افــــن دری . ۱۰. فکـــا . ۱۱. تــــــاش فکا .

ابـــزاری بـــرای جمـــع کردن آشغـــال رود خـــانه : جره زین .

ابــــزاری در تفنـگ : دنـگ لــــت .

ابیا : اجاکئل .
ابیاری : اوهاری .
ابیا که پرنده‌ای است : ۱. اپّا . ۲. ابیا . ۳. گورنیاک . ۴. ابیاکل .
اتاق : کادا .
اتاق بزرگ : ۱. ازتول . ۲. گته خنه. ۳. مهمون–خنه .
اتاق پایین : جرخانه .
اتاق پذیرایی : کلوان .
اتاق تهیّه‌ی لبنیات : بونّه کریکه .
اتاق حجله : حجله خانه .
اتاق حمّام : ۱. تمبیرکش خانه . ۲. تمیز کش .
اُتاق - خانه : اتاق .
اتاق قدیمی : کنّه صفّه .
اتاقک انباری آبدنک : اودنگ خنه .
اتاقک درختی : ۱. دارسر کومه . ۲. باغ نفار . ۳. تلاری .
اتاق مشرف به باغ : تارمی .
اتاق مهمانی : کلّه اتاق .
اتاق وسطی : وره وون .
ابتیاع قرض : ۱. قرض و قوله . ۲. قوله .۳. دس قرض
اتراق گاه چوپانان : بنه سر .
اتراق کردن : ۱. چاتمه بزئن . ۲. چاتمه بزوئن .
اتراقگاه دامداران : ۱. سرا . ۲. کلین گا .
اتراق گاه دامی : استنگاه .
اتراق گاه گوسفند : آرم .
اتراق گاه موقّت : دس پچون .
اتّفاق حادث شده : کاربکت .
اتّفاقی : ۱. دکت بکت . ۲. رت کپّلی . ۳. رد کپّلی .
اتلاف وقت : ۱. کرخه کرخه . ۲. کوک .
اتمام پنهانی کار : خدخده هاکردن .
اتمام کار : ۱. تابه تا بهیین . ۲. سرهشته . ۳. کاردربردن . ۴. کار در بوردن .
اتمام کارها : کمان بزوئن .
اثاثیه : باروبنه .
اثاثیه ریز : رکه–رز .
اثر : ۱. رت . ۲. مال . ۳. رج .
اثر سرما : تیر بکشین .
اجاره بها : ۱. باج . ۲. بهره جه .
اجازه بده : ۱. بی یر . ۲. بی یل . ۳. کانی .
اجاق : ۱. تش کله . ۲. کله . ۳. تشیار . ۴. تلپوس . ۵. کلچال . ۶. کله چال .
اجباری : ۱. ناچاری . ۲. زورپه .
اجزای تله : بقلوم .
اجزای قلیان : دله نه .
اجزای گاو آهن : سر–چنگوم .
اجنّه : ۱. یه سرد گوش . ۲. اونانی . ۳. آهنی . ۴. جند . ۵. جنّ پری . ۶. آنانی . ۷. اجنده–پری .
احساس بیماری : لچرم هاکردن .
احساس پشیمانی: تک تک بزوئن .
احساس تشنگی : هل هل .
احساس خطر : ختور .
احساس دردکردن : ۱. دردهکاردن . ۲. بی قراری .
احساس سردی : ۱. بچئن . ۲. بچائن . ۳. بچائسن .
احساس سرما : سردسری .
احساس عافیت : حال .
احسنت : باریکلّا .
احشام بیضه کوچک : کوسه .
احشام سرگردان : تاله مال .
احلیل بزرگ : خر کیر .
احمق : هپله هپوک .
احوال پرسی : ۱. خور احوال . ۲. خوروال .
اختلاف : نغار .
اختلاف افتادن : میش گی در بموئن .
اخته شده : ۱. بخته . ۲. کابی .
اخته کردن : ۱. گوتوکن هکاردن . ۲. اخته کاردن .
اختیار : زی .
اخراج کردن : سیک هاکردن .
اخم : ۱. افوز . ۲. بیز. ۳. بیزاخمی .
اخم کردن : ۱. ول بئن . ۲. بوک هاکردن . ۳. تیروتار . ۴. بیزبزوئن . ۵. بیزهاکردن . ۶. قروتر . ۷. چس هاکردن .
اخم کرده : ۱. سیم هاکرد . ۲. بق بزه .
اخم و تخم : ۱. لچّه ره ماتور هکاردن . ۲. بزّتی .
ادا : فند فینت .
ادا در آور : ۱. کلاغ . ۲. مقوم.
ادا در آوردن : ۱. مقم در بییاردن . ۲. مقوم . ۳. لوش پیچک .
ادرار به زبان کودک : ۱. ایش . ۲. کیش . ۳. جیش
ادرار خونی : ۱. خون میز . ۲. خون میزی .
ادرار کردن : ۱. او–بنگوئن . ۲. بشاشیین . ۳. کش کردن . ۴. نه بنگوئن . ۵. دمیش – دمیز .
ادا کردن : ۱. بدائن . ۲. به جا بییاردن . ۳. هدائن .
ادامه دادن : کینگ لس هدائن .

ادامه دار : دراز دمباله .
ادا و اصول : قروقمبیل .
ادا و اطوار : ۱. تپلک . ۲. تیبارد .
ادرار : ۱. خوردبل . ۲. خوردِ کش . ۳. پرتوک . ۴. جیش . ۵. آکشک . ۶. چر . ۷. شاش . ۸. لولی .
ادرار خونی : ۱. خون–شوئی . ۲. خون میز . ۳. خون میزی .
ادّعا کردن : منم منم بزوئن .
ادّعای توخالی : ۱. هارتم هورتم . ۲. هارتم پورتم .
ادّعای غبن داشتن : دبّه در بییاردن.
اذان : ۱. گال ونک . ۲. گل ونگ .
اذیّت : ۱. ازار . ۲. اذیت .
اذیّت شدن : ۱. عذاب دکتن . ۲. عذاب بکشیین .
اذیّت کردن : ۱. دمه سَر لو بشتن . ۲. سر به سر بشتن . ۳. تلاق پلاق .
اراده کردن : دس بالا هکاردن .
ارباب : بندار .
ارتباط : سرکار .
ارتباط پیدا کردن : دس بن هاکردن .
ارث : سو–ر–بیین .
ارث بردن ژنتیکی : توار په بیین .
ارثیه‌ی پدری : پیری .
ارجمند : کرنل .
اردک : ۱. سیکا . ۲. بلی .
اردک دم دراز : تیج دم .
اردک سر سیاه : باپلی گرگ .
ارد ک صحرایی : خود کا .
اردک کلّه سبز : سرائی مرغ .
اردک ماهی : ۱. چکا . ۲. چکاب .
اردک نوک پهن : چو هوردنک .
ارز : آجیش .

ارزان : ارزون .
ارزان بودن : ارزونی .
ارزش : ۱. وف . ۲. ارزش .
ارزش داشتن : ارزستن .
ارزن : ۱. گرس . ۲. سازه . ۳. چرم . ۴. گوارس .
ارزن زرد : جاورس .
ارزیابی کردن : ۱. بالا پائین هکردن . ۲. انّا ورّنا
ارزیدن : برزسّن .
ارمغان : ۱. سقات . ۲. تفه . ۳. خاچّی .
ارمنی : ارمنی
ارواح : اروا .
ارّه‌ی دستی : دس –هره .
ارّه‌ی‌دوسر : د–سر–هره .
ارّه کش : ۱. اره کش . ۲. هره کش .
اریب : ۱. کتل . ۲. ورم وری . ۳. ارب . ۴. ول کش . ۵. کندلام .
اریب از دامنه : ورس پی .
اریب ایستادن : موش به تغ هستائن .
از : جا .
از آیین های مذهبی : ۱. سنگ زنی . ۲. کرب زنی .
از آب گذشته : هاوزانّی .
از آثار باستانی : اوار هجره .
از آداب : مبارک با .
از آغاز : ۱. بنوره . ۲. بن چق . ۳. بن روز . ۴. بنه روز . ۵. بنیچه . ۶. بنسکو .
از آفات : نفتک .
از آفات برنج : شش بویین .
از آن طرف : ۱. اون درمه . ۲. اونور جه .
از آوازهای بومی : ۱. امیری . ۲. کتولی . ۳. کوجوری خانی . ۴. چارویداری حال . ۵. طالب طالبا . ۶. رابجّه – خوانی . ۷. عروس گلی .
از آوازهای محلّی : ۱. کلّه کش . ۲. راسه مقام . ۳. آق ننه . ۴. حقّانی . ۵. صنم .
از ابتدا : بنه روز .
از ابزارپخت و پز گالشی : اسیم .
از ابزار آشپزخانه : اسام .
از ابزار آشپزی : آبکشی بنی .
از ابزار پنبه پاک کنی : چرخک .
ابزاری برای تراشیدن و تمیز کردن : کچه رک .
از ابزار خیش : الشت .
از ابزار دندان پزشکی : انگیرون .
از اجزاء آبدنگ : ۱. اودنگ میل . ۲. اودنگ دندونه . ۳. اودنگ چکوس . ۴. اودنگ چپلاق . ۵. اودنگ چپاد . ۶. چپّاد . ۷. اودنگ تیر . ۸. بال کیل .
از اجزا آسیاب : ۱. آرد – نو . ۲. آسیودول . ۳. آسومیل . ۴. آستن . ۵. آشن . ۶. بلسکه .
از اجزا پالان : آشرمه .
از اجزا خیش : ۱. بنکا . ۲. بالک .
از اجزا سقف : بام دار .
از اجزای بافندگی : نوردگردان .
از اجزای تور ماهی گیری : بن زا .
از اجزای درب : بنی .
از اجزای کندو : بلقم .
از ادات تعجّب : خان علی آباد .
از ادوات اسب سواری : اسب – سرکش .
از ادوات تزئینی : انگل .
از ادوات تله : میرکی .

از ادوات جنگ : توپ .
از ادوات شخم زدن : ال چو .
از ادوات موسیقی : ۱. سر لِه . ۲. کش دمبک .
از ازل : ۱. بن چق . ۲. بن چک . ۳. بنیچه . ۴. بن تکّه .
از اسباب بازی ها : تخ تخی .
از اصطلاحات تحقیر آمیز : شورد نقلی .
از اصطلاحات تعزیه خوانی : شاه فرد خون .
از اصطلاحات دامپروری : چاشت دوشت .
از اصوات انزجار : ایف یه .
از اصوات تعجب : ۱. با . ۲. اهویا .
از اصوات در ترحّم : آخی .
از اصوات درد : اوف .
از اصوات در مقابل بوی بد : ۱. ایپه . ۲. ایف .
از اصوات گالشان : اویا .
از اعضای بازی کنندگان : ۱. ته گل . ۲. نفر . ۳. یار .
از الفاظ : ۱. کت کت . ۲. دردر .
از القاب : ۱. آ . ۲. آقا . ۳. تی تی .
از انواع آسیاب : استین .
از انواع آش : ۱. دوقلیا . ۲. از بنا آش . ۳. اسفناق آش . ۴. اسبه آش . ۵. ترش خمیر آش . ۶. گزینه آش . ۷. گزنه آش . ۸. ترش چنگلو . ۹. دو آش . ۱۰. انار آش .
از انواع آشغال : غرته .
از انواع اسب : ۱. کهر . ۲. گل پا . ۳. غزل . ۴. کران .
از انواع افرا : ۱. ککف . ۲. کچف
از انواع باد : ۱. واپیلم . ۲. دمه وا . ۳. کوران . ۴. کوسری وا . ۵. خشکه باد .
از انواع برنج : ۱. آبجی تارم . ۲. تارم دله مانی .
از انواع برّه : سائو .
از انواع بلوط : مازو .
از انواع بیل : تاشوکا .
از انواع پارچه : شال انگوری .
از انواع پوشاک : اُرسی .
از انواع خیار : گوشوال- دار .
از انواع درخت بید : فک .
از انواع دیگ : دمن پچ .
از انواع راه رفتن : ددک بزوئن .
از انواع رقص : سما .
از انواع سنّت‌ها : ۱. تابستّونی . ۲. شونیشت . ۳. خازندی .
از انواع سوسک : بت .
از انواع شغال : ۱. اکئو - شال . ۲. بئوکر شال . ۳. شال . ۴. انو کر شال .
از انواع شلوار : ۱. سرشلوار . ۲. شلوار پولکی . ۳. پشلوار . ۴. تنگِ تامون . ۵. تامون .
از انواع فوکا : ۱. کانده کند هوکّا . ۲. فکا . ۳. بلو . ۴. بالو .
از انواع قرار داد : تراز ولت تراز .
از انواع قرقی : ۱. بری . ۲. بحری.
از انواع قفل : در رزه .
از انواع کرم : ۱. سگ- کته - کرم . ۲. اجیک . ۳. مالیک .
از انواع کشتی : لوچو .
از انواع کفش : جروف تخت .
از انواع گاو : ۱. سارو . ۲. پاپلی . ۳. پاپلی تلم . ۴. زرین . ۵. گلپا .
از انواع گردو : ۱. خشم . ۲. کچیله آغوز . ۳. اوچ آغوز .
از انواع گلوبند : شاروسه .
از انواع گندم : دبک .
از انواع گوشواره : ۱. گوشبال . ۲. تخته ای .
از انواع موسیقی بومی : ۱. نواجش . ۲. موری . ۳. سوت .
از او : وه .
از این زمان به بعد : ورینور .
از این سمت : ۱. ایره . ۲. این ورجه .
از این طرف : این وری .
از بادها : ۱. بلخان باد . ۲. بن مه . ۳. گیلی وا . ۴. شفته باد . ۵. اوزر . ۶. سردرمه وا .
از باران ها : ۱. زلفه شه . ۲. نرمه وارش . ۳. شلاب . ۴. شال بیلاج . ۵. شال وارش .
از بافتنی ها : ۱. آلغ . ۲. ارخالق . ۳. جاجیم . ۴. شرف . ۵. کلا . ۶. جرب . ۷. چاشو . ۸. چادرشو .
از بالا به پایین : ۱. سردرکه . ۲. سردرمه .
از باورها : ۱. نظر گیر . ۲. چشم نظر . ۳. تجه ها . ۴. آل مره . ۵. آل پول . ۶. سنگ دگاردنیین . ۷. نیسان . ۸. کرچه ما .
از بچگی : خوردکی .
از برای : ۱. وسر . ۲. وسّه . ۳. وسته .
از بغل : ۱. ورپه . ۲. کنارکش . ۳. کش ور .
از بی حالی خوابیدن : فت- تار .
از بیماری‌ها : ۱. کت اشکم . ۲. ازاب .
از بیماری‌ها رنج کشیدن : ۱. درد بدیین . ۲. درد بکشیین .
از بیماری های جلدی : او-گز .
از بیماری های حیوانات سم دار : سم درد .

از بیماری های دامی : کبودک .
از بیماری‌های گیاهی : مرض .
از بیماری‌های معیوب کننده : آزارناک .
از پا افتادن : ۱. تلینگ در بردن . ۲. تلنگ در بوردن . ۳. هکتن .
از پا افتاده : هکته .
از پا در آمدن : وادر بردن .
از پارچه ها : ماغوت .
از پایین : ۱. بن وره . ۲. بن وری .
از پس کاری برآمدن : ۱. بربیموئن . ۲. در زنان تو هدائن .
از پشت سر : دمال دری .
از پهلو : آتاری .
از پیش آشنا : بدی بشناسیه .
از تبار : توار–په .
از تپه ها : ۱. اسکاردین تپه . ۲. همایون تپه . ۳. نمایون تپه . ۴. چماز کتی . ۵. نرگیس تپّه .
از تخم افتادن پرندگان : کل هزوئن .
از ترانه‌های مازندرانی : ۱. طیبه جان . ۲. ماننه . ۳. بانوجان .
از تشنگی کف کردن : ۱. کف و کنزه هکاردن . ۲. زون کچه بویین .
از نغمات موسیقی : ۱. چرا حال . ۲. وچاک و چاک . ۳. مثنوی .
از تله‌ها : تلزی – تله .
از تمهیدات نان خانگی : چاپشته نون .
از تنقّلات : ۱. ممیجک . ۲. خاک – مار – مرده . ۳. امبستی . ۴. نصیری . ۵. بشته زیک . ۶. پیسّه گانده . ۷. پسّه گانده . ۸. تپ تپی .
از تو : ۱. تنه جه . ۲. ته جه . ۳. ته جا .
از توتون ها : ته رمضون .
از جاپریدن : ۱. بوزیین . ۲. بپرستن . ۳. بپّرسن .
از جان گذشته : ۱. جان سروشت . ۲. جون به سر . ۳. جان به سر .
ازجنس زن : ۱. زنندن. ۲. زنندون .
از چاشنی ها : بی به .
از چشم افتادن : چش بکتن .
از چه کسی : کن– جه .
از چیزی سر در آوردن : تغّه – بزوئن .
از حال رفتن : چش سو در بوردن .
از حال رفته : شل پر .
از حبوبات : اسبه– لوبیا .
از حرکت بازماندن : منول بویئن .
از حق برگشتن : حق پشت هکاردن .
از خدا خواسته : خدابخاس .
از خطر گذشتن : جان در بوردن .
از خود بودن : ۱. خاش – بیئن . ۲. بیئن . ۳. خدی بیئن . ۴. خاد به خادی
ازدحام : ۱. وازنش . ۲. قال مقال .
از درازا : ۱. کتل کتلی . ۲. کتلی .
ازدشنام ها : تنه بورد .
ازدعاها و ادوات سحر و جادو: زفان بند .
از دم همه را زدن : ۱. قروشر . ۲. کورکاشم . ۳. کورکشم .
ازدواج کردن : ۱. بواردن . ۲. بوردن . ۳. جفت بیتن . ۴. زن بوردن .
از دو جا بسته بندی کردن : ده– مل – دوستن .
از دو جنس : دبهری .
از دیاد نسل : ۱. بنه وار . ۲. بن وازی .
از راه منحرف شدن : ۱. را – ورهدائن . ۲. ورهدائن .
از رسومات عروسی : رخت بوردن .
از رنگ ها : ۱. بقم . ۲. جوزی .
از روخوابیده : دمرو .
از روزهای تبری : مایده .
از روی قصد و غرض: ان قس تنی .
از روی تخمین : انّا–انّا .
از روی خشم : غزپه .
از روی خوبی : خب –خبی .
از روی دوستی : دوس دوسی .
از روی راستی : راس–راسّکی .
از روی قصد : دس دسّی .
از روی مستی : مس – مستی .
از روی میل : دل بخاهی .
از ریشه در آوردن : بوتن .
از ریشه کندن : بخ بر .
از زبان‌های وارو در استرآباد: سمدی .
از زیر کار در رفتن : تن ور هدائن .
از زیرکار در رو : ۱. کانه مزدور . ۲. تن دزد . ۳. هچی لینگ په .
از زیور آلات : ۱. مناتی . ۲. مرواریدی .
از سر شاد باش : شا واشی .
از سر گرفتن : سربئیتن .
از سمت پایین : جیردری .
از سنّت ها : ۱. داماد دمّال . ۲. مجمه گیرون .
از سوراخ رد کردن نخ : دکشیئن .
از سوگندها : ۱. آفتاب خسّه تن . ۲. به آفتاب سو . ۳. ته سر .
از سمت صورت : دیم وری .

از طرف ما : ۱. اسّون . ۲. امـه ور . ۳. امه وری .
از ظروف دامداری : جولامرس .
از علایم استفهام : سَ .
از علف‌ها : مرزه واش .
از علف‌ها : اسبِ واش .
از عهده برنیامدن : بنیاشتن .
از غصّه لاغر شدن : ۱. غاسته پیست بویین . ۲. .
از فنون ریسندگی سنّتی : تاشون .
از قراردادهای کشاورزی : نصفی کاری .
از قیافه افتادن : سگ بویین .
از کار افتادن : ۱. یرغه یرش جه دکتن . ۲. داخنّیین . ۳. داختن .
از کار افتاده : ۱. زوار در برده . ۲. دس بکت . ۳. کل دکت .
از کار انداختن : ۱. بنگتن . ۲. بنگوئن . ۳. کل - انگتن .
از کسی دستگیری کردن : دس سر بییتن .
از کوچکی : ۱. خوردی بی . ۲. خردکی .
از کوره در رفتن : سگ بویین .
از کوه افتادن : کردکتن .
از کی تا کنون : که تاسا .
از گرسنگی ضعف کردن : ساک بویین .
از گریه آرام شدن : غافل بویین .
از گونه‌های بید : ۱. فیک . ۲. فک . ۳. فک دار .
از لوازم شخم زنی : ۱. اول تـا . ۲. اول چو .
ازما : ۱. اما ج . ۲. اماجه .
از ماه‌های گالشی : تـن شورما .
از ماه‌های مازندوان : ارکه ما .

از مراحل برنج کاری : حرام هرشت .
از مراحل پرورش کرم ابریشم : سه پرا .
از مراحل خرمن کوبی : کربزوئن.
از مراحل رشد برنج : ۱. گت بریتم . ۲. اله پر .
از مراحل کره گیری : دوشن بزوئن .
از مراسم آیینی مذهبی شیعیان : ۱. عمر کاشان . ۲. عمر روضـه . ۳. تعزیه . ۴. کرب زنی .
از مرسومات عروسی : نقره پل .
از مصالح ساختمانی : ۱. دسدک . ۲. چارکه . ۳. چارنال .
از معرکه گریختن: دمّه تیرهاکردن .
از منظومه‌ها : ۱. نجما . ۲. ممزمون . ۳. آی مه مریم جان .
ازآداب عروسی : ۱. اروس دمّال . ۲. نقره پل .
از موضوعات مربوط به طیور : دس - کون .
از میدان بدر کردن : بوزا نیین .
از میوه ها : تتونه .
از ناسزاها : ۱. بیزت . ۲. تخم مول . ۳. دردوس . ۴. کون بـه نـار . ۵. آدم آبی .
از نام‌ها : ۱. حـوار . ۲. حدقـه . ۳. بمنی .
از نام‌های اسب : مخمل .
از نام‌های باستانی دریای خزر : خوالنیسکم موره .
از نام‌های سگ : ۱. اژدر . ۲. شـر .
از نام های گاو : شکر .
از نان ها : ۱. تاب دله نان . ۲. کلوا . ۳. تهن نـون . ۴. لـوه نـون . ۵. تندیرنون . ۶. کوماج . ۷. کچیله نون .

از نژاد اسب : ته آل .
از نژاد گوسفند : دغ .
از نظر افتادن : چپ دکتن .
از نغمه‌ها : رزه مالی .
از نفرین‌ها : ۱. تخته سری . ۲. کاش بیاردن . ۳. کور - بی- چشم .
از نفس افتادن : نفس بسوتن .
از نهرها : ۱. سیاجو . ۲. سورکنجی کیله .
از واحدهای اندازه گیری : شرنه .
از وسایل آبدنگ : اودنگ تاله .
ازوسایل آسیاب : ارسین .
از وسایل آشپزخانه : ۱. اُ-گردان . ۲. استام . ۳. کچه .
از وسایل بافندگی سنتی : گشاد ور .
از وسایل پالان : یاسه .
از وسایل چراغ : ۱. مجردله . ۲. چراغ مجر .
از وسایل خانگی : ارسین .
از وسایل خیش : ۱. ازال سر دسته . ۲. ازال دسّه مال . ۳. ازال . ۴. مال . ۵. ارزان .
از وسایل دامپروری : ازال بنه .
از وسایل شخم : ۱. ازال - تیر . ۲. ابل چو . ۳. اشکنج .
از وسایل شخم زدن : اشکنج .
از وسایل کرسی : جیرنال .
از وسایل نخ ریسی : لتاک .
از وقت گذشتن : در بویین .
از هر دری سخن گفتن: کل گب .
از هر طرف : چلوچلو .
از هم پاشاندن : رد بیاردن .

از هم پاشیدن : ۱. بپاتن . ۲. درشت ببین . ۳. دلکس .
از هوا گرفتن چیزی : دس سری بییتن .
از هوش رفته : غش بکرد .
از یک طرف ضربه زدن : قروشر .
اژدها : ۱. اژدها . ۲. اژدرهار . ۳. اژدرا . ۴. اژدر . ۵. هوژدها . ۶. ایژدها
اسارت : بند دکتن .
اساس : بنا .
اسانس مرکبّات : تفت .
اسب : ۱. چاربه . ۲. اسپ .
اسب آتشین رنگ : تش اسب .
اسباب : بنگ .
اسباب زاید : چل و چو .
اسب بیرونی در خر من‌کوبی : بریم ور اسب .
اسب چموش : ۱. جمریک . ۲. رموک .
اسب داخل خر من‌کوبی : دله ورد .
اسب دواندن : اسب تا جنی هاکردن .
اسب دوانی : اسدوانی .
اسب سرکش : ۱. تور . ۲. چدام .
اسب سوار ماهر : سگ سوار .
اسب سیاه چشم : خوش چشم .
اسب کبود رنگ : نیل غزل .
اسب مادر : کره مار .
اسب مادّه : مادیون .
اسب نر : یابو .
اسب نر تخم کشیده : سلمی .
اسب نر یک ساله : یابوکاره .
اسب وحشی : الخی اسب .
اسب یا قاطر خاکستری : تاوسی .
اسپاسم روده‌ای : روده پیچ .
اسپند : اسفند .
استادان : ۱. اسائون . ۲. استائن .
استاد در نشانه روی: دس رج بیین .
استادکار : اسّا .
استحکام : چارچنگم .
استخر : اسّل .
استخوان : ۱. استغان . ۲. غبرغه . ۳. خس . ۴. استغن . ۵. هستغن . ۶. لـلـه . ۷. خاش- هستکا . ۸ .
استخوان بند : چک کشی .
استخوان جلوی کتف : سلینگه .
استخوان جناغ مرغ : شرت هاکنک .
استخوان دار : هسّخون - دار .
استخوان درد : ترکانش .
استخوان ران : ۱. النگه . ۲. استقان للـه . ۳. الک . ۴. سربه دست . ۵. کلک . ۶. النگ .
استخوان ران پا : النگ .
استخوان ران گوسفند : اشکلک هسکا .
استخوان روی زانو : قابک .
استخوان ریز و درشت : هستکا - پیلکا .
استخوان زانو : کرپ .
استخوان ستون فقرات :مین مرزه .
استخوان سینه : جناغ .
استخوان قوزک پا : گرمک .
استخوان کتف : ۱. دوش خر . ۲. دس خرک . ۳. خرک .
استخوان کوچک و چهار گوش مفاصل : خر .
استخوان‌گیر : هسّکا گیر .
استخوان لگن : تتیک .
استخوان مفاصل گوسفند : ۱. شاوزیر . ۲. نوم نومی .
استخوان مفصل: ۱. قاپ . ۲. کرب .
استخوان‌های بدن : کلمه .
استراحت : دم بزئن .
استراحت کردن بطور موقّت : چام زئن .
استراحت گاو شخصی : دوش ورز .
استراحتگاه : دم زنون .
استراحتگاه گوسفندان : یرد .
استراحت موّقت همراه با خوردن : چاشته بار .
استراحت می‌کرد : دم هزه .
استراق سمع : گوش کشی .
استفراغ : ۱. سرته بویین . ۲. اق . ۳. انقلاب . ۴. قی . ۵. هق . ۶. قسیون . ۷. شنش لو .
استفراغ کردن : ۱. هل هدائن . ۲. بالا بییاردن . ۳. بوازنیین . ۴. لوبیاردن . ۵. بوازندیین .
استقامت کردن : کون بئیتن .
استکان : انکان .
استنطاق کردن : زیرپاکشی .
استوار : ۱. هرسّا . ۲. غارس . ۳. دیگ دیگ .
استوارشدن : ستیر بویین .
اسراف : هرملشت .
اسفناج : ۱. اسبناق . ۲. اسفناق . ۳. هبسنا . ۴. اسبنا .
اسفناج وحشی : ساری اسپناق .
اسفند : اسپن .
اسفنده - سپند : اسپن .
اسکان با دشواری : سگ زار دویین .
اسکان یافتن : بنه بیتن .
اسکنه : گویه .
اسلحه خانه : ۱. غورخنه . ۲.

جباخنه . ۳. زراد – خانه .
اسم بادی است : یال دراق .
اسم زن : ۱. خرون . ۲. خیرون . ۳. گلون .
اسم سگ : نهنگ .
اسم فاعل راه بردن : را – ور .
اسم مردانه : مردنوم .
اسم و اتباع کوزه : کوزه کلا .
اسهال : رخ دینگئن .
اسهال و استفراغ گرفتن : سر رز بن رز بویین .
اسهالی : رقن .
اسهالی شدن : رق بزوئن .
اسهالی شدید : چرن موس .
اشاره با ابرو : ۱. بلفه بزوئن . ۲. بفره بزوئن .
اشاره به ماه و آفتاب : سو–سو .
اشاره به نزدیک : ۱. اهش . ۲. اُهُن . ۳. انه . ۴. هی یه .
اشپل ماهی : ۱. ماهی اشپل .
اشتباه : اشتوا .
اشتها : ۱. اشتا . ۲. اشتو . ۳. وجارش . ۴. ونه .
اشتیاق دیدار : یاسته .
اشعه‌ی آفتاب : تیرک .
اشک : ۱. اسر . ۲. اسری . ۳. اسلی . ۴. اواسری . ۵. آشره . ۶. حسرت .۷. حسری . ۸. چش اسری .
اشک آلود : برمه چش .
اشک آلود بودن : برمه چش بیّن .
اشکالی از اشعار مازندرانی : ۱. تبری . ۲. سوت . ۳. امیری .
اشک ریختن : بوارسّن .
اشک زیاد : چکّه چکّه .
اشک فراوان : نزوکّه نزوکّه .
اشیا حجیم : داردول .
اشیا سنگین : اردال .
اشیاء نامرتّب : دبشوس .
اصابت کردن : ۱. بنگنسّن . ۲. بندسّن . ۳. بن بئیتن . ۴. بندبهیتن . ۵. وربّیتن .
اصالت داشتن : ذات داشتن .
اصرار : لکس .
اصرار بسیار : مکه مکه .
اصرار داشتن : کینگ مون بزوئن .
اصرار در رفتن : صداقت در شین .
اصرار در گزینش : بوجی بوجی .
اصرار کردن : ۱. کینگ بنه بزوئن . ۲. رونی بسّس .
اصرار تکن : ندانسه گِتن .
اصطبل : کلم .
اصطکاک پیداکردن : دروشتن .
اصطلاحی است : تنگ شیر .
اصطلاحی در آش پزی : جهاز پخش هکاردن .
اصطلاحی در بازی : لکّاس .
اصطلاحی در بافندگی : هشت چله .
اصطلاحی در پارچه بافی : ۱. دتی . ۲. یک تی .
اصطلاحی در پختن نان خانگی : خمیر بردن .
اصطلاحی در دامداری : ریزه مال.
اصطلاحی در ساختمان سازی : ۱. لب بند . ۲. دکوم . ۳. دگال . ۴. کش بن . ۵. کلاغ نشین . ۶. شیرسر .
اصطلاحی در شخم زدن : مین کل.
اصطلاحی در کشاورزی : ۱. جرم کش . ۲. سی کی .
اصلاح زنانه : رشته زنی .
اصلاح بد فرم موی سر : مار و هکاردن .
اصل ماجرا : ۱. تغوه . ۲. لغوه .
اصل و بنیاد : رک وریشه .
اصل و نسب : توه لوه .
اصلی : ۱. تن جان . ۲. تنی .
اصواتی در بیان کثرت : اُه .
اضافه بار : سرپوت .
اضافه بر آن : بالا زاد .
اضافه کردن : ۱. سربپّریین . ۲. دم دوسّن .
اضافه کن : ۱. بچربان . ۲. چرب هاکان .
اضطراب : ۱. خوبزه . ۲. تش و شه . ۳. قرتاپ .
اضطراب داشتن : دل دربموئن .
اطاق بزرگ : ۱. خانه کلان . ۲. کلان .
اطاقک درختی : نفار .
اطاق نشیمن : تشکل خنه .
اطراف : دور .
اطراف آلت تناسلی زن : کتم .
اطراف اجاق : کل بن .
اطراف بدن : تنه ور .
اطراف بوته : کوپّرپه .
اطراف شخص : تن ور .
اطراف کشتزار : دیما .
اطرافیان : سگ و سمبور .
اطراق‌گاه چهل روزه : چلّه خنه .
اطّلاع نداشتن : کف دست بوها کردن .
اظهار کردن : روف دبیاردن .
اعتراض : قیّه .
اعتراض به قیمت : دبّه .
اعتراض بی‌جاکردن : قارو قیر هاکردن .
اعتراض کن : دبّه هاکن .
اعتراف : ماقر .

اعتراف گرفتن : ۱. در بیاردن . ۲. در بکشیین .
اعتنا نکردن : محل ندائن .
اعلام آمادگی کردن : ۱. دس سر بیشته داشتن . ۲. دس پشتی داشتن .
اعلام پایان و پایان : ۱. ازن . ۲. چیت . ۳. اوخاس .
اعلام فسخ : ۱. ازماک . ۲. چیت .
اعلام فسخ بازی : او خاس .
اعمال حق : حق جادکتن .
اغلب اوقات : زورن .
افاده : چس و فیس .
افاده‌ای : بد دل .
افاده دار : فیس دار .
افاده گری : دماغ روشی .
افتادن : اندل .
افتادن از درخت : داردکت .
افتادن از صخره : کن دکتن .
افتاده : دکته .
افت شخصیّت : دکلسن .
افراد بلند قد : تیر دشمخال .
افراد بور و سفید : سفیدک .
افراد تخت خوان در تعزیه : سرتخت خون .
افراد تنومند : کون غول .
افراد دارای سر بزرگ : اسب کلّه.
افراد صورت دراز : اسب دیم .
افراد عصبی : تشکی .
افراد قدکوتاه : جق هیته گوز .
افراد کثیف : گنو .
افراد کوسه و بی ریش : ترتمه .
افراد لاابالی : دله دوله .
افراد لاغر : سفال .
افراد لوس : بازاری .
افراد ناجنس : شش انگوشتی .
افراشتن : هپراشتن .

افراشته : ۱. هپراز . ۲. هپرازیه
افروخته شدن آتش : تش بویین .
افزایش علف : چوهور .
افزودن : هدائن .
افزودنی : سرک .
افزوده : بالا بود .
افسار : ۱. اُسار . ۲. اوسار . ۳. لش . ۴. سرتاقه لی .
افسار از ترکه ی مو : لشت .
افسار گسیخته : ۱. بی سرپوش . ۲. بسّه رونکی . ۳. اسار بسته . ۴. بی لجون . ۵. بی لشت لاغوم . ۶. بوسه رونکی . ۷. یلخی . ۸. بی اسار .
افسانه : ۱. نقل . ۲. متله . ۳. اخسه . ۴. اسانه . ۵. هستنک . ۶. قصدو.
افسرده : ۱. مرده دل . ۲. کز . ۳. فلاکته .
افسرده شدن : فک آردن .
افسوس : ۱. ارمون . ۲. ارمان .
افسوس خوردن : ۱. ارمن بیمئن . ۲. ناچ ناچ کاردن . ۳. دس دس بزئن .
افسون : ۱. جادو . ۲. اوسون .
افشاشدن : حرف در بوردن .
افشاکردن : بروز هدائن .
افشا کننده : دهن لغ .
افشا کننده اسرار : لسه کتار .
افشان : الار .
افشاندن پشم و نخ : شاد هکاردن .
افشاندن در باد : بادهدائن .
افشان شدن : شادبویین .
افشان کردن : چندی هکاردن .
افشره : آب شله .
افعی : ۱. افی . ۲. هفی .
افغان : اغان .
افغانی : اغانی .

افقی : وروری .
افلیج : ۱. زمین گیر . ۲. کاکل . ۳. چلّخ . ۴. شله موس .
اقبال : شونس .
اقدام به عمل جنسی کن : دکان .
اقرار : ۱. مقر . ۲. بروز .
اقرار کردن : ۱. بروز بموئن . ۲. مقر بیاموئن .
اقرا ر گرفتن : بروز بیاردن .
اقوام شوهر : شی کسون .
اکسیده شده : جنگ کنک .
اکنون : ۱. دویسّا . ۲. اسا . ۳. ایسا . ۴. الان .
اگرهم : اگم .
الاغ : چاربه .
الّاکلنگ : ۱. الما خرک . ۲. الا قیز قیز . ۳. الّاکلنگ . ۴. دنگ قلوچ . ۵. هلالی . ۶. تاتی . ۷. هرقنجیلک .
التماس : ۱. زیلی پلی . ۲. بلّاس . ۳. لابه .
التماس کردن : ۱. زریک زریک بزوئن . ۲. جزجزبزئن . ۳. رکاب بیتن . ۴. دس دامن بزوئن . ۵. زوزو زله هاکردن .
التهاب : الما .
التهاب موضعی : بلنگه بلنگه .
التهاب و بیقراری : کف گلزهاکردن .
الک : ۱. سرند . ۲. رزشان پرجن . ۳. کم .
الک درشت سوراخ : پرجن تنک .
الک دولک : ۱. گلی کاچ . ۲. چلی کته کا . ۳. هل قنچیلک . ۴. نکولی کا . ۵. گولی مار
الک ریز سوارخ : ۱. پرجن انبست ۲ . انبست پرجن.

الک ریز سوراخ : تافته پریجن .
الکن : کل تک .
الکی : هتکلی .
الکی خوش : ۱. بیخودی خاش . ۲. چکنی . ۳. چک مس . ۴. مسکی .
الگو : ۱. تی . ۲. جور ۳. واری
النگو : ۱. بالنگو . ۲. بال انگو . ۳. دسلغه .
الوار سقف سازی : کش .
الوار : لتار .
الهام شدن : روبئیتن .
الیاف : تنه .
الیاف درون نهال نم دار : شورکر .
اماله کردن : حقنه هاکردن .
امان : زنهار .
امانت : امونت .
امانت دار : رسل مالی .
امتحان : هازموت .
امتداد : ۱. راسّه . ۲. راسته .
امثال ما : اماها .
امر به باد دادن : هواردن .
امر به حرکت کردن : راه - دکف.
امر پلاسیدن : هپلاتان .
امر پوسیدن : بپیس .
امر دزدیدن : بدزد .
امر دوشیدن : ۱. بدوش . ۲. بئوش.
امر دویدن : ۱. بچل . ۲. دوبی . ۳. بتد . ۴. بتّه . ۵. بتج . ۶. بتت .
امر ریدن : برین .
امر زاییدن : بزه .
امر سرپاگرفتن کودک : کش هدار.
امر سوختن : ۱. بسوز . ۲. بسوج .
امر غرغر کردن : غر غر هکن .
امر کشتن : دمیران .
امر گردیدن : هاگرد .
امر گوزیدن : بگوز .
امر لیسیدن : بلس .
امر مواظب بودن : بپّا .
امر نالیدن از روی تحقیر : بلو .
امروز : ۱. امرو . ۲. امروز .
امروز صبح : ۱. ام سواهی . ۲. ام - سوی .
امساک کردن : بری دئن .
امسال : ۱. این سنه . ۲. امسال .
امشب : امشو .
امکان و توانایی : دسترس .
املاک در ییلاق : کوسر .
اُملت : گوجه مرغانه .
امن کردن : ۱. قرق هکردن . ۲. تاخن .
امنیّت : اهدوار .
امنیه : ۱. آردال . ۲. امنیه . ۳. ژاندار.
امید : امّد .
امیدوار بودن : چش او بخاردن .
انار : ۱. انار شم . ۲. انار . ۳. نار .
انار ترش : ترش انار .
انار-دان : انار - تیم .
انار سرخ : گال انار .
انار شیرین : شیرین انار .
انار میخوش : ۱. برز . ۲. گل انار . ۳. ملس انار .
انار نیم ترش : ملس .
انار وحشی : ریک انار .
انبار : ۱. کندوج . ۲. خزانه . ۳. امبار . ۴. امّار .
انبار توتون : تلنبار .
انبارچوبی : کندی .
انبار سرپوشیده : تلیمبار .
انبار علوفه : کلم بم .
انبار کردن : ۱. خره ها کردن . ۲. دکاردن .
انبار کردن هیزم : ۱. هره بزوئن . ۲. خره بزوئن .
انبار لبنیّات : کریکه .
انباری : ۱. امباری . ۲. گزگا .
انباز شدن : همباز بویین .
انباشتن : ۱. بن پوربزوئن . ۲. انبار هاکردن . ۳. کود هاکردن . ۴. تلمبارهکاردن .
انباشتن گیاه : لدهدائن .
انباشتن هیزم : ۱. هره هکردن . ۲. چربزان .
انباشته : ۱. دزن بزن . ۲. تخی پخی . ۳. مشت . ۴. کرت . ۵. سردی سر . ۶. کتّو . ۷. کتیه . ۸. کوپّا . ۹. هلمبورده . ۱۰. لمباره .
انباشته از آب : چاخ چاخی .
انباشته از تخم : تیم بس .
انباشته شدن : کوله بویین .
انباشته کردن : دپنّوسن .
انبان : ۱. امبان . ۲. امّان . ۳. خک . ۴. همیون .
انبر : کله هرفه .
انبردستی : ۱. امبور . ۲. دس امّور .
انبرمیخ کش : مخ کش .
انبور قند شکن : قن امور .
انبوه : ۱. بجی . ۲. امبست . ۳. زیج . ۴. کوس به کوس . ۵. مشت . ۶. موج . ۷. غول هکارده . ۸. چک هدائه . ۹. جمبلی .
انبوه از درخت : ۱. جزغه . ۲. جرگه . ۳. رگلند . ۴. ججل . ۵. رنگ رسی .
انبوه برهم انباشته : کوت .
انبوه گاه : کادزوئه .
انبوهی : چنسک هادائن .
انتخاب جفت : کل بخوردن .
انتخاب کردن : ۱. هوجی . ۲. هابجین . ۳. دجین .

انتخاب با وسواس: هابجی دبجی .
انتظار : رفا .
انتقال : جابه جا هاکردن .
انتقال گاه : کمل کشی .
انتقام گرفتن : ترب بزوئن .
انتها : ۱. تک . ۲. لو . ۳. غصّه .
انتهای بلندی : کاکلّه .
انتهای پارچه : کارگجه .
انتهای دیوار جایی که متصّل به شیروانی و سقف باشد : چاچ دمال .
انتهای فرش : گجه .
انجام بده : هکان .
انجام دادن : ۱. انجام هدائن . ۲. هکاردن . ۳. صورت هادان .
انجام شدن : صورت بیتن .
انجام عمل : کری .
انجام عمل جنسی : هایتن .
انجام کار از روی بی میلی : تله پرچیم .
انجام کار با سرعت : ۱. غبن دوستن . ۲. اِ . تند تند
انجام مخفیانه : غلبلی .
انجام ناقص : تف تب .
انجیر : انجیل .
انجیر جنگلی : ۱. چس انجیل . ۲. دیموس . ۳. واتس .
انجیرخوار(پرنده) : زرد اهل .
انجیرخواره (پرنده) : ۱. آهیل . ۲. اثیل . ۳. زرد اهل .
انجیر رسیده : شله کا انجیل .
انجیرسیاه : سیا انجیل .
انجیر غیر خوراکی : تسن انجیل .
انجیر وحشی : ۱. اشلیکا . ۲. دینه انجیل .
انجیری که برای شیره پخته می شود : انجیل پته .

انحراف از راه اصلی : میون بر .
انحراف از مسیر : ۱. چپ بزوئن . ۲. ول خم . ۳. شال چم .
انحراف از مسیر اصلی : ۱. اچر . ۲. وری وری .
انحراف موضوع : جیکّا تیکّا .
انداختن : ۱. انگتن . ۲. بینگوئن . ۳. دم بدائن . ۴. دنگتن . ۵. دیم بدائن . ۶. دم بدائن .
انداختنی : دنگنا .
انداخته : انگت .
انداخته شده : ۱. دیم بدا . ۲. دم هدا . ۳. دم بدا .
اندازه‌ی : ۱. هنداچک . ۲. تق . ۳. سهم . ۴. غایده .
اندازه بند انگشت : انگوس بن .
اندازه سر و گردن : یک سروگردن .
اندازه کردن : غایده هکاردن .
اندازه گرفتن : ۱. انابیتن . ۲. قت بیتن .
اندازه گرفته شده : انّا بزو .
اندازه گیری هر چیز : گزهاکردن .
اندازه‌ی دو کف دست : هرده بیل .
اندام : ۱. ساخت . ۲. تنه په .
اندرز : ارتر .
اندازه گیری مساحت زمین : ۱. طناف بزوئن . ۲. رسن بزئن .
اندک : پرزمه .
اندک - اندک : زکه - زکه .
اندکی : ۱. جان کندی . ۲. یه کم . ۳. یه تیّو . ۴. یگ سیب .
اندوخته : اندوته .
اندودکردن : ۱. اندوسّن . ۲. انّو بند.
اندود کردن سطح : اندوسّن .
اندودکن : بندو .
اندودن : بنّوسن .
اندودن با دست : دس اندو .

اندوه : اراز .
اندوه خوردن : اراز هکاردن .
اندوهگین : چوک چوک بزوئن .
انزجار : کافور .
انزال : ۱. آکشک . ۲. او بموئن .
انس : ۱. گر . ۲. أگر
انسانی که در اختیار ارباب باشد. : ۱. مزّیر . ۲. مزدیر . ۳. قرار . ۴. آدم .
انسان تنومند : لاشدار .
انسان دست و پا بسته : ۱. چدار بوییه . ۲. دست پا دبسته .
انسان قوی : جرزسه گوشه .
انسان لاغر اندام : چوچک .
انسان موذی : کرموک .
انس گرفتن : ۱. اگر . ۲. تنگوشنه .
انس گرفته : آمخته .
آن طرف : اون وردری .
انعکاس نور : تتق بکشیین .
انفاق کردن : در کاردن .
انقراض نسل : نسل بزه بویین .
انکار : ۱. غنز . ۲. تفه . ۳. جل بخردن .
انکار کردن : ۱. چپلاس . ۲. چه تاس . ۳. چش بیشتن . ۴. حشا هاکردن .
انگار : حتر .
انگشت : ۱. انگوس . ۲. انگوشت . ۳. مچک .
انگشتانه : ۱. انگوشتانه . ۲. تنگوشتنه . ۳. انگیسنه .
انگشتر : انگوشتر .
انگشت شست : کل انگشت .
انگشت کوچک : ۱. کال انگوست . ۲. کرکری .
انگل : ۱. مرشک . ۲. مالک .
انگلک : ۱. دنگلک . ۲. انگولی .

انگولک کردن : تخل - تخلی .
انگور : ۱. انگیر . ۲. انگور .
انگور خشک شده : ممیز .
انگور دیررس : ۱. میچکاانگور . ۲. سرد انگور . ۳. چاانگور .
انگورنارس : غوره .
انگولک : ۱. انگلیک . ۲. انگلی . ۳. چخلی . ۴. نخلی .
انگیزه : ۱. انگز . ۲. تبش .
انگیزه‌ی کار : غلبلی .
انواع پشه : رکنا .
او : ۱. و . ۲. وه .
اواخر : تومی تک .
آواز قرقاول نر : تنک .
اوایل بهار : ۱. بهار دم . ۲. سیا بهار
اوج : ۱. بال بالی جا . ۲. ارگ . ۳. ارش .
اوج دعوی : دار و خال بردن .
اُ-ور : اُ-سر .
اورسی : ۱. اورسی . ۲. دریجه .
اوریون : گوش هب .
اوکالیپتوس : کا رتوس .
اولاد : ۱. تیم تال . ۲. زا .
اوّل خواب : دل تار بردن .
اولس : کچف .
اوّل صبح : سب دم .
اوّلین آبیاری مزرعه : یک اُ .
اوّلین آواز : سرونگ .
اوّلین بار : اول کش .
اوّلین باران بهاره : مرغی شه .
اوّلین پول دریافتی از فروش : دست لاف .
اوّلین پیله : نشون .
اوّلین تخمی که مرغ گذارد : ۱. تشنی مرغنه . ۲. وشر.
اوّلین تراش : نیم تراش .
اوّلین دعوتی که افراد فامیل از عروس و داماد به عمل آورند : خنه ورون .
اولین شخص در بازی : سرگل .
اولین شخم : ۱. بور . ۲. بورگیری .
اوّلین شیر : زیه .
اولین شیر پس از زایمان : آغوز شیرماک .
اوّلین شیر دوشیده : تله شیر .
اوّلین شیرگاو : ۱. میکه . ۲. مکه .
اولین مرحله برداشت پنبه : بار .
اهدای لباس به فقیر : پمّد .
اهرم : ۱. بره . ۲. بر . ۳. کاتی . ۴. تنجاق . ۵. چپاد . ۶. گرک . ۷. کرک . ۸. کره . ۹. دیلم . ۱۰. کل پیچ .
اهرم - ابزار : ۱. تلم . ۲. دسی خراس .
اهرم چوبی : ۱. نردوان . ۲. گوک مار .
اهرم کوله بار : ۱. بالسو . ۲. دوش کر .
اهل دعوا : شرتلک .
اهل روستای العامل : الما ملج .
اهل رویان : رویانج .
اهل کومش : کامشی .
اهل کوهستان : کوهی .
اهلی : ۱. دسی . ۲. رام .
اهمال کاری : ۱. مس مس . هکاردن . ۲. سرم بندی .
اهمیّت دادن : رو خاد بیاردن .
اهن زنگ زده : میلنه بوردن .
ای برادر : آی برادر .
ایجاد درگیری : درهایتن .
ایجاد دعوا کردن :کل به کل‌هدائن.
ایجاد دود : دی هاکردن .
ایجاد سروصدا :جرته جرته کاردن .
ایجاد صدا : تپ تپ .
ایجاد گودی در زمین برای نشا : چا غله .
ایراد : اراد .
ایراد گرفتن : لوچّه بزوئن .
ایستاد : ۱. بیستارد . ۲. هستا . ۳. استائه .
ایستادن : ۱. بهوشت . ۲. استائن . ۳. وخستائن . ۴. ورسن . ۵. هراستائن .
ایستادن حیوانات بر دوپای عقبی : دس براس بویین .
ایستادن حیوانات روی دو پا : سگ دس هرستائن .
ایستادن شق ورق : هپراشت .
ایستادن کبریت به طور عمود : سگ سوار .
ایستادن و کاری انجام ندادن : شدار شدار .
ایستاده : ۱. استائه . ۲. استا . ۳. هستّه.
ایستاده روی پا : سرپا .
ایستادن طولانی: جوک بزوئن .
ایست کن : ۱. هاشی .۲. هرست
ایشان : اُشن .
ای کاش : کاشکو .
ایل : ال .
ایلخی بان : یلخی وان .
ایما : قله قه .
ایمان : ایمون .
ایما و اشاره با ابرو : ابرو کل .
این : وه .
این است : ۱. اینه . ۲. اینتا
اینان : اییان .
این بار : ۱. ایمبار . ۲. این سفر .
این پا و آن پا کردن : ۱. جاوازه . ۲. هاله هاله .۳. هاله . ۴.جاوزه .
این پهلو - آن پهلو : این ور - اون

ور . ۲. این پلی.
این جا : ۱. ایجه . ۲. اینجه . ۳. این جه .
این جا و آن جا : ۱. این سر – اون سر . ۲. ایجه اوجه . ۳. جاجا .
این جاها : ۱. ایجا . ۲. ایجار .
این جور : ایتون .
این جور آدم : اینتی چی .
این جوری : ۱. اینجوری .۲. هتی .
این چنین – این گونه : اتی .
این دست و آن دست : ۱. لم لم سم سم . ۲. تل به تل .
این دفعه : ۱. این باری . ۲. این پره . ۳. این په . ۴. این ولا . ۵. این کش . ۶. این دفه . ۷. این دور . ۸. دگه . ۹. این سفه .
این را : ۱. این دره . ۲. هینه . ۳. وره .
این سو آن سو : این دیم اون دیم .
این سوی : این دیم .
این طرف : این ور .
این طرف رودخانه : یر .
این طرف ها : این ویرا .
این طور : ۱. انتی . ۲. اِته . ۳. این جور . ۴. هته . ۵. هینجور .
این قدر : ۱. اونده . ۲. انده . ۳. ینده .
این قدر جا : این اندا .
این قسمت : ۱. این پره. ۲. این تر .
این گونه : ۱. اینتی . ۲. اِترا .
این محوّطه : انده شر .
این مدّت : ۱. ان تمون . ۲. اَن تمان .
این مرتبه : این سرکت .
این مقدار : ۱. اتّنه . ۲. اندچی . ۳. ات انده . ۴. این انده . ۵. اندی .
این مقدار کم : ان تیکه .
این و آن کردن : حسن رسن هکاردن .
این ور اون ور کردن : یروير هکاردن .
این وقت : ۱. این وخت . ۲. این گدر .
این‌ها : ۱. وشون . ۲. اینان . ۳. ایشون . ۴. ایهان .
این همه : ۱. انده چی . ۲. المبار .
این یکی : ۱. این تا . ۲. اینکی .
این یکی اون یکی : اینک اونک .
ایوان : ۱. اوان . ۲. مدرو . ۳. سفه . ۴. درون . ۵. ماتابی . ۶. سرنال . ۷. هون . ۸. خرند . ۹. خرندسر .
ایوان پشت خانه : بریم .
ای-یا-ایا (خطاب) : هایا .
ای یار دربند : هاوندیار .

ب

با آب خیس کردن : او دینگئن .
با آب داغ سوختن : لوب بیّن .
با آبرو : ۱. آبرو دار . ۲. آبروخا .
با آرنج زدن : بلس خی .
با اراده : دس تف هکاردن .
بابا : ۱. بو . ۲. دادا . ۳. ببا .
بابا بزرگ : ۱. ببو . ۲. گت – ببا . ۳. گت پر . ۴. بابا کلان .
باب دل : ۱. چم پی . ۲. دلزه .
باب طبع : ۱. راس رجوم. ۲.دل په .
بابل : ۱. بابل . ۲. باول.
با بی ادبی کسی را صدا کردن : هایت .
با بی میلی غذا خوردن : تک سو .
با پا ضربه زدن : دکوتک .
با پشت دست به دهان ضربه زدن : تک پشتی .
با پشت دست سیلی زدن : چیندر .
با پنجه‌ی پا : لینگ تکی .
باتأنّی راه رفتن : دلی دلی .
با تبر بریدن : تر بزئن .
با تجربه بودن : جیرو جربدیئن .
باتلاق : ۱. لپاً . ۲. تقّه . ۳. تیل پتلاغ .
باتلاقی : شلندی .
با تمام توان و نیرو : شانه کش .
با تندی به سوی چیزی رفتن : هور یین .
با جناق : ۱. هم زلف . ۲. با جا . ۳. هم زاما . ۴. هم ریش . ۵. ینگه.
با چه کسی : کن جه .
با حرارت : تک و تو .
با حرارت کم : تاجری .
با خاک برابر شدن : خاک بییئن .
با خبر : خبر دار .
با ختن : ۱. باد بدائن . ۲. بباتن . ۳. واختن .
با خشم تکان دادن : توتو هدائن .
با خیال راحت : راسته پشت .
باد : وا .
باد آرام : سر سری باد .
باد آفت زا : خوشا .
باد آورده : ۱. یا مفت . ۲. وا بیارد .
باد افتاده : خیک دکت .
بادام : بادم .
باد بادک : ۱. باد بون. ۲.باد بونک .
باد باران زا : وایره .
باد بزن : ۱. باد زن . ۲. وازن .
باد کنک : بادبنک .
باد به غبغب انداختن : هار تم –

هارتم . ۲. هارتم ترتم .
باد جنوب : سر در مه وا .
باد چشم : چش پیله ها کردن .
باد حبس شده در شکم : جق هایته گوز .
باد خنک و آرام : نرم وا .
باد دادن : هوار دینین .
باد دادن شالی : هپاتن .
باد در شکم داشتن : گو زگوز فراج .
باد دم : وا دمه .
بادست آب رابه تلاطم آوردن : چپلوک .
با دست انجام شده : دست کردی .
بادست چپ : چپکی .
با دست چیدن : دس - چینی .
با دست راست : راسکی .
با دست سوت زدن : ۱. دس شپل . ۲. دس بوک .
با دست ضربه زدن : ۱. بتسانیین . ۲. رش هدائن .
با دست گشتن : دس وجی‌ها کردن .
باد سر خ : سر خ - باد .
با د شب هنگام : ایاز .
باد شدید : ۱. دمه . ۲. کوران .
بادشکم رها کردن : در ها دائن .
باد شمال : ۱. بندرمه وا . ۲. ترنه .
باد صورت : حبه چپ .
باد غرب : دشت وا .
باد کردن : توره ها کردن .
باد کردن پلک : فکه پله .
باد کرده : ۱. حرمه . ۲. تل . ۳. دمبو سمبو . ۴. چفن . ۵. هب بکرد .
باد کنک شکم ماهی : ۱. ایخ . ۲. هپنک . ۳. ماهی پتول . ۴. قپ . ۵ . پفی .

بادکنک ماهی : ۱. بادبادک . ۲. بادکنی . ۳. هپوک .
باد گرم : ۱. باد گرمشی . ۲. سان . ۳. گرمش .
باد گلو : ۱. قراپک . ۲. گلو باد . ۳. گلو گارش. ۴. گلی اپّه .۵. آروغ .
باد گیر ساختمان : باد کش .
باد ماهیچه : ۱. چک پا . ۲. سگ باد . ۳. ولنگ .
باد ماهیچه‌ای : برمه چک .
بادمجان : ۱. بادنجان . ۲. وینگوم . ۳. بینگم . ۴. بانجام .
باد محلّی : نرم باد .
باد ملایم و خنک : شمال .
بادنجان : ۱. بینگوم . ۲. سیو باد مجون . ۳. وینگوم . ۴. سیا بانگام .
بادوام بودن : بود داشتن .
باد ورم : باد و بلنگ .
باد غرور : هوا .
با دیگران قاطی نشدن : کنار مج .
بادی محلّی : چلندر باد .
بادیه‌ی کوچک : بادوک .
بار : بنه .
بار آخر : دس آخر .
بار اضافی : میان بار .
بار اضافی روی حیوان : بار سری.
باران : ۱. بارون . ۲. واران . ۳. وارش .
باران اندک و آرام : چک چک وارش .
باران باریدن : وارش ببارسّن .
بارانی که پس از قربانی کردن ببارد : غار بنی شور .
باران توأم با باد : رتّه .
بار انداز : وارنداز .
باران دیده : وارش بدی .

باران زا : وارش کر .
باران شدید : ۱. شتل . ۲. تیفن . ۳. شلاب
باران کج : دشمه .
باران کم و طولانی : نم نا .
باران نرم : ۱. شل شه . ۲. دمه . ۳. شارم . ۴. شوره .
باران نم نم : ۱. زلف شه . ۲. نرمه وارش .
باران های ریز دانه : نرم وارش .
بارانی : وارونی .
بار بردن با الاغ : خر پنو .
بار پشت : کول واره .
بار تازه رسیده : تازه بار .
بار دار : ۱. امّد- بارزن . ۲. اومید .
باردار کردن حیوان : خر دکشین.
بار دوم : ای دور .
بار دیگر : ۱. این دفه کش . ۲. ادی - اتّی .
بار سنگین بردوش : کولواره .
بار سنگین چهار پا : کتکی .
بارش آرام باران در مدّت زمان طولانی : نم نابین .
بارش مورّب : وا دم .
بار قبل : اون سفه کش .
بارکش : باری .
بار کم حجم سنگین : مرده بار .
بار گذاشتن غذا : ۱. دسکله . ۲. تش کله .
بارندگی : شل و شوری .
بارندگی شدید : زنش .
بارندگی طولانی : زنش .
بارندگی مداوم : ترتری .
بارنده : وار .
بارو بنه : ۱. بنه سره . ۲. بنه سر . ۳. کچه کوچ . ۴. جل و پلاس .
باروت : وزنه .

باروت نرم : میون مرج .
بارور : آبس .
بار هنگ : ۱. وارنگ به . ۲. بالنگ بو . ۳. بارنگ . ۴. بارتنگ .
باری، لذا : اپره .
باریدن : ۱. بوارسَن . ۲. دبیتن .
باریک : ۱. تنگ . ۲. بریک .
باریک اندام : غیچ .
باریک کردن : قیچه – گردن .
باریک نگر : چار چشم و گوش .
باریک و لاغر : میلا .
باریکه : خریسه .
باز : ۱. بوشا . ۲. وافت . ۳. هاتا . ۴. وا . ۵. رگال . ۶. گل و گوشاد .
بازار : واچار .
بازار زنانه : زنانه بازار .
بازار گرمی : نو غان داشتن .
بازاری : ۱. بازاری . ۲. لوس.
باز باز : ۱. واز واز . ۲. وشا– وشا .
باز جویی کردن : کانده کو پَر بکشیین .
با زحمت دیدن : کور مکوری .
باز دارنده : بوَسنی .
بازدم : ۱. دم هرز . ۲. جردم .
بازدم شدید : فشکه .
باز شدن : ۱. درشتن . ۲. روجاری .
باز شدن حصار : وهر .
باز کردن : ۱. بوشائن . ۲. بشائن . ۳. دگاردان . ۴. ولاردن . ۵. لاکاردن . ۶. لاج بزوئن .
باز کردن پشم : دچکلیین .
باز کردن پشم یا پنبه : ۱. شاد کاردن . ۲. تیت ها کردن .
باز کردن گره : ۱. چکل پشو هدائن . ۲. هدی بزان .
بازکن : ۱. بشه . ۲. وشه . ۳. بوشه . ۴. بوشان .

باز گذاشتن : وابشتن .
باز گرد : ۱. دگرد . ۲. درد .
باز گشت بیماری : واگردی .
باز گشتن : دگر دیین .
باز مانده‌ی گیاه : چلی .
بازمانده‌ی نسل : نتاج .
بازو : بائو .
باز و بسته شدن : ۱. البک . ۲. سو – بزوئن .
باز هم : ۱. ایّم ریم . ۲. ای .
بازی : ۱. بازی . ۲. وازی . ۳. واچیک . ۴. کا .
بازی – ابزار : ۱. خیرک . ۲. گال مال چو . ۳. چنگوم . ۴. گولی بالا .
بازیابی : جلد جلو .
بازی الاّ کلنگ : دن قلوچ .
بازی الک دولک : چل کته بازی .
بازی با دستبند : النگو – کا .
بازی با کلاه : کالا در بوردنک .
بازی ترنا : در نه کایی .
بازیچه : ۱. دستنه . ۲. دس – کاره .
بازیچه شدن : دس – خرسا – بویین .
بازیچه قرار دادن : خر سوار هکاردن .
بازی کودکانه : دیی .
بازی گوش : کرمکی .
بازی گوشی نوزاد : اشتاک – وشتاک .
بازی لیله خط : لیله خط کا .
بازی یک قل دوقل : سنگ چاران بازی .
با سختی : سگ زار .
باباسن خزیدن : کین سو .
با سر به زمین افتادن : تلپّاس .
با سرعت بلعیدن : لیف بکشیین .

باسرعت رفتن : لرگ بکشیین .
با سرعت گذشتن : فرت کاردن .
با سلیقه : کیوانی .
باسن : ۱. سرین . ۲. موس . ۳. کپّل . ۴. کو ن تخت . ۵. کین درین . ۶. کین سمبل .
باسن برجسته : گت موس .
باسن به جلو دادن : کینگ بزوئن.
باسن زدن : کینگک بزوئن .
باسن کج : وله موس .
باسن کلفت : خرس – کین .
باسنگ ساییدن : سنگ سو .
با سواد : ۱. میرزا . ۲. ملّا .
باش : ۱. دبوش . ۲. بواش . ۳. دواش . ۴. بو .
باشتاب : ۱. درغی برغی . ۲. برش برش . ۳. هولیتی . ۴. هل هله . ۵. چپری . ۶. کلّه توکن .
با شتاب رفتن : هوشتن .
باشتاب رفتن اسب : چار دست .
باشد : ۱. بوئه . ۲. بوئن . ۳. بشود . ۴. بئه . ۵. دبوشه . ۶. دبو . ۷. دووئه . ۸. دوَه .
با شدّت بزن : هرش .
با شعله‌ی آتش سوزاندن:بل‌هدائن .
باشکم خزیدن : تله سو .
با شکنجه کسی را کشتن : ویرکاش هکاردن .
با صفت : صفت دار .
با طن : رک و ریه .
باعجله : ۱. سر هسبی . ۲. فرته فرته . ۳. بتو . ۴. هور – هور .
با عجله جمع کردن : هر کیین .
با عجله ربودن : تبّزه کا .
با عجله رفتن : ۱. بتیش بشیین . ۲. بتاخت .
باغ: ۱. باغ سر . ۲. باغ جار . ۳. لته.

روزه .
باغ آلو : هلی لته .
باغ انار : انار – جار .
باغبان : ۱. باغ وون . ۲. باغبن .
باغبانی – ابزار : ۱. گالنگ . ۲. خلنگ خلنگ . ۳. شموش .
باغبانی – عمل : ۱. شلتاسی . ۲. شل بتاشیئن .
باغ توت : ۱. تیت باغ . ۲. تیر باغ .
باغ جو : خسیل باغ .
باغچه : باغچوک .
باغچه سار : لته سر .
باغچه‌ی کوچک : لتکالته .
باغچه‌ی ترب : ترب جار .
باغچه ی محصور : کرچه .
باغ حصار شده : کرسیه .
باغ خربزه : خربزه باغ .
باغ خرّم : سرم .
باغ سبزی جات : تره – باغ .
باغ سبزی کاری : لته .
باغ علوفه : ۱. باشباغ . ۲. واش جار.
باغ کوچک : دس باغ .
باغ گل : گال باغ .
بافاصله : گلف .
بافتن : ۱. کار بار داشتن . ۲. کاکّلی . ۳. بوافتن . ۴. بوفتن .
بافتن بافتنی : ۱. آفتن . ۲. بوفتن
بافتن جوراب : وچین .
بافته : ۱. هچی قرس . ۲. باته .
بافته‌ای از سرخس : چماز گیسه .
بافته‌ای به پهنای یک وجب : ده چله .
بافته تزیینی : رسه .
بافته شده : رشمه .
بافته شده ازسرخس که گیاهی است : چماز گیسه .
بافشار : به کوس .

با فشار دونیم شدن : غلاش – بییتن .
بافشار وشدّت : زار و زور .
بافندگی : کار بفتن .
بافنده : وف .
بافنده‌ی منسوجات : جولا .
بافنده‌ی پارچه : کاروف .
بافه‌های بریده‌ی برنج : کرسو .
بافه های گندم : دار کوپّا .
با قرقره : قرقروک .
باقلا : باقله .
باقلای آب پز : با کلّه پته .
باقلای پخته : ۱. با قلاپته . ۲. با کله پته .
باقلای خودرو : باکله خرو .
با قلای وحشی : تیرنگ با کلّه .
با قله پلو : با کله پلا .
باقی مانده : خلاش .
باکره : کیجا وونی .
با کسی آمیختن : دگابگا هاکردن .
با کسی کج شدن : نیموربّین .
با کشمکش و درگیری : توکش توکش .
بالا : ۱. بم . ۲. لو . ۳. زور . ۴. جاری . ۵. زبر .
بالا آمدن : جور بیموئن .
بالا آوردن دست : دس به راس .
بالا آوردن صدا : جر هکاردن .
بالا انداختن شانه ها به حالت نفی: گسگ بزئن .
بالا انداختن : جراْ نگتن .
بالا بردن : جور بوردن .
بالا پوش پشمین گالش ها : برک کردی .
بالا پوش چوپان : با شلق .
بالا پوش نمدی چوپانان : شولا .
بالا تا پایین : سر تابنو .

بالای تپّه : جر کول .
بالاتر : جرترک .
بالاترین تپّه : جوربند .
بالا ترین کرت : سراولی .
بالاترین نقطه : تک .
بالا دست : بال سر .
بالارفتن از درخت : کش بخرد ن .
بالا رونده : بالا شو .
بالا رونده از در خت : ۱. دارشو . ۲. دارمج . ۳. دار مج .
بالا زدن آستین : آستین همالنی .
بالازدن شلوار : هلمانّه .
بالاکشیدن : پی کش ها کردن .
بالا نشین : سرسی .
بالا و پایین پریدن : ۱. جری جار . ۲. بم بلک . ۳. بن پریک .
بالای آب : اُ – اسر .
بالای آستین : سر دسّی .
بالای بلندی : روک – سر .
بالای پاشنه : لنگ په .
بالای تپّه : کتی سر .
بالای در : در سر .
بالای دو کتف : دوش کل .
بالای ران : سیب .
بالای سر : ۱. سرون سر . ۲. کلّه تک . ۳. کتی .
بالای کوه : ۱. یال . ۲. جارکو . ۳. کوسر .
بالای مرز : سر سمان .
بال پرنده : بال .
بالش : ۱. بالینگن . ۲. زیر سری . ۳. کل تیی . ۴. متکاپر . ۵. ناز بالش . ۶. سر – بنی . ۷. سر ینگن .
بالشتک : بالشمه .
بالش زیوسر : بالش بنی .
بالغ : رسیده .

بالکن : حیره .
بالنگ : والنگ .
باله‌ی دم ماهی : دم لا چ .
بالیدن : ۱. مانه هکاردن . ۲. ببالیدن . ۳. ببالسّن . ۴. والیتن . ۵. شره – بیتن .
بام : ۱. بم گلی. ۲. بوم . ۳.گلی کا .
بامداد : ۱. سوایی . ۲. صب .
بامداد دیروز : دیر سوی .
با مزاج سازگار نبودن : مجاز نبیتن.
بامزّه : ۱. مزه – دار . ۲. فلفل – نمکی .
بام سفالی : سفال سر .
بامغز : دله دار .
بامن طرف است : مجا دارنه .
بامیانجیگری حل وفصل کردن : سر هم بیردن .
بامیل : دلایتی .
بان، درمقام نگهبان : ون .
باند بازی : دمدمی کا .
با نشاط : دل سو اینگن .
بانگ : ونگ .
بانگ بر آوردن : تله بکشیین .
بانگ بلند : کلّه ونگ .
بانگ خر : ۱. ار – نش . ۲. غرنش .
بانگ خروس : گل .
بانگ دام : لرهکاردن .
بانگ دعوت : وانگ زنی .
بانگ زدن : تلاغ – تلاج .
بانگ و فریاد : تله بکشیین .
با وجوداین : دیر مونا .
باور : ۱. واور . ۲. بور .
باور کردن : ۱. بور هاکردن . ۲. باور ها کردن .
با ولع تما م : چار چنگلی .
با وندیان : باوندیان .
با هجوم اشغال کردن : دکلسّن .
باهم : ۱. کوبّری . ۲. آله . ۳. هیی . ۴. دیی .
باهم افتادن : هردکتی .
باهمدیگر : ۱. هیّا . ۲. هیرا هیرا .
باهم ساختن : دزو – بزو .
باهم کار کردن : هیی ها کردن .
باید : ۱. ونه . ۲. وسته .
بایست : ۱. بس . ۲. اس – هاکن .
ببار : بوار .
بباف : باج .
ببخش : بگذئر .
ببر : ۱. ببر . ۲. بورین . ۳. بور . ۴. درگر .
ببلع :۱. بزغ . ۲. بلف . ۳. بل هاده .
ببند : ۱. دبس . ۲. دون .
ببوس : ماچ هاده .
ببین : ۱. بئین . ۲. هش .
بپاش : ۱. دپاچ . ۲. بپاش .
بپاشان : بپاشان .
بپذیر : دا بئیر .
بپّر : ۱. بپّر . ۲. بجه .
بپرس : ۱. سالکن . ۲. بپرس . ۳. خورهای .
بپز : ۱. ببیج . ۲. بپوچین . ۳. بپجان.
بپوسان : بپیسان .
بپوش : دپوش .
بپیچ : ۱. دپلج . ۲. دپیچ .
بپیچان : دپیچان .
بتازان : ۱. بتاز . ۲. بتاج .
بتراش : بتاش .
بترس : بترس .
بترسان : رم – هاده .
بترکان : بترکان .
بتکان : ۱. بروش . ۲. هلاکن .
بتّه‌ی سوختنی : وهلا .
بجنب : بجم .
بجو : بجو .
بجوشان : بجوشان .
بچپان : ۱. دسپوج . ۲. دزن .
بچرخ : ۱. دگرد . ۲. چرخ هاکن .
بچسب : ۱. دماس . ۲. دچسب .
بچش : بچش .
بچگی : ۱. وچگی . . خوردی کینا .
بچّه : ۱. سک . ۲. جغل . ۳. کله .
بچه آهو : هووره .
بچّه انداختن : ۱. وچه بشتن . ۲. وچه نسخون ها کردن .
بچه ای که تازه راه افتد : پائه نو .
بچّه‌ی حیوانات : کره .
بچّه‌ی خرس : ۱. اش – کله . ۲. اش – کته . ۳. خرسک .
بچه خوان در تعزیه : وچه خون .
بچه خوک : ۱. خی کله . ۲. خوکاله . ۳. واشر .
بچّه دزد : ۱. وچّه – ور . ۲. کلّه وسّن .
بچّه زا : ۱. وچه یار . ۲. وچه کر .
بچّه زاییدن : ۱. کاته بکشیین . ۲. کره ها کردن .
بچّه زیر دوازده سال :وچه – تک .
بچّه سال : وچه – سن .
بچّه‌ی شاشو : کشن .
بچّه‌ی شتر : شتر و چه .
بچّه‌ی گاومیش : گا دک .
بچّه‌ی گربه : ۱. گئربه و چّه . ۲. بامشی کاته .
بچّه‌ی مار : کرکرا .
بچّه‌ی مودّب : عاقل وچه .
بچّه ها : ۱. وچ – وچه . ۲. وچه گون . ۳. وچیله . ۴. زاکون .
بچّه های چوپان : گسن توده .
بچّه‌ی کو چک : یک و جه .
بچّه‌ی همراه با مادر: کوله مار .

بچّه ی بازیگوش : اوج و موج .
بچه ی بسیار شلوغ : شتان کالی .
بچّه ی بی مادر : سک .
بچه ی خردسال : گلی .
بچّه ی شلوغ : تشکل .
بچّه ی شیر خواره : چلب .
بچّه ی کو چک : تنگل .
بچّه ی گریان : زر زروک .
بچه ی گهواره ای و خردسال : گره شو .
بچّه ی لوس : وچه نی نی .
بچه ی هوو : اوزنی زا .
بچّه ی یتیم : یتیم چه .
بچین : ۱. بچین . ۲. هرک .
بحث و جدل : گتاره .
بخار : ۱. تهم . ۲. نزم . ۳. گاز . ۴. تخرم .
بخار از زمین برخاستن : تفت کلاّک .
بخاران : ۱. برکان . ۲. بکو .
بخار دادن : بغ هادائن .
بخار هوا : نزمه - کوره .
بخاری : کوره .
بخاری - ابزار : ماتکل .
بخاطر : بست .
بخت : ۱. تش کلین . ۲. تاله .
بختک : ۱. آرسته . ۲. بختک .
بخر : ۱. بهین . ۲. بخرین. ۳. هایير .
بخشی از زمین کشاورزی : ۱. ارسیو - سر . ۲. سر ج .
بخش بالایی : ۱. گل به جار . ۲. سره په .
بخش بالایی ران : چیک .
بخش پیش تالار : شانشین .
بخشش : گازشت .
بخش کردن : یک بن .
بخش کردن آواز : اتّا بند .
بخشنده : دس - و - دل - باز .
بخشی از آواز و تحریر: کتار لرزه.
بخشی از پوست : تسکل .
بخشی از تله‌ی پرنده : تله خنه .
بخشی از خانه : اسکل - پی .
بخشی از خیش : لوات .
بخشی از در : ۱. کرشک . ۲. کاندا.
بخشی از ریشه و ساقه برنج: اشکل .
بخشی از زمین : ۱. غلت . ۲. گردشی .
بخشی از شلوار : قزه .
بخشی از قلیان : درنه .
بخشی از مجلس تعزیه : گوشه .
بخشی از موسیقی محلی : گل و بلبل .
بخشی از ناودان : کوم چاک .
بخشیدن : ببخشیین .
بخند : بخند .
بخواب : ۱. بفس . ۲. باخس . ۳. بخاس . ۴. دکف .
بخوابان : ۱. بفسان .۲. بخسن
بخوان : ۱. بخون . ۲. بخان .
بخور : ۱. با خار . ۲. بخو . ۳. بق . ۴. بخ . ۵. کُلف بزن . ۶. سر آر .
بخور بخور : ۱. هپل هپل بخردن . ۲. چلن چلن .
بخور دادن : ۱. سر داشت هاکردن . ۲. بخور هدائن . ۳. بخر هدائن . ۴. بق هدائن .
بخور نمیر : بخردی نخردی .
بخیل : ۱. چشم تنگ . ۲. کرموک .
بخیه : کوک .
بخیه زدن : دال بزوئن .
بد : ۱. اخیش . ۲. وت . ۳. بدجوهر . ۴. اورد .
بداخلاق : ۱. نچک . ۲. کولی . ۳. خووان . ۴. فش . ۵. سگ اوغات . ۶. آتشی .
بد اخلاقی : قشمیراز .
بدان : ۱. دون . ۲. بدان .
بدبخت : ۱. کئوبخت . ۲. خاک - سر - نشین . ۳. کل کور .
بدبختی : خاک - به - سری .
بدبو : ۱. خرفیس . ۲. گندل . ۳. گن کر .
بدتر : ۱. گا در گا . ۲. ودتر.۳. وتّه .
بدجنس : ۱. جن بوئن . ۲. نتاشه پارس . ۳. کج پلوس. ۴. مزقل .
بدجور : ۱. ناچم . ۲. به جور . ۳. بدجور .
بد حال شدن : غه - بمئن .
بدخط : ختّه - کل .
بدخلقی کردن : فسینگ فسینگ .
بد خواب : ۱. تل خو . ۲. سرین دکتن .
بد خواب شدن : ۱. زار خوبویین . ۲. خو وزه .
بد ذات : بد دله .
بدرد نخور : ۱. لق و پق . ۲. افلا . ۳. املا .
بد رفتار : نچک .
بد رفتاری کودک : خو گجه .
بد رنگ : تیل تو .
بد ریخت : غشنیک کلاچ .
بد زبان : بدتک .
بدست آوردن لم کار : مزا - ممرده بییتن .
بدشگون : نوزا .
بدطبع : بد مجاز .
بد طینت : کهوچنک .
بد غذایی کردن : او جو هکردن .
بدغذا : ۱. ممجک - چین . ۲. مموتک چین . ۳. میش - تک .

۴. خشک تک . ۵. گرین . ۶. او چنیک .
بد غذایی : تیساتمیری .
بد قدم : تش قدم .
بد قلق : ۱. بدرگ . ۲. او – چنیک .
بد قول : هافورتی .
بد قولی : ۱. چکّو کاردن . ۲. تشکه زئن .
بدقولی کردن : قال بییشتن .
بدکار : کهو کار .
بدگویی : ۱. چغالی .۲. سوسه
بدگویی کردن : ۱. هنواتن . ۲. حرف کشی هکاردن .
بد مزّه شدن : تن بیّن .
بدن : تن و جان .
بد نام : بندام .
بد نامی : سر – چل – بوک .
بدنبال : دمبدم .
بدن کوفته شده : درینجه .
بدنه : ۱. تنه . ۲. تنبوره .
بدوز : بئوج .
بدون تکیه : هتیک هدا .
بدون خورش : تمیره .
بدون درپوش : ۱. بی سر . ۲. بسرپتی .
بدون معطّلی : ریخته .
بده : هاده .
بده بستان : هداهییر .
بد هنگام : بدهنگم .
بدهی : هادی .
بذر : ۱. دوگرنه . ۲. تیم . ۳. دانه .
بذر افشاندن : تخم زئن .
بذر افشانی : تیم شنی .
بذر بپاشان : تیم هاده .
بذر برنج : تیم بینج .
بذر پاشی : تیم پاشی .
بذرپاشی با دست : دس پاش .

بذرپاشیدن : ۱. دانه بپاتن . ۲. دپاشین .
بذر ترب : ترب تیم .
بذر جارو : گنج – تیم .
بذر جو : جو تیم .
بذر دیررس : سرده تیم .
بذر زود رس : گرمه تیم .
بذر سبزیجات : تک تره .
برآشفتن : جاج بکاردن .
برآمدگی : ۱. قاردبّه . ۲. گندال . ۳. تینگال . ۴. گده . ۵. غارغه .
برآمدگی چشم : ۱. کرپه چشم . ۲. ننی . ۳. فلوس . ۴. ولنگ . ۵. خلوس .
برآمدگی چوبدستی : گرپلس .
برآمدگی دامنه ی کوه : کرچکاد .
برآمدگی روی پوست : تناس دوس .
برآمدگی زمین : هندکول .
برآمدگی شکم حیوان : اُکش .
برآمدگی کوه : روک .
بر آمدگی و فرو رفتگی ظرف : قر.
برآمده : ۱. قرتک قیرتیک . ۲. قمبلی . ۳. تپّز .
برازنده بودن : ورا .
برابر : ۱. سره . ۲. وراور . ۳. تاش به تاش . ۴. برابری .
برابر چشم : چش پیش .
برابر شدن : ۱. سره بویین . ۲. تابه تا بهیین .
برابر یک مشت : متشک .
براحتی : آسونی .
برادر : ۱. داش . ۲. دادا . ۳. گا گا . ۴. آداش . ۵. برار . ۶. برا . ۷. برر .
برادر پدر : عامو .
برادر خوانده : دس برار .

برادر زاده : ۱. برر – زا . ۲. برار زا . ۳. برار زه .
برادر زن : زن برار .
برادر شوهر : شی برار .
برادر کوچک : خورده برار .
برادر کوچکتر : کچیک برار .
برادر میانی : گگه .
برادر ناتنی : ۱. ماروری برار . ۲. جوزا برار . ۳. اندر برار .
برادر وار : برار وار .
برادر و دوست : امدون .
برادری : ۱. کچیک برار . ۲.براری .
برازنده : برازا .
برازنده بودن : ۱. دکتن . ۲. اورازیین . ۳. بئیت داشتن . ۴. برازیین . ۵. برازنّی .
براساس حکم قطعی : حکمن .
براستی : راستانکی .
برافروخته : ژاژبکرد .
برّاق : تیتار .
برّاق بودن ظروف : سو – سوک .
بران : ۱. بتجان . ۲. برا ن .۳. بپنو .
برانداز : ۱. ور انداز . ۲. .ور آورد .
برانداز کردن : ۱. اشه – بش . ۲. انّاور – انّا .
برانگیخته : ۱. دگمار . ۲. فل – بیمئن . ۳. رزغه – دکتن .
برای : ۱. وه . ۲. ر . ۳. بسته .
برای آن یکی : هان .
برای او : ونسّه .
برای این : ۱. هینر . ۲. اینسّر . ۳. انه سر .
برای اینکه : این وسته .
برای تو : ۱. تنر . ۲. ته و سته . ۳. تره .
برای چه : ۱. چره . ۲. کرنی . ۳. چسّه . ۴. نمدار . ۵. چیسر . ۶

.چی شی وه
برای چه کسی : کنه وه .
برای خود : خوشه .
برای خودش : ۱. خاش – وسته . ۲. خوشته ره .
برای شام : شمر .
برای عرض تبریک نزد کسی رفتن : موارک با بردن .
برای که؟ : کنه –وسته
برای – ما : ۱. امی – نر . ۲. ام – وه . ۳. ام – وسته . ۴. وسته – ما . ۵. امشه . ۶. امسّه .
برای من : ا. مس .۲. مه وسّه .
برای ناهار : چاشتر .
بر بالای گردنه : رجه – سر .
برپا : وربا .
برتخت نشستن : تخت بنیشتن .
برتر بودن : سربیئن .
برتری : شف .
برجستگی دیوار : تارم .
برجستگی قالی : کرک .
برجستگی کتف : دوش کل .
برجسته : دونگ .
برجسته و بی قواره : تپّه کالی .
برخاستن : ۱. رخ – هکاردن . ۲. هستائن . ۳. هربموئن .
برخاستن آوا : لوب لوب هکاردن .
برخاستن ازجا : راس ببین .
برخاستن صدای خفیف : چک دکتن .
برخاستن غبار : دولخ .
برخاستن غرّش آسمان : غارم – غروش – کتن .
برخورد : ۱. کو – بزوئن . ۲. بن .
برخورد از پشت : سرسم بوردن .
برخورد توپ : تب چک ها کردن.

برخورد جزیی : ۱. دگنین . ۲. چک.
برخورد در کشتی : تن هایتن .
برخورد دو سر : کلّه توکّی .
برخورد دو نفر : کش به کش بخردن .
برخورد کردن : ۱. کک بزوئن . ۲. وریتن . ۳. دلنگون . ۴. بنّستن .
برخورد کرده : ۱. وریته . ۲. چکائیت .
برخورد ناگهانی : ۱. هکته – گیر . ۲. په کوتنیئن .
برخی : اپر .
برخیز : ۱. بخز . ۲. وخز .
برادر جان : ۱. جان برار . ۲. برار جن .
برداشت : ۱. چین . ۲. ور داشت . ۳. هره .
برداشت محصول : باربچیین .
برداشتن پوست سبز گردو : پاس هاکردن .
برداشتن مقداری از چیزی : وربکشیین .
بردباری : گارده .
بردن بارتوسط یابو با تمهید شلاق : کتکی .
بردوش گرفتن : دوش بییتن .
برده ای که همراه زمین خرید و فروش شود : قن .
برزگر : ۱. ورزیگر . ۲. دیقان . ۳. برزگر .
برسان : ۱. برسان . ۲. برستنن .
برسر زبان ها افتادن : ۱. کتاری بیّن . ۲. تک دکتن .
برسرکسی ریختن : سر بر یتن .
بر سر و فرق کوفتن : کلکوتی ره بتکنین .

برش : قنجیل .
برش تند : قیشت .
برشته : ۱. برشک . ۲. بئیشت . ۳. بویشت . ۴. بوشته . ۵. جزلاغ . ۶. بییشته .
برشته شده : بوریشت .
برشته کردن : ۱. بریجه کاردن . ۲. بئیشتن . ۳. بریان کاردن .
برشته کردن گندم و برنج : ۱. بریانی . ۲. بره
برشته کن : ۱. بریجه کان . ۲. بئیج ۳. بره هاده.
برشته‌ی گندم و برنج : بییشته دانه.
برش دادن : تف بزوئن .
برش دادن درخت : قت بیتن .
برش زدن : بری بزوئن .
برش عرضی : کتل کتلی .
برش کردن چوب : ورین بزوئن .
برص : ۱. ساسک . ۲. قشکه .
برطرف شدن گرفتاری : خاربویین.
برف : ورف .
برف باریدن : ورف دیتن .
برف که بر زمین نشیند : بنه بئیتن .
برف روی شاخه : دار توره .
برف زیاد : ورف شتل .
برف فشرده شده : تلک .
برف منجمد : تمّار .
برف و سرمای شدید : زبر .
برف و شکر که نوعی بستنی است : یخنی .
برف یخ زده : تلک .
برق آذرخش : ال سوسو .
برق آسا : بلاّس .
برق آسمان : ۱. الب سو . ۲. برق . ۳. اسبراد .

برق زدن : سو سو .
برق زدن از تمیزی : تتغ بزئن .
برق لحظه ای : الب .
برق ناگهانی : ۱. سنجل . ۲. سکل . ۳. البیس . ۴. آل بیر . ۵. راب . ۶. لیسک . ۷. گرس کل .
برکت زا : میرما .
برکه : آبندون .
برکه‌ی عمیق : جله .
برکه‌ی آب : قلمبازه .
برکه‌ی عمیق و بزرگ : ۱. جل کیله . ۲. اولی . ۳. لم . ۴. وننا .
برگ : ۱. گالام . ۲. بلگ . ۳. گاره . ۴. ولگ . ۵. کلاب.۶. خال سره . ۷. خال.
برگ انگور : رز – چرده .
برگ بارهنگ : چلو واش .
برگ تازه روییده : رخ .
برگ تمشک : ترشوک .
برگ توت : تیر دار خال .
برگ توسکا : ۱. شده . ۲. شم .
برگ جوان : تجه .
برگ خشک شده : ۱. خاشکه – ولگ . ۲. سیل ولگ .
برگ درخت افرا : بزولگ .
برگ درخت انجیلی : سرخ پر .
برگ درخت انگور : ۱. انگور گلام . ۲. انگور بلگ .
برگ درخت توت : تی ولگ .
برگرد : ۱. بردگرد . ۲. وگرد . ۳. درد .
برگردان : ۱. دارن .۲ . دگاردن
برگرداندن : ۱. دگردانیین . ۲. داردنسّن . ۳. دگاردنیین.
برگردانده شده : داردنی .
برگردم : دردم .
برگزیدن : دس – سر – بیشته – داشتن .
برگزیدن کاری : دله دکتی .
برگ سبز : سز خال .
برگشت : دگردسته .
برگشت گلوله : کمنه .
برگشتن : ۱. وگردیین . ۲. دردسّن . ۳. بردگرسّن . ۴. بر- دگردیین . ۵. بردگشتن . ۶. بر- دگردستن . ۷. گاردن . ۸. پتی – هاکاردن .
برگشتن حال : دگردستن .
برگشته : دگردست .
برگ نهال : شل پر .
برگ و شاخه ها : خاکه .
برگه : ولگه .
برگهای سیخ شالی : دیگ پر .
برگه ی زرد آلو : کشته .
برگیر : دگیز .
برنج : ۱. بینج . ۲. ویرینج . ۳. خان – دونه . ۴. دونه .
برنج بد : مچک .
برنج برشته شده : تپ تپی .
برنج بریان شده : بئودونه .
برنج خوب پخته نشده : کالدانه .
برنج زودرس : داد رس .
برنج کار : شالی کار .
برنج کته : دم پخت .
برنج نیم کوب : کالتو .
برنجی : بنجی .
برنجی که دو بار برداشت شود : جکل .
برنده : ۱. در – ور . ۲. ورینا .
برنده شدن : بواردن .
برنده شو : بوار .
برّنده و قاطع : اژدر .
برو : ۱. بشو . ۲. بش . ۳. بور .
برو بیا : هاسخ هاسخ .
برودت : قونج .
بروگم شو : ۱. دم شیش ها کن . ۲. دو بزن .
برّه : ۱. تغلی . ۲. وره .
بره ای که خارج از فصل معمول زاده شده : وازا .
برّه‌ی سفید رنگ : وکاهی .
بره‌ی سیاه رنگ : کربی وره .
برّه‌ی کوچک : ۱. ناروک . ۲. وروک .
برّه‌ی گوسفند : ۱. وازاورّه.۲. ورکا .
برهم زدن : هیی – ها کردن .
برهنه : ۱. برینه . ۲. تیسا . ۳. لخت و پتی . ۴. تن سلاب .
برّه ی بی مادر : بی مار وره .
برّه ی تازه به دنیا آمده : ترنه ورکا .
برّه ی خال خالی : ۱. گرجی – وره . ۲. برجی وره .
برّه ی مادّه : ماسیلک .
برّه ی متواری : هشته .
برّه ی نوزاده : تروری .
برّه ی یکساله : سیلک .
بریان : ۱. بریان .۲. بره یشت
بریان کردن : ۱. بره هدائن . ۲. جزو بز .
بریان کن : ۱. بریان ها کئن . ۲. بویج . ۳. بوریج .
بریدگی : لاش لاش .
بریدن : ۱. غرشل هکاردن . ۲. قرچ . ۳. کال هکاردن . ۴. خرت – هکاردن . ۵. بوریین . ۶. بورینسّن . ۷. بئن .
بریدن با سرعت : غریچ بزئن .
بریدن چوب به طور ورقه : لشت بزئن .
بریدن شاخ و برگ : خال – بزوئن .

بریدنی : ورینا .
بریده شدن و شکستن گو شت و استخوان توأمان: گالی بویین.
بریده ی پارچه : تخته .
بریز : ۱. دکان . ۲. دشن . ۳. دریزه . ۴. بشنه . ۵. بکلان . ۶. بشن . ۷. بریز . ۸. هشتن . ۹. بکان .
بز : ۱. کل بز . ۲. قشگر . ۳. بز .
بزی که اوّلین بار زاییده باشد : کامار .
بزپهن گوش : لپّر .
بز پیشانی سفید : ۱. مار و بز . ۲. چهار بز .
بز پیشاهنگ گلّه : ۱. دم کش . ۲. باجن . ۳. پیش چربز .
بز خال خالی : مغزبز .
بز دوساله : ۱. کائی . ۲. چکیز .
بزده ساله : ده پیچ .
بزرگ : ۱. کریب . ۲. گتینا . ۳. کما . ۴. کیا .
بزرگ بزرگ : گته - گته .
بزرگتر : گترّ .
بزرگتر از اندازه : لکارده .
بزرگترها : گتّرا .
بزرگتری : گتهّ .
بزرگترین : ۱. بلونگ . ۲. بلّا رمه .
بزرگترین چوب درون اجاق : تش کله مار .
بزرگترین کرت : شیاری .
بزرگ خایه : خر خایه .
بزرگ شدن : گت بیّن .
بزرگ کردن : گت ها کردن .
بزرگی : گتی .
بزسیاه : ۱. سییوبز . ۲. سییا کاریش . ۳. رشتی .
بزشکاری : اشکار کل .
بز شیری رنگ : سمند .

بزغاله : ۱. کوله . ۲. بزکله . ۳. بزکته . ۴. بزغاله . ۵. بزچه .
بزغاله‌ی کوچک : خالک .
بزغاله‌ی ماده : چبش .
بزغاله‌ی دو ساله‌ی اخته شده : چبش .
بزقهوه ای : رش .
بز ک کردن : ۱. چسان فسان . ۲. چسن پسن . ۳. تیبارها کردن . ۴. درست ها کردن . ۵. اشتلوم . ۶. بسوبمال .
بز کوهی : ۱. جینگال . ۲. اشکاری - بز .
بز مادّه : ۱. کو آر . ۲. کمتر .
بزماده‌ی بزرگ : زایج بز .
بزماده‌ی یک ساله : ۱. بز جنگل . ۲. بزکاهار .
بزمجّه : ۱. بزغاله مر . ۲. بزغاله مهر . ۳. بزه چو . ۴. دندن اشمار . ۵. بز -سف . ۶. دنّون اشمار .
بزن : ۱. بزن . ۲. دپیچ . ۳. توش هاده . ۴. هروش . ۵. هتش . ۶. برش . ۷. بتس . ۸. بتکن . ۹. باکتون .
بز نر : ۱. نره بز . ۲. کچیز . ۳. دم کش .
بز نر بی شاخ : ۱. کل بز - کچیز . ۲. بیله .
بز نر پیر : کل کهل .
بز نر تخمی : بز کل .
بز نر جوان : کل - کاهار .
بز نر یکساله : ۱. چبش . ۲. کل - کله . ۳. بز کلیج .
بز نزاییده : کاهار .
بزودی : یس دیکه .
بزور چپاندن : دپوس .
بزه : گنا .

بز یک تا دوساله : بز - کوار .
بزیک تا سه ساله نر : تکه .
بزیکساله : ۱. چپل . ۲. جنگل .
بساب : ۱. بسو آن . ۲. بسو . ۳. سوبی .
بس بودن : ودست بیین .
بستانکار : بخا .
بستر : ۱. لا . ۲. ویستر - تن .
بسترودخانه : ۱. چاک سر . ۲. چاکه .
بست زدن : واوند بزئن .
بست زدن دوتکه چوب به هم : پشت بندزئن .
بستگان : تن به تن .
بستن : ۱. تنگ هکاردن . ۲. دوستن . ۳. بستائن . ۴. هما گیتن .
بستن احشام : یه رک .
بستن افسار حیوانات به جائی : اورک .
بستن بار اسب : تقر .
بستن چشم : ۱. کوریک هیتن . ۲. خاریک .
بستن در : در پیش هکار دن .
بستن دو گاو برای شخم : هشته .
بستن راه : لاکه ئن .
بستن سرگونی: ۱. هخه بند هکاردن . ۲. سردوج.
بستن کودک به گهواره : گره بندی .
بستن‌گاو به‌طور ویژه: استقان للـه .
بستن گاو برای شخم : گوون .
بستن گوساله به پای گاو : تپیر .
بستن موقّت : ۱. چسله بندی . ۲. تلسک - بن .
بستن یک دست و یک پای دام : کچ پی .
بسته : ۱. میم - مر . ۲. دوس .

بسته بندی حنا بر اساس وزنی مشخّص: چارکه .
بسته شدن در خانه : در تخته بویین .
بسته‌ی نخ دایره شکل : شده .
بسته های درو شده ی جو : جوکر .
بسته ی پارچه : دونّی .
بسته ی چای : ۱. چایی – چد – بار . ۲. چای – چفته .
بسوزان : ۱. بسوجند . ۲. بسوجن . ۳. بسوجان . ۴. بسوزن .
بسوی خانه : سره وری .
بسیار : فراخود .
بسیارآبکی : هلرت .
بسیار آهسته : یاواشکی .
بسیار اندک : ۱. سسکه لیک . ۲. پرزموک .
بسیار بازی گوش : شتان کالی .
بسیار پاییدن : دگمشی هکاردن .
بسیار ترش : ۱. زمبلغ . ۲. زغوّ . ۳. زیّرو . ۴. زنقروت .
بسیار تشنه : ۱. زنجاب . ۲. زالتو .
بسیار تلخ : ۱. زغنبوت . ۲. گزاله . ۳. زر هلاهل .
بسیار چرک : چرک کتک .
بسیار چسبناک : چسبندوک .
بسیار خردشده : ۱. انجین هابیه . ۲. انجه قلستین . ۳. بنجت . ۴. بوجارنی .
بسیار خنده رو : ریگ بزه شال .
بسیار خوب : ۱. خوبش . ۲. خارخجیر .
بسیار خیس : ۱. چفته. ۲. آب نوس .
بسیار ریز : رخ پخک .
بسیار زرد : زردیجه کلو .
بسیار زشت : بورد بیارد .
بسیار زیبا : ۱. دسّی – آروس . ۲. ماتی تی . ۳. پاپلی بهشت .
بسیار ژرف : مندل .
بسیار سبز : سبز مورت .
بسیار سبک : ۱. سبوک گالّه . ۲. بادگالّه .
بسیار سفید : ۱. چاچی . ۲. اسبه – زیک .
بسیار سیاه : ۱. سیبا غندوز . ۲. سیبو نفت قریک . ۳. برزنگی . ۴. سیا قیل .
بسیار شاد بودن : کین سر نشیر نبین .
بسیار شکم گنده : گته برتیم .
بسیارشور : زکوّ .
بسیار عمیق : ۱. بن ندارم . ۲. بن ناشتن .
بسیار کبود : کئولمه .
بسیار کثیف : ۱. چلک قاشمه . ۲. چغرمه .
بسیار کم : تیک .
بسیار کوچک : خردینیک .
بسیار لاغر شدن : زرد بویین .
بسیار ناراحت بودن : سرسخن نئوتن .
بسیار نق زدن : نق نقو .
بشدّت بیرون تراویدن آب : بوزین.
بشدّت زدن : بق مرنّیئن .
بشقاب گلی : قدره .
بشقاب مسی : مرس دوری .
بشقاب میوه خوری : زیر دستی .
بشکاف : بشکاج .
بشکن : ۱. بشکن . ۲. شستک .
بشکن زدن : ۱. شستک – بیاردن . ۲. آغوز – بشکنین .
بشو : بواش .
بطری سرکه : چاربانکه .
بطلب : بتلو .
بع بع : وغه وغه هکاردن .
بعد از مدّتی : ۱. یه وقت دیر . ۲. که به که . ۳. دمبال تر . ۴. اتی – توم . ۵. انسفر .
بعضی : یقد .
بغض آلود : برمه گلی .
بغل : ۱. چک . ۲. کش .
بغل کردن : ۱. کشان . ۲. کشه گیری . ۳. چنگ هایتن . ۴. مونا گیتن . ۵. کش بزان .
بغل کردن و بوسیدن : کشه خش .
بفرست : ۱. راهی – ها کن . ۲. برس .
بفرما : بفرما .
بفروش : ۱. بفروش . ۲. بروش .
بفشار : بشغار .
بفهم : ۱. حالی بوو . ۲. بفهم .
بقاعده : رجوم .
بقچه : بقچه .
بقچه ی حمّام : همبم سارغ .
بکار : ۱. بکار . ۲. بنش . ۳. دکار .
بکش : ۱. بکش . ۲. هاکش . ۳. هاگیز .
بکن : ۱. بوج . ۲. بکن . ۳. دکن . ۴. بوجه .
بکوب : ۱. هتوش . ۲. بـتّو .
بگذار : ۱. وائیل . ۲. دنگن . ۳. بیل . ۴. بهل . ۵. بل . ۶. بس . ۷. بئل .
بگذر : بذگئر .
بگذشت : برگئشت .
بگردان : دگاردان .
بگریز : بوریج .
بگریزان : بریجان .

بگز : هگز .
بگشا : وازهکان .
بگو : ۱. بُ . ۲. بوگ . ۳. بگوُ . ۴. بار . ۵. بائو . ۶. بئور . ۷. بئو .
بگو مگو : ۱. دغر بغر . ۲. چند و چون . ۳. گتاره .
بگو مگو کردن : ۱. تکلام بست . ۲. جاوسّن . ۳. بجستن . ۴. بجئیدن.
بگو نگو : باری ناری .
بگیر : ۱. بییر . ۲. بیر . ۳. بَئی . ۴. بئر . ۵. هاییر . ۶. هماسن . ۷. هر .
بگیر و ببر کردن : هبر – هبر – هکاردن .
بلادیده : بلابدی .
بلافاصله : حمبّز .
بلای جان شدن : تش بیّن .
بلبل : ۱. بلبل . ۲. بول بول .
بلد : بلت .
بلدرچین : ۱. بدبده . ۲. برده . ۳. وشم . ۴. ورده .
بلع نمودن : قرت هادان .
بلعیدن : ۱. بلفستن . ۲. بل هدائن . ۳. بل . ۴. قارت هدائن . ۵. هیف بکشیین . ۶. لف . ۷. دل کن . ۸. دم کش هاکردن . ۹. هم بکشیین . ۱۰. قرت دئن .
بلعیدن غذا با فشار : قالنجک .
بلند : ۱. بلند . ۲. بلن . ۳. رسا .
بلند بالا : ۱. بلن چک . ۲. رکا . ۳. میلا .
بلند پروازی : هوایی .
بلندتر کردن صدا : گت هاکردن .
بلند تر گفتن : غایّم بئتن .
بلند ترین نقطه : سی .
بلند شدن : راس – بین .
بلند شدن دم حیوانات : دم شیش هاکردن .
بلند شده : راس –هاکرد .
بلند شو : ۱. وخز . ۲. ورس . ۳. هسته .
بلند صحبت کردن : گوپه دویین .
بلند طبع : سر خارد .
بلند قد : ۱. تیرد . ۲. چک .
بلند کردن : ۱. ورسندنن . ۲. جارگیتن . ۳. بنگیتن . ۴. هایتن . ۵. بنگ هایتن . ۶. بم بئیتن . ۷. بن آیتن . ۸. بن بئیتن . ۹. راست کاردن .
بلند کن : ۱. بنگ هایر . ۲. بن گیر . ۳. بلند هکان . ۴. بلندهکن . ۵. بلن کان . ۶. بلنگ بی . ۷. بم بی . ۸. هکش . ۹. راس –هاکن .
بلند گو : دودکل .
بلند نشو : ونه خز .
بلند و بی خاصیّت : توسکا .
بلند و سیاه : سیبا تال .
بلندی : ۱. بلندی . ۲. بلّنی . ۳. تکّه . ۴. خال . ۵. تپّه کایی . ۶. کول . ۷. دوک .
بلور : بلور .
بلوز بافتنی : جامه کش .
بلوط : موزی .
بله : ۱. های . ۲. ها–بله .
بله برون : اره گیرون .
بله گفتن در مراسم خاستگاری : اره–هدائن .
بله گرفتن : بله های تن .
بلی : ۱. اره و . ۲. اهن . ۳. آره .
بلیه : آفت .
بمان : ۱. بمون . ۲. بمان . ۳. بئس.
بمانی : بمونی .
بمک : بچف .
بمیر : بمیر .
بند : بن
بنّایی - ابزار : ۱. سرنال. ۲.چمچه .
بنایی تاریخی : سلم و تور .
بنایی که شالی را در آن خشک کنند : یخ خانه .
بند : ۱. بنّم . ۲. تروک . ۳. گلی .
بند آمدن : بند بمئن .
بند آمدن ادرار : شاش میزه .
بند آوردن زبان دیگران : کچه هاکردن .
بند استخوان لگن : گه .
بند انداختن صورت : تابزوئن .
بند باز : رسمان باز .
بند بازی : کمرقش کائی .
بند بیضه : ۱. خایه – بند . ۲. خایه – لو .
بند پالان : رونکی بن .
بند چرمی : هاشمّه .
بند زدن : بش .
بند زدن چینی : ۱. بن –بزان . ۲. بس گیتن . ۳. بش بزئن .
بند شلوار : ۱. بنّم . ۲. بدن . ۳. بئنم . ۴. شلوار بند . ۵. شلوار بنّن . ۶. تمبان بندن . ۷. قوزه .
بند کردن : ۱. ماهور . ۲. چمنه . ۳. چلاس بدائن .
بند کردن افسار : بندگا .
برخورد کرده : چک هدائه .
بند کفش : کش بند .
بند کفل اسب : ۱. سینه بند . ۲. کپّل پوش . ۳. رانکی . ۴. زیر دمبی .
بند گیاهی : دسته بند .
بندی برای بستن بار : نوار .
بندی برای بستن پشته‌ی علف :

وربندی .
بنشان : هنیشان .
بنشین : ۱. هنیش . ۲. بنیش . ۳. هترک .
بنفشه : ۱. بنشه . ۲. ونوشه .
بنوش : سر بکش .
بنیه دار : خاش بنیه .
بواسیر : ۱. باب سیل . ۲. بواسیل .
بوته : ۱. کلم - کوّپر . ۲. سی سک تله .
بوته ای است : اسبه - پسو .
بوته ای خودرو : اتر گله .
بوته‌ی باقلا : باکله کپر .
بوته‌ی بزرگ : کپر .
بوته‌ی پرحجم : کپر .
بوته‌ی تمشک : ۱. بور . ۲. لم
بوته‌ی داخل مرداب : اسلما .
بوته زار : اپرتس .
بوته‌ی کدو : ۱. کئی ماره . ۲. کئی پل . ۳. کیی تغ
بوته‌ی محصولات جالیزی : کوپّر .
بوته‌ی نشا : گیت .
بوته‌ی نعنا : ننادار .
بوته و تیغ تمشک : لم - لوار .
بوته های تمشک : لی لم پر .
بوته های تنک : چکر .
بوته های ریز : شپر .
بوته های کوتاه : بنار .
بوته‌ی میوه دار تمشک : تمش لم .
بوته ی پرخار : ۱. داز گله . ۲. تلی گالچه .
بوته‌ی ترب : ترب بنه .
بوته‌ی تمشک : تمیش .
بوته‌ی جارو : سازه دار .
بوته‌ی چغندر : چنگال بنه .
بوته‌ی خاردار : ۱. ججریک . ۲. سیاتلی . ۳. کاجیره .

بوته‌ی خربزه : ۱. خربزه پل . ۲. خربزه ماریم . ۳. خربزه لو . ۴. خروزه کله . ۵. خر-بیزه - تغ .
بوته‌ی کوچک : سرخ - انجیلی .
بوته‌ی نورسته : تلک .
بوته‌ی نی : کرفون .
بوته‌ی هندوانه : ماریم .
بوتیمار : تیرنگ بکّا .
بوجاری : ۱. بوجاری . ۲.سرغلبلی .
بوجاری کردن : بجیین .
بوجاری کردن برنج : هپاتن .
بودادن : ۱. بوهاکردن . ۲. گندکاردن .
بودار : بکر .
بودم : بیمه .
بودن : دویین .
بودن و قرار داشتن : کد بوئن .
بورانی : ۱. برونی . ۲. دلال بزه .
بورانی با کدو : کئی برانی .
بورشدن : مم-خر-تو-بویین .
بوریای کهنه و تیغ حصیر : کوب تری .
بویناک : بوبزه .
بوسه : ۱. ماچ . ۲. خاش . ۳. خوش . ۴. خش .
بوسیدن : ۱. ملج ملوچ . ۲. خش هدائن . ۳. لچاندن . ۴. بخئردن.
بوسیدن دست : دس - ور - آیتن.
بوق : بق .
بوقلمون : ۱. قلّمون . ۲. بنقلمون .
بوقلمون صفت : ۱. بزولگ . ۲. هکّه ای .
بوگندو : ۱. بپیسته اشکم . ۲. بپت بتیم . ۳. بددله .
بومی : ولایتی .
بوی آتش : بل بو .
بوی ادرار : ۱. کش گله گند . ۲. کش بل .
بوی بد : ۱. گن - بی . ۲. تفند . ۳. کلم فیس .
بوی بد : تهم بزوئن .
بوی چس : فیس بو .
بوی خاک : ترم .
بوی خوش غذا : بوبرنگ .
بوی دود : ۱. بل بو . ۲. دی به .
بوی دهان : دم هرز .
بوی سوختگی پارچه : جلی گند .
بوی سوختگی پشم : جزماغ بو .
بوی سوختن نمد : ۱. جزمال گند . ۲. جزبو .
بوی عرق : ترش بو .
بوی گند : چس به .
بوی مرده : مرمیّت گند هکاردن .
بوی نامطبوع : گنده .
به آب بستن : آب تخت .
به آرامی : ۱. مدرا مدرا . ۲. مترا مترا .
به آرزو نرسیدن : چاروک بئی .
به آغوش گرفتن : کشه بیتن .
به آن سو رفتن : یرهکاردن .
به آن طرف : ورون ور .
بها : تنخا .
بهار : باهار .
به ارث بردن خصیصه ی مادر : مار په .
به امید خدا : ایشا لاّهی .
به اندازه ی تقریبی : ۱. چک و پک . ۲. زارخار . ۳. درک برک . ۴. رک و پک .
به اندازه‌ی دهنه ی تبر : تر- لت .
به اندازه ی یک پاییل : چارک .
به اندازه ی یک شکم : یک اشکم .
بهانه : ۱. دسته مال . ۲. مونه . ۳. وهانک . ۴. بلگ . ۵. انگاره . ۶

بانه . ۷. اولک . ۸. ویهومه . ۹. غاتو.
بهانه آوردن : پشتیم بدوتن .
بهانه به دست کسی دادن : سگ تک چوهدائن .
بهانه جویی : ۱. قنقری . ۲. قروقمبیل .
بهانه جویی کردن : وانه داشتن .
بهانه جویی کودکان : بلک .
بهانه گرفتن : انگیز ونگیز گیتن .
بهانه گیری : زغه دکتن .
به او : ۱. وه - ره . ۲. ونه خو .
به این اندازه : انده گتی .
به این بزرگی : انده گتی .
به این زودی : ۱. هاتت-هاتت . ۲. جلّه . ۳. ورین ور . ۴. حال بل .
به این زودیها : اساآ .
به این شکل : ۱. اینجور اینجور . ۲. هتی هتی .
به این طرف : ۱. ورندیم . ۲. وراین ور .
بهای نقدی : خشکه .
به این کوچکی : ۱. اتّه پنیکک . ۲. انّه پچوکی . ۳. انده خوردی . ۴. یخ خوردی .
به این گونه : ۱. این تی-این تی . ۲. هته هته .
به باد دادن : ۱. باد هدائن . ۲. هوا هدائن .
به باد کتک گرفتن : دبچیین .
به بار نشستن خوشه ها : ستار سو .
به بار نشستن غلات : ورینّا .
به بازی گرفتن : ۱. بازی بیتن . ۲. کابئیر .
به بالا : وربالا .
به بالا پرتاب کردن : کک کائی دنگوئن .
به بالاکشیدن : جار کشن .

به بلوغ رسیده : هشتی هوشتی .
به بند کشیدن : چارمخه .
به پایان رسیدن : ۱. کلچور بین . ۲. سر-بوئین .
به پایین : ورجر .
به پایین انداختن : بنه دنگئن .
به پشت خوابیدن : چارتا .
به پشت گرفتن : کول هکاردن .
به پشت گرفتن بچّه : گوز بره .
به پهلو خوابیدن : چنگه بختن .
به پهلو خوابیدن با زانوی جمع شده : چار زنّی بفتن .
به پهلو دراز کشیدن : ۱. یک پل . ۲. یک تنگ کاردن .
به تاخت بردن اسب : ۱. اسب تاجنی . ۲. اسب تاجندی .
به تأخیر انداختن : دس - دس .
بهتر : ۱. بیتر . ۲. بتّر .
به ترش : ترش به .
بهترین خاک : تس کاگل .
به تنگ آمدن : تروک - تا .
به تنگی کشاندن : کیس هادان .
به تنهایی : تیناری .
به تو : تره .
به توافق رسیدن : جور بویئن .
به جریان افتادن : ۱. روش دکتن . ۲. رش دکتن .
به جنگل رفتن : رم بنسن .
به جنگلی : شال به .
به چپ و راست زدن :کورم کلاچ .
به چنگ آوردن : هاچنگه - هکاردن .
به چنگک قصّابی آویزان نمودن : قناره بکشین .
به چه بزرگی : ۱. به چه گتگی . ۲. چندگتی .
به چه صورت : شینی .

به چه کسی : که ر ه .
به حال آمدن : حالامن .
به حجم سه انگشت : چپریک .
به حرف آمدن : زون بیموئن .
به حرف کشاندن : حرف هیتن .
به حرکت در آمدن : رخ - رو .
به خاطر : ۱. وسّیر . ۲. وسته .
به خاطر آمدن : ۱. در -یاد-بموئن . ۲. دل دکتن .
به خاطر آوردن : یا د دکتن .
به خاطر بیاور : یاد بیار .
به خاطر تو : تدانی .
به خصوصیات کسی پی بردن : چم سر بیاردن .
به خواب رفتن : خوبوردن .
به خوبی : خب-خبی .
به دام افتادن : گیر دکتن .
به دام انداختن : گیر انگتن .
به درازا کشاندن : ۱. شدّه ود هدائن . ۲. لس لسی.
به درد نخور : داز .
به درک : درکّه .
به دروغ : درو-درو .
به دفعات : دفه .
به دل برات شده : دل بخرد .
به دل گرفتن : دل بییتن .
به دنبال : دم دم .
به دنبال چیزی فرستادن : رج-برستیین .
به دنبال خود کشیدن : لینگ بکشیین .
به دنبال گاو : گوپه .
به دنبال گاو گشتن : گوگردی .
به دنبال هم : ۱. دم رسه . ۲. رت .
به دنبال هم بودن : دمکل بویئن .
به دنبال هم رفتن : رج - بردن .
به دنده ی لج افتادن : چپ.

هاکتن .
به دوش کشیدن : کول هکاردن .
به دیوانگی کشاندن : تورهاکردن .
به راز کاری پی بردن : چال ده بلند هایتن .
به رازی پی بردن : جکه در آردن.
به راه افتادن : رک و رش دکتن .
به راه افتادن برای کاری : رک و رش دکتن .
به راه انداختن : ۱. را-دنگوئن . ۲. رش - دینگئن .
به رخ کشیدن : رو بزوئن .
به ردیف : رج به رج .
به رنگ زنجبیل : رنجفیلی .
به رو خوابیدن : ۱. دمر بخاتن . ۲. دیم - دکتن .
بهره : ۱. بالا هدائن . ۲. بهره به . ۳. خر وبره . ۴. سرهدائن .
بهره رساندن : گی دوشا بیتن .
بهره ی پول : سر .
بهره ی مالکانه : منال .
به زرد رنگ : زرده به .
زغال نیم سوخته گویند : چک .
به زمین افتادن : جیر کتنْ .
به زمین خوردن : ۱. بنه هایتن . ۲. بنه بخردن .
به زمین زدن : بنه بزوئن .
به زمین کشیدن : کرش .
به زمین گذاشتن : بنه بهشتن .
به زودی : ۱. جمنر . ۲. یگ دغدی . ۳. یس دیگه .
به زودی زود : هاتت .
به زور : زورکی .
به زور خوراندن : درقنن .
به زور راه رفتن : تاتا هاکردن .
به سادگی : همال همال .
به ستوه آمدن : ۱. ستو بیمئن . ۲. سل بموئن .
به سختی : ۱. زار زارکی . ۲. زار بلائی . ۳. زار-خارکی . ۴. جان کندی .
به سر آمدن : سر بمئن .
به سر رسیدن : سربویین .
به سرعت : ۱. فرت . ۲. زربی . ۳. خرته-کارت .
به سرعت آمدن و رفتن : رُ-بئیتن .
به سرعت دنبال کردن : هوز ندین .
به سرعت غذا را بلعیدن : بل بکشین .
به سفیدی زدن : اسبه اسبه هاکردن .
به سکسکه افتادن : کانک بزوئن .
به سلامتی : خراخش .
به سن نوجوانی رسیدن : کال پری بویین .
به سوی خود کشیدن : هکشین .
به سوی خورشیدن : ۱. افتاب په . ۲. افتاب-دیم .
به شب رسیدن : شو دکتن .
بهشت : بهشت .
به شتاب : کینگ سوکه .
به شدّت خندیدن : ریک ریک هاکردن .
به شدّت درد گرفتن : زنش هکاردن .
به شدّت زدن : ۱. بتوئیدن . ۲. وتشتن .
به شدّت کتک زدن : درشی .
به شیر آمدن : شیرابوئن .
به شیر پا ک و آب کوثر قسم : به سر چشمه‌ی مرتضی علی .
به شیر بستن گوساله قبل از دوشیدن گاو : مارانگتن .
به صبح رساندن شب : صب ها کردن .
به صرفه بودن : ۱. بسرفیین . ۲. بسرفین .
به صلّا به کشیدن : مق هدائن .
به ضامن کردن تله : ۱. تله رگ هدائن . ۲. تله دکاشتن.
به طرف چپ : ۱. چک کی . ۲. چپکی .
به طرف خود کشیدن : شه وربکشین .
به طرف راست : راستکی .
به طور حتم : حکمی .
به طور کلّی : توس .
به طور متناوب : دل دله .
به طور ناگهانی : یک اندر یک .
به طور یقین : حکمن .
به غیر از : الایده .
به فدایت : آ بلار م .
به فرض اینکه : سلّم .
به فریاد آمدن : غه بموئن .
به قربانت شوم : آ-بمیرم .
به قصد شنا رفتن : هولی - کرون .
به قطر یک جفت گردو : کشته گرد .
به کار آمدن : مال بییئن .
به کار غیر طبیعی دست زدن : خرخر هکاردن .
به کار کم بهادادن : سلم سلم هکاردن .
به کار گرفتن : کا ر بزئن .
به کام و مراد دشمن : دشمن شاد .
به کدام سمت : کان وری .
به کلام خداقسم : به افرا گلام .
به کلّی : درستّی .
به کناری نهادن : کنار بیشتن .
به کول گرفتن : خلنگ .
به گردش در آوردن: چرخ هدائن .

به گردن من : مه گردن بن .
به گمان شما : شمرخله .
به گوش رسیدن صدا در سکوت شب : رمبش دکتن .
به گونه‌ای دیگر : ۱. اتّی جوری . ۲. جوردگه .
به لرزه در آوردن : بلرزیین .
به لکنت افتادن : تته پته دکتن .
بهم آمدن : همامن .
به مانند زهر : تل زر .
بهم بزن : بچکل .
به مجلس ختم رفتن : مرده خواری .
به مرگ کسی راضی بودن : سر به تن نویین .
به مقصد رساندن : منزل هدائن .
به من : ۱. مه . ۲. ومره .
بهمن واسفند : میرما و اونما .
به میان افتاده : دله کت .
به میان انداختن : دشت دنگوئن .
به میان رفتن : دل بخردن .
به نیمه‌ی شب رسیدن : شو امبست بویین .
به وحشی : ۱. به سنگک . ۲. خرک به .
به هدف خوردن : بن بئیتن .
به هدف زدن : رج بیین .
به هم آمیختن : درم – برم – بویین .
به هم آوردن : هم بیاردن .
به هم بزن : ۱. هی بزن . ۲. هچکل .
به هم پیوسته : تا به تا .
به هم چسبیده : تنگ لیلیک .
به هم خوردن دندانها : ۱. زز . ۲. زیز .
به هم ریختن : ۱. خردوستن . ۲.دبشستن
به هم ریخته : ۱. تخل پخل . ۲. دپشوس . ۳. ببشسّه .
به هم زدن : هیی بزوئن .
به هم کوبیدن : ۱. بپنوسّن . ۲. به هم کونسن . ۳. کش به کش بزان .
به همین علّت : همین اتّایسه .
به هنگام : چک چک .
به هن هن افتادن : خس خس دکتن .
به هوش آمدن : ۱. حال بموئن . ۲. هوشت بویین . ۳. ها-جیر- بیمئن .
به یاد داشته باش : یاد دار .
به یغمابردن : ۱. تالان هکاردن . ۲. هالان –تالان .
به یقین : یغنه .
به یورتمه وا داشتن اسب : یرغه – دینگئن .
بی آبرو : دیم ریس هدائن .
بی آبرویی : رسوایی .
بی آزار : خل ته توک .
بی غش : صاف .
بیا : ۱. برو . ۲. بیه .
بیابان : ۱. بیابون . ۲. بی یا بون .
بیابانی : بیابونی .
بی اجازه : ۱. خادری . ۲. خادئه . ۳. سر–خاد .
بی اختیار : سروزنّی .
بی ادب : ۱. قورم پز . ۲. هرشت .
بی اراده : ۱. شل خایه . ۲. هرد مبیل . ۳. هافرتی .
بی ارزش : ۱. بی وقر . ۲. لوتکی . ۳. ارغن – پرغن .
بی اشتهایی : نچرم .
بی اعتبار شدن : سبوک بوئن .
بی اعتبار کردن : سکّه بشکنیئن .
بی اعتنا : سرسنگین .
بیاموز : ۱. بمسن . ۲. بیومج . ۳. بیمسن . ۴. یادبی . ۵. یادهاده .
بیان احساس هم دردی : مره بیا .
بیان حقیقت : حق باتن .
بی اندازه بهادادن : رو– دنگوئن .
بی اندازه لوس : لوتّی شم شم .
بیاور : بیار .
بی باک : ۱. نترس . ۲. خیره چش.
بی برنامه : الّا گتری .
بی بند و بار : ۱. اندمه . ۲. اسار – بسسته . ۳. اشنیک . ۴. لخه لجّاره .
بی بند و بار شدن : شل و شور ببیین .
بی پرده : رور است بئوتن .
بی پرده آشکار کردن : الاینه هاکردن .
بی پناه : کله سر چینکا .
بی تاب شدن : تش پشه دکتن .
بی تابی از گرسنگی : تلوشت .
بیت خوانی : بید خانی .
بی تعادل راه رفتن : کل فتره بردن .
بی توجّه : ۱. غوله . ۲. کوره چش . ۳. چش دار کور .
بی توجّهی : ۱. چک چک پشت بیشتن . ۲. لوتک بزوئن . ۳. هیچّی – نخیری .
بی توجّهی کردن : ۱. ترب بکردن . ۲. کس بزوئن .
بی ثبات : چک چکی .
بی جا خندیدن : ریگ ریگ ها کردن .
بیجاگو : لق چنه .
بی جا ماندن : تشت .

بیجان : ۱. بی نور . ۲. بی رو . ۳. بی روت .
بی جان شدن پیله‌ی ابریشم : غول کاردن پله .
بیچارگی : مفلسی .
بیچاره : تره .
بی چشم و رو : ۱. بلشته چشم . ۲. چش بشورد . ۳. بشورده چش .
بی چیز : ۱. شندر . ۲. لات .
بی حال : ۱. بمردک . ۲. شل و ول . ۳. بی رزم .
بی حرکت : او خاس .
بی حرمتی : تاش به تاش .
بی حس : ۱. لر . ۲. کتین .
بی حساب و کتاب : دیمی .
بی حس شدن : لمس – بویین .
بی حوصلگی در کار : چس و پس هکاردن .
بی حوصله : سری .
بی حوصله شدن : کلّه بردن .
بیخ : ۱. بخ . ۲. بن .
بی خانمان : درمچّدی .
بی خبر : ۱. بی خور . ۲. ناغافلی .
بی خرد : لوچ .
بیخ گلو : ۱. کره . ۲. خره .
بی خواب : بی خو .
بی خواب شده : زاورا .
بی خوابی : ۱. نختی . ۲. ناختی .
بیخ و بن : بلخ وبن .
بی خیالی : تخت و تیار .
بید : ۱. وشا . ۲. شاش .
بیدار : ۱. بیشار . ۲. بدار . ۳. ویشار.
بیدار شدن : ۱. بیدار بئن . ۲. بهوشت .
بیدار شو : ویشار بواش .
بیدار کردن : بیدار هکاردن .
بیدار کن : هستان .

بیدار نمودن : راست هکاردن .
بیداری کشیدن : چش خوره بیتن .
بی درنگ : گرم رج .
بید زدن : پت زئن .
بیدزده : گازی بچرده .
بی دست و پا : ۱. چنگ چلی . ۲. چنگه . ۳. لم – لس .
بی دقتی : شلم شورتی .
بی دقتی در شخم زدن : کلّه کو بکشیین .
بید لباس : وشا .
بی دم : دم بوت .
بید مشک : ۱. بزمشک . ۲. سو- گوت .
بی دندان : ۱. بی دنن شال . ۲. بی دندان ورگ . ۳. چونک . ۴. هپلوک . ۵. وک دندون .
بی رحم : کاله رحم .
بی رحمانه از کسی کار کشیدن : رم بکشیین .
بی رفیق : تناخس .
بیرق : علم .
بی رمق : ۱. کال و شل . ۲. هکته . ۳. وی – یر .
بیرون : ۱. دیرگا . ۲. یور . ۳. روگا . ۴. دیاور . ۵. بروم . ۶. بریم .
بیرون آمدن : دربیمئن .
بیرون آوردن آب از گوش : هلنگ دستی .
بیرون آوردن پنبه از غوزه : غوزه – کشی .
بیرون از خانه : ۱. در دریم . ۲. در بیرون . ۳. دیر گاور . ۴. سر- پیش . ۵. بریم خانه .
بیرون پریدن غذا از دهان : ها پّریین .
بیرون رفتن : ۱. بریم بردن . ۲. در بوردن .

بیرون ریختن: ۱. تتغ . ۲.در بشنین.
بیرون زدن : ۱. بیرون بزئن . ۲. قلپّی .
بیرون زدن آب از کوه : گتو .
بیرون کردن : هوزنیّن .
بیرون می افتد : در کفنه .
بیزار : بزیار .
بیزار دشدن : ۱. جان تنه بویین . ۲. زلّه بوئن . ۳. ریس بیموئن .
بیزاری از غذا: تف–تف–هاکردن .
بی سخاوت : خنیس .
بی سرپرست : ۱. صغیر چکله . ۲. بی ماروره . ۳. بی بائس . ۴. بی سربجار . ۵. بی سرمجارش . ۶. بی سرپنا . ۷. بی کس و بائس .
بی سروپا : ۱. کینگ برینّه . ۲. صغیر چوکله . ۳. بی سردم .
بی سر وسامان : ۱. شلم شوروا . ۲. گزهاکردن .
بی سروصدا : ۱. دم در خار . ۲. بی سک و سو .
بی سلیقه : دست پچ تره .
بیش از اندازه : لرزلوار .
بیش از حد : ۱. سرگلّی . ۲. لاک و لنگری .
بیشتر : ویشته .
بی شخصیّت : زیپو .
بی شرم : تمون بکنی .
بی شعور : ۱. بی مخ . ۲. عقب دکت .
بیشه : . ۱. رکم . ویشه .
بی صدا : ۱. بی چمر . ۲. دم تش ندا .
بیضه : ۱. خائه . ۲. خاسه .
بیضه متورّم : ۱. دبّه . ۲. تب خایه .
بی عار : قلمباره .

بی عرضگی : گوپه دویین .
بی عرضه : ۱. بی دست و پا . ۲. بی دسّ و پا . ۳. کاس خرنه . ۴. لمبه .
بی عقل و نادان : شختول .
بی غیرت : ۱. بی رگ . ۲. خون کف .
بیفت : ۱. بنه . ۲. بکف . ۳. دکّو . ۴. تکو . ۵. هکف .
بی فرزند : کور اجاق .
بی فرهنگ : ۱. نتس نوربیه . ۲. ول و شو .
بی فکر : دس - خالی .
بی قاعده و نا همگون : هفته بیجار .
بی قانون : ۱. هرت . ۲. قرچماق .
بی قرار : ۱. دار دنبیه . ۲. کرمی جن . ۳. ها وشت .
بی قرار شدن : مخملی بنیتن .
بی قراری : غلبلی .
بی قراری کردن : ۱. جزوبزکاردن . ۲. قال بموئن .
بی قراری مرغان : دزبنه هکاردن .
بی قراری مرغ پیش از تخم گذاری : جاوزه .
بی قواره : ۱. بدارش . ۲. دار دراز . ۳. هنکل . ۴. دراز لل . ۵. دراز قواره . ۶. قناس . ۷. لهور .
بی قید و بند : لورتان .
بیکار : ۱. اجن . ۲. اجون .
بی کاربودن : ۱. هادار-هادار . ۲. غاز بچرانیئن .
بیکارِ مزاحم : شم قدّی .
بیکاره و بیکاره گشتن : ۱. آسمون جول . ۲. اکاره . ۳. ول . ۴. اندل - هدائن .
بیگانه : ۱. همشایی . ۲. کامشی کلشی .
بیل : بل .
بیلچه : ۱. فکا . ۲. ویلک .
بیل زدن : بل - بزوئن .
بیم : ویم .
بیمار : ۱. بورد بیارد . ۲. نخار . ۳. ناخش. ۴. دردمن .
بیمار شدن : ۱. بکتن . ۲. دکتن . ۳. ناخش بویین.۴. تلنگ در بوردن .
بیمار مبتلا به سفلیس : کوفتی .
بیماری : ۱. سنگینی . ۲. خره . ۳. مرض .
بیماری بدون درمان : کوئک .
بیماری برص : ۱. برس . ۲. سفیدک . ۳. گال .
بیماری پوستی : بن دمتی .
بیماری حیوانی : زلنج .
بیماری خارش : خارشک .
بیماری دام : روبچ .
بیماری دامی : ۱. شش . ۲. تبغه .
بیماری زنانه : زننه گیری مریزی .
بیماری سرطان : نم نییر .
بیماری سیاه زخم : بزی .
بیماری سینه : کنه .
بیماری صرع : ۱. دل گری . ۲. غش -کری . ۳. گج .
بیماری عصبی : گازی .
بیماری گاو : ۱. گوفتور.۲. گومرگی .
بیماری گلو درد : چاکتو .
بیماری لاعلاج : چربویین .
بیماری مزمن : آکته .
بیماری مسری : بلک .
بیماری واگیر : دکتی .
بیماری هاری : تلکه .
بیماری های درمان ناپذیر : بهنام.
بی محابا : رجه .
بی محابا حمله کردن :کورم کلاچ .
بی محابا سخن گفتن : لتمبه گو .
بی محابا گذشتن : نخ - رجه .
بی مزه : ۱. بر . ۲. بی بره . ۳. به ور . ۴. ور . ۵. مچ . ۶. مج .
بی مصرف : تکلو .
بی ملاحظه : ۱. بی سر . ۲. تاش به تاش .
بی موقع:۱. به وختی . ۲. نا-وخت .
بی میل : ۱. به ور . ۲. نچرم . ۳. نوست نوستی .
بی میل به غذا : ناخن تکی .
بی میلی : ۱. کائی کائی . ۲. قجه قونی .
بی میلی به غذا :تک تک هکاردن .
بین استخوان دو کتف : خش خو .
بینایی : ویسار .
بینداز : ۱. بینگن . ۲. بندا . ۳. دم بده . ۴. دینگن .
بی نظمی : تخل پخل .
بین کوه و دشت : جربنه .
بیننده : وینا .
بینی : چر-چروک .
بینی پهن : کپّه فنی .
بینی دراز : سخ فنی .
بینی کوچک : ۱. خورد فنی . ۲. کل ونی .
بینی گشاد : لاچّه فنی .
بینی گنده : خرفنی .
بی وقار : سبوک .
بیوه : ۱. بی بی زن . ۲. بوه . ۳. ویوه . ۴. ویوک . ۵. بیبه زن .
بی هسته : ۱. بی تیم . ۲. بی دونه .
بی همتا بودن : حرف نداشتن .
بی هنگام : بی موقه .
بیهوده : ۱. اسخاد . ۲. بی خاد . ۳. بی اوس . ۴. زرته زرته . ۵. جفنگ . ۶. حته . ۷. دسّه -

ختی . ۸. هوز .

بیهوده ایستادن : شادار شادار .

بیهوده حرف زدن : دله حرفِ بزوئن .

بیهوده سر وصدا کردن : گاره گاره هاکردن .

بیهوده کاری : قج قونی .

بیهوده گفتن : لرتّه لرتّه هکاردن .

بیهوده گو : اچی – بچی – گو .

بیهوشی : کلاچ ببین .

پ

پا : ۱. چگ . ۲. لینگ .

پا از گلیم بیرون گذاشتن : کش کف هکاردن .

پاانداز : قرماق .

پائیدن : دربنیین .

پا بر جا : اسکت .

پا بر زمین کوفتن گاوان جنگلی : پاشر .

پا برهنه : ۱. سلاپ لنگ . ۲. تیساپه لینگ .

پابریده : لینگ بوری .

پابند : دکت .

پابوس : خش ور .

پا به پا : ۱. لنگ به لنگ . ۲. سر به سر . ۳. این لینگ اون لینگ . ۴. این لینگ ان لینگ .

پا به پا کردن : ۱. این لینگ اون لینگ هکردن . ۲. این لنگ – اون لنگ هکاردن .

پا به فرار : دم شیش کاردن .

پایان فصل برداشت : باغرو .

پا پوش چوپانی : کال چرم .

پاپوش لاستیکی : ۱. چم پا تو . ۲. چموش .

پاپیچ : شله .

پاتاوه : ساق پیچ .

پاتوق : روگا .

پا توی کفش دیگران کردن : دم گر هایتن .

پاتیل : برکه .

پاتیل بزرگ : رویزلوه .

پاجوش : کره .

پاچه‌ی شلوار : ۱. چک سر . ۲. لینگه چی .

پاچه‌ی شلوار بالازده : کینگه چی .

پا دادن : چنگ بمان .

پاداش : جبّین .

پادراز : دراز لنگ .

پادری : در گایی .

پادو : ۱. دمبال دو . ۲. دسمره . ۳. خانه – شاگرد . ۴. تکا .

پادوی چوپان : دمال پا .

پارتی بازی : خد خد کا .

پارچ آب : شیر دون .

پارچ آبخوری : شربت خاری .

پارچ گلی : تونگی .

پارچ مسی : ۱. مرسک . ۲. قرافتوه.

پارچه : قناویز .

پارچه‌ی ابریشمی : کشتان .

پارچه ای برای بستن پیشانی زنان: سربند .

پارچه‌ای مثل اطلس : تل .

پارچه ای نازک که به شکم بندند : اشکم تهی .

پارچه‌ی پرت : آروس جل .

پارچه‌ی پشمی : چخا .

پارچه‌ی تاییده که بر سر نهند : کل سری .

پارچه جهت بستن چانه : جل لامیزه .

پارچه‌ی چهارگوش : چارشو .

پارچه‌ی چیت : چت .

پارچه‌ی دم کنی : ۱. دمی . ۲. دم گیر .

پارچه‌ی دور دست : دس پوش .

پارچه‌ی قرمز : سرخ – لا .

پارچه‌ی کهنه : جل .

پارچه‌ی کهنه و دم قیچی : ۱. جل کانه . ۲. کونه جل.

پارچه‌ی مخصوص بستن کودک : وربن .

پارچه‌ی مخصوص پاک کردن تنور : تندیر مال .

پارچه‌ی مخمل : مخملی .

پارچه های رنگی : خلتی .

پارچه‌ی پشمی: ۱. چوغا .۲. گلیچ .

پارچه‌ی پشمی بلند : چرم پاتو .

پارچه‌ی پوشک بچه : کانه .

پارچه‌ی جدا کردن باروت : جل پتی .

پارچه‌ی خال خالی : تیر تاپلی .

پارچه‌ی خُرد و ریز : ترش .

پارچه‌ی دامن : سر مراقی .

پارچه‌ی دم کنی : ۱. دم کانی . ۲. دم کش .

پارچه‌ی روی سر که از آن جهت گذاشتن بار استفاده شود: سر کاتی .

پارچه‌ی روی گهواره : گره ی جلیل .

پارچه‌ی زنان : ناخونک .

پارچه‌ی سر بند : میروند .

پارچه‌ی عرق گیر : عرق گیر .

پار چه‌ی کفن : کفنی .

پارچه‌ی نو : تتی .

پارچه ی یک یا دو متری : تکه پکه .
پارس : لوئه .
پارس کردن : بلستن .
پارس ناگهانی سگ : جق .
پارو : ۱. چفت . ۲. ارو . ۳. مکسن . ۴. لیپّا . ۵. جرده . ۶. فیه . ۷. لیفا .
پارو کردن : نارو – هاکئردن .
پا روی پا انداختن : لنگ – لنگ – پشت – دینگئن .
پا روی پا گذاشتن : ۱. چک چک پی . ۲. چک چکه په .
پاره : ۱. روات . ۲. دال بره . ۳. تره . ۴. ساسران .
پاره‌ای از هر چیز : ۱. گالمه گالمه . ۲. گالمه گاله . ۳. گلمه گلمه .
پاره پاره : ۱. رت و پت . ۲. ریش ریش .
پاره پوره : ۱. ترت و پرت . ۲. تارت و پارت . ۳. تره پره. ۴. جرت و پرت . ۵. دوسه دوسه . ۶. جرد و برت .
پاره شد : بسّه .
پاره شدن : ۱. جرت بخاردن . ۲. خسسن .
پاره شدن پارچه : جر بخاردن .
پاره شدن لباس : وزرسّ .
پاره شدن لباس در اثر برخورد با اشیا : چنگر دکتن .
پاره شده : ۱. جرت بورده . ۲. وشا . ۳. ولاردنی . ۴. باسسه . ۵. بوس . ۶. بسّه .
پاره کننده : وسن .
پاره و از هم گسسته : جرد و برت .
پاره و ژنده : دس بس .
پاره و کهنه : هرته .

پاژن : بز کل .
پاسخ دادن با حرکت شانه : دوش بزوئن .
پاسخ رد دادن : ۱. جباب هکاردن . ۲. جواب هکردن .
پاسخ و جواب : ۱. ارنا . ۲. اره نا .
پاسنگین : سنگین – لنگ .
پاشاندن : ۱. بپاشایین . ۲. بپاشیین .
پاشاندن خاک : کاچک بزوئن .
پاشاندن مایعات : سسکه هکاردن .
پاشیده شدن : چرتک .
پاشکسته : لینگ بشکس .
پاشنه‌ی : ته کاب .
پاشنه‌ی بلند : کاب بلن کش .
پاشنه‌ی پا : کاپ .
پاشنه‌ی خوابیده : کاب سری .
پاشنه‌ی در : ۱. کارک . ۲. آستّن . ۳. درکر .
پاشنه‌ی بالای در : سر کارک .
پاشیدن : ۱. هشنّین . ۲. اتا کو پاچی . ۳. هپاتن . ۴. بپاتن . ۵. بپاشیین . ۶. دیتن . ۷. دپاشن . ۸. پاچیدن .
پاشیدن آب : ۱. چلپاچ . ۲. چرتیک . ۳. تسکه .
پاشیدن بذر : ۱. تیم بشنیین . ۲. تیم دشنین . ۳. تیم شنی .
پاشیدن مایعات : سسکه بزئن .
پاشیده : دپات .
پاشیده از هم : درشت .
پاشیده شده : ۱. دشنی . ۲. ولا ببه . ۳. بپاته .
پافشار : کره – دکته .
پافشاری : ۱. سفت دماسّین . ۲. کره – دکتن .
پاک : ۱. غارس. ۲. ارتا . ۳. صاف .
پاکج : ول اشکل .

پاک شده : بوجی .
پاک کردن : ۱. مال خار – هاکردن . ۲. هوجین .
پاک کننده‌ی سبزی : سزی پاک کان .
پاکیزه : سک و سو .
پالان : ۱. سر کش . ۲. جل – پالون .
پالانه : گانگ .
پالتو : لباده .
پالتوی چوپانان : لم – چغا .
پالوده : فالوده .
پامال کردن : کله پیک بچیین .
پاورچین : تکه پا بوردن .
پای افزاری از پوست : چارق .
پایان : ۱. سر آخر . ۲. انجوم . ۳. دم تک . ۴. فس . ۵. لمبربند .
پایان دادن : کل هزوئن .
پایان شب : ۱. شوکینه . ۲. شود ماله .
پایان شیر دوشی گاو : برکت بین .
پایان فصل محصول : سربردن .
پایان محصول جالیز : ۱. تالم بردن . ۲. تالون .
پای برهنه : ۱. تیسا پلینگ . ۲. تیساپه .
پای بند : رز – بند .
پای بند شدن : سه مخ بویین .
پای چوبی : چولنگ .
پایدار : باری .
پایدار بودن : بن داشتن .
پای د ر : درگاهی .
پای درخت : جنگر .
پای علم : علم – بن .
پایکوبی و خوشگدرانی : خر – مستی .
پایگاه : شنه .

پایمال : ۱. لنگ – بکشیین . ۲. لنگ مال کاردن . ۳. لینگه لو . ۴. گوزمال. ۵. لینگ لو هکردن .
پایه : بن کار .
پایه‌ای در نخ ریسی : چل گوشی .
پایه‌گذاری کردن : ۱. بنگیتن . ۲. لو پکا .
پایه‌ی ظروف خانگی : کاب .
پاییدن : ۱. پئن . ۲. بپئن . ۳. پائستن . ۴. بپاتن .
پاییز : خزن .
پایین : جر .
پایین آمدن : جربیموئن .
پایین آوردن : ۱. جر بریختن . ۲. جربیاردن . ۳. جر هاکردن .
پایین اجاق : ۱. جیرسی کا . ۲. جیرکله سی .
پایین افتادن : ۱. ته دکتن . ۲. جردکتن .
پایین افتادن شکم هنگام آبستنی : تل هرهایته .
پایین افتاده : جرینگه .
پایین انداخته : جربنگت .
پایین بمان : جرس .
پایین تپه : ۱. جرسی . ۲. جیرکول .
پایین تر : ۱. جیرترک . ۲. تکا .
پایین ترین کرت : ۱. دمالی هال . ۲. بن پور . ۳. جیرهال . ۴. اولی بن . ۵. بن هال .
پایین درخت : کوپّر .
پایین دست : ۱. جیرسّا . ۲. بنو .
پایین رفتن : ۱. جیرگرسن . ۲. سر – جر – بویین .
پایین زمین شالیزار : بن .
پایین کرت زمین : بن اولی .
پایین کشیدن : جربکشیین .
پایین کوه :۱. جیرکوه . ۲. جر کوه.

پایین هر چیز : کین .
پتک چوبی : ۱. چلی کما . ۲. کونکا . ۳. کوما .
پتیاره : ۱. فتّیاره . ۲. پتیاره .
پچ پچ کردن : بچ بچ ها کردن .
پختن : ۱. بپتن . ۲. بپجانیین . ۳. بپچیین .
پختن به‌وسیله‌ی خاکستر: کله تئی .
پختن به وسیله‌ی آب: چرت بزئن .
پخت و پز : دیچ بیچ .
پخته شده : ۱. شتال . ۲. بپته . ۳. بپت . ۴. اُ –شله . ۵. آش تلوک .
پخته نشده : ۱. جغ ترئه . ۲. نپت . ۳. نپته .
پخش شدن : ۱. هرت بخردن . ۲. ترا پرا بویین .
پخش شدن گیاهان پیچیده در کشتزار : کچما .
پخش کردن آب در ملک و باغ : دراجاندن .
پدر : ۱. گگا . ۲. بوه . ۳. بوا . ۴. ببا . ۵. ببو . ۶. آقاجان . ۷. اداک . ۸. به به .
پدر بزرگ : ۱. گتی ببا . ۲. گگا . ۳. گت پر . ۴. گت ببا . ۵. گت بوا . ۶. گت پییر . ۷. آبا .
پدر بزرگ پدری : گد ببا .
پدر خانم : زن پیر .
پدر داماد : ۱. داماد پییر . ۲. زما – پییر .
پدر سگ : سگ پییر .
پدر شوهر : شی پییر .
پدید آوردن راه در برف : تلک هکاردن .
پدیرا نبودن حق : دم شل ها کردن .
پذیرایی کردن : زفن بکالین .

پذیرایی کننده : مهمون–تاجن .
پذیرایی کننده از گاو نر : ۱. جینه کا واش ده . ۲. جانکاپا .
پذیرایی نجیبانه :کیجا و چه چایی .
پذیرفتن : ۱. تن هائیتن . ۲. تن بیتن . ۳. تن داشتن . ۴. دا – بیتن . ۵. تن بییتن .
پذیرفتن برّه گمشده توسط گوسفند ماده و شیرده : ۱. بره بزئن . ۲. وره بزوئن .
پُر : ۱. منّول . ۲. مشت . ۳. لملک . ۴. تخی .
پرآب : ۱. مشته – او . ۲. شتال . ۳. او–دار .
پر از درخت : ۱. جر . ۲. ویشه . ۳. گُله . ۴. کله .
پرافاده : ۱. جاسنگین . ۲. فک فیس دار . ۳. بدفیس . ۴. فت فتی .
پراکندگی گله : رسه .
پراکندگی گوسفندان : بلیک .
پراکنده : کم پشت .
پراکنده کردن : ببشوسّن .
پراکنده کن : دکال .
پراندن : بزدانیین .
پربار : ۱. انّم . ۲. چنگروم . ۳. انگیروم .
پرباربودن درختان : بائو .
پرپشت : ۱. دبوشه . ۲. دبو . ۳.دوّه .
پرتاب : ۱. بالتو . ۲. فرت . ۳.کپّل .
پرتاب کردن : ۱. بپرانیین . ۲. کت فیل . ۳. کپل هکردن . ۴. هاپرتانیین . ۵. تاب دئن . ۶ دپورتّنیین . ۷. کفتل بزئن . ۸. پرتوهاکردن .
پرتاب کن : ۱. بپّران . ۲. کپّل هکن .

پرت شدن : ۱. فرت – بویین . ۲. پرت بئین . ۳. کپّل بهیین .
پرتکبّر : منم دار .
پرت کردن با دست :دسی پرتوک .
پرت کن : دیم – بده .
پرتگاه : ۱. تغه . ۲. هلم . ۳. هلاشت . ۴. رپ . ۵. کال .
پرتگاه صخره ای : کر .
پرتگاه ماسه ای در کوه : رز .
پرتو : کارسو .
پرتو آفتاب : آفتاب تیره .
پرجست و خیز : بشم .
پرجنب و جوش : دیم وزد .
پرچانگی : چنه بکشیین .
پرچانگی کردن : کلّه بزوئن .
پرچانه : ۱. لس چنه . ۲. مستکی . ۳. کفن . ۴. سگ چکن . ۵. چک مس . ۶. چک ماس .
پرچین : ۱. بست . ۲. نیاز . ۳. جر . ۴. بن لا . ۵. کنار هکردن . ۶. اِجر . ۷. تله کنار . ۸. خال . ۹. لئه .
پرچین حجیم و سنگین : نتوس .
پرچین ساختن : ۱. لک هکردن . ۲. کنار هکردن . ۳. چپر هکاردن . ۴. نیاز بزوئن .
پرچین گردآغل : کین کل .
پرچین موقّت : نیاز .
پرچین نمودن : کنارهاکردن .
پرحرف : ۱. گپ گال . ۲. بلبل . ۳. چس نفس . ۴. بی بی سرسر . ۵. چاک – لایزه . ۶. فرفروک . ۷. لس کتار .
پرحرفی : ۱. ور ور ها کردن . ۲. بسرستن . ۳. بسرفتن . ۴. سرابستن . ۵. سروشتن . ۶. کف هاکردن .

پرحرفی پیش از مرگ: مرگه سرو.
پرحرفی کردن : زوون درازی .
پرخاش : جق .
پرخاشگر : نچوک .
پرخواب : ۱. چل فس . ۲. خسبوک . ۳. خرخو . ۴. خرفس . ۵. خاس خاس . ۶. کلبنه خس . ۷. خئن . ۸. ختول .
پرخور : ۱. بتیم پک . ۲. لزیر . ۳. خارمبه . ۴. گمی . ۵. رکو بکشیین . ۶. لوت خار. ۷. پرخار .
پرخوری کردن: خراک – هکردن .
پردازش کردن : بر- بیاردن .
پردورنگ : ابلق پر .
پر رو : ۱. زوان دراز . ۲. اسب چش . ۳. رو دار .
پررو شدن : سرو رو بدیین .
پر رو شدن : دله هایتن .
پر روغن : چلبوک .
پرز : کلک .
پرزحصیر : تدی .
پرزور : ۱. خی قد . ۲. خی کفته .
پرزهای گندم و جو : دازه .
پرسان پرسان : بپرسن – بپرسن .
پرستاری : ۱. تومار . ۲. سابی .
پرستش کردن : سرسو بزوئن .
پرستو : چلچلا .
پر سخن : نطّاق .
پرسرو صدا : ۱. جنجال . ۲. جغ جغی . ۳. جغّاد . ۴. وزلا . ۵. قریشمار . ۶. جغجغی .
پرس و جو : جلد .
پرسه : در .
پرسه زدن : اندل .
پرسیاوشان : سه لینگ واش .
پرسید : بپرسیه .
پرسیدن : ۱. بپرسیین . ۲. هاپرسین

. ۳. خورهایتن .
پرش : بپری .
پرشاخه شدن : چلّه داشتن .
پرش بلند : ۱. جسّن . ۲. بجستن .
پرش پرندگان : تجاک .
پرشدن : سرهکتن .
پرشدن چیزی : همّس هاکرد .
پرش عمودی : جفته .
پرکار : خرکار .
پرکردن : ۱. تل هدائن . ۲. لب بدائن .
پرکن : دزن .
پرکندن خاک : ۱. خاک – بزان . ۲. خاک – پچگل – هکردن .
پرگو : ۱. فرت فرتی . ۲. ورآج . ۳. کتارکش . ۴. تک تکی .
پرگوئی : ۱. زوون می‌در بیاردن . ۲. شدوبدهدائن .
پرمایه : تندوک .
پرمحصول : ۱. باردار . ۲. انّم .
پرمدّعا : چرتینگ .
پرمژه : موج مجیک .
پرمو : چچن .
پرمه و تاریک : جوزغ .
پرمیوه : شنگ دشنیین .
پرنده : ۱. قزل – غاز . ۲. کرکو . ۳. قلم – پا . ۴. خرتیکا . ۵. سورتی .
پرنده ای است : ۱. بازک . ۲. باقرقرا .
پرنده‌ی انجیر خور : آهیل .
پرنده ای دریایی : تقاک .
پرنده ای شکاری : دارغراب .
پرنده ای لاشخور : غارند .
پرنده‌ی تازه به پرواز در آمده : شلپه .
پرنده ای با نام چرخ ریسک

بزرگ : پیت مغز .
پرنده ماهی خوار : ۱. الی شا . ۲. ماهی گیرک .
پرنده ی شکاری : دارواز .
پرنده ی ضعیف پرواز : لسه بال .
پرنده ی مهاجر : کف خرک .
پرنمک : شور .
پروا : خرده برده .
پروار : ۱. شیرکن . ۲. بخته .
پروار برّه : کابی .
پروار شدن : ترچق .
پرواز کردن : پرهایتن .
پروانه : ۱. چیک . ۲. توتّه . ۳. باپّلو . ۴. پاپلی . ۵. بلبلی . ۶. بلبلک .
پروانه‌ی آسیاب : چپّه لاغ .
پروانه‌ی خال خالی : تیتاپلی .
پروانه‌ی سفید رنگ : اسپیدباپّلو .
پروانه‌ی قهوه ای : رو - باپلی .
پروبال : تن و توشه .
پروخالی کردن : شیران پیران .
پروخالی کردن مایعات : هائیز بیتن .
پروراندن : سابی هاکردن .
پرورش پرنده : یک پرشی .
پرورش دام : بنه واز .
پروین : قلیکا .
پرهای ریز مرغ : سخ پر .
پرهوس : ویر .
پره‌ی آبدنگ : او دنگ پر .
پرهیز : مکز .
پریدن : ۱. وزدائن . ۲. بزدائن . ۳. بپّریین . ۴. بجیین . ۵. بپّریسن . ۶. بپّرسّن . ۷. بپّرستن . ۸. بپرستّن .
پریدن از شادی : وشتلک واز .
پریده شده : سرهرشت .
پریشان : ۱. حق ماجود . ۲. اغمار جور .
پری شاهرخ : مغزخار .
پزدادن : ۱. فیس هکردن . ۲. شا اندازی هکاردن . ۳. به سن . ۴. هانه مانه داشتن.۵. چسی بردن . ۶. غراب بوردن.
پزشک : حکیم .
پژمردن : هبلاسا نیین .
پژمردن چیزی : هبلاستن .
پژمرده : ۱. بولاسّه . ۲. هبلاته . ۳. دکلس .
پژمرده شدن : ۱. ججاغ بویین . ۲. بیلاس بویین .
پژمرده شدن گیاه در اثر آبیاری زیاد : ۱. او پیس . ۲. پیس .
پژمرده شده : زردک بزو .
پژواک : ۱. خوندش . ۲. بن کوئی .
پس : ان مسن .
پس آب : هجریین .
پساب : بنو .
پساب غوره : دواو .
پس از آن : اون دیم .
پس انداز : ۱. جابدائن . ۲. زالک .
پست : بهه .
پستان : ۱. بوچه . ۲. ججو . ۳. ججی . ۴. سینه . ۵. گان . ۶. جوجه پر.
پستان بند : سینه ون .
پستان جانوران : ۱.گیین . ۲. گیون .
پستان حیوان : گیان .
پستانک : چفچفک .
پستان گاو : گورین .
پشت سرهم و با شتاب : گارآگار .
پستو : ۱. درین . ۲. خنه دله . ۳. جاجیکا . ۴. دولانچه .
پست و بلند : کله کاله .
پستی بلندی : برجی برجی .
پس خور : بشقاب لس .
پسر : ۱. نرینه . ۲. ریکا .
پسرخاله : ۱. خال پسر . ۲. خالی - قلی .
پسردایی : ۱. داغلی . ۲. دایی پسر .
پسرعمو : ۱. عم پسر . ۲. آمی پسر . ۳. عامو پسر .
پسرعمه : ۱. عمّه پسر . ۲. امغالی .
پسرها : ریکا-کون .
پسر هزار اسف : شهر نوش .
پسری که رفتار زنانه دارد : زنوک .
پسگرد : متّو .
پس گردن : ۱. کفا . ۲. بگ وا .
پس گردنی : کل تپوک .
پس مانده : تلک - پلک .
پس مانده خوراکی : بمونّس .
پس مانده‌ی قابل استفاده‌ی غلّات: ته خرمنی .
پس مانده‌ی کشاورزی : تلاشی .
پسندیدن : بپسندیین .
پسوند : لیم .
پسونداست : ۱. اوک . ۲. ایج . ۳. جی .
پسوند جمع و انواع : جاد .
پسوند شمارش : تا .
پسوند فاعلی : آ .
پسوند مکان : جار .
پسوندی است : ۱. وج . ۲. آرمه . ۳. شا . ۴. بون . ۵. گیری . ۶ تنی .
پسوندی برای اسم : ها .
پسوندی برای خریدار : خرین .
پشت : ترک .
پشت اجاق خانگی : کله پشت .
پشت بال : سرین دان .
پشت بام : ۱. لت سر. ۲. کالوم بوم .
پشت بام قرار داده شده : بوم بزه .
پشت به پشت : کین به کین .

پشت پا : ۱. آب شله . ۲. لنگ-چک-دینگئن .
پشت پازدن : کاب زئن .
پشت تخته : تخته پشت .
پشت در پشت : ابا-ان-جد .
پشت راست : راسته پشت .
پشت زانو : چکره .
پشت سر : ۱. دمّال . ۲. په .
پشت سرهم : ۱. فرت فرته . ۲. ریخته . ۳. رته . ۴. زّپه-زپّه .
پشت سرهم زائیدن : زا-به-زا .
پشت سرهم شدن : رج - هاکردن .
پشتک زدن : ملّغ-بزئن .
پشت گردن : ۱. گردن پشت . ۲. کیناگرس .
پشت ماهی : مایی پشت .
پشته : خره .
پشته‌ای از خار : تلی کتیه .
پشته چین : کرچین .
پشت هم : ۱. سرهم . ۲. ریسک .
پشت هم زائیدن : شیزه .
پشت هم زاییدن : هر سال زا .
پشته‌ی بزرگ خار : تلی گلم .
پشته‌ی خار : تله پشته .
پشته‌ی درو شده : کنجی چو-تل.
پشته‌ی سنگ : سنگ کوت .
پشته‌ی شاخ و برگ : گوک-خال .
پشته‌ی کنجد : کنجی-چو-تل .
پشتیبانی : وربّیتن .
پشگل : ۱. گل سرمج .۲. بزگرکاک.
پشگل بز : بزککاک .
پشگل گوسفند : تارو .
پشمالو : موتال .
پشم بهاره : بهار پشم .
پشم چینی - ابزار : چرخه .
پشم ریسی : بچکلسن .
پشم رسیی - ابزار : کتلوم .
پشم ریسی-ابزار : کئی تو .
پشم گوسفند : هری .
پشه‌ی بزرگ : خولل .
پشه‌ی خاکی : خاک پشه .
پشیمان شدن: تلختن .
پف کرده و متورّم شده :کوکومقن .
پل : سوم .
پلاستیکی : لک .
پلاسیدن : ۱. هجلاستن . ۲. بپوسیدن . ۳. بپلاسن . ۴. بپیستن .
پلاسیده : ۱. ببلاس . ۲. بپوسیده .
پل تنگ : بزپل .
پل چوبی : ۱. چپر . ۲. چوپل .
پل سنگی : سنگ پلک .
پلکان زمینی : چک .
پلک چشم : ۱. چشم پله . ۲. کوله . ۳. پله .
پلک زدن : ۱. مجیک-بزوئن . ۲. چش خوریک بیتن .
پلور : شول بن .
پلوی آبکش شده : آبکشی پلا .
پلوی آبکشی : دمی پلا .
پلوی بدون خورشت : ۱. تیسا پلا . ۲. خاشکه- پلا .
پلوی سرد : ۱. چپلا . ۲. بیچاس پله . ۳. بچاپلا .
پلوی شفته : زالوت بردن .
پلی در نقرآباد بهشهر : بزپل .
پماد : ۱. ملهم . ۲. چرتی-دوا . ۳. زمات .
پناه : کس .
پناه دادن : جا هدائن .
پناه گاه : سربجار .
پناه گرفتن : ۱. رم دئن . ۲. کرس هادائن .
پنبه‌ای زردرنگ : دامغونی پمبه .
پنبه رسیده : غوزه .
پنبه زنی - ابزار : چرخو .
پنبه کاری-عمل : کورکورغوزه .
پنبه‌ی وحشی : ۱. گوپنبه . ۲. خر پنبه .
پنجره : ۱. دچاکی . ۲. نیم ور . ۳. دولابچه .
پنجره‌ی کوچک : ۱. اشکه . ۲. روجین . ۳. دریجه .
پنجره‌ی مشّبک : ۱. درجی بر . ۲. اورسی .
پنجه زدن : کوپر .
پنجه‌ی گرگ : ورگ چنگ .
پنس : مغّاش .
پنهان : جاب .
پنهان بودن : ۱. چال - بین . ۲. قایم بیین .
پنهان شدن : ۱. جا بخاردن . ۲. غاند-بویین . ۳. دخوتن . ۴. مول بویین . ۵. جابا خاردن . ۶. جابدائن .
پنهان شده : دخوسندنه .
پنهان کردن : ۱. چال فت هکاردن . ۲. چال پتی هکاردن . ۳. دله پت هاکردن . ۴. خال-پوش-هکاردن . ۵. خف بویین . ۶. دخوسئن . ۷. لب هاکردن .
پنهان کن : جابده .
پنهانی : ۱. خفییانه . ۲. دزدکی .
پنهانی نگاه کردن : تیتّلاهکاردن .
پنیرک : شیرپنیر .
پود : ۱. بافه . ۲. تون . ۳. وافه .
پودپارچه : لا .
پوز بند زده : بخوبزه .
پوزه : ۱. بوک . ۲. لوت خار . ۳. مافور .
پوزه بند : ۱. لواشه . ۲. بخ . ۳.

چکن بن . ۴. چنه وند . ۵. قمتر . ۶. هویزه . ۷. تک وند . ۸. تک پشتی . ۹. مافور وند .
پوزه دار : مافور دار .
پوساندن : بپیسانیین .
پوست : ۱. خام . ۲. آج . ۳. کالون . ۴. کول . ۵. قش .
پوست انداختن : کول هکاردن .
پوست باقله : با کلّه کالون .
پوست بید : فک پوست .
پوست پای حیوان : لینگ لوب .
پوست تازه ی درخت : کل .
پوست خرس : خرس – پوست .
پوست دباغی شده : تیماج .
پوست درخت : دارکول .
پوست درخت توت : سروند .
پوست دست حیوانات : دسه – لوب .
پوست سبز گردو : ۱. تپلاس . ۲. جزپوست . ۳. زرم . ۴. زاغله . ۵. اغوز–لم .
پوست سخت گردو : آغوز پوشلاک .
پوست عوض کردن :کول بشنیِّن.
پوست کلفت : مهر – کل .
پوست کنار ناخن : گیجه .
پوست کندن : ۱. لاش و پوست هکاردن . ۲. آج هاکردن . ۳. خیک بکندستن . ۴. کول بکشیین . ۵. تریک هاکردن .
پوست کندن گردو : تری .
پوست کندن گردو : ۱. تلپوسی . ۲. زغاله هکاردن .
پوست کنده : رک .
پوست گاو : خام – گو .
پوست گردو : ۱. آغوزپاس . ۲. آغوز چوبلاغ . ۳. کچلاب .

پوست لکّه دار : گنجی .
پوست مار : مهر–کل .
پوست نارنج : نارنج–کول .
پوست نازک : شت .
پوسته : خج .
پوسته و لعاب : روکش .
پوستهٔ تخمه : تیم پوچه .
پوسته‌ی جدا شده‌ی شالی : شالی سس .
پوسته‌ی شلتوک : اوچ .
پوسته‌ی تخم مرغ : کچه لاب .
پوسته‌ی جدا شده‌ی شالی : خاسوج .
پوسته‌ی زاید برنج : کال اوچ .
پوسته‌ی شالی : ۱. فل . ۲. بینج سوس .
پوسته‌ی شالی یا ارزن : ۱. شالی پوخه . ۲. اوچ . ۳. چُ .
پوسته‌ی هیزم : لپاشنه .
پوسیدگی : لاتی .
پوسیدگی فرش : بید بزه .
پوسیده : ۱. بپیسّه . ۲. بپیست . ۳. هپلاته . ۴. گینرا . ۵. گینیا . ۶. لمبوک . ۷. دپلاس .
پوسیده شدن : بپسیین .
پوسیده شده : بلسی .
پوسیده و پاره : جلن بلن .
پوشاندن بدن با لباس : ۱. سروتن دکاردن . ۲. پمه تی .
پوشال : ۱. تراشنه . ۲. اشکر .
پوشال شالی یا ارزان : خاسوج .
پوشال کنجد : کانجی پوچوله .
پوشاندن : ۱. درایتن . ۲. دپوشیین . ۳. دپوسندین . ۴. لاهدائن . ۵. دغالچیین . ۶. دهیتن . ۷. هدی دشنیین .
پوشش بام : کوم .

پوشش دست : دست پوش .
پوشش سقف خانه : سیه .
پوشش کامل در زنان : چادر چاقچور .
پوششی گیاهی : زگال .
پوشه : سوت .
پوشیدن : ۱. دپوشیین . ۲. دکاردن . ۳. بپوشین .
پوشیدن پیاپی لباس : شور به شور دپوشتن .
پوشیده از دود : دی – برشت .
پوشیده از سنگ ریزه : درس وازی .
پوک : ۱. لپو . ۲. بور . ۳. بی دله .
پول : لال برار .
پول توجیبی : خرجی .
پول خرد : ۱. رزه پول . ۲. خرده – پول . ۳. خرنال .
پول دار : دم کالفت .
پول دلّال قمار : تسی .
پول سوراخ شده : دستک بزه پول.
پول قدیمی : جنّکی .
پولک روی کلاه : منگاله .
پول گزاف گرفتن :داغ هاکردن .
پول نقد : خاشکه .
پول نو : تلخه نو .
پول یا کالایی که به جای حقوق دهند : مزدی .
پولی که به عنوان گردن بند بر گردن آویزند : انگله بزه پول .
پولی که در حمام از عروس یا داماد گیرند : جمبم –سری .
پونه : خنش .
پونه زار : اوجی جار .
پونه‌ی آبی : ۱. سرسم . ۲. اوجی .
پهلو : ۱. کش . ۲. اولپ . ۳. لفس .

۴. او–تب .
پهلوان : دب دلاور .
پهلو به پهلو : ۱. ور به ور . ۲. کش به کش .
پهلو به پهلو نشستن : زوندی به زوندی .
پهلوی پا : لینگ اندون .
پهلوی چپ : چپ – پلی .
پهن : ۱. ولا . ۲. الار . ۳. تنک . ۴. گویی . ۵. لپ .
پهنا : گشادی .
پهن اسب : ۱. زور . ۲. اسب–کفته . ۳. اسب – زور .
پهنای فاصله ی دو دست : دسّ – گرد .
پهنایی : وری .
پهن چهارپا : تب .
پهن خشکیده گاو : گوتال .
پهن شدن : تنک بویین .
پهن کردن : ۱. ایلادیتن . ۲. الارهاکاردن . ۳. واز هکردن .
پهن کردن رختخواب : جادنگئن .
پهن کن : هاکش .
پهن گاو : ۱. گوگی . ۲. زور کپا .
پهن گوسفند : گسفن زور .
پهن و کوتاه : خپ .
پهن و کوچک : تکّه .
پیاپی : ویرّه ویرّه .
پیاز فاسد : تسن .
پیاز کوهی : الزو .
پیاز وحشی : ۱. آلزی . ۲. شال پیاز . ۳. هالزی . ۴. الزی .
پیاله : ۱. قلاشم . ۲. پیلکا .
پیاله‌ی چای خوری : چاخارپیاله .
پیاله‌ی چوبی : ۱. جوله . ۲. آش چنگ . ۳. منقئر . ۴. کلز .
پیام آور : خوریار .

پیامبر : ۱. قاصد . ۲. خور–ور .
پیایی زاییدن : چل کینی .
پی بردن به موضوع : جینگ و ما جینگ .
پیت حلبی : چلک .
پیچاپیچ : چماچم .
پیچاندن : ۱. کش کاب . ۲. توچ .
پیچ خوردن : چیلک خردن .
پیچ خوردن پا : وردگرسّن .
پیچ درپیچ شدن بوته: غوز–دینگئن .
پیچک : اسلما روش .
پیچک صحرایی : ککه –مار .
پیچیدن : ۱. دپیچین . ۲. دپیتن . ۳. دبچیین . ۴. هی پتن .
پیچیدن و گرفتگی مفاصل : رگ به رگ .
پیچیدن نخ : وتی هکاردن .
پیچیده : ۱. گزلم . ۲. دپیته .
پیدا : دی .
پیدا بودن : سک و سو داشتن .
پیدا شدن : یافت بویئن .
پیدا کردن : ۱. رج هکاردن . ۲. یابسّن .
پیداکنیم : ۱. بنگیریم . ۲. بیاجم .
پی در پی : ۱. دپی دپی . ۲. زرته – زرته . ۳. گرو مبه گرو مبه . ۴. دمادم . ۵. دم رج دکتن . ۶. شرته شرته . ۷. هرّه – هرّه .
پی در پی قرار گرفتن : ۱. رج – بئین . ۲. رج –بویین.
پی در پی حرف زدن : فرت – فرته .
پی در پی دنبال کاری رفتن : متن .
پیرامون : ۱. دور ور . ۲. هداری .
پیراهن : جمه .
پی راهه : چپه .

پیرایه : دستک بستک .
پیرایه بستن : ساخت و پاخت .
پیر دختر : خنه بمونس .
پیرزن : چنگ مما .
پیروز : سرباش .
پیروزی همه جانبه : دشته پت .
پی ریزی ساختمان :چفته دشنیین .
پی ریزی کردن : ۱. بن بئیتن . ۲. بن آیتن . ۳. بنوره بیتن .
پیشاب : ۱. زراب . ۲. کش پرتو .
پیشاب دان گهواره : گره جینگا .
پیشامد بد : نییامد .
پیشانی : ۱. شقه . ۲. سوال . ۳. درغ . ۴. پیشنی –سل .
پیشانی بسته : کتی دوس .
پیشانی بند : ۱. نقره کلاپیش . ۲. سال ون .
پیشانی بند پارچه ای زنان : پیش – کوتی .
پیشانی بند زنانه : ناز–وند .
پیشانی جلوآمده : توک .
پیش بخاری : تاق سر .
پیش پا : لنگ – بن .
پیش خوان : چائوش .
پیش دستی : ۱. وردستی . ۲. زر– دستی .
پیش دستی کردن : ۱. هوری – بوری . ۲. دس پیش بییتن .
پیشرفت کار : رزم .
پیشرفت نداشتن کار : زمین بمونسّن .
پیش رو گلّه : جلوکش .
پیش زدن گندم برنج : وپاتن .
پیش غذا : ورچا شتک .
پیش فروش زراعت : سز بروتن .
پیش کشی بردن برای خان : ارباب–دیدن .

پیه شکم : ۱. جامکه . ۲. اشکم پی .

پیشگویی : غب .

پیشگیری از دعوا : چک هاکردن .

پیشوند لقب : آ .

پیشوندی است : ۱. آق . ۲. بی .

پی عمیق دیوار : گافه .

پیکار : کلنجار .

پیکر : تن په .

پی گیر : در-وند .

پی گیری در انجام کار : لوب دنگئن .

پی گیری کردن : بتجسّن .

پیله : تاته .

پیله‌ی ابریشم : کج پیله .

پیله بستن کرم ابریشم : هارو .

پیله کردن : ۱. کونه هاکردن . ۲. بغمارستن .

پیمانه : ۱. دهل . ۲. کرکاب . ۳. هاگیز . ۴. چوله .

پینه ای از چرک : کوره .

پینه بستن : درشت ببین .

پینه دوز : لخه دوز .

پینه زدن : چاک پینه هکاردن .

پیوسته : ۱. دیم – به دیم . ۲. یک په . ۳. گرپه گرپه . ۴. گومبه گومبه . ۵. گارگار . ۶. ددار .

پیوند : بس .

پیه خرس : خرس پی .

ت

تا : ۱. تا . ۲. تَ .

تاب : ۱. قنو . ۲. توتو ملی . ۳. تاتی . ۴. قنو . ۵. دروجان .

تاباندن : ۱. تئیندن . ۲. توش .

تاباندن نخ : ۱. نخه- تو – بزئن . ۲. تابکشیین . ۳. درزنان تو هدائن .

تاب برداشتن : ۱. تو بییاردن .

تاب بستن : ۱. تودوسن . ۲. تودوسّن .

تاب به زبان کودکان : تاپتاپی .

تا بحال : ۱. هنتا .

تاب خوردن : ۱. توتی بخردن . ۲. توکش هاکردن .

تاب دادن : ۱. بتئن . ۲. تیلیچ . ۳. تپّلیچ .

تاب دادن نخ : ۱. تا تو هدائن .

تابستان : ۱. توسون . ۲. تابسونی . ۳. توسّون . ۴. تابسّونی .

تابش : توبش .

تابش شدید خورشید : ۱. تو بزئن . ۲. زل داغ . ۳. توبزئن .

تابوت : ۱. چواسبی . ۲. چواسبی .

تابه : ۱. تنچه . ۲. تیئن . ۳. تاوه . ۴. تنچه .

تابیدن : ۱. بتا بسن . ۲. رشته کاردن . ۳. سو بکشینن . ۴. بتابسّن . ۵. تابسّن . ۶. سوبکشیین .

تابیده : ۱. توبزه . ۲. بفته . ۳. بتوس . ۴. تودار . ۵. توبزه .

تاتوره : ۱. تلانور .

تاج : ۱. کل دو .

تاج خروس : ۱. اشکنه . ۲. قو پئن . ۳. چاچ . ۴. تلا تا ج . ۶. قوپّن . ۸. آبچک رز .

تاجر احشام : ۲. چودار .

تاجر چوب : ۱. چوخر .

تاج ریزی ‹گیاه›: ۱. سگ انگور . ۲. سوزه – چنار . ۳. سگ انگور . ۴. سوزه-چنار .

تاختن : ۱. نیب . ۲. تاجنی ین . ۳. بیمئن . ۴. بتازین . ۵. بتا جنین . ۶. بتا ختن . ۷. بتاجنّیین . ۹. تازین .

تاختن اسب : ۱. رنگ و سنگ . ۲. دنگ و سنگ .

تاخت وتاز : ۱. چپه لو .

تا خوردن : ۱. چامه بیتن . ۲. چلیس بیتن۳. چامه بییتن .

تاخورده : ۱. تابزه . ۲. تو ج بزه .

تاخیر کردن : دیرها کردن .

تاراج : ۱. تالج . ۲. تارون . ۳. تالج . ۴. تارن .

تاراج دادن : ۱. تالم هداهن . ۲. سنج و سارج هکاردن . ۳. تالم هدائن .

تاراج کردن : سنج و ساراج هکاردن .

تار پار چه : ۱. نخ – فرنگ .

تار تنیدن : ۱. تار بتنسن . ۲. تندسن . ۳. تاربتنسّن . ۴. تندسّن .

تار عنکبوت : ۱. وند کتلو . ۲. کارتن کلی . ۳. تا آسمون . ۴. ونه کلی . ۵. توبن . ۶. بند لم کالی .

تارک سر : کتم .

تار مو : ۱. تلخ . ۲. لاخ می. ۳. تلخ.

تار و پود : ۱. چار خنه . ۲. تون و په . ۳. تانه و افه . ۴. چارخنه . ۵. تانه وافه .

تاریک : ۱. زندن . ۲. تریک . ۳. جو زخ . ۴. دوساق . ۵. جوزخ .

تاریک بودن : ۱. چش چش ره ندینن . ۲. چش چش ره ندیئن .

تاریک – روشن : ۱. الت – تلو . ۲. تیم – و تار بویین .

تاریک شدن : تیم و تار بویین .
تاریک و غبار آلود : ۱. تار .
تاریکی مطلق : زلماد .
تازان : ۱. تا جن .
تازاندن : ۱. بتا جندیین . ۲. بتا زندن . ۳.بتاجنیین. ۴. بتازندئن.
تازاندن : ۱. تاخت هدان . ۲. بتجندیین . ۳. بتا رایینن . ۴. تاخت هادان . ۵. بتازانیین .
تازاندن اسب : ۱. به هم کونسن . ۲. بپنوسن . ۳. بکوبیین . ۴. به هم کونسن . ۵. بپنوسّن . ۶. اسب بتجانیین .
تازدن : ۱. تا بزوئن . ۲. تابزوئن . ۳. ته بزئن . ۴. تاهاکردن .
تازه : ۱. تـرو . ۲. شیر مست . ۳. ترنه . ۴. هلساگ. ۵. تنـده . ۶. نو .
تازه آباد : لیلم .
تازه به دوران رسیده : ۱. ندی بدی . ۲. نوکیسه .
تازه داماد : ۱. نوزما . ۲. تازه زماد . ۳. نوزما . ۴. تازه زما .
تازه زاییده : تازه زا .
تازه سر و سامان یافته : نـو سـره مرد .
تازه سروسامان یافته : نوخنه مرد .
تازه عروس : ۱. آروس زن . ۲. نو خانه .
تازه کردن نفس : ۱. نفس راست کاردن .
تازه نامزد شده : نمزه مست .
تازیدن : ۱. تازندندن . ۲. تازندئن .
تاس کوچک : ۱. خوردی – تاس .
تاس ماهی : چال – واش .
تا عمق فرو کردن : ۱. بن بزوئن .
تاق بالایی : ۱. سر تاق .
تاقچه : ۱. رفچه . ۴. رفاق.
تاق سکو : دال .
تا کردن: ۱. دشکنین. ۲. دشکنیین .
تا کردن آستین : همالستن .
تاکنون : ۱. تاسا . ۲. هستمن . ۳. دویسا . ۴. هنتمن . ۵. دویسّا .
تالاب کوچک : ۱. اسل . ۲. اسّل .
تالار : دالون .
تالار چوبی : ۱. نیاز . ۲. نپار .
تامل : چماچم .
تاندوم پا : اشگل .
تاوان : ۱. تفن . ۲. توئن .
تاوان ده : تون کش .
تاوان دهنده : تئن کش .
تاول : ۱. او – تل . ۲. آوله . ۳. اوپله . ۴. قر . ۵. سپلته سلپه . ۶. تاول.
تاول آبدار : ۱. اوچن . ۲. اوچّش .
تاووسک : ۱. رنگ رج . ۲. او – تلا . ۳. او – کرک .
تأخیر کردن : دیرهاکردن .
تأمّل : چماچم .
تب : ۱. تن تو . ۲. نوبه .
تبار : ۱. تیره . ۲. تخم و تین . ۳. تیم و تال .
تباره : هلشت .
تباری : تواری .
تباه : هلشت .
تباه شدن : ۱. مایه خایه بوئین . ۲. مایه خایه بویین .
تباه شدن خوشه‌ی شالی : شش بویین .
تباه شدن غلات : تو بیاوردن .
تب برفکی : ۱. اشکی . ۲. انشکی .
تب بری : ۱. تودوسن. ۲. تودوسّن .
تبخال : ۱. توت آفله . ۲. توتبخال .
تب دار : تودار .
تب داشتن : تن بنه بکشین .
تبر : ۱. تئور . ۲. تار .
تبردار : ۱. تر دار .
تبر زدن درخت : گندال .
تبر زن : تور زن .
تبرزین : توزی .
تبر کوچک : ۱. تر چه . ۲. خورد تر . ۳. تورک .
تبری : ۱. توری .
تب شدید : ۱. توتندی. ۲. توتندی .
تب شدیدو طولانی : ۱. تبو تناس . ۲. تبوتناس .
تب کردن : ۱. تو بیاردن . ۲. توبیاردن .
تب گرفته : توبییت .
تب و لرز : ۱. اجیش . ۲. لرزوتو . ۳. لرزتو .
تب و مرگ : ۱. مرگه تو .
تپاله اسب : ۱. گفته . ۲. کفته .
تپاله‌ی اسب و الاغ : کفته .
تپش قلب : ۱. زنش . ۲. غنج . ۳. دل دل . ۴. زنّش .
تپق : ۱. کن . ۲. تباق .
تپق زدن : تکه بیاردن .
تپق زدن با پا : سرتب بردن .
تپل و قد کوتاه : ۱. لمتر تپل . ۲. توپ گاندله .
تپه : ۱. کوفا . ۲. کوتل . ۳. کوتی . ۴. تنگال . ۵. کند . ۶. سوک .
تپه چاله : دس انداز .
تپه‌ی کنار دریا : دریاپشته .
تپه‌ی گل رس : گل چال .
تپه ی بلیند : کال .
تپه ی کوچک : ۱. چکوت .۲. هل.
تپه ی کوچک سنگی : سنگ – چین .
تتمه : تتمبلک .
تجارت : هدهد .

تجاوز نمودن : دس بزئن .
تجاوز نمودن : دس بوردن .
تجربه : کاربکت .
تجربه کردن : ۱. ورنجردن . ۲. وربخردن .
تجربه‌ی زیاد : ۱. جمه بسنین . ۲. جمه بسنیین .
تجمّع چربی در دهانه خم ماست : کلاسر .
تجیر : چدیر .
تحت تأثیر قرار دادن : نرم هکاردن .
تحت فشار : جغیتن .
تحرک : تک تو .
تحرک ناشی از شادی : بال در بیاردن .
تحریک : ۱. سوسه . ۲. تیفاک . ۳. توت . ۴. گیز گیز . ۵. کور کوری . ۶. بور . ۷. انگز . ۸. تک تو .
تحریک سگ : کیش کیش هدائن.
تحریک سگ برای حمله : سگ هدائن .
تحریک شدن : ریش بیین .
تحریک کردن : ۱. مشوش – هدئن . ۲. شیر هکاردن . ۳. تیر هاکردن . ۴. چس بزئن . ۵. دیشت هاکردن . ۶. شیش ها کردن . ۷. کوک هکاردن . ۸. زغه دینگوئن . ۹. دنگلاک . ۱۰. تیش هاکردن .
تحریک کردن سگ : برش .
تحریک گاو : ۱. جیز هدائن . ۲. جیزدهادائن .
تحفه : خلت .
تحلیل رفتن : اوبیین .
تحمل : انوم .
تحمل بلا با گریه : زاری .
تحمیل شده : گردن دکته .
تحویل شدن سال نو : سال دگش بویین .
تحویل گرفتن : ۱. گش هدائن . ۲. گس هدائن .
تخت چرخ دار : غرغره .
تخته : لت .
تخته ای برای قرار دادن سرشیر : ۱. شیر سر تخته .
تخته‌ی زیر سفال بام : لارده .
تخته سنگ : رف – رفه .
تخته کوبیدن سقف :لت سربکردن .
تخته کوبی زیر سقف : ۱. سرپاچ . ۲. برپاچ .
تخته نازک : ۱. هندل . ۲. مندل .
تختی چهارپایه : چنسک .
تخریب در اثر زنگ زدگی : ریمون بزوئن .
تخریب شده : هلمست .
تخلیه کردن : دمشتن .
تخم آفتابگردان : سمشکه .
تخماق : کما .
تخم پاشی : تیم دپاشیین .
تخم پنبه برای خوراک دام : جنبغ .
تخم ترب و تربچه : ترب تیم .
تخم حرام : ۱.مول .۲. تخم حروم .
تخم خربزه : خربزه تیم .
تخم درخت بلوط : ۱. موزجی – بلور . ۲. مازبالو .
تخم دوزرده : ۱. دِ– زردی .
تخم شپش : رشک .
تخم شنبلیله : ۱. خلپه . ۲. فلوه .
تخم غاز : ۱. غاز – مرغانه .
تخمک : زریجه .
تخم کرم : مرشک .
تخم ماهی نر : شیر .
تخم مرغ : ۱. گگه . ۲. گرمازه . ۳. مرغانه . ۴. چولو .
تخم مرغ آب پز : مرغانه – چار – پخت .
تخم مرغ بدون نطفه : خاکی – مارغانه .
تخم مرغ عسلی : شل پت .
تخم مرغ فاسد : ۱. شد مرغنه . ۲. لخ . ۳. شد .
تخم مرغ کوچک : تلاش .
تخم مرغ نشانه : مچل – مچر .
تخم مورچه : ملیجه مرغانه .
تخمه : تخم تین .
تخمه شکستن : تیم بشکنیّن .
تخمه‌ی آفتاب گردان : ۱. شمشکه . ۲. سمیشکه .
تداخل انجام کار : دله پت هاکردن .
تداعی شدن حافظه : یادبیاردن .
تر : لم .
تراز : ۱. شموشه . ۲. یه باد .
ترازو : ۱. ترازی. ۲. ترزی. ۳. قپان.
تراس : ۱. کدار . ۲. کوترم . ۳. کل تلار . ۴. رواق .
تراش دادن : تاش بزوئن .
تراشه : گجه .
تراشه‌ی آهن : جرامه .
تراشه‌ی چوب : ۱. کرپ . ۲. تراشنه . ۳. کاچیله . ۴. کرب .
تراشه‌ی هیزم : ۱. چیلاک . ۲. تلاشه .
تراشیدن : ۱. تاشش هاکردن . ۲. تاشیین . ۳. دروهکردن . ۴. بتراشیین . ۵. بتاشیین .
تراشیدن پشم گوسفندان : می تاشی .

تراشیدن سُم : قیار -کاردن .
تراشیدن سم اسب : قیار - هکوردن .
تراشیدن علف : تاشا .
تراشیدن نوک قلم : خت-بزان .
تراشیده شده : بتاشی .
ترانه : رزمقوم - کیجاجان .
تراوش کردن : دربزوئن .
ترب : ترف .
تربچه : تربچه .
تربچه ی وحشی : شلمبیک .
ترب زار : کردو .
تربیت کردن : ۱. آمختن . ۲. بیمسندین .
ترجمه کن : دگاردان .
ترد : ۱. سست . ۲. ترت .
ترس : ۱. هیزمیله . ۲. هول - وزه . ۳. لزمی . ۴. دل هول . ۵. سهم . ۶. به وختی .
ترس از کار : ریس داشتن .
ترساندن : سم بییاردن .
ترساندن : ۱. زیپ . ۲. ترسه تو هادائن . ۳. بترسانیین .
ترساندن با چشم : چپ و چاغ هکاردن .
ترساندن ناگهانی : درم - هادان .
ترسانده شده : ترسندنن .
ترسناک : جن مونا .
ترسو : ۱. حیز . ۲. زیک زله . ۳. لرزنیک . ۴. شال ترس . ۵. ترسندوک . ۶. جیکّه دل .
ترسیدن : ۱. بترسیین . ۲. رنگ زرد بوئن . ۳. حساب بوردن . ۴. میش-بوئن . ۵. ماست ره کیسه هکاردن . ۶. شلوار زرد هکاردن . ۷. زله ترک .
ترسیده : چش بترسی .

تُرش : ۱. ترش . ۲. زملیل .
ترشّح : ۱. چل پاچ . ۲. چپوک . ۳. ترّشو . ۴. شرتک .
ترشّح ادرار و مدفوع: تر-هادائن .
ترشّح مایع از ظرف : چپوک .
ترشّح مداوم بینی : جورجورفنی .
ترش کردن : توهم بردن .
ترش کردن معده : ۱. دل ترشک ۲. گلی ترشک .
ترش مزّه : ۱. ترشی-چم . ۲. ترش چم .
ترشی : ۱. ترشی . ۲. زالک .
ترشی ازگیل : ۱. کندس-او . ۲. ترشی - کاندس .
ترشی انداختن : ترشی-بشتن .
ترشی بادمجان : زالک ترشی.
ترشیده : بترشییه .
ترشی زیاد : ترش-سماق .
ترقّه : تاپ تاپ .
ترکاندن : بترکانیین .
ترک برداشتن : موبییاردن .
ترک پاشنه پا : شقاق .
ترک : ترکت .
ترک خوردگی استخوان : ۱. موئک . ۲. می-ور-داشتن .
ترکش : ترکش .
ترک کردن : انگارهکردن .
ترکمن : ۱. ترکمان . ۲. توکومونگ . ۳. ترکمون .
ترک نمودن : ترک هکردن .
ترکه : ۱. رم . ۲. شلپت . ۳. شیش .
ترکه ای برای رمانیدن مرغ : کرک زن شیش .
ترکه زدن : علف داغ .
ترکه‌ای برای پرنده گیری : تل زن شیش .
ترکی : ترکی .

ترکیدن : ۱. بترکسّن . ۲. هترکیین.
ترمه : تیرمه .
ترمیم زخم : ماریم .
تره : ۱. سیرتره . ۲. گندنا .
تره بار : ۱. او-پتکان . ۲. او-بار .
تره تیزک : ۱. فنی سوزن . ۲. شاهی .
تره کوهی : ۱. الزی . ۲. چغر .
تره‌ی وحشی و آبی : او-ترب .
تره‌ی وحشی خودرو : شال تره .
تره ی آبی : او - تره .
تریاک : ببشی .
تریدکردن : نون هزنک هکاردن .
تسبیح : تسبه .
تسلیم نشدن : دس - ندائن .
تسمه‌ی چرمی : چرم پنّن .
تسمه‌ی گهواره : گره کنیز .
تسویه حساب : سربه سر بویین .
تسویه حساب کردن : ۱. بنارده داشتن. ۲.حساب صاف هکاردن.
تشت : لگن .
تشت پلاستیکی : لکّی .
تشت چوبی : لاک .
تشت حمّام : تاسچه .
تشت سفالی : سنا .
تشتک غذا خوری : خرده - خار .
تشتک برنج شویی : دونه شور .
تشت مسی : تشت لگن .
تشخیص : چش فرق هکاردن .
تشر : ۱. تره . ۲. تری .
تشربزن : بتوپ .
تشرزدن : ۱. ترپ تریپ . ۲. پردم دکردن . ۳. دبّ دیب . ۴. رم توپ هاکردن . ۵. دبّ و دوب .
تشریفات : دنگ فنگ .
تشک : توشک .
تشنّج پیداکردن : شانش پیدا

هکوردن .
تشنگی : تشنایی .
تشنه : جرسوت .
تشنه و گرسنه : تشنی و شنی .
تشویق : هشوش .
تشی : شال تشی .
تصمیم مردّد : هکن نکن .
تصنیف : خونده گری .
تصوّر کردن : ۱. خیال هاکردن . ۲. بنمستّن .
تعارف : ۱. فرما . ۲. خرده برده .
تعارف بیش از حد : زفن بکالین .
تعارف کردن : ۱. واکردن . ۲. مرد بزئن .
تعارف نداشتن : دس برسانیین .
تعاون در کشاورزی : تکل .
تعجّب از چیزی : حوحه .
تعجّب کردن : ۱. چش گرد بویئن . ۲. وربیّن . ۳. شاخ در بییاردن .
تعرّض : ترز .
تعزیه«از اصطلاحات» : ۱. مصرع . ۲. ترزیه .
تعزیه خوان«ازنقش های تعزیه» : ۱. تزیه خن . ۲. ابوالفضل خون.
تعزیه خوانی«از نقش‌های تعزیه» : زینب خون .
تعفّن : تفن .
تعقیب : دمّال هکردن .
تعقیب کردن : دمّال کردن.
تعقیب کننده : دمک .
تعلّل : لنگ والنگ .
تعلّل در کار : ۱. فس فس هاکردن . ۲. چس چس هکاردن . ۳. فس فس هکردن .
تعلیم دیده : بمسنی .
تعمیر شیروانی : چکازه .
تعمیرکار تور ماهیگیری: لوسمان .

تعویض : ۱. عوض بدل . ۲. عوض دکش . ۳. دگش .
تعویض کف کفش : تخت دوستن .
تعویض لباس : هاشور .
تعویض لحن در موسیقی : چلّه .
تعیین مخارج عروسی : خرج-وربنی .
تعیین مسیر : پیچارش .
تغارگلی : تغاری .
تغذیه : خارد و خراک .
تغییر آب و هوا : ده هوا .
تغییر حالت دادن : بار دنیین .
تغییر حالت مایعات و شیر : دگر دسّن .
تغییر رنگ نشای شالی بعد از نشاء : سیاه نشا .
تغییر کرده : ۱.درسّه . ۲.دگردسته .
تغییر کوک : تلنگ .
تغییر لحن : لند .
تغییر لحن موسیقی : ۱. تلانگ . ۲. تلنگ .
تغییر وضع : یال دلاغ .
تف : جز .
تفأل زدن : کتاب هارشین .
تفاله : ۱. سئی . ۲. کول .
تفاله‌ی تخم پنبه : ۱. جغ . ۲. کنجاله .
تفاله‌ی تریاک : سخته .
تفاله‌ی چای : ۱. فسار . ۲. چائی پخول . ۳. چایی-سوس . ۴. لیم . ۵. پسخود .
تفاله‌ی کنجد : ۱. کانجوله . ۲. کنجی پغو .
تفاله‌ی گوسفند : ۱. سوک . ۲. سنبگل .
تفت دادن : ۱. بره . ۲. بری دئن . ۳. بکروم - هدائن . ۴. وره

هدائن .
تفریحی : بازی بازی .
تفنگ : ۱. توفنگ . ۲. تیفنگ . ۳. خرله .
تفنگ چی : تفنگ چی .
تفنگ خان دار : خوندار .
تفنگ دار : ۱. جاندار . ۲. امنیه .
تفنگ راسروته تکیه دادن : چاتمه بزئن .
تفنگ سرپر : ۱. سرباز میل . ۲. دنسخه . ۳. سر-پر . ۴. سییوتو .
تفنگ قدیمی : دنگی تیفنگ .
تفنگ نامرغوب : سیس کلی .
تقاضا : خائش .
تقاضا کردن : رو- دنگوئن .
تقدّم : شف .
تقریباً : یه پریکی .
تقسیم بندی زمین : کتیم .
تقسیم زمین : خالم .
تقسیم کننده : رسد - کر .
تقسیم ناجور : سگ درنجن .
تقلّا با اعضای بدن : کین پاچ .
تقلّب در کار : هرقلمی .
تقلّب زدن : هرقم گیری .
تقلید صدای حیوانات : کئی لر .
تقّ ولق : قرقره .
تک : تاق .
تکاپو : رک رش .
تکان : ۱. قل . ۲. دکّو . ۳. دکت .
تکان آهسته : نهل .
تکان بخور : ۱. بشلپ . ۲. دکد بخار.
تکان بده : ۱. بلکان . ۲. دخک هده.
تکان پی در پی پا : لنگ - پاشی .
تکان تکان : تل تلی .
تکان تکان خوردن :تل تل بزوئن .

تکان خوردن : بشلپیین .
تکان خوردن و تکان دادن : ۱. جم بخاردن . ۲. تکم بیتن . ۳. بلاکانیئن . ۴. لاکندن . ۵. دتکانین . ۶. هلاکنیّن . ۷. دکوتنیین . ۸. فولاکن دئن . ۹. هرشتن .
تکان دادن : فولاکن دئن .
تکان دادن درخت : شاندن .
تکاندن : ۱. برشتن . ۲. درشتن .
تکاندن درخت : بروشتن .
تکان شدید : چل .
تکان مختصر : تل .
تکان ناگهانی : ۱. چلک. ۲. جدک .
تکان یکباره : کند .
تکثیر بوته‌ای : چله هاکردن .
تک رو : سواد سه کار .
تک مصرع در تغریه خوانی : فرد.
تک و تا : ۱. میانداری . ۲. پر . ۳. اهمیّت .
تک و تنها : تک تنا .
تکّ و توک : تنک کچّل .
تکّه : ۱. کولو . ۲. تیکّه . ۳. خلاش . ۴. لاشند .
تکه‌ای از آتش : چیک .
تکّه‌ای از پارچه : سری .
تکّه‌ای از چوب : کرب .
تکّه‌ای از زمین : تنگالی .
تکه‌ای از نمد : لم - تک .
تکّه‌ای سازی : ۱. سه چوبه . ۲. سلک حال . ۳. چپّونه حال . ۴. مش - حال . ۵. شی تونک . ۶ ورساقی .
تکّه پارچه : ۱. جل تیکّه . ۲. جل ترش .
تکه پاره : هشته و شته .
تکّه تکّه : چله چله .
تکّه تکّه کردن : قیمه قیمه هکاردن .
تکّه چوب : ۱. از اله بنه کا . ۲. شته . ۳. گلی هدائن .
تکّه چوب های ساحل : دریو-گالی.
تکّه سازی است : ۱. ریزه کاری . ۲. چراغه حال .
تکّه شدن اشیا : گله گله .
تکّه گوشت : گوشت کتک .
تکّه نخ : ۱. تاگلی . ۲. امبول .
تکّه نمد : لمه - تک .
تکّه های ساز چوپانی : همر-بردن .
تکّه های سفال شکسته : تِله .
تکّه های گوشت : تپا .
تکّه های نازک درختان : اجار .
تکّه های نی : لـله چق .
تکّه‌ی آوازی : ۱. مثنوی . ۲روونی .
تکّه ی نمد : لم - تیکّه .
تکیّه : هاتل - بند .
تکیه بده : ۱. درزان . ۲. هپرازن .
تکیه دادن : ۱. هپراشتن . ۲. هفراسنّیین . ۳. تکل هادائن . ۴. دفرازنیین . ۵. توک هدائن . ۶ لم . ۷. لاپراز هکاردن .
تکیه دادن عمودی چوب : داراب .
تکیه دادن دو چیز به هم : کل هدائن .
تکیه کردن : هداشت .
تکیه کلامی است : اش .
تکیه گاه : ۱. بنیار . ۲. دنگاله . ۳. گوک هادائن .
تگرگ : ۱. تگر . ۲. سنگ تریک . ۳. درغ دروغ .
تلاش : ۱. تشک . ۲. تش دل . ۳. کت و پات .
تلاش با اعضای بدن جهت رهایی : کین پاچ هاکردن .
تلاش با عجله : تاتوله .
تلاش کردن : ۱. چک په بزوئن . ۲. بدشّن . ۳. شلتاقی هکاردن .
تلاطم : لپّر .
تلخ : ۱. کخ . ۲. تلیک . ۳. سهل . ۴. تره . ۵. زقّوم .
تلخ کام : تل توینه .
تلخ مزه : تل مج .
تلخی : ۱. تل کینه . ۲. تل تلی .
تلّ شالی : کپا .
تلف : هدر .
تلف شدن : ملّار-بیّن .
تلمبه زدن : ۱. تلم بزوئن . ۲. کندل بزوئن . ۳. چلپر بزوئن .
تلنگر : ۱. ناتّرینگ . ۲. رخنک . ۳. ناتریگ . ۴. قمیلک .
تلوتلو : کل فتره .
تلوخوردن : توکش توکش .
تله : سروشت .
تله‌ای برای بدام انداختن خوک : خوتله .
تله‌ی پرنده گیری : ابکل تله .
تله‌ی شکار : دنگدار تله .
تله گذاری : تله بنیان .
تله گذاشتن : ۱. جله واکشیین . ۲. رک هدائن .
تله‌ی اصلی : تله مار .
تله‌ی گرگ : ورگ تله .
تله‌ی مرغ گیری : مرغ گیری تله .
تله‌ی موش : ۱. میش تله . ۲. گل تله .
تمارض کردن : لت بکشین .
تماس آهسته : هاتل بن .
تماس جزیی با محل زخم : دنگنین .
تماس و ارتباط ناپایدار : تک به تکی .
تماشا : تامشا .

تماشاچی : تماشاگر .
تماشاکردن : هارشیئن .
تمام : ۱. تمم . ۲. مک .
تمام شد : سربمو .
تمام شدن : ۱. ته بکشین . ۲. کناری بیّن .
تمام شدن زمان انجام کار : سربیّن .
تمام قد : راساراس .
تمام کردن : ۱. دمّه بوستّین . ۲. تمون هاکردن .
تمام و کمال : ۱. یک جایی . ۲. سرکرد .
تمایل پیدا کردن : دنگ راس بویین .
تمایل جنسی پیدا کردن : میاسّن .
تمایل داشتن : بخاسّن .
تمایل سگ سانان به جفت گیری : مرز .
تمرگیدن : هپلکیین .
تمرین کردن : مخش هکاردن .
تمرین نوشتنی : مشق .
تمسخر : رشخن .
تمشک : ۱. سو-چنار . ۲. تمشدونه . ۳. تنگوشتنه . ۴. لب لبو .
تمشک تازه : تمیش کثره .
تمشک رسیده و قابل چیدن : لم -لت .
تمشک زار : ۱. الام . ۲. تمش چال . ۳. لم تلی .
تمیز : هپات .
تمیز شدن : سو-دکتن .
تعمیر کردن سفال بام : سفال گردانی .
تن : ۱. توتندی . ۲. جان .
تن آلوده به گل و لجن : تیل- غرس .
تناوب کشت : تلک گردش .
تنباکو : ۱. تمّاکو . ۲. تنبکو .
تنبان : تمّون .
تنبک : ۱. دس-کتی . ۲. دمبک .
تنبل : ۱. تن بپت . ۲. دیر کار . ۳. شل موس . ۴. سست . ۵. سنگین - لنگ . ۶. کپّین . ۷. واسمه . ۸. واکینگ . ۹. دلو . ۱۰. خاسمبه -گو .
تنبل : سوک -سوکی .
تنبل -سست اراده : اختّه .
تنبلی : ۱. تمبلی . ۲. چاپشتی .
تنبلی کردن : تلب هاکاردن .
تنبلی بی اندازه : ۱. موس وازی . ۲. وازموسی .
تنبیه : مشت مال هدائن .
تنبیه کردن : ۱. دراز هکاردن . ۲. داد در آردن . ۳. گوش - کشی . ۴. نی یرد دوستن . ۵. بغمارستن . ۶. بنواز .
تن پوش : کلئیر .
تن پوش چوپانی : کردی .
تنجه : کمری غاز .
تند : ۱. هشت - هو . ۲. تج . ۳. چلو چلو . ۴. درجا .
تند باد : توریاد .
تند باش : تن باش .
تند تر : ۱. تن ته . ۲. تن تر .
تند تند : ۱. فریکّه فریکّه . ۲. تل تله . ۳. بت بته .
تند خوردن : لپ لپ .
تندر : آسمان غرومبه .
تند راه رفتن : ۱. یرغه بوردن . ۲. قدغن .
تندرست : تن درس .
تندرستی : تندرستی .
تند رفتن : ۱. فریک .۲. غیز-بدائن .
تندزا : چله به کون .
تندکار : ۱. لوک بوردن . ۲. تشک . ۳. سبوک دست .
تند کار کردن : دس برسانیین .
تند و تیز : ۱. تاج . ۲. چپک . ۳. تلن . ۴. سبوک پا . ۵. جرتنک .
تندی : توندیه .
تندی کردن : درشت بتن .
تن شستن : تن بشوسّن .
تنفّر : چندش .
تنقّلات : ۱. دک دجنی . ۲. شب چرک . ۳. خارچیک . ۴. اشکم چرک .
تنقّلات گوناگون : اینک اونک .
تنقّلاتی از گندم : مانگله .
تُنُک : ۱. ترتم . ۲. زغ . ۳. جق . ۴. تنگی . ۵. کم پشت .
تنگ آب خوری : هشتک .
تنگ اسب : ۱. ورون . ۲. کشی . ۳. یاسه . ۴. تنگ لافند . ۵. بارکشی تنگ . ۶. باربند لافن .
تنگ اسب و گهواره : وربن .
تنگ چشم : ۱. کوراسبیج . ۲. دس-خاشک . ۳. ندبدی کور .
تنگدست : بال بکت .
تنگ دستی : دس تنگ .
تنگدستی و محنت : زار بلا .
تنگ کوچک : تنگلو .
تنگ گلی : تریک .
تنگ گهواره : ۱. دس پیچ . ۲. لنگ پیچ . ۳. بربند .
تنگنا : ۱. قسم تراک . ۲. چنگه . ۳. دغمسه . ۴. بی چم .
تنگ نظر : چش گرد .
تنگ و کوتاه : تنگ ترش .
تنگه : ۱. جرگر . ۲. قلت .
تنگ هم نشستن : زانو به زانو .

تنگی نفس : سینه تنگی .
تنور : تندیر .
تنور خوب گرم نشده : خانک – پشتی .
تنور ساز : تندیر سر .
تنوره : دبره .
تنوره کشیدن : ۱. تنوره بزوئن . ۲. دبر دینگئن .
تنومند : ۱. دبلر . ۲. غار چماق . ۳. منقئر . ۴. بلّئور . ۵. مزدیر . ۶ تنه من .
تنومند شدن : چله هاکردن .
تنومند کردن : قاچاغ هکاردن .
تنویر : واجبی .
تنه : ۱. تمبوره . ۲. تشک .
تنها : ۱. بزی . ۲. اشتک . ۳. تک و تینار . ۴. یکّه یل نفر . ۵. یه دانه . ۶. پسیون .
تنها غذا خوردن : قجه قجه .
تنها گام زدن : تک مجش .
تنه‌ی درخت : نوکا .
تنه زدن : ۱. تنه بزئن . ۲. قتو بزوئن . ۳. دوش کینه .
تنه‌ی توخالی درخت : دارلاپ .
تنیدن : بتنیین .
تو : ته .
توافق کردن : تنه هکاردن .
توالت : ۱. آبریز . ۲. گی‌چال .
توامان : انک را–دنک را .
توان : ۱. تروک . ۲. جک . ۳. دم . ۴. توشاک . ۵. تلنگ .
توان از کسی گرفتن : دم درهاکردن .
توانایی : ۱. براموئن . ۲. ته آوری . ۳. هرو–هیس . ۴. موس پیزی .
توانایی داشتن : قد بیتن .
توانایی کاری داشتن : بر–اومن .

توانایی مالی : تکابری .
توانستن : ۱. بتنسّن . ۲. تونسّن .
توان نداشتن : نا–نداشتن .
توب : تب .
توبره : ۱. دس توره . ۲. سرتوره . ۳. خرجین .
توبره جو : جوتوره .
توبره ی پر : یک توره پر .
توبه : تووه .
توبینی حرف زن : گینگنا .
توپ بازی : تب کا .
توپر و چاق : زفتول .
توپِ نخ ریسی : چل باک .
توپ و تشر : هابر زابر .
توپ و تشر کردن : نئب توی هدائن .
توپیدن : بتوپسّن .
توتی ویژه : شاتوت .
توت زار : توت کله .
توتستان : تیت کله .
توت سیاه : سیا–تیدانه .
توت فرنگی : سن بور .
توت فرنگی وحشی : ۱. خرمزه کاک . ۲. لوردانی . ۳. سمریا . ۴. سرماخ . ۵. سمردون .
توتک : تناک .
توت : توت دانه .
توتون : ۱. توتم . ۲. تی کلاد .
توتون زار : توتم جار .
توته : توده .
توجّه : آیی بایی .
توجّه کردن : ۱. محل هدائن . ۲. گس هدائن . ۳. محل بیشتن .
توجیه کردن : اگر–گرو .
توخالی شدن برنج : غو .
تو در تو : دله به دله .
تو دماغی حرف زن : مخو .

توده : ۱. کروپّی . ۲. کوت .
توده‌ی برنج : بوچکو .
توده‌ی سبوس : خچ–کوت .
توده کردن : کوت–بزوئن .
توده های ذخیره‌ی هیزم : ۱. هیمه هره . ۲. هیمه خره .
توده ی انباشته‌ی سبوس برنج : خاس اوچ .
توده ی انبوه : هره .
توده ی خاک : مرز .
توده ی شالی : کر .
توده ی نخ : رسه گنکا .
توده ی هیزم : چر .
توذوق خورده : گس دکته .
تور : تورتونه .
توربافی : چیر وافی .
تور حمل کاه : ورن .
تور صید : تور .
تورفته : دله دکت .
تورّم : توره .
تورماهی گیری : ۱. لاکش . ۲. سالیک .
توری حمل کاه : کاهور .
تو سری : سرتپ .
تو سری زدن : تپوک بزوئن .
توسکا : تسکا .
توسکا زار : توسکاجاری .
توضیح زیادی : شد و مد هدائن .
توطئه : توریه .
توطئه چیدن و بدگوئی کردن : سفه دچیین .
توفان : ۱. کلاک –بیموئن . ۲. تیفون . ۳. دی دمه .
توقّع : چش داشت .
توقّف کردن : دس بداشتن .
توکا : سرت .
توکایِ بال قرمز : تش بال سرت .

توکای خال خالی : بازک تیپ تیپی .
توکای سیاه : ۱. سیبوتیکا . ۲. سیا سرد .
توکای کبود : کهو تیکا .
توله : ۱. کاله . ۲. کاته .
توله سگ : ۱. سک کته . ۲. کته کی .
توله‌ی حیوان : کیتکا .
توله ی خوک : ۱. باشر ۲. تلام.
تولید : کاربتّینین .
تولید مثل جانوران کوچک : وچه بکشیین .
تومان : تومن .
توهم : ۱. توخمک . ۲. توهمک .
توهین : بده رَت .
توهین کردن : ۱. لنگ و لو بییتن . ۲. فرت هاکردن .
توی دهان زدن : ۱. تک ره بزوئن . ۲. دهون دله .
توی هم رفتن : هی دله بوردن .
تویی : تئی .
تویی لاستیک و کش: قیش .
ته : ۱. بنه . ۲. کینه .
ته خرمن : ۱. بن کو . ۲. بنه کو .
ته درّه : ۱. دره بن . ۲. دره ته .
تهدید : ۱. اگرو . ۲. خط گارو .
تهدید به مرگ : توئردم .
تهدید کردن : ۱. اگرو کشیدن . ۲. غارم غروش هکاردن . ۳. تیربتاشین .
ته دیگ : ۱. برکی . ۲. لوه ته . ۳. رندی . ۴. لوبن . ۵. درک برک . ۶. بشتی
ته دیگ آش : بنکی .
ته ظرف : کاب .
ته گرفتن : ۱. بن بئیتن . ۲. ته بیتن .
ته مانده‌ی ابریشم : ایشل .
ته مانده‌ی پیه آب شده : جزلیک.
تهمت زدن : ۱. بندوم بزوئن . ۲. حرف در بیاردن .
تهمت زننده : بندوم زن .
ته نشین : ۱. لته . ۲. لای دنگوئن .
تهی : لاَپه .
تهیدست : ۱. ندارمه . ۲. گداگدول . ۳. دس-کتا . ۴. مکر .
تهیدستی : نداشتی .
تهیّه : تیّه .
تهیّه‌ی جهاز : جهاز هاکردن .
تیر آهن : آهین دار .
تیراداختن : ۱. تیربوشائن . ۲. تیر بنگستن .
تیر انداز : ۱. تیفنگ چی . ۲. تیرنداز . ۳. تاکر .
تیراندازی : تیربنگتن .
تیر اندازی کردن : ۱. بوشه . ۲. تیر بزوئن .
تیربرق : ۱. سیم چو . ۲. شلمون .
تیرچوبی : ۱. کمونک . ۲. دوش کش . ۳. داهله .
تیرچوبی آب دنگ : او دنگ پل .
تیرچوبی بلند : تلم .
تیرچوبی سقف : چاچ .
تیر در کردن : درهاکردن .
تیر سقف : دشنّا .
تیرک : بزلنگ .
تیرکمان : ۱. رزه . ۲. رزین . ۳. چوکش کشی . ۴. ریزین .
تیرکوچک : دس تر .
تیر وسط اتاق : ۱. اشکمیر . ۲. سرتیر .
تیره شدن روابط : در-هایتن .
تیره کردن : تهلن هاکردن .
تیره کردن روزگار : قپ بچیین .
تیره وتار : تنگ تیر .
تیره‌ی آلاله : همیشک .
تیز : ۱. تز . ۲. تج .
تیز شدن ابزار برندهٔ : سوبردن .
تیزکردن : ۱. بسوسّن . ۲. آج هاکردن . ۳. آبیجه هکاردن . ۴. دم سو . ۵. سوبی . ۶. سو-هادائن . ۷. دم چین هاکردن . ۸. چرخ هاکردن . ۹. کوک هاکردن . ۱۰. سنگ هکاردن .
تیز کردن ابزار کشاورزی : آبیجه هکاردن .
تیز کردن ارّه : چاق هکاردن .
تیز کردن چاقو :دیم وره-هکاردن .
تیز کردن داس : یاجه هاکردن .
تیز کردن کارد : سوبکشیین .
تیز کن : تج کر .
تیز هوش : چسک .
تیزی اشیا برنده : تجی .
تیزی دهنه‌ی تبر : تورتکی .
تی سوراخ دار گهواره : بابله .
تیشه : ۱. بهنرگ . ۲. تجه . ۳. تیشک . ۴. تاشه . ۵. هوکا .
تیغ : تلی .
تیغ آفتاب : ۱. آفتاب -ته . ۲. ته . ۳. چل تیره . ۴. تیغ افتو .
تیغ برنج : ۱. افلا . ۲. داز. ۳. ننگ .
تیغ درخت گرات : کرات تلی .
تیغ سلمانی : سرکارد .
تیغ شلتوک برنج : زاز .
تیغ کنگر : کنگل تلی .
تیغ وخار : تلاس .
تیغه : قیوه .
تیغه‌ی چاقو : غوه .
تیغه‌ی خیش : لاور .
تیله : سنگ مرمر .

تیله بازی : سنگ مرمربازّی .
تیله گردو : آغوزنکّه .
تیله ی گردو بازی : سبیک .
تیمار : تومار .

ج

جا افتادن : قوام - بییتن .
جا افتادن آش : وشت .
جا افتادن غذا : وشت .
جاافتاده : ۱. جاکت . جا دکته .
جاانداختن : جادینگوئن .
جا انداختن استخوان : ۱. جادینگوئن. ۲. جابیشتن .
جاانداخته شده : جادنگت .
جایی که بوته‌ی تمشک فراوان روید : تموشتنه جار .
جابه‌جا کردن : ۱. بیته بنه . ۲. بن گیت بنه . ۳. دکش ها کردن . ۴. لت گور .
جابه‌جایی : ۱. دگش آلش . ۲. هاییز پاییز .
جابجایی مکان : چلّه بزوئن .
جابر : ۱. جان گیر . ۲. جاور .
جا به جا شدن : جاوزه هاکردن .
جاجیم : گلیج .
جاجیم کهنه : کل جاجیم .
جاخوش کردن : ۱. تلب بکردن . ۲. کین دکتن .
جایی که برای اطراق در نظر گرفته شود : جاهکاردن .
جادکمه : دکمه را .
جادو : ۱. هکردی . ۲. سر .
جادو جمبل شده : ها کردی .
جادوگر : جادو گر .
جادوگری : جادو جمّل .
جادّه : ۱. جعده . ۲. خت .
جادّه شوسه : ۱. خرخر . ۲. ختّه - ترق .
جادّه صاف کن : را - کوب .
جارچی : خبرکان .
جا رفتن کلون در : مار بردن .
جارفته : جابورد .
جارو : ۱. سازه . ۲. ساجه . ۳. رون .
جارو جنجال : ۱. شرشر . ۲. آشیر . ۳. سگ سگهٔ . ۴. الم شیر .
جارو جنجال بپا کردن : جوکّی بازی در بیاردن .
جار و جنجال بیهوده : هوچی .
جارو کردن : دروندن .
جاروی چوبی : ۱. اشکر - ساجه . ۲. شرساجه .
جاروی نرم : ۱. نرمه جارو . ۲. نرمه سازه .
جارویی از خار : ۱. تلی سازه . ۲. تلی شیش .
جارویی از شاخه‌ی درختان : تلی شورکا .
جاری : یاری .
جاری بودن آب - حرکت : روش .
جاری شدن : ۱. رو - بییتن . ۲. جادکتن .
جازدن : ۱. هزوئن . ۲. شله وا هدائن .
جاسوس : ۱. خبرکش . ۲. درو - دپوشه .
جا شدن : جابیتن .
جا کردن : جا هاکردن .
جاگذاشتن : ۱. جابشتن . ۲. سر - بیشتن .
جا گذاشتن چیزی : ۱. جابیشتن . ۲. جانئن .
جا گرفتن : جابییتن .
جالباسی : ۱. رخته جا . ۲. توتوای .
جالیز : ۱. باغ .۲. لته.
جالیز گوجه : ۱. گوجه جار . ۲. گجه جار .
جام : ساخاری .
جاماندن : کاله بموندستن .
جامک : گله .
جام کوچک : ۱. چایی - پیاله . ۲. چلاک . ۳. جامک. ۴. جاملیک .
جام مسی : چل تاس .
جامه : ۱. تن پوش . ۲. جومه . ۳. لالتکا . ۴. لالوت . ۵. لک لا . ۶. لواس . ۷. جمه .
جامه دار حمّام : جمه دار .
جامه‌ی کهنه : خرسک .
جامه‌ی پشمین : سارپن .
جان : ۱. گان . ۲. جیوه . ۳. جی . ۴. جن . ۵. هستی .
جانب دار : جلو تج .
جان بکن : بترک .
جان به لب : جان به سر .
جان دادن : ۱. جان هدائن . ۲. کانک بزوئن .
جان سخت : سگ جان .
جان کندن : ۱. دس و پا - بزوئن . ۲. جان کنّون . ۳. جان کندش . ۴. جان بکندیین . ۵. جن کنّش بیّن . ۶. کتارک بزوئن .
جان گرفتن : ۱. تا به تا هدائن . ۲. جان بیتن .
جانور : اجناوور .
جانوران تنبل : نکرا .
جانوران وحشی : هوشا .
جانور خیالی : ۱. هال .۲.آل.
جانور دریایی : گمی .
جانّه : توان .

جای آب : ۱. جا – او . ۲. او جا .
جای آشغال : ۱. جره جا . ۲. جرشن .
جای آشفته : ۱. کالمن سرا .۲. کارم سرا .
جای آفتابگیر : ۱. آفتاب دیم . ۲. آفتاب –کل . ۳. آفتاگیر .
جای انباشتن هیزم : تون تینک .
جای پر از درخت : رچه .
جای پوشیده از سنگ : لوک .
جای باز : ۱. همند . ۲. آچِک .
جای بدبو : گدانی .
جای بلند : جار جاری .
جای بند شلوار : قزه .
جای بوسه : خش مال .
جای پا : ۱. رکاب . ۲. لنگ رج . ۳. رجه په .
جای پای بز : ۱.بز –رج . ۲. بزکل .
جای پرت : خرّات کیو .
جای پر درخت : ۱. دار داری . ۲. بشم .
جای پرورش گاو نر : کرس خال .
جای پنجره در دیوار :دریجه وهر .
جای تخته : رفی بنه .
جای تنباکو : تمباکو کوچوله .
جای تنگ : ۱. تنگ میم . ۲. دخمه . ۳. تنگ بیجی .
جای تنگ و تاریک : ۱. گل کالی . ۲. تنگ تاش .
جای جای : گاله گاله .
جای جمع شدن گاوها : لسه .
جای چاشنی تفنگ : پستونک .
جای چرای گاو : گوسو .
جای خشک : خاشکه – په .
جای خوابی که خیس باشد: شیر پلی مال .
جای دادن : جاهاکردن .
جای دور : ۱. دورابه . ۲. دوراپه .
جای دور افتاده : بشم .
جای رفت و آمد : مجمبه گا .
جای ریختن شاخه ها : کاج سر .
جای ریخت و پاش شده : ۱. رخن – پخن . ۲. دبشوس ببشوس . ۳. دچکلسته .
جایزه : انام .
جای سبز و خرّم :لاره .
جای سرخوردن : خیزه .
جای سرد : زمهریر .
جای شل : لسه .
جای شلوغ : ۱. کلّه کئی کا بوپئن . ۲. چوپایین نموئن . ۳. در زن جیرنمان . ۴. سگ سارمله .
جای عمیق رودخانه : ۱. قرزم . ۲. قرداب .
جای قاشق : ۱. کشّن . ۲. کچه دچین . ۳. کچه دان . ۴. کچ دچین . ۵. کچین .
جای قدم زدن : مجشگاه .
جای قرنطینه شده : قارق .
جای کنده شده : بکنّی .
جای گاو : گوجا .
جایگاه تلم : تلم سر .
جایگاه چیزی را از میان بردن : گافه ره گم هکاردن .
جایگاه شبانه‌ی دامداران هنگام کوچ : شو منزل .
جای دوغ : دونفار .
جای ریختن : شنّه .
جایگاه سرپوشیده : وروشه .
جایگاه شیب دار : سل .
جایگاه کولی ها : جوکی خیل .
جایگاه گوسفندان : ۱. خل . ۲. کرس .
جایگاه مخفی شدن جانور : خس .
جایگاه موقّت گاوبانان : ۱. گالش بنه . ۲. چپّون بنه .
جای گود : ۱. اندق . ۲. هنجر . ۳. جل . ۴. جول .
جای گود روخانه : غلجمبه .
جای لباس و اشیا نگه‌داشتنی : سوندوق .
جای لیز : خز .
جای ماندن : جا پریشکا .
جای و نشانه‌ی‌ماندن و گشتن : کینگه مال .
جای مرغ : ۱. مرغ کله .۲. کرک کلی .
جای مشخص : ۱. بینک سر . ۲. دیارجا .
جای ناهنجار : رخن .
جای نمور : نمنه .
جای ورود آب به کرت : اغلد .
جای وسایل : تاغ .
جای وسیع : هاور لاور .
جای نشانه‌ی هرچیز : ماله .
جای هیزم : هیمه کرون .
جای هیزم چینی : بار دهن .
جایی در آسیاب : بارگا .
جایی در زمین کشاورزی : اتر .
جایی که آبش عمیق باشد : جمبول جا .
جای خوابیدن حیوانات اهلی در شب : شو خاسه .
جایی که خوک در تردد باشد : خی گیر .
جایی که خوک کنده باشد : خوکن .
جایی که درخت فراوان باشد : ۱. بندیسّن .۲. گله .
جبران کسربار : کسری در

هاکردن.
جبران کمبود ها : کسری سرکر .
جد : نیا .
جدا : ۱. رت . ۲. سیوا . ۳. هوس . ۴. بلیک . ۵. سوا .
جدا شدن : ۱. هوسه . ۲. سیفابویین . ۳. سرهکردن . ۴. چل و پل . ۵. رت ها کردن . ۶. گله بوین . ۷. رد کاردن .
جدا شده : ۱. تابه تا . ۲. تالان .
جدا کردن : ۱. وجئن . ۲. بوسانیین . ۳. اشکاتن . ۴. بسا .
جدا کردن بذر : چکل هاکردن .
جدا کردن بز از گوسفندان : سرابیتن .
جدا کردن پنبه‌ی خوب از بد : چارکو .
جدا کردن پوست سبز گردو : زغاله .
جدا کردن پوست نخود : کلین جوش .
جدا کردن تخم کدو : کئی تیم گیری .
جدا کردن و تکهّ تکهّ کردن چوب : گالی ها کردن .
جدا کردن میش از برّه : مارگیری هکاردن .
جدا کردن نخ از پارچه : گجه هکاردن .
جدا کن : بوجین .
جدل در بازی : هرقلمی .
جدل کننده : ۱. جرزن . ۲. شاتلاق بازی .
جده : بی بی .
جدّی : دلیتی .
جذام : ۱. خارمبه . ۲. نخشی . ۳. خاره .
جذب کردن و جذب شدن : ۱. وربکشیین . ۲. تن چینسّن .
جرات : ۱. زهله . ۲. جروزه . ۳. جرگه . ۴. گارده . ۵. جرت . ۶ خوبزه .
جرات بیش از حد داشتن : دل دریا ها کاردن .
جرات داشتن : ۱. دل داشتن . ۲. جاوزه داشتن .
جراحت : مفتل .
جربزه : گند-او .
جر دادن : چاک هادان .
جر زننده : جدلوک .
جرزنی : شتل .
جر زنی در بازی : داغلا بازی .
جرزنی کردن : شتل بازی هکاردن .
جرعه : قلّاج .
جرعه آب : قرت .
جرقّه : ۱. سو - بزوئن . ۲. البک . ۳. الوکی . ۴. سسریک .
جرقّه‌ی آتش : ۱. تش مجیک . ۲. جیگ . ۳. زینّک . ۴. سسلیک .
جرم : ترشه .
جرم فتیله : ۱. کسک . ۲. سک .
جرّو بحث : ۱. تکو بکو . ۲. جربخردن . ۳. جربکشیین .
جرّ و بحث کردن : ۱. گتاره - ها کردن . ۲. جر ها کردن .
جرّ و بحث نامفهوم : گرماج گرماج .
جریان آب : کل - بکشین .
جریان آرام آب : مر .
جریان و حرکت آب : روش بکشیین .
جریان یافتن : روش هایتن .
جریمه : ۱. تون . ۲. غلطنه .
جزر و مد : تل .
جزغاله : ۱. جزمغاد . ۲. سوت - پله . ۳. قزیر . ۴. جیزغاله .
جزقاله : جزغال .
جزیره ای تاریخی در دریای مازندران : آبسکون .
جزیی : جزبی .
جزیی از پنجره : کفینک .
جزیی از گهواره : ورون .
جستجو : ۱. چرخه - تو . ۲. دگرد بگرد .
جستجو کردن : ۱. چرخ گیتن . ۲. دکلاشین . ۳. بجوسّن . ۴. بکلاشین . ۵. بگردستن . ۶ بگردیین . ۷. بچکلسّن .
جستجو کن : ۱. بکلاش . ۲. دکلاش . ۳. بمج .
جستجو کننده : پشو زن .
جستجوی دقیق : سرک بنک .
جستجوی مرغ جهت پیدا کردن دانه : پچکل هاکردن .
جستن : ۱. بجستن . ۲. واز .
جستن از ترس : درم .
جست و خیز : ۱. بنه واز . ۲. بم وزدکا . ۳. دپّر بپّر . ۴. هکّه . ۵. واز ولنگ .
جست و خیز بیهوده : بنگیربنه .
جست و خیز حیوانات : سپک .
جست و خیز کردن : ۱. بن بپریین . ۲. بم بپّرستن . ۳. بم بجستن . ۴. دستک دینگتن . ۵. بن بپرسّن . ۶ سپک بپّرسّن . ۷. بن بوشتن . ۸. دستک دینگئن . ۹. بنگ هوشتن . ۱۰.بن بوشتن .
جست و خیز ماهی : دم لاچ .
جست و خیز ناگهانی : ۱. بن بپّریدن . ۲. بن بپّریین .
جسم : ۱. تمبیره . ۲. خدر .
جسم خیس : او - پتکان .

جشن : ۱. جشم . ۲. سور و سات .
جشن بعد از وجین کاری : وجین سری .
جشن عروسی : ولاج .
جعبه : ۱. یاشیگ . ۲. جبه . ۳. جعوه . ۴. تپلک .
جعبه‌ی بزرگ : سوندوق .
جعبه‌ی چوبی : چپی .
جعبه‌ی کوچک : تبلک .
جغجغه : ۱. جینگ جینگی . ۲. تک تکافی . ۳. جغجغه . ۴. جغجغانی .
جغد : ۱. آل – پیتکله . ۲. کوربئو .
جغد ماهی خوار : کور – بو .
جفت : ۱. اشته . ۲. جت .
جفت پا دویدن : دوک بکشین .
جفت جفت : جفتی جفتی .
جفت جنین : جفت .
جفت دادن : گوهادائن .
جفت دادن حیوان : فل–هدائن .
جفت دادن گاو : ۱. گو بزئن . ۲. گوبکشین .
جفت رحم : ۱. الو . ۲. همراه .
جفت رحم گاو : الو .
جفت شدن : جفت بیّن .
جفت شدن رحم : آلش .
جفتک : جفته .
جفتک چهارپایان : گولقد .
جفت کردن : رزه – ها کردن .
جفتک زدن : ۱. بن بپری . ۲. جفته –بزوئن .
جفت گوساله : هلو .
جفت گیری : تکّه دز .
جفت گیری بزشکاری و میش : کلتاج .
جفت گیری پرندگان : کل .
جفت گیری حیوانات : ۱. تلم هدائن . ۲. کل .
جفت گیری خروس و مرغ : تلاپشتی .
جفت گیری خوک : وراش .
جفت گیری سگ : کتول .
جفت گیری کردن : کل – بخاردن .
جفت گیری کردن حیوانات : نر بخاردن .
جفت گیری کردن گاوها : گو بخاردن .
جفت گیری گوسفند مادّه : نر بخورده .
جفت نوزاد : گافه .
جفت و جور : رج و خاجیر .
جفت و جور بودن : رج بئین .
جفت و جور شدن : رج و خاجیر بویین .
جگر سفید : ۱. اسبه – شش . ۲. شش . ۳. کال لاهاف .
جگر سفید گوسفند : اسپی پنبه .
جگر سیاه : جیگر .
جگری : جیگری .
جلا دادن : ۱. برق هدائن . ۲. سو – دنیگئن .
جلا دادن ظرف مسی : غلی هکاردن .
جلبک : ۱. او – میس . ۲. ول غازا . ۳. وک لیس – وکلیز .
جلبک برکه : وگی .
جلبک روی آب : اُلش .
جلب نظر کردن : دله بخاردن .
جلگه و قشلاق : دشت پشت .
جلو : دم .
جلو آمدن : رو بموئن .
جلو دادن چانه : بوک ها کردن .
جلو رفته : ۱. پیش بورد .
جلوگیری از ایجاد صدا : صدا در نیردن .
جلو نرفتن و پیشرفت نداشتن کار : بنه بمونسّن .
جلوه داشتن : نمود داشتن .
جلوی اتاق : دربند .
جلوی تکیه : تکّه پیش .
جلوی چانه : نآچ بن .
جلوی حیاط : ۱. خانه – پیش . ۲. سره پیش .
جلوی دست : ناچ پلی .
جلوی راه : دم را .
جلوی ساق پا : قلم .
جلیقه : ۱. نیم تنه . ۲. جلزقه . ۳. جلّقه . ۴. ستره . ۵. سینه پوش .
جماع : ۱. کت و پات. ۲. دکشیئن.
جماع کردن : ۱. بینگوئن . ۲. بکائن .
جمجمه‌ی گاو : گوکلّه .
جمع : ۱. گرد . ۲. جم .
جمع آوری : جم ها کردن .
جمع آوری محصولات درو شده : ۱. کرکشی . ۲. کسو دوستن .
جمع آوری محصولات رها شده : تلاشی .
جمع شدن : ۱. چلّخ بویین . ۲. جم بویین . ۳. قونج .
جمع شدن چیزی : کپّه .
جمع شدن در اثر سرما : کتک بویین .
جمع شدن شاخه ها در مسیر آب راه : جره بیتن .
جمع شده : ۱. ججلیس . ۲. توپه .
جمع کردن : ۱. هچین . ۲. غاند – واری – هکاردن . ۳. گرد داشتن . ۴. جم هکاردن .
جمع کردن و گرد آوری چوب

جهت خانه سازی : خره .
جمع کردن خرده هیزم : وچین .
جمع کردن لب : ریک هاچین .
جمع کردن و بستن خوشه های برنج : کر – ونّی .
جمع و جور : ۱. جم واری . ۲. کناری .
جمع و جور شدن : کناری بویین .
جمع و جور کردن : کناری هکاردن .
جمعه : جمه .
جمعی : ۱. تلکی . ۲. خدخدی .
جمعیّت : ۱. جرگر . ۲. نفوس . ۳. قلت . ۴. جمیّت .
جمعیّت عزادار : دسته .
جمعیت فراوان : اردو .
جن : ۱. بسمل لاهی . ۲. آل . ۳. آنی . ۴. جند پری .۵. اونانی.
جنازه : نش .
جنبش : ۱. ار . ۲. سیپه سیپه .
جنبش نوزاد حشره : ویتیگ ویتیگ بزین .
جنبش یافتن : رک و رش هکاردن.
جنبنده : جمبنده .
جنب و جوش : ۱. بن پری . ۲. بن وزدی . ۳. بن پری بنه . ۴. دجم بجم . ۵. جم جم . ۶. ولقسّن .
۷. رخ – رو–بئیتن .
جنبیدن : ۱. بجنبیین . ۲. بجمسّن . ۳. بجونبسّن . ۴. جمبش هکاردن . ۵. تکن بخردن .
جنجال زنانه : زنانه شوری .
جنجالی : ۱. کس کش . ۲. غارغاردک . ۴. قال قاله .
جن زدگی : ۱. آل بوردن . ۲. نا – وختی .
جن زده : ۱. دب بزه . ۲. جندونی .

۳. جند و زاری . ۴. جن بزه . ۵. خاموشک .
جنس ظرف : برنجی .
جنگ : نورد .
جنگ بین گوساله ها : جونکاسره .
جنگ حیوانات : ۱. جغه بیتن . ۲. شاخ به شاخ بئن .
جنگ دو گاو نر : ورزا – جنگ .
جنگ دو نفره : تک به تک بیین .
جنگک : خلنگ .
جنگل : ۱. خرابه . ۲. گلند . ۳. بیشه . ۴. دامان . ۵. نسم . ۶. پدیار .
جنگل انبوه : ۱. بندخال . ۲. رم .
جنگل انبوه از درخت وخار : شل و شپر .
جنگل با پرتگاه : دره دوکه .
جنگل کم درخت : تاش کله .
جنگل توسکا : تساکله .
جنگل درختچه ای : شپّری .
جنگ لفظی : درشتن .
جنگل در حال نابودی : شپر .
جنگ و جدال : مغلمه .
جنگیدن : ۱. بجنگیدن .۲.بجنگیین. ۳. جنگ ها کردن . ۴. بجنگسّن . ۵. الجه .۶. سربییتن .
جنّ و پری : ۱. اجنّه . ۲. وانگ زنی . ۳. اجنّه پری .
جنّی : جن سربشت .
جنّی شدن : ناوختی – ها کردن .
جنّی شده : ۱. جن ورآییت . ۲. دیب بزه .
جو : جو .
جواب : ۱. جباب . ۲. جاب .
جواب سوال را دادن : ۱. ارنا. ۲. اره نا .
جواب مثبت خانواده عروس : ۱. اهن – هدائن . ۲. اره هدائن.

جوال : ۱. گوال . ۲. برن .
جوال دوز : ۱. گوال – دوج . ۲. گالنج . ۳. تبنه .
جوان : ۱. وجی . ۲. نوچّه . ۳. کشو . ۴. جوون .
جوانان : جوونا .
جوان بی تجربه : جاهل .
جوان تازه به بلوغ رسیده : هوشت هوشتی .
جوان قد بلند بی قواره : داردوک .
جوان کم عقل : شفتک .
جوان مرد : جونمرد .
جوان مرگ : ۱. جانمرگ .۲. جوون مرگ .
جوان مرگ بشوی : جان مرگ بوی .
جوان مرگ شدن : جونمرگ .
جوان مرگ شده : ۱. جان مرگ بمرد . ۲. جوون مرگ بمرد.
جوانه : دج .
جوان ها : جک و جاهل .
جوان های کم تجربه : جاهل ماهل .
جوانه‌ی برنج : دنوچ .
جوانه‌ی درخت : ترکی .
جوانه‌ی درخت توت : تی خال .
جوانه زدن : ۱. تغ بزوئن . ۲. تشکه زئن . ۳. تریجه زدن . ۴. تشک بزوئن . ۵. چکّو هکاردن . ۶. رخ بزوئن . ۷. کل – بزوئن . ۸. نوچ بزوئن . ۹. نق بزوئن . ۱۰. کل هاکردن .
جوانه زدن بذر شلتوک : گال هکاردن .
جوانه زدن برنج : درزنی .
جوانه زدن تخم : ریا – بزئن .
جوانه زدن درخت : ترکو ها

کردن .
جوانه زدن محصول کشاورزی : سر بکشیین .
جوانه زدن ناگهانی : جوش ها کردن .
جوانه‌ی شاخه‌ی درخت: هیریز .
جوانه‌ی شالی : بینج نوج .
جوانه‌ی صیفی جات : خزه ال .
جوانه‌ی کوچک : زریجه .
جوانه‌ی نورس : شفته .
جوانه‌های خار که قابل خوردن باشد . : ممس – کله .
جوانه‌ی پنبه : نالک .
جوانه‌ی تمشک : ۱. درکا . ۲. ممرز . ۳. شوار . ۴. ممز–گله .
جوانه‌ی جالیزی : تغ .
جوانه‌ی ریز : ریپا .
جوانه‌ی سیر : سیر تره .
جوانه‌ی کدو : کئی سر .
جوانه‌ی گیاهان : زاک .
جوانه‌ی نورسته : نیشت .
جوجه : ۱. چوملاک . ۲. چوک . ۳. چوره . ۴. چندکا . ۵. چیندکا . ۶. جیمکه . ۷. جوجوک . ۸. خالک . ۹. نیم چه . ۱۰. لنده .
جوجه اردک : ۱. بلی و چه . ۲. سیکاوچه . ۳. سیکاکته .
جوجه بالغ : ۱. تشنو . ۲. تشنی .
جوجه تیغی : ۱. ارمجی . ۲. ارمنجی . ۳. جوجی کپّرو . ۴. شال کره . ۵. بز سف . ۶. خوکرّی .
جوجه خروس : ۱. تلاکوله . ۲. تلاکته . ۳. تلاتس .
جوجه‌ی غاز : ۱. غاز – کته . ۲. غاز وچه .
جوجه‌ی قرقاول : شلپه .

جوجه کشی مرغ : هنیشانیین .
جوجه‌ی کوچک : خلّوک چیندکا .
جوجه‌ی مرده : جیک مرد .
جوجه‌ی مرده در تخم : دله مرد .
جوجه مرغ : ۱. تشنی . ۲. تشنیکا .
جوجه‌ی لاغر : سلاپنیک .
جو دادن به خر : خر جو هدائن .
جوراب : ۱. جورپ . ۲. جروف . ۳. جرب .
جوراب پشمی : چرم جرب .
جوراب رنگی : تکه دار .
جور بودن : خرند .
جور در آمده : رج بخارده کفتل .
جورشدن وضعیّت : سرسومان .
جور کردن : چفت ها کردن .
جوسبز : خسیل .
جوش : تفت .
جوش آمدن : ۱. کل – بردن . ۲. قل .
جوشاندن : ۱. بجوشندیین . ۲. کلاّک – بزوئن . ۳.بجوشانیین .
جوشاندن آب ماست : لور .
جوشاندن شیره‌ی گوجه سبز : هلی پتکا .
جوشانده‌ی گیاهی : چارگل .
جوشانده‌ی گیاهی است : اسل ماراغن .
جوش خمیر : خمیر جوش .
جوش خوردن مایع : کل – کل – بخردن .
جوش دادن : جوش هادائن .
جوش ریز : گریک .
جوش زدن : سودا بزوئن .
جوشش : ۱. غلّه غلّه . ۲. قال قال .
جوشش چشمه : غال – بزوئن .
جوش صورت : ۱. تش. ۲.توشاک .
جوش عفونی : تش خار .

جوش کوچک : توش .
جوش وخروش : ۱. تفت – کلّاک . ۲. پلقول .
جوش و خروش بی اندازه : پلقول.
جوش بدن : گرمش .
جوشیدن : ۱. کول بخاردن . ۲. غل – بزئن . ۳. کولّه کولّه هکاردن . ۴. جوش بخاردن .
جوشیدن مایع : کل بموئن .
جوشیدن مایعات و سرریز کردن از ظرف : سربرج .
جوشیده : هجوشییه .
جوشیده‌ی عسل : شان – جوش .
جوکی : ۱. ایلاتی . ۲. فیوج . ۳. جیگی .
جوهر : جوئر .
جوهر برای نوشتن : ۱. چارتی .۲. چارفی .
جوی : ۱. کیبو . ۲. لاجو .
جوی آب : ۱. او – وال . ۲. او کله . ۳. کله – را . ۴. وال . ۵. نر . ۶. جوب .
جوی آب شیروانی : چاج کله .
جویباری که ازسمت چپ زمین جاری باشد : چپّال – کله .
جویا شدن : راسّی .
جویبار : ا– کله .
جوی پایینی زمین : بنه وال .
جوی پوست گرفته : هرنجتن .
جویدن : ۱. بنجوستن . ۲. بجوسّن . ۳. بجستن . ۴. بجئیدن . ۵. بجفتن . ۶. جوسّن .
جویده شده : بجوس .
جوی و آبراه شالی زار :میان وال .
جوی مصنوعی جهت هدایت آب : ممر .

جویی در مزارع : دستک وال .
جهش : ۱. جهش . ۲. وشت .
جهش سریع : سیسریک .
جهنّم : ۱. جندم . ۲. جهندم .
جهیدن : ۱. دودکش هاکن . ۲. بم وزی – کا . ۳. وزّبین . ۴. بم بزدائن . ۵. ولنگ . ۶. بم پری . ۷. وزّبین .
جهیدن پرندگان : ۱. ددک . ۲. لوک لوکی .
جهیدن در اثر ترس : برمسّن .
جهیدن رگ : رگ بزوئن .
جهیدن مایعات : چرت بزئن .
جهیزیّه:۱.جی یز.۲.جاهاز.۳. جازی .
جیب : جیف .
جیب بیرونی : ۱. دیرگا جیف . ۲. بریم جیب .
جیرجیرک : ۱. زلزله . ۲. دارتک . ۳. جین جلاتی . ۴. جیج لاجینگ . ۵. جرجرانی . ۶. جل جلانیم . ۷. انگور پچک . ۸. جرجری . ۹. جلجلاقین . ۱۰. چنگچلاقینگ .
جیغ : ۱. جیکه جکه . ۲. خی جو . ۳. جک و جوک . ۴. جغ .
جیغ زدن : ۱. کل – بکشیین . ۲. شنده شنده .
جیغ ناگهانی : جرتکّه .
جیغو : جغن .
جیغ و داد : جغ و وغ .
جیک جیک جوجه : زلیپ زلیپ .

چ

چابک : چکّه .
چابک و سریع : جلد .
چاپلوس : ۱. ماس مال . ۲. زون بازی . ۳. آش مال . ۴. کنگه لس . ۵. کاسه لس.۶. کین لس .
چاپلوسی : چس خاری .
چاپلوسی کردن : ۱. مشمل هدائن . ۲. کنگه لسی هاکردن .
چاپیدن : چابسن .
چاخان : زوان باز .
چادر : بارگ .
چادربرسرکردن : چادرسردینگئن .
چادرشب : ۱. اوزار . ۲. بق بند . ۳. چادرشو . ۴. لووند . ۵. بغ بند . ۶. ایزار . ۷. چارشو . ۸. لابند .
چادر شب پنج تختهی پنج رنگ : چادر شوی هر دیم قرمز .
چادر شب چهار تختهی قرمز رنگ : چادر شوی سر دیم سرخ .
چادرشبی برای بستن رختخواب : رختخاب – بندی .
چارپادار : چار به دار .
چارپای اخته شده : ۱. اخته . ۲. بکوته . ۳. بزن . ۴. بخته
چارچوب : ۱. بندا . ۲. کندا .
چارق : ۱. چرم پاتو . ۲. کاله چرم .
چارق کج : ولکالچم .
چاره : چاروک .
چاره کردن : چاره هاکردن .
چاشت : ۱. غل – ناهار . ۲. خمارشکن .
چاشت آور : چاشت یار .
چاشنی غذا : دوبیه .
چاق : ۱. قرچاق . ۲. خرتله .
چاقالو : ۱. گنّه . ۲. قُر .
چاق شدن : ۱. بولارسن . ۲. گل و او بئیتن . ۳. گوشت و گل – هکاردن . ۴. ولار هیتن .
چاقو : چنو .
چاق و بی حال : زبتول .
چاق و تنبل : تلخ .
چاق و چلّه : ۱. بمبول . ۲. پکلی . ۳. دمّه لوس .
چاقو زدن پوست درخت برای گرفتن صمغ آن: شک بزوئن .
چاقوکش : کاردکش .
چاق و کوتاه : گندلوک .
چاقی زیاد : لبرده .
چالاک : ۱. ربون . ۲. واپرپری . ۳. چسک . ۴. فرز .
چاله : ۱. می . ۲. شئار .
چالهای در آسیاب : چاله بنی .
چالهای مخصوص غذای سگ : سگ لود چال .
چاله هایی جهت ذخیرهی برف : ۱. ورفه .۲. ورفه چال .
چالهی آب : ۱. او–چال . ۲. چلو .
چالهی آسیاب : چلکی .
چالهی اجاق : کله چال .
چالهی بافندگی سنتی : کرچال .
چالهی برگ و شاخه :خال – پور .
چالهی بزرگ : غنو .
چالهی درون راه : دس – چال .
چالهی دور ریز دوغ : دو چال .
چالهی زیر کرسی : چال کارسی .
چالهی کارگاه بافندگی : سنگ کرچک .
چالهی کوچک : ۱. چالوک . ۲. چوقد .
چالهی گردو بازی : مات .
چالهی مخصوص برداشت گل : تیل چال .
چانه : ۱. کتم . ۲. گنده . ۳. ناچون.

۴. چونه
چانه‌ی اسب : اسبه – بک .
چانه‌ی اسب : چوقرد .
چانه‌ی بزرگ : چنه کلان .
چانه‌ی خمیر : گانده .
چانه‌ی خمیر : ۱. بن. ۲.گانده گیر.
چانه‌ی دراز : ۱. گته – کتار . ۲. سخ چنه . ۳. چوچنه .
چانه‌ی کج : دب چوم .
چانه زدن : ۱. لنجه در بیاردن . ۲. چک و چونه بزان .
چاوش خوان : چئوشی گر .
چاوشی : ۱. چوشی . ۲. چائوشی . ۳. چئوشی .
چاه : ۱. چا . ۲. چلو .
چاه بسیار عمیق : درنگی .
چاه عمیق : ۱. دب چا . ۲. سوما .
چاه فراخ : دب کالی .
چاه کن : ۱. چلوزن . ۲. چاخو . ۳. چا–کند . ۴. لزیر .
چاهی که آبش بسیار سرد است : چاأزی .
چای : چی .
چای شیرین : شیرین دار چایی .
چای کمرنگ : شورت او .
چاییدن : بچائن .
چاییده : بچائه .
چپ و احول : ۱. چپ. ۲. پتُ پلتِ.
چپ افتادن : یک پلی دکتن .
چپاندن : ۱. دکردن . ۲. دزئن . ۳. دسپوتن .
چپانده : ۱. دزه . ۲. دزئه .
چپانده شده : دپنّوس .
چپاول : آلامان .
چپاول کردن : ۱. هیکوک هاکردن . ۲. چپوهاکردن .
چپ - چپ نگاه کردن : ۱. ارب – ارب . ۲. وری وری . ۳. کج کج هشائن .
چپ دست : ۱. چپوک . ۲. چپکلی . ۳. چپ– دس .
چپربستن : خال – په .
چپق : ۱. چابغ . ۲. چپاق .
چپ و راست کردن : ۱. ددیم هاکردن . ۲. وربیاردن .
چتر : چتر .
چتر محافظ کپه‌ی برنج : ۱. اورزین . ۲. او–چک .
چخماق تفنگ : دنگ .
چدن : چودان .
چرا : ۱. چه و سّه . ۲. چو . ۳. ارچ .
چراغ : چلا .
چراغ پیه سوز : پی–سوز .
چراغ دستی : ۱. دسّه–سو . ۲. دس لمپا .
چراغ زنبوری : چراغ–سوتکه .
چراغ قوّه : فندک .
چراغ موشی : دسچراغ .
چراغ نفتی : گردسوز .
چراکردن : چرسّن .
چراکن : بچر .
چراگاه : ۱. گوچر . ۲. دیم گاه .
چراندن : ۱. بچاردنیین . ۲. بچرندین . ۳. چرهادائن . ۴. بچاردن .
چراننده‌ی گاو : گویار .
چرای دام : آلم چر .
چرای دسته جمعی : خرگوش–چر.
چرای گاو در پنبه زار : گوسو .
چرب : ۱. چلبک . ۲. چلبی دار . ۳. چرب .
چرب ترکردن : بچربانیین .
چرب ترکن : چرب هاکان .
چرب زبانی : ۱. چخان پسان . ۲. چرب زونُی . ۳. چکسن پکسن هکردن .
چربی جناغ : چلبه سینه .
چرت : ۱. کوناسه . ۲. نپسی . ۳. نمسی .
چرت زدن : ۱. سرخو–بزئن . ۲. نم سی بزئن . ۳. چرت زئن . ۴. پی نی کی . ۵. خوبتکونستن .
چرتکه : چتکه .
چرت و پرت گفتن :زرت و زورت .
چرتی : خوبتکانیین .
چرخ ارّابه : لنگه .
چرخاندن : ۱. ورد هاکردن . ۲. بچرخانیین . ۳. چرخندیین . ۴. دور هدائن .
چرخاندن چوب و صدای حاصل از آن : رمبش .
چرخاندن کفگیر: کفسن– بزوئن .
چرخانیدن : دربوردن .
چرخ پشم ریسی : چل چرخ .
چرخ دوّار : چل .
چرخ ریسک : ۱. زنجلیک . ۲. کورزنجیرک .
چرخ ریسی - ابزار : چرخ–چو .
چرخش : ۱. چلمه . ۲. دگرد–بگرد.
چرخش پرندگان : اشکی .
چرخش گاو در طول زمین : گوگردان .
چرخ نخ ریسی : چلیچه .
چرخه : ۱. دوآرد . ۲. چرچی .
چرخیدن : ۱. کنگ–چرخ–هایتن . ۲. بگرسّن . ۳. بچرخیین . ۴. توبخاردن . ۵. دره بردن . ۶. چرخس . ۷. چرخسّن .
چرخیدن دور خود : کنگ چرخ هایتن .
چرک : ۱. قاشمه. ۲. لیم . ۳.

چلک.

چرک آلود : ۱. چرکن . ۲. چرک آلود . ۳. چلک میسته .

چرک از تن بر گرفتن : لم – هاکردن .

چرک بدن : لش .

چرک بدن گوسفند : تارو .

چرک بسته : کبره .

چرک پس دادن : خش لش .

چرک گوشه‌ی چشم : زلیک .

چرک مرد : ۱. خشک لش . ۲. چلک دمرد .

چرکی : چرکی .

چرکی شدن سینه : تخته خشت بویین .

چرکین : ۱. لشمرد . ۲. لورش .

چرم : قیش .

چرم اسب : رونکی .

چرم خشکیده : چرم چرک .

چرم روی تنگ اسب : تنگ سرقیش .

چرم زرّین : کش کشی امّان .

چرم گاو : ۱. اسکات . ۲. گوپوس . ۳. گوخام .

چرند : هچّی بچّی.

چرند و پرند : چرن پرن .

چروک : ۱. لچه . ۲. چامه .

چروک شدن : ۱. چین بخردن . ۲. چرک بیّن .

چروک لباس : چیس .

چروکیدن : چروک بییتن .

چروکیدن – پوست : بچکیسّن .

چریدن : ۱. بچردن . ۲. بچرسّن . ۳. چرا هکاردن . ۴. چرا .

چسب : چسم .

چسباندن : بچسبانین .

چسبان : مسّک .

چسبناک : ۱. بخاشته . ۲. له چنار . ۳. دچک . ۴. چغر .

چسبندگی : ۱. چفته . ۲. چل خیسی . ۳. چخس پخس .

چسبندگی شهدشیرینی : شَد .

چسبنده : تلی مسّک .

چسبیدن : ۱. بچسبسن . ۲. بچسبیین . ۳. برتن . ۴. چسبسن . ۵. هماسیین .

چس دهنده : فیسن .

چسو : ۱. چس ده . ۲. چسوک . ۳. چسن .

چسیدن : چس هادان .

چشم : ۱. خنی . ۲. چم . ۳. چش .

چشم آبی : زاغه–چش .

چشم انتظار : پکه خار .

چشم انتظاری : راداری .

چشم انداز : ۱. تاک . ۲. هنّات په . ۳. دیار. ۴. دیاری .

چشم بادامی : ۱. کنگلی – چش . ۲. هجی بجی چش.

چشم بسته : ۱. کوریک . ۲. چش دوس .

چشم بلبلی : چش بلبلی .

چشم بندی : چش وندی .

چشم بندی کردن : شامورتی – بازی .

چشم بیمار : هجی بجی .

چشم بینا : چش مرغنه بزوئن .

چشم جمع شده و کوچک : خورده چش .

چشم چران : ۱. حیز. ۲.چش وش . ۳. بد چش.

چشم چرانی : سملی .

چشم خمّار : ۱. بلنگ چش . ۲. نیم هنگ چشم .۳. خمار چشم .

چشم خواب آلود : مل مل .

چشم درشت : ۱. گت–چشم . ۲. غارب بکارده – چش . ۳. کرب چشم . ۴. قلب .

چشم دریده : ۱. چش ایلا . ۲. دریده چش . ۳. ورگ چش .

چشم زاغ : ۱. چینی چش . ۲. زاغو . ۳. کاس چشم .

چشم زخم خورده : نظر بزوئه .

چشم شبه احول : بج بجی .

چشم غرّه : ۱. چش غلام . ۲. چش دگاردانیین . ۳. چش ورین . ۴. زمر بزوئن .

چشم غره رفتن : ارب–ارب .

چشم غیرطبیعی : دجی بجی .

چشمک : ۱. چشمک . ۲. مجیک . ۳. قتول .

چشمک زدن : چش بزئن .

چشمک ستاره : سو–سو .

چشم کم سو : چش کچه بزوئن .

چشم کوچک : انگه نی نی .

چشم کور : کوره چش .

چشم گرد : گرد چشم .

چشم کوچک : کچیک چش .

چشم گیر : چشته .

چشم گیرا : شورچشم .

چشم لوچ : تیرنگ بزوئن .

چشم متورم : بلنگ چش .

چشم ناپاک : ۱. بدچشم . ۳. دله چش .

چشم نظر : نظر گیری .

چشم و دل ناسیر : سرمنی نلونده .

چشم برآمده : ۱. قربّه چشم . ۲. کرپ بکارده چشم .

چشم و هم چشمی : تسی بدی .

چشمه : ۱. بچلقه . ۲. درزنه . ۳. خونی .

چشمه‌ی آب معدنی : لاراو .

چشم ها : چشما .
چشمه‌ی پر آب : جمجمه .
چشیدن : ۱. هاگیز واگیز . ۲. بچشیین . ۳. ترشی-نمک-هکاردن .
چشیدن غذا : نمک اش .
چطور است : چتییه .
چغلی : دنگ زنی .
چغندر : ۱. چغوندر . ۲. چنگل.
چغندر پخته : چنگل پته .
چغندر سبز : ۱. سبزچنگل . ۲. چغندر سوز .
چغندر وحشی : تلی پا .
چفت : زلفین .
چفت و بست : چفته رزک .
چقدر : ۱. چنده . ۲. چنّه .
چقدرفاصله : ۱. چنّ شیر . ۲. چنه شر .
چکاد : ۱. چکد . ۲. چکاس . ۳. کرتک . ۴. تکال . ۵. سرسی لنگه .
چکاندن : بچکانیین .
چکاوک : گل خزک .
چکّش : چکَوش .
چکّش چوبی : جازن دنگ .
چکّش گردان : چرغ-غلام - گردشی .
چکمه : ترش خیک .
چکمه‌ی نازک : چک .
چکّه : چپریک .
چکّه کردن : ۱. بچکین . ۲. توکنه . ۳. تب تب هاکردن .
چکیدن : ۱. چکسّن . ۲. بتپیین . ۳. بچکستن . ۴. دجردستن .
چکیدن : شرتک.
چگونه : ۱. چتی چی . ۲. چتی . ۳. چی جوری .

چلاندن : ۱. بچلانیین . ۲. چنگ بزئن . ۳. چکل . ۴. دجردانین . ۵. لشارهدائن . ۶. هلشرسّن . ۷. بشغارنیّن .
چلچله : چچلا .
چلنگر : ۱. چلینگر . ۲. دواتگر .
چلّه‌ی بزرگ : گت چلّه .
چلّه‌ی کوچک : خورد چلّه .
چماق : ۱. دب چو . ۲. چودست . ۳. غرماغ . ۴. قارماق . ۵. گرز . ۶ کاج .
چماق زدن : کاچ‌بزان .
چمباتمه : ۱. چونگ بزه . ۲. چمنّه بیّن . ۳. قوج-بیّن . ۴.چندلیک .
چمباتمه زدن : ۱. چمبل . ۲. چیک چیکی هنیشتن . ۳. غانجول - بزئن .
چمدان : ۱. چمدون . ۲. چرمدان .
چمن : ۱. خمن . ۲. سر .
چمنزار : ۱. النگ . ۲. چمندی . ۳. چل .
چمن زار با چاله : اسّل .
چم و خم : چم و چار .
چموش : ۱. بن مول . ۲. چرم چرک . ۳. هاریم .
چندبرابر : چن بالونه .
چندتا : چنته .
چندرنگ : هالاپیسه .
چندش : ۱. تیرک . ۲. گیج . ۳. چنّش .
چندش آمدن : ریس بکردن .
چندش آور : ۱. به جبشی . ۲. چتین .
چندگوسفند : چکنه .
چندلحظه : یک غلیان بکشیین .
چندلحظه پیش : ۱. تاسایی . ۲. دفسّا .

چند لحظه قبل : تسا .
چندین صبح : چن سوی .
چنگال : ۱. ورگ چنگلی . ۲. چنگ و پر . ۳. چینگال .
چنگال پرنده : چنگ .
چنگال گرگ : ۱. ورگ چنگلی . ۲. بیکی . ۳. چینگال گئرگ .
چنگر نوک سرخ : ۱. او-سرت . ۲. او-تشنی .
چنگ زدن مو : می بکندیئن .
چنگک : ۱. بزخلنگ . ۲. بزتی لا . ۳. تیلّاغ . ۴. هلنگ .
چنگک کشیدن : ننگی .
چنگک میوه چینی : او-لنگ .
چنگ مالی کردن : دس - چا - بسوسّن .
چوب : ۱. الوار . ۲. چو .
چوب آتش : تش دار .
چوب اصلی تله : تله مار .
چوب بالای پا دنگ : دسکه-ماس .
چوب بری : لتارسر .
چوب بلند : تهلم .
چوب بلند و نازک : روشا .
چوب پا : دراز چک .
چوب پنبه : پنبه چو .
چوب پنبه زنی : دیک .
چوب پوسیده‌ی بوته‌ی کنجد : کانجی لاسی .
چوب پوشاننده‌ی شکاف : زوار .
چوب تاب : توکل .
چوب تابوت : جنازه چو .
چوب تراش : ماچکال .
چوب بریده شده : تکّه چو .
چوب تله : بلقم .
چوب تنگ گهواره : ۱. بربند-چو . ۲. وره و ندچو .
چوب توسکا : تسکاچو .

چوب تیرکمان کشی : ۱. دکل ۲. کشی کشی . ۳. دکلک .
چوب تیز برای نشا : تیم پاش .
چوب جابه جایی آتش : وشته .
چوب جمع آوری شده برای آتش تنور : تندور واران .
چوب چنگک دار : ۱. چپّردار . ۲. هیلنگی. ۳. گزت . ۴.خلنگ کنّا.
چوب چیدن گردو : ۱. جز رش . ۲. کفی نک . ۳. کپّل .
چوب خشک : ۱. خاشکه - چکرات . ۲. کتار . ۳. کچیله .
چوب نشانه گذاری : چوخط .
چوب خمیرگیری: ۱.نبر. ۲.وردنه.
چوب منعطف : خش لاش .
چوب خیسانده شده : او-پیس .
چوب داخل قبر : هاچی .
چوب در : لوش .
چوب در آب خیسانده : بیوسی .
چوب درزگیر: درزه پوش .
چوبدست چوپانان : تبَر .
چوبدست کلفت : تلم .
چوبدستی : ۱. بوشته ال چو . ۲. چودستی . ۳. شش پر . ۴. کاچ . ۵. تلادستی . ۶. قارچماق .
چوبدستی بازایده‌ی اضافی : جنگره .
چوب دستی بلند : چماق .
چوب دو سر ماسوره : تنی .
چوب دوشاخه : ۱. هی لنگ . ۲. کل پیه . ۳. لپّا . ۴. دایله . ۵. ده-کل . ۶. دنگلانه .
چوب رخت کوب : ۱. جامه تو . ۲. جمه کتن .
چوب ریختن گردو : ۱. کف تل . ۲. تل . ۳. خرپا . ۴. کزرچو .
چوب سنباده‌ی نجاری : چوسو .

چوب سرخم برای چیدن میوه : تلانگ .
چوب سرکج : قولنگ .
چوب سیگار : ۱. موش دونه . ۲. چوسیگار . ۳. سیگار چو .
چوب شکسته : گلی .
چوب عصا : عصا چو .
چوب فروش : چو روش .
چوب قلّاب مانند : تلا .
چوب قیم : ۱. برم دار . ۲. تل .
چوب قیم باقلا : ۱. باقلا خال . ۲. با کله توک .
چوب کج : ول چو .
چوب کلفت : ۱. چوچینکل . ۲. کانده .
چوب کوتاه سقف : سرین .
چوب کوچک : چلیک چو .
چوب گهواره : گره چو .
چوب لباسی : گزک .
چوب لرگ : ۱. راسه. ۲.چس چو .
چوب مدوری که با آن خمیر پهن می کنند : خمیر-واکن .
چوب مستراح : لوچو .
چوب مکعبی شکل : چارتراش .
چوب میان تهی : چل گوک .
چوب نازک : ۱. چلیکا . ۲. چیله . ۳. هیمه چیله . ۴. تنگل .
چوب نامرغوب : ۱. سیال . ۲. کهل.
چوب نسوز : کم چیل .
چوب نشاء : نشاچو .
چوب نیم سوخته : ۱. سوت - کل . ۲. سر-چو-چین . ۳. چوچون کلّه . ۴. تج کل . ۵. تشکل . ۶. چچی .
چوب نیمه خشک : ۱. مجوار . ۲. منجور .
چوب وسط در : گوشواره .

چوب وسط سقف : خارشید .
چوب و شاخه های خشک : اشکر .
چوب‌های بلند جهت پرچین: تل.
چوب های دور تله‌ی پرندگان : ۱. رچیپا .۲. پچار .
چوب‌های ریز درخت که آن‌ها را می‌سوزانند : دار چو .
چوب های سقف : بگ وا .
چوبهای متحرّک کلون دروازه : کلک مار .
چوب های نازک : بنگارسن .
چوب‌های نفار : کفونک .
چوب هفت مانند : دخاله .
چوب هم زن آتش : ۱. کله شیر . ۲. تندیر پشو .
چوب هم زن آتش تنور : بری .
چوب هم زن تنور : بریزدو .
چوب هیزم : هیمه چو .
چوبی برای آویزان کردن علوفه : رائیج .
چوبی برای بهم زدن آتش : زرّین.
چوبی برای بهم زدن زغال تنور : کلپاچو .
چوبی برای تله‌ی پرنده : ابکل پچار .
چوبی برای حمل بار : ۱. دوش بنی . ۲. دوش کاج .
چوبی برای سُر دادن : خیزنا .
چوبی برای صید پرنده : گورکنا .
چوبی برای کوبیدن : کوما .
چوبی برای کوبیدن و شستن لباس: رخت چو.
چوبی بلند : چل تیلا .
چوبی بلند که در ساختمان سازی به کار رود : سرکش .
چوبی به شکل چوگان : کله شر .
چوبی بین دو سنگ آسیاب : تاره.

چوبی در آغل : خال-زن .
چوبی در بازی : ۱. چلی . ۲. تب کاچ .
چوبی در خانه سازی : ۱. کال پا . ۲. هرزه بند .
چوبی در ساختمان سازی : سم کش کلفت .
چوبی در ساختن سقف : تیرک .
چوبی دو شاخه : دلینگانه .
چوبی که با آن بر گوه کوبند : دس-کتین .
چوبی که برای راندن حیوان به کار رود : شلته .
چوبی که به راحتی ترک می خورد : خاش - لاش .
چوبی که به عنوان مانع جلوی آب گذارند: چنّات .
چوبی که دوغ را بر آن آویزند : دودار .
چوبی که روی آن خوراکی می گذرند : تلاور .
چوبی مربوط به تنور : کلک چو .
چوبین : چویی .
چوپان : ۱. چپّن چلخ . ۲. چپّون . ۳. خشک بون . ۴. دمس بون . ۵. بنه . ۶. سری مرد . ۷. خنار .
چوپانان : کردوگالش .
چوپان بچّه : دمباله دو .
چوپان برّه های از شیر افتاده : شیشک بون .
چوپان بز : بزپه .
چوپان مسئول شیر : شیرپچ .
چوپان کم تجربه : ۱. الاس ون . ۲. شل کل وُن .
چوپان گاو : ۱. گوگالش . ۲. گوپه.
چوپان گوسفند : گسن کرد .
چوپان مخصوص برّه : ورکاون .
چوپان مخصوص بزغاله : بزچه گالش .
چوپان نا وارد : کتول .
چوپانی کردن : ۱. دشتی وانی . ۲. چپّونی .
چوپانی کردن : گوپه دویین .
چوخای بلند نمدی : لمه-چغا .
چونه کردن خمیر : گاندنی .
چه : چی .
چهاراتاق : چاردری .
چهاربغل : چارپاشنه .
چهارپا : ۱. چارپی . ۲. چارچی .
چهارپادار : چار-ویدار .
چهار پاداری : چارbداری .
چهارپای اخته شده : شیرکن .
چهارترک : ۱. چارپشتی . ۲. چارکپّلی .
چهارتیکّه شده : چاراشکو .
چهارچشمی : ۱. چارچشی . ۲. چارهشی .
چهارچوب در : ۱. درکاندا . ۲. سرنال . ۳. درسان . ۴. در کاندا .
چهارچوب در و پنجره : چارچو .
چهاردست و پا : ۱. چارپوک دکتن . ۲. چار توکّی . ۳. چارپوکی . ۴. دس مجی . ۵. دس - کرشه . ۶ چک مایی . ۷. چارچنگلی .
چهارده : چارده .
چهار ساله : چار بهاره .
چهار میخ : چار چنگم .
چهار نعل : چهار پاشنه .
چهل : چل .
چه مدت : چن تمن .
چیدن نارنگی : نارنگی چینی .
چیز به درد نخور : فزونی .
چیز پرتاب شده ای را در روی هوا گرفتن : هواسربیتن .
چیز تُنُک : تنک پشت .
چیز چسبناک : ماسی .
چیز خوب : خاچّی .
چیزی را به زمین کشیدن : کرش بکشین .
چیزی را از چنگ کسی خارج کردن : در بوردن .
چیزی را با نوک پا گرفتن : لینگ تک بیتن .
چیزی را به تن کسی فرو بردن : وخ وندن .
چیزی را به کسی نشان دادن : هامار دوندن .
چیزی را نشانه گرفتن : رج هکاردن .
چین خورده : هجلاسته .
چین و چروک : چیسّه .
چین و چروک پارچه : کیس .
چین و چروک صورت : گلاجه .

ح

حاشا : حشا .
حاشیه : کناره .
حاشیه‌ی سقف : بام گردشی .
حاشیه‌ی رود : سجروپه .
حاضر شدن به موقع : وشکو .
حالت ایستاده : هرستاکایی .
حالت بیمار : سییوچو .
حالت تهاجم : هزمک .
حالت تهوّع : وازنش .
حالت چشم : شووغ .
حالت خزیدن با باسن : کین شده.
حالت خشکی و کجی : چم .
حالت دفع مدفوع آبکی : رخ .

حالت راه رفتن : هامیس .
حالت صرع : هوائی-بردن .
حالت عصبانی : ریک هچیین .
حالت غلتاندن : ۱. رخکی . ۲. دس کره .
حالت کشیدگی روی زمین : کرشه .
حالت گوسفند دوساله : سلک حال .
حالت نفرت : ای اغ .
حالتی از بستن چادر به بدن : چپر بندی .
حالتی از پیله : کج لاس .
حالتی از راه رفتن اسب : لک .
حالتی از نشستن : ۱. پی نی بزوئن . ۲. لپربزوئن . ۳. چک چکی . ۴. چک درازی . ۵. چک کشه . ۶ چنگری . ۷. چیک چیکی .
حالتی بین هوای ابری و هوای صاف : خردله .
حالتی در بازی : تغ موش .
حالتی از شلیک تفنگ : دتکه بیاردن .
حالتی در چهره انسان : گال گال .
حالتی در گاو نر : خوسا .
حال ناخوش : هال-کذا .
حامل چوب : چوکش .
حامل خبربد : کئوساک .
حامله : ۱. سنگین . ۲. آبس . ۳. اومید .
حایل کردن : درزانیین .
حبّه : ۱. چکله . ۲. کولو .
حتماً : هکمن .
حجامت : هجیمت .
حجامت کردن : ۱. کل بزوئن . ۲. خون بییتن .
حجله : آرس حجله .
حجله گاه : شیتونه خنه .
حجمی از آب : یک قالنجک اُ .
حجم برنج هنگام پخت : ری .
حجم دو جوال : جوال بار .
حجم لیفه‌ی شلوار : یک پستان .
حجمی ازآب برای به حرکت در آورن آبدنگ : یک اُ دنگ اُ .
حجم یک توبره : یک توره پر .
حجیم : بنگار .
حجیم بودن : حواله داشتن .
حدّاقل : ۱. دس-کم . ۲. کم مشت.
حدّتوانایی : تور کنار کنّه .
حدس : تق .
حدس زدن : ۱. ادخل -بزوئن . ۲. به گمون . ۳. زارا .
حدود : ۱. تشت . ۲. لوئیر . ۳. نخ-رجه .
حدود کار : هدار کار .
حراج گذاشتن : چوزئن .
حرارت : ۱. توش . ۲. تینش . ۳. تش تو .
حرارت بخشیدن : تو هدائن .
حرارت دادن : تفت هدائن .
حرارت شدید : تورنه .
حرارتی که صورت را سرخ کند : تب نش .
حرآفی : تک بری .
حرام خوری : ته هدائن .
حرام زاده : ۱. مول کاته . ۲. حرامی . ۳. خی کته . ۴. خی کله.
حرام کردن : حروم هلشت .
حرص داشتن : تش داشتن .
حرص و جوش : قشمیر از .
حرص و جوش خوردن : غش - میراز .
حرص و جوش زدن : اراز هکاردن.
حرف انداختن : حرف - دکتن .
حرف بزن : ۱. بسرو . ۲. گپ بزن . ۳. بسر .
حرف بی اساس : شرور .
حرف بیجا : لرته .
حرف بی جا زدن : زر-بزوئن .
حرف بیخود : کشکی .
حرف بی مایه : جرت جرته .
حرف بی مایه زدن : زرته زرته هاکردن .
حرف بی معنا : هامنث .
حرف بیهوده : ۱. تغک . ۲. زرت و زورت هاکردن .
حرف بیهوده زدن : ۱. حرف مفت بزان . ۲. گوز گپ . ۳. زر-زر هاکردن .
حرف چوند : ال-وا-لل وا .
حرف خنده : هه .
حرف خود را عوض کردن : زوان دگردانیین .
حرف درشت : ۱. درشتی . ۲. کتره.
حرف در گوشی : زیر گوشی .
حرف زدن : ۱. گپه-گپه-هکاردن . ۲. موری هاکردن . ۳. نطق. بزوئن . ۴. جیک بزئن . ۵. دمور بکشیین . ۶. دم هزوئن . ۷. صحبت هاکردن .
حرف شنوی داشتن : ۱. حرف گوش هکاردن . ۲. در دروازه هاکردن .
حرف شنیدن : حرف بشنوسّن .
حرف کشیدن : ته شو .
حرف گوش کردن :حرفه - بییتن.
حرف مفت : زرت و پرت .
حرف نسنجیده زدن : بلغورهکاردن .

حرف‌های بیهوده : ۱. گاترمه . ۲. خل خله گپ .
حرف و شایعه : گته گته .
حرف یاوه : کل گب .
حرکات غیر عاقلانه : خلخلی .
حرکات موزون کپّل بانوان : قملک .
حرکت : ۱. ول ولی . ۲. کوچ . ۳. تکون . ۴. دخشه .
حرکت آرام : چس چس .
حرکت آهسته : راخ .
حرکت اجسام سبک در فضا : واوریک .
حرکت اسب با سرعت : چارپاشنه.
حرکت اسب در خرمن :دیرگاورد .
حرکت اضافی : چله چله .
حرکت اضافی هنگام راه رفتن : هلوتلو .
حرکت پیچ در پیچ : واوریک هدائن .
حرکت تند دست هنگام راه رفتن : فرت هکاردن .
حرکت دادن : ۱. را انگتن . ۲. رادکتن . ۳. رابنگتن .
حرکت غیر ارادی در اثر بند آمدن خون : میز میزه .
حرکت کردن : ۱. حرکت هکاردن . ۲. رش هکاردن . ۳. روش بکشین .
حرکت کشتی : فوزما .
حرکت کن : رش دکف .
حرکت گروه عزا : دسته روی .
حرکت ملایم اسب : یرش .
حرکت ورزا : گلوانه .
حرکت و صدا : جم و جاغ .
حرکتی در رقص: گردنک بزوئن .
حریص : ۱. گی رندی . ۲. هردویین . ۳. خرنه .
حس : بو .
حساب بردن : چش بزئن .
حساب کردن : حساب هکاردن .
حسابگر : ول سر چاقو .
حساب وکتاب : حساب رسات در بیاردن .
حسابی : یگن .
حسّاس : ۱. چس دماغ . ۲. نازک پمبه .
حسّاس به سرما : چاروک .
حسّاس کردن تله : تک زیب .
حساسیّت به هوا : گرمه سردی ترس .
حسّاسیت موی بدن : ۱. جویا . ۲. موزئن .
حسّ تشویش : غلبلی .
حسرت خوردن : جز جز بزئن .
حسود : ۱. سک . ۲. بدکان . ۳. بلیک . ۴. کم - بین . ۵. چش بد . ۶. نتانم بین .
حسودی : کرم داشتن .
حشرات : گرزی .
حشره ای است : کینگ سوکر .
حشره ای ریز : شپشه .
حشره : ۱. لمرزه . ۲. گازی .
حشره زدگی برنج : کیاس دکتن .
حشره‌ی کوچک : رئو .
حشره‌ی (کیک) : کک .
حصار : ۱. چینه . ۲. لتینه .
حصار برای نگهداری : هرقج .
حصار تخریب شده : گوشو .
حصار طبیعی : ۱. لم . ۲. لوار .
حصار محافظ گاوها : گوپا .
حصاری پوشیده از شاخه های تمشک : رچه .
حصبه : حصبه نوچاقی .
حصیر : کوب .
حصیرچه‌ی زیر دیگ : ۱. دیغ ملو . ۲. دق تئی .
حضور و روشن شدن : سک سو .
حفّاری ادامه دار : دکن بکن .
حفر : کنّش .
حفر خندق : ۱. جربکندین . ۲. جربکنسّن .
حفر نهر : کله کشی .
حفره : ۱. بن پور . ۲. پور . ۳. لاخ . ۴. کن دله . ۵. بولاخ .
حفره‌ی آبدنگ : دنگ چاله .
حفره‌ی دوک نخ ریسی: جیفال .
حفره‌ی روی سنگ : سنگ چول .
حقّ السکوت : تلکه .
حقّ بزرگتری : گتّرونه .
حقّ خرمنکوب : کور-حق-بگیر .
حق گرایی : حق جا دنگوئن .
حقّ مالکیت : مالکانه .
حقوق خرمنکوب : کور حق بگیر .
حقّه : ۱. بن پول . ۲. بام بلی بنه .
حقّه باز : ۱. چوچل باز . ۲. بنش مول . ۳. رند . ۴. الک بند . ۵. مول خی . ۶. ناروزن . ۷. کلک . ۸. کلک بند . ۹. هلّه باز . ۱۰. مشمل .
حقّه زدن :حله - تیتال - هکاردن .
حقیقت : ایز .
حک کردن : دکّنین .
حلال : هلا-و-موا .
حلال کردن : حلال هکاردن .
حلالی طلبیدن : حلالی خاستن .
حلزون : ۱. راب . ۲. لیسک . ۳. گرس کل . ۴. البیس . ۵. سنجل . ۶. سندل . ۷. سکل .
حل شدن : حل بویین .
حلق : ۱. هخ . ۲. گلیا .

حلقوم : ۱. خرتنک . ۲. خروسک . ۳. قلتینگ .
حلقه : رزه .
حلقه‌ای چوبی یا فلزی : تناله .
حلقه‌ای که با طناب درست شود : حلقامه .
حلقه‌ی چوبی : ۱. تاغله. ۲. هتک .
حلقه‌ی طناب کشی : هلتک .
حلقه‌ی آهنی : تاله .
حلقه‌ی گردن آویز : کاله .
حل کردن مشکل : تش سراو دکردن .
حلوا شکری : حلوا ارده .
حلوای گردویی : ۱. سرخس . ۲. حلوا سیا .
حمّام : ۱. حمبم . ۲. تن شوران . ۳. حمّم .
حمّام دهمین روز زایمان : ۱. دهه . ۲. ده چله .۳. ده سر بشوردن .
حمّام رفتن زائو : ۱. ده چله . ۲. چل سربشوردن .
حمّام کردن : او- به -سر .
حمّامی : تونکچی .
حمایت : دسیرک .
حمایت بی مورد : اُ-صاف-کانک .
حمایت کردن : ۱. ورون ر داشتن . ۲. دس-ور-آیتن .
حمل با دو دست : بالک دوسّن .
حمل بار : خر-دوستن .
حمل بار بر دوش : دوش کله .
حمل بی فائده : گو کلّه-ازهدائن .
حمل قطعات درخت : داربار .
حمل کننده‌ی آب : او-کش .
حمل کننده‌ی ساقه های شلتوک : کرکش .
حمل کننده ی سرشاخه ها : خال کش .
حمل کننده ی نهال برنج : تیم کش .
حمله : ور .
حمله کردن : وره هکاردن .
حمله کن : بتازان .
حمله ور شدن : رنه .
حمله ی دسته جمعی : دچکلسن .
حمله ی ناگهانی: ۱. وی هو. ۲. آلا .
حنا بستن : حنا دوستن .
حنابندان : حنا وندان .
حنجره : ۱. خرنه . ۲. قلتین .
حواس : آیی بایی .
حواس پرت : ۱. عاشق دل . ۲. آیی بایی .
حواصیل شب : ۱. ترنگ فوکاک . ۲. ترنک فکاک .
حواله : مشت - بار .
حواله به جای دیگر دادن : سر به کل هدائن .
حوصله : ۱. سری هاکردن . ۲. حصله . ۳. مهسا .
حوصله‌ی کسی به سر رفتن : تنگ هایتن .
حوصله ی کسی را به سر آوردن : ۱. جان به سر هاکردن . ۲. دغ بی آردن .
حوضچه : اِتّون .
حوله : ۱. هله . ۲. تن پاک کر .
حوله ی حمّام : قدیفه .
حیا : شرم .
حیاط : ۱. هییاد . ۲. دیرگادله . ۳. دیادله . ۴. سب سر . ۵. سرا . ۶. خانه بن . ۷. بن درون .
حیاط جلوی ایوان خانه : کناپیش .
حیاط خانه : ۱. هییاد -مله . ۲. سراملّه .
حیاط خلوت : او-جار .
حیران : ۱. حران . ۲. حیرون .
حیرت : وا بردن .
حیرت کردن : ۱. ویردین . ۲. ماتّ بوردن .
حیف : ۱. هف . ۲. حف .
حیف و میل : ۱. هالان - تالان . ۲. تش او . ۳. گل کلو . ۴. حروم لشت . ۵. حرام هرشت . ۶. کیر گاب . ۷. اوگو .
حیف و میل کردن : ۱. تش بزوئن . ۲. حرام هکاردن .
حیله : ۱. گمبل . ۲. تخل . ۳. فند .
حیله گر : ۱. آسو خراب کن . ۲. مکرن . ۳. خرمول . ۴. کلاچین . ۵. کانه مول . ۶. کایک . ۷. مزوّر . ۸. موشک تش ده . ۹. چمبلی . ۱۰. چم دار .
حیله گر : دمّه لوس .
حیوان : ۱. حوان . ۲. مال . ۳. هون . ۴. هاج-واج .
حیوان آبستن : شیرکر .
حیوانات حلال گوشت : حلال مال .
حیوان اخته : بت کنییه .
حیوان بد قیافه : جرجی .
حیوان پوزه کلفت : خرتک .
حیوان تازه زا : ترنه مار .
حیوان تازه زاییده : ۱. خالک -مار . ۲. خالمه - مار .
حیوانی که عادت به جویدن پارچه داشته باشد : جل جو .
حیوان خال خالی : ۱. گنجی . ۲. برجی .
حیوان خشمگین : بدسر .
حیوان دورنگ : کلاچ .
حیوان دو ساله : ۱. دساله . ۲. ده و خته .

حیوان سالم : سات .
حیوان قربانی : غاربنی .
حیوان مادّه : ماچکی .
حیوان نازا : قصّر .
حیوان یا انسانی که بد راه رود : بدرا .
حیوانی شبیه خارپشت : ۱. سارتشی . ۲. ساتشی .

خ

خاتمه دادن : دمربسنیین .
خار : ۱. تلی تلاس . ۲. تلی تمش . ۳. تلو . ۴. تلی.
خاراندن : ۱. برکیین . ۲. بکوسّن . ۳. برکانیین . ۴. برکستن . ۵. بخارنیین . ۶. برکانیین . ۷. خاراندن .
خارپشت : تشی .
خارپشت بزرگ : تشی .
خارج ساختن : درکشین .
خارج شدن : دربیمئن .
خارج شو : در بشو .
خارج کردن : ۱. درها کردن . ۲. دربوردن .
خارج و داخل شدن : بریم دریم ها کردن .
خاردار : تلی دار .
خار زار : ۱. تمشکل . ۲. تلی جار .
خارش : ۱. کوش . ۲. توش . ۳. گیز گیز . ۴. کلاش .
خارش آمدن بدن : تن خارش هدائن .
خارش بدن : ۱. تیماک . ۲. خارش.
خارشتر : شکر تلی .
خارش مقعد : هکّه .
خارکن : تلی وج .
خار و خاشاک : ۱. اپرس المار . ۲. خاک و خل . ۳. خال - خشال .
خار و خاشاک در آبگیر : اپر .
خاریدن : ۱. بکوستن . ۲. بخاریدن . ۳. بکلاشین . ۴. بکسّن .
خاشاک : ۱. جرده جورده . ۲. چکو . ۳. چل و چو .
خاشاک چوب : خشال .
خاشاک ریز : قرته .
خاشاک و خار : اپرتس .
خاک : گل .
خاک ارّه : هره سس .
خاک انداز : ۱. آتش کش . ۲. تش کش . ۳. فل - کش . ۴. خل کش . ۵. خاک نداز . ۶. خاکنّاز . ۷. پچکش . ۸. خاک ناز .
خاک بازی : خاک - کا .
خاک بی حاصل : بمرده خاک .
خاک پاشی مرغ : چکل بزوئن .
خاک ریز : ۱. خاک - رز.۲. کوتی .
خاک ریگ دار : غارغه - خاک .
خاکستر : ۱. کلن . ۲.کلین . ۳. خل .
خاکستر آتش : تش کلین .
خاکستر به هوا رفته : کلین - گرد .
خاکستر داغ : بیر .
خاکستر سبک : ۱. بهلم . ۲. تش پسک .
خاکستر گرم : ۱. گرمه کلین . ۲. تش فل . ۳. تش خل .
خاکستر نرم : ۱. فل . ۲. نرم خل .
خاکسترنمد سوخته : لمه-سوته .
خاکستری : ۱. خاکی . ۲. بر . ۳. خاکسّری . ۴. قوی .
خاک گل آلود : شرنه .
خاک مالی کردن ظروف : خاک- مالی .
خاک مایل به نارنجی : شقه گل .
خاک نرم : رغ - رغی .
خاکه زغال : زغال بوره .
خاکه قند : نرمه - قند .
خاکه‌ی زغال : بوله .
خاکی بودن : خاک - شیر- مزاج .
خال : ۱. تیپ . ۲. نشوم .
خال خالی : ۱. تیپ تیپ . ۲. اشکو . ۳. تیپ تاپلی . ۴. وشکو . ۵. گال باقله .
خال روی پوست : سیسک .
خال سیاه : ۱. سیا خال . ۲. خال - چمنده .
خالص : ۱. کتّه . ۲. کتّو .
خال کوبی کردن : ۱. خال - توکانی . ۲. خال دتکانین . ۳. خال - بکنّیین .
خاله زنک : خالوک .
خاله‌ی عروس : خاله روس .
خالی از سکنه : بشم .
خالی بند : چاب غراب .
خالی بودن : خرابه منسر .
خالی شدن : لوپ دکتن .
خالی کردن خوراک : هپرنیین :
خاموش : ۱. دکوشت . ۲. خرم . ۳. دمرد .
خاموش شدن : ۱. دمردن . ۲. دمیرسن .
خاموش شدن آتش : دَمردن .
خاموش کردن : ۱. بکشتن . ۲. دمردانیئن . ۳. دمیرانّین . ۴. دکوشتن . ۵. دکوشانیین . ۶. دمیرندنن .
خاموش کردن آتش : ۱. تش

کاشی . ۲. تش دکوشتن .
خاموش کردن فتنه : چوچین پس هدائن .
خاموش کن : ۱. دکوش . ۲. بکش . ۳. دمردان . ۴. دمیرند .
خاموشی : خامیر .
خام و نپخته : نپته .
خام و نیازموده : توران تورا .
خامه‌ی شیر : چاشیرسر .
خان : ۱. بگ . ۲. ارباب .
خانم : خانم .
خانواده : کوچ .
خانواده‌ی جنجالی: فیوج – دسته .
خانواده‌ی بی فرزند : کور اجاق .
خانه : ۱.سره . ۲.سره سر . ۳. کان .
خانه‌ی اربابی : امارت .
خانه‌ی اعیانی : امارت .
خانه با وسایل موجود در آن : خانه – کله .
خانه به خانه : کنّا کنّا په .
خانه تکانی : ۱. دچین وچین . ۲. کوب – لمه . ۳. گردیه . ۴. خانه درشنی .
خانه تکانی کردن : ۱. کوب– لمه هکاردن . ۲. گردیه ها کردن .
خانه چوبی : دار دچین .
خانه داری : خانه کار .
خانه در چمنزار : سورم – سرا .
خانه سازی (ابزار) : لایی داز .
خانه‌ی کوچک : ۱. بارک . ۲. جیمکا .
خانه‌ی کوچکی که بچه‌ها می‌سازند : خانکک .
خانه گریز : در دری .
خانه‌ی جاودانه : تلینگا .
خانه‌ی چوبی دو طبقه : تارمی .
خانه‌ی‌شوهر:۱.شی‌خانه.۲.شی سره.
خانه‌ی کوچک چوبی : کیمه .
خانه‌ی گلی : تیل بار .
خانه‌ی مادر زن : زن مارون .
خانه‌ی مقاوم : کل چو .
خاویار : ماهی توم .
خالی کردن : لوب دنگئن .
خبر : خورمور .
خبرآور : خور اور .
خبراحوال گرفتن : خورگیری .
خبر چین : حجاج .
خبرچین و خبر چینی : ۱. این سر – اون سرکر . ۲. دجاگو . ۳. گوز خارچی . ۴. خورچین . ۵. تینگل . ۶. دک دجنی . ۷. سرو گوش او هدائن .
خبرخوش : خاش – خور .
خبردار : مخبر .
خبردار شدن : بو بوردن .
خبررسان : خبر – بر .
خبر کردن : جار بزوئن .
خبرکننده : خور کان .
خبر مرگ : مرگ ور .
خبره : سئیس .
خپل : کتین .
خپل و احمق : مملر .
خپله : ۱. تلخن . ۲. تخرمه .
ختنه کننده : چیک ورین .
ختنه سوران: چیک ورینی.
ختنه کردن و ختنه کننده : ۱. چک ورینی . ۲. دول بورین . ۳. دول ورین .
ختنه گر : چیک ورین .
خجالتی : کم رو .
خجالتی بودن : هیزبیین .
خدا : ۱. خادا . ۲. خدا .
خداداد : خدو .
خدا زده : خدا – بئیت .
خدای عزیز : ۱. خداجن . ۲. جانه خدا .
خدای من : خدا جن .
خدایی : ۱. خدا وره . ۲. خادا وری . ۳. خدا – وره .
خدمت : ۱. خلمت . ۲. خدمت . ۳. استرمد .
خدیجه : خجّه .
خر : ۱. چاربه . ۲. خر خرو .
خراب : ۱. زاپه . ۲. خرابه . ۳. خراوه . ۴. سیا . ۵. وران .
خراب شدن : ۱. رد بموئن . ۲. فورامن .
خراب شدن ماست : وز بزئن .
خراب کاری : ۱. داردن باردن هکاردن . ۲. درین برین هکاردن . ۳. کار گشاد هاکردن .
خراب کردن : ۱. تر هدائن . ۲. بکوبیین . ۳. خور آردن .
خراب کردن کار : تربزان .
خراب کننده : خراب کان .
خرابه : گردنه .
خرابی : درشو .
خراسان : خراسون .
خراش ایجاد کردن : شک – هدائن .
خراشیدگی : رندش .
خراشیدن : ۱. خرفش . ۲. قلاش .
خراشیده : خراش .
خرّاط : لاک تردین .
خرامان : تلاّن .
خربان : خرک چی .
خربزه : ۱. خربیزه . ۲. خر – مزه . ۳. خروزه .
خربزه نارس : ۱. خیارک . ۲. خروزه کال پت .

خربزه‌ی ترکمنی : گرمه .
خربزه‌ی نارس : خربزه تل .
خربزه‌ی نرسیده : خروزه – کال – پت .
خرت و پرت : ۱. جره مره . ۲. آپور – چپور . ۳. جر و جور . ۴. جار و جیر . ۵. اشکییه . ۶. جک و جش . ۷. ابورچپور . ۸. رته .
خرج خود را از دیگران جدا کردن : کنار خور .
خرچنگ : خرچنگ .
خرخره : خر .
خرد : لت .
خرده برنج : ۱. چفا .۲. نیم دونه . ۳. زره دونه .
خرد پارچه : ۱. جل جغال . ۲. جل جغند .
خرد خرد : ۱. انجه انجه . ۲. رز – رز .
خردسال : سک صغیر .
خردسالی : خرد بی ئی .
خرد کردن : ۱. جاله هاکردن . ۲. رز رز هاکردن .
خرد کردن پول : رزه هکاردن .
خرد کردن جو : یارمه کردن .
خرد کردن کلوخ : کلو هاکردن .
خردل وحشی : ۱. شلیمی .۲. شلمبیک .
خرد و خلال شده : برزنّیه .
خرد و خمیر : جرید برید .
خرد و ریز : ۱. رک ریز . ۲. رک رز.
خردو شکسته : جلی .
خرده : ۱. ترشه . ۲. چس و پس .
خرده استخوان : هستکا – پل .
خرده برنج : ۱. دکتل . ۲. دومین . ۳. چپا .

خرده پارچه ی جاجیم : جل جاجیم .
خرده چوب : ۱. نرمه . ۲. اشکر . ۳. کچله . ۴. جیله . ۵. جیج .
خرده حساب : ۱. چلک .۲. چلکه .
خرده شکسته‌ی کوزه : تیله .
خرده فروش : ۱. چچی گر . ۲. چرچی .
خرده فروشی : چلکه روشی .
خرده قند : قن خاکه .
خرده کاه : لی .
خرده کوچک : پچوک .
خرده گرفتن : فاغ بییتن .
خرده نان : ۱. نون نرمه . ۲. نون رزه .
خرده هیزم : ۱. همه چیله . ۲. بنگاله . ۳. هیمه هرو .
خرزهره : مرگل .
خرس : ۱. اش . ۲. خش . ۳. ارش .
خرس بزرگ : گته – خش .
خرفه : غالفه .
خرگوش : خروش .
خرگوش سم دار : بز پا .
خرما : ۱. خارما . ۲. ترسانک .
خرمادّه : ماچخر .
خرمالو : ۱. کلوس – خرمندی . ۲. اندوخرما . ۳. اندو خترما . ۴. خرمونی . ۵. اندی – خرما . ۶. خرمنی . ۷. فرمونی . ۸.هندلک .
خرمالوی جنگلی : ۱. خارمندی . ۲. شال خرما . ۳. اربه . ۴. اربا . ۵. خرماری . ۶. خرمندی . ۷. خرما ری . ۸. خرما .
خرمالوی وحشی : ۱. خرمندی . ۲. اربو .
خرمایی : ۱. خینی . ۲. خی ری . ۳. خرئی .

خرمایی رنگ : خارما .
خرمگس : ۱. خرمهرز . ۲. خر – ماهاز . ۳. سگ مهز . ۴. سگ مغز . ۵. ورگ ماز .
خرمن : ۱. چکو . ۲. دازه . ۳. گر . ۴. شردن .
خرمن بکوب : بشر .
خرمن شالی : بینج خرمن .
خرمن کاه : کمل کوفا .
خرمن کوب : کرکوب .
خرمن کوبی (ابزار) : لها .
خرمنکوبی با اسب : اسب – په .
خرمن کوبیدن : ۱. کربیتن . ۲. خرمن گیری .
خرمن کوبی کردن : بشرسّن .
خرمن گاه : خرمن – سر .
خرمن گر : خرمن – شر .
خرمهره : ۱. میرکاتیم . ۲. مریکا . ۳. کئومره . ۴. کئو میرکا . ۵. خرمره . ۶. خرموره .
خرّمی : خارّمی .
خرناس : ۱. خو – قرنه . ۲. خرخر . ۳. ختّه – خو . ۴. خرناس .
خرناس کشیدن : ۱. خرت ها کردن . ۲. خو بکشیین .
خروار : خروار .
خروار خروار : تالان تالان .
خرّ و پف : خرناسه .
خروج گاز شکم : ضرت .
خروس : ۱. تلا . ۲. خاروس .
خروس جنگی : تلا جنگی .
خروس جوان : خروس کاله .
خروس جنگنده: تیم تلا .
خروس کاکل دار : تپینه تلا .
خروس کولی : ۱. سی زیّاک . ۲. سیدک . ۳. ملاّ زیبا . ۴. ملّا زیاک.

خروس نیم چه : خاروس - کاله .
خریدار : خریدخار .
خریدار عمده : ممل .
خرید کردن : خرید - بشین .
خرید کلّی : چکی .
خریدن : ۱. بخریین . ۲. بخرین . ۳. هیتن . ۴. هایتن . ۵. خرید - ها کردن .
خرید و فروش کلّی : سرکرد .
خریده شده : هائیت .
خزانه : ۱. خزینه . ۲. خزنه .
خزانه‌ی بذر شالی زار : تیم جار .
خزانه‌ی برنج : ۱. تم جار . ۲. تومه جار . ۳. تلمبار.
خزانه ی حمّام : خزونه .
خزندگان : ۱. مهر- ملی . ۲. مرملا .
خزه‌ی درخت : ۱. دار کاش . ۲. دار کاشم .
خزه : ۱. توسن کاشن . ۲. کاشم . ۳. وگ لیز . ۴. له پک . ۵. چچ .
خزه‌ی آبی : شنگ .
خزه‌ی درختی : بلجک .
خزه‌ی روی درخت : دار پشم .
خزه‌ی روی سنگ : سنگ - حنا .
خزیدن : ۱. هخشتن . ۲. بقشتن . ۳. بخزیدن . ۴. کون خزه . ۵. بخشتن . ۶. تنه سو . ۷. خیزئن . ۸. دخشتن . ۹. دخیشتن . ۱۰. دخزیدن .
خزیدن با باسن : ۱. کین خزه . ۲. کینگه خزه . ۳. کینگه سو .
خزینه‌ی دوّم حمّام : خاش - او .
خسارت دادن : توان هدائن .
خسارت دیدن : تابه تا نرسّیین .
خساست : نم پس ندائن .
خستگی : ۱. خسّگی . ۲. چوم بیتن . ۳. هلاکی .
خستگی به در کردن : دم بخاردن .
خستگی مفرط : ۱. بوسّه . ۲. بسّه .
خستگی ناپذیر : سگ پله .
خسته : ۱. هلاک . ۲. هکت . ۳. وله . ۴. جان تنه . ۵. خسّه . ۶. کرک تال . ۷. دس بس . ۸. لنّه . ۹. هروت .
خسته شدن : ۱. جوان دکتن . ۲. زل و زار بویین . ۳. توتیا ببّن . ۴. منده بویین . ۵. تروک - تا - بسته . ۶. ترک - بوسّن . ۷. دو بزن . ۸. دکتن . ۹. واکتن . ۱۰. بوجا رسّن .
خسته شدن : دمّه در بوردن .
خسته کردن : شل ها کردن .
خسته و بیمار گونه : زرد و زار .
خسته و فرسوده : بمنس .
خسته و کوفته : درینجه سرینجه .
خس و خاشاک : ۱. جری . ۲. اشاک . ۳. جک جوش . ۴. اَجک - مجک . ۵. رته . ۶. بورات . ۷. جره .
خسیس : ۱. چنس . ۲. چس خار . ۳. چس . ۴. نون کور . ۵. گنس . ۶. جنس . ۷. کور - سفره . ۸. سیوچنک . ۹. چکّال ببین . ۱۰. چکّه .
خسیس : ۱. دولاب . ۲. چس خاری . ۳. چس و چلاس .
خشت زن : خشت مال .
خشتک : ۱. کونمان . ۲. کینان . ۳. کینگه مون .
خشتک شلوار : ۱. کینگ من . ۲. کنگمون .
خشخاش : کوکنار .
خش خش : شخ شخ .
خشک : ۱. خاشک . ۲. قاق . ۳. کبر . ۴. خئشک . ۵. خشک . ۶. شق و رق .
خشک است : خاشکه .
خشک خشک : خاشک - برشک .
خشک سالی : ۱. شوری . ۲. خاشکام .
خشک شدن : ۱. هپلوختن . ۲. خشک بوئین . ۳. خاشک - بویین .
خشک شدن زمین : تریگ و تابستن .
خشک شدن غلاّت : تال بوردن .
خشک شده : ۱. کچ پی . ۲. چلار .
خشک کردن اشیای خیس : او - چین .
خشک کردن پوست گوسفند : کل بکشین .
خشک مغز : دماغ خاشک .
خشکی : ۱. چم . ۲. خاشکی .
خشکی بین دو آب : ۱. میین کاله ۲. میان کاله .
خشکیدن : ۱. بخوشتن . ۲. بخشتن . ۳. بخشکیدن .
خشکیده : ۱. خشکه . ۲. بخوشت . ۳. بخوشته . ۴. بقوشت .
خشم : ۱. غش . ۲. غز . ۳. هنگز .
خشم آنی : برجلا .
خشم دروغین : چسی .
خشمگین : ترشی بخرد .
خشمگین شدن : ۱. کلاک - بیاردن . ۲. غز هکردن.
خشن : ۱. آردال . ۲. درشت .
خشنود : خاشنود .
خشونت : تندی .
خطّ : خت .
خط الرأس : سی .

خطای هدف گیری : سربیاردن .
خطایی دربازی : دس شمشر .
خطّ بد : خط کل .
خطر کردن : دل دریا بزوئن .
خطر محسوس : چک دکته .
خطّ روی شیشه : خش .
خطّ ریش : ساج .
خطّ صورت : تاجری .
خطّ فاصله بزرگ : کل - مرز .
خطّ مشی گرفتن : خت - بییتن .
خط ممتد در سنگ : رگه .
خطوط ظروف : قیار-دار .
خطّ و نشان : ۱. خته - گارو . ۲. اله - بله .
خطّی کوتاه : بن .
خفّاش : ۱. شاپرو . ۲. شو پرپری . ۳. شاه پری . ۴. شوپر .
خفا : ۱. تلختن .۲. تلخس
خفگی : خف .
خفه : ۱. خرنه - بهیت . ۲. خفه .
خفه شدن : ۱. حلق میز . ۲. خف بویین .
خُل : ۱. لر . ۲. کاچّه . ۳. شفت .
خلال جارو : سازه خال .
خلال دندان : ۱. دندون خلال . ۲. دنّون خلال .
خل بازی در آوردن : شفت شفتی هاکردن .
خلخال : خلخال .
خل شدن : شفت بین .
خلط : اخ - تف .
خلط خشک شده : ککر .
خلط سینه : اخلات .
خلف وعده : چکو . .
خلق کردن : بیا فریئن .
خل و دیوانه : خل و تور .
خلیج : چپک .

خم : ۱. کلا . ۲. خم .
خمار : مل.
خمار شدن چشم : مل دینگئن .
خم برداشتن : شل هدائن .
خم رنگرزی : رنگ رج خم .
خمره : ۱. قرچه . ۲. تاپه . ۳. دوشان .
خم شدن : ۱. خف . ۲. تابهیین . ۳. دلا . ۴. ول
خم شدن به جلو : سم تکو بخاردن .
خم کن : ول هکن .
خمیازه : ۱. ول ویاز . ۲. دهان لو چه . ۳. دهن ولار . ۴. دهون ولار . ۵. دون بلار .
خمیدگی : تابخا ردن .
خمیدگی ناشی از پیری یا بیماری : چنگ دلایی .
خمیده : ۱. شلف . ۲. رک . ۳. دخس . ۴. دخته . ۵. ول
خمیده خمیده : کج کچه .
خمیده راه رفتن : دخس دخوک .
خمیده شدن از درد پیری : ممینه - ببین .
خمیر : ۱. خمیر لنده . ۲. قنداس .
خمیر آرد : هیتی .
خمیر ترش : ۱. ترش آبستن . ۲. ترش خمیر .
خمیر چسبیده به تنور : گرم پشتی نون .
خمیر شدن : چل خیسی .
خمیر کردن : ۱. آرد دغالچیین . ۲. گانده بزوئن .
خمیر مایه : ۱. خمیر بن . ۲. خیما .
خمیر و ر آمده : ۱. هرمه خمیر . ۲. جیلا .
خمیر ور نیامده : فتیر .
خناق : ۱. خونک . ۲. خناق .

خندان : خنده رو .
خندق : ۱. هنوم . ۲. هند . ۳. هندق . ۴. جر . ۵. بول
خندق پر شده : هند مال .
خنده : ۱. خنه . ۲. خنّه .
خندهی بلند : غش غش .
خندهی بلند ناگهانی : قه قه .
خندهی تمسخر آمیز : ۱. ریک هاچین . ۲. ریگ هچین .
خنده رو : خش لاش .
خنده ی مستانه : هرّه -تر .
خنده ی ممتد : خنه خنه .
خندید : تریک سر هدائه .
خندیدن : ۱. هرو - کر - ها کردن . ۲. ریک هچیین . ۳. بخنسن . ۴. بخندیین . ۵. کئی تیم افتاب هدائن . ۶. کر کر - هاکردن . ۷. ربک بچییئن . ۸. چپ . ۹. بخندسّن .
خندیدن زیاد : ریکن .
خنک : خانک .
خنکی : ۱. خنکی . ۲. خانکی
خندیدن ناگهانی : فرخاس .
خواب : ۱. خو . ۲. خومو . ۳. خت - خو .
خواب آشفته : ۱. اجی بجی - خو . ۲. قلی - بلی - خو . ۳. جلی بلی خو .
خواب آلود : ۱. خسا . ۲. خسو . ۳. خوولی . ۴. خوکتن . ۵. خوبله . ۶. خوتالی . ۷. چرتی . ۸. نم سو . ۹. خوتل . ۱۰. خوتاله .
خواب آلود شدن : خوبیتن .
خواب اندک : تیرنگ خو .
خواباندن : ۱. بخسانیین . ۲. خو ها کردن . ۳. باخسنیین . ۴. خسنیین . ۵. داخسنیین .

خوابانیدن : ۱. داخسنیین . ۲. بخسندین . ۳. بفسانیین .
خوابانیده : داخسنی . ۲. بخوسندی.
خواب بی سروته : غل بلی خو .
خواب پس از چاشت : چاشت سرخو .
خواب توام با بی حسی : تلاس .
خواب دیدن : خو - بیّن . ۲. خوبديين .
خواب دیدن متوالی : خوبه خو .
خواب زدگی : خابان .
خواب زده : ۱. خوبزه . ۲. خو - وزره .
خواب سنگین : ۱. خروش - خو . ۲. خوسنگین .
خواب شدن : ۱. فورامن . ۲. ضامه ببین .
خواب عمیق : ۱. مسّه - خو . ۲. کفه هاکاردن . ۳. تلاس - هاشین .
خواب عمیق و کوتاه : چش گر م دکتن .
خواب قیلوله : تنگل خو .
خواب کوتاه : ۱. چرت . ۲. رخ . ۳. سر- خو .
خوابگاه : خسون .
خواب نما : خونمه .
خواب نما شدن : ۱. خونما بویین . ۲. خواب نما بویئن .
خواب وبیدار : ۱. بخته و یشار . ۲. خو والو .
خواب و بیدار ی : ۱. الا- نیم - لا . ۲. باخته و یشار .
خوابیدن : ۱. بخاتن . ۲. بختن . ۳. باختن . ۴. دکتن . ۵. دختن . ۶ له بوردن . ۷. بکتن . ۸ کپه هاکردن . ۹. بفتن .
خوابیدن از روی بی حالی : فت - بار .
خوابیدن پرنده بر شاخسار : چرده سرخو .
خوابیدن و برخاستن متوالی : کت پیرسا .
خوابیدن یک پهلو توأم با جمع کردن زا نو: چار بند .
خوابیده : ۱. باخت . ۲. خته . ۳. بخته .
خواستگار :۱. خاسگار . ۲. مشتری .
خواستگاری : ۱. خازندی . ۲. زن خاس . ۳. قاصدی .
خواستگاری از دختر : خازنده .
خواستن : ۱. با خاستن . ۲. بخاستن . ۳. چش بیشتن .
خواندن بیش از حد : سرگلی بییتن .
خواسته : بخواس .
خواندن : ۱. دخن بخند . ۲. دخن بخن . ۳. خوندش .
خواندن آوازهای محزون : غریبی بخنن .
خوانندگی : ۱. خونش . ۲. خوندش.
خواننده : خونش گر .
خواننده ی نوعی آواز:لیلی خوان .
خواهر : ۱. ددا . ۲. خاخری . ۳. آبجی . ۴. خر . ۵. خئر . ۶ خوهر . ۷. باجی . ۸ آبجی .
خواهر برادر : کر .
خواهر خوانده : ۱. خاخر بئوته . ۲. بیته خاخر . ۳. دس-خاخر .
خواهر زاده : ۱. خار - زا . ۲. خاخر زا . ۳. خر زا .
خواهر زاده ی زن : زن خرزا .
خواهر زن : زن خاخر .
خواهر شوهر : ۱. شی خاخر . ۲. شو خاخر .
خواهر کوچک : ۱. خاخرو . ۲. خاخرک . ۳. کچیک خاخر . ۴. خورد خاخر . ۵. خوردی- خاخر .
خواهر ناتنی : ۱. جوزا خاخر . ۲. اندر خاخر . ۳. خاخر خانده .
خواهش کردن : روانگتن .
خواه نا خواه : خانه خا .
خوب : ۱. خوجیر . ۲. خجی . ۳. خی جو . ۴. خاب . ۵. مشت . ۶ باچم . ۷. زب . ۸. خاجیر . ۹. خار .
خوب : ۱. خاره . ۲. خورک .
خوب برشته شده : ۱. خاربیئشت . ۲. خاشکه - بریج .
خوب پخته شده : جادکته .
خوب جویده نشده : شال جوس .
خوب خشک شدن : منجلق - بویین .
خوب خوب : خار خار .
خوب رسیدن برخی میوه جات : ممیج - بویین .
خوب رسیدن میوه : میزان - بخاردن .
خوب شدن کار : سز بویین .
خوب شدن هوا : هوا - زمین - بویین .
خوب شستن : شست و شور ها کردن .
خوب نجویدن غذا : ول جو .
خوب نرم نشده : انجوس .
خوب نشستن :چرک شور هاکردن .
خوتکا (پرنده) : خوتکا .
خود : ۱. خد . ۲. خدر . ۳. خاد .
خودآرائی : آگوز با گوز .
خود ادراری : تپ تپی .

خود بزرگ بینی : غراب – بردن .
خود به خود : ۱. خد به خد . ۲. خاد به خاد .
خودپسندی : فیس .
خود داری : ۱. خدداری . ۲. خاد داری .
خود را به نشنیدن زدن : صرفه غول .
خود را جمع کردن : کولاچین .
خود رای : خاد-سر .
خود رو : دار داری .
خود سر : ۱. خدسر . ۲. قرچماق .
خود سرانه : خادئه خاده .
خود سوزی کردن : هم بکشیین .
خودش : ۱. وشه . ۲. شه . ۳. خوشته . ۴. خدش . ۵. خادش . ۶. خدو .
خودشیرینی : ۱. دم دم تو . ۲. دم سو دم سو .
خودم : شه .
خودمانی : ۱. خدی . ۲. خاداما نی .
خودنما : دم انداز وین .
خودنمایی کردن : گت – گت – هاکردن .
خودی : ۱. خدخدی . ۲. خاشه .
خوراک : ۱. خاراک . ۲. هچی . ۳. هریسه .
خوراک پزی : خراک پچی .
خوراک خوردن : سوز بزوئن .
خوراک دام : چرده .
خوراک رقیق وشل : شل پت .
خوراک کرم ابریشم : ازگه .
خوراک له شده : خریسه .
خوراک و خورش : ۱. خرد و خرش . ۲. سور و ساز .
خوراک و شیر در لفظ کودکان : ممه .

خوراکی : ۱. خرد – خراک . ۲. بخاردنی . ۳. خارده .
خوراکی از مغز بادام : زر تو .
خوراکی بچه ها : خاچیّ .
خوراندن : ۱. خرد – هدائن . ۲. بخرانیین .
خور جین : خار جین .
خور خور گر : خر خری .
خوردن : ۱. خاردن . ۲. بخردن . ۳. باخاردن . ۴. بخاردن . ۵. خردن .
خوردن با عجله : لپاندن .
خوردن بی ادبانه : بلفسن .
خوردن علف : سر – چر .
خوردن غیر مودّبانه : برقس .
خوردن کم : موچ تک .
خوردن نان و چای : چایی – نون .
خوردنی : ۱. باخاردنی . ۲. خارا . ۳. خرده . ۴. خراکی .
خورده برنج : تک .
خورش : ۱. خارش . ۲. خرش . ۳. خرشی .
خورش اسفناج : اسفناق- خارش .
خورشت : ادام .
خورشت بادمجان : بادنجان تری .
خورش سبزی : ۱. سبزی خرش . ۲. سبزی خارش .
خورش فسنجان : ۱. سیا خرش . ۲. جز خارش . ۳. متن جم . ۴. فسنجان خثرش .
خورش قارچ : گوشک – خرشی .
خورش کدو : ۱. کئی خرش . ۲. ترشک .
خورشی : ۱. خارشی . ۲. خارد – خارشی .
خورشید : ۱. افتاب . ۲. خارشید . ۳. خارشد . ۴. تش اسب . ۵. خر.
خورنده : ۱.خرا . ۲. خر. ۳. خرنده .

خوش آمدن : ۱. خاش-بموئن . ۲. خش بیموئن .
خوش آواز : ۱. خاش خند . ۲. خاش – خان . ۳. چمر دار . ۴. خوش خان .
خوش باسن : خش کفل .
خوشبخت : ۱. خش بخت . ۲. خش وخت . ۳. جرته بیاردن .
خوش برخورد : خاش – رو .
خوش بنیه : خش بنیه .
خوش بیان بودن : سرزوان داشتن .
خوشبین : ۱. خش وین . ۲. خاش – بین .
خوش پسند : خش پس .
خوشحال : ۱. خشال . ۲. خوشال . ۳. شادسات .
خوشحال بودن : کردکتن .
خوشحالی : چش سودکتن .
خوشحالی زیاد : داردکتن .
خوش حساب : خاش – حساب .
خوش خبر : خش خور .
خوش خط : خش خط .
خوش خنده : خاش – لاش .
خوش خواب : خاش خو .
خوش خوان : خش خون .
خوش خوراک : ۱. لاربخاردن . ۲. خاش – خار . ۳. خش خراک .
خوش خوش : خش خش .
خوش دست : ۱. خش دس . ۲. خاش دست .
خوش شانس : اقبال دار .
خوش ضمیر : دل پاک .
خوش فکر : ۱. کله دار .۲. با- کله .
خوش قدم : ۱. خاش – قدم . ۲. خاش – گم .
خوش قول : خش قول .
خوشگذران : ۱. خش گذرون . ۲.

خاش – گازران .
خوشگل : خشگل .
خوش گوشت : خاش – گوشت .
خوشمزه : ۱. بامزه . ۲. خاش – مزه . ۳. مزه داره .
خوشمزه بودن : مزه هکاردن .
خوشنام : خش نوم .
خوش نشین : ۱. خش نشین . ۲. خاش – نشین .
خوش و بش : چاغه مراغه .
خوشه : ۱. چمبلی . ۲. غوشه . ۳. غوزمه . ۴. قرچم . ۵. قج . ۶. سرکتل .
خوشه ایی : غوزمه – غوزمه .
خوشه‌ی پروین : ششک .
خوشه‌ی خرمن : چر .
خوشه‌ی دوباره دوباره به بار نشسته : جنگل .
خوشه‌ی دوباره سبزشده : ورشو .
خوشه زدن : سر بکشیدن .
خوشه‌ی کوچک : گندم–سر .
خوشه‌ی گندم و جو : کوزل .
خاشاک ته خرمن : شرته .
خوشه ی ته خرمن : دبشل .
خوشه ی ریز : کتل خوشه .
خوشه ی سبز برنج : زردتک .
خوشه ی شالی : ۱. قرتول.۲. شلته.
خوشه ی کوچک : بازیره .
خوشه ی نو : کاری سر .
خوشی : ۱. دل دماغ . ۲. خشی .
خوف کردن : تلخن .
خوک : ۱. خی . ۲. خو . ۳. حرامی.
خوک بان : ۱. خو وان . ۲. خی – وان . ۳. خی – بون .
خوک بچه دار : کاله مار .
خوک تیر خورده : تیر بزه خو .
خوک زخم خورده : کلش بخوردخی .
خوک صفت : خوصفت .
خوک ماده : کله – مار .
خو گرفتن به کار ناشایست : شیرک بخاردن .
خون آلو د : ۱. خونی . ۲. خون – آشی . ۳. خون مال .
خونابه های زخم : چرکو .
خون بها : خون تموم .
خون به پا کردن : خو ن را اینگوئن .
خون به جگر کردن : دغ کش ها کردن .
خون جهیده شده : کلا .
خونریزی شدید هنگام عادت ماهیانه : علّت سرد کردن .
خون لخته : لجه .
خون مردگی : ۱. خون دله مرد . ۲. خون–دمرد .
خوی : خالق .
خویش : ۱. خاشتن . ۲. گادار . ۳. لتازه .
خویشاوند : ۱. قم و خش . ۲. خشاوند .
خویشاوندی : کس .
خویشی : خشی .
خیابان : راسه .
خیار : ۱. خیار چفته ای . ۲. خیر .
خیار بزرگ : ۱. برم خیار . ۲. چفتل خیار . ۳. چمبر خیار . ۴. فتول خیار . ۵. زفتول–خیار . ۶. چملّی.
خیار درختی : دارخیار .
خیار درشت : ترش خیار .
خیار رسیده و زرد شده : اتل .
خیار ریز : خیار درجن .
خیار شور درست کردن : شورد تسنین .
خیار کوچک : خیار چلیک .
خیاط : ۱. درزمون.۲. لمه – سری .
خیاطی - ابزار : ۱. دس بقچه . ۲. دول . ۳. مجری .
خیال کردن :انگاره .
خیرات برای مرده : سال .
خیر خواه : خر خواه .
خیره شدن : ۱. وق . ۲. وش . ۳. زمیره هدائن . ۴. زکان بزوئن . ۵. خیره بئن . ۶. چش چش ها کردن .
.خیره شده : ۱. ماتیر . ۲. مات
خیره نگاه کردن : قاق هاکردن .
خیز برداشتن : ۱. چب دکتن . ۲. هخیشتن .
خیس : ۱. اوهاشی . ۲. شت . ۳. شیر . ۴. شرته . ۵. تر لجند . ۶. ترتلیس . ۷. لشک . ۸. لشت . ۹. لنّه . ۱۰. لب لبوزار .
خیس : بفتل .
خیساندن : ۱. بخیسانیین . ۲. دخیسانین . ۳. خیس هدائن . ۴. نم دینگوئن .
خیس خوردن : ۱. بپیسنّین . ۲. خیس – بخاردن . ۳. چلکه پیست بویین . ۴. دپیستن .
خیس خوردن لباس : ۱. اوتال – بین . ۲. شل و شور ببیین .
خیس خیس : ۱. شیر غرق . ۲. شیر لنده .
خیس شدن : ۱. لبه بین . ۲. لنده . ۳. شیر بویین . ۴. شیر هکاردن . ۵. شتل بین . ۶. شرته بویین .
خیس شده : او – تار .
خیس عرق : ۱. شرته . ۲. عرق لشت .
خیس کردن : ۱. دپو شیین . ۲. دپو

سندین . ۳. شل هاکردن .
خیس و آب گرفته : انداج .
خیش : ۱. گاجمه . ۲. گاین .
خیش - ابزار : ۱. جفت . ۲. سمبه بند . ۳. ول جت .
خیص : ۱. اوچفت . ۲. شتال . ۳. اوخارد .
خیک کوچک : خیک چه .
خیلی : ۱. خله . ۲. یک خله .
خیلی برشته : ۱. ججریک . ۲. جزغال .
خیلی بزرگ : گیتن - گنا .
خیلی ترش : ۱. ترش - زپور . ۲. ترش - زنغرو ت .
خیلی تنبل : خرتمّل .
خیلی چاق : ۱. خرتمبه . ۲. لب لبو.
خیلی چرب : چلب چلی .
خیلی چروک : چریم .
خیلی خسته : کاشت کارزار .
خیلی خسیس : کور سفره .
خیلی خیلی کم : اتکه .
خیلی زرد : زرد خیار .
خیلی زرنگ و با هوش :جیمبریک.
خیلی زیاد : زب .
خیلی سبز : سز موج .
خیلی سفید : اسبه ورف .
خیلی سیاه : ۱. سیاه برزنگی . ۲. سیو غم چین . ۳. سیا پند لیک . ۴. سیاشبه . ۵. سیا قیل .
خیلی شور : شور تکور .
خیلی شیرین : شیرین قند .
خیلی عزیز : جان جانی .
خیلی کبود : ۱. کئو پندیک . ۲. کئو نیل .
خیلی کثیف : ۱. چلک چغر . ۲. چرکه میسته .
خیلی کم : ۱. جختی . ۲. جغ تئی . ۳. نرتِه . ۴. چسکه . ۵. زپلیک .
خیلی کوچک : چپلیک .
خیلی لاغر : متّو .
خیمه ی تک ستون : یک چوبه .

د

دائی : خالو .
داخل : ۱. دله . ۲. لا .
داخل ایوان : سفه دله .
داخل درگاه : دیا دله .
داخل کردن : ۱. دلنگتن . ۲. دیگوئن .
داخل و خارج : دله دیرگاه .
داخل و خار ج شدن : ۱. برو - بییا . ۲. دییا دله . ۳. درگا- روگا . ۴. درگادله . ۵. دل بریم بردن . ۶. دله بریم .
داخل و خار ج شدن متوالی : بریم خنه .
داخل و میان : ۱. درون . ۲. دریم .
داد خواهی کردن : عارض بیین .
داد زدن : ۱. شیونگ . ۲. جغ زدن . ۳. حفته حفته . ۴. شونگ بزوئن.
دادن : ۲. بدائن . ۳. دئن .۴. هدائن
داد وبیداد : ۱. گلی غربّان هاکردن . ۲. کل کل . ۳. تراب تله . ۴. وک وکه . ۵. هارت و پورت .
داد و بیداد کردن : ۱. سک سگه ها کردن . ۲. هارتم - پارتم .
داد و ستد : ۱. ته بالا . ۲. آلش . ۳. هدا هاییت . ۴. دنه وری مامله .
داد و فریاد : ۱. داد و تله . ۲. تزم تزم . ۳. شونگ و شونگ . ۴. هرّ و - هور .
داده : هدا .
دارا : دارمبه .
دارائی اندک : بن وازی .
دارابی : فتابی .
داراوندار : کپروکتین .
دارای صاحب : صاحب سر .
دارای صدای رسا : صدا دار .
دارای عیوب جسمی : کل کور .
دارای فتق ناف : قرن .
دارای نامزد : نمزه دار .
دارایی : ۱. زات وبوت . ۲. مال و هال . ۳. هستی .
دارد : ۱. درنه . ۲. داربی . ۳. دانّه
دار زدن : ۱. دار بزوئن . ۲. دار بکشیین .
دارکوب : ۱. دارکتن . ۲. دار کوتن . ۳. دارتلا . ۴. دار توکان .
دارکوب سیاه : سیاه دار تلا .
دارندگی : داشتی .
دارنده : دارا .
دارو : ۱. جاج داز . ۲. داری.۳. دوا .
داروئی است : بادرمند .
داروش : واش .
داروغه : دارغه .
داروی بهداشتی : ۱. تنویر . ۲. نوره.
داروی تب بر : گن گنه .
داروی سنتی : گوگی ا' .
داروی گیاهی : جوشانده .
داروی نظافت : زرنخ .
دارویی سنتی : سگی - او .
دارویی گیاهی : نونه -خه .
دارای با طبع گرم: اسل - رغون .
دزدانه نگاه کردن : اشاک اشاک .
داس : ۱. واش ورین . ۲. واشلو . ۳. واشه لو . ۴. داز . ۵. دهره . ۶.

خجره .
داس بزرگ : داز غاله .
داستان گفتن : نقل بئتن .
داس درو : ۱. واش لو . ۲. دره .
داشتن آوازه : صدا دار .
داشتن ونداشتن : داشتی نداشتی .
داغ : سجون .
داغان : هرغسته .
داغ بدن حیوان : درشم .
داغداغان : تق .
داغ زدن گوسفند : دغمه .
داغ شد : بتوسه .
داغ شدن در ا ثر گرمای آفتاب : بتوسن .
داغی روی بدن دام : ۱. داغی درشم . ۲. داغ درش .
داغی که روی پوست حیوان زنند : ترشم .
داغی گذاشتن بر حیوان : داغ هاکردن .
دال : قوش .
دالان : هشتی .
دام : ۱. چنگر . ۲. لتی . ۳. ماره . ۴. تکه . ۵. تکّه . ۶. دوم .
دام و حیوانّی که در شیردادن به برّه اش پیشقدم شود: گیرمه .
داماد : ۱. آق ملا . ۲. زما . ۳. زاما . ۴. زوما . ۵. خش . ۶. دماد .
داماد سر خانه : ۱. خن دله خش . ۲. خانه – زما .
داماد کم سن : زوما گله .
دام پهن شده : وته .
دام و حیوانی که پستانش ابتر باشد : کاس .
دام بی شیر : کلس .
دام پروار : داشتی مال .
دام تلف شده : مردال .

دامداری : سربره .
دامداری - مکان : کرکه – سر .
دامداری - واحد : کشته قد .
دام و حیوان شیرده : زا .
دام گدار: ۱. تل هایته .۲. تله ایل .
دام گداری : رگ .
دام گدا شتن : ۱. رک . ۲. تله بیشتن .
دام گستر : تله یل .
دام که برای کشتار پروار شود : کاشتی .
دام لاوکی : لاک تله .
دام ماهی گیری : گزیل .
دامن : ۱. دامن . ۲. تنّیج . ۳. دمن . ۴. همبون .
دامن پرچین : چرخ شلوار .
دامن پیراهن : جمه لمر .
دامن زنانه : داره زنا .
دامن قبا : لمبر .
دامن گشاد : تن مال .
دامن محلّی : تمبان قمبلی .
دامنه : ۱. چاچ . ۲. لت دیم . ۳. آبچک رز . ۴. بن . ۵. بن بن دله . ۶. لیچ و لچ .
دام نهادن : دانه بپاتن .
دامنه تپه : دیماشت .
دامنه کو ه : ۱. کوپی . ۲. کو – پره . ۳. رز– بند .
دامن همّت به کمر زدن : اوستین بالابزئن .
دامنه و کمر : کش .
دامنه‌ی آفتاب گیر کوه : لوسر .
دامنه‌ی کوه :۱. بن بن . ۲.کوپی .
دانا : ۱. مغف . ۲. دونا . ۳. بلت .
داناتر : دوناتر .
دانستن : ۱. بدانستن . ۲. بدونستن . ۳. دونسن .

دانشمند : دونا .
دانگ : سراشکن .
دانه : ۱. دن . ۲. تیل . ۳. چکه . ۴. دونه .
دانه ارزن : ۱. ارزم . ۲. گارس تیم.
دانه انار : انار – دله .
دانه ای گرد : کال .
دانه بستن : ۱. چکّه دوسّن . ۲. دنه دوستن .
دانه به دانه : غارغه .
دانه پاشیدن برای صید : دونه بپاتن .
دانه‌ی پوک شالی : وال .
دانه‌ی تمشک : بلوش .
دانه‌ی جو : جودون .
دانه چینی : چک چینه .
دانه چینی کردن ماکیان : ۱. پچکل ها کردن . ۲. دن خری
دانه - دار : تیم دار .
دانه دانه : ۱. دن دن . ۲. تیم – تیم.
دانه دانه کردن : تیم ها کردن .
دانه‌ی درشت برف : ۱. گلم به گلم . ۲. لاهک .
دانه کردن آفتابگردان : سمشکه دله کری .
دانه‌ی گندم : هاور پشت .
دانه‌ی گندم برشته : هائیشت .
دانه‌ی میوه : خرک .
دانه‌هایی که روی پوست بدن ظاهر شود : جوش .
دانه‌های ریز : زریجه .
دانه‌ی ارزن : گرس .
دانه‌ی بی پوست : تریک .
دانه‌ی تسبیح : تسبی تیم .
دانه‌ی توت : تیردونه .
دانه‌ی تیغ دارنوعی گیاه :

زولنگ تلی .
دانه‌ی دارویی : حب .
دانه‌ی درخت توت : تیدانه .
دانه‌ی در شت : درشت تیم .
دانه‌ی سالم شالی : کتل .
داوری در نوعی بازی : مخ .
داوطلبانه :۲. میلی .
دایره : گردی .
دایه : ۱. چو چو مار . ۲. تایه .
دبه در آوردن : ۱. بلک هاکردن . ۲. داغله . ۳. ترازی بنه بزوئن . ۴. جر بزئن . ۵. نکول ها کردن.
دچار شدن: دچار .
دچار تب شدن : توبیتن .
دچار تشنج شدن : هوایی بویین. ۲. شونش دکتن .
دچار تنگدستی شدن :لیفی دکتن .
دچار درد شدن : درد بییتن .
دچارسردر گمی شدن : شم کئوبین .
دچار شدن : ۱. سربردن . ۲. دچار بین .
دچار غفلت کردن : غافل هکاردن.
دچار مصیبت شدن : کمر بشکستن.
دخالت بیجا : ۱. مبین دکتن . ۲. چک هارسین .
دختر :۱. ماچکی . ۲. دتر . ۳.کیجا.
دختران : ۱. دترا . ۲. دترون .
دختران تازه به بلوغ رسیده : قجر خار .
دختران نوجوان : کیجا کوله .
دختر باکره : دختر خنه .
دختر پا به سن که در خانه‌ی پدرمانده باشد : بنیشته کیجا .
دختر جان : کیجا جان .
دختر خاله : خال - دتر .
دختر خوانده : دتر خوانده .۲. ناتنی کیجا . نادتری
دختر دایی : ۱. داغزی. ۲. دایی‌دتر .
دختر دم بخت : شی کر .
دختر عمو: عامودتر . ۲. عامی دتر
دختر عمه :۱. امغازی. ۲. عمه دتر .
دختر فراری : ۱. بشته . ۲. باشته .
دختر مسن : ۱. خانه - بمانسته . ۲. ترش بوی . ۳. بمونس
دختر مودب و دانا : هنیشت و پری.
دختر و پسر مانده : بمونس .
دخمه : بلفت .
دخیل : دخل .
دد : ۱. جانور . ۲. اخیاوور.
در : در .
در آب شستن : او - بکشیین .
در آغل : ۱. بر اسر . ۲. برسر . ۳. برگلی . ۴. چفت کرس . ۵. لتشت . ۶. لیگ .
در آغوش کشیدن همراه با روبوسی : کشه خوش .
در آغوش گرفتن و بوسیدن : کش و خش هاکردن .
در آمد : ۱. برجه . ۲. بیجه .
در آمدن : در بموئن .
در آمیختن : دهیتن .
در اثر خفگی مچاله شدن : خف بییردن .
درازا : درازی .
درازبکش : ۱. بکَو . ۲. دیم بخار .
دراز به دراز : مالامال .
درازشدن : رسیک بکشین .
دراز کردن پا رو به آتش : لنگ به تش .
دراز کشیدن : ۱. دراز بکشیین . ۲. دار دکشیین . ۳. کفتال هدائن . ۴. تغ - بکشیین . ۵. تج هدائن . ۶. تل هدائن . ۷. تناس هکشیین . ۸. یله هکاردن .
دراز کشیده : لاپرا ز هدائن .
دراز و طولانی : مدرجه .
در افتادن : چپ پلی .
در این حدود : زار و خار .
دربان : ۱. دربن . ۲. دربون . ۳. در- ون . ۴. دروان .
درب چوبی آغل : چپری .
در بزرگ : کلن - در .
دربست : دربس .
در بستر افتادن : تج .
درب طویله : مل در .
دربعضی جاها : جا په جا په .
دربند : در- ون .
دربند بودن : ۱. چم بخردن . ۲. درون هسوین .
دربند کردن : چدار .
دربیان کثرت و تعجب : اهر .
در پوش : ۱. سر - پتی . ۲. کندل لت . ۳. سرزن.
درپوش دیگ : ۱. دسر . ۲. سرزن.
درپی چیزی : رج په .
درپی چیزی بودن : گردی دویین .
در پی گوسفند : گسن دمال .
در تاییده و اعتراض : اهه .
در تعزیه به نقش امام ظاهر شدن : امام خونی .
درتعقیب بودن : هپایی .
در تنگنا : ۱. دوله . ۲. تنگه . ۳. جق هایتن .
در تنگنا بودن : ۱. بی چم دکتن . ۲. دار دینگوئن . ۳. تنگ بییتن . ۴. تنگه دنگئن .
در تنگنا قرار دادن : ۱. دوخه دنگتن . ۲. ماسوره - هاکردن .

۳. قناره بکشین . ۴. مغ بدائن .
درتنگنا قرار گرفتن : ۱. بچم . ۲. تنگ بیموئن . ۳. بی چم دکتن .
درتنگنا قرار گرفته : جان به تنه .
درتنگنا گذاشتن : ۱. چرخ دوسن . ۲. سیب بییاردن .
در تنگنا و فشار قرار گرفتن : کوس به کوس بویین .
در جای خود : ۱.جادله . ۲. جاسر .
درجای خود پوسیدن : ۱. جای سر پیسئن . ۲. جا پیس بویین .
در جایی ماندن : بن بویین .
در چوبی : لش .
در چوبی با جام شیشه ای : جامی در .
در چیزی پیچاندن : هی پت هاکردن .
در حال مرگ : کفه مرگ .
در حالت نشسته روی باسن چرخیدن : ۱. کین تو . ۲. کین چرخ .
در حال گذر : راد بون .
در حال مر گ : چک و بال زن .
در حال نشسته : هنیشتکا .
در حیاط : کات دله .
در حین دویدن : دودله .
در خانه بودن : کان دوئن .
درخت : ۱. دار . ۲. تی دار . ۳. چر.
در خت آلبالو : ۱. هالبالو – دار . ۲. آلبالو – – دار .
درخت آلوچه : هلی دار .
درخت از گیل وحشی : کاندس دار .
درخت افرا : ۱. افرا . ۲. افرا – دار . ۳. زیندار . ۴. پلت
درختان : دار دار .
درخت انار : انار دار .
درختان افتاده در مرتع : اشکته .
درختان انبوه : دار و درخت .
درختان جنگلی : فوردی .
درخت انجیر : انجیل دار .
درخت انجیلی : تو .
درختان ردیف کاشت : رجه – رجه – دار .
درخت اوجا : اجه – دار .
درخت اورس : ورس .
درخت با گره های بزرگ : غارمیین .
درخت بر زمین افتاده : بب دار .
درخت برش داده : تربزه دار .
درخت بلند : هشتاک .
درخت بلوط : ۱. مازی . ۲. مرزی دار . ۳. سیاه مازی . ۴. موزی .
درخت به : داربی .
درخت بید و حشی : میش – فیک .
در خت بی محصول : لال شیش .
درخت پرخزه : ۱. چچن . ۲. چچن دار . ۳. کاشن دار .
درخت پوسیده : لاتپینگ .
درخت تبریزی : ۱. تورزن . ۲. تبرزی دار .
درخت توت : ۱. تیت دار . ۲. تیر .
درخت توت نر که برای تغذیه کرم ابریشم مورد استفاده قرار گیرد: تیردار .
درخت توسکا : تسکادار .
درخت تیس : تین .
درخت جنگلی : هلی کاک .
درخت سخت چوب : ته .
درختچه : گله .
درختچه ای جنگلی : ۱. الم – دلی . ۲. گارن .
درختچه‌ی خاردار : جیز .
درختچه ی توت : تیر–شل .
درخت خرمالو : کلهو .
درخت خرمالوی بی بار : ۱. کلخو . ۲. کله قو . ۳. کلغوء .
درخت خشک نشده : شیرک .
درخت راش : مرس .
درخت زبان گنجشک : ون .
درخت سرو : سردار .
درخت سنجد : سنجد – دار .
درخت سیب : سه دار .
درخت شمشاد : ۱. شیشار .۲. ششار
درخت شیردار : نخوس .
درخت کاج : اورس .
درخت گردو : ۱. جزدار . ۲. آغوزدار.
درخت گل ابریشم : ویولی . ۲. وولی ۳. بیولی.
درخت مقدس : آقا دار .
درخت نارون : اوجا .
درخت نیمه خشک : زمنج .
درختی از تیره‌ی مرکبّات: داربی .
درخت یا آدم بلند قامت: رخ .
درختی جنگلی : تغر .
درختی که ساقه ی تاک بدورش پیچد : انگوردن .
درخشان : تابون .
درخشش : الو – مجش .
درخشیدن : ۱. سو هدائن . ۲. زرمه زرمه بزوئن . ۳. گال هاکردن . ۴. روشن بیّن .
درخواست کردن :بخاستن کردن .
درخون غرقه شدن : خون مالی بیّن .
درد : ۱. لرد . ۲. دوکا . ۳. درد .
درد آرا م : کرکره – درد .
درد استخوان : ۱. گیج بزوئن . ۲. زز .

درد اعضای بدن : ترکنش .
درد بی علاج : درد بی درمن .
درد پهلو : کش درد .
درد خفیف : زله .
درد درونی : دل تو .
درد دل : دل درد .
دُرد دوغ : دوکه .
درد سر : کلّه کلّه .
درد سرساز : شرخرین .
درد شدید انتهای ستون فقرات : کین خو .
درد شکم : گربئیتن .
درد عضله : دردواز .
درد کشیدن : درد بکشیین .
دُرد مایع : لرد .
درد مداوم : زق - زق .
درد مفاصل : ۱. گیز گیز. ۲. تیفاک.
دردمند : بیت دل .
درد ناگهانی دربدن : تیر بزوئن .
درد یاسوزش : تیر .
در را بستن : در دوستن .
در راستا : هدار .
در راستای : هداریه .
در رفتگی : چلی .
در رفتن : ۱. چاک بزوئن . ۲. دچکلیین . ۳. در درشئن . ۴. فلنگ جفت هکاردن . ۵. در شوین .
در رفتن از کار : ۱. چسن درو . ۲. الّه .
در رکاب امام علی بودن : کمربسّه .
در روال بودن : راسته - رجه .
درز : ۱. تراک . ۲. واز .
در زدن : دربزوئن .
درز زمین : چاکه .
در کاری سهل انگاری کردن : سراسبی .
در زنی : در- وری .
در سایه : سایه په .
درست : ۱. روبرا . ۲. دشت . ۳. درس . ۴. خب . ۵. خاجیر . ۶ خا.
درست بودن : راست - بیئن .
درست بودن مطلب :راس دربمان .
درست به اندازه‌ی مورد دلخواه: هرک برک .
درست راه رفتن : چم به چم .
درست راه نرفتن : شلوک .
درست شدن : جور بویئن .
درستکار : درسکار .
درست کردن : ۱. راست هاکردن . ۲. جور ها کردن . ۳. خارها کردن .
درست کن : بساز .
درست نجویدن غذا : ال جو .
درسته و تمام و کمال : ۱. دشته . ۲. دسته .
درسته بلعیدن : گلاکشین .
درستی : درستی .
درشت : ۱. گت . ۲. کته کلفت . ۳. تفنگ - دار . ۴. یغر . ۵. بیلانگ . ۶. امینه . ۷. زبر .
درشت احلیل : خرنفس .
درشت اندام : دلب - دبلر .
درشت چشم : گو چش .
درشت گو : ۱. کتل گو . ۲. گت گته حرف زن .
درشت هیکل : غول - پاس .
در ظرف : دوشان سرزن .
درعوض : جانشین .
در غار : لی در .
درفش : ۱. درش . ۲. دروش .
در فشار : ۱. گوخز بیشتن . ۲. تنگ تیر .
در فشار قرار دادن : فتیتن .
در کمین صید : ۱. تیرنگ خال . ۲. تیرنگ باره .
در کنار : کنار پی .
در کنار گرفتن : ورهایتن .
درگاه : ۱. آسونه . ۲. درکنّا . ۳. در گا . ۴. کنّاسر .
در گوشه‌ای جای دادن : کیس هدائن .
در گوشی حرف زدن : غاچ و پا چ هکار دن .
در گوشی سخن گفتن : چیقاچ هاکردن .
درگوشی صحبت کردن : گوش - مجی بتن .
در گوشی نامفهوم : گینگ بزوئن .
درگیر شدن : ۱. دپیتن . ۲. بلک بویئن .
درگیر شدن گوسفندان : توچی بزئن .
درگیر کار شدن : دکت کا ر .
درگیری : توبه توهاکردن .
درگیری بیهوده : سگ جنگ .
درگیری دو حیوان : ۱. سر - بنی . ۲. جعقه . ۳. جقّه .
درگیری سگها : ۱. سگ جنگ . ۲. جعه و جغون . ۳. جعه دکتن . ۴. جقه .
درمان : ۱. درمن . ۲. درمون .
درمان خانگی : تلی پلی .
درماندن : بموندستن .
درمانده : ۱. دس و پا بشکس . ۲. غنج و سول - بویین . ۳.وامانده.
درمان کردن : دوا در مان .
درمانی سنتی : ماشه داغ .
در محاصر ه بودن : تنگ وتاش

دیین .
در مدت کم : هال - بل .
درمریضی : نچاقی دله .
در مسیر باد : ۱. بادپه . ۲. واپه .
در مسیر راه : راپه .
درمضیقه : ۱. تنگ تنگلی . ۲. تنگ و ترش .
در مقام تعجب : خانه - خراش .
درمقام نفرین : اغه .
درمنبّت کاری شده : ۱. بسیه در . ۲. کنده کار ی .
درمنگنه قرار دادن : سگ به خو ها کردن .
درمیان : هیرو بیر .
دُرنا : درِنا .
درنگ : ۱. فس فس . ۲. لفت . ۳. مس مس . ۴. خه - خه .
درنگ کردن : ۱. مس - مله - هدائن . ۲. دس بدس هاکردن . ۳. دس بداشتن . ۴. تفت و تیل هدائن . ۵. تفره بوردن . ۶. سور - هکاردن .
درو : هاله - واش .
دروازه : غلت .
درو پنجره : ۱. درو - دربن . ۲. در ودر بند . ۳. در و پیکر . ۴. دردربند .
درودگری - ابزار: ۱.مقاب.۲.مقّار.
در ورودی : دروأزه .
دروغ : ۱. درغ . ۲. درو . ۳. دروغ دوند . ۴. دراغ . ۵. چاپ .
دروغ گفتن : ۱. چخن هکاردن . ۲. چاپ بزئن . ۳. درغ بئوتن . ۴. دروبتن . ۵. گوز لاف .
دروغ گو : ۱. چابچی . ۲. چاپ زن . ۳. خش مال . ۴. خشتمال . ۵. درو - گو . ۶. دروزن . ۷. لافو . ۸. قراب چی .
دروغگویی : ۱. چاپ و چیپ . ۲. چاب غراب .
دروغین : درغانه .
درو کردن : ته تاش .
دروکردن برنج : شالی دو .
دروکن : ۱. درو هکن . ۲. بتاش
دروگر : ۱. تاشا . ۲. هره دار .
دروگر برنج : ۱. در داشت . ۲. هره دار .
دروگری برنج : بج تا شیین .
درون : اندریم .
درون بیرون : دله دیا .
درون و بیرون رفتن : درگا- بیرون.
درونی : بینَم .
درویش : ۱. دراز قبا . ۲. در بیش .
درویشان : حق ماجود .
درویش رند : قلندر .
دروی علفزا ر : واش - تاشی .
دروی محصول : بینج تاش .
دره : ۱. اور . ۲. رز . ۳. رف . ۴. تشلاق . ۵. شم . ۶. شیوار .
درهٔ برفی : ورف چال .
درهم : ۱. گلم گترمی . ۲. هرد مبلی . ۳. هئی - دله . ۴. ابو - درج .
درهم آمیختن : ۱. بیتن . ۲. برجینیین .
درهم آمیز : براجن .
در همان لحظه : این دم اون دم .
درهم برهم : ۱. انجه قلوت . ۲. دجی . ۳. گج . ۴. هچ قلی . ۵. درم - برم . ۶. قرو قاطی . ۷. مف . ۸. رد بموئن .
درهم بشکن : مچاله - هاکن .
درهم پیچیدن : ۱. کلامه - بویین . ۲. دپی لپی .
درهم رفتن : هی بخاردن .
درهم رفته : دپلت .
درهم ریختن : بهلوتن .
در هم ریخته : تخل پخل .
درهم شدن کلاف : تابه تا هدائن .
درهم شکستن : ۱. در شکسّن . ۲. مچاله - ها کردن .
درهم و برهم : ۱. نیشه . ۲. اجی بجی .
درّه ی عمیق : کر .
دره ی کم آب : درشور .
درّه ی کو چک : ۱. بول . ۲. اورکا . ۳. شوار . ۴. درکا . ۵. دوکّه . ۶. خورد جر .
دریا : ۱. دیرا . ۲. دریو . ۳. دیریا .
دریاچه : ۱. دیراچه . ۲. خوردی دریا . ۳. دریوک . ۴. دیریک .
دریا دل : لیلاج .
دریافت آسان : خوش دس .
دریافت بد : بد بدبین .
دریای طوفانی : کلّاکی .
دریچه : ۱. درچه . ۲. خفنگ . ۳. روجین .
دریچهٔ پشت بام : کوتر کوم .
دریچهٔ پنجره : کتیبه .
دریدن : ۱. توسا . ۲. بدرستن . ۳. توشاک . ۴. جرد هدائن .
دریده : ۱. زاغ - زن . ۲. چشم دارسنی .
دری سه قسمتی : سلینگه .
دری که از شاخهٔ درخت بافته شود : چپری .
دری که هر دو لنگهٔ آن گشوده است : چار تاق .
دری وری : شورقر .
دزد : ۱. ولدم . ۲. دز . ۳. دزد . ۴.

غلتمان .
دزدانه : دز – دزکی .
دزد بچه‌ها : وچه گیر .
دزد پرآوازه : شا دزد .
دزد دله : دله دز .
دزد زده : لاش .
دزدکی : دز– دزّی .
دزد و کلک : تی تال .
دزدی : ۱. دزّی . ۲. دزدی .
دزدیدن : ۱. دربوردن . ۲. بدزدیین . ۳. دزیین . ۴. دزدی هکاردن . ۵. دزسّن . ۶. د رزنی ورزنی هکاردن .
دژ : قلا .
دست : ۱. دس . ۲. بال .
دست آموز : ۱. بیمت . ۲. دستی . ۳. دس آمخت .
دست ابزار : دس بجار .
دستار : مندیخه .
دستار زنانه : مندیل .
دستاس : ایسیویک .
دست انداختن : ۱. دس بتگتن . ۲. دس انگوئن.۳. خل گیر بیاردن .
دست انداز : چاله – چول .
دستباف : ۱.دسوافت . ۲. دس بفت.
دست بالا گرفتن : دس بالا بیتن .
دست بردن : دس بوردن .
دست بسته : ۱. کت دوسته . ۲. دس – دوس . ۳. دس بن .
دست بسر کردن : دار دینگوئن .
دستبند : ۱. کل ابچین . ۲. بالی . ۳. بال بند . ۴. بخ . ۵. دس – حلقه . ۶. دسبند .
دستبند زنانه : النگو .
دست به دست : دس بدس .
دست به زانو ایستادن : قمبل – خنگ .

دست به سر کردن : دس به سر هکاردن .
دست به کار شدن : دس به کار بوبیین .
دست به لواط زدن : موس – هدائن .
دستپاچگی : تپک تپیک .
دست پا چلفتی : دهن ایلا .
دست پاچه : ۱. هلکی. ۲.هل بزه .
دستپاچه شدن : دس و لینگ ره گم هکاردن .
دست پاک کن : دس پاک کر .
دست پا یین گرفتن : ۱. دست ته بیتن . ۲. دسه – جر – بیتن .
دست چین : ۱. بوجی بوجی . ۲. دس – ورچین .
دست چین کردن : دس – چین – هکاردن .
دست خالی : دس خالی .
دست خوردن : دس بخاردن .
دست دادن : دس – هدائن .
دست در گردن انداختن عشّاق : بال به گردن .
دسترس : ۱. دس – دله . ۲. بنه – پره . ۳. دس –رس .
دست رساندن : دس برسانیین .
دسترنج : دسرنج .
دست رنگین : ۱. کئو دست . ۲. براجن بال .
دست زدن : ۱. دس بزئن . ۲. دس و پر بزوئن . ۳. چکّه . ۴. چکه بلر . ۵. چکه برش .
دست شستن : دس بشورد .
دستشویی : دسباب .
دستشویی رفتن : دس به او .
دست فروش : دسی فروش .
دستکش : دس – جرب .

دست کم : دس – کم .
دستگاه : ۱. دگه دگه . ۲. دسکا .
دستگاه بافندگی : کار چاله .
دستگاه شیره گیری نیشکر : کلیا – دار .
دستگاه مکنده : ناسوز .
دستگاه نخ ریسی : کج .
دستگاهی برای جدا کردن شیره‌ی نیشکر : ۱. کلگا . ۲. کلیا .
دستگیر ویاور : دس گیرِ .
دستگیره : ۱. دسته مال . ۲. دسّه – ماس . ۳. شیر دسمال . ۴. شیر پرزو . ۵. دسک . ۶. دسگیره . ۷. دستّائیر . ۸. دس پتی .
دستگیره‌ی پار چه ای : دغ ماس.
دستگیره‌ی دیگ : ۱. دق دست . ۲. دارک .
دست لاف : سرچراغی .
دستمال : ۱. جل بندی . ۲. دس – دسمال .
دست مالی : چنگ مالی .
دست مالی کردن : دس مالی هاکردن .
دست مایه : بم وازی .
دستمزد : دس مز .
دست معیوب : کال دست .
دستنبو : دسّامی .
دست نخورده : باکر .
دست ندادن : دس ندائن .
دست نزن : دود نزن .
دست و بال : دس و بال .
دست و بال سوزاندن : دروبرو .
دست و پا : چک و په .
دست و پا چلفت : ۱. بی چنگ پر . ۲. لاج دهون .
دست و پا زدن : ۱. کت باد . ۲. شلتاغ .

دست و پا شکسته : دس و پا بشکس .
دست و دل باز : دسّ و دل واز .
دستور : ۱. امر . ۲. دسّور .
دستور دادن : دسّور - هدائن .
دست و صورت : دس - دیم .
دسته : ۱. جرگه . ۲. رسیک .
دسته ای از بوته‌ی سیر یا پیاز : شدّه شدّه .
دسته ای از پشم گوسفند : ۱. چنّک . ۲. دسّینه .
دسته ای نخ : کار که .
دسته بندی : دسته .
دسته بیل : ۱. بل دسه . ۲. بیل دسّته . ۳. بل دم .
دسته‌ی تیشه : بلو - دم .
دسته جمعی : ۱. کوپّری.۲. رمکی .
دسته دار : دسّه - دار .
دسته دسته : ۱. دس - دسته . ۲. دسّه - دسّه .
دسته دسته شدن : الیک بیین .
دسته روی : ۱. دسته - شویی . ۲. دسته بوردن .
دسته شده : ۱. شده شده . ۲. دسین هاکرد .
دسته‌ی کوچک : دسّک .
دسته‌ی کوچک محصول: مینگال.
دسته گل به آب دادن : ماس بشنّیین .
دسته‌ی گندم : گتی کر .
دسته‌ی گوسفند گم شده : ۱. بلیک شر . تال مال
دسته‌ی گهواره : تاغله .
دسته‌ی نخ سردرگم : کاله .
دسته‌ی نوعی تیشه : بلو دسته .
دسته‌ی هاون : میسّه .
دسته های نشای برنج : تیم دسته .

دسته های چیده شده ی شالی : کوفا .
دسته‌های درو شده‌ی غلات : درو- دسته .
دسته‌های گوسفندان : هاوشته .
دسته‌ای از گوسفند پراکنده شده : بلیک .
دسته‌ی تبر : ۱. تاردمه . ۲. توهر دمه . ۳. تردسته . ۴. تردم .
دسته‌ی تلم : کندل دسته .
دسته‌ی جارو : ۱. سازه کتینگ . ۲. سازه کتین . ۳. شاجه دسه . ۴. شاجه کینگه . ۵. جارو کینه .
دسته‌ی چپق : چپاق دماله .
دسته‌ی داس : ۱. دازدمه . ۲. واش ورین دسته .
دسته‌ی گاو آهن : مشته .
دسته‌ی گندم : ۱. مبین گاله . ۲. نوگله .
دسته‌ی گهواره : چمبله .
دستگیره‌ی در : جن نگ .
دسر : شوچره .
دست کشیدن از کار : دس بکشیین .
دشت : ۱. ملیار . ۲. قشلاق.۳. آتر .
دشت بان : ۱. گو ها گاردن . ۲. دشتبون . ۳. داشتییار . ۴. چرا مج . ۵. ملک ونون .
دشت پایین : جردشت .
دشت وسیع : دم کال .
دشمن : ۱. دشبند . ۲. بدخا . ۳. دشمن .
دشمن شدن : ۱. کد دکتن . ۲. هدی جه کد دکتن . ۳. غنیم بویین . ۴. غنیز - بویین .
دشمنان : ۱. دشبنا . ۲. دشمندا ۳. دشمندون.

دشمنی : ۱. دشمندی . ۲. کد ها کردن .
دشمنی : چپ بویین .
دشمنی داشتن : غرزی - داشتن .
دشنام : ۱. گل و گور بوتن . ۲. فاش کتره . ۳. فاش . ۴. فرش وفروش .
دشنام دادن : ۱. حواله - هدائن . ۲. فرش هدائن . ۳. گل و گور .
دشنامی است : چپه کور .
دعا : ۱. ورد . ۲. دئا .
دعا نوشتن : ۱. شخ بدیین . ۲. کتاب سر هکاردن .
دعا-نیایش : دئا .
دعای جوشن کبیر : سدبن .
دعای دفع چشم نظر : ۱. چشم نظر دعا . ۲. دی .
دعای موثّر : سنگین - دعا .
دعوا : ۱. زنهار . ۲. غرمئو . ۳. جنون .
دعوا کردن : ۱. ازاش . ۲. کین به کین . ۳. بنجوسن . ۴. هنواته .
دعوا و غرغر کردن : ۱. قرمئوش قر مئوش .
دعوای بی دلیل : جنگر بزوئن .
دعوایی : ۱. شرن . ۲. حرفی .
دف : ۱. داریه . ۲. دایره .
دفن شدن : چال بین .
دفعه : ۱. وار . ۲. رچ . ۳. سرپنجه . ۴. سفه . ۵. سرکت . ۶ گردش . ۷. گل . ۸. رچ .
دفعه‌ی دیگر : اتسفر لایه .
دفعه ی اول : ۱. یک چک . ۲. چک او .
دفعه ی پیش : ۱. اون - دفه . ۲. اون ولا . ۳. اون باردی .
دفعه ی قبل : اون سفه .

دفن کردن مرده : چال-هاکردن .
دفینه : قند .
دق : دغ .
دقت کردن : ۱. دل هادائن .
دقت نداشتن دردید : چش ایلا .
دق کردن : دل آزبیتین .
دق مرگ شدن : دغ مرگ بویین .
دق مرگ شدن و دق مرگ کردن : ۱. داغ پیش نوردن . ۲. دغ مرگ بکوشتن .
دقیق : سیّچاس .
دکان : دکن دسگا .
دکان نعلبندی : نال بند دیکون .
دکل : ۱. پائه . ۲. درکل .
دکمه : ۱. دیگمه . ۲. سلاتی . ۳. دگمه . ۴. پولک .
دکه : بتکه .
دگرگون شدن هوا : ۱. دبچیین . ۲. دپیتن .
دل از جاکنده شدن : دل دله دکتن .
دلاک : ۱. حمامی . ۲. کیسه کش.
دلال محبت : ۱. کو ن کش . ۲. قرومساق .
دلاور : شیرک .
دلاوری کردن : جوونی ها کردن .
دلبر : ۱.دل‌ور. ۲. کیجا . ۳. خاهون.
دل بسته : دل بند .
دل به دریا زدن : دریا بزن .
دل به هم خوردن : دل کور کورها کردن .
دل پر داشتن : جر .
دل پیچه : زور گرنا .
دلجویی کردن : ور آیتن .
دل چرکین : ۱. دل چرکین . ۲. نا - مجمل .
دلخواه : ۱. دل بخا . ۲. دل خا .
دلخور شدن : سنگیسه بین .
دل ربودن : دل بوردن .
دل زدگی : دل بزوئن .
دلسرد : دس - دل بچا .
دلسوخته : ۱. بوته دل . ۲. بوریشته دل .
دل سوزاندن : سگ بزوئن .
دلسوزی کردن : دل سوزی هکاردن .
دل ضعفه : نیم ناشت .
دل شکسته : کهو دل .
دل کسی را با روبوسی بدست آوردن : خش وره .
دل کندن : دل بکندین .
دل گرفتگی : دل هایتن .
دلگرم کردن : جرأت هادان .
دلگشا : دغ دلی .
دلمرده : بی جم و جاق .
دل مرغ : کرک - دل .
دل مشغولی : دس بند آکرده .
دلمه : دلمه .
دلمه دلمه شدن : درمه - درمه - بویین .
دل نگران : تشه - و شه .
دل نگرانی : دل سر ترشی .
دلو : دلب .
دلواپس : ۱. هول . ۲. دل ناگران .
دل واپسی : ۱. دل پئی . ۲. دل حرف . ۳. دل فسنک . ۴. دل گپ .
دل و جگر : دل بن جگر .
دل و روده : ۱. توس . ۲. وق .
دلو کوچک : لگنچه .
دله : ۱. دل . ۲. ولگرد .
دله دزدی : دس بلشتی .
دلهره : ۱. هل و چل . ۲. وک و ویر . ۳. دل توکان . ۴. تلک .
۵. تشه پشه . ۶. دل پئی .
دلیجه : واشه .
دلیر : دلر .
دم : دمب .
دمار از روزگار کسی در آوردن : دخل در بیاردن .
دم اسب : تلارس .
دم اسبی : ترکمان ریش .
دماغ سوخته : مم-خر- تو .
دماغو : ۱. خلّوک . ۲. زغن.۳. زکتر.
دماغه : تجه .
دماغه در : زلفین .
دما وند : ۱. دواوند . ۲. دماون .
دم برگشته : دم به کول .
دم بر نیاوردن : مول ها کردن .
دم بریده : ۱. بوری دم . ۲. بته - دم . ۳. دم بوری . ۴. دمبلی . ۵. کاتا دمباله . ۶. کل .
دمبک : تمبک .
دمپائی بی پاشنه : کتله .
دمپای شلوار : ۱. شلبار لنگه . ۲. شلوار لنگه . ۳. سر لنگه .
دم پختک : ۱. دمی پلا . ۲. کته .
دم را جمع کردن : دم پتن .
دم جنبانک : ۱. دم بلیکا . ۲. دم بلسکن . ۳. دم کوتنک . ۴. دم لاکنگ . ۵. دم لکن . ۶. دم هلاکن . ۷. دم لاسکن . ۸. ملاّ کون جنبان . ۹. لم - لم - شور . ۱۰. دم لاکن .
دم خوک : ۱. خی دم . ۲. خودم .
دم در : ۱. دره . ۲. دربن . ۳. دردم.
دمدمی مزاج : ۱. یافرتی . ۲. دنگی . ۳. دمدمی .
دمر : دمر .
دمر افتاده : دیم - دکت .
دم زدن : ۱. دم زن . ۲. دم هزوئن

. ۳. چام زن .
دم سرد : چس نفس .
دم غروب : نماشن پنجه .
دم فروبستن : قرت هدائن .
دم کردن و شرجی شدن هوا : ۱. دم هاکردن . ۲. پل هدائن .
دم کشمش : مجیک .
دم کشیدن برنج : دم بکشیین .
دم کن برنج : چمّله .
دم کننده ی چای : چائی پچ .
دم کوتا ه : ۱. بی دم . ۲. کل دم .
دم کوتاهِ بز : دنبلیچه .
دم کوره : دمبو .
دمل : ۱. تشکه . ۲. کورک .
دمل چرکی : ۱. سومکا . ۲. کورک . ۳. تشکه .
دمل چرکی بدن گاو : منجل .
دمل در آوردن : کورک بزئن .
دم مرگ : هاوزانّی .
دم میوه : موچک .
دم نزدن : نتع نکشیین .
دم و دود : دم و دی .
دمیدن : ۱. دمی بزوئن . ۲. بدمیین . ۳. بدمستّن . ۴. وافه .
دنبال : ۱. دمال . ۲. دمبال .
دنبال چه : دمبال چه .
دنبالچه ی مرغ : ۱. مرغ – موس . ۲. پیین .
دنبال چیزی گشتن : ۱. چر خ هایتن . ۲. چرخ بهیتن .
دنبال چیزی یاکسی بودن : چی بوبکشیین .
دنبال حرف : حرف په .
دنبال کردن : چوپیش .
دنبال کرده : هوز ندیه .
دنباله : ۱. دماله . ۲. تتمبلک . ۳. دم چک . ۴. دنبلک . ۵. دم .
دنباله رو : ۱. همراه دکت . ۲. همراکت . ۳. ریه بکشیین .
دنبال هم : ۱. دم به رج . ۲. رته بکشیین .
دنبال هم رفتن : کل – بردن .
دنبه : دمبه .
دنبه‌ی آب کرده : جزک .
دنبه‌ی داغ شده : جز لاغی .
دنبه‌ی مرغ : کرک موس .
دنبه ی آب شده : ۱. جزیی . ۲. چل. ۳. جـزغاله . ۴. جـزغالی . ۵. جزغال .
دنبه ی گوسفند : دمّه .
دنبه ی مرغ : دمه قلیچه .
دندان : ۱. کچل . ۲. دنّون .
دندان آدمی : ریک .
دندان آسیاب : کارسی .
دندان بلند : تشی – دندون .
دندان بلند خوک : خی بل .
دندان پزشک : دندون وج .
دندان خشم فشردن : دنّن چغره .
دندان خوک : شل .
دندان ریز : تلاجی دندان .
دندان سفید : اسپید ریک .
دندان سگ : ۱. گرز . ۲. شیلا .
دندان به هم فشردن : ۱. دندان غرچه . ۲. دنّن چغره .
دندان گراز : ۱. بل . ۲. بیک . ۳. بک .
دندان موش : گل دندون .
دندان نیش : بل .
دندانه : ۱. دننّه . ۲. تکلی .۳. قیبه .
دندانهای پس و پیش : دنّن چغره .
دندانهای جلو : گازی دنون .
دندانه دار : ۱. لئه دار . ۲. قیار دار .
دندانه های اره : آیجه .
دندانه ی شاخه : قیوه .
دنده : ۱. هال . ۲. غبرغه .
دنده‌ی بدن انسان : اجار .
دنده‌ی بدن : انده .
دنده ی بی گوشت : قنار .
دنگلک : درمیتن .
دنیا : ۱. جهون . ۲. دینا . ۳. دونا .
دو : ده .
دوا درمان : ۱. داری درمان . ۲. ککّی – مار .
دوازده : دوازه .
دوا گلی : ۱. قرمز دوا . ۲.سرخ دوا.
دوال پا : النگ .
دوام : مدار .
دوام آوردن : مدار هکار دن .
دواندن : ۱. دو هدائن . ۲. بتجانیین . ۳. تجاندن .
دوباره : ۱. ددم . ۲. ددفه . ۳. انه . ۴. اسر . ۵. ازنبا . ۶. ایته . ۷. ای . ۸. دیر . ۹. دمرتبه . ۱۰. دیه .
دوباره : ازسر .
دوباره خوانی : دره .
دوباره شسته : ده شور .
دوباره نشاء کردن : هوته– نشا .
دوبرابر : ۱. دباره . ۲. دبالونه .
دو برگه : دو ولگه .
دوبرگه شدن نشا، : ۱. جفت ولگ . ۲. جفته ولگ .
دوبه هم زن : چاغلی هکردن .
دوبیتی خوانی : چاربند .
دوبین : ۱. لوچ . ۲. احول .
دو پوسته کردن با قالا : مغاشر .
دو پهنای پار چه : ده تخته .
دوتا : دتا .
دوتار : ۱. دتار . ۲. زینگه تار .
دوتایی : ۱. دتایی . ۲. دجمبلی .
دوترکه : ۱. ده – پشتی . ۲. ده

کتِلی .

دو جاگو : ۱. تک کتن . ۲. چغل . ۳. چو رو .

دوچیز جدا نشدنی : گوشت و نخون .

دو حیوان با یک افسار : هم بندی .

دوخت نامنّظم : توروک .

دوخت درز : چرخه مکم .

دوختن : ۱. بچسبانین . ۲. بئوتن . ۳. بدوتن . ۴. دوخت و دوج . ۵. دوتن .

دوختن پارگی جامه : ۱. چاک پینه هکاردن . ۲. چاک پینه .

دوختن کیسه : سردوج .

دوخت و دوز : چاک پینه .

دود آلو د : دیه بروشت .

دود پارچه‌ی سوخته : جل دی .

دو دریچه : لیتر .

دود زده : دی بزه .

دود زیاد : دی دمه .

دو دستی : هر دستی .

دودکش : ۱. تنوره . ۲. دودکل . ۳. دی کش .

دودل : ۱. بلبل دو . ۲. مگر – مج .

دودمان : ۱. دودمون . ۲. خانمون . ۳. ریه .

دود و دم : دی دم .

دوده : دیه .

دور : ۱. دیر . ۲. رد . ۳. گردی .

دور از جمع غدا خوردن : کنار خور .

دوراز خانه : گل .

دور از خانه بودن : گل دوئن .

دور از دیگران خوابیدن : کنارخس .

دوران : پراه .

دوران بچگی : وچه – وونی .

دوران پسری : ریکا وونی .

دوران خواب کرم ابریشم: ده فرا .

دور برداشتن : چسی .

دورتر : ۱. بتشر . ۲. به جر .

دور دست : ۱. دورشر . ۲. دیر شر .

دو ردیف : ده – پشته .

دور زدن : ۱. چغل بزوئن . ۲. دار دار . ۳. در بزوئن .

دور زدن بی هدف : دور دوره .

دورشو : رد – بواش .

دورغ بزرگ : چل چاپ .

دور کردن : ۱. هی – هاکردن . ۲. فرفری هاکردن .

دور گرفتن : درون – بتن .

دور گشتن : دورون هاکردن .

دو رنگ : کلاچ رنگ .

دو رو : ددیم .

دور و اطراف : کینان .

دور و بر : در – و – ور .

دور برداشتن : میدن بیتن .

دورویی : دیه بروشت .

دوره : زمونه .

دوره ای از پیله بندی کرم ابریش : هپل .

دروی جو : ۱. جوتاشی. ۲. جود رو .

دو زانو : گارزندی .

دو زانو نشستن : ۱. ده – زانو . ۲. زندی .

دو زخ : جنّم .

دو کشاورزکه مزرعه‌ی آنها درکنار هم قرارداشته باشد.: ورم باز .

دوزنده : دوجنده .

دوساله : دساله .

دوست : ۱. دوس . ۲. رخف . ۳. رفق .

دوستان ناباب : کل –کور .

دوست خواه : دوس پرس .

دوست داشتن : دز و بزو .

دوست یکدل : گگل .

دوستی :دوسّی

دوش : کول .

دوشاب : دشو .

دوشاب انگور : انگیر شیره .

دوشاب تو ت : توت دشو .

دوشاب خرما : خرما – دشو .

دوشاب خرمالو : ۱. خارمندی – دشو . ۲. خرمنی – دشو . ۳. خروندی دشو.

دو شاب و برف که نوعی بستنی است : ورف دشو .

دوشاخه : ۱. ده چلّه . ۲. دوکّل . ۳. دو قاله .

دوشاهی : چار پول .

دوشنبه : دشبه .

دوشنده ی گاو : گو دوش .

دوشیدن : ۱. ده دوم . ۲. بئو شتن . ۳. بدوشتن . ۴. دوشین .

دوشیدن دوباره : ددوش .

دوشیدن گوسفند : دودم .

دوشیدن گوسفند به هنگام ظهر : چاشته دوش .

دوشیدن باراوّل : شا ل زئن .

دوشیزگی : دتری .

دوشیزه : کالک .

دو طرف : ددیم .

دو طرف رود : حریم .

دو طرفه : دسره .

دو عطسه پیاپی : ۱. جهر . ۲. جر . ۳. جخت .

دوغ فروش : دوروش .

دوغ : ۱. دغ . ۲. دو .

دوغاب گلی : گل کار گل .

دوغاب گلی برای دیوار : گل او .

دوغ تازه : رش دو .

دو قلو : ۱. دچمبلی . ۲. دغالی . ۳. دمچی کاره . ۴. دمب تو . ۵. ده - غج . ۶. ده گالی . ۷. ده گانو .
دوک : ۱. کاتلا . ۲. چل دوک . ۳. دیک .
دوک درشت : شاب شل .
دو کشاورز همکار : دوش ورزیگر .
دوک نخ : دوکک .
دوک نخ ریسی : می رس دیگ .
دوگانگی : ده چکّه .
دوگاو شخمی به هم بسته شده : گو جفت .
دولا : تا .
دولاشدن : ۱. گیمب . ۲. ول بئن . ۳. تیب بدائن .
دوله‌ی دوخت و دوز : دس باغچه .
دوّم : دی یم .
دوّمین : دمه .
دومین مرحله ی رشد شالی : تمبلی بویین .
دوندگی : ۱. دد و بدو . ۲. ددتت بتت . ۳. تته بته . ۴. تک وتو .
دونده : تجا .
دونیمه : ده لاپ .
دو یا چها ر لنگه بار : خرورا .
دویدن : ۱. هاپتن . ۲. بدئسن . ۳. بتجیین . ۴. بتتن . ۵. دویدن . ۶. دو - ویتن . ۷. دوهکردن . ۸. دوئیدن . ۹. دوئسّن . ۱۰. دودکتن .
دویدن بدون توقف : زو-بکشیئن .
دویدن سریع : دمه علم هکاردن .
دویست : دویس .
دهات : دیات .
دهاتی : چکول .
دهان : ۱. دم . ۲. دان . ۳. لمبوره . ۴. تک په . ۵. دهن .
دهان بند : تک بند .
دهان بین : تک وین .
دهان پهن : لپه تک .
دهان کج : ول - تک .
دهان گشاد : ۱. دهن ایلا . ۲. لق دهن . ۳. چاک دهن .
دهان و لب : دک و دهن .
دهانه : دانه .
ده تا : دتا .
ده جا : دجا .
دهقان : دغان .
دهکده ای در استر آباد رستاق : بر بر .
دهکده ای در تنکابن : برار .
ده کوچک : کورده .
دهلیز : تنگه .
دهن به دهن : دمک بزوئن .
دهن درّه : ۱. دم لچّه . ۲. دهن - لاچه .
دهن گشاد : ۱. الادهون . ۲. تک وا . ۳. لاکّه تک . ۴. لاج دهون . ۵. چاک لایزه .
دهن لق : ۱. هرزه چنه . ۲. چاک دهن .
ده و دهکده : دو دوکّه .
دیدار برای تبریک : موارک باد .
دیدار کردن : سر بزئن .
دید چشم : سو .
دید کافی : سر - چشم .
دیدگاه : دیار گا .
دیدن : ۱. دیین . ۲. بوینسن . ۳. بدیین . ۴. بیّن . ۵. دئن . ۶. هار شائن . ۷. ویین .
دیدن تعجب انگیز : چشم گوزال هکردن .
دیدار با مادر زن : زن مار بدین .
دیده شدن : دیار بیّن .
دیده شده : بدی .
دیر : . ۲. دیر . ۳. در .
دیر پز : ۱. ناپز . ۲. نپجا .
دیر تر : درتر .
دیر جنب و جوش : لسه کون .
دیرزاد که در اصطلاح به زنگوله‌ی پای تابوت معروف است : ارزا وچه .
دیرشدن : در بین .
دیر فهم : ۱. خچ . ۲. میوه .
دیر کردن : ۱. درو درونگ هکاردن . ۲. مس - مس - هکاردن .
دیروز : ۱. دی ینه . ۲. دینه .
دیر وقت : ۱. بیرگا . ۲. به وختی . ۳. در - وخت .
دیشب : ۱. دی نشو . ۲. اشون .
دیگ بزرگ شیر پزی : کردی .
دیگ : ۱. لوه . ۲. لبی . ۳. دغ .
دیگ بزرگ : ۱. گت - لو ه . ۲. برک . ۳. برکر . ۴. بهرکر . ۵. لتریج . ۶. کرک . ۷. دگ . ۸. ورکر .
دیگ بزرگ مسی : ۱. کهر کر . ۲. برکن .
دیگ پنجاه لیتری : برکر .
دیگچه : لفتکا .
دیگ دوشیدن شیر : دغچه دم دامی .
دیگر : ۱. آتّی . ۲. دیگه . ۳. دگر .
دیگری : اتی .
دیگ شیر پزی : دغ زنجیل دار .
دیگ شیر دوشی : قراچه .
دیگ کوچک : ۱. لوه تیکا. ۲. تئن .
دیگ مسی : ۱. تاپه . ۲. گسن دش لوه . ۳. قرچه .
دیگ مسی زنجیر دار : برکه زنجیر

دار . ۲. برکن لور ۳. برکر

دیگ مسی یا رویی : برکر .

دیلمی : دیلمانی .

دیم : خشکه کار ی .

دی ماه : دما .

دیم کاری : خاشکه -جاری .

دیو : ۱. دب . ۲. دیب . ۳. دو .

دیوار : ۱. کت سار . ۲. دیفال .

دیوار چین : سنگ چین .

دیوار ساختمان : جرز سه گوشه .

دیوار سنگ چین :۱. چت . ۲. چد .

دیوار سنگی :۱.کرچه.۲.سنگ-چینه . ۳. سیاره . ۴. کرچا . ۵. کروج .

دیوار کاهگلی : بنین .

دیوار کردن : بند بوردن .

دیوار گلی : ۱. باغدادی . ۲. کت .

دیواره : کال .

دیواره ی بینی : ونی پره .

دیوانگی : تورتوری .

دیوانه : ۱. خل شفت. ۲.خل سگ .

دیوانه بازی : تورتوری ها کردن .

دیوانه شدن : تور بئن .

دیو زده : دب بزه .

دیوسان : دیب در .

دیو کوچک : ۱. دبک . ۲. دوک . ۳. دبوک .

دیه : خومبئا .

ذ

ذات : خمیره .

ذائقه : مجاز .

ذبح غیر شرعی : حروم بین .

ذبح کامل : مغزری هاکردن .

ذخیره : ۱. خر . ۲. هاکردی . ۳. جادله .

ذخیره کن:۱.جابزوئن.۲. بن پوربزن.

ذرت : ۱. مکّه . ۲. کاوه . ۳. گرمکه . ۴. کوکندم . ۵. کو گنّم . ۶. ریشه گنه مکّه . ۷. ماهی گنم . ۸. گندم مکّه . ۹. مکابیج .

ذرت بوداده:۱.تاب تابی.۲.مکه‌با بو.

ذره : ذرّه .

ذکر نام خدا : مرها کردن .

ذکور : توتّه .

ذله کردن : ۱. زله ها کردن . ۲. جز و ه کردن .

ذلیل و زبون : کز .

ذوب شدن : ولو .

ذوق : ۱. شور ونوا . ۲. زق .

ذوق زدن : سیته سرده بزئن .

ذهن : ۱. زن . ۲. زم .

ر

را : ره .

رابطه‌ی نامشروع داشتن : ۱. را داشتن . ۲. کل بیتن .

راحت : ۱. رایت . ۲. فرمان .

راز : فسک .

راز داشتن : فسک داشتن .

راست : ۱. وری . ۲. شخ . ۳. راس . ۴. چیشت . ۵. مس .

راست ایستادن : قیچ .

راست کردن : رک هدائن .

راست گفتن : راستی بئوتن .

راستگو:راس گو. ۲. ردّه . ۳. رودگو .

راست و مستقیم : راس رجوم .

راسته : هداریه .

راسته‌ی گوسفند : شک .

راستی : راسی .

راسو: ۱. گنج - سرخاس . ۲. لسک . ۳. میش خرما . ۴. آروسک .

راضی شدن : قند - دل - دله- او - بوئن .

راضی کردن به فریب و حقّه: شخ کردن .

راضی نشدن : دل نکشیین .

رام : ۱. اگر . ۲. دسّی .

رام شدن : ۱. گس هدائن . ۲. تن هدائن . ۳. خام بوئن .

رام شده : ۱. بمس . ۲. رام شده . ۳. دسکله . ۴. رام .

رام کردن : رام ها کردن .

رام کننده :الخی - چی.

ران:۱.رون . ۲. تلم . ۳.گارم.۴.لوپ.

راندن : ۱. براندن . ۲. برانیین . ۳. هرّه - ها کردن . ۴. تری ها کردن . ۵. را بوردن. ۶. راندنئن .

راندن احشام : تره .

رانش زمین : وسیّه .

راه : ۱. را - روز . ۲. رگا . ۳. رو - گل . ۴. غلر . ۵. را . ۶. خطّه .

راه آب : گلیا .

راه اریب : ۱. ورکش . ۲. چماخم .

راه اریب کوهستانی : برمال .

راه انداختن : راه دمبدائن .

راه باد : واخیزه .

راه باریک : ۱. رجه - گا . ۲. زنجه را . ۳. کور را .

راه باریک آغل : ۱. بره گلو . ۲. بره غلت . ۳. دم بره .

راه باریکه : بز - ری .

راه بالایی : ۱. جوری . ۲. سراجر .

راه بام : ۱. بوم لو . ۲. بام بر . ۳.

بام گلی . ۴. کو ترکوم .
راه برفی : ورف رفت .
راه بستن : قلت سربیتن .
راه پایین : بنه را .
راه پشت بام : جوم کار .
راه جلویی : دره .
راه خروجی : قلت .
راه دادن : ۱. راه هادان . ۲. راه – بداکا . ۳. کوچه هادان .
راه دور : دیر شو .
راه – را : ۱. ره . ۲. خت– خال .
راه را برکسی بستن : راسر بیتن .
راه راست : راسّه را .
راه را عوض کردن : ور هادائن .
راه راه : را – را .
راه را یافتن : را ره پدا هاکردن .
راه رفتن : ۱. رابشیین . ۲. هامتن . ۳. یقره .
راه رفتن با جوراب : جرب سر .
راه رفتن پرنده : دو دوک .
راه رفتن چهار دست و پای کودکان : چکمایی .
راه رفتن به هنگام خستگی : هلخ هلخ .
راه رفتن در برف : ترق – ها کئردن .
راه رفتن در تاریکی : کورمال .
راه رفتن زیاد : روک روک .
راه رفتن سوار بر چوب پایه دار : داهله کا .
راهرو : ۱. کپه . ۲. دالانه . ۳. را – رو .
راهزن : را–زن .
راه سخت و دشوار : چیتن .
راه صعب العبور : بنیچه .
راه عبور آب از کرت : بره .
راه عبور آغل : بره غلد .
راه عمومی را به زمین خود منضم کردن : را–ورداشتن .
راه کج : چپ و چوله .
راه کمر بندی : کمرکشی را .
راه کم رفت و آمد : چپی را .
راه کوهستانی : رجه .
راه لغزنده : مایی پشت .
راه مستقیم : چوکشون .
راه میان بر : ۱. ول کش . ۲. دله را . ۳. مین – دله .
راهنمایی کردن : ۱. رخ هدائن . ۲. را او چاره نشون هادان .
راه و جادّه : ختّ و پت .
راه هموار : وراور .
راه یافتن : رخنه – کاردن .
راهی در جنگل : رچیا .
راهی کردن : ری انگتن .
رایج : رواج .
رایج شدن : رواج بیتن .
رایج کردن : رواج هاکردن .
رای زدن : سربخاردن .
رایزنی : را – زنی .
رایگان : یا مفت .
رایگان کاری را انجام دادن : ارجونی .
رب : رب .
ربّ آب نارنج : نارنج – پتکا .
ربّ آلو ترش : هلی ترشی .
رب انار : ۱. انار ترشی . ۲. ترشی – سیا .
رباینده : در – ور .
ربودن ناگهانی : تب بازی .
ربودن : ۱. بدزدین . ۲. درکشیدن .
رتیل : ۱. راتل . ۲. گال. ۳. دلیمک .
رجّاله : لجّاره .
رجزخواندن : ۱. فشو فیش ها کردن . ۲. کورکوری بخانیین .
۳. دبردوبرهکاردن . ۴. هنّ و تروب هاکردن . ۵. ارد . ۶. زرته زرته ها کردن . ۷. تزم تزم . ۸. هارت و پورت ها کردن .
رجولیت کودک : دنگل .
رخ : رو .
رخت : رخت .
رخت آویز : ۱. گزک . ۲. توتوی .
رختخواب : ۱. شلا . ۲. جم خو . ۳. لاجاخمو .
رختخواب انداختن : لابشتن .
رختخواب بند : ایزار .
رخت شسته شده : اُ– مال .
رخت شویی : رخت شوری .
رخت کن حمّام : ۱. جامه کن . ۲. رخ کن .
رخت و آویز گیاهی : تشت .
رخنه : واویز .
رخنه کردن : تهلن ها کردن .
ردّ : ۱. رت . ۲. از .
ردّ پا : ۱. رچه پا . ۲. خته کل . ۳. رفت . ۴. لینگ رج . ۵. رنه . ۶. از – کل . ۷. ایز .
ردّ پا در شالیزار : دسته پچ .
ردّ پای شغال : شال رج .
رد شدن : گوم هیتن .
رد شدن ناگهانی : قیچ هدائن .
رد کردن : ۱. گل هدائن . ۲. در ها کردن . ۳. وا بزوئن . ۴. رد – هاکردن .
ردّ – و – بد : دشنام .
ردّ و بدل : عوض دگش .
ردّ و بدل کردن : دگش هکاردن .
ردیابی : سواش .
رد یابی کردن : رته– زئن .
ردیف : ۱. رج .۲. رسیک . ۳. رسه .
ردیف اوّل درو : سربن .

ردیف درختان : رچه .
ردیف شدن : ۱. رسه – دکتن . ۲. رسی – بیّن . ۳. رج ببیین .
ردیف کردن : ۱. رج ها کردن . ۲. دچین .
ردیف گیاهان : واله .
ردیف میانی : دله رج .
ردیف هم : رسی .
رساندن : ۱. برسندین . ۲. برسانیین.
رساندن گوساله به مادرش : گوک هادائن .
رستم : رسّم .
رسم : ۱. دب . ۲. دیما .
رسم کردن : رواج دینگئن .
رسمی : رزمی .
رسمی برای چیدن پشم گوسفند : بینگا سری .
رسمی در کار کشاورزی : جینگا خیرهاکردن .
رسوا : ۱. تفسی . ۲. رسبا . ۳. رسوا.
رسوا شدن : ۱. کل کتی بار بیاردن . ۲. رسبا بویین .
رسوا کردن : ۱. رسبا – هکاردن . ۲. جاها کردن .
رسوایی : ۱. کل کتنی . ۲. رسبایی . ۳. تفسی – گری .
رسوب : لرد .
رسومات عروسی : نقره سوال هکاردن .
رسیدگی : قلّق ها کردن .
رسیدگی به مسجد : دفجاردن .
رسیدگی کردن : سرکلّه بزئن .
رسیدن : برسین .
رسیدن به جایی : جیچ .
رسیدن بیش از حدّ میوه : زالیت بردن .

رسیدن خوشه های گندم : دچکلسن .
رسیدن میوه : یخنی .
رسیده : ۱. برسّی . ۲. برسییه . ۳. شدّه . ۴. برشت .
رشته : شکّه .
رشته‌ی نخ : چل میین تا .
رشته‌ی سفید متصل به تخم خربزه : جغر .
رشته‌ی سوزن : درزن تا .
رشته کردن : رسه ها کردن .
رشته کوه : لنگه .
رشته های انتهای فرش : چنگر وافت .
رشته های تخم خربزه : ریسه .
رشته های خربزه : اغلات .
رشته ی دور تخم خربزه : خربزه رسه .
رشته ی نخ : ۱. غند – رس . ۲. توس .
رشد برنج : ۱. خیکی . ۲. نصفه سر . ۳. همّس ستاره . ۴. توس .
رشد بی رویّه : ۱. شم . ۲. غو– هکاردن .
رشد بی رویّه جوانه : نرک .
رشد بی رویّه گیاه : تال بوردن .
رشد بی رویّه محصول : افلا .
رشد پشم گوسفند : بربموئن .
رشد جوانه‌ی بذر شالی : برمانیئن.
رشد دوباره ی ساقه ی برنج :دنوج.
رشد سرشاخه : دره .
رشد سریع کاهو درپایان فصل : کئو شم .
رشد شالی در کشتزار : بدج .
رشد کردن : ۱. بنه ها کردن . ۲. غو – هکاردن . ۳. تغ بکشیین . ۴. کرو بکشیین .

رشد کردن بیش از حد گیاه : تلمباره هکاردن .
رشد ناقص محصول: تموش بزوئن.
رشد گوسفند : نرشیشک .
رشد مرحله ای برنج : ۱. یک پر . ۲. گمبیل .
رشد ناقص خربزه : کاس پلی .
رشد نکردن گیاه به خاطر سایه : ساخوشت .
رشد یکنواخت برنج : نزا .
رشنیق : رشنق .
رشوه : ۲. باج . ۳. تیکّه .
رشوه دادن : چلب ها کردن .
رضایت : تن نشست .
رطوبت : ۱. بیم . ۲. ترس . ۳. زم . ۴. شیوک .
رعد : ۱. آسمون راد . ۲. راد . ۳. غئرمبه – غئرومب .
رعد زدن : راد بزوئن .
رعد و برق : راد و الب .
رعشه : ۱. گز . ۲. شانش .
رعشه به تن افتادن : شانش – دنگئن .
رغبت : ۱. اندمش . ۲. توز . ۳. چش.
رف : ۱. رف . ۲. تاق .
رفتار متعادل: خاک – شیر – مزاج .
رفتن : ۱. بشین . ۲. بردن . ۳. بئردن . ۴. شیین . ۵. بوردن .
رفتن باشتاب : راد بزان .
رفتن و آمدن : بشین بمان .
رفت و آمد بی هدف : ۱. در دره . ۲. سگ هدائن .
رفت و آمد کردن : ۱. بردن – بموئن. ۲.رفت و رش ها کردن .
رفت و روب : دبچی ها کردن .
رفع خستگی : ۱. چام . ۲. هلاکی

بیتن .
رفع کردن : سر-جه-په-بیتن .
رفقا : رفقون .
رفو : رفو .
رفو کننده : رفو گر .
رفیق : ۱. رخف . ۲. سگ دم . ۳. جانّه .
رفیق باز : رفق باز .
رفیق بی وفا : توسکا چلّه .
رفیق راه : همرا .
رفیق گرفتن : یاربیتن .
رقابت : ۱. تس بدی . ۲. هدی هرشا .
رقّاص : سماگر .
رقص : رخص .
رقص با دستمال : دسمال - سما .
رقصیدن : ۱. لنگر . ۲. سما هکاردن.
رقیق : ۱. ترتمه . ۲. شت .
رقیق شدن : یاش هکتن .
رک : خجیرک .
رک گو : کلو راست گو .
رکّ و راست : رد .
رگ : رق .
رگبار تگرگ : تریک .
رگبار تند : ۱. نه دسته . ۲. شلاب .
رگبار شدید : رزبکشین .
رگ به رگ شدن : رگ به رگ بیین .
رگ خواب : خو - رگ .
رگ و پیوند : رگ و پند .
رماندن : برمانیین .
رماندن حیوان : برمانیئن .
رم دادن : رم دئن .
رم کردن : ۱. منگل . ۲. رمش . ۳. رم بردن .
رمنده : ۱. رمندیک . ۲. رموک . ۳. وزآغ .
رمه : منگل .
رمه ی گاو : گو دسته .
رمیدن : ۱. برمستن . ۲. بال هدائن . ۳. برمسّن . ۴. برمیین . ۵. برمنّیین . ۶. برمیدن . ۷. برمیین . ۸. رم هکردن . ۹. سرشت . ۱۰. رم .
رمیده : هرمزه .
رنج : تش تو .
رنج افتادن : درد بمان .
رنجاندن : در ینجه هکاردن .
رنج جان فرسا : دغ .
رنجور : ۱. بقوشت . ۲. خئشک .
رنجور بودن : درد هکاردن .
رنجور شدن : ۱. اوبیین . ۲. اوبیّن .
رنجیدن : ۱. برنجیین . ۲. هرنجت - بویئن . ۳. درینجه بویین .
رنجیده : دل پر .
رنده : ۱. کنده . ۲. رنده .
رنده کردن : ۱. رک رک بیاردن . ۲. رنّه هاکردن .
رنگ : رنگه .
رنگ آبی چشم : زاغ .
رنگ اب : او - رنگ .
رنگارنگ : ۱. تی تی پی تی . ۲. تیب تاپلی . ۳. علم قرقر .
رنگ باختن : ۱. رنگ هدائن . ۲. رنگ باردنیین .
رنگ بور : ۱. بورنگ . ۲. رش .
رنگ به رنگ شدن : رنگ به رنگ بویین .
رنگ پریدگی : کزبیّن .
رنگ سفید پیشانی گوسفند : غشکو .
رنگ جگری : سمند .
رنگ خرمایی : خینی .
رنگ خرمایی گوسفند : خری .
رنگ دست ساز : بنی .
رنگرز : رنگ رج .
رنگ ریختن : رنگ شندی .
رنگ ریزی : رنگ رجی .
رنگرزی پشمها : رنگ برسین .
رنگ شالی به هنگام رسیدن : شال رنگ .
رنگ قهوه ای : تلن .
رنگ و رو باخته : بلاته .
رنگی برای اسب : شیگا .
رنگی برای گاو : ۱. زرخال . ۲. سرمه . ۳. ستاره . ۴. روون .
رنگی برای گوسفند : ۱. جزی . ۲. غش کوئر .
رنگین کمان : ۱. یال هفرنگ . ۲. تیرکمون رسّم . ۳. کمن .
رواج دادن : رسم ها کردن .
رواج یافتن : رواج بیین .
رواق : رفاق .
روان : ۱. رو. ۲. رون. ۳. هورتوک .
روان بودن : رش - بکشیین .
رواناختن : رو بنگتن .
رواناز : ۱. بق بند . ۲. کیج .
رو انداز اسب : روآلقی .
رواناز نمدی : تلّیج .
رواندن حیوان : پس .
روان شدن : ۱. رد - کتن . ۲. روش دکتن . ۳. سرها کردن .
روان و نرم شدن : رو - بویین .
روانه : ۱. رایی . ۲. رفتگار . ۳. رو .
روانه ساختن : رایی هاکردن .
روانه شدن : ۱. رایی - بویین . ۲. رفتگار بویین . ۳. رش ها کردن . ۴. رائی - ها کردن . ۵. رایی .
روبان : نوار .
روباه : ۱. دشال . ۲. روبا . ۳. روا شال .

روباه مادّه : لاس .
روبرو : ۱. برابر . ۲. آتاری . ۳. چش دکشین . ۴. رو در رو . ۵. دیم - دهون . ۶. هدار . ۷. ناچّ بن . ۸. کش به کش .
روبرو شدن : ۱. چش به چش دکتن . ۲. دیم - بخاردن . ۳. دیم - به - دهان . ۴. ور بخاردن .
روبرو کردن : هماریون .
روبروی هم : تاش به تاش .
روبوسی : کشه خوش .
رو به آفتاب : ۱. آفتاب سو . ۲. آفتاب په . ۳. افتادیمه . ۴. خوردیم . ۵. دیم - به افتا . ۶. خریم .
رو به باد : بادروئه .
رو به موت رفتن : مربوبین .
روپوش : سرجمه .
روپوش اسب : چدام .
رو تختی : تخته روگیر .
رود : ۱. رو خنه . ۲. روبار .
رو دادن : ۱. شده وود هدائن . ۲. سر رو هدائن .
رود بار : روآر .
رود بزرگ : شارود .
رودهٔ بزرگ حیوانات : حرام روده .
رودخانه : ۱. روچاک . ۲. رو آر . ۳. رو . ۴. هیلا .
رودخانه گل آلود : تل رودبار .
رودخانه ی خشک شده : شش .
رو در بایستی : رو در بایسی .
رو دربایستی کردن :رو در مونسّن .
رو در رو : ۱. دیم و دهون . ۲. چش به چش .
رو دست : رو - دس .
رو دل کردن : ۱. دماستک هکاردن . ۲. دنیشتن .
رود و نهر : کیله .
روده : ۱. ریه . ۲. رده . ۳. وقه . ۴. رییه .
رودهٔ بزرگ احشام : حرم - ریه .
روده بزرگ گاو : گو - ریه .
روده ی بزرگ دام : حرام روده .
روده ی گرگ : ورگ ریه .
روز اوّل هر ما ه : مارمه .
روز برفی : ورف روز .
روز بیست و نهم هر ماه : ماه سر بیّن .
روز جمعه : جمه روز .
روز چهلم : چلم .
روز روشن : روز چاشتی .
روز شدن : روز دکتن .
روزگار خشکسالی : قطحی سال ما .
روزگار کسی را سیاه کردن : تنگ داغله .
روز مرگ : بمردروز .
روزنه : روجین .
روزهای پیش : چن روزا .
روزهای غیر از ماه رمضان : سالزون .
روزی : تک تا .
روزی را قطع کردن : تک و تا بوسنیّن .
روزی و در آمد اندک : چک چکه روزی .
روستا : ۱. آبادی . ۲. ده . ۳. دهکته . ۴. دیه . ۵. مله . ۶. کلا . ۷. آبادی . ۸. محلّه مله . ۹. اُبادی . ۱۰. اوادی . ۱۱. خل .
روستای فندرسک استارآباد : برنجوبن .
روستایی : دیهاتی .
روستایی از توابع قائمشهر : ابوخل (ارته) .
روسری : ۱. روفاک . ۲. مکنا . ۳. چارقد .
روسری ابریشمی : اوشم مکنا .
روسری به سر(کنایه از زن است) : لچک به سر .
روسری سه گوش : لچک .
روسی : اروسی .
روش : ۱. فند . ۲. چم و چیله . ۳. منصب .
روش برنج کاری : آب تخت .
روش درست : هنجارش .
رو شدن : رو بویئن .
روشن : ۱. روشین . ۲. کرگ - جان.
روشنایی :۱. وشته . ۲. روجین . ۳. افتاب په. ۴. افتاب - دیم . ۵. سو .
روشنایی آفتاب : خریم .
روشنایی اندک : سک سو .
روشنایی برف : ورف سو .
روشنایی بعد از باران : ۱. چاشت چلا . ۲. چاشت وادار .
روشنایی کم : ۱. کور کور سو . ۲. ماه سو .
روشنایی ماه : زهل .
روشن شدن : دیار بیّن .
روشن کردن : ۱. سو ها کردن . ۲. دار شنیئن . ۳. دار سن . ۴. رش دینگئن . ۵. روشند هکاردن . ۶ روشن هکان . ۷. بوشنین .
روشن کنندهٔی آتش : ۱. تش هاکن . ۲. تش کر .
روشنی : ۱. سو . ۲. روشنا .
روشی در آبیاری برنج : او - به -

او . ۲. پنجی .
رو صندوقی : سندوق سری .
روضه خوانی : ۱. آشوری . ۲. روزه خنی . ۳. سفره .
روغن : ۱. رغان . ۲. راغون .
روغن آب شده : راغون .
روغن حیوانات : چل .
روغن حیوان حرام گوشت : قل .
روغن داغ : رغان – داغ .
روغن فاسد : ۱. دئیجه . ۲. دج .
روغن گاوی : کره .
روغن هنداب : رغان – هندو .
رو کردن : رو ها کردن .
روکش سماور : سموار سرلا .
روکش قبر امام زاده : مسّاده ی – سرکش .
رو کم کنی : رو کم کاردن .
رونده : شوئنده .
رونق : سکّه .
رونق داشتن : رو داشتن .
رونما : کل .
رو نوشت : نسخه .
روی : رو .
روی آتش قرار گرفتن : تش سری .
روی آوردن : روئد هکاردن .
رویا و خواب دیدن : خوبدیین .
روی ایوان خانه : کنّاسر .
رویا رویی کردن : تق .
روی پا : لنگ پشت .
روی پا ایستادن : دس براس بویین.
روی پا بلند شدن حیوانات : دس براست .
روی پانشستن : چک سر هنیشتن .
روی تاق : رف سر .
روی تخته‌ی تابوت : قرقره پشت .
روی درخت : دار سر .

روی دست : دسّه – سر .
روی دست بلند کردن : دس – سر – بییتن .
روی دو زانو نشستن : دزّنی هنیشتن .
روی دوش : دوش سر .
روی دو کتف و گردن : کلنگه دوش .
روی زمین : بنه سر .
روی سکو : باری سر .
روی سینه : سینه سر .
روی شانه : کلندوش .
روی شعله آتش گرفتن : بل هدائن .
روی طناب : رجه سر .
روی فلز : رو .
رویگر : قلی گر .
رویه : روئه .
روی هر چیز : سر سر .
رویه‌ی کفش : ۱. ابره . ۲. دیمه .
روی هم : ۱. سردی و ردی . ۲. تک به تک ببین .
روی هم بودن : سربند دویین .
روی هم گذاشتن : سرپتی هکاردن.
روییدن : ۱. سزبویین . ۲. روش .
روییدن خزه روی درختان : کاشم بزوئن .
رها : ۱. آزاد . ۲. یله ورها . ۳. ویل . ۴. وهل .
رها شدن : ۱. غو – بردن . ۲. رت . ۳. چل و پل . ۴. رک بردن . ۵. ول بویئن .
رها شده : ۱. دس بئیت . ۲. ویل – وا شوئه .
رها کردن : ۱. لاش بویین . ۲. دس بئیتن . ۳. چشم ول دیم ها کردن . ۴. رت هدائن . ۵.

سرهدائن . ۶. واهشتن .
رها کردن حیوانات : در هادائن .
رها کردن زمین : چر هدائن .
رهنی : رنی .
ریا کار : ۱. ده سر هره.۲. ملموس .
ریا کاری : رنگ شندی .
ریال : قران .
ریحان : ۱. وارنگو . ۲. ریحون .
ریخت : نمود .
ریختن پر پرندگان : تولک .
ریختن چیزهای آبکی : شرت بدائن .
ریختن مازاد محتوای دیگ به زمین : سربریتن .
ریختن مایعات : هر هدائن .
ریختن موی حیوانات : لوت .
ریخت و پاش : ۱. رخت و پاش . ۲. خر دوستن . ۳. خرته – پاشی . ۴. دشندیین .
ریخت و پاش – درهم و برهم : أجغلی .
ریخت و پاش کردن : رخت و پاش هکاردن .
ریخته : ۱. هکلییه . ۲. دکلس . ۳. بکلس .
ریخته شدن : دکلیین .
ریخته شده : انه شو .
ریخته گر : رخته گر .
رید : دمیشته .
ریدن : ۱. بریین . ۲. شلوار زرد کاردن . ۳. درین برین هکاردن . ۴. رخ – بزوئن . ۵. جرید . ۶. جرز . ۷. میرک . ۸. دمیزیین .
ریدن اسهالی مرغ : چرت بزئن .
ریز : ۱. مجلغ . ۲. چلیک . ۳. رز . ۴. زلیک . ۵. خورد . ۶. جاله .
ریزان : چکن .

ریز چشم : ۱. بیج بجی . ۲. مج مجی چش .
ریز ریز : انجه انجه.
ریزریز کردن : ۱. انجه انجه ها کردن . ۲. غیمه – کاردن . ۳. رز هنیشتن .
ریز ریز گشتن : انجه بویین .
ریزش : ۱. شور . ۲. لرده .
ریزش آب : زکه زکه .
ریزش خمیر از تنور : ۱. خمیر بوردن . ۲. گرم پشتی .
ریز شده : درنجس .
ریزش کوه : ۱. ولشه . ۲. رف .
ریزش‌گاه سنگ : رز – سر .
ریزش گل و خاک : ولشه .
ریز کردن : ۱. انجسن . ۲. کلو . ۳. نرم کاردن . ۴. دردها کردن . ۵. هرنجتن . ۶. جاله ها کردن .
ریز کردن قند یا گوشت : حبّه ای.
ریز کننده : رز – کر .
ریز مقام : غریب – حال .
ریزنده : شن .
ریزنده‌ی چای : چای – شن .
ریز و خرد کردن : درنجسّن .
ریز و درشت : ۱. تشک و تلیس . ۲. جیک و بک . ۳. کپر و کتین. ۴. گت و خورد .
ریزه میزه : خوردی موردی .
ریزه‌ی چوب : ۱. چوچلمه . ۲. چوگلی .
ریزه‌ی قند : قن رزه .
ریسمان : ۱. شریک . ۲. دلاّ لافن . ۳. لفند . ۴. رس . ۵. رسبان . ۶. رسن . ۷. گوک وند .
ریسمان افسار : اورک .
ریسمان افسار را به جایی بستن : اورک – بزوئن .

ریسمانی که با آن شاخ گاو شخمی را بندند : ورزا سری .
ریسمان چند لایه : ریسه .
ریسمان کمکی : دس بلار .
ریسمان گوساله بند : گوک ساره .
ریسمان مهار گوساله : لافن .
ریسمانی از بافه ی گیاه : باز مل رسن .
ریسمانی از موی بز : ۱. بز مو . ۲. بز – می – رسن . ۳. بز – می – لاض .
ریسمانی است : ۱. اشکلک . ۲. اسار دمباله .
ریسمانی که بر گردن گاو بندند : گلانه .
ریسندگی – ابزار : ۱. تون تان . ۲. کچّال . ۳. کرچال . ۴. توپ . ۵. نه چله . ۶. نوردگردان . ۷. نورد . ۸. شانه میک . ۹. دله چو . ۱۰. رز .
ریسندگی (عمل) : تون .
ریسه : ریس هکاردن .
ریسیدن : ۱. بتابیین . ۲. بتوستن . ۳. توج هدائن . ۴. دچکلیین .
ریسیدن پشم و پنبه : شاد هاکردن .
ریش : ۱. کتم . ۲. ریش .
ریش تراش : خد – تراش .
ریش ترکمنی : کانده بزه ریش .
ریشخند : ریک پس کاردن .
ریشخند کردن : رخشند – تیتال .
ریش ریش شدن : گوشی بویین .
ریش زرد : زرد ریش .
ریش شدن دل : جر .
ریشه : ۱. رخه . ۲. تنوه – لغوه . ۳. ونگه . ۴. سو . ۵. بن .
ریشه‌ی اصلی : شاه ریشه .
ریشه بستن : کپّر دوسّن .

ریشه دار : ۱. بن دار . ۲. بنواری .
ریشه‌ی درخت : دارریشه .
ریشه کردن : ۱. ترب بکردن . ۲. بن تراش .
ریشه کن شدن قبیله : مول .
ریشه یابی : ۱. هدی بزان . ۲. چکل پشو هدائن .
ریشه‌ی بیرونی : تلی ونگه .
ریغو : رغوک .
ریغو : زیغو .
ریگ درشت : گرج .
ریگلاژ خیش : ۱. خی دم . ۲. بزپه .
ریه : اسبه – شش .

ز

زایده : جوجوک .
زایده‌های در : کترک .
زایـده‌ی شاخه‌ی درخت : گرپلس .
زایده‌ی نی : چکر .
زائو : ۱. بزا زن . ۲. چلیک مار .
زائوی طفل مرده : آل–ببرده .
زاییدن : زاسن .
زائیدن سگ : بترکی .
زاج : ۱. زاق . ۲. زاغ .
زادگاه : انام .
زاده شدن : دنیا بموئن .
زاری کردن :ویس ویس هکاردن .
زاغ : ۱. غشنیک . ۲. کلاج . ۳. کورکلاج . ۴. کشکرت . ۵. کرچه کلاغ .
زاغ چشم : سفید چش .
زاغچه : قشنیک .

زاغی : ۱. چودم کلاغ . ۲. کارچ کلاغ .
زالزاک سیاه : سیوولیک .
زالزالک : تسن کرچلی .
زالزالک خودرو : سرخ ولیک .
زالو : ۱. زلو . ۲. کادو . ۳. کاندو . ۴. کندو . ۵. کنّو . ۶. زنی . ۷. زوندی .
زانو زدن : زنی بزوئن .
زانویی : ول - میست .
زاویه : ۱. کانج . ۲. سو .
زایده : ۱. سیبک . ۲. تنگل . ۳. چکل . ۴. رام .
زایمان : زائیمان .
زایمان دور از منزل : زام بردن .
زایمان زودرس دام :مولک بزائن .
زایمان کردن : فارغ بوئن .
زاینده : زا .
زاییدن : ۱. وچه ها کردن . ۲. باشتن . ۳. زکه - زه . ۴. بزائن . ۵. بکردن . ۶. بکاردن. ۷. بکان.
زاییدن خوک : کته بکردن .
زاییدن سگ و گربه : کته بزوئن .
زاییده : زه .
زباله دان : جرسر .
زبان : ۱. زبون . ۲. زون . ۳. زفان . ۴. زوان .
زبان باز : ۱. کلّه تراش . ۲. زفون طراز .
زبان بازی : زون تیتالی .
زبان به زبان : تک به تک .
زبان دراز : ۱. چل زوون . ۲. زون دراز .
زبان روسی : روسی .
زبان زدن : لیس بزوئن .
زبان محلّی : تاتی .
زبان مرغی که نوعی زبان وارونه است : مرغی .
زبان نفهم : ۱. رش - خر . ۲. گانگ . ۳. لرتان .
زبانه : ۱. زوانه . ۲. زونک .
زبانه‌ی آتش : ۱. گر . ۲. تنوره بکشیین .
زبانه‌ی شعله : تتوک .
زبانی : ۱. زوانی . ۲ زفونی
زبر : ۱. درشت . ۲. چغر .
زبر و زرنگ : ۱. تیزک . ۲. فرز . ۳. جمبل جزک .
زبل : فنر .
زبون : لاشه .
زبون گشتن : کزبیین .
زحمت : زمت .
زحمت انداختن : زمد دینگئن .
زحمت دادن : زمه - هدائن .
زحمت کشیدن : ۱. جن بکنسّن . ۲. زمد بکشیین . ۳. جان کنی .
زحمت و دردسر : کلواره .
زخم : ۱. رش . ۲. تنده . ۳. بی . ۴. تیل پت . ۵. تروک . ۶. زهم .
زخم بین انگشتان دست و پا : ترمی.
زخم چش : توش .
زخم خراشیده شده : تفا .
زخم خوردن دشمن : کلش بخوردخی .
زخم زبان : ۱. قلمبه . ۲. زخم زغون . ۳. حرف-سال . ۴. زخم زفن .
زخم زیر بغل : کفگیرک .
زخم سرباز : زخم - جدو .
زخم شدن گوشه های ناخن : گوش بیاردن .
زخم شدن لب : لقامه .
زخم شدید : زخم کاری .
زخم عفونی : رش .
زخم عمیق : ججوک .
زخم عمیق و سرباز : جدو .
زخم ناسور : ریش .
زخمی : ۱. زخم زلی . ۲. کال و شل .
زخمی که بی اندازه چرکین باشد : شاخلوس .
زخمی شدن : ۱. خستن . ۲. زل بوئین .
زدگی : لخنه .
زدن : ۱. وردها کردن . ۲. زئن . ۳. بزوئن . ۴. بزئن . ۵. دپچین . ۶. تش ها کردن .
زدن با دست : دس بوردن .
زدن با شتاب : کرد روش .
زد و خورد : دزن بزن .
زدودن روشنایی :تاریک ها کردن .
زراعت : ۱. زرات . ۲. دکاشتن .
زراعت آسیب دیده : سر - خاشکام .
زراعت با بوته های تنک : ویاز .
زراعت بی آب : زمینی دیمه .
زراعت پروجین : چر بردن .
زراعت کم پشت و پراکنده : نک.
زرتشتی : ۱. گبر . ۲. گور .
زرد آب : زردو .
زرد آلو : ۱. بلبلی . ۲. زاردالو . ۳. شنَک .
زردچوبه : ۱. زردیجه . ۲. زرچوبه . ۳. زردیجه .
زرد رنگ : کاس .
زردک صحرایی : تش - کزه .
زرد متمایل به قرمز : زرین .
زردنبو : زیچ .
زرد وزار : ۱. زردمبو . ۲. زردل .
زرده‌ی تخم مرغ : زرده .
زردی : کال دیم .

زردی چهره : زردل .
زردی غروب : زرده .
زرشک : ۱. زرشک . ۲. میلسک .
زرشک پلو : ۱. اشکار زرشک . ۲. زرشک پلا .
زرق و برق : سک و سو .
زرنگ : ۱. شیروچه . ۲. موذی .
زرنگی و با هوشی : دس و پر – داشتن .
زشت : ۱. کلاچ . ۲. مچک . ۳. بد . ۴. نخاجیر . ۵. اورت . ۶. شمریک . ۷. آقه . ۸. هلّو . ۹. اکّی .
زشت : ۱. زبتول . ۲. نخش .
زشت رو : وربئیته دیم .
زشت سیما : اجنده پری .
زشت منظر : ۱. آفله ورجی . ۲. ماترینگ . ۳. لفرام . ۴. آشنک . ۵. الغش . ۶. اجامیده . ۷. شرک.
زشت و نا زیبا : اورد .
زشتی : نخشی .
زعفران : زفران .
زغال : ۱. زینگال . ۲. ازغال . ۳. زغال .
زغال افروخته : چچ .
زغال برافروخته : انگاره .
زغال شدن : گره .
زغال فروش : زغال روش .
زغال نیمسوز : کمچل .
زق زق چشم : ترکندن .
زکام : سقو .
زگیل : ۱. چاله – چوغر . ۲. گندمه . ۳. گندموک . ۴. جوگنماک . ۵. گلیما . ۶. برج برج . ۷. سیمکا .
زل زدن : ۱. زکان دکتردن . ۲. زکن بزئن .

زلف : ۱. زلفه . ۲. زلف . ۳. چتر . ۴. فاکّل .
زلف نرم : کره – زلف .
زمان : ۱. جال . ۲. گدار . ۳. گدر . ۴. گل . ۵. تمن . ۶. گادر . ۷. مسن . ۸. زمن .
زمان آب گرفتن و شکل یافتن خوشـه‌ی بـرنج : دانه واز کاردن .
زمان بسیار : خله توم .
زمان بین دو زایمان حیوان : فرام – هامتن .
زمان تخم کاشتن : تیم کاری .
زمان تخم گذاری مرغ : مرغانه بیمئن .
زمان جفت گیری گاو مادّه : فل .
زمان جفت گیری مرال ها : ۱. کل دو . ۲. تاج .
زمـان جوانـه‌ی گندم : نالک – زنی .
زمان خوب : خش سات .
زمان خوشه بستن شالی : شالی غوره بردن .
زمان دانه بستن : دله دوستن .
زمان دانه بستن برنج :شکم هیتن .
زمان دانه بستن غلاّت : اوستّه – بتیم .
زمان دراز : خلتمان .
زمان درو : ۱. بینج تاشی . ۲. تاشا .
زمان درو برنج : بج بین .
زمان دروی شالی : ۱. شالی–درو . ۲. بینج درو .
زمان ریختن پر : تولک بردن .
زمان زایش دام : تنگ شیر بویین .
زمان شالی کاری : زمی کارما .
زمان کوتاه : ۱. چش پریک . ۲. چک سر .

زمان گذشته : ۱. دی .۲. پیش ترا ۳. اون گدرا.
زمان میان دو زایمان : فرامه .
زمانه : ۱. زمنه . ۲. زمونه .
زمان های پیش : چن گادرا .
زمانی از صبح : شه پشت .
زمخت : سنگل .
زمزمه وسخن آهسته و پیاپی : گپّه – گپّه .
زمزمه‌ی صمیمی : جیک جیک هاکردن .
زمزمه همراه آهنگ : مقام .
زمستان : ۱. زمستون . ۲. زمسون .
زمی : زمین .
زمین : ۱. زمی . ۲. سفال جار . ۳. بنه . ۴. خرابه .
زمین آب گرفته : او بیته زمین .
زمین آفتاب گیر : تابر .
زمینی که جهت انباشت زغال پیش بینی شود: زغال بول .
زمین آب خیز : او – دار – زمین .
زمین باتلاقی : ۱. جوله . ۲. لش . ۳. چغ .
زمین باریک و دراز : تنگه رئه .
زمین بایر : ۱. کرچال . ۲. لیلم . ۳. کالی . ۴. واپر . ۵. همندی اتر . ۶. خرابه .
زمین بذرافشان : تماشان .
زمین بلند : کت .
زمین به حال خود رها شده : واثر .
زمینی که برف گیر نباشد : سیابنه .
زمین بی درخت : ۱. آتر . ۲. سه آ . ۳. سا .
زمین پایینی : زمین دُمالی .
زمین کشت شده : کرکینه .
زمین پروجین : چر .

زمین پست و فرو رفته : دکتی .
زمین پشت به آفتاب : ۱. نسیم۲. نسام .
زمینی که به کشت پنبه اختصاص یابد : سمیش .
زمین پوشیده از کلوخ : کتو چال .
زمین مسطّح و هموار : همن .
زمین محصور : گردبست .
زمین خالی ازکشت و زرع: سه آ.
زمین شن زار و ماسه‌ای : وازغی .
زمین خشک : ۱. گر . ۲. خشکم .
زمین خوردن : دکتن .
زمین خورده : بنه بخرده .
زمین دایره شکل : گردکله .
زمینی که توسّط سیل رانش یابد: رش .
زمین زراعتی : ۱. زمین – زیبار . ۲. تازه آیش . ۳. تازه سیمش .
زمین سبزی‌کاری : کرده .
زمین سخت : رکم .
زمین سربالا و شیب دار : بغل کش.
زمین سفت : ۱. سلپیک . ۲. کرچ .
زمین سنگی : ۱. سنگ چکلی . ۲. سنگ رج . ۳. سنگه بیم .
زمین سیراب : بناب .
زمین شالی : ۱. کندرماز . ۲. بیجار .
زمین شالیزار قبل از کشت : ۱. اوشیبه .۲. آیش
زمین شخم زده : دکندی بکندی .
زمین شخم نخورده را شخم زدن : بور–بکنین .
زمین شنی : شنی .
زمین شیب دار : ۱. ورداشت . ۲. سرجری . ۳. تابر .
زمین صاف : ۱. هامند . ۲. تخت .
زمین صاف اطراف ده : کاله .
زمین عمیق : جمبلی .

زمین قابل راه سازی : راور–داشتن .
زمین کشت نشده : ۱. بور . ۲. کالم . ۳. تولان . ۴. کارم .
زمین کشتی : کردشا .
زمین کم عرض و طویل : کیس .
زمین گل آلود : ۱. تیل پشت . ۲. لینگ ماس .
زمین گلی : گل بست .
زمین گیر : دمدا .
زمین‌گیر شدن : ۱. بنه دکتن . ۲. کدبیین .
زمین لغزنده : قلیز .
زمین محصور : قارق .
زمین مدوّر : گردکلّه .
زمین مرطوب : چره .
زمین مسکونی : ۱. خانه – سر . ۲. چاله – چلو . ۳. کت کل . ۴. کروکتو . ۵. دبّه دوله .
زمین نمناک : ۱. لجی . ۲. چلمه خیست . ۳. شل زمین .
زمین و آسمان : رق .
زمین و زیار : زیار .
زمین هموار : ۱. لپر . ۲. دشت . ۳. همند .
زمینی برای دور زدن ورزا : هوسر.
زمینی دارای پستی و بلندی : هنّو – کلوم .
زمینی دارای کلوخ های بزرگ : واسنه واسنه .
زمینی که از همه جای آن آب خارج شود: چا ازی .
زمینی که پس از کشت رها شده باشد : اتر – تر .
زمینی که توسط آب گود شده باشد : چاکه .
زمینی که چند سال شخم نخورده باشد : بور .

زمینی با شیب رو به بالا : بندو کتل .
زمینی که یک سال پیشتر شخم خورده باشد: کیماز .
زمینی وابسته به یک چاه : چاه – سری .
زن : ۱. زنا . ۲. زن نوم .
زن آرایشگر : تاکر .
زن استاد : ۱. زن اسّا . ۲. استازن .
زناکار : زندی .
زنان : زناکون .
زنان بی شرم : فاطمه ارّه .
زنانگی : زننه گیری .
زنانه : ۱. زننه . ۲. زندنه .
زن با تجربه : آروس مار .
زن باسن درشت : مچیّله .
زن باسواد : ملاّ باجی .
زن بد کاره : فایشه .
زن برادر : ۱. برار زن . ۲. بریزن . ۳. برر – زن .
زن برادر زاده : برار زا زن .
زنبور : ۱. زر زن . ۲. ززم .۳. زرزم .
زنبور خوار : ۱. کور – ابل . ۲. کور اهل .
زنبور عسل : ۱. مغز – عسلی . ۲. سه مه . ۳. اسل مغز . ۴. ماز . ۵. عسل ماز . ۶. عسّل مهز .
زنبور وحشی : ۱. کنگلی . ۲. ورگ مهاز .
زن بی آزرم : تنباس بکنس .
زن بی حیا : ۱. بسّه قنو . ۲. بسته قنات . ۳. سلیطه . ۴. سرتاش .
زن بی شرم و جنجال برانگیز : فاطمه ارّه .
زنبیل : زمیل .
زنبیل دوتایی : چنچول .
زنجیر : ۱. خلیلی . ۲. زنجیل .

زنجیر در : رزه .
زنجیر وار : ۱. ریسه رج . ۲. ریسه کش .
زن حامله : سنگین زن .
زن حقیر : زنک .
زن حمّامی : زنستا .
زن خانه : ۱. سگ رم ده . ۲. کئی پچ.
زندان : ۱. زیندان . ۲. زنّون . ۳. زندون .
زندانی : زندونی .
زن دایی : ۱. ادائی زن. ۲.دائی زن.
زندگی : ۱. هستی . ۲. گرجی . ۳. چکت . ۴. زنه گی . ۵. حرنی .
زن دوقلو زا : دوگلی زا .
زنده : زنّه .
زنده بودن : زنه بی ئن .
زنده دل : سرشخ .
زن ذلیل : مرخا .
زن زیبا : زنی تنی .
زن شلخته : ۱. لخه . ۲. شوپیله .
زن عمو : ۱. آمی زن . ۲. عاموزن .
زن کوچک : زنک .
زنگ بزرگ : افتو .
زنگ بزرگ گردن گاو : ۱. زنگ . ۲. گوتال . ۳. تال کلی .
زنگ چهارپایان : درنگ – درینگ.
زن گرفتن : ۱. زن بوردن . ۲. زن وری .
زنگ زدن : جنگ بزوئن .
زنگ زدن فلزات : زنگ بزوئن .
زنگ زده : جنگ بزه .
زنگ سیاه : سیبا تال .
زنگ فلز : جنگ .
زنگ گردن احشام : تال .
زنگ گردن چهارپایان : زنگول .
زنگ گردن گاو : زنگ و تال .

زنگوله : ۱. زنگله . ۲. قر . ۳. زنگوئله .
زنگوله بال : بزبل تک .
زنگوله‌ی چارپا : غر .
زنگوله‌ی گاو جوان : دِلول .
زنگوله‌ی مخصوص اسب و الاغ : غرچه .
زنگوله با صدای بم : رخ – رخی .
زنگوله‌ی کوچک : ۱. تالک . ۲. قرچّه .
زنگوله ی مخصوص گاو آبستن : دله .
زن نازا : نروک .
زننده : زنا .
زن و شوهر : زن وشی .
زن و فرزند : زن و زمبیل .
زن‌ها : زنا .
زوار در رفتن : تلنگ در بوردن .
زوار در رفته : مافنگی .
زوار فلزی : درزپوش .
زاید : ۱. در بشو . ۲. درشو .
زوج گردو : کشت .
زود : ۱. أزی . ۲. زی . ۳. زید .
زود باور : زید بور .
زودتر : زی تر .
زود حمّام رفتن : شور پشت .
زود خشم : جزوک .
زود خواب : ۱. زید خاس . ۲. زو خس .
زود رس : ۱. جمندر . ۲. زید رس .
زود زود به حمّام رفتن : وگ غسل.
زود شکن : ترت .
زود گذر : حرب بدا .
زور : ۱. سمّه . ۲. قت . ۳. ضرب .
زور آزمایی : چنگ به چنگ بویین.
زور زدن : ۱. قدها کردن . ۲. چه بزوئن . ۳. تورپشتی . ۴. قت زمره . ۵. زور بزئن . ۶. زور هکاردن .

زورمند : ۱. غور – تشن . ۲. قرچماق .
زورمند بودن : غاچّاغ بیین .
زور نمایی : زور سراغ هدائن .
زوزه : ۱. ززه . ۲. کل – بکشیین . ۳. تئو . ۴. زوزه بکشین .
زوزه کشیدن : کول بکشیین .
زوزه می‌کشد : کول کشنه .
زوزه‌ی سگ : زیز .
زوزه‌ی نوعی شغال : ۱. دردکرشال . ۲. دردگیر شال .
زهار : زرپشت .
زهر : ۱. زر . ۲. زغنبوت .
زهرآگین : گزی .
زهر چشم : چش زله .
زهر چشم دیده : بترسیه چش .
زهر چشم دیده : چش بترسی .
زهر زبان : گفت .
زهر کشنده : هلاهل .
زهرمار : زرمار .
زهر مار کردن : کوفت ها کردن .
زهره : ۱. زله . ۲. زاله .
زهره ترک : ۱. زره ترکان . ۲. دل ترکان . ۳. دل هوله .
زهره ترک شدن : زله باد بدائن .
زهره داشتن : زهله داشتن .
زهی از روده‌ی گوسفند : زی .
زیاد : ۱. گرسه گرسه . ۲. تلمبار . ۳. لر .
زیاد آب نوشیدن : هورته–هورته .
زیاد بوسیدن : ماچ مالی .
زیادی جوانه : کل کل بزوئن .
زیادی حرف : ۱. بسروسّن . ۲. زوال کل هدائن .

زیاد سوختن : جزغاله بویین .
زیاد شدن : ۱. خل بویین . ۲. زکه زکا هکردن .
زیاد فهم : یخ یخی .
زیاد کردن : خل ها کردن .
زیاد گریستن : برمندوک .
زیاد لاغر بودن : لاغر کتّو .
زیاده روی : دس - درازی .
زیاده روی در غذا : بزفتی.
زیادی : ۱. زیوازی . ۲. سرک .
زیان : ۱. زیون . ۲. ضرر .
زیان آور : هورزا .
زیان دیدن : ضرر بدین .
زیان رساندن : ضرر بزان .
زیانکار : زلت .
زیبا : ۱. شم خال . ۲. درس . ۳. خشنگ . ۴. خب . ۵. خجیر . ۶. خاشگل . ۷. خاش - نما . ۸. خاجیر . ۹. او - تیکّه .
زیبا روی : ماتیکّه .
زیر : ۱. زر . ۲. بن . ۳. بلخ وبن .
زیر آبچک : ترّه می .
زیر آب رفتن : او - پری .
زیر آبکش : سلّه .
زیر آبی : ۱. شورپشت . ۲. اُ- زی . ۳. سقلی . ۴. زیروئی . ۵. وگ غسل . ۶. او - بنی . ۷. او - تهی . ۸. بن پری .
زیر آب رونک : او - تیکا .
زیر انداز : ۱. تختک . ۲. بن لا . ۳. زر - انّاز .
زیرانداز کوچک : ۱. کین تئی . ۲. تفنک .
زیر ایوان : نال بن .
زیر بار کاری نرفتن : چپلاس .
زیر باسن : کینگه بن .
زیر بغل : ۱. کش بن . ۲. بن کشه .

زیر پا : لنگ ته .
زیر پا گرفتن : کلو کو بکشیین .
زیر پایی : کنگ بنی .
زیر پوش : ۱. زیر جمه . ۲. عرق چین .
زیر پیراهن : زرجومه .
زیر تپّه : لوبن .
زیر جامه : زرجامه .
زیر چشمی : ۱. بن وری . ۲. زیر نقمی .
زیر چشمی دیدن : بن دری بشیین.
زیر چشمی نگاه کردن : اشک .
زیرچهار چوب : کداری .
زیر خاکستر : فل بن .
زیر خاکستر پخته شده :فل - پت .
زیر خاکستر گذاشتن : فل - هادائن .
زیر درخت : داربن .
زیر درخت بید : فک بن .
زیر در رویی کردن : فل - بییاردن

زیر دست و پا گرفتن : لنگ - لو - بئیتن .
زیر دم : دم بن .
زیر دندان : دندان ته .
زیر دیگی : ۱. دغ بنی . ۲. بن آییر . ۳. لوه گرگ . ۴. دق مل . ۵. بنی بنیئه . ۶. گرک . ۷.دیربنی .
زیر ران : کون ته .
زیر زمین : ۱. جیرکا . ۲. بن امّار . ۳. زیر خانه . ۴. بنکه . ۵. ته خانه .
زیر ساقه : دارکینگه .
زیر سایه‌ی دیگران زیستن : کل بن هنیشتن .
زیر سر : کل ته .

زیر سر بالایی : کتل .
زیر سری : سرندون .
زیر سقف بیرون خانه : راسّه - چاچ - په .
زیر شکم : بن اشکام .
زیر - شیروانی : ۱. تره - بن . ۲. بم بن . ۳. بام گوش . ۴. چاچه بن .
زیر ک : ۱. بلد . ۲. زیماغ . ۳. چارچش . ۴. جیرت . ۵.سییس .
زیر کار در رو : چال پشت .
زیر کتل : کاتل بن .
زیر کون : کین ته .
زیر کوه : جربن .
زیر گردنه : بندبن .
زیر گرفتن : ۱. لو بییتن . ۲. کین ته دکاردن .
زیر گل : گل بن .
زیرگلو : ۱. بلخ بن . ۲. قرت .
زیر گوشی : ۱. گوش بنی . ۲. اشتوس . ۳. بشنفته .
زیر ناف : خورد اشکم .
زیر ناودان : چاچ .
زیر نمد : لمه - لا .
زیر و بم : چم ورج .
زیر و بم کار را درآوردن : راه و چا ره بشناسیین .
زیر و رو : ۱. سره بن . ۲. اوج و موج . ۳. درو - ورو .
زیر و رو کردن : ۱. هچکلسّن . ۲. وراشون . ۳. ته سر ها کردن . ۴. دستاور . ۵. چکل پشو هدائن.
زیر و رو کردن با دست : دس - ور - هکاردن .
زیر و رو کردن دانه ها : هاورد .
زیر و رو کردن غلاّت : چال - بنی.
زیره : زیره .

زیره‌ی کوهی : ۱. اشکار - زیره . ۲. گاو - زیره .

زیگزاگ : چم و خم بزوتن .

زیگزاگ راه رفتن :شال چم بزان .

زیگزاگ راه رفتن : مارخ بوردن .

زیلو : جاجیم .

زیلوی چند تکّه : جل گلیج .

ژ

ژاکت : کشی .

ژاله : چنس .

ژرف : وننا .

ژرفا : جولی .

ژست : رخت .

ژولیده : ۱. چپ -چوله . ۲. هرخسته . ۳. بیشوس . ۴. بهلوت . ۵. دبشل . ۶. دسی خر . ۷. شندر .

س

سائیدن : بسوئیدن .

ساییده شده : هایس .

ساچمه : ساجمه .

ساحل : کناره .

ساحل دریا : ۱. دریولب . ۲. دریودیم .

ساختمان سازی (ابزار) : ۱. کپل . ۲. ته نال . ۳. واوند . ۴. دغاله . ۵. نیژده . ۶. هلا . ۷. سرباری . ۸. سراینگن . ۹. زیگال .

ساختمان شخصی : چادری .

ساختمان کوچک : افه .

ساختمانی با شیروانی چهار سویه : چار - کوم .

ساختمانی چوبی با تنه‌ی درخت : گینه .

ساختن : ۱. بساتن . ۲. بنا هاکردن . ۳. رچ ها کردن . ۴. ها کردن . ۵. درست ها کردن .

ساخته پرداخته : رچ .

ساخته شده : بسات .

ساده : ۱. خلورمه . ۲. للا.

ساده لوح : ۱. کمشی . ۲. هپلی هپو . ۳. شیر خام بخارده . ۴. لب لب مرمر . ۵. کوسم . ۶. کوری. ۷. سمچول .

ساده لوحی : سلّسی .

سار : ۱. سبته . ۲. شکرومه .

ساربان : ساروان .

سار صورتی : خاکی سار .

ساز (ابزار) : خر .

سازش داشتن : بساتن .

سازش کردن : گل .

سازش کن : بساز .

سازگار : ۱. تن ساز . ۲. چل په .

سازگاری : ساخت و پاخت .

سازگاری با بدن :تن جه هنیشتن .

سازگار شدن : ساز و باز هکاردن .

ساز مخالف زدن : یک پلی دکتن .

سازنده : تاشا .

سازی محلّی : قرنه .

ساس : ۱. انگن . ۲. موری .

ساعت : سئد .

ساعتی پیش : تاسا .

ساق : ساخ .

ساق پا : ساق .

ساق تا مچ پا : لینگه گردن .

ساقدوش : ۱. داماد پییر . ۲. زمابرار . ۳. زماپر .

ساقه‌های بازمانده‌ی غلاّت : کر-کینه .

ساقه‌هایی برای بستن کپر برنج : کربن .

ساقه‌ی آبدار : اسکنو .

ساقه‌ی اسفناج : شده .

ساقه‌ی اصلی پیچک : مارین .

ساقه‌ی باز مانده پس از درو :سپا .

ساقه‌ی برنج : آلم .

ساقه‌ی تاک : مل .

ساقه‌ی تاک : انگور مل .

ساقه‌ی تمشک : ۱. تمشون لم . ۲. تمش لم .

ساقه‌ی جوان : تازه بوله .

ساقه‌ی جوان درخت که از پایه‌ی آن بروید : رخ .

ساقه‌ی جو نارس : حصیل .

ساقه‌ی خربزه : ۱. خرمزه - لو . ۲. لو .

ساقه‌ی خزنده خیار : خیارلو .

ساقه‌ی خشک : توتله .

ساقه‌ی خشک برنج : سفال .

ساقه‌ی خشک برنج : ازبیل .

ساقه‌ی خیار : ۱. خیار لو . ۲. خیار پل .

ساقه‌ی درو شده‌ی غلات : کمل دسته .

ساقه‌ی غیرقابل استفاده‌ی سیر : سیرچوتل .

ساقه‌ی گندم : گندم سفال .

ساقه‌ی گندم و جو : ۱. بازلیله . ۲. بازوره .

ساقه‌ی نشا را دور ریختن : ال - پرشنی .

ساقه‌ی پوسیده : لاپینگ .

ساکت : ۱. بیستا . ۲. خف . ۳. بی دم در خاد . ۴. بی چک چمر .
ساکت باش : هلخ مان .
ساکت بودن : جیک نزوئن .
ساکت شدن : ۱. تم بزوئن . ۲. بستابوئن .
ساکت شو : تم هازن .
ساکت کردن : تماز نسّن .
ساکنان جنوب البرز : ۱. کامشی . ۲. کومشی .
سال : ۱. سول . ۲. روزگار .
سال آینده : دگرس .
سالار : ۱. تینگ نر . ۲. سلار . ۳. تیب نر .
سال پرباران : شوری .
سال دیگر : ۱. درس . ۲. سال دگه.
سالم : ۱. خی جیره . ۲. خار . ۳. بی غنج .
سالم و درست : چارپاشنه .
سال نو : نوسال .
سال های پیش : چن سالا .
سامان : سامن .
سامان دادن : تابه تا .
سایه : ۱. نسام . ۲.ساینه . ۳. سیانه.
سایه‌بان : ۱. سرسایه . ۲. سایه وان . ۳. لـله بند .
سایه گیر : ۱. سای دیم . ۲. نسون .
سایه‌ی اشیا در نور ماه : ماهکل .
سایه‌ی کسی : ساینا .
ساییدن : ۱. سوبتین . ۲. سابسن . ۳. سییدن . ۴. بسئیدن . ۵. بسوستن . ۶. بسفتن . ۷. بوسّن.
ساییدن دندان به هم : دندن کروچه .
ساییده : ۱. یتوسه . ۲. بسابسه . ۳. لورده .
ساییده شدن سم اسب : کف بویین.
ساییده شده : سوسه .
سبب : علّت .
سبد : ۱. سبت . ۲. چپّین . ۳. چپی .
سبد پارچه‌ای : بالینگن .
سبد چوبی : ۱. کباره . ۲. لـله .
سبد گشاد : چلک .
سبد مرغ : کرکه - چپی .
سبز : ۱. کئو هلی . ۲. سز قرت . ۳. سوز .
سبز تند : سوز - چلم .
سبز سبز : ۱. سز مرت . ۲. سبزه جنگل .
سبز قبا : ۱. مقز خار . ۲. کرکلا . ۳. رنگ رج .
سبز نشدن محصول : تیل پت .
سبزه : ۱. جوجوئک . ۲. سزه .
سبزی : ۱. سوزی . ۲. دجاب .
سبزی پلو : سوزی - پلا .
سبزیجات : سک سوزی .
سبزی خوردن : ۱. سزی خاردن . ۲. سوزخاری .
سبزی زار : سوزی -جار .
سبزی شاهی : ۱. ترتیزک .۲. فنی سوزنک .
سبزی صحرایی : ۱. سیاوشون . ۲. تّره - وشی .
سبزی غذایی : تتیکا .
سبزی کاری : سوزی - کاری .
سبزی کوهی : ۱. کوسبزی . ۲. کو واش .
سبزی وحشی : زولنگ .
سبک : ۱. سوک . ۲. سبیک .
سبک ایستادن : سوک - هر سا .
سبک سر : هر - هروک .
سبک سری : تر هدائن .
سبک سنگین کردن : چاو - سار .
سبک عقل : خل .
سبک کردن : وغرده بوردن .
سبک مغز : ۱. شفت چم . ۲. شفت الی .
سبک و سنگین کردن : سبوک سنگین هاکردن .
سبوس : سوس .
سبوس برنج : ۱. دانه سس . ۲. انگرتا . ۳. پنجه سس . ۴. اوج .
سبوس گندم : گندم سس .
سبوی آب : تنگو .
سبوی پلاستیکی : ۱. تنگی - تنگو . ۲. تنگ .
سبیل : ۱. لوشه پشت . ۲. سبل . ۳. بریت .
سپاس : ۱. شوکر . ۲. آلیش .
سپردن : ۱. اسپاردن . ۲. بسپردن . ۳. بسپارسن . ۴. اسفارش .
سپری کردن : گازران هاکردن .
سپند : اسفن .
سپهسالار : سری سره .
سپیدار : ۱. اسفیدار .۲. اسبه دار
سپیده زدن : روشنی بنه کتن .
سپیده‌ی سحر : تلخه سوب سر .
ستاره : اساره .
ستاره صبحگاهی : روجا .
ستاره‌ی پروین : شیشک ترازی .
ستاره‌ی زهره : سارون کاش .
ستبری : گاندی .
ستون : ۱. توکه . ۲. ستون . ۳. لاپی دار . ۴. چنگوم .
ستون بنا : ۱. شاتیر . ۲. سرتیر . ۳. اشکمیر .
ستون طبیعی روی دامنه کوه ها : دب خنه .
ستون زیر بام : ورکانده .
ستون سقف : گت - گانده .

ستون فقرات : ۱. مین تنبور . ۲. مرزکمر . ۳. ستون کمر.۴. تیره .
ستون کومه : تلار چو .
ستونی که مانع ریزش ساختمان شود : شم .
ستوه : ستو .
ستیز کردن : بجنگیین .
سجاده : جانماز .
سحر : ۱. تلاونگ. ۲. خروس وانگ.
سحر خوانی : سرخانی .
سحر خیز : بلبل خو .
سحر گاه : بنی سر .
سحر نمودن : جادوهاکردن .
سخاوات داشتن : تش گر بی ئن .
سخت : ۱. قایم . ۲. چکل . ۳. زیل.
سخت ادراری : تب تبی .
سخت تن دریایی : ستاره .
سخت شنوا : ۱. کرغول . ۲. سخت اشنو .
سخت گرفتن : دار بدائن .
سختی : زار بلا .
سختی روزگار : سیباغه .
سخن : ۱. تتک . ۲. سود . ۳. گپ .
سخنان بیهوده گفتن : چرت و پرت بئوتن .
سخنان تند : چکَوشی .
سخنان نامفهوم : قرولند .
سخن بگو : ۱. بسراب . ۲. بسرو .
سخن بیهوده : ۱. گاره گاره . ۲. هوا - بزئن . ۳. گتره .
سخن چینی : چخلی .
سخن چینی کردن : ۱. دجا بجا بئوتن . ۲. چوب پیش هدائن .
سخن در گوشی : ۱. چیغاچ . ۲. گوش - مجی . ۳. گوش کش .
سخن گفتن : ۱. حرف بزائن . ۲. حرف بزوئن .

سخن گفتن از سرمستی و شور جوانی : کل گب .
سخن گفتن در گوشی : گوش گوشی بئوتن .
سخن مسخره گفتن : لن - ترانی - بئتن .
سخنور : دو نای زرّین کتاره .
سد : ۱. بند . ۲. بس .
سر خورد : قلیزک .
سر آسیاب : دنگ سر .
سر آمدن حوصله : دل سر بموئن .
سر اجاق : کله سری .
سرازیر : ۱. سر جر . ۲. سرازر .
سرازیر شدن : سر - جر - بویین .
سرازیری : ۱. سراجیری . ۲. سرازری .
سرازیری کم شیب : بنازه .
سرازیری کوه : کشن .
سر استخوان گاو و گوسفند : سر زنگ .
سراسیمه : هر وشت .
سراشیبی : تجه .
سراشیبی تّپه : بغله .
سراشیبی تند : ۱. تابر . ۲. تنده . ۳. سراغ .
سرانجام : آخر .
سرای موقتی : مالنگا .
سر ایوان : ۱. مدرو- سر . ۲. نال - سر . ۳. سکو سر . ۴. کناسر . ۵. خرند سر .
سرب : ۱. سلب . ۲. سرب .
سربازی : ۱. اجباری . ۲. مشق .
سر بالا : سر در مه .
سربالایی : ۱. بای لای . ۲. سر جوری . ۳. سر بالیائی . ۴. سینه کش . ۵. کوتل کش .
سربالایی ناهموار : ولشت .

سربرهنه : ۱. کلّه سلاب . ۲. سربرینه . ۳. سرسلاب .
سر بریده : سر - بوری .
سربسته : سردوس .
سربند : ۱. کل بندی . ۲. سرون . ۳. مندل .
سربه زیر افکن : سر جر اینگه .
سربه سر : ۱. چوخه چوخه ها کردن . ۲. همسنگ . ۳. بیرابیر .
سربه سر گذاشتن : ۱. لوچو . ۲. دستان بوتن . ۳. سربه سر بیشتن . ۴. گتاره .
سر به سر مگذار : نه په لج .
سر به هوا : قرقی .
سربی : سلبی .
سر بیرون آوردن دانه از غلاف : تب تب .
سربی مو و کچل: ساتریک .
سرپا : ۱. لنگ سر . ۲. راسنده . ۳. چک سر .
سر پا تکیه دادن : هورا - شتن .
سر پا تکیه داده : هیرا شت .
سر پا کردن : ۱. بهوشتن . ۲. پیاردن .
سر پا کردن بچه : هداشتن .
سر پا گرفتن : لنگ - بیتن .
سرپایی انجام دادن : دس -سری.
سرپرست : ۱. سرارم . ۲. ران .
سرپرست بزرگان : دئیجه مرد .
سرپناهی در آغل : ول چفت .
سرپوش : ۱. سرزن . ۲. دی - سر . ۳. تخته .
سرپوش دیگ : ۱. سر- پوش . ۲. لوه سرزن .
سرپوش قلم : قلم - سر - زن .
سر پهلوان : سرپلوان .
سرتاپا : تنایه .

سرتاس : سک .
سرج : سجرو .
سرجهازی : سندوق سری .
سر چرخاندن : سر بگر دیین .
سر چوپان : ۱. سر گالش . ۲. سر مختاباد .
سر چیزی راهم آوردن : تپ و لب هکاردن .
سر حال : ۱. کوک . ۲. گرچ . ۳. ملنگ . ۴. سرکف . ۵. شوخ و شنگ . ۶. قرق .
سر حا ل آمدن : ۱. حال بموئن . ۲. میزان – بیین .
سر حال بودن : ۱. میزان – بیین . ۲. نفس ورابیین .
سرحال شدن : ۱. کوک بیئن . ۲. غاچاغ .
سرخ : ۱. سرخ . ۲. سرخ – تش . ۳. آل .
سرخاب : سرخاب .
سرخدار : سرخه دار .
سرخرمن : جینگا سر .
سرخس : ۱. بزممیج . ۲. چماز .
سر خس زار : چماز کتی .
سرخ شدن : ۱. گال هدائن . ۲. گال دنگوئن .
سرخ کردن : ۱. سرخ – هاکردن . ۲. بویشتن . ۳. بویجن . ۴. بری هادائن .
سرخ کردنی : غرمزی .
سر خود : خدسری .
سرخور : کلّه خار .
سر خوردن : ۱. غلیز – هایتن . ۲. دخیشتن . ۳. هقلیشتن . ۴. خز بخاردن .
سر خورده : هخلیشت .
سرخ و سفید : شیر مست .
سرخوش بودن : شستک بیاردن .
سر خیار : گازی .
سرد : ۱. بچا . ۲. خنک . ۳. سرد .
سرداب : ۱. لش . ۲. سردابه .
سردادن : خز هدائن .
سرد-خنک : خنک .
سردر : در اسمون .
سر در آوردن : ۱. در بوردن . ۲. جیگ و ماجیک .
سردر آوردن از راز کسی : جیکّ در بیاردن .
سردراز : دروش کله .
سردرد : نزله .
سردرد گرفتن : سرسام بئیتن .
سردرگم : ۱. دپلت . ۲. هرک بویئن . ۳. سه پک بپرسن . ۴. کلفه . ۵. کاله .
سردرگم بودن : ۱. سه پک بپرسن . ۲. کینگه چرخ هیتن .
سر درگم شدن : ۱. دپلت بویئن . ۲. کاله بویین .
سردرگم کردن : در – بیاردن .
سردروازه : دروازه سر .
سردسته‌ی موزیک : مزقانچی .
سرد شدن : ۱. بچابین . ۲. یخ ها کردن . ۳. چاسن .
سر دواندن : ۱. سر بتا جانیین . ۲. سر بدوانیین . ۳. اله – بله .
سردی : چئیشی .
سرراه : راسر .
سر رسیدن : دله دکتن .
سر رشته نداشتن در امور : دار دنییه .
سر رفتن حوصله : ۱. تنگ بیموئن . ۲. تنگ بموئن . ۳. جان به سر بویین . ۴. هریسه .
سررفتن غذا : غال بروزئن .
سررفتن غذا در اثر جوشیدن : سر – بوردن .
سر ریز کردن : ۱. سرها وشستن . ۲. شور . ۳. لت بخاردن . ۴. چیک . ۵. سرهکلین . ۶. سرشور هاکردن .
سرریز کردن آب از ظرف : ۱. سراشوین . ۲. لپر بزوئن .
سرزانو : زوندی کانده .
سرزبانی : ۱. تک لو . ۲. زوانی سر . ۳. زوون – تکی .
سرزمین : ۱. زمین سر . ۲. چم . ۳. لزمی . ۴. دیار . ۵. ترس.۶. بیم.
سرزنش : ۱. سر تو . ۲. سراکو . ۳. غاتو . ۴. سرکوفت . ۵. توپ تشر . ۶. اشکم لغد .
سرزنش کردن : ۱. سر تو هاکردن . ۲. منّت – هاکردن . ۳. تشر تشور هاکردن . ۴. منّد دلالد هکاردن .
سرزنش کننده : سراکو کر .
سر سبز : سوز–سرین .
سر سخت : ۱. جک . ۲. جفت جمبال . ۳. چکه .
سرسره بازی : خزه .
سرسری : ۱. قلیز . ۲. لیس بویین . ۳. لزنه . ۴. سرسبی . ۵. خز خزانی .
سرسری انجام دادن : چش بندی هاکردن .
سرسری وجین کردن : کلم – کوپر – هکاردن .
سرسکو : ۱. رفاق سر . ۲. رواغ .
سرسنگینی : سرک بنک .
سرسنگینی کردن : سرک دمک هاکردن .
سر شاخ شدن : ۱. کله بردن . ۲.

دس براس بویین . ۳. تن دکتن.
سر شاخه : ۱. چوچل . ۲. چل و چو . ۳. هال . ۴. کل و پل . ۵. تیین تو .
سر شاخه‌ی درخت : جغز .
سر شاخه شکسته شده : اشکه .
سر شاخه‌های درخت : شکه .
سرشاخه‌های درخت خشک : خشک کل .
سرشاخه‌ی در هم : گرجینگ .
سرشاخه‌ی قطع شده درخت : دارکل .
سرشار شدن : هلاکن بویین .
سر شب : سرشو .
سرشت : ۱. تانه وافه . ۲. تو . ۳. سل . ۴. زاد .
سرشکن : ۱. سر اشکن . ۲. میین خرج .
سرشکن کردن : سرشن هاکردن .
سرشناس : روشناس .
سرشیار : کله سر .
سرشیر : ۱. شیر کف . ۲. غیماغ . ۳. تو .
سر شیر سرد : چاشیر سر .
سرعت : ۱. تندی . ۲. تش .
سرعت بده : توش هاده .
سرعت در حرکت : دوک .
سرعت گرفتن : نشا در کاردن .
سرفه : ۱. کلش . ۲. سلفه . ۳. کل کل .
سرفه کردن : گلی خوشت .
سرفه کردن مرغ: تخوک بکشیین .
سرفه‌ی گوسفند : ۱. افه. ۲.سراجه .
سرقبر : قور سر .
سرقضیه‌ای را هم آوردن : ۱. خد هده هاکردن . ۲. خات – خاتی ها کردن .

سر قلیان : چلک .
سر کارگر : سر مزدور .
سرکج : ول سر .
سرکش : ۱. نر جانکا . ۲. لویز . ۳. یپور . ۴. کلّه غرت . ۵. چموک . ۶. خشک سر . ۷. بدسر .
سرکشی : سر بزئن .
سرکشی آب راه‌های شالیزار : بره سری .
سرکشیدن آب : هورت .
سرکشی روزانه به شالی زار : سرکشی .
سرکشی کردن : ۱. قتو بزوئن . ۲. سرک بزوئن . ۳. کینگ بزوئن . ۴. کلّه تو .
سرک کشیدن : ۱. تال لی . ۲. کلّه – کشکوک . ۳. کلّه دلا هکاردن . ۴. تی کاک . ۵. اشاک ها کردن . ۶.اتا هاکردن .
سرکوب کردن : اشکنین .
سرکوچه : کوچه سر .
سرکه : سرکه .
سرکه ریختن : سرکه دشینین .
سرکه‌ی انجیر : انجیل – او .
سرکیسه کردن : بچاپسن .
سرگذر : گازر سر .
سرگردان : ۱. مچل . ۲. کله بیک . ۳. تیم تار .
سرگردانی : گیج – گیجی .
سرگرم : وورورک .
سرگرم شدن : هاقل باقل ها کردن.
سرگرم کردن : رخشند .
سرگرمی : ۱. سر– بندی . ۲. کی .
سرگشتگی : ۱. سر- چرخ – کین – چرخ . ۲. ارجون .
سرگیجه داشتن : سر- چرخ .

سرگین : ککلا .
سرگین سگ : سک سیی .
سرگین گاو : ۱. تپله . ۲. گوگی
سرگین گوسفند : ۱. شله . ۲. سندن .
سرما : ۱. سرما . ۲. سردی . ۳. زم .
سرما خوردگی : ۱. سرما بخاردی . ۲. چاده گیری . ۳. چایمون .
سرما خوردگی چهار پایان : کتو .
سرما خوردن : ۱. سرما بخاردن . ۲. چاسن .
سرماداشتن : سخ داشتن .
سرما زده : ۱. کئوتریک. ۲. چپی بز.
سرماست : ماست سر .
سرمای شدید : ۱. سوز .۲. نسریک.
سرمایه : ۱. مایه تله . ۲. داشت .
سرمایه دار : ۱. کمبل . ۲. مالدار .
سرمایه‌ی اولیه : دس –مایه .
سرمایی : ۱. لاغر . ۲. سرما ترس .
سرمه : سرمه .
سرنخ : سرکلاف .
سرنوشت : ۱. بخش. ۲. سرنویشت.
سرنهر : بنگا .
سرو : ۱. سور . ۲. سر .
سروته : ۱. سرکین . ۲. سربن .
سروته بهم آوردن : چخس پخس هاکردن .
سروته شدن : ۱. گی به گلی – بویین . ۲. سرته کین ته .
سرو جنگلی : سرو – دار .
سرور : مار .
سر وزبان دار : زوان دار .
سر و زبان داشتن : زوان داشتن .
سر و سامان دادن : رچ هاکردن .
سر شاخه‌ی درختان : پروپوک .
سر و شانه : سر و کول .
سرو صدا : ۱. زرت و زورت . ۲.

قشقرق . ۳. زیغ و ویغ . ۴. شول . ۵. شقر شقر . ۶. غال – غاله . ۷. شندوشون . ۸. ونگ وا . ۹. وغه وغه . ۱۰. دنگ ودونگ .
سر و صدا : ۱. شر شر . ۲. و ونگ و وا . ۳. جغ و جغ .
سرو صدادر آوردن : جیر و جیر در بیاوردن .
سر و صدا کردن : ۱. کل کل – هاکردن . ۲. کول بئیتن .
سر و صدا کردن گاو : ا – ا ها کردن .
سر و صدا نکن : نسرو .
سر وصدای حیوان : قرن .
سر و صدای زیاد : بلم بجر .
سر وصدای غیر معمول : ۱. الم – اشر . ۲. الم – شنگه .
سر و صدای ناقوس : قرک .
سروفرق : کله کوتی .
سر و کله زدن : هکن نکن .
سرو وضع : سرو ور .
سرهم آمدن : هدی بردن .
سرهم بندی کردن : ۱. چکسن پکسن هکردن . ۲. هپل چپل ها کردن .
سرهم کردن : ماس مالی هاکردن .
سریشم : ۱. سرشت . ۲. سرش .
سریع : ۱. جخت . ۲. سرمه قریچ . ۳. هله .
سریع بریدن : شب هدائن .
سرین : سمبله .
سرین بزرگ : خش موس .
سرین و کفل : کون کلیمه .
سست : ۱. امال . ۲. لس . ۳. شل . ۴. هاسیس . ۵. هیتک هدا . ۶. هتک بند . ۷. سس . ۸. فال . ۹. تغ ولغ . ۱۰. دنگی مجاز .

سست بنیان : بی پا .
سست بودن : تس بن داشتن .
سست شدن : ۱. سست بویین . ۲. خل هادائن .
سست عقیده : زکان .
سست عنصر : ۱. دلوپا . ۲. سنگین – لنگ .
سستی : فتور .
سطح تپّه‌ی بزرگی که دارای شیب تند باشد : خاس .
سطح زمین : هی نن شیر .
سطل : بدره .
سطل و پیمانه : چلک .
سطل چاه : چلو شور .
سفارش : دسپر بسپر .
سفارش کردن : ۱. اسفارش ها کردن . ۲. بسپرسّن .
سفارش کن : ۱. بسپر . ۲. بسپار .
سفارش و تأکید : سفارش انترش .
سقّاک : مغن .
سفال : سفال .
سفال شکسته : ۱. کلاتی . ۲. بشکسته – سفال . ۳. خلات .
سفت : ۱. تنگ تیر . ۲. کوچک . ۳. سف . ۴. سنّه . ۵. سلپیک . ۶ قیج قیج . ۷. کوچک . ۸. قارق . ۹. چغرمه .
سفت شدن : بسرسن .
سفت شدن بدن : قارق بویین .
سفت شدن پستان : میه .
سفت شدن مقعد : شقاق .
سفت شده : ماکله .
سفت کردن : ۱. زیل هکاردن . ۲. تنگ هاکردن .
سفت و به هم چسبیده : جوش .
سفت و شل کردن : تنگ و لس هاکردن .

سفره : سفره .
سفره‌ی پارچه‌ای : ۱. چادر شب . ۲. لاون . ۳. او زار .
سفره مار : ۱. نقالّو . ۲. لوس . ۳. کندیل .
سفره نان : نون سفره .
سفلیس : ۱. کوفت . ۲. آتشک .
سفید : ۱. کاچّه . ۲. اسبه ورف . ۳. اسپه . ۴. اسفه . ۵. اسبه . ۶ . ۷. اسپی . ۸. اسپید . ۹. روشور .
سفیدآب : گال سرشور .
سفید چهره : اسبه – روشن .
سفید خالص : اسپید جیک .
سفید رنگ پریده : کاس .
سفید رو : سفید مهی .
سفید شدن درختان با برف : هاله – بیج .
سفید کردن مس : قلی هاکردن .
سفیدی : اسپه – ئی .
سقانک : او – چلّیک .
سق سیاه : چش هاکردن .
سقف : ۱. سف . ۲. سرناک .
سقف بیرون در اتاق : اوایر .
سقف دهان : ۱. کاند . ۲. کان . ۳. ناک .
سقف کوبی : سف بزئن .
سقف گل‌اندوز : گل گویی .
سقف گل مالی شده : گل دار .
سقف و دیوار گل اندود : ۱. گل بوم . ۲. گل انّو .
سقلمه زدن : ۱. قلّه بزوئن . ۲. سقالمه زدن .
سقوط کرده: ۱. جردکت. ۲. بکت .
سکته کردن : دغ هکاردن .
سکندری : ۱. تیخ . ۲. تپّق . ۳. کلّه مغزی . ۴. سرتب . ۵. سرتیخ .
سکندری خوردن : تلپّاس .

برخی مظاهر طبیعی و کشاورزی



خال سِره



دارکوفا



اپرتس



اوشرشر



انون



سلوزه

برخی ادوات زینتی و صنایع دستی



توره



چوسنّخ



پاتوه



روکت



خفتی- گردنی

برخی ادوات زینتی و صنایع دستی



پاتو



گردنی- خفتنی



جاجیم



خارجین



کلی



نخشین دار روکت



کلی

برخی مظاهر طبیعی و کشاورزی


بینجستون


لته


تی تی کاک


آیش


پتکی


شالی جار


بینج جار

سکندری خوردن اسب : دکو – بوردن .
سکندری رفته : تکه بیارده .
سکنی گزیدن : بنه هایتن .
سکّو : ۱. رفک . ۲. کش په جان . ۳. نال پشت . ۴. نال . ۵. کندا .
سکوت : ۱. جق تش هدائن . ۲. دم –دمه – غول . ۳. بیستایی .
سکّوی جلوی در : درکنّه .
سکّوی جلوی ساختمان : پیش مدرو .
سکّوی خانه : کش میجان .
سکّوی کنار دروازه : ته تیک .
سکّوی کنار دیوار : باری .
سکّوی کنار رودخانه : اگزان .
سکّوی کنار نهر : ۱. اُ – گیزن . ۲. کال . ۳. کنار .
سکّوی کنار نهرها و رودخانه‌ها : اُدرجان .
سکّوی کوچک : ۱. سکوچه . ۲. قارم .
سکّه : سکّه .
سکّه زنگ زده : جنگ بزه پول .
سکّه‌ی مسی : پیل سیو .
سگ : سک .
سگ بان : سگ وان .
سگ دم بریده : کال دم .
سگ زاده که توهینی است: تخم سگ .
سگ شاشو : کشترسک .
سگ شکاری : تولّه .
سگ کوچک : کور – پس – پسی.
سگ گلّه : ۱. چپّون سگ.۲. چنبل .
سگ گیرنده : گیرا سگ .
سگ مادّه : ۱. دل مله . ۲. ملی . ۳. مله .
سگ نر : کله .
سگ ول گرد : ۱. چلکی سگ . ۲. دلیگ سگ . ۳. ول سگ . ۴. یافتی سگ . ۵. دله سگی . ۶. وله سگ .
سگ هار : تکله .
سگی به رنگ سیاه : کلاچ سگ .
سگی که بی دلیل پارس کند : هرزه لو .
سگی که دو خال سیاه بالای چشمش باشد: چارچش سگ .
سلامت کامل : اسکت .
سلانه سلانه : ۱. دلنگ وسلنگ . ۲. هاکنک – بالنگ .
سلسله جبال : لوپی .
سلطان : سلطان .
سلیطه : اسما .
سلیقه : ۱. سلقه . ۲. جیک .
سم : سم .
سماق : سماق .
سماور : ۱. سمبار . ۲. سماوار . ۳. سموار .
سمبه‌ی تفنگ : ۱. سمّه .۲. کوس .
سمپاش : سم زن .
سمت : ۱. اقر . ۲. دیم . ۳. تی . ۴. وری .
سمت پایین : ۱. بنه ور . ۲. بنه په . ۳. بنه فر .
سمت راست راه : راسته پشت .
سم تراش : سم تراش .
سم تراشی (ابزار) : سم بر .
سمت غرب : دریا .
سمت و جهت : وار .
سمج : ۱. بدلج . ۲. بدپله . ۳. چوچک . ۴. دمباله کش . ۵. نچوک . ۶. گردن دکت . ۷. هکت . ۸. دس به دین .
سمج شدن : ۱. سه مخ بویین . ۲. مخ بویین . ۳. لج بیتن .
سمّ شته : سمّ نفتک .
سّم علف کش : علف کاش .
سمنو : سمنی .
سمور : ۱. دله . ۲. سمبورو .
سمورآبی : شنگ .
سمور جنگلی : سمبوره زرد .
سمّی : سی .
سن : ۱. سند . ۲. سن .
سنباده : سمباته .
سنبه : سمبه .
سنبه‌ی تفنگ : چمبه .
سنجاب : ۱. آشنک . ۲. اشینک – گل .
سنجاب درختی : درامیش .
سنجاق ته‌گرد : سنجاق کون گره .
سنجاق سر : ۱. سرسسکه . ۲. سوسکه .
سنجاق قفلی : قزن قلفی .
سنجاقک : ۱. باز . ۲. بلبلی . ۳. جرجر . ۴. للم باز . ۵. شاباز .
سنجد : ۱. موس – تنگ – کن . ۲. سنجد .
سنجش کن : وراورد – هاکن .
سنجیدن : ۱. ور ورد هکاردن . ۲. بسنجسّن . ۳. بسنجندیین . ۴. سنجیین . ۵. ور اورهکاردن .
سنداصلی : بن چاق .
سندان : ۱. سنّن . ۲. سندن .
سنگ : سی .
سنگ آسمانی : خشت آسمونی .
سنگ آسیاب : اسیو – سنگ .
سنگ اندازی : کلا – گردیک – هدائن .
سنگ بزرگ : ۱. کتو . ۲. کر . ۳. خراس .

سنگ پرک : کرسنگ .
سنگ پشت : کوز .
سنگ پهن : لپّر .
سنگ تب بر : شادمره .
سنگ چاقو تیزکنی : سو – سنگ.
سنگ چخماق : تش پولا سنگ .
سنگ چین : سنگرج .
سنگ چین راهنما : ۱. چیل . ۲. قلاسنگ . ۳. کرچ .
سنگ دان : ۱. جینک . ۲. سینگانه . ۳. هسینگنه . ۴. دل چنیک . ۵. خسینگ . ۶. خسین گنه .
سنگ درشت : گراول .
سنگ تیر و کمان : ۱. جازن . ۲. سنگی سه .
سنگ دل : گو دل .
سنگ ریزه : ۱. ریق . ۲. سنگاره .
سنگ زیر آسیاب : ته سنگ .
سنگ زیرین آسیاب : ۱. بن سنگ . ۲. بنه سنگ .
سنگ سوهان : سوسنگ .
سنگ قبر : نشان .
سنگ کبود : کئوسنگ .
سنگلاخ : سنگ چکلی .
سنگ لایه به لایه : رف – رفی – سنگ .
سنگ نخ ریسی : چل سنگ .
سنگ نمک : نمک لیسه .
سنگ یا چوب لحد : هاچین .
سنگی برای نشستن و استراحت : چام زن سنگی .
سنگین : مشتال .
سنگین شده در اثر جذب آب : شتال بیّن .
سنّی : عمری .
سو : یال .
سوا : جدا .

سوار برشانه : قلندوش .
سوار کردن : سیب ها کردن .
سواری سه نفره : سه کپّلی .
سواری گرفتن : کولّی .
سواری یک نفره : یک کپّلی .
سو استفاده : رم بکشین .
سوا شده : بجی .
سؤال : ساآل .
سؤال کن : چک هاکن .
سؤال کن : هاپرس .
سوپ : شله .
سوت با دهان : شیشم .
سوت با کف دست : دلی پوک .
سوت زدن : ۱. شپل بزوئن . ۲. شیشم بکشیین . ۳. دس پوشه . ۴. هوشک بکشیین .
سوت زدن با دست : دس شیشم .
سوت سوتک : بلبلک .
سوتک : فس فسی .
سوختگی : ۱. سوت . ۲. سوتی .
سوختگی شدید : ۱. کریره . ۲. ولیز . ۳. جلیز . ۴. جیزماغ .جزبیتن . ۶. جرسوت . ۷.ججلیس . ۸. جزریک .
سوختن : ۱. جزهایتن . ۲. خشکه سوت . ۳. بوشتن . ۴. بسختن . ۵. سبر .
سوختن از گرما : خاشکه – سوت.
سوخته : ۱. سوته . ۲. زنگاله . ۳. بسخته . ۴. بسوت . ۵. ارغدال .
سوخته شده : بسوتی .
سوختی : بسوتی .
سود : ۱. بره . ۲. سرف . ۳. کاره . ۴. خر . ۵. صرفه .
سودا : سودا .
سودائی : قول بیّه .
سوداگر : چچی .

سود داشتن چیزی : صرفه داشتن .
سوراخ رودخانه : لاخ .
سوراخ : ۱. تالی لی . ۲. سولاخ . ۳. ویهیر . ۴. غارچکل . ۵. لوک . ۶. مغ . ۷. ره . ۸. چلشک .
سوراخ آسیاب : ارسیو – لی .
سوراخ به جای پنجره : درچّه .
سوراخ بینی : ونی کالک .
سوراخ پای تنور : ۱. ورا . ۲. برنه .
سوراخ ته تنور : ره – بره .
سوراخ چرم جهت بند :یجن بزن .
سوراخ در کرت : بن غل .
سوراخ دفع ادرار گهواره : گره لـله .
سوراخ دل کوه : کهل .
سوراخ زمین : لجم سولاخ .
سوراخ زیر تنور : بره – را .
سوراخ سمبه : ۱. سمبه سولاخ . ۲. سولاخ – سمبه .
سوراخ – سوراخ : ۱. ویهیر ویهیر . ۲. سوراخ – روجین .
سوراخ شانه بافندگی : قیوه .
سوراخ شدن آسیاب : گلی بیّن ارسیو .
سوراخ شدن پارچه : هاسیس .
سوراخ شدن کوه : درغاله بویین .
سوراخ قلیان : سیب .
سوراخ کردن : ۱. آجه . ۲. قومیر . ۳. مئاهکاردن . ۴. وهرهاکردن . ۵. هش–درهکاردن .
سوراخ کندوی عسل در خمیدگی درخت : زنج .
سوراخ کوچک : ۱. قارّو . ۲. سوراخ – چه . ۳. سولاخه .
سوراخ کوه : ورگه .
سوراخ های درخت : زنج .
سوراخی در طویله : زور وهر .

سور چراندن : ۱. سوبچارندیین . ۲. سور–بچاردانیین .
سورچرانی : ۱. دچربچر . ۲. بخاربخار .
سوروعیش : چرچر .
سوزاندن : ۱. بسوجانیّین . ۲. بسوزاندن . ۳. بسوزانیین . ۴. بسوزنیین . ۵. بسوزندیین . ۶ سوجاندن .
سوزاندن تنور : بوشندن .
سوزدل : دل ناره .
سوزش : ۱. سوزه . ۲. بیته بنه .
سوزش آوردن : تو بییاردن .
سوزش اعضای بدن : ته بالا .
سوزش زخم : ترخونش .
سوزن : ۱. در زمان . ۲. در زن .
سوزن ته گرد : منجق .
سوزن درشت : تمنه .
سوزنده : تیز .
سوز و درد : سوزه – وریجه .
سوز و سرما : ۱. او زر . ۲. اورز .
سوسک : ۱. بتّو . ۲. تسوک . ۳. سسریک . ۴. سیس .
سوسک بدبو : بوپتال .
سوسک سرگین بر : ۱. زورگاردن . ۲. تسمبو . ۳. تسم بکّا .
سوسک سرگین غلتان : گا گندله کنک .
سوسک سیاه : سیولیشه .
سوسمار : ۱. جیجار . ۲. سسمر . ۳. مچکئل . ۴. ماچکل .
سوسوزدن : بل بل .
سوسو زدن چشم در تاریکی : زنگو زنگو .
سوسویه زدن : زنکلوگ .
سوسه : چوچین پیش هادائن .
سوسه آمدن : ۱. چوچین پیش هدائن. ۲. تش پیش هدائن . ۳. چاغالی .
سوغات : ۱. سغات . ۲. خاچّی . ۳. دسّیج .
سوغاتی : سروسوغات .
سوغاتی خریدن : سرسغات هکاردن .
سو کردن : بن دوسّن .
سوّم : ۱. سیم . ۲. سیمی .
سو هاضمه : دنیشت .
سوهان : ۱. سنگ سو . ۲. سوان . ۳. سائن . ۴. سهان . ۵. سهن .
سوهان تیغ سلمانی : سنگ شه .
سوهان زدن : ۱. سنگ بزوئن . ۲. سوبئیتن .
سوهان کردن : سهن هکاردن .
سوی : وری .
سوی هم : هدی .
سه برابر : سه بالونه .
سه پایه : خرک .
سه پایه فلزی : ۱. دزنون . ۲. سلینگه . ۳. دیزندون .
سه پرز : سه شوئه .
سه پهلو : سه سوک .
سه تا : سیان .
سه ترک : سه پشتی .
سه روز بعد : ۱. نیرا . ۲. سه چلّه .
سهره‌ی نوک بزرگ : هلی اشکنک .
سه قلو : ۱. سه قالی. ۲. سه چملبی.
سه کنج : سه کانجی .
سه گام : سه پک .
سه گوش : ۱. سه گوش . ۲. سه سی .
سهل انگار : کاهل .
سهل انگاری : ۱. هستم – هستم – هاکردن . ۲. کاهلی .
سهل انگاری کردن : کینگ لس هدائن .
سهم : ۱. تلک . ۲. دونگ . ۳. سم . ۴. رست . ۵. شف . ۶. رسد . ۷. انگ .
سهم بردن : دس برسانین .
سهم خود را گرفتن : حق بییتن .
سیّار : سنگ سیا .
سیارنگ : سیا .
سیاستی برای فراری دادن : شلوال تپ تپ .
سیاه : ۱. سیو . ۲. سیا . ۳. سی . ۴. تسینار .
سیاه بخت : کهوبخت .
سیاه چرده : ۱. سیاتو . ۲. سیا پارچه . ۳. سیناتو .
سیاه چهره : چر .
سیاه دانه : ۱. نونه – خه . ۲. سییو تیم .
سیاه زخم : ۱. شارون . ۲. قرباش . ۳. نخشه .
سیاه سرفه : ۱. تخک. ۲. سیاکالش .
سیاه کاکل : گرک .
سیاه کولی : خرپشت .
سیاه گوش : سیاگوش .
سیاه مطلق : سزی .
سیاه و سفید : نیل .
سیاهی لشکر : نفرین بویین .
سیب : سه .
سیب آدم : قرت .
سیب ترش : ۱. الموتی . ۲. ترشه – سه . ۳. ترش سب .
سیب تلخ : تله سب .
سیب زمینی : سب زمینی .
سیب زمینی ریز : بیمسه .
سیب زمینی مرغوب : زنجی .

سیب زمینی وحشی : بن سه .
سیبک گلو : قلسمه .
سیخ : ۱. چوسخ . ۲. سخ .
سیخ زدن : دیک بویین .
سیخ شدن : ۱. سخ بویئن . ۲. شغ بویین .
سیخ شدن مو : ۱. جاج . ۲. مور بزوئن .
سیخ شدن موی بدن : می بزان .
سیخ شده : شق هاکرد .
سیخک : دگنک .
سیخ کباب : سخ کباب .
سیخ کردن : ۱. دخستن . ۲. دخوشتن .
سیخ کردن دم : دمه تیز هکاردن .
سیخکی : شق هاکرد .
سیخونک : ۱. بلسمک . ۲. سقلمه . ۳. دلنگون . ۴. سخ بزوئن . ۵. مچلیک . ۶. ننجاق . ۷. چوتک چوتک .
سیخونک زدن : ۱. بلسمی بزوئن . ۲. نخیزه - بزوئن .
سیّد : سی .
سیر : ۱. سر . ۲. ریزه کل .
سیراب کردن زمین : شراب هکاردن .
سیر زده : سیر بزه .
سیر سبز : سز سر .
سیر سیر : سر پر .
سیر شدن : سر بویین .
سیر صحرایی : دمی سیر .
سیر غذا خوردن : یک اشکم .
سیر کردن : سرهکاردن .
سیر کوهی : ۱. کوسیر . ۲. جف سیرک .
سیر ناشدنی : اوجه-منقّ .
سیر نشدن : ۱. جغ داشتن . ۲. سرمنی نداشتن .
سیروحشی : سیرک .
سیر و سیاحت : گردش .
سیری ناپذیر : ۱. بوسه بتیم . ۲. خکن . ۳. جه . ۴. توس بتیم . ۵. جغ . ۶. ناسر . ۷. گته برتیم .
سیزده : ۱. زیاده . ۲. سزده .
سیل : ۱. سل . ۲. له . ۳. لائز .
سیل بند : جره جور .
سیل گونه : سراوشت .
سیلو : کندی .
سیلی : ۱. شفنده . ۲. لپّاسه . ۳. زیر گوشی . ۴. چبنده . ۵. چکّاد . ۶ کشیده .
سیلی بزن : دکش .
سیلی خوردن : ۱. هکته - گیر . ۲. دیم به دیهون .
سیلی زدن : ۱. دکشیین . ۲. کشیده - بزان .
سیما : رو .
سیم چین : سیم ورین .
سیم دور قوری : فته .
سین جیم کردن : کانده کوپّر .
سینه پوش : دسّه - ولار .
سینه پهلو : سینه پلو .
سینه خیز : ۱. تله سو . ۲. سنه سو . ۳. سینه خز .
سینه خیز رفتن : دقیشتن .
سینه زنی پرشتاب و با شور و حرارت : جوشی .
سینه سپر کردن : تیب بدائن .
سینه سرخ : ۱. بلی بود . ۲. کاکا . ۳. سینه سرخی . ۴. سرخ - چنک . ۵. سرخ دل سر . ۶. سرخه - چنک .
سینه سوزاندن : ۱. جزهادان . ۲. جزبزئن . ۳. جزاندن .
سینی : قوسنی .
سینی بزرگ : ۱. مجمه . ۲. مجیمه.
سینی چای : قبه سینی .
سینی کوچک : سینی چه .
سیه چرده : ۱. سییاتو . ۲. سیادیم .

ش

شاخ برگ خشک : جرقاز .
شاخ حجامت : ۱. گیزه . ۲. باد کش . ۳. گزی . ۴. سرکش کل.
شاخ صاف گاو : چو شاخ .
شاخک : نقه .
شاخ کوتاه : ۱. کل شاخ . ۲. کری .
شاخ گوزن : نرگو کل .
شاخ و برگ : خال و خشال .
شاخ و برگ نازک بوته : ولگ و واش .
شاخ و شانه کشیدن : گردنک بزوئن.
شاخه : ۱. چکل . ۲. چکه . ۳. چل . ۴. خال - چلّه . ۵. چله .
شاخه ای از درخت : شلته .
شاخه‌ی بی برگ : چرده کاج .
شاخه‌ی تازه : رشتاک .
شاخه‌ی تازه‌ی درخت : نچ .
شاخه‌ی خشک : ۱. اشکی . ۲. بنار . ۳. بناره .
شاخه‌ی خشک و نازک توت : جرده .
شاخه‌ی درخت : شته .
شاخه‌ی درهم رفته : جغر .
شاخه‌ی نازک درخت : ۱. رم . ۲. ورس .
شاخه‌ی نازک که برای سوختن

مورد استفاده قرار گیرد: تندیر تو.
شاخه های بی برگ کاج : خاج .
شاخه های خشک برای روشن کردن تنور : شپر .
شاخه‌های درهم : کاج .
شاخه‌های درهم درخت توت : تیر جنگ .
شاخه‌های نازک : شفت .
شاخه‌های نازک درخت : شپر .
شاخه‌های نازک درخت که قبل از کاه گل روی تیرهای خانه ریزند : پردو .
شاخه‌هایی که با آن پرچین سازند : اجار .
شاخه‌ی بزرگ : سر - چلّه .
شاخه‌ی بی برگ : کاج .
شاخه‌ی تابیده : لش .
شاخه‌ی تازه روییده : هیریز .
شاخه‌ی توت : قناره .
شاخه‌ی توسکا : توسکا چله .
شاخه‌ی تیز : ۱. جونگو . ۲. چکر .
شاخه‌ی درخت : سرشاخه .
شاخه‌ی درختان : دار کل .
شاخه‌ی محکم : کزره .
شاخه‌ی نازک درختان : ترکه .
شاخه‌ی وسط درخت : رخ .
شاد : ۱. خارم . ۲. شنگول . ۳. کر . ۴. کرک . ۵. مست بیین .
شاداب : تردماغ .
شاداب شدن چهره : رنگ دکتن .
شادابی چهره : رنگ رو .
شادباش : شباش .
شادی : ۱. های - های . ۲. خرن . ۳. خرمی . ۴. خاشی .
شادی بهار : کر- کر - مستان .
شادی عروسی : هارسن- هارسن .
شادی فرزندان در غیبت والدین : ۱. ماردنی بک . ۲. ماردنی بن . ۳. ماردنی بی .
شارلاتان : ۱. شالاّتان . ۲. غرشمار . ۳. شلاّد . ۴. وزلا .
شاشو : ۱. کشن . ۲. کشوک . ۳. چروک . ۴. جیشن . ۵. ایشن . ۶. ترتری .
شاشیدن : ۱. دمش تیر . ۲. ایش دکردن . ۳. شاشئن . ۴. جیش دکردن . ۵. کش - هکاردن .
شاکی : آرز .
شاگرد : وردس .
شاگردانه : ۱. رسن - سری . ۲. اوسال سری .
شال : ۱. میباوند . ۲. شال . ۳. کوتک .
شال سر : میاوند .
شال کمر : کمر شال .
شال گردن : شف .
شالوده ریختن : انگاره بیشتن .
شالی : ۱. شلتوک . ۲. بج .
شالی آماده : نشا بموئن .
شالی مرغوب وتمیز : گردنی .
شالی تیغ دار : دازه دار .
شالی درو شده : مشته .
شالی زار : ۱. زمین . ۲. سر وار . ۳. شالی جار . ۴. بینجستون . ۵. بینج جار . ۶. بینج جاری .
شالی کار : ۱. زمی کار . ۲. بینجکر .
شالی کاری : بینج کردن .
شالی کوبی : خرمن - بیشن .
شالی نارس : سیوبینج .
شام : ۱. شوم . ۲. شم و شور .
شامگاه : ۱. آفتاب مار . ۲. آفتاب مارشو .
شانزده : شونزه .
شانس : شلته .
شانس داشتن : ورا .
شانسکی : ۱. رد بخارده . ۲. رج - بکارده - کفتل .
شانه : رجونه .
شانه بالا زدن : دوشک بزئن .
شانه خالی کردن:تنی منی هاکردن
شانه خالی کردن از کار : راد - بزان .
شانه کرچال : کوما .
شانه و کتف جانوران : فال .
شانه‌ی بالای کتف : دوش .
شانه‌ی چوبی : چو شونه .
شانه‌ی حصیر بافی : دفتین .
شانه‌ی عسل : کرسّه .
شانه‌ی گاو : کول .
شاه : شا .
شاه بلوط : بلند مازو .
شاهد : ۱. گوا . ۲. شائد .
شاه دیدن : شاتمشا .
شاهراه : شارا .
شاه رگ : شارگ .
شاه زاده : شاز- ده .
شاهکار : ۱. نکرده‌کار .۲. گته کار.
شاهکار در ورزش : مخش کردن .
شاهکار کردن :نم و ننگ هکاردن .
شاه نشین : گنج - امان .
شاه نشین حمام : خلواته .
شاهی تره تیزک: ۱. ونی سوز .۲.ونی سوزن .
شاهین ترازو : شیطونک .
شاید : ۱. ولکم . ۲. ازنبو . ۳. بلکم . ۴. شاد .
شایستگی داشتن : دس وپرداشتن .
شایع : ۱. چک دکته . ۲. کتاری .
شایعات : ته گته و گته .
شایع شدن : ۱. ته تک په تک بویین . ۲. توپ .

شایع شده : ۱. هو- دکت . ۲. دکته گپ . ۳. درش گب .
شایعه : ۱. چله چو . ۲. باهوت باهوت . ۳. چو . ۴. هو . ۵. گوت گوت . ۶. بروزه . ۷. بگو بگو . ۸. گته گته . ۹. گتره .
شایعه پراکندن : چو بنگستن .
شایعه سازی : ۱. هود نگوئن . ۳. درو - دون .
شب : شو .
شب ابری : کره مونگه شو .
شب احیا : ایّا شو .
شب ادراری و شب مدفوعی کودک : گیئن .
شبانه : ۱. شوئینه . ۲. شودیی .
شبانه روز : ۱. شینه روز۲. شبنده رور .
شباهت داشتن : بمونّستن .
شباهنگام : ۱. شام - گدار . ۱. شام گدر
شب پره : ۱. شاپری .۲. شاپرپری ۳. شوپر
شب تار : ۱. تاریک شو . ۲. تارما .
شب تاریک : ۱. تولمی شب . ۲. چم بیته شو . ۳. سیبو شو .
شب تنهایی : تیناری شو .
شب تیره و تار : کره مونگه شو .
شب جمعه : جمه شو .
شب چرانی : شوچر .
شب چره : شوچری .
شب حنابندان : حناون شو .
شب خواب : شوخس .
شبدر : شورتی الف .
شب روشن : ماتابی .
شب زدگی : ور خاردی بویین .
شب شد : شوبینه .
شب صاف : ۱. گرمیار . ۲. اشکه .
شب قبل از عروسی :دن وند ولاج .
شب کار : شوکار .
شب کور : شو کور .
شب گرد : شومج .
شب گرد هندی که پرنده‌ای است : دارخسک .
شب مه آلود : بیم بزه شو .
شب مهتابی : ۱. مهاشو . ۲. ماه تو .
شب نشینی : ۱. شنونشیر . ۲. شونیشت .
شبنم : ۱. یال دلاغ . ۲. هسار . ۳. شبره . ۴. شه . ۵. شوره . ۶. شمه . ۷. چونس . ۸. شی .
شبنم یخ زده : ۱. حسار . ۲. اسار .
شب های پیش : چن شوا .
شب های قبل : چن شو .
شب های گذشته : دیر شو .
شب هفت : هفتم شو .
شبه مقام و منظومه ای درموسیقی مازندران : طالب .
شبی که بّره شیر نخورد : چینا سر .
شبیه : ۱. بمونس . ۲. سا . ۳. واری . ۴. مونا .
شبیه بودن :۱. بمانستن. ۲. بنمسن .
شبیه خل‌ها و دیوانه‌ها : خل په .
شبیه خوان : موافق خون .
شبیه دیوانه‌ها : خل وز .
شپش : ۱. اشپیش . ۲. اشپیج . ۳. اسپیج.
شپش بدن مرغ : هیره .
شپشک : ۱. چمی . ۲. ملیته .
شپشک مرغ : کرک اسبیجک .
شپش نابالغ : ونک .
شپشو : اسبیجن .
شپش‌های تن مرغ : شبیشه .
شتاب : ۱. توش . ۲. هل .
شتابان : ۱. تاخت ها کرد . ۲. تجان- تجان .
شتاب برای کاری : شتب برائن .
شتاب کردن : نئب هکاردن .
شتاب گرفتن : غو -بییتن .
شتاب و تندی برای ترتیب کاری : نئب بیشتن .
شتافتن : شتاب هاکردن .
شتر : ۱. شتر . ۲. اشتر .
شتربان : شتر - وان .
شترکم مو : لوک .
شترها : شتر شون .
شجاع : ۱. زله دار . ۲. بازهله . ۳. مردانه . ۴. نترسا . ۵. دریا -دل . ۶. جرو زدار . ۷. شجا . ۸. دل دار . ۹. دلاور .
شجاع بودن : جیگر داشتن .
شخص : کس .
شخص اداره کننده : کمل بنه .
شخص بی نظم : ریس .
شخص پر رفت و آمد : خاله - رورو .
شخصی که پایش معیوب باشد: کل پا .
شخص مغرور : هورتی .
شخم : بر .
شخم (ابزار) : ۱. تسکه جول . ۲. فیکا . ۳. بن بور .
شخم اوّل : ۱. ورز . ۲. بن بور .
شخم اوّل زمین : اوّل - کل .
شخم با یک گاو : تاشو .
شخم بهاره : بهارکل .
شخم تابستانه : تاوستون کل .
شخم دوباره : گوتاج .
شخم دوّم : ۱. ده کل . ۲. دگو .
شخم زدن : ۱. کل هکاردن . ۲. سرورز . ۳. ورز دینگئن . ۴. کله -کلو . ۵. کل - آکردن .

شخم زدن با گاو : گوندی - هاکردن .
شخم زده : کل ببی .
شخم زمستانه : زمستون کل .
شخم با خیش : گو - وند .
شخم سوّم مزرعه : خارکری .
شخم شدن : کل بویین .
شخم عمیق : ۱. بول . ۲. شوار . ۳. درکا . ۴. لارو به بویین .
شخم کردن : ۱. تابوردن . ۲. رو هدائن .
شخم ناهموار : خی کن .
شخم نخوردن : کاله- بموندستن .
شخم نزدن زمین : کاله بشتن .
شد : ۱. بئیئه . ۲. بهییه.
شدت : ضرب .
شدّ ت خشم : ۱. تفت کلاک .۲. غز .
شدّت سرماخوردگی : کتو منقو .
شدت عمل : جر .
شدت کوفتگی : غانجه سون .
شدت گرما و سرما : غوس .
شدت نگرانی : دس بسر .
شدن : ۱. بی ین . ۲. بئیین . ۳. بیّن . ۴. بئن .
شّر : شر .
شراره : ۱. سیر سیر یکه . ۲. زرنیک . ۳. الوک .
شراکت : ۱. نسبی بیین . ۲. همّازی .
شرایط متفاوت : جابه جاداشتن .
شربت : شرود .
شربت انجیر : انجیل - او .
شرجی : ۱. دم دار . ۲. بغ .
شرجی شدن هوا : دم هکردن .
شر شر کردن آب : فشّه فشّه هکاردن .

شّر کسی را از سر خود دور کردن : ترب بزوئن .
شرم حضور : عار ناموس .
شرمسار : بر .
شرمسار شدن : ۱. بچا بیّن . ۲. گس دینگئن .
شرم گاه : ۱. گیرما . ۲. آرزم . ۳. خسیبه . ۴. قد کشک .
شرمندگی : سرتهی .
شرمنده : ۱. لوس.۲. آله . ۳. کنفت.
شرمنده شدن : ۱. عرق داربویین . ۲. رنگ زردی بکشین . ۳. سرجردینگوئن .
شرمنده کردن : چوکاری هاکردن .
شرور : ۱. چوکل . ۲. جندیک . ۳. ول چو . ۴. ترتیزک .
شروشور : شر تلک .
شروع شدن : رد - کتن .
شروع کردن : ۱. سر هائیتن . ۲. انگاره بیتن . ۳. بنا گیتن .
شریک : ۱. همباز . ۲. اماز . ۳. امباز . ۴. ورم کار . ۵. ورهمباز . ۶. دشت انباز . ۷. نیما کا . ۸. همواز . ۹. هم دست .
شریک درزراعت : ۱. همبن .۲. همبازی .
شریک دزد : مال خوار .
شریک شدن : همبازی هکاردن .
شریکی : ۱. سربه تن. ۲. هم وازی .
شست دست : سه قئلمه .
شستشو دهنده : شورکر .
شستشوی گوش با آب : گوش - بلغور هدائن .
شستشوی لباس : دسو -بسو .
شستشوی ناقص : لش مرد هاکردن .
شستن : ۱. بشوستن . ۲. بشستن . ۳. بشوردن .

شستن برنج : اریک شو .
شسته : بشورد .
شسته و رفته : بشستابچی .
شش : شش .
شش انگشت : شش انگوشتی .
شش شب ماندن کنار زائو : چل پئی .
شش (عدد) : شیش .
شصت : شس .
شعاع خورشید : تیره .
شعبده باز : چش سیّو گر .
شعر : شر .
شعر خوان : شرخون .
شعر سرودن : شر دوسّن .
شعله : تورنه .
شعله آتش : ۱. الو . ۲. ال - پر . ۳. بل .
شعله زدن : بل بزوئن .
شعله ور شدن : بلیتن .
شعله‌ی آتش : تش بل .
شغال : ۱. ائو کرشال . ۲. شال . ۳. شنگ کرشال . ۴. دشال .
شغال پرسر و صدا : شونکر شال .
شغال زوزه کش : ۱. بئو کر شال . ۲. بئوشال .
شغال مانند : شغالو .
شفّاف : شیشی .
شفّافیّت : جیلا .
شفاهی : زونی .
شفا یافتن : خار بویین .
شفتالو : شافتالو .
شفق : افتا - زردی .
شق : چو .
شق ایستادن : قاق .
شقّه : شکّه .
شقیقه : ۱. مرگ جا . ۲. ویرگا . ۳. خوش خر .

شکار : ۱. شکار . ۲. اشکار .
شکار (ابزار) : ۱. دکله ابکل گیری . ۲. کش - کشی . ۳. سوتک . ۴. دوما .
شکارچی خوک : خی گیر .
شکار در شب : ۱. شوسو . ۲. سو - زنی .
شکا ر گنجشک : ۱. جیکا سو . ۲. میچکاکش .
شکار گنجشک و سایر پرندگان درشب : میچکا سو .
شکاف : ۱. چاکه . ۲. چاکمه . ۳. چاک - چلیک . ۴. دره . ۵. درز چاک . ۶. لاش . ۷. لاب . ۸. لا . ۹. سو- وازه . ۱۰. دچاکی .
شکاف : رخنه .
شکاف برداشتن : ترک هایتن .
شکافتن : ۱. اشکاتن . ۲. بشکافسّن . ۳. بشکافتن . ۴. لاپ بزوئن .
شکافتن چیزی : سو - بزوئن .
شکافتن درخت : تاش دکردن .
شکافتن هندوانه : بشکوسسن .
شکافته شده : اشکو .
شکافته شدن : چاک - بردن .
شکاف دادن : ۱. بشکاتن . ۲. جنگر هادائن .
شکاف که دار : تراک دار .
شکاف در چوب : چراشک .
شکاف در پرچین باغ و مزرعه : خی غلت .
شکاف در صفوف منظم : صف بشکّن .
شکاف دیوار : دولابچه .
شکاف زمین : جهر چال .
شکاف لب : لاغمی .
شکافی که در اثر آب ایجاد شود: او - بکنّی .
شکافی که در سطح زمین ایجاد شود: شوار .
شکّاک : شک شکی .
شکّاک شدن : شک شکی بویین .
شکایت : گله .
شکایت کردن : ۱. گریز . ۲. آرز بویین .
شکر : شکر .
شکراب شدن روابط : کلا - کوزه - به هم بخردن .
شکست : بشکس .
شکست خوردن : دم تا گوش بنه هایتن .
شکست خورده : بن بکت .
شکستگی زمین : هلوم .
شکستن : ۱. چلو چلو ها کردن . ۲. بشکنیین . ۳. دشکن بشکن . ۴. دشکه بشکه هکاردن . ۵. خرس- اشکن - هکاردن . ۶. بشکستن . ۷. بشکنیه هکاردن .
شکستن استخوان کسی : گلی هاکردن .
شکستن کدو : کئی اشکنی .
شکستن و خرد کردن : رز - و - رمان- هکاردن .
شکسته : ۱.چلا .۲. بشکست .
شکسته بند : چک بند .
شکسته بندی : بند بزوئن .
شکسته بندی کردن : ۱. بن بزوئن . ۲. بن بزان . ۳. بس بزوئن .
شکسته شدن : ۱. دشک بشک . ۲. دشکه بویین . ۳. چلی .
شکسته شده : ۱. چپی چلندر . ۲. دشکنی .
شکستن دست و پا : قلم بوئن .
شکفتن : ۱. ویشکفتن . ۲. بشکوفسّن . ۳. بشکفتن . ۴. بشکوفتن .
شکل : ۱. هیبت . ۲. نواخت .
شکلات : ککه .
شکلک : چکن ولندی .
شکلک در آوردن : دهون ولو .
شکلی از شاخ گاو : لپاچ شانی .
شکم : ۱. خک . ۲. اشکم . ۳. بتیم . ۴. غار . ۵. اشکم . ۶. لاتی . ۷. روده پرینک .
شکم باد کرده : خیکی .
شکمباره : ۱. اشکمبی . ۲. بتیمن .
شکم بر آمده : چفتل .
شکم بند : ۱. کتروم . ۲. شکم - ون . ۳. اشکام بند.۴. اشکم بند .
شکمبه : ۱. اشکامه . ۲. شکمه . ۳. برتیمبه .
شکم پرست : ۱. اشکمبل . ۲. دلیک . ۳. شکم - پرس . ۴. دله خیک.
شکم پرستی : دل دلی .
شکم پر و باد کرده : چارپاس .
شکم پر و گنده شده : چار خیک .
شکم درد : دل پیچه .
شکم روی : رخ - روئی .
شکم سیری : سیرایی .
شکم کوچک : اشکم چوک .
شکم گرسنه : وشنا بتیم .
شکم گنده : چپا -خک .
شکنجه : ۱. جزر . ۲. سکنجه .
شکوفا شو : بشکو .
شکوفه : ۱. گال . ۲. هلی تتی . ۳. وشکو . ۴. چکّو . ۵. تی تی . ۶ بهار .
شکوفه‌ی انار : انار - تی ئی .
شکوفه‌ی پنبه : دنه کا .
شکوفه‌ی درختان : اشکو .
شکوفه‌ی گردو : ۱. آغوزرسی . ۲.

رسی . ۳. شده . ۴. شم .
شکوفه‌ی ازگیل : کنس ته تی .
شکوفه‌ی باز نشده‌ی پرتقال : گریک .
شکوفه‌ی پنبه : گاله بار .
شکوفه‌ی مرکّبات : ویهار .
شکوه : ورج .
شکیبا بودن : سورداشتن .
شکیبایی : صبر .
شکیبایی داشتن : صبر هاکردن .
شگردی دربازی : بندی به بندی .
شگفت : ویر .
شگفت زده شدن : ۱. هود بیمئن . ۲. وه بموئن .
شگفتی همراه با یکّه خوردن : چب .
شگون : شگین .
شگون نوروز : مادرامه .
شل : ۱. لنده . ۲. لنگ – لواش . ۳. لم – ولس . ۴. هر – هری . ۵. کتل شل . ۶. تنک . ۷. له قه .
شلّاق : ۱. قمچی . ۲. قمچیل .
شلّاق چرمی : قمچی .
شلتوک : ۱. داز دار هاشک . ۲. خج . ۳. شالی
شلتوک بی دانه : چکو .
شلتوک خور : اوج خار .
شلتوک نارس : جو کل .
شل جنبیدن : کونه کونه .
شلخته : جلن .
شل راه رفتن : کل فتره بکشیین .
شل شدن : ۱. لمبور هدائن . ۲. لغ بویین . ۳. وابردن .
شل شدن گوسفند از بیماری : لنگ–کل .
شلغم : شلم .
شل کار کردن : موسه مله هدائن.

شل کردن : لس هکاردن .
شکلک بالب و دهان : تک پلو .
شلوار : ۱. سر شلبار . ۲. شلر . ۳. شلوار . ۴. تامون .
شلوار بلند : دراز تامن .
شلوار زنانه : نظامی .
شلوار پشمی : سر شلوار .
شلوار تنگ : قمبلکی شلوار .
شلوار تنگ زنانه : تنگه تامن .
شلوار جیب دار : سر شلوار پولکی .
شلوار کشتی : لاس پاره .
شلوار کم بها : وتنی شلبار .
شلوار کوتاه مخصوص کار در مزرعه : راپون .
شلوار مردانه و ابریشمی : شلوار آلاتو .
شلوار نازک : تنگ تمون .
شلوار کوتاه : ۱. کته تمّان.۲. تنکه .
شل و سفت : تنگ و لس .
شل و سفت کردن : تنگ و لس هکاردن .
شلوغ : ۱. غرغشی . ۲. غال – غاله ی – روم . ۳. شلغ .
شلوغ کردن : ۱. زر زر هاکردن . ۲. هور ی– پوری – هکاردن .
شلوغ کردن در بازی : شتل ها کردن .
شلوغ و پرازدحام : قلاقلی .
شلوغی : ۱. غلغله . ۲. غالمقال . ۳. های و هوی .
شل و ول : ۱. خل و پل . ۲. شله ول . ۳. چفته .
شلّیک متوالی : تیر تفنگ ها کردن .
شلیک ناقص تفنگ در اثر نمور شدن باروت : چس دام .
شلیل : ستی .
شما : ۱. شمان . ۲. شما .

شمارش مسیر : را .
شماره یک : یک .
شمال : ۱. شمال . ۲. کل سیا .
شمردن : ۱. رسد . ۲. بشمارییِن . ۳. بشمارسّن . ۴. تاخن ها کردن . ۵. وچین .
شمشاد : ۱. ششاد . ۲. شاهر . ۳. شار . ۴. ششار .
شمشه : شموشه .
شمشیر : ۱. شمشل . ۲. ول آئن .
شمع : شم .
شمعدان : لاله .
شن : ۱. رق . ۲. رک .
شنا : ۱. تنو . ۲. اوزی . ۳. هسنو . ۴. هوزلی . ۵. سیناب . ۶. سینو . ۷. اوتنی . ۸. شنو .
شناختن : ۱. بشنسیین . ۲. بشنو سیین .
شناسنامه : سجل .
شنا کردن : ۱. تنو هاکردن . ۲. اوزی کرون . ۳. اوتنیر .
شناگر : ۱. او – باز . ۲. سنگر . ۳. سنوباز . ۴. شنگر .
شنبلیله : ۱. خر په . ۲. خلوه . ۳. شمبلیله . ۴. خلوه . ۵. حلپه . ۶. خرپه .
شنبه : شمبه .
شن ریزه : شن .
شنگول : سرمست .
شن وماسه : وزیک .
شنیدن : ۱. بشنفتن . ۲. اشنوسّن . ۳. بشنوسّن .
شنیدن صدا : صدا ره بییتن .
شنیدن صدای دیگران : گپ گپه .
شنیده شد : ۱. اشتوس . ۲.بشنفته .
شوخ : ۱. لقوز . ۲. لم . ۳. شخ .
شوخی : ۱. کائی کائی . ۲. خشتابی

. ۳. مزاق .
شوخی غیر متعارف : خر – مستی .
شورت : ۱. تمّان . ۲. تونکه .
شورت و شلوار : تن مال .
شور چشم : ۱. گیرا – چش . ۲. چش بد .
شورش کردن : ۱. سربلند ها کردن . ۲. سر دکلیین .
شوره زار : ۱. شوره سر . ۲. شوره بنه .
شوره سر : شورک .
شوکا : شی کا .
شوکّه شدن : هکّه بخردن .
شوم : ۱. کله خار . ۲. نسناس .
شوهر : ۱. شی . ۲. مردی .
شوهر خاله : خاله –شی .
شوهر خواهر : ۱. خاخر – شی . ۲. زما . ۳. خش .
شوهر دار : شی دار .
شوهر دختر : دترشی .
شوهر عمّه : عمه شی .
شوید وحشی : واتک .
شوینده : شورا .
شوینده‌ی لباس : رخ –شور .
شوینده‌ی برنج : دونه شور .
شوینده‌ی لباس : جل شور .
شهد : بهر .
شهد شیرینی : شد .
شهربانو : شربانو .
شهرت : سیته .
شهروند روس : اروس .
شهری : شری .
شهریور : شریور .
شهوت پرست : حشری .
شهوت زده : سوده–بخارده .
شهوت گوسفند مادّه : نو .
شیار : ۱. کل . ۲. واله .
شیار با خیش : ایشه .
شیار خیش : لتو .
شیار در دامنه‌ی کوه : نوئه .
شیارکاری : گوون .
شیاف : ۱. شاف .۲. سرجری .
شیب : شیپ .
شیب تند : ۱. کر . ۲. تاور.۳. تاش .
شیب دار : گوپلی .
شیب دامنه‌ی کوه : گراز .
شیپور : شپور .
شیپورچی : ۱. دودوک چی . ۲. بق چی .۳. شپورچی
شیخ : شخ .
شیر آب : شر .
شیر بده : بچافن .
شیر بها : زنه زر .
شیر به زبان کودک : جی جی .
شیر تازه : هلوه شیر .
شیر جنگلی : شر .
شیرجه زدن : بن غل .
شیر خوراندن : ۱. شیر هادان . ۲. بچافنیین .
شیردان : جله .
شیر غلیظ : ۱. مک . ۲. زئه .
شیر گاو : گوشیر .
شیر گاو و یا گوسفند تازه زائیده : ششه .
شیروانی : ۱. سرکوم . ۲. شروانی .
شیروانی پوشیده از ساقه : دسّه – به –سر .
شیروانی پوشیده از گیاه :گاله سر .
شیره : بر .
شیره انجیر : انجیل دشو .
شیره درخت : ۱. مسته کی . ۲. هلی مچّکین .
شیره مالیدن : رخشند تیتال .
شیری : دوشا .
شیری که به آسانی دوشیده شود : تپ .
شیرین : ۱. شیرن .۲. شرین .
شیرین شدن انار : مخوش بویین .
شیرین عقل : ۱. اکر . ۲. شفته کاس . ۳. شفت موس .
شیشک انداختن : گوزک – دینگئن .
شیشه : ششه .
شیشه‌ی چراغ : ۱. چراغ – لوله . ۲. لمپا –شیشه .
شیشه خرده : نرمه شیشه .
شیطان : ۱. شتان . ۲. شیتون .
شیطانک : قاصدک .
شیطانی : شتنی .
شیطنت : شتانی .
شیطنت کردن : کرم –داشتن .
شیفته : شفته .
شیفته‌ی کسی بودن : غش – هاکردن .
شیک پوش : یرمّاز .
شیلنگ : شلند .
شیوع بیماری جذام : چره دکتن .
شیون : ۱. شوان . ۲. زلیته . ۳. جریک . ۴. شنگ و شون . ۵. جیکّه . ۶. شند شنده . ۷. شه . ۸. زتله .
شیهه : ۱. شینه . ۲. شها .
شیهه‌ی اسب : ۱. شیره . ۲. شرنه .

ص

صابون : ساوین .
صاحب : ساهاب .

صاحب خانه : ۱. خنه خاه . ۲. ممāندار .
صاحب مرده : ۱. هله بییتن . ۲. مردله .
صادق : یک رنگ .
صادق بودن : رو راست بیئن .
صدای سائیدن دندان : غریچه .
صاعقه : تش برق .
صاف : ۱. تریک . ۲. لیز و ملیز . ۳. بی حال . ۴. بی رو . ۵. بی غج . ۶. ساتریک . ۷. آچه بلور . ۸. پیله .
صاف بودن هوا : هوا – زنگ – بزئن .
صاف کردن زمین : لوش تخت .
صاف و روشن : ابید .
صافی : ۱. چیق . ۲. چل سوزن . ۳. شیرپرزو . ۴. قاتق پلو . ۵. آبکش . ۶. اُ – گیز .
صافی برنج : چغ .
صبح : ۱. سبایی . ۲. سب . ۳. واچاشت . ۴. قیلون – نهار . ۵. قلیه نهر .
صبحانه : ۱. قل – نهار . ۲. ناشتایی.
صبح پس از طلوع : ۱. میرزا نهار . ۲. افتاب – تنکا . ۳. افتاب – پشت .
صحبت محرمانه : ۱. گوش بنی . ۲. جیک و ویک .
صبح دم : سوی – سر .
صبح دیروز : ۱. دین سوی . ۲. دی سواهی .
صبح فردا : فرسوی .
صبح گاه : تلوره .
صبر : ۱. هسله . ۲. سور .
صبر کن : ۱. سب کان . ۲. هرس .
صبور : خددار .

صحبت با اکراه : کونه کونه ها کردن .
صحبت در گوشی : قجقج .
صحبت کسی را قطع کردن : حرف دله بیاردن .
صحرا : ۱. روگا . ۲. سرا . ۳. همن . ۴. همندا . ۵. رهار .
صحرابان : سراوان .
صحرای صاف : ساد .
صخره : ۱. چکل چندن . ۲. چکت . ۳. رز . ۴. لات . ۵. کر – لت . ۶. کرو – کدو . ۷. کن دکتن . ۸. تاشه سنگ . ۹. کر .
صدا : ۱. جیک . ۲. کلّی . ۳. هولار . ۴. وانگ . ۵. سه لنگ . ۶. چک و چمر . ۷. تلنگ .
صدا بگوش رسیدن : رخ – دکتن .
صدای بم : قرند .
صدا در آوردن : غارموش بکشیین .
صدا رس : ۱. ونگ رس . ۲. شول رس . ۳. سدا رس .
صدا زدن : ۱. کلی – ونگ . ۲. ونگ بزوئن .
صدا کردن کسی : داد هاکردن .
صدا و فریاد : اشتلم .
صداهای مکرر خروج گاز شکم : ضربه زورت .
صدای آب جاری جویبارهای کوچک: شر شر او .
صدای آب نهر : چر چر .
صدای آرام : ۱. سروش بکشین . ۲. بیک بیک .
صدای افتادن چیزی : المبوش .
صدای افتادن قطره : تریک هکاردن .
صدای بلند : جر .

صدای مداوم بوسه : ملچ ملوچ .
صدای بینی : فرت .
صدای پرندگان به هنگام جفت گیری : باره .
صدای تفنگ : ۱. چس بکردن . ۲. بنالسّن .
صدای چوپان : ۱. آ–آ–آ – اش . ۲. الاش .
صدای خروس : تغک .
صدای خشمگینانه : قرمه .
صدای خفیف : ۱. ورامیدن . ۲. هربمان . ۳. زیکّاس . ۴. بج .
صدای خوک : جیره .
صدای دست زدن : دستک .
صدای دهل و سایر سازهای کوبه ای: درام دریم .
صدای رعد : قورمبه .
صدای رعد و برق : تراغ تریغ .
صدای زنگ : زینگ .
صدای زوزه کشیدن : ائو .
صدای زیر : زیلانگ .
صدای سرخ شدن چربی : جزجز .
صدای سگ : زوز .
صدای شادی : کلّه ونگ .
صدای شغال : بئو بئو .
صدای شکستن اشیاء : اشکسّه .
صدای شلیک تفنگ : چش دام .
صدای فشنگی که ناقص عمل کند : فشتنک .
صدای قلب : ۱. گرس گرس .۲. گروپ گروپ .
صدای کسی را در آوردن : ۱. زیر زیر در بیاردن . ۲. جیرو بیر در بیاردن . ۳. داد – در آردن .
صدای کوتاه : ۱. رخ . ۲. چمر .
صدای گاو : ۱. گره . ۲. بقه بقه .
صدای گاو نر : جینه‌کاچر .

صدای گاو نر جوان : ونگ .
صدای گریه با جیغ : جریکه .
صدای گوساله گم شده : جینکا .
صدای مار : فش .
صدای مبهم : گومباس .
صدای مبهم در سکوت شب : رمبش .
صدای مخرج : زرته .
صدای مرغ قبل از تخم گذاری : وشر .
صدای مقعد : زرت .
صدای موسیقی : دلمبه دیلیمبه .
صدای ناشی از کفش : غلچ غلچ .
صدای ناقوس : دنگ دلیخچ .
صدای ناگهانی : تریکّاس .
صدای ناله‌ی حیوانات : تَلِه .
صدای ناهنجار و بی قاعده‌ی پا : ترپ تروپ .
صدای وز : گینگ .
صدایی برای به راه انداختن کودک : اچه .
صدایی که که ازبینی اسب خارج شود : خرنه .
صد دینار : سنّار .
صدراتاق : ۱. سرسیکا . ۲. کله سی . ۳. جارکلّه چال . ۴. بالا کلسّی.
صدف : ۱. مائی گوش . ۲. کلاچین . ۳. کلاچک .
صدمه : کوس .
صدمه با پنجه‌ی پا : تک پا بخاردن.
صدمه دیدگی : ناسور .
صدمه دیدن : ستمه بدین .
صدمه دیده : هخیر .
صدمه زدن : ۱. کال هکاردن . ۲. ستمه بزئن .
صرع : ۱. غش . ۲. حمله .
صرف نظر کردن : سرجر دینگوئن.

صرفه جویی : خرشی .
صرفه جویی در خوردن : خارشک - هاکردن .
صرفه جویی کردن : مکز هکاردن .
صعب العبور : بدمج .
صف ایستادن : رج - هرستائن .
صف بستن : صف دوسّن .
صفتی برای افراد چاق : گرمل .
صفتی برای ماه و سال : غارس .
صفوف سوار کاران : رکاب به رکاب .
صفیر : فشت .
صفیر گلوله : فش .
صلاح دانستن : روا داشتن .
صلاح مصلحت : سلامسلت .
صلح : ۱. سل . ۲. آشتی. ۳. بلیک .
صمغ درخت : ۱. دارشیره . ۲. بلیک.
صمغ درختان : ملیک .
صندل چوبی : تیم .
صندلی : ۱. کین ته تیک . ۲. زیر کونی .
صندلی چوبی : کتل .
صندوق : ۱. سندق . ۲. سنخ .
صندوق بزرگ : امّار - سنّخ .
صندوق بزرگ چوبی :گو - سنّخ .
صندوق چوبی : چو سنّخ .
صنوبر : سناور .
صوت : ست .
صوتی است : هی .
صوتی برای باز ایستاندن گوسفندان : آی .
صوتی برای راندن اسب : هیه .
صوتی برای راندن سگ : تیر .
صوتی برای نگه داشتن اسب : برش .
صوتی جهت ندا و فرا خواندن : های .
صوتی در فراخواندن گوسفند : هر .
صورت : دیم .
صورت برداشتن از کالا : صورت بیتن .
صورت سرخ و برافروخته : سرخ - دیم .
صورت گل انداخته : گل گل کنده .
صورت متورّم : حبّه چپ دار .
صورت ناهنجار : دب چوم .
صیّادی - ابزار : ۱. می اک . ۲. سرزا .
صیّادی که با تلاسم صید کند : تلاسم کش .
صیحه کشیدن : قروش بکشین .
صیقلی : قلی .

ض

ضامن ماشه : شلپرن .
ضایعات : لنتر .
ضایع شدن : کزبویین .
ضجّه : زلیمک .
ضخیم : خرتب .
ضراب خانه : ضراب خنه .
ضربات تند : چکّوشی .
ضربه با پا : شوت .
ضربه با پشت دست : دس پشتی .
ضربه با چیز تیز : دمادمی .
ضربه با دست : ۱. بلسمی . ۲. واز .
ضربه با نوک پا : لوتکی .

ضربه‌ی تبر : تورپشتی .
ضربه‌ی زانو : زانو کینه .
ضربه زدن : ۱. هتشانیین . ۲. تش . ۳. تشاندن . ۴. نتک . ۵. بتوشتن
ضربه زدن با پشت غیربرّنده ی داس : دره پشتی بزوئن .
ضربه زدن با دست : شاب .
ضربه زدن به توپ در بازی : تب چی .
ضربه‌ی محکم : توش .
ضربه‌ی محکم وارد کردن : هکشیین .
ضربه‌ی آرنج : بال اسکنی .
ضربه‌ی آهسته : تریکّاس .
ضربه‌ی همراه با جراحت : ضربت.
ضرر زدن : خرج بزوئن .
ضریح : زری .
ضعف : زف .
ضعف جسمی داشتن : غش هاکردن .
ضعف کردن : ۱. زق بزوئن . ۲. جرغ جریغ هکاردن .
ضعیف : ۱. مل - ماس . ۲. قلاره .
ضعیف بنیّه : کرگ جان .
ضعیف شدن : هاخوشتن .
ضعیف کشی : غریب کشی .
ضعیف و لاغر شده : تش سردار هاکرده .
ضماد : زفت .
ضمیر جمع : اما .

ط

طارمی : دس انداز .
طاس : ۱. تیراک کله . ۲. زاکل .
طاعون : تاهن .
طاقچه : تلاور .
طالبی : گرمک .
طایفه : ۱. فک و فامیل . ۲. خل . ۳. ایل و تبار .
طایفه‌ای در کتول : باریک .
طایفه‌ای در مازندران : بابلکانی .
طایفه‌ی اصیل : قشنگه توار .
طبّال : ۱. تبچی . ۲. تبل چی .
طبع : تون خو .
طبق چوبی : ۱. دانه پاش . ۲. برپاچ . ۳. چوپاره .
طبقه‌ی بالای خانه : مدرو .
طبقه دوّم : ۱. تلار . ۲. بال خانه . ۳. جارخانه .
طبیعت درونی : تب .
طحال : ۱. کش - سو . ۲. تروک . ۳. بنه سو . ۴. آسّمون ندی . ۵. اسپرز .
طحال گاو و گوسفند : ۱. سیاشوئه . ۲. دسکن - سو .
طحال گوسفند : ۱. دسکن - سو . ۲. دیزنون . ۳. کشید .
طحال گوسفند یا گاو : گسگین سو.
طرّاح مرز شالیزار : تیره کش .
طرّاحی روی نمد : لاچ هاکردن .
طراز : رج .
طرد کردن : دم گرهکاردن .
طرف : ۱. سی . ۲. اُغر . ۳. سو .
طرفدار : دسک .
طرف راست : راستیم .
طرف نور : سو - په .
طرّه‌ی مو : چتر زلف .
طعام دادن درایام سوگواری : شر شر .
طعم : ۱. تم . ۲. به .
طعمه : چشته .
طعمه خور : چشته خار .
طعمه خورده : چش بخرده .
طعمه دادن : رو هدائن .
طعنه : لغز و لیچار .
طغیان : بن پری .
طغیان آب : لهز .
طغیان آب رودخانه : کلّه کردن .
طفره رفتن : ۱. کلاج کلی بنمائن . ۲. رتّه بزان .
طفیلی : تیکه - تریش - خوار .
طلا : تلا .
طلا اندود : زرنگار .
طلا کاری : زر بیتن .
طلا و زیور : تلا .
طلای نرم : ماده تلا .
طلب غیرقابل وصول : بسوته پول .
طلب کار : ۲. قرض خوا . ۳. بخاه . ۴. قرض خواه .
طلب کاری : بخواهی .
طلوع : افتاب - بزو .
طلوع خورشید : ته بزان .
طلوع و غروب آفتاب : ۱. افتاب - پره . ۲. افتاب سو .
طمع : ۱. هراس . ۲. انه شکی .
طمع ورزی : زمر هدائن .
طناب : ۱. تقربند . ۲. تناف . ۳. نخ - رجه . ۴. باروند . ۵. بند . ۶ رسن .
طناب باربند اسب : کشی دمباله .
طناب باز : رسن باز .
طناب بازی - ابزار : رسن لنگر .
طناب بافندگی : هرقم - چی .
طناب چاه : چلو گیز .
طناب مربوط به دام ماهی گیری: دست کنج .

طناب رخت آویز: ۱. رخت – تنک – کر .۲. رجه

طناب کلفت : لیف خرما .

طناب ننو : توبند .

طنابی از الیاف گیاهی : ۱. بندنا . ۲. بندخال .

طنابی از ساقه‌ی مو : لشت .

طنابی برای بستن اسب : دسکش .

طنابی برای مهار اسب : دس – ولار .

طنابی برای هیزم کشی : رسن – پشتی .

طنابی جهت اتصّال دو گاو : ورزا سری .

طنابی که روی سربافنده از سقف آویزان شود : سرتا .

طنّاز : انّه ناز .

طوفان سخت : ستریک .

طول : تیل .

طولانی : دردلنگ .

طول بسیار کم : تلی تک .

طول دادن : ۱. کورخه کورخه . ۲. کش هدائن .

طول مسیر شخم در شیار : وردش سر .

طول و دراز دادن : کورخه کورخه هاکردن .

طویله : ۱. کِلوم . ۲. فرام – سرا . ۳. کل‌ُم . ۴. تیل – وار . ۵. توله .

طیور را روانه‌ی لانه ساختن : جاد کاردن .

ظ

ظاهر سازی : آش مالی .

ظاهر سازی کردن : ۱. سرسیر داغ هکاردن . ۲. ماست مالی هاکردن .

ظاهر شدن : ۱. سو – کتن . ۲. رو بموئن .

ظاهر شدن جلوی انظار : قاچ هکاردن .

ظاهر می شود : درکفنه .

ظرف : قری چه .

ظرف آب : ۱. او – جا . ۲. بایّه .

ظرف آب خوری : ۱. او خری .۲. اوخاری .

ظرف آشپزخانه : جک جا .

ظرف بزرگ : ۱. گل بادله . ۲. تش لگن . ۳. کندوک .

ظرف بزرگ سفالی : خوم .

ظرف پاک کردن غلاّت : تبک .

ظرف تنباکو : چوکّاس .

ظرف چای : چای – دن .

ظرف چدنی : قوه – جوش .

ظرف چوبی شیر : ۱. جول جوله . ۲. گال .

ظرف حمّام : دولچه .

ظرف دم کردن چای : تب جوش .

ظرف سفالی : ۱. ماسّه کلا . ۲. رغن – کلا .

ظرف سفالی کوچک : ۱. تاس کله . ۲. تاس پله .

ظرف شیر : قطره .

ظرف شیر دوش : گادوش .

ظرف شیر دوشی : ۱. جوله کون .۲. جوله .

ظرف شیشه‌ای : ۱. بالک . ۲. بانکه . ۳. گمه .

ظرف غذا : لاک .

ظرف قند : لاکچه .

ظرف قهوه : غبجوشی .

ظرف کره‌گیری : دوشان .

ظرف گلی : ۱. گل پی یله . ۲. گدجا .

ظرف گلی کوچک : دمکاک .

ظرف گلی نمک : نمک جا .

ظرف ماست : کرب .

ظرف مخصوص آب نمک : نمک شور .

ظر ف مخصوص کشک سایی : کشک سو .

ظرف مسی : ۱. بایده . ۲. آتشی . ۳. بادیه . ۴. قرافتو . ۵. شردن . ۶. تشت . ۷. تال .

ظرف مسی حمل آب : مرس کلا .

ظرف مسین یا چرمی که در آن آب ذخیره کنند: دبّه .

ظرف نان : ۱. کماجدان.۲. نون جا .

ظرف و ظروف : ۱. جاجیکا .۲. لاک و لوه .

ظرفی است : قدره .

ظرفی به اندازه ی کاسه : لاک چوله .

ظرفی چوبی : ۱. کپه . ۲. تاکّلی . ۳. لوتکا .

ظرفی مخصوص تنباکو : تنباکو چوله .

ظروف : ۱. جاجنگ . ۲. دیمی .

ظروف آشپرخانه : ۱. جاجینگ . ۲. لوه لاغلی .

ظروف شیشه ای : تت لشک .

ع

عاج دار : ۱. برج برج . ۲. آژ دار .
عاجز : کتل .
عاجز شدن در کاری : کز ببین .
عادت : چشته .
عادت به کتک داشتن : چو آمخت .
عادت دادن : گیر انگتن .
عادت داشتن : ۱. ورابیین . ۲. شگین داشتن .
عادت کردن : ۱. انام – هایتن . ۲. آمخت بوئن . ۳. هسول – پیش – بیتن . ۴. چش .
عادت کرده : ۱. بمسنی . ۲. چش بخرده . ۳. بیمت .
عادت کننده : چشته خار .
عادت ماهیانه : علّت .
عادت نداشتن : چتین .
عار : ننگ .
عارض شدن فتق : تب و تناس .
عاریت : آریه .
عاریه گرفتن : ۱. آریه سری . ۲. ارت – بئیتن .
عاشق : ۱. عاشوق . ۲. کاشته مرده . ۳. خاهن .
عاشق شدن : بخاستی هکاردن .
عاشقی : ۱. بخاستی . ۲. خاسّی . ۳. بخاسّی .
عاصی : خون – جولی .
عاصی شدن : دغ بیموئن .
عاصی کردن : خمن هادان .
عاقبت کار : فردای کار .
عاقل : ال .
عاملان مبارزه با بیماری : کت نویس .
عامل یبوست : موس تنگ کن .
عبا : بشلق .
عبث : بخد .
عبور از مسیر : میان هاکردن .
عبور دادن : در بوردن .
عبور دادن نخ : تادکشین .
عبور کردن : ۱. گازرهکردن . ۲. هدار هاکردن . ۳. بنگرسّن . ۴. بورهاکردن .
عبوردادن نخ از شانه‌ی پارچه بافی سنّتی : شونه دله .
عبور نخ از قیوه : تاشون .
عبوس : تریت .
عجب : زرب .
عجله : ۱. تخشا . ۲. تغاب .۳. هولّه .
عجله کردن : شل تاقی .
عجله نکردن در کاری : صبر بمان.
عجله نکن : هل نی .
عجوزه : ۱. آل مار . ۲. کفتار .
عجول : تشه – دل .
عجیب غریب : آجو بیره .
عدد بیست : ۱. بیس . ۲. ویست .
عدد دو : ده .
عدس : ۱. مرجوم .۲. مرجی .
عدس خودرو : مرجی خرو .
عدم شرکت در سفره‌ی همگانی : کنار خور .
عذاب کشیدن : بکرشیین .
عرض تسلیت : سر سلامت با .
عرضی : کتلی .
عرعر خر : انوش .
عرق جوش : گرمش بزوئن .
عرق خشک شده روی لباس : شوره .
عرق سوز : عرق جوش .
عرق کردن در اثر کار : عرق داربویین .
عروس : ۱. آروس . ۲. گلن باجی .
عروس بزک کرده : ۱. فت فتی . ۲. چس آروس .
عروس زبان دراز : تک دار آروس .
عروسک بازی : آروسک بازی .
عروسی : ۱. آروسی . ۲. دنگ و دینگ .
عریان : گوشت کتک .
عریض : وردار .
عزا : مونه .
عزرائیل : ۱. ملکمیت . ۲. جنگیر .
عزیز : شیرین .
عزیز در دانه : تیم – تابله .
عزیز کردن : خد شیرینی ها کردن .
عسل : عسّل .
عسل بدون موم : رو .
عسل مایع : رو .
عسل و موم : عسل – پره .
عسلی که در حفره درخت جمع شود : دار عسل .
عشق بازی : ۱. دسو سبو . ۲. خشتابی .
عشق بازی کردن : دس مالی هاکردن .
عشق ورزیدن : دل دوستن .
عشوه آمدن : اور بموئن .
عصا : ۱. چو دست . ۲. دس چو .
عصاره : کلی یا .
عصای زیر بغل مرده : مماسرچو .
عصبانی : کگجی .
عصبانیّت بیش از حدّ : تیر بزو خو .
عصبانی شدن : ۱. ریک هاچین .
عصبی : جوشی .
عصبی شدن : جز ها کردن .
عصر : ۱. سرنمشان . ۲. نمشان .
عصرانه : نمازین .
عصر دیروز : ۱. ده نامشان . ۲. دیروز نماشون . ۳. درنماشن .
عصر فردا : فرنماشون .
عصرهای گذشته : چن نماشن .
عضلات : چمبلو .

عضلات کپل : کین قل .
عضله : تلاجی .
عضله بند : زفت .
عضله‌ی میان شکم تاران : لسه .
عضله‌ی ساق پا : ماهی تیم .
عضو بدن حیوان : شیردان .
عطر و طعم : بک و بو .
عطسه : ۱. اشنفه . ۲. ابچه . ۳. سور . ۴. صبر .
عطسه‌ی دوتایی : جخت .
عطسه کردن : صبر بزان .
عطش زیاد: زالتو .
عفو کن : ۱. دس بی .
عفونت رحم : الورش .
عقاب : وشی .
عقاب سیاه رنگ : قراقوش .
عقاب طلایی : الوغ .
عقاب ماهی گیر : بهری قوش .
عقب : رد .
عقب افتاده : ۱. دمالی . ۲. دمّال دکت .
عقب پا : چک پی .
عقب تر : ۱. ازی مار . ۲. دمّال تر .
عقب ترها : پتیرک .
عقب عقب : ۱. کینا کینه . ۲. کینا کینی .
عقب عقبی : کینگ وری .
عقب ماندن : عقب دکتن .
عقب مانده : دمال هاکت .
عقب مانده ذهنی : اخت .
عقب نشینی کردن : ۱.کین هنیشتن . ۲. پئی بوردن .
عقبی : کینگ وری .
عقدکنان : عقدکانی .
عقد معامله بر حسب اعتماد : رسن مالی .
عقده : دله زنگ .
عقده شدن : سقره .
عقده‌ی دل : دله گر .
عقیده‌ی بی اساس : سوت .
عقیم : انستر .
علاج : چاروک .
علاج نداشتن : چاره نویین .
علّاف : ماچّه .
علاقه مند به کار : خره .
علاقه‌ی شدید : تیش .
علامت : اسین قف .
علامت پرسش : چر .
علامت جمع : آ .
علامت روی گوش دام : دجه .
علامت گذاشتن : کل - بکشین .
علامت تصغیر : ایک .
علف تازه : ترنه - واش .
علف تک لپّه ای : دک .
علف چین : سزه .
علف خورحیوان و دام : علف خار .
علف زار بکر : چاک .
علف سبز : سوزه .
علف صحرایی : شال - کرم .
علف قناری : خرپه .
علف کوتاه : لف .
علف نامرغوب : تلوس پلوس .
علف های پاییزی : تلوس .
علف های هرز : چر .
علف هرز : ۱. بندواش . ۲. رکم . ۳. شال ولیک . ۴. تپلاغ . ۵. غوزه - واش . ۶. تله واش . ۷. گلیز .
علفی بی مزه : مج علف .
علفی کوهی : ۱. شنگ .۲. سمراک .
علفی هرز : بازم بل .
علم گردان : علم باز .
علم محرّم : تق .
علوفه : چر .
علوفه‌ی نیم جویده‌ی حیوان : بی بره . ۲. بی بر
عمل بد : خاک به سری .
عمل جماع : لک بیاردن .
عمل جنگ گاوها : جونّکا جنگ .
عمل قطع آب شالی زار : او - کشی .
عمل مجامعت حیوان: کل بکشین.
عملی در پارچه بافی: تانشون .
عملی در قطع کردن درخت : کب بیتن .
عمو : آمو .
عمه جزء : هف - تیک .
عمیق : ۱. بن نار . ۲. قلزم . ۳. جول . ۴. جلی .
عنکبوت : ۱. کارتلام . ۲. کارتنک . ۳. ونّالی . ۴. وند . ۵. کارتن .
عنوان : گال .
عنوانی برای تحقیر کردن : کلچه .
عوض کردن مسیر : ۱. ور هدائن . ۲. کتل ها کردن .
عوض کن : دکش ها کن .
عو عو کردن سگ : لئو هاکردن .
عهد قدیم : قدیم سال ما .
عیال وار : خله سر .
عیال و نفرات تحت تکفّل خانه : ۱. خارنده .۲. خارمبه .
عیب پوشاندن : درز بیتن .
عیب جویی : سوت .
عیب و ایراد : اِب .
عیب و نقص : امون .
عید : ائید اعید .
عید فطر : مرمضون اعید .
عیدی : عییدی .
عیش : چر - چر .
عینک : ۱. آینک . ۲. اینک .

غ

غائط به زبان کودکانه : آ – ا .
غار : ۱. اسکول . ۲. لی . ۳. مغّار .
غارت : ۱. تالوم . ۲. چر .
غارت گر : چپوگر .
غار کوچک : غارو .
غازچران : غازگالش .
غازخاکستری : کهوغاز .
غاز وحشی : ۱. هوایی غاز .۲. هوا غاز .
غافل ساختن : خر – هاکردن .
غالب : باش .
غالب کردن : دلم ها کاردن .
غبار : گاله هدائن .
غبار آلود : گرد هائیت .
غبارخاکستر : بلم .
غبغب : گلشت .
غدّه‌ی زیر گلوی بز و گوسفند : شنکه .
غدّه کشاله ران : آزرنگ .
غدّه‌ی چرکین : کورک .
غدّه‌ی زیر گوش : خاموشک .
غدّه‌ی لنفاوی : ۱. خروزه کال پت . ۲. گیرما . ۳. خیارک .
غذا : آش – او .
غذا بار گذاشتن : باربیشتن .
غذا خوردن : ۱. کلفت ها کردن . ۲. غالنجک – بزوئن .
غذا خوردن با تأنی : لچّه لچّه بخاردن .
غذا خوردن بی اراده : دار دوس .
غذا را با آب خوردن : او – جو .
غذای آلوده : ۱. دمش دغلتی . ۲. دغالتی .
غذای آماده : حاضری .
غذای بعد از شام : شوچره .
غذای بی مزه : وشل .
غذای بین صبح و ظهر : چاشت .
غذای پیش از نهار : غیل ناهار .
غذای دام : نر موج .
غذای سرد : سرد دمپختی .
غذای سگ : لوت .
غذای شب : شام و شور .
غذای شل : شلمبه .
غذای شور : زلکو .
غذای فاسد : لمچه .
غذای ناجور : اچُس – بچُس .
غذای نفاق : باد دار .
غذایی اندک که رفع گرسنگی کند : شال اشکم .
غربال : ۱. غلبل . ۲. غرویل . ۳. غلوال .
غربال آرد : هاپیتن .
غربال شده : بوجارنی .
غر زدن : غرت و پرت – هکاردن .
غرّش : ۱. غینه . ۲. غاره . ۳. لر .
غرّش پلنگ : قرنه .
غرّش جانور : غر – بیمئن .
غرّش خشم آلود سگ : قرمش .
غرّش کردن : غاره هدائن .
غرّش کردن جانوران : ۱. غارنه بکشیین . ۲. غارنه .
غرغر : قاد قاد .
غرغر کردن : ۱. غرنه – غرنه – هاکردن . ۲. غار غار ها کردن .
غرغر کن : غار غار هکان .
غر غرو : ۱. غار غارو . ۲. مک مکی . ۳. فینگن .
غر غره کردن : غلغل .
غرق صحبت : گلک سبت .
غروب : ۱. شام مل . ۲. نمشان – سر . ۳. پاره دم . ۴. مار . ۵. ناشوم . ۶. نماشته .
غروب امروز : ۱. ام – نماشون . ۲. نماشون . ۳. نماشسر .
غروب دیروز : دنّمشان .
غروب کردن : آفتاب مار بوردن .
غروب کردن آفتاب : مار بردن .
غرور : اُج .
غرولند کردن : ۱. غار غار . ۲. اخه – پف . ۳. غارت و پارت هکاردن .
غرّه : ۱. کره . ۲. خره .
غرّه شدن : کر .
غریب گز : خچه .
غریبه : ۱. غربتی . ۲. اجنبی .
غرّیدن : بغریین .
غرّیدن جانوران : غار بیمئن .
غسّال خانه : مرده شور خانه .
غسل : غاسل .
غسل کردن : او بکشیین .
غش : ۱. ال – بزه . ۲. آزار . ۳. ضف .
غشو : غاشی .
غشی : ۱. غشی . ۲. مزرتّی .
غصّه : ۱. غاصّه . ۲. امانی . ۳. هراز . ۴. غصّه . ۵. اراز.
غصّه خردن : اوراز – بخردن .
غضروف : ۱. موروکّنی . ۲. لسک . ۳. مروکّانی .
غضروف بینی : ۱. چر – چروک . ۲. چغراد . ۳. مروکّانی .
غلات آفت زده : ازی – بزه .
غلّات آماده‌ی درو : تاش بموئن .
غلات سن زده : ازی دکته .
غلاف : لنگه .

غلاف باقلا : باقاله - پوست .
غلاف گندم : ننگه .
غلبه در کشتی : چل پر هاکردن .
غلبه کردن : بوزا نیین .
غلت : گانگول .
غلتاندن : ۱. گریدن . ۲. بن رخی . ۳. رش . ۴. گرهدائن . ۵. گاندل هدائن . ۶. رخ - هدائن .
غلت خوردن : ۱. کته خزها کردن . ۲. غلت خوردن . ۳. گندلی .
غلت در سرازیری : ۱. گریگ . ۲. گاندل .
غلت زدن : ۱. خز - بخاردن . ۲. خر - غلت .
غلتیدن : ۱. گاندل بییتن . ۲. غالته - بزئن . ۳. دغلتیین . ۴. قل بخردن . ۵. رخ دکتن .
غلتیدن از بلندی : لو گردین .
غلتیدن اشیا : ۱. خریک . ۲. گریک
غلتیدن به پهلو : غلت - بزئن .
غلتیدن در سراشیبی : رو - بئییتن.
غلتیده : دغلتییه .
غل دادن : رخ هدائن .
غلّه ی پاک کرده : ۱. بجییه . ۲. چاش .
غلیظ : ۱. تند . ۲. همّس . ۳. زفت .
غم خواری کردن : دل بسوزانیین.
غمزدگی : بغ .
غمگین : ۱. دل دماس . ۲. سردماس . ۳. معمون .
غمگین شدن : کز ها کردن .
غمناک : ماس ماز سرده .
غم و غصه : اوراز .
غنچه : کرو .
غنچه‌ی پنبه : تلکا .
غوره : غره .
غوز : وله کمون .
غوزک پا : غور غورو .
غوزک دست و پا : غاغ .
غوزک زانو : کرب .
غوزه‌ی پنبه : ۱. تل - غوزه . ۲. کچیله . ۳. سوک - سوک . ۴. کیکا .
غوزه‌ی ریز پنبه : زلک کلو .
غوزه‌ی نارس : تلّه کو .
غوزه‌ی ناقص: کور- کور - غوزه .
غوزه‌ی نیمه باز : نیم وا .
غوزه‌ی شکفته‌ی پنبه : کوکا .
غوطه : غلته .
غوطه خوردن : ۱. غالته بخاردن . ۲. ته او زدن . ۳. دست پلی بزوئن .
غوطه ور شو : دغالچ .
غوغا : ۱. شرو شور . ۲. غغا .
عوعوی سگ : لو .
غول : ونگ کرک .
غیبت : سفه بیشتن .
غیبت کردن : ۱. رخ ها کردن . ۲. تشکه زئن .
غیب گفتن : غب بئتن .
غیبی : غبی .
غیر بومی : قریشمال .
غیر بومی و بی اصل و نسب : ترک و تات .
غیر ضروری : نوستی .
غیر فعّال : دمخت .

ف

فاحشه : ۱. فاشیه .۲. فایشه
فاخته که پرنده ای است: کوکی.
فارغ از کار : تازه بار .
فارغ شدن : کنار هکتن .
فاسد : ضایه .
فاسد شدن : ۱. سهل بوئن.۲. زق .
فاسد شدن گندم : ۱. شاشک. بزوئن . ۲. کرک بیاردن .
فاسق گرفتن : یار بگتن .
فاش شدن : ته تک مه تک بویین .
فاصله : جاوازه .
فاصله افتاده : میین بردن .
فاصله‌ی برد تفنگ : تفنگ - تیر - رس .
فاصله‌ی چوب های تلار : کلواز .
فاصله داشتن : جاوازه داشتن .
فاصله‌ی میان کمر و ران: کهول .
فاصله‌ی شیروانی تا دیوار : هلاکینه .
فاضلاب : نیشتاک .
فاضلاب حمّام : حمّام زیر آب .
فاقد شعور : عامّه سام .
فال بد : نفوس .
فال گرفتن : طاله بیتن .
فامیل : ۱. خش . ۲. خد به خد .
فامیل زن : زن فامیل .
فانوس : ۱. بادی . ۲. فنر .
فتح : فت .
فتق : ۱. تناس . ۲. توس . ۳. قور .
فتنه را خواباندن : تش او بزوئن .
فتنه گر : شورشی .
فتیر : فتیر .
فتیله : ۱. چمبه پلیته .
فحش ناموسی : فش ارزی .
فحش و دشنام : ۱. فاش کتره .فاش کتله
فحش و دشنام دادن : فاش کتره هاکردن .

فخر فروختن : تزم تزم .
فدا : بلار .
فدا شدن : ۱. در بگردیین . ۲. دا-بین . ۳. دابمردن .
فدا شو : دابواش .
فدایت شوم : ۱. بلاره . ۲. آ-بلارم .
فدای تو : ۱. ته گره . ۲. ته دا .
فرا خواندن : هاخونسن .
فرا خور : وراخر .
فرار : سه گام .
فرا رسیدن اجل : مرگ وری .
فرار کردن : ۱. در شیین . ۲. حبّ جیم بخاردن . ۳. در بوردن . ۴. فلینگه دوستن .
فرار کرده : در برده .
فرار کن : ۱. بروج . ۲. بگئروز . ۳. در بور . ۴. بگرز .
فراری : ۱. رمندوک . ۲. وزاغ .
فراری بده : ۱. برمن . ۲. بگئروزان . ۳. بور جن . ۴. بوریجان . ۵. برمان .
فراری دادن : بوریجانیین .
فراز : ۱. کاتل . ۲. کاتی سر .
فراغت : اجونی .
فراغت و آسایش : راحتی .
فراموش کردن : یاد بکاردن .
فراوان : ۱. چنگروم . ۲. الافت . ۳. المباره . ۴. هرخت . ۵. گر . ۶. خل . ۷. فت . ۹. فراون . ۱۰. لوش .
فراوانی : ۱. چر . ۲. لر بزوئن . ۳. در خال .
فراوانی محصول : چاره نویین .
فراهم : فراهم .
فراهم شدن : فرم بویین .
فراهم کردن : جورها کردن .
فراهم کردن وسائل : کارکش مثال بیاردن .
فراهم نشدن : دس نداشن .
فربه : وزمین .
فرج زن : ۱. گاندل . ۲. النگ . ۳. اندل . ۴. گلی .
فرد آزار دهنده : ۱. غشی . ۲. ال بزه . ۳. مزّرتی .
فردا : ۱. فردائینه . ۲. فر . ۳. فردا .
فرداشب : فرداشو .
فرد با سواد : خاد ملاّ .
فرد بالغ : عقل رس .
فرد بی توجه به محیط اطراف : کور اسب .
فرد حسّاس به ورم : بادوکن .
فرد خوش یمنی که به عنوان شگون در آغاز سال نو انتخاب شود : شگین .
فرد سمج : بسته دنکی .
فرد کم مایه و پر مدّعا : چرتینگ .
فرد لاغر و مردنی : آب دل نی .
فرد مبتلا به کرم کدو : کی تیمک دار . کرموک .
فردی با موهای پریشان : ۱. جن پری کله . ۲. جاجن کله .
فرد خرمن کوب : پنونه .
فردی که به سرما حساس است : چائوک .
فرزند : ۱. فرزن . ۲. مال . ۳. تکّو . ۴. وچه .
فرزندان : ۱. زکه زا . ۲. تخم و تلک .
فرزندان و نسل : زاد و رود .
فرزندی که به محض توّلد مادرش فوت کند : گور زاد .
فرزند خردسال : چلیک وچه .
فرزند رضاعی : ناتنی .
فرزند مانوس بامادر : یکّه .
فرزند نالایق : تش پشت کلین .
فرزند نامشروع : ۱. مولکی . ۲. مول . ۳. حرومی .
فرزند نسل سوم : نتیجه .
فرزند همسر از شوهر اول : زن وچه .
فرستادن : ۱. برسنیین . ۲. برستیین . ۳. بفرستائن .
فرسنگ : فرسخ .
فرسوده : ۱. بوجارس . ۲. نوسّه . ۳. قرآته .
فرش آغل : کات بزوئن .
فرش خانه : کوب لمه .
فرصت : ۱. گزک . ۲. هک . ۳. مجال . ۴. قلا .
فرصت دادن : دس پنجه هدائن .
فرصت طلب : ۱. کو ماج. ۲. کلپت .
فرغون چوبی و دستی : زمبر .
فرفره : ۱. چرخک . ۲. فرفرانی .
فرق سر : کوتی .
فرم : تلنگ .
فرمان : ۱. فرمن . ۲. ارد. ۳. دسو ر .
فرمان بر : دس به سنه .
فرمان دادن : فرمن بزئن .
فرمان گرفتن : دسّور - هایتن .
فرمودن : فرمایش هاکردن .
فرمی از شاخ گاو : الا شیرو .
فرو افتادن خمیردر تنور : خمیر بوردن .
فرو بردن : ته هدائن .
فروختن : ۱. بروتن . ۲. روتن . ۳. بفروختن .
فرود آمدن : فروز امن .
فروردین : سیاما .
فرو ریختن : ۱. بکلسّن . ۲. هر - هکاردن . ۳. هلم بردن . ۴.

دکلسّن . ۵. دخاتن. ۶. لمباندن .
فرو رفتگی : دپلغشته .
فرو رفتن : ۱. لاخ دکتن . ۲. گل بییتن .
فرو رفتن سوزن در بدن : وشوین.
فرو رفته : دبلقس .
فرو رونده : فرو شو .
فر و ریخت : فو سوس .
فرو ریختن : فسسن .
فروریخته : هوت .
فرو ریخته : ولشت .
فروشنده : ۱. روشنده . ۲. بار روش . ۳. روشا . ۴. ترازی دار .
فروشنده‌ی دوره گرد : چرچی .
فروشنده‌ی رنگ : رنگ روش .
فروشنده‌ی دوره گرد : گردشی .
فرو غلتیدن اسب در اثر بار زیاد : تکّه .
فرو کردن : ۱. دکردن . ۲. اسپوتن . ۳. بیشتن . ۴. فر و هکردن .
فرو کردن در چیزی : گاسن .
فر و کن : ۱. دکش . ۲. بچپان . ۳. بکار . ۴. دکن .
فرومایه : ۱. دسه – سفت . ۲. دسّه میس .
فریاد برای نفرین : هی بیو .
فریاد رس : داد رس .
فریاد زدن : ۱. غه ها کردن . ۲. قع بکردن . ۳. سیب بکشیین . ۴. جربزوئن . ۵. سرنگ بکشیین . ۶. قروش بکشین .
فریاد زن : جکن .
فریاد شادی : شواش .
فریاد کردن : ۱. غبزوئن . ۲. غیّه .
فریاد کسی را بلند کردن : جکه در آرد ن .
فریاد کشیدن : ۱. جغ بکشین . ۲. جغ بزئن . ۳. سرونگ بکشّین . ۴. سریک بکشین .
فریاد ناگهانی : زلتیکه .
فریاد ناگهانی زدن : ولغ بزئن .
فریب : ۱. فرب . ۲. گول بزوئن . ۳. تی تال .
فریباندن : توت هکاردن .
فریب باتمسخر : رشخن تاتال .
فریب دادن : ۱. بازی بزئن . ۲. تاریک گول . ۳. شتر بساتن . ۴. قاپ بزوئن . ۵. دس به موس .
فریب دهنده : رد .
فریبکار : ۱. فن – باز . ۲. چا چول باز .
فریبکاری : ۱. کاس کلک بازی . ۲. سیبابندی . ۳. دغلی .
فریب کاری در بازی : شوتی .
فریب و مکر : دمه لوس .
فریفتن : ۱. شخ . ۲. رشخند . ۳. فرفته .
فریم : پایتخت .
فزونی یافتن : ری ها کردن .
فساد بدر : توبییاردن .
فسخ : فسق .
فس –فس : مسمسه – هکاردن .
فسنجان : آغوز خارش .
فشار : ۱. جلق پلق . ۲. جغ . ۳. قشار . ۴. قت . ۵. مضراب . ۶. دپرک .
فشار آب : شورش .
فشار آوردن : ۱. کوس کل ها کردن . ۲. ویر بییاردن . ۳. تیس دکاشتن . ۴. فوایتن . ۵. لک بیاردن . ۶. تل – هدائن . ۷. جغ بیاردن . ۸. کوس هکاردن .
فشار با مشت : چنگ هچین .
فشار به جلو : قل – هدائن .
فشار پا روی اسب : کاب بزوئن .
فشار دادن : ۱. غشار – هدائن . ۲. جغ – هادائن . ۳.کوس هادائن .
فشار ناشی از ادرار : تنگ هایتن .
فشار و زور : کوس کوسی .
فشردن : ۱. بمال دمال . ۲. فو – هایتن . ۳. فشار هدائن .
فشردن ران : گره بیین .
فشرده : ۱. همبس . ۲. جق دچی . ۳. امّس . ۴. تخ به تخ . ۵. قت هیته . ۶. لابه لا . ۷. دچی . ۸. جق . ۹. دزو – بزو .
فشرده شدن : ۱. چلشک ها یتن . ۲. جغ هچیین .
فصل بهار : ۱. بلبل خون . ۲. بها ر . ۳. بهار ما . ۴. ویها ر . ۵. باهار
فصل پاییز : سرد – پئیز .
فصل تابستان : تاوستون جم .
فصل گردو چینی : آغوز چین ما .
فضله‌ی پرندگان : موک .
فضله‌ی قرقاول : مگ .
فضله ی مرغ : ۱. کزلیک . ۲. کزلغ . ۳. پوچّه مرغ .
فضله‌ی موش : گل زور .
فضول : ۱. کشیک کش . ۲. دنکه دلاله . ۳. هر چنه . ۴. گی – دله – نخود . ۵. غابز . ۶. حرف کش.
فضولی کردن : ۱. زخنک . ۲. سوسه –بردن .
فغان : ۱. غصه . ۲. آمون .
فقر : نداری .
فقیر : ۱. آسمون جل . ۲. دس اویشن .
فکای وجین : تاش فکا .
فکر : فکر .
فکر کردن : فلم بوردن .
فکل : فکل .

فکّلی : زلفی .
فلاخن : ۱. کلا-سنگ . ۲. قلاب سنگ .
فلاخن بازی : کل سنگ بازی .
فلامینگو : ۱. قتل غاز . ۲. مرغ حسینی .
فلان : ۱. وهمان . ۲. فلن .
فلان چیز : مسملک .
فلانی : یارو .
فلج : شل .
فلج شدن : ۱. فلج بویین . ۲. چنگ بیّن .
فلفل : ۱. گرماری . ۲. اکسلوت . ۳. اخلات .
فلفل سیاه : ۱. گرمداری . ۲. دار گرم . ۳. گرماری .
فلفل هندی : فلفلندی .
فن : ۱. لم . ۲. چم و چله .
فنّ پا در کشتی : کوبزان .
فندق : ۱. گل اغوزک . ۲. فندق .
فندق وحشی : مندلق .
فنّی در کشتی : ۱. کش لنگ پر . ۲. بال بییتن . ۳. بال پیچ . ۴. بال کش . ۵. بال کونه . ۶. بدل - کانده . ۷. بدله کانده . ۸. تیش سربیتن . ۹. لنگه پیچ . ۱۰. لنگ چک . ۱۱. پشت گردن
فنّی در کشتی : پشت گردن .
فوّاره زدن : ۱. فشه . ۲. فشنکه بزوئن . ۳. فرتاس بزئن . ۴. جریک بزوئن . ۵. کفاره بزئن .
فوّاره‌ی کوچک : چرت .
فوت کردن : اشاک .
فوت وفن : ۱. فند فیله . ۲. چم چله . ۳. چماخم
فوران : ۱. جرتنگ . ۲. فتّه . ۳. فرتاس . ۴. فشنکه . ۵.فشتنگ .
فوری : ۱. چپری . ۲. جلدی . ۳. گرم دو . ۴. فاری . ۵. فارم .
فهماندن : ۱. حالی ها کردن . ۲. زوان سر بویین . ۳.حالی بویین .
فهمیدن : ۱. سیته ره بییتن . ۲. بفهمیین .
فهمیدن روحیات کسی : چفته بیتن.
فیس : گدا - گاشنه .
فیل ماهی : ۱. بولکه . ۲. سگ ماهی .
فین کردن : فس هکاردن .

ق

قاب : ۱. بجل . ۲. کرب .
قاب بازی : ۱. بجل بازی . ۲. قاپ بازی . ۳. کرپ .
قاب دستمال : ۱. دس - لمه . ۲. دسیر . ۳. قوری ماس .
قاب شیشه : جام .
قابل استفاده : ۱. بدردی . ۲. بدرد خوئردن .
قابل توجه : یگن یکن .
قابل توزین : کشا .
قابل خوردن : ۱. خرا . ۲. خارنده . ۳. خاردنی .
قابل درو : تاشا .
قابلمه : ۱. قلیف . ۲. قابلامه . ۳. مما.
قابلمه کوچک : لوه تیک .
قابلمه ی مسی : غامه .
قاب مهر نماز : قاب مر .
قاپیدن : ۱. تب بزئن . ۲. تب بزه کا . ۳. تقاب بزوئن . ۴. دسّ - چنگ- بزوئن . ۵. در بوردن . ۶. قتوک . ۷. چنگ بزوئن .
قاپیدن غذا : تب بزه کا .
قاتل : ۱. خونی . ۲. خونکار .
قاچ : ۱. لاش . ۲. قچل . ۳. قاش . ۴. غلش . ۵. غش . ۶. غنجیل .
قاچاق : ۱. قچاق . ۲. قوچّاق .
قاچ خربزه : قاچ . قچل .
قاچ شده : لاپ ولیب .
قاچ کردن : ۱. غنجیل - بزئن . ۲. غاش - بزئن . ۳. غلش بزئن . ۴. قاچ هکاردن .
قاچ کردن به شکل چهار گوش : گورز هکاردن .
قاچ کردن میوه جات : اخجه .
قاچ کردن هندوانه : قجل بزوئن .
قاچ میوه : قجل .
قاچ هندوانه : ۱. قج . ۲. خجله .
قارچ : ۱. کما موش . ۲. کمن - گوش . ۳. گبلک . ۴. مهر - کلا . ۵. قپو .
قارچ خوراکی : ۱. گبلک . ۲. زرد کیجا . ۳. مرعی .
قارچ سمی : ۱. گمبلان . ۲. دارگوشک .
قاشق : ۱. قاشک . ۲. کچه .
قاشق چای خوری : چی خور قاشق .
قاشق چوبی : ۱. کل دم کچه . ۲. افرم . ۳. چو قاشق . ۴. آسان کچه . ۵. چوکترا .
قاصدک : شیطانک .
قاصدک روی نی مرداب : کوتک سر .
قاطر باربر : بن درمال .

قالب شده : جابئیت .
قالب و ظرف ماست : ۱. کتو .۲. پیلکا .
قالی : قلو .
قامت خمیده : قدّ دلائی .
قانع شدن : خام - بوئن .
قاه قاه خندیدن: غشه غشه .
قایق : ۱. لتکا . ۲. تیمور . ۳. لاتکا . ۴. لاکمه .
قایق کوچک : لاکمه .
قایم باشک : ۱. دخس مار ی . ۲. جاجاجیرک . ۳. تتی کاک . ۴. دخس مارک .
قایم کردن : ۱. جاجاک . ۲. غایم - هکاردن .
قبا : ۱. قوا . ۲. قرا .
قباله : قواله .
قبای چوپانی : کلک .
قبر : قور .
قبرستان : ۱. قورستن . ۲. نکارم آباد . ۳. کلکر . ۴. خاک - سر . ۵. مزار . ۶. قورستون .
قبولاندن : جادنگئن .
قبول کردن : گردن بییتن .
قتل با شکنجه : زار کوش .
قتل عام : قرنّات .
قتل همراه باشکنجه : زا ر زار بکوشتن .
قحطی : قطی .
قدّاره : کتاره .
قد بلند : ۱. اشتلنگ . ۲. لند هور . ۳. دردنگ . ۴. قد دراز . ۵. دلنگ . ۶. هلشته . ۷. شافت . ۸. گئم . ۹. هش- قد .
قد بلند شدن : چک بکشین .
قدح : فسخاره .
قدرت : ۱. تابری . ۲. رس .
قدرت تکلّم یافتن : زبان دروتن .
قدرتمند : زوردار .
قدرتمند کردن : بورزین .
قدر شناس : قدر دون .
قدرعنا : هالا- بالا .
قد کشیده : لینگ دراز .
قد کوتاه : ۱. گل سرمجی . ۲. تخرمه . ۳. تنگ سرپتی . ۴. حقنه . ۵. بن سر ی آدم . ۶. کلپه . ۷. کل قد . ۸. قرچه . ۹. چل خس . ۱۰. چخس .
قد کوتاه : گورزاد .
قدم : گام .
قدم بزرگ : ۱. الشت . ۲. النگ . ۳. گئم . ۴. ولنگ . ۵. شافت .
قدم بزرگ برداشتن : ۱. کشکرت - واز . ۲. گته - شاب بزوئن .
قدم بلند : ۱. شاب . ۲. الش .
قدم بلند برداشتن : بلسمی .
قدم به قدم : شاب به شاب .
قدم به قدم راه رفتن کودک : اچه اچه .
قدم زدن : ۱. هامتن . ۲. شاب بزئن . ۳. چرخ هایتن .
قدیمی : کانه .
قرار بده : هزن .
قرار داد کلی : مخته .
قرار دادن : ۱. بهشتن . ۲. بشتن . ۳. ورانگتن . ۴. غد- و- غاچ - دوستن . ۵. دینگوئن .
قراردادن به طور مخفیانه : فل - فتی - هاکردن .
قرار دادی است : نصفی .
قرارداشتن : ۱. کتبیین . ۲. نبیا بیین.
قرار گرفتن : بن بویین .
قراضه : ۱. عرقه .
قران کریم : قاران .
قربان : گره .
قربانت شوم : ته بلارم .
قربان صدقه رفتن : ۱. بلاردن . ۲. بگرسن . ۳. دور بگردسّن .
قربانی : قاربانی .
قربانی کردن : خون- ها کردن .
قرص : ۱. قئرص . ۲. حب .
قرص مسهل : کارکان .
قرص نان : لواردک .
قرض : دسی .
قرض روی قرض : دار به دار ها کردن .
قرض کردن : رک هدائن .
قرض کوتاه مدت پول : دس گردان .
قرعه : بیجک .
قرق : ۱. غارغ . ۲. قارق .
قرقاول : ۱. تورنگ . ۲. شلفت . ۳. تیرنگ . ۴. ترم تلا . ۵. نرتلا .
قرقاول مادّه : ۱. ترنگ - کرک . ۲. تیرنگ کرک .
قرقاول نر : ترنگ تلا .
قرقر : ۱. غرولند . ۲. قرمئو .
قرقره : ۱. کوپین . ۲. دودولوک . ۳. ماسوله . ۴. قارقاوک . ۵. چلکی . ۶. نتکه . ۷. نخ جیم . ۸. قئر قئروک .
قرقره کردن آب : غل غل هکاردن .
قرقی : غوش .
قرنیز : قرنز .
قرو اطوار : اور بمان .
قره قروت : ۱. سی چو . ۲. تفره .
قره ماش - ماش سیاه : خرو .
قرینه : لت و پردی .
قزاق و ترکمن : بلیش .

قسمت : ۱. تقس . ۲. هسه . ۳. قششه .
قسمت انتهایی چپلاغ : پادنگ چپلاغ .
قسمت بالا : با لاتلک .
قسمت بالائی چهار چوب در : سرکاندا .
قسمت بالائی دیوار متصّل به سقف : چاچ بن .
قسمت بالای سماور : کم - پارکه .
قسمت جلوی ساق : پیش کانل .
قسمت خلفی ساق پا : آب - شله .
قسمت ژرف رودخانه و دریا : ۱. غالزمبه .۲. غارزم .
قسمت عمیق رودخانه : ۱. جمبول جا . ۲. غارزم - غرزم .
قسمت فوقانی بیضه : خایه -سه .
قسمت کردن : رست هکردن .
قسمت نرم : چر- چروک .
قسمتی از آبدنگ : اودنگ چال .
قسمتی از آسیاب : ۱. اسیو - بتیم . ۲. چلپر .
قسمتی از پا : ۱. چنگلم . ۲. زانو .
قسمتی از پالان : مولکی .
قسمتی از تلار : ته نپاری .
قسمتی از چراغ : مجر .
قسمتی از خاک که در معرض سیل قرار گیرد : او تاش .
قسمتی از خانه : ۱. چرخ غلام - گردشی . ۲. جوزنگ چال .
قسمتی از خانه های روستایی : اسکل .
قسمتی از در : ۱. کشو . ۲. زوانک . ۳. ته کارک . ۴. درکنّه .
قسمتی از دیوار نزدیک سقف : چاچ .
قسمتی از زمین : ۱. شلش . ۲. خشال . ۳. کینه مالش . ۴. وردش سر .
قسمتی از زمین کشاورزی : ازّ اربن.
قسمتی از زمین مزرعه : فک بن .
قسمتی از شلوار : کش- را .
قسمتی از قلیان : غلیون -تکنه .
قسمتی از کفل : کیله .
قسمتی از گلو : غنج .
قسمتی از گیاه : چنگر .
قسمتی از مرتع : نرم .
قشلاق : دشت .
قشلاق نشین : دشتی .
قشنگ : ۱. مشتی گیری . ۲. قشنگ . ۳. توشمال . ۴. خاجره . ۵. خارک .
قشنگ و ناز : قده .
قشو : قشو .
قشون : غاشون .
قصر : امارت .
قصّه : ۱. قصدو . ۲. آسنی.
قطرات آب : چسکه .
قطره : ۱. تپّه . ۲. تریک . ۳. توکونه . ۴. چپ . ۵. چپکه . ۶. چکّه . ۷. چکانده .
قطره‌ای باران برروی برگ : دارچچا .
قطره قطره : ۱. تب تب . ۲. تریک تریک . ۳. چر چر . ۴. زپ -زپ . ۵. زک زک .
قطره قطره‌ی باران : تیم تیم .
قطره ی آب : او - تپه .
قطع آب : ۱. او- بنداختن . ۲. بن بکتن .
قطعات ریز چوب : تری - تلی .
قطعاتی از زمین جنگلی : خوریم .
قطع ارتباط : لنگ - راه - ره - بوریین .
قطع درختان : دار انجن .
قطع رابطه : بنگتن .
قطع شدن : قلم بوئن .
قطع کردن : ۱. قرچ . ۲. بن غت .
قطع کردن شاخه درخت : کل - ها کردن .
قطع کننده ی درخت :دار ورین .
قطع و وصل شدن نور : ۱. سو - بزوئن . ۲. الیک
قطعه : ۱. کتک . ۲. تریک . ۳. تیکه تریش .
قطعه ای از نغمات موسیقی مراسمی : کشتی مقوم .
قطعه ای از سازبادی : قمش .
قطعه ای از سرنا : چلّه .
قطعه ای از مرتع : من ور .
قطعه ای در موسیقی : ۱. گواگر . ۲. دشتی حال . ۳. کیجا کچال . ۴. غریبی . ۵. کله حال .
قطعه ای از موسیقی سازی :چوزنی.
قطعه ای از سنگ آتش زنه :چخماق .
قطعه چوب : ۱. گلی . ۲. گلی مار . ۳. گلی کاچ .
قطعه چوبی است : الک کلا .
قطعه سنگ : لیپه .
قطعه قطعه : کلو کلو .
قطعه قطعه کردن : ۱. برین ها کردن . ۲. گالی گالی هکاردن .
قطعه قطعه کردن چوب : برینه برینه .
قطعه کردن چوب : گلی گلی .
قطعه‌ای از زمین : قلیشه .
قطعی : حتمی .
قفسه ی سینه : سینه .
قفل : ۱. دربن کلی . ۲. قلف . ۳. قافل .

قفل در : کرک .
قفل شدن : کلی – بین .
قفل شدن زبان : کلیک بخردن .
قفل کردن در : زلفینگ ها کردن.
قفل مغازه : کل – مار .
قلاّب : ۱. چکلم . ۲. چنگک . ۳. گزیل . ۴. سگگ . ۵. دنیک .
قلاّب در : ۱. چفت . ۲. دماغه .
قلاّب ماهی گیری : ۱. ول زن . ۲. غرماغ . ۳. قرماق .
قلاّده زدن : لشت بزئن .
قل خوردن : گریک .
قل دادن : گندلی هدائن .
قلدر : چو کش .
قلزم و گرداب : او گردشی .
قلع : قل .
قلعه : قله .
قلق : ۱. چم . ۲. سر– چم .
قلقلک : ۱. گلگلی . ۲. تخ تخ . ۳. گیز لاق . ۴. جز غالی . ۵. دقلک . ۶. قجلیک . ۷. قلقلی .
قلقلک دادن : ۱. گل گلی هدائن . ۲. تخ تخ هادائن . ۳. گیز لاق – هدائن . ۴. دلاق بلاق .
قلک : قالّک .
قل گرفتن : گاندل .
قلم دوش : قلندوش .
قلمه‌ی درخت : ۱. سخی . ۲. لیله .
قلمه زدن : قلم هدائن
قله : کوتک .
قلّه ی کوه : ۱. کل – کش . ۲. قاله .۳. سی .
قلیان : ۱. غلین . ۲. قیلان . ۳. قلیون .
قلیه ی اسفناج : اسفناق تری .
قمری : ۱. کتر تیر . ۲. ترفک .
قسمت باران گیر ساختمان : دمه گیر .
قسمت داخل ران : گارمه دیم .
قسمتی از آسیاب آبی : توب گوله .
قسمتی از زنگ : کلّه – کی .
قسمتی از مچ پا : زنگ پله .
قسمتی از مزرعه : تلک .
قنات : ۱. کیبو . ۲. قنو . ۳. کرز . ۴. سوما .
قند : گگ .
قنداق : ۱. قناق . ۲. قن جا .
قنداق تفنگ : کینه .
قند شکن : ۱. قند – امبور . ۲. قن – امور . ۳. قند اشکن .
قندیل : لیلک .
قندیل طلائی امام زاده : قندل .
قندیل یخی : ۱. یخ شیشه . ۲. یخ لو لو . ۳. لیلک
قنوت : دس – دل – دئا .
قو : ۱. کلاکن . ۲. کلاگن .
قوام آمدن : دگر دانیین .
قوت و زور : قت .
قوچ : نرو میش .
قورباغه : ۱. وک . ۲. ولقاز .
قورباغه آبی : او – وک .
قورباغه‌ی درختی : داروک .
قورباغه‌ی درشت : کوفینگ وک .
قورباغه‌ی زیر سنگ : سنگ ته وک .
قور باغه ی پیر : پیروک .
قورت دادن : ۱. فرو بوردن . ۲. قرت هدائن .
قورمه : قارمه .
قورمه سبزی : جفری قارمه .
قوری : ۱. قار ی . ۲. قری .
قوز : قز .
قوز بالا قوز : قزقزه سر .
قوزک پا : ۱. قق . ۲. قندود . ۳. قرمی .
قوزک زانوی پا : قرقروک .
قوزک شلوار : غزه .
قوطی : چدبار .
قوطی چاشنی : چاشنی قوطی .
قوطی چای : چائی قوطی .
قوطی کبریت : تش تبله .
قولنج : غالنج .
قولنج گرفتن : غالنج بییتن .
قوم : قم .
قوم مغول : مغول .
قوی : ۱. جاندار . ۲. تفنگ دار . ۳. جوله . ۴. قول تشن .
قوی پنجه : ۱. قلاشم . ۲. کلز .
قوی تر : جاندارته .
قوی وخودسر : خی سر .
قوی هیکل : ۱. نوشمار . ۲. یغر . ۳. قاچاق .
قهر : ۱. فس . ۲. قر . ۳. قار .
قهر بودن : ۱. قروتر . ۲. فس ها کردن . ۳. قر – هکاردن .
قهر کردن : قربییتن .
قهر کرده : قرها کرده .
قهر کننده : ۱. قرندوک . ۲. قرو .
قهقهه : ۱. ککّائی . ۲. سرتریک . ۳. ریکّه – ریکّه .
قهقهه زدن : ۱. ککّایی بردن . ۲. ریَکه ریَکه هکاردن .
قهوه : قوه .
قهوه ای : خرمی .
قهوه ای کم رنگ : شتری .
قهوه جوش : ۱. جری . ۲. لولین . ۳. قاب جوش .
قهوه چی : ۱. چای – شن . ۲. سموار پا . ۳. قو خانه .
قهوه خانه‌ی بین راهی : چار ویدار خنه .

قی : گلسن .
قیافه : ۱. رخت . ۲. رنگ . ۳. ساخت . ۴. گلال . ۵. شکل . ۶. قواره . ۷. تک وپز .۸. اشکل.
قیافه گرفتن : غیف بروتن .
قیام کردن : ۱. راس بین . ۲. چک سر هر سائن .
قی چشم : ۱. بلیک . ۲. ملیک . ۳. سلیک .
قیچی : ۱. مخراص . ۲. مغراز .
قیچی پشم چینی : ۱. چرچی . ۲. چرخه .
قیچی پشم زنی : دو آرد .
قیر : ۱. قیل . ۲. زفت .
قی کردن : ۱. دگردانیین . ۲. وازنش ها کردن . ۳. مده برد گردیین .
قیلوله : خوچک .
قیم : ۱. چفته . ۲. چپر . ۳. تک . ۴. توک چو .
قیم لوبیا : ۱. لوبیا حال . ۲. لوبیا شیش . ۳. توک
قیمه کردن گوشت : کانج کانج ها کردن .

ک

کابوس : ۱. کاووس . ۲. هجی بجی . ۳. سیاهی . ۴. خل خله خو .
کاچی : ۱. زر جوش. ۲. زیر جوش.
کادو : خارچیک .
کار از روی بی فکری : کورکوری هاکردن .
کار بیهوده : هچی هچی کار .
کار با پشتکار : هگندیین .
کار با عجله و سرو صدا : تپاتیپ .
کار بدون نظم : شرت و پرت کا .
کاربی هدف : ۱. سرمستی . ۲. اتخل . ۳. خل خلی .۴. خلخلی .
کار پاپای در شالیزار : تکل بیتن.
کار پنهانی : ۱. خد خده هاکردن . ۲. مولی مولی
کار پیچ در پیچ : کار دکتن .
کار و اتفاق غیر مترقبه : دکته کار .
کارِ توأم با دشواری : تاتنی .
کارخانه : خانه کار .
.کارد : ۱. گزلیک . ۲. کارد .
کاردان : ۱. خوره . ۲. ار .
کارد تیز کن : مز غل . (مسقل)
کاردر برابر کار : غرزی – بیتن .
کار در برابر یک وعده غذا : تل مزد ی .
کار درجه پائین : غاز بچرانیئن .
کارد ستجمعی : ۱. یوئر .۲. چوسر .
کار دسته جمعی : جار .
کار دقیق : رزه – کاری .
کاردک : ۱. رک . ۲. مازورین .
کار راحت : ملاّ – بئوره– ماست .
کار زنانه : زن گری .
کار سرسر ی : چس بندی کار .
کارسنگین : خی کار .
کار شگفت انگیز : دشته پت .
کار غیر اصولی و بی حساب : تور کرده کار .
کار کردن با تلاش فراوان: تنگ غرت – ر–واکاردن .
کار کنتراتی یک نفره :گردی کار .
کارگاه ابریشم کشی : کل – گاه .
کارگاه پارچه بافی : ۱.کرکه – چال . ۲. کرچال ۳. کچّال
کار گاه رنگ ریزی : رنگه رج خانه .
کارگر : ۱. قراری . ۲. شاگرد .
کارگر پنبه چین : دله چین .
کارگردان تعزیه : ۱. تعزیه ساز .۲. میرزا ۳. تعزیه گردون .
کارگر روز مزد : ۱. روز مز . ۲. مزدی گر .
کارگر شالی کار : نشاگر .
کارگر شبانه روزی : قراری .
کار گر فصلی : مزیر .
کارگر قرار دادی شالی کار ی : مزدور .
کارگر قوی : کنه مزیر .
کارگر کشاورزی : مرزگیر .
کارگر کوره‌ی زغال : چال –بئو .
کارگر مزرعه : کرون .
کارگروهی : لابزوئن .
کارگری : قراری .
کارگری که غلاّ ت آسیاب را جا به جا کند : چاله بنی گر .
کار مزد : توزه .
کارمند در مانگاه : خانه – نویس .
کار نا تمام : بال اشکن .
کار نا تمام گذشتن : نیم تراش داشتن .
کارنده : ۱. کار . ۲. کار مبه .
کار تکردن : بنه ره هار شیین .
کاروانسرا : ۱. روات . ۲. کار مارنسرا . ۳. کارم سرا .
کاری سمج : سگ پله .
کار یاری : کاییری .
کار یدی : دستی .
کاری را با خوشی به انجام رساندن : خش – خش .
کاری را خارج از نوبت انجام دادن :

میان پنجه آرد هکاردن .
کاریز : کریز .
کاستن : کسر هکاردن .
کاسه : ۱. جام . ۲. کاچ .
کاسه‌ی بزرگ : قداره .
کاسه ی بزرگ : گل قدره .
کاسه ی بزرگ چوبی:گالش لاک.
کاسه ی چشم : چش خنه .
کاسه ی حمّام : ۱. تاس حموم . ۲. تاسمام . ۳. جغلتو .
کاسه ی دوتار : کینگه .
کاسه ی سر : ۱. کر ب . ۲. کین تک .
کاسه ی کوچک : ۱. جامبلوک . ۲. کالوک . ۳. ماس خری . ۴. جامک . ۵. کاشور .
کاسه ی کوچک چوبی : لاکچه .
کاسه ی گلی : ۱. گل بادیه . ۲. گل پیاله .
کاسه ی مسی : ۱. تاس . ۲. دس – کاسه .
کاشت : کشت .
کاشت شالی : نشا .
کاشتن : ۱. بکاشتن . ۲. دکاشتن .
کاشته : دکاشت .
کاغذ : کاغذ .
کافی : ۱. رسا . ۲. ورا . ۳. ورد . ۴. وس .
کافی بودن : دس بیّن .
کاکل : ۱. قپینّگ . ۲. کاکلوک . ۳. تاکل . ۴. کتم .
کاکل ذرت : مکّه – ریش .
کاکل مرغ : تپین .
کال : ۱. نرسّی . ۲. کالوک .
کالا ی دزدی : دزدی مال .
کالای عروسی : خرج بار .
کالبد : خمیره .

کاله : خیبن .
کالیفون : شقّز .
کام : کوم .
کامل : ۱. دشت . ۲. تخت . ۳. قلپی . ۴. غارس .
کاملاً باز : لاچ وا .
کاملاً خالی : خرته خالی .
کاملاً سوخته : زینگاله .
کامل سوختن : جزغاله .
کامل شدن : درس ببین .
کامل نشده : نمسندی .
کاموا : کموا .
کانال : جر .
کانال آب : غنو .
کانون بازیگران : ۱. کاینه . ۲. کاکرون .
کاوش : دچکل بچکل .
کاویدن : کاند و شکاف هکاردن .
کاه : ۱. که . ۲. کمل . ۳. فک .
کاه بندی : کمل وندی .
کاه خرد شده : ۱. انگو . ۲. ننگه .
کاهدان : کادان .
کاه ریز : لنگه .
کاه – ساقه ی غلات : کلش .
کاهگل : کاگل .
کاه گلی : تبچه .
کاهو : ۱. کئوک . ۲.کائو . ۳. کهو .
کاهوی تلخ : تل کهوک .
کبریت : ۱. تش قتی . ۲. کبریک . ۳. کوریک . ۴. کربیک .
کبک :۱. کوک . ۲. زرج . ۳. کک .
کبک دری : کوک داری .
کبک دری : سیلم .
کبوتر : ۱. کوتر . ۲. کهو هک . ۳. کفتر .
کبوتر جنگلی : واش کبوتر .
کبوتر چاهی : ترمبی .

کبوتر صحرایی : ۱. واش کبوتر . ۲. ترک . ۳. سرا کوتر .
کبوتر طوق دار : گرچم .
کبوتر کوهی : کوتر – چمبلی .
کبوتر وحشی : ۱. جنبلی . ۲. کوتر ترتری .
کبود : ۱. سوسنی . ۲. کئو . ۳. زوغله .
کبود رنگ : کهو .
کبود شدن : کبیجه بویین .
کبود کبود : کهو تیرنا .
کبودی : خون – مرد .
کپر دسته‌های برنج : کله .
کپره : کا چول .
کپره‌ی زخم : مک .
کپک : ۱. تف . ۲. خف . ۳. کاشم . ۴. سوم . ۵. سیم و ترم . ۶. سیم . ۷. شفت . ۸. کیفک .
کپک آبغوره : ماره .
کپک زدن : شفت بزئن .
کپک : وز .
کپل پوش : کفل پوش .
کپّه : کوت .
کپه‌ی شالی : ۱. کلاسه . ۲. بینج کوپا .
کت : قبا .
کت بسته بردن : کتو کاردن .
کت پشمی : ۱. چقا . ۲. کلت .
کت چوپانان : لم – چغا .
کتری : لابی .
کتری چدنی : کاندوک .
کتف : ۱. دوش خرک . ۲. شونک . ۳. دوش . ۴. شنه خر . ۵. کت . ۶. دس – شانه . ۷. دسته لافی . ۸. خر .
کتک : ۱. تش هدائن . ۲. کاتک .
کتک بزن : ۱. بتکان . ۲. بدکان .

کتک خور : چوخار .
کتک خورده : بروشت .
کتک زدن : ۱. بتکانیین . ۲. بکوتند یین . ۳. بنو اختن . ۴. دشت- دنگوئن . ۵. تیت پر . ۶. کوتک بزئن . ۷. درش برش هکاردن . ۸. دیتن .
کتک کاری : ۱. دکتن بکتن . ۲. درش برش .
کتک مفصل : سرچو .
کت نمدی : ۱. برک . ۲. دوش نمد . ۳. کالک .
کته : ۱. او – آسوز . ۲. قل برینج . ۳. کتوک . ۴. چاچایی پلا . ۵. ولق برد . ۶. هور توک . ۷. دم پختی .
کته برنج : کتوک پلا .
کته ماست : ماست پلا .
کته نپخته : کال وکله .
کته ی سرد : ۱. چاپلا . ۲. سرد – پلا . ۳. خانک – پلا .
کتیبه : خفنگ .
کتیبه ی در : کتیفه .
کتیرا : کتریا .
کثافت : ۱. دمیش دغلتی . ۲. دغالتی .
کثافت کاری : گنده – گنده .
کثیف : ۱. جشن . ۲. دمیش . ۳. چر . ۴. چغر . ۵. گندوک . ۶. گن . ۷. نشور نمال . ۸. ناشور . ۹. لشن . ۱۰. لچر .
کثیف : سگ بلشت .
کثیف شدن : ۱. جرم بیتن . ۲. بیتن . ۳. فرت بیین . ۴. لچر
کثیفی : دوکا .
کثیفی بدن نوزاد : مالسه .
کجا : ۱. کجه . ۲. کای . ۳. کوجه . ۴. کاجا .
کجا است : کووه .
کج است : وله .
کج افتادن : و ل دکتن .
کج باران : ۱. باد دمشه . ۲. باد دم . ۳. بیاش . ۴. شه . ۵. وله وارش . ۶. ردتّه . ۷. دپاچ .
کج بیل : بلور .
کج جنبیدن : ول بجنبیین .
کج دار مریز : بکشی –نزن .
کج شدن : ولولینگ .
کج شدن بار روی اسب : هاله – ها کردن .
کج کج : ۱. وراوری.۲. وری وری .
کج کجی : آتار ی .
کج کردن : ول ها کردن .
کجکی : ارب – کش .
کج وکوله : لب و لوچ .
کج و کوله شدن :غرغاچ – بویین .
کج و معوج : ۱. ارب – در – کج . ۲. ولخ –لنگی . ۳. رت پت . ۴. کج وول .
کجی : ۱. دلیت پلیت . ۲. هرّبر . ۳. وراو .
کچل : ۱. سیس کل . ۲. کل . ۳. لوچ .
کچل بدقیافه: ۱. زاکل . ۲. گی کل.
کچل کثیف : کچل شندره .
کچل شدن : کل بهیین .
کچلی : ۱. شورک . ۲. کلی .
کج و کوله : ۱. چپ – چول . ۲. ول پت . ۳. ول ویل . ۴. ارب – شرب .
کدام : ۱. کادوم . ۲. کدیم . ۳. کمین .
کدام سو : کانتی .
کدام طرف:۱.کین‌وری.۲.کوم وری.
کدام طرفی : ۱. کانتی . ۲. کجه راستی .
کدام و ر : کان ور .
کدام یک : ۱. کین – تا . ۲. کون تا . ۳. کدوم تا . ۴. کادوم تا . ۵. کامین تا .
کدامین : کادومان .
کدبانو : ۱. کئی پچ . ۲. گت بانو . ۳. خنمون .
کد بانوی خانه : کلن تر .
کدبانوگری : کی وانی گیری .
کد خدا : ۱. کت خادا . ۲. کدخدا .
کدو : ۱. کئی . ۲. کوی .
کدوی پخته : یخینی .
کدوی تازه : کدو چلیک .
کدو تنبل : چوکئی .
کدو حلوایی : ۱. خانه – مار – کئی . ۲. خانی – کئی . ۳. ترکمان – کئی .
کدو سبز : ۱. کئی بن تقی . ۲. کئی چلیک .
کدو قلیانی : قلیانی کئی .
کدوی پخته شده : کئی اکشی .
کدوی خشکیده : کئی تک .
کدوی خوراکی : کئی زاله .
کدوی سبز : کئی چلیک
کر : قل .
کراهت در بیان : کونه – کونه – هاکردن .
کرایه : ۱. کراهه . ۲. کره .
کرایه کردن : کره هکاردن .
کرباس : کرواس .
کرباس راه راه : چار – وردی .
کرت : کردو .
کرت برنج : بج .
کرت بزرگ : ۱. تم . ۲. تمه . ۳. چولک . ۴. سبیو مرز .

کرت بندی : مرزبند ی .
کرت شالی‌کاری : مرز .
کرت کرت : لته لته .
کرت کشاورزی : لته .
کرت های شالی کاری : اولی .
کرخت بی حس: ۱. کر . ۲. لمس .۳.چنگر۴. چون .
کِرختی : کِر .
کرخت شدن : بختن .
کردن : ۱. هاکاردن . ۲. دکردن .
کردی : کاردی .
کُرست : سینه بند .
کرسی : کارسی .
کرشمه : غمیش .
گرفتگی ماهیچه : ۱. چدار . ۲. کتل بویین .
کُرک : ۱. چچ . ۲. کارک .
کرکس : ۱. قرند . ۲. لاشخار . ۳. دال .
کرم :۱. لمزه . ۲.خیاسک . ۳. کرم .
کرم ابریشم : ۱. بابی . ۲. نوغان . ۳. کرات . ۴. کر- ماری .
کرم ابریشم در حال رشد : کرم هپل خار .
کرم برنج : کیاس .
کرم چوب : لمبوک .
کرم چوب خوار : لمبیک .
کرم خاکی : ۱. مکّونک . ۲. اجیک . ۳. گل اجیک . ۴. گل بنه جیک .
کرم خورده : ۱. کرمی . ۲. کرموک .
کرم دار: ۱. کرمکی . ۲. کرموک .
کرم زده : ۱. کرمو . ۲. وشابزه . ۳. کرمجن .
کرم شبتاب : ۱. لمپا سوسوک . ۲. سو - سو - گرگ . ۳. سوسنگری . ۴. سوس -گرک . ۵. کنگ -سو -کر .
کرم کدو : ۱. کیک . ۲. چو کرم .
کرمو : ۱. کرم جن . ۲. کی تیمک دار .
کرمی که پرخور است :هپل خار .
کر و گنگ : دم - دمه - غول .
کرولال : لال غول .
کره : ۱. کاره . ۲. رغان .
کره آب شده : راغون داغ .
کره اسب : ۱. اسب - کاره . ۲. اسب - کره کا . ۳. کره . ۴. غاسراغ . ۵. تاش کرّه .
کره اسب آماده به کار : تاش بموئن .
کره اسب تازه زاییده شده : ترنه کره .
کرّه خر : ۱. خر کار ه . ۲. خر کروک .
کره گیری : هارامن .
کره گیری - ابزار : دوره .
کرّه ی دوساله : دو درسه .
کریه منظر : آدم نمونا .
کزاز : گداز .
کز خورده : هچه گلس .
کز کردن : ۱. چنگ بویئن . ۲. غنجسول .
کژدم : ۱. کج دم . ۲. انگرتو . ۳. کژدم .
کژومژ : ول ولینگ .
کسادی بازار : مغز بچرانیین .
کسی که به فکر آبروی خود است : ابروخا .
کلّه‌ی بزرگ : گته - کله .
کسی را برای کاری به جایی فرستادن : فرمن برستیین .
کسی را دست به سر کردن : دوره دینگئن .
کسی را رنجاندن : توبییاردن .
کسی را علیه دیگری براتگیختن : دد هاکردن .
کسی را همواره همراه خود داشتن : دم دوستن .
کسی که آهسته راه می رود : سوک - مچ .
کسی که بیشتر اوقات در خارج از خانه باشد : گلتج .
کسی که مشکل تنفسّی دارد : خر خر و .
کسی که اغلب در بیرون از خانه است : دیرگامج .
کسی که بر اثر ضربه بیفتد :تینگر .
کسی که بوسیله تلم از ماست کره بگیرد : تلم زن .
کسی که به ترشی علاقه ی و افرا : ترش-کتار .
کسی که به خواستگاری دختری رود : خواسکارگر .
کسی که به شیر مایه زند : ماست بند .
کسی که پاسخ تند به حرف دیگران دهد : زوان ورین .
کسی که پشت کسی راه رود : دمال رو .
کسی که پنهانی به حرف دیگران گوش می دهد : گوشیار .
کسی که صدای غیرعادّی دارد : گنگنی - فنی .
کسی که چرت می زند : خوتوکن.
کسی که چیزی را برروی زمین بکشاند : خرته - کش .
کسی که خاک می ریزد : خاک - شن .
کسی که پیوسته درحال چرت زدن است : خوکتن .

کسی که در خواب خور خور کند : خرن .
کسی که دستش شل و انگشتانش خشک است: چنگولک .
کسی که دندان پیشین او از دیگردندانهایش بزرگتر است : بِل دندان .
کسی که دیر ازدواج کند : چلودکت .
کسی که رنده می‌کند : رکنده .
کسی که زود چاق شود : خشگوشت .
کسی که زود قهر می کند : فسوک .
کسی که زیاد آب دهان می اندازد : تفکی .
کسی که زیاد عرق می‌کند : عرقن .
کسی که زیاد می گوزد : ۱. گوز خوار . ۲. گوزن .
کسی که سرش پوسته دارد :مکن .
کسی که سریع راه برود : را – رو.
کسی که سیر نمی شو د : جغ دار .
کسی که صدایش کلفت است : غارند – گلی .
کسی که عادت به رفتار غیر عاقلانه دارد : خل خو .
کسی که غرولند می‌کند :غروکن .
کسی که قلیان کشد : قیلن–کش .
کسی که قیافه می‌گیرد : گوزک .
کسیکه کار اخته کردن حیوانات را انجام دهد : اخته چی .
کسی که کار تبدیل شلتوک به برنج را انجام دهد : بنج کتن .
کسی که کاه را برای خوراک دام بسته بندی کند : کمل و ند .
کسی که مدفوع کند : گی میز .
کسی که نفس نفس می زند :دمن .
کسی که نقش شمر را در تعزیه دارد : شمر خون .
کسی که نیشگون می گیرد : چپلیک چی .
کش : جیر .
کش آمدن : ۱. تا بکشیین . ۲. ویاز ها یتن .
کشاله‌ی ران : ۱. آرزم لاب . ۲. کشا . ۳. گارم په . ۴. کش –لا . ۵. رون پی .
کشاندن : لد بکشین .
کشاندن رو ی زمین : خرت کش – هکاردن .
کشاورز : ۱. زمین کار . ۲. بینج کر . ۳. بلودار . ۴. کتول . ۵. تمکاره . ۶. دقان . ۷. دشتی .
کشاورز فارغ بال : بینج–بنشامرد .
کشاورزی : رعیتی .
کشاورزی در قشلاق : دشت کار .
کشاورزی زمین : اکّر .
کشاورزی – مکان : ۱. تو مجار . ۲. ته بهره . ۳. خرمن – ها کردن . ۴. ساس . ۵. وزهمّاز .
کشباف جوراب : سرگل .
کش : قیش .
کشتار : کشتال .
کشتار کردن : کاشدل هکاردن .
کشت بهاره : بها ر کار .
.کشتزار : ۱. آیش . ۲. زمی زیار .
کشتزار شالی : نسق .
کشتزار صاف : تخته .
کشت زودرس : گرمه سل .
کشت شالی : نسق .
کشت متوالی : آلم .
کشتن : ۱. بکشتن . ۲. کله – منار – هکاردن . ۳. توس در بکردن . ۴. چپ و چیپ ره بکشیین .
کشتن دام : قاربنی هکاردن .
کشت و کشتار : دکاش بکاش .
کشتی : ۱. کشدینگ . ۲. کاشتی .
کشتی دوستانه : دست پنجه ها کردن .
کشتی ساختگی : دئوتی کشتی .
کشتی گرفتن : گوبخاردن .
کشتی گیری : کاشتی گیری .
کشتی محلّی : لوچو .
کش دادن : ۱. لم لم هدائن . ۲. تاهدائن . ۳. تفت و تیل هدائن .
کش دادن حرف : حرف کشی هکاردن .
کشت دیم : خا شکه – کاری .
کشش بدن : ویاز .
کش شلوار : بند تمان .
کشک : ۱. بینو . ۲. قاروت . ۳. قئروت . ۴. سرج . ۵. کشک .
کشک حل شده در آب :کشک دو.
کشک خیس : ترف .
کشک سائید ن : کشک بمالیین .
کشک ساب : قاروت مال .
کشک را در کیسه کردن : کشک کیلون .
کشکول : ۱. کجکول . ۲. کچکول .
کشمش : ۱. ممیج . ۲. مئیج . ۳ کشمکش. ۴. تکش بکش . ۵. کلچه کلچه . ۶. چل به چل . ۷. هکش بکش . ۸. توکش . ۹. توکش بو کش .
کشمش آش : حاضری .
کشمش تلخ : تل ممیج .
کشمکش : بکشی – نزن .
کشمکش داشتن: ۱. مرافه شری هکاردن . ۲. تل به تل .
کش و قوس : کج لج .
کش آمدن : ویازی .

کشیدگی روی زمین : کرش .
کشیدن : ۱. تنگ ها کردن . ۲. بکشیین .
کشیدن پا : لنگ سو .
کشیدن روی زمین : لت بکشین .
کشیدن صدا : تلنگ .
کشیده قد : ۱. چک بلن . ۲. اننا چک .
کفال : خینگه دار .
کف اندود : کف – مال .
کفتار : ۱. کفتال . ۲. گور اشکو .
کف تلخ نیشکر : تل کف .
کفنی که هدیه دهند : خلتی .
کفچه‌ی نوک پرند ه :کشتک غاز .
کف زدن : دس – چکه .
کف دست : ۱. دس – دله . ۲. لاسه . ۳. دسه لاسه .
کف دستی : دس – کفی .
کف دهان : ۱. کف گلیس . ۲. کف گلز .
کفش : ۱. کوش . ۲. دوندی . ۳. کش . ۴. قندری . .
کفش چرمی : شورو .
کفش دوز : ارسی – دوج .
کفش زنانه : ساغری .
کفش کن : کش پیچان .
کفش لاستیک : ۱. کلوش . ۲. کلش .
کف شیر : تو .
کفک روی نان : سومک .
کفک زدن : خف بزوئن .
کفگیر : ۱. دغ رند . ۲. لاک رکنا . ۳. کف – زن . ۴. کف –سن . ۵. کفچه .
کفگیر چوبی : کترا .
کفگیر ویژه ی کند ن ته دیگ : ۱. راک – رند . ۲. لاک رند .

کفل اسب : ۱. کپّل . ۲. اسب – کفل.
کفن : ۱. کفنی . ۲. کفند .
کفن کردن : کتی دوسّن .
کفشدوزک : ۱. کانجی مار . ۲. کش دوج . ۳. سکینه پر . ۴. زمبری . ۵. زن بری . ۶. زنباری . ۷. آقا زن ورق . ۸. الزرلک . ۹. باجیکا . ۱۰. بلبلک .
کک : ۱. کک . ۲. کابر .
کک مک : سیسک .
کل : بز کوهی .
کلا : تته رج .
کلاغ : قچ قچی .
کلاغ ابلق : کثرچه کلاغ .
کلاغ ابلقی : قارن .
کلاغ پر : کلاچ پر .
کلاغ زاغی : ۱. قش قرک . ۲. کرچ کلاغ .
کلاغ سیاه : ۱. سیبو کلاج . ۲. سیاقلاچ .
کلاف : کارگاندله .
کلاف درهم : هرک .
کلاف شدن : چمبره .
کلاف کردن نخ : کل ابجین .
کلاف نخ : تاگنده .
کلام نارسا : ۱. بینگ . ۲. وینگ .
کلاه : کالا .
کلاه برداری : بلکیین .
کلاه برسر کسی گذاشتن : ۱. چرب ها کردن . ۲. قال بیشتن . ۳. دلکسّن .
کلاه بوقی کاغذی : شتان کلا .
کلاه پشمی : کلا – پوستی .
کلاه چوپانان : چپون کلا .
کلاه زنانه : سراقوچ .
کلاه زنبیلی : زنبیلی .

کلاه کثیف : کل کلا .
کلا ه کج : ول کلا .
کلاه گذاشتن سر کسی :شخ کارن .
کلاه محصلی : کلاه – کبکه .
کلاه نمدی : ۱. لم کلا . ۲. نمک کلا . ۳. چرخی نم کلا .
کلاهی مخصوص : رسبای کلا .
کلفت : ۱. کالفت . ۲. سلمه– ستور.
کلک : ۱. نارو . ۲. یه قلتی . ۳. توریه .
کلک باز : ۱. هزار – بیشه . ۲. هزار پیشه .
کلک زدن : ۱. چپ بزوئن . ۲. دس بازی ها کردن . ۳. هله تیتال هکاردن .
کلک کسی را کندن : چاره دخسنیین .
کلمه ای برای تحقیر مرد : مرتیکه.
کلمه ای برای درد و اندوه : هی بیر .
کلمه تاکید : هم .
کلنجار رفتن : کلچپاس .
کلنجار رفتن با دندان : انگرم تو .
کلندر : کلند .
کلنگ : کالنگ .
کلوچه : گرت .
کلوخ : ۱. کال کت . ۲. شنگل . ۳. گل کتک . ۴. کلخ . ۵. کتوخ . ۶. کتک .
کلوخ خرد کنی : کلو کانی .
کلوخه : ۱. تل . ۲. کت .
کلوخهای شالیزار : دس پچ .
کلوخه نمک : تل نمک .
کلون : ۱. لش . ۲. کالک .۳. خزه .
کلون انداختن : رزه – ها کردن .
کلون پشت در : کلک .
کلون در : ۱. خیزه . ۲. زونک . ۳.

کرک . ۴. کروک .
کلّه پاچه : کلپارچه .
کلّه پز : کله پچ .
کلّه دراز : توکنو کلّه .
کلّه سیاه : سییو سر .
کلّه قند : کله قن .
کلّه گنده : ۱.دیزی .۲. سندن کله .
کلید : ۱. لم . ۲. گوشه . ۳. واکانا . ۴. کلی . ۵. کلی گوشه . ۶. کلی تک .
کلید چوبی : ۱. چوکلی . ۲. چوکلی مال .
کلید در : خزه .
کلید در خانه : کل وچه .
کلید شکسته : لاچّه کلی .
کلید قفل : اُچّار .
کلیّه : ۱. گارده . ۲. گرده . ۳. قالوه . ۴. ریمون . ۵. وکه . ۶. وگ .
کم : ۱. تمبلک . ۲. زک . ۳. زکّه . ۴. چکنه .
کم آب : هجر .
کم آوردن : تلنگون .
کم ارزش : ۱. بینگوئه نخون . ۲. چهار پول .
کمان : چمبره .
کمان پنبه زنی : کمن .
کمان کج : وله کمون .
کمبود موادّ غذایی : تمه .
کم بها : جندغ .
کم تحرّک : ۱. لشمبه . ۲. آبس .
کم توان : ۱. زیک جان . ۲. نزار . ۳. جیک جان .
کم جنبش : مملر .
کم جنبش بودن : بشته داشتن .
کم حالی : دب .
کم حرارت : ته سو .
کم حوصله : تنگ چنک .
کم خواب :۱. بلبل خو . ۲.کم خو .
کم خوار : کم خورنده .
کم خون شدن : خون - بسوتن .
کمد : گنجه .
کمربند : ۱. رشمه . ۲. کمروند .
کمربند چرمی : تسمه .
کمر به بالا : ۱. کمر به جر . ۲. پیش نمه .
کمر به پایین : کمر بجیر .
کمر شلوار : لیفه .
کمرکش کوه : کمر - سری .
کم روزی : جیکاروزی .
کمر همت بستن : دس بالا هکاردن . .
کم سرمایه : ندار .
کم سواد : کور سواد .
کم شیب : مر .
کم عقل : شفت و شور .
کم عقل شدن : شل و شور ببیین .
کم عمق : تسک .
کمک رایگان : کوچ - سری .
کم کردن شعله : ته سوها کردن .
کمک کار : کوکار .
کمک کردن : دس بئیتن .
کم کم : ۱. زگ - زگ . ۲. برز - برز . ۳. رو - برو . ۴. ور ورا . ۵. تپّو - تپّو .
کم مو : ترتم پرتم .
کمند : ۱. خویشت . ۲. هرقم . ۳. کمن .
کمند انداختن : ۱. رسن - بزئن . ۲. کمن بنگیتن .
کم نوشیدن : لوچّه ترکاندن .
کمی : ۱. زار خاری . ۲. زپّلوک . ۳. یه مینی . ۴. جخته .
کمی بعد : ۱. دمبال ترک .۲. ازمار .
کمی بیشتر : ویشترک .
کمی تلخ : سل .
کمی دور تر : اون ورترک .
کمی عقب تر : دنبال ترک .
کمین : ۱. بزخو . ۲. نرگه . ۳. خف.
کمین شبانه برای شکار : خسّمر .
کمین کردن : ۱. خسّه ها کردن . ۲. گزک بنیشتن . ۳. خف هکاردن . ۴. قلت سربنیشتن .
کمین نشستن : زنش بنیشتن .
کنار : ۱. بن لا . ۲. لک . ۳. ور .
کنار آب : ۱. دسّاب . ۲. اُ- ور . ۳. اُ- سر . ۴. مستراح . ۵. موال .
کنار آتش : ۱. دمه کله . ۲. تش پیش . ۳. تش کین .
کنار آمدن : تن بییموئن .
کنار بام : ورشه کین .
کنارتر : پیدتر .
کنار تکیه : تکیه پیش .
کنار تو : ته ور .
کنار جادّه : ۱. ختّه - په . ۲. ختّه - لو . ۳. را - کنار . ۴. جعده لو . ۵. خطّه لو .
کنار چپر : ۱. چپر سر . ۲. خال - په .
کنار دریا : ۱. چاک سر . ۲. دریا کنار .
کنار دست : دم دس .
کنار دیوار : ۱. داپی . ۲. کت په . ۳. کت کش .
کنار رفتن : کنار بوردن .
کنار رفتن ابر : درم - برم - بویین .
کنار رودخانه : ۱. رو آرسر . ۲. او - په . ۳. روبار - سر . ۴. هلومه .
کنار زدن : تو ببیاردن .
کنار زده : نیرم .
کنار زمین : دیم لا .

کنار سایه : نسام کین .
کنار گذاشتن : ۱. کنار - نئن . ۲. بنه بهشتن .
کنار گذاشتن چیزی : جاجاک .
کنار گهواره : گره سر .
کنار ما : ام - ور .
کنار نهادن : وازنش .
کنار و گوشه : دیم - دیمک .
کناره : ۱. جرگه . ۲. خرش .
کناره دره : دره په .
کنار هم : ۱. هیور . ۲. جف جف .
کنار هم گذاشتن : هی ور بیشتن .
کنایه از آمادگی داشتن : حر- دویین .
کنایه از افرادی که سر بزرگ دارند : خرکلّه ..
کنایه از بی نیاز بودن و نخواست : کورسّن .
کنایه از جبن و فرار : دم گر هکردن .
کنایه از خوک : حرامی .
کنایه از فراوانی : ریک و وازی .
کنایه از محکم کاری در معامله : چار مخه .
کنایه از مرگ صاحب خانه : در تخته بویین .
کنایه از: ناقلا : ول سرچاقو .
کنایه از نامزد و همسر : کنارخس .
کنایه از زمانی که بزرگتر ها در خانه نباشد : ماردنی بون .
کنایه از همسر : دو پچ .
کنایه زدن : ستل .
کنایی حرف زدن : ترز .
کنترات کردن : مخته بییتن .
کنج : ۱. کانج . ۲. گوشه .
کنجاله پنبه : مغزه .
کنجکاوی کردن : کانج شکاف هکاردن .
کنجد : ۱. کانجی . ۲. کینجی . ۳. کنجی . ۴. کنجید .
کنجکاوی : ۱. دخ بخ . ۲. دخی بخی . ۳. چک پرسی .
کنده : ۱. کاند . ۲. کل . ۳. سنبور . ۴. کال .
کندن پوست سبز گردو : ۱. چغاله ها کردن . ۲. زاغله هکاردن .
کند حرف زدن : شله تک .
کند ذهن : ۱. ارا - اورا . ۲. قاق .
کند راه رفتن : تجه .
کند رو : ۱. لسه مچ . ۲. مشتال .
کند شدن چاقو : کل هاکردن .
کندکار : ۱. مر . ۲. مسمسوک .
کندن : ۱. دکندیین . ۲. هوجی - بوجی . ۳. بکّنیئن . ۴. بوجیین . ۵. کل - بلند .
کندن بوته های اضافی : تنک امبست هکاردن .
کندن پشت سرهم : دکن بکن .
کندن پوست : ۱. خامه - بکندیین . ۲. خام - بیتن . ۳. خام - بکّنسّن .
کندن چاله روی ساقه ی درخت : خف بزوئن .
کندن دندان : دنّن بکنسّن .
کندن نشا از خزانه : تیم کنی .
کندو : ۱. کنّل . ۲. کندل . ۳. ماز کندل .
کندوه : ۱. دار کندل . ۲. دوره .
کندوی جعبه ای : جعوه کنّل .
کندوی درختی : ماسار .
کندوی زنبور عسل : ۱. مهز - کندل . ۲. گا .
کندوی عسل : ۱. دارکنّل . ۲. مغزکندل .
کنده : ۱. کنده . ۲. ریخه . ۳. خی کله . ۴. کارچّه .
کنده بخاری هیزمی : زرّه چینه .
کنده شدن : چکل هدائن .
کنده شدن سر مرغ : کلّه - وسن - بویین .
کنده شده : ۱. بن بیموئن . ۲. کنّس . ۳. دکنّی .
کنده کاری شده : ۱. دکنی - بکنی . ۲. دکندسته .
کنده کاری کردن : دکندیین .
کنده کاری کن : دکن .
کنده ی آتش : ۱. تش بسی . ۲. تش پشتی .
کنده ی بزرگ : کتل گالی .
کنده ی چوب : کتل چو .
کنده ی درخت : ۱. بندار . ۲. برین . ۳. کنّه . ۴. دارکنگه . ۵. دارکانده . ۶. کتل . ۷. کانده .
کنده ی مشتعل : تش مار .
کنده ی هیزم : کاتل .
کنف : ۱. چاپس. ۲. بیرز. ۳. کنف .
کنف زار : کنف جار .
کنف شدن : ۱. چاپس بخاردن . ۲. دمغ بویین . ۳. دماغ بسوزیین .
کنف نمودن : سرکچه .
کنگر : قنقل .
کنگر : ۱. کنقل . ۲. خرکنقل . ۳. کنگل .
کنگه در : ۱. هاله . ۲. در پلّه .
کننده : ۱. کان . ۲. چی کر . ۳. کارکان . ۴. کنا . ۵. کند .
کنه : ۱. چوپّا . ۲. چک . ۳. چیپال .
کنه صفت : چرم چرک .
کنیز : مینس .
کو : کوته .
کوبش : توکنی .

کوبه ای برای شستن : جمتوکن .
کوبیدن : ۱. بکوبستن . ۲. بکوتنیئن . ۳. بکتنیین . ۴. بکوبیین . ۵. دتکانین . ۶. هلاکنّین . ۷. هلکانیّن . ۸. کوتن . ۹. کوبستن. ۱۰. دکوتنّیین .
کوبیدن غلاّت : دتوبتوهکاردن .
کوبیدن متوالی : تپ تپ .
کوبیده شده : کفته .
کوپن : بجک .
کوپه : کال کوت .
کوپه‌ی شالی : ۱. دارکپا . ۲. کر - کوفا .
کوتاه : ۱. دغر . ۲. کاتا . ۳. کری . ۴. کتا . ۵. کال . ۶. خَب .
کوتاه آمدن : بنه بموئن .
کوتاه شدن : شور بوردن .
کوتاه شدن پارچه در اثر شستن : او - بوردن .
کوتاه شده : شور برده .
کوتاه قد : ۱. تربچخوس . ۲. تربچه . ۳. کل تیچه . ۴. سر- چه . ۵. خرتله . ۶. تبچه . ۷. تسکه . ۸. تسک . ۹. تپک .
کوتاه کردن : کل هدائن .
کوتاه کردن درخت : سرهچین .
کوتاه و چاق : ۱. خی - مرغنه . ۲. خیک چه .
کوتوله : ۱. بینگک . ۲. گور زاد .
کوچ : کوچ .
کوچک : ۱. مرخ . ۲. ملوش . ۳. ملیک . ۴. بلبلی . ۵. بیلی . ۶. ممجوک . ۷. کچکیک . ۸. زقلو . ۹. چیک .
کوچک : ۱. چسنیک . ۲. پتپّو . ۳. زبلیک . ۴. خوردو . ۵. سلیک . ۶. سیکچه . ۷. زلق . ۸. بلیک . ۹. ملیک .
کوچک اندام : ۱. گوز گوزی . ۲. چخک .
کوچک با نشانه ی تحبیب : کوچکک .
کوچکتر : ۱. کچیک تر . ۲. کیچکک تر . ۳. چلق.۴. کچکه .
کوچکتر از نیم دانه : شیه چپا .
کوچکترین : فسقل .
کوچکترین جنبش : چچم .
کوچ کردن : کوچ بوردن .
کوچک و بزرگ : تپک تیپک .
کوچک و بی ارزش : چسنه .
کوچکی : خوردبی .
کوچولو : ۱. کچیک مچیک . ۲. کوچکین . ۳. خردیک . ۴. خروک .
کوچه و گذر : کوچه ممر .
کود : زور .
کود درختی : دار زور .
کودک : شیروقه سر .
کودکانی که بعد از بیداری اوقات تلخی کنند : خومزد .
کودک بی سرپرست : سک صغیر .
کودک خوش زبان : بلبلک .
کودک زرد روی : بفتول .
کودک نوپا : شل مج .
کودکاوی : گویی زور .
کودگیاهی : اماره .
کودن : ۱. مچول . ۲. کور زن . ۳. قه . ۴. دهن الا .
کور : کبر .
کورک : سیم .
کورک کچلی : تشخار .
کورکورانه : ۱. کورکوری هاکردن . ۲. کور کور کی . ۳. کورکورکی .
کورکوری خواندن : اشتلم اشتلم .
کورمال : ۱. دسّه - سو . ۲. دس - دسو .
کورمال کورمال : دس وجی .
کوره آهک پزی : آهک چال .
کوره بان : کوره وان .
کوره زغال : کوره سر .
کوزه : ۱. قلک . ۲. قمکا . ۳. کیزه . ۴. تغارش .
کوزه استوانه ای در گشاد :هلک .
کوزه ای بزرگ برای کره گیری : چار دسته کوزه .
کوزه بزرگ : ۱. کلا . ۲. قرچه .
کوزه بزرگ محتوی قورمه : قرمه کلا .
کوزه حجامت : گیزه .
کوزه روغن : ۱. رغون کلا . ۲. روغون پیلک .
کوزه روغن سفالین : چل کر .
کوزه سفالی : گمکا .
کوزه کوچک : ۱. دس - کلا . ۲. گوله . ۳. قرک . ۴. دیز . ۵. دنکر . ۶. دنگراک .
کوزه گر : کلا گر .
کوزه گلی : گمکا .
کوزه گلی بزرگ : دوشن .
کوزه محتوی قرمه : قرمه پیلک .
کوزه ی سفالی : چل کر .
کوزه ی کره گیری : دشوم .
کوزه ی کوچک : ۱. دمک . ۲. خورد تنگ . ۳. خورد کوزه .
کوزه ی گلی : دیشن .
کوزه ی گهواره : تمبله .
کوزه ی نمک : نم کوزه .
کوژپشت : آباغوز .
کوشا : تجنده .
کوشا بودن : دسته پا - داشتن .
کوشش با جدّیت : تغاب .

کوشش زیاد : دوبی دوبی .
کوشیدن : ۱. دست و پا هکاردن . ۲. دس و پا بزئن .
کوفتگی : ۱. جمام . ۲. چلیس بیتن . ۳. بکوتنّی .
کوفتگی بدن : غانج – سونج .
کوفتگی در اثر ضربه : کوفتی .
کوفتگی شدن : جمامی بیتن .
کوفته : ۱. انجه . ۲. چلی چلا . ۳. درنجس . ۴. هرنجت . ۵. شهید و شماله .
کوفته شدن : ۱. درنجسّن . ۲. درنجه .
کوفته و خسته : درنجه – سرنجه .
کوک : ۱. تروک . ۲. تلتگ .
کوکب : ککب .
کوک بالا در سازها : شق کوک .
کوک بزن : دشکن .
کوک پایین در سازها و ادوات موسیقی : لس کوک .
کوک زدن : ۱. دک بزوئن . ۲. هچیین .
کوکوی تخم ماهی : مائی کوکو .
کوکوی تخم مرغ : مرغانه کوکو .
کو ک های درشت زدن : گال بزوئن .
کوکی در ساز : میون مرج .
کولاک زدن : کلم کلم بزئن .
کول کردن : دوش هایتن .
کول گرفتن : کول بییتن .
کولوچه : کولیّچه .
کول و دوش : کل دوش .
کوله : ۱. تره – پشتی . ۲. توره پشتی .
کوله بار : ۱. کلواره . ۲. کولبار . ۳. کول واره .
کوله بارسنگین : سنگین – دعا .

کوله بار شاخ و برگ : خال – پشته .
کوله پشتی : ۱. کل پشتی . ۲. چمتا . ۳. دوش توره . ۴. تور و شتی . ۵. توره پشتی . ۶. جانتی .
کوله خاس : منزول .
کولی : ۱. الات . ۲. غریش – مار . ۳. الیاد . ۴. جیکی . ۵. گودار . ۶. جوکّی . ۷. خاش – نشین .
کولی ها : گدار .
کومه بزرگ : تلار .
کومه موقتی : بارک .
کومه ی درخت : ۱. دار سر نفار . ۲. دارکومه . ۳. دارکیمه .
کومه ی روی درخت : ۱. دار سرکیمه . ۲. دارنپار .
کومه ی شبان : یتاق .
کومه ی کج : یک و ری کومه .
کون : ۱. کینگ . ۲. موس .
کون برهنگی : موسی – بز .
کون برهنه : ۱. بی شلوار موس . ۲. لخته موس . ۳. کین برهنه . ۴. کین سلاپ .
کون کلفت و چاق : چارموس .
کونه ی تبر : تر – کینه .
کونه ی درخت : ته کننده .
کونه ی سیر : سیر کلّه .
کونی : موسی .
کوه : ۱. آرت . ۲. ماز . ۳. تبر . ۴. کو .
کوهان : ۱. شک . ۲. کال . ۳. کول . ۴. قپّون .
کوه بلند : ترکو .
کوهپایه : ۱. تران . ۲. مین – بند .
کوه سنگی : کئرچه .
کوه صاف : ساکو .
کوه صخره ای : چبلار .

کوهه ی زین : قاچ زین .
کوهی : کویی .
کویر : ۱. کبر . ۲. کور .
کهکشان : کر – کش .
کهنه : ۱. کونه . ۲. کال . ۳. کانه مول . ۴. هرغسته . ۵. کاله . ۶. لکنده .
کهنه پوش : کونه کر .
کهنه جوش : هف – جوش .
کهنه های مشعل : مم سرسو .
کهنه ی بچّه : ۱. وچه جل . ۲. جل کانه .
کی : که .
کیاه ویژه بافتن زنبیل : زمیل واش .
کیسه : ۱. قندول . ۲. گالوج . ۳. گال .
کیسه ابزار تفنگ : یراق کیسه .
کیسه انباشته از پنبه : دس – زن .
کیسه ای از موی بز : ۱. بز – می – گو – آل . ۲. بز – می – گال . ۳. بز – می کیسه . ۴. بز – می – جوال .
کیسه پشمی : جوال .
کیسه توتون : تتم کیسه .
کیسه ذغال : گال .
کیسه کش حمّام : دلّاک .
کیسه کشی : تن بسوسّن .
کیسه مخصوص باروت : باروت دون .
کیسه‌هایی که از گونی درست می‌شود : خلال .
کیسه‌ی پشمی : چوغا کیسه .
کیسه‌ی پنبه : خلال .
کیسه‌ی حمّام : ۱. تن مال . ۲. لم کیسه .
کیسه‌ی غذا : وته .
کیسه‌ی کتانی : گرجی کیسه .

کیسه‌ی کوچک : ۱. خلیته . ۲. کیسکا .
کیسه‌ی ماست : ماسّ کیسه .
کینه : کین .
کینه ای : کرمی .
کینه جو : چک ببین .
کینه جو بودن : سگ پله .
کینه جو شدن : چپ - بویین .
کینه جوگشتن : کینه دل بیتن .
کینه داشتن : فتل .
کینه کردن : دپیتک .

گ

گائیدن : بگائن .
گائیده شدن : بگائه .
گازانبر : ۱. انگروم . ۲. گازامبور .
گاززدن : ۱. گاز بزوئن . ۲. کلف .
گاز گرفتن : گرز .
گالش : خالک - بون .
گالش توانا : دکاره .
گالش جوان : دمس وان .
گام : گوم .
گامِ با صلابت : شخ شخ .
گام برداشتن : ۱. شاب بییتن . ۲. مجش .
گام بلند : ۱. آل مجش . ۲. واز . ۳. شلنگ .
گام نهادن : گم - بیشتن .
گام های بلند : میس قلّه .
گاو : ۱. تل گو . ۲. گوک مار . ۳. گاب . ۴. گو .
گاو آبستن نزائیده : شیراکن .
گاو آهن : ۱. تیل آهن . ۲. تاک ورزا . ۳. گاهن . ۴. گائن .
گاو آهن - ابزار : گوکش .
گاو ابلق : رمش - سل .
گاو اخته : کوته .
گاو از گلّه جدا شده : دکت گو .
گاو اهلی نشده : فرس .
گاو بارکش : ۱. باری ورزا . ۲. باری گو .
گاو بارکشی : فرس .
گاو بالغ : تخمی .
گاو بان : ۱. گوبون . ۲. تکو . ۳. فرام - په .
گاوبان گاوهایی که شیر نمی دهند : فرام مال گالش .
گاوبانی : گالش .
گاو بچّه مرده : میجک .
گاو بندی کردن : ساخت و پاخت ها کردن .
گاو بی شاخ : ۱. خی روش . ۲. کلو . ۳. لوگاب . ۴. کری .
گاو بی شیر : ۱. نیرم . ۲. کنده مار . ۳. فرام گو .
گاو پر شیر : سردار .
گاو پنج ماهه : یک چر .
گاو پیشانی سفید : مارو .
گاو پیشکشی : بنوازی .
گاو تازه زاییده : ۱. تره گوچ مار . ۲. تونه مار . ۳. تله مار .
گاو تخمی : جونکّا .
گاو تک شاخ : یک کل .
گاو تنومند : کشتی .
گاو جوان : ورش تنین .
گاوچران : ۱. گالش.۲. گوگله وان .
گاو خواب آلوده : خس خسی گو .
گاو دارای گوساله دو ساله: دمس .
گاو دو رنگ : ۱. رش کمر . ۲. رمش - سارو .
گاو دو ساله : دوکار .
گاو را به خیش بستن : گوندی .
گاورس : چچم .
گاو زایمان نکرده : فرامّه .
گاو زرد : ۱. زرین . ۲. جواهر . ۳. زرگل . ۴. سزی .
گاو زرد رنگ : زرگل .
گاو سبک پا و تیزتک : رموک .
گاوسرا : جندکاسره .
گاو سرخ رنگ : تیرنگ .
گاو سیاه : ۱. رش . ۲. سیاله . ۳. سییوکمر .
گاو سیاه با خال های زرد : زر خال .
گاو سیاه و سفید : چادر .
گاو شاخ کمانی : چمبله شاق .
گاو شیرده : ۱. شیرا . ۲. متن گو . ۳. زا - گو .
گاو شیری : دو شاگو .
گاو قهوه ای کم رنگ : زکوّ .
گاو کاری : کاری ورزا .
گاو کم کار : خاسمبه .
گاو کوهی : چوکل .
گاو گوساله دار : دمس مار .
گاو گوش بریده : کری .
گاو گوشتی : گوشتی .
گاو لاغر : زمستّونی کر .
گاو مادّه : ۱. مارو . ۲. کندل .
گاو مادّه‌آماده‌ی‌آبستن‌شدن:دوره .
گاو ماده وحشی : زنا-منگو .
گاو مادّه ی آماده برای جفت گیری کردن : رجی .
گاو مادّه ی جوان : ۱. مارشن . ۲. ترسکا .
گاو مادّه ی زنگوله دار : تاله مار .
گاو مادّه‌ی شیرده : ۱. کتول . ۲. منگو .

گاو محلی : رشمی .
گاو میش : گومش .
گاو میش سه ساله : کل بمان .
گاو میش مادّه : ترسید .
گاو نازا : ۱. فرام . ۲. قسر .
گاو نر : ۱. اموج . ۲. توزکل . ۳. سارو . ۴. زرین . ۵. چر . ۶. تشک . ۷. جینّه کا .
گاو نر اخته شده : جونه کاکوله .
گاو نر بزرگ : گت جونکا .
گاو نر تازه بالغ شده : کل - ورزا .
گاو نر جنگی : کل و رزا .
گاو نر جوان : ۱. توشک . ۲. تش کوله .
گاو نر جوان جهت جفت گیری : جندک .
گاو نر شخمی : ۱. ورزا . ۲. تا .
گاو نر قرمز و سیاه رنگ : رش - جونکا .
گاو نر کوچک : تسک .
گاو نر که رنگ پوست آن زرد روشن باشد : بورک .
گاو نقره ای : سزی .
گاو وحشی : ۱. زننده . ۲. زوننا .
گاوها : گوئن .
گاو یا گوساله‌ی زردرنگ: زرناس .
گاوی با شاخهای باز : ۱. لاچّی . ۲. جیمی . ۳. وشاشاخ .
گاوی با گوساله ی بزرگ : دمیس مار .
گاوی به رنگ سیاه : سنّاز .
گاوی که یکسال جفت گیری نکرده باشد : ورتلم .
گاوی که از پیشانی او موی بلند آویزان باشد : چتری .
گاوی که تازه زاییده بلشد: زام‌بورده.
گاویکه زایمان اوّلش باشد: تریسه .

گاوی که زایمان نکرده : فرامّه .
گاه به گاه : ۱. یک و خت یک و خت . ۲. گل به گل .
گاهگاهی : کده کده .
گاه و بی گاه : گل به گل .
گاهی : ۱. گاه ری . ۲. اتّاگل . ۳. یک گال . ۴. یکّه یکّه . ۵. گه گدر . ۶. اتّا - گل .
گاهی اوقات : گال به گال .
گبه : خرسک .
گپ : گف .
گچ : گرچ .
گدا : گل .
گدار : گازر .
گدای سمج : قریشمار .
گداردن : ۱. وایشتن . ۲. هیشتن .
گداشتن : ۱. بئن . ۲. بی بشتن . ۳. اشتن . ۴. بیشتن . ۵. بنیان . ۶. گاسن . ۷. بهشتن .
گدر : ۱. رت . ۲. گذر . ۳. رگل .
گدر از آب : هاوشتن .
گدران کردن : گازران .
گدر کردن : میین هکاردن .
گدرگاه : ۱. راه و ممر . ۲. تاش .
گدرگاه رود : تجن .
گدرگاه رودخانه : برده .
گدرگاه روی پرچین : کل پرچم .
گدر و راه : گازر گلیبیه .
گدری : ۱. گازری . ۲. درشت .
گدری و اتّفاقی : رج - بخارده - کفتل .
گدشت زمان : سال ما .
گذشت کردن : چش پوشی ها کردن .
گدشتن : ۱. بگذشتن. ۲. رد بئیین .
گدشتن پاسی از شب : شوجل کره بویین .

گدشتن زمان : کارچ بویین .
گراز : ۱. براز . ۲. تیردم .
گراز کهنسال : تک وراز .
گراز وحشی : وراز .
گران : گرون .
گران فروشی : خل بزئن .
گرایش : چش دوس .
گربند مناتی : منات .
گربه : ۱. بامشی . ۲. گئربه .
گربهٔ چشم آبی : زاغ بامشی .
گربه ماهی : ۱. دله اشکم . ۲. بوسا . ۳. شکمپیس . ۴. تمس .
گربهٔ نر : کل پیچا .
گربهٔ نر بزرگ : کرئو .
گربهٔ وحشی : ۱. بامشی شال . ۲. شال بامشی . ۳. دشتی گربه .
گربهٔ نر : نروک .
گرجستانی : گارجی .
گرد : ۱. گنّکا . ۲. گاندله .
گرد آمدن : خانه - ها کردن .
گردآوری با کوشش : چنگه رنده .
گرداب : ۱. اُ - گردشی . ۲. چر - چر - او . ۳. اوزم . ۴. مندول . ۵. سرما . ۶. غرزم . ۷. وزن . ۸. گنّو . ۹. گرداب . ۱۰. خونی .
گرداب عمیق : قلزم .
گرداگرد تنور : تندیر خانه .
گرداندن : بچرخانیین .
گرداندن چوب جهت تنبیه : قرم قروش .
گرداننده ی آتش حمّام : تونی .
گردباد : اوات .
گردش : ۱. در . ۲. چرخ - چلو . ۳. دگرد - بگرد . ۴. گردش .
گردش کردن : ۱. بگردستن . ۲. بگشتن . ۳. ددر بردن .
گردشی : ۱. گردنده . ۲. بریمی .

گرد - کردن : گاندله هکاردن .
گرد گرد : گرد قمبلی .
گردگیری : ۱. هچی بچی . ۲. دیه بزئن .
گردن : ۱. گردن . ۲. گس .
گردن باریک و بلند : دال گردن .
گردن بند : ۱. خفته ای . ۲. خفّن . ۳. گلو - بند . ۴. گلوانه . ۵. توق . ۶. گردنی . ۷. خفتی .
گردن بند طلا : ماهیچه .
گردن بندی ساخته شده از سکّه : دسّه - بزه - پول .
گردن دراز : ۱. شتر گردن . ۲. غاز - گردن . ۳. غاز گردان .
گردن کج : ۱. ول گس . ۲. ول گردن . ۳. خر - گس .
گردن کلفت : سس بخارده خر .
گردن کوتاه : کل - گردن .
گردنه : ۱. بند . ۲. کتل .
گردنه ای در لاریجان : بژم موشا.
گردنه و یال کوه : بشم .
گردنه ی کیسه : بن .
گردو : ۱. اغوز . ۲. آغوز . ۳. تلمک . ۴. کوچک . ۵. هرقم . ۶. جز .
گردو بازی : ۱. آغوزچالی . ۲. آغوزبازی . ۳. آغوزکا . ۴. رخ - رخی . ۵. جزبازی .
گردو چیدن : درش برش هکاردن .
گردو چیدن و گردوچین : ۱. آغوزچین . ۲. آغوزچینی . ۳. آغوزکالن . ۴. آغوز رش . ۵. آغوزرش .
گردو خاک بپا کردن : فشّ و فیش هاکردن .
گردو غبار برخاستن : ۱. خاک- بلن -بیّن . ۲. گرد هرستائن .
گردو مدوّر : گردله .

گردوی بزرگ : ۱. شا اغز . ۲. نکّه . ۳. شقله . ۴. سرکل . ۵. تیره .
گردوی پوست سبز : تبلاس جز .
گردوی پوست کنده : تریک .
گردوی پوست نازک : ۱. آج آغز . ۲. بادامی آغوز . ۳. اوچ . ۴. کوهی جز . ۵. چکنل .
گردوی چاق : قاردمبل .
گردوی خوش پوست : ۱. هپوچه . ۲. اوچّه اغوز . ۳. بادامی جز . ۴. خاش- بزغاله .
گردوی دراز : وینگوم .
گردوی دراز و لاغر : شاقه .
گردوی درشت : ۱. تکی اغوز . ۲. یک کول آغز . ۳. جزکال . ۴. سرنک . ۵. سبیک .
گردوی ریز : بن نک .
گردوی سبک : سپیک .
گردوی سخت : ۱. چک کال اغوز . ۲. چکّل .
گردوی سخت پوست : کوچک آغوز .
گردوی کوچک : بیک .
گردوی نرم : کاغذی .
گردویی با پوست سخت : کرچ اغوز .
گردویی که از آن به عنوان تیله استفاده شود : سر - پک .
گردویی که پوستش براحتی جدا شود : خش آچه .
گردیدن : ۱. بگرسن . ۲. دگردیین . ۳. چرخ هایتن .
گرز : گارز .
گرسنگی : دله رفت .
گرسنگی دیده : وبکشییه .
گرسنگی زیاد : دار دوس .
گرسنگی منتج به ضعف : دل زفه .

گرسنه : ۱. سود - بخارده . ۲. وشنا . ۳. گاشنه .
گرفتار : ۱. مفتلا . ۲. دپلت .
گرفتار شدن : ۱. چه بکتی . ۲. دس - گیر - بویین .
گرفتار کردن : کرفا بشتن .
گرفتاری : ۱. هچل . ۲. کوفت و کولاک .
گرفتگی اندام : غغ بوئن .
گرفتگی ریه : غغ بوئن .
گرفتگی زبان : تپّق .
گرفتگی عضلات : ۱. بکشیین . ۲. بادخاشت بویین . ۳. قانج و سونج . ۴. جرند . ۵. یچمول .
گرفتگی عضله : ۱. بادخوش . ۲. ولنگ . ۳. واهشتن . ۴. درج .
گرفتگی کمر : بادهوشت .
گرفتگی گردن : غغ-بوئین .
گرفتگی گلو : هکّ .
گرفتگی ماهیچه : ۱. جرن . ۲. کچ پی بیتن .
گرفتن : ۱. گیتن . ۲. هماسین . ۳. هایتن . ۴. دیتن . ۵. بیتن . ۶. بئیتن . ۷. بیتن . ۸. بهیتن . ۹. دگینشتن .
گرفتن خوراک از دیگ : هاگیزیین .
گرگ : ۱. گارگ . ۲. گاژگ . ۳. ورگ .
گرگ دریده : ورگ بئیت .
گرگرفتن : گرهینگن .
گرگ و میش : گارگ و میش .
گرما : ۱. تفت . ۲. تش توش . ۳. اسّام . ۴. نهور . ۵. سام . ۶. هر .
گرمازا : هرما .
گرما گرم : ۱. هخس هخس . ۲. گرمه دو .

گرما گرم کار : تیر تیر کار .
گرمای آفتاب : ۱. آفتاب زل . ۲. خریم .
گرمای بعد از ظهر تابستان : زل گرما .
گرمای خورشید : تیر .
گرمای زیاد : گرمزیل .
گرمای شدید : فل .
گرم سرشت : گرمه سل .
گرم شدن : گرم بوئین .
گرم شدن زیاد : داغ ببیین .
گرم صحبت کردن : گل به گل هدائن .
گرم کردن : تش دینگئن .
گرم کردن مایعات با سنگ داغ : سنگ تو .
گرم کن : گرم ها کن .
گرم گرم : داغ داغ .
گرم و سرد شدن بدن : قانجه سون بیّن .
گرم و سرد کردن آب :چاو – سار.
گرو : ۱. گارو . ۲. گر .
گرواز : ۱. گرواز .۲. گراز . ۳. گرباز.
گروکشی : گروبکشیین .
گرو گذاشتن : گارو بیشتن .
گرو گیرنده : گروکن .
گروه : ۱. تلک . ۲. تنه . ۳. الیس . ۴. دستّه . ۵. گرپّه گرپّه .
گروه گروه : گرپّه گرپه .
گروهی : جمیّتی .
گره : ۱. گر . ۲. گره . ۳. گری . ۴. گاره . ۵. کورگر . ۶. تشک . ۷. غلاج .
گره خوردن : گلجینگ .
گره درخت : غئرنه .
گره زدن : ۱. گر بزوئن . ۲. گره بزوئن .
گره زدن دم : دم گربزن .
گره‌ی زیاد : گره گولّه .
گره‌ی کوچک : ۱. گرچّه . ۲. گرچه .
گره‌ی کور : کورگر .
گره‌ی نخ : لوچ دکتن .
گره‌ی نی : بن .
گریاندن : برمه بیاردن .
گریپ فروت : دابّه . دبّه .
گریختن : ۱. بریتن . ۲. بوریتن . ۳. فرار ده بمالیین . ۴. هشتلّ – هدائن . ۵. دار و خال نکردن . ۶. در بردن . ۷. گرختن . ۸. فرار ده بمالیین .
گریخته : بوریته .
گریزنده : وریج .
گریستن : برمه بیموئن .
گریه : ۱. برمه . ۲. اوخه . ۳. قه .
گریه بچّه : لر بزوئن .
گریه زاری : ۱. زیگ زیگ . ۲. زمه زز . ۳. زکزو . ۴. زکه زز . ۵. زم زور . ۶. برمه واره .
گریه شدید : ۱. جریکه هکاردن . ۲. زل تیکه . ۳. تریک . ۴. زار زار .
گریه کردن : ۱. گریه ها کئردن . ۲. هور–هور .
گریه کردن کودک :میک میک .
گریه کن : ۱. برمه هکن . ۲. بوار .
گریه کنان : برمه برمه .
گریه کننده : برمندیک .
گریه کودک : جیکّته ها کردن .
گریه همراه با زاری : تل تله .
گریه ی با ناله : زوزه .
گریه ی نوزاد : ونگ ونگ .
گزافه گو : ۱. ارغج . ۲. لف .
گزنده : ۱. گزنّه . ۲. دگیشته .
گزنه : گزینه .
گزنه وحشی : کر گزنا .
گزنه ی بی خار : وسنی گزنا .
گزیدن : ۱. بگشتن . ۲. هکشتن . ۳. بگزیین .
گس : کز .
گستاخ : ۱. تینگ دراز . ۲. شیرک . ۳. زله چشم . .
گستاخ شدن : چشته بدیین .
گستردن : ولا گیتن .
گسستن : ۱. لارت بردن . ۲. ویسستن .
گسستن رشته‌ی سخن : لته بدائن .
گسلاندن : ۱. بسّانیئن . ۲.بستانیئن .
گسیختن : هوسین .
گسیل شدن : سرهکاردن .
گشاد : ۱. بشا . ۲. ایلا . ۳. آلوش . ۴. گل گشاد . ۵. وازببه . ۶. وسّا . ۷. دله رفت . ۸. لارتّی پارتّی . ۹. لاپاشمه . ۱۰. لاچه .
گشاد : وشا .
گشاد راه رفتن : ۱. کمانه . ۲. ولا ولا شین .
گشاد گشاد : ۱. گاچ گاچ . ۲. هلا هلا . ۳. الا – الا .
گشاد - گشاد راه رفتن : ۱. الشت بزوئن . ۲. گشاد گشاد .
گشادگی رو : روجین .
گشایش : گره گشا .
گشایش کردن : رش – دینگئن .
گشت زدن : چرخ – بزئن .
گشت شبانه : خال پشو .
گشتن : ۱. چرخ گیتن . ۲. بگرسّن .
گشت و جستجوی شبانه برای یافتن : خال پشو .
گشنیز : ۱. گشنیز . ۲. هیل . ۳. خل به . ۴. از بنا .
گشودن : واکردن .

گشودن راه : ترق .
گفت : ۱. بئوت . ۲. بگوته .
گفتار تمسخر آمیز : عسل حلوا .
گفتاری برای سکوت : هیس - هس .
گفتگو : ۱. هرّه - تر . ۲. هرفه - زه - هرفه - زه . ۳. گپ گپه .
گفتگو کردن : ۱. جزی بزی ها کردن . ۲. جری پری بکشیین .
گفتگوی بی اندازه : فرت فرت .
گفتن : ۱. بئوتن . ۲. باتن . ۳. بهوتن . ۴. بتن . ۵. بئتن . ۶. گوتن .
گفت و شنود : ۱. بئوبشنو . ۲. کل - کب .
گفته به گفته : نل به نل .
گفته نگفته : بت نت .
گل : ۱. گل . ۲. تیل . ۳. گل . ۴. تتی .
گل آتش : ۱. انگله . ۲. تش کلو . ۳. اخگر .
گل آلود : ۱. تیلون.۲. تیل - تپیل.
گل آلود کردن آب: تیلن هکردن.
گلابی : موه - میوه .
گلابی جنگلی : ۱. همروتلک . ۲. هامبر رو .
گلابی وحشی : خج .
گل ارغوان : عرقمون .
گل انار : انار - گوگو .
گل اندود : ۱. بنه مالی . ۲. سیم گل .
گل اندود شدن : گل بویین .
گل اندود کردن : گل ها کردن .
گل اندود کردن خانه : خنه مالی.
گل انگور : انگور وشم .
گل اوّل ساختمان : هرزه گل .
گلاویز : ۱. سرشاخ . ۲. خر - مستی . ۳. کل چپات .
گلاویز شدن : ۱. خر - مغزی . ۲. دس به گریون بویین . ۳. دس به لاش بیشتن . ۴. دس به یخه بویین . ۵. چار بغل بویین .
گلایه : گوتاره .
گل بیارد : گال بواره .
گل بنفشه : ۱. گال بنشه . ۲. گل مموشک .
گل پامچال : ۱. بچابچا . ۲. گوجی جی .
گل پر : ۱. کولک . ۲. گال پر . ۳. کله پر . ۴. کول .
گل پشته : گل کوه .
گل پنبه : گال پرجن .
گل تازه : تن گل .
گل توسکا : توسکارسی .
گل جارو : گل سازه .
گل چسبنده : تول دماس .
گلچین کردن : دس - وجی - ها کردن .
گِل خام : خامه .
گل ختمی : ۱. ختنی . ۲. گال سرشور .
گلخن : ۱. گالخت. ۲. گل - خان .
گلخن حمّام : ۱. آتش خنه . ۲. توتونی . ۳. حمبم گالخند . ۴. حمّوم تون . ۵. تونی . ۶. گلخت . ۷. تش خانه . ۸. تینک .
گلدان : رمکی .
گُل دریایی : لیم .
گل دوزی : گال دوجی .
گل رنگارنگ : تی تی کاک .
گل زرد : زرد گل .
گل سر : گل سر .
گل سر شور : گل سر شور .
گل سنگ : گال سنگ .
گِل سیاه : سیو.تیل .
گل سیر : تیر .
گل شقایق : ۱. دروری. ۲. در زنی .
گل شُل : ۱. له پور . ۲. لچه .
گل شیپوری : ۱. ککّوک . ۲. ککّی . ۳. کوکو چیّی .
گل قاصدک : نوم نومی .
گل کلوخه : شره شدّه .
گل کوزه گری : تیل خسی .
گل کوهی : گنج امان .
گل گاو زبان : ۱. گل گو زوان . ۲. گل گاوزبان . ۳. شیشنک .
گل گردو. ۱. ریسیک . ۲. ریسو .
گل گلوله شده : گل خراس .
گل مالیدن : گل مالی .
گل مالی کردن خانه : گیل مال .
گل مالی کون : تیل دیتن .
گل مژه : ۱. بینجک . ۲. سنده سلام . ۳. چشمه سلوم .
گل میوه : ماچوک .
گل نرگس : نرگیسی .
گل نشکفته : غمچه .
گل نی : گاردمال . گرزمال .
گلو : ۱. گلی . ۲. گلی سره . ۳. کرک . ۴. حلقوم . ۵. هخ . ۶. قرت . ۷. گلیا . ۸. قورت .
گلوبند : ۱. گلوبن . ۲. خفته .
گلو به گلو : گلی به گلی .
گل وحشی : ترکس .
گلو گاه : غلر .
گلو گاه روی بخاری که دودکش به آن وصل شود : کوره گلیه .
گلو گرفته : گلی بیته شال .
گل و گشاد : لب پا ش .
گل و لای : ۱. تول . ۲. گیل . ۳. گل و تیل . ۴. حر .
گل و لای زیاد : تپیل .

گلوله کردن نخ : رشته ها کردن .
گلوله : ۱. گالیله . ۲. گالّه . ۳. گلیله . ۴. گلیه .
گلوله‌ای از پار چه : تپی .
گلوله‌ی پنبه‌ای : لاهک .
گلوله ژای از گل : گل تب .
گلوله شدن : ۱. گاندله بوین . ۲. گانده بوبین .
گلوله شده : ۱. گلگا . ۲. گلیه . ۳. گندله . ۴. گنّه . ۵. دپیچییه .
گلوله کاه گل : گاند ه بزوئن .
گلوله کردن : ۱. گالّه هکاردن .۲. دپیتن.
گلوله ی تفنگ : چارپاره .
گلوله‌ی چهار تکّه شده : چارکه .
گلوله ی خمیر : گنگ .
گلوی تشنه : تشنه گلی .
گلوی نخ : ۱. تاگنّکا . ۲. کلافه . ۳. گنّدله نخ . ۴. نخ گاندله. ۵. گندله.
گلّه : ۱. الیک . ۲. بلیک . ۳. گردشی .
گله بان : سخلو .
گله داشتن : گلی داشتن .
گلّه‌ی گوسفند : رمه .
گله مند : گله دار .
گلّه ی اسب : فیوج .
گله ی گاو : گوگل .
گلّه ی گرگ : لتکی ورک .
گلیم : خرسک .
گلی وحشی : زره .
گم : ۱. گام . ۲. نا پیدا . ۳. یخ . ۴. گوم .
گمان : ۱. نز . ۲. گمون . ۳. گمان هاردن .
گم شدن : ۱. هفتیک - بویین . ۲. گم-بویین .
گمشو : ۱. هَر . ۲. تت .
گم و گور : رت و پت .
گم و گور شدن : تون بتون بویین .
گنبد : ۱. غبّه . ۲. گمبد .
گنج : قن .
گنجایش : ۱. وجه . ۲. جاوازه .
گنجایش داشتن : زهله داشتن .
گنجشک : ۱. ملیجه . ۲. چاغو ک . ۳. جیّکا . ۴. چیی . ۵. میچکا . ۶. گنکوشتک . ۷. چاغوک .
گنجشک تاج طلایی : همزنگ میچکا .
گنجشک خانگی : ۱. چاچ نیک . ۲. چاچینک .
گنجشک صحرایی : سرامیچکا .
گنجشک کوهی : ۱. کوهی جیکّا . ۲. کوهی میچکا .
گنجشک مگس خوار : چوک چوک.
گنجیدن : غنجستن .
گنداب : گندو .
گندم : ۱. گندم . ۲. گنّم .
گندم برشته : ۱. تاب تابی گندم . ۲. منگله . ۳. گنّم -برشته .
گندم بوداده باعسل : نما جینگ جینگ .
گندم به آسیاب ریختن : در انگستن .
گندم تیغ دار : سیزه تلی .
گندم خردشده : خا ک - رز .
گندمگون : چرما .
گندم نیم رس : منگ‌له .
گندم و برنج برشته : بپوک .
گندم وبرنج برشته شده : ۱. بریونی. ۲. بائو .
گندمی که درشت آرد شده : انجه .
گندیدن : ۱. بوبگندسّن . ۲. بوبین.
۳. بوبمه .
گنگ های چوبی : چوپالونه .
گواتر : غمباد .
گوار ا : ورا .
گواه : باری .
گواهی دادن : گوایی .
گوجه سبز : ۱. ترش -هلی . ۲. هلی . ۳. شیر هلی .
گوجه فرنگی : ۱. بانجام فرنگی . ۲. گوجه .
گوجه ی درشت و سبز : هلی - کک .
گود : ۱. گد . ۲. گول .
گودال : ۱. هن . ۲. خندق . ۳. چامله .
گودال آب : او - چال .
گودی : ۱. لق . ۲. چال . ۳.جولی .
گودی رودخانه : ۱. قارزم . ۲.غالزمبه .
گودی بزرگ : قر .
گودی کناره‌ی اجسام : گافه .
گودی پشت زانو : اکشل .
گودی پشت گردن : گردن چالکا .
گودی دندانهای اسب : جودون .
گودی کوچک در طول مسیر : دسّه چال .
گور : گل بن .
گورت را گم کن : دم گرهکن .
گور-خاک : خاک .
گورستان : ۱. منّار . ۲. گورّسون .
گورکن : ۱. سقّر تشی . ۲. گور شکاج . ۳. گورشگو . ۴. سیاتشی . ۵. چارک .
گوزن : ۱. نر گو . ۲. گو .
گوزن دوازده ساله : دوازده خال .
گوزن نر : اشکار ورزا .

گوزیدن : ۱. درها کردن . ۲. زرت هادائن . ۳. جرد بدائن . ۴. گوزهدائن .
گوژپشت : ۱. قولنج پشت . ۲. آباغوز . ۳. غوز- پشت . ۴. قزکول .
گوساله : ۱. جینکا . ۲. دمچ . ۳. سه- مس . ۴. گوگزا . ۵. خالمه . ۶. تلیسه . ۷. گساله . ۸. سک. ۹. کلو .
گوساله ای که از دو گاو شیر خورده باشد : ده ماری .
گوساله ای که پیـوسته بـه همراه مادر حرکت کند : مـار شند .
گوساله بان : گوک - په .
گوساله بانی : ۱. گوک - وانی . ۲. گوک په . ۳. گوک پئی .
گوساله‌ی تازه زاده شده : ۱. ترکولوی . ۲. ترنه گوک .
گوساله چران : دمیس پی .
گوساله‌ی دوساله : دمس .
گوساله‌ی دوساله‌ی مادّه : تلم .
گوساله‌ی مادّه : تلم کا .
گوساله‌ی اخته شده : شیروج .
گوساله‌ی از مادر جدا شده : ۱.ماشّن . ۲.مارشن.
گوساله‌ی اصیل : درگ .
گوساله‌ی بزرگ : رمشه .
گوساله‌ی بزرگ مادّه : رچی .
گوساله‌ی بیمار : توسه کل ورزا .
گوساله‌ی دوساله : رمشه .
گوساله‌ی کمتر از دو سال : دمیس . ۲. دمس.
گوساله ی کوچک : ۱. گوک . ۲. دوک .
گوساله ی لاغر : کرک مار .
گوساله ی مادّه : ۱. ترسه - کا - کوله . ۲. تلم کته . ۳. تریسه .
گوساله ی نر : ۱. جانه کا کوله . ۲. تشک کله .
گوساله ی نوزاد : ترکلو .
گوساله ی یک ساله : سه مس .
گوساله ی یک یا دو ساله : دمس .
گوسفند : ۱. قش کتر . ۲. قوچ . ۳. اوسوند . ۴. گاسبن . ۵. گوسفن . ۶. گسبند . ۷. گسند .
گوسفنداخته شده : بخته .
گوسفند اماتنی : ۱. چکنه . ۲. مال شا . ۳. چکه مال .
گوسفندان : گوسنشون .
گوسفندان برّه دار : وره مار .
گوسفند بالغ : تخمی .
گوسفند بنفش : ونوش .
گوسفند بی شاخ : کر .
گوسفند بی شیر : فرام گسفند .
گوسفند پاییزی : ماده پئیزکا .
گوسفند پنج ساله : منگ در منگ .
گوسفند پوست کرده :لاش پوس .
گوسفند تازه زا : وازمار .
گوسفند تازه زاییده : هالکی .
گوسفند تخمی : وش .
گوسفند تنها : تار .
گوسفند جدا از گله : ول کش .
گوسفند جدا مانده از گله : پیسیون .
گوسفند دم سفید : سمبال .
گوسفند دنبه دار : ۱. دمّل . ۲. دنبل.
گوسفند دو ر نگ : جلمه .
گوسفند دوساله : منغ .
گوسفند سفید : ونش .
گوسفند سفید شکم سیاه : برجی سمبا ل .
گوسفند سیاه : ۱. سیاکتر . ۲. سیوکر.
گوسفند سیاه که زیر شکم آن حنایی باشد : برجی سری .
گوسفندیی که شکمش به رنگ سیاه باشد : برجی آسق .
گوسفند سیاه و سفید : هالا .
گوسفند شاخ کوچک : کرغول .
گوسفند زیر شش ماه : ولکا .
گوسفند قرمز : سرخ - کار .
گوسفند قهوه ای رنگ : شالی .
گوسفند قهوه ای وسیاه : سیکار .
گوسفند کم دنبه : دلاغ .
گوسفند گم شده : اشتک .
گوسفند لاغر : سلک .
گوسفند لنگ : لنگ - کل .
گوسفند مادّه : ۱. مش . ۲. میش .
گوسفند مادّه‌ی دوساله : کاوی .
گوسفند مادّه‌ی شاخدار : ۱. کلن . ۲. تالا . ۳. برخی کلند.
گوسفند نازا : ۱. نر . ۲. قسر مش .
گوسفند نراخته شده : باته نر .
گوسفند نر بی شاخ : دق .
گوسفند نر سه ماهه : نرسلک .
گوسفند نر فربه : دغ نر .
گوسفند نر یکساله : کله - کها ر .
گوسفند و بز : ریز مال .
گوسفند یا گاو اهدایی : بم وازی.
گوسفندی که زود بزاید : خشکه زه .
گوسفندی که هنوز نزائیده : فرام گسفند .
گوسفندی که یک پستانش شیر دهد : یک دال .
گوسفند بی دمبه : تنه زل .
گوش ایستادن : گوش - تیر ها کردن .
گوش بریده : کاله گوشه .

گوش بزرگ : لت گوش .
گو ش بزغاله : ولکای گوش .
گوش بلند حیوان : پل گوش .
گوشت آب پز : یخنی .
گوشت بز : سیانه .
گوشت به سیخ کشیده شده : کانج.
گوشت بی استخوان : زله گوشت.
گوشت خالص : ۱. لخم . ۲. خشگوشت .
گوشت خوب سرخ شده : بجی .
گوشت خرد شده : غیمه .
گوشت خرده شده : تیمه گوشت .
گوشت خوردن : چک کشی .
گوشت راسته : شوک .
گوشت ریز شده : قرمه .
گوشت ریسه شده : تفا .
گوشت زیر دنده : گوش - بره .
گوشت سرخ شده : جیری وری .
گوشت قربانی : قربانی . قربونی .
گوشت کوب : توکنا .
'گوشت گاو معادل یک هشتم وزن حیوان : نیم چنگه .
گوشت لاغر : لشخه .
گوشت لخم : لاخمه .
گوشت نا مرغوب : ۱. چغره گوشت . ۲. لر گوشت .
گوشت نیم پخته : ترک - پت .
گوش تیز : ترتری گوش .
گوش تیز کردن : تیر گوش .
گوش دادن : ۱. هرفه - هکاردن . ۲. گوش -هدائن . ۳. چرخندیین
گوشزد : بشنفته .
گوش کردن پنهانی : گوشاری .
گوشمالی : توشمال .
گوش ماهی : دریا گوشی .

گوشواره : ۱. گوشوار . ۲. گوشوال.
گوشه : ۱. کانج . ۲. چکه . ۳. کیس . ۴. سی .
گوشه تنگ : کیس .
گوشه کردن ناخن : گیجه .
گوشه و کنار : جاجا کین .
گوشه‌ی روسری : مکنا - دنبال .
گوشه‌ی زمین : دوله .
گول خوردن : ۱. خام بوئن . ۲. رودلی بخردن . ۳. رودست بخاردن .
گول زدن : ۱. رشخند . ۲. وازی دئن . ۳. تغ بزوئن. ۴. فند بزان .
گون : گوئون .
گونا گون : ۱. دازا . ۲. داز . ۳. گهن.
گوناگونی : جور به جور .
گونه : قمّیل .
گونه ای از انجیر : انجیل دبه .
گونه ای انار : گاله نار .
گونه ای بازی : ۱. چال بیت کا . ۲. راه - بداکا .
گونه ای بذر شالی : شسی .
گونه ای بیل : گداز .
گونه ای پارچه برای گالشان : چار - نالی .
گونه ای پرنده : ۱. چال - خس . ۲. چار تائی . ۳. چرتینگ .
گونه ای درخت : چر .
گونه ای دویدن اسب : چاتمه .
گونه ای راه رفتن اسب : ۱. یقره . ۲. یرقه . ۳. لوک .
گونه ای سبزی : چاچک .
گونه ای شیرینی : غماغ .
گونه ای علف رونده : شروی بند - واش .
گونه ای گرگ : کوتک سر .

گونه ای گل : ۱. چپ - چپا . ۲. نخون پشتی .
گونه ای گنجشک : کور پس پسی .
گونه ای گیاه : ۱. چائر . ۲. چار شاخ . ۳. سیاسیس تلی . ۴. سه پنجی علف . ۵. چچم .
گونه ای گیاه با تلاقی : ملیج .
گوه : ۱. بلوپاس . ۲. خرپاس . ۳. پاس .
گوه ی چوبی : ۱. چوپاس . ۲. گلی .
گوی : چچر .
گویا : هنگار .
گه‌گاهی : اتا - اتا گل .
گهواره : ۱. ننو . ۲. گاهر ه . ۳. دتلی . ۴. لنگ پیچ . ۵. گفاره . ۶. گهره . ۷. گره .
گهواره - ابزار : ۱. ور بند چو . ۲. دوتلی .
گهواره جنبان : ۱. گره توده . ۲. گر ه جنبان .
گیاهان هرز : گلن .
گیاه بارانک : وارانک .
گیاهی بدبو : گندنا .
گیاهی خود رو : خی ری .
گیاهی خوردنی : فلبه .
گیاهی جهت خوراک گاو : شروت .
گیاهی خوشه دار : سرخاب .
گیاهی دارویی : ترنجیین .
گیاه دم اسبی : بز ریش .
گیاه رسیده : کلاچ-په .
گیاه رنگرزی : زرد راجن .
گیاه قابل درو : تاش بییموئن .
گیاه نی : نه . ۲.لـله.
گیاهی است :۱. روغونک . ۲. نازیر.
گیاهی باتلاقی : کالرد .

گیاهی پیاز دار : یارمستّی .
گیاهی تلخ و داروئی : کاسنی .
گیاهی خوردنی : کلاج - بخک .
گیاهی دارویی : ۱. شال انگیز . ۲. ورگ شیر .
گیاهی سّمی : تل .
گیاهی شبیه جارو : سازه دار .
گیاهی شبیه قارچ : متکا .
گیاهی کوهی : اوشمک .
گیاهی که در چای ریزند : گل تب بوس .
گیاهی هرز : ۱. باز بننهر . ۲. باقلا و اشک .
گیاهی هرز در شالی زار : زرا .
گیج : ۱. گج . ۲. گانگ . ۳. منگ . ۴. لوچ . ۵. هپیبه .
گیج بودن : کین چرخ بزئن .
گیج شدن : دس بلیجه .
گیجگاه : ۱. ششغه . ۲. گج گا . ۳. شریکه .
گیج و منگ : غول ور .
گیر افتادن : چنگ بمئن .
گیر افتادن : تنگه دکتن .
گیرا گیر : هسخ - هسخ .
گیربد ه : دماستان .
گیر کردن : ۱. دماستّن . ۲. خالین - هاپریین . ۳. دماسیین.
گیر کردن آب دهان در گلو : فلیک دماستّن .
گیرکردن پا در هنگام حرکت : تکو بخاردن .
گیر کردن غذا در دهان :هاتٖرین .
گیرکردن غذا درگلو : هاورشتن . ۲. هوشتن .
گیر کرده : دماسه .
گیرودار : هوسه - پوس .
گیره‌ی مو : ۱. می چنگه . ۲. می جم کان .
گیره‌ی چوبی : تنگ‌وم .
گیره‌ی در : مکسن .
گیره‌ی روسری : سر - چنک .
گیسو : ۱. کتی . ۲. گس . ۳. گیس.
گیسوا بافتن : گسه هکاردن .
گیسو پریشان : دار داری گلّه .
گیسوی بلند: ۱. گسته . ۲. گیسوک .
گیلا ر : شپلی .
گیلاس وحشی : هلی یک .
گیلان شاه که نوعی پرنده است : او میلا .
گیلانشاه بزرگ : شش میل .
گیلکی : گلکی .
گیوه : گیو ه .

ل

لاابالی : ۱. ویله کار . ۲. ولنگ واز .
لارو زنبور : کرمه .
لاس زدن : ۱. خشتابی .۲. بلکسن .
لاشخور : غارند .
لاشه : لش . لاش.
لاشه‌ی خوک : خی - لاش .
لاشه های چوب : ۱. دسمان . ۲. تراشنه چو .
لاغر : ۱. زبتول . ۲. قشنبگ . ۳. گل.
لاغر شدن : ۱. ریک و پیک هچیین . ۲. خشک بوئن . ۳. کلیسه - بکشیین .
لاغرمردنی: ۱. لخه سگ. ۲. النگ .
لاغر و ضعیف : زرد - زا ر .
لاغر و مردنی : ۱. برجی سک . ۲. خاش . ۳. میش مرده .
لاف زدن : ۱. غار غار . ۲. اخه - پف . ۳. لاف زئن . ۴. قراب . ۵. گت گتی ها کردن . ۶. غر غر . ۷. باد درها کاردن . ۸. ضرته زورت.
لاک پشت : ۱. سنگ پشت . ۲. کبز . ۳. کوز . ۴. آو - لاکو .
لاک چوبی برای خرد کردن قند : قند لاک .
لاک خمیر گیری : ارد - لاک .
لال : ۱. جوت . ۲. کل زوون . ۳. لال پتی .
لالایی : گره سری .
لالایی خواندن : لالا هکاردن .
لاله : هلاله .
لایه : لا .
لانه : ۱. کالو . ۲. لی . ۳. کولی .
لانه‌ی حلزون : لسک کلی .
لانه‌ی زنبور : افن کلی .
لانه‌ی صدفی حلزون : صندل کچول.
لانه‌ی عنکبوت : ۱. شیتون کلی . ۲. کارتن کلی .
لانه‌ی مرغ : فک .
لانه‌ی زنبور : شان .
لانه‌ی پرندگان که بر درخت ساخته شود : دار کالی .
لانه‌ی پرنده : فک .
لانه‌ی جوجه تیغی : تشی - پور .
لانه‌ی حلزون : لیسک کلی .
لانه‌ی خارپشت : تشی -کلی .
لانه‌ی خروس و مرغ : کولی .
لانه‌ی زنبور : ۱. گشک فک . ۲. زر زن کالی . ۳. کنگلی - کلی .
لانه‌ی کلاغ : کلاچ - کلی .
لانه‌ی موش : گل کالی .

لانه‌ی قرقاول : تیر نگ کلی .
لاوک بزرگ : تش لاک .
لاوک خمیر گیری : خمیر لاک .
لای-گل ولای : له .
لایروبی : ۱. جومال . ۲. جو پا ک کنی .
لایروبی نهر ها : کیله پاک کری .
لای شکاف دیوار : کت لاب .
لایق : خورند .
لایه : ۱. لا . ۲. لارده .
لب : ۱. لوچّه . ۲. لو . ۳. لمچ . ۴. تک .
لباس : ۱. لا . ۲. رخت رو . ۳. هاشور . ۴. تنجن .
لباس بدقواره : الخلق .
لباس پاره : خرقه .
لباس چوپانی : ۱. کل نمد . ۲. کلیر.
لباس دوخته شده : لاش .
لباس زنانه : شل شلوار .
لباس کثیف : چرب و چیله .
لباس کوتاه چوپانان : کلمّه .
لباس نو : تیزه .
لباس نو پوشیدن : غیج و پیچ - هکاردن .
لباسی برای رقاصان : جل بند .
لبالب : ۱. وتّر نو . ۲. سرشور . ۳. سرشن . ۴. لمالم . ۵. پرلمک .
لب بالا و پایین : ۱.کتیر . ۲. موتره .
لب بام : ۱. تکه بام . ۲. بوم لو .
لب برگرداندن : لچّه پرتنک .
لب برگشته : لوداردنی .
لب به لب : ۱. سو - سر - مال . ۲. هلاکن . ۳. تکی تکی . ۴. سوسّر .
لب پایین : بنه تک .
لب جوی : کله سر .

لب دوختن به معنی مانع سخن شدن : ۱. برمیم . ۲. شن جوش.
لب دوخته : تک بدوت .
لبریز : ۱. هلکان . ۲. هاوشت . ۳. مشت ببین . ۴. کود . ۵. دس بسر .
لبریز بودن : مکّ مک ببین .
لبریز شدن : ۱. تک به تک بوبین . ۲. بن غل بن قل .
لب زدن : تک بزئن .
لب سیاه : سیاتک .
لب کلفت : ۱. خی - لوشه . ۲. خر - لمچه .
لب گشاد : آلوش .
لب و آرواره ی پایین : ۱. هری پشت . ۲. اری پشت .
لب و دهان : ۱. تک و په . ۲. تک ویز . ۳. تکوپوری.
لب و لوچه : تک لوچه .
لبه : ۱. کال لو . ۲. لته . ۳. لو .
لبه‌ی شیروانی : آبچک رز .
لبه‌ی طاقچه : تاقچه لو .
لبه‌ی کلاه : کلاپرک .
لبه‌ی اشیا ی تیز : ۱. دمه . ۲. سوک.
لبه‌ی بام : ۱. باملو . ۲. بوم بلو .
لبه‌ی تبر : ۱. دم . ۲. ردّه .
لبه‌ی تیز تبر : توئر دم .
لبه‌ی دامن : لمّر .
لبه‌ی شمشیر : ددم .
لبه‌ی شیروانی : ۱. چا ج . ۲. آبچک رز .
لپ : ۱. لامبزه . ۲. بیج . ۳. قمیّل .
لپ و صورت : دیمه کل .
لپه : لپک .
لت دروازه : دماغه .
لثه : ۱. هری . ۲. ریگ . ۳. گازه . ۴. ریک .

لج : قله قه .
لجباز : ۱. لجوک . ۲. کلّه خاشک . ۳. گردن دکت .
لجبازی کردن : ۱. شیش بویین . ۲. سرک بنک هکاردن .
لج کردن : ۱. داربنه بوردن . ۲. تنه منه هکاردن . ۳. چک لش . ۴. جر . ۵. یک دنده بیّن .
لج کننده : گردن دکته .
لجن : لجند .
لخ لخ : آهسته آهسته .
لحاف : ۱. لاف . ۲. داج . ۳. جاخمو . ۴. دو آج . ۵. جخو . ۶. دهاج .
لحاف دوز : لاف دوج .
لحاف دوزی : نغنده هکاردن .
لحاف کرسی : کرسی سرلا .
لحظات پیش : دابسه .
لحظه‌ای قبل : ۱. دویسّا . ۲ . دوسا . ۳. تاسا .
لحظه‌ی طلوع ماه : ماتی تی .
لحن صدا : تلنگ .
لحیم : لیم .
لخت : ۱. ساتریک . ۲. سلوب . ۳. عاج .
لخته شدن خون : جغر ها کردن .
لذّت : ۱. کف . ۲. سوز .
لرزان : لقلقو .
لرزاندن : بلکانیین .
لرزانک : شسته حلوا .
لرزش شدید : ۱. شانش . ۲. شنش . ۳. دلرز .
لرزیدن : ۱. دپرکسن . ۲. دکت دکت ها یتن . ۳. جموش دکتن . ۴. خونش - دکتن . ۵. دکد بخاردن . ۶. شنش بکشیین . ۷. بلرزسن . ۸. بلرزیین .۹. لرزسّن .

لزج : لیز .
لزج شده : لچه .
لش : لفرام .
لعاب برنج : حلیم – او .
لعابی : لابی .
لعنت : ۱. نفرین . ۲. لنت .
لغز : لغاز .
لغزاندن : بنشارده هادائن .
لغزش : تلنگم .
لغزنده : ۱. دنگه تلوک . ۲. لیزاغ .
لفت و لیس : چر – چر .
لفظ اشاره : اهه .
لفظ اظهار لطف : در بگردنیین .
لفظ چوپانان : هی هه .
لفظی برای تنفر : خارا .
لفظی برای توهین : تف .
لفظی برای فرا خواندن ماکیان : ۱. تیته . ۲. تی تی.
لفظی برای رام کردن : خاس – خاس .
لفظی برای هدایت اسب : بت بته.
لق : لق .
لقب گوسفند : عاشق .
لفظی برای تحقیر : تینگنا .
لق کردن : لغ هکاردن .
لقمه : لاقمه .
لقمه حرام : حروم لاقمه .
لقمه کردن : سیب .
لقمه ی بزرگ : لاپرسه هدائن .
لکاته : ته پاره .
لک لک : ۱. مهر –خاره . ۲. وکا . ۳. اسبه اننا . ۴. اندنا .
لک لک سفید : حاجی لک لک .
لکنت : ۱. تته پته . ۲. کن دکتن .
لکنت زبان : لک لک زبون .
لک وپیسه : لکّه پیس .

لک های پوستی : ۱.اله – اهله . ۲. آله. ۳. اله .
لکه دار : تپیک تپیک .
لکه دار شدن : ۱. بخشکیدن . ۲. بخشتن .
لکه های سفید روی نان : فقیر گال.
لگام : ۱. غمتر . ۲. دهونه .
لگد : ۱. خر – لو . ۲. جفتک . ۳. لقد . ۴. لو .
لگد خر : خرلقد .
لگد زدن : ۱. لوبزان . ۲. لغد بزئن .
لگد زدن : کل – کو بزئن .
لگد شده : دمت .
لگد کردن : ۱. دمتن . ۲. دمیتن . ۳. لگد زئن . ۴. بولنین .
لگد کن : ۱. دمج . ۲. بولین . ۳. دمیج .
لگد کننده : مج .
لگد کوب شده : ۱. لقد چمان . ۲. لوهئیت . ۳. دمت بمت .
لگد کوب کردن : لغد رش هکاردن .
لگد کوب کردن توسط حیوان : سم بزئن .
لگد کوبی : دمج بمج .
لگد مال : ۱. لنگ ولو . ۲. بولی . ۳. بولنی .
لگد مال شده : دمیت .
لگد مال کردن خزانه‌ی شالی : اول مج .
لگدی که به شکم زنند : اشکم لغد.
لگن : ۱. لینگو . ۲. لگند .
لگن ادرار گهواره : کلیگ .
لگن برنجی : تالگند .
لگن چوبی : لاک .
لگن حلبی : سیمکا .

لگن خمیر : ارد– لاک .
لگن رخت شویی : سونا .
لگن گهواره : کنیف .
لگنی در گهواره : ۱. گره پاکی . ۲. گره جا . ۳. گره کنیز .
لم داده : فند فینت .
لم دادن : تل هدائن .
لمس و مالش : در مالی .
لمیدن : ورتال ها دائن .
لند هور : ۱. اشتلنگ . ۲. ازنا بور .
لنگ : لنگی .
لنگان : لنگی لنگی .
لنگر : ۱. لنگر . ۲. لاور .
لنگر انداختن : تلنگی .
لنگ زدن : ۱. شلنگ بزوئن . ۲. ولنگ . ۳. دلنگ . ۴. لنگک .
لنگه : ۱. تاچّه . ۲. لینگه .
لنگه‌ی بار : تایچه .
لنگه به لنگه پوشیدن : لینگه به لینگه .
لنگه‌ی کفش : کش پا .
لنگه ی در : ۱. درشکه . ۲. لت .
لنگیدن : ۱. کلک بزوئن . ۲. سرینگ بزئن . ۳. بلنگیین . ۴. کل کلی ها کردن .
لنگ یک پارچه : کمر .
لوازم آشپزخانه : کاس کچه .
لوبیا : ۱. روبیا . ۲. لوبیا .
لوبیا سبز : چشمیک .
لوبیا ی آب پز شده : لوبیا پته .
لوبیای درختی : ۱. چفته ای لوبیا . ۲. دار لوبیا .
لوبیای زمینی : لوبیاری بی داری .
لوچ : ۱. مج مجی . ۲. قچ . ۳. خی پت . ۴. خی خل . ۵. تو . ۶ چپ چش . ۷. اتومتو . ۸. قچ کس .

لو دادن : لو .
لودگی کردن : خربازی .
لوده : سرکی .
لورفتن : ۱. جنگر بردن . ۲. جرت بردن .
لوزه : ۱. لاز ه . ۲. ملازه .
لوس : ۱. شت . ۲. وشل . ۳. هشتاک . ۴. بی منی . ۵. آله .
لوس بازی نمودن : شکر گیری ها کردن .
لولای در : کریک .
لو لو : ۱. لولو . ۲. آلّه قلی .
لوله : ۱. گانگ . ۲. لیله . ۳. میل .
لوله ای از نی : ماسوره .
لوله‌ی تفنگ : ۱. کوکنارسر . ۲. جوهر دار .
لوله‌ی سفالی : کنگ .
لوله مانند : لولوک .
لولهنگ : لولئین .
له شده : ۱. لتی . ۲. تفته . ۳. دم کو . ۴. درد . ۵. آرد لوت . ۶. آش بن . ۷. آش ولاش . ۸. آبیشن . ۹. ممجو .
له شده‌ی میوه جات : او هاکت .
له کردن : لتی هکاردن .
له له زدن : تف تفه .
له و لورده : ۱. لتی پتی . ۲. رز – رمان .
لهیده : ۱. لوت . ۲. درد . ۳. لتی ستی .
لیاقت : دب .
لیاقت داشتن : چنگ و پرداشتن .
لیچار : لچار .
لیس : لس .
لیس زدن : دلشتن . ۲. بلشتن.
لیسیده شده توسط سگ : سگ بلشت .

لیف : لیف .
لیف صابون : صابون کیسه .
لیفه : سینه .
لیفه ی برگردان شده ی شلوار : یک – پستان .
لیفه ی شلوار : ۱. شلوار پسّون . ۲. جورا .
لی لی بازی : ۱. لـله کا . ۲. خت بازی . ۳. ختکائی . ۴. خد خدی کا . ۵. هلینگه کائی .
لی لی کردن : هتک لولو .
لیمو ترش : ترش – لیمو .
لیمویی که زودتر از معمول به بار بنشیند : لیمو مولک .
لیوان : آب خاری .

م

ماجرا : جیک و ماجیک .
ماجراجو : ۱. دریا بزن . ۲. درد سر خر .
مادام : مدام .
مادر : ۱. ممه . ۲. مئر . ۳. ماره . ۴. دده . ۵. دجی . ۶. انه . ۷. بوی .
مادر بزرگ : ۱. بئی . ۲. گت – ننا . ۳. گته – مار . ۴. نن آقا . ۵. ننجان . ۶. دده . ۷. ننه کلان . ۸. ننا . ۹. گت مار . ۱۰. ماجان .
مادر بزرگ پدری : گدننه .
مادر بزرگ مادری : ننه .
مادرجان : جان مار .
مادر داری : مارداری .
مادر زادی : ۱. ماردم . ۲. مارووردی.
مادر زن : زمّار .
مادر شوهر : شی مار .

مادری که در حال شیردادن به فرزند باشد : نگین هاکردن .
مادر عروس : آروس مار .
مادر مرده : مار بمرد .
مادر ناتنی : خورد مار .
مادری کردن در حقّ کسی : ماری .
مادگی چهار چوب در : گوشبان .
مادّه : ۱. ما . ۲. مادینه .
مادّه‌ای که دنبال نر بگردد : کرم جن .
مادّه‌ای معطّر : کافور .
مادّه‌ی حیوان : ماچّه .
مادّه‌ی سگ هر جایی : دلِه مله سگ .
مادّه گاو : ۱. خیک چف . ۲. وفتی . ۳. مایی گو .
مادّه گاو نزائیده : ترسیکا .
ماده ی چسبناک : بولسک .
مادّه ی نرم گیاهی : موم .
مادیان نزاییده : قسران .
مادینگی : لپک .
مار : ۱. مئر . ۲. مهر .
مار آبی : ۱. کرکری . ۲. اُمر .
مارا : اماره .
مارپیچی : قیقاج .
مارچوبه : استلک .
مار خشکی : خاشکه مر .
مارسیاه : ۱. خانه – مر . ۲. سیبومر.
مارسیاه خانگی : خونئی مهر .
مارکبری : کبرا مار .
مارگیر : ۱. مرباز . ۲. مرمائی . ۳. مچکل .
مار ماهی : مهر مار سلیک .
مارمولک : چلپاس .
مازاد : ۱. بزیار . ۲. بالا هدائن .
مازندران : مازندرون .

مازندرانی : تبری .
ماساژ دادن : دس بکشیین .
ماست : ماست .
ماست بندی : آمه هاکردن .
ماست بندی کردن : ماست زئن .
ماست بورانی : ماست برانی .
ماست تازه : مل – ما .
ماست ترش : ۱. ترش – ماس . ۲. بق بزه ماست .
ماست چکیده : بچکسّه ماس .
ماست خوری کوچک : ۱. بادوک . ۲. تاسو .
ماست کیسه ای : ۱. چکیده ماس . ۲. کیسه ماس . ۳. کته ماست . ۴. کیسه اینگته ماس .
ماست مالی کردن : تپوکی .
ماست و پلو : ماس پلا .
ماسماسک- ابزار : الفستنک .
ماسوره : قرقره .
ماسه : وازی .
ماشه‌ی تفنگ : شی تونک .
ماک شیر : رشه .
مالاندن : ۱. بمالنّیین . ۲. مالنّیین .
مالاندن دو چیز بهم : دسینه .
مال او : ونه .
مال تو : ۱. تنه . ۲. توسته .
مال توست : ۱. ته شنه . ۲. ته ئه .
مال چه کسی : که نه .
مال حرام : حرام مال .
مال خود : خاشه .
مال خودت : ته شه .
مال رو : ۱. خر – رچ . ۲. خی غلت. ۳. کلّه کشی .
مال یادآوری : مال بادی .
مالش بده : بمال . ۲. همال .
مال شما : شمایه . ۲. شمه شه.
مال کسی را حیف و میل کردن : قرت ها دان .
مال ما : ام .
مال من : مه .
مال من است : مشنه .
مالیات : سماغ .
مالیدن : ۱. بمالیین . ۲. بمالسّن . ۳. ورهکاردن . ۴. دیتن . ۵. مالسّن.
مالیدن دو سنگ آتشین جهت افروختن آتش : تش مال .
مالیدن تف : تف مالی .
مالیدن بدن بر بدن دیگری : تن تن سو .
مالیدن چربی : دسری دن .
مالیدن گل بر دیوار : اندو .
مالیده شدن : واربن .
ما ما : قابله .
مامن : انوم .
مأمور انجام کار : قاصد .
مأمور تقسیم آب : مرآب . میراب .
ماندگار : ماندنی . ۲. بمونستنی.
ماندگار : لنگر – دنگوئن .
ماندگار باشی : بموندی .
ماندگار شدن : کون دکتن .
ماندگار شده : کین دکته .
ماندن : بمونسن .
ماندن دست و پا در یک حالت : چامه بییتن .
ماندنی : بمنی .
مانده : ۱. بمونس . ۲. واری .
مانده شدن : منده بویین .
مانده و خسته : زلّه .
مانده ی هر چیز : رکی – بکی .
مانع : ۱. الم – قر – قر . ۲. بن .
مانع شدن : ۱. نی گزاری . ۲. هرم – گلی – هکاردن . ۳. دمّه داشتن . ۴. رس .
مانند : ۱. مغن . ۲. بمانده . ۳. بییون . ۴. ترا . ۵. خاده . ۶. جور . ۷. سونه . ۸. شیی . ۹. دسوری . ۱۰. سون . ۱۱. مقوم .
مانند : سو .
مانند آتش : تش واری .
مانند تو : ته ترا .
مانند تیغ : خی دم .
مانند خود : خاش مونا .
مانند سگ : سگه واری .
مانند طبل : دمبکی .
مانند ما : ۱. ام – جور . ۲. ام – داری .
مانوس : تن دکت .
ماوا : بنه .
ماه : ۱. ما . ۲. مونگ .
ماها : اماهان .
ماه چهره : ماتشکه .
ماهر : ۱. کارشا . ۲. کانه مزدور . ۲. اغز – چین – ما .
ماه گرفتگی : ماه دکتی .
ماه گرفتن : ما بییتن .
ماهی : مایی .
ماهی از سال : غلّه پچ .
ماهی بالا آمده : تازه هاوشت .
ماهی تابه : ۱. مایتابه . ۲. لقلو . ۳. لاغلی . ۴. کولابیج .
ماهیچه‌ی باسن : کین شمّل .
ماهیچه‌ی پا : او رنگ .
ماهی خاویار : اوزون – برون .
ماهی خزری : تبزا .
ماهی دودی : مائی دودی .
ماهی سفید : مز – قلّاش .
ماهی سفید نر : نر قلاّش .
ماهی شکم پر : ۱. گردبیج . ۲. جرزی .
ماهی کپور : چکّی .
ماهی کفال : نمازلاله .

ماهی کولی : تلاجی .
ماهیگیر : ۱. مالا . ۲. بندچی .
ماهی گیرک : ۱. او – چلیک . ۲. کولی گیری .
ماهیگیری – ابزار : ۱. کرفا . ۲. کند . ۳. کن – دله . ۴. تلاسم . ۵. گرچ . ۶. کنه .
مایحتاج : سوز – سات .
مایع چسبناک : تر .
مایع غلیظ : رش .
مایع نان تنوری : دیم رو .
مایل بودن : بیور .
مایل به خرمایی : خرمایی چم .
مایل به سیاه : سییو تو .
مایل شدن : ۱. خاسّن . ۲. نئل بویین .
مایل کردن : ۱. نگیم هکاردن . ۲. نهیل هدائن .
مایل و اریب : اِ ریب .
مایه‌ی امید : دل سو .
مایه‌ی امیدواری : سک سو .
مایه‌ی پنیر : ۱. آیشه . ۲. مائه . ۳. کره . ۴. خمیر ما .
مایه‌ی چسبنده‌ی گیاهی: مچکین.
مایه‌ی خمیر : خمیر نار .
مایه دار : نودار .
مایه زدن : ۱. دماسنّیین . ۲. چابن دکردن .
مایه‌ی ماست : گورتماست .
مایه‌ی ماست بندی : ۱. چابن . ۲. راجی .
مباح بودن : روا .
مبادا : نبادا .
مبادله : دکش .
مبادله سره به سره : بیر به بیر .
مبارزه در کشتی محلّی : کتین.
مبارزه و درگیری دو سگ : جغه .
مبارزه‌ی دو گاو : کل پیچاک .
مبارزه‌ی گوسفندان : توکّی .
مباشر : مواشر .
منبّت کاری شده : ۱. دکنّس . ۲. کنّه کاری .
مبتلا به سفلیس : کوفتی .
مبتلا به سیاه زخم : بزه بزه گلی .
مبتلا به کرم : کئی تیمن .
مبتلا به کرم کدو : نمازبرین دار .
مبتلا به گر : گروک .
مبتلا شدن : ۱. دچار بویین . ۲. مفتلا بویین .
مبتلا کردن : مفتلا هکاردن .
مبداء : ۱. ازی مار . ۲. بن .
مبهم : سرگام .
متأثر شدن : ۱. میم – بوئن . ۲. بروجن .
متحّد شدن : دس بدس هدائن .
متراکم : ۱. دپنّوس . ۲. آهنگ .
مترجم : دل ماج .
مترسک : ۱. آرسته . ۲. راسنده . ۳. بختک . ۴. ابل سنگی . ۵. هراسه . ۶. شوئه . ۷. چس چو . ۸. چوسردنگ . ۹. تیم – جار – راسته . ۱۰. کادزوئه عمر .
مترسک : الو لو .
مترصّد فرصت بودن : ۱. گردان گردان کاردن . ۲. گزگ پیدا کردن . ۳. گرگ پیدا کردن .
متشا : سرتیر .
متشکّرم : خنابدون .
متصدّی : کاره .
متصدّی حمّام : حمبم چی .
متعهّد : خاش – غل .
متفکّر بودن : کلّه بیئن .
متقلّب : جلب .
متکا : ۱. متکا . ۲. زی سر . ۳. بالشت . ۴. بالش .
متکای گهواره : ۱. نازبالشک . ۲. تملّک .
متکّبر : ۱. چس افاده . ۲. بادی . ۳. خرفیس .
متکّبر شدن : سایه سنگین بویین .
متلاشی شدن : هکلیین .
متلک : لاچار .
متلک انداختن : لغز دینگئن .
متملّق : سزی پاک کان .
متموّل : کال دم .
متناسب : ۱. جور بوئن . ۲. خورند .
متنفّر : ۱. دل زده . ۲. بیزار .
متنّفر بودن : ۱. بلک داشتن. ۲. به جبشی .
متواری : دوریج و وریج .
متوالی : ۱. ته به ته . ۲. گرسه گرسه .
متوجّه شدن : ۱. سربموئن . ۲. هالی – بویین . ۳. آجیر .
متورّم : ۱. هپوک . ۲. المادکته . ۳. ورم هکری . ۴. چفس .
متورّم شدن : غارت بکاردن .
متوقّف : هستائن .
متوقّف کردن : هرسانّیین .
متوقّف کن : هرسّان .
متولّی : سرفجارش گر .
متّه : مئا .
مثال : تمسال .
مثانه : ۱. شاشدان . ۲. کشدان . ۳. کش – لاپیز . ۴. چرن دان .
مثل آفتاب : آفتاب مونا .
مثل اینکه : ۱. حتره . ۲. زارا .
مثل تو : ته واری .
مثل سورتمه : خیزه . خزه .
مثل ما : ۱. اما دسوری . ۲. ام – مغن .

مثل و مانند : واشیبه .
مجازات شدن : بکرش .
مجرای آب : ۱. او – را . ۲. او – وهر .
مجرّب : ۱. کانه کار . ۲. هف – جوش .
مجرّد : ۱. تیناری خس . ۲. ازب . ۳. سلّاخ .
مجروح : ۱. چنگه لاش . ۲. جروه . ۳. کال دس .
مجروح ساختن : ضربت بزان .
مجلس : میلس .
مجمعه : مرجومه .
مجمعه ی غذا : لنگه دوری .
مجموعه ای از ظروف : کاس کچه .
مجموعه‌ی رختخواب : لامتکا .
مجموعه‌ی کاسه و بشقاب : دَس کاسه .
مچاله : ۱. کندله . ۲. میسته . ۳. لب لغز .
مچاله کردن : ۱. لپ هکاردن . ۲. برزینّین . ۳. بال پیچ . ۴. بال بند . ۵. دس پچ .
مچ پا : ۱. چک سر . ۲. سرلنگ .
مچ دست : بال گردن .
محاصره : دوره .
محاصره نمودن : کیس هادان .
محافظ زانو : زانوبن .
محبّت : مر .
محتاج : دس اش – دسّش .
محترم : جاسنگین .
محتلم شدن : ۱. شتانی – بوینْ . ۲. خوبدیین .
محدوده‌ی کارگاه پارچه بافی قدیمی : پی .
محدوده‌ی چرا : چریش گا .
محدوده‌ی طویله : تلوار سر .
محرّک : مشوش – ده .
محشر : مشر .
محصور کردن : چپر هکاردن .
محصول : بار .
محصولات باقیمانده : شال کالک .
محصول پنبه : دانه کا .
محصول زودرس : بهار تاش .
محصول صیفی : غلّه .
محصول فراوان : خزر گام بزه .
محصول نامرغوب : ۱. باغروکالک . ۲. شال کالک .
محفظه : چلّه خنه .
محفظه‌ی آبشش ماهی : گوش لاک.
محکم : ۱. ترق . ۲. تریخ . ۳. فیج . ۴. مکّم . ۵. قدمان . ۶. قارس . ۷. زیله . ۸. کال سنگ . ۹. غایم . ۱۰. شق .
محکم : غیم .
محکم بستن : ۱. تقر – هایتن . ۲. تنگ دوستن .
محکم چسبیدن : سفت دماسیّن .
محکم کاری : غایم – هکاردن .
محکم کردن در : چفت ها کردن .
محکم کردن روی پرچین : سرکش – دنگوئن .
محلّ آبدنگ : ۱. آب – دنگ – سر . ۲. او دنگ سر . ۳. آب دنگ سر .
محلّ آرام : آرام گانه .
محلّ آسیاب : ۱. ارسیو – سر . ۲. آسو – سر . ۳. اسّه – کلام . ۴. سرآسیو – اسیو سر .
محلّ اتراق چوپانان : ۱. زاسر . ۲. استنکا . ۳. مالینگا .
محلّ اتراق و قشلاق : خاسه .
محلّ اتّصال چوب بستها در خانه : اسکیل .
محلّ از دحام : میته .
محلّ استخراج گل سفید : گیل چال .
محلّ افروختن آتش : کوره .
محلّ بافندگی: کرکچال . کارچال.
محلّ برپایی دام : دو مه سر .
محلّ برگزاری مراسم هفتم میّت : هفتم – خنه .
محلّ پارچه بافی سنّتی : کچّال .
محلّ تجمّع خاربوته و درختچه ها : شوار .
محلّ تجمّع و چرای خرگوش : خرگوش چرک .
محلّ تقسیم آب : ۱. درک – سر . ۲. کلّه دهون .
محلّ تن شستن : سر شوران .
محلّ جمع شدن آب : قلمباز .
محلّ جمع کردن هیزم : شیدون پر .
محل چاه : چا – سری .
محلّ چرای گاو : جارن .
محلّ چشمه : چشمه سر .
محلّ خانه وزندگی : خنه سره .
محلّ خرمن کوبی : جینگا سر .
محلّ خروج آب از شکاف کوه : چر – چر – او .
محلّ خروج آب بالا تر از کف کرت : سربهره .
محلّ خشک : خشکم . خشکام .
محلّ خشک کردن برگ توتون : تندوره .
محلّ خشک کردن توتون : تش خل .
محلّ خواب حیوان : شوخاسه .
محلّ خواب دام : خو وسّه .

محلّ خواب گاو : گووسّه .
محلّ خوابیدن گرگ : ورگ خسه.
محلّ دوشیدن گوسفندان : بره سر .
محلّ رنگ رزی : کتینگ .
محلّ روغن کشی : جواز گرخانه .
محلّ دور ریختن : دشنون .
محلّ رویش افرا : ۱. افرا مکه . ۲. افراجاری .
محلّ رویش انبوه درختان : ۱. مزاری . ۲. لرگی . ۳. مرز گل .
محلّ رویش انبوه گیاه : کما ئوش جار .
محلّ رویش توسکا : ۱. تمساجار . ۲. تسکا کله .
محلّ رویش درخت : تیاس .
محلّ رویش درخت آزاد : ازار - جار .
محلّ رویش درختان انجیلی : ۱. تی کله . ۲. انجیل - کرچ .
محل رویش درخت توت : تیرجاری .
محل رویش گیاه : اتراچال .
محلّ ریختن دوغ : دوکالن .
محلّ ریزش آب : ۱. چرنات . ۲. شر- شرانی . ۳. او چرچر .
محلّ ریزش و چرخش آب : قلزم.
محلّ زایمان زائو در خانه : چارخشت .
محلّ زخم : تقمه .
محلّ زدن میخ چوبی : جاپاس .
محلّ زندگی کولیان : الات خل .
محلّ سایه : سائه کل .
محلّ سخت گذر : پربموئن .
محلّ سکنی : بنه چی .
محلّ سکونت : خنه سری .
محل سکونت خان : ارباب - خل .
محلّ سکونت گالشها : گاخسه .
محلّ شستشو : دم وال .
محلّ شنا : هوزی گرون .
محلّ شیر دوشی : دوشن گا .
محلّ عبور : ۱. دیما . ۲. رچپا . ۳. گازر .
محلّ عبور از رود : ۱. او - گن . ۲. او - گزر .
محلّ عبور خوک : خوگازر .
محلّ عبور نخ از دستگاه بافندگی : ورد دله .
محلّ قرار گرفتن کارگاه پارچه بافی : ۱. کرچال . ۲. کچّال .
محلّ کره و ماست گیری : ماس کلام .
محلّ کوبیدن خرمن : ۱. خرمن . ۲. جینگا دیر .
محلّ کوره‌ی آجر پزی : خشت کوره سر .
محلّ کارگاه پارچه بافی : پتون .
محلّ و جایگاه گاو : فرام سرا .
محلّ گذاشتن چاشنی تفنگ : پسّونک .
محلّ گرمسیری : قشلاق .
محلّ مناسب عبور از رود : گزر .
محلّ و مکان استراحت : اسنّ گا .
محلّ ناودان : نوندی .
محلّ نشای خربزه : خربزه کله .
محلّ نشستن : کین مال .
محلّ نگهداری شبانه ی برّه‌ها : وره کرو .
محلّ نگهداری کرم ابریشم : تلوار .
محلّ نگهداری گاوها : گوبنه .
محلّ ورود آب به کرت : او غلد .
محلّ وصل گاو آهن : مالبند .
محلّه : خل .
محلّه‌ی بالا : جارمحلّه .
محلّه ی پایین : جیرمحلّه .
محلّه‌ی چوپان ها : چپون خل .
محلّی : رسمی .
محلّی از مرتع : وره کاکو .
محلّی برای نگهداری گوسفند : خل .
محلّی برای نگه داشتن دام : ارغج.
محور آبدنگ : دنگ چو .
محور نخ ریسی : چل تیر .
محوّطه دوشیدن دام : غلّت .
محوّطه ی گوسفندان : چکل پر .
محو کردن ردپا در شالیزا ر : دسّه پچ .
مخالف : چک .
مخالف شدن : ضدببین .
مختاباد : کلم سلار .
مختصر : شیر .
مخرّب : خراب کان .
مخزنی چاه مانند : تندوره .
مخفف چرا : چر .
مخفّف چرخ : ملک .
مخفّف زننده : زن .
مخفّف سیّد : سی .
مخفی : هپی تک .
مخفی شدن : لمبوره هدائن .
مخفی کردن : ۱. قائم ها کردن . ۲. چلاس بدائن .
مخفی کردن راز : صدا درنیردن .
مخفی گاه : خوسه .
مخلوط : هی هم .
مخلوط آب و آرد : حریز هکاردن.
مخلوط تخم مرغ و آهک : زاجوشن .
مخلوط شده : هی دکت .
مخلوط کردن : . کماج ها کردن .

۲. دل پت هکاردن . ۳. دغال تانیین . ۴. دپلغیدن .
مخلوط کن : دغالچ .
مخلوط گل و آب : دغاچیین .
مخلوط گل و پهن گاو : گل گو گی .
مخلوط و درهم : غلم غات .
مخلوطی از خاکستر و آب : کلنو .
مداخله کردن : ترشی – نمک – هکاردن .
مدارا کردن : رابمان .
مدام : هی .
مداوا کردن بیمار :چاک هاکردن .
مداوم : یک روند . یک په .
مدّت طولانی : خیلی تمن .
مدّت کم : لنگ سر .
مدّت نامزدی : نمزه قره .
مدرسه : مرسّه .
مدّعی : مدّعی .
مدّعی شدن : ۱. رو دست بلن بوئن . ۲. میچکا موش داشتن .
مدفوع : ۱. گا . ۲. گته کش .
مدفوع آبکی : ۱. رغ . ۲. چر .
مدفوع آدمی : ۱. سنده . ۲. گو .
مدفوع پرنده : زرت . ۲.کزلیک.
مدفوع حیوانات : ۱. کفته . ۲. چرت . ۳. خو زور .
مدفوع خوک : خی کفته .
مدفوع سگ : سئی .
مدفوع شل گاو : گو رغ .
مدفوع کردن : ۱. رئن . ۲. دمیشتن .
مدفوع کن : دمیز .
مدفوع گاو : گو – زور .
مدفوع گوسفند : ۱. گوسبند – ککلا . ۲. موک .
مدلی از جوراب : رکم .

مدلی از شاخ گوسفند : کلنگی شاخ .
مدوّر : گردله .
مدهوش : ادهوش .
مدیون : مشغل – ذمبه .
مرا : مره .
مراحل پارچه بافی : کاربتنیین .
مراحل رشد برنج : گت اشکمبه .
مراسم تاسوعا : عشیر .
مراسم شب قبل از عروسی : حنابندان .
مراسم شب هفتم تولّد نوزاد : هفته شو .
مراقب مرتع : چراپه .
مرال : ۱. کوهی گو . ۲. اشکار – گو . ۳. مزگو .
مربوط : واوسته .
مربوط به برگ : ولگه سری .
مربوط به نغمات سرنا : سه – چوبه.
مربوط به یک روز : روز و نه .
مرتّب : ۱. قیار . ۲. رد .
مرتّب بودن : سک و سو هدائن .
مرتّب خندیدن : هرته .
مرتّب شدن : بال هدائن .
مرتّب کردن : ۱. دپچین . ۲. قاندواری . ۳. دفجاردن . ۴. جم و جور هکاردن . ۵. رچ – ها کردن .
مرتّب کردن مو : هرک بیتن .
مرتّب کن : دبچین .
مرتبه : ۱. بارته . ۲. کتره . ۳. وله . ۴. گال . ۵. مرتوه .
مرتع : ۱. چراگاه . ۲. اُلنگ . ۳. چرا – خار . ۴. پرت . ۵. علف چر . ۶. ملک و ملا . ۷. دیمگا . ۸. خرابه . ۹. لاپی دار . ۱۰. پا .
مرتع بهاری : بهارچر .

مرثیه ی تند : جوش .
مرحله ای در رشد برنج : ۱. یک پر . ۲. تنگ گلی .
مرحله ایی از تب : هوایی هکاردن.
مرحله ایی در بازی یک قل دو قل : یک چاران .
مرحله ایی در بازی : ۱. چارچاران . ۲. نیزه – زوبین . ۳. دچاران .
مرحله ایی در گردو بازی : غاز .
مرحله ایی در یک بازی : یک چاران .
مرحله به مرحله : ول وله .
مرحله‌ی سوّم زاد و ولد زنبور عسل : سه مه .
مرداب : ۱. هسّل . ۲. آستل . ۳. هلم . ۴. مندو .
مرداد ماه : ۱. سیبو ما . ۲. انجیل پج ما .
مردار : ۱. لاش . ۲. بمرده لش . ۳. ملّار . ۴. مردالی . ۵. مردار .
مردار شدن : هرم – بردن .
مردان زن باره : ۱. تلاسّ . ۲. یارو .
مردانگی : مردی کاردن .
مرزپایین : بن مرز .
مرد جوان : ۱. جونه مرد . ۲. مرد مزّیر .
مردّد : ۱. هچا . ۲. ددل .
مردّد بودن : دل دل ها کردن .
مردّد در انتخاب : این یته اون یته.
مرد زنباره : یارو .
مرد زن دار : زن دار مرد .
مرد زن صفت : ۱. خاله – زنک . ۲. زن تک . ۳. زن ترا .
مرد زن نما : مرخا .
مرد فاسق : سمل .

مرد کم ریش : کوسه .
مردم : مردم .
مردم آزار : کرات دار .
مرد متاهلّ : ۱. زن وچه دار . ۲. کیخا .
مردمک چشم : ۱. نینی . ۲. حِپک .
مردن : ۱. جان دئن . ۲. دمردسّن . ۳. لنگه – ته – بردن . ۴. کلّه – منار – بویین . ۵. جان در بردن . ۶. کش کف هکاردن . ۷. تموم کاردن . ۸. مردن . ۹. رفتگار .
مردن : ۱. بمردن . ۲. چسن درو .
مردن جانور : حروم بردن .
مردن جوجه در تخم : دل مرد .
مردن زن : زن میری .
مردن کرم ابریشم : خال – سری .
مردنی : ۱. نه قلیان . ۲. زقین . ۳. بمره . ۴. میرنده . ۵. تک تکی چو . ۶. میرا . ۷. اجیک .
مردنی و لاغر : زبتول .
مرده : ۱. دمرده . ۲. بمرد . ۳. کتی دوس .
مرده خور : مرده خار .
مرده شوی : مرده شور .
مرده شوی خانه : شورنگا .
مرده ها : رفتگان .
مرز : سامون کتی .
مرز آبی : أ – مرز .
مرز اصلی : ۱. سرمرز . ۲. لتگ و مرز .
مرز بند : مرزون .
مرزبندی شالیزار : تیره .
مرزبین دوپاره زمین : کتلی .
مرز بین دوخانه : ۱. آب چک . ۲. چسکه .
مرز زمینهای کشاورزی : هولی – مرز .
مرز سنگی : سنگ سامون .
مرزهای بزرگ : لته مرز .
مرزهایی برای انحراف آب : ول مرز .
مرض : مرگ .
مرض خوره : چره .
مرض سل : سل .
مرض قند : او باد .
مرض گوسفند : علفی .
مرض گوسفندی : ۱. جیکًا زده . ۲. واریس .
مرض واگیر : ویامه .
مرغابی : سیکا .
مرغابی جوان : سیکاکله .
مرغ تخم گذار : مومرغ .
مرغ تخمی : مارکرک .
مرغ حق : ۱. سوک سوکی . ۲. چوک .
مرغ دم کوتاه : کل – کینگ .
مرغ غوّاص : دارکوتنک بلی .
مرغ فربه : کشا .
مرغ کرچ : تله کارچ .
مرغ کوهی : کوکرک .
مرغ مادر : ۱. چیندکامار . ۲. کرچ کرک .
مرغ ماهی خوار : ۱. تلاجی گیرک . ۲. اُ کلاغ . ۳. او کلاچ . ۴. دارغاز .
مرغ نیمچه : تشنو . تشنی .
مرغی که پرهای باد کرده دارد : ۱. جاجی کرک . ۲. کافینگ هاکرد .
مرغی که غیر از جای خود تخم گذارد : هرزه .
مرکّب : چرنل .
مرکز هر چیز : گال باغ .
مرگ جوجه در درون تخم : دله بمرد .
مرگ ناگهانی : اتّا تواتّا مرگ .
مرگ و میر : ۱. مرگ میرش . ۲. دمیر بمیر . ۳. میرش .
مرموز : دمخت اولی .
مروارید : مرواری .
مرور : واخان .
مژه : میجیک .
مرهم : زماتی .
مرهم نهادن : دوابزان .
مریض : ۱. حال – ندار . ۲. ناچاق . ۳. ناخش .
مریض احوال : رز دوک .
مزاح : حال .
مزاحم : ۱. چلّه . ۲. تس چو . ۳. مخل . ۴. راسه . ۵. می دماغ . ۶. لرگ . ۷. کهل . ۸. چوچس . ۹. سیال . ۱۰. تیّز . ۱۱. دنگ دول .
مزاحمت ایجاد کردن : تاریک ها کردن .
مزاحم شدن : کلواره بیّن .
مزار : قبرسانی . ۲. قورستون .
مزارع زیر کشت : کشون .
مزد : ۱. مزد و ماپّه . ۲. مواجب .
مزد آب داری : ۱. بریجه . ۲. بره سری . ۳. او . داری .مز . ۴. او – داری – کری . ۵. سری سری . ۶. میرابی مز .
مزد پرداختن : ۱. کره هادائن . ۲. مزّیر .
مزد شکم : بتیم مز .
مزدور : ۱. آدم . ۲. مزیّر .
مزرعه : رویه .
مزرعه‌ی صیفی‌جات : کله .
مزرعه ی باقلا : باقله جار .
مزرعه ی جو : جوجار .

مزرعه ی درو شده : ۱. آلم جار . ۲. کر – کینه . ۳. سفال زار .
مزرعه ی گندم : گندم – جار .
مزّه : ۱. مک – مزه . ۲. تام .
مزّه ی تند : تن .
مژدگانی : مشتله قونه .
مژده : ۱. چنک . ۲. مجده .
مس : مرس .
مسابقه دادن : لوچوبیشتن .
مساحت : کله کله .
مساعد بودن وضعیت راه و هوا : را روز .
مسافتی حدود پنجاه متر : کپّل رس .
مساوی : یربه یر .
مساوی شدن : ۱. تک به تک بیّن . ۲. کتین .
مسئول : کاره .
مسئول آبدنگ : او دنگ چی .
مسئول تربیت اسب : الخی – وان.
مسئول حمل نشا : توم بارچی .
مسئولیّت دادن : گس دینگئن .
مست : مس .
مستاصل : وابزوئه .
مست خواب : گارگه خو .
مستراح : ۱. لبی راب . ۲. ادب سر . ۳. ادب – چال . ۴. أ– سر . ۵. دسّاب . ۶. خلاء . ۷. چا . ۸. موال . ۹. جایی . ۱۰. گی‌میزن .
مستراح : ۱. کنار آب . ۲. چر چال . ۳. خلا .
مستقیم : ۱. تغ – موش . ۲. قیج . ۳. یگ راست . ۴. سرراست .
مستقیم به طرف چیزی رفتن : ۱. رجه بردن . ۲. تیشت بردن .
مستقیم راه رفتن : شخ شخ رابوردن .

مستقیم و راست : رجوم .
مسخره : اله .
مسخره کردن : ۱. خرک . ۲. تی تال . ۳. کلاغ – دچین . ۴. یخ ها کردن .
مسطّح کردن خزانه‌ی حمّام : قچّامه .
مسکن دیو : دب کالی .
مسکوک نقره ای : تنکه .
مسگر : ۱. مرس غل چی . ۲. مسکر . ۳. قلی کان .
مسموم : سم بییته .
مسن : کاپک .
مسیر : ۱. گر . ۲. کل کش . ۳. لت .
مسیر بین بوته‌ها در جالیز : لائینگن.
مسیر دلخواه : کشون .
مسیر راه : ۱. را – په . ۲. راه – کل.
مسیر رود : جروه .
مسیر رودخانه : ۱. دراز لات . ۲. روخنه په .
مسیر عبور خوک : خوگیر .
مسیر مستقیم : راسته .
مسیر مشخص : هداربه .
مسیر ناهموار : ۱. چاله چغل . ۲. دبه غارته . ۳. غارته غرینگ . ۴. هندو هلو م . ۵. قرتک . ۶. قیر تیک .
مشاجره : تکمشاره .
مشاجره‌ی لفظی : ۱. بئوت نئوت . ۲. یگده .
مشارکت مساوی : تنه .
مشت : ۱. گر . ۲. میشت . ۳. موشک . ۴. چنگ . ۵. میس – میست .
مشتاق : خائون . ۲. خاهون .
مشتاق نمودن : ول بوردن .

مشت زدن : میست – بزئن .
مشت و مال : ۱. مشت مال . ۲. بمال دمال .
مشخص شدن : سوسائه .
مشخّص کردن : میّن هکاردن .
مشخّص کردن مرز : خال – بزوئن.
مشرق : افتاب درامه .
مشعل : ۱. شیماله . ۲. مماسرچو . ۳. مشال .
مشعل بزرگ : وشته کال .
مشغول به کار شدن : دس بن بویین .
مشغول کار : رگ رگ .
مشغول کردن : کاربتاشیئن .
مشق : مخش .
مشکل روی مشکل : دار بدار .
مشورت : سودا .
مصالحه : خون – بس .
مصر شدن : ۱. ویل . ۲. بلخی . ۳. حاضر یراق .
مصمّم : جرن .
مطابق قرارداد : مندر .
مطرب : لوتّی .
مطرود : بیوری .
مطّلع : ۱. بلد . ۲. چش دار .
مطیع شدن : لس سرگو .
مطیع کردن : او رک بزوئن .
مظلوم : ستم کش .
مظهر سیاهی : زغال کلو .
معادل پانصد متر : نه تومار .
معاش : کاروار .
معاشرتی : بریم درشو .
معاشقه کردن : دس و پر – بزوئن.
معالجه کردن : درمن – هکاردن .
معامله : ۱. سودا . ۲. مامله .
معامله کردن : ردّ – و – بد .

معامله‌ی ناعادلانه : زور وری مامله.
معاوضه : ۱. اوز – دکش . ۲. آلش دگش . ۳. دکش – بکش . ۴. گوبه گو . ۵. عوض آلش . ۶ هداهایت .
معاوضه دراز دواج : زن به زن ها کاردن . ۲. گوبه گو
معبر : غلد .
معتاد : ۱. متاد . ۲. چرتی .
معتدل و آرام : ۱. اجغن . ۲. ملال.
معدن : مدن .
معدن آهک : اهک چال .
معده : ۱. چرنک .
معروف و مشهور : لرک کو تندنه .
معشوقه گرفتن : یاربیتن .
معطّل : متّل .
معطّل کردن : ۱. تا به تا ها کردن . ۲. خس خس ها کردن . ۳. لفت هدائن .
معطّل کردن بیمورد در هر کاری : فس فس هکار دن .
معطّلی : ۱. سولسولی . ۲. تم تمه . ۳. موس و مله .
معطّلی دادن : چس چس ها کردن.
معطّلی زیاد : مقع .
معلّق : ۱. ملّخ . ۲. گردیک .
معلّق زدن : سرملّقی .
معلّق شدن : کلّه – ملّق .
معیاری برای برنج : غلم .
معیوب : لنگ لوج .
مغرب : افتاب مارشو .
مغرور : ۱. بادوک . ۲. باد آقا . ۳. دورانگ . ۴. غراب . ۵. چس دماغ .
مغرور شدن : ۱. هوا بیتن . ۲. آغوز دله . ۳. آغوزچکله .

مغز کردن گردو : وار کندن .
مغز گردو : ۲. کالتو . ۳. دسه مغز . ۴. جزچکله . ۵. جزدله . ۶ مغزو.
مغز هرچیز : می .
مغول : منغول .
مفت و رایگان : مفت.
مفقود شدن : گوم بیّن .
مفلس : ۱. زینگاله . ۲. ارغدال .
مفلوک : خدابئیت .
مقابل : ۱. براور . ۲. وراوری .
مقابله به مثل : تاش به تاش .
مقاربت : دکاردن .
مقام : شن .
مقام آوازی : ۱. کلّه – کش . ۲. میون – کتولی .
مقام دادن : شدّه– و– ود هدائن .
مقام‌ها و نغمات موسیقی : ۱. مقوم . ۲. بازی حال . ۳. بیات . ۴. چاربداری .
مقاوم : خاد – دار .
مقاومت سگ : خی گیرش .
مقاومت کردن : ۱. تاب بییاردن . ۲. سور – هستائن . ۳. تاب هار دن.
مقایسه با چشم : ۱. چش وری . ۲. اشش .
مقایسه‌ی حجم : ۱. بی لون . ۲. کاسّه . ۳. کیل . ۴. جیکّا کلّه . ۵. کرناس . ۶ لینگ . ۷. تور دم.
مقیاسی در توزین پنبه : عدل .
مقبره : سر روزه .
مقدار آبی که برای به حرکت درآودن آب دنگ نیاز است : ۱. یک اُ دنگ اُ . ۲. اتّا ادنگ او . ۳. اتار ارسیو – او . ۴. یک سنگ.
مقدار اندک : تریک .
مقدار بارو محتوی خورجین : خارجین بار .

مقدار بذر مصرفی برای کل زمین : تیم شو .
مقدار زمین : خالم .
مقدار کم : ۱. انده خوردی . ۲. اندیک . ۳. تپّلو . ۴. کمک . ۵. تلوک . ۶ زرّیک . ۷. منّیک . ۸. چلکه . ۹. شندرغاز .
مقدار کمی از مایع : چب .
مقدار ناچیز : تکّه .
مقداری : ۱. یک هندی . ۲. اندک . ۳. اندییک . ۴. انّه . ۵. یک ذرّه . ۶ اُت . ۷. یتّه کم .
مقداری از شیر گاو : چب .
مقداری از ساقه‌ی برنج که در دست جای‌گیرد : چینگال .
مقداری کم : ۱. چبلیک . ۲. اته کم .
مقدمه : بنابئیتن .
مقدّمه چینی : دانه بپاتن .
مقعد : ۱. نشیمن . ۲. هره . ۳. خیر.
مقلّد : دمّالی .
مقهور خواب شدن : چرتی – بویین .
مقیاس ارزش : ۱. یک جو احساس . ۲. یک جو شرف .
مقیاس اندوه : یک دل پر .
مقیاس توزین : لنگه .
مقیاس حجم آتش : چیکولو .
مقیاس شمارش نخ : چارون .
مقیاس طول : ۱. آرش . ۲. تور قد . ۳. تور گردن . ۴. یک کفتل را . ۵. چوقد .
مقیاس – مقدار : دهیل .
مقیاس نظر و دید : یک چشم بینا.
مقیاس وزن : ۱. یک بار هاله . ۲. چارک .

مقیاسی برای تعیین حجم آب : یه دنگ اُ .
مقیاسی برای وزن : خر بار خروار .
مقید کردن : دمبنی بزوئن .
مکّار : ۱. کاچّه مول . ۲. ده - رو . ۳. شلغوز . ۴. ددیم روا .
مکافات : زیرات .
مکان : ۱. گلنکا . ۲. جابنه . ۳. جاجوآ . ۴. جا - مکان . ۵. ماله.
مکان آفتاب گیر : توئیر .
مکان استراحت گاو : گوخاسه .
مکان پر محصول : جارن .
مکان چاه : چاسر .
مکان خوابیدن گاو : گوخسئه .
مکان سایه : ۱. نسم . ۲. ساینه کل.
مکان شستن اسب : اسب - شور .
مکان قرار گرفتن حمّام : همبم سر .
مکان کود گیاهی : انباره .
مکان مستراح : ادب سر .
مکان مسکونی : جاپریشکا .
مکان نخ ریسی : کری چال .
مکان و محل حمّام : حمبم سر .
مکانی برای جمع آوری برنج : کوپ تلار .
مکانی در اتراق گاه : کلا - کلم .
مکانی در حمّام های سنتی : شانشین .
مکانی که آن را به عنوان نذر روشن می نمایند : سو - واشم.
مکانی که آفتاب گیر نباشد : نسم.
مکتب خانه : ملاّ - خانه .
مکر و حیله : بمبول .
مکعبی شکل و چهار بر : چارسی .
مکنده : دوشنده .
مکیدن : ۱. دکشیتن . ۲. بچوتن . ۳. بچفیین . ۴. بچفتن . ۵. مکسّن . ۶. میک - بزوئن . ۷. چفسّن . ۸. ناک - بزوئن . ۹. لیف .
مگر : ۱. مگه . ۲. مقه .
مگس : ۱. مغز . ۲. کورماز . ۳. ماهاز.
مگس بزرگ : ۱. کورسپل . ۲. ورگ مغز .
مگسک تفنگ : نشونه .
ملات ساختمان : پاشاک .
ملافه : تن کش .
ملاقه : ۱. آب گردان . ۲. ملاغه . ۳. کسله .
ملاقه‌ی چوبی : کلیز .
ملایم : ۱. ترد . ۲. ملائم .
ملخ : ۱. ملف . ۲. ملخ . ۳. باج کاک . ۴. بپر - گزی .
ملس : می خش .
ملک : ۱. یرت . ۲. پا .
ملک بدون سند : دس - دارم .
ملک تجاری : دیکون مال .
ملک یا مزرعه‌ی محصور وممنوعه : قرق .
ممتاز : تاق .
ممکن نیست : بنشنه .
مملو : تکاتک .
ممنوع : قدغن .
من : من .
مناسب : ۱. برد . ۲. خی جیره .
مناظره کردن : کلّه بیئن .
منافق : ۱. د- ر و . ۲. ددیم .
من بمیرم : مره وی یا .
منت : سرتو .
منتظر : ۱. چو کوئین . ۲. رفا .
منتظر باش : راهدار- واش .
منتظر بودن : چش رادویین .
منتظر بهانه : بندور .
منتظر فرصت بودن : ۱. کیشیک بکشیین . ۲.گردان گردان کاردن.
منجمد : قور .
منجنیق : منجنق .
منحر ف کردن موضوع : رته - زئن .
منداب و روغن آن : مندو .
مندرس و کهنه : ارغن - پرغن .
مندیل : مندل .
منزلت : قدر .
منزل کردن : خانه ها کردن .
منزلگاه : خنه بنه .
منسوب به دیلمان : دیلمی .
منطقه ای در کوهستان : کوه پر .
منطقه پر از سبزی : اتر سوزی .
منطقه‌ی مربوط به ما : اما - ج .
منطقه ی جفت گیری : چلّه بست.
منظر : نمه .
منظم : خاجره .
منظم کردن : ۱. ته بزوئن . ۲. رج هکردن .
منظومه‌ای موسیقیایی : عزیز و نگار.
منظومه‌ای عاشقانه : ۱. شاباجی . ۲.
منظومه‌ای موزیکال و حماسی : ذبی پهلوان .
منظومه‌هایی حماسی در موسیقی مازندران : ۱. ممّد پهلو ون . ۲. مشدی . ۳. تالب/طالب . ۴. عشقلی یاغی . ۵. عارف و گلما .
منظومه های آوازی : عباس مسکین .
منفرد و یکّه تاز بودن : کنار مج .
منفی بافی : نکنک .
منقار : ۱. بیک . ۲. تکلام . ۳. دنیک .
منقار پرندگان : ۱. نات - کئل . ۲.

تندیک .
منقرض شدن : بن دکتن .
منقل : مقل .
منکر : حشاکش .
منکردین : کافر .
منگ : ۱. حیوش . ۲. گنس .
منگلوله : گلم .
منگنه کردن : چلسک بدائن .
منهدم : خراب خیریب .
منهدم کردن : زیر و زور هاکردن .
منیّت : هته پته .
منیّت داشتن : ۱. میم میم هکاردن . ۲. من من هکاردن .
مو : می .
مواظب : ۱. سرساب . ۲. هاپه . ۳. هوا .
مواظب باش : ۱. هایت . ۲. رت .
مواظب بودن : ۱. هوا - ره - داشتن . ۲. آله . ۳. هدار دشتن . ۴. داشتن . ۵. هابئسّن . ۶ هاله.
مواظبت : دربند .
موافق باما : امه -مقوم .
موبر بدن سیخ شدن : تن گیج بزوئن .
موبور : بورمی .
موج : ۱. تل . ۲. مج .
موج دریا : کلاک .
موج رسیده به خشکی : قلاپه .
موجود : درکار .
موجود آرام و رام : ازال شو .
موجود بودن : درکاربیین .
موجود خیالی : ۱. حق ما جود . ۲. اوهانی .
موجودی خیالی برای ترساندن بچه‌ها : کلّه کن .
مو خوره : می خاره .
مودار : می دار .
مودب بودن : تکلیف داشتن .
موذی : ۱. زلت . ۲. بن دار .
مورّب : ۱. کنه لام . ۲. ول ولی . ۳. موش به - تغ .
مورب از پهلو : میشت به تخ .
مورب و کج : ۱. ارب . ۲. ارف .
مورچه : ملیجه .
مورچه‌ی درشت : ترکمان ملیجه .
مورد اطمینان : کون درست .
مورد پسند : ۱. دل دنشه . ۲. ول وسّه . ۳. دل باب .
مورد تمسخر قرار گرفتن : بور بویین .
مورد تمسخر واقع شدن : اله بویین.
مورد توجه قرار گرفتن : دندان بئیتن .
مورد حمایت قرار دادن : ور هایتن .
مورد ملامت واقع شدن : حرف بخاردن .
مور مور : ۱. گز گز . ۲. زیز .
مور مور شدن : ۱. بیج بیئن . ۲. ریس بزئن . ۳. ریس بزوئن .
موریانه : میلنه .
موزرد : زرد می .
موسیقی - از نغمات و ابزار : ۱. ولگه سری . ۲. تیر .
موسیقی - آواز : نورز خونی .
موش : ۱. گل . ۲. اُ-گل .
موش آبی : ا - میش .
موش بزرگ : ۱. دار- اشنیگ . ۲. اشنگ . ۳. اشکل . ۴. قشنیگ- گل . ۵. گل .
موش خرما : ۱. گنج سر - خسک . ۲. موش خثرما . ۳. آروسک .
موش درختی : ۱. دارگل . ۲. اشنیک .
موشکاف : غار - چکل .
موش کوچک : بیم گل .
موش کور : بی بی گل .
موشی کوچک خانگی : گرزه .
موضوع بااهمیت : حر ف دکتن .
موضوع را عوض کردن : زون دگار دانین .
موطن : آنا م .
موعد : وخت واده .
مو فرفری : ۱. فرفری مو . ۲. گه - جه - لیم - می . ۳. پپ کلّه .
موقت : ۱. ملتانه . ۲. زار خار . ۳. هائل .
موقع : گدر . گادر .
موقعیّت : تک - تا .
موقعیت مناسب : قلا .
موم : ۱. شان کندل . ۲. شن جوش . ۳. میم .
موم زنبور : اسبه میم .
موم سیاه : ۱. سیا میم . ۲. بلم . ۳. برمیم .
مومی از عسل آب کرده : بره موم.
مونس : مینس .
مو وزوزی : بیج بیجی می .
موهای زاید : چچ .
موهای ژولیده : اجوج - بجوج .
مو- انگور : ۱. مل . ۲. لم .
موی باریک : میوک .
موی بدن به تخم شپش آلوده شدن : رشک دکتن .
موی براق بره : سیبو وره می .
موی بز : ۱. بز - می - تا . ۲. بزمی.
موی بلند فرق : کاکّل .
موی پیشانی : ۱. مچ . ۲. کتم .
موی پیشین سر : فاکّل .
موی درهم : جوج بکارده می .

موی دماغ شدن : دم هاکردن .
موی ژولیده : هرک .
موی سر : تاجری .
موی فرق : کانجلی .
موی گوسفند : چتّک .
موی مجعّد : ۱. می – فرفری . ۲. وزوزی می . ۳. جاج بزه‌می .
موی وزوزی : ۱. زازبره . ۲. پپ .
مویه : اشماره .
مویه کردن : موری ها کردن .
مویه کن : موره – کان .
مه : ۱. تکوره . ۲. بومه . ۳. میبا . ۴. چم . ۵. ترمی . ۶. آکاسی .
مه آلود و تاریک : نزبی – شو .
مهاجرت : کوچ و بنه ها کردن .
مهتاب : ماسره .
مهتاب ملایم : کرکر – ماتو .
مهتابی : ماتئی .
مهربان : میر بون .
مه رقیق : شورم .
مهر کردن و دعا خواندن : مر ها کردن .
مهر ماه : هره ما .
مهر ه : ۱. قرک . ۲. میرکا .
مهره ی چشم زخم : کهو میرکا .
مهره ی درشت : خر میر کا .
مهر ه ی مار : مر مر ه .
مهر ی کمر : ۱. زل . ۲. میون کل .
مه غلیظ : ۱. ساسی . ۲. چرم .
مه گرفته : کره – ما .
مهلت : مهسا .
مهلت خواستن : مهلت – هادن .
مهمان : ۱. ممن . ۲. مهمون .
مهمان خانه : ممان – خانه .
مهمانی : ممان –یره .
مهمانی بعد از برداشت شالی : کپاسری .

مهمانی خانواده ی داماد : دز – کله – شو .
مهمانی رفتن : مله – بردن .
مهمانی مربوط به نشا کاری : نشا سری .
مهم نیست : به درکّه .
مهیّا برای رفتن : کش کلا .
مهیا کردن تله : تله سیب ها کردن.
می آید : ۱. انده . ۲. انه .
میان : ۱. کمره . ۲. میین – دله . ۳. مین .
میان افتادن : دل دله دکتن .
میان بند : کلم – ور .
میان پا : چک مین .
میان تهی : چکو .
میانجی : ۱. سیواگر . ۲. چک کر .
میانجی گری : میونجی گر ی .
میان چیزی : میین دله .
میان خواب و بیداری : بز خو .
میان دار : میون مج .
می اندازد : هیگنده .
میان دوکتف : خردله .
میان موج ها : هندقه .
میان ناودان تا دیوار خانه : چاچ دمال .
میانه : میین وار .
میانه ی قلیان : قلیون – چل .
میانه ی قلیان بانی و میلاب : چل .
میانی : میین – وار .
می باشد : هسّه .
می توان : ۱. بشنه . ۲. بونده .
می توانست : بتنسه .
می چرد : چرنه .
میخ : ۱. مخ . ۲. میغ . ۳. چنگلم .
میخ چوبی : ۱. جنگوم . ۲. اسگی . ۳. اسکات . ۴. چو پیم .
میخچه : ۱. مخک . ۲. میجه .

میخ دست ساز بلند : اومخ .
میخ دوسر : مسمال .
میخ رخت آویز : گال مخ .
میخ ریز کفاشی : میجه .
میخ طویله : مخ توله .
میخ نعل : مخ نال .
میدان : ۱. دشت . ۲. میدن .
میدان بازی : ماته بن .
میدان دار : میان مج .
میدان دید : چشم کار .
میدان کوچک : مدانچه .
میدان گرفتن : توکش .
می دود : دونه . ۲. تچنه.
می دهد : دنه .
میر آخور : متر .
میراب : ۱. آب – ران . ۲. او داری کر . ۳. او – ران . ۴. او – تاجن . ۵. آب ران . ۶. درک وان . ۷. درک چی .
میرابی : او – داری .
میر شکار : ۱. میراشکار . ۲. شوچک . ۳. خی زن . ۴. کو ک .
میزان با ر محصول : وندش .
میزان شدن و ردیف شدن امور : ۱. کوک . ۲. رج بویین .
میزان کرد ن : ۱. مارگیری هکاردن . ۲. تراز هاکردن .
میزبان : ۱. صاب خانه . ۲. مزمان . ۳. خنه خوا . ۴. صاب خنه .
میش نر : نرمیش .
می شود : ۱. بونه . ۲. بنشنه .
میشی که هنوز نزاییده : تغالی .
میگو : روش .
میل : ۱. زغه . ۲. هر .
میل به جفتگیری اسب ماده :تلب .
میل داشتن : ۱. بوستن . ۲. وستن . ۳. ویا بکشیین .

میل و آرزو : هکه .
میل و رغبت : اندمه .
می مانی : ۱. ماندنی . ۲. موندنی .
میمون : شادی .
میهمانی دوره ای : رج خوری .
میوه‌ی آب لمبو : او - دکته .
میوه‌ی بر درخت مانده : ولوزنه .
میوه‌ی بلوط : ۱. بزمالو . ۲. موزی گلی . ۳. موز بلور .
میوه جات : ۱. سر - درختی . ۲. حاصلات . ۳. بار .
میوه‌ی خراب : کزرک .
میوه دادن درخت : بار بیاردن .
میوه‌ی درخت داغ داغان : ۱.تغدانه. ۲ . توق .
میوه‌ی کوچک : چیک چلیک .
میوه‌های جالیزی بیش از حد رسیده : اوتل .
میوه های چسبیده به هم : گرچم .
میوه های چند قلو : ده چمبلی .
میوه های هسته دار و نارس : ۱.ازلکا . ۲. زلگا .
میوه ی بلوط : ۱. موزی بلو ر . ۲. موز ی گلی . ۳. قدومه .
میوه‌ی کال و نارس : شیر خار .
میوه‌ی تازه شکل گرفته : زالکا .
میوه‌ی توت : تیردانه .
میوه‌ی چند قلو : ۱. گرچم . ۲. چن قجی . ۳. دچمبلی .
میوه‌ی خشکیده : ۱. هبلاته . ۲. ببلاسته .
میوه‌ی درخت انجیلی :سرخ بینی.
میوه‌ی پخته : دله پت .
میوه‌ی دوقلو : دموج .
میوه‌ی قاچ خورده : غل غلا .
میوه‌ی رسیده : ۱. قلا . ۲. رنگه رسی ببین .
میوه‌ی زود رس : ۱. شستکی . ۲. گرمه .
میوه‌ی زیاد رسیده‌ی انجیر و انگور : ممیجو .
میوه‌ی له شده : لت ببا .
میوه‌ی لهیده : لیت .
میوه‌ی نارس : ۱. چلب . ۲. زالکا .
میهمان پررو : ریک بکرده شال .
میهمان ناخوانده شدن : لنگر دنگوئن .

ن

نا آرام : دیک - دوئن .
نا آشنا : ندی نزما .
نا آشنا در کار : ناشی .
نا آگاه : نا گمون .
نا استوار : ۱. دلنگان . ۲. نا - مجمل .
نابود شدن : بن بکتن .
نابودی نسل : بنه مول .
نابینا : کو ر چشم .
نابینا شده : چشم سوبشی .
نا پدری : ۱. کل پر . ۲. مارشی . ۳. ناپیری .
ناپدید : ۱. نا دیار . ۲. فتو فنا .
نا پدید شدن : ۱. ناپلیت بویین . ۲. هپیتک بویین .۳. غب - بویین .
ناتنی : ۱. ماروری . ۲. اندر . ۳. شیری . ۴. جزا . ۵. شیر بخرد .
ناتوان : ۱. دس - دکتی . ۲. بمردنی . ۳. آکته . ۴. دسکته .
ناتوان شدن : دس بن ببین .
ناتوان شدن در حرکت : میسته ممایی بویین .
ناتوانی : ۱. گردن دکت . ۲. موس - پیزی - نبیتن . ۳. ضف .
ناچاری : نالاجی .
ناچاق : نوچاق .
ناخن : نخون .
نا خنک : دندیک .
ناخنک زدن : نخون بزوئن .
ناخن کشیدن : چنگ بکشیین .
ناخواسته تخلیه کردن ادرار : کش بزئن .
ناخواسته گرفتار کاری شدن : دکته کار .
ناخوش : ۱. ناخش . ۲. نخوش . ۳. ملیل .
نادان : ۱. گوک - پییر . ۲. نادون . ۳. ندخر . ۴. دلور . ۵. سول . ۶ دوب .
نادرست : نادرس .
نادیده گرفتن : ۱. چش پشت کین ببیتن . ۲. دی نیتن . ۳. چشم بیشتن .
ناراحت : ۱. دل بئیت . ۲. بور . ۳. بیته دل . ۴. کمّل .
ناراحت شدن : ۱. کینگ سوزه ها کردن . ۲. وربخاردن .
ناراحت کننده : دل دماغ ، خار .
ناراحتی وزاری : موره .
ناراضی : نیم ور .
ناراضی بودن : ۱. ناچ ناچ کردن . ۲. قرتو .
ناردان گیری : انار تیم گیری .
نارس : ۱. کال . ۲. کال پت . ۳. کالک .
نارنج : نارنج .
نارون کوهی : ملیچ . ملج .
نازا : ۱. ناالوس . ۲. قسر .
نازا بودن : قستر ببیتن .

نازاشدن جانور : تیمه بییاردن .
نازک : تارو .
ناز کردن : ۱. دسه په بکشین . ۲. لو ش لوشه ها کردن . ۳. چشم و ابروبما ن . ۴. جوک توره .
ناز نازی : ۱. نک نکی . ۲. دردونه .
نازیبا : نامجمل .
نازیدن : نازیین .
ناسالم : نخوار .
ناسزا : ۱. لقمه . ۲. فش . ۳. بدبیرا . ۴. خا ک –به سر . ۵. مرگ وره.
ناسزا گفتن : گورّ .
ناشتا : ۱. تشتا .۲. انجیشتا . ۳. ایشتا.
ناشتایی : قل –نمار .
ناشسته : نشورد ی .
ناشناخته : ناشناس .
ناشنوا : ۱. گانگ . ۲. خر پنو . ۳. قول . غول .
ناصافی : غرو غندل .
ناف : نف .
نافرمان : ۱. تور . ۲. کلّه خو . ۳. یکول .
ناقص : ۱. کاس و گلس . ۲. کال شل . ۳. کاس .
ناقص العضو : کانده کلوچ .
ناقص شستن : ۱. چلک شورهاکردن . ۲. نیم شور هاکردن .
ناکام : ناکوم .
ناکامی : ۱. دل مونی . ۲. تابه تا نرسّیین .
ناکامی ممتد شکار چی : چله دکتن .
ناگوار : تنه زل .
ناگهان : ۱. نا – غافل . ۲. بی گمان . ۳. یک کله .
ناک‌هان پدیدار شدن : بن قلوک بزوئن .
ناگهانی : ۱. نوخلوتی . ۲. یک اندر یک .
ناگهانی بلعیدن : هم بزوئن .
ناگهانی ضربه زدن : هتشتن .
نالنده : وارواری .
ناله : ۱. زکه زکه . ۲. زلته . ۳. زلتی پلتی . ۴. زریجه .
ناله‌ی سگ وگربه : میز – میز .
ناله کردن : نالش کردن .
ناله و زاری کردن : زنگ و زوز هکاردن .
ناله ی آرام : زک زک .
ناله ی ضعیف : زرنجه .
نالیدن : ۱. ویگ ویگ – هکاردن . ۲. هنّه هنّه هاکردن . ۳. زلیته بکشیین . ۴. نگ نگ هکاردن . ۵. نالسن . ۶. زریک هاکردن . ۷. زکه زکه هکاردن .
نالیدن و زائیدن : زکه یکه هکاردن.
نام : ۱. نوم . ۲. نم .
نامادری : ۱. اندرمار . ۲. ناتنی مار . ۳. خورد – مار . ۴. مارندر . ۵. ماجن . ۶. کچیک مار .
نام اسب : خانم .
نام اسب و قاطر بلند قامت : بلند .
نام برنج : زرک .
نام پرنده : گاژ گل .
نام پرنده ای : ۱. زرد بلبل . ۲. کت عمرمیچکا . ۳. نفت موسک .
نام پرنده ای است : جنجر .
نام حشره ای : گینگنا .
نام درختی است : ممرز .
نام رنگی از اسب : ۱. سرخان . ۲. سمن . ۳. کران . ۴. قرا . ۵. کهر . ۶. غزل .
نامزد : نمزه .
نامزد بازی : ۱. نومزه غره . ۲. نمزه بازی .
نامزد کردن : نشونی بیشتن .
نام زن : ملیکجان .
نام سابق بهشهر : اشرف .
نام سبزی : جفری .
نام ستاره ای : یال دراق .
نام طایفه ای : وجک .
نام قطعه ای از موسیقی : ۱. حمبم – سری . ۲. حموم سری .
نام گاوی است : خالدار .
نامگذاری کردن : نم هکاردن .
نام گلی است : آروس داماد .
نام گیاهی است : ۱. جز . ۲. چنگ مریم . ۳. خروشک . ۴. خلر .
نامه : نومه .
نامی برای اسب : خمار .
نامی برای اسب و قاطر : خمار .
نامی برای چهارپایان : ۱. ابلق کهر . ۲. ابلق .
نامی برای سگ : ۱. قلاّچ . ۲. ببراز . ۳. ببران . ۴. قلّر .
نامی برای گاو : زیبا .
نان : ۱. نن . ۲. نون . ۳. ساج سری. ۴. کلوا .
نان بُر : نون ورین .
نان برشته : نون پنجه کشی .
نان برنجی : ۱. کوماج . ۲. کلن . ۳. کلپت . ۴. هپتی . ۵. بنجی نون . ۶. جد ی .
نان بیات شده : غماغ .
نان پخته شده در خاکستر : کله خاس .
نان تابه ای : مایتابه ای نون .
نان تنوری : تندیری نون .
نان جو : ۱. جونون . ۲. جئوکلاس.

نان حل شده در چای یا آب : تلیت .
نان خالی : ۱. خالی نون . ۲. تیسانون .
نان خشک : ۱. خشکه نون . ۲. سقالمه . ۳. خاشکه –تریک .
نان خمیری : سغالمه .
نان خور : نونخوار .
نان و خورشتی : ۱. سه – تیکه . ۲. نون خارشی .
نان ذرت : کاوه نون .
نان روغنی : رغان – نون .
نان روغنی برای مسافر : رانون .
نان روغنی نازک : سربه سری .
نان را با خورشت آبکی خوردن : کلوک .
نان کنجد : کانجی نون .
نان گرد خانگی : کمبه .
نان لواش : ۱. لواش . ۲. بریک نون.
نان محلی : ۱. توسری نون . ۲. کنبه .
نان نامرغوب : گیرا – نون .
نان نرم : ملایم نون .
نان نیم پخته : ۱. خرس – کندا . ۲. خرس گانده . ۳. قمّیش .
نانوا : نون پچ .
نانوایی و تنور : تنورسان .
نانی که به همسایه دهند : تندیر سری .
نانی محلی : بید برگی .
ناودان : ۱. چنات . ۲. ترتران . ۳. ندان . ۴. ناودون . ۵. سلتک .
ناودان تراش : نوتراش .
ناودان چوبی : ۱. چرنات . ۲. او – تره . ۳. نچه . ۴. نور تران . ۵. اسیو – نو .

ناودانی : ناتلان .
ناوگونه : نثه .
ناهماهنگ : شمبه یکشنبه .
ناهموار : ۱. نهار . ۲. ناهار . ۳. زبر .
ناهمواری : تپه – چاله .
ناهنجار : ۱. ناجور . ۲. شر – هوت .
ناهوار : ۱. قنیک قینک . ۲. چغر . ۳. گرن . ۴. دوک .
نای : ۱. کرکره . ۲. خر . ۳. خرتیک . ۴. هق . ۵. خرخره .
نایلون : ۱. مشّما . ۲. آبچین .
نبات : نوات .
نبات تلخ مزه : تل نبات .
نبات داغ : نبات داغ .
نبیره : کتیجه .
نتراشیده : ۱. نتاشیه . ۲. لترمه .
نتوانستن : ۱. بتونسّن . ۲. بتونستن .
نتیجه : زک وزا .
نتیجه‌ی کار : هاکردی .
نجات دادن : در بوردن .
نجار : ۱. چوتاش . ۲. تخته تراش .
نجاری – ابزار : ۱. شموشه . ۲. ماتکا ل . ۳. تخته ماله .
نجس : سیل .
نجوا : فت فت .
نجویده : ۱. نجوس . ۲. نجس . ۳. لاغز جو . ۴. ال جو ولجو .
نجویدن غذا : ۱. ول وله جو . ۲. کال جو نیم جو هاکردن .
نجیب : سربرا .
نچسب : نچک .
نخ : ۱. اتا . ۲. تا .
نخ آرایش : تار – آر .
نخ ابریشم : کج پله .
نخ اصلاح : تازن .
نخاع : حرام مغز .
نخاله : داردول .

نخ انداختن : تاها کردن .
نخ بادبادک : دستک .
نخ پار چه بافی : تون .
نخ پنبه ای : چکّیده .
نخ تابانده : توبئیت .
نخ تاییده : دوج .
نخ تله : ۱. تله تا . ۲. زی .
نخ خیاطی : ۱. خیاطه . ۲. خیطه خال .
نخ درون نبات : قندی رس .
نخ درهم : کال .
نخ دوک : چل تا .
نخ ریسی – عمل : چیفال .
نخ ریسی کردن : تابرشتن .
نخ سوزن : در زمن .
نخ عرضی : وفه .
نخ کلفت : دروک – تا .
نخ گوشت آویز : برازه تا .
نخ لحاف دوزی : نقده .
نخواستن : کورسّن .
نخود : ۱. نخوت . ۲. نخوا .
نخود فرنگی : خولر .
نخ های معلّق در فضا : تورنه .
نخ یا سیم کشیده شده : تیر به تیر.
نخی که با آن کیسه را بندند : سربند .
نخیر : نچ .
نخی کشیده : تنگه تا .
نخی که برگ توتون را بر آن آویزند : توتم رسه .
نداشته باش : نار .
ندو : نتج .
ندید بدید : ۱. بئی نئی . ۲. نئی – بئی .
ندیده : نئیمه .
نذر کردن : نذور نییاز هکاردن .
نرخ : نرخ .

نرخ گذاشتن : سنگ بنه بیشتن .
نردبان : ۱. سردی . ۲. دور کلک . ۳. بالک . ۴. نردوان . ۵. نورد بون . ۶. کوتی .
نردبان پرچین : بلت بر .
نردبان چوبی : ۱. چیر . ۲. ازاره .
نردبان گالشی : برم .
نردبانی از نهال : چیر .
نردبان یک پایه : چیر کاتی .
نرده : تارمی .
نرده‌ی چوبی روی در : گو ش .
نرده های دور مزار : مجر .
نرده ی چوبی : ۱. لتازه . ۲. هزاره . ۳. چوبست . ۴. تخته بن . ۵. مزاری .
نرده ی وسط طویله : میون ور .
نرسیدن صدا : صدا رس نویین .
نرگس : نرگیس .
نرم : ۱. چرب . ۲. ما . ۳. ترت . ۴. رو . ۵. لب لبو .
نرمتر : نرمته .
نرم شدن : فرمن بویین .
نرم کردن و خرد کردن علف با داس : بهنجین .
نرم و تازه : کره .
نرمی گوش : زاله .
نرینگی : شرم .
نزاع : ۱. مرافه . ۲. شل تاقی .
نزاع درتاریکی : تاریک بزن .
نزدیک : ۱. دم پره . ۲. یر . ۳. تک پلی .
نزدیک تر : ۱. جلو ترک . ۲. تن دکت تر .
نزدیک چیزی رفتن : هدار په بردن.
نزدیک خانه : ۱. دمه سر . ۲. خانه – دم .
نزدیک دهان : تک پلی .
نزدیک شدن : ۱. سر برسیین . ۲. تن دکتن . ۳. تن بردن .
نزدیک شدن غروب : آفتاب ورهدائن .
نزدیک صبح : تنگ سب .
نزدیک ظهر : زرمل .
نزدیک غروب : نمشان مل .
نزدیک کردن : تن هدائن .
نزدیک کردن دو چیز به هم : جفت ها کردن .
نزدیکی : ۱. تنه ور . ۲. گاسن .
نزدیکی کردن : ۱. بیشتن . ۲. جفت گیری . ۳. جفتی . ۴. وابیشتن .
نژاد : ۱. بنه وار . ۲. ترک وتات . ۳. تخم تین .
نژادترک : ترک .
نژادی از گوسفند : ۱. تاب . ۲. دق نر .
نسائیده : نسوس .
نساجی – ابزار : کلابتون .
نسبت دروغ دادن : درو– دوسّن .
نسخه‌ای کوچک برای هر تعزیه خوان : فرد .
نسل : ۱. له قه . ۲. نجاد . ۳. ترکه .
نسل سوم : نتیجه .
نسیم شبانه : ۱.ازیر . ۲. نشانه .
نسیم شبانه کوه به دشت : اوزر .
نسیه خور : نسیه خار .
نشائی که به رنگ سفید باشد. : چرایی .
نشانه گذاشتن : رجنه دینگئن .
نشادر : نشادر .
نشاسته : ۱. نشسته . ۲. نشاسّه .
نشاط آور : دل وا .
نشا کردن : ۱. بنشائن . ۲. دل نشاس .
نشاکن : نشاکان .
نشان : ۱. داغ . ۲. نشون .
نشان بده : ۱. نشون هاده .۲. بنمه .
نشان پا : رج .
نشان دادن : ۱. هار شا– نیین . ۲. هنمائن . ۳. نمستن . ۴. رج – هدائن .
نشان دادن راه : رانشو هادان .
نشاندن : ۱. نیشن دن . ۲. هنشانیین .
نشان از رد چیزی یافتن : ۱. رجه بین . ۲. رجه په .
نشان کردن : ۱. کتک بزوئن . ۲. رج – هکاردن .
نشان مرزی : رجه .
نشانه : ۱. مال . ۲. رجونه . ۳. رجنه . ۴. خت . ۵. رجونه . ۶. بلگه . ۷. ایز .
نشانه گذاشتن : رجنه بیشتن .
نشانه گیری : رجونه .
نشانه گیری کردن : قرئول .
نشانه و علامت : زنش .
نشانه ی برتری : تر .
نشانه‌ی زمان برداشت گندم : مانگله بویین .
نشانی : جاجگاه .
نشان داغ : دج .
نشانی گذاشتن با سنگ : سنگرج .
نشای آماده‌ی برنج برای کاشت : تیم .
نشای بلند : مرزپسن .
نشای بوته‌ی خربزه : خربزه – پته.
نشا ی پریشت : انبست .
نشای تازه : دیکی –بیّن .
نشای خربزه : خرمزه پیزا .
نشای شالی : تیم .
نشای صیفی جات : تلک .

نشای کوچک : خورد – نشاء .
نشخوار : ۱. مقاشر . ۲. وشر .
نشخوار کردن : ۱. نشخار ها کردن . ۲. منگلیا .
نشدن : نیین .
نشستن : ۱. هنیشتن . ۲. گزندی . ۳. کون دکتن . ۴. کینگ بنه بشتن . ۵. نیتن .
نشستن با نوعی توهین : بتمر گسّن.
نشستن برف روی شاخه : پنبه – تک .
نشستن در چاله ی آب معدنی : چال هنیشتن .
نشستن در میانه ی راه : راسر بنیشتن .
نشستن روی دو پا : هنیشتکایی .
نشستنی : هنیشتایی .
نشست و برخاست : هنیشت و پرسا.
نشسته و ناپاک : ناشور – نامال .
نشستی که در آن میزان مخارج عروسی را تعیین کنند : خرج وارینی .
نشمرده : نشمارس .
نشنیده گرفتن : ۱. گوش پرقالی . ۲. نشنوس . ۳. اشنوسک .
نشور : نشر .
نشیمن : ۱. دیپچیبه . ۲. لنگ مان .
نشیمن گاه : ۱. لمبر . ۲. کین .
نصف : ۱. نصو . ۲. لاپ . ۳. لاب . ۴. نسب .
نصف شدن : قلاش بیین .
نصف لاشه گوسفند : شقّه .
نصیحت شدن : منّت بویین .
نصیحت کردن : دلالت ها کردن .
نظر گیر چوبی : توغ چو .
نظیر و مانند : لنگه .
نعره : ۱. نره . ۲. لر . ۳. فرخه فرخه . ۴. نرشه . ۵. شنه .
نعره‌ی پلنگ : تله .
نعره‌ی گاو جوان : جوّ نکا ونگ .
نعل : ۱. نال . ۲. نل .
نعلبکی : ۱. نال بکی . ۲. زیر .
نعلبند : نلبند .
نعل بندی : نال و نی .
نعل کردن : نال – هکاردن .
نعل کردن اسب : نال – بزوئن .
نعل گر : نال کر .
نغمه‌ای سازی : سما – حال .
نعناع : ننا .
نعناع خشک : ۱. ننا خاشک . ۲. خاشک ننا .
نعوذ کردن : مس بویین .
نفت : جوهر .
نفت سیاه : سیو نفت .
نفخ آور : خوورین .
نفر اول در تیله انداختن : شنگ .
نفرت انگیز : نفیر .
نفرت داشتن : ۱. شلمبر . ۲. گیج . ۳. ریس .
نفر سوّم در بازی : سه دمبل .
نفری : کلیه .
نفرین‌های محلّی : ۱. سه تیر . ۲. غرباش . ۳. بخته باری . ۴. آراشت . ۵. بزی . ۶. اراشت . ۷. ازا – بخارد . ۸. باد دکت . ۹. نفرینگ .
نفرین به حیوانات : سم بخرد .
نفرین کردن : نفرینگ هکاردن .
نفس : دم هرز .
نفس بریده : نفس بست .
نفس زدن : هله هله دکتن .
نفس عمیق : ۱. تنوره . ۲. اسکنجک.
نفس کشیدن : نتق بزوئن .
نفس نفس : ۱. کمش . ۲. نرشه بزئن . ۳. دمک مک . ۴. دم دوش بزوئن . ۵. دم دم بزوئن . ۶. دمی بزوئن .
نفس نفس زدن : انّکه انّکه .
نفوذ کردن بین دشمن در جنگ : کوچه ها کردن .
نفوس بد زدن : نفوس بزئن .
نقا ر : گل .
نقاره : دسرکتن .
نقّاشی برپارچه یا دیوار : نخش .
نقّاشی کن : بکش .
نقّالی : نقل .
نقان دار : سرنقون .
نقب : نغم .
نقب زدن : نغم بزئن .
نقد : ۱. بیاره . ۲. یک باردی . ۳. سی چاس . ۴. جرنگانی . ۵. یک شسّه .
نق زدن : ۱. نق بزان . ۲. مور – بزوئن . ۳. ویک ویک ها کردن . ۴. جر جر ها کردن . ۵. زرزن . ۶. بک – بک . ۷. فئل .
نق زدن و هیاهوی کودکان : زق و زوق .
نق زننده : غر – غروک .
نقش : نخش .
نقش امام حسین در تعزیه : امام خون .
نقش حضرت عباس در تعزیه : عباس خون .
نقش دار : نخشین .
نقش علی اکبر در تعزیه : علی اکبر خون .
نقش انداختن بر گلیم و پارچه : گال دشنین .
نقش و نگا ر : نیگار .
نقصی در حیوان نر : خایه – پشت.

نقطه‌ی دور : ۱. دورابه . ۲. دره شیر.
نقطه‌ی آغاز کار در مزرعه : کارتک .
نقطه‌ی سفید در چشم : سو – سو – کانک .
نقل و مکان کردن : کوچ –بوردن.
نق نقو : ۱. وق وقی . ۲. زر زری . ۳. تسن .
نق نقی : ویک ویکه زن .
نکبت : نگبت .
نکبت بودن : نگبت بویین .
نکبتی : مفلسی .
نکره ی حیوانات : نتاشی .
نگاه با تحقیر : ورنداز .
نگاه چپ چپ : چشم لوچی دئن .
نگاه خشم آلو د : زله چشم .
نگاه دزدانه : ۱. زیر چشمی پاس . ۲. تالّی . ۳. تاکّلی . ۴. سر بکشیئن .
نگاه کردن : ۱. هشائن . ۲. هار شین . ۳. اشاک .
نگاه کن : ۱. هشه . ۲. بش .
نگاه مخفیانه : ۱. تئی . ۲. دتا .
نگاه تکن : نشه .
نگذار : نل .
نگران : ۱. ناگران . ۲. دربدر .
نگرانی : هشوش .
نگرانی روحی : جاوزه .
نگرش : هشش .
نگرشی خاص : چش دکت بویئن .
نگریستن : ۱. هارش – درش – هکاردن . ۲. هرشائن .
نگو : نئور .
نگهبان : ۱. قرئول . ۲. کشیک کش . ۳. کشیک ده .
نگهبان اب : ۱. مواشر . ۲. او – دا ر.
نگهبان اسب : متر .
نگهبان بچه : مصدر .
نگهبان بره : وره په .
نگهبان راه : راهدار .
نگهبان زمین : ۱. زمین پا . ۲. دشتبون .
نگهبان زنبو ر عسل : مهاز گالش .
نگهبان سرشب مزرعه : پیش – پنجی .
نگهبان شالی زار : ۱. میر شکار . ۲. دشت – وون . ۳. زمی پا . ۴. آیش بون .
نگهبان شبانه ی مزارع : شوپه گر .
نگهبان شب در مزرعه : صوب پنجی .
نگهبان قبرستان : مزار وان .
نگهبان قرق : قرق چی.
نگهبان مزرعه : ۱. قارق وان . ۲. شوپاگر .
نگهبانی در شب : ۱. شوپه . ۲. شوپا.
نگه دار : دار .
نگهداری احشام : ۱. داشتییاری . ۲. دشته ونی .
نگهداری گیاهان و طیور خانگی : تیم – بنی .
نگهداری گوساله های بی مادر : خرام په .
نگین : نگیم .
نماز خواندن : نماز هکاردن .
نماز نا مرتب : کال نماز .
نمان : نئس .
نمایان : ۱. ابید . ۲. دیار . ۳. دی یاری .
نمایاندن : بنمائن .
نمایان شدن : ۱. در دکتن . ۲. درکتن .
نمای خارجی : چکل .
نمایش : ۱. جولان . ۲. بازی .
نمایش آغازین کشتی لوچو : ۱. فاموج . ۲. چک چیشت .
نمایش سنتی : فاموج .
نمایش نوعی کشتی : چکه چیشت.
نمد : ۱. کل –لمه . ۲. تلیک .
نمدباف : لمه – زن .
نمد ساز : لمه – زن .
نمد سوخته : لم سوته .
نمد مال : ۱. لمه – سو . ۲. لمت – مال .
نمد مالی : ۱. لمه – زنی . ۲. لمه – بزوئن .
نمک : نمک .
نمکدان گلی : نمکاری .
نمک گیر شدن : نون و نمک ها کردن . ۱. لچارتی . ۲. شواری .
نمو : ریا .
نمور شدن : لمس – بویین .
نمونه : مستوره .
نمی دانم : نم .
ننگ و عار : عارناموس .
ننو : تونnو .
نوادگان : ۱. نکه نویره . ۲. زک وزا.
نوار باریک : لست .
نوار باریک از پوست درخت : چرتا .
نوار چرمی کفل اسب : دم بنی .
نوار چرمی مخصوص اسب : تک تکی زن .
نوازش : ورورک .
نوازش کردن : ۱. بنواختن . ۲. سروربیتن .
نوازش کن : ۱. بنواز . ۲. نواجش هاده .
نوازنده : آزنده .

نوازنده‌ی ساز سرنا : سرنا چی .
نوازلده‌ی نقاره : نقاره چی .
نوازنده ی دهل : دم دمی زن .
نوازنده‌ی نی : للـه چی .
نوک انگشت پا : لینگ تک .
نوبت : ۱. چل . ۲. سان . ۳. سرنه . ۴. نبت . ۵. نوبه .
نوبت اول : دست اول .
نوبت خرمن کوبی : جینگ .
نوبر : ۱. نوگر . ۲. نور . ۳. خردشا . ۴. نوه . ۵. نوور . ۶. قجرخار .
نوبرانه : ۱. نو گرانه . ۲. نو ورونه .
نوبر کردن : نوور ها کردن .
نوبودن : نو وداشتن .
نوپا : ۱. رک و رو دکتن . ۲. رک و رش گرببین . ۳. لینگه مج . ۴. چل چلی .
نوجوان : ۱. سک . ۲. ته کا . ۳. توشاک . ۴. جوون تلک . ۵. کال پری . ۶. تکو . ۷. تلک .
نو جوان پسر : تشک ریکا .
نوچه : تنگل .
نور : چلا .
نور آفتاب : آفتاب برهودا .
نور چشم : چش سو .
نور ساطع شده : ته تیش .
نور شدید و آنی : الب .
نور کم : سو -سو ک .
نور گیر : لو جم .
نوروز : عیید ما .
نوروز خوان : ۱. بهار خون . ۲. نوررز گردشی .
نوزاد : ۱. زلاغ . ۲. ترنه . ۳. شیر خار . ۴. سلاغ . ۵. نینیک . ۶. چلغات . ۷. زلغ . ۸. شیروچه .
نوزاد خرس : کاله .
نوزاد قورباغه : ۱. وک کته . ۲. لاغلی دم .
نوزاد گاو : خالک .
نوزاد گاو و گوسفند : تازه بزا .
نوزاد هر حیوان : خلام .
نوزادی که زودتر از موقع از شیر بیفتد : شیر سوت .
نوشتن : ۱. بنویشتن . ۲. بنوشتن .
نوشته شده : بنوشت .
نوشدن : نوبویین .
نوشیدن : ۱. هورت . ۲. هورت بکشیین
نوشیدن سریع مایعات : هورت - بکشیین .
نوعی ابزار برای تراشیدن چوب : دله رک .
نوعی الک : ۱. گت . ۲. شان .
نوعی حلقه : ۱. بنائیر . ۲. چمله .
نوعی خار : ۱. سکلیم تلی . ۲. جز . ۳. اسکلیم تلی .
نوعی داس : ۱. افن دره . ۲. کف تراش .
نوعی در : ۱. مل در . ۲. لت . ۳. گلو بند . ۴. کال در .
نو عروس : تازه آروس .
نوعی قرار داد : ۱. وِرم کار . ۲. سه یک .
نوعی آئین : ۱. زاما - سلام . ۲. زنا ئیر . ۳. هنیشتک .
نوعی پرنده : گور ناج .
نوعی آب چلیک : اهیا - قج .
نوعی آبگردان : کمچلیز .
نوعی آب نبات : شغزی .
نوعی آدم بی‌شخصیّت : خر - سر - موسی .
نوعی آرایش : چتری .
نوعی آرد : ارنده .
نوعی آستر : گرچه خا ک .
نوعی آش : ۱. خاروس کاله - آش . ۲. دوبا . ۳. دوپاتی آش . ۴. دندون سری . ۵. اماج .
نوعی آفت : ۱. کرم - خاردار . ۲. سبزه کرم .
نوعی آفتابه : گدوش .
نوعی آلو : ستی دار .
نوعی آلونک : گالی کومه .
نوعی فلز : برنج .
نوعی آواز : ۱. اتّا - بن . ۲. هر آئی . ۳. توسک . ۴. خرمن - سری . ۵. گلیاردن . ۶. کوجوری - خانی . ۷. تیرما سیزده خانی . ۸. چاوشی . ۹. کتولی . ۱۰. چارواری حال. ۱۱. لیلی جان . ۱۲. کچ حال . ۱۳. کرد حال .
نوعی آواز مازندارنی : امیری - خانی .
نوعی آواز محلی : کچ حال .
نوعی آویز : ۱. بنده . ۲. بندرسه . ۳. بلس . ۴. بلقم . ۵. فته .
نوعی آهنگ : دس تشت .
نوعی آهو : شوکا .
نوعی ابر : ازف .
نوعی ابزار : ۱. غلاف . ۲. بلک . ۳. بل . ۴. خلنگ کنّا .
نوعی ابزار برای چیدن میوه : تلّاغ.
نوعی ابزار گهواره : گاهره للـه .
نوعی ابزا ر ما هیگیری : کن رله .
نوعی ابزار نجاری : قناره .
نوعی اثر به جای مانده از آدمی یا حیوان : کل .
نوعی اجاق گلین : چنده کله .
نوعی اردک : ۱. بغین . ۲. علف - چر - مرغ . ۳. چنگر . ۴. تنجه آنقوت . ۵. الما - باش .

نوعی ارزن : کالد مبه .
نوعی ارزیابی : پلوچک .
نوعی اردک : ۱. زاغ بلی . ۲. زاغ سیکا . ۳. زرج بلی . ۴. گته تیج دم . ۵. کوتوم داربلی . ۶. کتم داربلی .
نوعی استر : کپاکش .
نوعی از انجیر : سه فصل انجیل .
نوعی از بستن چادر : چادرباف .
نوعی از پخت برنج : کته .
نوعی از خوابیدن : چارپوک .
نوعی از در ختچه : ترنج .
نوعی از رنگ گاو : سلناز .
نوعی از زراعت : ارزا .
نوعی از مهار چهار پا : چپ چدار.
نوعی از نشستن : لپک بزوئن .
نوعی اسب : ۱. سیس غزل . ۲. قیل – غزل . ۳. قشکه . ۴. کرند – قشکه . ۵. کرند– یابو . ۶. کرند پرپری . ۷. کرند . ۸. قیر . ۹. گوقیل . ۱۰. گوگو قیل.
نوعی اسب : چینی چش .
نوعی اسباب باز ی : ۱. چرخک . ۲. تاخ تاخی . ۳. جق جقانی . ۴. تک تکی . ۵. قرقری .
نوعی استخوان : روک – روکی .
نوعی استراحت : لم هدائن .
نوعی اسفناج : اسپناق – تلی .
نوعی اشاره : اشاره په .
نوعی افرا : افرا شیرلار .
نوعی الا کلنگ : خرک .
نوعی انار : ۱. شکری انار . ۲. مخوش .
نوعی انار دان : انار – تیم– مخملی .
نوعی انبار : کندوج .
نوعی انبر : ۱. کلبیتن . ۲. ماشه . ۳. گازامبور .
نوعی انبور : گازامبور .
نوعی انجیر : ۱. اسبه – انجیل . ۲. اشلاک . ۳. سه فصل انجیل . ۴. شلّکا . ۵. شدّکا . ۶. تس انجیل . ۷. خسلاب . ۸. انجیر – دبه . ۹. خسرابی . ۱۰. خسرایی – انجیل.
نوعی انجیر غیر خوراکی : شال تس .
نوعی انگور : ۱. میچکا انگور . ۲. کرک – دل . ۳. قندال .
نوعی اهانت : کل دم .
نوعی اهرم : دوشین .
نوعی باران : ۱. ول وارش . ۲. کوه وار .
نوعی بارش : ردّه .
نوعی بازی : ۱. دو – بیتکا . ۲. رکا . ۳. کورم کلاچ . ۴. کس کایی . ۵. شترروش . ۶. زنجیل زنجیل با . ۷. غار غاردک .
نوعی بازی دخترانه : کش کا .
نوعی بازی محلی : دم بالکا .
نوعی بافتنی : رکم .
نوعی بافه ی چوبی : دزملی .
نوعی بام خانه : ۱. لت بسر . ۲. لت پوش .
نوعی بخور : کدو بق .
نوعی برش چوب : لت ها کردن .
نوعی برگ : ازگه .
نوعی برنج : زرک .
نوعی برنج خزری : ۱. حسن – سرایی . ۲. حسن تارم .
نوعی برّه : ۱. نکرس . ۲. گرجی وره . ۳. کلاچ – ورده .
نوعی بز : ۱. حنی . ۲. مغز . ۳. سبیا اشکه . ۴. مری – بز .
نوعی بستن دست و پای حیوان : چدار .
نوعی بستن روسری : ۱. پلکی . ۲. کل بندی . ۳. گردگوشی .
نوعی بلبل : خرپنو .
نوعی بنا : ۱. لپی . ۲. ور خرا ز .
نوعی بوته : ۱. بغم . ۲. ملاولیک . ۳. نازیل .
نوعی بوته خاردار : گوشوال .
نوعی بوته که با آن جارو سازند : چزّه .
نوعی بوته گیاه : اسل – رغون .
نوعی بید : سیبوفک .
نوعی بیماری : ۱. چپا خک . ۲. چره .
نوعی بیماری گاو : ختور .
نوعی بیماری که نقص جسمی آورد : لشن.
نوعی پارچ : مشربه .
نوعی پالان : قجری پالون .
نوعی پای پوش : لاستیک .
نوعی پخت غذا : دمی .
نوعی پشه : ۱. لل . ۲. خی –لل . ۳. دلل .
نوعی پل : تاپل .
نوعی پل چوبی : تاک پل .
نوعی پلو : ۱. انجه پلا . ۲. اسفناق – ترچین . ۳. چبجی پلا .
نوعی پنبه : ۱. امیر – گانی . ۲. رزمی . ۳. سندلک .
نوعی پنجره‌ی مشبک : ارسی .
نوعی پنیر : ۱. حلوا شیره . ۲. خیک پنیر . ۳. خیکی پنیر .
نوعی پوست کندن گوسفند : غلفتی .
نوعی پول : اسپه – پول .
نوعی پیاز : اخچه .
نوعی پیچک : دار دوس .

نوعی پیچک وحشی : ممینه .
نوعی پیزامه ی محلی : تنجون .
نوعی تا به : دمی تابه .
نوعی تبر : تو ر کله .
نوعی تحقیر : ۱. بمیراک . ۲. بمرداک . ۳. تب کله . ۴. لینگ سر آمد . ۵. کل کس . ۶. فزکول . ۷. قچ کس .
نوعی تخته : ۱. لارده . ۲. دار . ۳. سه گوش .
نوعی دانه‌ی زراعتی : کنجیه .
نوعی ترشی : ۱. اُکنس . ۲. کنس – او . ۳. کنس ترشی . ۴. قرقروت
نوعی تسمه : کمر تنگ .
نوعی تعارف : صاب اختیار .
نوعی تعزیه : عباس خونی .
نوعی تعزیه خوان : مخالف خون .
نوعی تفنگ : ۱. حسن موسا . ۲. خاندار . ۳. لرگ تفنگ . ۴. رومی . ۵. شم خال .
نوعی تفنگ سر پر : ۱. مجار . ۲. نازک میل .
نوعی تقسیم کار و آغاز کردن آن : کاربئیتن .
نوعی تقسیم کردن زمین : تلک .
نوعی تلمبه : هیف کش .
نوعی تله ی پرنده گیری : تشت تله .
نوعی تمشک : ۱. تمرتموش . ۲. خر – تمش .
نوعی تنبیه و شکنجه : چارمخ .
نوعی تنگ فلزی : دری .
نوعی توری : ونده .
نوعی توقّف : باربیتن .
نوعی توکا : ۱. برجی تیکا . ۲. سنگ تک .
نوعی توهین : غاز گالش .
نوعی تهدید : خام –بکّنسّن .
نوعی تیغ : اسکلم تلی .
نوعی جارو : ۱. شورکا . ۲. شور کا جارو . ۳. تل جارو .
نوعی جانور : دندن بشمرک .
نوعی جانور دریایی : اشکم – مسل .
نوعی جلبک : سیاه تلی واش .
نوعی جوانه : کولک رخ .
نوعی جوشانده : آویش .
نوعی جوش در صورت : سرجوش.
نوعی چادر شب چهار تخته با پنج تخته: چادر شوی پن زاری گتی.
نوعی چاشنی : ۱. بی . ۲. ترشی .
نوعی چراغ : ۱. گیس کا ک . ۲. لولین . ۳. موشی . ۴. گرد سوز .
نوعی چراغ نفتی : چراغ موشی .
نوعی چرم : ۱. کش کشی پوست . ۲. چش بن . ۳. سنبوسه .
نوعی چشمه : شورش .
نوعی چغندر : ۱. سلمه تره . ۲. چنگل آتش .
نوعی چکش : کتنا .
نوعی چکمه : بت .
نوعی چکه گیری : لت دکردن .
نوعی چماق : کنس کاچ .
نوعی چمن : سور – چمن .
نوعی چنگک : ۱. کت بزان . ۲. کت کتن .
نوعی چوب : بالسه .
نوعی چوب خشک : چلکا .
نوعی چوب درخت : کلش .
نوعی چوب دستی : ۱. ال - کا چ . ۲. ال برشته .
نوعی چوب لباسی : اژت .
نوعی چوپانی : کاوی ون .
نوعی چهار پایه : دونفار .
نوعی چنگ زدن : چنگ مال.
نوعی چیدن : بنیون سنگ .
نوعی چیدن – شالی : ۱. امزه . ۲. کرچی ها کردن . ۳. کپاچین .
نوعی حرف : هی .
نوعی حرکت اسب : ۱. یورش . ۲. دنگرگ . ۳. دنگ سنگ .
نوعی حرکت پرنده : ددک بکشین.
نوعی حرکت در رقص : گردنک بزوئن .
نوعی حرکت در گردو بازی : چر.
نوعی حرکت روی باسن : کنگ سو .
نوعی حرکت روی زانو و دستها : چارچنگ .
نوعی حرکت کودک : کنگ سوکر .
نوعی حشره : ۱. سیتک . ۲. ددم . ۳. تن لرز .
نوعی حصار : رچه .
نوعی حلوا : ۱. آرد کله کوت . ۲. آغوز حلوا . ۳. حلوا دس پروش . ۴. ترحلوا . ۵. جل جندی . ۶. جز حلوا . ۷. شقه زو . ۸. هرتکو . ۹. اسبه – حلوا . ۱۰. اماج .
نوعی حلوا : ۱. حلوا دس پروش . ۲. حلوا اماج .
نوعی حواصیل : کئو بکّا .
نوعی حیوان : ۱. کهو تیرنا . ۲. مول پلنگ . ۳. روسک .
نوعی خار : ۱. دیس . ۲. کنگل تلی.
نوعی خاک : ۱. مریک گل . ۲. داروک .
نوعی خربزه : ۱. ترشک . ۲. رجبی

. ۳. شال بوک . ۴. مچّه خونی . ۵. تیت ولگی .
نوعی خرچنگ : موس – چکّه – زن .
نوعی خرما : خرماندو .
نوعی خروس : ۱. غزل – تلا . ۲. کلاجی خرس .
نوعی خزنده : کلکلوس .
نوعی خمیر : چلپک .
نوعی خنده : ۱. ریک چیدن . ۲. هر هر .
نوعی خوابیدن : ۱. لنگه – په– بختن . ۲. لنگ به لنگ .
نوعی خوابیدن کنار اجاق : لنگ به – کله .
نوعی خوارک : ۱. قتله . ۲. شیر پلا . ۳. شیر دم پخت . ۴. شیرو اشکر . ۵. شیره . ۶. ساک . ۷. هکشی .
نوعی خورشت : ۱. وینگم قرو . ۲. قیقناق . ۳. فسنجن . ۴. غره مسّما . ۵. غراپت . ۶. حلیم سرسرجی .
نوعی دارو : ۱. انار ریشه . ۲. شیر بشلاغ . ۳. تمبیر . ۴. اسل – رغون .
نوعی دام : داشتی .
نوعی دامن : ۱. چل بند . ۲. شلیته . ۳. قمبلی تمبان .
نوعی دام و تله : شیتونگ چو .
نوعی دانه گیاهی : دوک .
نوعی داروی گیاهی : ۱. موره – داغ . ۲. تل پلی دوا .
نوعی دراز کشیدن : ۱. ددیم . ۲. چارپوک .
نوعی درخت : ۱. کهل . ۲. کرات دار . ۳. شال ممیج . ۴. کلدار .
۵. کشکل دار . ۶. فک دار .
نوعی درخت ممرز : کچب .
نوعی درد در کشاله ران و زیر شکم : چلیک دکشیه .
نوعی درمان : ۱. قاشقی . ۲. لم سوتی . ۳. گربئیتن . ۴. کلین پتشه . ۵. میم – رغن –هکاردن . ۶. گدبیتن . ۷. گرمه سنگ تریا ک . ۸. گرم سنگ تریاک .
نوعی درد : تاتش .
نوعی دروازه : مال و گاردن .
نوعی دروغگوئی : غلفتی .
نوعی دست بند : حصیر ی .
نوعی دستکش : دست پوستک .
نوعی دشنام : ۱. جاویز . ۲. تیل به سر .
نوعی دکمه : ۱. نر ومادگی . ۲. چفته .
نوعی دمل : هنگیز .
نوعی دوشاب : لچار .
نوعی دیگ : قیار دار .
نوعی دیگ مخصوص پختن غذای سگ : ۱. شیرپچ . ۲. سگ لود لوه . ۳. دز . ۴. کله پچ . ۵. دزک . ۶. گننگ لوه . ۷. هف کاسه پچ.
نوعی رابطه و قرارداد میان چوپانان : اشکم قرار .
نوعی راه : ۱. کت کل . ۲. کترا . ۳. رونا .
نوعی راه رفتن : ۱. دم لک . ۲. دم لاکنیین . ۳. دودک . ۴. میسته ممایی . ۵. کت کته ها کردن . ۶. قملک بزان .
نوعی را ه رفتن اسب : لک لک .
نوعی راه کشیدن : کلّه – کو .
نوعی رجز خوانی درتغزیه: شمری.
نوعی رسم : ۱. دنّن کشون . ۲. خاشکه . ۳. تک داشتن .
نوعی رقص : ۱. کلن جزر . ۲. چکّه سما . ۳. چوبی . ۴. لرزانک . ۵. لاک سرسما . ۶. حمبم سری سما .
نوعی رنگ : ۱. غلنجی . ۲. بور . ۳. زرد لارو .
نوعی ابزار دردتگ آبی : چا بلاغ.
نوعی رنگ چشم : زاغ چشم .
نوعی رنگ گوسفند : نرجلمه .
نوعی روابط کاری : توس چرا .
نوعی رود خانه : شورش .
نوعی روسری : چارقد شل انگوری
نوعی سنگ : پوت .
نوعی ریسمان : ۱. گوسری . ۲. چمنه . ۳. هلشت . ۴. دار رسن . ۵. دارکش لافن .
نوعی ریسمان است : اشکله .
نوعی ریسمان برای بستن شاخ گاو : چمنه .
نوعی ریسمان درخیش : ال– تا .
نوعی ریسمان گیاهی : ورس .
نوعی ریشه : عقیر .
نوعی زالو : کوزکندو .
نوعی زبان قرار دادی : ۱. زرگری . ۲. شالی . ۳. سمدی.
نوعی زبان وارونه : لوترا .
نوعی زخم : ۱. شقالوس . ۲. شوره.
نوعی زراعت : ۱. تترم . ۲. بپلغی .
نوعی زمین کشاورزی: گردبست .
نوعی زنبور : ۱. کال خال .۲. بینج کنگلی .
نوعی زیر دیگی : لوه بنی .
نوعی زینت آلات : ۱. گلی ته یی . ۲. سسکه طلا .

نوعی ساختمان : ۱. یک کوم . ۲. کترم .
نوعی ساز : ۱. کرب . ۲. سیب . ۳. سیکاتک . ۴. شکارم . ۵. لاک . ۶. للـه وا . ۷. کماچه . ۸. ترکمونی . ۹. مشتک . ۱۰. خارکه – حال .
نوعی ساز زدن : لگن بزوئن .
نوعی سبد : ۱. تسکن . ۲. سفته .
نوعی سبزی : ۱. کلاچ په . ۲. منّا .
نوعی سبزی خوراکی : خاک رزه.
نوعی سبزی صحرایی : حاج تلنگ.
نوعی سبوس : انگوتا .
نوعی ستاره : هاچر– ستاره .
نوعی ستون : کپالینگه .
نوعی سر بند : غمزه بند .
نوعی سرخس : دار چماز .
نوعی سرکه انداختن : هاپّرانیین .
نوعی سرو : سروجبلی .
نوعی سفره : ۱. نهار وند . ۲. سفره ی یک تخته و نیم . ۳. سفره ی – د – تخته . ۴. سفره ی چارگالی . ۵. قند سفره .
نوعی سقف کوبی : سقف کوبی زواری .
نوعی سمور : دله .
نوعی سنگ : ۱. گداول . ۲. تور سنگ . ۳. مورچین . ۴. طلق .
نوعی سنگ برای ساییدن : نمک سالبس .
نوعی سنگ قیمتی : منات .
نوعی سوتک : سیپ .
نوعی سوسک : ۱. بئو . ۲. خداگو . ۳. بکّا . ۴. تسن بئو . ۵. تسن بابو . ۶. سه پتال .

نوعی سهره جنگلی : پشتل .
نوعی سیاه دانه : خاک – رز .
نوعی سیب زمینی : اپوخی .
نوعی سیخ : بلسک .
نوعی سیر کوهی : تلپا .
نوعی سیم : فته .
نوعی سینی : دونه پاچ .
نوعی سینی بزرگ : مجمه قیار دار.
نوعی شاخ : الا الا شاخ .
نوعی شال : ۱. گردنی . ۲. درنه . ۳. چلک . ۴. سرخه – دار .
نوعی شراکت : چار – یک .
نوعی شربت : ۱. آب شله . ۲. قنداق.
نوعی شغل : دوره شان .
نوعی شکار شبانه : تیکاسو .
نوعی شکار گراز : کله هادان .
نوعی شکا ف بر درخت : اسین قف.
نوعی شلتوک : چرمه .
نوعی شلوار : ۱. نیماق . ۲. چک سری شلوار . ۳. شله شلوار .
نوعی شمع : شمشه .
نوعی شیروانی : تلیمبار سر .
نوعی شیرینی : ۱. بشت زیک . ۲. ترک . ۳. کل قندی . ۴. کلا – بار –سری .
نوعی صدا : ۱. سه لنگ . ۲. قرچ . ۳. فشتنگ .
نوعی صدا پس از شلیک تفنگ : دتکّه .
نوعی صدا در گوش : زرینک .
نوعی صدا زدن : راهوی .
نوعی صندلی : اسدل .
نوعی صندوقچه چوبی : خرگل .
نوعی حرکت شتاب زده : دوبی دوبی .

نوعی ضربه زدن : اشتلم .
نوعی ظرف فلزی : چلک .
نوعی طناب : ۱. اتر –تا . ۲. کمند . ۳. گودم رسن . ۴. کنف لافن .
نوعی طناب الیافی : پیچ .
نوعی ظرف : ۱. قداره . ۲. قاب . ۳. دوره . ۴. قراچه . ۵. دوخیک .
نوعی ظرف چوبی : خردخار .
نوعی ظرف مسی : تیسکام .
نوعی علف : اترا .
نوعی علف هرز : ۱. خونی للـه . ۲. تبراق . ۳. جیکا علف .
نوعی غار : ۱. دب کالی .
نوعی غاز : ۱. کلاچ غاز . ۲. علف–چر – غاز . ۳. قو .
نوعی غده : کتری .
نوعی غذا : ۱. بلغور . ۲. بادونه . ۳. بورانی . ۴. برانی . ۵. بیج بیج . ۶. آروشه . ۷. گندم پته . ۸. کال کباب .
نوعی فریاد : قق .
نوعی فلز : ۱. اجیش . ۲. رو .
نوعی فلفل : ۱. داری گرم . ۲. گرماری . ۳. گرمداری .
نوعی ساز : زرنا .
نوعی قارچ : ۱. زرد کیجا . ۲. بنه گوشگ . ۳. کرکک . ۴. زولن گوشگ . ۵. خرگوشک .
نوعی قارچ سمّی : ۱. مرکلا . ۲. مهر – کلا .
نوعی قاشق : ۱. کچوک . ۲. کچه لس . ۳. چمچه .
نوعی قاشق چوبی : اوسّام .
نوعی قایق : ناو .
نوعی قرار داد : سه – یک .
نوعی قرار داد بین گالش‌ها : چارمخه .

نوعی قرار داد کشاورزی : شش و دو .
نوعی قرعه کشی : ماقوتی .
نوعی قفس : کرک – چپی .
نوعی قلاب : ۱. نوتیلا . ۲. تیلا . ۳. قیاسه .
نوعی قلاب ماهی گیری : داگ .
نوعی تله : ۱. زیپ زن . ۲. تله سر رشت . ۳. تله چالی . ۴. باکلّه تله . ۵. بور تله . ۶. تنگه تا . ۷. تلزی . ۸. صندوقی تله . ۹. تله پرچیم .
نوعی قوش کوچک : تارم تاز .
نوعی قیچی : ۱. چر چی . ۲. دارد . ۳. چرخه .
نوعی کار کردن قراردادی در مزارع : شکم پوس .
نوعی کار مزد : اشکم قرار .
نوعی کاسه : کابدار تاس .
نوعی کباب : ۱. ترش – کباب . ۲. کوکرک .
نوعی کبک : کریک .
نوعی کبوتر : ۱. گرچم . ۲. کوترک . ۳. کوترتر . ۴. کوتر – چمبلی . ۵. واسمه . ۶. چمبلی کوتر . ۷. کفتر غمبلی . ۸. پمبک . ۹. کوترته .
نوعی کپک : ترم .
نوعی کت : قدک .
نوعی کرک : کوتک سر .
نوعی کرم : ۱. خیزنده . ۲. منجول . ۳. مرکوئک . ۴. مهر – کوئک . ۵. آزی . ۶. لمک . ۷. دوکتکا . ۸. گزی . ۹. کین سو گرگ . ۱۰. کلم سرگیزی .
نوعی کشتی : ۱. کاشتی گیری بامیاو ند یاشال . ۲. چک سری کشتی .
نوعی کشتی محلی : لوچو .
نوعی کشمش : خیم .
نوعی کفش : ۱. گالش . ۲. قتندری . ۳. چشمک . ۴. چوکش . ۵. کتله .
نوعی کفش چرمی : چمش .
نوعی کفگیر : دق رند .
نوعی گل : ۱. کتوس . ۲. کتک .
نوعی کلاغ : ۱. کلاچ . ۲. سیا کلاچ . ۳. سیاکلاچ .
نوعی کلاغ یا همان زاغ : قشنیک – کلاچ .
نوعی کلاه : ۱. کلا گوشی . ۲. کلا– دمباله دار . ۳. کلاه – لب– برقی . ۴. گالمه . ۵. عرق چین . ۶ کاغذ کل .
نوعی کلون : ۱. چفت وبست . ۲. چفت ورزه .
نوعی کمر بند : ۱. دامنی . ۲. بارتنگ .
نوعی نخ جهت بسته‌بندی : بندن .
نوعی کنایه : ۱. لت گور . ۲. کیا بیا . ۳. کور و کر . ۴. زبتول . ۵. دوالپا . ۶. زاپرام ها کردن . ۷. زاغ پیچا . ۸. دمیش – دمیز . ۹. دل گو . ۱۰. دماغ تاردمه بیجنه .
نوعی کنه : ۱. ملاج . ۲. جیبّا . ۳. دارچمپک . ۴. سفیدک .
نوعی کوزه : ۱. گرچ . ۲. نمکوری . ۳. هشتک . ۴. حلک .
نوعی کوله بار بستن : دمل هکاردن.
نوعی کیسه : ۱. مور – قاب . ۲. تورکا .
نوعی کیسه چرمین : چنته .
نوعی کارگر مزرعه : کارورین .
نوعی گاو : ۱. چشمین . ۲. چمبله شاق . ۳. کاری ورزا .
نوعی گاو آهن : ۱. ازال جفت . ۲. دجت . ۳. تاازال .
نوعی گاو است : چنگی شاخ .
نوعی گربه : ۱. لو آس . ۲. کرک برشال .
نوعی گردگیر : اُ – سو .
نوعی گردن بند : ۱. سلیله ای . ۲. نشان طلا . ۳. شته مرواری . ۴. دال گردن . ۵. تکی . ۶. بادامچه ای . ۷. بادامچه .
نوعی گردو : ۱. کل بازی . ۲. قل قله . ۳. خش آچه . ۴. تله پاسین . ۵. خرکل . ۶ ابوله . ۷. ارغم . ۸. اپوچه . ۹. اُج .
نوعی گردو : ۱. اوچه – مرویک . ۲. کوچ .
نوعی گردو بازی : ۱. اوچیّن – کشت . ۲. چرخو . ۳. کل و فارکرد .
نوعی گرز : ما – ما – سر چو .
نوعی گره : ۱. گدو رمه . ۲. چغزه . ۳. چفت . ۴. تپی . ۵. اغوزگر .
نوعی گزنه : گزنا وسنی .
نوعی گل و گیاه : ۱. جیرز . ۲. کس اشکنک . ۳. خراشکنه . ۴. جیگاترشی . ۵. کلرد . ۶. اسبه گل . ۷. زرد گل . ۸. سک چیک . ۹. زردتی تی . ۱۰. منگو – جو جو .
نوعی گل : ۱. شیپوری . ۲. کاس اشکنی .
نوعی گلابی : ۱. هچ . ۲. یخنی . ۳. اوج . ۴. اترلک . ۵. خج .
نوعی گل پامچال : ماججی .
نوعی گنجشک : ۱. کور – پس – پسی . ۲. کم جیکا . ۳. چوک

چوک . ۴. شیربچا . ۵. شوخس . ۶. فس فسی .
نوعی گندم : دیوک .
نوعی گوجه سبز : ورزاهلی .
نوعی گوساله : ۱. کراموج . ۲. مولک . ۳. کچل جونکا .
نوعی گوسفند : ۱. واکل . ۲. شویا . ۳. اگج . ۴. اغفوزی .
نوعی گوسفند نر : کپین تر .
نوعی گوشواره : ۱. نگین دار . ۲. حلقه ای . ۳. آویزی .
نوعی گون : ۱. داز دارمنه . ۲. مش می گهون .
نوعی گوه : چلی .
نوعی گ‌ویش است : افتری .
نوعی گیاه : ۱. سلمه . ۲. عاج . ۳. سگ بادمجون . ۴. زئک . ۵. داردوس . ۶. دیفار قزک . ۷. قرچماق سر . ۸. کماه . ۹. کت کتو . ۱۰. کرک چرواش .
نوعی گیاه است : چاپلیک .
نوعی گیاه خود رو : گابزیره .
نوعی گیاه دارویی : ۱. لاری . ۲. فلوس . ۳. کهل پته .
نوعی گیاه غذایی : چنگلک .
نوعی گیاه وحشی : خیارکنک .
نوعی گیاه هرز : ۱. دیبک . ۲. تاتّله .
نوعی گیره‌ی دریاپنجره : چفت ورزه .
نوعی لاشخور : ۱. الُ . ۲. الغ .
نوعی لباس : شل شلوار .
نوعی لبنیاّت : ۱. شیشه . ۲. زیلا .
نوعی لک لک : ۱. کئووکا . ۲. کئومیلا . ۳. کلر خس وکا . ۴. اگرت .
نوعی لکه : اسبک .

نوعی لوبیا : سیامجیک .
نوعی لیف : پشته کش .
نوعی مار : ۱. کنه فل . ۲. کندپل . ۳. مکّو . ۴. کومر . ۵. کرکرامر . ۶. تیرکی مر . ۷. قجری مار . ۸. سلر . ۹. استلک . ۱۰. اشلک .
نوعی مار : کره مهر .
نوعی مار سمی : بوم کیوانی .
نوعی مار ماهی : ایسبیلی .
نوعی مارمولک:۱. مچل. ۲. مچکل.
نوعی ماست : ۱. شفت . ۲. گج ماس . ۳. هلوه . ۴. حلوه شیر .
نوعی ماسه : وازیک .
نوعی ماهی : ۱. سگ ماهی . ۲. عسلک .
نوعی ماهی کوچک : خاص – پر .
نوعی مایه : ۱. گورخ . ۲. هائیز .
نوعی مبادله‌ی مالی : قرضی گیران.
نوعی مجمعه : خیارک دار .
نوعی مدل لباس : کمرچین .
نوعی مرض : ۱. جق بته . ۲. زورزنش .
نوعی مرض برای گوسفندان : ۱. شدم . ۲. شاربان .
نوعی مرغ : ۱. تنلی . ۲. او – بند – واش . ۳. او – چایر .
نوعی مرغابی : ۱. علف – چر – مرغ . ۲. کچه تک . ۳. چلو توک . ۴. کتراتک . ۵. بالان .
نوعی مرغ دریایی : تب زن .
نوعی مرغ کاکلی : کتم دار کرک .
نوعی مرهم : ۱. ملهم . ۲. میمایی راغون . ۳. چلپ پرته . ۴. چلپک . ۵. شیرشلاغ . ۶. بجلاق . ۷. او – حلوا .
نوعی مشت زدن : سغالمه .

نوعی مشعل : مم – سر – سو .
نوعی مقیاس : ۱. اندا . ۲. کندی نشون . ۳. طناب بزوئن .
نوعی مکان : دودار .
نوعی مگس : ۱. کورسپل . ۲. کور مغز . ۳. سگ کور ماز . ۴. سپل . ۵. سگ ماز .
نوعی ملاقه : کچه .
نوعی ملخ : ۱. تو بند . ۲. ملّق . ۳. تود ونک .
نوعی منبر : چل منبر .
نوعی مواد لبنی : شیئه .
نوعی مواد مخدر : ناس .
نوعی موسیقی : ۱. دوشان سری . ۲. تشت زن . ۳. گلّه ره بوردنه . ۴. گوداری . ۵. ریسّد خان .
نوعی مهره : ۱. کربا . ۲. کس گربوک .
نوعی مهره برای رفع جن زدگی : آل میرکا .
نوعی میخ : ۱. نال مخ . ۲. گوپوس . ۳. اسب – مخ .
نوعی میخ چوبی : ۱. گل مخ . ۲. چو مخ .
نوعی میوه : ۱. ولیک . ۲. توغ . ۳. تارنوک . ۴. موه . ۵. کور . ۶. ستیر . ۷. سه چمبلی . ۸. به . ۹. بودونه . ۱۰.کرات پله . ۱۱. کیوی .
نوعی میوه کوچک و خوشبوی جالیزی : ۱. دستمبور . ۲. تس تمبول .
نوعی ناسزا : ۱. جیروجربوتن . ۲. جیروجارگتن . ۳. نام دکت . ۴. دربسّه . ۵. تب زا . ۶. خون کف . ۷. خومرغانه . ۸. کل بخوردن . ۹. کل بمان . ۱۰. کوفتی .

نوعی نان : ۱. توتک . ۲. قلاّچ نون.
نوعی نان شیرینی : بورساق .
نوعی نخ : ۱. موتک . ۲. نغنده . ۳. توف . ۴. قند رس . ۵. رس . ۶. سرتنا . ۷. قاتمه .
نوعی نردبان : دارکاتی .
نوعی نزاع : کاچه کاچه .
نوعی نشاء برنج : ۱. چرائی . ۲. اسبه - نشا .
نوعی نشستن : ۱. چغتیئن . ۲. چار- زوندی . ۳. تلنگی . ۴. چنگلی . ۵. چندلیک . ۶. یک کینگی . ۷. چک چکی . ۸. چنگ دلائی .
نوعی نشستن گالشان : پا به کله .
نوعی نغمه در موسیقی : ۱. تک سری . ۲. کمر سری .
نوعی نفرین : ۱. سغیر چوکله . ۲. صاب مرده . ۳. عازاّ بخرد . ۴. عازاّ بشکنی . ۵. خرّنه .
نوعی نمک : کلپرنمک .
نوعی نی : ۱. تیجر . ۲. ترجین . ۳. قمش .
نوعی نیشکر : ۱. تالله . ۲. رسمی للـه .
نوعی واحد تقسیم محصول : ده یک .
نوعی مقیاس مخصوص خاک : ۱. کلو کلو . ۲. کند مند .
نوعی وجین : گل بن .
نوعی ورم : خیارک .
نوعی وزنه : کما .
نوعی وسیله : ۱. کم . ۲. کچه دچین . ۳. کلّگی . ۴. کلک . ۵. کرک زن شیش . ۶. دگنک . ۷. دوش کل . ۸. دماغه . ۹. شرشرک .
نوعی وسیله برای شکارخوک : پیش دار .
نوعی وسیله برای عبور از گل‌ولای: پا چوب .
نوعی وسیله ی مکانیکی : چرخو .
نوعی هدیه : ۱. کره - سری . ۲. بخت بنی . ۳. افلاچی . ۴. کوخبر . ۵. بنوازی .
نوعی هسته : زالکا .
نوعی هلهله : سلنگ .
نوعی هندوانه : ۱. غارغی - هندوانه . ۲. ولاتی - هندوانه .
نوعی یقه : سجاف .
نوعی شلاق : درنا .
نوک : ۱. تاکّل . ۲. چک . ۳. چکلی . ۴. توکلوم . ۵. تکّه . ۶. تکالم . ۷. تکّه لو . ۸. کل تک .
نوک آستین : ۱. اوسّی- تک . ۲. سراوسیتن .
نوکاسه : نوکله .
نوک برگشته ابزار کشاورزی : ۱. تینگل . ۲. تینگلی .
نوک برگشته‌ی داس : ۱. تنگله . ۲. تنگلی .
نوک بینی : ونی تک .
نوک پا : لنگ تکّه . لوتک .
نوک پستان : ممجوک .
نوک پستان حیوانات : ۱. دال . ۲. کاله .
نوک پستان گاو : ۱. داله . ۲. انگل .
نوک پهن که پرنده‌ای است : چوهور دنّک .
نوک تیز : دروش .
نوک داس : ۱. دره چکلی . ۲. تنگل . ۳. تنگلی .
نوک درخت : ۱. جرجری . ۲. کتم . ۳. کله تک . ۴. دارتک . ۵. تاکّل . ۶. جین جینک . ۷. کاکلّه . ۸. تکّله . ۹. جل جلانیم .
نوکر : ۱. سخل . ۲. متر . ۳. مزّیر . ۴. خنیار . ۵. خمیار .
نوکری : ۱. قرار . ۲. مزّیر . ۳. آدم.
نوک زدن : ۱. دندیک بزوئن . ۲. تکلامی هکاردن .
نوک عقاب : چنگلم .
نوک قلّه : جیجمک .
نوک هر چیزی : تک .
نومید : لوچّه تتو .
نو.ه : وچه زا .
نوه ی دختر : ۱.کیجازا . ۲. دترزا .
نوعی مراسم و میهمانی : گره سری .
نویسندگی : میرزائی .
نوی ناسزا : ۱. خر - کته . ۲. تورسک . ۳. بی رگ .
نی که سازی است : ۱. نی لبک . ۲. تنی . ۳. ناکه .
نهادن : ۱. دناین . ۲. بیشتن.
نهر کنار پرچین : جره .
نهال : ۱. وشته . ۲. شل . ۳. کچامه . ۴. بنه شل .
نهال توسکا : تسکا هال .
نهال دست کاشت : دس نهال .
نهال غیر پیوندی : تخمی نهال .
نهال گردو : ۱. جزچامه . ۲. تزن اغوز . ۳. آغوز شل . ۴. آغوز شته . ۵. اغوز مکم . ۶. اغوز- ترک . ۷. اغز-هال .
نهال مجاور درخت : وروشت .
نهال های باریک و بلند : شلو .
نهالی که پیچک دورش پیچد : ۱. تل . ۲. توک .
نهان : ۱. نمودن . ۲. تل. ۳. لب .
نهایت تلاش : ۱. ربگشیین . ۲. چنگه رنگه .

نهایت گرما : ۱. زیل آفتاب . ۲. افتاب -غار .
نهر : ۱. کیله . ۲. جارو .
نهر اصلی : شاه کیله . شارو .
نهر عمیق : ۱. درکا . ۲. بول . ۳. شوار .
نهرهای کوچک : سکچه وال .
نهری که در ده جاری باشد : کیله دیجو .
نهنده : یل .
نهیب : ۱. نهب . ۲. دب .
نهیب زدن : ۱. ددهکاردن . ۲. غنز . ۳. درزنّیین . ۴. تشربوردن .
نهی کردن : ۱. دنی واش . ۲. دنواش . ۳. دنی باش .
نی : ۱. چق . ۲. للوا . ۳. اونی .
نیا : ۱. گته . ۲. گت فا .
نیازمند : ۱. دس-خالی . ۲. دستش.
نیازمند شدن : ۱. دربایس بویین . ۲. بایس بوین .
نی اسنفجی : قمش .
نی پامپو : ۱. تلم . ۲. مرز وره .
نی تو پر : ۱. تجن . ۲. ترجسن .
نی تهی : کاسره .
نی چوپانی : ۱. نی . ۲. دم کشک .
نیرنگ : ۱. حله . ۲. انگاده .
نیرو دادن : زور هدائن .
نیرو گرفتن : گوز مغز بئیتن .
نیرومند : ۱. مسّخون دار . ۲. زبر .
نی زار : ۱. تجن جار . ۲. له له جاری . ۳. قمش جار .
نیزه‌ی کوچک : زلق .
نیش : نشت .
نیشتر : نشتر .
نیش زدن : نشت بزئن .
نیشکر : ۱. له له شیرین . ۲. شیرین لله . ۳. شکر لله . ۴. سیاشکر . ۵. شکر للـه جار .
نیشکر محلّی : ۱. لله گلی . ۲. لله گری .
نیش گراز : ۱. خوبیک . ۲. خی بیک . ۳. خی بل .
نیشگون : ۱. میچلیک .پچلیک . ۲. چلیک . ۳. چمبلیک .
نیشگون گرفتن : رجون -هاکردن .
نیفت : نکف .
نی قلیان : ۱. غیلن - تکنه . ۲. تکه نه . ۳. نیچّه .
نیکو : خجیر .
نی کوچک برای ختنه اطفال : نیچه .
نی گهواره : چیک لله .
نیلوفر وحشی : ۱. کالی حار . ۲. کوتر سلو . ۳. ککی مار .
نیم بیدار : بفت و یشار .
نیم پخته : ۱. نیم پت . ۲. کال پت .
نیم پز : بیت نپت .
نیم تنه ی گالشی : کولر .
نیم تیغ ماندن : ترنگی هرسّائن .
نیم جویده : نیم جو .
نیم خشک : ۱. هجواس . ۲. نیم خاشک .
نیم خورده و دهن زده : ۱. بور . ۲. بیور .
نیم خوشه : چسبه .
نیم خوشه‌ی شالی : خوشه تک .
نیم دانه : ۱. چپا . ۲. ده نیم .
نیم دانه‌ی برنج : جکل .
نیم دایره‌ی چوبی : کمانه .
نیم رخ : ۱. یک پلی . ۲. یه پلو . ۳. چپ پلی .
نی مرداب : ۱. لله نر . ۲. قمش . ۳. آکس . ۴. رکی .
نیم سوخته : ۱. نیم سوت . ۲. خلا سوت .
نیم سوز : خاشکه سوت .
نیم سوز کردن چیزی : جزبل .
نیم کاسه : ۱. سوخاری . ۲. سخاری.
نیم کوبیده : ۱. دنکو . ۲. دنگتو .
نیم گرم : دل مل .
نیم نگاه : ۱. سرک . ۲. سرتئی . ۳. مارخ . ۴. اتّا .
نیمه باز : نیم لا .
نیمه پر : هشندک .
نیمه تاریک : تاریک کش .
نیمه جان : مرده - جان .
نیمه چاق : لاش چاق .
نیمه خواب : نیم لا .
نیمه شب : ۱. نسب شو . ۲. نسب دله شو .
نیمه کاره : ۱. نیم کاله . ۲. نس نیم کاله .
نیمه کچل : کلچه .
نیمه کوبیدن غلاّت : دازتو بویین .
نیمه‌ی راه کوه : کمر کش .
نی میان تهی : ۱. نه . ۲.لـله .
نی و برگ هایش : چغ .
نی هفت بند : چل مقوم .

و

واپس زده : کینگ بزوئن .
واحد و مقیاس در برخی امور : اته پوس .
واحد اندازه گیری : ۱. تیر منزل . ۲. کشه . ۳. چلیک . ۴. یک پابل . ۵. دهی . ۶. سردست . ۷.

بلم . ۸. آلش . ۹. باله .
واحد اندازه گیری باروت : مرج .
واحد اندازه گیری شیر : کت .
واحد برای اندازه گیری : زر .
واحد پول : ۱. شندرغاز . ۲. عبّاسی .
واحد حجم : ۱. من قر . ۲. دسّه - چال . ۳. کت .
واحد حجمی به اندازه یک مشت : مونگله .
واحد سطح : ۱. گیری . ۲. لکّه . خنیز . ۳. یک رسن .
واحد شمارش : ۱. چله . ۲. میست . ۳. لنز . ۴. چهارچارون . ۵. جین . ۶. در - ون .
واحد شمارش کلوخ : کتو .
واحد شمارش گاو : تلار .
واحد شمارش نان : تنزه .
واحد شمارش نخ در کار گاه بافندگی : چهار چارون .
واحد شمارشی برای شمردن گاو : تلار .
واحد شمارش در کارگاه بافندگی : چله .
واحد شیر : نیم من قر .
واحد صید ماهی : شیل .
واحد طول : ۱. گز . ۲. درنه . ۳. بارین قد . ۴. بالی . ۵. الیش .
واحد مساحت : گری .
واحد وزن : ۱. چارکه . ۲. درم . ۳. لتی . ۴. من . ۵. چت فار . ۶. منه مدی . ۷. نیم چلک . ۸. بار . ۹. منه شاهی .
واحدی برای کار : نیم دوش .
واحد حجمی به اندازه یک مشت : کم گیت .
واحدی در تقسیم محصولات کشاورزی : ۱. سه یک . ۲. یک یک .
واحدی در تقسیم تولیدات کشاورزی : ۱. چاریک . ۲. پنج یک .
واحدی در طول : ۱. باربن گرد . ۲. یک خالم زمین .
وادار کردن : میس هادائن .
وارث : مال خوار .
وارد : بلد .
وارسی : گزک هکاردن .
وارفتن خوراک و برنج در اثر فاسد شدن : ولغ بوردن .
وارفته : ۱. چنه منه . ۲. ولار . ۳. لنگ ولوچ . ۴. لم - لتر . ۵. لمبوک . ۶. لکنده . ۷. وارفته . ۸. لس پتو . ۹. لخه . ۱۰. لپ لوچ .
وارفته : شل دشور .
وارونه : ۱. سرکین . ۲. سرکون . ۳. سرته . ۴. ول دیم . ۵. چپرو . ۶. چپکی . ۷. کیندیم. سرکینگ .
وارونه جلوه دادن : پشتیم بدوتن .
وارونه کردن : سربند هکاردن .
وارونه کردن پلک بالایی : چشم ول دیم ها کردن .
واژگون : ۱. سرکل . ۲. سرتهی .
واژگون شدن : سربند بویین .
واژگون کردن : گل بیّن .
واژگونه : چپه .
واژه ای برای تاکید : وان .
واژه ای برای راندن حیوان : به مار .
واژه ای برای رالدن گاو : گچه .
واژه ای برای سوگند : سر .
واژه ای برای صدا زدن : فلانی .
واژه ای هنگام ترس : هوب .
واسطه شدن : رگ .
واکسیل : رشمه .
واگذاری زمین : کاله بیشتن .
واگذاشتن : ملمبه بیشتن .
واگیر : ۱. گرسا . ۲. گیرشا .
والدین تحت تاثیربچّه : وچه تک.
وام : وام و تام .
واماندن : ۱. دمونسّن . ۲. دربمانستن . ۳. واکتن .
وامانده : ۱. هله بثیت . ۲. هله .
وام خواه : قرض خواه .
وبا : ووا .
وبال : ۱. دم کل . ۲. وبال . ۳. دم کتک . ۴. دمک . ۵. دم دوسّه . ۶. دم دکت . ۷. شال - دم . ۸. کنگ سپل . ۹. اتل - متال . ۱۰. دمکا کنی .
و بال گشته : دم دوس .
وجب : ۱. درنه . ۲. وجه .
وجه دستی : ۱. دستی . ۲. دس - قرض .
وجهی که هنگام عروسی به خیاط دهند : خیاط نشون .
وجین : سه - وجین .
وجین اوّل : یک وجین .
وجین با دست : دس - وجین .
وجین دوباره : ۱. دواره . ۲. ده وجین .
وجین سوّم : سه وجین .
وجین کار : بلوزن .
وجین کردن : ۱. وجین ها کردن . ۲. وراهکاردن . ۳. بلوتک بزوئن.
وجین کننده : وجین گر .
وحشت : هنگه .
وحشتناک : ۱. نتاشی . ۲. از نابور .
وحشی : ۱. دار داری . ۲. چموش . ۳. فش . ۴. جنگلی . ۵. خل جاور . ۶. الخی .

وحشی بودن : توربئن .
وحشی شدن : فش بیّن .
ودیعه : زالک .
ورآمدن : ۱. وربمئن . ۲. ورامیدن . ۳. هربمان .
ورآمدن خمیر : ۱. خمیر بموئن . ۲. زیکّاس . ۳. وش داشتن . ۴. بیمه .
ور آمدن خمیر : خمیر بردن .
ورآمدن شالی : کپری وند .
ور آمده : ۱. ور بیمو . ۲. وربمو . ۳. فچ .
ورّاجی : لوئه .
ورّاجی کردن : کتار بکشیین .
ورجه ورجه : بام بلی بنه .
ورجه ورجه کردن : واز – واز .
ورچین کردن : ۱. هاوچین . ۲. وچّیدن . ۳. هوچین .
وردانه : ۱. نون ساز . ۲. نون کر .
وردست چوپان : دمبال دو .
وردنه : خمیر واکان .
ور رفتن : ۱. نخلی – ها کردن . ۲. دخه بخه ها کردن . ۳. چکلی هدائن . ۴. کل –کله – هکاردن . ۵. کل – کاشتی – بیتن . ۶ گز . ۷. بچکلیین. ۸ بمال دمال.
ورزای تازه تعلیم دیده : اهل .
ورز دادن خمیر : میستی هکاردن.
ورشکست شدن : بنه هایتن .
ورق زدن : لابزوئن .
ورم بدن : قرتیک .
ورم بیضه : ۱. قوچ خایه . ۲. قرخایه.
ورم چشم : بولنگ .
ورم داشتن : توداشتن .
ورم زیر چشم : فک پله .
ورم زیرگلوی گوسفندان : کتور .

ورم صورت : بیجن .
ورم کردن : ۱. تاهکردن . ۲. توهاکردن . ۳. هپ و پت ها کردن . ۴. دمک . ۵. دم بکاردن . ۶. غارته هکاردن . ۷. ازما – هکردن . ۸. الما دکتن . ۹. ارما – دکتن . ۱۰. چپ دکتن .
ورم کردن : ۱. عوج بکاردن . ۲. دم هکردن . ۳. قر .
ورم کرده : ۱. ورم ها کرد . ۲. برماس .
ورود گاوها به مزرعه ی پنبه : گو به گو .
ورود ناگهانی : دله دکتن .
ورود و خروج از خانه : درگادله ها کردن .
ورود و خروج پی در پی : دیادله .
ورودی آغل : آدرگا .
وزش باد سرد : خاشکه – سرما .
وزن کردن : ۱. میزان – ها کردن . ۲. کشش . ۳. بکشیین .
وزن معادل ۷۵ گرم : سر .
وزن نکرده : ناکش .
وزنه : ۱. منّر . ۲. ختي – پائنگ .
وز وز : ۱. گینگ گینگ . ۲. انگه انگه .
وساطت کردن : تن بموئن .
وسایل : ۱. دتلی . ۲. کیسه کال سنگ . ۳. سوسنگ .
وسایل آشپزخانه : ۱. لاک او . ۲. تک تل .
وسایل خردوریز : رک – رز .
وسایل خوش فرم : خاش – دست.
وسایل زندگی : جل و جهاز .
وسط : ۱. مینا . ۲. میاندو . ۳. میبون . ۴. منوار .
وسط آسمان : ارگ دله .

وسط پا : لنگه میین .
وسط پیشانی : سوال تخت .
وسط روز : ۱. لنگ ظر. ۲. چاشت .
وسط شانه : قالنج .
وسط قلب : دسّه خرمیون .
وسط مردمک چشم : نی نی .
وسط و میانه : دل ملا .
وسط هندوانه : کاکلوک .
وسواس : گرین .
وسوسه : ۱. تیفاک . ۲. قلی ولی . ۳. هسوس – دکتن . ۴. مشوش . ۵. رغازه .
وسوسه شدن : رغازی دکتن .
وسوسه کردن : ترت هکاردن .
وسیله آشپزخانه : لوه رگ .
وسیله ای برای باز کردن پشم : کمان .
وسیله ای برای بالا رفتن از درخت: چپرتیلا .
وسیله ای برای بلند کردن : دک دوسن .
وسیله ای برای حمل بار : زمبل .
وسیله ای برای رفع سردرد : گزه.
وسیله ای درتفنگ : چخماق .
وسیله ای در خرمن کوبی : اشتلم.
وسیله ای در کارگاه پارچه بافی : پی لته ای .
وسیله ای در گاو آهن : بزیه .
وسیله ای در گهواره : لله گره .
وسیله‌ی بارکشی : خرک .
وسیله‌ی تمیز کردن ته دیگ : رکی .
وسیله‌ی حمل جنازه : نش کش .
وسیله‌ی رفع چشم زخم : چشم نظر .
وسیله‌ی اندازه گیری : کیله .
وسیله‌ی بازی : پوت .

وسیله ی تراز کننده : متی سر .
وسیله ی جابه جا کردن آتش : ۱. خاک – زن . ۲. زرین.
وسیله ی چوبی : مل – بندی .
وسیله ی حمل هیزم : دنگلان .
وسیله ی رفع چشم زخم : چشموچین .
وسیله ی رفع سر درد : گزی .
وسیله ی روشنایی در شب : جرق سو .
وسیله ی کره گیری : ۱. کندل . ۲. چا – سر .
وسیله ی کلاف کردن نخ : تنی .
وسیله ی کوبیدن : توکنا .
وسیله ی لای روبی : جرم کش .
وسیله ی نخ ریسی : چرخک .
وش سالم : لوکّه .
وصله : ۱. هتکیبه . ۲. الیش .
وصله‌ی چرمین : چرم چرک .
وصله زدن : چاک پینه .
وضع کردن : سنگ بنه بیشتن .
وضعیّتی از هوا : هپل .
وضو : دس نماز .
وعده : قل .
وعده توخالی : شیرک .
وعده دادن : رخشند .
وعده سرخرمن دادن : تردسته خال هکاردن .
وعده ی مادر : مار وده .
وقاحت : ۱. صغیر . ۲. جوکله .
وقار : لنگر .
وقت : ۱. ساتی . ۲. وخت . ۳. توم . ۴. وقت .
وقت بعد از نماز عصر : نمشان سر.
وقت تلف کردن : دس بدس ها کردن .
وقت جفت گیری سگ : گچ .
وقت رابیهوده تلف کرن : این چک ان چک هاکردن .
وقت سحر : تلاخوان .
وقت مناسب : قلا – انگتن .
وقتی : وختی .
وقف کردن : وخم هکاردن .
وقفی : وخمی .
وقیح شدن : دم بیاردن .
وگرنه : ۱. اگنا . ۲. وگرنا .
ولرم : ۱. لیلم . ۲. ولولک . ۳. وسار . ۴. ولوک . ۵. ولوم . ۶. وشار . ۷. ملول .
ولع : هوریین .
ولگرد : ۱. ددری . ۲. دار داری . ۳. دنگلا . ۴. یافتی . ۵. یله گرد . ۶. مله گرد . ۷. الندرو – چلندر .
ولی : منتان .
ولیک که نوعی درخت و میوه‌ی جنگلی است : ۱. ولک . ۲. سرخ – ولک . ۳. ولیک دار .
وول خوردن : ولغ بزوئن .
ویار : ۱. ولیره . ۲. ویار .
ویاز : لاس هدائن .
ویران : خراب – خیریب .
ویران شدن : کوفه بویین .
ویران کردن : خردکشین .
ویرانه شدن : خاک – به – سر – بویین .
ویرانی : خرابی .

ه

هاج و واج : آم و سام .
هارت و پورت کردن : ۱. هرتّم پرتّم هکاردن . ۲. شده مد هدائن. ۳. هرتم پرتم.
هارشدن : ده بیین .
هـال و خانه‌ی بـزرگ : گیل هال .
هالو : ۱. دگر . ۲. خله پشت .
هاله : کلامه .
هاله ای که دور ماه دیده شود : خرمن بیتن .
هان : های .
هاون : ۱. هونگ . ۲. هافنگ . ۳. سیرکو . ۴. جوزنگ .
هاون چوبی : سرکو .
های و هوی : هی و هوی .
های های گریه کردن : هوکّه هوکّه .
هتک حرمت : هزّیر .
هجوم : هور .
هجوم آوردن : هه – بییاردن .
هجوم بردن : هه – بوردن .
هدر : حرملشت .
هدر دادن : ۱. تالون ها کردن . ۲. تپ و لپ هکاردن .
هدر رفتن : ۱. چکّو ها کردن . ۲. در بوردن . ۳. دره بردن . ۴. حرملشت بویین .
هدر رفته : تالم .
هدف : ۱. نشان . ۲. رجونه .
هدف گرفتن : رجونه بیتن .
هدف گیری دقیق : رج بئیتن .
هدهد : ۱. هو تود . ۲. شات کات مین . ۳. شونه سرک . ۴. شونه قبی . ۵. هوته تی .
هدیه : ۱. بنه وازی . ۲. بم وازی . ۴. هدیه . ۵. چش ورشنی .
هدیه ای به عروس : رونما .
هدیه ای که به داماد در شب حنابندان دهند : حنا شنون .

۲. حناسری.
هدیه بعد از بله ی عروس : لپسه .
هدیه به خیّاط : خیّاط سری .
هدیه به عروس و داماد : نقره سوال هکاردن .
هدیه‌ی خوب : خارچیک .
هدیه‌ی شب حنابندان به عروس : دس - کفی .
هدیه‌ی عروسی : ۱. سرهدییه . ۲. رونما .
هدیه‌ی گران بها : جا سنگین .
هدیه‌ی نامزدی : سرمدبخی .
هدیه هنگام شادباش : شا - وا - شی .
هدیه‌ی ختنه سورانی : چیک سری.
هدیه‌ی متقابل : جاپاسو .
هذیان گفتن : ۱. واتوره . ۲. ردّه بتن .
هراسیدن : هول - بیتن .
هرجایی : سبوک پا .
هرج و مرج : ۱. توبگامن بگا . ۲. شقل و دغل . ۳. تالان تالان .
هر چیز ترش : هلی پتکا .
هرچیز خرد : خاکه .
هر چیز سیاه و سفید : کلاچ .
هر چیز شیرین : گگ .
هر چیز عمیق : جول دله .
هر چیز گرد : تلم .
هر چیزی که آویزان شود : شنگری شنگری .
هر دو طرف : هر ده ور .
هرزه : ۱. ولدم . ۲. بوسّه رونکی . ۳. رونه . ۴. یله .
هرزه گرد : ۱. گردشی . ۲. الکی خئوش . ۳. چرخیته کینگ . ۴. بمته لنگ . ۵. بگردسته - کینگ . ۶. ول آدم .
هرس درختان : ۱. رخ . ۲. گلمه .
هرس شاخه درخت : کل ها کردن.
هرس کامل : کری .
هرس کردن : ۱. تراش هدائن . ۲. کل ها کردن . ۳. ورا .
هرکس : هکّس .
هرگز : ۱. دکل . ۲. سی سال . ۳. هرگزی . ۴. هج را .
هرمی : موش - تغی .
هرو : اوزنی .
هزار پا : ۱. گوش خز . ۲. مرسی سی .
هزار پای سیاه : مرسراندون .
هزار کشان(گیاه) : تسه بند لو .
هزینه : خرج .
هزینه ی خوراک : خرجی بار .
هست : دره .
هسته‌ی میوه جات : تیم .
هشت پا : ۱. دوالپا . ۲. دیک . ۳. اشکپوس . ۴. چوچک .
هشت من شیر : کلا .
هشیار : آجیر .
هشیار شدن : بیدار بوین .
هفتم : هفتم .
هق هق : ۱. تخک . ۲. سکیته .
هق هق کردن : ناکک - بزوئن .
هق هق گریه : ناک - بزوئن .
هلاک : رز و رمان .
هل دادن : ۱. هل هدائن . ۲. دسانگولی . ۳. دس بزئن . ۴. دس توله . ۵. میسّه قله ها کردن . ۶. غل هادائن . ۷. توله هدائن .
هل دادن با دست : ۱. دم غلو . ۲. دسنگولی زئن .
هل دادن ناگهانی : هررونک .
هلو : ۱. آشتالو . ۲. شفتالو .
هلهله : ۱. سرشول . ۲. های قوهای قو .
هلهله ی شادی : ۱. شاباش . ۲. شواش .
هلهله ی عروسی : سران .
هله هوله : اکتیم - پکتیم .
هم اکنون : اسایی .
هم اندازه : ۱. انه . ۲. انّا .
هم اندازه بودن : قرار بیّن .
همان مقدار از سطح : ات - انده - شر .
همانند : ۱. دستوری . ۲. بجور .
همانند تو : ویجور توم .
هماهنگ بودن : سرسو ابیئن .
هماهنگ کردن : رج و خاجیر هکاردن .
همبازی : ۱. جانه . ۲. جانّه .
همبازی گرفتن : یاربگتن .
هم پایه : خرن .
هم پیاله : تاش .
همتا : تاچّه .
هم جوابی کردن : هم جبابی .
هم خواب شدن : تن هایتن .
همخوابگی زیاد : اُزی .
هم خوانی : جفتی خونی .
هم خو شدن و عادت کردن : اگر.
هم دست شدن : هم - مئه - بویین .
هم دستی کردن : هم مئه هکاردن.
همدیگر : همدگه .
همراه : ۱. دمجی . ۲. هیرا . ۳. هی - کت . ۴. همپا .
همراه با : واخته .
همراه با کار : کاربی کاربی .
همراه عروس : آرس مار .
همراهی درمرثیه خوانی : وایر .

هم رای شدن : ۱. دل بدل بویین . ۲. هم دل بویین .
هم ردیف : هم تاچه .
هم رزم : تاش .
هم زبان : هم زوان .
هم زدن : ۱. لد بزئن . ۲. هی بزوئن .
هم زدن غذا : هئی .
همزدن مایع به طرز مخصوص : هپرن .
هم زن : لد .
همزن آتش : ۱. کفگیرک . ۲. تنیر هی زن . ۳. تنور وارون . ۴. تش فلکر .
همسال : ۱. همسر . ۲. سرم کار .
همسالان : سرو همسر .
همسایه : ۱. همساده . ۲. درسایه .
همسایه زمین زراعی : ورسامن .
همسایه ها : ۱. درهمسایه . ۲. همساینون .
همسر : ۱. سرمال . ۲. ورفس .
همسرداری : زن داری .
هم سن : ۱. هم سال . ۲. سرو سرمجی .
هم سنّ تو : ته سر و سرمجی .
هم سنخ : هم تاش .
هم طراز : جانّه .
همکار : ۱. ورهمکار . ۲. همدوش .
همکاری : ۱. هدست به دست . ۲. یاری گری .
همکاری کردن : تن هدائن .
همکاری و یاری گری : قرضی.
همگانی : همه تائی .
همگی : ۱. تمم . ۲. همه کسری . ۳. همه تا .
همنام : ۱. ادش . ۲. همنم .
همنام پدر : نومدار .

هموار : ۱. لگه لگه سرا . ۲. همار . ۳. صاف .
هموار کردن : ۱. لچ بزوئن . ۲. همارها کردن . ۳. صاف ها کردن .
هموار کردن زمین : واردنی .
هموار کن (از ابزار) : لت زن .
هموار کننده کوه : سنگ خار .
همه : ۱. همش . ۲. دشت – دشت .
همه چیز : همه چی .
همه چیز را برای خود خواستن : کین ته دکاردن .
همهمه : ۱. شل تاقی . ۲. گپ گپه .
همیانی از پوست بز و گوسفند : خیک .
همیشه : ۱. همیشک . ۲. همش .
همیشه گریان : برمنیک .
همین الان : الانی .
همین طور : همین تی .
همین قدر : ۱. هم انده . ۲. جانکندی .
همین گونه : همتی .
همین نزدیکیها : درکانده .
هندوانه : ۱. خون دونه . ۲. هنوانه . ۳. هندوونه . ۴. خونه .
هنر : هنر .
هنرمند : هنری .
هنری دربافندگی : زیک زا .
هنگام : ۱. دم دمه . ۲. گدر .
هنگام برگشتن : دگردست .
هنگام بهار : بهارپه .
هنگام دوشیدن : دوشان سری .
هنگام روز : روزپه .
هنگام شب : شوسری .
هنگام صبح : ۱. سب را . ۲. صبایه .
هنگام طلوع : ته سر .
هنگام غروب : ۱. نماشتریا . ۲. نماشون سر . ۳. نماسر .

هنگام فراخ دستی : گشاد روز .
هنگام ناهار : چاشت گدر .
هنوز : ۱. هنو . ۲. هلا .
هنّ و هن : نفسک نفسک .
هن هن کردن : هنّه هنّه .
هوای بارانی : چرت چرتی .
هواپیما : ۱. بالان . ۲. بالون .
هواکش پای تنور : برا .
هوا می گیرد : هوا-گنّه .
هوای ابری : ۱. میا . ۲. بهلوت . ۳. دم خت .
هوای باران زده : وارش بزه .
هوای بارانی : ۱. شرشری . ۲. بیلوت . ۳. شد رمی . ۴. لچارتی.
هوای پرمه : دم-دمه-غول .
هوای خنک : خانکان .
هوای گرفته : ملال .
هوای گرم : جوش هوا .
هوای مه گرفته : ۱. ترمه – بیته – هوا . ۲. جل شه هوا . ۳. نم بزوئن .
هوای ناصاف و شرجی : نچرم .
هوای همیشه بارانی : تپ تپی .
هوبره : قو – بره .
هوز : ۱. بیهوده . ۲. هدر .
هوس : ۱. ویار . ۲. هالیز .
هوس داشتن : وستن .
هوشیار شدن : ۱. هشتی – هوشتی– بویین . ۲. آجیر بویین.
هوکای وجین : تاش بکا .
هول : ۱. دپرک . ۲. سیب .
هول شدن : دار دکتن .
هول کرده:۱.نکشیه.۲. هول بخرد .
هوو : وسنی .
هوی (از اصوات) : های .
هویت : کافه .

هویج : گزر .
هیاهو : هل هله .
هیاهو کننده : جارکش .
هیبت : ۱. زمن . ۲. هبره .
هیج جا : هجّا .
هیچ : هج .
هیچ چیز : هچّی .
هیچ زمان : هج گادر .
هیچ کس : هش – کس .
هیزم : ۱. هیمه . ۲. جره . ۳. سوت – سر . ۴. سرکتل . ۵. انجم . ۶ زرّه–چینه .
هیزم انباشته : چرزئن .
هیزم بزرگ اجاق : ور وری گالی.
هیزم خشک : ۱. اشکته . ۲. خاشکه – هیمه .
هیزم دارای آتش : چچی .
هیزم درشت : کتین .
هیزم ریز : چیکّا .
هیزم کش : همه کش .
هیزم نازک : جرش .
هیزم نمور : تس چو .
هیزم نیم سوخته : ۱. وشته کل . ۲. سو – سر . ۳. چچکل. ۴. چچمه.
هیکل : ۱. جسّه . ۲. هبره .
هیمه : زمنج .
هیولا : اکج .
هیهات : هی هی .

ی

یابنده ی گنج : گنج – وج .
یاد آوری : زغه دنگئن .
یاد آوری کردن : یاد دینگئن .
یاد دادن : امسّن .
یادداشت کردن : کنّی دکنیّن .
یاد گاری : نشونه .
یارگیری : دسه – کشی .
یار : ۱. رهی . ۲. الّار .
یارا ن امام حسین در تعزیه : اولیا خون .
یارگیری برای دعوا : ۱. اله – جار کشی . ۲. اجما کشی .
یارگیری در بازی : جانّه گیری .
یارگیری کردن : تنه بیتن .
یاری و پایمردی کن : مردی هکان .
یاری گری ستّتی : نالک .
یازده : یازّه .
یاغی : دابو .
یافتن : ۱. هاکتن . ۲. بهیتن .
یافتن ردّ پا : ۱. رج بیتن. ۲. رج په.
یال اسب : یار تو .
یال و دم : دم و یال .
یاور : ۱. بال ماس . ۲. لیچار .
یاوه : ۱. دری وری . ۲. کاچّه ماچّه . ۳. کاچ و پاچ .
یبوست : ۱. خاشکه – مزاج . ۲. کین خشکی .
یتیم : ۱. مار بمرد . ۲. بی مار . ۳. صغر . ۴. صغیر . ۵. چوکله .
یخچال طبیعی : تما .
یخ زدن : ۱. قوچ . ۲. لیلک .
یدکی : تنگال .
یرقان : زردی .
یعنی : ۱. ینه . ۲. هله .
یعنی چه : هله .
یقه : یخه .
یقه ی پیراهن : جمه‌ی گوش .
یقیناً : یقنه .
یک : ۱. یه . ۲. یک .
یک اتاق : یک دربند .
یکان شمارش : ۱. کرو . ۲. کله .
یکبار : ۱. یه لایه . ۲. ادفه . ۳. یه کش . ۴. یه رج . ۵. یه پوش .
یک بار غذا : اته – اشکم .
یکبار کتک زدن : اتا پوس .
یک بار در هم کوبیدن : اتّا کو.
یک مشت : یک چنگ .
یکباره : ۱. یدفه . ۲. نا – هولکی . ۳. یک در یک . ۴. انوایی . ۵. یکباره . ۶. اتّاواری . ۷. اتاکش . ۸. قلپّی . ۹. یک تویک مرگ .
یکباره هجوم کردن : هور– ها کردن .
یک برگ : تک ولگ .
یک بند : یک سر .
یک بند آواز : ۱. یک بن . ۲. یتّه بن .
یک پابیل : یک پابل .
یکپارچه : یگ سر .
یک پهلو : ۱. یک ور . ۲. کتل .
یک پهلو خوابیدن : یک تنگ ها کردن .
یک پیمانه : هلکان .
یک تار مو : یک خال می .
یک تکه : وسله .
یک تکه از چیزی : چیلیک .
یک تکه از کوزه یا خم : کلاتی .
یک توبره جو : توره جو .
یک جا : یک چگاه .
یک جابند نبودن : جاوزه دیّن .
یکجا ماندن : ۱. بند بویین . ۲. سم بنه بزئن .
یک جفت از هر چیز : هشته .
یک جفت گاو برای شخم زدن : هشته .

یک جفت گاو نر : جفت ورزا .
یک جور : یک اندریک .
یک چهارم : چار- یک .
یک چهار م آجر : چارکه .
یک چهارم برخی اشیاء : چارکه .
یک چهارم هکتار : وردش .
یک چیز : ۱. یک چی . ۲. اچی . ۳. اتّاچی . ۴. پرکله .
یک دانه : ۱. یکتا . ۲. اکه .
یک دانه گردو : آغوز - گر .
یک دسته شالی : کردسّه .
یک دسته‌ی کوچک از پول : بن چه .
یک دفعه : ۱. یک گردش . ۲. یک کش . ۳. یک دفه .
یک دنده : ۱. غجر . ۲. یک کش .
یک دهان آواز : یتّه بن .
یکدیگر : هدی .
یک ذرّه : ۱. یک تپ . ۲. خوردی .
یک رسم قدیمی : یشماق .
یک رشته نخ : ۱. گلیه تا . ۲. تا خال . ۳. ویا .
یکسان کردن : سر به سر هکاردن.
یکسره : ۱. دم تاگوش . ۲. برازاد .
یکسره و از ابتدا : بن هقّی .
یک سنگآب : یک سنگ ا .
یک سو : ۱. یک سون . ۲. اتّا دیم . ۳. اتّه ور .
یک سوم : ۱. سی یکی . ۲. سکه .
یک شانزدهم : چنگه .
یک شانزدهم هر چیز : چنگه .
یک ششم : دونگ .
یک ضرب : یک باره .
یک طر ف : ۱. یک دیم . ۲. یک دو ش .
یک طرف بدن : اتّه پلی .
یک طرف بینی : فنی پلّه .
یک طرفه : یوری .
یک طرفه کردن ماجرا : راس دیم.
یک عدد : تیم .
یک عدد گردو : ۱. آغوز کال . ۲. کل .
یک قاچ : قلیشه .
یک قطره : یک تپ .
یک قطره آب : ۱. یک چکّه او . ۲. او تب . ۳. او
یک قل دو قل : پارسنگ کا .
یک کرت : یه اولی .
یک کم : ۱. یقد . ۲. اتکم .
یک کمی : یه افاگی .
یک کیسه : لنگه .
یک لنگه : ۱. یک لت . ۲. اتّا لینگه . ۳. یک په . ۴. اتّا هاله . ۵. یتّاپه .
یک لنگه بار : تاچّه .
یک لنگه در : در لینگه .
یک لنگه کفش : اتّاپه .
یک مرتبه : ۱. یکا گاریه . ۲. یک باردی .
یک مشت : ۱. چنگه . ۲. منگ .
یک مشت نشای شالی : تیم - جنگ .
یک مشت ساقه‌ی برنج : ۱. کرسو . ۲. جینگال .
یک من : ری .
یک نفر زن : زنه نوم .
یک نفره : یک پشتی .
یک نفس آواز : اتّا گلی .
یک نفس خواندن : یه گلی .
یک نگرش : هدی بیشتن .
یک نوع : یگ دست .
یک نوع سبزی وحشی : تل کهو .
یک واحد : نزنه .
یک واحد کشتزار : چولک .
یک وجب : یک وجه .
یک و دو کردن : یک ده .
یک وری : ارب .
یک وسیله : پرکله .
یکّه خوردن : ۱. خوشت بخردن . ۲. بنگ هوشتن . ۳. بنبشتن . ۴. بن پری . ۵. بن بوشتن . ۶. بنگ بسوتن .
یک هزار متر مربع : ۱. کبیج . ۲. دنه .
یک هشتم گوشت : نیم لنگ .
یک هکتار : ۱. قسمت . ۲. غاویز .
یکی : ۱. یتّه . ۲. یتّا . ۳. تاق . ۴. تاک . ۵. یکتا . ۶. اتّا .
یکی از اصوات : بکّه بکّه .
یکی از انگشتان دست : کل مچک.
یکی از انواع سسک که پرنده‌ای است : پلم سرخار .
یکی از واریته های مرکبّات : پفی.
یکی پس از دیگری : دس به دس.
یکی در میان : تک و توک .
یکی دیگر : ۱. یکتا دگه . ۲. ادّه . ۳. اتّی .
یگانه شدن : دس بدس هدائن .
یلوه : خینو .
یله شدن : راها ببین .
یواشکی دررفتن : غاچّه - ره - بزوئن .
یورتمه : یرتمه .
یورتمه اسب : ۱. یرغه دینگئن . ۲. یرغه بردن .
یورش : یرش .
یوغ : ۱. خاموت . ۲. خامد . ۳. جفت . ۴. جیت . ۵. تا ک جت .
یه عالمه : یک فرا خود .
یهودی : جهود .

ییلاق : ۱. کو . ۲. یلاق .

ییلاق نشین : کوئی .

ییلاقی : کوهی

اعلام

از آواها و نغمات موسیقی مازندران:

آب کناری – آق ننه – آواز – اروس دُمال – امیر خوانی – امیری – بازی حال – بیات – پرجائی حال – پیش خونی – پیش نوازی – ترکمنی – تریکه سری –تبری–توری – جلوداری – جلویی – چاثوش خانی – چاثوشی–چاوشی – چارچوبه – چارویداری حال – چپّون حال – چپّونی – چراغ حال – حقّانی – حیدربک و سنمبر – خارک حال – دچوبه –دشتی حال– روونی – ریزه کاری – زاری – زاری حال – سبک – سحر خونی – سحری – سلک حال – سیلم – سماحال – سنگین – سنگین سما – سه چوبه – سیکاتک – شتر حال – شتر ناز – غریب حال – شتری – شروشور – شمری – صنم – طالب طالبا – عبّاس خونی – غریب حال – کتانوروز – کتولی – کل حال – کرد حال – کردی – کشتی مقوم – کلنج زر – کوک داری – کیجاجان – کیجاکرچال – گرننه – گل وردی – گلّه ره بردن – گواگر – گوداری – گورگه – گهره سری–لاک سرسما – مثنوی – مش حال – مشقی – مقوم–مناجات – موری – نجما – نوروز خونی – ورساقی – رابجّه خوانی – ولگه سری – همربوردن – یک چوبه .

از ابزارهای مربوط به آسیاب:

او دنگه مرزه – تبره – تک تکی – تک تکی چو – تیر چو– چل – دنگ پل – دنگ تیر – دنگه چال –دنگه مرزه – او دنگه مرزه – نو .

از ابزارهای مربوط به دامداری و دام پروری:

تلم – تلم بند – تلم پارس – تلم پر – تلم پر دسته – تلم چال – تلم سات – تلم سرزن – تلم شیش – تلم کرک – تلم نخار – تل وار –تنگ لاس – تنگ و یاسه – خیک – داغکر – دوش جت – سراینگن – سربسن– شونک – شونه می – شیر دوش – شیرکنّی – کارکش – کال دار – کشت – کل بن – کینگه بنی – گالدم – گودوش – گوک کشت – ممینه – نکّه – نو.

از ابزارهای مربوط به کشاورزی:

تاشه فکا – تخته مالی – تشنه دراز – تغله – تفله – تاوساجه – توم کن دره –توم لاک – تیر – تیره چو – تیم پلیس – تیم کتل – تیم لاک – جت – جتاج – جت ازال – جد – چارشاخ – چنگه – چو بلوک – خال – ختی – خرگل – خزه – خلنگ – خیشت – داس غوله – داهره – درگز – دره – دکلک – دکو – دمرده – دمرده زن – دنگ سرک – ده کل لیفا – دیس – رج کار – رجی کار – ردیف – سوگ – شاق ورین – کار – کانجی سفا – کرسق – کرکره – کمانی – کنگ خر – کینه – گاجمه تیر – گاجمه دسّه – گاردن – لت – لغا – لفا – لیپّا – ماتکل – ملغان – نارو – نیم لپری – یگ ورشن .

از ابزارهای مربوط به نخ ریسی:

چل بال – چل پر – چلزّی – خرپل – درازه را – کتلام – کج دیک –کجیک – کلافه زن – کلفه زن – گل گانده – لنگه متی – میان تو .

از ابزار و فنون مربوط به پارچه بافی سنّتی:

پی لته ای – ته کـانده – چرخیجـه – دسـت کـش – دیگ – دم – زنگاری متی – سارمخ – سـخ – سـر پـل – سلام علیکی – سلوم علیک – شانه – قارسک – کارچنگو- کارکش – کالتوم – کاتلوم –گاسـره – گـورد شـانه – گـوم بزوئن – لشته پوچال – لنگ پوشا – ماکو – متی – مکو – نوارد – ورد – هواتا.

از اصوات:

آ- آبرا – آبو – آخ – آخ آخ – آخش – آخیش – آفـش – آکش – آکّه- آو – آ اِ – ائو – اِ اِ – ااا – آ او – آ اوو – آ آه – ابو – ابوهنه – ات – اَچ- اخ – اخه – ارّو بـر – اُشّـا – اف – اک-اکه – الیش – انّه – اهی نا – اُی –بلی بلـی – بوک بوک – بوم – بوو – بوینا – به – بیاخ – بیاه – بیـک بیک –بیه – بی یا – فشتنگ .

از انواع آش‌های محلّی :

آردیم آش – آش پشت پا – آش خر – آشنگور – اسبه آش – اسبه آش انار اُ – اسبه شله – انجـه آش – جوانـجه آش – دستش – دو آش – شلمی آش – شوربا – شـیر آش – موره آش .

از انواع برنج در منطقه :

آبجی تارم – آب کناری – آکوله – آمل دو – امبر بو – بونکن – بی دم – تارم – تارم عسگری – چمپا – خی بینج – دیلمانی – سنگ تارم – شـائک – شـاهک – شـبانجو – شستک – شکن – عنـبر بـو – کل دم –گـرده – مسـوا – مولایی – میان باری – نیم دانه.

از انواع بیماریهای انسانی:

آله – الماد – بلقم – بوته میری – تپوس – چپا – خک – چفت و چـب – خاروسـک – خرنـازیل – خروسـک – خنازیر – خـون مـیزه – خییـک – دل غـش – زالـه تـو – سمبش – سمبه درد – سیبانگ – سـیبوپلـی – غـرباش – فتور – کداز – کفت – کلّه باد – گال ولگی –گر – گرن – گرین گن – گل ولگی – لاقمی – لک پیسه – مج مجی – ورفک – ورکش – یمان .

از انواع پارچه‌های بومی:

الجه – الق – تور – تیر ما – تیره – چـل بنـد – چـل تیکّه – چلوار – چمبله – چمبه – چیت –خلتی – دامنـی – دلجی – رشتی الیجه – صافی جل – کاتم سری – کاشـور – کش دان – کمر – ایزار – گارس – لبند – لش – متخال – نزنه .

از انواع پرندگان :

آب تشنی – آقا تیکا – آلا غاز – آلی پنجـه – آنـق – ابرغ- ابکل – ابیا – ارّه توک – اژده دم – اسبه النا – اسـبه بکّا – اسبه تن سیوبال –اسبه چنک – اسبه زیـک –اسبه زیک ماره – اسبه غاز – اسبه کین-شوکا – اسبه کینـگ – اسبه میلا – اسبه وکا – اسپری – اسپریک ماره – اسـولس – اُسیکا – اسیوگردن – اشکارم – غراب – افکـل – النـا – الندری – الّه – الی دیدّو – الیک – اُمیلا – انجیل خـاره – انجیل خرک – اوتریک – او تشنو – اوسـرت – اوکـرک – اوکلاچ – بامشی غاز – بحری قوش – بربره – بکّا – بلـک – بلن چک – بن سری آدم – بیت کاله-پشـتل میچکـا – پیشانی سرخی – تاغ دون اشکنک – تاغ دون میچکا – تاق اشکن – تج دم – تراج – ترترو – ترتـری – ترمـه – ترمـه فیجل –ترنگ – تسک – تش بال سرت – تکا – تلاجی گیرک – توزکل – تیرمبی – تیرمرغ – تیرنگ په – تـیرنگ وگا – تیکا – جرتینگ – جرجـری – جنجـر – جنجـری – جوجاق – جول – جوملیجه – جی جاغ – جینجـر – چـال خوس –چرخ – چرسیک – چک بلند –چل خس – چـوپ پا – چوچک –چوک– چو هوردنّک – حسن جلب – حسـن چلایی – خاکی سار – خربنو – خرپنو – خرتیکا – خوتکا – خـوردی بکّـا – دال – درنـا – دمبلاکـن – دم لاکـن – دودوئک – دیگرم – دیوار غـزک – رش تیکـا – رنگـرج – رنگرجی – روک روکی – زاغ شش میل – زردابل – زغـال گرک – زنجیرک – زنجیل اخکنک – زنجیل کور – زیـاک – زیک – سار – سار میچکا – سرت –سرخ سـینه – سـرخ کلا – ستی سسک – سلیم – سنگ تج – سـنگ تجـن – سیا تیکا – سیب سیبی – سیته – سیوچنک – سی یا تیکّـا – سیاچینک – شاکرم – شش میل – شلمبیک – شورکاتج – شوکرم – شووغ – شیردم – شیشم بیک – عروس غاز – عمر میچکا – غاز – غج غج – غراب – غولک – قارقاروک

- قچّاق - قرائول - قرمز پشـتل - قـرن - قـلاچ - قلـم رنگ - قوش - کاشم خار - کاکائی - کبوتـر - کچّـک - کرکرچک - کرکرا -کرکیجه - کس سیک - کش تـل - کش دل - کشکرت - کشگرک - کف خـورک - کـک - کک زری - کک کائی - ککلو - ککلری - کـلاچ غـاز - کل قد - کلنگ غاز - کله خس وکا - کلّـه غـاز - کوتـر- کوتر ته - کوچـه تـیرنگ فکـاک - کوربـی - کوسـرت - کوکلاچ - کوکوچی‌ّ - کـوه سـرت - کـهو بکّـا - گـبر - گپرنج - گل خاسک - گل خسبک - گورنیاچ - گوکله غاز - لسه بال - لـنبر-لـمبر - لیـک - مـاز خـواری - مـاهی خارک - مرمری - مل کـون جمبـان - موسـی کوتقـی - مول کینگ شور - میچکا زن - میخ تک - میشگا گـیرک - میلا - نفت موس - واشه - وقاک - وکاک - ولگماسی - هبیا - هپکل - هفت رنگ - هلاکل - هلی اشکنگ - هوالک زن - هوبره - هووره - هوهوکرگ.

از انواع چوب و ابزارهای چوبی :

آبنوس - ارگل - ازّال خال - از گامه - اناردلـه کـا - اوجم جم - خرهلا - چیپ چیپ - داتـوک - داغلـه - دن قلوچ - دوشی - سیاهلا - سیم کش - قارسـگ - قلیـان شور - قولنگ - کئرک گیر - کاتلم - کاتی - کترا - کتل - کتن - کچل - کچه چو - کش کشی دکل - کلند -مار - کموکش - کمونه - کنّا - کنـار-وال - کنـدل دسـته - کوتنا - لمیک - لیفا - موئک چو - نال - نرد - هارینگنـه - یک کل لفا .

از انواع حشرات:

آخوندک - آرونک - اَجیک - اُرشن کر - اسب مـاز - اسپلی - اسپیج - اُصاف کـانک - البئـو - الـه -انگـه - او روشن کر - بکّا - تلرز - تل گز - تورزن - تـوون - جـان خداگو - جراسک - چپا - چسمبابو - چسمبیو - چسم بکّـا - چسن بئو - چسن تپال - چیپا - خاله باجی - خدا خرک - خدا گو - خرتچه - خرچسنه - دار گـلام خـار - ددم - دودم - دئی - رکن -سپل - سنبره ساس - سک مازییـه - سیبا بکّا - شاش - شب گـز - شـپش - قـرآن خنـی - کرچه - گو خدا -گوزنگو - ماز - مغز-هنگن .

از انواع خزندگان:

بامشی خاسک - مهروما- اجیک - بزجف-بزغاله مر- لوس-پیتلوس-مهر-مر- ماچکل-کور مر - اومر-زنگی مـر - خنه مر.

از انواع خورشتهای بومی و چاشنی ها :

اسفناق چرتک - اسفناق مسّما - اشـکم پـاره - اغـوز خرش - انار تیم ورشت - بادمجان وویج - بادمجون ورقـه - بانجام اشکنه - بانجام نـازک - بانجـام وزواش - بجـی بجی - بزواش - بشته واش - بنـه بـزه آش -بیـج بیـج - بیشته واش - بی نمک خشکار - پلاته چین - تـام پـلا - تچین - ترچین - ترش تره - ترشه-بشته واش - تـیرنگ تکی - تیرنگ تی تـی - جربـرن - جغـل بغـل - جفـری خارش - جیج بیج - جیربیر - جیگر دبیج - چپابیج بیـج - چغرتمه - چنگال قلیه - چنگل اشکی - چنگـل برونـی - چنگل کشک - چنگل مزوّر - حاضری -خاروسکاله بانجام - خمیر تلا - دزماهی - دغل پغل - زولنگ انـار - سـنگ سیرو - شیش انداز - قاروت او - قروقلیـه - قلیـه پتـی - کئی انار - کئی پلا - کئی ترشک - کئی خـارش - کئـی قروتی - کئی قلیه - کئی مسمّا - کئی بکشی - کپور کلّـه - کشک بانجام - کشکه چنگـال - کوکـو - گئرماسـت - گارماستی - گرماس - گرماستی - گزینه خارش - لاقلـی کباب - ماست جوش - ماست مرغانه - ماش پتی - ماش پلو - ماشو - مرغانه ترچین - مرغانه سه تیکـه - مرغانـه ماست - نخودپلا - وابیشکا - واشو - ورف دشو خرمـاندی - وسـته واش - وینگـوم بوریشـت - وینگـوم خـارش - هاوریشت - هلی غرو - هویس - یتیم چه .

از انواع درختان بومی منطقه:

آسوندار -آلام دلـی - ازّار- از دار - اسـبه ال - اسـبه توت دار - اسبه دار - اسبه موزی - اسبیار - اسلف - کـل - ال اسبی - الاش - الوکک - انجیلی - انگروم - اوجا - اوجا دار - اوری - بامشی فک - بید تبری - بید مشـک - بیولی - تاش دار - تاغدانه - تغر - تل - تلاجن - تلکا - تلی کلکه - تنگس - تور - تـوس - توسـکا - توغـدار - تونکا - تی - جزکرات - جل - چل - چلر - خارما - خرما - خرمندو- خارمندی - دار خال - ریس - سف - سفید آل

– سگ گل – سولی – سیاکرکو – سیوال – شال – شال سنجد – شن – شیردار – عرعر – فیک –کاندس – کارچ انگیر – کرات – کرب – کرزل – کرکف – کرمازو – کنس – کوآل – کهل – کیکم – گوشوال دار – لرگ – مخراد – مشک – ملج – منزول – موزی – میخک تلی – نرورس – نم دار – وجر – ولگار – ولیک – وولی – وی وی لی – هلّار –هلوکک – هلی کک.

از انواع رنگهای گوسفند:

اسبه برجی – اسبه کار – بورسری – چرمه – چکت – چک مالی – خرمایی – دلک – زرپا – سارکثر – سشقه – سلک – سیاپسکین – سیا کثر – سیا مجیک –سیاغاشکری – شالی – ششک – شوا – شواقشکار – شی آ – شیشک – شیوا – شیوا سری – کال سر شالی – کر – کر برجی – کر بور – کری – گدار – گرار – لوک – نشان – نشان قشقه.

از انواع سبزیجات منطقه:

آب تره – آشکنی – آجل – اخلات تره – اروس – الارزی – انارجه – اناریجه – انگیم – اوجی – اوییه – باریجه – بانگام – بردن – بزگوش – بزواش – بوکری – بیشه واش – ترش واش – ترشی کبر – تره – توپا – تیرنگ سینه – جی زا – چنبرخیار – چوچاغ – خاک رزه – خاک ریزی – خرقه – خنش – دار زنی – درزنیک – زولنگ – سیرسیرک – شابشکو – شاتره – شله واش – شنگی – شوت – شود جنگلی – کئی – کئی چلّیک – کرمی سر – کفتر سینه – کل جیّا – کلچپا – گاجه – گسفن دمّلیک – گوجه – لا لا – لرزنیک – لشک – مرغک مار – مره – مکنا – میچکا کاهو – نارنجی – ورف لم – ورفه لم – ورگ شیر – وینگوم – هلاله – هلوه.

از انواع علوفه:

آرداله – اسین بن – الومار – انا – بردم – بلند مرخا – ترشک علف – ترمه – تق کلا – تل تاسم – تی تیکا – تل ساسم – چایر – چُبر – چکا – چله تج – چور – خرگوشک – خودم – خون واش – خونی علف – خونی واش – خیاخ – خی دم – دس پچ – دله شالی – سرکل علف – سرمه واش – سکل – سگ سیر – سگ واش – سه کل علف – سیادوئه – شال پیاز – شال تس – شال تسبه – شال دم– شالکم واش – شربت – شربت واش – شورشورکا –کک مار – ککومار – کنر – گرز – گرز واش – گرس – گنده جارو – گوش مایی – گو وازهل – گنیماک – لجی علف – لشه واش – مای دله – مجه الف – مدوله – مزوره – مشک ون – مکو وانه – وردید – وره گوش – ولگ.

از انواع قارچ:

آج – آغلی – استبک – النجه – انجیلی گوشک – ترنگ پشتی – تریک – تلاتاجک – تیرنگ پشتی – تیرنگ پیاله – جنّ گمره – چلچلا – خی مرغنه – زرد کیجا – شال پس – کرکیت – کرکین – کماتوش – کوشک – گوانجیل – گوشک – گون بلان – لاب – مرغی – مرکلا – مهرکلا.

از انواع گل و گیاه و بوته های بومی:

آشکنی تاج – آشنگ– وارنگ به – آشمک – آلوکک – آمیس – آهه – ابل – اپوچیوز – اترا – اخچه – اردالـه – ارزم – اُرس – ازتا – ارغنه – ازلگ – از ملک – اسّا – اساک – اسب دم – اسب شور – اسب گزینه – اسبه لرزه – اسبه گل – اسبه واش – اسبه وش – اسپرز واش – اسفند – اسکنو – اسکلم – اسّلما – اسیو – اش انار – اشکاری واش – اشیر غاز – اتمره – الارز – الاملک – الزی مار – النا – الی بربر – الیا – الیّه – امرزک – انباره – انجیلک – انگروم – انگور کولی – انگیز کولی – بابومه – بارانک – باری – بارینگ به – بامشی دم – بانجا – بچابچا – بلاش – تاتوره – تاتوله –تبجن – تپ جن – ترب وشی – ترجن – ترخون – ترشک – ترش واشی – ترکمان ریش – ترم – تسه بندلو – تش دل – تشک – تشی-گز – تش گزه – تلاجن – تلارس – تلخون – تلخن – تل کو – تل گزنه – تلم – تل واش – تلّه پا – تله خرو – تله نار – تنگز– تورنگ – توره – تونک – تیرنگ باکله – تیرنگ زون – تیناک – ججم – جرجری – جرن – جز – جلم – جلی – جیرز – چابلیک – چاپلیک – چالی – چپّون انگیر – چچی

– چغن – چلچلایی چلم – چلی – چنگلک – چنگ مریم – خارده – خارفه – خاک ریزه – خالفه – ختیار لنگ – خجی کئی – خرپنو – خرجو – خر زهله – خرو – خروشک – خسلاب – خلر – خی شلم – خی ورین – داراسبنا – دار قز – دار گزنه – دارمج – دار واش – درمنه – دس پچنک – دسر– سم دلرز – دندان سابی – رازک – رسی گاله – ریّن – زاغ اترا – تی تی – زمنج ولگ – زوله – زیره ی کوهی – سازو – سازه سر – سازیر – سازیل – سامبوریک سر– سرشو سرک- سرمائی – سرسم – سفید کرکو – سفید کرکوک – سک میرز – سگ په – سگ چیک – سگلیم – سگ مهر – سگ ولیک – سلام علیکم – سلف – سلّیم – سلیمه – سوزیر – سه پنجی علف – سه لینگ واش – سیا چو – سیاسیس تلی – سیس تلی – سلنیگ واش – سیاتلو – سیار ریسی – سیور – سیولینگ واش – شال اسبیج – شال جنگلی – شال خایه – شال دم – شال دندون – شابزیره – شال کنف – شلم – شلمی – شله واش – شمبیک – شنگ – شوال – شورکا – شیپوری – شیر – شیرپل – شیر کنگل – عسل شیت – عسل ما – علف – علفزه – علی بربر – غالفه – فسل – فلم – قاشق واش – قلز قلم – قیاق – کاسم – کاکالی کاتی – کتشلو – کرچل – کرگز–ریش دار – کرگزینه – کروریچ – ککنک – کک ماریم – کک واش – ککوک – ککّی – کلاب – کلاب چک – کلاچ په – کل گزینه – کنّال – کنگل – کوب واش – کوپر – کوچنگی – گترزمال – گارگه زن – گاز امبور – گاش انگیر – گاله – گالی – گرزمال – گزنه – گل چایی – گلسن – گل گاوزبان – گلی – گنّ کر – گوبمبه – گوجه و سنی – گودمبال – گوزبون – گو کنف – گونگ تلی – گیا لاری – لی – ماجوجو – ماجوجوک – ماجی جی – مارمبو – ماسی – مجر – مچ الف – مچه – مردم بال – مرسه واش – مستک – مشک بند – ملکی – منبر تلی – منگرولک – موره – موسی – مولی – مهرسیر – میچکا باکلّه – میچکا ترب – میشگا با کلّه – وائه – وارم بو – وازمل – وران – ورگ تلی – ورگ شیر – ورگه لم – ورگید – ورنوج – ولو –ول ولی – ولها – ونوشه – ونوشه وسنی – هامیز – هرونک – هکچو .

از انواع لبنیّات:

رشه – شیه – قاروت – ماک – راجی – پندیر – سرج – شیر سر – ماست سر – راغون – رغون .

از انواع ماهیان دریایی و رودخانه‌ای منطقه:

آزاد – اُرنج – اسبئک – اسبک – اسپک – اسپلی – اسپه ماهی – اسلف – بکره – تپه زا – تغّار – تلخس – تیل خاس – خرسر پوت – سفیدک – سفید مهی – سنگ لس – سوف – شک – کراس – کف خار – کلّوس ماهی – کلیس – کولی گری – کیس – کیلکا – وک ماهی .

از انواع نان های محلّی:

آغوزنون – ارسیولی – اغوز کتّا – بالی نان – برساق – بسراق – پلماغ – بیشک – بیله ماغ – تتک – ترش نون – تک تک – توتک – تیهین کلوا – ججی نون – جریز – جزنون – چائی نون – چلپک – خل بنی – دلپر – ساج سری – سه تیکّه – شیر نون – غتلمه – کال نی – کشتا – کشتاک – کشتایی – کلاس – کلچه نون – کلوایی نون – کلیچه – کماج – کنبه – کنداک – لاقلی سر – لسک نون – لولک – نون شیر مال – نون قندی – نیمشان نون – هرامه .

از انواع نفرین:

آزا – آزا بخارد – اورتی – بال بنه بزه – بخون بهی – بم بکت – بمرده په – بن بکت – بند بار –بنه وار بکت – بی خون – تب تناس – تبو تناس – تخت سر – تخته برده – تخته پشت – تخته پشتی – تخته سر بشورد – تروک بسّه – تش دکت – تش کلین – تل الاش – تنخاه بورده – تنه تو – تون به تون بهی – ته بورد – ته ته بورد – ته بهورد – تیربزئن – تیل بزوئن – جرتربورد – جون مرگ بهی – جیگر هکلییه – چاروک بئی – چره دکتن – چش به کفن – چغنه – چل تخم – حصبه نوچاقی – خاسّک بزه – خاشک بوی – خرّنه – خره دکتن – خشک بزه – خشک هائیت – خبیک – دابمرد – دربدر دکت – دربدر بئی – در بیم و چش – درد به درمن – دردکت – در دوست – دس بشکس – دم بکارد – دیوان بوی – دیوون بئی – رسخته – زغنه – ستاره بزوئه – سچّه کور – سربنه بخارد – سر به

کفند – سرتیل دوس – سرنگونی – سزده بزوئه – سزده بزه – سمبش – سه تیر – سیمی – شاخلوس – شم کئو – فتور – قرباش – قس خابورد – کئوبنی – کافور بدائه – کفتی – کفن دکارده چش – کفن دکرده چش – کلّه بنه بخارد – کلّه خار – کلّه منار – کناری بیّن – کنّه من – کونک – کول نشور – گاب گور پییر – گرمه سردی بزه – گور به گوری – لال بمرد – لت سر بشورد – لت سر بوردن – ماتمی – مرض – مرض بئیت – مرگ خو – مرگ ماتمی – ناس ناس – نالت – نخار – نخشه – هپلکییه – یمان بزه.

از بازیها و نمایش های بومی منطقه:

آب امّار پر بمیره یا مار – آرچی – آش پتی کا – آغوز کایی – آی سلله – اتّه بزه کا – اته کل توتی کل – اچین بچین – ادنگ قلوک – ارغم بازی – ارکون ورکون – ارنگ فرلگ – اره او بله اونادنی بوشه – اسلام علیک – اُسل لُ لُ – اُسنگ – اسیو بازی – اشکلو ماربازی – اغوزچالی – اغوزکا – الکش ولکش – الماز دلماز – انک را دنک را – او دنگ تکو – او دنگه تیر – ایاپر تیکاپر – ایراویرا – این کت اون کت – این تنه این ببو – اینک را اونک را – بادون بازی – بجول وازی – بچرتون– بزن بوروجی – بل بم بپّرستن – بم بپّری – بن بپّریین – بم بجستن – بورده بوردکا – بیجول بازی – پوتکا – تابرجا – آکردیک بازی – تب بازی کا – تب بسیک – تب به موس – تب بیته کا – تب تب کا – تب چو – تب دچه له – تب کا – تب کلا – تب لت – تب نیته خری – تپ تپ خمیر – تپ مره –تپ موس – تلا جنگی – توپ توبه – تیر تیره – تیرمات تیر – تیسی – تیکاپر جیکاپر – تیرک کا – تیرکمان بازی – تیل تک کا – تیله کا – جاب جاب قایم – جابخرده کا – جابداکا – جابیت کا – جری جار – جز بازی سکّه ای – جز بازی کفی – جز بازی ماتی – جز چالی – جز کشتی – جز کوت کوت – جفت و تاق – جنگی کاردن – جنگ ملّه ای – جنم کا – جوزی – جیکاپر تیکاپر – جیم جیم کا – چارخت – چارخر – چارخر بازی – چارگوش – چارم بازی – چارگوشه بازی – چال بازی – چال چاش – چال چالش – چال چالک – چال چاله – چال چالی – چال چش – چال کا – چالوک کا – چاله بازی –چالی چای کا –چرخک کا – چش بسته – چش به چش – چش بیته کا – چش تریکا – چش دار – چش دار کا – چش دلی کا – چک به چک – چک داله کا – چک داهله کا – چک سر کشتی – چله مار کا – چلیک چومار – چلیک ماره کا –چمن چمن – چن چربازی – چوبازی – چو خرسواری – چولنگ بازی – چیل کا – خال خالکه – خاله پچکا – خاله رورو – خجّه جز – خربون کا – خربیس – خربیس کا – خرجزبز– خرجسّنک – خرجسدنک – خرجوزبوزکا – خرجین هاله – خرسواری – خرک جزبز – خرک جوز موز –خرما تیم بازی – خره سر بارده – خزخزانی بازی – خط درکانک – خنه دله کا – خنه کا – دئنه کا – داغی – دچرخه کا – درنا بازی – درنه بازی – دست کاپ – دسّه بزه کا – دکاشتکا – دکش وکش – دنقول کا – ده‌بیس‌سی – دیواری – رابده کا – رسی رسی پمبه رسی – ریسمون بازی – ریق چینک – ریک کا – زم زم زوکا – زومی زومی – سربپّری کا – سرسری – سرسنگ بنه سنگ – سرکه ای بن که ای – سرملّقی کا – سرنوبن نو – سلار – سلب بازی – سنگ چک چک – سنگ کشتی – سیت کا – سی دره سی چال دره – شال کتک – شاوزیر بازی – شتر خرین – شتر روش – شرپلنگ کا – شک شک – شورده بورده – طوقه کا – فرفره کا – قاب کا – قار قار – قاطر چی کا – قال قالی بازی – کالنگ بازی – کت داشته کا – کشت به لنگر– کشترکا – کش کا – کفتل زنی – کلارآشه – کلاچوتک – کلاحسابه – کلاغ پر – کلاگت گت – کلچور بازی – کل کا – کلک تراش – کلّه کئی تک – کله کا – کلّه مغزی – کورمینا ملک مینا – کیوبه – گادا گادا – گال مار بازی – گالی مار بازی – گره کا – گوکا – گول بلا بازی – گلی مار بازی – لال بازی – لپّر بازی –لپّک بازی – لپّک – لقد بازی لب لب مرمر – لم لم مرمر – لوبزه کا – لیس بر لیس – لینگ کشتی – ماقوّتی – مجمع سندلی – مرده – مرغانه جنگی – مرغنه جنگی – مقری بازی – مقلّد – ملّا ملّا – ممّد چاله – مورچین بازی – مورکا – مه قلی مه قو – میان دله – نعش – وجه کا – وسطی دهی کا – هابربرو – هرنگ برنگ – هستم هستم – هس هس کا – هشتیک – هفت پرکا – هفت سنگ – هلی به تلی – هلی تلی – هلی گوش کشک – پره به کینگک – یک چاران – یک قل دو قل.

از روستاهای منطقه‌ی آمل:

آب دنگ سر – آب سرفت – آزو – آخا – آخازیر – آرم – آزادمون – آسور – آغوزبن – آغوز کتی – آهن سر – آهن کتی – آهنگر کلا – آهی محلّه – ابو محلّه – اجبار کلا – اچّی – ارجمند – ارمک کلا – ازباران – اسپا–هیکلا – اسپند – اسپه کلا – اسپیاری – (اسکی محلّه) – اشکار کلا – اشکنده – افرا تخت – افرا سر – افسانه سرا – الّا کاج – المیتان – الو – الیمستان – انجی – انجیل – اندریه – انگتابرود – انه –انهه – او جاک – اوجی آباد – اوچال – اودنگ سر – اهرینه – اهلم – ایرا – بئیجون – بائوده – بائیجان – باریک مله – بالاپلک – بالاهشتل – بام کتی – بامرکلا – بایه مله – بختیار کتی – برجنده – برخبده – برف چال – بزمینان – بزمینون – بلیران – بنه کار – بنه کنار – بوان – بور محلّه – بولغلم – بهان – بیش محلّه – بیشه کلا – بیشه مله – پاش کلا – پایین پلک – پایین هشتل – پیین – پردمه – پرن – پریمه – پلم کتی – پلریه – پلیکیاده – پنجاب – پولور – پیشگون – تجن جار – تجنک – ترا – ترک کلا – ترویجان –تسکابن – تلی ران – تمسک – تنها کلا – تهنه – تیار – تیران – تیرکان – تیرکلا – تینه – جورا کلا – چاره – چالی کیاده – (چانوسر – محلّه) – چشمه سر – چلاب – (حاجی –دلا) – (خرما چال) – خرمن کلا – خیرمله – دانگ – دجمار – درازون – در کاپی – (درما کلا) – (درمه–کلا) – دریاباری – دریچه گلی – (روآر) رودبار دشت – روکش – رینه – زیار کلا – زیارود – سائیج محلّه – سالار محلّه – سرخ پل – سرهنگ کتی – سنگ بس – سنگ درکا – سنگر – سیالش – شرم کلا – شهر کتی – (شهنه–کلا) – عالیکلا آهی – عرب خیل – غول سنگ – فیروز کلا – فیره – قاجار محلّه – قرق – قرقشه مله – قلاپشت – قلاکتی – قله کش – قلیان کلا – کارجی کلا – کاسم ده – کتی بن – کرسی کلا – کرف – کل پاشا – کلری – کلیان – کلیک سر – کمدره – کنارانجام – کنسی – (کوسه – رز) – کوکده – کومکلا – کهرود – کهنه دان – کیان – (گالش –کلا) گرنا – گزنگ – گزونه – گل گیرون – گیلاس – لارین – لاسم – لزیرک – مرزنگو – مرغ –مریجان – مزرس – مسکون – ملار – موزی کتی – موشامله – مون – مهمید مله – میله – نل – نوا–نوسر – نیاک واسکس – وانا – وانه – ورس دار – ورکاده – وزنا – وساکلا – وسکل – ولیسده – هاره – هره پاک – هفت تنان – هلی بن – هلی کتی – هندوکلا.

از روستاهای منطقه‌ی استرآباد شرقی:

آلازمین –الازمن – آلامان – آلوستان – آهو سرا – ازینه – اسپو محلّه – اگره – الوفن – اناده آباد – انجیلو خیل –اندآباد – انگلو – اوجا توپ –اوجا توک – اوزینا – اولنگ – باکرمحلّه – بالا جلین – بالی موزی – بربر – برنجوبن – برنجیلک – برنج یکی – برین – پشین کلا – پل خورده – پلنگ درّه – پید لدل – تالبو – تورنگ تپّه – توسکه چال – تولارام – چل گیسو – چلی – چناشک – حسینا – خاندوش – خراس گلو – خیرات – دزگاه – روشن کلا – زنجیلو – فیرنگ – نوا – نیرگان – یاجینی–بالو – آلوستان – افراتخته – الازمن – الامن – الستان – الوستان – برفتان – بسی سر – پیچاک محلّه – (پیچک – ملّه) – تابر – تاویر – ترسو – جنگلده – چجا – چلی – چماز کتی – چینو – خوئلین دره – خار کلا – خولین در – رق چشمه – ریگ چشمه – ساور کلاته – سرخو – سرکلا – سفیدو – سنگدوین – سیامرگو – سیب چال – شیرنگ – قوشکرپی – کرد آباد – کرکو چال – کله سره – گترم – گلستان – گنو – نوده – ورامده – وشمگیر – آلو کلاته – آهنگر محله – اتراک چال – ات کرم – اجابن – (اسبو–ملـه) – اسفهان کلاته – انجیلو شرقی – انجلیو غربی – انزا چال – اوزینه – بابا گلمه – باغ گلبن – بالا شاکو – بالا شمشک – بوانه – پایین جلین – پایین شاهکوه – پایین شمشک – تقر تپّه – تلو کلا – توسکستان – توشن – چار باغ – چالکی – چلکی – چنار قشلاق – چوپلانی – خرگوش تپّه – دبّاغ کل – زنگیان – زیارت – زیارت خاسّه رود – سدن – سرخن کلاته – سرکلای کفشگیری – سوز چال – (سیا – تلو)– سید یران – سیمارو – فوجرد – فیض آباد – قرق – کفشگیری – کلاجان – (کلا–سنگیان)– کلو – کما سی – گناره – لاملنگ – لمسک – مرزن کلاته – نارنج باغ – نوچمن – نوده ملک – نودیجه – نومل – والش آباد – ورسنگ – ولاش – ولاشکی – ولش آباد

از روستاهای منطقه‌ی استرآباد غربی:

اسبومله – (استون – آباد) – اسه – النگ – الوار – بالا جادّه – چارده – چغر – چمن ساور – خراب مسجد – خـرّم آباد – دراز نو – درود مله – دنگلان – (زرا – مله)- سـالی کنده – سـرکلاته خرابـه شـهر – سـرکلاته کفشـگیری – شمشک – کاندو – کفشگیری – گرجی ملـه – متـر کـلا- مفید آباد – میان درّه – نامن – نوچمن – ولاغوز – یـالو – یساقی .

از روستاهای منطقه‌ی بابل:

آبندون – آبندون ننوس – آرد کلا – آری – آزاد کـون – آزار سی – آزار کتی – آغوزبن – آغوز خال – آلدره – آوه – آهنگر کلا – (ازارسی–تسکاچو) – (ازارسی–حاجی بابا) – (ازار سی–حسین جان) – (ازار سی–سدّلّا) – ازار سی شعبان علی – ازار سی میرزا گل – ازارسی نعمـت الّـه – ازار سـی هاتم – ازار کتی – ازار گل – اتاق سره – اترا سر- اترا سل – اجابن – اجاک سر – اخفن – ادملّا – ارد کـلا – ارکـا – ارمک – (اسب–شور–پی) – (اسب –شـورجی) – اسـبو –(اسبو–کلا)- اسبه کلا – (اسپیار –ملک) –(استیرد–کـلا) – اسکوک – اسـلوک – اسیرنصراله- (اسـی – کـلا)- اش دکت – اشکار بیشه – اشکار پیشه اغوز بن – افرا بن سـره – افرا تخت – افرا چال – افراسیو کلا – افرا کتی – اکتیـج کلا – (اگرتیج کلا) –الاش سی – الاش میون – الی شا – امد کلا – امیرده – امیر کلا – انارستون – انجیـل چـال – انجیل سی – انجیل سی کبود تبار – انجیل سی کریمـی – انجلیک – انجیل کتی –اندوار- اندی کلا – انّون ننوس – اوشیب – اوکه سر – اومال – بـایی کـلا – بـابل پشـت – بابلکان – بابلکان پایین – باریک کلا – بازگیر کلا – بازیار – باز یار پایین – بازیار کلا – باقر تنکه- بالا امد چاله‌پی – بالا بابلکان – بالا روشندان – بالا سرست – بالا کلهودشت – بالا گتاب – بالا گنج روز – بالا لپر – بالا مرز بابل – بالا مرزناک – بالا میر کلا – بالا نقیب کلا – بلا ولیک – بالف کلا – بتلیم – (برجی–کلوم) – برسمنان – برسـّون – برف چال – (برف۰ چال سی) برگ نون – بزچفت – (بز–رو–په) – بزسا – بسپرا – بسرا – بندبن – بندپـی – بنگـر سـلا – بنگر کلا- بنه زمین – بورا – بولک رودپی – بولک رودپـیر – بوله کلا – بولیده –بی تله – بیجی کلا – بی سر تکیـه – بیس کتی – بیشته سر – بی نماز – پادشامیر- پاریجـان – پاریکلا – پاشا امیر – پایین سرست – پایین سید کـلا – پایین کلهو دشت – پایین گتاب – پایین گل چوب – پـایین گنج روز – پایین مرز بال – پایین مرز ناک – پایین میر کلا – پایین نقیب کلا – پترود پی – پتیاره – (پرچیم –کـش)- پرمینا – (پری–چشمه)- پلم کتی – پلنگ درّه – پلنگـی – پنبه جار – پنج افرا – پنور – پوس کلا – پهن کش – پیت سره – پیتکا- پیت کر – پیجا کلا – پیچا کلا – پی چالک – (پیر–کلوم) – پینک – تاج دولـه – تـاری ملـه – تتـه – تجنک – تراب سره – تراچّه – ترقچی کلا – ترک ملـه – تروت – تسکا چال رستمعلی – تسکالپر – تغان – تلـوت – تلیکه رون – تمشک و تیر کلا – تور سر – تـهرون شـاکلا – تهمتن کلا – تیرخال گردن – تیرنگ سـی – جزینکـا – جل بن – جلی رود – جنگ میون – جون–(چار–سی) چـار شمین – (چار–کل – علیجان)- (چار–لرز) – چاره – چاری – چاسرکا – چاق فیروز جـائی- (چـاک – کـلا) –چـالرز – جالسرن – چال سرودن – چرنی – چره – چسـر – چشـمه سر – چفا – چماز چال – چمّاز کلا – چمازبن – چنـاربن – چوب بست – چهارسی – (حاجی–کلا) – خترمندی چال – (خاجه – کلا) – خرات کلا – خرتوسـی – خرجـی کـلا – (خردون–کلا) – خردیم – خرم – خرما کهن مـهدی آقـا – خریون – خزتو- خشکرود – خشکرودپی – خطیب – خلنـد – خلیل کلا – خمند – خنیافـه- خنیانـه – خورمـه کـلا – خونکا – (دار – دین)- (دجل–ازار) – دراز کش – دراز کلا – دُردین – (درفی–کلا) – درکاپی – در کامیون – درون – درو کلا – درویش خاک – درویـش خیـل – دره کنـده – دلاور کلا – دمیلرز – دیوچال – دیـو دشـت – دیـو دلا – رکون- رمنت – رنگ رزکلا – ریگ چشمه – ریگو – (ریـه – په) – روشنا وا – زارک – زال – (زاهد –کلا)- زربـوت – زرزمه – زرگرمله – زری جـا – زریـوان – زفـرون کـا – زوارده – زیارت کتی – ساره – ساسی کلام – ساقی کلا – سالرود کلا – سبرون – سبزه خمن – سرخ دشت – سـرخ کلا – سرسم – سفید تور – سفید هلـوم – سـقری کـلا – سلا دار کلا – سلیج – سما گوش ملـه- سـمیرج – سـنگ پراش – سنگ چال – سنگچی – سنگ رو په – سنگ سی – سوت سی – سوت سی آمالر – سوت سی شیدا- سور بن – سورت – سورن مله – سویچی – سویلم – سهمین کـلا

– (سیا – کل)– (سیاه –کلا–مله) – سیله بـن – شاسـب کـلا – (سـالیکش –امـیر قلـی)– شـاه بکوشـت ولـــی – شرباشـنی – (شـرفه–کـلا)– شرواشـن – شسـت کـلا – شمشیر مله – شمیرون – شمیون – شنبه – شـنه پشـته – شوراکش – شور سر – شورک – شـیاده – شـیردار کـلا – شیر سوار – عالی زمیـن– عـرب خیـل – علـم دار – علـی زرنو– فرام رودبار – فـرام لاک – فـرو نـاک – فرونـک – فرونه چال – فریدون – فریدون کلا – فلکا – فولاد سی – فولاد کلا – فیروز جا ثابت – فیغل – فیفل – فیک – فیک چال – فیل بند – قادی کلا – قتـاب – قـراب سـرا – قـرا خیل – قران تالار – قلعه – قلمه کتی – قله کتـی – قمـی کلا – قوشچی – کارتیجکلا – کـاردرکلا – کـارد کـش – کاریکلا – کاسمان کلا – کاشی کلا – کام کـلا – کبریـا کلا – کبود کلا – کپور چال – کتی – کرات تپّـه – کـرات قدرت– کرات کتی – کرات لـو – کـرار زمیـن – کربـن – کرتیج کلا – کرد محلّه – کردی کلا – کرلـی بـن – کـرو کـلا – کـری کلا – کـش پـی – کشـتله – کـش سـر – (کفشگر –کلا) – (کلا–پی) – کلارسی – (کلا–شکنک)– (کلاگر –سره) کلاگر ملـه – کـل بـن – کلچـوب – کلـم دون– کلمی – کله شا – کلـیران – کیـلا – کمـان گـر – کمل چوسر – کمل سرک – کمـون پـایین – کنـس لـو – کوسره – کولاپی – کـوه پـاره – (کمـر–کنـار– کشـتله) – (کهلو–چال) – کهلوسی – کیس – کیمون – کیون–(گاوان –کلا) – (گاو – زن – محلّه)– گاو لنگر – گتاب – (گت کلا)– گرد رود بار – گردن بری – گرزین چال – گرمیج – گریوده– گزچال – گلشاه – گلمزار – گل مله – گلـیرون – گنج کلا – گندوسـر – لاک سـر – لالابـاد – لتـه – لدا – لچارت –لجار گردن – لرخمن – لر کـاتون – لـر کـانون – مرزناک – مرز ناک دشت – مرز یرج – مرز یکلا– مرگنه – مس درّه – ممرز سره– ممرزکن – ممرزگـرچـال – مناسـه کلا – منس کلا – منگلاب – موزی کتی – موزی کلـه – موزی لو – میانک – میرملک – مـیرود – مـیرور پشـت – میون تلک – میوندخال – میون خال – میوندرکا – نارنج لو – نارویران –(نوائـی – کـلا) – نـوده – نوشـیروان کـلا – نوکار – نوکجار – نهه– واش سـره – ورزنـه – ورمتـون – وریکنده – وکاج – واشت سر – ولشت بن – ول لته – ولـو کلا – ولوند – ولیک – ونه شیر – وولی تو – وولی کلـه – ویار سره شبان – ویشـکون – ویـلادی – هتکـه پشـت – هردرود – هیرکنده – هشتاری – هفت مرزی – هل خال – هلو خال – هلی بن – هلی کتی – هیکا پشت – یاغی کـلا – یخچال پشت – یک شوب – یلس – یور سیاکلا – یـور مله .

از روستاهای منطقه‌ی بابلسر :

آرمیج کلا – (خرد–مردون–سی) – عزیـزک – فوکـلا – کاسگر مله – پازوار – کوتردین – مقری کلا – میر بازار.

از روستاهای منطقه‌ی بندر گز:

باغو – باغو کناره – بنفش تپه – بنوش تپـه – تلـور– فجاکنده – (دشتی – کلاته – شرقی) – (دشتی – کلاتـه – غربی) – سرتاق – سر مله – سوته ده – کار کنـده – کـال افرا – کانه کولباد – کرز – کوسرا – گز شرقی – گز غربـی – گل افرا – مزنگ – لیوان شرقی – لیوان غربی – نوکنـده – ول افرا .

از روستاهای منطقه‌ی بهشهر:

آبچین – آبلو – آتنی – آسرا – آسیاب سر – آغـوز دره – آهنگر کلا – اترب – ازرک – اسبه او – استارم – افتلـت – افلت – اکر کا – الارز – الارزبوم – التپّـه – امیرآبـاد – اندرات – اوارد – اوپرت – اوراد – اوکرکا – اومال – اومنـد – ایدین – بادله درّه – بادله کو – بارکلا – بایه کلا – برگه – بریجان – بندسر – بهزاد کلا – بیشه بند – بیشه بنـه – پارج – پارسا – پارم – پاسند – پامال – پـایین زر ندیـن – پجت – پجیم – پچت – پرا – پرجیوا – پرکـلا – پـوروا – پیته نو – تروجن – تک چال – توس کـلا – تـیر تـاش – تیله نو – جوربند – جیر بند– چاخل – چالایش – چالک ده – چالو – (چالو–پل) – چرمی – چلمردی – چناربن – (چین – پارچ) – خاش کلا – خانه سر – خرّم جینگا – خرّم چماز – خلیـل ملـه – دراب – درزیکـلا – درویشـان – درویـش خلک – رکاوند – رمدان – رودبار یخکـش – (زاغ–مـرز) – زرج درّه زلت – زنگت بالا– زنگت پایین – زنه بند – زیارت کلا – زیروان – زینوند– سارو – سارو پاسند – ساق محلّـه – سرخ ده – سرخ گریوه – سفید کو– سمچول – سوته خل – سورتی – سولو – سه کیله – سه چکل – (سیاوش – کلا

) – (سیاه –پره) –شا کله – شلد – شوراب سر – شـیرداری – شیر کلا – علمدار مله – عیدین – غلامی – غریب ملـه – غریب مله خل – فت کـش – قـره تپـه – قلـه پایـان – کارکم – کالت – کالیـا – کبکـور – کفکـور – کـرد ملـه – کسبنون کلا –(کلا–رودبار) – کلاک – کلباد – کلبستون – کلت – کل کت – کلیا – کمیشان – کوا –کوسـان – کـوا درّه – کهنه کومه – (کیاسر–بالا) – (گالش – مله) – گـت چشمه– گرجی مله –گرنام – گل چاله سر – گـل خیـل – گل وردی – گوگباغ–لاک تراشون – لایی پاسـند – لایـی رودبار – لتالی کله – لتر گاز – لته کومه – مسف – مسـگ مگیل – ملّا خل – میان قله – میان گله – نیالا – نیم چـاه – وازمیان استل – واودین – وزوار – ولاشد – ولـم – ولـه موزو– ونشد – ونوشد– ووا – وی وا – هلـی چشـمه – مـه چان – یارسم – یانه سر – یخکش .

از روستاهای منطقه‌ی تنکابن :

آبکوله سر – آرود – آش مله – آغوز چال – آغـوز دار کلام – آکوله سر – آلکه – آمقیم مله – آهک چال – ارگنا – ارود – ازارک – ازبن – (اسـبی – رود) – (اسپی –رود)– استخر سر – استلکش – (استل – کنار)– (اسـل– پشـته)– اسل محلّه – اشتاج – اشتاج لات – اشتوج پایین – اشـتوج لات – اشکنه – اشکور محله – اشکور ملی – اغوز داربن – اکینه – الیت – امان زمین – امنی – انار جای – انبارسـر – انجیل کش – ایرا کش – ایزکی – بابولات – بازار محلّه – باغ نظر – بالا اشتوچ – بالا بند – بالا تکیـش – بـالاس – بالا شیرود – برسبور – برسه – برسی بور – بـرگستان – بسرپتی – بلده – بندبن – بنشکل – بوتندان – بهارپشته – به کله – بی سر – بیلک سر – پرچور – (پرچین – پشته)– پردارم – پردسر – (پرده – سر) – پرمز – پـر مـس – پـس پشته – پس پشتی – پس کلایه – پس هال – پشت جوب – پشت کار – پلتان – پلت داربن – پلت کله – پلت هالـه– پلنگ آباد – پلنگ کلا – پلهم جان – پلـهم دشـت – پیـاز پشته – پیاز کش – (پیش – سپا – کوتی) – تاریک ملـه – تازه آباد – تالش محله ۰ تشکون – تلوسرک – تلوسر محلّه – تمیجانک – تمل – تنگـار – تـوت بـاغ – تـوره سـرا – توساکلام – توسا کله – توسه پشته – توش کون – توکلـه – توله سر – تویر – تیکش – تیلا کنار – تیل بـرده سـر – تیل پر سر– تیل رو سر – جار اشتاج – جار کرات کره – جز داربن – جور اشتوج – جیر سرا – جیرا کـرات کـره – جـیر کریم – جیرود – چارسر – (چاره –سر) – چاری – چـاک – چالکش – چپرسه – چچلان – چرخچی محلّه – چکارده – چلاسر – چناربن – چورته – (چوکا–سرا– پشته) – چینی – (حاجی –مله) – (حصـار –سـر) – حیـات ور– خانیـان – خراسانکه رجه – خرمـا کلـه – خشـکرود – خـم گـردن – خوردیم – داربار – دزار لات – درجان – دره دم – دمـرون – رمج محلّه – روبـری محلّـی – رود پشـت – زرد کنـد – زروسرا – زمین کین – زوار – ساتار – سپارده – سرش کـو – سر مشک – سرن – سلج انبـار – سـنگر مـال – سـنگ سرک – سوای – سـوتک – سیاسـرت – سیاوزر – سـیب کلایه – سیف محلـه – شـانتاش – شـاه مـراد – (شبخی میدان) – شرابه کلایه – (شِشار–او) – شهرسـتان – شـیرج محلّه– شیروان محلـه – شـیرود – قاشـق تـراش محلـه – قاضی محله – کاردگر مله – کبود کلایه – کترا– کت کلـه – کته سر – کتیر – کرات چال – کرا جـوب کنـار – کـرچ کلـه – کـرچـل کلـه – کـرد خیـل – کـرزل – کـرف – کشکلستان – کشکو – کلات – کلا چپا – (کلام – گاه)– (کـلام – لات) – کلایـه – (کـل – پشـته)– کلیشـم – (کنـار–رود) – کنـس دره – کوکـلای – کیـت – گـاوبر – گاوشته – (گاو –پل)– گراسماسر – گرا کو – گرما پشته – گزما – گل چال بن – گلستان محلّه – گلگان سر – گلیـن – گوز کش – گیل محله – لاراوسک – لرزبن – لشسـتو – لشگرک – مرز دشـت – مـزرک – مـزلات – مشـاورک – منسرا – میان رود – میان سرا – میان کو محلّـه – میـج – ناتر – نارنج بندبن – نارنـه – نمکـدرّه – نوشـا– واپشـته – واچک – ور زمین – وره بن – وره بنـی – ولمـوره لـک – ولنگان – هراتبر – هزار لات – هلوان – هلوبنه – هلوکلـه – هلی کلا – همرود بن کرسیمال – همش پور – هنگـو – یازن – یاغدشت – یاندشت – یوج .

از روستاهای منطقه‌ی چالوس وکلاردشت:

آغوز داربن – اجابئیت – اغوز داربن – الیـت – اننـد – اوشیردن – اویجدان – بازار سر – برار – بلبل کو– بیجدنـو – بیری – پردنگون – پال اوشن – پیش انبور –پی قـلا – (پیم – بور) – تائب کلا – تبر سو – تلو چال – تور سـو –

تویدرّه – چالنی – حسن کیف – خربزه چال – رود بارک – (شکو–کوه)– عثمان کلا – کـرد محلّـه – کـردی چـال – کلمه – گرک پس – گوهر کلا – گویتر – لاهو – لرگان – لش سر – مرزن آباد – مکا – میانک – میچکار – میرس – والت – ورگه دره – ولوال – ونداربـن – هریجـان –آهنگـر کلا – آیش بن – اتاق سرا – ازارک – ازارک بـالا – ازارک پایین – اکاپـل – الامـل – الیـت – امـام رود – انگـران – انگوران– اچا کلا – اورنگ – بلل کوه – بور سر – بوره سر – پالوژده – پلاد کوسر – پولاد کو– پـی انبـور – تریـر – تلاجو – تله – تویر – تیر کده – جوهر کلا– جیر ازارک – جیر ستّار – جیر کوتی بالا – جیز او – جیز کوتـی بـالا – جیس کوتی – چاخانی – چـاک بـزه – (چـال – زمیـن)– چلاجور – چهار باغ – چنیـس – (حـاجی –کلّـه) حریـس– خرمنه – دار جار – دار میشـکلا – دز بـن – دز نـاکوتی – دلیر – زوات – ساتره – (سپیده – پایین)– (ستار – بـالا) – سـرد آب رود – سـتّار – سـنگ سـرک – سـنگ وارس – (شاه–چشمه) – فشکور – کتیر – (ککی چال) – کلاچان – کلاک – کله کت بن – کنس چال – کیابسـر – کیـاکلا – کیلر – گرامه جان – گردک – گـرم آبـک– گـرم کـش – گلامره – گلردی انند – گلنک – گوخسـون – گوسمسـنگ – گیجان – گیل کلاه – لاهور – مرس ده– معیـن دره – مکار – مکارود – ملکار – مندول – منوچهر کلا – میانده – میانکی– ناتر – نورکرس – واسپول– ورنه نـو – هچـی رود – هرته کلا.

از روستاهای منطقه‌ی رامسر :

چـابوک – چالکـه – چوتـک – (داق–لنگـه) – (دال–خـانی)– درمـوت – (دشـت–جلـم) – رمـک – سرسـیر– سرلیماک – سفید تمشک – سلمل– سنگ پشته – سوته – سیاسر – سیامازو– شستا– ششارسر – شیتان سرا – شیهی– فلیک دم – کرات کله لو – کرکتک –کری کش – (کلایـه – بن) – کلیج کو – گالش ملـه – گانگسـر – گـاورمک – گوهر سرا – لاتر – لات مله – لاتـی – لپاسـرک – مـرگ دشت – میان کوه – میان لات – نیندشت – واج کلایـه – ولگم لم – ونه کو – یارجلم– آرمو – آزار چال – آسیاب سر – آغوز کی – آندو کو – (اربه – کله) – اردم بن – (ازبین – چال) – اسیه گاه – اکرا سر – ایزکـی – ایـزگـام دشـت – بامسی – برامسر – بسال کوه – بسل کـوه – بکاتـه – بنـد بن – بنشکی – بوداغ سر – بوداغ سرا – پایین مازو – پشت گاه – (پیشا–شار)– تالار سر – تالش سرا – تجن – تلاکین – تیر کلام– جاردستانکوه– جلو – جمال لنگه – جنّـت رود بار – جواهر ده – جور ده – جیر دستان کوه – جیر کوه .

از روستاهای منطقه‌ی ساری:

آبدنگ کرسام – آبکسر – آبنـدون – آبنـدون کـش – آتنی – آتی تی – آخرت – آخر سر – آخه خیـل – آریـن – آزاد گله – آغوز کله – آغوز گله – آق مشد – آکرد – آکنـد – آلو کنده – آهو دشت – آهی دشت –اتـو – اجارسـتاق – اخل – ادر – ادرو – ارا – ارجی – اردشیر مله – ارزفـون – ارست – ارم – اروت – اریـم – ازال دیـن – ازم – ازنـی – اسبو مله– اسبه واشی – اسبرز – (استخر–سـر)– (اسـتلخ – پشت) – (استلخ – سر)– (اسد – آباد)– اسرم – اسفندین – اسفیواشی – اسکارد – اشکارد – افرا چال – افیلت – اکر – اگره – الال – الندون – الیرد – اُمـال – امـام زاده علـی – امره– انبارسر – انجیل نسوم – اندییـک – انگفـام – اوجـه مله – اودنگ کرسام – اوکرکا – اوکک – اومال – اویـم – ایتوس – ایسندخ – ایلال – ایول – بابا کلا – باداب سر – بادله – باریک آب سر – بازیار خل – بـالا دزا – بـالا ده – بالا زرندین – بالا سنگ ریزه – بالا کولا – بالاگلما – بـالا مرگو – بجدم – برارده – برد– برما – بریجان – بزمین آباد – بف کلا – بندار خل – بند افروز – بنـد بـن – بندبنـی – بولا – بیشه سر – بیشه سر چو کلا– بیشه کلا – بینج کـو – پابند– پاجا – پاچی – پارتکلا – پاشا کلا انتقالی – پاشـا کلا اربابی – پاش کـلا – پـایین دزا – پـایین ده – پـایین سمسکنده – پایین کولا – پـایین گلمـا – پـایین مـرگـو – (پرچی – کلا) – پرچینـک – پرکـوه – پریـم – پشـرت – پشیکوه – پلسک – پل گردن – پلنگ آزاد – پلـور – پنبـه جار کتی – پنبه چوله – پندر – پنه کلا – پـه سـر – پهنـه کلا – پس سر – تازه آباد بوستان خیل – تاکم – تجرخـل – تجنک – ترجن –ترکم – ترم – تلارم – تلاوک – تـل جیم – تلم– تلما درّه – تلی باغ – تلی کلا – تنـگ لتـه – توقدار – تیرجاری – تیر کلا – تیلک – تیله بن – جام خانه – جمالدین کلا – جناسم – جند کولـی – جوجـاده – جـی جاد – جیره سر – چاچکام – چارده رود بار – چاشم – چـالو

– (چفت سر – سرخ ولیک)– (چفت سر–کرسام)– چلکی – چماز تپّه – چمازده – چمازک – چمون – چناربن – چورت – (حاجی–کلا) – (حاجی – مله) – خار خون – خار کش – خارمیون – خاریک – خال خل – خاندیکلا – خان عبّاسی – خربمرد – خرپات – خرچنگ – خرّم آباد – خرّم چماز – خشتستون – خلرد – خوشاب – خوش روآر – خین دره – دادو کلا – داراب کلا – (داز –میر –کنده)– داماد کلا – دامیر کلا –(دراز – مله)– درم – دروار – دروپی – درویش سرا – درویش لیلم – دریک – دزدک – دسله – (دلّاک – خل) – دل مرز – (رمدان – خل) – (رود–آر) – رودبار مله – رود پشت – روشن کوه – ریک چشمه – زارم – (زاری–مله) – زرگر باغ – زروم – زرویجان – زرّین آباد – زغال چال – زلم – زوار مله – زیت – ساحبی – سادات مله – سازّه دار – سالار کنده – سرخ کلا – سرخ ولیک – سرکما – سرکت – سپل میون – سقندی کلا – سلا – سلات – سلو کلا – سلیم بهرام – سلیم شخ – سمچول – سمسکنده – سنام – سنته – سنگالک – سنگ بن – سنگ تراشون – سنگ چشمه – سنگده – سنگر – سنگ رج – سنگ ریزه – سنور – سنه کوه – سوا سره – سوت کلا– سوته – سو چلما – سوربن – سورتی – سورک – سنه تنگه – (سیا–دشتین)– سیدآباد –سیدمله – شبکلا – شخعلی مله – (شرف–دار – کلا)– شکتا – شلمی – شلمیک – (شهاب لیلم)– شهریار کنده – شیب – شیلاک – شل دره – عالیباک – عالی کلا– علم دار – علوی کلا– فریم – فریمک – فولاد مله – فیروز کنده – قادی کلا – قارن سره – قجر خل – قرق – قلعه – قلقل – قله سر – قورتی کلا – کارسب – کار کنده – کارنام – کاورد – کتریم – کچب مله – کچ رستاق – کرچا – کرداب – کرد خل – کرد مله – کردمیر – کرسام – کر سوت– کشکا رنگرج کلا – کفرات – کلاج خاسه – (کلا–خل) – کلاک – (کلا–گرده) – کلامک – (کلقو –چال) – کلمهر – کلیا – کلیج کلا – کمر کلا – کنتا – (کندس –بن) – کندلک – کنیم – کوات – (کوا–دره)– کولم – (کوهسار – کنده)– کهنه ده – (کهنه کومه)– کیا سر– (کیا – پی)– کاییه ده– (گالش – کلا)گت چشمه – گرانگ – (گرجی – پل)– گردشی – گرز مون – گرک تج – گرمرود – گرمستون – گره کلا – گل افشان – (گل –باغ)– گل جاری – گلچینی – (گل – خارون)– (گل – کلا) – گلما – گل نشیر – گل نشین – گلورد – گله دون – گوشواره – گیله کلا – لارما – لاک تراشون – لالا– لالیم – لس ورم – مرزید – مرس بن – مرس کوچک – مرس کوفا – مرسم – مرسه – مزده – مفتی کلا – ملیک – منزل دره – موزی باغ– موزی بن – میانا – میانرود – میان شا – میدانک – میلادشت – نقیب ده – نو – نوده – نودییک – نوکنده – وارمی – واستان – واوسر – ورازده – وردیمه – ورفام – ورکلا – ورکی – ورمز آباد – ور نام – ورند – ورندین – وری – وریج – وزملا – وسمی – ول آغوز – ولامده – ولش کلا – ولوجا – ولووه –ولید کان – ولید بن – ولیک چال – وناجم – هلوم سر – هلیمند – هولا – هولار – هیکو – یتّه کم .

از روستاهای منطقه‌ی سواد کوه و قائم شهر :

آب مال – آبندون سر – آبوند – آپون – آروس پل – آزّار بن – آزّار سی – آزان –(آسّونه – سر) – آسه – آسیاب سر – آلم کلا – آهنگر کلا – ابجر – ابوخل (ارته)– اتو – اجابندون – اجینگ روآر – اخته چی – ارات بن – ارباب خل – ارته – ارته دشت –(ارجنگ –سره)– (ارزلو – حاجی کلا)– (ارژنگ – رودبار) – ارسیوسر – ارفع کوه – ارفه ده – اریم – ازان رو – (ازن – درّه) – ازنده – ازنوا– ازوت – ازون ده – ازی خل – اساس – (اسبو–کلا) – (اسپیدار – گله)– استخر سر – (استرآبادی – مله) – استلک – استله – اسفندیار بن – اسکلیم – اسکندر کلا – اسل – اسلام آباد – اسماعیل کلا – اسه – اغوز داربن – افرا – افرا پل – افرا تخت – افرا کتی – افرابن – البن – المشر – المشیر – الین – الیمون – امافت – امام زاده ممود – امبار سر – امیس تیر – انار کله – انارم – انار مرز – انچیل تنگه – انجیل کا – اندر گلی – اندییک – انن – اوات – اوجابندان – اوجی تلار – اودنگ سر – اوریم – اوریم تنگه – (اوریم – رودبار)– اوزود – اومال – اوین – ایرات بن – ایزی خل – ایوک – بائی کلا – بازیر کلا – باغدشت – باغشت – با قلوه – باقله – بالا افراکتی – بالا اوریم رودبار – بالا تجن – بالا چند لاکیل – بالا دسته – بلا دو آب تنگه – بالا زرین کلا– بالا زغال منزل – بالا زیر آب – بالا سالدوز کلا – بالا ویشه – بالف کلا – برجی خل – برنت – برنجستّانک – بشل – بنّ بن – بندبن – بند لا – بورخل – بورخنی – به

خال – بهمتان – بهمنون – بیزکی – بیشه – بی کار آیـش – بینج استونک – بینجستونک – پاپک – پادگـان دو آب – پارسی – پازیک خل – پاشا کلا – پاشا کله – پالن – پـالن رو آر – پامال دشت ظـهوری – پـایین افـرا کتـی – پـایین اوریم رو آر – پایین جابرون – پایین دسّه – پایین دو آب – پایین رسّم – پایین زرگر – پایین زرّین کلا – پـایین زغـال منزل – پایین سالدوز کلا – پایین سراج کلا – پایین فوتـم – پایین کروای – پایین لموک – پـایین مـنزل – پـترود – (پرچی – کلا)- پل پا – پل سفید – پله پا – پمیت سره – په خال – پهناب محله – پهناجی – پیت سره – پیرچینـگ – پیر نعیم – (پینک – کاچ –پر) – تارسی کلا – تالارک – تالش – تاله – تاله رو آر- ترکمن خل – تکّه – تلار – تلنار – تنبلا – تنگیسر – تورهن – تیلم – جامئوک آیش – جـز دار بن – جل سرک – جمال کلا – جمشید آباد – جمنـو – جو آرم – جو جادّه – (چار–تاق – بن)- چارسون – (چاشت – خارون)- چاشته خارون – (چاک –سره) – چالک صحـرا – (چاله زین)چپی – چرات – چراغ دادو – چفـت پامـال – چفت کلا – چفت کله – چل میون – چلندر – چماز چال – چمنو – چو باغ – چندلا – (حاجی – کلا –ارزلو) – (حـاجی – کلا – صنم)- خئرمندی چال – خاتون رو آر – (خواجه- کلا) – خرابه لهرم – خرّات کلا – خـرج –خـرج – خرمـا کلا – خرمنی چال – خریم دور – خطیر کلا – خطیر کـوه – خلیل کلا – خمیر کنده – دآب – دار کاشت – دالیلـم – دشتک – دکلون – درکه سر – (دشت –میون) – دشتیان – دکلا – دگل – رکـاب دار کـلا – روپشـت – (رنگـه–رج- محلّه) – روآرسره – ریکنـده – رییـون- زال دره –(زاهـد- کلاه) –(زاهد –محله) – زرد گل – زرشـک دره – ززول – زلت–۰زلیت – زنگیون – زیارت سـر – زیـار کـلا – سـات روآر – ساروکلا – سرخ کلا – سرخ کلا تپّه – سرو کـلا – سرین – سلا دار کلا – سمنا – سـمنا کـلا – سـنگ رج – سنگ تاب – سنگ سرک – سـوت تـلار – سـنگ سـی- سنگ گتی – سنگ نیشت – سنم – سـوت سـره – سـوت سحلا – سی پی – (شش–جوله)- شش رو آور – شلاک – شهرو کلا – (شهنه–کلا) – شـوراب – شـوراو – شـورکا – شـورکچال – (شـورمس – رو آر) – (شـه در – کـلاک)- شیب آبندون – شـیرجه کـلا – شـیردره – شـیرزاد خـل – شیرکلا – شیرگا – عالم کلا – عالیه کلا- عروس کتـی – عشیره سر- فرامز کلا – فلورد- فندری – فندری نام آور – فوتم کلا – فوریجا – قادی کلا – قادیکلای ارته – قـادی مله – قاضی کلا – قایکلا – قراخل – قلزم کلا – قلّوک – قویالی محلّه – کاراد کلا – کارتیجکلا – کارمز – (کاسـگر – کلا)- کاسلار – کاکرون – کالیکلا – کالیم – کتا گتـی – کچیت – کرچنگ – کردخل – کردرسیو – کـرد کـلا – کرسی دو – کرسی یک – کری کلا – کریـن – کفـاک – (کفشکر – کلا)- کلار دره- کلاک – کلاگرمله – کلـه – کله بن – کلیچ خل – کمر پشت – کمرود – کنـس بـن – کنس کتی – کنگل بن – (کنیچ –کلا) – کوتنا – (کوسه- محلّه)- کوکنده – (کون –گر – کلا) – (کوه–اسلخ)- کیا کلا – (کیا – محلّه) – (گالش – کلا)- (گـت – کفشـگر – کلا) – گتو – (گردنه – سر)- گرروآر- (گرزیـن – خـل)- گزنه کلا – گشون – گل افشان – گلدشت – گلرد – گلیـه کلا – کلیون – گوشتلا – گوشتیکلا – گوننگر – گیلـک – لاجیم – لاریم – لاریم دهنه – لاک تاش – لاک دشـت – لاکم – لاله زار کتی – لبوسـرا – لـرد – لرزنـه – لـزک چال – لفور – لفورک –لیند- مرزی یره – مـری – ملـک خل – منگل – مـن ملـک – مـوزی کتـی – میـار کـلا – میدون سر – میرآ کلا – میستان – مین رود – میـون ده – نم نمن – نوده – نوسره – واتاشی – وازیمال – واسکس – واسوکلا – واکی کلا – واله – وای کلا – وچات – ورشـت – ورین – وساله – وستا کلا- وسّی سـر – وسّـی کـش – وسّیه کش – ولوکش – ولیلا – ونّچال – ونده چال – وولی کتی – ویشه – هتکلو – هفتن – هلیشت – یاغ کوه – یتـه کم – یک دیم – یورنه.

از روستاهای منطقه‌ی عباس آباد:

آش خلی – اسبه چین – اسفند کلا – (اسکول–سـر)- با اوج خیل – بالاپسنده – بندبن – پسنده – پلسرا – تـالش خیل – تجن کلا – تمشگل – توبن – جیسا – جمشید آبـاد – چارز – چـالو – خشـکلا – خلاربـن – (دار–سـرا)- رود گرمله – زیارت ور – سرلنگا – سـفید اسـب – سـی بـن – (شل- محلّه) – عثمان سرا – فقیه آباد – قله سـر – کـرزل پرچور – کرکـاس – کـرگـاس – کلینگـه – کنـس کـوه – (کوتی–بازار) – گردو – (گل – کوه) – گوسر – لات لنگا –

لاروسر – مشهدی سرا – معلّم کوه – نشتا – ولیکستان – هر دو آبرود .

از روستاهای منطقه‌ی نور:

آغوز کتی – آغوز کشی- آهو دشت – از – (از-کلا) – (اسپی – کلا) – اشر – افراده – افراسیاب کلا – ال – الیکا – امّارده – امره – امیراوباد – انّاده – انار جار – انارده – انبارده – انگورو- انگه رو – اوز – اوز رود- اوز کلا – ایرگا – ایزخرده – ایزده – ایزوا- ایل – ایوا- باریکلا – بالا جلیکان – بالا سولده – بترکلا – براز ده – بردین – برون – بریکا – بل- بلده – بلی – بنجکول – بنفشه ده – بوته ده –بنوشه ده – بومک – به بنک – بهدشت – بیجده – بیمک – پایین جلیکان – پایین سولده – پایین ورازده – پل – پلریه – پنجو – پولاد کوه سر – پی پرس – پی ده – (پی –مد) – تاکر – تجاسب کلا – تجکنار – ترستاق – ترسیاب – تلارم – تلیک سر – تمشن – تمیشان – تنگه سر- تنه رز – توران کلا – تیرسّا – جوربن – جور کلاک – جونی کلا – چارسوق – (چاله–سیو) – چل – چمّاز کلا- چمستان – حتر – (ختیب-کلا) – (خجیر کلا)- خرم آباد – خرییه – خش واش – خورتاب رودبار – خوریه – دار کلا – درکاپی – درویش کلا – دره کنار – دزدک – دزّک – دزور – رمشی – رویان – زرد کمر – سات آباد – سادات محلّه – سالده – سرکاج- سریوده – سلور- سلیا کتی – سنگتو – سنگ چالک – سنگین ده – سوا – سور دار – سهری – سیاه کلا- شهربند- شیرکلا – عالی درّه – عرب خیل – فولاد کلا – قلا کتی – (کاردگر-کلا) – کام – کپ – کپ بالا- کچل ده – کرات کتی – کرات کتی بن – کرچی – کرسی – کفا کلا – کلاک – (کلا–ونگا) – کلونگاه- کلیگ – کلین خنی – کمربن – کمر رود – کنس پا – (کوس–محله) گزنا سری – گلندرود – گندیاب – گندیما – گوشکک لورا – گیلانده – لاراوسر- لاروسر – لاشک – لرک – لرگ سری – لروسر – لزیر – لسفیجان – لسفیجان خاجه – لشکنار – مرزنده – مزید – مغان ده – ملامل – موژیک – میان رود بار – میچکا خنی – میرخمن- میرنا – میناک – ناپلار – ناتل – ناحیه – نارنجک بن – نیتل – نیچکوه – نیرس – واز- وازتنگه – وازک – وازیوار- ورازده – ورازن – ورکاده – وزکلو- ولاشیر – ولیرکن – ونمه – ونوشه ده – ویپول – هتر – هردو رود – هسّه فا – هلاپون – یاسل – یالو – یالی – یوش .

از روستاهای منطقه ی نوشهر و کجور :

آبندانک – آجور –آلم کلا–اتاق سری – اسبان سرا- اسپرس – اشکار دشت – امیر رود – انار ور – اوایل – اونّک – ایلکا – با زیار کلا – باغبون کلا – بالا کوه پر – بامشی پشته – باندر – بانسرکلا- بالا ورازده – بدیع خیل – برکن – بشی درّه – بنج کول – بنجکول پایین – بندپی – بنفشه ده – به کله – بیجنداً – بین – پاشا کلا- پایین کوهپر – پل شور اوئک – پول-(پی–رجه) – تاشکو- تیرکله- جزداربن – چلک – چلندر – چناربن – جورازارک – چورن – حاجی کلا- حوزه کتی – خاچک – خاکک- (خرتاب – رودبار) – خزر تیره – خشکدرّه – خورشید آباد – خوشل – خیر رود کنار – خیر سر – دزدبن – دزدک – زرتّن کلا – ساس- سرسیرا – سرکا – سنگ تاجن – سنگتو – سنگسری – سه کل – (سیاه – بیشه)- سیاهرود – شب خیس کاج – (شکری- کلا) – شمجاران – شوفسکاج – شهرستان – شهر کلا – شیر کلا – عالم کلا – علوی کلا – فراش کلا – فین – کتور – کدیر- کدیر سر – کردی کلا – کشکک – کشک سرا – کلوا کلوا – کله کت – (کور–کور–سر)- کهنه دل – کهنه سری –کوئه سری- گتکش – گلیتک – لتینگان – میانک – نارنج بن – نمار – نوده – نیرنگ – نیم ور – وازیوار – واشکن – ورزن- ونوش – ویسر – هزار خال – هلیستان – هلی یشت – هلی یشت سام – هندومرز –آستانکرود – آشیر – آفله – آلدره – ازارک – استانکرود – اشکار دشت – اشکارلت – الم شیر – اند رور – انگاس – انگل – انگیل – اواز – اوزکتی – اویل – بادی خیل – باندر – بسّام – بستام – بلده کجور – پنجک – پوستین آباد – پی چلو – پیدابک – پی کلا – (پیله–کو) – پیمد – تسکاتک – جرکوهپر – جور کوپر – جیر پالو – چتن – چمر کوه – چناربن – حیرت – خاچک – خراچک – درزی کلا – دزک – (دشت – نزیر) – دلم – زانس – سارس – ساروس – ستل – سرین کلا – سما – سنگ نو – فیروز کلا – قمچاق – کاسگر محلّه – کانی – کتوه – کچرود – کدو – کرد محله – کرک الـه –

کلارک – کندلوس – کندوسر – (کـوزه – گـر – ملـه) – کینج – کنیس – کیکوه – گـرم رودبـار – گندیـس کـلا– گنگـر – گیـل کـلا – لاراوسـر – لـرگـان – لزیـرک – مناچیرکلا – منجیر – موزیک – مونج – میان شل – ناتر – ناجردشت – هی رت .

از ظروف :

آبکش – آب گردان – آشیج کترا – آتشـی – اخچـه – ادبچه – اوجا – برکر – بنالوش – بهره کر – پرجن – تنگی – چسـخان – چسـکا – چـم – چینگـال – دز – دوری – دوشان –دونه کترا – ده کیله پچ – دیغ – رخ شـورلاک – روئی – رودز – زیر دستی – شیردان – غـزاچـه – قـاب – قبجوش – کترا – کچول –کچه – کـف زن – کنـدوک – گرجا – گل دوزی – گلی تاس – لاغلی – لاک – لغلـو – لفتی کاک – لنگری – لوه – ماست نو – مجمه – مسـکلا – مس کلاه – نمکدری .

از کارهای کشاورزی:

توم شوری –توک کندی – تیل کار – تیم چـو بزوئـن – تیـم شـوری – تیـم و جـی – چرهـاکردن – دارغالـه – دکلسن – دکوب بکوب هاکردن – دکوت بکوت هاکردن – دوش ورزیگر –ده هوا – شلشی کر – کردشنیین – کسو – کسودوسّن – کلوگر – کیرگاب – کـیر گـر – گـوگـاردن – ماله بکشیین – نصبی گر – نمره بزئن – نمشان چایی –نیم کش –همباز –همبازی کار .

از ماههای تقویم تبری:

ارکه ما – امیرما – انجیل پچ ما –اونه ما – بمن مـا – تیرما – شر درما – شرورِما – شروین ما – عمرکاشی مـا – عیدما – کرچه ما – مردال ما – میرونـه مـا – نـوروز مـا – هرما – هره ماه – انجیل پجه ما .

از مشاغل و امور دامداری:

دل بزان – دم به چک – دو کلان – زابون – زاگـاش – شور بزوئن – گل انگتن – گوک دوسـتن – نشـوم – وره مار هدائن – هشته کل هاکردن .

بادهای محلّی منطقه:

اُزر – اوزروا – باد خزری – باد سـام – بـاد سـرتوک – چرخی باد – چرخی وا – خزری – دمه – ورزباد – سورتوک – سیاباد – کناروا – گـل وا – گـل وا سـرتیک – گیلـوا – وارش وا –وازی .

برخی آیین‌ها مراسم و آداب بومی:

آشتی پلا – آفتاب وضو – انجیلا من جیلا –بله پـلا – بنه بازی – بهار خونی –تعزیه خونی –تیرک سـری– تیرمـا سیزّه شو –جرب تاسر– چل کل –چلّـه او – چلـه بـالک – چله شور–چله مار – خرج بار – خرج ورینی – خنـه ورون – خیّاط سر – ده نشین – رابچّری– سوت – سـوت خونـی – سیوتیرما – شـم بـه دس – شـهادت خونـی – شـیربها – شیروره – شیرون کشی – شیـلان – عمـر روضـه – عمر کشون – قـرآن پلـو – قـن بـه دهـون – قنـد اشکنی – کش دلـه – لال زن شـو – لـوش مـار شـو – مچر – معجر – نوروزخونی – هدیه گیرون – هف جله شو .

برخی از رودهای منطقه:

آبندون – آهی رو – اترک – ارش رو – ازارود – امرزره – انگه رود – اواز روخنه – بابل – باول – بولک رو – تجن – تلار – نکا – هراز .

برخی از شعرا و نویسندگان مازندرانی:

ابن اسفندیار – امیر پازواری – امیر تیمور قاجار – اولیاء الله آملی – بالوکیا – شریار – طوطی خـان – محمـد بـن جریرتبری – محمود تلاوکی– مسته مرد – میرزا اسـماعیل حیرت الارزی – میر عـلی – نجمـا – نیمـا – امیر علی.

برخـی از سلسـله هـای حکومتـی، امـیران و اسپهبدان:

آل بویه – آل دابویه – آل زیار – آل قارن – اسپهبدیه – اسپهبدان – اصفهبد شهریار – باو – باوندیان – بیسـتون – پاتشوارشا – پادوسبانان – شهر اگیـم – شـهریار – شـهر یوش – قارن وندیان – کیکاووس – کینخاریه .

برخی از فنون کشتی:

بزکاپ – توپلیچ – توپلیچ – ته شو – خرس اشکن – دس بازی – دست چک – دس تک – دس تو – دسرین – دس کاپ – دکلّه تو – دکند – دکوتک – دل دری گال – دله کاپ – دله کو – دله لینگ – دورکش – دورکش هکردن – ده کلّه تو – سدمه – سردست – سردنگوئن – غاز بال – غوزبال – کاب – کانده – کانده چپ – کانده راست – کلندون – لنگ پیچ – میان سدمه – میاوند دوستن – ول کاب – وله کاب – یک سرین – یک کلّه تو – یک کند.

برخی از قلّه های سلسله جبال البرز:

آبیدر – آتش پرست – آرد چی – آزاکو – اژدونک – اشکسّه – اکیل – البرز – انارفن – اوچال – ایلال – ایل ملی – بائی کتی – با حرب – بارمت – بازار کمر – بانو گردن – پتشخوارگر – چاقنی – خرنرو – ماز.

برخی بقعه های مازندران و استر آباد:

آجنکوله – آقاشابالو– النگ مام – امام زاده قاسم – امام زاده عباس – امام زاده یحیی – پیرن نبی – پیلا سید – جمشید کیا سلطان – دانیال – داود کیا سلطان –درویش رستم – درویش شهراگیم – رشدان – روشناباد – روشنوا– شاناجر – عالی کیا سلطان – کوسان – کیا داود – ممد طاهر – میر حیدر – ناصر الحق – نور.

برخی تپّه های باستانی وتاریخی مازندران و گلستان:

ازدار تپّه – ازرق دون – اسفندین – اسکاردین تپّه – امسی یک – انار تپّه – اوراتک غل – بارکوتی – بهرام خل تپه – پایک – تاق تپّه – تپّه زیر کلا – تپّه سنگر – تپّه سوت کوپا – تپّه سوگله – تپّه شاه موزی – تپّه شش آردین – تپّه مرد مؤمن – تپّه نردله – تشکیلی سر – تورنگ تپّه – پلنگ کتی – جام خانه – جفت کو– جن تپّه – چاق دین تپّه – چالکی – چل دین تپّه – چنگل تپّه – خارن دین – دزد کل – رشوکه قل – زال تپّه – زر چشمه – زیروان تپّه – سرخ دین تپّه – سوک – سیال – سیاه تپّه – سی یال– شا تپّه – (شال – تپّه) – شاه تپّه– شرام کتی – شکر تپّه– عنّاب تپّه – غاز دار تپّه – غلَک – فرمانی تپّه – فک چال کتی – قره تپّه – قلا تپّه – قله کش تپّه – کارتنون – کته خاست کتی – کرات چاک – کرچال – کلکی – کنگلک قل – گراودین تپّه – گنج کول – گل نشین – گوهر تپّه – مرگه نی – مروانک – مزایش – ملیجه کتی – مناچیر کلا – مورندین – موزایش تپّه – موازیش – مهتر کاش تپّه – میرکتی – میس زنون – نقّاره خانه – نمایون تپّه–نوش تپّه – ورچال کو – ورزا خسان – ورگه نو – ولچره – ونوش تپّه–ویون که – هلاکتی – همایون تپّه – یاقوت تپّه.

برخی چشمه های مازندران و گلستان :

اردشیر بادو – اروس داماد – اسبه او – اسپه دار زمین – اسپی کلی – واکسر – بادو– بازکوم – باساک – بالا کال نوچشمه – بلج خونی – بزلی – بن بنک – بهار کتی – پال درّه – پایین کال نو چشمه – پرور – پال خنی – پلنگ چشمه – پوس خنی – تاریک درّه – تالدر – تسکانو–توسکا چشمه – جغری – جیکّا چشمه – چاخانی – چاکو– چشمه الدیگا – چشمه زیارت – چشمه غلغله – چشمه مارسنگ– چشمه موزی کش – خاجه خضر – خانک چشمه – خرآت کیو – دب چشمه – دروزن چشمه– رزو – روبری خانی – زرشک چشمه – سرخ چشمه – سرخو – سرینگه – سمر کلا – سن بی – سنگ دله–سید حسن کیو – سیوکد – شورآب – شوره کیله – شه بن – فراخین – فک بن – فک بند – فیک چشمه – قل قلک چشمه – قلقله – کاهن – کتر چشمه – کتل شنی – گلاگر سری – گلنگا – کلوم – کهو چشمه – کهو درّه – گت چشمه – گرمنه چشمه – لاسکوه – مولی – واساک – وسه چشمه – ولارچشمه – کم خنک – لار او – ممرز چشمه – وارا – وسته وشا – هلی چال چشمه – یوش.

برخی غارهای مازندران:

بی بی خانم لی – تنگه لولیان – جنده کولی – دب کولی – دفترلی – دیب کولی– رنگه و جن – سرخ غار – سیالی – (سی تک – غار) – عاشیه گر گیلی دز– کافر کلی – کمربند – کمرودی – کوتر کولی – کوسان لی – کیجاکچّال – گته هوتو– نارم لی –هتو

برخی قلعه های مازندران و گلستان:

اروس قلعه – از بلو – اسپرز – اسپی روز – اکر – امام قله – انگیل – ایلال – بائی کتی –باحرب – پرز – پلنگ – پلنگان – پولاد – پی اسپرس – پیل پاهون – تبله کوتی – تجک – توجی قلّه – تیرکو- چناتر – دارا – دارگوش – دارنا – دختر قلعه – دربندک – دزبن – دزدقله – روهین – ریکا قلعه – سامان – سام قله – سنگ دک – سوآر – سود کش – شانشین – شلا پلانه – فارس – فرنگیس کلا – فشکور – قدیم قله – قلا – قلاپیش – قلادوش – قلاسر – قلا گردن – قلامیرک – قلا تاق – قله خندان – قله شاه پسند – قله ماران – کارو- کافر قله – کشک سر – کلار تپّه – کمل به سر – کوپی سرا قلّه – کوزا – گرزمان سر – گردکتی – گلا – گلپیر – گل کند – گلندان – ملک قلا – مور – نین – ولیج – هرسی.

برخی مراتع و علف چر های بابل و آمل:

اتاق سر – ال زنو –الی زنو – جالم – خینو – سنگ دروازه – سیبوجی – شال در گا – کتیوک –آبخری – آب گرم – آخری – آخور بن – آخور سنگ – آزاب – آل میان – اتاق پشت – ارغش – ارنیس – ارنیش – (اسب–چر) – اسپرز – اسپنج – اسپیخان – (اسفند –بن)- (اسفند – بن) – اسکچال – (اسک – وش) – اشچال – اشکار چال – اشنو – الازلن – الون زیره ور – امره – امزنا چال – املا – املاء لاسم – املا ایراکوه – انجبن – انجی – انگمار – اورچال – اوله – اونمیر – بادیون دشت – (بتیم – لا) – (برف – بن)- برکه وا – بزم – بفاکتی – بلقلم – بن تلار – بوش – بهار لونسّوم – بهرک –بینجستان- بینجستون- پردر – پردمه – پشمالی خال- پلارشون – پل خمند – پلنگ درّه – پنیری- پور تنگه – (پی اله – کو)- پیش کوه – (پی – کمر) – تختی – تره بز نو – تلار- تل اغوز – تلخ آب – تلخاس – تله بن – توکلا – تیل نو – چپک – چمبون – چمن خواب – چمه بن – چنگیز چال – حسن خانی – حسّه – (حصین – بن)- خردتاب – خرتاب گلن – خرمون – خشک لارک – خلارد – دائیج – داغ – دانه ریز- درنی – دریوک – دسترون – دماوند کو-رودبار- زرد آویج – (زرد- چله) – زرد سر- زیار خرتاب – زینگالوک – سائین درّه – سبزه کتی- سرخ تالار – سرخ چاله – سرخ درّه – سردخونی – سر دور- سنج خونی – سنگ خو – سوت پاک بن تلار – سوت زار- سوته – سیاه خونی – (سیاه – خونی – اسک) – سیاه رود – سیاه کله سر- (سیاه – کمر – بن) – سیبون – سینه زیا – سیبور – شلمون – (شله – غلت) – شونا – شهریور-۰ شیخ نسوم – شیر استل – شیر کلا – عالی دشت – فلالس – فولاد چشمه – فیه کش – قاضی مزرعه – قورچی – کاترک – کپین – کتوچال- کرف – کشانه – کشک سر – (کلو–مر)- کمر کلون – کمر لو – کمرون – کندلک – کنگلو- (کنّی – بن)- کولم – کیناد – (گردنه – سر – خرتاب – سره) – گرسون- گرمنه بن گیبنا – گلاز – گلرد – گلم ور- لاروبسر – لاشترون- لته – لته پشت ۰ لچر آب- لسکین – لسیکو – مرواریک – مشکین چال – مارکو – منّال من کتی- موزنی – موزون- میان سرا بند یا نور – میانک – میان لا –میان پشته – میچکا خونی – میرستان – نئی – نارسه – نارنجک – نقره بن – نقره سر – نل – نمی – نوسر بند – نو سر بیشه – نوگردان – نهتک – نیرین – وافریک – وردل – ولره – ولشت – ولیک مرز – ویارک – ویارم – هر درو – هرن – هزار اسب – هلو مسر –هلیزم – هلیون – هماسون – همه کتن – یاربالا- یار پایین – یورخمن .

برخی مراتع و علف چرهای بهشهر:

آخونک کیو – آشور – انار مرز چول – ایخجی منزل – پلنگ پشت کله – (پیلم – سره) – تنگه – جفت توغ- چنگور – رودآب- زولان کوتی چال – سیاه پشته چول – سی سن – (شبانو –کیبو)- قلقلی جانما – قواستل – کپور چال –کور-کیو – موزیک چال – نوندی .

برخی مراتع و علف چرهای تنکابن و رامسر:

اژدلم – اکر- پرچو – پلت بن – پلک کتن – توسا کش – توساکوتی – جل دره – چاخانی – چالکه – خانه بن – زینه وشت – سردار بیت – سرزنی چال – سرگو – سرگه – سرواش – کرف چالی- کرچله چال- گردگو – هشت مازی – یاش چال .

برخی مراتع و علفچرهای ساری ،سواد کوه و قائم شهر:

آرد شو – (آروس – پل) – آروسه غل – آزاکو – آلم چال – آهنگره – آهه- اتاق سر- (اتاقه –سر) – اژدها – (اسبه – آر) – اسبه خونی – اسبیار – (اسکله – گردن) – اسکلیم – اسَل سر – اسَلک – اشچال – اشکا – اشکار سنگ – افرا لاپی – الاش – انجیل سره – انجیل کا – اندرسَا – اوآردن – اوبن – اوجی خامن – اوزی نه سر – اونشه – بائو سره – بازکلی – بالا خامن – (بجیم – برار) – برار دوش – بسکله بسوت – بنَ بن – بنَ پک – بنک – بنّن – بنه سره – بیوکلنّه – بیون- پالون – پئی نواله – پتکله – پراخنی – پرچال- پشت کر – پشته – پلنکلی – پلّه – پیرزمین – (پیر-کلوم) -(پیلم – کوتی) – پینک – تاریک درّه – تاریک سره – تخت وزون – تختی – ترکش – ترهن – تسکا چال – تفنگ بزوک – تلخاک – تلفن – تلکابن – تلوک – تمر – تورکش – توسکا بن سر –توسکا نرمه – توس کش – تی – تیربزاَر ۰ تیل سره – جربکوشت – جرکتی – جلّوک- جنّه سرکو – چاخنی – چارکل – چار من – چت کش – چرات – چرمه جار – چلوش دره – چلیا – چماز چال- چنّ بن- خاج مات -خَتّوک – (خته – لو)- خربمرد – خربن – خریس – خریم تلار – خیار سره- (دار–سر) – (دار–سر–روآر) – دارسله- (دار–زنون) – دآره – درکامن – دروازک – دزرون- دزکّه چال – رسر – (دشون – بشکس)- دلیلم – دمبره – رسی- زشبییا – رشوک – رف سر – رفن – زردوک سر – روآرسره – ریگ چشمه – زال – زرده – سازیرچال – سردار سره – سف نو- سنگ بن – سنگ پل – سنگ کریکه – سنگوزه – سنگین – سوته- سوته جار – (سو–سرّه) – سیال – سیین – شاخریت – شاموزی- شمشیربن – شورسر – شور کر – غازکلا – غته لو – غلّک – غلوش – فاتین – فراخ کش – قربئی – قلّه کش – قورک – قوزک – کالن – کاهنک – کتر بنیشت – کتمن – کتی – کرات کتی – کرا کله – کرشت – کرکر- کرنی – کرون- کریک چال – کلاب – (کلاب – سره)- کلون – کل وی هر – کمر بنک – کمر پشت – (کمر – سره) – کمر کچّال – کناس – کنس بن – کنگل بن – کنگلک – کنگلو – کنّلک – (کوک بمرد) –(کیجا – بیّرد) – کیمون – (کینک چال) کینک غاز – (گت – تلا –سر) – گراچک – (گردو –سر) – گر گاشون – (گرم – خانی) – گزو – گو آهن – لاک تاش – لاک سنگ – لالتا – لرگ چال – لرگ چالک – لدی سره – لپلشکر دنی – مرس تلا – مرسن – مرسه سرک – مرسه کنش – ممرز جاری – ممسنی کتی – ممینه کش – منشار – موزی – موزی بن – میّمن – نمدارک بن – نمدارن – نمک لس – نواخشک – نوکا – واتاش – وارچال – وازنو – وازی گردن – واش چال – وت خل – وجار زمین – ورزا خسون- ورچال – ورف وجون – ورگ لیکا – وساله- ولشته سر – ول کمر – ونش کتی – وولی گله – ونن هر – هردره – هفت خونی – هفته سر – هلی بن – هلی چال – هلی چالک – هلی خابن – هلی سر – هلیک – هلی ککه – هلی نمک – هلی همن – هلیشت – هلیین – یخره – (یک–سره–رو) – یک من .

برخی مراتع و علف چرهای عباس آباد و چالوس:

اجناسر – اچش تو – اجنه سره – اچه رو – اراسه سر – اراشو- ارزو – ارن – ازله جال – اسل سر – انجیلسّون – اوچال گردن – ایگه – بز پرج – بش مراد – به پشت – بهدارک – پردالینگه – پرو – پس بندین – پس پرده – پس روکا – پشته سره- پلت دار – پلت ریشه – پلت هائیت – پلی دره – تارکینک – تاش گرد- تشنی – تلارکا – تلیون – تموش چال – تودار- تورکلم – توسکا سو- تیاس- جل چال- جل دمرد – جیر کلوم لنگه – جیزه چال – چال بزه – چاله سر – چرنیکه – چل بل – خرگوران – خلاربن – خوری – خوشورد – دار اشکه – دارن – دمچه دن – ده چال – ده دشت – ده شیر – رکاپشته – زریت – زینه – سافی – سردو – سره سی – سفدار گردن – سله بن – سوته گو – سوگرد – سیج خونی – سی ستان – سیم کلوم – شره وا – شورزمین – شهر جینگا – شهردم – شهرسّون – شیرخانی – کاس کول – کرسا – کره بن – کز دره – کشی سره – کک نشین – ککی نشین – کلب سرا – کلبه سره – کلجار بند – کلرز – کلّ گاک – کله سره – کنارلینگه – کوت نیکه – کولی سره – کونیکون- کهل کش – گردکوتی – گل گیرون- گوگله – لاروسر – لتوسر – لش گیرون – لمیرا – لور- لونا – مازی –مازی بن – مازی چال – مازی دار – مازی گردن – مالینگاچال – مچّز

- مرتن - مرزنگوم - مریم گله - مکارو - ملک چشـمه - ملیک سره - ممیر - مینک پـش - میـون پشـته - میـون کو- نچ وا - نشکیجن - نـوک - نیـارگو - نیلـه سـره - واپشته - واری سره - ورزا سره - ولگم چال - ولگوم چال - ولگوم سنگ پس - ولیک سره - ولینگن - ویرگـردن - ویزه زمی - هاشمه شو - هلی دارون .

برخی از مراتع و علفچرهای گلستان (استر آبـاد شرقی و غربی):

آغوز درّه - آلاگو - ابلس - (اسـبه-چشـمه) - اشـک کوه - الدیگا - الوچال - بـالوکمر - پرسـان - پـل آرام - پلنگ آرام - پهنه سنگو - تـالو - ترجـن سـرا دو رویـه - ترک میدان - تشته کلان - تشنه کلام - تقری- تکیانو - تلاشـا - تلیره - تنبـوران - جینگـو - چـالبی - چچـا - چلچلی - (چیـن -چـارچ) - خـئرمندی چـال - خجـیره - خسیل -خلین دره - خوگئل - دکومـه - زرشـک خـانی - زرشک کو - زلان - سلمه چال - سـوته - سـور چمـن - سوزنی - سوزه کشـی - سـوس - سوسـنی - شـاهکام - شمسبا - شیلار تخته - کال افرا - کاندر - کرکـو چـال - کمر سرک - کولیچال - کیندو - (گچ-درّه) -(گرمه-تسو- ته)- گره کوه- گلر مو - لاپّه دار- لا لا - لته گز - ملیارتو - میلاسر - نگرمو - نی لته - وازمـل اسـتل - وجـادرّه - وزوار - ویو - همه جان - یخان - یخ خام .

برخی مراتع و علف چرهای نور کجورو نوشهر:

آجو - آلاشور - اتّار - اتلنگ - اجو - اروش - ارش - ازار جار - اژدائو - (اسبه-اُ) - (اسبه-او) - اسپرس - اسـپِنّیر - اش سر - اشکارسی- اشکول تک - اغنه کش - اغوز چال - اغوزک بن - افرا پل - افرا جاری - افرا چال - افرا سـرا - افتالیان - الواشم - امیر سری - انار چال - انارز - انجم - انرز - انگل سی - اوجابن - اوجـا چشـمه - اونـه سـر- اویل سی - ایلکا - بارهنگ زمی - بازورا - بازیـار کـلا - بازیوک - برجانی باغ - بزاسری - بزری - بلج خونی - بن بنک - بنّ پشت - بنج بن - بن لتر - بن لتیر - بوراشار - (بهار-بن) - بهار خمن - بهارسری - بهار کتـی - (بـهار- کول) - به سری -بین وا - بیشل - پاتم - پارچین کلی - پاریجن - پال درّه - پالنی - پـرارده بـن - پلاسـنه بـن - پلت کله - پل گردن - پلیم اسّـن - پرمیـک - پـری او - پش رم - پلنگ چال - پلنگ چشمه - پوس خنی - (پی - پشتکا)- پیر سالن -(پی -سنگ) -(پی-لرگ) - پـی لـو - تائون سـری - تـاریک انجیلـی - تـاریک کـلا - تاشـر - ترخان لش - تسکا پشتکا - تسکا چال - تسـکانو - تـش خمن - تلا - تلار کتی - تلارنو- تل تلیک - تل تلیگک- تلی نو- توره سّـن - توسـکا پشـتکا - جـان زار - جـت - جراخاره - جرپلمسّن - جرکیله - جرلتارسی - جلیر - جـور لتارسی - جیرلتارسی - چارخمن - چارسرک - چـارکلم - (چار-کلم) چال سیو - چپلک - چپون سری - چت - چـچ - چخماخ سنگ - چل اوئی - چل خمـن - چـل کـائو - چلپاک - چمر درّه - چوپشته - حسین خیل - حمزه سـری - خاچکن - خرک نو - خسرن - خلاربیشه - دارنو - (دار - گردکان) - دارنجه - دانگاسی - دراز زمی - درازواشـکا - دروازک -دشت ممرز - دکالینه - روجاشهر - زرشک بن - زرشک درّه - زکاسر - زیفگال کیل - زینه - سـاریجان - سپناس - سرخک - سرخ وازییک - سرلیتر - سرهسّـل - سرینگه - سف داربن - سفید بن - سفید تیره - سـلوات چشمه - سله سر - سنگ پلک - سنگ ری - سنگ سـی - سوت کش - سوج - سولاردنی - (سیار-سنگ) - سـی تـک - سیکازمی - سینارسـه - (سـیوزمی - گـردن)- شانشین - شاه نپار - شومجار- شه بن - شیما درّه - شـیوا درّه - فتک - فراخ نو - فراخیـن - فـرا مکلـی - فـرخ - فرمونی چال - فشیرک - فیک چشمه - قره چال - قلابن - کتر چشمه - کـرات چـال - کتـل شـنی - کجکـات - کرات کله - کـرار زن - کربنـو - کـرپـی - کرکـه سـو - کمربن - کمرسرک - کلاگر سری - کلرک - کلوا کلـوا - کلی پر - کهنک - گتاسری - (گراز-بن) - گـردو - گسّـو - گل ناربزا - گلنگا - گومیش تپّه - لاروچال - لاسـبن - لاسکوه - لته سی - لجنی - له سری - لزیر خمن - لش پشت - لشتی - موسیار - میرخمن - میرکلم - مین شـل - مبین سـری - نئـون سـری - نـاخر - نـاردک چـال - ناسنگ - نمینک - نیرکلم - نی نو - وردیم- ورکالینگه - ولشتی - ولار - ولارده - ولـرده - ولیـک بـن - ویـانو - هسلک - هسّل کتی - هل چشـمه سـر - هنیسـک رو - یاخچال - یاخچانو - یارز- یاقلازار.

برخی مکانها و جایهای قدیمی در آمل :

آسیاسر – آنه منون – آهله – آهنگر مله – اردشت مله – ازّار بن – (ارسیو–سر)– اسبه کلا – اسک – المه – امزناجار – انار پا – انجیل بن – اودنگ سر – باجلو – بزم موشا – بنکشی خل – بیامه سی – پل به یور– پل مون – پوجرد – تجنه جار – تورون – جاولی کوشک – جن کلی – چنار‌بن مله – خش واش – خونی سر – دابو – درزی مله – درنه – رکاج – رودگر مله – سرره – سقرچی – سنگ بز– سیاره سر – (شا– محلّه) – شانه بند – شاهکلا – شیخ پر – کاردی مله – کتل کش – (گاو –دشت)– (گبر–گتی) – گراو – گنبد سی – لارک – لش – مشائی مله – ننگور – ورسه سنگ– وله کیله بن – وله وار – هارون مله – هردورود – هفت پلکون .

برخی مکان ها و جایهای قدیمی در بابل و بابلسر:

آستونه – آغارود – ازّار بن – استه چال – افرا بن – اوجابن – اینجدان – بابل – بابلسر – باب نظر – بارفروش – بیج ناجی – بید آباد – پترو– پریجون – پلاشون – پل محمّد حسن خانی – پیا کلا – پیرعلم – چارشمبه پیش – چل در – چلیّا سر – درازنو – دزری کتی – رو دگر مله – زنیمکی – سبز خُمن – سبزه میدون– سله بن – سنگ پل – سنگلوش مله – شابلو – شاره – شازنگی – شانه تراش – شالینگ چال – شرباف مله – قاضی کتی – قرا کلا – نیراسب – یهودی مله .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در بهشهر :

آتشکده‌ی کوسان – آخوند کیو – اشرف – انار مرز چول – انجیله – انزان – بزپل – پاوند – پلنگان اسل – تالش انبار – تبری سنگی – تجه خل – ترک اسّل – تخته رستم – چاله پل – خرابه شهر – خشتی پل – داغداغان اسّل – دره بن – درنگی – دره ته – رود گر – سرده نشل – (سه – بند)– سید سین کی یو–سید حسن کیو – سیکاپل – شارمان – (شا–کله) – شیرکمربن – کمربن – گرجی مله – گواسّل– لرگی – مرز گل– موزک چال – مهربون– میانکاله– میین کاله – ننوز – ولارز– هوتو– هشتیکّه .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در تنکابن و رامسر:

آهن پچان – آگانه – اجر – اسمن سر – بازرشت – بالان – بریش محلّه – پایین کارکو – پراو – پلت هال – پل زغال – پل کرات – پلنگ چنگ – پورد سر – تشکون – تنکابن – ججلان – جزما– جمرد –جنده رودبار – جیر بالان – چپرسه – چرته – چمازکتی – خاکین– دایی درّه – دزگامزگتی – زلم– سرخ تله – سینوا– (شانه– تاش)– شاقوز کوتی – شانه تراش – قلاگردن – قله پرز – کنیرک دمرد – گاوور – گردنه‌ی توارکوه– گلیجان – لپاسر– لتاک – نمک سولات – یاغی لوکا .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در ساری:

اسفهونی مله– اصانلو مله – افغون مله – اورازباد– بلوچی خل – بهرام تُر – پاساعت – توجی – زت کتی چاه – سبزه میدون – سروینه باغ – سید جلال سر – سید خل – سیکا – شپش کشون – فرح آباد – قلیچ مله – گاو پوستی – (گلزار – بن)– میرمشد مله – میر سر روضه – نقارچی مله – نلبندون .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در سواد کوه و قائم شهر:

آخرلش – آغوز بن – آقا دار – آمیرزا کت – اترگله – اروار – (ازون–درّه) – (اسبه–چشمه) – اسپرز – اسپی کو – (استخر–سر) – اسر آباد – اغوز بن – الوند – او آرون – اوبن – اوزینه سر – بالا بارکوم – بربرملّه – بزمی لش – بیشه سر – بیم درّه – پادشامیر – پایین بارکوم – پشت کل – پکره – پل شاپور – پل شیرگاه – پلنگ تله – پور پشت – پیته پور– پیر شهریار – تالار پشت – تخته رستم – ترز – تلوک – تنگو سر – تونل سی – چپرک – چوبزه خاک – (چو–دکشی)– خارخون – خاک رو آر – خانقاه پی – خش دره – خمّنون – دب کر – دختر پاک – دربّنک – درکاروآر – درک سر – (درمن –همن)– درین چال – زرشت بکوشت – زمین – زیهون – (سمین– سرا) – سواد کوه – سی په – سیف کتی – سیمت – (سیو–کلا)– شئاره – شاانجیلی – شابالو– شارقلت – شاکلا – (شامی–کلا) – (شردیر– کلا)– شفت – شپین – شلسّون – شه دار – شیاره – کافر

خاک سر – کال کتی – کاهل اوخار – کت کتک – کتلوم سر – کتلیم – کتی سر – کچکه سره – کچّن – کرچن – کردنشین – کلارجون – کلوج – کمن – گچال – گدوک – گلمات – گورس سر – لاجیم – لشکردنی – لش گردن – مرزن چال – ملرد – منپل – ورسک – وره په – ولوپه – ونگردن – هلن .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در گلستان (استرآباد شرقی و غربی):

آخسیس تپه – آسوته – آق قلعه – اسبه دار چشمه – اسپ چر – اسپونیزه – (اسپی – کو)- استرآباد – اشتاس – افرا گلند – التک – النگ سر – امام پیش – انجیلوخیل – انگلو – اوند – بازوره هند – بالاکال نو – بالبلیک – بالده – بال لر گوییی – بندبن- بند نرد – بلوک کتول – پایین کال نو – پایین لرگوئی – پئیز بن – پشت گردو کوه – پشتیار – پل دم – پلکی سرا – پلنگ پا – تالو – تپّه سر – تخت خسرو – تخت دیکا – تخت عمر – تخت میل – تلابخت – تلمی یار- تلی گلند – تمشی – توسکان – توسکایش – تیرستان – تیرنگ تپّه – جان نما – جرکلباد – جزملیار – جشکی – جمشید آباد – جهان نما – جیباکنده – جیرو – چکل بند – چکل سر – چل دین – چمن دارا – چمند سابر-چمن ساور – چندر سیت خیل – (خرد-رویه) –(خرس – گوشی)- خشتی پل – خلیج استر آباد – خوردی رویه – (دراز – رویه) – ریتو – ریز آو – زرد گلی – زرشک چال- زرمش کوه – زلبان – زیله – سارو چشمه – سامان سر – سزدار پشت – سزه پوش – سنگ بن- سنگ رزه – سوته سر – سورم سرا – (سوزه-پوش) – سیابند – سیادره – شله یار – غول سنگ – فندرسک – قلندرآیش سرا – کال نر – کپوک – کت چشمه – کچف لنگه – کرد مله – کرکه سور – کرمتو – کرو – کلوکای – گز – لره کو – مرسنگ – مزایش – موازیش – میان جر – میان دورو- نلبندان – نوردله – نوکنده – نومرو- ورواز – هلی چال .

برخی مکانها و جایهای قدیمی در نور، کجور، نوشهر و چالوس:

آب ملکار – آشیخ نیکه – آلدره بشم – آلیو – ارگ بن – اژدهاکمر – اسبه سنگ – ارش تنگه – ازیرک – اسکوله سر – اسیوسری – افچه – المرود – اوار هجره – اوجا کله – بشمابن- بیات حاجی تپّه – پارچین کیلی – پامال ویشه – پری او – پنجاگیری – پی کنی – تترستاق – ترت – تنگ سر – تنگ گلو – جربن – جنگ سو – جیربند – چالس – چال کت – چالوس – چاله زمی – چلک – خمند – دار کلا – دب کر – ددارک – دشت نور – دلسم – دینار جاری – زرد سر – زینگال کل – ساریس – سازی یک – سغل – سف چال – سنگ درکاه – سیاکوه – سیاه مشته – سیدکلامسر – سیرگاه – سولده – سیوگلو – شاری – شالوس – شه کتی – کالج – کتی سر – کجّه – کران – کربنو – کلرک – کلرود پی – کلیک – کمربن- کیگا – گرده لپو – گورت – لاویج – لسی پشت – مینک پش – ناپیلار – نات گردن – نوجمه – نودلاک – واتاشان – وراو – وشکه سرا – ول پشت – ولشت – ولشتی – هارنگ – هسّلی – هشتادتن کر .

برخی نام های باستانی و قدیمی در مازندران و گلستان:

آلبانیوم ماره – اسکوتیکم ماره – پتشخوارگر – تبرستان – تبری- تپورستان – تمیس – تمیشه – توری – جرکولباد – خرگوران – خوالینسکم موره – سی هائی – طبرستان – طپورستان – ورگانا – وهرکانه – هزهز – هیرکانا – هیرکانی .

نام برخی از روزهای مازندرانی:

آبان روز – ارت روز–اردی بهشت روز–مردات روز .

نام برخی از فرمانرویان و نامداران مازندران و گلستان:

آقا رستم – اسفندیار کاتب – اسفهبد خورشید – اسفهد شهریار – اسکندر شیخی – افراسیاب چلاوی – افریدون – امیر پازواری- اولیاء اللّه آملی = باو – بیستون – پادوسبان بن گیل – پادوسبان بن خوزاد – جاماسب – چاچو – خورزاد – دابوهییان – داعیان – زیاریان – زیدیه‌ی طبرستان – سوخراییان – سیّد ظهیر الدین –سیروس – شریار – شمس المعالی قابوس – شهراگیم – شهریار – شهر نوش – شهریوش – شیخ علی گیلانی –

علویان تبرستان – فلک المعالی منوچهر – کیکاووس – گیلان شاه – نماور – نیما – وشمگیر – وندا امید – هادوسندان– مردآویج – ماکان – قابوس – مازیار .

نام برخی اقوام و طوائف و خاندان های منطقه:

نگر – آهی –ابیاک – اردشیر – اسبو – اسپی جن – استندار – اصانلو – اکج– الازمن – الکائی – الوندکیا – امرج – امردها – امزا – باغن – برزلی – بنه لس – بیّات – بیلار– تبری – تپور – تپیرها – جوکی – چوله – خطیر – شکّی – شیخ نظری – شیرنگی – قارنیان – قزاق – کیوسیه – گاوبارگان – گرایلی – گرجی – گودار – ماردها – مدیان – مزیدی – یزدانی .

نام برخی درّه های مازندران و گلستان:

آب دشت – آپون – آغوز درّه بن – آهنگر کلا – اسبه دره – اسپی درّه – اسپی زمین – (اُسنگ) – اشکستّه چال – النگ درّه – امر – امزناسر – انبار درّه – اورکا – بادله درّه– بریر – بزلی – پچیم درّه – پراخنی – پری او – پلت کله – تلیون دره – تنگ درّه – تنوره آسیاب – چار درّه – چاکنو – چال کلاچ بن– چلم رز – حصار چال – خشک درّه – خشک لاد – خرّم دشت – دره بز پل – دره ترکت – دره سرخ کشه – دره مغزی – دره نه رودبار – دزدره – دلارستاق – دوجلینگ بلینگ – رودبار هج – ریات چال – زارم رود – زرده گل – ساف کش – سامون دره – سنگ دره – سنگ گل – سنگ نو – سورکا – سی چال – شونه کوه – قرقر درّه – قلقلی – علم چال – کبود آب – کترکا – کرپی – کلادرّه – کلاسنگ دره – کلکت درّه – کمر درّه – کندل کوم – کنّ سر – کولین درّه – کونه تنگه – گت درّه – گذشت چال – گرم درّه – گزن کش – گله گردنک – لارمی – لجی درّه – لزابیدر– لشته تاک – مرم درّه – ملّا چالک – ملک دره– مین سه چال – میون درّه – ورگ کوه –ول درّه .

نام برخی رودهای مازندران و گلستان:

آبندون – اترک –آهی رو – ارش رو – ارکا – ازا رود – اسبه چین – اسپنت – اشک رود – امرزره – انگه رود – اواز روخنه – باول – بورد – بولک رو – پس پر – پلنگ رو – پلنگ رود – تجن – تجه رو – ترکه لارو – تلی ران – تمر – تول چشمه – تیرپرده سر –تیل رو – چالک رود – (خجیر – کیله) – خشکه هراز – دب کیله – دلی چای – (رو–آر) – زرّین گل – زن مرد – زن مرد په – زوار دشت – زیگال کل – سکه رو – سور گنجی کیله – سیاجو – سیری – شاه کیله – شست کلا – شلوت – شلی – شهررود – شیرداری – عالم کلارو – غاز محله – غزمن دره – فرنگ – فشکه رو – کبودوال – کپور بزون – کالچه رود – کالیکلارو – کرسنگ – کفتر خان –کمان رو – (گت – کیله)–گرگان رود – مرز – ملّا کیله – نمد جوق – نمک آب رود – نمد جوق – ولیکه رو – هچی رود – ولفرا– ول افرا – ولم رود .

نام برخی طوائف در مازندران وگلستان:

آریج – آهنگر – آهی – ابیاک – اردشیر – اسبو– اسپی جن – اصانلو – افرا – اکج – الازمنی – الکائی – الوند کیا – امرج – امرد– امیرگانی – بابلکان – باریک – باغن – برزلی – بنه لس – بیّات – بیلار – پاس – پالوج – پالونی – پلنگ – پولاد – پیروسری – تات – تازیک – تبری – توری – تپور – تجری – تپیرها – تیرگر – جافر – جمشیدی – جوشری – چالکی – چرخ – چلاویان – خاکی – خسینک – خواجه وند – خطیر – خنار – خیشان – دائو – داج – درکائی – دلفان آذری – زنگانه – سادات تاویر – شکّی – شیخ – شیخ نظری – شیرنگی – فیوج – قادی – قراقونی – قرایان زندی – قجر – کتول – کردکتولی – کشیر – کمشی – کمشی کمر– کوشی – کوهساری – کیا – کیانی – گرایلی – گرجی – گرشاسف – گلا – گلک – مزو – مشعشعی – میار –میون میلج – وجک – قلیاف .

نام برخی کوه‌ها و قلّه‌های واقع در منطقه‌ی بابل، قائم شهر و سواد کوه :

آمیرزا کت – ارته – ارفع کوه – ازوت – (اسبه – خنی) – (استا–چال) – اسرام بگ – الاتمر – امام زاده حسن – اوراتک – بزمی چال – بورون – پراخنی یال – پرچنون – په کره – پیل پاهون – تارکلی – تارو – تخت گاه – ترز – تلم سنگ – جالم – جمال تاشه – چاخنی – چالمش – چل

چشمه – چلیادرّه – حارث قل – خرنرو – خروشرو – دارنا – (د–برار گردن)– دروازان – روجی رجه – روجی کلوم – زرد – زرشکین – (سرد–کش) – سنگله پا – سرین بن – (سیو– شبه)– (سیبا–کو) – (سیبو– گز) – شاچشمه – شادژ– شاشه پزون – شلفین – قدمگا – کاربار – کمرجوک – کنگلو – (کوهی – خیل)– نارم – نیبازک گردن – واسو – والیکا – ودخل – وسوی کوه – ول چره .

نام برخی کوه‌ها و قلّه های واقع در منطقه‌ی بهشهر :

آب تری – آتش پرست – آردچی – آسته روبا – اتاق سره – ارس – (اسپی–کلی) – اسماعیلم – بادله درّه – بارمت – بازکنی – بای کلم – برف چال – بلوتی یارو– بورنره – به دار مله – بینا – پایین خرابه – پشت نار – پیرکئی – تارم پشت – تاور – توپ جنگل – چار درّه – (چکل – چپلار) – چل دختر – چلندر – چنگی – چینه پل –حسن تپه – خرگشت – خندق – خوش انگور – دادمله – دروندک – رمه خاسه – زالم کوه – زردگل تغ– زرش خانی – سامان سر – سامون سر – سرگا – سرلیلم – سنگ چشمه – سنگر سر – سوستون – سیاه چکل – شالی کوهی – شامرز – شنی – عبدالهی سر – علمدار کیله – عمر کوت – عمر کوت کمربن – قجیر – قلدوک – قله دوک – کبود رز – کچب – کچب زار – کچبی – کچیب زار – کرکلا – کفتر کار – کلکو تپّه – کلیا – کلیا تاور – کمر بن – کمر پشت – کمر سر – کوت روبار – کوه سرسری – کینوا – گت کوه – گت همند – گزنستون – گندله قرزم – گنگا– لابلا – لارمی – لپلم – لرمادله – مرس چشمه – مزروعی لنگه – مزنگ – ملا همند – ممرز بن – موزی گل – میراسکندر – میون کمر – نارنج قلعه– ورگوشی – هلی بن چال – هلی چال .

نام برخی کوهها و قلّه های واقع در منطقه‌ی تنکابن و رامسر :

ایل ملی– ترکه سر – زرد – زین دشته – سیالان – قله پرز – کشکرت کو – وژه .

نام برخی کوه‌ها و قلّه های واقع در منطقه‌ی عبّاس آباد و چالوس :

آبیدر – اژدونک – اکیل – اشکستّه – اکیل – بازار کمر – بانوگردن – پسن کوه – پولاد کو – پیاز کوم – پیت غار – پیته غار– تله سنو – توار کوه – تورک – جمرد – جمن – چالون – چالون کچیک – حسن سرا – حمومه کر – دراکین – درماکوتی – دکل – ریات – زرده سیاه لت – ساینه دیم – سرداغ – سنگ سرک – سیاه لت – سیوسنگ – (شاه–پیله – کوه) – شاه علمدار– شهر زمین – فرمچال – علم کوه – کرچم – کرما کچیک – کلاچ بن – کل بزان – کله سری – کله کت – کند چال– کوه سرسری – (کوه– مجل) – گت کوتی – گرده کوه – میچکار – نمک لز – نودلاک – هفت خوان .

نام برخی کوهها و قلّه‌های واقع در منطقه‌ی نور و کجور :

آفله – انارون –اوچال – پی لو – پینسکو– تنورک – جبّار سری – چاقنی چال – داجک – زردکر – سرمن – فراکش – کپاچین – کردوی سر – وازنا – ورگه کو.

نام برخی کوهها و قلّه‌های واقع در منطقه‌ی استرآباد غربی:

استر کوه– (پیر–گرد–کوه) – تابکون – تارستان – تالدر– تکیانو – تلمبار– تلور – ترکتا – جز چال – (چکل – زرد – کمر)– دکالی – چلبه – چل چلی – چماز کو – (چهار– کار) – زرجو – زرد سر – زرد کمر – زرشک کو – زندان پلاش – زیارت – زیلان – زیله – (ساری – انبار) – سزدار – شاوار– شا پسند – شا کوه – شا وار– قرقلند – (کوه–تکیا نو) – (کوه–جزچال)– (کوه–چلبه)– (کوه–چلی – چلی)– (کوه– زرجو) – (کوه – زیلان)–(کوه–ساری – انبار) – (کوه–شاوار)– (کوه – قرقلند)– (کوه– گندی)– (کوه–هارون)– (کوه–لالان) – (گل – کوه) – گندی – لالان – منزولک – وزمه کوه– هارون – یزدکی .

نام برخی از کوه‌ها و قلّه های واقـع در منطقـه‌ی گلستان (استرآباد شرقی):

استر کوه- (پیر-گـرد-کـوه) - تـابکون - تارسـتان - تالدر- تکیانو - تلمبار- تلور - ترکتا - جز چال - (چکـل - زرد - کمر)- دکالی - چلبـه - چـل چلـی - چمـاز کـو - (چهار- کار) - زرجو - زرد سر - زرد کمر - زرشک کـو - زندان پلاش - زیارت - زیلان - زیله - (ساری - انبـار) - سزدار - شاوار- شاه پسند - شاه کوه - شاه وار- قرقلنـد - (کوه-تکیا نو) - (کوه-جزچال)- (کوه-چلبه)- (کوه-چلی - چلی)- (کوه- زرجو) - (کوه - زیلان)-(کوه-ساری -انبـار) - (کوه-شاوار)- (کوه - قرقلند)- (کوه-گنـدی)- (کـوه- هارون)- (کوه-لالان) - (گل - کوه) - گنـدی - لالان - منزولک - وزمه کوه- هارون - یزدکی .

نام متداول زنانه در منطقه:

آتیکه - آرا - آغ باجی - بلور - تاجمار - تمنـه -تـی تی - تی تی خانم - خارشد - خـاور - خـرن - خوبانـه - ساره - خیرون - شاباجی - شاجان - گال سفا - ماجـان - نسا - نور جان .

نام‌های بومی اسب:

آل اسبه پیشانو - چلا -خانم - زیبا - ستاره - سرخان - شیرین - صندل - فرزک - فرهاد - مخمل - مسگر - موشل - نازی - نیله.

نام‌های بومی گاو:

آروس - الاشاخ - الاکل - الجه - بارنگ - بورگله - تیکا - چتر - چتری - چشمیر - چشمین - چنگـی شاخ - خاخری - خارما - خال دار - خرمـا - ازالـی - خـروش - رش ناز - زردبره - زرد سیل - زرد کچل - زردکمـر - زر گله - زرّین - زرینه - زعفرون - سزی - سل - سـلناز - سمبه بند - سومار - سیل - شوکا - شـیرو - شـیروک - غلفر - قلفر - کارا موج - کچّل - کچل و رزا - کچلـی - کر - کری - کشلا - کلاج - کمر - کمردن - کمـری - کنده مار - گالش گو - گلابی - گلمار - گلوا - گوهـر - لاچ کل - مجک - منگلی - ولاشاخ - هالا .

نام‌های محلّی برای سگ:

باش - بلبلی -ببراز- تارو - تاک - جنبـل - چمّـل - چنبر چیگال - زبر - زیبا - سوار - سیا ابلـق - سـی یـا - سییار - شاباز - غرباش - غشر - غلّـر - فیـل - قلّـاج - کال دم - کلاچی - گارگی - مخمل - نوباز .